

SEXTVS.IVLIVS.FRONTINVS.

S. JULII FRONTINI
 LIBRI QUATUOR
 STRATEGEMATICON

Cum notis integris

FRANCISCI MODII, GODESCALCI
 STEWECHII, PETRI SCRIVERII,
 & SAMUELIS TENNULII.

His accedunt, cum P. SCRIVERII, tum alio-
 rum Doctorem ineditae observationes.

CURANTE

FRANCISCO OUDENDORPIO,

Qui & suas adnotationes, variasque MStorum
 lectiones adjecit.

EDITIO ALTERA,
multo auctior & emendatior.

LUGDUNI BATAVORUM,

Apud SAM. ET JOANN. LUCHTMANS,
 MDCCLXXIX.

181620
 27/6/23

STRATIFICATION

... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...

CONCLUSION

... of the ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...

V I R O

GENEROSISSIMO, AMPLISSIMO,

GRAVISSIMO,

JANO HUBRECHT,

J. U. D.

URBIS LEIDENSIS SENATORI, ET SAEPIUS
CONSULI; ILLI AGRARIUM COLLEGIORUM,
TAM QUOD AGRUM VENATICAE PER HOL-
LANDIAM PRÆEST, QUAM QUOD AG-
GERES, VIAS, AQUASQUE TERRITO-
RII WOERDII CURAT, ADSESSO-
RI; ALIIS IN RE PUBLICA GESTIS
HONORIBUS CONSPICUO,

HANC FRONTINI EDITIONEM,

gratum pro multis beneficiis animum
testaturus, dedicat,

seque & sua officiosissime commendat
affinis obsequentissimus,

CORNELIUS VAN OUDENDORP,

FR. F.

1877

THE LIBRARY OF THE

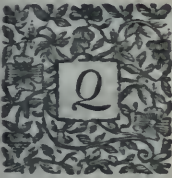
UNIVERSITY OF CHICAGO
540 EAST 57TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637

Acquired by the University of Chicago
from the Library of the
University of Toronto
1977

L E C T U R O

S. P. D.

CORNELIUS VAN OUDENDORP,
FR. F.

uum exemplaria FRONTI-
NI, a venerando Patre meo
quondam editi, omnia dis-
tracta essent, & audivis-
sent a me LUCHTMANSII Fratres,
Viri optimi mibique amicissimi, penes
me esse curas τὴ μάλιστα posteriores,
neque eas in margine libri per occasio-
nem, (ut fit a viris doctis, dum aliud
agunt,) adnotatas, sed studio elabo-
ratas, & in separatis schedulis perscri-
ptas, de iteranda, & augenda Edi-
tione consilium mecum inierunt; quam
nunc accipis. Quae a Patre nova ac-
cesserunt, ea solitâ notâ Cur. post. a
prioribus distincta reperies. Videbis
in illis saepius ea, quae Parens meus
antea scripserat, illustrata, & con-
firmata, aliquoties etiam emendata:

P R A E F A T I O.

(nec verebatur enim vir candidissimus meliora edoctus sua ipsius vineta cadere:) subinde etiam animadversiones omnino novas. Illud autem monendum duco, Patrem meum curas suas denuo huic Auctori adhibuisse anno, si bene memini, labentis seculi quinquagesimo octavo, & die XIV. Februarii, anni MDCCLXI. diem obiisse: quod nescire te nolim, ne, si quid forte ab alio deinceps occupatum offendas, id plagio adscribas, a quo erat, si quisquam, alienissimus. Additae sunt ineditae JANI PARRHASII notulae, ex apographo Isaaci Vossii descriptae. Majus huic Editioni decus conciliant elegantes Illustrissimi Viri JOANNIS BUHERII, Senatus Divionensis quondam Praesidis, animadversiones, ex humanissimis litteris excerptae, quas Vir Amplissimus, & Eruditissimus, lectâ priorè Editione, ad Patrem meum dedit. Invenies etiam ad finem libri JO. FRIDER. HERELII, V. Cl.
ani-

PRAEFATIO.

*animadversiones criticas, doctas illas
& ingeniosas, quamquam audaciores.
Desumptae hae sunt ex editione, quam
doctissimus NICOLAUS SCHWEBELIUS,
cum selectis virorum doctorum, suis-
que adnotationibus, in lucem emisit
Lipsiae, anno MDCCLXXII. Ipsas
autem clar. Schwebelii notas non ad-
didi, tum ne bibliopolam, qui in eam
editionem sumtus fecit, suo lucro de-
fraudarem, tum quia Vir optimus Pa-
ternis saepe sua adeo intermiscuit, ut
haec ab illis divelli sine sensus dispen-
dio non possent: nec cogere te volui, ut
bis idem legas. Ceterum non possum,
quin publice gratum animum profitear
Viro omni humaniorum litterarum ge-
nere excultissimo DAVIDI RUHNKE-
NIO, qui in adornanda hac editione
consilio & re opem plurimam mihi
praestitit. Ab hoc Viro egregio ma-
jus quid, ex postumis Patris mei labo-
ribus, expectata; APPULEJI nempe
opera, cum notis Variorum docto-
rum,*

P R A E F A T I O.

rum, & paternis; cui Auctori, praesertim Metamorphoseos libris illustrandis & emendandis, plurimorum annorum laborem impenderat Parens meus; cujus editionem ne publico inviderem, enixe a me flagitavit, curam omnem in se suscipiens, dignissimus Patris in munere Academico Successor. Vitia typographica, si qua tibi occurrant, ut spero, pauca & levia, boni consules, eorumque veniam homini alio laborum genere occupato facile dabis. Vale. Dabam Sassenhemi prope Leidam, die XII. Augusti, MDCCLXXVIII.

P R A E F A T I O

P R I O R I

EDITIONI PRAEMISSA.

A E Q U O L E C T O R I

S. P. D.

FR. O U D E N D O R P I U S.

In tibi, Benevole Lector, *S. Julii Frontini Strategematica*, sive quatuor libros; quos de sollertibus & ingeniosis tam barbarorum, quam Graecorum Romanorumque ducum factis & dictis composuit, atque ex veteribus, quae ab utriusque linguae, praesertim Graecae, cultoribus posteritati mandata sunt, monumentis contexuit; ac sub Imperatore Domitiano in lucem edidit Vir Amplissimus Frontinus. Qua cura & diligentia multorum ducum Strategemata nobis reliquit, quorum memoria absque his libris plane intercidisset; & frustra ab Antiquitatis Studiosis desideraretur. Fatendum quidem est, aliquoties eum a vero tam longe aberrasse, & diversorum hominum temporumque acta adeo confudisse, ut lectoribus priscas historias non probe edoctis imponere facillime posset. Sed hoc cunctis cum mortalibus, & vel maxime illustrium exemplorum collectoribus habet cominune: idque vitium tot bonis compensavit; ut injuriosum sit, qui nostrum auctorem lectu minus dignum fastidiose judicare vellet. Nam & ejus stilus brevis, simplex, & non

A D L E C T O R E M.

non fucatus est; singulae autem dictiones purae sunt & elegantes, sed crebro per librariorum turpissime corruptae & distortae. Huic malo nos quoque post doctas aliorum curas veterum membranarum ope medicinam adhibuimus, plurimaque loca pristinae sanitati ac nitore, nisi egregie fallor, restituimus. Multa nihilominus sagaciori ingenio e melioribus codicibus restant persananda: Nonnullis etiam dilaceratis truncatisque exemplis iusta membra reddenda, & in legitimum digerenda ordinem supersunt. Tam crudeliter & barbare Frontinum tractarunt inepti indoctique monachi, quorum sola factum est culpa, ut minoris aestimetur, rariusque legatur utilissimus hic Strategematon libellus. Immo haec causa est, ut doctissimus *Barthius* Adversar. l. II. c. II. l. XIV. c. 9. suspicatus fuerit, nos modo majoris operis habere Epitomen, cui meliora detracta, deteriora vero a ludi magistro quodam adsuta fuerint. Certe nonnulla exempla a lectoribus vel scribis invita Pallade adtexta esse, pertinaciter non negare auisim; discerpta aliquando esse & decurtata, suo loco patebit; at vero grandioris libri Epitomen esse, nequaquam credo. Brevitati enim se studuisse Auctor in Prologo fatetur: Adhaec ipsa materia longas verborum ambages & copiosam dictionem repudiat; sed Barthium tales suspensiones de aliis quoque scriptoribus temere fovisse, apud litteratos satis constat. Et haec de Auctoris stilo in praesentia sufficiant. Nam qui de illius aetate, vita, rebus gestis, ceterisque libris plura scire desiderat, adeat DD. VV. Vossii, Tennulii, & J. Poleni dissertationes, huic editioni praefixas. Hi viri lectoris voto abunde satisficient, nobisque operosioris praefationis gratiam

A D L E C T O R E M.

tiam fecerunt. Quare ad enarranda, quae praeter Frontini contextum hic legenda tibi obferuntur, meaeque editionis rationem reddendam transgredior. Primo igitur *Francisci Modii* notulas, ab ipso Coloniae A. C. *MDLXXX.* in 8°. emissas exhibeo: Eas suis passim locis subsequuntur *Godescalci Stewechii* observationes, quas primum edidit Antverpiae A. C. *MDLXXXV.* in 4°, saepius deinceps inter rei militaris auctores recusas. Hastriusque viri notas non magni esse momenti, leviorisque curae, & sine ullius codicis ope conscriptas, in suis praefationibus fatentur ipsi; quas hic etiam lector inspicere, si velit, potest. Illas mox excipiunt *Petri Scriverii* adnotationes; quas Leidensi editioni A. C. *MDCCVII.* in 4°: adjecit, & dein A. C. *MDCCXXXIII.* in 12°: multo auctiores vulgavit, quibusque nonnulla hujus libelli, ad aliquot MStos recensiti, loca emendasse non inmerito sibi visus est. Easdem nunc ego, ex ipsius *Scriverii* exemplari, quod ex Schallbruchiana auctione meo mihi aere comparavi; tertio auctas exhibui, & a prioribus sollemni *post. cur.* nota discrevi. Proximum his suo jure locum obtinent *Samuelis Tennulij* observationes; quae A. C. *MDCLXXV.* in 12°, lucem adspexerunt, & praecedentium interpretum laborem tam externae doctrinae specie, quam industria & emendationi ex membranarum collatione praestandi auctorem cura longe post se reliquerunt, nec non veram Frontini mentem, & genuinam, quae tamen nusquam a viro docto in contextum est recepta; lectionem saepissime nobis suppeditarunt. *Robertus* quoque *Keuchenius* inter alia Frontinorum opera hunc Strategematicon libellum Amstelædami A. C. *MDCLXI.* in 8°. ediderat; multasque no-

A D L E C T O R E M.

tas adjecerat ; quas tamen , ubique venales , in mea editione denuo conspici , non visum fuit operae pretium : Quoniam nimis aperte deprehendi , istas animadversiones vel maxima ex parte Scriverio , Casaubono , Salmasio , aliisque celeberrimis viris subreptas , (quod in notis subinde monui) vel adeo leves & indoctas esse , ut lectoris otio in illis relegendis abuti noluerim. De ejus hominis litterario plagio magis certior si fieri cupias , inspice , quaeso , magni *Burmanni* Prolegomena ad *Rei Venaticae* Scriptores. At illius inscitiam dudum jam traduxit Celeberrimus & solidissimae doctrinae vir *J. Perizonius* in Animadversionibus Historicis pag. 445. , uti etiam hoc ipso in libro *Tennulius*. Verum tamen ne quis curiosior ideo queratur , aliqua a nobis ommissa esse , non solum diligenter ex *Keuchenianis* variantes *Arceriani* *MSti* , quo usum se jactat , lectiones excerpti , sed & meis notis , quidquid bonae frugis in ista farragine inveni , sub ipsius nomine inferui , nec non eruditissimam , quam ad eum dederat summus vir *J. F. Gronovius* , epistolam ex *Amsteladaemensi* editione huc transcribi jussi. Ipse vero quid praestiterim , vel potius praestare admissus fuerim , nunc paucis accipe. Auctoris textum non solo ex ingenio , sed tum ceterorum , qui eadem *Strategemata* commemoravere , magnoque mihi usui fuerunt , historicorum collatione , tum optimorum compluriumve manu exaratorum codicum fide , quantum potui , emendatissimum dedi. Hunc in finem praeter adhibitos a *Tennulio* , & in secundis curis a *Scriverio* *MStos* , quorum varia excerpta suo exemplari , de quo supra commonui , adleverat , consului quoque tres membranaceos codices , qui in copiosissima

Lug-

A D L E C T O R E M.

Lugduni Batavorum bibliotheca adservantur. Horum Codicum vetustior & probae notae liber, quem *Leidensem primum* voco, recensetur in catalogo pag. 330. n. 128. in 4°. olim etiam collatus ab Artis Criticae principe J. F. Gronovio. Alter, qui *Leidensis secundi* nomine venit, multo recentioris est aetatis, & ex Vossiana in Leidensem Bibliothecam transmigravit, p. 372. n. 59. Tertius interpolatissimus est liber, ac potius lacera & contaminata frustra, ex Strategematicis ab indocto homine excerpta, quam ipsum Frontini opus. De hoc codice, quem rarissime ad partes voco, & *Leidensis tertii* nota a ceteris distinguo, vide plura ad auctoris praefationem in initio. Est autem Leid. Biblioth. Legatum Perizonianum. Usus praeterea sum luculentis trium *Cantabrigiensium* Codicum excerptis, quae mihi multiplicis eruditionis, summaeque humanitatis vir *Josephus Wasse* ex Anglia misit. Eorum optimus & antiquissimus, ut videtur, est in S. Petri collegio, quem idcirco *Petrensem* adpellare soleo, &, nisi de doctioris cujusdam librarii interpolatione suspectus esset, magno pretio primaeque auctoritatis habendum censerem. Secundum possidet publica Cantabrig. Bibliotheca. Tertius e S. Joannis collegio depromptus est. Pro hoc beneficio, uti & pro communicatis mecum variis emendationibus ac conjecturis, quas ex merito laudatas, suisque locis intextas videbit lector, Celeberrimo ac Reverendo Viro maximas, quas possum, publice nunc ago, semperque habebo gratias. Nec minus tam de me, quam litteraria republica meruit meus *Jac. Phil. D'Orvillius*, ob excellentis ingenii & doctrinae dotes, nec non egregium eruditorum virorum labores adjuvandi

A D L E C T O R E M.

studium, nomen jam magnum, quod indies crescat
 necesse est, summo jure adeptus. Ille enim ex Italia
 mihi adtulit varias duorum in *Medicea* bibliotheca
 codicum lectiones, quorum unus, quem primum
 voco, illic conspicitur pluteo 53. n. 12; alter
 pluteo 45. n. 15. Uterque recentior est. Ro-
 mae vero excerpta mihi fieri curavit *Vaticani*
 MSti n. 5408. in 4°, qui olim fuerat Fulvii Ur-
 sini. Idem effecit, ut Clarissimo & variae do-
 ctrinae laude insigni viro *Joh. Christophoro Wolfio*,
 acceptas referre debeam *Gudianum* Codicis e *Guel-*
ferbytana bibliotheca varietates. Unius ex tribus
Hillensbergii MStis, quibus nonnumquam pro-
 perante nimis oculo usus est Tennulius, lectio-
 nes mecum debes, lector, Celeberrimi & erudi-
 tissimi *Arn. Drakenborchii* humanitati. Post *Hil-*
lensbergium has membranas possedit Cl. Theod.
Janf. Almeloventius. Praeter undecim hos &
Scrivarianos MSSStos adhibui quoque *Palatini* co-
 dicis, vetusti & ceterorum optimis facile paris
 libri excerpta, quae Doctiss. J. Gruterus A.
 MDXCVIII. editionis *Stewechianae* margini ad-
 scripserat, nec non alius codicis per eundem
Gruterum ex libro quarto collati varias lectiones,
 a me *Gruterianas* dictas. Usui etiam quandoque
 fuit *Vossiana* collatio, quam passim laudat *Ten-*
nulius, quamque, nescio ad quem, *Gudianum*
 forsan, codicem institutam, ipse *H. Vossius* in
 ultimae *Scrivarii* editionis margine adnotavit, &
 inde descriptam possidet quoque Amplissimus &
 eximius vir *Corn. Bynkershoekius*, supremae in
Batavis Curiae Praeses, Jurisprudentiae decus &
 ornamentum, qui eam benevole mihi inspicien-
 dam misit. Utrorumque horum excerptorum au-
 tographa in *Lugdunensi* adservantur bibliotheca.

De-

A D L E C T O R E M.

Denique *Regiorum* codicum, quorum ad prima solummodo capita mentionem feci, varias lectiones speciminis loco Hafnia Danorum ad me mitti curaverat Eruditissimus *Grammius*, ceteras dein descripturus. Quod antequam vir optimus praestare potuit, in miserabili Hafniensi incendio illa excerpta, flammis consumpta, perierunt. Ea autem ex Parisiensi bibliotheca A. C. MDCCV. depromferat Nobilissimus & Doctissimus juvenis *Nicolaus Bentzon*, qui novam Frontini editionem se adornaturum pollicitus, inmatura morte, 25 annos natu paullo major, Hafniae A. MDCCIX. extinctus est. Hujus tamen jacturae vicem supplere possunt vetustissimae, quas in consilium adhibui, editiones, quarum prima inpressa est Romae A. C. MCDXCIV. per Venerabilem virum magistrum Eucharium Silber, alias Franck in 4°. Altera procurata est per Philippum Beroaldum & emissa Bononiae A. MCDXCVI. in f°. typis Platonis de Benedictis Bononiensis. Qua antiquiorem non viderat magnus J. G. Vossius. Eandem editionem iteravit Antonius de Benedictis ibidem A. CIIOIV. Deinde usus sum Parisiensi editione A. CIIOXV. in 4°, quae perperam a quibusdam viris doctis habita fuit omnium prima. Ad manum etiam fuit Godefridi Hittorpii Editio, quae Coloniae A. MDXXIV. in 8°. prodiit, uti & Wechelii, Paris. A. MDXXXV. in f°. aliaeque. Clarissimi *Lipsii* conjecturas hic illic sparsas desumsi ex ipsius exemplari, per Modium edito; quod cum ceteris Lipsianae doctrinae reliquiis custodit Leidensis bibliotheca. Summi *Gronovii* emendationes nondum editas debes doctissimo, amicissimoque viro *Abrahamo Gronovio*, avi exemplar, cui ille erant adpositae, mecum ultro communi-

A D L E C T O R E M.

canti. Copiosissimus denique, quem addidi, index studio & labore *Michaelis Benedicti*, meritiſſimi in Leidensi Gymnasio praeceptoris, confectus est. Finem hic facerem, Lector, nisi paucis verbis admonendus esses de nummo, per Doctiss. Polenum in Prolegom. §. 38. e Sponii miscellaneis depicto: unde nos eum in Tabellam, tituli ornatricem, transfumſimus, simulque addi curavimus justissimum verae nummi aenei formae aegyptum, ex compluribus, quos benigne nobis suggestit Clariss. Sig. *Haverkampus*, accurate delineatum. Scilicet diu inter se contenderunt viri docti, ipsiusne Frontini caput illic cernatur, an vero Jovis aliusve Dei. Sed quum Hadriani demum tempore barbam rursus alere coeperint Romani, caput autem hoc bene barbatum adpareat; non video, quo pacto nostri Frontini, qui sub Trajano jam decessit, caput, dici quiverit: ut recte observarunt nonnulli. Jovis caput esse verius opinabantur Gallandius, qui primus, quod sciam, nummum produxit, & Ill. G. Cuperus Monumentis Antiq. p. 175. Quamquam posterior ibi non diffiteatur, alteri opinioni favere casum, ut vocant, Nominativum. Quippe Gallandius, & ex eo Sponius aliique exhibuerunt, quasi in nummo legeretur Φ PONTEINOC. Atqui secure testari possum, me clare illic deprehendisse casum Dativum Φ PONTEINΩ. Qua idcirco observatione totam litem dissolutam, & Jovis, vel, quod malim, quia nullo Jovis insigni agnoscendum est, Herculis apud Smyrnaeos culti caput esse, facile jam concedent nummariae rei periti. Plura, quae ad Frontinum adtinent, dicere nunc non habeo. His itaque frui, aequè Lector, & vale, meisque conatibus fave. Harlemi Kalendis Martiis c1710ccxxx1.

EX PRAEFATIONE
FRANCISCI MODII

In Scriptores Bellicos Excerpta.

tque haec quidem in Vegetio: nam de Frontino alia res est: quippe in cujus recognitione libris vetustis deficeret, sine quibus nugae agat, & temere adeo faciat, meo quidem iudicio, qui auctorem aliquem recensendum in manus sumat: enim periculosa est semper in alieno opere nimia diligentia, tantoque periculosior, quanto is, qui in tali negotio versatur, eruditione & ingenio maxime excellit, aut certe excellere postulat. Hinc nos pauca tantum timide in Frontino notavimus, aut ex diversis lectionibus, quae ad oram Editionis Parisiensis & Coloniensis adjectae leguntur, aut ex auctoribus, unde exempla, quibus de agitur, sumta videntur &c. Vale. Hermannoburgo, XII Kalendas Majas, MD. CIO. IS. LXXX.

NOBILISSIMIS, GENEROSISSIMIS,

JOAN. GUILIELMO DE SPANGEN,

Domino de Spangen, Boudry, &c.

WALRANDO AB HAEFTEN,

Domino de Haesten, Herwynen, &c.

GODESCALCUS STEWECHIUS

HUESDANUS S. D.

Inter alia quam plurima prudenter & graviter imprimis a C. Mario apud Sallustium hoc dicebatur, *Majorum gloria posteris quasi lumen est, neque bonorum, neque mala in occulto patitur.* quam quidem sen-

tentiam animis vestris, Nobilissimi ac generosissimi
 juvenes, impressam si servabitis, quod equidem
 facturos non diffido; numquam non recordari po-
 teritis, quantum vobis oneris cum honore imposi-
 tum sit. Parentes uterque in aulis Principum edu-
 catos laudare; natales longos, ac illustrem pro-
 fapiam recensere potestis. Taceo, quae in lubri-
 co posita, corporis ac fortunae bona, quae ta-
 men omnia aliena deputo; propria illa, quae ne-
 que hereditaria sunt, neque casu pendula, hoc est
 bonas artes, atque animis vestris insita virtutum
 & boni femina. Imagines majorum circumspi-
 cere lubebit, occurrent undequaque, qui patrum
 avorumque laude non contenti, ipsimet nomen
 rebus bello ac pace gestis auxerunt. Ut antiqua
 nobilitatis vestrae initia, itidem egregia virtutum
 exempla domi proposita. quare acrius vobis adni-
 tendum est, ut institutioni meae, & amicorum
 expectationi respondeatis. Hoc ita fiet potissi-
 mum, si majorum gloriam non sustinere tantum,
 verum etiam excellere fueritis conati. Ea in re
 quibus adminiculis opus sit, non ignoro. tum &
 illud probe scio, neque prudentiam vobis, ne-
 que scientiam defuturam, quibus cum rebus ve-
 stris aliquando superesse, tum praesse subditis
 queatis. In excolendo ingenio, moribusque ve-
 stris formandis (dico audacter) strenuam operam
 navavi, & ab ea hora, qua meae fidei commissi
 estis, nihil mihi antiquius fuit, quam de vobis,
 & per vos de rep. ipsa bene mereri. Dum artibus
 liberalibus vos imbui, dum in historiarum lectio-
 ne praevi, juris elementa edocui, nunquam in
 vobis discendi studium, obsequendi officium num-
 quam requisivi. nunc porro si lectio juris mole-
 stior, si fastidiosa videbitur; at Historiam e ma-
 ni-

P R A E F A T I O.

nibus non deponite. Haec tamquam certissima ac promptissima rerum magistra, virtutum vitiorumque exempla, quibus vita instituenda sit, non secus atque in amplissimo totius orbis teatro, spectanda proponit. haec & secundam & adversam fortunam ferre docet: res gerere, provincias, regna administrare volentibus eadem non minus necessaria, quam in navi gubernator, in puppe clavus. Venio tandem ad haec nostra Conjectanea, quae domi & nulla veterum codicum ope nata, sub vestro nomine publicare visum est. ut aliquod saltem a me accipiatis *μνημόσυνον*. Atqui magnum facinus etiam temerarium haberi dicunt, majorum scripta veteribus libris nullis adhibitis emendare velle. & est sane periculosum. Ceterum an non malo nodo, malus quaerendus est cuneus? an ne ipsius scriptoris aevum, stilus, institutum quoque in hoc iudicium venire debent? quae omnia temeritatis culpam illam, si non prorsus tollere, at certe elevare ex parte videntur. Aliud divi Justiniani, post editos a se libros juris, placitum fuisse nemo nescit: sed nos illum iudicem nolumus, & hanc partem legis illius migramus. neque enim capital censendum est ingenii nervos in proletariis (ut sic dicam) scriptoribus emaculandis experiri, qui vel eadem cum aliis memoriae prodiderunt; vel qui omnia de superioribus mutuati, suo illa arbitrio in certos locos redigere, ac velut centones contexere voluerunt. Inter quos si quis mihi Sex. Julium Frontinum ponendum negabit, eum vel scriptorem ipsum ignorare, vel gnaviter impudentem esse existimabo. Quanta hujus viri in strategematis contrahendis diligentia, in componendis, digerendis prudentia fuerit, non meum iudicium est. illud

P R A E F A T I O.

tamen ingenue fatendum, una cum reliquis militaris disciplinae scriptoribus in patrum avorumque manu crebrum fuisse, ideoque miris modis multatum; ab iis inprimis, qui libris describendis destinati fuere. At qui tandem illi homines? praestantes fuisse confitebimini, si cogitabitis tot antiquorum labores, tot omnis generis scripta, una istorum opera vindicata ab interitu, & nobis quasi per manus tradita. Verumtamen frequenter eosdem peccasse nostri clamitant. id pariter cum iis confiteor, & factum nollem. denique cum barbariem, tum audaciam quoque causae fuisse non sum nescius: interim dandum aliquid isti seculo, etiam oneribus illorum hominum privatis nonnihil condonandum arbitror. quod reliquum est, optandum, ut quaecumque istorum negligentia contaminavit, audacia pervertit, doctiorum hujus aevi diligentia purgentur, corrigantur industria. Habetis meum quaecumque iudicium (sive opinio est) de libris veterum: de Conjectaneis hisce nostris vestrum itidem expectabo. in quibus etsi leviora quoque adsperferim, seu potius indigna, de quibus verba fierent; attamen, nisi ego vehementer erro, nihil leve putandum, quo vel litterae, vel scriptores ipsi juventur. in quo si vos ejusdem sententiae esse intellexero, mihi susque deque erit, quid sint probaturi, quid improbaturi ceteri. Valet.

A. MDCCLXXXIV.

P. SCRIVERII
PRAEFATIONIS

Ad secundam militaris rei scriptorum
Editionem pars.

In Frontino qui ante me laborarunt, membranis nullis adjuti conjectanea tantum, & leves notas ediderunt. Mihi vero ea felicitas obtigit, ut auctorem illum ex septem manuscriptis codicibus, facta eorum cum editis diligenti comparatione, emendare licuerit. Quibus hercules duobus locis quamplurimis medicinam feci. Sed & perfanata nonnulla nostropote ingenio, uti videre est in Notis. Quod si in Vegetio Frontinoque, excellentissimis auctoribus uberiolem explicationem quis desideret; adeat ille (suadeo) Francisci Modii, & Godeschalci Stewechii Notas sive commentaria, quae in editione Lugd. Bat. typis Raphelengianis impressa Anno 1615CVII. habentur. Vale. Scribebam in iisdem Athenis Batavis, vi. Eid. Quintil. 1615CXXXII.

CANDIDO LECTORI
S. TENNULIUS S. D.

Quotcunq; terram premunt, norunt, quae fuerit patriae nostrae calamitas; ejus originem cum plurimi referrent ad artis militaris & disciplinae castrensium neglectum, praesentis vero felicitatis (felices enim sumus comparati ante-malis) ad prudentiam fortissimi Imperatoris, sub quo gravior in dies militia praesumitur: consilium fuit,
tra-

P R A E F A T I O.

tradere me rei militaris scriptoribus, in quibus hodie Frontinum profero. Tu; qui habes acetum in pectore, & polles acumine iudicii, nosti, illum censei prisca simplicitate & candida veritate, ideo temporibus, quibus istae virtutes quaeruntur, necessarium vel ob furta bellorum, consiliorum dolos, fortitudinis vafritiem, victoriarum vias. Cum relictam non bene parmulam nuper recolligere nequirem, inhabilis militiae, animo militavi, Musis operando (utinam litare & illis potuissem!) quae ut ante res secundas ornaverant, ita adversis perfugium ac solatium praebuerunt, & quanquam hostium furor dedisset invito ferias, intercesserunt, quo minus metu alligatus torperem.

Ὁὐ πάύσομαι τὰς χάριτας

Μέσαις συγκαταμιγνὺς

Ἠδίσαν συζυγίαν.

Fugienti tamen non fuit explicare me totum & libros, non edere vastissimum, quod tibi promiseram, Jamblichi opus; sed amputandum sarcinas, utque solebant in cursu circique certamine, in istius publicae miseriae spatiis flectendum interius. Extremae enim tum imprudentiae, exercere quantum haberes, nec vasa colligere nec sequi, quantumcunque posses consequi. Hoc ipsum *πρακτικῶν ἐγχειρίδιον* (quanquam non oneraret, sed instrueret discentem, & in animos legentium se insinuasse doceret, direptis suis cujuscunque editionis exemplaribus) ornaveram meis auditoribus sine ulla spe edendi: Ita enim est haec scena parata, ut eorum utilitatis majorem, quam meae existimationis rationem habitam constet. Verum ubi eos reduci bella etiamnum infrequentes reddidere, ne nulli profuissem, nisi in populum. Textum emendavi, loca dubia & elegantiora ex-

P R A E F A T I O.

posui, emendationis & expositionis rationem & exempla dedi.

Quoniam autem benignum & ingenui pudoris est, fateri per quos profeceris; eorum nomina apposui. Gujeti notas debeo poëtarum disertissimo Ægidio Menagio: quatuor Regionum MSS. copiam mihi fecit illustrissimus & reverendissimus Episcopus Nicolaus Colbertus, qui omne biennium mihi egregium elegantiae regum curaeque opus bibliothecam aperuit: discernebantur in ea quatuor Codd. frontem notati numeris 32. 758. 1091. 1433. Elegantissimus & promovendis studiis promerendisque natus Theodorus Hillensbergius trium Codd. usum concessit. Bernardus Rotendorpius nobilissimus Medicus unum cod. literis Longobardicis scriptum dono dedit. Ὁ πᾶν Leo Allatius Romanum commodavit. Vossianum collatum. Celeberrimus Joannes Georgius Graevius, & doctissimus Joannes Ortwinus praestiterunt. Quicquid in veteribus Editionibus lucris, in commune contuli. Nil desiderabis eorum, quae Franciscus Modius, Godeschalcus Stewechius, Petrus Scriverius, Joannes Fridericus Gronovius, viri summi, ad autorem sunt commentati. Ultimus Frontino labores suos contulerat Robertus Keuchenius, Professor Amstelaedamius, summorum Belgarum praeconia, & doctissimorum in Europa Principum judicia ac liberalitatem meritus. Qui ubi naturae concessit, jus mihi datum credidi Frontinum proferendi, ante veritus, ne accusarer *παρανομίας*, qui mitterem falcem in ejus messem. Multa docuit, sed multa male adfecta reliquit, quibus aut medicinam propinavi, aut lucem praetuli. In illorum libris ut parum ingeniosus fui, ita mihi magnum onus imposui,
dum

P R A E F A T I O.

dum cum his, qui in hac arte incredibile quantum fecere, eandem opinionis aleam subeo. Expeditissimum indicem adjeci: sed unum, ne multiplicibus indicibus alio indice opus foret rependiendorum eorum, quae velis. Quia tibi, humanissime lector, quoque expedit, habere exorabile erroribus numen, oro dones mihi vitia; & donabis, scio, quia homines non odisti. Donati ingenio portenta nolo, si quae aut extra sanitatem aut naturam fuerint. Si velis esse liberalior, concedas etiam testimonium *φιλοπονίας*; quam ne desiderares, summa ope nisus fui. Si dignus sum, cujus modestis cupiditatibus praestet fortuna fidem, hoc Catone contentus Frontinum serena fronte excipies, & meliora propediem exspectans valebis.

De Frontino Tacitus iv. Hist. c. 39.

Kal. Januariis, in Senatu, quem Julius Frontinus praetor urbanus vocaverat, legatis exercitibusque ac regibus laudes gratesque decretae. Et mox ejurante Frontino, Caesar Domitianus praeturam cepit.

Idem in Agricola c. 17. de Britannia.

Et cum Cerialis quidem alterius successoris curam famamque obruisset, sustinuit quoque molem Julius Frontinus, vir magnus, quantum licebat, validamque & pugnacem Silurum gentem armis subegit; super virtutem hostium, locorum difficultates eluctatus.

Plinius lib. 11. epist. 8.

Gratularis mihi, quod acceperim auguratum: mihi vero illud gratulatione dignum videtur, quod successi Julio Frontino, principi viro: qui me nominationis die
pér

PRAEFATIO.

per hos continuos annos inter sacerdotes nominabat;
tanquam in locum suum cooptaret.

Idem l. ix. epist. 19.

*Agedum hunc ipsum Frontinum in hoc ipso, in quo
tibi parcior videtur & pressior, comparemus. Vetuit
extrui monumentum: sed quibus verbis? IMPENSA
MONIMENTI SUPERVACUA EST, MEMORIA
NOSTRI DURABIT, SI VITA MERUIMUS.*

Martialis l. x. epigr. 58.

*Anxuris aequorei placidos, Frontine, recessus
Et propius Bajas littoreamque domum
Dum colui; doctas tecum celebrare vacabat
Pieridas: nunc nos maxima Roma terit.*

Vegetius l. i. c. 8.

*Quae Cato ille Censorius de disciplina militari
scripsit; quae Cornelius Celsus, quae Frontinus per-
siringenda duxerunt; quae Paternus, diligentissimus
juris militaris assertor, in libros rededit, quae Augusti
& Trajani Hadrianique constitutionibus cauta sunt.*

Idem l. ii. c. 3.

*Nam unius aetatis sunt, quae fortiter fiunt; quae
vero pro utilitate Reip. scribuntur, aeterna sunt.
Idem fecerunt alii complures, sed praecipue Fronti-
nus, Divo Trajano ab ejusmodi comprobatus industria.*

*Joannes Maria Catanaeus Commentario in Epistolas
C. Plinii Caecilii Secundi lib. iv. epist. 8.*

*Sextus Julius Frontinus, ¹ Vir consularis,
² praeturam urbanam gessit ³ Vespasiano iterum
ac*

NOTULAE SCRIVERII:

¹ Aelianus de instruend. Acieb. Praefat. ad Hadrianum Aug. &
cap. 1

² Tacitus Histor. lib. iv.

³ Id est, Anno V. C. 10 CCC XXIII. (Stephano Vinando Pighio
10 CCC XXI.) Nativis Christi LXXIII.

P R A E F A T I O.

ac Tito Coss. ac eo ejurante Domitianus praeturam cepit. Frontinus igitur ⁴ curam Britanniae ac molem sustinens magnam, quantum licebat, validam & pugnacem Silurum gentem armis subegit super virtutem hostium locorumque difficultatem eluctatus. Aquarum ⁵ praefectus a ⁶ Nerva creatus libellum de aquaeductibus, urbem influentibus, edidit. ⁷ Auguratum gessit. ⁸ Secessu Tarracinensi oblectabatur. ⁹ Rei militaris peritus, Trajano libros Strategematicos dicavit. ¹⁰ Scripsit longe plura, quae simul cum aliis communi literarum jactura interciderunt. Summus Jurisconsultus. ¹¹ Secundo interdum respondit. ¹² Mar-

NOTULAE SCRIVERII.

⁴ Tacitus in Vita Agricolae. Vide & adhibe, si tanti est, Heftorem Boëtium Histor. Scot. lib. iv.

⁵ Testis ipse Frontinus lib. De Aquaeductib. editionis nostrae pag. 119.

⁶ Imp. Nerva tertium & Virginio Rufo Coss. A. V. 10 CCCXLVII. Christi xcviii.

⁷ Plinius Junior lib. iv. epist. 8. Arriano suo: *Gratularis mihi, quod acceperim Auguratum, &c. Mihi vero gratulatione dignum videtur, quod successi JULIO FRONTINO, principi viro, &c.*

⁸ Martialis lib. x. epigr. 59. *Anxuris aequei placidos FRONTINE recessus, &c.* ANXUR & Tarracina eadem civitas, auctore Plinio majore in Histor. Natural.

⁹ Raphaël Volaterranus Commentarior. Urbanor. lib. xvi. JULIUS FRONTINUS *ad Trajanum libros quatuor Strategematicum scripsit, & de Aquis Urbis.* Vegetius lib. 1. cap. 8. & lib. 11. cap. 3. & ibi Godeschalcus Stewechnus. Carolus Sigonius Indiculo de Historicis, qui Res Romanas scripserunt ab Urbe condita ad Caroli Magni Imp. tempora: *Sex. Julius Frontinus Strategematicum libros conscripsit, in quibus ex omnibus Historicis exempla in certos locos distincta (an distincta) enumerat copiose, & magna cum utilitate: licet pleraque librorum errore inerte sint repetita.* (NOTA) *Nervae & Trajani temporibus vixit.* Quae verbotenus, ut multa alia *ἔπος πρὸς ἔπος*, in suum Apparatum ad omnium gentium historiam transtulit Antonius Possévinus, Sectione III. cap. 4. Strategemata autem bis apud scriptorem posita, haec sunt: lib. 1. cap. 1. exemp. 3. & lib. 1. cap. 5. exemp. 13. item lib. 1. cap. 5. exemp. 12. & lib. 1v. cap. 4. ex. 8. item lib. 1. cap. 10. exemp. 1. & lib. 1v. cap. 7. exemp. 6. item lib. 1. cap. 9. exemp. ult. & lib. 1v. cap. 5.

¹⁰ Horum non pauca a situ & interitu a nobis vindicata sunt, atque e tenebris eruta.

¹¹ Plinio. Joannes Cuspinianus eadem haec de Frontino verbatim refert in Commentario ad Cassiodori Consules, Anno V. C.

P R A E F A T I O.

fularem virum appellat Aelianus lib. de instruenda acie, praefat. ad Hadr. Caes. & c. 1. in consulum tamen serie nulla ejus mentio, ut fuisse videatur ex consulibus in demortui locum suffectis. In pretio erat temporibus Nervae ac Trajani. Unde Aelianus in prooemio libri de instruenda acie, quem Hadriano dicavit, ait, Frontinum idem argumentum tractasse, atque eum suae aetatis scriptorem vocat. *Frontinum, inquit, nostrae aetatis virum consularem.* Sed apertius, id est, ex ipso Frontino. Nam Nervae se jussu de aqueductibus agere, in praefatione libelli de iis, auctor est. Idem in prologo libri de agrorum qualitate & controversiis limitum, non alium quam Trajanum designat, cum loquitur de *maximo Imperatore, qui victoriam Dacicam proxime reserasset.* Trajano autem dilectum fuisse, clare arguit Vegetius lib. 11. c. 3. his verbis. *Nam unius aetatis sunt, quae fortiter fiunt: quae vero pro utilitate Reip. scribuntur aeterna sunt: Idem fecerunt alii complures, sed praecipue Frontinus Divo Trajano ob ejusmodi comprobatus industriam.* Ubi signat libros Frontini de re militari, quos edidit ante libros strategematum: ut ostendunt verba illa in prologo ejus operis. *Cum ad adstruendam rei militaris scientiam unus ex numero studiosorum ejus accesserim; eique destinationi (quantum cura nostra valuit) satisfecisse visus sum: deberi adhuc institutae arbitror operae, ut solertia ducum facta, quae a Graecis una στρατηγικῶν appellatione comprehensa sunt, expeditis amplectar commentariis.* Primum autem tres strategematum libros scribere decreverat, uti fidem faciunt verba ista in eadem Praefatione. *Quo magis autem discreta ad rerum varietatem apte collocarentur, in tres libros ea diducimus.* In primo erunt

P R A E F A T I O.

exempla, quae competant proelio nondum commisso. In secundo, quae ad proelium & confectam pacationem pertineant. Tertius inferendae solvendaeque obsidionis habebit στρατηγήματα: quibus deinceps generibus suas species attribui. His postea quartum adjecit; ut arguunt verba ista, quibus in librum quartum praefatur. Multa lectione conquisitis strategematibus, & non exiguo scrupulo digestis, ut promissum trium librorum implem, si modo implevi; in hoc exhibebo ea, quae parum apte descriptioni priorum ad speciem alligata subjici videbantur: & erunt exempla potius strategicōn, quam strategemata. Et haec & sequentia satis indicant, librum istum compositum esse post tres libros strategematum: Ut omnino frustra sit doctissimus Stewechius, cum suspicatur, hunc, qui quartus vocatur, esse opus de re militari; quod eum ante tres strategematum libros elaborasse, mero meridie clarius est ex praefationis ea περιεμῆ, quam aliquanto ante adduximus. In catalogo Thomae Jamesii extare dicitur manuscriptus in bibliotheca publica Academiae Cantabrigiensis; sed ibi vocatur Florentinus pro Frontino, credo, non quia ita sit in manuscripto, sed errore typographi. Idem autor est, bis manuscriptum extare Cantabrigiae in bibliotheca domus S. Petri: & Oxoniae semel in bibliotheca collegii Lincolnensis. Antiquissima ejus, quam videre contigerit, editio est illa, quae castigata a Philippo Bersaldo, & Senatori Min. Roscio dicata Bononiae prodiit apud Platonem Benedictinum Anno cio cccc xev.

Robertus Keuchenius notis ad Aquaeductus.

Quaerunt eruditissimi viri, quorum opera ac iudicio partim Frontino lux allata, num *Aquaeductuum*

P R A E F A T I O.

Ituum Urbis Romae commentarius, praeter caetera fragmenta, ejusdem Frontini sit, qui strategematum libros congeffit. Quorum opinionem Cl. Rubenius accurate in Electis suis de utroque opusculo meritus, non sine causa, ut ait, videtur amplexus. Purior enim & emendatior in illis sermo est, & dictionis venustas. At si sub Nerva floruit, ut aperte praeter ipsum confirmat & Aelianus prooemio libelli de instruendis aciebus. Ἐπειδὴ τῷ Θεῷ πατρὶ σε Νέρβα συμβαλῶν ᾠδῶν Φροντίνῳ τῶν Ὀπισθίων ὑπατικῶν ἐν Φορμίαις ἡμέρας πρὸς διέτριψα δόξαν ἐπενεκαμένῳ ᾠδῶν τῶν ἐν τοῖς πολέμοις ἐμπειρίαν. συμβαλῶν τ' ἀνδρὶ εὖρον σὺν ἐλάττονα σπαδῶν ἔχοντα εἰς τῶν ᾠδῶν τοῖς Ἑλλήσι τεθεωρημένῳ μάθησιν, ἡξάμηνῳ ἔκ' ἐτι περιφρονεῖν τ' τῶν τακτικῶν συγγραφῆς, ἔκ' ἂν σπαδάξεας ᾠδῶν Φροντίνῳ δοκῶν αὐτῶν, εἰπὲρ τι χεῖρον ἐδόκη τ' Ῥωμαϊκῆς διατάξεως περὶ αὐτῶν, &c. quid obstet, quo minus idem scriptor Strategicus & Aquarum praefectus fuerit, qui libellum hunc de Aquaeductibus, Urbem Romanam influentibus, edidit, obscure video. Sed altius ad acumen indaganda sunt Aeliani verba. Ait: Apud Frontinum V. C. & peritiae bellicae laude clarissimum, qui sub Nerva Adriani patre floruit, se per aliquot dies in Formiis egisse, & collatis cum eo sermonibus comperisse, non minus illum studio teneri disciplinae Tacticae Graecis usitatae, quam Romanorum instructione, qua deterius quid minusve videretur contineri. Certo certius est, illum quidem alloquio ad Adrianum non alius Frontini meminisse, quam consulis istius strategematum auctoris, quorum libri superstites etiamnum exstant, & quos idem optimo Principi Trajano dicavit. Secus ac Stewechio visum, qui alios de militari disciplina libros eidem

P R A E F A T I O.

eidem dedicatos opinatur sub fine l. II. c. 3. comment. in Vegetium. Nam Nervae ac Trajani temporibus praecipue in pretio fuit, quod & alibi Volaterranus commentar. Urban. lib. xvi. non obscure subindicat, & qui totam hanc nostram litem uno loco difsecat: *Julius Frontinus ad Trajanum libros quatuor strategematum scripsit, & de Aquis urbis.* Nec alius Frontini mentionem fieri apud antiquos puto, quam unius ejusdemque nostri, qui Strategematum nimirum, Aquarumque libellos congeffit; & cujus etiamnum fragmenta restant de Qualitatibus Agrorum, Limitibus, maximam partem mutila ac inquinatissima, variisque confuta segmentis. Scripsit idem de Colonia opusculum, sed quod hodie diversum exhibetur, ac ejusdem farinae fragmentis interpolatum, ab Amplissimo Viro P. Scriverio, cum reliquis primum ex membranis editum. Falluntur etiam illi, qui ulterius disquirendum contendunt, an Urbanus ille Praetor, cujus Tacitus lib. iv. Historiarum meminit, ad Vespasiani II. & Titi consulatum, qui in annum Urbis incidit MCCCXXIII. idem cum nostro Frontino sit: quam & opinionem non exiguum scrupulum plerisque quidem non mediocriter doctis injecisse memini. Nunc audiamus Carolum Sigonium Syllabo historicorum Romanorum: *Sext. Julius Frontinus strategematum libros conscripsit, in quibus ex omnibus historicis exempla in certos locos destinata (valet distincta) enumerat copiose, & magna cum utilitate: licet pleraque librariorum errore inepte sint repetita. Nervae & Trajani temporibus vixit.* Quae verbotenus, ut multa alia, ἐπεὶ οὐκ ἐστὶν ἐπιπέδον in suum apparatus ad omnium gentium historiam transtulit Antonius Possevinus, Sect. III. cap. 4. Caeterum quod

P R A E F A T I O.

hic asserimus, id tam dilucidum ab aliis contestatum fuit, ut mirum sit in aliam sententiam vertere viros eruditissimos.

TENNULIUS in Prolegomenis.

Vides, humanissime Lector, quaecunque de aliquo Frontino passim memorantur, a doctissimis viris ascribi nostro auctori, imo nullum alium credi Frontinum: in quo eos, quod pace manium dixerim, errare puto. Alius enim fuit Aemilius Frontinus, qui Alexandrum specie religionis latrocinantem Ephesi judicavit. Euseb. Hist. Eccl. v. c. 18. Alius est Frontinus e tribu CLUENTIA apud Onuphrium lib. II. descriptionis civ. Rom. f. 260.

DIS. MANIBUS
SEX. JUNIUS. SEX. F. CLUENT.
FRONTINUS
VET. LEG. I. ITAL. VOLUNT.
VIX. ANN. LXIIX. M. IIX.
H. S. E.

Alius legionis IV. Italicae Quaestor e tribu Quirina ab eodem Onuphrio lib. III. f. 402. in hac inscriptione memoratur.

TI. CLAUDIO. QUIR. FRONTINO
NICERATO. CL. FRONTINI. COS. F.
X. VIR. STLIT. JUD. TRIB. LATICLAVIO
LEG. III. ITALICAE. QUAESTORI. PRO-PR.
PROVINCIAE. ACHAEIAE.

Denique alius est Frontinus, qui scripsit de Coloniis. Nam in illo opere fit mentio Imperatoris Commodi. Qui vero Vespasiano secundum Cos. fuit praetor Urbanus, non potuit scribere de Commodo. At de Coloniis. Hostensis ager ab Imperatoribus Vespasiano, Trajano, & Adriano in praecipuis, &

P R A E F A T I O.

Lacineis, & strigis, colonis eorum est assignatus; sed postea Severus & Antoninus & Commodus aliqua privatis concesserunt. *Sed isti, inquit, fragmento secundo praefigitur nomen Julii Frontini Siculi. Atqui in primo fragmento, cui in omnibus editionibus praeponitur Index, Sexti Julii Frontini V. C. de Coloniis Italiae. eadem verba occurrunt, antequam Balbi Mensoris reliquiae legantur. Et utraque fragmenta hoc nomine citantur ab Onuphrio lib. 111. desc. Rom. civit. Haec mihi facile donabis. Sed difficilior oritur quaestio, an sit idem, de quo Tacitus in vita Agricolae agit. Non puto. Nam Britannorum, quos dicitur devicisse, nullam mentionem habet in strategematibus (ut de Gallis l. iv. c. 3. n. 14) quos tamen tacere nec debuerit nec voluerit. Si Consule secundum Vespasiano praeturam Urbanam gessit, non videtur sub Trajano secutus militiam, utpote Senior, quam ut esset habilis militiae. Ait tamen initio de re agr. Intervenit clara sacratissimi (Trajani) Imperatoris nostri expeditio, quae me in ipsa scribendi festinatione praepediit. Nam dum armorum magis exerceor curis, totum hoc negotium velut oblitus intermiseram, nec quicquam aliud quam belli gloriam cogitabam. Ubi etiam Dacicae victoriae Trajani meminit. Quaeritur, an sit idem, de quo Plinius l. ix. epist. 19. Joannes Cuspinianus in commentario ad Cassiodori Consules ad A. V. C. 1555. Sed ille Plinii Frontinus videtur mortuus, quo tempore Virginius Rufus. Virginius Rufus mortuus est in tertio consulatu, quem gessit cum Nerva Imperatore tertium Consule. Frontinus hic a Nerva tum praefectus est Aquaeductibus, & de illis scripsit post Nervae excessum. Vocatur enim ibi Divus Nerva. & dicitur. Novum Imperatorem Caesarem Nervam Trajanum Augustum praescribente titulo.*

P R A E F A T I O.

Frontinus ille est mortuus, antequam Plinius illi in auguratu succederet. Nam auguratus viventi non adimitur. De his Amplius pronuncio. Quin foverit Martialem, non dubito, cum ejus verba repetat de Aquaeductibus. Sentit hanc curam Imperatoris piissimi Nervae Principis sui Regina & Domina Orbis in dies, quae terrarum Dea consistit, cui par nihil & nihil secundum. Quae habentur lib. XII. epig. 8. Alius est Fronto, de quo Plinius lib. VI. epist. 13. lib. IV. epist. 9. causarum patronus. & apud Macro- bium & Gell. celebris orator. apud Dionem consul. In omnibus enim Codd. Frontinus legitur. Illi compe- tere putat R. Keuchenius inscriptionem in ara quadam votiva apud Coloniam Trajanam posita.

— U N O N I
— R V A E. P R O.
— S E X T I. J U L.
— O N T I N I.

quam suppletis lacunis ita restituit. I. O. M. JU-
NONI. MINERVAE. PRO SALUTE. SEXTI. JULII.
FRONTINI.

JOAN-

JOANNIS POLENI
A D
SEX. JULII FRONTINI
COMMENTARIUM

D E
AQUAEDUCTIBUS URBIS ROMAE
P R O L E G O M E N A.

C A P U T I.

Sex. Julii Frontini Vita per Consules distincta.

I. ulia Gens, in Patriciam Majorum Gentium, ac Plebejam divisa, plures habuit Familias, seu cognomenta. Patriciae quidem cognomina fuere Caesarum, Julorum, Libonum, Mentonum: Plebejæ vero quæ cognomina fuerint, non æque certe constitui potest; cum de multis hujusce Familiae Viris, num Patricii fuerint, an Plebeji, monumentorum inopia incertum faciat. Illud tamen verisimillimum reor, Julios, qui Vespasiano Imperatore ac posterioribus temporibus florere, ex antiquis Patriciis nequâquam fuisse; cum jam (teste Tacito in *Annal.* lib. x. cap. 25.) vel Claudii tempore pauci jam essent reliqui Familiarum, quas Romulus Majorum, & L. Brutus Minorum Gentium appellaverant: quamobrem Claudius Caesar in numerum Patriciorum adscivit vetustissimum quemque e Senatu, aut quibus clari parentes fuerant. Morem vero hunc secuti etiam alii Imperatores, ac Vespasianus (eodem Tacito in *Agri-*
cola

S. J. FRONTINI VITA

cola cap. 9. referente) Julium Agricolaam, praeter ceteros, inter Patricios cooptavit. Quod cum notaverit Antonius Augustinus in Opere *de Gentibus Familiisque Romanorum*, ubi Julios Consules, etiam suffectos, post Caligulam ad Maximinum Imperatorem enumerat; miror sane, Julium Frontinum nostrum fuisse ibi praetermissum. Quod vero Fulvius Ursinus, Richardusque Streinius in ejusdem argumenti Operibus nihil de Julio Frontino nostro dixerint, mirandum non est; cum ad Trajani tempora hi non descenderint.

II. Porro ex iis, quae paullo ante dixi, conjicio, Julium Frontinum non fuisse, ex veteri Patricia Familia; fuisse tamen Patricium; nimirum ex iis, qui aut ipsi, aut ipsorum parentes inter Patricios ab Imperatoribus fuerant adsciti. Cum enim diserte in Commentario *de Aquaeductibus* (Art. 1.) testetur, *Officium Aquarum administratum semper per Principes Civitatis Viros*, ipse vero id Officium administraverit, atque ideo vel hoc nomine liqueat, eum inter Civitatis Principes fuisse; obtinuisse quoque locum inter Patricios, credibile prorsus est. Num vero Julii Frontini Urbs Roma patria fuerit, an alia regione (ut Julius Agricola Forojuliensium Colonia, Tacito teste) ortus, non conjiciam: nihil enim usquam, unde conjecturas probabiles ordiri possem, inveni.

III. Nunc, antequam annos propono, monebo, me in numerandis ab Urbe Condita annis secuturum in vita hac scribenda supputationem Varonis, ut notiosem. Quod si ab annis, qui ponentur, duos detrahes, habebis annos secundum Frontinianam supputationem, quae in An-
nota-

A J. POLENO CONTEXTA.

notationibus ad ipsum Frontini Commentarium necessario sequenda fuit.

ANNO AERAE VVLG. CHR. LXX.

VRBIS CONDITAE DCCCXXIII.

T. FLAVIO VESPASIANO AVGVSTO. II.

T. FLAVIO CAESARE COSS.

IV. Ut patria, ita quoque in obscuro sunt res a Frontino gestae usque ad Praeturam. Quod enim primum de Frontino memoratur, id est, ab eo Urbano Praetore Senatam fuisse vocatum. En verba Taciti, qui postquam in *Historiarum* l. iv. c. 38. narraverat, Vespasianum iterum, ac Titum absentes consulatum iniisse, in cap. 39. ita pergit; *Kal. Januariis in Senatu, quem Julius Frontinus Praetor Urbanus vocaverat, Legatis exercitibusque, ac Rogibus laudes gratesque decretae. Et Tertio Juliano Praetura, tamquam transgredientem in partes Vespasiani legionem deseruisset, ablata, ut in Plotium Griphum transferretur. Hormo dignitas equestris data. Et mox, ejurante Frontino, Caesar Domitianus Praeturam cepit. Ejuravisse autem Frontinum existimo, ut Domitiano gratum faceret, qui non modo honorem Praeturae Urbanae, sed honorem (ut Suetonius in ejus Vita cap. i. scribit) Praeturae Urbanae cum potestate consulari suscepit. Credibile etiam est, studuisse Frontinum, ut hoc facto Imperatorem ipsum Vespasianum Domitiani patrem demereretur. Hunc vero Frontinum nostrum fuisse, qui de *Aquaeductibus* scripsit, neminem inveni, qui negaret.*

V. Stephanus Vinandus Pighius (ad annum ultimum l. xviii. *Annalium Romanorum*) suspicatur, superiore anno Praeturam gessisse Frontinum, cum *Kal. Januariis* citati a nobis anni, posteaquam ipse Senatam (aberant enim novi Consules Vespasianus, & Titus)

S. J. FRONTINI VITA

Titus) convocasset, abdicaverit: pergitque Pighius ita; alioquin vix uno die Praetorem fuisse dicendum erit, nisi forsan ante Kal. Januarias novi Praetores Magistratum tunc inibant; quod nusquam haecenus legi. Sed, ubi Taciti verba considero, non possum non facere cum iis, qui rentur, Frontinum ante legitimum tempus deposuisse Magistratum; quod non contigisset, si in superiorem annum incidisset ejus Praetura.

ANNO CH. LXXIII.

V. C. DCCCXXVII.

T. FLAVIO VESPASIANO AVG. V.

T. FLAVIO CAESARE III. COSS.

VI. Hoc anno, aut circa hunc annum, Consulem suffectum fuisse Frontinum, conjicio. Rationem conjecturae ut explicem, pro certo ponam, Frontinum Consulem fuisse, cum eum *consularem Virum* Aelianus, in Praefatione Operis *de instruendis aciebus* perspicue nominet. Tum verisimillimum esse ajo, eum in Britanniam ivisse Imperio Proconsulari, & Consulatu jam functum, nam ferme omnes, qui cum Imperio in eam Provinciam mittebantur, Consulares erant, praetereaque Frontinus eo tempore (ut paullo infra dicemus) missus fuit, quo tempore viro forti, atque praedito dignitate auctoritateque opus erat in ea regione. Deinde pono, credibile esse, Frontinum profectum fuisse in Britanniam anno V. C. 828. (ut mox exponam) quamobrem probabile fit, eum anno ante gessisse Consulatum; quemadmodum constat contigisse Julio Agricolae Frontini successori, qui ad Britanniam regendam profectus est anno Consulatum ipsius infecuto. Adde, hoc anno V. C. 827. non alium reperiri suffectum Consulem praeter Caesarem Domitianum, cui

A J. POLENO CONTEXTA.

cui collega Frontinus noster esse potuit.

ANNO CHR. LXXV.

V. C. DCCCXXVIII.

T. FLAVIO VESPASIANO AVG. VI.

T. FLAVIO CAESARE III. COSS.

VII. Hoc anno, conjicio, Frontinum in Britanniam missum. Unus autem Tacitus est, ex cujus scriptis conjecturam facere possimus. Is in *Vita Agricolae* cap. 17. haec habet; & cum Cerialis quidem alterius successoris curam, famamque obruisset, sustinuit quoque molem Julius Frontinus, vir magnus, quantum licebat, validamque, & pugnantem Silurum gentem armis subegit, super virtutem hostium locorum quoque difficultates eluctatus. Ex his ergo colligendum videtur, & Cerialem rexisse Britanniam, & Ceriali successorem datum fuisse, cujus fama obruta gestorum praecessoris memoria, & huic Cerialis successori substitutum fuisse Frontinum: cui deinde successisse Julium Agricola, ea, quae paullo infra citatum locum Tacitus subjicit, aperte commonstrant. Porro doctis Viris probabile fit, Cerialem ivisse in Britanniam anno V. C. 824. Agricola vero anno V. C. 831. Fa-teor tamen, non deesse, qui libentius in annum 832. profectionem Agricolae rejiciant; sed habita-tione eorum, quae in *Hist.* lib. v. & in *Agricolae Vita* Tacitus habet, primis illis (si quid judi-co) est assentiendum. Itaque Cerialis, ejus suc-cessor, & Frontinus septem annis Britanniam rexere: cumque probabile fit, ejus, cujus parum felix Imperium fuit, brevius etiam tempus fuisse, tres anni Frontini Imperio adsignari posse viden-tur; atque ideo ejus Imperii initium in annum V. C. 828. posse referri.

VIII. Quod si quis dicat, hujusmodi divisio-nem

S. J. FRONTINI VITA

nem certam non esse, nihil quidem repugnabo: dummodo ne illud negetur, ex ea probabilissimum fieri, saltem circa illum annum (nimirum vel anno ante, vel anno post) Frontinum in Britanniam ivisse.

IX. Marcus autem Zucrius Boxhornius, & plerique Interpretum in citato Cornelii Taciti loco anxie inquirunt, quo referantur verba illa, *quantum licebat*: ego vero facio cum Boxhornio, qui ad praecedentia verba, *sustinuit quoque molem*, ea referenda contendit. Quasdam enim alias interpretationes, quamvis honorificentiores gestis Frontini nostri, quod eas minus probabiles existimo, missas facio.

ANNO CHR. LXXVIII.

V. C. DCCCXXXI.

L. CEIONIO COMMODO.

D. NOVIO PRISCO. COSS.

X. His Consulibus, cum Agricola (ut paullo ante diximus) Britanniae regimen suscepit, credibile est, Frontinum reversum fuisse Romam, subacta jam proximis superioribus annis in Britannia Silurum gente, incolente regionem, quae nunc principatus Walliae pars est, & novis hodie nominibus (ut scribit Michaël Virdungus in sua ad citatum locum Taciti nota) *Herefordshire*, *Radnorschire*, *Brecnoscshire*, *Monmutshire*, *Glamorgenschire* appellatur.

XI. Credibile quoque est, circa haec tempora Frontinum admovisse manum scribendis Libris, qui *Strategematum*, sive *de solertibus Ducum factis & dictis* inscribuntur. Nam in Commentario *de Aquaeductibus* (Art. 2.) profitetur, se alios Libros, praeter ipsum *de Aquaeductibus* Commentarium, *post experimenta & usum* composuisse. Nonne itaque

A J. POLENO CONTEXTA.

que probabile fit, post experimenta & usum rerum in bello gesto adversus Silurum gentem Libros ad bella omnino pertinentes coepisse scribere?

ANNO CHR. LXXXIII.

V. C. DCCCXXXVII.

IMPERATORE DOMITIANO AVG. X.

C. OPIIO SABINO. COSS.

XII. Hoc anno *Strategematum* Libros Frontinum edidisse, existimo. Cum enim in Libris hisce quinquies Domitianus nominetur, semperque Germanici belli mentio fiat, atque Germanici titulus ipsi Domitiano saepe addatur, nihil autem legatur in iisdem Libris, quod ad posteriora bella, praesertim Dacica, a Domitiano gesta pertineat; videtur quidem probabilissimum, hosce Libros fuisse editos post Domitiani e Germania reditum, ac post confirmatum ei Germanici titulum, quod (ut docti Viri colligunt) anno V. C. 837. contigisse, credendum est.

XIII. Falluntur autem Raphaël Volaterranus (in *Comment. Urb.* lib. xvi. quo loco de Julii agit) & qui eum sunt secuti, reputantes, quattuor *Strategematum* Libros Trajano fuisse inscriptos. Quo enim modo id posset evinci? quo modo persuaderi posset, Frontinum inscripsisse Trajano Libros, in quibus Trajani nulla, Domitiani autem honorificentissima mentio? Domitiani, inquam, cujus nomen Frontinus in Commentario *de Aquaeductibus*, edito Trajani tempore, ne inter Consules quidem ponere voluit, ut post Panvinium animadvertimus in Nota 27. Art. 102.

XIV. Sed ante hosce *Strategematum* Libros (quanto tamen ante incertum) Frontinus noster Libros, nunc deperditos, de Scientia militari

edide-

ediderat: quod ex verbis, quibus *Strategematum* Libros exorditur, liquere contendit Gerardus Joannes Vossius (*de Histor. Lat.* lib. III. quo loco agit de Sex. Julio Frontino) & recte quidem contudit. Sunt autem ea verba hujusmodi. *Cum ad adstruendam rei militaris scientiam, unus ex numero studiosorum ejus accesserim, eique destinationi, quantum cura nostra valuit, satis fecisse visus sim; deberi adhuc institutae arbitrator operae, ut solertia ducum facta &c.* Neque sane conferenti Libri primi exordium cum exordio quarti Libri dubium esse poterit, quin *frustra sit doctissimus Stewechius (utor Vossii verbis citato in loco) cum suspicatur, Librum, qui quartus vocatur, esse opus de re militari: & ante Vossium hoc idem animadverterat Sixtus Arcerius in suis ad Aelianum Notis pag. 98. Porro Vegetius quoque in lib. I. de Re Militari cap. 8. fidem fecit, Frontinum Libros de Re Militari scripsisse: habet enim; quae Cato ille Censorius de disciplina militari scripsit, quae Cornelius Celsus, quae Frontinus perstringenda duxerunt &c.*

XV. Non modo autem Romanae, verum etiam Graecae militaris Disciplinae peritus erat Frontinus noster, teste AELIANO, qui in *Tacticae* suae Prooemio ad Adrianum Imperatorem (ut de Graeco in Latinum vertit Sixtus Arcerius) ita scripsit; *At posteaquam cum Deo patre tuo Nerva super eo contuli, ac Formiis transactis aliquot diebus apud Frontinum; e clarissimis Consularibus virum, quique peritiae bellicae laudem asportavit, collatis cum eo quoque sermonibus comperi, non minore illum studio teneri disciplinae Graecis usitatae; coepi non amplius, quod de conscribendis Tacticis conceperam vilipendere.* Cave autem hoc in loco a Francisci Robortelli interpretatione, in qua haec, inter cetera,

A J. POLENO CONTEXTA.

ra, habentur; *commoratus fui apud Frontinum, qui unus est inter consulares illustres*; ubi verbum est nos in suspicionem posset inducere, num Adriani tempore viveret Frontinus noster: at cum Aeliani locum Graece *ex optimo codice Mediceo* emendatissimum dederit Jacobus Gronovius (in *Theſaur. Antiq. Graec.* Tomo III. pag. d d d d) vel ex eo aperte liquet, verbum illud *est* vi veluti quadam fuisse intrusum.

XVI. Incertum autem pariter remanet, quo tempore Frontinus ediderit opus (id quoque nunc deperditum) *de Tactica Homeri tempore usitata*, de quo Opere idem Aelianus in *Tactica* cap. I. ita scribit; *Ac de Tactica Homeri tempore usitata legi Scriptores, Stratoclem, Hermiam, ac Frontinum, virum nostro tempore Consularem.* Credibile tamen fit, hosce Libros Frontinum, rerum potiente Domitiano, scripsisse; quo tempore probabile est, multum otii habuisse.

XVII. Nam circa annum supra commemoratum V. C. 837. atque etiam per reliqua Domitiani tempora, maximam partem, abfuisse Roma Frontinum, credibile arbitror: ut, dum frueretur quiete & otio (haec enim ab assentatoribus Domitiani commendata Agricolae viro simili Frontino nostro apud Tacitum legimus: ita etiam, Domitiano regnante, Tacitum ipsum Roma abfuisse *taedio temporum* autumat Lipsius in *Taciti vita*) ut, inquam, dum frueretur Frontinus quiete & otio, sibi caveret a Domitiano, cujus aures verberabat fortium virorum fama. Hoc autem in secessu Frontinus aliquando secum habuit (ut opinor) Valerium Martialem Poëtam, qui l. x. Epigramma 58. orditur hisce versibus:

*Anxuris aequorei placidos, Frontine, recessus,
Et propius Bajas, littoreamque domum;*

*** 2

Et

S. J. FRONTINI VITA

*Et quod inhumanae cancro fervente cicadae
Non novere nemus, flumineosque lacus;
Dum colui, doctas tecum celebrare vacabat
Pieridas, nunc nos maxima Roma terit.*

Unde etiam liquere potest, Frontinum non abhorruisse ab amoenioribus studiis, & fuisse ex iis, qui Martialem foverunt, atque amaverunt; quod ostendimus etiam in Nota 1. Art. 88.

XVIII. Ut ut vero credibile est, Domitiani tempore secessisse Frontinum, satis tamen constat ex C. Plinii Caecilii Epistolis, illum Roma prorsus non caruisse: quandoquidem in Epistola 1. l. v. de causa Curiani filii a matre exhaeredati verba faciens Plinius (qui unus erat ex institutis haeredibus) haec habet; *adhibui in consilium duos, quos tunc civitas nostra spectatissimos habuit, Corellium, & Frontinum.* Id autem Domitiano rerum potente contigisse, ex citata Epistola potest evinci: in qua Plinius scribit; *Cohaeredes mei componere, & transigere cupiebant; non diffidentia causae, sed metu temporum. Verebantur, quod videbant multis accidisse, ne ex centumvirali judicio capitibus rei exirent.* Qui metus ad Domitiani tempora procul dubio referri debet.

XIX. Ex diligentia vero, atque cura in recensendis Lege atque Senatusconsultis in Commentario de *Aquaeductibus*, & ex citato loco Plinii colligere licet, Juris quoque peritum fuisse Frontinum nostrum. Quid autem velint Cuspinianus, & Catanaeus, qui de Frontino tradidere haec; *Summus Jurisconsultus Secundo interdum respondit, nisi id totum elici posse credant ex supra allatis Plinii verbis, haud facile liquet: certe Petrus Scriverius hunc eundem citatorum Auctorum locum respiciens (sub initium Editionis Operum Fron-*

A J. POLENO CONTEXTA

Frontini, quam ipse adornavit) scribit, *quid uterque velit, magis suspicari possum, quam intelligere.* Quod vero Hieronymus Magius in *Miscellaneorum* lib. iv. cap. 2. Julium Frontinum appellat *maximum Geometram*; id non pertinet ad nos: ibi enim Magius verba facit de Frontino auctore Operis de *Re Agraria*, qui a Frontino nostro diversus fuit, ut suo loco ostendetur. Ceterum, quae perspecta haberet in Aquarum Fluentium Doctrina Frontinus noster, & sparsim indicavimus variis in Notis, & conjuncta exposuimus in Nota I. IV. Art. 113.

ANNO CHR. LXXXVII.

V. C. DCCCL.

IMPERATORE NERVA AVG. III.

L. VERGINIO RVFO III. COSS.

XX. Hoc anno (quo integro Nerva regnavit) Frontinum fuisse iterum Consulem opinor. Porro de secundo Frontini Consulatu dubitandum non videtur: nam Martialis in Epigram. 48. lib. x. (in quo *convivium parat*) hos versus inter ceteros habet:

De Nomentana vinum sine faece lagena,

Quae bis Frontino Consule prima fuit.

Quoniam vero credibile prorsus est, ut mox ostendatur, Frontinum fuisse unum ex duobus, qui fuere Consules III. & quoniam ii, qui Consules III. cum Trajano III. fuere, secundum consulatum cum Nerva gesserant (id aperte testante Plinio in Panegyrico hisce verbis; *uterque nuper consulatum alterum gesserat a Patre tuo datum*) iccirco, secundum Frontini Consulatum rejiciendum in citatum annum, opinor.

XXI. Hoc autem eodem anno factus fuit Frontinus noster Curator Aquarum (quod ad finem

S. J. FRONTINI VITA

vergente ejus consulatu contingere potuit; Nerva honores honoribus addente) ut ipse Frontinus in Art. 102. perspicue asserit; *Imperatore Nerva III. & Verginio Rufo III. Coss. ad nos Cura Aquarum translata est.*

XXII. Ac statim quidem Commentarium de *Aquaeductibus* scribere Frontinus coepit; in ipso enim Commentarii (ut ita dicam) limine, Art. 1. haec habet; *sitque mihi nunc ab Nerva Augusto nescio diligentiore, an amantiore Reipublicae Imperatore Aquarum injunctum Officium; & Art. 2. sed, cum hic Commentarius inter initia administrationis meae scriptus sit.* Commentarium tamen, quem hoc anno scribere coepit, Nerva vita functo persecutus est, & absolvit, ut suo loco aperte demonstrabo. Praeterea vero crediderim, ferme statim post susceptam Aquarum curam coepisse Frontinum Aquarum copiam distributionemque metiri; ut indicavi etiam in Nota 1. Art. 87.

ANNO CHR. C.

V. C. DCCCLIII.

IMPERATORE TRAIANO AVG. III.

SEX. IVLIO FRONTINO COSS.

XXIII. Collegam Trajani in tertio Consulatu fuisse Frontinum, pluribus doctisque rationibus Henricus Noris in *Consulari Epistola* pag. 59. erudite defendit. At Antonius Pagi in *Critica in Annales Baronii* Tom. I. pag. 94. Norisium a priore sententia recessisse scribit; contenditque, Trajani Collegam Frontonem esse habendum. Ego, quamquam in Norisii verba ferme juraveram, tanti tamen, quanti est facienda, faciebam Pagii auctoritatem; ac verebar, ne propensione in eum, cujus Librum commentandum susceperam, transversus agerer; itaque rogavi Joannem Bapti-

A J. POLENO CONTEXTA.

Baptistam Morgagnum in nostro hoc Gymnasio Primarium Anatomes Professore doctissimo, celeberrimumque, cui meam hanc Frontini Editionem multum debere profiteor, rogavi (inquam) ut pro sua erga me benevolentia, atque amicitia gravioribus studiis detraheret aliquid, & ad amoeniora studia haec, in quibus etiam vehementer excellit, diverteret, aperiretque mihi suam de proposita controversia sententiam, unde reliquis novum beneficium accederet. En vero, quae ille benigne respondit.

JO. BAPTISTA MORGAGNUS

Doctissimo, Ornatissimo Viro

J O A N N I P O L E N O

Rei Mathematicae Professari Celeberrimo,

S. P. D.

XXIV. „ **E**tsi tuae me litterae invenerunt ni-
„ hil minus, quam Fastos cogitan-
„ tem; morem tamen gessi: Falloppium, & Eu-
„ stachium deposui; Norisium, & Pagium in
„ manus sumpsi. Ille in Epistola Consulari, ubi quae-
„ rit, anno *A. Erae Christ.* 100. Fronto, an Frontinus
„ Trajani III. Consuli Collega fuerit ordinarius,
„ cum plura, quae infra memorabuntur, erudite,
„ ut solet, in medium affert, tum vero, ut ad
„ Frontinum potius inclinem, duabus efficit ra-
„ tionibus. Quarum altera a Fastorum auctori-
„ tate, altera autem est a veterum Scriptorum
„ testimoniis petita. Primum videlicet, ut fate-
„ tur, Prosperi Fastos, sed omnium vitiosissi-

*** 4

„ mos,

S. J. FRONTINI VITA

mos, itemque Cassiodori, sed Prosperum de-
scribentis, habere *Frontonem*; ita ostendit, Fa-
stos Anonymi apud Cuspinianum, qui omnium
quidem procul dubio sunt optimi, habere *Frontinum*. Deinde etsi paullo ante agnoverat, Pro-
speri suffragatorem videri Dionem, cum de
Frontone Consule, rerum potiente Nerva,
mentionem faciat; propterea quia is, quo de
quaerimus, Consul, Plinio in Panegyrico au-
ctore, *nuper consulatum alterum gesserat* a Nerva
datum; vicissim tamen producit, qui vel clarius
illi Cuspiniani Anonymo suffragetur, Martia-
lem scilicet; de cujus quidem testimonii vi mox
videbimus.

XXV. „ Pagius autem in *Crit. Baron.* & Fron-
tonem ipse retinet, & docet, *Norisium nuper*
ad se scripsisse, M. Julium Frontonem probabilius
Collegam Trajani poni. Vir omnino fuit Nori-
sius non modo dignitate, atque eruditione,
verum etiam moribus eminentissimus, quod
intelligere plane licet vel ex ista ingenua mu-
tatione sententiae. Attamen, quod ne ipse qui-
dem fecit, ut majorem sui, quam veri ratio-
nem haberet, non puto, ab reliquis esse facien-
dum; sed novae ipsius sententiae rationes eo
animo esse excutiendas, ut, si firmae sint, haec
probetur; sin contra, prior illa retineatur. Ex-
cutiendi autem labor ipse quidem meus; firmae
vero, an infirmae sint, tuum, Vir Doctissime,
erit iudicium, praesertim quando Scriptores
nobilissimi Pagius, & Tillemontius firmas jam
videntur existimasse.

XXVI. „ Principio illud est animadverten-
dum, prioris sententiae rationem primam non
modo a Norisio, ut par erat, infirmatam non
esse,

A J. POLENO CONTEXTA:

esse, sed ne memoratam quidem; credo, quia
 facilius confirmari poterat, quam infirmari.
 Nam ut in Fastis Idatianis (quod Norisius mi-
 nime ignoravit) scriptum legimus: *Trajano III.*
& Pontino; ita proclive admodum est aliis ex
 Fastis suspicari, istud *Pontini* nomen forte esse
 mendosum, ac legendum esse *Frontino*. Id
 enim scripturae vitium an facilius in *Frontino*,
 quam in *Frontone* scribendo oriri potuerit, etsi
 Tillemontius in medio relinquit, haud tamen
 difficile est existimare.

XXVII. „ Sed quam Norisius rationem non
 attigit, hanc, si tibi videtur, in praesentia se-
 ponamus: quas vero ad Pagium scripsit, eas
 omnes ex ordine attendamus. *Dio*, inquit, *in*
Nerva Frontonem tunc consulem nominat. Non
 modo hoc Norisius, cum scripsit Epistolam
 Consularem, ut supra ostendimus, non ignora-
 bat, sed ne illud quidem, Cuspinianum vero
Frontinum in *Dione* legendum putasse. Et sa-
 ne in Itatorum nominibus per saepe, & facile a
 Graecis Auctoribus, vel certe librariis pecca-
 tum esse, cum alii animadverterunt; tum prae-
 fertim Robortellus admonuit, Plutarchum in
 Poplicola *Κλαέρτιω* (*Κλαέρτιν* potius, vel *Κλαίρον*,
 ut notavit Sigonius) scripsisse pro *Lartem*; in
 Cicerone autem Clodiam illam *Quadrantariam*
 vocasse *Κωαδραντίαν*: a Dionysio quoque A. Ver-
 ginium appellatum esse *Μοντανόν*, quem Latini
 dicebant *Coelimontanum*. Quid multis opus est?
 In ipsis, de quibus loquimur, *Frontini*, & *Front-*
onis nominibus permutandis lapsos esse librarios
 AEliani *Tactica* describentes, facile est ex Six-
 ti Arcerii in haec *Notis* intelligere. Cum
 enim primum, idque recte, scripsissent

S. J. FRONTINI VITA

» Φροντίω, alio deinde in loco perperam scripse-
 » re & Φρόντωνι: quos ille cum reprehendere de-
 » buisset, in alium se errorem abripere passus est;
 » ut unum atque eundem esse Virum, crederet,
 » quem AElanus, Martialis, Dio modo Fron-
 » tinum, alias Frontonem vocassent. Sed faci-
 » lior nimirum fuit Arcerius in iis, quos distingue-
 » re oportebat, confundendis, velut ibidem cum
 » illum quoque Frontinum, qui in Galeni libro
 » ultimo Remediorum κατὰ πίπης semel, atque
 » iterum nominatur, eundem ac nostrum esse,
 » censuit, haud animadvertens, Heram Medi-
 » cum, cujus verba de Frontino Ischiadico pro-
 » fert Galenus, *natum esse ante Andromachum*,
 » quod Galenus supra in VI. libro testatur: qui
 » quidem Andromachus, si dubites, ille senior
 » fuerit, *inter Neronis*, ut idem Galenus alibi
 » docet, *Medicos primus*, an ejus filius; id unum
 » praestiterit attendisse, Cornelium quoque Cel-
 » sum Herae medicamenta bis memorasse.

XXVIII. » Verum nos Frontonem ponamus
 » in Dione quidem esse legendum, & quando
 » Norisius illi hujus testimonio plus ponderis in-
 » esse, postea credidit; quale demum sit, vide-
 » mus. Etsi totus is locus ejusmodi est, ut
 » nonnulla habeat, quae aliter ab aliis intelli-
 » possint; id tamen perspicuum est, Frontonem
 » consulem inter ea memorari, quae, ut Plinius
 » ad Quadratum scribit, *primis diebus redditae li-*
 » *bertatis* acciderunt, & prius certe, quam Ner-
 » va ipse cum Virginio Rufo consul narretur;
 » ut permirum omnino esset, Panvinium in
 » Commentariis in Fastos suis scripsisse, Fron-
 » tonem a Dione consulem *anno post occisum Do-*
 » *mitianum fuisse referri*, nisi & id, & alia, quae
 » ibi.

A J. POLENO CONTEXTA.

„ ibidem peccat, facile essent in tanto & Scri-
 „ ptore, & Opere excusanda. De ea re nullum
 „ certe verbum apud Dionem, multoque minus
 „ quod ille Frontonis Consulatus *ex Kal. Jul.* in-
 „ ceperit ejus, de quo modo dictum est, anni: qui
 „ quidem dies illuxit praeterlapso jam medio do-
 „ minationis Nervae tempore; non inter hujus
 „ initia; inter quae *initia*, video Tillemontium
 „ quoque ipsum agnoscere, Frontonem consu-
 „ lem a Dione memorari. Quorsum haec? in-
 „ quies. Nondum eo dico, quod velim, Cas-
 „ siodori *Chronicon*, alioqui, ut dictum est, vi-
 „ tiosissimum, in eo verum esse, quod Domi-
 „ tianum occisum tradit Frontone consule sic,
 „ ut hic consulatum sub Nerva quidem potuerit
 „ gerere; non tamen a Nerva *datum*. Sed eo
 „ dico, ut illud certe alterum intelligatur: qui
 „ inter initia dominatus Nervae consul fuerit,
 „ de illo accipienda minus videri, quae de eo,
 „ de quo quaerimus, Trajani Collega Plinius pa-
 „ riter in Paneg. indicavit: ita *nuper* consulatum
 „ a Nerva datum *gessisse*, ut *adhuc oculis paulo an-
 „ te dimissi fasces oberrarent* &c. itemque illa: *mo-
 „ do praetextam exuerat, modo lictores abire jusse-
 „ rat, modo gratulantes amici recesserant*: quæ enim
 „ convenit *modo*, & *paulo ante*, si intercesserat
 „ plane triennium?

XXIX. „ Et rationem quidem primam satis
 „ excussimus petitam ex testimonio Dionis, vel
 „ potius (ut verum loquamur) Joannis Xiphili-
 „ ni, qui saeculo XI. in epitomen contraxit
 „ Dionem. Nunc alteram videamus. Fronto,
 „ inquit, *erat Consul II.* Hoc vero aut demon-
 „ strandum, aut non attingendum omnino fue-
 „ rat. Quantum enim ex saepius laudato Pane-

S. J. FRONTINI VITA

„ gyrico certum est, eum, quo de quaeritur, Col-
 „ legam Trajani, *consulatum alterum* antea gessis-
 „ se; tantum inter omnes liquet, neminem ad-
 „ huc id ostendere potuisse de Frontone; posse
 „ autem omnes de Frontino, & verbis quidem
 „ Auctoris, non uno, imo non decem fere post
 „ saeculis scribentis, sed illis ipsis temporibus
 „ Romae viventis, scribentisque, Martialis.
 „ Nam hic diferte *bis Frontinum consulem*, neque
 „ ita pridem fuisse, clarissime indicat in eo Li-
 „ bro (X.) cujus nonnulla Epigrammata anno 98.
 „ scripta esse, constat; ut hinc Norisius in Epi-
 „ stola Consulari illud quoque alterum erui posse
 „ crediderit, Frontinum Consulem II. fuisse sub
 „ Nerva. Verum ego quod, ob alias causas,
 „ non sine controversia inferri, ostendique pos-
 „ set, remitto; illud autem, quod negari non
 „ potest, urgeo: Frontonem bis Consulem fuisse,
 „ nullius veteris Auctoris fide probari; Fronti-
 „ num bis Consulem fuisse, aequalis Scriptoris
 „ testimonio praeclarissimo demonstrari.

XXX. „ Jam vero tertiam Norisii rationem
 „ examinemus. Fronto, inquit, *erat vir toga-*
 „ *tus, non vero militaris, qualis Frontinus fuit.* Ni-
 „ mirum hic quoque ad Panegyricum Plinii re-
 „ spexit, qui de utroque in hunc annum Colle-
 „ ga Trajani verba faciens, sic ipsum alloquitur:
 „ Terti Consulatus decus *bellorum sociis olim,*
 „ *periculorum consortibus, parce tamen tribuebatur,*
 „ *quod tu singularibus viris, ac de te quidem bene ac*
 „ *fortiter praestitisti, sed in toga meritis: utriusque*
 „ *cura, utriusque vigilantia obstrictus es, Caesar:*
 „ *itemque infra: nempe enim hi sunt, quos Senatus*
 „ *cum publicis sumptibus minuendis optimum quem-*
 „ *que praeficeret, elegit quidem primos.* Ego ta-
 „ men

A J. POLENO CONTEXTA.

„ men non video, quid tandem ex his omnibus
„ non conveniat Frontino. Nam quod bellica
„ laude plurimis ante annis floruerat, & Silurum
„ gentem subegerat; num propterea insequentibus,
„ suos inter cives pacis artibus vicissim excellere,
„ & postremis denique annis, cura, ac
„ vigilantia sua bene, ac fortiter de Trajano mereri
„ non potuit in toga? Non opinor, cum Plinius ad
„ Severum scripsit, se in Curiani causa *adhibuisse in
„ consilium duos, quos tunc civitas spectatissimos
„ habuit, Corellium, & Frontinum, & ex eorum
„ sententia judicasse; vel cum ad Arrianum, successisse
„ se in Auguratu Julio Frontino, principi viro;* non,
„ inquam, opinor, tunc spectatissimum, & principem
„ virum in sago dixit, sed in toga. Quid verbis opus
„ est? Procuratio Aquarum, *res administrata per principes
„ semper civitatis viros,* Officiumne erat, quod non
„ a togato, sed a militari omnino homine gereretur?
„ Non contra vel ipsa Curatorum Tabula, a te, Vir
„ Eruditissime, ut tot aliae in tua ista eximia
„ Frontini editione, & diligenter concinnata, & docte
„ illustrata, inter Curatores fuisse, ostendit, qui
„ Legum peritia, studiisque civilibus principem in
„ civitate locum erant assecuti? Hanc autem Aquarum
„ Procurationem *ad usum, tum ad salubritatem, atque
„ etiam ad securitatem Urbis pertinentem,* certe
„ Frontinus, utpote sibi a Nerva injunctam, jam
„ fere biennium gesserat sub Imperatore Trajano,
„ eaque fide, ac sollicitudine gesserat, qua ex
„ ipsius Commentario intelligitur, ut cum innumeras
„ fraudes vel *per offensas* retexisset, magnoque
„ cum Reipublicae emolumento sustulisset, videatur,
„ si quis alius, tunc dignus fuisse, ut &

S. J. FRONTINI VITA

„ & a Senatu publicis sumptibus minuendis in
 „ primis praeficeretur, & cura ac vigilantia sua
 „ bene ac fortiter in toga de Trajano meritis di-
 „ ceretur. Certe Trajano tantundem a Frontone
 „ tunc praestitum fuisse in toga, non constat.
 „ XXXI. „ Quod si istud Plinii elogium Fron-
 „ tino ob eam causam non conveniret, quod
 „ olim militari munere functus esset; fortasse ne
 „ Frontoni quidem posset ob eandem causam
 „ convenire. Neque enim hic, pro quo dispu-
 „ tant, Fronto ille est M. Cornelius Fronto,
 „ Rhetor nobilissimus, quem haud semel Gellius,
 „ Capitolinus, Xiphilinus, nonnunquam etiam
 „ Eumenius, Macrobius, Aufonius, Hierony-
 „ mus, alique laudarunt, ut Catanaeus, Pan-
 „ vinus, atque alii passim existimabant, quorum
 „ opinionem ab Norisio in Epistola Consulari,
 „ & a Tillemontio in Not. VIII. in *Trajanum*
 „ firmissimis argumentis convulsam video. Ne-
 „ que idem est Fronto Cadius, Orator in Episto-
 „ lis Plinii laudatus, quem Catanaeus, & Panvi-
 „ ninus eundem ac priorem credebant; Tillemon-
 „ tius autem ne consularem quidem ejusmodi vi-
 „ rum, sed celebrem dumtaxat causarum patro-
 „ num existimat; ego vero non eum certe, quem
 „ quaerimus, Consulem fuisse, puto, propterea
 „ quia cum in Senatu pro Mario Prisco causam
 „ dixit, eo ipso tempore Consul fuisset, ut ex
 „ alia Plinii Epistola ad Arrianum (11, Lib. II.)
 „ proclive est intelligere; non fuisse tamen, ex
 „ Plinii silentio apparet, qui in ea Epistola cum
 „ Julium ferocem, & Cornutum Tertullum ita
 „ nominet, ut *Consulis designati* titulum singulo-
 „ rum nomini adjungat, multo minus videtur
 „ fuisse in Frontone Catio nominando Consulis
 „ ti.

A. J. POLENO CONTEXTA.

„ titulum praeteriturus. Est ergo is, pro quo
 „ propugnant adversus hominem clarissimum, a
 „ Tacito, Plinio, Martiale, AEliano celebra-
 „ tum, ac inter principes civitatis viros per ea
 „ tempora nemini ignotum, Frontinum, Fronto
 „ quidam, a Plinio in nulla, quod sciam, ex tot
 „ Epistolis nominatus, a Martiale autem, & Ta-
 „ cito (nam de AEliano dictum est supra) vel
 „ non memoratus; quod vix de summo Virò, &
 „ III. ut contendunt, Consule credibile est; vel
 „ ita memoratus, ut militem hominem, contra
 „ atque ponitur, fuisse, constet. Nam Martia-
 „ lis in Libri I. Epigrammate 56. ad Frontonem
 „ scripto, sic ipsum, laudans alloquitur:

„ *Clarum militiae, Fronto, togaeque decus:*
 „ quem quidem hunc ipsum esse posse, quo de
 „ agitur, M. Julium Frontonem, in saepius lau-
 „ data Epistola suspicatur Norisius. Cornelius
 „ autem Tacitus in I. Histor. haec scribit: *Ex-*
 „ *auكتورati per eos dies (Galbae scilicet extremos)*
 „ *Tribuni, e praetorio Antonius Taurus, & Anto-*
 „ *nium Naso: ex urbanis cohortibus AEmylius Pacen-*
 „ *sis: e vigiliis Julius Fronto: itemque in proximo*
 „ *Libro: Vinctus (a Vitellianis) praefectus*
 „ *castrorum Julius Gratus, tanquam fratri apud*
 „ *Othonem militanti proditionem ageret, cum fratrem*
 „ *ejus Julium Frontonem tribunum Othoniani sub eo-*
 „ *dem crimine vinxissent.* Et Raderus quidem,
 „ a quo primus de duobus hisce locis producit,
 „ non dubitavit, illum ipsum Julium Frontonem,
 „ & eum ad quem scripsit Martialis, & hunc III.
 „ ut putant, Consulem, unum eundemque fuisse:
 „ sed & Juvenalem in I. Satyra de hoc eodem
 „ locutum esse, censuit: quibus fere omnibus in
 „ rebus & praeunte habuit Calderinum, &
 „ ad.

S. J. FRONTINI VITA

„ adstipulantes Farnabium, atque Schrevelium.
 „ Quid? quod non alium esse illum quoque cre-
 „ didit, quem Josephus libro VII. de Bello Ju-
 „ daïco inter Titi Duces, Consiliarios, Amicos
 „ bis memoravit, Frontonem. Verum ego, ut
 „ Titi Libertum (sic enim idem Josephus altero
 „ in loco vocat) ad consulatum provectum esse,
 „ animum inducere non possum, ut credam; ita
 „ superiora illa reliqua satis esse puto, ut intelli-
 „ gatur, istum, quo de ajunt, Frontonem vel
 „ obscurum apud aequales fere omnes Scriptores
 „ fuisse, vel in militaribus etiam officiis, contra
 „ atque urgent, fuisse versatum.

XXXII. „ Qua in re ostendenda eam ob cau-
 „ sam longior fui, quod, quidquid deinde Pagius
 „ ait, ad se scripsisse Norisium, non eo pertinet,
 „ ut Frontonem illo praesertim ipso, quo quaeri-
 „ mus, tempore fuisse Consulem, sed ut toga-
 „ tum fuisse virum, non militem, credamus.
 „ *In Lib. inquit, 48. Digest. L. 5. De poenis*
 „ *recitatur rescriptum Trajani ad Julium Frontonem.*
 „ *Ejus filius fuit Praefectus classis sub Hadriano,*
 „ *Gruteri pag. 573.* Ad quae ne illud quidem di-
 „ cam, Catanaeum, qui jam olim (*in Plin. Epist.*
 „ *cit.*) verba illa legis animadverterat, sic legisse:
 „ *Divus Adrianus Julio Frontoni rescripsit,* quod
 „ ego quoque in nonnullis vidi editionibus, cum
 „ aliae tamen, eaeque (ut verum fatear) lauda-
 „ tiores habeant, *Divus Trajanus.* Neque item
 „ dicam, cautius Tillemontium facere, qui Ju-
 „ lium Frontonem classis praefectum, prioris
 „ filium non affirmat fuisse, sed tantummodo
 „ esse potuisse. Haec, inquam, atque alia praeter-
 „ terea omittam. Nam quanquam id, quod
 „ minime planum faciunt, ultro concederem,
 „ Fron-

A. J. POLENO CONTEXTA.

Frontonem, de quo sermo est, sic semper in toga floruisse, ut nullam unquam militaris officii partem attigisset; non tamen propterea sequeretur, in Frontinum quoque non cadere laudes istas, quae in Plinii Panegyrico illi, de quo quaerimus, Consuli tribuuntur: velut antea probatum est.

XXXIII. „ Quam ob causam de illa pariter Inscriptione apud Gruterum (*pag.* 190. 1.) a Tillemontio (sed tamen post Norisium in Consulari Epistola) animadversa nihil adjiciam, nisi hoc unum: non apparere ex eo lapide, M. Julium Frontonem IIIIVirum viis curandis fuisse anno 103. quod Tillemontius affirmat. Quod enim Trajanus ibi COS. V. scribatur, hinc illud tantum effici potest, non ante annum 103. Inscriptionem incisam esse: in quo tamen repugnat adscripta TRIBUNIC. POTEST. V. quae annum designat 102. vel etiam duos menses ultimos anni 101. Itaque mirum non est, Reinesium legisse TRIBUNIC. POTEST. VIII. i. e. A. V. 858. ut in altera Gruteri Editione indicatur, vel potius, ut in Syntagmate illius inuenio, TRIB. POT. VIII. A. V. 855. Veruntamen ut hoc in anno 855. apertissimum Typographi errorem omittam; respondet enim A. Chr. 102. cum respondere debeat A. 105. vel 106., certe si exemplari standum est, quod emendatum ex Gudii, qui bis contulerat, codice in memorata Gruteri Editione habemus; non post numerum V. qui extremum sinistrum occupat marginem, sed potius ante, cum justo aliquanto majus intervallum inter POTEST. & V. relinquatur, videtur esse supplendi locus. Accedit cogno-

„ men

S. J. FRONTINI VITA

„ men PARTHICI, quod in hoc etiam lapide
 „ adscribi, non animadvertit Reinesius, mox
 „ docens; Trajano haud ante Tribun. Potestatem
 „ XII. tributum esse, in hoc quoque a Fabretto
 „ reprehensus (*de Columna Traj. c. 9.*)
 „ negante, *in ullo vel marmore, vel nummo non*
 „ *suspecto titulum PARTHICI ante XIX. Trib.*
 „ *(Trajani) Pot. reperiri.* Quam ego litem hic
 „ quidem non faciam meam, ut neque illam alteram,
 „ V. Trajani Consulatum non in 103.
 „ (quod Tillemontio, & plerisque aliis paulo ante
 „ negare nolui) sed in annum, ut Fabrettus
 „ contendit, 104. incidisse. Haec eo tantummodo
 „ attingi, ut intelligeretur, quaenam aut
 „ suspiciones in istum lapidem, aut dubitationes
 „ in istum annum possint cadere 103. qui illo dicitur
 „ indicari; praesertim cum ipse Tillemontius alio in loco
 „ ponat, anno primum 107. Parthici cognomen Trajanum
 „ mereri potuisse, quod sibi anno demum 115. magis magisque
 „ confirmavit. Quid? quod idem Tillemontius alibi censuit,
 „ ad annum usque 111. istius lapidis tempus posse
 „ produci. Et mihi quidem omnia, quae hic memoravimus,
 „ reputanti sic omnino visum est, aut PARTHICI cognomen
 „ esse inducendum, augendumque numerum Tribun. Potest.
 „ aut si retinere illud liceat, sic tamen, ut hic maxime
 „ augeatur; neque Gruteri exemplar, ut ostensum est,
 „ neque notari COS. V. ullo modo pati, ut ultra XV. augere
 „ possimus: quod si fiat; non annus 103. sed postremi
 „ duo menses anni 111. indicabuntur. Post quorum,
 „ non amplius, duorum mensium intervallum cum Trajanus
 „ Consulatum inierit VI. hinc est, ut minus illa me moveant,
 „ quae
 „ Vi-

A J. POLENO CONTEXTA.

„ Virum Eruditissimum Joannem Massonium per-
 „ moverunt, ut hoc in lapide non modo Trib.
 „ Potestatis, quam ipse quoque XV. legendam
 „ existimat, sed etiam Consulatus numerum cen-
 „ seret esse mutandum, & pro V. legendum VI.
 „ Verum haec *in παρῶν*.

XXXIV. „ Jam enim supra fatis mihi praesti-
 „ tisse videor, quod receperam, ut Norisii ra-
 „ tiones excuterem. Quae tamen firmæ, an in-
 „ firmæ sint, tu, Vir Doctissime, pro eo, quo
 „ polles, acri judicio existimabis; ego vel fir-
 „ missimas existimanti pro eo, quo unice mo-
 „ veor, veri studio facile assentiar. Hoc enim
 „ veri studium ita mihi animos addidit ad Sum-
 „ morum Virorum huic tertio Frontini Consula-
 „ tui adversantium rationes agitandas, ut tamen
 „ ipse, qui essem, & qui contra illi, non obli-
 „ viscerer. Idem veri studium ne illud quidem
 „ dissimulare me sinit, quod altera ex parte nunc
 „ demum venit in mentem, videlicet tertio isti
 „ Frontini Consulatui oblitare facile posse illud i-
 „ dem Martialis Epigramma, quo demonstratur
 „ secundus. Versus enim extremi quatuor hæud
 „ obscure videntur ostendere, Epigramma non-
 „ dum reddita libertate, id est Domitiano adhuc
 „ rerum potente, scriptum fuisse, & quod con-
 „ sequitur, alterum Frontino Consulatam ab
 „ Nerva quidem, ut oporteret, datum non esse.
 „ *Accedent*, inquit Martialis,

*Accedent sine felle joci, nec mare timenda
 Libertas: Et nil quod tacuisse velis.
 De Prasino convivæ meus, Venetoque loquatur,
 Nec facient quemquam pocula nostra reum.*

* * * * *

„ Per-

S. J. FRONTINI VITA

„ Permirum est, in hac controversia neminem,
 „ quod sciam, versus hosce attendisse, qui illam
 „ videlicet de altero Frontini Consulatu mentio-
 „ nem, & continuo quidem, sequuntur; nisi
 „ forte in aliam omnino partem accipiendos cre-
 „ diderunt, ut Poëta hoc diceret: sub civili,
 „ mitique Nervarum imperio jam non esse ti-
 „ mendam, ut superiore tempore sub Domitia-
 „ no, sermonum ac jocosum libertatem vel in ip-
 „ sam Venetam, Prasinamve Factionem. Huc
 „ autem pertinet, quod de *Factionibus aurigato-*
 „ *rum, & studiis Principis* in hunc locum adno-
 „ tavit Farnabius: *periculosum erat sub Nerone,*
 „ *Vitellio, & Domitiano iis favere, a quibus alie-*
 „ *ni Principes. Prasinæ autem, & Venetæ ma-*
 „ *xime favebant.* Eodemque trahere fortasse
 „ quis malit ultima verba explicationis Raderi:
 „ *nullus erit, qui nostros jocos insidiosè excipiat,*
 „ *& deferat ad Caesarem, nosque reos faciat, ut*
 „ *Domitiani temporibus contingebat.* Sed quan-
 „ quam in priorem illam interpretationem pro-
 „ pensiore esse me fateor; tu tamen, Vir Prae-
 „ stantissime, hoc etiam dispicies, &, quid sit
 „ veri similis, constitues. Vale, & me, quod
 „ facis, redama.

Patavii XIII. Kal. Quintiles. CIIOCCXXII.

XXXV. Hoc autem eodem anno Commentarium de *Aquaeductibus* a Frontino editum, opinor. In ejus Commentarii Art. 88. 89. 92. 93. 94. plura utilia Aquaeductibus ipsis, & Privatis aquam recipientibus enarrantur (ut animadvertimus in Notis 1. Art. 87. & 5. Art. 93.) quae ipsi Trajano accepta referenda, Frontinus com-
mon-

A J. POLENO CONTEXTA.

monstrat; atque inter cetera de Trajano moliente Anionis novi aquam reddere puriorem verba facit, additque; purior haec Anionis novi aqua *veniet in locum deformis illius ac turbidae, novum authorem, Imperatorem Caesarem Nervam Trajanum Augustum, praescribente titulo*: quae sane verba Frontinum (ut ut is quidem coeperit sub Nerva scribere) perrexisse sub Trajano Librum *de Aquaeductibus* commentari, manifeste adeo commonstrant, ut non possim non mirari, Fabrettum (in Dissertationibus *de Aquis, & Aquaeductibus*, Num. 345.) tribuisse Nervae Patri quaedam, quae Nervae Filio, nimirum Trajano, tribui debent, atque affirmavisse tum in citato Num. tum in Num. 105. Frontinum opus suum *de Aquaeductibus* Nervae illi nuncupavisse.

XXXVI. Quod si nunc attendamus ea, quae (ut paullo supra diximus) Trajanus circa Aquas praestitit, ac Frontinus enarrat; satis comperimus, non ante citatum V. C. annum 853. editum fuisse hunc *de Aquaeductibus* Commentarium: non enim credibile est, eum a Frontino editum fuisse eodem statim anno, quo Romam advenit Trajanus; Trajanus autem Imperator nonnisi anno superiore V. C. 852. Romam venit. Quo vero tempore absuit Roma Trajanus, reor, Frontinum nostrum indiligenti Aquarum examine perrexisse: quamvis enim mensus fuerat copiam distributionemque eo tempore (id autem paucorum mensium fuisse credimus) quo sub Nerva Aquarum curam gesserat, quaedam tamen sub Trajano egit; ut, caussa exempli, illud, quod narrat in Art. 74. *uniuscujusque Aquae copiam, quae supra scripta est, tota deinceps aestate durantem exploravi.*

XXXVII. Cum itaque Commentarius hic edi-

S. J. FRONTINI VITA

tus fuerit anno V. C. 853. Strategematum autem Libri editi fuerint anno V. C. 837. sequitur, ut inter hasce Editiones anni sexdecim intercesserint. Quod temporis intervallum variare quidem potuit Authoris stilum; non tamen tantum est, ut det locum suspicioni, duo haec Opera diversis Authoribus esse tribuenda.

ANNO CHR. CI.

V. C. DCCCLIII.

IMPERATORE TRAIANO AVG. IIII.

SEX. ARTICULEIO PAETO COSS.

XXXVIII. Num forte Asiae Proconsul fuerit hoc anno Frontinus noster, antequam propono; de Frontini nummo nonnulla dicam, oportet. Jacobus Sponius in *Miscellaneis Eruditae Antiquitatis* pertinentem ad Frontinum exhibet nummum: ex quo, similitudine accurate servata, desumpta est nostra nummi figura in Tab. *: nostri autem nummi diameter ad diametrum nummi ejusdem apud Sponium, habet rationem eandem, ac denarius numerus ad quaternarium. Sed ex iis, quae de proposito nummo Sponius tradidit, subjiciamus haec:

XXXIX. „ ϙPONTEINOC ANΘΥΡΑΤΩ id
 „ est, *Frontinus Proconsul a Smyrnaeis sub Prae-*
 „ *fectura cujusdam Myrti*, hocce nummo hono-
 „ ratus est, insolito aliis Proconsulibus honore.
 „ Nonnullorum enim nummos videmus a Provin-
 „ ciis cusos, sed solo nomine insignitos, non ve-
 „ ro capite, quod Caesarum Principumque jus e-
 „ rat. Quamobrem putabat Gallandius noster,
 „ qui nummum Smyrnae reperit, non Frontini
 „ caput esse, sed Jovis apud Smyrnaeos culti.
 „ Ve-

* Titulari. Vide de eo nummo plura in Praefatione mea.

A J. POLENO CONTEXTA.

„ Verum fortasse non erravero, si ipsiusmet Pro-
„ consulis esse affirmaverim. Deinde vero addit
Sponius rationes, propter quas id posset affirma-
ri, concludens tamen hisce verbis; „ sed quia
„ hae rationes non admodum validae sunt, sitne
„ Jovis, vel Frontini facies, adhuc sub iudice lis
„ sit”. At, genuinum esse nummum, vel ex
eo colligi posse existimo; quod Author Anony-
mus, qui Librum edidit sub hoc titulo, *Numis-
matum Antiquorum Sylloge ex Cimeliarchio Autho-
ris* (Londini 1708.) alium exhibet in Sponii simi-
lem nummum.

XL. Jacobus Facciolatus, vir doctissimus, &
de praeclaris omnibus artibus ac Latina lingua o-
ptime meritus, cum de hac re sermonem habere-
mus, animadvertit, Adrianum primum ex Rom.
Imperatoribus barbam alere coepisse; cujus dein-
de exemplum principes ceteri, & tractu tempo-
ris privati quoque secuti sunt. Quamobrem Fron-
tinus noster, qui circa medium Trajani principa-
tum vita excessit, is non videtur esse posse, cu-
jus caput barbatum exhibetur. Sed quando Ja-
cobus Gronovius (in *Thesauro Antiq. Graec.* Tom.
III. pag. d d d) certe majorum gentium antiqua-
rius, voluit, caput nummo hoc exhibitum illius
esse Frontini, de quo Aelianus verba fecit, ille
autem Frontinus noster est; nolui praetermittere,
quin illud caput (cujuscumque sit) descriptioni
vitae Frontini praefigerem.

XLI. Ceterum, si Frontino nostro nummus il-
le esset tribuendus, lubens crederem, eum hoc
anno Proconsulatum Asiae gessisse. Nam regnan-
te Domitiano, Imperii anxio, conscientia timi-
do, suspiciosoque, credibile non esset, tributum
fuisse Frontino tantum, atque insolitum hono-
rem.

S. J. FRONTINI VITA

rem. Regnante vero Trajano, prioribus annis ante annum hunc, Romae in Aquarum cura mansisse Frontinum, ex ipso *de Aquaeductibus* Commentario satis liquet. Ergo credendum esset, post tertium Consulatum missum fuisse Frontinum ad regimen honorificentissimum, atque nulli secundum, scilicet ad Asiae Proconsulatum; Smyrnae etenim, ubi nummus est percussus, Urbs in Asiae Provincia erat.

ANNO CHR. CVI.
V. C. DCCCLVIII.

L. CEONIO COMMODO
L. TVTIO CEREALI COSS.

XLII. Non ante hunc annum vita excessisse Frontinum, opinor. In Epistola quidem 8. lib. iv. Plinius scribit, se successisse in Auguratu *Julio Frontino, principi viro*. Auguratum autem Plinius a Trajano petierat in Epistola, quae octava est decimi Libri; unde liquet, Trajano regnante, Frontinum obiisse: nam Auguratus non admebatur viventi, ut in superius citata Epistola Plinius affirmat, & Antiquarii omnes ad unum consentiunt; si sciremus, quo anno Plinius creatus fuerit Augur, sciremus quidem etiam, quo anno Frontinus mortuus sit. Joannes Masson in *Plinii Vita*, autumat, Plinium inter Augures fuisse cooptatum anno V. C. 856. sed quia Masson in eam sententiam fertur ob nonnulla verba ex Libro de *Agrorum Qualitate* desumpta, qui Liber haud dubie Frontino nostro tribui non potest (ut, ubi agetur de Libris a Frontino nostro scriptis, demonstrabitur) iccirco causam conjecturae Viri, ceteroquin eruditissimi, probare non possum.

XLIII. Itaque ingressus sum ad conjiciendum
iter

A. J. POLENO CONTEXTA

iter diversum. Scribit Plinius in superius citata Epistola; *utinam, ut Sacerdotium, idem & Consulatum multo etiam juvenior, quam ille* (nimirum M. Tullius Cicero, de quo supra sermo fuerat) *sum consecutus; ita senex &c.* Cicero autem creatus fuerat Consul anno aetatis 43. Augur anno aetatis 54. (ut perspicue ostendit Franciscus Fabricius in *Ciceronis Vita.*) Atqui si Plinius factus fuisset Augur, aut eo aetatis anno, quo creatus fuerat Consul Cicero, aut ante eum annum; credibile sane est, Plinium, gloriae profecto cupidum, hoc in loco id notaturum fuisse; igitur cum id non notaverit, verisimile fit, Plinium post annum aetatis suae 43. Augurem factum fuisse; ideoque in nullum ante hunc annum V. C. 859. quo (ut ex citato Joannis Masson Opere prorsus liquet) Plinius quadragesimum quartum aetatis annum explevit, cooptationem ejus in Augurum Collegium, & ut consequitur, mortem Frontini referre possumus. Ex consideratione tamen Epistolarum Plinii facile crediderim, neque multo post hunc annum Frontini obitum contigisse.

XLIV. Illud quidem notatu dignum existimantur Antiqui, nimirum Frontinum sibi fieri monumentum vetuisse; vetuerat autem (ut liquet ex Epistola mox citanda) verbis hisce; *Impensa monumenti supervacua est; memoria nostri durabit, si vitam meruimus.* Itaque invenimus apud Plinium (in Epist. 19. lib. ix.) a Rufone Frontinum nostrum fuisse laudatum, reprehensumque Virginium Rufum, qui jusserat, sepulcro suo inscribi duos hosce versus:

*Hic situs est Rufus, pulso qui Vindice quondam,
Imperium asseruit, non sibi, sed Patriae.*

*** 5

Cui

S. J. FRONTINI VITA

Cui Rufoni Plinius respondens, utrumque, & Frontinum scilicet, & Rufum laudat: *meo quidem* (scribit) *judicio neuter culpandus, quorum uterque ad gloriam pari cupiditate, diverso itinere contendit: alter, dum expetit debitos titulos: alter, dum mavult videri contempsisse.*

XLV. Haec habui, quae de Frontini vita aut colligerem, aut conjicerem. Notitias omnes hausi ex ipsis fontibus; horum autem plures mihi indicaverunt ii, qui de Frontino scripsere. Porro Joannes Cuspinianus in *Commentariis de Consulibus Romanorum* ad annum V. C. 823. multa pertinentia ad Frontini vitam congeffit: quae summa fide descripsit Joannes Maria Catanaeus in *Notis ad Plinii epist. 8. lib. iv.* Neque tamen aut Cuspinianum nominavit Catanaeus, aut alteruter loca, unde notitiae illae hauriendae, commonstravit. Quod tamen hi non praestitere, praestitit Petrus Scriverius sub initium Editionis Operum Frontini, quam ipse adornavit, ubi Catanaei narrationi commentarium veluti quemdam subjecit. Nonnulla etiam de Frontino habet Gerardus Joannes Vossius de *Historicis Latinis* lib. III. Nonnulla Thomas Pope Blount in *Censura Celebriorum Auctorum* ad annum Christi 85. Sed ordinate magis, quam priores in colligendis notitiis fecerant, vitam Frontini scripsit Nanius Tillemontius in eximia sua *Historia Imperatorum* post Imperatoris Trajani vitam. Nos haec omnia diligenter expendimus, aliaque conquisivimus, & per Consules digessimus, secuti exemplum Francisci Fabricii, atque Joannis Masson: quorum ille Ciceronis vitam, hic inter ceteras Plinii vitam (de qua supra verba fecimus) hoc eodem ordine digessere.

A J. POLENO CONTEXTA

C A P. II.

De Libris a Frontino scriptis.

I. **P**lures Libri sunt, qui sub Frontini nomine circumferuntur: nos in praesentia recensebimus singulos, inquirentes, quae opera ad Frontinum nostrum, scriptorem *Commentarii de Aquaeductibus*, spectent; & quae huic tribui minime debeant. Ordinemur ab eo Libro, cui quidam hunc praefigunt titulum; *Sex. Julii Frontini V. C. de Re Agraria Liber*: alii vero hunc; *Julii Frontini de Agrorum Qualitate*. De cujus tamen Operis conditore non melius dici potest, quam dictum est a Goesio in *Notis in Rei Agrariae Authores*; ubi celebrem illum Frontinum nostrum non esse habendum pro Libri propositi Scriptore, contendit: *Nam Scriptor, inquit, cum haec emitteret, tyronem se fuisse, & scribendi novum, operis initio fatetur. Tempus autem illud fuit, „ cum „ Imperator victoria Daciam reseravit’.* Qui Imperator fuit Domitianus, qui de Dacis triumphavit; post quem Trajanus, victo Rege Decembalo, Daciam fecit provinciam, ut tradit Eusebius in *Chronicis*. At e Tacito constat, jam Vespasiano iterum, & Tito Consulibus Frontinum celebrem illum Romae Praeturam gessisse (quod ostendimus in Frontini Vita ad annum V. C. 823.) non ergo ille sub Domitiano primum sedulitatis impendium aut „ *Celsus* ’ aut cuiquam alii obtulit. Atque magis hanc meam opinionem confirmat, quod haec in Manuscriptis adscribi videam partim M. Junio Nypso, partim etiam, ut est in Manuscripto, Domno Gerberto, Papae & Philosopho.

II. Sequitur Fragmentum de *Limitibus*; de quo
ita

S. J. FRONTINI VITA

ita Goesius; *Fragmentum hoc legitur in Manuscripto sub nomine „ Hygini de Limitibus ”; in alio „ sub Julii Frontini Siculi ”. Petrus Scriverius ex suo Manuscripto praefixit nomen Sexti Julii Frontini V. C.* Nullum tamen in sua Editione accuratissimus Goesius Authoris nomen huic Fragmento praefixit; quod si alicui Frontino sit tribuendum, certe Authori illi, qui *de Re Agraria* alium Librum scripserat, potius, quam Frontino nostro, tribuendum esse videtur.

III. Idem prorsus dicam de perexiguo alio fragmento, quod inter varios Authores *de Limitibus* exstat, habetque praefixum titulum; *ex Libro Frontini secundo.* Hoc enim quoque Authori illi *de Limitibus* adscribendum plane est.

IV. Venio ad duo illa Fragmenta Librorum *de Coloniis*, quae Frontino nostro adtribui haud dubie non possunt; cum in utroque nominetur *Imperator Adrianus*: Frontinus autem noster fato functus est (ut jam in cap. 1. Sect. 42. ostendimus) antequam rerum potiretur Adrianus.

V. Restant Strategematum Libri, quos Frontini nostri esse reor; fateor tamen, non deesse, qui dubitent, permoti ab iis, quas faciunt conjecturas; conjecturas inquam, nullum enim fati firmum afferunt argumentum. Porro neque video, cur dubitare debeamus, num ii, quos habemus, Strategematum Libri *Epitoma* potius Librorum Frontini sint, ut dubitare visus est Caspar Barthius in *Adversariorum Commentariorum* lib. LX. Et quod affert Samuel Tennulius in eruditissima Praefatione sua ad ipsos Strategematum Libros, vix, aut ne vix quidem roboris ullius esse videtur. Nimirum quaerit ille, num Strategematum Author Frontinus ille sit, de quo Tacitus

A J. POLENO CONTEXTA.

citus in Vita Agricolae agit, (agit autem Tacitus de Frontino nostro) respondetque, *non puto; nam Britannorum, quos dicitur devicisse, nullam mentionem habet in Strategematibus: sed ex ipso de Aquaeductibus Commentario satis constat, Frontinum a gestis suis enarrandis abstinuisse: idque cordi multo magis illi esse debuit in Libro edito, regnante Domitiano, Imperatore scilicet egregiis aliorum gestis vehementissime invidente.*

VI. Verum, ut in negotio hoc caute me gererem, Virum doctissimum celeberrimumque Joannem Gratianum Primarium in hoc Gymnasio Philosophiae Professore consului; quippe quem non philosophicarum modo disputationum, sed hujuscemodi quoque rerum judicem peritissimum sciebam esse. Ille vero benigne, ut assolet, id dedit responsum, quod subjeci.

JOANNES GRATIANUS

Viro Doctissimo, Clarissimoque

JOANNI POLENO

In Gymnasio Patavino Matheseos Professori Eximio

S. P. D.

VII. „ **Q**uæris a me, Vir eruditissime, pu-
„ temne ego, duos fuisse Fronti-
„ nos, quorum alter de Stratege-
„ matis, de Aquaeductibus alter scripserit, an
„ vero unus & idem operis utriusque auctor sit.
„ Equidem haud existimarem operæ esse senten-
„ tiam dicere post Criticorum gravissimorum hac
„ de re prolata judicia, nisi permoveret voluntas
„ tua, quæ apud me valere semper plurimum
„ de,

S. J. FRONTINI VITA

„ debet. Quando igitur, quod in quaestionibus
 „ istiusmodi esse praecipuum adminiculum solet,
 „ comparatio temporum nihil adjuvat, satis enim
 „ constat pene synchronos hos libros ortu esse;
 „ videtur ratio omnis dubitandi petenda a forma
 „ ipsa locutionis, quae utrobique est adhibita.
 „ Effecit haec, ut quidam suspicarentur, non
 „ eundem esse Frontinum, qui libros Strategem-
 „ maticos, & de Aquaeductibus conscripserit.
 „ Ac negari non potest, discrimen aliquod *χα-
 „ ρακτήρ* intercedere, recteque videri Cl. Ru-
 „ benio puriorem & emendatiorem in Libro A-
 „ quaeductuum sermonem esse, quam in Strate-
 „ gematis. Verum attente scripta haec inter se
 „ componentibus dissimilitudo tanta non apparet,
 „ ut propterea Frontinos duos facere sit necesse;
 „ cum praesertim hujus in Scriptore uno dissimi-
 „ litudinis ratio probabilis afferri possit. Strate-
 „ gemata enim ex scriptoribus aliis aliisque tum
 „ Latinis, tum Graecis conquisivit; neque pro-
 „ inde mirum est minus eleganter multa enarrasse,
 „ quae a minus elegantibus transtulit in libros
 „ suos. Cur autem in describendis Aquaeducti-
 „ bus sit oratio castigatior, non perperam affir-
 „ mes factum inde, quod Aquarum Curator a
 „ Nerva Augusto creatus, habere potuerit quasi
 „ promptuarium lectissimae phraseos ex tabulis,
 „ & monumentis magistratus ejus, indeque pe-
 „ tere verba propria, genuinas nomenclaturas,
 „ syntaxeis legitimas, coloremque sermonis ad
 „ germanam latinitatem proxime accedentis.
 „ Quamquam ne illud quidem dederis omnino,
 „ puriorem, & emendatiorem in Aquaeductuum
 „ libro sermonem esse. Nam ut in his non una
 „ „ occurunt, in quibus satis cernitur lapsa latini-
 „ „ tas,

A J. POLENO CONTEXTA.

tas, propriaque ejus Saeculi, in quo scribebat;
ita in Strategematicis crebro admodum ea lege-
re est, quae gravitate & nitore certare cum il-
lis possint, quae scripta optimo aevo latinita-
tis ad nos pervenerunt. Non dissimulaverim,
videri plus aliquanto esse discriminis inter prae-
fationes utriusque operis; cum quae praefigun-
tur Strategematis, non solum saeculi vitium,
sed etiam, si fas est dicere, levitatem quasi quan-
dam scribentis ostendant. At qui inducam in
animum credere, non eundem esse Frontinum,
ob non servatam ubique diligentiam & curam
eandem praefandi? cum praesertim Strategie-
mata collegerit non necessitate officii, aut cau-
sa, quae similis necessitati esset, sed ut amans
militarium rerum animo obsecundaret suo, id-
que cum junior esset (nam in Britannia primum
militavit) contra vero curationem Aquarum
susceperit jam Consularis; quam a Nerva de-
mandatam putavit sibi gloriae esse, quippe, ut
ipse ait, administrari semper solitam a princi-
pibus Civitatis Viris; ut, quia magnitudo, at-
que amplitudo muneris praecipuam solertiam
postulabat, voluerit Imperatori eam testari scri-
pto edito, quo callentissimum se ostenderet eo-
rum omnium, quae ad Aquaeductus pertine-
rent. Eo opinor in praefando etiam gravio-
rem fuisse, limatioremque. Haec habui, Vir exi-
mie, quae tibi interroganti responderem. Tu,
qua doctrina es, expendes, censebisque judi-
cio tuo. Vale.

Patavii v. Non. Quint. ccccxxi.

VIII. Plura tamen opera scripsisse Frontinum
no-

nostrum, credibile est. Vegetius quidem in lib. II. *de Re Militari* cap. 3. haec habet; *Nam unius aetatis sunt, quae fortiter fiunt, quae vero pro utilitate Reipublicae scribuntur, aeterna sunt. Idem fecerunt alii complures, sed praecipue Frontinus, Divo Trajano ab ejusmodi comprobatus industria: hinc plura pro Reipublicae utilitate Frontinum literis mandavisse, conjicere possumus. Adde autem majoris roboris probationem ex iis verbis, quae Frontinus ipse in Art. 2. Commentarii de *Aquaeductibus* scripsit; in aliis autem libris, quos post experimenta, & usum composui &c. quibus sane verbis opera plura indicantur. At, fato invidente, multa interciderunt; quae tamen ignotum est; si excipias Libros *de Re Militari*, atque opus *de Tactica Homeri tempore usitata*, de quibus diximus in cap. I. sect. 14. & 16.*

IX. Locus vero hic esset recensendi fusius errores eorum, qui sive ex praejudicata aliqua opinione, sive ex incuria varios Frontinos pro uno dumtaxat habuere; & eorum etiam, qui nomina Frontinorum perperam cum Frontonum nominibus confuderunt: ita, caussa exempli, Jacobus Gaddius in Tom. I. *de Scriptoribus non Ecclesiasticis* pag. 193. scripsit haec, *Frontinus Alexandro Severo Caesari ad res componendas fuit adjumento; inde vero huic eidem Frontino Libros Strategematum tribuit, & Lucianus in Opere de conscribenda Historia animadvertit, fuisse, qui eodem pacto, ac Graeci, Romanorum nomina efferet, & Phrontinum diceret Frontonem. Sed quoniam laudatus Morgagnus noster in Epistola superius posita, quaecumque ex hoc genere ad ejus argumentum spectabant, est optime persecutus; iccirco hic eadem non iterabimus.*

PRAEFATIO.

JOHANN. FRED. GRONOVIVS

ROBERTO KEUCHENIO,

Viro Eximio S. P. D.

Feriae sunt, & publicae privataeque scholae dant respirare. Licet jam dare operam amicis, licet meminisse & FRONTINI tui, quando eum frivolis nostris putas juvari. lib. I. cap. 5. num. 26. *qui deducti frequentiori mugitu speciem remanentium praerberent hostium.* Stewechius conjicit, *qui edito.* Ego malim, *qui relictii.* cap. 8. num. 9. *Scipio Africanus ad excipienda auxilia cum com meatibus, Hannibali Venticium Thermum dimisit, ipse subventurus.* Fortassis: *ad excipienda auxilia cum com meatibus Hannibali venientia Minucium Thermum immisit.* Est enim *Thermus Minuciae* gentis cognomen. cap. II. num. II. *ut praesentari merces proditoribus posset.* Scripsit haud dubie auctor *repraesentari.* Vide de pecunia veteri lib. II. cap. I. num. II. *interfectis omnibus impedimentis.* Scriverius *interceptis.* A quo illum abstertere debuit Stewechius ad hunc locum. Adjiciemus ejus observatis pondus, ne in posterum negligantur. *Impedimenta* igitur non modo sunt sarcinae, sed interdum vehicula cum sarcinis & jumentis; aliquando ipsa jumenta. Caesar lib. VII. cap. 45. de bello Gallico: *prima luce magnum numerum impedimentorum ex castris mulorumque produci, eque iis stramenta detrahi, mulionesque cum cassidibus equitum specie ac simulatione, collibus circumvehi jubet.* Ubi male Ciacconius, *jumentorum.* lib. I. de bello civili: *desiderati sunt eo die*

sa-

P R A E F A T I O.

sagittarii circiter ducenti, equites pauci, calonum atque impedimentorum non magnus numerus. Curtius l. ix. c. 10. Quum Indiae praefecti, sicut erat imperatum, equorum jumentorumque jugalium vim ingentem ex omni, quae sub imperio erat, regione misissent, quibus deerant impedimenta, restituit. Ubi pari errore Freinshemius conjicit, ad impedimenta: ut intelligantur equi & jumenta ad impedimenta vehenda. Quasi hi equi & jumenta non sint ipsa impedimenta. Tacitus i. Annal. cap. 45. ut jam jamque iturus, legit comites, conquirit impedimenta, adornavit naves. Non sunt farcinae, ut idem Freinshemius interpretatur: neque enim illae conquiri dicuntur, sed jumenta & vehicula. Suetonius hoc ipsum dicit, vehiculis comprehensis, cap. 38. Eidem sic impedimenta, Caligula cap. 51. propere versus ad pontes, ut eos calonibus & impedimentis stipatos reperit. Lege 28. Cod. Theodosii de erogatione militaris annonae: A Provinciarum rectoribus caveatur, ut tam numeris, quam familiis, nec non & impedimentis, praeter eas annonas, quae adaerantur, id tantum in specie tribuatur. Hoc est, militibus, servis, jumentis. Frontini lib. ii. cap. 3. num. 18. intraque eos, appropinquantibus quadrigis, ante signa nostra aciem recepit. Lego, quadrigis, antesignanorum aciem recepit. Eodem cap. num. 23. jussit suos equites, simul atque ad impedimenta ventum esset, equis desilire. Nullus hic locus impedimentis. Scribe: simul atque ad impedita ventum esset, id est, ad silvas. Sic cap. 2. planiciem, in qua dimicaturus erat, arboribus prostratis impedit. Sequitur in eodem loco: quo genere consecutus est, ne quis non locus ejus victoriam miraretur. Scripsit auctor: ne quis locus ejus victoriam moraretur.

P R A E F A T I O.

Ut ille: pugnae nodumque moramque. Sed hoc vi-
 deo praecepisse Modium. cap. IV. num. 2. *F. Ruti-
 lius Maximus quarto Consul in Samnio. Immo
 Fabius Rullianus Maximus. Num. 4. Attilius Gla-
 brio Consul. Immo Acilius. Mox: M. Porcius
 Cato, qui tum tribunus militum a populo factus in
 exercitu erat. MS. codex: qui tum, jam consu-
 laris, tribunus militum. Adstipulantur Plutarchus
 & Livius, hoc differentes, quod ille χλιμαρχών-
 τα, hic consularem legatum adfuisse Acilio scribit.
 Num. 12. Croesus praevalido hostium equitatuī ca-
 melorum gregem opposuit. Utrum error est aucto-
 ris, an scripsit: Cyrus praevalido hostium equita-
 tui. Cyri enim hoc ingenium, & ei camelorum
 copia: hostis autem ejus Croesus & Lydi, teste
 Herodoto. cap. 5. num. 2. non aciem tantum su-
 peravit, sed etiam castris exsistit. Lego, acie.
 Eodem cap. num. 23. ut ad primum nostrum incur-
 sum per nota refugerent vada. Lege ex MS. no-
 strorum. Statim: Hos consul & adortus temere &
 secutus, jejunum exercitum in maximo frigore tran-
 situ fluminis rigere fecit. Idem MS. in maximo
 frigore transitu fluminis rigefecit. Verbum ele-
 gantissimum, dignissimumque, quo sermo Latinus
 augeatur: sic dictum, ut calefacere, frigefacere.
 Eodem c. n. 29. in fine: utrumque ex sententia
 cessit. Additur in MS. namque ad fortuitum in-
 cendium sine armis procurrentes adortus cecidit.
 Quod quanti sit, aestimabis. N. 31. cum deinde
 Pompejani securi servatique pabulo de reditu cogita-
 rent. MS. curatique. Neutrum satis placet. Mal-
 lem gravatique vel satiatique. num. 36. adeo debel-
 lavit, ut destituti Labieno provincia excederent Par-
 thi. Lege, destituto, id est, destituentes & de-
 ferentes Labienum, ducem eum adversus Roma-*

P R A E F A T I O.

nos sequi jam recusantes. num. 44. *Alcibiades dux Atheniensium in Hellesponto adversus Numidarum & Lacedaemoniorum ducem. Scribendum, adversus Mindarum Lacedaemoniorum ducem. cap. 7. num. 12. Quo instinctu assecutus est, ut protenus barbari tollerentur. Scribo: pellerentur: inde scilicet, ubi obsidebant aquationem. cap. 9. num. 5. in quemdam ex Megistanis, quos ceperat, animadvertit. MS. edebat: in Vodundum ex Megistanis. Quasi nomen id Satrapae esset. Caeterum eodem genere loquendi cap. 11. num. 1. MS. quam obsides e principibus acciperet, hoc est, quosdam principum. Vulgo a principibus. Sed avocor, & jam clamant alii, sibi quoque me servire oportere. Itaque vale, & his fruire, & si quid horum ab aliis anticipatum est, pro non dicto a me dissimula. LUGDUNI IN BATAVIS a. d. III. Cal. Januar. Gregor. 1100 c. LXI. anni, qui tibi feliciter nascatur, & decurrat.*

* S E X T I

JULII FRONTINI
STRATEGEMATICON
LIBRI QUATUOR.

P R A E F A T I O

In tres libros priores.

um ad ¹ instruendam ^a rei militaris scientiam, unus ex numero ² studiosorum ejus accesserim, eique ³ destinato ^b, quantum ⁴ cura nostra valuit, satisfecisse ⁵ visus

a Vulgo ADSTRUENDAM. *b* Vulgo DESTINATIONI.

* Toto hoc titulo caret unus Regius, verum tres Regii MSS. praebent SEXTI JULII FRONTINI STRATEGEMATON LIBER PRIMUS INCIPIT. Hillensb. unus, INCIPIT JULIUS FRONTINUS STRATEGEMATON, DE INSTRUCTIONE BELLORUM LIBER PRIMUS: alter, *O Julii Frontini in strategemata praefatio*. Tertius, *Sexti Julii Frontini primi libri strategematon praefatio incipit*. Vide, quae modo Catanæo opposui. In meo Codice Longobardicis literis exarato, est *Sextus Frontonius*. TENNULIUS. Titulus hujus libelli in MSS. adeo variat, ut nihil certi hinc statuerè possimus. Plerique tamen hic & in seqq. librorum titulis *Strategematon* exhibent. Alii addunt *de rebus bellicis*, alii *rei militaris* & similia. Mihi vulgatum *Strategematon* praeplacet, ut mox plenius dicemus. Vulgo autem addebatur *VIR CONSULARIS*; sed cum in

nullo Codice, (si excipias Arcerianum a Keuchenio adhibitum, qui dat V. COST.) is titulus appareat, eum ejecimus; licet non negem, Frontinum nostrum Consulem fuisse, quod satis liquido probavit Vir Doctiss. Polenus in dissertatione, quam de Frontino praefixit libro de Aquaeductibus per eundem hunc Frontinum scripto, & a se nuper edito, & nos cum aliorum erudicis de hoc auctore disputationibus post praefationes hic recudi curavimus. Ceterum *Frontinorum* mentio, praeterquam in monumentis per viros doctos huc congestis, alibi quoque reperitur, & SEXTUS JULIUS FRONTINUS memoratur in Inscriptione apud Sponium Miscell. Antiq. p. 189. Vide etiam Cl. Fabricii Bibliot. Latin. T. 2. p. 737. OUDENO. In Codice, quem ob aureas, quibus singula Strategematum exempla insignita sunt, litteras *auratum* vocavit Scriverius;

fus sim; deberi adhuc ⁶ institutae arbitror operae,

rius, quique etiam Hillensbergii, dein Almeloventii, cum Sympensteini, Verbi divini Ministri, fuit, cujusque nunc possessor est Cl. P. Burmannus Secundus, legas modo STRATEGEMATA. Praeter citatas inscriptiones, quibus nomen S. JULII FRONTINI, sive nostri, sive alius, occurrit, refert & alias Cl. Henricus Cangeieterus in Misc. Observ. Nov. T. IV. p. 183. seqq. ubi & late de nostro differit. Addeas me quoque ad L. IV. C. 3. §. 14. OUDEND. cur. post.

1 *Adstruendam*] Keuchenius monuit, in MS. Arceriano, & Editione Parisiensi A. 1513. (quam male putavit & cum eo Cl. Periz. An. Hist. p. 445. omnium esse primam) scribi *instruendam*. Vulgatum tamen ex Glossis *adstruere* per *ἀδιδόξιν* exponentibus retinuit. Verum si *adstruendam* placet, malim *rei militari*. *Adstruere* enim hoc loco notaret, promovere, augere scientiam rei militaris, & quasi superaddere, ut statim, *Adjvari me ab his, qui aliquid illi adstruent, non argui credam*. Quare solet etiam Davivus huic verbo ea in significatione addi. Vide praeter alia exempla ea, quae adducunt Doctissimi viri ad Ovidium L. 11. Art. Amat. 119.

*Jam molire animum, qui duret,
& adstrue formae.*

& ad Justin. L. XXIII, 3. *Rebus super vota fluentibus Italiae Siciliaeque imperium & tot de Romanis victorias adstruxerat*. Verum longe plurimorum & optimorum Codicum auctoritas jubet rescribi *instruendam*. Certe ita inveni in tribus Regiis Parisiensibus, duobus Cantabrigiensibus, duobus Medicis, Gudiano, utroque Leidensi, Palatino, & Hil-

lensbergii. quem postea Almeloventius possedit. *Instruere* autem scientiam eleganter notat docere, vel potius necessariis praeceptis, & exemplis adornare & perfectam reddere. Sic *instruere iram* Ovidio L. XIII. Metam. v. 544. ut optime restituit Celeberrimus P. Burmannus. *Instruere virtutem* Senecae de Ira L. I. C. 3. Lucan. L. VI, 486. *moribus instruit artes*. Justin. L. V, C. 2. *Instruere victoriam*. Immo eodem fere modo noster dixit Cap. 8. §. 7. *Consilium ejus instruebat*. OUDEND.

2 *Studioforum*] *Studiofus* rei militaris est doctor, praeceptor, qui, ut modo dixit, adstruit ejus scientiam. Sic *Juris studiosus* est Suetonio Jurisconsultus. Quintil. l. 1. proem. *Nomen tamen sibi insolentissimum arrogaverunt, ut soli sapientiae studiosi vocarentur*. Loquitur de philosophis. Plin. l. 4. epist. 13. *Rogo ut ex copia studioforum, quae ad te, ex admiratione ingenii tui, convenit, circumspicias praeceptores, quos sollicitare possimus*. Eodem lib. epist. 28. loquens de imaginibus inornuorum doctorum. *Quia tibi studioforum summa reverentia, summus amor studioforum*. lib. 6. epist. 6. *Erat non studioforum tantum, verum etiam studioforum amantissimus: ac prope quotidie ad audiendos, quos tunc ego frequentabam, Quintilianum & Niceten Sacerdotem ventitabat*. qui erant magistri dicendi. TENN.

3 *Destinati*] V. C. *destinato*: quod illius aevi locutioni magis aptum judicabit, qui utriusque Plinii, Taciti, & A. Gellii studiosus est. PARRHAS. Sic editi. At 4. MSS. Regii, 3 Hillensb. & Romanus *Destinato* h. e. *proposito*. haud spernendum: aimirum participia apud veteres iniebant naturam substantivorum, licet a-

rae, ut follertia ducum facta, quae à Graecis⁷ una
 8 στρατηματικῶν adpellatione comprehensa sunt,

EX-

liter inflexa. Sic commutatus ἀρρι
 τῶν commutatio Lucret. 1. v. 803.

Quapropter quoniam, quae pau-
 lo diximus ante,
 In commutatum veniunt.

Opinatus pro opinio Idem 1. 4.
 v. 466.

Quoniam pars maxima tollit,
 Propter opinatus animi.

Conjectus pro conjectio. 1. 5. v. 417.

Sed quibus ille modis conjectus
 materiai
 Fundavit coelum, ac terram,
 pontique profunda.

Declinatus pro declinatio. Varro
 de L. L. lib. 7. Itaque noveis no-
 minibus adlateis in consuetudinem,
 sine dubitatione eorum declinatus
 statim omnis dicitur populus. lib. 8.
 Ego declinatus verborum & volun-
 tarias & naturales esse puto. lib. 9.
 Sunt declinatuum species quatuor.
 Tertull. lib. de castit. Ob pristi-
 num de virginitate sancitum pro
 sanctionem. Manil. 1. 1. lampa-
 dios fissus ramosos fundit in ignes.
 pro fissiones. Arnob. 1. 2. Adea-
 tur inflexibus flexuosis, pro infle-
 xionibus. Neutra sunt tam fre-
 quentia, ut jure prudentissimi
 Antecessores legant instituta pro
 institutiones; & Theophilus red-
 diderit διὰ τῆς βίβλου τῆ Ἰστ
 τῆ. TENN. Restatui destinato,
 ut praeter Codices a Tennulo
 laudatos exhibent uterque Me-
 diceus, duo Cantabrigienses, Pa-
 latinus, Leidens. primus & Col-
 latio Vossiana, alique. Quod
 est usurpatum ab auctore, ut fol-
 lent participia neutrius generis,
 & in substantiva passim degener-
 rare. Sic dictum, factum, ince-
 ptum, jussum, institutum, man-

datum, ostentum, placitum, por-
 tentum, praescriptum, propost-
 tum, responsum ut mox, & simi-
 lia innumera: adi etiam L. iv, 1,
 19. Nam exempla nominum quar-
 tae declinationum formae, quae
 adducit Tennulius, huc minus
 quadrant. Illorum exempla vide
 ad L. II. C. 5. 30. cogitatibus.
 OUDEND.

4 Cura nostra valuit] Medic.
 cura valui.

5 Visus sim] Sic sex MSS. fal-
 so Kenchenius ex uno legit *nifus*.
 Nam Latini dicunt, *nifus sum*
satisfacere, visus sum satisfecisse.
 TENN. Ex Paris. Edit. ita legi
 volebat Kenchenius inepte; cui
 tamen accedunt prim. Leidens.
 & unus Scriverii Codex, qui in
 ineditis apud me notulis bene
 observavit hos libros deperditos es-
 se, atque eorum meminisse Ve-
 getium Lib. 1. de re militari C.
 8. & ex eo J. Saresberiensem in
 Polycrat. Lib. v. C. 19. ubi vul-
 go male *Julius Hyginus* legitur.
 Unde refellitur Stewechius, opi-
 natus quarum Strategematicon
 librum esse de re militari. Sed
 vide insuper Vossium & Polenum
 in Prolegomenis. OUDEND.

6 Institutae operae] Gudianus,
 Leid. sec. & Medic. sec. *Institu-
 to operi*.

7 Una στρατη.] Mediceus sec.
 vera στ.

8 Στρατηματικῶν] Στρατημα-
 τικῶν. SCRIVERIUS. στρατηματι-
 κῶν omnes MSS. Hillensberg. unus
 Latinis literis *strategematicon*.
 TENNUL. Dubium, utrum Scri-
 verius ita in suis MSS. inven-
 rit, an sic legendum esse volue-
 rit. Certe ei lectioni favent Ar-
 cerii Codex, & duo MSS. ex no-
 stris cum Saresberienensis loco Lib.
 v. C. 7. ubi vulgo editur *strate-
 gematon*; nec non Valerius Ma-
 ximus L. vii. C. 4. *Cujus opera,*
 quia

expeditis amplectar commentariis. Ita enim⁹ consilii quoque & ¹⁰ providentiae exemplis succincti duces erunt; unde illis excogitandi ¹¹ gerendique similia facultas nutriatur. Praeterea continget; ne de eventu trepidet inventionis suae, ¹² qui probatis eam experimentis ¹³ comparabit. Illud neque ignoro, neque inficior ¹⁴ etiam, rerum gestarum scriptores indagine operis sui hanc quoque par-

quia vix adpellatione nostra apte exprimi possunt, Graeca pronuntiatione strategemata dicuntur. Quin & στρατημάτων legit doctissimus H. Stephanus in Thes. Graec. Ling. T. III. p. 1070. ubi videndus. Ego tamen retinere mallam vulgatum, seu Graecis seu Latinis characteribus, qui sunt in MSS. meis omnibus, exaratum. Nam MSS. ceteri omnes strategematon exhibent, ut & Saresberienensis Lib. vi. C. 11. Praeterea auctor noster clare distinguit στρατηματικά a στρατημάτοι; quam differentiam observavit quoque Saresber. Lib. viii. C. xiv. Quae vero contra propriae adpellationis notam ad res alias pertinent, Julio Frontino teste, strategemata appellantur. Distat enim strategematon a strategemate, quomodo genus a specie differt. Ait enim auctor infra, ubi vide Tennul., in genere omnia, quae provide, solleriter &c. fiunt, esse τὰ ἕγχα στρατηματικά, cum in specie sint στρατημάτα. Exempli gratia: Hannibal toto bello Punico secundo multa edidit τὰ ἕγχα στρατηματικά: quippe ad Trebiam hoc, illud ad Cannas, alia rursus alibi usurpavit στρατημάτα. Haec subtilis harum vocum distinctio, quae ab auctore nostro fit, fecit quoque, ut retinerem veterem libri titulum strategematon. licet in titulis singulorum librorum MSS. habeant stratege-

maton. Sic Georgica; Ἐστρατιὰ, Ποιματιὰ, Στρατιματικά, Τακτιματικά &c. scripserunt alii. His adde J. F. Gronov. Lib. II. Observ. C. 2. OUDEND.

9 Consilii.] Sibi duo Regii, Palat. & Coll. Voss. Consiliis Medicus fec.

10 Providentiae] Leid. sec. & margo Ed. Paris. teste Keuchenio, prudentiae male. Vide J. F. Gronovium ad Liv. L. xxv. 34. Dux cautus & providens. uti & super hac voce Cl. Burm. ad Vellej. L. 1. C. xi. Noster de Aqueduct. Art. 64. praecunte providentia principum; aliique passim. Apud Lactantium quoque L. II. C. 8. veteritimus & optimus Coedex Deus ad excogitandum providentissimus. vulgo prud. Eodem Cap. providentia excogitandi & saepe. OUDEND.

11 Gerendique] Generandique Regius prim. Palat. & Medic. secundus cum marg. Ed. Hittorp.

12 Qui] Quum Leid. & deia ea Medic. sec. cum altero Leid. & Gudiano.

13 Comparabit] Optimus Regius Comprobabit, haud contemnendum. TENN. In quatuor MSS. tis comprobabit inveni. Non tamen placere potest, probatis comprobabit. Comparabit est comparationem instituet. suae inventionis cum simili, quae experimento & bono successu fuit probata. OUDEND.

14 Etiam] Et MSS. quatuor.

partem esse complexos; & ab auctoribus, exemplorum quidquid insigne aliquo modo fuit, traditum. Sed, ut opinor, occupatis velocitate consuli¹⁵ debet: longum est enim, singula & sparsa per inmensum corpus historiarum¹⁶ persequi^a: & hi,

^a Vulgo PROSEQUI.

15 *Debet*] Oportet Regii duo, & mox universum corpus Palat. Petrenf. & Leid. pr.

16 *Prosequi*] Sic haectenus editi. Verum MSS. tres Regii, unus Hillensb. & Romanus *Persequi*. Nepos de scriptis Catonis majoris c. 3. *Reliqua bella pari modo persecutus est, usque ad praeturam Ser. Galbae, qui diripuit Lusitanos.* Attico c. 11. *Difficile enim est omnia persequi, & non necessaria.* TENN. *Persequi* exaratur quoque in meorum Codicum nonnullis optime. Verum id non referendum est, ut facit Tenuilius, ad scriptorem, qui ea, quae enarrat & ordine recenset, tam *prosequi*, quam *persequi* dicitur; ut apud Virgilium Lib. 11. Aen. 107.

Prosequitur pavitans, & sicto peccatore satur.

Statius L. II. Theb. 268.

— *longa est series, sed nota malorum*

Prosequar, unde novis tam saeva potentia donis.

ubi & in MS. Behotii & chartaceo, quem contuli, *persequar*, quae creberrima in his vocibus confusio. At hic lectores intelligendi sunt, quibus fore longam, ait auctor, si exempla a variis scriptoribus per inmensum historiarum corpus sparsa deberent *persequi*, i. e. investigare, & inquirendo scrutari, num quid consequi possint, quod sibi in

usum sit. Quod ne fieri necesse esset, hoc exemplorum undique collectorum quasi florum corpusculo sedulo curavit Frontinus. Hoc sensu Petronius C. 29. *Persequi totum parietem non destitit.* C. 33. *Persecutus putamen manu, sicculam invni.* OUDEND *Persequi* legendum, non *prosequi*, evincit praeter alia Suetonius in Caes. C. 55. *quae si quis investigare & persequi vellet.* Nec aliter scripsit Vibius Sequester in praef. ut exhibent MSS. 4. & Edd. pp. *montium etiam & lacuum paludumque, & montium nemorumque & gentium, quantum* (MSS. *qua tamen*) *persequi potui, sicut annuum huic libello in litteram* (Sic MSS. 4. non litteras. V. Gron. in praef. ad Harpocr.) *digesta nomina subi ei.* vulgo *prosequi*. Male vero istud *persequi* explicat Laur. Theod. Gronovius Anlm. ad Vibium Sequestrem p. 66. *persequi, perficere, peragere.* Auctor intellexit *indagare, investigare.* Exemplis Auctorum, qui illa, quae ordine enarrant, tam *persequi*, quam *prosequi* dicuntur, MSSis ubique variantibus, addatur Ovid. 11. Trist. 407.

Tempore deficiat, tragicos si persequar ignes.

Pomp. Mela praef. *Constat enim fere Gentium locorumque nominibus, eorumque perplexo satis ordine, quem persequi, longa est magis, quam benigna materia.* Flor. L. III. C. 12. in f. *Domesti-*

hi, qui notabilia excerpserunt, ipso velut acervo rerum confuderunt legentem. ¹⁷ Nostra sedulitas inpendet operam, ut quemadmodum res poscet, ipsum, quod ¹⁸ exigitur, quasi ad interrogatum ¹⁹ exhibeat ^a: circumspēctis enim generibus, praeparavi ²⁰ opportuna exemplorum veluti consilia. Quo magis autem ²¹ discreta ad rerum varietatem apte collocarentur, in ²² tres libros ea ²³ diducimus. In primo erunt exempla, quae competant proelio nondum commisso. In se-

cun-

^a Vulgo EXHIBEATUR.

eos motus separatos ab externis justisque bellis ordine prosequemur. IDEM cur. post.

¹⁷ *Nostra sedulitas*] Posterior aetas frequentavit nimum hos modos loquendi. Autor supra: *Quantum cura nostra valuit. Laetant. 3. c. 30. Docui, quantum mea mediocritas tulit, longe devium philosophos iter a veritate tenuisse. Quintil. Instit. Prooem. Quantum nostra valebit infirmitas, differamus. Valer. Max. Prolog. Mea parvitas eo justius ad favorem decurrit. TENN. Auctor noster in libro de aquaeductibus Artic. 118. Nostra sedulitas ad certam regulam redegit. OUDEND.*

¹⁸ *Exigitur*] *Exigit* MSS. tres.

¹⁹ *Exhibeatur*] Sic editi. Sed lege cum 4. MSS. Regiis, tribus Hillensb. & uno Romano, *exhibeat* nimirum, *sedulitas nostra. TENN. Exhibeat* est quoque in Palatino, Gudiano, utroque Mediceo & Leidensi primo, aliisque, quod reposui. Sed vide, nup̄ elegantius in altero Leidensi & Petrensi scribatur *respondeat*. Mihi temere spernendum non videtur. L. II. C. 3. §. 7. *ad omne momentam respondens miles. ubi vide Tenn. L. III. praef. priores libri responderunt titulis suis. OUDEND.*

²⁰ *Opportuna exemplorum*] U-

nus Regius *Exemplo. ut Justin. prolog. Exemplo erant necessaria. Sed praestat, Exemplorum veluti consilia. nimirum consilia formantur ab exemplis. Sic Martial. L. 9. epig. 17. Consilium formae speculum. ibid. epigr. 60. Consuluit nares, an olerent aera Corinthon. Ovid. 4. Met. Fab. 8. Et quid se deceat, spectatas consulit undas. TENN.*

²¹ *Discreta &c.*] Alias quo magis autem *discreta rerum collocarentur varietate apte in tres libros &c. SCRIVERIUS. Ita legitur in Edd. Romana A. MCDXCIV. & Bononiensi A. MDIV. & Keuchenii iudicio concinnius, quam vulgo. mihi videtur locus corruptior. In uno Cantabr. rerum ad varietatem apta, adprobante Cl. Waffio. ad rerum aditus collocaretur v. a. duo Regii. a. r. collocarentur varietatem a. Mediceus prim. aperte Medic. secund. An fuit *discretis ad rerum exitus collocarentur varietate, apte in tres &c.?* non liquet. OUDEND.*

²² *Tres*] Frontinus scripsit tres priores de strategematibus, quartum librum de strategicis. TENN.

²³ *Diducimus*] Sic unus Reg. sed reliqui omnes *deducimus. Deducere* est dividere. *deducere* scribere, componere. TENN. Re-

cte

cundo, quae ad proelium & confectam ²⁴ pacationem pertineant. Tertius inferendae solvendaeque obsidionis habebit *σεβτηγίματα*: quibus deinceps generibus suas species adtribui. Huic labori non injuste veniam paciscar, ne me pro incurioso reprehendat, qui praeteritum aliquod a nobis ²⁵ repererit exemplum. Quis enim ad percensenda omnia monumenta, quae utraque lingua tradita sunt, sufficiat? ²⁶ unde multa transire ²⁷ mihi ipse permisi; quod me non sine causa fecisse scient, qui aliorum libros, eadem promittentium, legerint. Verum facile erit, ²⁸ sub unaquaque specie suggerere. Nam quum hoc opus, sicut ²⁹ cetera, usus potius aliorum, quam meae commendationis causa adgressus

Et *diducimus* exhibent fere omnes mei, nisi quod in uno Mediceo sic *deduximus*. Dein Palatin. in primo enim. OUDEND.

²⁴ *Pacationem*] Alias *pacationem*. SCRIV. *Pacationem*: sic omnes MSS. minus uno Regio & Scriveriano, qui dant *Pactionem*. vox proba, centies Ciceroni frequentata. Pro induciis, Flor. 4. 12. continua totius generis humani aut pax fuit, aut *pacio*. Sed Frontinus lib. 2. 9. docet quae post proelium faciendae & partam victoriam. *Pacare* autem gentem est superare. Ergo retine *Pacationem*. TENN. *Pactionem*, quod est in Edd. Rom. & Bonon quasi *εαδον* admirabatur Kenchenius, vulgatum tamen praeferebat. *Pactionem* habet Arcerianus, nostri omnes *pacationem*. OUDEND.

²⁵ *Repereris*] MSS. aliquot *reperit*. Palatin. *repetit*. & supra *pro incurioso quis repreh.* Petrensis, minus bene. OUD.

²⁶ *Unde multa transire*] MSS. 6. ut *multa*. Medic. pr. *et multa*. Palat. cum aliis duobus ut *multa*

& Medic. sec. cum Ed. Paris. interponit quoque *Et. pro transire* Leid. pr. *transirem*. Videtur ab Auctoris manu fuisse, ut *et* vel *et multa ut transirem*, mihi ipse permisi. OUDEND.

²⁷ *Mihi ipse permisi*] Haec verba verecundum timorem notant. Plin. 6. epist. 6. *Me certe, ut primum sibi judicare permisi, ad amorem imitationemque delegit.* contra Sen. epist. 51. *Illic luxuria sibi plurimum permittit.* TENN.

²⁸ *Sub unaquaque*] Omnes MSS. *sub quaque*. TENN. Mei quoque cum Ed. Paris. *sub quaque*. Sed duo Regii & recens Gudiani manus cum Edd. Rom. & Bonon. *sub quacumque*. An fuit *sub sua quaeque specie suggerere*? OUDEND. Cum omnibus MSS. absit vox *una*, posset legi *sua quaeque* sine praepositione *sub*. IDEM cur. post.

²⁹ *Sicut cetera*] Absunt haec ab Hillensb. & Voss. dein usus in quinque est MSS. non *usus*. pro *causa* Medic. pr. *gratia*.

sus sim, adjuvari me ab his, qui aliquid illi adstruent, non argui credam. Si qui erunt, quibus volumina haec cordi sint, meminerint, ^{30^a} *σερατηματικῶν & σερατηματίων* perquam similem naturam discernere. Nam ^{31^o} tum omnia, quae a duce provide, utiliter, magnifice, ^{31^o} constanter fiunt, ^{32^o} *σερατηματικά* habebuntur, ^{33^o} si in specie eorum sunt: *σερατημάτα*. ^{34^o} Horum ^b proprie

VIS

^a Vulgo UT PARENT GRATIAM. &c. PER QUAM POSSIMUS, SIMILEM. ^b Vulgo EORUM.

³⁰ *Ut parent gratiam*] Haec verba ἀπεροδίνωσα, ut & τὸ *possimus*, non habent 3 Regii, 3 Hillensh. & unus Romanus Senfu optimo l. *Meminerint*. *σερατηματικῶν & σερατηματίων* perquam (non per quam) similem naturam discernere. Nimirum *σερατηματικά & σερατημάτα* licet videantur simillima, tamen sunt discernenda; ad exemplum celestis arcus, in quo diversi nitent cum mille colores, Transitus ipse tamen spectantia lumina fallit. Nam *σερατηματικά* sunt universitatis, sed *σερατημάτα* velut partium. TENN. Optime hunc locum & verissime emaculavit Tennulius. Nam haec verba *ut parent gratiam* non comparant quoque in Leidenibus, Gudiano, aut Cantabrigiensibus, sine dubio intrusa ab indocto librario pro Graecis vocabulis, quae legere non poterat: unde Latina simillimum characterum reposuit. Hoc ex eo patet, quod in illis MSS. ubi haec verba inveniuntur, Graeca vocabula desint, ut in Medicis, qui habent *et p.*, Palatinis & Vossiano ac Edd. primis. Dein *possimus* ad sensum fulciendum est interjectum. Sed bene exulat quoque a Vossiano, Gudiano & Leid. primo. In aliis non legitur *similem*. Quidam *possimus*. Leid. sec. quae *possunt*.

OUDEND. Confirmant hanc emendationem quoque excerpta MSti Rostgardiani IDEM *cur. post.*

³¹ *Tum*] MSS. *Cum*. TENN. *Cum* inveni quoque in meis omnibus. Dein *magnifice*, *constanter* cuncti cum Edd. primis, non ut vulgo in verso ordine. OUDEND.

^{31^o} *Constanter fiunt & partiantur*.] Corrige ex antiquis exemplaribus *patuntur*; ut sit unum ex illis verbis, quae Gellius inopinata vocat, quae utroque versum dicuntur. PARRHAS. Meliora vide in notis.

³² *σερατηματικά habebuntur*] Male Regius *et patiuntur gratiam*. alius *gratiam habebunt*. TENN. Idem hic accidit quod supra. Ex Graecis, non perspectis formaverunt inepti librarii Latinos characteres. Hinc in aliquot etiam meis & Editionibus primis *et partiantur* vel *patiuntur gratiam habebunt*, & statim pro *σερατημάτα, et gratia*. in Leid. sec. *artis nota est* OUDEND.

³³ *Si in specie*] Ex MSS. l. Sed. TENN. At nostri constanter retinent *si*. nihilque mutandum iudico. OUDEND.

³⁴ *Horum*] Sic reposui e MStis novem. Vulgo *eorum*, quod statim praecesserat. *Horum* quippe in uno Cantabrig. scribitur. malim autem *propria*. OUDEND.

vis in arte sollertiaque posita proficit, tam, ubi cavendus, quam, ubi obprimendus hostis sit. Qua in re quum verborum quoque illustris exstiterit effectus, ut factorum, ita dictorum exempla posuimus. ³⁵ Species eorum, quae instruant ducem in his, quae ante proelium gerenda sunt.

35 Species] Contra MSS. & rationem vulgo legitur & species. Tennulius. Wechelius & Stewechius non recte, quoque ediderunt *instruent*. OUDEND.
Nam respicit ad Indicem seqq. Caput. TENN. Et addidit prius Scriverius: ut est in uno Pa-

INDEX CAPITUM.

- CAP. I. *De occultandis consiliis.*
 II. *De explorandis consiliis hostium.*
 III. *De ³⁶ constituendo ^a statu belli.*
 IV. *De transducendo exercitu per loca ³⁷ hosti ^b infesta.*
 V. *De evadendo ex locis difficillimis.*
 VI. *De insidiis ³⁸ in itinere factis.*
 VII. *Quemadmodum ea, quibus ³⁹ deficiunt, videantur non deesse, aut usus eorum expleatur.*
 VIII. *De distringendis hostibus.*
 IX. *De seditione militum compefcenda.*
 X. *Quemadmodum intempestiva postulatio pugnae inhibeat.*
 XI. *Quemadmodum incitandus sit ad proelium exercitus.*
 XII. *De dissolvendo metu, ^c quem milites ex adversis ⁴⁰ omnibus conceperint.*

^a Vulgo CUSTODIENDO. ^b Vulgo HOSTIUM. ^c Vulgo QUO
 M. E. A. O. CONSIDERUNT.

³⁶ *Custodiendo*] Omnium MSS. rorum consensu lege constituendo. Et sic ediderat Godefridus Hitropius Anno 1529. TENN. Mei quoque & Edd. Rom. ac Bonon. vere constituendo, ut patet ex ipsis Capituli tertii exemplis.

³⁷ *Hostium infesta*] MSS. *Hosti infesta*. TENN. *Hosti* etiam nostri & Edd. primae. *Hostis Medic. pr. Hostibus Medic. sec.* Exempla hujus capituli videntur postulare *hosti* vel *hostibus infesta*. OUDEND.

³⁸ *In itinere*] MSS. *sex itineri*.

³⁹ *Deficiunt*] MSS. plerique & Edd. Vett. male *deficimus*, &c. ut u. e. *expleatur* vel *expleantur*.

⁴⁰ *Omnibus considerunt*] Tres Regii, duo Hillensb. *concliderunt*. sed l. ex uno Regio & optimo Hillensb. *quem milites ex adversis omnibus conceperint*. TENN. *Quem* Leid. sec. Coll. Voff. *conceperint omin.* unde Vossius sanam lectionem margini quoque alleverat, quam jam exhibet Parisiensis Edit. Vide ad ipsum Cap. XII. OUDEND.

S E X T I
JULII FRONTINI
STRATEGEMATICON
LIBER PRIMUS.

C A P. I.

De occuktandis consiliis.

EXEMPLUM I.

I. arcus Porcius Cato, devictas ² ab se Hispaniae civitates existimabat ³ in tempore rebellaturas, fiducia murorum. Scripsit itaque singulis, ut diruerent munimenta, minatus bellum, nisi confestim

¹ *M. Porcius Cato*] Sic editi & MSS. Verum ut scias, effraenes monachi quam corruerint auctores; en exemplum singularis flagitii! Hunc locum nobis ita exhibuerunt in codice membranaceo, qui penes me est. *Marcus Porcius Cato cum subjugasset Hispanie civitates & tuam meum ne subito debellarent. Epistolas per singulas civitates misit & unaquaeque civitas muros suos dirueret & si non facerent vindictam inferret. Epistolas quibus ipsas omnibus civitatibus una die dari praecepit. Unaquaeque civitas cum sibi tantum hoc imperatum putassent muros ilico diruit. Certe si omnibus pariter hoc mandasset rebelles exstiterent.* Si haec est paraphrasis, merito ineptissima diceretur: Merverunt aedepol isti obesi ventres natale supplicium, qui otii sui non aliam operam reddunt, quam ut

perditum eant bonos auctores, vel pro iis sua somnia nobis obrudant. TENN. Eodem modo habet haec Codex Bibliothecae Lugduno Batavae, quem subinde ad partes voco sub titulo *Leid. tert.* qui ita perpetuo interpolatus est, ut plane alius sit sacrus liber; quod nobis argumento & indicio esse potest, quam pessime a librariis, castratoribus & interpolatoribus, habitus sit noster auctor. qua de re plura dixi in praefatione. Est autem iste liber MStus junctus optimo Vegetii Codici, & Bibliothecae Leidensi accessit ex legato Celeberrimi J. Perizonii, nec dubito quin idem sit, de quo hic loquitur Tennulius. Ceterum in duobus Regiis & Leid. sec. praenomen *M.* non conspicitur. OUDEND.

² *Ab se*] Sic pro *a se* ex Mediceo primo hic & postea aliquoties reposui. dein ut non agnoscat

stim obtemperassent: epistolasque universis civitatibus eodem die reddi iussit. + Unaquaeque urbium sibi soli credidit imperatum. Contumaces conspiratio potuit facere, si omnibus idem denunciari notum fuisset.

II. Himilco, dux Poenorum, ut in Siciliam
 5 inopinatus adpelleret classem, non 6 pronuntia-
 vit,

scit Leidensis secundus. *ni pronisi* habet Medicus secundus. *Continuo pro confestim* Cantabrigensis unus: ut ipse Cato alibi de Re Rust. 671. *Bos si aegrotare coeperit, dato continuo ei unum ovum:* quare vulgatae voci, per se bene Latinae continuo hic praefert Cl. Wasse. In fine huius exempli potuisset *facere* non male Leidensis fecit. Mox in Hillensb. & Edd. Paris. *notum tunc fuisset.* OUDEND.

3 *In tempore*] Id est, opportune, in articulo rerum gerendarum. Ter. And. 3. 2. 52. *Atque adeo in ipso tempore eorum ipsum obvium.* ibid. 5. 6. 10. *O Charone, in tempore ipso mihi advenis.* Hecyr. 4. 4. 5. *Opportune te mihi, Philippe, in ipso tempore ostendis.* Plaut. Cistell. 4. 1. 18. *Dedita opera in tempore ipso Spes mihi sancta subvenit.* Amphitr. 3. 1. 17. *Atque Alcumenae in tempore auxilium feram.* Captiv. 4. 2. 56. *Oh mihi! Quantum est hominum optimorum optime, in tempore advenis.* Frontin. L. 11. c. 1. n. 3. *Exstimavit ardori celandum in tempore.* Pro eo Terentius dicit in loco. Adelph. 2. 2. 6. *Pecuniam in loco negligere, maximum interdum est lucrum.* TENN.

4 *Unaquaeque urbium*] Videntur hic quaedam deesse, si locum diligentius cum ceteris auctoribus conferas. Vide Plutarchum in Catone Maj. p. 342. Ed. Paris. Appian. in Iberic. p. m. 467. Polyæn. L. VIII. Strateg. C. 17.

Livium L. XXXIV. C. 17. Immo Marinus Sanutus Torfellus, qui scripsit secreta fidelium Crucis A. MCCCXY. & multa ad verbum fere nostri Frontini loca exscripsit, addit hic L. 111. Part. XV. C. 2. *Qua consilii occultatione,* ut notavit etiam ad marginem mei Codicis Scriverius. Aurelius Victor autem de Vir. Illust. C. 47. sua verba videtur mutuatus esse ex nostro, secus ac Keuchenius existimabat, dicens ab eo nostri auctoris locum verbo: esse desumptum; quod scilicet crediderit, Plinium vel Corn. Nepotem eas vitas conscripisse. Ait vero *ne rebellare possent, litteras ad singulas civitates misit, ut muros diruerent.* Cum unaquaeque sibi soli imperari putaret, fecerunt. OUDEND.

II. *Himilco*] Ita lego, non *Hamilcar*, uti vulgo est. SCRIVER. *Himilco* hic scribendum esse monuit etiam summus Vir J. Casaubonus ad Polyæn. L. v. 10. 2. quem consule: ubi videtur mihi scribendum esse *καμπίρα* πειραζόμενος. MS. *καμπίρας* Vulgo sine sensu *καμπίρα* πειραζόμενος. Invenitur autem hic *Himilco* in plerisque Codicibus. *Amilco* in Vaticano. Contra vero ac hic putabat Scriverius in Aurel. Victore C. 41. pro *Himilcone* reponendum esse *Hamilcarem* ex Livio L. XXI. sed ego illic *Haunone* cum aliis malim. OUDEND.

5 *Inopinatus*] Arcerianus cum duabus Edd. primis *inopinanter*, de qua voce vide Salmas. ad Flor.

vit, quo proficisceretur; sed tabellas, in quibus scriptum erat, quam partem peti vellet, universis gubernatoribus dedit signatas; praecepitque, ne quis legeret, nisi vi tempestatis a cursu praetoriae navis ⁷ abductus ^a.

III. ⁸ C. Laelius ad Syphacem profectus ⁹ legatus, quosdam ex tribunis & centurionibus, per speciem servitutis ac ministerii exploratores secum duxit, ex quibus L. Statorium, ^b quem, quia saepius in eisdem castris fuerat, ¹⁰ quidam ex hostibus

^a Vulgo ABDUCTUS ESSET.

^b Vulgo abest QUEM.

L. II. C. 6. cujus verbis hic more suo utitur Kenchenius. Verum nihil mutandum esse videbimus ad L. III. C. 1, 2. OUDEND.

⁶ Pronuntiavit] Arcerianus praenunciavit. dein in Leid. sec. est *tabulas. mox vellet petere* Edd. Rom. & Bon. Infra Arcerianus *vi & tempestate. post navis* Glossam interponit unus Cantabrig. *quam sequi iussi fuerant.* Institutum hoc cum aliorum imperatorum, tum etiam Caesaris fuit. Hist. de B. Afric. C. 3. *Quod neque gubernatoribus, ut nos ipsius consuetudine superioribus temporibus fuerat, tabellas signatas dederat, ut in tempore iis perlatis locum certum peterent.* OUDEND.

⁷ Abductus esset] MSS. Regii, unus Romanus, tres Hillensb. carent *ta esse*, quae elegantior brevis. TENN. Non conspicitur etiam haec vox in Palatino, Mediceis, Leidensibus, Gudiano, Vaticano. Coll. Voss. aliisque; quare delevi. OUDEND.

⁸ C. Laelius] Praenomen non agnoscunt MSS. tres. Infra de *istibus* Medic. pr. Mox a Palatino & Coll. Vossiano abest *eius*.

⁹ Legatus] Sic l. Nam Laelius fuit Legatus Scipionis. Omnes MSS. habent *legatos*, n. 9. Prae-

cipitque legatis. TENN. Quinque ex meis servant *legatus*: quare nihil temere mutem. Ceteri tamen omnes cum Editionibus antiquis & Sancto legatos exhibent, forsitan quia sciverunt una cum Laelio plures visisse legatos: Verum si per MStos laceret, malim hinc excudere *profectus legatus lectos quosdam* &c. C. 2. §. 1. *Scipio Africanus capta occasione mittendae ad Syphacem legationis cum Laelio servorum habitu tribunos & centuriones lectissimos ire iussi* &c. Livius L. XXX. 4. *Cum legatis, quos mitteret ad Syphacem, calorum loco primos ordines spectatae virtutis atque prudentiae servili habitu mittebat;* quae verba, ut solet, Livius desumpsit ex Polybio L. XIV. Excerpt. init. OUDEND.

¹⁰ Quidam ex hostibus] MSS. omnes. *Quem quidam ex hostibus*, sensu rotundiore. TENN. Nostri quoque cum Ed. Paris hic addunt *quem*; sed non video inde exoriri sensum rotundiozem, nisi illa verba, *quia saepius in eisdem castris fuerat*, pro Glossa considerentur, ac deleantur: & certe verba illa in Sancto non comparent. Aliter *quem* debet necessario retrahi ante *quia*; quod feci, ut sensus constaret, & hoc in margine

bus videbantur agnoscere, occultandae conditionis ejus causa ¹¹ baculo, ut servum castigavit.

IV. Tarquinius Superbus pater principes ¹² Gabinorum ^a interficiendos arbitratus, quia hoc ¹³ nemini volebat commissum, nihil nuntio respondit, qui ad eum ¹⁴ a filio erat missus: ¹⁵ Tamen vir-

^a Vulgo GABIORUM.

gine meo monuit Scriverius, qui ante conjecerat *quum quidam*: quomodo est in Hillensb. Salmafius olim ad Florum L. II. C. 12. Ed. primae legebat, *quia, quod f. i. e. c. f. quidam &c.* Scilicet Statorium videbantur hostes agniture, quia saepius in Syphacis castris fuerat. Hic autem L. Statorius videtur fuisse frater Q. Statorii Centurionis: nam eundem fuisse non audeo statnere; si quidem ille ex sententia fummi Gronovii ab eo tempore, quo primum in Syphacis castra venit, ibi permansit, Regique exercitus dux contra Scipionem factus est. Consule omnino Livium L. XXIV. C. 48. & L. XXX. C. 28. ac Gronov. Observ. IV. C. 7. OUDEND.

¹¹ *Baculo ut servum c.*] In MS. optimo Palatino est *& sermone c.* Unde quis conijcere posset *baculo* esse interpretationem verioris vocis *scipione*. Plaut. Amphitr. 1, 3, 22. *Quoi ego jam hoc scipione*. Sed hoc monuisse sufficiat. OUDEND.

¹² *Gabinorum*] Non hoc damnarem; sed MSS. tantum non omnes dant *Sabinorum*; licet nihil notaverit Tennulius; & recte Regius secundus ac Gudianus *Gabinorum*. *primores Gabinorum* Livius L. I. C. 54. *Gabini* infra L. III. C. 3. §. 3. OUDEND.

¹³ *Nemini volebat commissum.*] Ita emendavi, cum antea passim legeretur, *quia hoc nemini volebat innotescere commissum*, nihil nuntio respondit, qui ad eum a consilio erat missus, tamen, &c.

Primum enim illud *innotescere*, in quodam impressio (MS. enim hujus auctoris libris deficiunt) non erat: & illud *a filio*, verum esse, testantur omnes Rom. rerum scriptores, & in iis Livius L. I. Decad. I. Modius. Ita Modius, ita tres mei scripti. Vulgo *innotescere* hic inferunt, sed e Glossa SCRIVER. *Nemini volebat commissum* sic omnes MSS. & Modius, qui queritur se non habuisse hujus auctoris libros MSS. sic correxit primus, cum antea legeretur: *Nemini volebat innotescere commissum*. TENN. In foliis Palatino & uno Scriverii comparat *innotescere*: sed in Leid. sec. & Gudiano ad marginem *patescere*. Conjecerat quoque Scriverius pro *commissum* posse legi *comitum*. Verum cum Livius L. I. C. 54. Dionys. Halicarn. L. IV. p. 255. Valer. Maxim. L. VII. C. 4. Flor. L. I. C. 7. Polyæn. L. VIII. C. 6. aliique dicant vel regem, fidei nunciis minus credentem, eum seduxisse in hortum, vel solum forte in horto ambulavisse, cum ad eum veniret nunciis, *comites* hic locum habere nequeunt. Quod sine dubio vidit etiam Scriverius; quare Modii sequamur correctionem. OUDEND.

¹⁴ *A filio*] Sic idem Modius; cum antea esset *a consilio*. SCRIV. Quod confirmant MSS. omnes, & Edd. primae, & res ipsa. OUDEND.

¹⁵ *Tamen*] Sic Regii, sed Hillensb. L. III. tm. Quod expli-

virga¹⁶ eminentia papaverum capita, quum forte in horto ambularet, ¹⁷ decussit. Nuntius¹⁸ sine responso^a reversus, renuntiavit adolescenti Tarquinio, ¹⁹ quid agentem patrem vidisset: ille intellexit, idem esse eminentibus faciendum.

V. ²⁰ C. Caesar, ²¹ quod^b suspectam habebat Aegy-

gy-

^a Vulgo RESPONSIONE. ^b Vulgo QUI.

cant tantum. Doctissimus Joannes Ortwinus, qui Bommelae Salinarum industriosissime regit Juvenum studia, in suo MS. invenit quoque tantum. Sed mecum nihil mutandum censet. Sic Terent. Hecyr. 111, 4, 33. *Quod potero faciam: tamen ut pietatem colam. Donatus tamen produntaxat.* Et Acidalius quoque hanc particulam ita est interpretatus. Vellejus L. 11. C. 28. *Nec tamen in eos, qui contra arma tulerant, sed in multos infantes saevitum.* Sic Popma & Gerardus Vossius legunt; quorum posterior subaudit *non tantum*, quasi scripsisset *Nec tamen tantum*: non placet. Nam sic subaudiendum *icet*. TENN. Velleji locum adduxit quoque Keuchenius & per *tantum* explicuit. Ibi vide Cl. Burmannum. perpetua in his vocibus est confusio. Hic *tantum* scribitur in quatuor Scriverii, & octo meorum Codicibus, & placuit Salmasio ad citatum Flori locum, uti & Lipsio. Nihil muto. Nil quidem verbis respondit rex; sed tamen virga papaverum capita decussit. Sic tere C. 5. §. 17. *sine effectu: hostem tamen* &c. OUDEND. Bene se habere hoc *tamen*, patebit quoque e notatis ad Caes. L. v. B. G. C. 35. ad Sueton. Tib. C. 4. *Mox deambulet* exaratur etiam in Scriveriano aurato Cod. IDEM cur. post.

¹⁶ Eminentia] Palat. eminentium. paullo post *deambulet* duo Leidd.

¹⁷ Decussit] Arcerian. & unus ex meis *excussit*. Leid. tert. *cepit excutere*. Quod Keuchenio non placet. Ita tamen hac in re Florus L. 1. C. 7. *Eminentia forte papaverum capita virgula excutiens*. Sic enim vel *excussit* MSS. 4 Leidens. praeter Salmas. & Dukeri Codd. quos vide; non *decussit*: ut hic laudat Keuchen. Adde N. Heinf. & Burm. ad Fast. Ovidii L. 111. v. 237. *excussae frigore frondes*. Praestat tamen plurimorum Codicum lectionem sequi ex Livio L. 1. C. 54. *Ibi inambulans tacitus summa papaverum capita dicitur baculo decussisse*. & Valer. Max. L. 7. C. 4. *Altissima papaverum capita baculo decussit*. Colum. L. 1v. C. 27. *partem aliquam foetus decutere*. L. v. C. 6. *ramus fructum decutiet*. Virg. 11. Georg. 402.

Frigidus & silvis Aquilo decussit honorem.

Unde Stat. Silv. L. 1. C. 2. v. 154. *Silvis decussa vetustis Frigora*. OUDEND.

¹⁸ Responione] Omnes MSS. habent *sine responso*, ut supra destinato pro *destinatione*. TENN. *Responso* auctori restitui, quod dant mei quoque & Scriverii omnes. Livius. *Interrogando expectandaque responsum nuntius fessus*. Et sic ille, sic alii sexcenties. OUDEND.

¹⁹ Quid &c.] Vaticani Codicis excerpta *id ag. p. vidisse*.

²⁰ C. Caesar.] Praenomen omittunt MSS. Scriveriani, & sex mei cum Edd. primis. *id saepissime*

siue

gyptiorum fidem, per speciem securitatis, inspectione urbis atque operum, ac simul ²² licentioribus conviviis deditus, videri voluit captum sese gratia locorum, ²³ ut ad mores Alexandrinos, vitamque deficeret *a*: atque inter eam dissimulationem praeparatis subsidiis, occupavit Aegyptum.

VI. ²⁴ Ventidius Parthico bello adversus Pacorum regem, non ignarus, ²⁵ Pharnaem quemdam,

a Vulgo ET DEFICERE.

sime accidisse, crebro infra notandum erit. Dein non male in ora unius Scriveriani pro varia lectione *inspectioni*. Mox *captum se* MSS. mei septem. *captus esse* Gudian. & Leid. sec. *captus gratia* recte Palat. & Reg. pr. Alius *captus e gr.* OUDEND.

²¹ *Qui suspectam.*] Edi rectius, ni fallor, curavi quod seu *quia*. Quod certe exhibent Regius primus, Mediceus primus, uterque Leidd. & duo Cantabrigienses, tertius *quia*. OUDEND.

²² *Licentioribus*] Arcerianus *licentiosus*, quod probat Keuchenius. Sed male. Vide Burmann. ad Ovid. Art. Amat. l. 569. & Heinsf. ad Epist. l. Sabini, 49. *Vna licentia. Licentior vita* Valerio Maximo L. IX. C. 1, 2. OUDEND.

²³ *Et ad mores*] Alias *ut ad m. A. v. q. deficeret*. SCRIV. Omnes, quos videre haecenus fuit, MSS. edunt: *Ut ad mores Alexandrinos vitamque deficeret*. Nec video, quare vulgatae lectioni postponatur. Justin. L. 12. C. 3. dicit; *in leges eorum, quos vice rat, transiret*. L. XII. C. 12. *Se in illorum, non illos in gentis suae morem transisse*. TENN. Scriveriani libri, nostrique, ne uno quidem excepto, cum Editionibus Rom. Bonon. Hirtorp. & Paris. *ut deficeret*. Quod itaque in textum recepi. Vulgata lectio primum, quod sciam, comparet in

Wechelii Edit. Mutarunt illi, qui crediderunt debuisse addi *adeo* vel *sic*. Sed illas particulas saepe subintelligi norunt Latinae linguae eruditi: quamquam ex variis lectionibus praecedentis commatis facile reponi posset *captus sic gr. loc. ut &c.* Quod auctor dicit, vocat ipse Caesar L. III. B. Civ. C. 110. *In consuetudinem Alexandrinae vitae atque licentiam venire*. OUDEND. De hac ellipsi *adeo*, ita vide etiam ad Caes. L. III. B. G. C. 14. Appul. L. VI. Met. p. 127. *at illa quamvis humi prostrata, tamen tenaciter loco inhaerebat, ut procurrentem tractu sui sequeretur*. ubi frustra e MS. tam malebat Pricaeus. Ceterum Heinsius ad Ovid. L. 11. Am. El. 13. vs. 7 legendum pronunciat *& ad mores &c. defiscere*. Non repugnarem, si MSSorum intercederet auctoritas. Nunc nil temere mutandum censeo. Nam, quod alii *desoiscere a virtute* dicunt, Cicero de amic. C. 11. *a virtute deficere* expressit. IDEM cur. *psf.*

²⁴ *Ventidius*] Mediceorum unus addit ipsius praenomen *P.* nonnulli quoque pro *Pacorum* supponunt *Parthorum*.

²⁵ *Pharneum*] Duo Regii & unus Hillensb. *Farneum*. Tertius Hillensb. *Parneum*. TENN. Eadem varietas in Scriverii & meis scriptis. *Phaneum* citat Scaliger ad Varronem. Verum apud Dionem

dam, natione ²⁶ Cyrresten; ex iis, qui foc'i videbantur, omnia, quae apud ipsos ²⁷ agebantur; nuntiare Parthis; perfidiam barbari ad utilitates suas convertit. Nam quae maxime fieri cupiebat, ea vereri se, ne acciderent: quae timebat;

ca

nem Cassium, quo latius nemo historicorum hoc Ventidii strategema enarrat, L. XLIX. p. 403. Ed. Wech. hic dynasta vocatur *Χαυαί*, sive ut aliae habent ediciones *Χαυαί*, unde optime Doctissimus Vir P. Wesfeling in litteris ad me datis hic quoque substituendum iudicat *Channaem*, quod nomen Syro homini convenire gentis sermo probat. Juvat paullulum Regius sec. in quo exaratur *Francum*. Aliter posset uno ex altero correcto scribi *Pharnaem*, quod fieri curavi, ut saltem diphthongus fervetur, *φαρναϊν*, quomodo dicimus *Pharnacen*, *Pharnabasum*, *Pharnapatem* &c. Sed prius magis placet. OUDEND. Jam olim Freius, ad Epit. Livii cxxviii. C. 21. emendavit *Channaem*. Drakenb. ad Liv. L. xxv. C. 9. §. 4. citat *Pharnacem*. IDEM cur. post.

²⁶ *Cyrrestem*.] Alii *Tyriestem*. sed frustra sunt. *Cyrrestes* dictus a Cyro, urbe Syriae: de qua re vide Stephanum de Urbibus, & Josephi Scaligeri divinas ad M. Varronis L. 111. C. 5. de Re Rust. annotationes; seu oracula sunt. MOD. *Cyrrestem*. sic l. duo vero Regii *Cyrrhestem*. Uius Reg. & duo Hillensb. *Cirrestem*. Quartus Reg. & tertius Hillensb. *Cyrrhestem*. Stephanus *Κύρρις πόλις Συρίας. ὁ ποίτη; Κυρρίσθε* Cyrus est urbs Syriae. Varro L. 111. de r. r. C. 5. *In eodem hemisphaerio medio circum cardinē est orbis ventorum οὐλο, ut Athenis in horologio, quod fecit Cyrrestes*. Sic correxit divinus Scaliger (cum antea legeretur *cyrestes*) ex Vi-

truvio L. 1. *Sed qui diligentius perquisiverunt, tradiderunt eos esse οὐλο; maxime quidem Andronicum Cyrrestes, qui etiam exemplum collocavit Athenis, turrim marmoream; οὐλογονον, & in singulis lateribus οὐλογονι singulorum ventorum imagines exsculptas contra suos cujusque status designavit.* TENN. *Cyrrestem* ante Modium aliosque iam recte ediderat Hittorp. & Wechelius, & cum plerique MSS. Codices (nam ceterorum variis ludibriis. lectorum non morabor) tum Historici ipsi eam lectionem confirmant. Idem enim Dio ait *καὶ ἔτις ἐν τῇ Συρίᾳ ἀντὶ τῆς Κυρρίστικῆς γεινομένης συμβαλῶν νίκησεν*. Ptolemaeus in Antonio p. 931. Ed. Paris. *ἐν τῷ τῷ δὲ Πάκορον τὸν τῷ βασιλέως παιδῶ, μεγάλῳ στρατῷ Πέρθων ἄυθις ἐπὶ Συρίαν ἐλαύοντα συμπεσῶν Οὐεντίδι* ἐν τῇ Κυρρίστικῇ τρέπεται, καὶ διαφθίρει παμπύλλας, ἐν πρώτοις Πακόρου πρὸντι, & iisdem verbis Appianus in Parthiis p. 156. nisi quod ibi male vulgo edatur *Κυρρίστικῇ* De hac gentili *Κυρρίσθων* potius quam *με*; aut *ρις* Orthographia vide plura in notis ad Stephanum. OUDEND.

²⁷ *Agebantur*] Omnium MSS. torum consensu lege *agerentur*. TENN. *Agerentur* jam videas in Edd primis, quod ex Scriverii & in eis quoque Codicibus reposuissē, nisi vetarent Mediceus primus, & Regius secundus, qui servant vulgatum, & ipse auctor §. 11. & C. 5. §. 13. in indicativo diceret *ignarus rei, quae agebatur*. OUDEND.

ea ut evenirent, ²⁸ optare ^a simulabat. Sollicitus itaque, ne Parthi ante transirent Euphraten, quam sibi ²⁹ supervenirent legiones, quas in Capadocia trans Taurum habebat, studiose cum proditore egit, ³⁰ uti sollenni ^b perfidia Parthis suaderet, per Zeugma trajicerent exercitum, qua & brevissimum iter est, & ³¹ omisso alveo Euphrates

^a Vulgo OPTARE SE. ^b Vulgo UT S.

²⁸ *Optare se*] 4 Regii & duo Hillensb. omittunt *se*; quia praecessit *vereri se*. TENN. Delevi illud *se*; quod vulgo otiose repetitur: sed abest quoque a duobus Scriverii. & decem meis MS. In Medic. primo & Edd. pp. transposite scribitur *se optare*, certo indicio, additam fuisse voculam eam ad explicationem. OUDEND.

²⁹ *Supervenirent*] Keuchenius exponit *ex improviso nimirum & inopinanter*: Et sane ita compositum hoc tam a nostro quam ahis solet usurpari. Verumtamen is sensus locum hic habere nequit; quippe Ventidium expectasse legiones, non obscure ipse auctor tam hac periodo, quam infra indigitat; & ex historia patet, jam tum illum id egisse, ut ex hibernis tandem eas contraheret. Quare pro advenire & succurrere necessario sumi debet. Quod si durius & ineleganter dictum videtur, scribamus *subveniret*, ut clare exhibet Medicus primus. quae variatio occurrit quoque L. II. C. 5. §. 45. ubi certe mutari non est necesse, *aliam classẽ in auxilium supervenire ei arbitrati*. & L. III. C. 15. §. 1. *Donec Camillus subveniret*. al. *superv.* Adde Curt. L. IV. C. 4. §. 9. Quod ad historiam autem, confer omnino Dionem laudato loco. OUDEND. Adde Curtium L. VIII. C. 10. §. 5. *jam supervenerat Craterus*. IDEM *cur.* 208.

³⁰ *Uti sollenni*] Sic rescripti

auctoritate Medicei pr. Leid. pr. Vossiani, & Hillensb. ac Edd. Romanae, Bonon. & Paris. vulgo *ut*. paullo ante una voce auctius legitur in Gudiano ad marg. & in Leid. sec. *praeparatas habebat*. & infra Arceriau. *brevissimum itiner.* OUDEND.

³¹ *Omisso alveo*] Insolens locutio: unde Lipsius & Scriverius in margine notarunt, scribendum sibi videri *remisso*. alius vir doctus mallet *demisso*. Scripti nihil variant, nisi quod in Mediceo sec. sit *obmisso*, & in Edit. Paris. priore *emisso*. in Arceriau. *decucurrit*, in Palatino *discurrit*. *Omisso alveo decurrere* videtur notare leni, licet laxiore, aqua, languide & remisse, nec admisissis aquis defluere. Solent autem, ut notum est, flumina, ubi latiora sunt, ibi etiam vadosa & maxime pervia esse, ut de Euphrate hoc in loco testatur Tacitus: unde & illic consuetus erat Parthorum transitus. Simili sere sensu dicitur *omissa obsidio*, *omissus animus* & alia, de quibus consule J. F. Gronov. Observ. L. III. C. 7. Videndum tamen, an levissima mutatione non posset legi *commisso* i. e. ponte juncto, qualis ibi jam fuerat ab Alexandri Magni temporibus. Unde & urbi isti cognomen Zeugma. V. Stephan. Strabon. Plinium, & Ammian. Marcell. OUDEND. Corrupta haec esse, persuasissimum mihi est; opinorque, Frontini mentem fuisse, ut doc-

tes decurrit. Namque si illac venirent, adseverabat, se obopportunitate collium usurum, ad eludendos sagittarios: omnia autem vereri, si se³² in patentes campos projecissent. Inducti hac adfirmatione Barbari³³ inferiore itinere per circuitum adduxerunt exercitum: dumque fusiores ripas, & ob hoc operosiores³⁴ pontes jungunt, instrumenta-

ceret, Parthos ibi facillime potuisse transire, quia per pontem ad Zeugma arctissimus Euphratis alveus trajici ab illis solebat; ut docent alii scriptores, & hic Dio Cassius; dum contra *infra fusiores sine juncto ponte erant ripae*, ut patet ex oppositione. Quare *commissio*, quod conjeci, adhuc retineo; sive per pontem juncto. Flor. L. 1. C. 4. *interfluentem Urbi Tiberinum ponte commisit*, ubi vid. Duker. Aliquoties in his compositis hallucinati sunt librarii. V. Drakenb. ad Liv. L. 5. C. 19. Sic in Appul. L. 14. Met. p. 121. *de manibus omittas essulam*, in nonnullis prave *commissos*. Vel sic tamen sanum omnino esse locum, spondere non ausim. Nam, ut ad me scripsit ill. J. Boherius, poeticum aliquid redolet, & a Frontiniana simplicitate alienum videtur. Forsan cum eodem Viro levissima insuper mutatione legendum *commissio alveo Euphratis, decurrit se. iter. quomodo cursus via; limitum*, dicitur, & sic *sententia currit*. Sed num & hoc nimis poeticum? Si *ponte excidisse* statuamus, nihil difficultatis superesset. IDEM *cur. post.*

32 *In patentes campos*] Dno Hill. *infra*, unus *intra*. TENN. *Infra p.* habent novem vel decem nostri vetuliores cum Edd. Parisinis. Quid si legamus *infra in patentes campos*. *Infra* Zeugma scilicet; *ripa* idem *vāra* *vē* *notamū* ait Dio. *Infra* sine casu saepe significat deorsum. Liv. L. 1. C. 43.

Nec fere umquam infra ita descenderent, ut ad infimos pervenirent. Stat. L. 11. Theb. 163.

Isthmos & alterno quas margine submovet infra.

Quid vero velit Keuchenius, cum ait: *istud in non magis hic probum est, quam quod Editionum veterima* (ut perperam putabat, Paris. scilicet) *habet infra. Nihil tamen mutamus: non intelligo. Infra L. 11. C. 5, §. 20. devenit in patentes campos. plura vide ad Lucanum L. 14. 745. mersos aciem dejecit in agros.* OUDEND.

33 *Inferiore*] Uterque Medicus *inferiori*, dein Hillensb. *duxerunt* unde quis conjicere posset *eo duxerunt*; sed elegantius, ut puto, est vulgatum *alduxerunt*, quod hoc sensu apud rei militaris scriptores frequens. Caes. B. G. L. 111. C. 28. *eo exercitum adduxit*. L. v. C. 46. *Pro fusiores* Medicus secundus legit *superiores*. Idem mox praetert *eis denique copiis triduo* &c. *Copiis ante rō vicit* addit Ed. Paris. prior. *quibusque tr.* Vaticanus, qui pro XL. habet LX. *Adveniret* autem ē MSS. & Edd. omnibus auctori reddidi, cum in Tennulii, ipso tacente, Editionem irrepsisset *advenerit*. OUDEND.

34 *Pontes jungunt*] Haec lectio non cohaeret: quare Cl. Salmasius *operosiore ponte* legendum existimat. *Ripas ponte jungere* rectum & Latinum est. SCRIV. Vid. Salmas. ad Flor. L. 11. C. 12. Ed.

taque moliuntur, quadraginta amplius dies inperderunt: quo spatio Ventidius ad contrahendas usus est copias; eisque triduo, antequam Parthus adveniret^a, receptis, acie commissa, vicit³⁵ Pacorum^b, & interfecit.

VII. ³⁵ Mithridates, circumvallante Pompejo, ³⁷ fugam in proximam diem moliens, hujus consilii obscurandi causa, latius & usque ³⁸ ad adplic-

^a Ed. TENN. ADVENERIT.

^b Vulgo PARTIOS.

pr. Sunt & alii Viri Docti, qui ponte hic legi volunt; sed frustra. Eodem enim auctor modo locutus est etiam L. IV. C. 2. §. 1. *Ad fluvium, in quo pontem iungi oportebat.* Immo dudum J. F. Gronovius Taciti locis docuit, aequae dici *jungere pontem*, ac *annem ponte*, ad Plinii adpositum locum L. XXXIV. C. 15. *Et exflare ferream catenam apud Euphraten annem in urbe, quae Zeugma adpellatur, qua Alexander Magnus ibi junxerat pontem.* Seneca de Brevit. vitae C. 18. *pontes navibus jungit.* Ut ripas ergo jungant & committant, pontes quoque jungere debent. Hoc sensu *jungere ratem, naves* &c. est ex multis partibus construere. Consulere Viros Doctos ad Valer. Flacc. L. 1. 123. ad Curtium L. VIII. C. 10. Silium Ital. Lib. v. 553. De praedicta catena vide quoque Stephanum in *Ζεύμα*, & J. Nicol. Loensem Epiphyl. L. IV. C. 8. Reliquias autem pontis sua aetate adhuc existisse, & catenam servari ex Epistola P. Gylli MSta, norante hic Scriverio, monet Ortelius. OUDEND. Notae meae adde Amnian. Marcell. L. XXII. C. 8. *Abydon; unde junctis pontibus Xerxes maria pedibus peragravit.* *Ζέφυρον Ζεύμα* Herodian. L. VII. C. 1. IDEM. cur. post.

³⁵ Vicit Parthos & interfecit.] Quoniam MSS. Pacorum, & sic lege.

Illum enim cum universa Parthorum manu intersectum docet Justin. L. XLII. C. 4. TENN. Non Justinus modo & Florus L. IV. C. 9. quem laudat Keuchenius; sed omnes uno ore Historici tribunt, Pacorum hoc proelio intersectum. Adstipulantur quoque Arcerianus Keuchenii, quin ita legendum monuit Gronovius, & omnes Scriveriani, & plerique mei Codices. In quatuor scribitur *Parthorum regem*, e Glossa sine dubio natum. Quod patet e Gudiano, in quo recens manus ad marginem adscripsit *regem*. Jussit quoque *Pacorum* reponi Clariss. Vir J. Wasse ad Sallust. B. Jug. C. 107. *in patentibus campis* &c. Frequens autem & facilis apud omnes auctores in MSS. & Edd. est varietas inter *Pacorum* & *Parthorum*. Lipsius ad marg. Cod. sui *Parthum*. OUDEND.

³⁶ Mithridates] Arcerian. *Mithradates*, Graeca forma, teste Keuchenio.

³⁷ Fugam moliens] 4. Aeneid. vers. 108. *Saepe fugam Danai Troja cupiere relicta Moliri, & longo fessi discedere bello.* 6. Aeneid. 477. *Inde datum molitur iter.* TENN.

³⁸ Ad applicitas hosti valles] Sic omnes MSS. Ortwinius ex suo ingenio legit *Ad applicitos hosti vallos*. Quia secundum Iliodorum & alios, *Valli sum fustes, quibus vallum munitur.* *ἀριον* TENN. Ortwinio favent duo Me

citas hosti valles pabulatus, colloquia quoque cum pluribus, avertendae suspicionis causa, ³⁹ in posterum constituit. Ignes etiam frequentiores per tota castra fieri iussit. Secunda deinde vigilia, ⁴⁰ praeter ipsa hostium castra agmen ⁴¹ eduxit.

VIII.

dicei, scribentes *ad applicitos hosti valles per ambulatus*. Ceteri cum Sanuto servant vulgatum, nisi quod in uno Cantabrigiensi sit *praecambulatus*. *Valles hosti applicitae* forent ei proximae, & ad castra hostium quasi pertinentes. pabulari autem in vallibus solebant. Verum quia praecessit *circumvallante Pompejo*, videtur auctor voluisse innuere, pabulatores usque ad vallum hostium accessisse. Nihilominus *appliciti hosti valli* non placent, & ut Latina sint vereor. aliud quid later, Ex. Gr *applicitas hostis vallo segetes*, vel *applicita hostis vallo prata*, aut tale quid. *hosti applicitus* L. II. C. II. §. 5. OUDEND. Dubitari nequit, quin Frontinus intellexerit, pabulatores proxime ad vallum Pompeji accessisse. ill. Baherius coniecit, *ad applicitos hostis valles*. Verum praeterquam quod *valis* ita simpliciter non dicantur de vallo vel circumvallatione, plane abundaret participium *applicitos*. Meus olim Petrus D'Orvillius putabat, haud male legi posse *ad adolicta hostis vallo* sc. loca. Solet enim cum aliis Auctor in similibus plurale neutrum adjectivi elliptice adhibere. Vid. ad C. v. §. 25. *per diversa loca*. Verum quia in his daivus adjectivo non solet adici, forsitan verisimilius erit haec lectio *ad applicita hostis vallo pabulatus loca, colloquia*. Causa, cur excidisset vox *loca*, liquido apparet. *applicita* sunt proxima. Sil. Ital. L. XV. 413.

Proximus applicito saxosis agere silvis
Tendebat. IDEM cur. post.

³⁹ *In posterum] Imposterum* Arceer. Petreus bene in *posterum diem*. L. II. C. 5. §. 20. *Professionem edixit in posterum diem. in crescium* Leid. tert. ex interpolatione. nimis incertum tempus in vulgato est. Paulo ante *suspicionis* unus Regius. dein *ignis autem* Regiorum unus, uterque Medicus & Edd. primae. Pro *desinde* scribitur *deum* sollempni mutatione in duobus Cantabrig. in Mediceo primo autem. *no deum* pro *tandem* placuit Cl. Wasse ad Gallust. Nostri nihil mutant, nec SANUTUS. OUDEND.

⁴⁰ *Praeter ipsa]* Sic omnes MSS. & ratio dicitur, non *per*, quod Editioni Plantininae in margine additum est. TENN. Edd. primae cum Sanuto habent *per*, quod per Romanorum castrorum rationem fieri nequivit. Medicei *prope*. Recte se habet *praeter*. Livius Lib. xxxiv. *Media nocte profectus, ut locum, quem vellet, priusquam hostes sentirent, caperet, praeter castra hostium circumducit*. Justin. L. xviii. C. 7. *Praeter castra revertit*. & saepe alibi. Verborum autem ordinem, MSSis iubentibus, mutavi. vulg. erat *castra hostium*. OUDEND. Caes. L. I. B. G. C. 42. *praeter castra Caesaris suas copias transduxit*. Plura de *no praeter* & *per* vide ad Sueton. Caes. C. 37. *Velabrum praeter*.

VIII. Imperator Caesar Domitianus Augustus Germanicus, quum Germanos, qui in armis erant, vellet obprimere, nec ignoraret, majore bellum molitione inituros, si adventum tanti ducis praefensissent, profectionem suam ⁴² censu obtexit Galliarum, ⁴³ Sub quibus inopinato bello adfusus,

44 con-

vehens. Eademque confusio L. II. C. 3. §. 17. per *levem armaturam* pro praeter, vel propter, sive juxta & prope. Melae L. II. C. 3. de maritimo cursu a promontorio Sepjade per Demetrium &c. *cursus est.* IDEM *cur. post.*

41 *Eduxit*] Medicei *deduxit.*

42 *Professionem suam censu.*] Alias *professionis suae sensus obtexit Galliarum.* SCRIV. Omnes MSS. *Professionem suam sensu obtexit Galliarum.* Modius invenerat, *Professione suae sensus obtexit Galliarum.* Ad marginem Scriverius opposuit, *Professionis suae sensus obtexit Gall.* Vulgata lectio est sanior. Nam Domitianus instituit suam professionem, tantquam in Gallis esset acturus Census. in *ra sensu* nullus sensus. TENN. *Professionem suam sensu* MSS & Edd. primae constanter exhibent. excepto Regio primo, in quo est *percensu.* dein pro *obtexit*, quod sumtum pro praetexit, obscuravit, Mediceus *pr. obtexit*; quomodo ex ingenio mauerat olim Salmastius ad Florum L. II. C. 12. Ed. pr. *Mihi fecus* videtur. OUDEND.

43 *Sub quibus*] Non placet hoc, nec habeo, quod dicam, aliud. Sed tamen non placet: utique cum praecedentia alii sic legant *professioni suae sensus obtexit Galliarum.* MODIUS. MSS. non variant. Mira phrasis, significare videtur *quo praetex'u, inter quae, inter eam dissimulatio-em.* Exemplo v. dixit. *per haec* C. v. Ex. 18. SCRIV. *Cur. post.* *Sub cum ablativo notare tempus,*

vel praetextum saepius docuerunt viri docti. Hoc tamen loco durius videtur *sub quibus*; cum praecedat modo unum quid, ad quod referri possit, nisi admitramus lectionem, quam profert Modius, vel ex Regio & Mediceo rescribamus *per censu obtexit Galliarum*; *sub quibus* scilicet censibus, sive eorum praetextu, ut apud Virgil. L. II. Aeneid. 83. *Sub proditione, aut sub quibus* erit post quos, simulacensus illic egerit. de qua locutione consule Cel. Burmann. ad Vellej. 2. 127. *Sub his exemplis.* Si haec minus placent, & conjecturis indulgere licet, divinare possis *sic quietis*, quales describit Livius L. xx. C. 19. *Quietos in tentoriis suis nihil minus quam hostem aut proelium eo die expectantes.* Et passim *quietis* vel *securis* hostibus superveniendi exempla apud cujuscumque linguae scriptores. An etiam dedisset Frontinus *sic Cattis*? nam haec de expeditione in Catos, cujus meminerunt Suetonius, Eutropius alique, intelligenda videntur. *Cattorum* a Domitiano victorum mentionem facit noster quoque L. II. C. 3. §. 23. ubi vide: nam & illic erat corruptum. Quae autem hic Keuchenius de significatione belli pro proelio haud opportune adfert, verbotenus exscripsit ex Casauboni Comment. ad Polyb. p. 147. Ed Gronov. post quem multi id observarunt Viri Docti. OUDEND.

43* *Per censu obtexit Galliarum*] De illis per Imperatores,

44 contusa inmanium ferocia nationum, provin-
ciis consuluit.

IX. Claudius Nero, quum cuperet Hasdruba-
lem, copiasque ejus, antequam Hannibali fratri
jungerentur, 45 excidi; a idcircoque festinaret, se
Livio Salinatori, 46 collegae suo, cui bellum man-
datum fuerat, (parum fidens viribus, quae sub
ipso erant) adjungere, neque tamen discessum
suum ab Hannibale, cui obpositus erat, sentiri
vellet, 47 decem millia fortissimorum militum
48 delegit, praecepitque legatis, quos relinque-
bat,

a Valgo OCCIDERE.

ex Augusti instituto apud Dionem
L. LIII. §. 22 ἀντιπαρὶ ἰου-
δαίῳ, saepius actis contule Ca-
laubonum ad Spartianum in Ha-
driano C. 10. *Censuaris libera-
litatebus*. Et nota, Dionis plu-
ralera numerum adjuvare lectio-
nem per census obiecit G. sub
quibus, quae nunc maxime pla-
cet: licet per Germanos intelli-
gat auctor Cartos: quod & cen-
set Fabric. ad Dion. L. LXVII.
§. 4. OUDEND. Cur. post.

44 *Contusa inmanium*] MSS.
tres concussa; unus *inmani*.

45 *Occidere*] Omnes MSS. *ex-
cidi*. TENN. Keuchenius observa-
vit, id etiam lexi in Ed. Paris.
Sed addidit *inepte*. At quod iste
ineptum autumat, est elegantissi-
mum, & cum MSS. Scriverii,
tum meis omnibus & Ed. Hittorp.
confirmatum. *Excidi* est occidione
delesi. uti *accidi* copiae dicun-
tur, quae cladem minorem pas-
sae sunt, Caesari L. VIII, B. G.
C. 21. *Copias esse accisas* fiebat.
Sic bene Voss. e MSS. vulgo *accis-
tas*. MS. Lovan. *occisas*. Augu-
stus in Monumento Ancyrano
Tab. I. *In exsilio agentes servari,
quam excidere malui*. Vellej. Pa-
terc. L. II. C. 120. *Hereditatem-
que caesi exercitus, in quantum*

voluerit, ab eo aditiam. Expunxi-
mus itaque vulgatum *occidere*.
pro *jungerentur* in quatuor est
jungeretur. OUDEND. Miror, con-
tra MSS. O. hic ratineri *occidere*
a Cl. Arntzenio ad Aurel. Vict.
de Vir. illustr. C. 23. Graeci eo-
dem sensu *ἰκέρων* utuntur. Com-
positum id puro restituendum quo-
que e MS. Chartaceo Leid. ac
Voss. 3. Floro L. II. C. 20. *Craffi
quoque Praetoris excidit exerci-
tum*. al. *caedit* vel *cecidit*. Sed
in plurimis MSS. est *caeus*, orto
vitio per praepositionem *ex*. IDEM
cur. post.

46 *Collegae suo* &c.] Medic.
prim. *Collegae, cui id b. dein for-
tiss. virorum* Petrenf. Mox *legatis
relictis. ut* &c. Medic. sec.

47 *Decem millia*] Livius, quem
auctor alias sequi solet, L. XXVII.
C. 43. *Ipse de toto exercitu civium
sociorumque, quod roboris erat,
delegit, sex millia peditum, equi-
tes mille*. Sed hunc numerum in
itinere per voluntarios auctum
esse subdit C. 46. unde forsitan
majorem facit noster. OUDEND.

48 *Delegit*] Quatuor Regii *ele-
git*. TENN. Sic & mei Codices,
exceptis duobus Scriverii & Can-
tabrig. Sed male, ut vel e Livii
loco patet. Infra Cap. IV. §. 7.

bat, ut eadem ⁴⁹ stationes vigiliaeque ^a agerentur, ⁵⁰ totidem ignes arderent, eademque facies castrorum fervaretur, ne quid Hannibal suspicatus auderet adversus paucitatem relictorum. Quum ⁵¹ deinde in Umbria, occultatis itineribus, collegae se junxisset, vetuit castra ampliari, ne quod signum adventus sui Poeno daret, ⁵² detractaturo ^b pu-

^a Vulgo ET VIGILIAE AEGUE. TRACTURO.

^b Vulgo DETRECTATURO, DE-

Delegit firmissimos quosque, sive dilegit, (ut incertum est, dilectus, an delectus addebat scribi vide Cel. Burm. ad Ovid. L. x. Met. vers. 324. & quos laudavi ad Lucanum L. iii. 184.) C. v. §. 3. Castris delegerunt locum. apud Aurelium etiam Victorem C. 48. Cum delectis ad Hasdrubalem properavit. Sic Leidd. Codd. plerique alii male electis. vide Livium L. xxxviii. C. 25. Flor. L. ii. C. 6. In deligendis magistratibus. Ita malo e Cod. Lugdunensi. Ceteri eligendis; quod cum prioribus Freinshemio editionibus praetulit Clar. Dukerus. Vix locum invenias, ubi haec non variantur. Occurrit infra aliquoties. OUDEND.

⁴⁹ Stationes & vigiliae aequae] MSS. carent *ae* &: unde haud invita Minerva Ortwinus protulit. Ut eadem stationes vigiliaeque agerentur. TENN. Vigiliaeque simpliciter legendum esse, Scribentius & Vossius ad librorum suorum margines notarant, atque ita ex meis clare exhibent Medicus primus & Petreus. Medic. sec. vigiliaeque aequae. omnes carent *ae* &. OUDEND.

⁵⁰ Totidem] Medic. pr. totidemque. contra idem cum novem aliis eadem facies, non eademque. Huc forsitan retrahenda est vocula *ae*, quae supra abundabat, & eadem. OUDEND.

⁵¹ Deinde] Alias demum. SCRIV. Demum Edd. pp. cum 2. MSS. unus Scriverii Diviler. Umbriam Reg. unus. occultis Arcerian. de in quid signi Edd. Rom. & Bonon. & MSS. omnes cum illis, ut reposui, Poeno daret; non daret P. OUDEND.

⁵² Detractaturo.] Legebatur vulgo detracturo, uti & in manu exaratis libris; unde conjecit Keuchenius, scribendum detractaturo. quod tamen jam editum erat in Wecheliana Editione, & tacitus servavit Tennulius: eamque phrasin sexcentis invenias apud Livium, ceterosque auctores. Vide Ciosan. ad Ovid. Metam. L. xiii. 36.

— detractavitque furore Militiam fido.

At aliam orthographiam hic servavit recte Edd. Bononiensis & Parisina detractaturo: unde correctum detracturo. Atque ita ubique legi amant multi Vari Docti. Consule Cl. Burm. ad Ovid. L. v. Metam. 246. Cortium ad Sallust. Jug. C. 57. in fin. sic. MSS. L. ii. C. 1. §. 3. L. iii. C. 6. §. 9. L. iv. C. i. §. 21, 43. in Medic. corrupte detractatio pugnandi. Petreus materiam se detractanti; quod sane non est de nihilo. Signum eius adventus, materies foret detractandi pugnam. OUDEND.

pugnam, si Consulum junctas vires intellexisset. Igitur ⁵³ inscium duplicatis adgressus copiis superavit, & velocius omni nuntio rediit ad Hannibalem. Ita ex duobus ⁵⁴ callidissimis ducibus Poenorum, eodem consilio alterum celavit, alterum obpressit.

X. Themistocles ⁵⁵ a ⁵⁶ exhortans suos ad suscitandos festinanter muros, ⁵⁷ quos jussu Lacedaem-

MO-

a Vulgo additur ATHENARUM DUX.

⁵³ *Inscium &c.*] Sic fere Vater. Maximus L. VII. C. 4. §. 4. *Quo venit, ne Hasdrubal, cum duobus se consulibus proelieturum prius sciret, quam ab utriusque virtute prosterneretur.* Verum Livius discrete enarrat, Hasdrubalem minime fuisse inscium ipsius adventus, & ex repetito bis in consularibus castris signo, & ex adustiore militum colore sensisse duplicatas Romanorum vires. quod ipse noster auctor Cap. 2. §. 7. ipsis paene Livii verbis memoriae quoque prodit. Quare diligendum, hoc ex alio scriptore a Frontino sumtum, & dein auctorem sui oblitum, illa, quae habet C. 2. ex Livio descripsisse. Nec enim *inscium* explicari potest per ellipsin, *ut putabat Nero.* Nam ipse satisprehenderat, adventum suum Hasdrubali non ignotum esse. In Mediceo primo legitur *Igitur viribus duplicatis adgressus opus superavit.* Unde quis effingere posset *Igitur viribus eum d. a. ocius superavit.* sed praecessit *viribus*, & sequitur *velocius*, vel *virum d. a. copiis.* At mihi non satisfacit. Oblocutum sibi ipsum puto Frontinum, & ex alio historico, quam Livio, haec descripsisse: quod praecedentia satis videntur declarare. Circumspectius hic agit Florus, *inopinanter eum obpressum* dicens.

⁵⁴ *Callidissimis*] Arcerian. in-

tepte *calidissimis.* vid. Keuch. OUDEND.

⁵⁵ *Athenarum dux.*] Haec verba sunt subjecta ab imprudente librario, nec in 4. Regiis, unoque Hillensb. inveniuntur. TENN. Inepta lectio, qua caret Scriverii unus, & mei omnes praeter Palatin. & alium Scriverii, in quibus scribitur *Atheniensis.* Manifesto indicio, haec duo verba esse Glossatoris. non agnoscunt ea quoque Edd. principes, & solet auctor de Themistocle sine adjectione aliqua loqui. vid. C. 3. hujus L. §. 6. L. II. C. 6. §. 2. idcirco delevi. OUDEND.

⁵⁶ *Exhortans*] Rectius, si quid video, in Scriverii uno, & Palatino est *exhortatus.* dein *Lacedaemonem missis* inepte Edd. pp. & Paris. *Lacedaemoni* Regius, & Leidens. sec. OUDEND.

⁵⁷ *Quos jussu Lacedaemoniorum dejecerant.*] Immo vero Persae incenderant. Multo post Lacedaemoniorum jussu Athenienses muros dejecerunt, victi ad Aegopotamos a Lysandro, eosque dein Cononis ope instaurarunt. Crassus hic nimis error est, qui condonari auctori nequit; nisi statuere velis, esse Glossam, vel quadammodo esse haec corrupta, *Jussu Lacedaemoniorum a suscitando muros destiterant*, ut patet ex Polyeno L. I. C. 30. & historicis citatis ad Nepotem in

maniorum dejecerant, legatis Lacedaemone missis, qui interpellarent, respondit, venturum se ad diluendam hanc ⁵⁸ existimationem; & pervenit Lacedaemonem. Ibi simulato morbo aliquantum temporis ⁵⁹ extraxit, & postquam intellexit, suspectam esse tergiversationem suam, contendit ⁶⁰ falsum ad eos rumorem ^a; & rogavit, ut mite-

te-

^a Vulgo PERLATUM, ET R.

Themist. C. 6. Muros instrui, legatos Athenas miserunt, qui id fieri vetarent. His praesentibus desierunt, ac se de ea re legatos ad eos missuros dixerunt. in Leid. primo est quo *j.* De murorum per Lacedaemonios dejectione consule notata ad Nepot. in Cononius vita C. 4. OUDEND. quo desisterant nunc restituendum censo. V. ad Caes. L. v. B. G. C. 11. & L. VI. C. 39. modo tum legas interpellarant. IDEM cur. post.

⁵⁸ Existimationem] h. e. rumorem, famam. Frontin. praefat. de rei agraria. Non exiguum laboris mei consequar fructum, quod te pronente malignorum lucrifecerim existimationem. Sic τῆ opinio utitur Quintil. 11. Inst. C. 3. Cicero pronuntiatione Cn. Lentulum plus opinionis consecutum, quam eloquentia tradit. Nepos in Alcibiade C. 7. Imputamus malo, causam fuisse opinionem ingenii atque virtutis. Boëth. I. Philof. De nostra etiam criminatione doluisti, laesae quoque opinionis damna fleuisti. Justin. L. VIII. C. 3. Qui opinionem sererent, Regem Philip-pum magna pecunia locare, & muros per civitates & sana & templa facienda. L. XII. C. 5. Verens, ne haec opinio in Macedonia etiam divulgaretur. L. XXIII. C. 2. Principio adventus, opinione ejus concussit. L. XLII. C. 2. Divulgata opinione tam gloriosae expeditionis. L. XLIV. C. 3. Accepta opi-

nione paternae mortis. Sic arbitrari est loqui Terentio Andr. v. 4. 11. Si Simo hunc noris satis, non ita arbitrere. Justin. L. XII. C. 5. In unam cohortem eos, qui de Rege durius opinati fuerant, contri-buit. Sueton. Aug. c. LXVII. Cosmum servum, gravissime de se opinantem, non ultra quam compedi-bus coercuit. Calig. c. XXVII. Male de munere suo opinatos. Sen. L. III. de ira C. 22. Quid enim facilius fuit Antigono, quam duos manipulares duci jubere, qui incumbentes regio tabernaculo faciebant, quod homines & periculosis-sime & libentissime faciunt, de rege suo male existimant? Male est in uno Reg. extimationem. in uno Hillensb. estimationem. TENN. Duo mei aestimationem.

⁵⁹ Extraxit] Sic omnes MSS. sed unus Reg. contraxit. TENN. Contraxit item Mediceus pr. & duo Regii & Edd. Rom. ac Bonon. male Vide infra ad L. I. C. 5. §. 19. Dies aliquot extraxit; & Gronov. ad Livium L. XXII. C. 18. Extracta aellate per lucificationem. pro aliquantum unus Cod. aliquantulum habet. tempus Edd. vetustissimae: temporum Paris. pr. OUDEND.

⁶⁰ Falsum ad eos rumorem perlatum] Sic Stewechius & Keuchenius ediderunt. Verum omnes MSS. & Hittorpius carent τῆ perlatum. Elegans in his elliptis. Plin. L. I. ep. 5. Evigilaveram. Nuncius à Spurinna. Venio ad te. idem

terent ⁶¹ aliquos ex principibus, quibus crederent de munitione Athenarum. Suis deinde clam scripsit, ut eos, qui venissent, retinerent, donec, re-
fectis operibus, confiteretur ^a Lacedaemoniis, munitas esse Athenas, neque ^b aliter principes eorum redire posse, ⁶² quam ^c ipse remissus foret: quod

^a Vulgo CONFITERENTUR. ^b Vulgo NEC. ^c Vulgo QUAM SI.

idem L. v. ep. 21. Tandem à praetore nuncius. Dimittuntur centum viri, eximitur dies. L. vi. ep. 20. Nobis tamen ne tunc quidem, quantum & expertis periculum, & expectantibus, abscondi consilium, donec de avunculo nuncius. Terent. Adelph. iv. 2. 2. A villa mercenarium vidi: is filium negat esse ruri. Plaut. Bacch. ii. 2. 12. Egone ut quod ab illo attigisset nuncius, non impetratum id adveniienti ei redderem? ibid. iii. 5. 3. Si à me tetigit nuncius, Quid remoratur? Liv. xli. C. 3. Tunc demum nuncius ad tertiam legionem revocandam & Gallorum praesidium. Qui bus locis subintellige venit, perlatas est. TENN. Perlatum. Delevi hanc vocem auctoritate omnium MStorum, & Edd. antiquarum Rom. B non. Paris. Wechel. ut videatur Stewechius prius eam intrussisse, forsan ex Nepote apud eos contentit, falsa his esse delata. Verum elegantius id verbum abesse probat, & huius abruptae locutionis exempla plena manu praebet J. F. Gronovius ad Livii locum a Tennulio citatum & ad L. xxxvii. C. 10. Postquam ia castra nuncius. Vulgo additur pervenit. in MSS. varie expressum. OUDEND. Adde Wopkens. in Misc. Obs. vol viii. p 76. Cor. ad Plin. L. vi. Ep. 20. donec de avunculo nuncius. Appul. L. vii. Met. init. is talem collegio suo nuncium e MS egregio, quod in M. scell. jam monui. Mart. Cap. L. ii. p. 37. & ecce subito

deorum pronuba nunciatur. Sic enim recte in vetustissimis Leid. membran. olim Scriverii, a m. pr. Vulgo advenire interferunt. Hinc forsan corrigi posset Livius L. xlv. C. 1. Consuli tabellarius, qui se ex Macedonia venire diceret, laureatas litteras scil. tulit. alii habent reddidit, alii reddidisse dicitur. Vulgo l. dicitur. ortum ex praecedenti diceret. IDEM cur. post.

61 Aliquos] Medic. pr. aliquot. dein venirent Palat. pro venissent. Denique pro deinde Reg. rescriptit pro scripsit Medic. sec. Paulo post rectius confiteretur scribitur in Cantabrigiensibus ac Leiden-sibus, quam confiterentur. Ipse hoc confessus est Themistocles, non Athenienses. Nepos Hos (collegas suos) postquam Athenas pervenisse ratus est, ad magistratum Senatūque Lacedaemoniorum adiit, & apud eos liberrime professus est (sic l. e MSS.) Athenienses suo consilio Deos suos maris sepsisse &c. Quare, si suos legatos recipere velent, se remitterent. Aliter &c. Considerent Lacedaemonii Reg. sec. Pro nec etiam reposui neque ex MSS. quatuor Scriverii, meisque decem libris. OUDEND.

62 Quam si] Omnes MSS. & Hutorpius omittunt rā si. quod sine causa a sciolis additum. TENN. Et hanc voculam largi nimis manu Frontino addidit vel Modius vel Stewechius. Ante eorum Editiones non comparet in ullis, neque etiam in aliquo Co-
dice

quod facile praestiterunt ⁶³ Lacedaemonii, ne u-
nius interitum multorum morte pensarent.

XI. ⁶⁴ L. Furius, ⁶⁵ exercitu producto in locum
iniquum, quum constituisset occultare sollicitu-
dinem suam, ne reliqui trepidarent, paullatim se
inflectens, tamquam circuitu majore hostem ad-
gressurus, converso agmine, ignarum rei, quae
agebatur, exercitum incolumem reduxit.

XII. ⁶⁶ Metellus Pius, ⁶⁷ in Hispania interro-
ga-

dice scripto: unde conjiciebat
Scrivenerius, scribendum; *neque
ante, &c. quam ipse r. foret.* Et
sane ita loquitur in hac historia
praeter Polyaeum Nepos C. 7.
*Eisque praedixit, ut ne prius La-
cedaemoniorum legatos dimitterent*
(sic scribe e MSS. non *de*, nec
rem.) *quam ipse esset remissus.*
Hoc sensu ut superfluum esse re-
cte monet Gronov. ad Livium
L. xxxvii. C. 37. *Ne ante in aciem
descendat, quam ut in castra me
redisse audierit.* Verum optime
etiam se habet Ictio MSta *Non
aliter &c. quam remissus f.* Sic
apud Justinum legas L. xv. C. 3.
Ut sanguis aliter cludi non posset,
quam diadema sibi demtum rex,
adligandi vulneris causa, capiti
ejus inponeret. OUDEND.

⁶³ Lacedaemonii] Male Laceda-
monis Medic. & Edd. Paris.
dein n. u. interitu m. mortem p.
Edd. Rom. & Bonon. Medicus
n. u. interitu m. m. pensarentur.
OUDEND.

⁶⁴ L. Furius] Medic. sec. per-
peram C. In uno Scrivenerii L. Fu-
rius Camillus. dein *consuisset occ.*
Medic. pr. & *paullatim iter in-
flexit* Petrensis, ut C. v. §. 13.
sed tum, ut illic, deberet legi *con-
versoque.* In fine pro *reduxit,*
quod rectum est, Sanutus *duxit.*
Petr. *eduxit.* OUDEND.

⁶⁵ Exerc. producto.] Ortwinus
l. ex MSS. *perducto.* sic & infra
L. I. C. 5. N. 13. in uno Paris.

legitur. TENN In meorum MStis
sex est *perducto*; ut vulgo infra,
ubi idem repetitur exemplum,
ex quo melius esse *p rducto* ad
marginem sui libri adposuit Scri-
verius. Contra censet Cel. Bur-
mann. ad Quinctil. Declam. cccv.
An alicujus insidiis perducti. Ad-
de, quae congestimus ad Lucani,
L. ix. vf. 339.

*Tectoque metu producere vul-
gus.*

Verum cum in omnibus istis ex-
emplis adsit insidiarum ponen-
darum scopus, dubito, num huic
quidem loco ille sensus conveni-
re possit; nisi capiamus simpli-
citer pro *longius ducto*: quod pla-
cet. Sanutus *producto* etiam ex-
hibet. Plura vide ad L. II. C. 5.
§. 1. *Simulata fuga temere h-stes
persecutos eo perduxit.* OUDEND.

⁶⁶ Metellus Pius.] Fuit hic
Quinctus Caecilius Metellus Ma-
cedonicus, ut tradit Victor C. 61.
Praecedenti seculo convenientis-
sime usus Michaël de Montaigne
est hoc Metelli verbo L. II. f. 586.
*De faire profession de se tenir cou-
vert, & se vanter, comme ont
fait aucuns de nos Princes, qu'ils
jetteroyent leur chemise au feu,
si elle estoit participante de leurs
vrayes intentions, qui est un mot
de l'ancien Metellus Macedonicus;
& qui ne scait se saindre, ne
scait pas regner: c'est tenir ad-
ver.*

gatus, quid postera die facturus esset, Tunicam meam, si id eloqui posset, inquit, ⁶⁸ comburerem.

XIII. ⁶⁹ M. Licinius Crassus, percontanti, quo tempore ⁷⁰ castra moturus esset, respondit,

veris ceux qui ont a les praelliquer, que ce n'est que pipesie & mensonge qu'ils disent. Vocat hic interulam, quam Frontinus & Victor tunicam. Galli hodie *une eamifolle*. TENN. Pius. Non modo Aurelius Victor, sed etiam Valer. Maximus L. VII. C. 4. §. 5. hoc dictum tribuunt Q. Metello Macedonico, quo longe posterior est Metellus Pius Numidici filius. De quo frequentem mentionem facit etiam noster, quique itidem in Hispania res gestit contra Sertorium scilicet & Hirtulejum. Quod forsitan jam viderunt editores primi: nam in Edd. Romana & Bononiensi non comparat *et Pius*. Sed MSS. & Sanutus agnoscunt, nisi quod in Leidensi torsi desit, ut & in uno Scriverii, qui margini quoque adscripsit *Recte: nam Maccconicus fuit*. de eodem vide infra quoque ad L. III. C. 7. §. 3. ubi perperam vulgo edebatur L. Metellus. OUDEND.

67 In Hispania] In Spania Reg. fec. dein *et* desit in Medicis. Mox *et id* non agnoscunt quidam Scriveriani & duodecim mei, neque etiam Edd. primae ac Sanutus; non male. OUDEND.

68 Comburerem] Male Keuchenius hic ait, vulgo apud Aurel. Victor. C. 62 legi *exuerem*, neque id animadversum a Scotto; nam edidit ille cum aliis *exurerem* notans, in MSS. quibusdam esse *exuerem*. Leidd. illic bene *exurerem*. Valer. Maxim. Si hujus consilii interiorum tunicam consciam sensero, continuo eam cremari jubebo. Tam *exuere*, quam *cremare* habet Plutarch. in Apophthegm. pag. 202. Ed. Paris. *et* *στῆν, ἴην, συνδύειν μὴ τὴν χιτῶ-*

στον ἰούζον, ἀποδύειν ἂν αὐτοῖς ἢ τὸ πῦρ ἰπιθῶνα. OUDEND.

69 Marcus Licinius Cr.] Praenomen desit in duobus meis. dein MSS. quidam solita variatione *percunctanti*. Alteram ego in hoc verbo, & sensu orthographiam praefero. OUDEND.

70 Castra moturus] Profecturus cum exercitu. Proprie vexilla, signa moventur, non castra. quae locum denotant. Claud. bell. Gildon. 419.

— *Premitur nec signifer ulla Pondere: festinant adeo vexilla moveri.*

Signa enim, quorum majestate nihil erat venerabilius militibus, omnium prima figebantur, cum castra metarentur; prima movebantur & velebantur, cum procedendum esset. Virgil. XI. Aeneid. 19.

— *Ubi primum vellere signa Annuerint Superi, pubemque educere castris.*

4. Georg. 103. De apum regibus.

Non illis quisquam cunctantibus altum

Ire iter, aut castris audebit vellere signa.

Graeci dicunt movere cum exercitu. Xenoph. Cyropaed. L. I. fol. 2. *ὁρμαθὶς εἰς ὄλην Πισσῶν στρατιᾶ, ἐκόντων μὲν ἐγὼ τὰτο Μῆδων.* fol. 112. ibid. edit. Basil. *Ἐπι δὲ κατὰ τὰ ἰμὰ ἢν, ὁρμαθὶς εἰς τὴν στρατιᾶματι.* Imo *movere, ὁρμαῖν* est *proficisci*. Herodotus L. I. C. 17. *ἰθὺται ὁρμαῖμονοι.* ibid. C. 24. de Arione. *ὁρμασθαι μὲν*

dit, ἢ Vereris, ne tubam non exaudias?

ἦν ἰκ ΤόραντⓄ. ibid. C. 41. Ἐὲ ἀγρὴν ὀρμησάμενα ibid. C. 62. Ἐξ Ἐπιπέριος δὲ ὀρμησάμενος. TENN.

71 *Vereri se, ne tuba id audiat*] MS. *ne tubam non audias*. increpat enim militem nimis curiosum, qui signum tesseræ gravaretur expectare. PARRHAS. Rom. editio *vereri se ne tuba id audiat*. orali libri Weheliani, *vereris, ne tuba id audiat*. illud tolerabile, hoc minime. MOD. *Vereris, ne tubam non exaudias*. Sic legi censent ratio & codicum MSS. fides. Unus Reg. tamen legit *audias*. alter, *exaudiam*. Romana editio, *Vereri se, ne tuba id audiat*. Fertur autem idem ab Antigono dictum ad filium Demetrium: Plu-

tarch. Demetrio fol. 902. Ἀγροὺς γὰρ μίσηται ἵτι ὄντα τὸν Δευτέρου αὐτῆ πυθίσθαι, πότος μέλλασιν ἀναζωγνύειν· τὸν δὲ εἰπέειν πρὸς ὄργην Ἀζαπίας, μὴ μόνⓄ σὺ τῆς σαλπύγγου ἐκ ἀκούσης. TENN. Ut Romana, ita quoque Bonon. & Paris. exhibent Edd. non abest ab uno Cantabr. *audias* Medic. pr. Scriverii unus *exaudies*. unde conjecerat ille *noveris cum tubam exaudies*. ne audi. Melius Ill. Schelius ad Hygin. &c. p. 271. *Vererisne, Tubam ut audias?* Sed ceteri MSS. adstipulantur vulgato, quod fani sensus est. De Antigono vide etiam Plutarch. in Apoplit. p. 181. OUDEND.

C A P. II.

De explorandis consiliis hostium.

EXEMPLUM I.

Scipio Africanus, capta occasione ¹ mittendæ ad Syphacem legationis, cum Laelio servorum

[¹ *Mittendæ legationis*] Pro, *mittendi legatos*. Frequentissima Latinis & Graecis hæc *μιτάδμ-μ-μ*. Conjugium pro conjuge. Propert. 3. eleg. 12. *Et certamen habent lethi, quæ viva sequatur Conjugium: Pudor est non licuisse mori*. Virgil. 2. Aeneid. 579. *Conjugiumque, domumque, patres natosque videbit?* Ministeria pro ministris. Quintil. declam. 18. *Non in nutrices, non in ministeria seposuit; suis aluit uberibus, suo fovit amplexu*. ibid. *Hoc proxima ministeria narrant, hoc exteri putant*. Senium pro sene. Terent. Eun. 2. 3. 10. *Ut illum Dii Deaque senium perdant, qui me ho-*

die remoratus est. Servitia pro servis. Tacit. L. XII. Ann. C. 17. *Postero misere legatos, veniam liberis corporibus orantes; servitii decem millia offerebant*. Lib. 111. Histor. C. 64. *Nec defuturas vigilum cohortes, servitia ipsorum*. Cic. pro Cael. C. 33. *Servitia ad caedem & inflammandam urbem incitavit*. Apud Euripidem in Rheso vs. 820. pro Hector dicitur ὦ παλιχρον κρητⓄ.

O civitatis potens imperium.

Hesiodus ὄσπιν pro ὄσπιν, igy. vs. 190.

rum habitu tribunos & centuriones ^a electissimos^a ire iussit, quibus curae esset ³ perspicere regias vires. ⁴ Hi, quo ^b liberius castrorum positionem scrutarentur, equum de industria dimissum, tamquam fugientem ⁵ persecuti, maximam partem munimentorum circuierunt: quae quum nuntiasent, incendio confectum est bellum.

II.

^a Vulgo LECTISSIMOS. ^b Vulgo UT.

— Μᾶλλον δὲ κακῶν μακίμα
καὶ ἄριστοι.
Ἄριστα τιμίζουσι.

Magis vero maleficum & injurium virum colent.

Sic aliptes vocatur χρίσμα. 1 Joan. cap. 2. vs. 27. τὸ αὐτὸ χρίσμα διδάσκει ὑμᾶς περὶ πάντων. Eadem unctio docet vos de omnibus. h. e. Paracletus, unctor, ut Cicero in epist. fam. loquitur, à Christo promissus, qui, instar aliptae, nos unctioe sua robustiores & coloratione reddit ad obeunda certamina. & inter ungendum hortatur, & docet pugnarum leges ac vias, ad obtinendam aeternae felicitatis palmam. TENN.

2 *lectissimos*] Omnes MSS. & Hittorpiana editio habent, *electissimos*. TENN. C. 6. §. 3. *lectissimos* quosque retinuit; Sed Scriveriani quoque, & mei omnes cum Edd. vetustioribus, ac Sanuto *electissimos*: quod in textum recipere debui ob constantem codicum lectionem: licet alio loco ipse reciperem cum MSS. *lectus* pro *electus*. Utrumque enim est Latinissimum. L. 11. 3. 2. *electi* de toto exercitu viri. C. 5. 23. *Magonem & electos*. OUDEND.

3 *Perspicere*] Unus Reg. & duo Hillensb. & Hittorp. *prospicere*; quod cum sit mittentis oculorum aciem in longum, videntis id, quod longe est: retine *perspicere*, quod est, plane cognoscere.

Plaut. Aulul]. 1. 2. 2. *Postquam perspeti, salva esse intus omnia*. Terent. Phorm. 1. 2. 10. *Cujus tu fidem in pecunia perspexeris, verere verba ei credere?* in Eunucho. 5. 2. 61. *Parum perspexisse ejus videre audaciam*. Curt. 3. C. 1. *Quippe serie vinculorum ita astricta, ut, unde nexus inciperet, quoque se conderet, nec ratione nec visu perspicere possit*. Sic Petrus Daniel invenit, cum vulgo *percipi*-legeretur. TENN. *Perperam* hoc loco, ut bene monet Tennulius, *prospicere* habent quoque 2 Scriverii, & quinque mei Codd. cum Edd. Rom. Bonon. & Paris. ac Sanuto. OUDEND.

4 *Hi ut liberius*] MSS. Regii, Cantabrigienses, Leidenses, Gudian. Palat. & Voss. cum duobus Scriverianis & Edd. Rom. ac Bonon. & Sanuto exhibent *hi cum*: Unde conjeceram, scribendum *hi quo*. Quod deinceps inveni in Mediceo primo & Vaticano. Similiter, licet cum reliquis auctoribus nihil de equo, Livius L. xxx. 4. *Inter crebra colloquia alii atque alii de industria, quae pluribus omnia nota essent, mittebantur*. OUDEND.

5 *Persecuti*] Unus Reg. & unus Hill. *persecuti*. TENN. Alius item Reg. & Scriverianus cum Edd. Rom. & Bonon. ac Sanuto *persecuti*. Medicei *prosecuti*, sollemni mutatione Paulo ante *positiones* Coll. Voss. dein Medic. sec. *quod cum nuntiasset*. OUDEND.

II. ⁶ Q. Fabius Maximus bello Hetrusco, quum adhuc incognitae forent Romanis ducibus sagaciores explorandi viae, fratrem Fabium Caesonem, peritum linguae ⁷ Hetruscae, iussit Tusco ^a habitu penetrare ⁸ Ciminiam silvam, intentatam ante militi nostro. Quod is adeo prudenter atque industrie fecit, ut transgressus silvam, Umbros Camertes, quum animadvertisset non alienos ⁹ nomini Romano, ad societatem compulerit.

III. ¹⁰ Carthaginenses quum animadvertissent Ale-

a Vulgo HETRUSCO.

6. Q. Fabius Maximus] Praenomen abest in Medic. sec. Ad dit Cantabrig. Consul. quod historiae veritati convenit. Explorator autem, num fuerit Fabius Caeso, an alius, dubitat Livius L. IX. 36. ubi vide Gronovium. OUDEND.

7 Hetruscae] Omnes MSS. sine aspiratione dant *Etruscae* & ante *Etrusco*. Sed pro *Hetrusco habitu*, *Tusco habitu*. TENN. Multi meorum servant adspirationem *Hetruscae*; Sed *Tusco habitu* exhibent omnes Scriveriani, & mei, duobus tribusve tantum exceptis; quare *Tusco* recepi. OUDEND.

8 Ciminiam] Sic lege. Male unus Reg. & duo Hill. *Cuminam*. TENN. *Geminiam* Arcerian. *Cumeriam* Regius. Aliqui *Cuminam* vel *Ciminam*; quomodo putabat legi quoque posse Salmasius ad Florum L. I. C. 17. unde notam suam verbotenus transcripsit Keuchenius. *Ciminiam* ego ex Livio & aliis retineo. Mutavi autem MSS. & Edd. pp. auctoribus verborum ordinem. Vulgo erat *ante n. intentatam*. Medic. pr. *militi nullo*. & deinceps Medic. sec. *pro fecit, egit*. OUDEND.

9 *Nomini Romano*] h. e. ipsis Romanis. Sall. Jug. 58. *Ex omni*

multitudine non amplius quadraginta, menores Romani nominis, grege facto locum capere paulo; quam alii, editiorem. Liv. 9. 45. Quorum pleraque diruta atque incensa, nomenque Aequorum prope ad interuentionem deletum. Sen. Hipp. 229. Exosus omne foemineum nomen. Val. Cat. diris. Felix nomen agelli. Vide hic Scalligerum. Vell. 1. 6. Clarissimus Graji nominis Lycurgus. Justin. 2. 4. Brevi tempore cum omni Amazonum nomine intercidit. Justin. 5. 7. Ut Atheniensium deletum non imperium tantum, verum etiam nomen videretur. Plin. 5; ep. 6. Aestate summittitur, imensique fluminis nomen arenti alveo deserit. Peto Albinov. Fluminaque & montes & nomina magna locorum. TENN. Optimi Medicei codicis manus prima exhibet *nominis Romani*. Alienus autem tam cum Genitivo construi, quam Dativo, & eos casus saepe in MSS. variari, monuerunt Viri docti: Sic infra L. II. I. II. Vide, quos laudavi ad Lucan. L. II. 351. & quos citat Cl. Burmann. ad Ovid. Fast. 1. 396. Dein vitiose in 2 Regiis, Mediceo & Edd. Rom. ac Bonon. scribitur *compulit*. OUDEND.

¹⁰ *Carthaginenses*] MSS. hic, &

Alexandri ita magnas opes, ut ¹¹ Africae ¹² quoque immineret, unum ex civibus, virum acrem, nomine Hamilcarem ¹³ Rhodinum, jusserunt simulato exsilio ¹⁴ ire ad regem, omnique studio in amicitiam ejus pervenire: qua is potitus, consilia ejus nota civibus suis faciebat.

IV. ¹⁵ Iidem Carthaginienses miserunt, qui ¹⁶ per speciem legatorum longo tempore Romae morarentur, ¹⁷ exciperentque consilia nostrorum.

V. M.

& infra *Carthaginienses*. Sic apud Florum L. 11. C. 2. in vetustis libris *Camerinensium* fuit pro *Camerinensium*, de quibus terminationibus Priscianus agit. TENN. Scil. L. IV. Cap. de denominat. Variant mei Codd. In Edd. antiquis est *Carthaginienses*. Sed ubique *Carthaginienses* recte posse scribi, clare docet vir summus. J. F. Gronov. ad Livium L. XXVIII. 26. & post eum multi a. III. OUDEND.

11 *Aphricae*] Omnes MSS. habent *Africae*. Unus Hill. *Africae*. TENN.

12 *Quoque immineres*] Medicus pr. *Quidquid inveniret, vastaret*. In altero Mediceo non existat quoque. Palat. *imminerent*. Pro *jusserunt* Medic. pr. *fecerunt*. Mox *qua amicitia is p. Medic.* sec. A Regio sec. & Vaticano exsultat *is*.

13 *Rhodinum*] Duo Regii & unus Hill. *Scodinum*. Tertius Reg. *Rodinum*, quartus *Rhodium*. Alter Hill. *Stadinum*. Tertius *Hamilcarem Rhodinum Stadinum*. Justino L. 21. C. 6. vocatur *Rhodanus*. TENN. *Rhodanum* hic quoque reponi volebat Keuchenius; cum in Arceriano esset *Rodonum*. Sed mire variant Frontiniani Codd. & Edd. Vett. Habent enim *Rhodium*, *Rhodinum*, *Rhodium*, *Rhodunum*, *Scodinum*, *Stadium*, *Stadinum*, *Scordirium*. *Rhodium* derivat Schaefferus ad Justinum a

Rhodo; male: inde enim veniret *Rhodium*, non *Rhodium*. MSSci doctissimi Orvillii mei illic exhibent *Rodonum* & *Rhodonem* cum aliis. Unde patet, omnia in hoc nomine esse incerta. Eruditissimus quidem A. Gronovius docuit eo loco, ab aliis quoque gestum nomen *Rhodani*: & sic apud Gruter. Inscript. p. DCVI. N. 15. T. SEXTIUS RHODANUS. Verum haec non satisfaciunt: nam & RHODINUS occurrit apud eundem Inscript. p. DXX. N. 2. & saepius *Rhodine*. OUDEND.

14 *Ire ad regem*] In nullo MSco occurrit *adire ad regem*. TENN. Nempe monuerat Keuchenius, in Arceriano esse *adire ad R.* Meorum quoque nullus id reliquit. OUDEND.

15 *Iidem*] Duo Regii hunc paragraphum jungunt cum praecedenti, sine nova rubrica. TENN. Et sic meorum quidam. OUDEND.

16 *Per speciem*] Sic omnes MSS. nullus *propter*. TENN. Edd. Pariff. *propter*. inepte. Dein *l. t. emorarentur* Medic. sec. & *consilia Romanorum* Vaticanus, Regius sec Leid. tert. cum Edd. Rom. ac Bononiensi. OUDEND.

17 *Exciperentque*] Codex optima notae Hillensb. *Expteterentque*. Nihil mutandum. Excipere est observare, auscultare. Plaut. Amph. 4. 4. 26. *Secum solus, puto, rationes colligit; quid memoret, hinc excipiam*. Tacit. Agri-

V. M. Cato ¹⁸ in Hispania, ¹⁹ quia ^a ad hostium consilia alia via pervenire ²⁰ non poterat, iussit trecentos milites simul impetum facere in stationem hostium, ²¹ raptumque unum ex his in castra ²² perferre incolumem. Tortus ille, omnia suorum arcana confessus est.

VI. C. Marius Cos. bello ²³ Cimbrico & Teutonico, ad excutiendam Gallorum & Ligurum fidem, litteras eis misit, quarum pars prior
prae-

^a Vulgo qui.

cola 45. *Excepissemus certe mandata vocesque, quas penitus animo figeremus.* Cic. 2. de orat. *Quaedam dari ex hac vita ad pertrahendos animos hominum, & ad excipiendas eorum voluntates.* I. Divin. C. 7. *Nihil est autem, quod non longinquitas temporis, excipiente memoria, prodendisque monumentis efficere atque assequi possit.* Sen. 2. Nat. quaest. 32. *Quinque stellarum potestatem Chaldaeorum observatine excepit.* TENN. Liv. L. XL. 7. *Ad has excipiendas voces speculator missus.* ubi vide Gronovium. Infra L. III. C. 16. 4. *ad excipienda hostium consilia.*

OUDEND

18 *In Hispania*] *In Hispaniam.* Edd. Rom. & Bonon. vide ad C. III. §. 5. OUDEND.

19 *Quia*] Sic rescripti auctori- bus MSS. & Edd. vetustis: vulgo *qui*, quod operarum incuria iureperat in minorem Scriverii editionem, & dein retentum est. OUDEND.

20 *Non poterat*] Omnes MSS. *non potuerat.* TENN. Plerique etiam non omnes mei, cum Edd. veteribus *potuerat.* In Mediceo *fec. poterant*, qui & invertit ordinem sic, *alia via ad hostium consilia.* Sed & *pervenire* deest in Edd. Romana & Bonon. in Leid. *fec. venire.* Quid si fuit? *Quia ad h. c. alia via non potuerat.*

Iter, aditus, via ad eum &c. patet, sexcentis reperiri apud auctores, notissimum est. OUDEND.

21 *Raptumque unum ex his*] *que non conspicitur* in Coll. Voss. Notabilis est lectio Cod. Palatini *Onofanen unum ex his.* Quasi sit nomen illius Hispani, quem secum in castra perulerint. Sic C. v. §. 11. *Lysimachus ex his unus.* Verum cum proprium nomen hic parum conveniat; quia non verisimile videtur gregarium hunc fuisse militem Hispanum, quem nomine suo cognoverint Quirites, & tamen duces in stationibus esse non solent, vide, num potius hic lateat gentile populi nomen, cum quo bellum Cato in Hispania gerebat, ut pote *Lacetanum.* Vide, quae notabimus ad L. III. C. x. §. 1. Plutarch. in M. Carone p. 342. Ed. Par. *κατισπίφατο μὲν τὸ Λαυστῶν ἰδίον.* OUDEND.

22 *Perferre*] Cantabr. unus, probante Cl. Wasse, *perferri*, dein *tortusque* Reg. sec. Edd. Rom. Bonon. & Pariss. *Sanutus & alium proferre i. qui i.*

23] *Cimbrico*] Sic l. etiam si in uno Regio (& Edd. quibusd.) *Cymbrico.* Nam omnes Graeci per jota scribunt. TENN. *Cymbrio* Vatic. Dein multi MSS. & Edd., ut passim, *Theutonico*, Medic. pr. *Theotonico.*

praecipiebat, ne interiores, quae ²⁴ praesignatae erant, ante certum tempus aperirentur: easdem postea ante ²⁵ praestitutam ^a diem repetiit, & quia resignatas repererat, intellexit, hostilia agitari.

Est ²⁶ & aliud explorandi genus, quo ipsi duces nullo extrinsecus adiutorio per se provident. Sicut

VII. ²⁷ Aemilius Paulus Cos. bello Hetrusco apud

^a Vulgo PRAESTITUTUM. ^b Vulgo ETIAM.

²⁴ Praesignatae] Alias signatae. SCRIV. Unus Reg. & unus Hillensb. signatae. Et sic Scri verus ad marginem apposuerat. TENN. Signatae habent Sanutus, Edd. Rom. & Bonon. cum duobus MSS. unus resignatae. Medic. sec. quod. Non placet mihi istud praesignatae. e MSS. autem reposui certum tempus; vulgo erat ordine inverso. Pro eadem postea uterque Medic. eas die postera, easque p. Edd. primae, & Reg. sec. Item referat pro resign. Sanutus & Edd. Rom. ac Bonon. OUDEND.

²⁵ Praestitutum] Tres Reg. unus Hillensb. & Ortwinus Praestitutam. unus Reg. Praestitam. Afconius Paedianus. Dies foemino genere tempus: & ideo diminutive diecula dicitur breve tempus & mora. Dies duodecim horarum masculini generis est, unde hodie dicimus, quasi hoc die. Hinc Ictis. Annuus, bimus, trimus, quadrimus die. Ipsi quin etiam Poetae in hac significatione religiose observant foemininum. Virgil. Multa dies, variusque labor mutabilis aevi Rettulit in melius. TENN. Praestitutam diem reposui auctoritate decem vel undecim meorum codicum, & Edd. primarum. Nam Afconii distinctionem ineptam esse & vanam, dudum docuerunt viri docti, & mille passim exempla. In primis

amant dicere diem praestitutam. Sic Terentius, Plautus; Cicero, alique. Vide Commentarios ad Terentij Phorm. 111. 2. 22. & Gebnard. ad Nepot. Chabr. 3. Diem certam praestituerunt, ubi MS. Leidensis quoque praestiterunt. Sueton. Ner. C. 21. Agona ante praestitutam diem revocavit. Cic. L. III. in Verr. C. 14. deportandi dies praestituta. Postera die Livius & noster saepius, ut Cap. praeced. §. 12. L. 11. 10. 1. Liv. IV. 7. 42. Statuta die Livius. Cicero, Justinus, alii. OUDEND.

²⁶ Est etiam] Dedi est & &c. ex MSS. tantum non omnibus & Edd. pr. Medic. sec. Sed &. Regius sec. cum Edd. Rom. & Bonon. alius explorandi modus. Dein providerunt Medic. primus. Ultima autem vox sicut; inno tota haec periodus vebementer mihi pro Glossemate est suspecta. OUDEND.

²⁷ Aemilius Paullus] &c. unus Reg. caret in Paullus. Inter historicos constat, nullam bellum Etruscum fuisse sub aliquo Aemilio Paulo Cos.; ut jure amplectaris conjecturam Joh. Friderici Gronovii. Aemilius Papus Cos. bello Etrusco apud oppidum Telamona. Nam L. Aemilius Papus, A. V. C. DXXXVII. feliciter (sic L. statim C. 4. n. 1.) in Bojos pugnavit cum collega C. Atilio

apud oppidum ²⁸ Coloniam ²⁹ demissurus exerci-

Regulo, qui cecidit in eo proelio. TERN. Verissime observant viri docti, hunc fuisse non *Aemilium Paulum*, sed *Papum*, uti ex Fastis, aliisque auctoribus constat. Consule Pighium T. II. p. 118. Non tamen temere in textum admitterem *Papus*, ut fecit Tenuilius Cap. 4 n. 1. Non enim facile dixeris, operarum, an vero auctorum incuria id acciderit vitium. Confudisse potius videntur eos ipsi scriptores. Nam & ita Appianus de B. Gall. p. m. 1191. Ἰσῆσι δὲ κατὰ Κελτῶν καὶ Πάλλου Διμίλου προπαία. Plinius L. III. C. 20. *L. Aemilio Paullo, C. Atilio Regulo Coss. nuntiato Gallico tumultu*. Sic in MSS. omnibus legi testatur Harduinus; Sed Fabricius Pighiusque illic emendant quoque *Papop*. Vide ad Oros. L. IV. C. 13. ubi ineptius vulgo *L. Aemilio Catulo*. Quidquid sit, si nostrum erroris absolvere velimus, cum MS. Regio mallem delere *τὸ Paulus*. Nam saepissime simpliciter *Aemilius* dicitur, ne nominato quidem antea ejus cognomine. Florus L. II. C. IV. *Pictos enim Aemilius in Capitolio discinxit*. Eutropius L. III. C. 2. *L. Aemilio Cos. ingentes Gallorum copiae Alpes transierunt*. Neque aliter ipse Polybius, Zonaras, aliive. Deinde caute accipienda sunt illa *bello Hetrusco*. Erat enim bellum Insulbricum. Sed auctor id nominat a loco; ubi rerum gesta est summa, in Hetruria scilicet. quo usque ad mare Boji jam penetraverant. Polyb. L. II. C. 27. ἤδη δὲ περὶ Τηλαμῶνα τῆς Τυρρηνίας τῶν Κελτῶν ὑπαρχόντων &c. OUBEND.

²⁸ *Coloniam*] Sic haecenus circumfertur oppidi nomen, ad quod Aemilius contra Bojos in Hetruria rem gessit. Ineptissime. Quare sumamus Gronovius historiae

consulens reponi voluit *Telamonis*. sine dubio ex Polybio. Verum cum haec literae nimium quantum a MS. storum lectione differant, aliud quaerendum in ejus vicinia putavi; statimque succurrit *Poplonia*, ab veteribus dicta *Populonia* & ab aliis *Populonium*, *Poplonium*. E. *Populonia* factum *Poplonia*, uti e *Vesuvius*, *Vesvius*. de quo ad C. v. §. 21. Consule Geographos, & Salinas. ad Solin. p. 574. Ed. Ultraj. & Comment. ad Virgil. I. x. Aen. 172. *Sexcentos illi dederat Populonia mater*. Haec autem maxime Telamoni fuit vicina. Unde jungit Mela L. III. C. 4. *Telamon, Populonia*. Adde Ptolemaeum L. III. C. 1. Hanc conjecturam deinceps egregie confirmatam vidi a Mediceo primo, in quo, suprascripta litera *c*, exstat *Poloniam, Coloniam* unus Cantabr. Absurdum igitur istud *Coloniam* ejicere ausus sum, & *Poploniam* reponere. Nam Polybii narrationem longiorem, quam ut hic inseri posset, qui legerit, videbit, nihil meae emendationi obitare, quod ille de Telamone potius mentionem faciat. OUBEND.

²⁹ *demissurus consul b. Etr. apud oppidum Coloniam*] Substituunt hic *Cosum*, alii vero ex Polybio *Telamonem*. Nos arbitramur, a Frontino *Populoniae* scriptum fuisse; sed a librariis in duo verba luxuriam dictionem, *oppidum* scilicet & *coloniam*. PARRHAS. Olim quoque credidi, *Poploniam* pro *colonia* ab auctore scriptam fuisse (sicut *Poplona* vel *Poplonia* Juno in aliquot MSS. Martiani Capellae L. II. p. 38. de qua Junone Populonia egit Cl. Herm. Canegieterus in disert. de ara Junonis pellici non tangenda, p. 41.) quia cum viris doctis existimabam, eum re-

spe.

citum in planiciem, contemplatus procul avium multitudinem ³⁰ citatiore volatu ex silva ^a confurrexiffe, intellexit, aliquid illic insidiarum latere, quod & turbatae aves, & plures simul evolaverant. Praemissis igitur exploratoribus, comperit, decem millia Bojorum, excipiendo ibi Romanorum ³¹ agmini inminere; eaque alio, quam

^a Vulgo e s.

spexisse historiam a Polybio L. 11. C. 27. enarratam. Sed attentius cum examinavi proelli descriptionem ab illo factam, liquido comperisse mihi visum sum. diversissimum ab hoc, quod Frontinus memorat, fuisse: i'que accidisse *beho Insulico*, hoc *Strucos*, quando nempe, & multo prius A. V. C. CDLXXI. Coff. Q. Aemilio Pappo, C. Fabricio Lufcino. Boji & Etrusci ab Aemilio ad lacum *Vadimonis* sunt caesi, teste eodem Polybio L. 11. C. 27. Cujusque rei memirit quoque Dionys. Halic. Excerpt. p. 711. Ed. Angl. *Καὶ τὸν Αἰμίλιον τὸν οὐνίξαντα τὸ Φαλαίσιον, καὶ τὸν ἄρμευον τὸ Τυρρηνικὸν πολίμαχον ὄχιοντα*. Eorumque consultus & consularis consortium refert quoque Cicero de Amic. C. 11. ubi idem error *Paulli* pro *Papi*: quod cognomen hic forsitan cum Dionysio omisit Auctor, ut adest a nonnullis MSS. Cum itaque a *laca Vadimonis* non longe abfuerit oppidum *Corsona*, egregie conjecit Phil. Cluverius, id nomen hic esse restituendum pro *Coioniam*. Vide ejus doctissimam dissertationem L. 11. Ital. Antiq. C. 3. 2 p. 573. Quis fuerit *Aemilius* C. 4. §. 1. laudatus, ibi discipiemus. OUDEND. *cur. post.*

²⁹ *Demissurus*] Sic lege, etiam omnes MSS. habeant *Dimissurus*. Nam exercitus ex alius jugis, in qua ille tractus con-

furgit ductus est in planiciem. Sic & C. v. n. 16. TENN. Stewech. Scriver. Keuchenius, alique sic jam ediderunt, habentque nonnulli Codd. ut debent. Liv. XXXVII. 2. *Si in valles subjectas rusticus agmen foret demissum*. Caesar L. v. B. G. 52. *pars agminis in covallem se demississet*, & passim. Sa pius occurret infra, ut C. v. §. 15. 16. ubi vide. *Dimissum* hic Medic. sec. & *numus admisum*. OUD.

³⁰ *Citatiore*] Medic. sec. *crebrior*. Medic. pr. *crebrior* & *citatori*. quid non temere spernendum videtur. Mox et *si* pro *e s.* rep. sui ex novem vetustioribus Codd. cum *Saruto*, & e decem MSS. ac Edd. primis *aliquid illic inf.* non ut erat *illic aliquid*; ut & *plures simul* pro *simul plures*, quo ordine non ponunt MSS. *simul* & *pl.* nonnulli. pro & *turbatas* Edd. Rom. & Bonon. *conurbatas*. Eademque, cum Med. pr. *evolaverant*. OUD.

³¹ *R. agmini inminere*] Turbant hic vehementer librarii. primo pro *ibi* in Mediceo sec. in. *Romano* Gudianus, Regius primus cum alio. Tum *agmina* Edd. Rom. & Bonon. *agmine* Medic. sec. Pro *inminere* idem cum Vaticano, Petrensi & laudatis Edd. *in itinere*. Medic. pr. *mittere*. Latet aliquid, quod vera conjectura nondum adsequi possum. Forsan excidit *in itinere*, quae

quam expectabatur, latere missis legionibus, circumfudit.

VIII. Similiter ³² Tisamenus ^a Orestis filius, quum audisset, jugum ³³ ab hostibus natura munitum teneri, praemisit sciscitatuos, quid rei foret: ac referentibus eis, non esse verum, quod opinaretur, ingressus iter, ³⁴ ubi ^b vidit, ex suspe-

^a Vulgo THYAMENUS, TISAMENES. ^b Vulgo UT.

verba frequenter ab historicis in ejusmodi rebus adjiciuntur. Mox male *expectabatur*, *expectabant*, *expectaret* nonnulli; quamquam *expectabantur*, quod est in Palat. & Leid. primo placebat Scriverio, sc. legiones. Sed vide C. 4. n. 4. *Qua non expectabatur, alium intravit.* L. III. 9. 1. *Qua non expectabatur, intravit.* OUD.

³² *Tisamenus*] Ita lego. vulgo est *Thyamenus*. SCRIV. Duo Hillensb. *Chiamenus*. Unus Hillensb. & unus Reg. *Tyamenus*. tres Reg. *Tysamenus*. Lege *Tisamenus*. Et sic inveni scriptum a Gajeto in margine. *Τισάμενος*. *Tisamenus*. TENN. *Tisamenus* Orestis filius. Vide Polyænum L. II. sub finem. Vellej. Patere. L. I. C. 1. *Post Orestis interitum filii ejus Penthilus & Tisamenus regnare trisennio.* Hygini Fab. CXXV. *Tisamenus Orestis*. Polyb. L. II. Hist. fol. 128. (C. 41.) *ἔτι τὸν Τισάμενον βασιλεύοντα, ὃς ἦν ὀπίσω μὲν Ἰσίου.* *Orestis filius* recte ad discrimen, ne confundatur cum aliis. Nam fuit alius Tisamenus, Antiochi filius, Graecorum aruspex, & postea Spartiarum ductor, de quo Herodotus Caliope seu Histor. L. IX. Xenophon Lib. III. Historiae Graecae etiam vatem sive hariolura quemdam *Τισάμενον* agnoscit apud Lacedaemonios. sic *Asdrubal*, frater Annibalidis; & *Asdrubal*, Gisgonis filius. SCRIV.

Cur. post. Salmasius ad Florum L. II. C. 12. Ed. pr. & Casaubonus ad Polyænum L. II. C. 37. ubi idem itratagemata Tisameni refertur, ita jam verissime correxerunt; quum & Scriverium, in cujus editione ultima inter errata monetur corrigendum esse *Tisamenis*, voluisse *Tisamenum*, ut subodoratus est Keuchenius, certum habeo ex adversariis, quae duorum librorum margini adlita, & in ordinem congesta hic lectori legenda tradidi. Vide notas ad Vellejum & Polyb. L. IV. Hist. C. 1. *ἔτι Τισάμενον τὸν ὀπίσω παύσαν ἴσίου.* In MSS. autem Scriverii, meisque eadem ac plura lectionum ludicrarum monstra visuntur, ac in Pennulii Codicibus. OUDEND.

³³ *Ab hostibus*] Coll. Vossiana *ab omnibus hostibus*. Nam *ab omnibus hostibus*? Polyænum. *κατὰ τὰς τρεῖς ἡμέρας ἰσίου.* Deim sciscitantes Medic. pr. *sciscitatuos* Vaticanus. OUDEND.

³⁴ *Ut vidit*] Duo Hill. & quatuor R. *Ubi*. Caeterum totus locus sic ab Ortow. edatur. *Ubi videt, ex suspecto jugo magnam vim avium simul convolasse, neque cumino residere, arbitratus, latere illic agmen hostium, circumducto exercitu elusit insidiosos.* TENN. *Reposui ubi ex decem MSS. & Edd. primis. videt* Medic. sec. cum iisdem Edd. *Convulasse* autem est quidem in uno Cod. sed male, ut vel patet ex praec.

speculo jugo magnam vim avium simul evolasse, neque omnino residere, arbitratus est, latere illic agmen hostium: itaque circumducto exercitu elusit insidiatores.

IX. Hasdrubal frater Hannibalis ³⁵ junctum Livii & Neronis exercitum, quamquam hoc illi ^{35*} non duplicatis castris dissimularent, intellexit; quod ab itinere ³⁶ strigosiores notabat equos, & coloratiora hominum, ut ex via, corpora.

CAP.

praec. exemplo. *Exclusit* perperam Medic. cum Ed. Paris. pr. OUDEND.

35 *Tunc Livii &c.*] Deest *conjunctum*, *junctum*, aut simile quid. MOD. *tunc Livii & Neronis exercitum intellexit.* pro *tunc Livii* scribendum erit *junctum Livii.* aut posthac manus abstinendae a libris. quorum enim illa, quae sequuntur, *quamquam hoc illi non duplicatis castris dissimularent?* Ino ne vallum quidem aliqua parte hi Coss. auxerant, quo facilius imponerent hosti. testis Livius Libro xxvii. Eum adi; & videbis conjecturam illam meam non vanam. adhibe quoque Frontinum, hoc eodem lib. cap. i. exemplo IX, Polybium Lib. IX, Florum Lib. II. STEWECHUS. *Junctum L.* Ita Stewech. Vn'go est *tunc L.* SCRIV. Cum sit in omnibus MSS. & vulgatis *tunc Livii &c.* credo, excidisse vocem, & relictam ab librariis, restituendumque *tunc Livii & N. e. combinarum intellexit, quando hoc illi &c.* SCRIV. Cur. post. Non placet. *Junctum* magis accedit ad MSS. lectionem, & Latinius est, ut ita dicam; nisi Scriverius voluerit tantum notare, aliquod verbum esse elapsium: Nostri quoque servant *tunc* praeter Leid. sec. in quo est *iter Livii.* unde facile esset legere *iter Neronis ad Livii exercitum.* *tunc* non agnoscit Can-

tabr. unus. Immo totum hoc exemplum deest in Mediceo vultiore, & Italica Frontini versione. Quod mirum est, & notandum; cum nunc sibi ipse contradicat auctor, ut monimus ad Cap. i. Ex. 9. pro *illi* Medice. pr. *illic.* *nunc* loco *tr* non Scriverianus. OUDEND.

35* *Non duplicatis castris*] Quamvis tolerari haec forsitan possint, arbitror tamen, Auctorem scripsisse *conduplicatis castris.* Una enim, ni fallor, voce expressit, quod multis significavit Livius, (l. xxvii C. 46.) *Tessera per castra ab Livio Consule data erat, ut Tribunum Tribunus, Centurio Centurionem, Eques Equitem, pedes peditem acciperet.* Ita fuisse Consulium duplicata castra, atque haec conduplicatio ejus Asdrubal. BUCHERUS. Mihi nihil mutandum videtur. *Non duplicata castra sunt non bina facta, nec dilatata neque aucta.* OUDEND. Cur. post.

36 *Strigosiores*] Strigosum jumentum, quod strigat, strigam ducere cessat; quae cunctatio quoniam ex macie procedit, Strigosus equus Latinis est macilentus, exhaustus; Gellius L. 4. C. 20. *Equum nimis strigosum & male habitum, sed equitem ejus uberrimum & habitissimum viderunt.* L. 4. C. 12. vocat equum *gracilentum aut parum nitidum.* Columella L. 7. *Quantum*

CAP. III.

De constituendo a statu belli.

EXEMPLUM I.

Alexander Macedo, quum haberet vehementem exercitum, semper eum statum belli elegit, ut acie conflingeret.

II. C. Caesar bello civili quum veteranum exercitum haberet, hostium autem tironem esse sciret, acie semper decertare studuit,

III.

a Vulgo CUSTODIENDO.

quam possit huic aliquatenus comparari, quod progenerat onager, nisi & indomitum & servire contumax sylvestri mare strigosum patris praeferebat habitum. L. 3. Placide ac lente pabuletur. ut & largi sit uberis, & non strigosissimi corporis, Graecis *λεξις*, teste ipso Lucrerio L. 4. v. 1160. *Ischnon eromenion tum sit, cum vivere non qui Prae macie*. Glos. far. Cyr. *επικρις, επιρις strigosus*. per similitudinem *εργιφερσator Lucilio strigosus*. Hic strigosus, bovinatorque ore improbus duro. TENN. Ineptae lectiones sunt, quae aliquot codices occupant, ut *pulverulentos pro strigosiores* in Cantabr. *ut tenuia. ut exuvia* alii. Compilavit auctor Livium Lib. xxvii. C. 47. *Hasdrubal scuta vetera hostium notavit, quae ante non viderat & strigosiores equos &c. ubi & excipi aliqui possent, & notari oculis, si qui forte adustioris coloris, ut ex recenti via essent.* &c. L. XLIV. 40 *sessos, ut pridie ex via*. OUDEND.

I Custodiendo] Secundum omnes MSS. ut in Indice capitum supra, hic L. Constituendo, nihil enim hic custoditur, sed eligi-

tur, constituitur belli status, prout se loca, tempora & hostes dederint. TENN. Recte emendat Tennulius; quomodo rescripti, adstipulantibus Scriverianis, & meis omnibus MSS. OUDEND.

2 C. Caesar] Praenomen haud invenias in MSS. quatuor, nec Edd. Rom. & Paris. V. L. I 1. 5. Dein veterum exercitum, quo ordine rescripti, omnes cum Edd. pp. quarto scilicet casu. L. 11. 3. 7. *veterano exercitu*. Liv. I 15. *veterani colore exercitus*. L. xxv. 19. OUDEND.

3 Tyronem] Unus Reg. tres Hillensb. *Tyronum*. Et sic Orwinus in MS. invenit, putatque, *Veteranum* esse quoque casum secundum, contractum ex *veteranorum*. Non do secundum illum. Nihil enim obstat, quominus *Veteranus exercitus* habeat idem jus in civitate, quod *Populus Princeps, Populus Imperator, Populus militis*. Frontinus praeterea usquequaque notatur contractionibus. TENN. *Tirones*. Cantabrig. unus. *Tironum* quatuor MSS. Scriveriani, & meorum unus. Livius xxiii. 36. *Insolenter laetum exercitum tironum*. Sed praestat vulgatum cum Tennulio re-

III. 4 Fabius Maximus adversus Hannibalem, successibus proeliorum insolentem, recedere ab ancipiti discrimine, & tueri tantummodo Italiam constituit, Cunctatorisque nomen, & per hoc summi Ducis meruit.

IV. Byzantii adversus Philippum ⁵ omne proeliandi discrimen evitantes ^a, ommissa etiam finium tutela, intra munitiones oppidi se receperunt; adsecutique sunt, ut Philippus obsidionalis morae inpatiens recederet.

V. Hasdrubal, Gisgonis filius, secundo Punico bello, ⁶ in Hispaniam victum ^b exercitum, quum

^a Vulgo VITANTES. ^b Vulgo DUCTUM.

tinere. Sic passim *Victor exercitus*. vid. L. II. 2. 11. *Tiro exercitus* Livio L. XLII. C. 55. *Cui si vexatis hominibus equisque tironem exercitum ducenti*. Hirtius de B. Hisp. C. 28. *quod exercitum tironem haberet*. Vegetius L. III. C. 10. *si tironem aut diu armis desuetum exercitum ducit*. OPPEND. Sic legendum e MSS. quoque docui in Auctore B. Hisp. C. 25. *Sed exercitum tironem non audent in campum deducere*. Adde Drakenb. ad Liv. L. IX. C. 18. *Tironem, aut mala disciplina institutum exercitum acceperunt*. IDEM *Cur. post.*

4 Fabius] Addunt praenomen Q, duo Scriverii Codices, & Hilfensli.

5 Omne proeliandi discrimen] Male tres Reg. *Omni proeliandi discrimine*. Statim *Vitantes*. Unus Reg. & Vossianus. *Evitantes*. Aurel. Vict. de Tullia. *Mulionem evitantem, super ipsum corpus carpentum agere praecipit*. Nepos Alcibiade C. 4. *Utilissimum ratus independentem evitare tempestatem, clam se a custodibus subduxit*. Horat. I. od. I. *Me-*

taque servidis Evitata rotis. Frontin. 2. C. 3. §. 8. *Decertandi necessitatem evitans*. TENN. Duo etiam Leidenfes. Gudianus, Mediceus & Edd. Rom. ac Bonon. *omni discrimine vitantes*. Cantabrigiensis amplius *omni discrimine vitato*. Sed videtur potius praecedenti voci *discrimen* adhaesisse praepositionem *seu*, compositi *evitantes*. L. III. C. XII. §. 1. *Suspetae noctis periculum evitatum est*. quare id reposui. Utrumque autem tam *vitare*, quam *evitare* rectum & Latinum est. De *vitare* vide Cl. Burm. ad Phaedr. F. 31. *Dein adsecuti sunt* Medic. & Leid. *secund*. OPPEND.

6 In Hispaniam ductum exerc.] MSS. in *Hispania victum*. Et sic L. nam Scipio in *habat* exercitui non ducto, sed victo. TENN. Keuchenius invenerat in Ed. Paris. *victum*, sed non probabat. Perperam. Unice enim verum est *to victum*, & historiae veritati consentaneum, teste luculentq Livio L. XXVIII. C. 2. & 4. Flagitat id quoque sequens vox *inflaret*, victis scilicet. Neque aliter legunt MSS. omnes Scri-

quum P. Scipio instaret, per urbes divisit. ⁷ Ita factum est, ut Scipio, ne obpugnatione plurium oppidorum ⁸ distringeretur, in hiberna suos reduceret.

VI. The-

a Vulgo ITAQUE.

veriani & mei ac Ed. prima. Margo. Hittorpianae Editionis primum ex conjectura habet *du-ctum*. In Leid. sec. *Vidus*. Ex Anglicis Codicibus placuit etiam doctissimo Wasse. Verum pro in *Hispaniam* nolui temere reponere *Hispania*. Nam alterum servant plerique Codd. & Ed. prima; & notare potest intra *Hispaniam*. L. II. C. 4. §. 4. *Acie[m] quam is in Achaiam per angustias Thermopylarum direxerat*. Justin. L. XLII. 5. *Caesarem in Hispaniam bellum tunc temporis gerentem*; ut est in duobus etiam Orvillii Codd. In uno ejusdem Codice L. v. C. 1. *Dum Athenienses in Siciliam bellum gerunt*. & L. III. C. 1. ubi vide, uti & quae congesserunt Schegk. ad Vellej. L. 11. 59. Passerat. ad Propert. III. 7. Daviel. ad Hirt. B. Afric. C. 47. Wasse ad Sallust. B. Catil. C. XI. & quos adduxit Cortius ad B. Cat. C. 19. ac nos ad Obseq. C. 100. Liv. L. XXIII. 3. *Clau-fos in curiam*. xxx. 10. *In animum habere*. Vide plura ad C. 11. 5. XII. §. 10. ad L. 11. I. 14. 2. 10. in *Africam* MSS. OUDEND. Consule quoque Cl. Drakenb. ad Liv. L. X. C. 19. Si tamen quis praeferat cum aliquot MSS. & in his Scriverii aurato, ablativum hic & alibi, non ei refragabor. Adi Wopkens. ad Justin. L. III. C. 1. *IDEM Cur. post.*

7. *Itaque*] MSS. Scriveriani, & octo mei meliores *ita*. Vere. Livius L. XLV. 32. *Ita factum est, ut* &c. Flor. L. 11. C. 6. *Sic factum est, ut*. Supra C. 1. §. 9. *Ita ex duobus ducibus alte-*

rum celavit &c. Vide mox Ex. 8. L. 11. 5. 31. 42. Paulo ante in 2. MSS. deest Scipionis praenomen. OUD.

8 *Distringeretur*] Sic MSS. unus tamen Reg. *Disineretur*. Quod verbum cessit bello occupatis. Caesar. 2. Bell. Gall. C. 5. *Docet, quantopere reip. communisque salutis interfit, manus hostium distineri, ne cum tanta multitudine uno tempore confligendum sit*. Lib. 3. B. Gall. C. 11. Q. *Titurium Sabinum legatum cum legionibus tribus in Unellos, Curiosolitas, Lexobiosque mitti, qui eam manum distinendam curet*. L. 7. C. 50. *Quos Caesar ab dextra parte alio adiensu manus distinendae causa miserat*. 2. bell. civ. C. 17. *Caesarem ad Massilam distineri cognovit M. Varro*. Tacit. 4. Hist. 55. *Omnes exercitus suis quemque bellis distineri*. Cic. Phil. 11. *Nos alio bello distineri puret*. Justin. 31. C. 1. *Ne uno tempore duplici bello Romanae vires distinerentur*. TENN. *Distineri* de iis, qui bifariam hic & illic in bello occupati sunt, recte dici certum est, & alias latius hoc ostendendi erit forsitan mihi necessitas. Verum non minus hoc in sensu bonum est *no distringere*, quod Scriveriani, & mei Codd. servant, nisi quod unus & alter solito more habeat *distingeretur*. Medic. pr. *distraheretur*. Livius L. xxxv. C. 18. *Hannibalem in Africam mittendum esse ad distringendis Romanos*. L. XLIV. 35. *Populatione maritimae orae distringere copias regias*. Flor. L. 11. C. 13. *Ipsi quidem, ut Romanum a tergo distin-*

VI. Themistocles, adventante Xerxe, quia neque proelio pedestri, neque finium tutelae, neque⁹ obsidioni credebat sufficere Athenienses, auctor fuit eis, liberos & conjuges¹⁰ in^a Troezena, & in alias urbes¹¹ emittendi, relictoque oppido, statum belli ad navale proelium transferendi.

VII. Idem fecit in eadem civitate¹² Pericles

^a Vulgo deest IN.

Aringerent, ubi vide Celeb. Duker. & Ampl. Cuper. Lib. IV. Observ. C. 5. Infra C. 8. §. 1. *Discordiam moveret, qua consensus Romanorum distringeretur*, ubi male Tennul. explicat. Hinc *d'strictus*, qui diversis, variisque curis occupatus est. Adi nos ad Lucan. L. X. 422. Statim Medic. pr. in hibernas red. secund. in hibernas nostros r. OUD.

9 *Obsidioni*] Tolerandae scilicet. alias legitur *subsidiōni* & mox *amandandi* pro *emittendi*. Moxius. Hittorp. & Wechellii oraē exhibent *subsidiōni*.

10 *In Troezena*] Revocavi praepositionem ope Mstorum Scriverii, & meorum, in quibus omnibus recte adest, ut & Ed. Paris. Ejecerunt Editores, credentes, Grammaticorum regulam, qua volunt, nominibus urbium non addi praepositiones, semper esse veram. Minime. Sexcenta exempla contrarium docent. Cicero ad Attic. L. III. in Arpinum me hoc tempore abdam. Plaut. in Pseudolo: *illam in Sicyonem ex urbe abduxit modo*. Consule modo Scioppium & Sanctium in Minerv. L. II. C. 5. p. 186. 187. & Perizon. *ibid.* L. IV. C. 6. n. 1. 2. 3. Dein *Troezenen* est in Edd. pp. ut vulgo apud Nepotem, quamquam & illic alii Codd. Graeca forma *Troezena*. Certe rectius. Nam nominativus etiam apud Latinos est *Troezen*; & noster Grae-

cas terminationes amat; ut alibi erit ostendendum. Ovid. Epist. Her. IV. 107. *Hic tecum Troezena colam, Pitheia regna*. OUDEND.

11 *Emittendi*] Unus Hill. & duo Regii *ominandi*. Unus Reg. *eminandi*. Forte *eliminandi*; *Moxius Amandandi*. TENN. *Emittendi* ex meis solummodo retinent Leid. sec. & duo Scriveriani Codices, qui Stewechianae Editionis margini alleverat quoque *eliminandi*. Quod placere nequit; quia id verbum ignominiae notam in se continet. Octo *eminandi*, Unus Scriv. & Gudian. *ominandi*; unde transpositis fere litteris forsitan optime scriberemus *amovendi*. Leidensis prim. *eminendi*. *Deponere, asportare, demandare* Cicero, Nepos, Justinus in hac historia utuntur. *Amandandi*, vel *omnino amandandi* si in aliquo Codice exstaret, libentius admitterem. Cicero L. VII. ad Att. Ep. 13. *Itaque de Ciceronibus nostris dubito, quid agam. Nam mihi interdum amandandi videntur in Grasciam*. Livius L. XXXIX. 13. *Ut se extra Italiam aliquo amandarent*. *Minare* apud fequioris aevi scriptores significat, *agere, pellere gregem*: Unde hoc loco videntur librarii compositum fabricasse *eminare*. Nam a Frontino esse profectum, persuadebit mihi nemo. OUDEND.

12 *Pericles*] Quid? Ergone Pericles umquam Atheniensibus auctor

cles ¹³ adversum Lacedaemonios.

VIII. Scipio, manente in Italia Hannibale, transmissio in Africam exercitu, necessitatem Carthaginensibus inposuit revocandi Hannibalem. ¹⁴ Sic ^a à domesticis ¹⁵ finibus hostile transtulit bellum.

IX. Athe-

^a Vulgo SICQUE.

stor fuit. urbem cum conjugibus & liberis, rebusque pretiosissimis deferendi eaque omnia alio amandandi? Id nemo tradit. Verum, cum Peloponnesii fines Atticos depopularentur, Pericles cum Atheniensibus, nihil sentientibus hostibus, naves conscendit. & totam Spartam deprædatus est, & cogit eos ex agro Attico ad sua defendenda reverti. Consule Thucyd. L. II. Plutarch in e. jus vita. Polyæn. L. I. 36. Justin L. III. C. 7. aliosque Levissima vero opera noster auctor tam turpis erroris absolvi potest, si hoc exemplum hinc transferamus post Ex. 9. ut in litteris ad me datis verissime monuit doctiss. P. W. Hefling. Infra aliquoties occurreret, ordinem horum exemplorum contra fidem historicam esse immutatum (V. L. II. C. 8.) quod facile accidere potuit: dum librarii omissioni casu vel incuria exemplum, animadverso errore, quovis loco tantum inseruerint, credentes perinde esse, ubi ponatur. OUDEND.

¹³ *Aversum*] MSS. quatuor & Edd. veteres *adversus*. crebro hæc commutantur in nostro.

¹⁴ *Sicque*] Hoc nemini credo placere posse: quare rescripti sic auctoritate utriusque Medicei, Palatini, Gudiani, Vossiani, Hilensb. & aliorum. Vide ad Ex. v. OUDEND. Ineptum istud *sicque*. quod sustulimus, sæpius intrusum quoque est Appulejo, & præsertim a Colvio, sed plerisque e locis bene per recentiores

rejectionem. Sic L. II. p. 25. sicque *judicii hujus*, apud me certa & *statuta ratione*. cum e MSS. legi debeat; *sicque* J. H. A. M. C. E. *Sto. ratio*. pag. 33. sicque *paratus*. p. 42. sicque *proclivatus*. L. X p. 230. sicque *elusus*, pro simplici *sic*, ut p. 37. *sic desolatus*. Restat etiam prave in Curtio L. VII. C. 8 §. 11. sicque *locuos esse*. & Apollinari S donio L. I. Ep. 2. Sicque *prae foribus inermuratur* L. IV. Ep. 21. Sicque omnes &c. IDEM *Cur. post.*

¹⁵ *Finibus hostile*] Sic omnes MSS. nullus in *hostiles*. TENN. Primo pro *finibus* in duobus Scrivetii, meisque decem, scribitur *funeribus*, quod notaret vulnera & clades, quibus Romanos adfecit Hannibal. Sed quæ est locutio *transferre bellum a funeribus*? Et non magis adridet *hostile*. *Hostile* bello non additur, nisi ad differentiam civilis vel servilis belli. Quare rectius foret, si MSS. addicerent, *in hostiles* sc. fines, ut coniecit Freinshemius, & temere damnavit Keuchenius. Sic *domesticis finibus nostros* opponit L. I. 8. 4. & similis mihi videtur hic fieri obpositio. Quare placuit ea conjectura quoque Berneggero ad Justin. L. XXII. C. 4. *Statuit bellum in Africam transferre, mira proorsus audacia, ut, quibus in solo urbis suæ par non erat, eorum urbi bellum inferret, & qui sua tutari non poterat, impugnaret aliena*. Quia in tot MSS. est *funeribus*, crediderim, quaedam hic excidisse, vel simpliciter rescribendum esse *sic a*

IX. Athenienses, quum ¹⁶ Deceliam ^a castellum ipsorum Lacedaemonii ¹⁷ communissent, & frequentius vexarentur, classem, ¹⁸ qua Peloponnesum infestarent ^b, miserunt: consecutique sunt, ut exercitus Lacedaemoniorum, qui erat Deceliae, revocaretur.

X.

a Vulgo DECELIAM & DECELEAE. *b* QUAE VULGO & INFESTARET.

domesticis finibus hostile transtulit vallum. Quidquid sit, auctor ob oculos habuisse videtur ip'am Scipionis hac de re orationem in Livio L. XXVIII. C. 44. *Requiescat aliquando vexata tam diu Italia: oratur evaseturque invicem Africa. Castra Romana potius Carthaginiis portis immineant, quam nos iterum VALLUM HOSTIUM ex noeniibus nostris videamus. Africa sit reliqui belli sedes: illuc terror fugaque, populatio agrorum, ceterae belli clades, quae in nos per XIV. annos ingruerunt, vertantur.* Adde L. XXIX. 26. 27. OUDEND.

¹⁶ *Deceleam*] MSS. *Deceliam*, & infra *Deceliae*. Et apud omnes Latinos sic editur. Graecum *ii* Latinis in *i* venit. Δάρειος *Darius* C. 5. 25. Βασίλειος *Basilius*. Ἀλεξάνδρεια *Alexantria*. Steph. Δικέλια δῆμος τῆς Ἰαποθωατίας φυλῆς ἀπὸ τῆς ἡγασμένης τοῖς Διοσκώρις εἰς Ἀπίδας. Meursius de Pop. Att. censebat prudenter excidisse nomen *Deceli*, tanquam scriptum fuisset. Εἰς Ἀπίδας Δοκίμα. Ut Deceliam munirent Lacedaemonii, auctor fuit Alcibiades, patriae suae male iratus. Schollat. Aristoph. Ran. act. 5. scen. 4. Ὁ Κλέβης Ἀλκιβιάδης μεταχωρῆσθαι πρὸς Λακεδαιμονίους, ἕως καὶ παθεῖ Ἀθηναῖοι ἐπιτιμηθῆναι Δοκίμα. ἢ δὲ Δοκίμα χάρα ἐν Ἀττικῇ. ἕως τιχυσίσις μίγας ὁ κίνδυνος Ἀθηναίους μὴ δυναμένους ἐξελθεῖν. Polyæn. lib. 1. Δικέλιαν αὐτοῖς

ἐπιτιμηθῆναι, ὡς ἐκ αὐτῶν ἴτι σὸχόντων ἴτι τὰς ἀπὸ τῆς χάρας προσόδους. ἴτι τὰς ἀπὸ τῶν ἀργυρίων. *Δικέλια* contra Athenienses Deceliam, ne illi etiamnum haberent reditus ex regione, neque ex argentifodiis. Inde bellum Decelianum. TENN. Rectius Keuchenius scripserat, in multis Latinorum nominibus Graecum *ii* tam in *e* mutari, quam in *i*. Sicut vero quaedam nomina sunt, quae recipere amant *e*, ita rectius esserunt per *i*. de quibus dixi ad Lucenum L. 111. 281. & L. IX. 963. Adde Markl ad Stat. L. IV. Silv. 3. 59. Ultimae classis unum fuerit *Decelia*. Nam per *i* in Scriverianis & meis, ac Edd. pp. constanter esserunt, uti & apud Nepot. in Alcib. C. 4. Hinc Adjectivum Δικελικός penultima brevi, cuius exempla vide apud Holsten. ad Stephan. rescripsi igitur *Deceliam* & *Decelae*. Similia vide infra ad L. 11. C. I. 9. *Chaeironia*, & *Maninia*. OUDEND.

¹⁷ *Communissent*] *Communissent* & *communivissent* unus & alter. *frequenter* Paris. Edit. dein *consecuti sunt* uterque Medic. & unus *erant, revocarentur*.

¹⁸ *Quae infestaret*] MSS. *qua* P. unus R. *qui* P. Omnes MSS. *infestarent*. Et sic lege. TENN. Ut vulgata lectio per se proba sit, & minime rejicienda, hoc tamen loco propter constantem factis Scriverii, meorumque Codicum scripturam non amplius admi-

X. ¹⁹ Imperator Caesar Domitianus Augustus, quum Germani more suo e saltibus & obscuris latebris subinde impugnarent nostros, tutumque regressum ²⁰ in profunda silvarum haberent, ²¹ li-

mi-

missimus. Habent enim illi quoque cum Ed. Bononiensi & Parisiensi qua infessarent. OUDEND.

¹⁹ Imperator] Deest haec vox in Palat. & uno Scriverii, in quo C. Caesar. v. C. 1. §. 8. Mox ingressum Ed. Wechelii.

²⁰ In profunda silvarum] Haec quidem Graeca est syntaxis. Actor. I. C. 8. Ἐως ἰσχυρὰ τῆς γῆς. Cic. Att. κατὰ τὴν πλείμην. Isocrates. τὸ κρᾶτιστον τῆς φιλοσοφίας. Verum Latio tam frequens, ut vix Romanus auctor ea careat. Tacit. 4. ann. 59. *Anceps periculum auxilium vana rumoris.* I. Aeneid. 426. *Miratur portas strepitumque & strata viarum.* 2. Aeneid. 332. *Angusta viarum.* ibid. 724. *Ferimur per opaca locorum.* 5. Aeneid. 694. *Tonitruque tremiscunt ardua terrarum.* Terent. Eun. 2. 2. 6. *Quid istuc ornati est?* Lucret. 2. v. 16. *Qualibus in tenebris vitae, quantisque periculis Degitur hoc aevi quodcunque est?* L. 6. v. 95. *Principio tonitru quatiuntur coerulea coeli.* ibid. v. 331. *Penetrat per rara viarum.* Ovid. 8. Met. f. 11. *Ardua montis.* Boëth. 2. Philof. *Nondum maris alta secabant.* Min. Fel. *Quid loquar apte disposita recta montium, collium flexa, porrecta camporum.* Symmach. 3. Epist. 15. *Ne sorte creditum nostrum aevi tui subita praeveriant.* L. 2. Epist. 80. *Communia pignorum.* Flor. 2. 6. *Inter diversa terrarum.* Justin. 41. C. 1. *Profunda camporum, praerupta collium, montium ardua.* TENN.

²¹ Militibus] Scribo limitibus. SCRIV. *Militibus.* Sic omnes MSS. Verum Miles agi non dicitur, nisi cum cogitur, invitus ducitur. Justinus I. C. 6. *Terga vertentes* (sic lege cum celeberrimo Grae-

vio) *ferro agi in hostes jubet.* Quod hic est *ἰσχυρὰ* Sed Gujeto ad marginem libri sui notavit *limitibus.* Et sic ad 3 MSS. *Hil-* margines inveni. *Limitem agere* Latinissime dicitur pro ducere *limitem* circa aliquod occupatum solum. Tacit. Germ. C. 29. *Mox limite acto, promotisque praesidiis sinus imperii & pars provinciae habentur.* Frontin. L. 1. C. 5. n. 10. *Ab altera parte limitem agere coepit, tanquam per eum erupturus.* Sic Gujeto notatum in ora libri, & Wechelii in contextu fuerat; cui lectioni fidem faciunt sequentia. *Universi a limite obstituerunt.* Sic MSS. Aggenus. *Limitibus secundum suam legem latitudines dabimus, & aperti in perpetuum cogemus. Plurimum enim agentibus praestat actuarii perpetua rectora, ex hac divertit nisi per negligentiam non potest. Agentibus nimirum limitem. Hinc ager mensura actus. ibid. Subsecivum intervenire non potuit: Quia mensura actus non est, de quo remanere aut subsecari aliquid potuisset.* In *limitibus* provinciarum antiqui habuerunt clausuras. burgos, castella. Cod. de officio praefecti praetorio Africae 2. §. 4. *Ad illos fines provincias Africanas extendere, ubi ante invasionem Vandalorum & Maurorum Resp. Romana fines habuerat, & ubi custodes antiqui servabant, sicut ex clausuris & burgis ostenditur.* Auctor (quem Philosophum probat sua praefatio) de rebus bellicis, addit notitiae utriusque imperii. *Est praeterea inter comoda Reip. utilis limitum cura ambientium ubique latus imperii, quorum tutelae assidua melius castella prospiciunt.* Paulus Orosius in

mitibus^a per centum viginti millia passuum actis, non mutavit tantum statum belli,²² sed subjecit ditioni suae hostes, quorum refugia²³ nudaverat.

C A P.

^a Vulgo MILITIBUS.

in Valentiniano. *Crebra per limitem habitacula constituta burgos vulgo appellat.* Spartianus Hadriano C. 12. *In plurimis locis, in quibus barbari non fluminibus, sed limitibus dividantur, stipitibus magnis in modum muralis sepi funditus jactis atque connexis barbaros separavit.* Qui praesidium agebant in limitum propugnaculis, appellabantur milites limitanei. Cod. eod. §. 8. *Extra Comitatus milites, qui per castra sunt, milites limitanei constituantur, qui possint & castra & civitates limitis defendere & terras colere.* Notitia Occidentis imperii recenset *Duces limitum provinciarum undecim.* Vide de limitum & agrimenforum ratione Salmasium ad Solinum pag. 669. & seqq. *Sic mensuras agere.* Plinius 10. Ep. 23. *Videntur enim non mediocres pecuniae posse revocari a curatoribus operum, si mensurae fideliter aguntur. ff. si mensor. f. m. d. l. 2 §. 1. Sed si ego tibi, cum esset mensor, mandaverim, ut mensuram agri ageres.* TENN. Verissimam Scriverii emendationem tandem in textum recepi; licet mei quoque

codices mordicus retineant *mitibus*; quod ineptum est. Quam crebro hae voces confusae fuerint, diximus ad Lucanum L. 1. 404. *promoto limite.* ubi ante Gronium erat *milite.* OUDEND.

22 *Sed subjecit.* Omnes MSS. *Sed & subjecit.* TENN. Et addunt Scriveriani & mei quoque cum Edd. ante Modium vel Stewechium. etiam Leid. sec. & Gudian. In solo Mediceo secundo non comparet. Absque illo esset, libenter adjecissem copulam; Nunc scio, saepe hac in constructione eam omitti. vid. Duker. ad Florum L. 111. C. 4. 4. Sallust. B. Cat. C. 18. *Non Consulibus modo, sed plerisque senatoribus & passim.* Noster ipse L. 111. C. 16. 2. *Non tantum ad p. p. usum, sed in posterum praestitit.* L. 11. 7. 27. *non cohortibus tantum, sed centuriis.* Vide etiam ad L. 11. 1. 15. Dein Edd. Romana, Bonon. & Wechelii subiidit. Hitortp. margo subegit. OUDEND.

23 *Nudaverat*] Sic omnes MSS. Excisa silva, atque in exstruendo limite seu vallo consumpta. SCRIV. Cur. post.

CAP. IV.

De transducendo exercitu per loca a hosti infesta.

EXEMPLUM I.

Aemilius¹ Paullus² Cos. quum³ in Lucanos juxta litus angusto itinere exercitum duce-
ret, & Tarentini ei classe insidiati, agmen ejus
4 scor-

¹ PAPUS Ed. Tenni.

¹ *Hosti infesta*] *Hostibus* Medic. sec. *hostium* unus ad marginem. pro *infesta* Leid. pr. *manifesta*. Ut dixi initio, videtur esse scribendum *hosti* vel *hostibus infesta*. Duo autem habent *deducendo*. OUDEND. Vel legendum *hostibus* in Ablativo, vel *infessu*: ut dixi. Vid. ad Sueton. Aug. C. 8. *per infestas hostibus vias*. Nisi quis *hosti* vellet esse sextum casum, ut *fusti, igni, sui* &c. IDEM Cur. post.

² *Papus*] Fuit is quidem Q. Aemilius Papus, qui A. CDLXXI. cum C. Fabricio Lufcino Consul fuit, & contra Tarentinos & Lucanos aliosque bellum gessit: Vide Pigh. Fast. T. 1. p. 416. Verum, cum constanter scripti cum Sano retineant *Paullus* ob rationes ad Cap. secundum §. 7. adductas, ego nihil mutari velim. Quare restitui *Paullus*; donec certi magis sumus, tales errores non venisse ab ipsis auctoribus. Aliter, ut ibidem dixi, malim delere *Paullus*; sicut etiam hic abest a Palatino. OUDEND. Nequaquam Q. Aemilius Papus. Cos. 1. cum Fabricio A. CDLXXI. rem gessit contra Tarentinos, ut male ex Pighio statui in notis meis; sed sequente Anno L. Aemilius Barbula Cos. ut rectius idem T. 1. Fast. p. 429. docens, eo demum anno bellum in Tarentinos esse decretum. Ac Freins-

hem. quoque ad Epit. Liv. XII. C. 21. hanc actionem L. Aemilio tribuit. Immo diserte Zonaras L. VIII. Ann. C. 2. ei bellum decretum, ejusque actiones eo anno refert. Adde Oros. L. IV. C. 1. Unde & anno CDLXXIII. de Tarentinis, Samnitibus & Salentinis triumphavit, ut testantur Capitolini Triumphales Fasti. Nequaquam igitur *Paullus* est mutandum in *Papus*: quod & voluit Graevius ad Amicit. Ciceronis C. 11. Sed potius e Palat. Cod. delendum est cognomen; Sicuti Orosius & Zonaras id quoque omittunt. Saepe librarii adjecerunt cognomen ab Auctore omissum, & aliquoties alienum. Adi ad C. v. Ex 12, 16. C. XII. Ex. 3. IDEM Cur. post.

³ *In Lucanos*] Tres Hill. *In Lucanis*. h. e. in *Lucania*, ad mare Tyrrhenum juxta litus ducebat *Aemilius Papus*, ut legendum docuit me J. G. Graevius. Liv. 9. C. 40. *Pari subinde periculo gloriaeque eventum bellum in Samnitibus erat*. Tacit. Germania C. 41. *In Harmunduribus Albiis oritur*. Cato Fragn. *Fluvius Iberus oritur ex Cantabris, magnus atque pulcher, pisculentus*. Euripides Iphig. in Aul. v. 71. de Paride *Ἐλθὼν δ' ἐκ Φρυγῶν ὁ τὰς Διὸς κρῖνας*. *Veniens autem ex Phrygiis Dearum iste Judex*. Just. 1. 6. *In Persis genitum*. 12. C. 5.

⁴ scorpionibus adgressi essent, ⁵ captivis latera euntium praetexuit, quorum respectu hostes inhibuere tela.

II. Agesilaus Lacedaemonius, quum praeda ⁶ onustus ex ⁷ Phrygia rediret, insequerenturque hostes, & ad locorum obportunitatem lacefferent agmen ejus, ordinem captivorum ab utroque latere exercitus sui ⁸ explicuit^a: quibus dum par-
citur

^a Vulgo ADPLICUIT.

In Baſtrianis quoque Sogdianisque XII. urbes condidit. 20. C. I. Piſae in Liguribus Graecos auctores habent. TENN. Duodecim mei codices cum Ed. Parif. in Lucanis. Quod praefero. Non quod certo ſciam, illic rem actam eſſe; ut ſecure ſupponit Tennul. Sed quod non tam contra Lucanos, quam contra ipſos Tarentinos, quorum ſocii erant Lucani, exercitum duxerit Aemilius. Cetero quia in Lucanos eo ſenſu aeque Latinum, ac in Lucanis ſeu Lucania. Immo ſtilus auctoris videbitur alicui magis juvare ⁴ in Lucanos i. e. contra, quam Lucanis. Sic §. 8. In Piſidiam exercitum duceret. C. VI. §. I. Cum ex Samnio in Lucanos exercitum duceret. Retinui igitur vulgatum; licet Mſtorum auctoritati cedere malim. OUDEND. Recipienda eſt omnino conſtans MSS. lectio in Lucanis, ſive Lucanorum regione. Vid. Drakenb. ad Liv. L. IV. C. 41. in Poſſeis. Plin. L. VIII. C. 6. Elephantos Italia boves Lucas appellavit, in Lucanis viſos. infra C. 6. ex Samnio in Lucanos. Adde Jul. Obſeq. C. 98, 103, 112. IDEM Cur. poſt.

4 Scorpionibus] Scorpio non hic eſt machina, ſed telum. Iſidor. L. 18. C. de ſagittis. Scorpio eſt ſagitta venenata arcu vel tormentis excuſſa, quae dum ad hominem venerit, virus, quae ſigit, inſundit; unde & ſcorpio nomen

accepit. Quin etiam Scorpione epistolae miſſas teſtatur Salluſtius tertio hitoriarum. Epistolam, forte cum ſervo nacti, praedatores Valeriani ſcorpione in caſtra miſere. TENN. Vid. Steweck. ad Veget. L. IV. C. 22.

5 Captivis latera e. praetexuit] Alias captivos lateri e. p. SCRIV. Sic omnes MSS. & ratio legi doçent. [ſcilverius nequicquam adfert Captivos lateri e. p.] Tacit. Germ. C. 34. Utraeque nationes uſque ad Oceanum Rheno praetexuntur. TENN. Scriverius tantum monuit, in aliis Edd. ita legi, ut in ora Ed. Hittorp. & Wechel. Sanutus exercitus latera captivis obtexit. Sed vide ad Lucan. L. x. 537. denſae praetexunt litore claſſes. & paſſim. OUDEND.

6 Onustus] Duo Reg. duo Hill. (& multi mei, ut ſemper) honuſtus. Verbum proprium praedis, 1. Aeneid. v. 293. Hanc tu olim coelo ſpoliis orientis onuſtum Accipies ſecura. Nepos Alcibiade. C. 5. Ita praeda onuſti, locupletato exercitu, maximis rebus geſtis, Athenas venerunt. Salluſt. Jug. C. 87. In agrum fertilem & praeda onuſtum proficiſcitur. Phaedrus Fab. 68. Onuſtus qui ſacrilegio cum diſcederet. TENN. Vid. Gron. ad Liv. L. XXIX. 27.

7 Phrygia] Duo Reg. duo Hill. alique Frigia. TENN.

8 Adplicuit.] Elegantius dixit-

citur ab hoste, spatium transeundi habuerunt La-
cedaemonii.

III. Idem, tenentibus angustias Thebanis, per
quas ^a transeundum ^a habebat, flexit iter, quasi
The-

^a Vulgo TRANSIRE:

set auctor *exercitus*, si quidem hoc verbum adhibuit. Verum *applicuit* vel *applicavit*, quod est in Mediceo, auctoris hic esse non puto. Nam optimi Codices, Regii prim. Gudianus, Palatin. Leidensis secund. cum tribus aliis scribunt *explicit* i. e. captivorum ordinibus latera exercitus in longum praetexuit. Militaris autem rei verbum est *explicare*. Livius L. 1. C. 27. *Erigit totam aciem, fluctuansque animo, ut tereret tempus, ordines explicat.* Noster L. 11. C. 2. *Phalangi regis Pyrrhi explicitae restiti.* Adposite hoc libro C. 6. §. 1. *Explicato per utraque latera milite.* Adde Gronov. ad Livium L. XLIV. 38. me ad Lucan. VII. 417. OUDEND.

9 *Transire habebat*] Sic unus Reg. Reliqui omnes, *Transeundum habebat.* Sed nihil mutandum. Frontin. L. 1. C. 5. §. 1. *Cum a tergo instante hoste flumen trajicere haberet.* Sic proferunt omnes MSS. Lactant. L. 4. C. 20. *Instit. Testamentum quod per Christum dari haberet.* Sueton. Augusto C. 58. *Quid habeo aliud Deos immortales precari, quam ut hunc consensum vestrum ad ultimum vitae finem mihi perferre liceat.* Act. Apost. 4. 14. *ὁδοὶ ἔχον ἀτυχεῖν.* Lactant. 7. C. 6. *Quid enim habent dicere, cur Dii hominibus tam diligenter suis quaeque temporibus exhibeant?* TENN. *Avebat* forte; sed vulgatum illud tolerari potest, & sic, ni fallor, loquitur Vitruvius, & de hoc loquendi genere, si recte memini, ubi scribit If. Casaubonus. vid.

ad Frontinum L. 1. 5. I. SCRIV. *Cur. post.* Keuchenius ait, sollemne esse Frontino. Graecorum ἔχει usurpare ἀρτί τὸ διαπύαι: & tum subjungit exemplum Capituli quinti, aliaque, ubi ponitur *ne-cesse habere.* Inepte. Si enim hic explicari deberet per *poterat*, cum qua significatione confudit etiam Scriverius, nihil refrageret. Sed sensus est, *per quas transire debebat.* Uti & Cap. quinto. Jam vero *habeo facere* pro *debeo facere*, barbarum est; certe minime conveniens aëvo Frontini. Vide Vorstium de Latin. merito susp. C. 6. Exempla, quae adducit Tennulius, nihil juvant; nam in tribus ultimis significat *habeo τὸ possum, ἔχει.* Et praeterea; num Lactantius idoneus Latinitatis probandae in longe antiquioribus scriptoribus poterit esse testis? Non dubito ergo, quin hic legi debeat *transeundum habebat*, ut est in quatuor Scriverianis, meisque novem MSS. In Palatino *terras eundum*. §. 7. *Com transeundum exercitum haberet per loca.* L. III. C. XI. §. 1. *propter quas redeundum habebat.* & saepe. Atque ita Plinius, Tacitus, Statius, Petronius & alii. Vide Fabri Thesaur. & Markl. ad Statii Silv. L. 11. Praef. *Excusandam habuerim celeritatem.* Sueton. in Caesare C. 68. *Ut consolandos eos magis imperator, quam puniendos habuerit.* Cap. quinto excidisse omnino puto *neceffe*: ut illic videbimus. OUDEND. Adde Heusingerum in Antibar. p. 470. & sic e MS. & Ed. Rom. restituendum Auctori de
Corr.

Thebas contenderet. Exterritis Thebanis, digressisque ad tutanda moenia, repetitum iter, ¹⁰ quo ^a destinaverat, ¹¹ emensus est, nullo ¹² obistente.

IV. Nicostratus, dux Aetolorum adversus Epirotas, quum ei aditus in fines eorum angusti fierent, per alterum locum inrupturum se ostendens, ¹³ omni illâ ad prohibendum occurrente ¹⁴ Epirotarum multitudine, reliquit suos paucos, qui speciem remanentis exercitus praeberent: ^b Ipse cum cetera manu, ¹⁵ qua non ^c expectabatur, aditum intravit.

V.

^a Vulgo QUOD. ^b Vulgo ET IPSE. ^c Vulgo EXPECTABATUR ADITUS.

Corr. Eloq. C. I. ut aut de ingeniis nostris male existimandum habeam. Vulgo sit. De se loquitur Auctor, ut in seqq. IDEM Cur. post.

¹⁰ Quod destinaverat] Scriverii quatuor, Regius prim. Palatin. Uterque Leidd. Hillensb. duo Cantabrig., Mediceus sec. Coll. Voss. & alii cum Bdd. Rom. Bonon. & Paris. quo. Mutatum hoc non oportuerat. Curt. L. VII. 2. 19. Quo destinaverat, perveniunt. Virgil. quove tenetis iter. Livius quo intendit, pervenit. eo usque, quo destinaverat iter. OUDEND.

¹¹ Emensus] Male in uno Reg. Emersus. Ovid. 1. Factor. Emersus longi claviger orbis iter. 9. Metam. Celerique carina Aegeas metiris aquas. Seneca Med. 611. Et tot emensus pelagi labores. Virg. 3. Aeneid. 153. Nos tumidum sub te permensi classibus aequor. Lucilius S. 30. v. 87. Vir mare metitur magnum, & se fluitibus tradit. Sen. Excerpt. L. 3. Cont. 3. Una periclitatus est, una omnes emensus est terras, tantum reliquit me ad paternam domum. Curt. 6.1. Emersus cur-

su omne spatium, quod acies Lacorum obtinuerat. TENN. Duo mei emensus male. vid. Gron. ad Liv. L. XXXVIII. 17. Infr. 111. 12. emensus iter, ubi eadem varietas.

¹² Obistente] Reg. subsistente. n. 14. nullo obstante. TENN. Subsistente Medic. sec.

¹³ Omni] Deinde Medic. pro omnia sec. inox concurrente Cantabrigiensis. pro illa forsitan illi vel illic reponi posset; nisi verius videretur, illa sumendum pro illa parte, illa via. vid. ad L. 11. 5. 21. OUDEND.

¹⁴ Epirotarum] Tres Reg. duo Hill. Epyrotarum. TENN.

¹⁵ Qua non expectabatur aditus, intravit.] Legerim, qua non expectabatur, intravit. nisi hoc magis placuerit, qua non sperabatur aditus, intravit. Itidem L. xxv. Codice Theodosiano, de petitionibus: Cum per Illyrici partes barbaricus speraretur incursus. sperare, pro timere. Sic Vegetius noster Lib. 111. C. 20. Non sperante eo ambas alas tuas incitare te conyinit. Virgilius.

V. ¹⁶ Autophradates Perfes, quum in Pisidiani exercitum duceret, & angustias quasdam Pisidae occu-

— tantum sperare dolorem. STEW. Ariadna apud Catuli.

Non hoc miseræ sperare jubebas

Stewechius: qua non sperabatur aditus, intravit. Idem alias *aditus* delet. Libri quidam qua non expectabatur, aditum intravit. sed vocent *aditus* omnibus modis delendam censet Salmastius (ad Flor. L. II. C. 12.) sic alibi. qua non expectabatur, irrupit. SCRIV. Qua non expectabatur aditus, intravit. Sic editiones vulgatae. Sed omnes MSS. Qua non expectabatur, aditum intravit. Et sic ante Scriverium Hitropius margini adscriperat. Stewechius. Qua non expectabatur, intravit. Secundum illum dedit Salmastius. Ego contra codicum consensum non sustineo esse tam improbus, ut delectam *aditus*. Quare libens amplector alteram lectionem Stewechii. Qua non sperabatur aditus, intravit. h. e. timebatur ab hostibus. Ea vero significatio non est infrequens. I. Aeneid. 547.

At sperate Deos memores fanâi atque nefandâi.

II. Aeneid. 275.

Haec adeo ex illo mihi jam speranda fuerunt Tempore.

4. Aeneid. 419.

Hunc ego si potui tantum sperare dolorem.

Ad hunc locum Quintilianus L. VIII. C. 2. ait, esse verbum, quod apud nos improprium, *ἀκυρον* apud Graecos vocatur. Juvenalis Sat. 4. vs. 57.

Quartanam sperantibus aegris.

Vegetius III. C. 20. Non sperante eo, ambas alas tuas incitare te convenit. L. xxv. Cod. Theod. de pet. Cum per Illyrici partes barbaricus speraretur incurfus. Servius, sperare est futurum opinari, sive timere. Graecis etiam *ἐλπίζειν* est timere. Socrates apud Platonem de condemnatione sua. Οὐκ ἐλέγκισόν μοι γέροντ' ὁ γέροντ'ς. Damocritus Hippocrati. Καρτα γὰρ ἔλπομαι, μὴδὲ τὴν σὴν ἰατρικὴν ἀδάνειν. Suidas quoque in *ἐλπίδας*, Attice dici, notat, de cujuscunque eventus expectatione. Sic τῷ *esperar* cives suos uti Thomas Pinedo Hispanus, amicus optimus, me docuit. TENN. Salmastii seu Stewechii lectionem, rejecto *aditus*, probat etiam Keuchebius. Illustr. Heinsius conjecerat, *quo non expectabatur aditu*. sed miror. tantas turbas super hoc loco fieri a viris doctis, cum constans MSSorum, Scriverii quoque, & meorum, ac Edd. Rom. Bonon. & Paris. lectio sit, qua n. *expectabatur, aditum intravit*. simpliciter & vere. *Aditus* omnibus auctoribus vocatur locus, per quem quis locum alium adit. supra *aditus angustii* §. 10. *duos jussit quaeri aditus*. Hinc *arcere aditu* Liv. xxvi. 25. xxxi. 17. xl. 7. Lucan. x. 489. *hos aditu gladiis, hos ignibus arceat*. Ita enim legendum est. *Expectabatur nûde ponitur*. Cap. 2. §. 7. *Eamque alio, quam expectabatur, latere missis legionibus circumfudit*. & L. III. 9. I. L. I. C. 5. 12. *qua non resistebatur*. & alibi. De τῷ *sperare* adi notata ad L. III. C. 9. §. 7. praeterca pro *ipse* nostri vetustiores Codices *opte*.

occuparent, simulata ¹⁷ vexatione trajiciendi, instituit reducere: quod quum Pisidiae credidissent, ille ¹⁸ noctu validissimam manum ad eundem locum occupandum praemisit, ac postero die totum trajecit exercitum.

VI. Philippus Macedonum Rex, ¹⁹ Graeciam petens, quum Thermopylas occupatas audiret, & ad eum legati Aetolorum venissent acturi de pace, retentis eis, ipse ²⁰ magnis itineribus ad

an-

octo carent τῶ & non dubito, quin ab aliorum etiam absit libris. Quare restitui totum locum hoc modo: *praebent. Ipse cum c. m., qua n. expectabatur, aditum intravit. Intravit Madiceus sec. fecit alius. OUDEND.*

¹⁶ *Autophradates*] Omnes MSS. sine aspiratione praebent. *Autophradates* & *Autophradates*. Unus Reg. *Anthophradates*. Hittorpius in margine. *Autophrates*. *Pisidiam*. L. male in 3 Reg. *Pidiam*. Quartus *Pyssidiam*. Et statim *Pyssidiae*. TENN. Recte Scriverius reposuit *Autophradates*, ut est in optimis MSS. ac Polyaeo l. VII. c. 27. Vide etiam, quem citat Kenchenius, Nepot. in *Datame*, & illic notas. *Autophrates* & *Autophradates* in Edd. pp. Monstra lectio-num MSS. nihil moror. *Pisidiam* & *Pidiam* inepte etiam quidam mei. OUDEND.

¹⁷ *Vexatione*] i. nimio labore, & inde orta fatigatione. Male margini adleverat Editionis suae legendum forte *cessatione* Scriverius. Livius l. XLIII. 21. *cum ingenti vexatione jumentorum*. Justin. l. XLII. 1. *Stipendium pro vexatione poscerent*. Colum. l. 1. c. 3. *Vexationem viae non reformidet*. Curt. l. v. 4. 21. *multa cum vexatione processit*. Infra quoque c. 8. §. 9. *Ut citra vexationem suorum hostilia impediret consilia*. saepius *vexari* pro *fatigari* ponitur. OUDEND. Interpre-

tatus est Cl. Drakenb. *difficultate* ad Sil. Ital. L. III. vs. 469. *vexavit iter*. At ill. Buhérius non negans quidem, *vexari* pro *fatigari*, ut exposui, dici potuisse, rogat tamen; quae fatigatio trajiciendi ei esse potuit, qui non trajecit? quare illi recte videtur Scriverius emendasse *cessatione*. Verum Vir Amplissimus non satis attendit ad vim participij *simulata*, & *ra* quod quum *Pisidiae credidissent*. Palam nempe praese tulit, rumoremque spargi curavit, se reducere exercitum, quia metuebat nimiam trajiciendi difficultatem & fatigationem. IDEM *Cur. post.*

¹⁸ *Noctu*] Nocte MSS. aliquot cum Edd. vetustis. dein duo, *transjecit*. & §. seq.

¹⁹ *Graeciam petens*] Omnes Scriveriani cum Palatino, duobus Leidensibus, duobus Cantabrigiensibus, Gudiano & Coll. Voss. *Graecias p.* Hillensb. *Graciacab. p.* Forfan *Graeciae appetens*.

²⁰ *Magnis itineribus*] h. e. singulis diebus facto majore itinere, quam amat facere gradus militaris. *Met groote dagh-reisen*. Caesar. 2. B. Gall. c. 12. *Et magno itinere confectio, ad oppidum Noviodunum contendit*. Sallust. Catil. c. 57. *Reliquos Catilina per montis asperos magnis itineribus in agrum Pistoriensem abducit*. TENN.

angustias ²¹ pertendit, securisque custodibus, & legatorum reditus expectantibus, inopinatus Thermopylas trajecit.

VII. Iphicrates, dux Atheniensium, adversus ²² Anaxibium Lacedaemonium in Hellesponto contra ^a Abydon, quum transducendum exercitum haberet per loca, quae ²³ stationibus hostium tenebantur, alterum autem latus ejus transitus ²⁴ abscissi ^b montes premerent, alterum mare ²⁵ adlueret ^c, aliquamdiu moratus, quum incidisset

^a Vulgo CIRCA. ^b Vulgo ABSCISSI. ^c Vulgo ABLUERET.

²¹ Pertendit] Mediceus uterque praetendit; quod esset, ante eo pertendit. dein reditum Leid. fec.

²² Anaxibium] Duo Reg. unus Hill. Anaxabium. alius Anaxabium. Tertius Anaxabum. TENN. Anaxabium quocumque mei quatuor perperam. Anaxibium a Graecis ubique vocatur. Vid. Suidam, Xenoph. l. IV. Polyæn. l. III. 9. §. 44. & Casaub. Infra l. II. 5. §. 42. ubi est Lacedaemoniorum quædam. Hic Edd. Rom. & Bonon. Lacedaemoniorum. Sic l. II. 2. 9. MSS. Ilippiam Atheniensium. de quo vide ad l. III. 9. 5. Mox in non apparet in Mediceo fec. & contra Abydon Palat. cum Leidensi secundo. Quod unice placeat. Iphicrates enim erat in Chersoneso e regione, seu ex adverso Abydi, ut patet ex historicis modo adlatis. Perpetua haec est in scriptis confusio. Consultè Vossium & Burm. ad Vell. Paterc. l. II. c. 76. pax contra Brundisium composita. OUDEND.

²³ Stationibus hostium] Duo Regii male carent ²⁴ hostium. TENN. Carent ea voce etiam sex mei. & Edd. Rom. ac Bonon. non adeo male: nam per se satis intelligitur. OUDEND.

²⁴] Abscissi] Longe plurimi Codices & Edd. Romana ac Bo-

noniensis abscissi. Verissime. Abscindere divisionem notat, quae hic locum non habet: Tuuc ab utroque latere debuissent esse montes. Abscissi montes sunt praecipites, abrupti, & de summo ad imum quasi ferro caesi, ita ut eo ascendere non sit proclive. Livius l. XLV. 5. Qua rupes abscissae erant. ubi vide J. F. Gronovium. Curt. l. v. c. 3. 17. Rupes abscissas & undique praeruptas. sic MSS. VII. 10. 11 abscissa & abrupta. Lucanus l. VI. 473. de rupe pependit Abscissa fixus torrens. sic MSS. meliores. Quibus locis abscissus retinendum sit, docent bene Cl. Duker. ad Flor. l. II. c. 2. & Markl. ad Stat. Silv. III. 2. 61. OUDEND.

²⁵ Ablueret] Immo vero lege adlueret sive allueret cum Regio primo. Leidensi secundo, Gudianò & Coll. Vossiana, ac magno Gronovio ad Senecae Herc. Furent. v. 886.

Quodcumque adiutur solum Longo Tethyos ambitu.

ubi non audiendus novae editionis editor. Mare, amnis &c. dicuntur alluere terras, ad quas pertingunt, non abluere; nisi ubi ex additis ab auctore verbis conficitur.

set frigidior solito dies, & ob hoc nemini suspectus, delegit firmissimos quosque, quibus oleo ac mero calefactis, ²⁶ praecepit, ipsam ^a ²⁷ oram maris

a Vulgo UT I.

stet. vel deradi terras, vel sordibus purgari. Seneca Troad. 227.

*quid? quas adluit
Vernis Caycus gurgitem adtol-
lens aquis.*

Liv. l. XXVI. 49. *Ea, quae mari adluitur pars.* & saepe. Pluribus id exemplis illustravi ad Lucan. l. VIII. 810.

Quem tumulum Nili, quem Tibridis adluat unda.

Corrigendus etiam Manilius l. IV. 598. ubi itidem vulgo *admissus dextra, abluit.*

*Inque sinus pontum recipit, qui
vespere ab atro
Admissus, dextra Numidas, Li-
byamque calentem
Adluit.*

OUDEND. Confer quoque disputata a me ad Melam L. I. C. 4. in Ed. Cl. A. Gronovii. Hinc etiam corrige Senec. Herc. Fur. vs. 753. de Tantalo:

adluit mentum latex.

non *abluit.* Tantali enim mentum non derafit unda, vel sordibus purgavit. Hoc nusquam ajunt Mythographi aut poëtae, sed pertingit mentum: unde de eodem in Hippol. vs. 1233.

*Me ludat annis ora vicina al-
luens.*

ubi stulte e MS. Traject. cum quo facit & Roverianus Cod. & priore corrupto loco probabat *ab-*

luens Schroderus. IDEM Cur. dist.

²⁶ *Præcepit, ut legerent*] Quatuor Scriveriani cum Regio primo, Gadiano, Vaticano, Palatino, utroque Leidensi, utroque Mediceo, Petrensi, Hillensberg. & Coll. Voss. non agnoscunt *ut*. Recte & eleganter: quare ejeci; & non hic tantum, sed aliis auctoris nostri locis auctoritate MSSorum, & Frontini, optimorumque scriptorum perpetuo stylo impulsus. Vide inter alia de verbis *jubendi, imperandi, hortandi* exempla. c. 5. 24. XI. II. I. II. I. 8. IV. I. V. 4. l. III. 3. 3. VIII. 2. IX. 4. XII. I. l. IV. 7. 28. Pro *delegit* in Cantabr. male *elegit*. Confer notata ad c. I. §. 9. OUDEND.

²⁷ *Oram maris legerent*] Hic de pedite dicitur, quod alias de navigante proxime littus. Virgil. 8. eclog. v. 7. *Sive oram Ilyrici legis aequoris.* Sueton. Tibi. c. 11. *Ab Ostia oram Campaniae legens, imbecillitate Augusti nunciata, paulum substituit.* Augusto. c. 16. *Biremibus Pompejanis terram legentibus, suos ratus cum descendisset ad littus, pene exceptus est.* Mela l. 1. c. 4. *Commodissimum est, peragratis omnibus, quae mare attingunt, legere etiam illa, quae cingit oceanus.* l. 2. c. 2. *Ejus tractum legentibus praetervellisque Mastusiam, tum sinus intrandus est.* Solent nautae contrahere & legere vela propter littus. TENN. Ita agunt Keuch. & Tennulius, quasi nulla darentur exempla, in quibus *legere litus vel terram*. dicitur de ipso, qui it in litore vel terra, sed tantum de praeternavigante. Contra id vidimus in

maris legerent, abruptiora ²⁸ tranarent: atque ita custodes angustiarum inopinatus obpressit a tergo.

VIII. ²⁹ Cn. Pompejus, quum flumen transire propter obpositum hostium exercitum non posset, adfide producere & reducere in castra instituit: deinde, in ³⁰ eandem persuasionem hoste perducto, ³¹ ne ullam viam ad progressum Ro-

Lucano l. v. 513. ubi Caesar pedes *Litora curva legit*. Nunc adde quoque Statium l. i. Theb. 376.

*Talis opaca legens nemorum
Cadmeius Heros.*

l. III. 325. *Tamque remensus* (MSS. a me collati em.) *iter festo Danaeida Tydeus*

*Arva gradu, viridisque legit de-
veya Profymnae.* OUDEND.

²⁸ *Tranarent*] Vaticanus, Medicei, Hillensb. *transarent*. Unus item *Inopinatus* male. Statim *inopinatus trajecit*. Pluribus dicam infra. OUDEND.

²⁹ *Cn.*] Sic omnes MSS. & in Frontino, & Valerio Maximo plerique habent *Gnejus*. Etiam Graecis & Henrico Valesio frequentior *Γναϊος*. TENN. Etiam mei. unus Medic. *G. ille*. In alio, & Leid. fec. deest praenomen. dein e scriptis transposui verba *exercitum hostium*. OUDEND.

³⁰ *Eandem persuasionem*] Unus Reg. *Eadem persuasione*. TENN. *Eadem persuasione* Edd. Rom. Bonon. in *eam* Cantabr. dein forte melius. Certe hoc loco positum *ut eandem* non videtur idoneum habere sensum. vide notam sequentem. *perducto* Medic. pr. OUDEND. Varie hic se Criticorum exercuerunt ingenia, nec tamen plane satisfaciunt. Conseram ego

quoque Symbolam. Quoniam Vett. Codd. alii habent *eandem*, alii *eam*, & rursus alii *progressum*, alii *processum*, suspicor, ita olim scriptum esse ab Auctore: *deinde, in eam tandem persuasionem hoste perducto, se illam viam ad processum R. tenere, repente* &c. Sic cum minima mutatione plana fiunt omnia. Scis enim eam militum exercitationem, quae *processio* dicitur a Vegetio II: 22. vocari *processum* a Modesto pag. 372. Ed. 1670. ubi male quidam pro *processibus* emendant *processionibus*. BUHER. Non persuadet Vir illustrissimus, nisi quod ad *ut eam tandem*, ut patet ex mea explicatione: vel sequenda Lipsii conjectura: *ne ullam viam ad progr. R. timerent*. In nullis MSS. vidi *processum*; licet Scriverius eam variam lectionem prodiderit, & alibi haec verba in MSS. confundantur. Adi not. ad Hirt. de B. Afric. C. 75. *progressus a suis castris*. uti & in Vegetio L. II. 22. MS. dat *processibus*. Appul. L. IX. Metam. p. 182. *Si proelium capessiturus* &c. *utiles nec ne processus sciscitaretur*. OUD. *Cur. post.*

³¹ *Ne ullam viam ad progressum Romanorum teneret*] Etsi vulgatis consentiant MSS., tamen inagnum pignus dederim, Frontinum reliquisse *nullam viam ad progressum* (al. *processum*) *Romanos tenere*. SCRIV. *Cur. post. Me-*

Romanorum ³² tenerent ^a, repente inpetu facto,
³³ transitum rapuit.

IX. Ale-

^a Vulgo TENERET.

dic. pr. *ne illam viam*. Sensus loci, ut est in vulgatis, videtur esse, Pompejum hostes adduxisse in eam opinionem, quod ipse nesciret, quam viam rapere vellet ad transgrediendum, ut ipsi incerti nullum certum locum ad ipsum transitu prohibendum capere possent. Forfan excidit modo verbum *sistendum*, *Inhibendum*, vel tale quid. *Tenere* pro insidere, occupatam stationem viam habere passim cum aliis noster. §. 7. 13. c. 5. 16. *faucibus, quae tenebantur*. §. 24. *teneri collem*. & alibi. *tenere ripam* §. 10. c. 5. 3. Ita prius opinabar. nunc nihil excidisse puto. Et cum Petrensi rescribendum in eam p. Assiduo Pompejani exercitus motu hac illac facto, hostes in persuasionem venerant, exercitationis caussa id fieri a Pompejo, nec opus esse, ut ad progressum Romanorum i. simul ac progrediebantur aliquo Romani, ipsi quoque illam viam tenerent. Dum itaque illi manebant quieti, Pompejus paullum progressus ad superiorem vel inferiorem fluminis locum, repente inpetu facto transitum rapuit, & ulteriorem fluvii ripam occupavit. *Tenere hanc vel illam viam, iter, cursum* frequentissimum est pro huc vel illuc tendere, ire. Aut si hoc nondum satisfacit, transpone eandem & illam hoc modo: deinde in illam p. h. p., ne eandem v. ad pr. R. tenerent. Tunc omnia clara sunt, & intellectu facillima. Doctissimus Lipsius codicis sui margini adleverat *ne ullam viam ad p. R. timeret*, non male profecto, si per MStos libros liceret. QUIDEND.

³² *Teneret*] Vaticanus, Me-
 diceus primus, & Petrensis cum

Edd. Romana, ac Bononiensi *ten-
 erent* sc. hostes, quod unice ab
 auctoris manu esse puto. Repo-
 fuerunt *teneret*, quia praecede-
 bat simpliciter *hostis*. Sed nihil
 vulgarius est, quam ut Auctores
 in tali re a singulari transiant ad
 pluralem. Consule, ut multos
 alios praeteream, J. F. Gronov.
 ad Livium, cui hoc in primis
 familiare, l. xxxviii. 29. & Bur-
 mann. ad Vellej. l. 11. c. 114.
 Infra c. v. §. 24. *ab hoste proxi-
 mum teneri collem, ex quo unus
 ad opprimendum ipsos descensus
 erat*. Male tentabant illic ipsum.
 l. 11. c. 2. §. 5. *ante cum hoste
 confugeret, quam cornibus con-
 jugatis medios undique circum-
 venisset*. §. 21. *Transgrediebatur
 Romanus, & in ipsorum ratibus
 cominus eos trucidabant*. sic MSS.
 Add. c. 5. §. 1. & §. 3. l. 1v. 1.
 41. c. 7. §. 7. *terrendique hostis
 caussa, exercitus suos speculato-
 ribus eorum patere*. Contra a
 plurali ad singularem transitus l.
 11. c. 1. §. 7. ubi vide, & alibi.

QUIDEND.
³³ *Transitum rapuit*] Pro
 festinanter ac raptim transivit.
 Elegans usus *rapere*. 2. Aeneid.
 619. *Eripe nate fugam, sinem-
 que impone labori*. 1. Aeneid. 422.
*Corripuere viam interea, qua se-
 mita monstrat*. Ovid. 2: *Metam.*
 f. 2. *Corripuere viam, pedibusque
 per aëra motis Obstantes scindunt
 nebulas*. Silius l. 15. *Rapiunt cer-
 tamina Martis*. 1. Aeneid. 180.
Rapuitque in fomite flammam. h.
 e. in assulis citissime fecit ignem.
 Lucan. x. vs. 427. *Tanta est fidu-
 cia ferri, Non rapuere nefas*. Ju-
 ven. 15. vs. 39. *Rapienda occasio
 cunctis Visa inimicorum primori-
 bus*. Seneca Agamem. 152. *Ra-
 plenda rebus in malis praeceptis via*

IX. Alexander Macedo, prohibente rege Indorum Poro trajici ³⁴ exercitum per flumen Hydaspem, adversus aquam adsidue procurrere jussit suos: &, ubi eo more exercitationis adsecutus est, ³⁵ quî a ^a Poro adversâ ripâ caveretur, ³⁶ per supe-

^a Vulgo UT P.

est. ibid. 606. Cum Dardana testâ Dorici raperetis ignes. Hippol. 448. Nunc luxus rape: Effunde habenas; optimos vitæ dies effuere prohibe. Justin. 38. c. 5. Rapienda incrementa virium. Amm. Marc. l. 18. Sabinianus, inter rapienda momenta periculorum communium, leuissimus moderator belli internecivi. TENN. Non opus itaque est cum Scriverio, ut margini suae editionis adleverat, rescribere transitum inrupit. Vide adposita magis, quam quae hic dat Tennulius, exempla in iis, quae congeffi ad Lucan. l. IX. 299. & omnino Heinsum ad Ovid. Epist. XIX. Hér. 74.

Tam bona cur perit, nec tibi rapta via est. OUDEND.

³⁴ Exercitum] Deest hoc vocabulum in Regio primo, Gudianus, Leidensi sec. & Voss. Coll. Recte autem Hydasper Ed. Tenn. ac Sanut. cum MSS. & Edd. pp. alii per m. dein praecurrere Medic. sec. & Edd. pp. duo alii percurrere. Male. OUDEND.

³⁵ Adsecutus est, ut Poro] Ita procul dubio scribendum, & nugae agunt, qui legunt & ubi eo more exercitationis assuetus est, quia Porus adversa ripa caveret. Mod. Ita Modius. Alias ineptissime assuetus e. quia Porus a. r. caveretur. SCRIV. Omnes MSS. quia pro ut. Poro duo Hill. Pro. Unus Hill. caverent. TENN. Recte assuetus est vindicavit Modius assuetus in Hittorp. legitur & Wechelii Ed. & caveret in

Rom. ac Bonon. cum Mediceo utroque. Quia MSS. Scriveriani & mei omnes, uno aut altero forsitan excepto, non ut. Dein Porus adversa caveret, supra scripto rîpâ Medic. Porus etiam Vaticanus. In uno Cantabrigiensi scribitur, ut a Poro a. r. caveretur. Quia non ceperunt librarii, neque deinceps viri docti disjungendum esse, ac scribendum, ut feci, quî a Poro adversâ ripâ caveretur, eodem sensu. Modo ripa sumas in Ablativo: qui significat eleganter ut. Alexander adsecutus est, ut ille a Poro caveretur in ripa adversâ, & ipsi recto opposita. Quî autem cum subjunctivo pro ut sive quo positum apud Terentium, Livium, & alios saepe reperias. Adi Zinzerling. Prom. Critica c. 111. Gronov. ad Liv. l. 1. 43. Sanutus, adsecutus, ut cum id tantum Poro caveret, p. f. p. f. transmisti e. corrupte. OUDEND.

³⁶ Per superiorem partem] Duo Regii in f. p. TENN. In f. p. Coll. item Vossiana. per deest in Leid. pr. & Cantabrigiensi. sed ille superiore parte habet. Medic. sec. & superiore parte. An ex f. p. sed parum refert. Gudianus per inferiorem p. OUDEND. Gudianus Codex habet per inferiorem partem. Quam lectionem in textum procul dubio recipere potuisses. Quum enim adversus aquam procurrere suos jussisset Alexander, & a Poro munita esset adversâ ripa, quid restabat Macedonum Regi, nisi ut occupatis in superiore parte hostibus, ipse per in-

superiorem partem ³⁷ subitum transmisit exercitum.

³⁸ Idem, quia ^a Indi fluminis ³⁹ trajectu prohibebatur ^b ab hoste, diversis locis in flumine equites instituit inmittere, & transitum minari: quumque expectatione barbaros intentos tene- ret, insulam paulo remotiorem, primum exiguo, deinde majore praesidio occupavit, atque inde in ulteriorem ripam transmisit. Ad quam manum obprimendam, quum universi se hostes effudis- sent, ipse libero vado transgressus, omnes copias conjunxit.

X. ⁴⁰ Xenophon, ulteriorem ripam Armeniis te-

^a Vulgo SUBITO. ^b IDEMQUE PROHIBITUS.

feriorem trajiceret exercitum? BUHER. Neque hic illustrissimi Viri sententiam amplecti queo. Nam ex ceteris Historicis liquet, Alexandrum superiore fluvii parte transisse, dum Porus inferiorem insidebat. Vid. omnino Curtii L. VIII. C. 13. ubi tandem §. 23. *Trajicere annem cum ceteris copiis in regionem insulae &c. parabat, averso hoste in eos, qui cum Ptolemaeo inferiorem obsede- rant ripam.* OUDEND. *Cur. post.*

³⁷ Subito] Omnes MSS. *subi- tum* & infra n. 13. *subitus evasit* MSS. Dolum hunc describunt Poly- aenus l. IV. c. 4. §. 9. Arrian. v. 2. Curt. l. VIII. c. 13. TENN. *Subitum* etiam septem mei cum Edd. Paris. bene. l. 11. c. 1. §. 12. *Subitam necessitatem decer- nendi injecit.* Infra quoque vide. Videtur vero auctor ex uno Ale- xandri Strategemate facere duo. Confer Arrianum l. v. c. 9. Plu- tarch. in Alex. p. 698. Ed. Par. OUDEND.

³⁸ Idemque] Lege secundum 3. Reg. 3. Hill. & Vossianum. *Idem, quia Indi fluminis trajectu*

prohibebatur ab hoste, diversis. TENN. Ut Tennulius in suis, sic ego in meis, & Sriverianis omni- bus inveni, nec non in primis Edd. quod cur mutarint postero- res editores, causam nullam vi- deo. Veterem igitur & sanam lectionem, novamque e MSS. rubricam, retento quidem veteri exemplorum numero, restitui. Vide §. 13. OUDEND.

³⁹ Trajectu] *Transjecti* Edd. pp. *Tractu* inepte Arcerian. dein *diversis in locis* Palat. d. *diu locis* alius. pro *minari* Palat. *rimari*. Mox MSS. omnes *intentos tene- ret*, non ordine, ut vulgo fit, inverso. Inferius *paulo majore* Hillensb. Tum *inde* non agnos- cunt duo libri. pro *libero* Medi- ceus *libere*, & pro *vado* Leidens. *primus vadum. flumen libere trans- gressus est* cap. 5. §. 2. OUDEND.

⁴⁰ Xenophon] Ipse hanc mili- tiam posteris memoravit in cu- ris, quibus nomen est *αρατάγου*; felicissimus mehercle, cui & scri- benda facere, & legenda scri- bere datum. Quis enim melius scriberet bella, quam qui optime gessit?

tenentibus, ⁴¹ duos jussit quaeri aditus; & quum a citeriore repulsus esset, transiit ⁴² ad superiorem. Inde quoque prohibitus hostium ⁴³ occurfu, repetiit vadum inferius; ⁴⁴ jussa ibidem militum parte subsistere, ex qua, quum Armenii ad inferioris vadi tutelam rediissent, per superius trans-

gressit? Platoni condiscipulatu a pud Socratem familiaris, sapientiae praestantissimus, jucunditatem in affectatam fuerat consecutus, ut nulla affectatio posset hanc consequi, ejusque serinonem ab ipsis Graeciis fictum, & ore Musas locutus Tullius existimaverit. Verum, ne quisquam Philosophum a capeffenda Rep. submoveat, aut ignava opera philosophetur; Xenophon auxilia Cyromissa atque Orientem secutus, & magna dixit, & magna vixit: amisso dein Cyro, Clearcho, Proxeno & Menone Grajorum ducibus ab Artaxerxe deletis, ipse cepit moderamen. & decem milium exercitum, supra Euphratis capita, trans Armenios montes, per indomitas nationes & barbaras gentes duxit tanta arte, in primis uvam faciendo; ut a Persa, centuum millibus ornato, nec vinci, nec dolo capi potuerit, sed incolumis patrios lares reperterit. Ut ille *στρατηγῶν φιλοσοφώτατος*, & *φιλοσοφῶν στρατηγώτατος* appellari nobis meruerit.

TENN. Polyæn. I. 49. 4. OUDEND. ⁴¹ Duos] MS. duo antiquae. sic MSS. Martiani Capellae p. 26. 14. Haec ad me Cl. Wasse. Nec dubium, quin Latine, quare passim e MSS. viri *πρωτότατος*. Gruterus, Gronovius, Graevius, Heinsius, alique ex antiquissimis codicibus duo pro duos restituerunt. Mei MSS. omnes hic retinent duos, OUDEND.

⁴² Ad superiorem] Tacent in hoc corruptissimo exemplo viri docti; quasi nulla in MSS. esset

varietas. Cum tamen in Regio primo, Palatino, Mediceis, Cantabrigiensibus, Gudiano, Leidensi sec. Vossiana Coll. & Edit. Romana invenerim *superius*; contra Syntaxin. In Leidensi primo *superioris*. Mihi non est dubium, quin exciderit supra vox *vado* vel *vadis*, quod satis declarant sequentia *vadum inferius* &c. Frontinum scripssisse puto *duos jussit quaeri vado aditus*, & q. a. c. r. e. t. ad *superius*. Quae vox aut etiam *vadis*, quam facile excidere ob vicinas easdem litteras potuerit, quivis videt. *Aditus vado*, ut *transitus vado* Livius l. xxxviii. 18. *Halym vado transire* c. v. §. 4. & Caesar B. Gall. l. vii. 55. *Quaerere vada* h. sensu Lucan. l. iv. 160. OUDEND.

⁴³ Occursu] Cantabr. *incurfu*. dein MSS. plerique *repetit*: ut paullo aute nonnulli *transit*, & dein *rediissent*.

⁴⁴ Jussa &c.] Haec sine ullo dubio corrupta sunt. Nominativum enim quaero verbi, *transgrederetur*, qui debet, ut patet ex historia, esse illa militum pars, quam ad vadum superius, dum ipse repetebat cum ceteris inferius, jussit consistere. Quare cum omnes omnino mei, ac Scriveriani MSS. & Edd. Rom. Bonon. ac Paris. exhibeant *iussaque*, putem, scribendum esse *jussa quidem m. p. s.*, quae, cum &c. vel *jussitque ibidem, partem s.*, quae, cum. Nihili certe est *ex qua*. pro quibus vocibus unus Cantabr. Codex habet *ipse*. Mediceus sec. *transgrederentur*. OUDEND.

transgrederetur. Armenii credentes, decursuros omnes, decepti sunt a remanentibus. ⁴⁵ Hi quum, resistente nullo, vadum superassent, transeuntium suorum fuere propugnatores.

XI. ⁴⁶ Ap. Claudius ^a Cos. primo bello Punico, quum a ⁴⁷ Rhegio Messanam ⁴⁸ trajicere militem nequiret, custodientibus fretum Poenis, sparsit rumorem, quasi bellum injussu populi inceptum gerere non posset, classemque ⁴⁹ in ^b Italiam versus se agere simulavit. ⁵⁰ Digressis deinde Poenis, qui profectio*n*i ejus habuerant fidem, circumactas naves adpulit Siciliae.

XII. La-

^a Vulgo P. CLAUDIUS. ^b Vulgo deest IN.

⁴⁵ *Hi*] Qui MSS. duo. dein fuerunt Medic. pr. & Edd. Rom. ac Bonon.

⁴⁶ *P. Claudius*] Perperam. Vocatus enim est *Appius Claudius Gaudex*, ut abunde Fasti & Historiae docent. vid. Pigh. T. II. ad A. V. C. CDLXXXIX. Facillime initio *A.* excidisse hic potuit. Totum praenomen non agnoscit Medicus primus. OUDEND.

⁴⁷ *Rhegio*] MSS. omnes sine aspiratione, *Regio*. Quam lectionem probares, si (quod Strabo l. VI. tradit) ob splendorem diceretur quasi *Regia*. Sed Manutius in orthographia demonstrat a Romanis semper cum aspiratione positam vocem, & natura Graecam. a *ῥηγίου* *rumpo*. Ut ipsa Sicilia a *scilire*. h. e. abscindere. Varro de re rust. l. c. 49. *A qua sectione arbitror dictum scilire pratum*. Quin etiam Stephanus. *ῥήγιον πάλαι ἑλληνίς*. Est in latere Calabriae sita, v. millia infra Messanam. TENN. Vide Keuchen.

⁴⁸ *Trajicere militem*] Unus Regius *Transire milites nequirent*. TENN. Deest vox *militem* in Mediceo primo. Utrumque recte dicitur tam sine casu,

quam cum eo. OUDEND.

⁴⁹ *Italiam versus se*] MSS. in *Italiam versus se*. Unus Reg. in *Italiam se*. TENN. Octo etiam mei Codices cum Edd. primis addunt *in*. quod inmerito ejecerunt posteriores editores. Uti ad locum *versus*, sic in *l. versus*, optimis auctoribus in usu est. quare placuit etiam Clar. Wasse. ut ex margine ipsius libri deprehendere potui. Curtius l. IV. c. 7. *In meridiem versus Arabes spectant*. quod mutari non debuit. Caesar l. VII. B. G. c. 8. *In Arvernorum versus*. Sallust. B. Cat. c. 56. *In Galliam versus castra movere*: quibus locis adi Comment. vir. Doctorum, & in primis ad Ciceronem verbis maxime appositis l. IV. ad Famil. Ep. 12. *In Italiam versus navigaturus erat*. In Mediceis & Edd. primis *que* abest. OUDEND.

⁵⁰ *Digressis*] *Disgressis* Leid. sec. *digressus* Medic. sec. & Ed. Rom. mox demum Leid. sec. *Potius*, non *Poenis* Edd. Par. *profectionis* Cantabrig. pro *ejus* Palat. habet *suae*. Vaticanus *Poenis*, *profectioni enim ejus* &c. non male. OUDEND.

XII. Lacedaemoniorum duces, quum Syracusas navigare destinassent, & Poenorum dispositam⁵¹ penitus classem timerent, decem Punicas naves, quas captivas habebant, veluti victrices, primas jufferunt agi, ^a aut ⁵² a latere junctis aut puppe religatis aliis: qua specie deceptis Poenis, transierunt.

XIII. Philippus, quum angustias maris, ⁵³ quae Cya-

^a Vulgo A LATERE J. AC PUPPE &C.

⁵¹ Penitus] Non possum non probare Casauboni conjecturam, ad Polyaeum l. II. c. 12. *per litus*. MSS. tamen nihil variant. OUDEND.

⁵² A latere junctis ac puppe religatis aliis] Unus Reg. unus Hill. *Ut a L. junctas aut P. religatas*. Duo Reg. duo Hill. *Aut a l. junctas aut p. religatas*. ⁵³ aliis carent 3 Hill. & 2 Reg. in margine Regii erat *suis*. Quae primae agebantur naves, non fuerunt puppe religatae: quare libens legerim: *Aut a latere junctis, aut puppe religatis suis*. Ortwinus L. *Suis a latere ac puppe religatis*. TENN. Sine haesitatione rescripsi. *aut a latere junctis, aut puppe religatis aliis*, ut diserte habent uterque Medicus. Ceteri carent ⁵⁴ aliis. Quidam etiam *junctas & religatas*. Sed omnes constanter *aut a l. j. aut p.* praeter Vaticanum, in quo alii *a l. j. aut p.* cum vulgo esset tantum *a l. j. ac p.* alias sive suas naves religarant per funes ad Punicarum navium latera, vel puppes, ut Punicae viderentur victrices, suae vero captivae. *aut puppe* habent quoque Edd. pp. inepte Paris. Ed. *ut a l. junctas aut p. religatas, puppi* Medicei. sed malo vulgatum. *religare litore navem* poetae passim. *Suis* in sola Coll. Vossiana adparet: quare hoc admittere non ausim: si quis ta-

men id praefert, per me licet. OUDEND.

⁵³ Quae Cyaneae adpellantur] Antiqui Codd. habent *quae Ciena app.* Ego transverfus agor, ut emendem *Cynossema*: quod ad Hellepontum creditur Hecubae sepulcrum &c. PARRHAS. Male profecto. MSS. *Ciena* & Ed. Paris. *Aene* Palatin. *Cynea* Ed. Bononiensis. Omnes, ni fallor, corrupte; nec tamen sanior est vulgata lectio, quam secure transfiliunt interpretes: At mihi, qui hoc expediverit, erit magnus Apollo. Scias primum, Lector, hoc Philippi Strategema per missam ad Antipatrum epistolam ab aliis narrari factum esse; cum terrestrem expeditionem susceperat in Amphissenfes, Loeridis urbem, & per illud angustias sive pylas quasdam, ab Atheniensibus & Thebanis obsessas, libere transiisse, & Amphissam cepisse: ut refert Polyaeus l. IV. c. 2. §. 8. Sed si imputemus hoc auctori, credamusque, eum ex terrestri expeditione fecisse navalem, quid tamen hoc ad *Cyaneas*, immenso spatio hinc distantes? Nec reponat mihi quis, ab auctore forsan referri hoc Strategema ad tempus, quo Periatios vel Byzantios oppugnare destinaverat, quo sequens pertinet exemplum. Nam neque tum quidem *Cyaneae* hic locum habere queunt. Non enim

Cyaneae adpellantur, transnavigare propter Atheniensium classem, quae obportunitatem loci ⁵⁴ custodiebat, non posset, scripsit Antipatro, Thraciam rebellare, praesidiis, quae ibi reliquerat, interceptis, ut sequeretur ⁵⁵ omnibus omissis: quae epistolae ut interciperentur ab hoste, curavit. Athenienses arcana Macedonum ⁵⁶ excepisse visi, classem abduxerunt. Philippus nullo prohibente angustias freti liberavit.

⁵⁷ Idem, quia ⁵⁸ Cherronesum, quae juris Athen-

tantum ultra Perinthum, ultra Byzantium, sed ultra ipsum Bosphorum Thracium sitae sunt Cyaneae in ipso ponto Euxino, *ἀντὶ τῆς αἰτίας τῆς θαλάσσης*, ut legi debet in Scholiaste Theocriti Id. XIII. 22. vulgo *ἀπὸ τῆς ἰσθμῆς*. Praeterea, quis unquam *Cyaneas*, quae sunt insulae seu scopuli, vocavit *Angustias maris*? Illae sunt inter *Cyaneas* & tam angustae, ut totam classem non facile, nec secure recipiant. Quoquo ergo te vertas, *Cyanearum* mentio hic absurda est. Vix tamen dubito, quin auctor in animo haberit Philippi expeditionem in Perinthios vel Byzantios. Quod si certum foret, levi ope & nulla fere mutatione posset sanari locus, & legi *Abydenae*. Fauces Abydenae, est arctissimum totius Hellepontiaci maris spatium. Virgil. l. 1. Georg. 207. *ἀστρίφει φαυces τεντάντ' Ἀβυδῶν*. *τὰ πρὸς τὴν ἄνοιαν τῆς θαλάσσης* eas vocat Strabo l. XIII. p. 523. Ed. Paris. Hinc Ovidio *Abydena aqua*, in Ib. vl. 590. Est & in Propontide sinus Cianus prope Astacenum, teste Scylace p. 83. Sed ibi si classis Atheniensium stetisset, non potuisset cursum Philippi, qui adversam maris partem tenere debuit, impedire. OUDEND.

⁵⁴ *Custodiebat*] Medicus uterque *custodiebant*. Dein Palat. *debellare*. Mox *sequeretur* Petren-

sis. Dein *omnibus omissis* cuncti scribunt, nisi quod Petrensis habeat *intermissis*, eadem variatione, quae est apud Hirt. de B. Alex. c. 9. *ut reliquis operibus intermissi ad fodiendos puteos animam conferant*. Ed. Romana princeps *omissis*. Rectius, nam sequitur *neve quam partem nocturni temporis intermittant*. Valer. Max. VIII. 13. Ex. 1. *nihil ex iis operibus omisit*. Frequens autem apud historicos formula *omnibus, & rebus omnibus omissis*. OUDEND.

⁵⁵ *Omissis omnibus*] Terentianum est. Andr. 2. 5. 1. *Iterum me, relicta rebus, iussit Pamphilum hodie observare*. Heautont. 4. 7. 12. *Mihi nunc, relicta rebus, inveniens est aliquis, labore inventa mea cui dem bona*. TENN.

⁵⁶ *Excepisse visi*] In Gudiano a m. sec. & Leidensi secundo *c. rati exinde*. Petrensis *c. gavis*. Utrumque praefero *τὰ visi*, quod tamen non ausum rejicere. In Praefat. *Satisfecisse visus*. Mox *Philippus vero in Medic. pr. & pro liberavit* ex Glossa Leid. sec. *transivit*. Vide ad l. IV. 7. 23. OUDEND.

⁵⁷ *Idem, quia*] MSS. Reg. *Idemque cum*. MSS. dant novam hic rubricam. TENN. *Idemque quia* Edd. Rom. & Bonon. *Idemque* Medic. sec. Ut supra §. 9. in duo divisimus e MSS. sic hoc quo-

theniensium erat, occupare prohiberetur, tenentibus transitum non ⁵⁹ Byzantium tantum, sed Rhodiorum quoque, & Chiorum navibus, conciliavit animos eorum reddendo naves, quas ceperat, quasi ⁶⁰ sequestres futuras ^a ordinandae pacis inter se, atque Byzantios, qui causa belli erant: tractaque per magnum tempus postulatione, quum ⁶¹ de industria subinde aliquid in conditio-

ni-

^a Vulgo FUTUROS.

quoque faciendum, cum duo sint Strategemata, licet de uno homine agatur. Saepe auctor plura ejusdem viri subnectit Strategemata, ubi Editores tamen singula bene distinxerunt, & per numerales notas a praecedenti secreverunt. Quod cur hic non fecerint, nescio. OUDEND.

58 *Cherronesum*] Medic. *Chersonesum*, quae perpetua in MSS. confusio. Tangit hanc rem Justinus l. ix. c. i. *Philippus profectus cum fortissimis multas Chersonesi urbes expugnat*. Sic lego cum Graevio; MS. a me collatus *Chersonensi* quoque, vulgo *Chersonesum*. OUDEND.

59 *Byzantium*] MSS. decem & Ed. Romana *Byzantium* per syncopen, quod notandum. pro *tantum* in Cantabrigiensi modo. conjiciente Cl. Wasse, forsan scribendum *tantum modo*. Quoque non agnoscit Hillensb. *Eorum nec quasi* comparent in Medic. sec. *reddendo eis naves* Vaticanus. Dein *recenseret* idem pro *retexeret*. OUDEND.

60 *Sequestres futuros*] Sic l. secundum MSS. Infeliciter-subjecit iste, jam feliciter, *Futuras*. Tanquam naves dicerentur sequestres pacis ordinandae: cujus sermonis, nec rationem. nec exemplum adfert. Sed finge, rem depositam dici sequestrem; naves sic a Philippo Chius & Rhodius

non reddi, sed retineri debuerunt. In erroris patrocinium praetexti non potest *τὸ* Maronis *pacis sequestra*, qua significantur industriae, mediae inter bellum gestum & gerendum. TENN. Keuchenius e MS. legerat *futuras*; quem eo nomine male hic reprehendit Tennulius, qui non cepit, quomodo dicantur *naves pacis sequestres* seu mediatores. *Naves pacis sequestres* hic vocantur, quia causa essent, cur Rhodii & Chii medii esse vellent inter se & Byzantios. *futurae* est in Palatino: immo *futuras* agnoscit quoque Petrensis, & jam dudum Illustr. Heinsius ad Ovidium Fast. l. 287. ac Cl. Drakenborchius ad Silium Ital. l. vi. 347. *pacisque sequestrem mittere*. praeterea in vulgatis sensum, nec constructionem capio, quam Tennulius explicare debuisset. *Conciliavit animos eorum, quasi sequestres futuros*: debuisset dicere *sequestrium futurorum*, vel *qui futuri essent*. nisi phrasi poetica ad *animos* velis referre, quod nemo Latine doctus in animum inducet. In contextum itaque admitti *τὸ* *futuras*. OUDEND.

61 *De industria*] Vulgaris haec & trita locutio. sed Regius primus, duo Cantabrigienses, duo Leidenses. Mediceus sec. Scriverianus, & Coll. Voss. carent *τὴν* *de*. Vide ad l. III. 17. *G. artiora solito industria fecerat*. Mediceus primus

nibus retexeret, classem per id tempus ⁶² praeparavit, eaque in angustias freti, inparato hoste, ⁶³ subitus ^a evasit.

XIV. Chabrias Atheniensis, quum adire portum Samiorum, obstante navali hostium praesidio, non posset, paucas ⁶⁴ e suis navibus, praeter portum missas, iussit transire, arbitratus, qui in statione erant, persecuturos: iisque ^b per hoc consilium ⁶⁵ avocatis ^c, nullo obstante, portum cum reliqua adeptus est classe.

a Vulgo SUBITO. b Vulgo HISQUE. c Vulgo EVOCATIS.

prim. & Edd. Rom. ac Bononien-
sis magna industria. Quod ver-
rum, nisi magnum praecederet,
putarem. Pro aliquid Leid pr. ali-
que, an aliqua? OUDEND.

62 Praeparavit] Vaticanus, &
Hillensb. reparavit. Mox duo
Scriveriani, & Hillensb. in sperato
hoste.

63 Subito evasit] MSS. qui-
bus usus est Tennulius, subitus.
(vide ad Ex. 9.) atque ita Scri-
veriani quatuor, & octo mei. Re-
cte, & ex Frontini genio. l. 11.
c. 3. §. 14. subita consurrexit
acies. c. 4. §. 3. subitus se osten-
deret. §. 4. subitus adparuisset.
Confer, quae notavi ad Lucan.
l. x. 536. tota subitus formidine
belli Cingitur. Virgil. l. 111.
Georg. 350.

Concresecunt subitae crustae.
OUDEND.

64 E suis] Ex suis Mediceus
pr. de suis Edd. pp. dein iisque
ex MSS. dedi pro hisque. OUDEND.

65 Evocatis] Evocatis, sive ad
militiam, sive ad tribunal, nul-
lus hic locus. Duo Hill. advoca-
tis. Sed Voss. duo Reg. unus
Hill. Avocatis. Plin. epist. Sed
& illud haereat nobis, quam pau-
cissimos milites a signis avocandos
esse. Sic l. Front. l. 5. n. 14.

Avocatus in diversa hostis dimisit
consulem. ibid. n. 16. Necesse Li-
guribus fuit avocari ad defendenda
sua. n. 18. & 27. cap. 8. n. 12.
Per hanc consilii ostentationem
avocato in Cariam Tissapherne. In
quibus locis male duo Reg. MSS.
Advocatus, advocari, advocato.
TENN. MSS mei & Scriveriani,
uno alterove excepto, avocatis
vel advocatis. Optime hoc ver-
bum explicuit Gronovius per aver-
tere ab agnoscendo vero periculo;
ne auxilium, quo maxime debe-
bat, ferat. Hoc sensu occurrit
apud nostrum saepius. vide ad
Livium l. 1. 6. Quum pubem Al-
banam avocasset. Infra l. 111. 2.
10. Ejeci igitur evocasset. quod
tamen, nisi MSS. aliud suaderent,
hoc loco defendi posset pro elicitis,
ut l. 11. c. 5. §. 3. evocavit
hostem. adde ipsum Tennulium ad
ejusdem Capituli §. 5. In insidias
evocaverunt. l. 111. c. 6. 2. Evo-
catis ad sua defendenda singulis,
vacuam auxiliis Delminium ce-
pit. Caes. l. VII. B. G. c. 41. Ad
hunc munientium locum omnes a
Vercingetorige evocatos. scil. ab
alio loco. MSS. quidam illic quo-
que advocatos; & dubito, an
non & illic praestaret advocatos.
OUDEND.

De evadendo ex locis difficillimis.

EXEMPLUM I.

Q. Sertorius, in Hispania, quum, a tergo
instante hoste, flumen² trajicere haberet,
vallum in ripa ejus in modum cavae Lu-
nae

1 *Q. Sertorius*] *A. Sert.* duo Leidd. *L. Sert.* Palat. *Questorius* Vaticanus cum Sanuto. *perperam.* deest in Medic. sec. praenomen.
2 *Trajicere haberet*] Graecorum phrasis. Tertullian. Lib. de cultu feminarum c. 6. *Habemus semper induere.* Idem Lib. de velandis virginibus, *quum habet delitescendum.* & Lib. de Monogamia *decurrere habebat.* Similiter Cyprianus Ep. 27. *Rescribere habeam.* Idem Epist. 47. & ad Caecil. Item alibi Tertullianus Apologetico cap. 37. *Inimicos jubemur deligere, quos habemus odisse.* Idem Lib. adversus Valentianum *Habens supervolare.* Vide Pithacum super hac Graecorum phrasi, *Advers.* l. II. cap. 2. *Pamel.* ad Tertull. p. 314. *SCRIV. Cur. post.* Supra ad §. 3. *per quas transeundum habebat,* ut e MSS. restitui pro *transire habebat,* indignum esse aevo Frontini docui, quod *habeo* ponatur pro *debeo* cum infinitivo; cum ea sit Latinitas corrupta & barbara. Hujus tamen loci auctoritate illic vulgatum tuentur. Verum; ut dixi, mihi nullum est dubium, quin sit corruptus. Unicus est, ubi auctor sic locutus esset. Alias, sicut ibi vidimus, adjungit gerundium, vel interponit *neceffe.* quod adeoque hic ob vicinitatem litterarum in praecedenti voce *trajicere* seu *transjicere* in MSS. quibusdam exci-

diffe omniū arbitror. lib. I. c. XI. 2. *Neceffe haberet decertare.* l. II. c. 13. §. 9. *Neceffe haberet erumpere.* OUDEND. Omisam esse vocem *neceffe,* mihi est persuasissimum: uti similiter excidit in Quintiliano ex Ed. Obrechtii L. VIII. c. 5. *Princeps, qui vult omnia scire,* *neceffe habet multa ignoscere.* Nihil commune habet is locus cum illis, quae produxit J. F. Gronov. ad Stat. L. VIII. Theb. 515. ut putat Burmannus. Elapsa quoque est e MS uno & altero Vegetii, quod fraudi fuit Stewechio, L. III. c. 4. *proelium magis neceffe habeant optare.* Vid. Misc. Observ. Vol. VIII. p. 321. *Perperam quoque Viri Docti* exponunt Valerii Flacci locum corruptissimum, L. I. 672.

*seu volvitur axis
Vi superum, seu fidere opus
tollique vicissim
Pontus habet.*

Sic enim legendum videtur: ubi constructio non est *habet fidere* (quod emendavi pro *staret*. Opponi verbum debet *trā* tolli) & *vicissim tolli.* Sed *habet opus fidere* & *tollit,* sive ut *fidat,* & tollatur. Scio, damnari a Viris Doctis locutionem, *opus habeo illa re.* Sed nihil obstat, quominus infinitivo junctum adhibeatur. Quidquid sit, ex corrupto

nae³ duxit, & oneratum⁴ materiis incendit: atque ita, ⁵ exclusis hostibus, flumen^a libere transgressus est.

II. Similiter Pelopidas Thebanus, bello Thesfalico, transitum quaesivit: namque castris amplio- rem locum supra ripam complexus, vallum⁶ cer-

^a Vulgo FLUVIUM.

rpto loco nihil argumenti desu-
mi potest. IDEM Cur. post.

3 Duxit] Arcerianus produ-
xit: unde Keuchenius, vulgatum
tamen non improbens, conjicit
scribendum pra-duxit. Cereri
omnes retinent duxit. Lucan.
vi. 21. Ducto procul aggere val-
li. & 39. ducit opus, ubi vide.
Immo noster l. 11. c. 5. 26. ad
Onion valls ducto. Hirt. B. Alex.
23. Alterum editissimo loco du-
ctum, ut partem castrorum obti-
neret. OUDEND.

4 Materiis] Materia κατ' ἔξο-
χὴ lignum. Sallust. Jug. c. 18.
Quia neque materia in agris, ne-
que ab Hispanis emundi copia.
Vellejus 2. c. 107. Cavatum, ut
illis nis est, ex materia conscen-
dit abveum. Tacit. Germ. 16. Ma-
teria ad omnia utuntur, infirmi
& citra speciem aut voluptatem.
Petron. Quasi rudis atque infecta
materies ibat cum fluctibus. Ta-
cit. 5. Histpr. c. 20. Egressum
militem & caedendis materiis ope-
ratum turbavere. Cicero 1. Verr.
c. 55. Nam illo non saxum, non
materies advecta est. Pro Milo-
ne c. 27. Repente lintribus in
eam insulam materiam, calcem,
taementa atque arma convexit.
Plaut. Poenul. 4. 2. 90. Proba
materies data est, si probum ad-
hibes fabrum. A Graeco inter-
prete redduntur ἔξοχα. Caesar
l. 4. belli G. c. 17. Haec dire-
cta materia injecta contexeban-
tur, ac longuriis cratibusque con-
fernebantur. ibid. c. 31. Quae
gravissime afflictae erant naves,

earum materia atque aere ad
reliquas resiciendas utebatur. Irb.

5. c. 12. Materia cujusque ge-
neris, ut in Gallia est, praeter
sagum atque abietem. De bell.
Afric. c. 1. Incendio fere tuta
est Alexandria, quod sine conti-
gnatione ac materia sunt aedificia.
Cato de re rust. cap. 17. Quae
materies semen habet, cum ma-
turum semen habet, tum impe-
stiva est. Glossae Cyrilli. ἰνὶ ἔξο-
χῶν, materia, ἰνὶ ἀβύρω, mat ries;
sed in talibus exemplis veteres
confuderunt materiem & mate-
riam. Hinc materiari pro colli-
gere lignam ad aedificandum. Cae-
sar 7. bel. Gall. 73. Erat uno
tempore & materiari, & frumen-
tari, & tantas munitiones fieri
necessse. Cicero 3. off. 13. Aedes
male materiatae, ruinosae. Plaut.
Mil. 3. 3. 4. Faber materiarius.
Festus. Abietaria negotiatio,
quam materiacionem nunc dicimus
(ut divinus Scaliger l.) videlicet
ab abietibus coemendis. Denique
quinguenarias materiae Am-
miano, trabes quinquaginta pe-
dum. TENN. l. 11. c. 7. 2. ma-
teriarum, quibus naves contem-
rentur, copia. OUDEND.

5 Exclusis] Elusis MSS SCRIV.
Exclusis. Sic L. in meis MSS. non
occurrit Scrivenii Elusis. infra
n. 8. Vallumque materia: exstru-
ctum incendit, atque ita interclu-
so hoste evasit. TENN. N. 10. Fos-
sam duxit, velut hostis excluden-
di causa. Statim referpsi flumen
MStorum auctoritate pro fluvium,
OUDEND.

E 2

6 Cer:

6 cervulis, & alio materiae genere constructum incendit: dumque ignibus 7 submoventur a hostes, ipse fluvium superavit.

III. Q. Lutatius Catulus, quum a Cimbris pulsus unam spem salutis haberet, si flumen 8 liberasset,

a Vulgo SUMMOVERENTUR.

6. *Cervulis*] Omnes MSS. *Cervolis*. Vulgata lectio melior, venit enim a *cervus*. Quemadmodum machinae bellicae, aries, cuniculus, cricius, murex, testudo, scorpio, musculus, corvus (Victor c. 38. *Quas corvos vocavere, manus ferreas, cum irrisu hostium, primus instituit*) sortita sunt vocabula per similitudinem quaeque a suis animalibus: Ita & *cervi* (ut ait Varro l. 4. l. 1.) a similitudine cornuum *cervi*. Sunt enim ligna accisa, ramosa, solo depacta, & operta. Silius l. 10. de Canusinis. *Quaeque patet campus planis ingressibus hosti, Cervorum ambustis imitantur cornuarum ramis*. TENN. Multi mei *cervulis*. de hoc Strategemate vide ad Polyæn. l. 11. c. 4. §. 2. OUDEND.

7 *Submoventur*] MSS. septem *submoventur*. Optime. nam *dum* hic non notat *donec*, sed *quando*, hoc ipso tempore, *dum hostes* &c. & hoc sensu Indicativum requirit, ut docuerunt viri Latine peritissimi. Consule Cl. Burmann. ad Phaedr. l. 111. f. 10. & l. 1. f. 4. ubi pro vulgato *dum* recte Schefferus legit *cum*. Eandem maculam a nostro deterimus l. 111. c. 8. 2. *dum existimant*, vulgo *existimarent*, c. 18. inf. *dum obsidentur*, vulgo *obsiderentur*. c. 9. 6. *dum ibi propugnatores distringit* &c. vulgo *distrinxit*. c. 10. 5. & laepissime. apud Tibullum tamen editur etiam a Broukhuf. l. 11. El. 111. 19.

*O quoties ausae, caneret dum valle sub alta,
Rumpere mugitu carmina docta boves.*

Verum & illic ex MSS. quatuor scrib. *quum* vel *cum*, ut nuper factum in Editione Claudiopollitana. OUDEND. In nota hic scripti, videri legendum esse *cum* in loco Tibulli L. 11. El. 3. vs. 19.

Caneret dum valle sub alta.

Potest tamen *dum* retineri sensu *quum* *quamdiu*. Vid. quae notavi ad Sueton. Aug. c. 94. *dum ceterae matronae dormirent*. Valer. Flacc. L. 1. 425. *Vectorem pavidae Castor dum quaereret Helles*. i. e. *quamdiu*. IDEM *Cur. post.*

8 *Liberasset*] Agitur toto hoc capite de evadendo ex difficilibus locis. *Flumen liberare* quid sit, fateor, me nescire. neque video, quid huius loco substitui commode possit; nisi forte legamus, *si flumen superasset*. Frontinus eodem hoc capite, exemplo praecedenti, *dumque ignibus submoventur hostes, ipse flumen superavit*. idem lib. 1v. cap. 7. exemplo 28. *flumen, in quo tumultuarium fecerat pontem, liberasset*: & hic in alium *superasset*. Q. Curtius lib. 111. *Motis castris superat Pinarum amnem*. Iterum lib. VIII. *quia plura flumina superanda erant*. STEW. Stewechius *superasset*, emendatione, ut mihi videtur, non admodum necessaria. SCRIV. Pa.

fet, cujus ripam hostes tenebant, in proximo monte copias ostendit, tamquam ⁹ ibi castra positurus: ⁹ ac praecepit suis, ne sarcinas solverent, aut onera deponerent, ne quis ab ¹⁰ ordinibus, signisque ^a discederet: & quo magis persuasionem hostium confirmaret, pauca tabernacula in conspectu erigi iussit, ignesque fieri, & quosdam vallum ¹¹ struere, quosdam in lignationem, ut conspicerentur, exire: quod Cimbri vere agi existimantes, & ipsi castris delegerunt locum: dispersique in proximos agros ad comparanda ea, quae mansuris necessaria sunt, occasionem dederunt Catulo non solum flumen ^b trajiciendi, sed etiam castra eorum infestandi.

IV. Croesus, quum ¹² Halyn vado transire
NON

^a Vulgo AUT SIGNIS. ^b FLUMEN deest in Edd. Keuch. & Tenn.

latinus codex diserte *superasset*. Sed Glossam sapit. *Liberare flumen*, est flumine superato se liberare, vel fluvium libere transire, ut ait auctor lib. hoc c. 4. §. 9. & modo §. 1. Hoc ipsum habemus c. 4. §. 13. *Angustias freti liberavit*. Adi Scriverium & Tennul, ad l. iv. c. 7. §. 23. quem locum perperam etiam mutare conatur Stewechius; & Salmasius ad Solin. p. 9. cui emendationes Ciceronis & Petronii hic turpissime sublegit Keuchenius. OUDEND.

⁹ *Ibi castra positurus*] MS. unus cum Edd. Romana, ac Bonon non habent *ibi*. duo Cantabrig. duo Leidenfes. & Coll. Voss. *in castra p.* num fuit olim *castra inpositurus*. Lucan. l. vi. 1.

Postquam castra duces, pugnae iam mente propinqui, inposuere jugis.

ante etiam tamquam inibi c. po-

fiturus. vid. Nonium c. 2. p. 427. & Parei Lexic. Plautin. OUDEND.

⁹ *Ac praecepit suis*] Vel rescribendum *at*, vel eo sensu sumendum. vid. ad Caes. l. v. B. G. c. 56. OUDEND. *Cur. post.*

¹⁰ *Ordinibus aut signis*] MSti constanter *signisque*; ut reposui. OUDEND.

¹¹ *Struere*] *Construere* Leid. pr. mox alius & *q.* dein Medic. sec. *exierunt*. paullo post *mansuris necessaria sunt* MSS. omnes, non, ut erat vulgo, *nec. f. m.* Reddidi quoque Frontino vocem *flumen* ante *trajiciendi*, quae necessaria quidem non erat ad sensum; sed in MSS. & Edd. omnibus comparet ante Ed. Keuchenii: ex qua operum incuria elapsa videtur. quod miror, a Tennulio non animadversum. Gudian. *fluvium*. OUDEND.

¹² *Halym*] *Alveum* duo Medicei. *Alvei* Vaticanus. Palatinus *aliter*. Hillensb. cum aliis *Alin.* prope verum. Scriptis auctor, ut

non posset, neque navium aut pontis faciendi copiam haberet, ¹³ fossa superiori parte post castra deducta, alveum fluminis a tergo exercitus sui reddidit.

V. Cn. Pompejus Brundisii, quum ¹⁴ excedere Italia, & transferre bellum ¹⁵ proposuisset, instante a tergo Caesare, conscensurus classem, quasdam obstruxit vias, alias parietibus intersepsit, alias intercidit fossis, easque, sudibus erectis praecclusas, operuit cratibus, humo adgesta; quosdam aditus, qui ¹⁶ ad portum ^a ferebant, trabibus transmissis, & in densum ordinem structis, ingenti mole ¹⁷ tutatus. Quibus perpetratis, ad speciem reti-

^a PORTUS Edd. Tenn. & Keuch,

ut dedi. Graeca terminatione *Illyn.* OUDEND.

¹³ *Fossa* &c.] Edd. Romana, & Bonon. *fossam deducitam.* Non bene. Statim MSS. quidam *superiore.* pro *reddidit* apud Sanutum est *deduxit.* OUDEND.

¹⁴ *Excedere*] Omnes MSS. *excederet.* TENN. At Medicei, Cantabrigienses, & unus Scriverii cum Edd. antiquis praeter Parisiensem rectius servant *excedere.* pro *Italia* vero duo Cantabrigienses, & Leidensis secundus exhibent *Italiam.* Quod non temere spernendum. Passim inveniatur *excedere domum, muros, portam, urbem,* & similia. a viris doctis restituta. Nam ubique fere in vulgatis ante fuit Ablativus. OUDEND.

¹⁵ *Proposuisse*] Patet. *proposuit;* dein *ab tergo* Medic. prin. quod ei est proprium Cantabr. *quasdam p. interclusit,* male. Mox *perclusas* Leid. sec. *interclusas* Cantabr. Quae vero hic Kenchenius de generibus munitionum, quibus hostes aditu arceantur, notat, ea debet Casaubono ad Polyb. p. 179. 180. OUD.

¹⁶ *Ad portum*] *Portam* Hillenb. & Edd. Paris. ac Colon. Negligenter autem Keuchenius, & Tennulius ediderunt *portus.* Quasi plures uno portus fuissent Brundisii. Audiamus Caesarem, cuius integrum locum, quia roster enim sine dubio ante oculos habuit, adponere non pigebit. lib. I B. Civ. c. 27. 28. *Portas obstruit, vias plateasque inaedificat, fossas transversas viis praeducit, atque ibi sudes, stipitesque praecucos d. figit. Nec levibus cratibus terraque inaequat. Aditus autem, atque itinera duo, quae extra murum ad portum ferebant, maximis adfixis trabibus, atque eis praecucis, praef. pit. Illis paratis rebus milites silentio naves conscendere jubet; expeditos autem ex evocatis sagittariis funditoribusque raros in muro turribusque disponit &c. Qui erant in muro &c. revocantur, notisque itineribus ad naves decurrunt. Flor. l. IV. c. 2. per obf. claustra portus evasit.* OUDEND.

¹⁷ *Tutatus*] Lenius constructio procedet, & rotundius claudet.

retinendae urbis raros pro moenibus sagittarios reliquit, ceteras copias sine tumultu ad naves deduxit^a: navigantem eum mox sagittarii¹⁸ quoque per itinera nota digressi, parvis navigiis consecuti sunt.

VI. 19 C. Duilius Cos. in portu Syracusano, quem temere intraverat, objecta ad ingressum catena clausus, universos in²⁰ puppim retulit milites,

^a Vulgo REDUXIT.

detur periodus. ut mihi videtur; si scribas cum Mediceo primo *tutatus est*. Nunc abruptior est sensus, quam ut pariantur aures. Dein MS. *pertratis, an patratris*, vel potius ex Caesare *praeparatis*? Hoc ego malim. Mox inepte omnes Editiones occupavit *reduxit* sine idoneo sensu. Legendum autem ex 13 MSis *deduxit*. *Duxit* simpl. Leid. sec. *eduxit* Cantabr. *reduxit* in nullo est, ut nec debet salvo sensu. OUDEND.

18 *Quoque*] *Quamquam* Medic. pr. Coll. Voss. & Edd. primae. *Quidquid* Medic. sec. Mox *digressi* Hillensb. *aggressi* Leid. pr. Supra, quod fere monere neglexeram, *retinendi urbis* vetustior Mediceus. Antiquae, non vere. OUDEND.

19 C. *Duillius*] Ita lego, non *Cn. Duillius*, uti vulgo est. SCRIV. C. *Duillius* L. quamquam tres Reg. tres Hill. C. *Duellius*. Male Hirtorius edidit. *Cn. Duellius*. Gujetus. *Simile Mongommerii ad Rotomagum strategema* narratur. TENN. Uti omnes MSS. hic & infra *Duellius*, sic etiam habent recte C nisi quod in Leid. pr. praenomen desit, & in Mediceo primo scribatur *Cornelius*, supra scripto *Duellius*. Ego, fide monumentorum in aes vel marmor incisorum, nummorumque ubique rescripti cum multis viris doctis *Duilius*. Sed haec minuta.

Majus operae premium feret, qui explicuerit & historiae congrua fecerit illa verba *Cos. in portu Syracusano*. Nam consule Duilio a. n. c. CDXXIII. Syracusae Populo Romano favebant; quippe rex Hiero jam a u. CDXC. ista amicitiam P. R. venerat, eamque servavit ad vitae finem sanctissimae. Quo pacto ergo dici potest, temere ab eo hunc portum intratum, quisve objecit illi portui duos exitus habenti catenam? vide ergo, num acciderit haec res in portu *Segestano*, eo tempore, quo adhuc Segesta a Poenis obsidebatur. Nam post navalem victoriam ipse Duilius eam urbem obsidione liberavit. Ad Polyb. lib. I. & Pigh. in Annal. T. II. p. 16. 22. Praeterea *Syracusano* vitiosum esse, insuper suspicor ex Ciceronis l. IV. in Verr. c. 53. l. V. c. 37. 52. *post Syracusas conditas, quem in portum numquam hostis accesserat, in eo te praetore, piratae navigaverunt*. Aequae incerta sunt, de Duilio quae refert auctor l. III. c. 2. §. 2. OUDEND. Hoc Strategema Zonaras L. VIII. Ann. c. 16. tribuit privatorum hominum solertiae in portu Hipponis Regii in Africa sub consulatu L. Caecilii Metelli II. & M. Fabii Buteonis, a u. DVI. IDEM *Cur. post*.

20 *Puppim*] MSS. plerique, & E 4 Edd.

lites, atque ita resupina navigia magna remigantium vi concitavit. Levatae prorae super catenam processerunt: qua parte superata, transgressi²¹ rursus milites²² proras presserunt, in quas verum pondus decursum super catenam dedit navibus.

VII. Lysander Lacedaemonius, quum in portu Atheniensium cum tota classe obsideretur,²³ obrutus hostium navibus, ab ea parte, qua faucibus angustissimis influit mare, milites suos clam²⁴ in litus egredi iussit, & subjectis rotis naves ad proximum portum²⁵ Monychiam^a trajecit.

VIII.

^a Vulgo MONOECIUM.

Edd. primae *puppm*. In Medic. deest *ita*. pro *remigantium* in tribus *navigantium*. OUDEND.

²¹ *Rursus*] Duo Regii *transgressi cursu*. TENN. *Cursu* etiam uterque Medicus, & Leidensis sec. cum Edd. Romana, ac Bononiensi. Quod elegantius & efficacius est: atque etiam ea celeritate opus fuit, ne retroirent, aut etiam catenae inhaerent naves. Sic *cursu tendere* est celeriter & citato gradu ire. Sallust. B. Jug. c. 96. Vellej. l. 11. c. 70. ubi vide Cl. Burin. OUDEND. Pluribus hanc lectionem confirmatam vide sis a Drakenb. ad Liv. L. 11. c. 65. *cursu subeunt*. IDEM *Cur. post.*

²² *Proras presserunt*] Alias in *proras cesserant*. SCRIV. *Cesserunt* voluit Scriverius; atque ita habent Edd. Rom. & Bonon. & probat Kenchenius *Praccesserunt* vel *processerunt* Palat. Medic. secundus, Vaticanus, & Leidens. sec. *ad proras presserunt* Medic. pr. in *proras presserunt* Edd. Paris. Nihil mutare mihi placet, & vulgatam bene sanam esse puto. OUDEND.

²³ *Obrutus*] MSS. omnes non male *obrutis*. TENN. Praeter unum Medicam mei quoque om-

nes *obrutis*, & duo *obruptis*. Quod non bene percipio. OUDEND. Nisi *obrutis navibus* velis explicare per *mersas* ab hostibus de industria naves, ab ea scilicet parte, qua deberet cum sua classe exire, unde obstructus ei erat exitus. Idque ob Codicum consensum nunc amplector, Ovid. L. 11. Amor. El. xi.

Pene sit, ut mediis obruta navis aquis,

Alibi apud eundem saepius *obruta classis, cymba*, &c. passim *fluctibus & undis obruti* dicuntur naufragi. IDEM in *add.* Uti in addendis monui, sine haesitatione recipienda est MSSorum lectio *obrutis*, quae portus faucibus per submersionem obiectae sunt: ut apud Caes. L. 111. B. Civ. c. 39. *faucibus portus navem onerariam submersam obiectit*. Virgil. L. 1. Aen. 69. *Submersas obrue puppes*. IDEM *Cur. post.*

²⁴ *In litus*] Deest in Medic. sec. & Cantabr. dein *naves ad proximum p.* MSS. non *ad proximum naves*.

²⁵ *Monoecium trajecit*] Qui potuit? Monoecus Liguriae portus

VIII. ²⁶Hirtulejus ^a, legatus Sertorii, quum in Hispania inter duos montes abruptos longum & ad-^a Vulgo HERCULEJUS.

tus cum sit, teste Plin. lib. III. c. 5. sive, si Lucretio credimus, statio potius, nominis rationem ab Hercule fortita, qui prope eum locum habebat aedem, in qua solus colebatur? omnino est restituendum *Monychium*, aut certe *Munychiae*. est enim *Munychia* tumulus oris angusti, a quo protendebatur murus XL. stadiorum longitudine, Athenas cum Pyraeeo, duobusque aliis portibus connectens. vide Plutarchum in Phocione. Dicta & Diana *Munychia*; quae apud Pygellam colebatur. Strabo lib. XIV. Mon. Modius recte *Monychium*, sive *Munichium*, & sic reponendum. Atque ita legendum inonuit Ortelius. *Munychia* Μονυχία, Atticae portus, haud procul a Pyraeeo, a Rege Athenarum *Muncho* appellatus. Vide praeter Ortelium in Thesaurq Geographico Clariss. Meursium Atticar. Lectionum lib. I. cap. 14. SCRIV. Μόνιχον πόνος Ἀθηναίων Stephan. *Monoeicus urbs Luvriae*. Hercules habuit hic αἶνον μόνον, in qua aede solus colebatur. Sed hic agitur de Portu Attico. Quare sagacissimi Modii conjecturam amolere. *Monychium*, sive *Munychium*. sive *Munychias*. Stephan. Μονυχία, λιμὴν Ἀττικῆς, ἀπὸ Μονύχου. καὶ ἱερὸν Μονυχίας Ἀρεταμίδου. *Munychia est Portus Attica: a Muncho: & templum Munychiae Dianae*. Gujetus. *Munichium*. tres Reg. *Monoeetiam*. TENN. De portu Herculis *Monoei* vide ad Lucanum l. I. 403. qui nequaquam hic locum habere potest. Portus Atticus debet intelligi; qui non alius est, quam *Munychia*, ut bene monuerunt viri docti, & MSS. ac primae Edd, satis ostendunt, ita

legendum esse; sive potius, ut rescripsi, *Monychiam*, ut in antiquissimis codicibus passim scribitur. Nam Stephano etiam vocatur Μονυχία. Hic quoque MSS. omnes sere *Monoeetiam*, vel *Monoeetiam*, aut *Monoeetiam*, & quod manu correctoris jam sapit, Edd. Romana, Bononiensis, ac Parisiensis diserte *Munychiae*; sed & Keuchenius testatur, in Arceriano se invenisse *Munychiae*; unde legebat *Munychiam*. Ego praefero *Monychiam* ex Codd. quamquam & *Munychiae* legi posset, ut portus *Pyraeei*, & sexcenta talia: consule Heinsium ad Ovid. l. II. Metam. 709. & Markland. ad Stat. l. v. Silv. 3. 107.

Quo non *Munychiae* quidquam praestantius arces. OUDEND.

²⁶ *Herculejus*] Sic tres Regii. *Hirtulejus* duo Hill. Tertius *Hirtuleus*. TENN. *Herculejus* placet Keuchenio auctoribus libris & historicis. Nullos tamen vidit codices praeter unum, in quo est *Hirtulejus*, ut ego hic quoque in duobus inveni. In plerisque *Hirtulejus*; quomodo Fabricius testatur, in MSS. Orofii, Flori, aliorumque scribi; & vere. Secutus in Frontino sum iudicium Celebrerrimi Dukeri ad Florum l. III. c. 22. probantis *Hirtulejus*, unde ut ignotiore nomine librariis lapsus proclivis fuit in *Hirtulejum*. vid. ad l. II. 1. 2. 3. 5. Quod autem Keuchenius dicat, Salmasium se implicare ad Florum, nihil est. *Cohortes Hirtuleji* in Floro vulgo legebantur contra MSSos. Hoc aiebat Salmasius, ex Frontini loco videri desumptum. OUDEND.

angustum iter ingressus, paucas duceret cohortes, comperissetque, ingentem manum hostium²⁷ adventare^a, fossam transversam inter montes²⁸ pressit, vallumque materia exstructum incendit, atque ita intercluso hoste evasit.

IX.

^a Vulgo ADVENIRE.

²⁷ *Manum hostium advenire*] Tres Hill. & Voss. *Adventare*. Quod frequens auctori verbum in copiis. l. i. c. 3. n. 6. *Adventante Xerxe*. l. 2. c. 4. n. 5. *Adventare auxilia Romani*. 3. 17. 6. *Cum duabus legionibus adventaret*. TENN. Scribe *adventare* fide quatuor Codicum & Pal. SCRIV. *Cur. post. Adventare* ego quoque in undecim MSS. & Sanuto inveni, statimque reposui. Non significat tantum *advenire*, sed jam in proximo esse, unde jungit Cicero *adventare & prope adesse*. In omnibus auctoribus hujus significationis exempla inventas. l. 11. C. 4. §. 20. *Auxilia sibi ab ulterioribus Scythis adventarent*. IV. 7. 31. *praecedens adventantis auxilii rumor*. OUDEND.

²⁸ *Pressit*] Magnum pignus dederim, in hunc modum ea scripta fuisse a Frontino, *fossam transversam inter montes percussit*. Premere fossam quid sit, nondum didici, at percutere, id est, ducere, fodere fossam, scio, esse genus loquendi, bonis scriptoribus usitatum. Ostendo in Commentario ad Flavium Vegetium. Ceterum ne molestum sit eo remitti, eundem hunc Frontinum appello. Is libro III. cap. XVII. exemplo quinto: *Fossa* (inquit) *in fronte percussa, quietum in vallo militem tenuit*. STEW. Eandem emendationem profert quoque Stewechius ad Vegetium l. III. c. 8. *Tunc opere tumultuario fossa producitur; ubi itidem, ut cap. 7. percussis fossis,*

quod MSS. omnes retinent, velit rescribi *percutitur*, citatque huc exemplum Plinii l. 10. Epist. 50. *fossam a rege percussam*. quod hic Keuchenius, & infra Tenulius quoque allegant, uterque Stewechii emendationem probantes. In Vegetii loco Palat & unus, quem contuli, *percutitur*. In alio a me collato *percurritur*. Sed vere ibi *praeducitur* legit Lipsius. Tibull. l. IV. 1. 33. *castris praeducere fossam*. Adde Comment. ad Silium l. X. 411. *fossas praeducere muris*. Et ut non damnum suo loco *percutere*, pro quo idem Vegetius, & alii saepe *aperire*, sic quoque contra MStos & Sanutum *premere* non rejicio. Sed omnino rectum esse arbitror. Curt. l. V. 1. 28. *caavernae in altitudinem pressae*. Lucan. l. IV. 295.

*puteusque cavati
Montis ad inrigui premitur
sagigia campi.*

Tacitus l. XV. Ann. c. 42. *Navigabilem fossam depressuros promiserant*. ex quo vel simili loco Gujettus videtur hic maluisse *depressit*. Columella l. 11. c. 15. *depressa fossa*. l. III. c. 15. *in hanc mensuram serabibus depressis*. & sic *Lautunias in summam altitudinem depressas* dicit Cicero l. V. in Verr. OUDEND. Adde Virgil. L. X. Aen. 296. *fulcum premat*. Mel. L. I. 13. *specus pressus*. Plin. L. XXXI. c. 3. *depressis puteis*. Vitruv. L. VIII. c. 1. *deprimendus est puteus*.
item

IX. ²⁹ C. Caesar, bello civili, quum adversus Afranium copias educeret, & recipiendi se sine periculo facultatem non haberet; sicut constiturat, prima & secunda acie furtim a tergo ad opus adplicata, ³⁰ quindecim pedum fossam fecit, intra quam ³¹ sub occasum Solis armati se milites ³² ejus receperunt.

X. Pericles Atheniensis, a ³³ Peloponnesiis ^a in eum

a Vulgo PELOPONENSIBUS.

item quae congesti ad Caes. L. VII. B. G. c. 72 IDEM Cur. post. 29 C. Caesar] Deest praenomen in Leidenisibus, & Mediceo secundo.

³⁰ Quindecim] Mediceus xv. Ne audi. Sed aliud latet. Caesar B. Civ. 42. l. 1. A fronte contra hostem pedum xv. fossam fieri iussit. Prima & secunda acies in armis, ut ab initio constituta erat, permanebat. Post hos opus in occulto acies tertia faciebat. Sub vesperum Caesar intra hanc fossam legiones reducit. Ex quo loco luce clarius patet, hic quaedam excidisse, nisi Frontinus contraria dicat ipsi illi auctori, quem compilavit. Debuerat enim hoc vel simili modo dixisse; haberet; in armis permanente, sicut constiturat, prima & secunda acie, furtim a tergo tertia ad o. a. &c. Immo nullus idoneus sensus in vulgatis inest. Nam prima acies non potest a tergo ad opus adplicari, & tamen dici sicut constiturat. quae verba unice docent, auctorem damnum aliquot verborum passum esse. Quod magis patet ex Sanuto, qui haec compilans, sed jam corrupta, scripsit prima & secunda acie ad terga adposita xv. p. f. &c. OUDEND. Deinceps deprehendi, hoc quoque monitum ab ill. Schelio ad Hygin. Grom. p. 119. qui legit, manente, sicut constituta

erat, prima & secunda acie, tertia furtim a tergo ad opus &c. vel furtim tertia ad opus &c. IDEM in add.

³¹ Sub occasum solis] Palatinus, Mediceus. & Leidenfis secundus cum Edd. Rom. Bonon. & Sanuto sub occasu, frequenti commutatione. lib. 111. 9. 1. Sub discessum aestus. Quidam discessu. & passim, cum utrumque recte dicatur. Consule Schesfer. ad J. Obsq. c. 105. Sub occasu solis. Burmann. ad Vellej. l. 11. 24. & Ovid. Ep. 19. Heroid. 195. Sub Aurora. Infra c. 12. 9. MSS. sub die & diem. l. 111. c. 2. 7. sub noctem & nocte. c. 12. 2. 15. 6. Sub adventum & adventu. OUDEND..

³² Ejus] Non agnoscit Coll. Voss. a. m. pr. nec etiam Edd. Rom. Bon. Paris. quod probat non male Keuchenius. OUDEND.

³³ Peloponensibus] Omnes MSS. non tertia, sed secunda terminatione inflectunt Peloponensis. TENN. Etiam mei. Lege igitur Peloponnesiis. & ita vetustior Mediceus cum Vaticano Sic infra l. 111. 9. 9. scribendum Peloponnesiorum: quo loco inquirendum erit, num idem huic exemplum sit, ut adfirmat Scriverius: a Peloponneso *ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου*, teste Stephano: Utrumque tamen apud Latinos auctores reperitur & Peloponnesis & Pelopon-

eum locum compulsus, qui undique abruptis
 34 cinctus, duos tantum exitus habebat, ab alte-
 ra parte fossam ingentis latitudinis duxit, velut
 hostis excludendi causa; 35 ab altera limitem a-
 gere coepit, tamquam per eum erupturus. Ii,
 qui obsidebant, quum per fossam, quam ipse fe-
 cerat, exercitum Periclis non crederent evasurum,
 universi 36 a limite obstiterunt. Pericles ponti-
 bus,

ponnesius: quamquam ego ulti-
 mum, MSS. perpetuo varianti-
 bus, praefereim. OUDEND. Sic
 recte Heinsius in Curtio L. III.
 C. 9. §. 8. pro *Peloponneses* e
 MS. lectione *Peloponensi* restituit
Peloponnesii. IDEM *Cur. post.*

34 Cinctus] *Petrenf. accinctus.*
Medic. tractus. Dein *secludendi*
Petrenf. pro ab altera iterum Pa-
lat. Medic. pr. & Sanutus ab al-
tera parte. Mox *corrupturus* *Me-*
dic. sec. obrupturus Hillensb. *Sta-*
tium MSS. multi *Ili, qui.*

35 *Ab a. militem agere*] *Lege,*
meo periculo. limitem agere co-
epit. Idem exemplum repetit *Fronti-*
nus lib. III. cap. IX. 9. aliis
 tamen verbis: sed talibus, unde
 facile appareat, hic *militi* locum
 non esse. *Aggerem*, inquit, *fa-*
cere coepit, *aggesta terra, &*
palis defixis. Qui *Limes* *Fronti-*
nino. (Ubi notat *Keuchenius* rur-
 sus *ῥόπτου* & *εὐρύου*.) *Limitem*
autem agere dixit: hinc *agen-*
tes sunt, qui limites agunt. *Prin-*
cipium artis Mensoriae in agentis
positum est experimento, scribit
 in *Fragmento* quodam de *Limiti-*
 bus *Frontianus.* Et *Hyginus*: *Lim-*
itibus secundum suam legem la-
titudines dabimus, & aperiri in
perpetuum cogemus. *Plurimum*
enim agentibus praestat actuarii
perpetua restura, ex hac diverti
nisi per negligentiam non potest.
Frontinus etiam alibi *agentis* me-
 minit. Sed de tota *Limitum* &
agrimensorum ratione legendus

eruditissimus *Salmastius* ad *Solini*
Polyhystora, singulari *Diatribe*
 aliquot paginarum, quae incipit
 fol. DCLXIX. SCRIV. Bene *Tennu-*
lius jam restituit *limitem.* Vide
 ad I. 3. 10. *Hillensb.* etiam pro
 varia lectione *limitem* habet. Quod
 vero *Tennulius* ibi dicat, *limi-*
tem esse in contextu *Wechellii*,
 secus se habet. Nam *militem* ex-
 hibet. *Sanutus* hic tantum ait *ab*
altera parte se finxit per hist-
erumpere velle. Hoc certe rectius
 foret, quam quod hic legebatur
 per *militem erupturus.* OUDEND.

36 *A milite obstiterunt*] *Scri-*
bo, a limite obstiterunt. De *limi-*
titibus provinciarum agitur. in
 quibus clausuras, *Burgos* antiqui
 habebant, & inibi praesidium *mil-*
itare, I II C. de officio *prae-*
fecti Praetorio Africae. *STEW.*
Limite. Bene ita quatuor MSS. &
Stewechius *Vulgo milite.* SCRIV.
 Solus *Mediceus* secundus hic ex-
 hibet *milite.* Ceteri omnes tam
 MSS. quam *Edd. Rom. Bonon.*
Parif. Wechel. recte servarunt *limi-*
te; certo argumento, supra *limi-*
tem esse legendum. Ex *cor-*
ruptis verbis coniecerat *Lipsius*
universo milite; licet supra idem
limitem agere margini sui exem-
 plaris adscripserit. *a limite* notat
 ab ea parte, qua *limes actus* erat.
 OUDEND. Bene me hoc expli-
 cuisse, docet *Vir doctus* in *Misc.*
 Obs. v. III. p. 256. ad *Lucani*
 L. I. vs. 56. *obstent a Caesare*
nubes. *Sall. B. Cat. c. 58. a Gal-*
 lia

bus, quos praeparaverat, fossae injectis, ³⁷ suos, qua non resistebatur, emisit.

XI. Lyfimachus, ex his unus, in quos opes Alexandri transferunt, quum editum collem castris destinasset, imprudentia ³⁸ autem suorum in inferiorem deductus, vereretur ex superiore hostium incursum, triplices fossas intra vallum objecit: deinde ³⁹ similibus fossis circa omnia tentoria ductis,

lia obstat. Adde Comm. ad Liv. L. xxxi. c. 24. & Sueton. Vesp. c. 5. *ramos a frutice dedit.* IDEM *Cur. post.*

³⁷ *Suos, qua*] Inepte Gudian. & Leidentis sec. *suceros suos via qua.* Medic. sec. *unde.* vid. ad 1. 4. 4.

³⁸ *Autem*] Medic. pr. cum Edd. Rom. & Bonon. *tamen.* Medic. sec. *ducam* viae scilicet. Non male. Supra in MSS. nonnullis *Lisym.* *Hisium* mox deest in uno Cantabr. & Leid. pro *intra* Scriv. *uus inter.* OUDEND.

³⁹ *Similibus fossis c. o. t. d. t. castra confodit*] Aliae editiones, *sublimibus fossis c. o. t. d. castra confudit.* Non placet. MOD. 4. Reg. 3. Hill. *sublimibus.* TENN. *Similibus f.* Solus exhibet Leidentis secundus. Ceteri omnes, tam Scriveriani, quam mei, Editionesque, quotquot vidi ante Modium, habent *sublimibus.* Vereor tamen, ut *sublimis* pro alta fossa, seu profunda sumatur: quo sensu hic accipi deberet; & si hujus significationis exemplum daretur aliud, libenter admitterem. Infra vocem quoque non agnoscunt Mediceo pr. & Edd. Rom. ac Bonon. In Mediceo sec. est *quoque humo.* Forſan illa vocula verum locum amisit, & pro *sublimibus* scribendum *sublicibus*, cum hac interpunctione. *Deinde sublicibus, fossis quoque circa o. t. ductis, t. c. confodit. Castra sublicibus confodere esse palis in ter-*

ra passim defixis obſepire: ut *confodere hasis, jaculis* &c. *Sublicibus* enim sunt in Glossis eadem, quae aliis *sublicae.* Timide tamen hanc conjecturam propono, & ut facilius quis veram loci lectionem erueret. Quae autem hic Keuchenius de *tento* & *tenua*, quod in Arceriano Cod. se invenisse dicit, adfert, more suo sublegit Salmasio ad Florum l. 11. c. 12. Numquam tamen mihi persuasabit, a Floro, certe non a Frontino, *tentum* usurpatum esse pro *tentorio.* OUDEND. Non tam offendit *sublimibus* pro *altis*, (quod forſan defendi possit) quam quod *verisimile* non est, jusſisse Lyfimachum, profundas duci fossas circa omnia in castris posita tentoria. Hoc enim pacto vix ex illis egredi potuissent milites. Ac praeterea, si triplici illi fossae, intra vallum hostibus objectae, tot & tantas alias adjecisset Lyfimachus, immensum sane valli ambitum fuisse oportuit. Quae ratio quoniam praeter etiam obstat *similibus*, legendum putò *humilibus.* Tales enim fossae, praesertim superjectis frondibus tectae, equitatus transitum poterunt saltem retardare. Quod Lyfimacho fuit factis. BUHER *Sublimibus*, quae constans fere MSSorum est lectio, ut defendi possit, docuisse mihi satis videor in Misc. Obs. Vol. v. p. 65. Sed recte Vir Illustr. ostendit, profundas fossas circa tentoria ductas fuisse,

ētis; tota castra ⁴⁰ confodit; & ⁴¹ intersepto ^a hostium aditu, simul humo quoque, ⁴² & ^b frondibus;

a INTERCEPTO vulgo. *b* Vulgo ET IN FR.

nequaquam esse verisimile, ac sufficisse humiles. Ita Virgil. L. VII. Aen. 157.

Ipsa humili designat moenia fossa.

quamquam milites tamen e tentorii potuerunt procedere: non enim duxit eas *circum* t. sed *circa*. V. de his ad L. IV. 7. 38. In animum tamen mihi inducere nequeo, istam vocem in *sublimibus* per librarios fuisse corruptam. Ad haec Auctor, praemisso simpliciter *triplicibus fossas* obsecit, non addita earum profunditate, videtur debuisse subjicere *humilioribus*, vel simile; si de earum profunditate agere voluisset. Quare adhuc existimō, altius haerere vulnus, ac quaedam deesse, quibus significaverit Auctor, fossas insuper *publicibus* sive palis in terram demissis; ut ait Caesar L. III. B. Civ. C. 49. fuisse munitas. Certe *publicae* in *sublimibus* depravatam est in Cod. Oxon. Appuleji L. IV. p. 72. ubi *publicae turres* ex Edd. Vett. legendum existimo. Ablativo *publicibus* usus est praeter alios Sallustius apud Festum v. *Sublicium*. Sed *inixio*. OUDEND. Cur. post.

⁴⁰ Confodit] 4. Reg. 2. Hill. *confodit*. Et ita ad oram notavit Hittorpius. TENN. Plerique *confodit* male. *Conclufit* Cantabrinus. Sed recte *confodit* servarunt Leidenf. pr. & tert. Cantabrig. unusque Scriverii a m. secula cum Edd. Paris. & Wechelii. OUDEND.

⁴¹ *Inercepto*] Intercipere alicujus aditum non est Latinum. Necessario ex duobus R. tribus Hill. l. *Intersepto* hostium aditu. Vox proba. Plauto *Obsepire*. Caes. l. 5. 2. 35. *Ubi illum saltum*

video obseptum, rogo, ut altero finat ire. TENN. Sensu postulante reposui *intersepto*; quod confirmatur MSS. Gudiano, Vaticano, Vossiano, & Edd. Roum. Bonon. ac Paris. Atque e suo codice emendandum esse inouit Tollius ad Aufon. Mosell. vl. 37.

Exstantes medio non aequore terras

Interseptus habes.

Sic supra Ex. v. *Quasdam obstruxit vias, alias parietibus intersepsit.* Hirtius de B. Alexand. C. 6. *Interseptis specubus, atque omnibus urbis partibus exclusis.* Livius l. 1. c. 27. *Haestas equites erigere jubet. Id factum magnae parti pedum Romanorum conspectum abeuntis Albani exercitus intersepsit.* l. VI. 9. *ex parte altera interseptis itineribus.* Cicero pro Balbo C. 18. *Ne interseptum sit iis iter.* Reddendum hoc participium eidem Livio l. XXV. c. 39. *In hujus silvae medio ferme spatio cohors abditur & equites.* Ita medio itinere *intersepto*, vulgo *intercepto*, & Lactantio de Opificio Dei c. XI. *Qui meatus si aliquo modo interseptus sit, mutum faciat, necesse est.* Sic enim optinus & antiquissimus codex, non *interceptus*. OUDEND.

⁴² *Et in frondibus*] Corruptissimum locum ingeniose Salmasius (ad Florum l. II. c. 12. Ed. pr.) emendabat, *simul humo contexta frondibus*. Posset etiam *humo cooperta frondibus*. SCRIV. Omnes MSS. *δενδρον το in.* Quod nulum hic locum habet. TENN. Conjecerat etiam Scriverius *similuna cinctus frondibusque*, vel quod esset verisimilius *simul humo coenoque & frondibus*. Keuchenius *simul*

bus, quas fossis superjecerat, facto ponte ^a, impetu in superiora evasit.

XII. ⁴³ T. Fontejus ^b Crassus, in Hispania, cum tribus millibus hominum praedatum profectus, (⁴⁴ *locoque iniquo circumventus*) ⁴⁵ ab Hasdrubale, ad

^a PONTE deest vulgo. ^b Vulgo CN. FRONTEJUS.

simul humo completa & frondibus. Omnes frustra; & primo quidem rd in delevi; quod non comparet in ullo vel scripto, vel edito Codice ante Scriverianum, in cujus textum quo modo inreperit, nescio. dein quoque, ut dixi, sursum possit retrahi; quamquam non opus sit. Excidisse autem vocem, quo pertinerent *humo & frondibus*, bene suspicati sunt viri docti, sed sine Codicum ope non potuerunt veram adsequi. In decem, vel undecim MSS. non legitur *impetu*. in uno Cantabrig. *transitu facto in s.* quod correctorem sapit. nam optime Palatinus exhibet, *facto ponte*. fecit pontem Lysimachus ex humo & frondibus, quas fossis superjecerat. & sic evasit. Cum excidisset vox *ponte*, supplevisse rd *facto* videntur per *impetu* ex cap. IV. §. 9. *repente impetu facto transitum rapuit.* Quamquam ita noster quoque l. IV. c. 7. §. 39. *Impetu facto pronunciavit.* Nec aliter Livius, Caesar, alique saepius. Vel potius in aliis MSS. *ponte*, in aliis *impetu* crediderim, desideratum jam antiquitus fuisse: adeoque, ut feci, utrumque retinendum *facto ponte, impetu evasit.* *impetu* enim notat celerem cenatum. Consule Gronov. ad Liv. l. I. c. 57. *Impetu capi Ardea possit.* l. VI. 2. *Quum castra impetu cepisset.* Infra l. IV. 7. 12. *Impetu in classem hostium cum transiisset.* OUD.

⁴³ Cr. Fontejus Crassus] Mirum est, quatuor haec exempla continua ab auctore bis esse me-

morata: in quo eum sine dubio memoria sefellit; si a librariis quidem non sunt inserta. Quod tamen non putem. Nam saepius hoc accidit Frontino. Vide Tenu. ad l. I. c. 10. §. 1. & Stewechium ad l. I. c. 11. 3. Hoc & Ex. XIV. ac XV. repetuntur l. IV. c. 5. §. 8, 9, 10. sequens jam habuimus cap. I. Ex. 11. Primum autem, in quo jam sumus, prodigiose corruptum est. Quippe jam in his tribus verbis tria sunt vitia. Rectius editur infra. Cr. Fontejus Crassus. Fontejus enim vocabatur, non Frantejus, ut perperam, forsitan e codice Arceriano, & ut in nonnullis est meorum, edidit primus Keuchenius. Frontejus Romanum non est nomen. Dein nec Cr. nec C. nec A. quae tria in MSS. variantur, sed Titus ei erat praenomen. Tandem longe ineptissimum est cognomen Crassus, quod numquam Fontejae genti adhaesit. Capito rectius fuisset. Verum nondum primo huic Fontejo in Romana historia noto fuisse cognomen opinor, adeoque Crassus omnino delendam, ab ineptis librariis adjectum. sic lib. III. c. 9. §. 4. L. Cornelius adjecerunt Rufinus. cum certissimum sit, de Scipione agi. l. IV. 7. 12. M. Porcius MSS. magno numero M. Porcius Dento. Quo quid est absurdius? vide etiam §. 16. Vel pro Crassus reponendum legatus. Hic enim T. Fontejus legatus fuit P. Cornelii Scipionis in Hispania. Vide Livium l. XXV. 34. XXVI. 17. Verso

ad primos tantum ordines relato consilio, incipiente nocte, quo tempore minime expectabatur, per stationes hostium ⁴⁶ prorupit.

XIII.

sio autem Italica hic loci non agnoscit hoc, nec sequens de Furio exemplum. OUDEND.

44 *Locoque iniquo circumventus*] Bene quod idem hoc exemplum lib. iv. c. 5. iisdem verbis repetitur. hic enim vocibus aliquot, quas nos inde supplevimus, truncatum, absque ulla idonea sententia ita legebatur: *praedatum profectus ad Hasdrubalem, & ad primos tantum, &c.* Mod. Quoniam haec verba in nullo codice occurrant, non sunt tamen mera glossemata, sed de essentia: siquidem l. iv. c. 5. n. 8. ubi eadem historia refertur, eadem voces in MSS. occurrunt. TENN. Uncinulis tamen ego haec verba inclusi; quia soli Modio debentur. Quasi auctor necessario debuisset hic uti iisdem verbis, quae sunt l. iv. c. 5. ubi eadem Arcerianus MS. non agnoscit. Sicut hic comparent in nullo. Exciderunt nihilominus sine dubio quaedam, quale est, quod ad Hasdrubalem nimis prope accesserit, vel tale quid simile. OUDEND.

45 *Ab Hasdrubale*] Neque haec canarina movenda; licet MSS. *Ad Hasdrubalem.* Nam quid est *praedatum proficisci ad Hasdrubalem?* TENN. Omnes constanter MSS. & Edd. ante Modium habent *ad Hasdrubalem.* Nisi alia exciderunt, quo haec *ad Hasdrubalem* referenda forent, vide, num scribi possit *adversus H.* & duo haec verba retrahantur *ante cum,* ut fuerit in *Hispania adversus Hasdrubalem, cum.* Is certe merus est Frontini stylus & perpetuus mos, ut *adversus* utatur sine addito *dux,* vel alio quodam vocabulo, cui respondeat. c. 1. 6. *Ventidius Parthico belio*

adversus Pacorum regem. c. 3. 3. *Fabius Maximus adversus Hannibalem.* §. 4. *Byzantii adversus Philippum.* c. 8. 4. *M. Curius adversus Sabinos.* c. 12. 9. *Agathocles Syracusanus adversus Poenos.* l. 11. 1. 2. *Metellus in Hispania adversus Hirtulejum.* §. 14. *Lucullus adversus Mithridaten.* §. 15. *Cl. Tiberius Nero adversus Pannonios.* §. 18. *Lysander Laedae-monius adversus Athenienses:* ubi male magnus vir volebat addi *dux.* c. 2. §. 9. *Cleomenes Laedae-monius adversus Hippam.* c. 3. §. 6. *Artaxerxes adversus Graecos.* §. 15. *M. Antonius adversus Parthos.* §. 16. *Hannibal adversus Scipionem.* c. 4. §. 3. *Attilius Glabrio adversus Antochi regis aciem.* §. 9. *Valerius Laevinus adversus Pyrrhum.* & sic in sequentibus saepissime: nam exemplorum finis non esset. Ceterum in quatuordecim Codicibus, & Editis quoque ante Modium additur copula & ante *ad primos* &c. Quae vocula indicio videtur esse, alia quaedam hinc elapsa esse, quam ille credit. Mihi non liquet. OUDEND.

46 *Prorupit*] Cantabrig. prim. sive Petrensis *erupit.* ut l. iv. 5. 8. *per stationes hostium erupit.* Hoc cap. §. 17. *per intermissas hostium stationes eruperunt.* Adde §. 23. l. 11. 13. 9. *per hostium praesidia necesse haberet erumpere.* l. iv. 5. 7. *per hostium praesidia erumperent,* collatum cum Livio l. xxii. 50. & alia. Sed Palatinus, & duo Leidd. scribunt *per-rupit.* quod placet. Livius l. 111. 70. *Sulpicius per mediam hostium aciem cum equitatu perrupit.* A libi *per castra perrumpere.* *Pro-rumpere per stationes,* tamen se satis defendere posset e Caesare B.

XIII. ⁴⁷ L. Furius, exercitu perducto in locum iniquum, quum constituisset occultare sollicitudinem suam, ne reliqui trepidarent, paullatim inflectit ^a iter, tamquam circuitu majore hostem adgressurus: conversoque agmine, ignarum rei, quae agebatur, exercitum incolumem reduxit.

XIV. ⁴⁸ P. Decius Tribunus bello Samnitico, Cornelio Cossio Consuli, iniquis locis deprehenso ab hostibus, suavit, ut ⁴⁹ ad occupandum collem, qui erat in propinquo, modicam manum mitteret; seque ducem iis, qui ⁵⁰ mittebantur, obtulit. Avocatus ⁵¹ in diversum ^b hostis ⁵² dimisit

^a Vulgo INFLEXIT. ^b Vulgo IN DIVERSA.

B. Gall. l. v. c. 15. *per medios audacissime proruperunt.* sed ibi eadem in MSS. varietas. Plura dicemus infra. OUDEND.

⁴⁷ L. Furius] Praenomen deest in Medic. sec. perperam Leid. sec. D. Fur. dein *producto* Mediceus pr. cum Edd. Rom. & Bonon. Vide ad cap. 1. §. 11. dein MSS. tam Scriveriani. quam mei omnes, & Cl. Wasse *inflectit*. Recte. Vide ad l. 1. 11. 1. & *in circuitu* unus Scriver. cum Leid. sec. Mox *converso* Leid. pr. Medic. sec. Coll. Voss. & Hillensb. cum Gudiano. OUDEND.

⁴⁸ P. Decius] Unus Reg. *Decimus*. 3. Reg. 3. Hill. *P. Decimus*. statim *Decimum* & *Decimus*. TENN. *Decimus*, *Decamus*, *Decimius* perperam quoque mei plerique. Sed uterque Mediceus cum Leidensi primo vetum nomen servant *Decius Tribunus*, militum scilicet, quae vox l. iv. c. 5. additur. Ad Livium, fustis haec enarrantem, l. vii. c. 34. & seqq. OUDEND.

⁴⁹ Occupandum] Alias *occupatum*. SCRIV. Sic duo Hill. sed 4. Reg. & unus Hill. item Scriver.

rius: *occupatum*. TENN. Ex nostris *occupatum* exhibent Mediceus uterque, Petrensis, Leidensis primus, Gudian. Coll. Voss. cum Edd. Romana. & Bononiensi. Recte, & Latine, & praecipue placet; cum facilius librarius esset ex *occupatum* facere ad *occupandum*: quam versa vice. *patriam defensum revocatus* Nep. in Hannib. c. 6. & saepissime apud alios. Infra tamen ad *occupandum* retinent MSS. omnes. OUDEND.

⁵⁰ Mittebantur] *Hinc mitterentur* Cantabrigienfis. Dein inepte longe plurimi MSS. *avocatus*. Vid. ad cap. iv. §. 14. OUDEND.

⁵¹ In diversum] Tres Reg. tres Hill. in *diversum*. TENN. MSS. Scriveriani, & mei constanter tam hic, quam infra l. iv. c. 5. in *diversum*; nisi quod unus aut alter prave scribat in *diversis*. Edd. quoque Rom. Bonon. Paris. Wechel. singularem numerum praebent. Quod mutari non debuerat. Livius l. xxxvi. c. 10. In *diversum sententiae tendebant*. Curtius l. iv. c. 8. 8. In *diversum evaserant alii*. Hinc emenda Hart. B. Alex. c. 64. *Cum neque*
f. 222e

misit Consulem, Decium autem cinxit, obseditque. ⁵³ Illas quoque angustias, noctu eruptione facta, quum ⁵⁴ eluctatus esset Decius, incolumis cum militibus Consuli accessit.

XV. Idem fecit sub ⁵⁵ Atilio Calatino Cos. is; cu-

fletere navem, neque directam tenere posset. Lege ex optimo codice Lovan. in *directum*. N. Heinss. conjiciebat inde *iter rectum*: quod non opus est. Tacit. l. III. Ann. 59. *Diversum terrarum.* & alibi. Infra l. II. 4. 3. *ex diverso*. l. III. 3. in f. a *diverso*. *Ad summum* l. III. 9. 3. alii *summa*. OUDEND.

⁵² *Dimisit*] Medic. fec. *dimisit*. *Emisit* l. IV. c. 5. habet, & statim. §. 16. *Inclusos Romanos emittere*. Vid. ad Lucan. l. III. 46 OUDEND.

⁵³ *Illas quoque angustias*] *Ille* vulgato in *illas* commutato, & reliquis ita constitutis, ut editiones vet. legebant, locum emendavi. quum antea in impressis omnibus (etiam de iis loquor, qui proximis quinquaginta, sexaginta annis, prodierunt) male ita circumferebatur. *Ille per angustias, noctu eruptione facta cum eluctatus esset, Decius incolumis cum militibus consuli accessit.* MOD. *Was quoque.* Ita Modius. Cum antea esset *ille per angustias, noctu*. SCRIV. *Illas quoque angustias.* Haec lectio non debetur tamen Modio, quam consensui codicum. Ante legebatur *Ille per angustias*. TENN. Consentiant Scriveriani, & mei omnes, cum Editione Paris. In Mediceo primo tamen, & Ed. Romana scribitur *illas quamquam*. In Medic. fec. *illas quicquid*. in Ed. Bonon. *illas quacumque*. OUDEND.

⁵⁴ *Eluctatus*] Alias *frustratus*. SCRIV. Sic l. cum duobus Hill. Erat in 4 Reg. & uno Hill. *frustratus*. TENN. *Eluctatus*, ut infra, ita hic est in duobus Scrive-

rit. In ceteris magno numero & Edd. primis *frustratus*. quod putem non esse de nihilo, & *illas angustias* tam hic, quam infra esse corruptum. Quas enim, quaeso, angustias, de quibus tam demonstrative auctor ait *illas*, eluctatus est Decius? Non erat is in angustias, sed in edito colle, quem cingebat hostis: Res patet clarissime ex Livii laudato loco. Forsan fuerit *Illico quoque vel illic quoque Samnitas cum frustratus esset*. Immo ex *illas quamquam* faciendum forsitan *iratos quamquam*. Ira enim incitaverat in Decium Samnitas, teste Livio. *Frustrari custodes* &c. Livius & alii sapienter pro fallere, seu eludere. & sic l. II. 5. 34. *pugnae cum frustraretur*. l. III. 11. 5. *Lacedaemonios frustratus*. Keuchenius, quia in Arceriano reperit *illarum quoque angustiarum* &c. *cum frustratus esset*, sincerum hoc autumat, cum invenisse se credit parilem locutionem apud Gellium l. v. c. 10. *Captionis versute excogitatae frustratus est*. sed quis non videt, illic esse passivae significationis, quae hic locum habere nequit. Infr. l. II. c. 3. 3. *frustrato robore exercitus*. OUDEND.

⁵⁵ *Atilio*] Rescripsi ex fidissimis monumentis *Atilio*. Pro *Calatino* absurde MSS. & Edd. quidem *Catilino*. pro *is* cujus Par. pr. *ejus*. Par. fec. *istius*. Medicus uterque *is*, cui. dein tradunt Ed. Wechelii. creditur MSS. quatuor. unde conjecit non male Scriverius *editur*, quamquam mutatione non opus est. OUDEND.

cujus varie traditur nomen. Alii ⁵⁶ Laberium; nonnulli ⁵⁷ Q. Caeditium, plurimi ⁵⁸ Calpurnium Flammam vocitatum scripserunt. Hic, quam ⁵⁹ demissum ^a in eam vallem videret exercitum; cuius latera omnia ⁶⁰ superiora hostis infederat; depoposcit, & accepit ⁶¹ ^b trecentos milites; quos adhortatus; ⁶² ut virtute sua exercitum servarent;

^a Vulgo DIMISSUM. ^b Vulgo A CONSULE add.

⁵⁶ *Laberium*] L. 2. Hüll. *Labientum*. unus Reg. *Liberum*. alter *Liberium*. TENN. *Liberium* uterque Medicus. Tornæsi Editio *Valerium*: quomodo ex antiquo Codice tam hic, quam infra l. IV. c. 5. & apud Gellium l. III. c. 7. legi vult Carrio l. I. Emend. §. 7. Tutius est, hac in re plurimorum codicum fidem sequi. Nomen autem hoc ei dedit Quadrigarius. OUDEND.

⁵⁷ *Q. Caeditium*] Vide Agellii sive A. Gellii noctes Atticas. l. III. c. 7. MOD. 2. Reg. 3. Hüll. *Quintum Caeditium*. unus Reg. *Quintum Seduncum*. TENN. *Q. Seditium* uterque Medic. *Quintum* simpliciter Edd. pp. sed ex Gellio ibid. constat, rectum esse *Q. Caeditium*; ut Cato in Originibus eum nominavit. OUDEND.

⁵⁸ *Calpurnium Flammam*] Pro cognomine hujus Calpurnii irrepperat in libros vox *sum*: sed pessime. vide Florum c. II. l. II. & Plinium. l. XXII. c. 6. MOD. *Calpurnium Flammam*. L. quamvis in MSS. *Calpurnium Flammam* verum. *Flammam* esse genuinum nomen testantur Aurelius Victor c. 39. Florus II. c. 2. Frontinus infra IV. 5. 10. Livius XXI. 60. in oratione Torquati, Plinius XXI. c. 6. Gellius lib. III. c. 7. fufius historiam narrat ex Claudio Quadrigario, illique non *Caeditio*, sed *Valerio* fuisse nomen. TENN. *Flammam* bene emenda-

vit. quoque Carrio l. I. Emend. c. 7 & sic jam habet Ed. Bononiensis, & infra MSS. multi. Orofius l. IV. c. 8. Pro *vocitatum* Leid. sec. *noscitatum* Medic. sec. *concitatum*. OUDEND.

⁵⁹ *Demissum*] Rescripti *demissum* sensu potuerunt. nec aliter vulgo l. IV. 5. 10. Idem irrepperat vitium mox §. seq. *demisso* in *angustias exercitu*. Vide ad l. I. 2. 7. *Demissurus exercitum in planiciem*. l. II. 2. §. II. *In plana deduxit*. Liv. I. VII. 54. *In vallem infimum demitterent agmen*. Ceterum eo ordine, quo posui, seqq. verba locant MSS. non *demissum exercitum* in &c. OUDEND.

⁶⁰ *Superiora*] Ita hic MSS. infra addunt Codd. *que* vel *quæ* erant. ubi vide.

⁶¹ *A Consule*] Hæc verba desunt in MSS. & videntur abundare. TENN. Nimis audacter Scriverius hæc verba ex l. IV. c. 5. hic quoque in contextum intravit: nos utpote non necessaria, nec in ullo Codice existantia delimus. OUDEND.

⁶² *Ut virtute sua*] Dico Reg. *Ut in virtute sua*. Flamma apud Livium ait: *Astrimur milites, & morte nostra eripiamus ex obfidione circumventas legiones*. TENN. Medic. pr. & Plat. etiam *ut in v. Recte*. l. II. c. 1. §. 9. *In impetu violentus*, ex MSS. *Intra in virt. sine tæ* ut bene etiam Medic.

rent, in mediam vallem ⁶³ decucurrit ^a: & ad obrimendos eos undique ⁶⁴ descendit hostis, longoque & aspero proelio ⁶⁵ retentus, occasionem Consuli ad extrahendum exercitum dedit.

XVI. ⁶⁶ L. Minucius Cos., in Liguria, ⁶⁷ demisso

^a Vulgo DECURRIT.

Medic. sec. vide ad Lucan. l. IX. 615.

— *satum in dente minantur.*
OUDEND.

⁶³ *Decurrit*] Quatuordecim MSS. mei cum Arceriano, teste & laudatore Keuchenio, *decucurrit*. ut sexcenties apud optimos quosvis scriptores. sed hoc, ut olim in aliis, sic apud nostrum in vulgatis decurrate ubi vivis perperam scribitur. adi l. II. 2. 4. l. 4. 7. 10. Dein & rectius rejiceretur, & plena distinctio poneretur ante *ad*: ut bene fit in l. IV. c. 5. Petrensis hic habet; *cumque ad eum opprimendum cum sociis hostis undique descendisset*. OUDEND.

⁶⁴ *Descendit*] Arcerianus descendit, probante Keuchenio ex Gellio l. VII. c. 9. Nos hoc antiquariis facile condonamus. OUD.

⁶⁵ *Retentus*] Alias *petendus*. SCRIV. Unus Reg. unus Hill. *petendo*. 3. Reg. *petendos*. TENN. *Retentus* infra quoque in MSS. & Edd. & Flor. l. II. c. I. *Muratus hostem* &c. Verum MSS. plerique, & Edd. pp. hoc loco *petendos*, vel *petendo*. In uno *petendo*. Non capio. *Retentus* Arcerian. *longo & aspero* Medicus vetustior. Vide, num ex ceteris MSS. partim, partim ex Petrensi, & Mediceo reponi possit, sensu bene currente: & *cum ad opprimendum eum undique descendit hostis, longo & aspero proelio tenendo eos* &c. ? Ita transitio a *longo*, ad plural. de quo

monui c. 4. 8. occasionem corrumperendi locum dedisset. Ceterum non in vallem decurrisse, sed tumulum occupasse iradunt alii. OUDEND.

⁶⁶ *L. Minucius*] Hic est, de quo Livius XXXIII. c. 23. *Q. Minucius Consul de Liguribus Bojisque Gallis in monte Albano triumphavit*. Sic variatum in nomine *M. Minucii Consulis*, quem servavit Dictator L. Quinctius Cincinnatus. Flor. I. 11. tunc vixit *Q. Minucius Thermus praetor*. Liv. XXXIII. 24. *M. Minucius Rufus* magister equitum sub Dictatore Q. Fabio Maximo. TENN. Varie hic errat Tenulius; cum statuatur, hunc esse, de quo Liv. agit. l. XXXIII. c. 23. & in ejus nomine ita variatum esse, ut in illo Minucio, quem servavit A. U. C. CCXCV. Dictator Quinctius, de cujus variato mire praenomine vide ad citatum Florum. *Minucius* ille, de quo dicto loco agit Livius, fuit *Q. Minucius c. F. C. N. Rufus* Collega *C. Cornelii Cethegi* in Consulatu A. U. C. DLVI. Is autem, quem hic memorat Frontinus, fuit *Q. Minucius, Q. F. L. N. Thermus*, consul cum *L. Cornelio Merula* A. U. C. DLX. uti non tantum ex Fastis, sed etiam ex Livio clare pater l. XXXIV. c. 55. & l. XXXV. c. 11. ubi sane hoc enarratur Stratege-ma. Noster ab omnibus constanter *Q.* appellatur; ut vel Frontini error, vel libratorum sit hoc loco. In MSS. tamen constanter *L.* sed ineptissime alii *Craffus*, alii

missio ^a in angustias exercitu, quum jam omnibus ⁶⁸ obversaretur ⁶⁹ Caudinae cladis exemplum, Numidas auxiliares, tam propter ipsorum, quam propter equorum deformitatem despiciendos, iussit adequitare faucibus, quae tenebantur. Primo intenti hostes, ne lacefferentur, stationem obsecerunt. ⁷⁰ De ^b industria Numidae ad augendum sui

^a Vulgo DIMISSO. ^b Vulgo add. DEIN.

alii Numidius pro Thermo addunt. praenomen non agnoscit ultima Scriverii Editio, nec Keuchenius. OUDEND. Cum Tennulio errat quoque Ampl. Cuperus Misc. Nov. Lipsi. Vol. iv. T. III. p. 571. Praenomen autem, quod pro Q. prave illi dant librarii, ab Auctore non adiectum fuisse, facile mihi quis persuadere possit, ut credam. Ejus quoque sub solo Minucii nomine meminit Orosius L. IV. C. 20. p. 272. Ed. Haverk. IDEM Cur. post.

⁶⁷ Dimisso] Lege cum Gujeto Dimisso. Nam angustiae erant inter montes, de quibus demissus fuit exercitus. vide supra c. 2. n. 7. TENN.

⁶⁸ Adversaretur] Longe castigatior est illa lectio *obversaretur* C. cl. exemplum PARRHAS. *Obversaretur*. Sic l. etsi 3. Reg. 3. Hill. *adversaretur*. TENN. *Adversaretur* mei omnes. & Edd. pp. perperam. *Caudinae* bene habet pro var. lect. Leid. sec. & Edd. Bononlensis, Paris. & Welchii &c. *exemplo* Edd. Rom. Bonon. & Paris. Compilavit auctor Livium d. l. *Caudinaeque cladis memoria non animis modo, sed prope oculis obversabatur*. OUDEND.

⁶⁹ Caudinae cladis] Aliae editiones; *Claudianae* c. sed fugit eos ratio; dignioresque sunt, ad furcas Caudinas qui ablegentur, quam qui in officinis typographis praesint; qui nobis ita contactu

suo omnia foedant. MOD.

⁷⁰ De industria Numidae ad augendum sui contemptum, labi equis] Si me audies, leges dein de industria. Natum mendum ex consuetudine librariorum, qui male compendiosi sunt. STEW. *Dein de industria*. Ita Stewechius. Vulgo *de industria*. SCRIV. Ut demus secundum Stewechium, cum ante eum *de* ante *de* nusquam apparet, ratio jubet. TENN. Cum in MSS. nullis illud *dein* reperitur, nec etiam necessarium sit, si, ut feci, ante *de* de industria plena ponatur distinctio, rejeci rursus. Aptius esset aliquid, ut itaque, hinc, vel simile, poni ante *de* ad nov. quamvis & hoc non necesse sit. Livius: *Hunc contemptum de industria augentes, labi ex equis, & per ludibrium spectaculo esse. Itaque qui primo intenti pratique si lacefferentur, in stationibus fuerant, jam inermes, sedentesque pars maxima spectabant. Numidae adequitare, dein refugere. Crediderunt Stewechius & Tennulius, dein sequi debere, quia praecesserat primo: sed id non necessarium esse docuit jam dudum Manutius ad Ciceronem l. 11. Fam. Ep. 9. Primum tibi, ut debeo, gratulator. Adde Terent. Heaut. 11. 3. 28. & Donat. ad Andr. 111. 3. 38. Principio amico solium &c. Ceterum cum in MS. Perrensi scribatur *augmentandum* coniecit Cl. Wasse *audittandum*: quod frequen.*

fui contemptum, 71 labi equis, & per ludibrium spectaculo esse adfectaverunt. Ad novitatem rei laxatis ordinibus, barbari in spectaculum usque resoluti sunt. Quod 72 ubi animadverterunt Numidae, paullatim 73 succedentes, additis calcari-

bus

quantativum apud Tacitum, & Arnobium reperitur. OUDEND.

71 Labi equis] Sic l. tamen 4. Reg. 2. Hill. *esuos*. Illos virga Numidae regebant. Aufonius ad Gratianum. *Mirabamur Poëtam, qui infrenes dixerat Numidas: & alterum, qui ita collegerat, ut diceret, in equitando verbera & praecepta esse fugae, & praecepta sistendi.* Virg. IV. Aeneid. 41. *Et Numidae infrenes cingunt & inhospita Syrtis.* Silius l. 1. *Hic passim exultant Numidae, gens inscia freni,*

Quis inter geminas per ludum mobilis aures, Quadrupedem flectit non cedens virga lupatis.

Imo omnes Afri. Nam Gratius 516. *At tota levi Nasamonia virga Fingit equos.* Martialis l. IX. epig. 23. de Massylis.

Et Massylaeum virga gubernat equum.

Strabo l. XVII. *Μαυραία ἵππος ἰσχυροῦς, ὄζει δὲ καὶ ἐπιπλοῖται, ἐκ τῶν πεδῶν διακρίσθαι. Utentis parvis equis, sed coertibus & facile obedientibus, ut virgula regantur.* Claud. de mulabus.

Absentis longinqua valent praecepta magistri, Fraenorumque vicem lingua virilis agit.

Quin etiam major illis ars fuit, fraeno regere, quam virga: Nam Hierius bello Afric. 19. *Qua-*

verat, equoque frenato uti condoverat. TENN. *Equos habent quoque MSS. Scriveriani & mei, excepto Mediceo sec. & Cantabrigiensi, nec non Editiones Romana, ac Parisiensis. dein relaxatis o. Vaticanus. OUDEND.* Quia constantissime MSS. retinent equos, vide. num scripserit Auctor equo, singuli sc. suo, quem insidebat: de quo loquendi modo post Burmannum multis, egi ad Sucton. Claud. c. 34. *exspirantiu faciem.* Hinc nihil mutandum est L. II. c. 5. §. 18. *quosdam ex militibus suis sub specie perfugae misti.* Eadem ratione defendi potest, si MSS. variant, vel singularem numerum ostentant, locutio de pluribus; *abire, remittere domum pro domos.* L. II. c. 7. §. 7. c. XI. §. 4. Caesar L. I. B. G. c. 29. *qui domum redierunt.* IDEM Cur. post.

72 Ubi animadverterunt] Dum an. Edd. Rom. & Bonon. adverterunt non male uterque Mediceus. c. 12. 6. qui advertunt. Vid. & §. 17. OUDEND.

73 Succedentes] h. e. ascendentes. Tacit. II. Ann. 20. *Quis impugnandus agger, ut si murum succederent, gravibus superne ictibus conflictabantur.* 7. Aeneid. 36. *Et laetus fluvo succedit opaco.* 214. *Attra subegit hlems vestris succedere terris.* TENN. *Propius saltum paullatim evelli, & postremum subditis calcariibus per medias stationes hostium erupere Livius: ubi probat Gronovius aliam lectionem intermed. sed & apud Livium e no-*

113

bus ^{73*} per intermissas hostium stationes eruperunt: ⁷⁴ quorum ^a deinde quum proximos irruerunt ^b agros, necesse Liguribus fuit ⁷⁵ avocari ad defendenda sua, inclusosque Romanos emittere.

XVII. L. Sulla, bello sociali, apud ⁷⁶ Aeserniam ^c inter angustias deprehensus, ⁷⁷ ad exercitum hostium, cui ⁷⁸ Mutilus ^d praerat, colloquio

^a Vulgo QUI.
^d Vulgo DULLIUS.

^b Vulgo IRRUERENT.

^c Vulgo AESERNIAM.

firo viderur scribendum per intermissas. hic praetermissas MSS. duo. OUDEND.

^{73*} Per intermissas hostium stationes] Confer Dukeri & Drakenborchii notas ad Liv. L. XXXV. c. 11. OUDEND. Cur. post.

⁷⁴ Qui deinde] Omnes MSS. quorum. unus Reg. Quorum demum. irruerent 4. Reg. 2. Hill. inierunt. unus Hill. iniunt. TENN. MSS. Rom. Bonon. Paris. auctoritate rescripti quorum, ut jubet ratio, scilicet hostium. demum MSS. duo & Edd. eadem. Inierunt etiam plerique nostri, & Edd. Par. ac Hitrope. alii inerunt, inierunt. Rectum est inruerunt, quod servarunt Edd. Romana, & Bononiensis. OUDEND.

⁷⁵ Avocari ad def.] Sollemini errore multi Codices advocari. Vid. ad c. 4. §. 14. dein defendenda in Medic. sec. deest. Livius ad sua tuenda. OUDEND.

⁷⁶ Aeserniam] Lege cum 3. Reg. 2. Hill. per diphthongum Aeserniam. Nam Ptolemaeo Aesernia scribitur, & recensetur inter civitates Samnitum. Appian. Bell. Civ. l. I. p. 643. Ο μὲν Μοτίλος τραυματίας ἐς Διαερνίαν (male Tollius Δοερνίαν) οὗ ἐστὶν ὄρις κατὰ τοῦτον. Silius l. VIII. de urbibus Samnitidis. 568.

Et quos aut Russe, aut quos Aesernia, quosye

Obscura incultis Herdonia misit ab agris.

Dausquejus quoque sibjecerat. Aesernia. Ejus prima syllaba certe longa. Fuit Colonia. Vellejus I. c. 14. Initio primi belli Punici Firmum & Castrum colonis occupata, & post annum Aesernia. Aliam coloniam iterum illic deductam patet ex Frontino. Aesernia colonia, deducta lege Julia. Boviano proxima fuisse Silius & Ptolemaeus auctores; ad laevam Vulturii amnis ripam, Cluverius; Hodie Sergna vocari, Ortelius. TENN. Aeserniam rescripti ex MSS. sex. sic etiam apud Oros. l. v. 18. Consule Cluverium Ital. Ant. p. 1195. OUDEND.

⁷⁷ Ad exercitum] Forte an leg. ab exercitu h. Mod. Unus Reg. ab exercitu. & sic Modius feliciter conjecerat. TENN. In ceteris tamen nulla est varietas; nihilque mutandum videtur, si ad exercitum sumamus, prope exercitum, ante vallum hostilem; unde facilius eorum negligentiam animadvertit, instituto tantum colloquio, ut libere prospiceret, quid agerent hostes, non vero pacis studio. OUDEND.

⁷⁸ Dullius] Ed. Par. Duellius. Medic. unus Dullius; Sed vetustior Divillius. Nullus hoc tempore Dullius. Sed bello sociali Samnitum dux ad Aeserniam fuit

quo petito, ⁷⁹ de conditionibus pacis agitabat sine effectu: hostem tamen propter inducias negligentia resolutum animadvertens, nocte profectus, relicto ⁸⁰ buccinatore, qui vigiliam ad fidem remanentium divideret, & quarta vigilia commissa, consequeretur ^a, incolumes suos cum omnibus impedimentis tormentisque in tuta perduxit.

XVIII. Idem adversus Archelaum praefectum Michridatis in Cappadocia, iniquitate locorum & multitudine hostium pressus, fecit pacis mentionem; ⁸¹ interpositoque tempore etiam induciarum, & ^b per haec avocata intentione, ⁸² adversarium evasit.

XIX.

^a Vulgo EUM S. ^b Vulgo ET deest.

C. Papius Mutilus. Quod cognomen idcirco sine ulla haesitatione rescripsi. Consule Comment. Virorum Doctorum ad Vellej. Pat. l. II. c. 16. OUDEND.

⁷⁹ *De conditionibus pacis.*] In Arceriano non reperitur *pacis*, probante Kenchenio. Mox pro *tamen* in Mediceo sec. tantum. Sed vide ad cap. 2. §. 4. dein pro *negligentia* Leid. sec. *vigilia*. pro *resolutum* Cantabr. *negligentiozem*. unde quis facere posset *negligentiozem solito*. *Resoluti* habuimus Ex. praec. Dein rursus *advertens*, ut ibidem, Edd. Bonon. & Romana. *Quinta vig.* inserjussus est in Mediceo. *Omissa* duo alii. Sed MSS. tantum non omnes *consequeretur*, quod mutari necesse non erat. In uno simpl. *sequeretur*, sine *q̄ eum*. Tandem *produxit* Medic. sec. OUDEND.

⁸⁰ *Buccinatore*] Scrib. *Buccinatore*. Quomodo passim MSS. optimi: Notae Tyronis Ed. Noviss. p. 18. 8. Virg. VII. 519. Codex Mentelii, & XI. 475. In Glossis utrumque. WASSE. Ad

Dausq. Orth. Vol. 2. p. 64. Per unicum *c.* exaratur hic in Scriveriano, & Leid. pr. & ita vetustissimus Regius apud Lucanum l. II. 689. OUDEND.

⁸¹ *Interpositoque tempore &c.*] Lege ex uno Reg. *interposuitque tempora*, cui seqq. per haec melius conveniunt. TENN. Mei & Scriveriani nihil mirant; nisi quod etiam non male exsilet a Mediceo secundo, & quidam habeant etiam tempore, melius vulgo. Regii Cod. lectio Tennulio placuit; quia non animadvertit, copulam & librariorum culpa ex ultima Scriverii, & dein Kenchenii editione excidisse, quam tamen MSS. & Edd. priores constanter agnoscunt *interpositio tempore &c.* & *avocata int.* per haec potest referri ad *pacis mentionem & induciarum tempus*. Aliter posses rescribere per hoc, ut est in utroque Mediceo, Leidensi sec. Scriveriano, & Ed. Parisiensi. Inepte rursus aliquot MSS. *advocata*. OUD. ⁸² *Adversarium evasit.*] In antiquiore Mediceo *intentione ad-*

XIX. Hasdrubal, frater Hannibalis, quum saltum evadere non posset, faucibus ⁸³ ejus obsessis, egit cum Claudio Nerone, ^{83*} recepitque, ⁸⁴ dimissum se Hispania excessurum: ⁸⁵ cavillatus deinde conditionibus dies aliquot ⁸⁶ extraxit; quibus omnibus ⁸⁷ non omisit per angustos tramites,

versarii, evasit. In duobus aliis *emisit.* Nec inuta, *evadere* non tantum cum accusativo rei, ut vocant, sed & personae constituitur. Plinius l. II. Epist. I. *Caesares evasit.* Sueton. in Tiber. C. 61. *Carnulius me evasit.* OUDEND. Adj Comm. ad Silium L. XVI. 523.

evadit juvenem. IDEM *Cur. post.*

83 *Ejus*] Deest in Mediceo sec. dein agit Ed. Keuch. C. *Nerone* male Ed. Wechel.

83* *Recepitque*] Librariorum culpa, correctorumque incuria *accepitque* in priorem editionem irrepsit pro *recepitque*: quae omnium MSS. & Edd. est lectio, quamque requirit sensus, pro pollicitus est. & faciendum suscepit. OUDEND. *Cur. post.*

84 *Dimissum se*] *Tō se* carent omnes MSS. TENN. Non comparet quoque *se* in Scriverianis, & octo meis. In Cantabrigienti *promisitque se Hisp. e.* Ed. Romana *dimissum in Hispania.* Livius ait hac in re, l. XXVI. 17. *promitteret, si inde missus foret, se omnem exercitum ex Hispania deportaturum.* OUDEND.

85 *Cavillatus*] Et hic una vocali mutata lego, ut sit *cavillatis* conditionibus pacis, quas Claudius offerebat. Sed & statim pro eo, quod est *innisit* substituo *non omisit* ex antiquis exemplaribus. PARRHAS. Sic ex antiquis sola habet Ed. Bononiensis cum Wechelio, & Mediceo primo. Ceteri MSS. & Edd. *cavillatos c. diss.* In uno Cantabrig. est *cavil-*

latis, ut conjecerat ad marginem Scriverius. Livius. *Loquendo plura, scribendoque dedita opera, quae in rem non essent, die consumpto in posterum dilatum est &c.* OUDEND. Huc respexit Silius Ital. L. XV. 793.

Non hic nemora avia fallent

Pyrenes, nec promissis frustrabere vanis.

Ut quondam terra fallax deprensus Hiberæ

Evasti nostram mentito foedere dextram.

Haec Nero.

ubi vide. IDEM *Cur. post.*

86 *Extraxit*] Sic l. etiam si in uno Regio sit *contraxit*; ut supra pag. 17. quoque monui. Caesar l. I. bell. civ. 32. *Catone vero acerrime repugnante, & pristina consuetudine dicendi mora diem extrahente, ut sui ratio absentis haberetur.* Ibidem c. 33. *Sic triduum disputationibus excusationibusque extrahitur.* ff. ad exhib. l. 10. *Si optione intra certum tempus data, judicium in id tempus extractum est, quo frustra exhibetur.* Liv. 10. 29. *Fabius in dextro cornu primo (ut ante dictum est) cunctando extraxerat diem.* TENN. vid. Gron. ad Livium l. XIII. 13. OUDEND.

87 *Non omisit*] Voss. Coll. *non remisit.* Leidens. sec. *non obmissis.* Edd. Romana, & Bonon. *immissis.* Cautè vero haec accipienda sunt. Nam de die non dimisit exercitum, sed nocte. Livius: *ita*

tes, & ob id neglectos, dimittere per partes exercitum. ⁸⁸ Ipse deinde cum reliquis expeditis facile effugit.

XX. Spartacus fossam, qua erat a M. Crasso circumdatus, caesis captivorum ⁸⁹ pecorumque ⁹⁰ corporibus noctu replevit, & supergressus est.

XXI. Idem ⁹¹ in ⁹² Vesvio ^a obsessus, ea parte,

^a Vulgo CUM IN VESUVIO.

aliquot dies disceptando palam de legibus, noctesque, emittendis etiam e castris Carthaginiensibus absumptae. Forsan etiam scripserit Frontinus, quibus omnibus nocte non omisit. OUDEND.

⁸⁸ Ipse deinde] Duo Reg. Ipse tamen deinde. TENN. Tamen interponit etiam Medic. sec. etiam Vossian. tum Medic. pr. cum Petrensis, qui cum duobus aliis demum exhibent. Alius Cantabrig. denique. F. ipse tum demum. Sic l. 11. c. 3. §. 17. tum demum in MSS. nonnullis est tamen deinde. Placet quoque ⁸⁹ demum Cl. Wasco. OUDEND. Pro effugit hic in Codice Petrensi D. annorum exaratur evasit. IDEM Cur. post.

⁸⁹ Pecorumque] Pecorum quorum MSS. sex cum Edd. Romana, & Bonon. Medic. prim. quorum pecorum. Hillensb. pecorum quorum. Leidens. sec. pecorum quoque corporibus. An fuit caesis captivorum, pecorum more, corp. ? OUDEND. Pro quoque ne referbas more, tunc censeo. Latet tamen aliquid ad captivos pertinens, quorum forsam primoribus, seu principibus viris etiam non pepercit. IDEM Cur. post.

⁹⁰ Corporibus] Homo homini fuit semper res sacra, summaque mortis reverentia redditus terrae inquam omniparenti matri. Verum, ubi homo hominem exiit, eundem per jocum & lusum occidit, cadavera nec convestivit, nec tralatitia humanitate lapida-

vit; sed saepe visceribus bestiae sepelivit, imo ipse fuit sepulchrum nati. Spartacus ut scires eum de sanguine natum; saevus ultra humanarum irarum fidem, hic naturae humanae arcana omnibus conspiciua exponit; quibusque jam acciderat, quod omnium malorum erat extremum, non modo illis abstulit, communem in morte honorem, sepulturam, cui nec hostes invident; sed etiam transportandos & conculecutores milites imposuit; cadaveribus cadavera composuit, & fossas implevit (Heu cadit in quenquam tantum scelus!) meritis (ut de Spartaco Appian. l. 1. Bel. civ. refert) ut a Crasso caesus, & nusquam inventus, privaretur omni sepultura. De Thracibus idem Tacitus 4. Ann. c. 51. Nunc vltgultis & cratibus & corporibus exanimis complere fossas: quidam pontes & scalas ante fabricati inferre propugnaculis. Florus 4. 2. de Caesarianis apud Mundam. Ex congestis cadaveribus agger effectus est, quae pilis jaculisque confixa inter se tenebantur. Valerius Max. 9. c. 2. Annibal, cuius majore ex parte virtus facivtia constabat, in flumine Vergello (male Reg. Cod. Gallo) corporibus Romanis ponte factio. exercitum traduxit. Florus idem asserit l. 2. c. 6. ad quem Freinsheimius videndus. TENN.

⁹¹ Cum in Ves.] Non habet ⁹² cum verbum aliquod, quo re-

fe-

te, qua mons asperrimus erat, ideoque incustoditus, ⁹³ ex vimine silvestri catenas conferuit, quibus demissus non solum evasit; verum etiam ex

feratur. Quod miror, non advertisse interpretes. Ego istam vocem, ut non necessariam, delevi auctoritate Medicei primi, Gudiani, Leidensis secundi, & Hillensberg. Nisi males transponere. cum in V. o. erat, ea parte, qua m. a. ideoque (Palatin. idemque) incust. OUDEND.

⁹² In *Vesuvio obsessus*.] Haec procul dubio vera lectio est; quidquid illi insunt, qui modo *Lesbio*, modo *Besbio*, modo denique *Vespio*, portenta mera, non montium nomina, hic somniant. ut enim Plutarch. (in M. Crasso) nomen ipsum montis non ponat, conjiendum tamen relinquit, ex descriptione ejus, non alium se, quam *Vesuvium* (qui Campaniae, non Liguriae, ut Servio placet, mons est) seu *Vesevum* (utroque enim nomine censetur) dicere; atque cum *Vesvium*, de quo Plin. cap. v. lib. III. quem vide. Mon. Montem hunc Campaniae & *Vesuvium*, & *Vesevum*, etiam *Vesvium* scio appellari solitum. Quare offendere non debent ea, quae in libris aliis reperta sunt, in *Vesbio obsessus*, sive, in *Besbio obsessus*. Nam tantundem illa valere, pueri sciunt. STEW. Unus R. *Besbio*. 3. R. *Besbio*. 3. Hill. *Lesbio*, quae portenta & Modio sunt observata. *Vesuvio* legi docet Plutarchus in Crasso. TENN. Certissimum est, intelligi montem *Vesuvium*. Verum in nullo Codice, nec antiqua Editione ita legitur. Habent vel *Vesbius*, vel *Lesbius*, *Besbius*, *Vespius*, *Besbius*. Unde sine haesitatione rescripsi *Vesvius*, contracte ex *Vesvius*; ut supra *Poplonia* ex *Populonia*. Hinc apud posteriores Graecos *Βεσβίος*. Unde & recentiores Latini *Besbius* quoque scri-

perunt. Hoc tamen Frontini aevo non temere b. in hac voce Latine admiserim. Consule omnino Loidii Dictionarium Geographicum, ac Nic. Heinsium, & Drakenb. ad Silium Ital. l. XII. 151. *Monstrantur Vesvina juga*. Ex hac doctorum virorum observatione de *Vesvio*, seu *Vesbio*, & recentiorum magis *Besbio* verissime corrigi potest Vibius Sequester: *Bebius Campaniae fluvium emittens*. MSS. Rev. & Leidensis, quem contuli, *flumen*. Scribe: *Besbius Campaniae flammam emittens*. Sic paullo ante, *Aetna Siciliae flammam emittens*. Sic autem reponendum esse, ex parte docet Bocatius: *Bebius Campaniae mons est, ignem ad instar Aetnae Siciliae vaporans*. Porro, quae Modius hic ait, perperam Keuchenius putat, dicta esse in Stewechium, cum is posterior Modio sit. OUDEND.

⁹³ *Ex vimine* j. Unus Reg. caret *ra* ex. Caeterum si Codd. MSS. consensu confirmaretur vulgata lectio, videbatur vera. Omnes at hic MSS. & editi dant *Vimine silvestri*. Qua lectione nihil magis est a ratione alienum. Nusquam enim vimen silvestre occurrit: & Plutarchus in Crasso, catenas ex *abrusca* confectas refert. Quare tuto asseres Freinsheimii *Ex vite silvestri*. Florus 3. 20. *Per fauces cavi montis vitigineis delapsi vinculis*. TENN. In Flori loco rectius scribas cum aliis *vitineis*; quomodo legitur etiam in quatuor MSS. Leidd. *Vite* hic probat Keuchenius. Sed, cum id in nullo sit codice, *vimine* retineo, quomodo in genere vocatur omne virgultum flexibile, cuius species est *vitis*. Cod. Palatinus habet in *vimine*. OUDEND.

ex alio latere ⁹⁴ Clodium ita terruit, ut aliquot ⁹⁵ cohortes gladiatoribus quatuor & septuaginta cesserint.

XXII. Idem, quum ⁹⁶ à P. Varinio ^a Procos. prae-

^a Vulgo A L. VARINO.

⁹⁴ *Clodium ita terruit.*] Habent pleraeque editiones *gladio ita terruit*: quam lectionem, cum meras nugae viderem, consideravi diligentius, & ni fallor, non id quod pueri dicunt, sed germanam Frontini scripturam, quae est ea, quam expressi. Clodius enim Glaber praetor is fuit, cuius a Spartaco ex Vesuvio erumpente, & copiae prostrigatae, & castra capta sunt. Plutarchus in M. Crasso, & Florus lib. III. cap. 20. cuius verba adscribam, quod ea & huic & superiori proximae emendationi ita confirmandae sint, ut sperem, nullum deinceps scrupulum in animis hominum de his quidem relictum iri. Sic igitur Lucius: *Prima velut ara viris mons Vesuvius placuit: ibi cum etiam obsiderentur a Clodio Glabro, per fauces cavi monitis.* &c. MOD. *Clodium.* Ita Modius vulgo *Gladio*. SCRIV. *Clodium* l. cum Modio. duo Reg. *Gladio*. 3. Hill. 2. Reg. *Gladium*. *Clodius Glaber* obsedit Spartacum. Flor. 3. 20. TENN. *Gladium* legas in septem meis, sed in Cantabrigiensibus diserte *Clodium*; ut vere correxit Modius, vel si mavis *Claudium*. *Clodium* margo Hittorpii. Ineptit Keuchenius, qui conjicit *Glabrum*. Nam is diu postea missus est, & hoc Spartaci strategema factum est contra solum Clodium, ut luculenter testatur Plutarchus p. 547. 548. Deceptus cum Modio, & Tenuilio Keuchenius est corrupto Flori loco; ubi ex duobus hominibus excusum est nomen unum, *Clodio* scilicet *Pulcro* & *P. Varinio Glabro*. Vide etiam Li-

vii Epitom. & quos citat Cel. Dukerus. Forfan apud Florum rescribendum *Clodio Glabroque*; ut in eo ille errarit, quod crediderit, hoc Spartaci strategema contra ambos fuisse adhibitum. Sicuti errat Appianus, quod contra eum primum missum dicat Varinium. OUDEND.

⁹⁵ *Cohortes*] Decem amplius millia hominum ait Keuchenius. Quod unde hauserit. nescio. τρισχιλίαις numerat Plutarchus. OUD.

⁹⁶ *Varino*] Varie hujus viri praenomen, sicut & nomen, traditur: dum aliis hoc modo nostro scribitur, cum quibus Plutarchus facit. nisi quod *Publii*, non *Lucii* eidem praenomen esse vult; aliis magis placet *Q. Varium* vocare: a quibus stat epitome *Liviana*: nonnullis etiam *L. Varinium* appellare, potius sedet. MODIUS. *Varino*. sic MSS. omnes. Plutarcho *P. Varinus* dicitur. TENN. Atqui in nullo meorum, nec Scriverii est *Varino*. Sed *Varimo*, *Icarimo*, *Inarimo*, vel *Varenio*, aut *Varinio*, ut debet, & conjecit e lectione Paris. Edit. *Varinio* bene Keuchenius, & Cl. Wasse ad Indic. Sallustii V. fac. Neque aliter legendum in Plutarcho, & Livio Epit. 95. *Claudium Pulchrum legatum*, & *P. Varenium praetorem proelio vicerunt*. quo loco haec jam monuit Sigonius. Adde omnino Vineum ad Florum l. III. c. 20. Non bene Tenuilius suos codices inipexisse debuit, vel non exacta habuisse excerpta. nam in uno Hillensb. quo usus est, *Varinio* scribitur. *Varinus* verum esse nequit: nam nomen gentile fuit; eique

praeclusus esset, palis per modica intervalla fixis ante portam, erecta cadavera, adornata veste atque armis, adligavit, ut procul intuentibus stationis species esset, ignibus per tota castra factis. Imagine 97 vana deluso hoste, copias silentio noctis eduxit.

XXIII. 98 Brasidas, dux Lacedaemoniorum, circa Amphipolin ab Atheniensium multitudine numero inpar deprehensus, claudendum se 99 praestit-

eique Varinio erat cognomen *Glaber*, ut ante dictum. Immo & praenomen *Lucii* a librariis esse, non ab auctore, tertium habeo, & rescribendum ex Plutarcho, & Livio *P.* nam novem, vel decem MSS. dant ab *L. Varinio* vel ab *V.* unde patet, reponendum a *P. Var.* sive a *Publ. Var.* Insuper hic notandum est, a Frontino *Proconsulem* vocari, cum modo fuerit *Praetor*, ut ex Plutarcho, Appiano, Livio, Floro, ceterisque historicis constat. Quare haec vox hic loci in genere sumenda est pro Viro praetorio, qui cum imperio pro consule apud exercitum vel in provinciis est. Ut loquatur auctor, pro sui aevi more, quo propraetores etiam in Provinciis populi dicti fuerint *Proconsules*. Unde Sergius in Act. Apost. c. XIII. Cypri vocatur *Ἀρχιεπίσκοπος*, de quo vide dissertat. Gallic. in Historiae Criticae T. xv. Art. x. OUDEND.

97 *Vana*] L. unus Reg. *Varia*. unus Hill. *una*. TENN. *Varia* folium. confusione habet quoque uterque Mediceus, & Ed. Romana. Paulo ante Palatin. *ignibusque*. Distinctione majore ante *imagine* posita loci sensum adjuvi. OUDEND.

98 *Brasidas*] Variarum lectionum monstra hic recensere non vacat. de hoc *Brasida*, ejusque strategemate consule Thucyd.

l. iv. p. 321. &c. Polyæn. l. i. Strateg. c. 38. OUDEND.

99 *Praestitit*.] Rogat magnus Casaubonus ad Polyænum, quid sit *claudendum se praestitit*, & suspicatur *praebuit*; sed nec id probat. *claudendus* in Medic. sec. *claudum dum* Vatican. Verum probum, & Latinum est *praestitit*. i. e. ultro se claudi passus est, tradidit se claudendum. Vide, quae notavi ad Lucanum l. VIII. 615.

————— *indignatus apertum
Fortunae praestare caput.*

Adde Comment. ad Phaedr. l. II. F. 8.

Hospitium adverso quod praestiterint tempore.

Martialis Spectac. 6.

*Nec se miretur, Caesar, laetitia
gaeva vetustas.
Quidquid fama canit, praestat
arena tibi.*

Sic lege ex optimo Thuanæo: vulgo *donat* e Glossa. confer Epig. 31. & l. i. 14. *Hoc etiam praestat arena tibi*. Creber est in hoc verbo Frontinus. c. xi. §. 19. & l. III. 15. 6. *epulas praestitit*. l. III. 8. 3. *Qua praeruptus mons nullum aditum praestabat*. c. 10. 2. Spe-

stitit, ut per longum coronae ambitum extenuaret hostilem frequentiam: quaque rarissimi obstabant, erupit.

XXIV. Iphicrates in Thracia quum depresso loco castra ¹⁰⁰ posuisset, explorasset autem ab hoste proximum teneri collem, ex quo unus ad ¹⁰¹ obprimendos & ipsos descensus erat, nocte paucis intra castra relictis, imperavit, ¹⁰² multos ^b ignes facerent; eductoque exercitu, & disposito circa latera ¹⁰³ praedictae viae, passus est transire barbaros: locorumque iniquitate, in qua ipse fuerat, in illos conversa, parte exercitus terga eorum cecidit, parte ¹⁰⁴ castra fecit.

XXV.

^a Vulgo OPPRIMENDUM. ^b Vulgo UT M.

2. Speciem fugientis praestitit. c. 17. 7. Praestitit eis suspicionem metuentis. OUDEND.

¹⁰⁰ Posuisset] Deposuisset Leid. sec. unus deest in Medic. sec. qui etiam discessus male legit. Dein in castra MS. Scriver. & alius inter c. noctu Medic. pr. OUDEND.

¹⁰¹ Obprimendum ipsos descensus erat] Adstipulante sententia reponendus, ad opprimendum ipsum. en. quod praecessit, explorasset autem ab hoste proximum teneri collem. STEW. Ipsos sic MSS. sed praeferenda conjectura Stewechii ipsum. TENN. Non modo ipsos servant MSS. sed etiam omnes cum Edd. primis exhibent opprimendos. quod mutari non debuit. Ait auctor, Iphicraten sensitse, se nulla alia via opprimere hostes posse, quam ex illo colle, quem ipsi insidebant. curavit ergo, ut eo illi descenderent, eumque ipse caperet. Quo facto inprovise rursus descendit, eosque oppressit. Male alii ipsam substituunt, & ad Iphicraten referre videntur. Certe, si ad hostem retulissent, emendare non

fuerat necesse: cum saepius a generali singulari ad pluralem transeunt: ut monuimus ad c. 4. §. 3. OUDEND.

¹⁰² Ut multos ignes] Tō ut carent MSS. sine sensu dispendio. TENN. Non compareret quoque in Scriverianis, nec meis: quare rursus delevi. vide ad c. 4. §. 7. OUDEND.

¹⁰³ Praedictae.] De hac voce vid. ad l. II. c. I. 4. Sic benediciderunt Parisienses, & Modius; ac seqq. ante erat praedicta, ut & in MSS. multis: sed praedictae Medicei servarunt, & Cantabrigienses. Mox in ipsos Petrensis: in Gallos ridicule Palatin. dein pro cecidit idem tetigit, male: Livius l. XXI. 47. Quorum terga ceciderant. & passim. Quare iam nihil mutem in Lucano l. IV. 714.

— nudataque foeda
Terga fuga, donec vetuerunt
castra, cecidit. OUDEND.

¹⁰⁴ Castra fecit] Mordicus hoc retinet MSS. & phrasis Latina; &

XXV. ¹⁰⁵ Darius, ut falleret Scythas discessu, canes atque asinos in castris reliquit: ¹⁰⁶ quos quum latrantes rudentesque hostis audiret, remanere Darium credidit.

XXVI. Eundem errorem objecturi ¹⁰⁷ nostris Ligures, per diversa loca ¹⁰⁸ buculos a laqueis ad arbo-

a Vulgo BUBALOS.

& elegans est. Confule Cl. Wasse in Indice Sallust. V. fac. Caes. B. Gall. VII. 68. & Hist. B. Alex. c. 59. Nihilominus huic loco non videtur apta esse. & maxime probabilis Ampliff. Cuperi conjectura castra cepit, scilicet Thracum & praesidium, quod in castris reliquerant. Vide eum T. II. Epistol. Corp. a Cel. Burmanno edit p. 690. Similia autem Iphicratis strategemata vide l. II c. 12. & Polyæn. l. III. in Iphicrate: atque ibi Casaubonum ad §. 46. quo capite forsan §. 50. rescribendum est in Ὀρέων ἰπυλάων, pro ἐς Ὀρέων, noto Graecismo. Sic enim ibid. §. 4. ἐν Ὀρέων ἰπυλάων Aelian. l. XII. V. II. c. 3. ἐν οὐβῆσι ἰπυλάων. & passim apud Poëtas. OUDEND. Castra cepit rescribendum est. Crebra est variatio horum verborum in MSS. Vide varias lectiones Caes. L. VII. B. G. C. 26. Livii L. XXXI. 5. 7. Dukerum ad eundem L. XXXI. 13. IDEM *Cur. post.*

¹⁰⁵ Darius] 3. Reg. 3. Hill. Darius, & statim Dareum. vide supra c. 3. n. 9. TENN. Darius & Dareum etiam duo Cantabrigienses, uterque Leidensis, Gudianus, & Edd. Paris. Hirtorp. ac Wechel. & ita passim MSS. Latinorum auctorum. De hoc Darei expeditione vide scriptores citatos ad Nepot. Miltiad. c. 3. Polyæn. l. VII. II. §. 4. OUDEND.

¹⁰⁶ Quos quum] Vossianus, & unus Hill. quos dum l. TENN. dum etiam Leidensis secundus: quod notaret donec. OUDEND.

¹⁰⁷ Nostris] Medic. pr. medic. Vossian. nostri. Deest in Medic. sec. Liguurum vox Scriverio suspecta, pro qua Sanutus nonnullis modo memorat. dein per diversa sine rōn loca exaratur in Medicis. primo. quod verum puto. sic c. 8. §. 4. agros voram ricosque per diversa incendit. Sic II. 3. §. 20. in confragosa perducere MSS. unus; & l. II. §. 42. Padosa obfidere MS. c. 3. 23. ex emendatione Gronovii ad impedita. lib. II. v. 35. per nota se recipere. l. III. c. I. §. 2. iter per confragosa & deserta emensus. c. 10. 6. per occulta. Alibi in diversa, in tuta, & similia passim tam apud nostrum, quam alios. Hinc corrige etiam Vegetium l. III. c. 22. Si per silvas iterū sunt, praemittunt, qui angusta, vel abrupta occupent. sic veterum membrae duae Leidenses: vulgo addunt loca: apud eundem l. I. 27. in f. locis delendum ex alio Codice. Ceterum totum hoc exemplum Strategematicum non agnoscit versio Italica. OUDEND.

¹⁰⁸ Bubalos] 2. Reg. 2. Hill. Bucabulos. 1. Reg. 1. Hill. Bucabulos. inde sinxerit Bubalos. Verum Bubali, ut docet Isidorus, vocati per derivationem, quod fiat similes bouum, adeo indomiti, ut prae feritate jugum cervicibus non recipient; & in Africa protreantur. Non videntur ideo Infubribus tot superuisse, qui speciem remanentis exercitus praeberent: quare cum uno Regio legas Bucculos. Columella l. 7. cum dsin-

arbores adligaverunt, qui ¹⁰⁹ diducti ^a frequentiori mugitu speciem remanentium praebebant hostium.

XXVII.

^a Vulgo DEDUCTI.

deinde buculos comprehenderit, perducto ad stabulum, & ad stipites religato. TENN. Merito suspecti Tenuilio sunt isti bubali, qui in Italia non ita frequentes sunt, ut in uno exercitu tot potuerint fuisse. Quatuor MSS. mei *Bucabalos. duo bucabulos. unus bocabulos.* Sanutus *boves.* Mediceus primus *vitulos*: quod non dubito Glossam esse veri vocabuli a Regio, & Vaticano Codice servati *buculos.* Glossae: *buculus, bu-*
div. OUDEND.

¹⁰⁹ *Deducti frequentiori mugitu speciem remanentium praebebant hostium.*] Restituo, ut multis videtur, audacter; ut mihi, verissime, qui edito frequentiori mugitu. Solens mos quondam librorum, qui de suo ad ineptiam usque prodigi erant, consonantes non suo loco bonis scriptoribus largiri. declaravi apud Vegetium propositis exemplis. quin & in lapidibus veteribus reperias passim *juncxit, vicxit, nunquam,* & infinita alia. Pari scriptioe & in antiquis codicibus manuscriptis observabam *condictio pro conditio: extincxi, conjuncxi,* & similia sexcenta. Ad eum modum olim operae hic scripserant: *edito frequentiori mugitu.* inde ineptiores & male feriatu homines paullo post fecere *deducti*; & quidem nulla sententia. mentio enim de relictis bubalis ad arbores alligatis, qui recedentibus dominis, frequentiori mugitu edito Romanis persuaderent, castra Ligures non movisse. STEW. Diceret, librorios omnes de compacto egisse, ut locum hunc adulterarent. Adeo simul propagaverunt *ro deducti*, quod de via rationis lectorem de-

ducit; Si enim ad arbores fuere alligati, aedepol non potuere esse deducti. Stewechius, edito, Guejus *derelicti*, Gronovius *manaptus relictii* conjecerunt. TENN. *Relictii* ad marginem sui codicis alleverat quoque Scriverius. Num *diducti*, i. e. hic illic per diversa locati, & ad palos alligati, quomodo vel *seducti* Cl. Wasse se quoque hunc locum legere, ad me perscripsit. quod idcirco, ut sensui consulerem, reposui. atque ita postea deprehendi, etiam placuisse Cl. Lipsio. posset etiam *deducto* scribi, i. e. edito, sensu eodem, quo Stewechius ipsam vocem *edito* volebat restitui; sed quod nimis longe a litteris recedit. *Ducere gemitus, suspiria, verba* apud Poetas passim. *Deducto mugitu* est in longum tracto, ut solent boves soli edere longos mugitus, metaphora deducta a filo. Vide notas ad Propert. l. 11. 24. 33.

Et mea deducta carmina voce legis.

In Medic. sec. exaratur quod *ded.* Hillensb. cum Ed. Paris. *frequentiore. praebeant* quoque Medic. sec. OUDEND. Conjecturam meam *deducto* nonnihil probare videtur Cl. Drakenb. ad Liv. l. v. C. 38. ipse tamen nunc magis inclino in Gueji conjecturam *derelicti*: de quo decomposito vide ad Liv. l. XXXIX. C. 30. *quae derelicta inter nocturnam trepidationem erant.* idque restituendum est Appulejo l. VIII. Met. pag. 151. *deserto derelictoque.* alii *desectoque.* At puer, de quo agitur, non infederat asinum,

XXVII. Hanno ab hostibus clausus, locum ¹¹⁰ eruptioni ^a maxime aptum, adgestis levibus materiis incendit; tum hoste ad ceteros exitus custodiendos avocato, milites per ipsam flammam eduxit, ¹¹¹ admonitos ^b ora scutis, crura veste ¹¹² contegere.

XXVIII. Hannibal, ut iniquitatem locorum, & inopiam, instante Fabio Maximo, effugeret, noctu boves, quibus ¹¹³ ad cornua fasciculos adligaverat ¹¹⁴ sarmentorum, subiecto igne, dimisit:
quum-

^a Vulgo IRRUPTIONI. ^b Vulgo ADMONITQ.

num, sed duxerat, p. 149. Idem in Apol. p. 524. eam a quodam honestissimo juvene derelictam. IDEM Cur. post.

¹¹⁰ *Irruptioni*] Hanno noluit irrumperere in Romanos, sed ex clauso loco erumpere: quare audacter restituo *Eruptioni*, secundum MSS. Edd. TENN. Mansit tamen *irruptioni* in contextu. quare nos *eruptioni* demum repositimus: quod jubent MSS. etiam mei omnes, Sanutus, Lipsius, & Edd. Veteres, atque ipsa ratio. Eodem modo turbabatur l. III. 10. 1. *Irrupt.* primum apparet in Ed. Wechelii. *eruptionis* Medic. sec. mox *aggestum* Hillensb. & Scriverii unus. *congestis* Sanut. & Medic. pr. dein more solito quidam *advocato*. Vid. ad l. 1. 4. 14. *intento* Vaticanus. pro *tum* in quibusdam *eum*, vel *etiam*, vel *tamen*. Certos *exitus* Vaticanus, Medic. prim. & Edd. Rom. ac Bonon. OUDEND.

¹¹¹ *Admonito*] Omnes MSS. *admonitos* & sic l. TENN. *Admonitos* Sanutus non admodum male. Malim tamen *admonito*. ut *comperito* &c. SCRIV. Cur. post. Rursus a Wechelio, vel simili editione est istud *admonito*. Scriverii MSS. tres, meique omnes

cum Editionibus antiquis recte dant *admonitos*; quod idcirco revocavi. Sic eodem plane modo lib. 11. c. 13. §. 5. *Milites dispersos abire jussit, admonitos, in quem locum vellet convenire.* Livius l. XXXI 11. 7. *Mille pedites misti, monitos, ut ab insidiis praeceperent.* OUDEND.

¹¹² *Contegere*] Melius hoc, quam Parisiensis (Wechelii) c. v. *contingere.* MOD.

¹¹³ *Ad cornua fasciculos adligaverat*] Edd. Romana, & Bonon. *q. cornua fasciculis all. fasciculis* Ed. Paris. Coll. Voss. *ligaverat.* MS. Arcerianus *fascicula*, quod e Glossis probat Keuchenius. Ne audias. OUDEND.

¹¹⁴ *Sarmentorum*] Describit Strategema Nepos in Hannibale c. 5. *Fabio callidissimo Imperatori dedit verba. Namque obducta nocte sarmenta in cornibus jumentorum deligata incendit, ejusque generis multitudinem magnam dispatatum immisit. Quo repentino obiectu viso, tantum terroris injecit exercitui Romanorum, ut egredi extra vallum nemo sit ausus.* Haud dissimile, quod de vulpibus Simfonis nobis memorant Sacrae literae libro Judicum c. 15. TENN. Adde Polybium, Livium, Appianum, aliosque mul-

quumque ipso ¹¹⁵ motu ¹¹⁶ adolescente flammæ ¹¹⁷ turbaretur pecus, magna discursatione montes, in quos actum erat, collustravit: Romani, qui ad speculandum concurrerant, primo prodigium opinati sunt; deinde quum ¹¹⁸ certa Fabio renuntiassent, ille ¹¹⁹ de insidiarum metu suos castris

multos. Vid. Lambin. ad Nep. OUDEND.

¹¹⁵ Motu] Naso I. amor. e. leg. 2.

*Vidi ego, jactatas mota face
crescere flammæ,
Et vidi, nullo concutiente,
mori.*

Elegans similitudo est apud Plinium l. IV. epist. 9. *Ut faces ignem assidua concussione custodiunt, dimissum aegerime reparant; sic & dicentis calor & audientis intentio continuatione servatur; intercaptine & quasi remissione languescit.* Eadem est apud Quintilianum de oratoribus c. 36. *Magna eloquentia, sicut flamma, materia alitur, & motibus excitatur, & urendo clarescit.* TENN.

¹¹⁶ Adolescente] h. e. crescente, ut modo Ovidius. Servius ad I. Aeneid. 708. 8. eclog. v. 65. *Adolere, proprie augere.* Festus. *Adolescit ab oleo, id est, cresco, venit.* Exoletus, qui excessit oleo, id est, crescendi modum. Isidor. l. XI. orig. c. II. Nonius in *adolere*. TENN. In Arceriano ex Glossa erat *augescere*. Vid. Perizon. ad Sanct. Minerv. p. 757.

¹¹⁷ Turbaretur] Medic. pr. turbaret. Mox discursione Leidens. pr. acturi erant Vatican. perlustravit Cantabr. illustravit alius. collustrant Edd. primæ per Synthesin scilicet. Sed tum malim collustrarunt. Dein longe plu-

rimi MSS. *ad spectaculum* & Ed. Paris. In Mediceo vetustiore *speculatum*, quod verum puto. Sic supra in MSS. *occupatum* pro *ad occupandum*. Loco *tr̄* deinde, in aliis dein, deince, demum. OUDEND.

¹¹⁸ Certa Fabio] *Cuncta Fabio renuntiassent*, alii. & audebo dicere, recte: quid enim certis renuntiatis, & quod res erat, insidias metueret Fabius? MOD. *Alias cuncta*. SCRIV. *Certa* sic 4 Reg. & 2 Hill. 1 Hill. *Cetera*. sed *Modius cuncta*. TENN. *Certi* Leidens. sec. *cuncta* uterque Mediceus, & Edd. Rom. Bonon. Paris. & Hittorp. alius *cetera*. sed verissima lectio est *Certa*, quam male in dubium vocavit Modius. Cum renuntiassent, non esse prodigium, sed humanam fraudem, boves discurrentes sarmentis ardentibus ad cornua ligatis. Clare patet ex Livio l. XXII. c. 17. *Primo, quum procul cernebant, velut flammæ spirantium miraculo adtoniti consliterunt: deinde, ut humana apparuit fraus, rum vero insidias rati esse. & statim Ceterum & insidias esse ratus Fabius, & ab nocturno utique abhorrens certamine, suos munimentis tenuit.* OUDEND.

¹¹⁹ De insidiarum metu] i. e. prae metu, ob, propter metum, sed in sex MSS. non legas *de*. Mediceus prim. *de insidiarum motu*. secundus *de i. metu suspicatus*. Infra l. II. 4. 9. MSS. nonnulli *conferant de mendacio*. at illic vide. OUDEND.

stris continuit: barbari, obsistente nullo, perfecti sunt:

C A P V I:

De insidiis in itinere factis.

EXEMPLUM I.

¹ Fulvius Nobilior quum ex Samnio in Lucanos exercitum ³ duceret, & cognovisset ² perfugis; hostes novissimum agmen ejus adgressuros, fortissimam legionem primo ire, ⁵ ultima ^a fe-

^a Vulgo ULTIMO.

¹ *In itinere*] Medic. sec. *itinere*. Tā factis caret Gudianus. Dein Arcerianus ex ipso Samnio; quod sine judicio probat Keucheniū. OUDEND.

² *Fulvius Nobilior*] Non super sunt scriptores, qui hoc cognomine hunc Fulvium insigniverunt. Livio & Fastis Capitolinis vocatur *Fulvius Paetinus*. Primus hoc cognomine venit ejus filius, qui tamen ab aliis quoque simpliciter *Paetinus*, vel *Paetinus Nobilior* nominatur. Unde non certo constat, an non & hic Fulvius, de quo agimus, in aliorum scriptorum aunalibus *Nobilioris* cognomine memoratus fuerit. Alioquin hic & c. xi. 2. errasset auctor. Confer Pighium T. 1. Ann. p. 386. & T. II. p. 35. OUDEND.

³ *Duceret*] *Educeret* MSS. SCRIV. Sic MSS. quos videre potui. Gujetus in ora sui libri notavit. MSS. *educeret*. ut & Scriverius. quia praeceffit *ex Samnio*. Livius l. XIII. c. 19. *Edueto ex hibernis milite; Castlinum redit*. TENN. *Educeret* est in Medic. & Edd. Rom. Bon. Wech. Paris. Perinde est; quare nihil mutō.

Vid. ad l. I. c. 4. §. 1. *Duceret* sine *exercitum* est in Vossiano: & hoc non refragatur scriptorum auctoritati. Pessimum esset *deduceres*. quod unice volebat Keucheniū ex §. 3. ubi *deducere* rectum est, sed alio sensu; quia adest *longum agmen*. Hic non haberet locum. OUDEND.

⁴ *Perfugis*] Unus Reg. *profugis*. TENN. *Profugis* quoque Mediceus, & Leidensis secundus. sed male. *Profugus* dicitur; qui captivus aufugit. *Profuga* est desertor, transfuga. quales hic intelliguntur. quamquam *profugere* pro *transfugere* dixerit Justin. l. XIII. c. 8. OUDEND.

⁵ *Ultimo*] Sic hactenus editi. Verum omnes MSS. *Ultima* sequi. c. 4. n. 13. *subitus evasit*. TENN. *Ultima* exhibent quoque Scriveriani, & mei Codd. ac Ed. Paris. quod rescripti. Curt. l. IV. c. 13 §. 27. *Ultima Meleagri ala stabat*. l. v. I. 23. *equites ultimi ibant*. Mallem etiam, nisi vetarent MSS. *primam*. Vide Gronov. Observ. l. I. c. 7. & Drakenb. ad Silium l. II. 235 aliosque. l. II. c. 3 §. 16. *Novissimos*

sequi iussit impedimenta. Ita factum pro occasione amplexi hostes, diripere sarcinas coeperunt. Fulvius ⁶ legionem ^a, de qua supra dictum est, ⁷ quinque cohortes in ⁸ dextram viae partem direxit, quinque ad sinistram; atque ita praedationi intentos hostes, explicato per utraque latera milite, clausit, ceciditque.

II. Idem, hostibus tergum ejus in itinere prementibus, dum, flumine interveniente, non ita magno, ut transitum prohiberet, ⁹ moraretur tamen

^a Vulgo LEGIONIS.

mos Italicos constituit. ubi MS. novissime. male. dein ita non habet Ed. Paris. Romana ita factum cum. Bonon. ita factum. OUDEND.

⁶ *Legionis*] Sic solus reliquit Leidensis sec. cum uno Scriveriano. Ceteri, tam Scriverii, quam nostri Codices, & Edd. principes edunt *legionem*. nec dubito, quin ita concipiatur quoque in MSSis Tennulii. nam Hillensbergii Codicis, quo inter alios usus est, non alia est lectio. Optime, & elegantissime. quod mutarunt, qui hunc frequentissimum tamen loquendi morem non perceperunt, quo tam totum, quam partes in eodem casu efferruntur. Livius l. xxiv. 20. *Consulcs, Marcellus retro, unde venerat, Nolam redit; Fabius &c.* l. xxiv. 7. *Interfectores, pars, &c.* & apud solum Livium similia sexcenta, aliosque. adi omnino Sanctium in Minerva l. iv. c. 8. p. 707, 708, 709. & ibidem Cl. Perizonium. Caesar B. Civ. III. 108. *Tabulae testamenti, unae per legatos ejus Romanam erant adlatae, alterae &c.* Nec aliter Graeci passim. Vide Doctissimum amicum meum J. Alberti in Observat. Sacris p. 269. Ceterum verbum substantivum est non agnoscit Gudavius. OUDEND.

⁷ *Quinque cohortes*] Fuerunt tempore reip. in legione (de quo ambigi video) decem cohortes. Nam bis quinque in legione sua hic Fulvius habuit. Cincius apud Gell. xvi. c. 4. *In legione sunt centuriae sexaginta, manipuli triginta, cohortes decem.* De Cinnæ Vellejus l. II. c. 20. *E civium delectu trecentas amplius cohortes conscripserat, ac triginta legionum instar impleverat.* In legione Caesariana eundem numerum facile colliges ex ipso lib. vi. c. 7. Bell. Gall. Labienus cum tres legiones accepisset. *V. Cohortium (inquit) praesidio impedimentis relicto, cum xxv. cohortibus proficiscitur.* Ergo in tribus legionibus xxx. cohortes, in una decem. l. VII. c. 60. *V. cohortes, quas minime firmas ad dimicandum esse existimabat, castris praesidio relinquit. V. ejusdem legionis reliquas de media nocte cum omnibus impedimentis adverso flumine magno tumultu proficisci imperat.* Sub Caesaribus eundem numerum tradit fuisse Vegetius l. II. c. 6. & c. 25. TENN.

⁸ *Dextram partem viae*] Nonnulli MSS. *dexteram*. Cuncti concinnius, ut reposui, *d. viae partem*. OUD.

⁹ *Moraretur tamen rapiditate*] Sca-

men rapiditate, alteram legionem in occulto citra flumen collocavit, ut hostes, paucitate ¹⁰ contem-

Scaliger ad oram libri sui adscripserat *morante*. Offendit sine dubio virum summum; quod praecedentia ut *transitum prohiberet* ad flumen, *moraretur* vero passive ad Fulvium, stante vulgata lectione, referri debeant. Et sane durioscula est oratio, & nescio, quid scabri continet. Nichilominus, nisi *moraretur* retineamus, desiderabitur verbum, quo pertinet *dum*. Cogitavi, in praecedentibus auctorem esse corruptum, & dudum conjeci, scribendum, ut *transitu prohiberetur* sc. Fulvius. Hoc pacto certe omnia melius procederent. c. 4. §. 9. *Indi fluminis trajectu prohibitus*. Nepos in Hannibale. c. 3. *Alpicos conantes prohibere transitu*. uti legendum esse, & non *transitum* monuit Heinsius ad Ovid. Art. Am. 335. l. 11. & confirmat Cod. Leidensis. Hirt. B. Alex. c. 29. *qui transitu Caesarem prohiberent*. Curt. l. VIII. 13. 5. *Transitu prohibiturus hostes*. Eodem modo emendandus videtur Justinus l. XXIX. c. 4. *In Italiam Philippum copias trajecturum, Laevinum praetorem cum instructis navibus ad prohibendum transitu mittunt*. Vulgo *transitum*. l. 1. c. 8. *Cum prohibere eos transitu Araxis fluminis posset*. Deinde *cum rapiditate pro tamen* r. Leid. pr. In Mediceo secundo *tum in peditatu*. Arce-rianus *rapacitate*. Verum ut *rapidus amnis*, sic quidem passim apud Poëtas, & alios *rapax amnis*, *unda*, & similia pro celeri & torrente dicuntur; quare in Lib. de Aquaed. Art. 73. *Cui rei ratio est, quod vis aquae rapacior velocitate ipsa ampliat modum*, non opus erat Doctissimi Poleni conjectura *rapidior*. At *rapacitas* pro rapiditate, seu velocissimo cursu non temere reperias.

OUDEND. Quia certissime *idem* — collocavit in constructione conjungenda sunt, patet clare, vocem *dum* esse infinitivam, nisi *moraretur* sensu passivo, sc. *Fulvius*, fumamus, ut feci. Atque ita *moratur* Vitruvio L. v. c. 2. *ut vox ab imis morata, priusquam in aëra elata dissipabitur, auribus erit intellecta*. Sic lege e MSS. Vossianis & Franequer. Vulgo *uir, aëre, dissipetur*. Sil. Ital. L. xv. 486.

— tenuitque moratas
A caede, ut Libycus duxor providerat, iras.

Appul. L. v. p. 89. *Tibi epulae r. morabuntur*. nisi corruptus sit locus, de quo alias. Nunc malim accedere Cl. Wopkenfio, & *moraretur* accipere active, sc. *fluvius*, subintelligendo *transitum* & praecedentibus. *Dum* vero respondendum quidem, sed ita, ut suppositum credamus loco nominis fluvii, qui interveniebat. Idcirco legerem *hostibus tergum ejus i. i. prementibus*, *Trinio* vel *Bradano* flumine interveniente. Potuit fluminum eorum, quorum prius in Frentanis, alterum Lucaniae Apuliaeque terminus est, obscuritas corruptioni locum dedisse. Vid. Plin. L. iv. c. 12. Cluver. Ital. Antiq. L. iv. c. 9. p. 1207. c. 14. p. 1279. Westel. ad Anton. Itiner. p. 104. *ad fluvium Bradanum*. De locutione *prohibere transitum* sine casu personae vide Wopkenfium ad Just. L. xxix, c. 4 ubi nihil nunc quoque mutem. infra L. iv. c. 5. §. 12. *multa se prohibitorium*: ut restitui. IDEM *Cur. post.*

¹⁰ Contempta] Duo Regii. contemptata. vulgata praestat. Liv. 34. c. 47. *Eorum paucitate contempta, Galli universi ex castris erumpunt*. TENN. Uterque Me-

tempta, audacius sequerentur. Quod ubi factum est, legio, quae ¹¹ ob ^a hoc disposita erat, ex insidiis hostem adgressa ¹² vastavit.

III,

^a Vulgo AD HOC.

dicens quoque *contemplata*. Quod non ita temere spernendum. Hostis contemnebat Fulvium jam; ideoque ejus terga in itinere premebat; sed tunc videre exacte non poterat, quantum secum multitudinem haberet Romanus: Hinc caute tantum ei instabant. quare, ut in insidias vocaret, simulabat Fulvius militum paucitatem, ut hostes ea visa audacius sequerentur, & ita ab altera legione in latera eorum invadente caederentur. *Contemplata* ergo passive sumtum, ut pleraque verborum Mediorum participia solent, vel ab ipso veteri verbo, quod restat apud Ennium, Plautum, & alios, *contemplare* formatum notabit, animadvertens & perspecta. Hoc verbo in eadem se utitur Vellejus l. 11. c. 31. *Exercitus contemplatus frequentiam suam a disciplina descendit*. Non damno tamen penitus *contempta*, ut l. 111. c. 17 §. 1. & passim apud alios. OUDEND.

¹¹ *Ad hoc disposita*] Omnes MSS. numero sexdecim, & Editiones vetustae scribunt *ob hoc*. Quod ut reponerem, perpetuus Frontini stylus exigit; idque placuisse Cl. Wasse, ex margine ipsius libri intellexi. *Ob hoc* valet propterea, c. 1. §. 6. *Ob hoc operosiores pontes jungunt*. c. 4 §. 2. *Ob hoc nemini suspectus*. c. 12. §. 2. *Ob hoc adtonitus milites cerneret*. l. 11. c. 1. §. 10. *Ob hoc exasperatus*. l. v. 33. *Ob hoc; dispositis*. adde l. 11. 13. 8. 111. 2. 1. 8. 3. Vide tamen §. 44. OUDEND.

¹² *Vastavit hostem*] Rara locutio. sic tamen Seneca Epist. 113. *Alexander Persas atque In-*

dos vastabat, fugabatque. Adde Schest. r. ad J. Obsequent. c. 114. *Ut vastando suos hostile imaginarentur bellum, lacrimantesque, mutis adfectibus calamitatem praesagirent suis*. Ita hunc locum legendum esse didici ex libro, quo usus est Lipsius. Vulgo *loc. multis adfectibus*. passim in tali allusione *mutus* abiit in *multus*. Ut apud Lucanum l. v. 218.

Sic muta levant suspiria vatem,

ut post editum a me Lucanum vidi ab H. Heinsio optine ad libri sui marginem correctum esse; quod ego in unico codice inventum non multum curaveram. Sed ei accedit quoque Taurinense MS. Vulgo *muta*. Ipse Lucanus l. i. 247.

*Et tacito mutos volvunt in pe-
ctore questus.*

quo loco nequaquam esse cum alio referendum *taciti* disces ex Cel. Burn. ad Ovid. Epist. XII. 69. & maxime in Addend. Statius l. 31. Theb. 604.

*Tandem muta surens genitor
suspiria solvit.*

Et illic eadem in MSS. varietas; neque aliter in Catulli Epith. Pelei. & Thetidos legit Heinsius pro *mutas* ad Tibull. in Adversar. p. 466.

Mutas expromam mente querelas.

Hinc patet, nihil mutandum esse in Statio l. 11. Silv. 1. 104. de infante.

III. Iphicrates in Thraciam quum propter
 13 conditionem locorum, longum agmen 14 de-
 duceret, & nuntiatum ei esset, hostes summum
 id adgressuros, cohortes in utraque latera sece-
 dere, & consistere iussit, ceteros 15 subfugere,
 & iter 16 maturare. Transeunte autem toto
 agmi-

*Tu tamen & mutas etiam tunc
 murmure voces,
 Vagitumque rudem setumque
 infantis amabas.*

Blasphemus hoc non capiens au-
 dacter mutavit in *motas in mur-
 mura*. SIV. l. IV. 5. 19.

*Unique (si quando) canenti
 Mutus ager domino reclamationat.*

Sed ad Frontinum revertamur.
 Pro *ex inf.* MSS. quatuor vetu-
 stiores cum Edd. Rom. & Bonon.
de inf. quod Clariss. Wasse, &
 mihi aridetur. Medic. sec. *ab inf.*
 OUDEND.

13 *Conditionem locorum*] Gu-
 jetus. h. e. habitum. TENN. i.
 ingenium, naturam loci. Ovi-
 dius l. III. Trist. 5. 53.

— — molliat ipse
Mutati pœnam conditione loci.

Ex Ponto II. 5. 16.

*Credibile est fieri conditione
 loci.*

Justin. l. II. c. 1. *ac frugum pro
 regionum (MS. locorum) condi-
 tione apte genera variata.* Valer.
 Maxim. l. III. 3 Ext. 4. *Dum
 terrae conditionem, habitum ma-
 ris, totius denique mundi natu-
 ram exprompsit.* OUDEND.

14 *Deduceret agmen*] Forte
 quis malit, *educeret.* mihi tamen
 perplacet, *duceret.* STEW. Ma-
 limum *educeret.* Sic supra MSS. Ste-
 wechjo placet *duceret.* SCRIV.

Deduceret. Sic omnes MSS. TENN.
 Etiam mei: & recte. *Deducere*
 enim notat proprie extendere, &
 in longitudinem extenuare. Hinc
*deducere carmen, flum, oratio-
 nem,* & similia. OUDEND. Quo
 sensu *deducere* hic sumatur, ino-
 nuerat ante me jam Gr-nov. ad
 Liv. L. v. c. 32. *aciem* dedu-
 ctam in *cornua.* ibique consule
 Drakenb. & ad L. III. c. 62.
*posteroque die in aciem deducit-
 rum.* ubi alius est sensus, scil. e
 loco superiore: ut millies; quare
 & ibi ad mutandum contra MSS.
 IDEM *Cur. post.*

15 *Subfugere*] Alii *fugere.*
 Quidam etiam *sufferre* sed recte
 nos. *Suffugere* hic est, non re-
 vera fugere, sed fugae speciem
 praebere Mod. *Suffugere.* Ita
 Medius, cum alii *fugere,* aut
sufferre legant. SCRIV. Unus Reg.
Subfugere. Hittorpius *Fugere.*
Suffugere Modio est, non vere
 fugere, sed fugae speciem prae-
 bere. TENN. *Fugere* MSS. duo
 cum Edd. Paris. Hittorp. & We-
 chelii, in cuius ora *sufferre.* Ce-
 teri omnes *suffugere,* i. e. clam
 abire. OUDEND.

16 *Maturare iter*] Virg. *Ma-
 turate suam.* Vide Macrob. VI.
 c. 8. Satum. Quae nobis verba
 sunt neutra, & iunguntur infi-
 nitivis, veteribus activa & accu-
 sativis juncta. Terent. Andr. III.
 3. 44. *Is mihi suadet, nuptias,
 quantumqueam, ut maturem.* Ta-
 cit. Germ. c. 20. *Sera juvenum
 Venus, eoque inexhausta puber-
 tas: nec virgines festinantur.* 2.
 Ann. 6. *Properatae navis.* ibid.

agmine lectissimos quosque retinuit : & ita passim circa praedam occupatos hostes , jam etiam fatigatos , ipse quietis & ordinatis suis adgressus , fudit , exiitque praeda.

IV. Boji ¹⁷ in silva Litana , ¹⁸ qua transiturus erat

c. 22. *Bellum in Augrivariorum mandatum Stertino, nisi ditionem properavissent.* ibid. c. 31. *Juravitque Tiberius, petiturum se vitam quamvis nocenti, nisi voluntariam mortem properavisset.* Silius Ital. l. 1. *Prodiga gens animae, & properare facillima mortem.* 1. Aeneid. 666. *Haec celebrans, iter ad naves tendebat Achaetes.* Tacit. 2. Ann. 5. *Celebrandae victoriae intentior.* TENN.

17 *In silva Litana*] Sic l. corrupti hic codd. librariorum ignorantia. Unus Reg. unus Hill. *In insula Latina.* 3. Reg. 2. Hill. *In silva Latina.* Verum Boji intra Apenninum se tenuere Liv. v. 35. formidanda equidem gens R. Reip. multorumque triumphorum materies. Ἀλλὰ μὴδὲν αὐτοῖς καὶ τοῖς Λατῖνοις. Loquitur de L. Posthumio Albino, consule designato, cujus caput Boji amputatum intulerunt suo templo, poculum Sacerdoti. Livius l. XXI. c. 24. *Silva erat vesta (Litana Galli vocabant) qua exercitum traditurus erat. Ejus sylvae dextra laevaue circa viam Galli arbores ita inciderant, ut immotae starent, momento levi impulsae occiderent.* Ergo Litana silva in Bojis. Verum quaeritur, quinam illi Boji; a Stewechio collocantur in Gallia Lugdunensi, falsoque adducitur Plinius lib. III. c. 17. & lib. IV. c. 18. (Nam ille nihil aliud asserit, quam Bojos alios circa Padum, hos in Lugdunensi Gallia colere) A Chiverio (cui assentior) in Gallia togata; ad Apennini radices ex Zouerae lib. II. Ann. Ο' δὲ Πρωξιμῶ. Ἀλῆνος μὴτὰ πικρὸς τῆ

στὰρ τὴν ὑπὸ τῶν Βοίων. ἐρθάρη. δὲ ὄρεος ὑλάδες πορεύμενοι, καὶ ἐν-δριυθῆς. Argumento infirmo, quia iste mons silvofus potuit esse & in Gallia Lugdunensi. Clarius Liv. rem docet l. XXXIV. c. 22. L. *Valerius Flaccus in Gallia cum Bojorum manu propter Litanam (male Stewechius Litaniam) silviam signis collatis secundo proelio confligit. Consul reliquum aestatis circa Padum Placentiae & Cremonae exercitum habuit. quia consul tetendit circa Padum; relatoque Hispanico, & Bojorum bello Livius ait: Hic status rerum in Italia (non Gallia) Hispaniaque esset. quia idem Flaccus cum Bojis & Insubribus Gallis (quos Alpes a Lugdunensibus separant) depugnavit.* ibid. c. 46. *In Gallia L. Valerius Flaccus proconsul circa Mediolanum cum Gallis Insubribus & Bojis, qui Darulaco duce ad concitandos Insubres Padum transgressi erant, signis collatis depugnavit.* c. 42. L. *Valerius consul quum post fusos circa Litanam silvam Bojos, quietam provinciam habuisset.* lib. XXXIII. 23. Q. *Minutius consul de Liguribus Bojisque Gallis in monte Albano triumphavit. Praeterea bello Punico secundo (cujus tempore accidit Rosthunii clades) in Gallia Transalpina non habuere exercitum Romani. Vide Ortelium de eorum in Germaniam migratione, Wolfgangum Lazium l. VII. Strabonem l. VII. Bononiam quasi Bojoniam ab illis conditam crediderim.* TENN. MSS. mei omnes inepte Latina. OUDEND.

18 *Qua transiturus*] Omnes MSS.

erat noster exercitus, succiderant arbores, ita ut ex parte exigua sustentatae starent, donec impellerentur: delituerant deinde ad extremas ipsi Boji, a ingressoque silvam hoste, in proximas ul-

a Vulgo UBI INGRESSO S. H. PROXIMAS.

MSS. *quam transiturus*. TENN. Tres quatuorve mei retinent *qua*. Ceteri *quam*. sic *transire saltum Pyrenaicum* Nepos Haunib. c. 3. dein quatuor succiderunt. Mox ita non male abest a Palatino. ut parte omisso *quod* ex habent sex. *sustentata exist.* duo. *sustentante f.* Mediceus antiquior. Scribi posset ut *p.* vel ut *eae*, parte *exigua sustentante*, *starent* &c. Paulo post delituerunt Vaticanus, Petrensis, & Edd. primae. OUBEND.

19 Ubi ingresso silvam hoste proximas ultteriores impulerunt] Corrigere qua ab interpunctione, quae de scriptura, hoc modo: *delituerant deinde ad extremas ipsi Boji. ingresso silvam hoste, proximis ultteriores impulerunt.* Si vacat, locum considera; ac dijudica, rectene fecerim, qui veritate historiae a vulgata Frontini scriptura discesserim. Strategemate isto Posthumium Consulem, & cum eo millia xxv. deleta, memoriae prodidit Livius; ex cuius lib. xxiii. verba rei illustrandae, & confirmandis conjecturis huc arcessere visum fuit: *Galli (inquit) oras extremae silvae cum circumfessissent, ubi intravit agmen saltum; tum extremas arborum succisarum impellunt, quae alia in aliam instabilem per se ac male inhaerentem incidentes, ancipiti strage arma, viros, equos obruerunt.* Boios vero istos, qui bus Frontinus id Strategema tribuit, Galliae Lugdunensis populos fuisse, si quis nescit, consulat Plinium lib. iii. c. 7. & lib. iv. c. 18. Item de migratione eorundem in Germaniam, inter ce-

teros Wolfgangum Lazium lib. vii. & Strabonem lib. vii. Livius lib. xxxiv. *L. Valerius Flaccus in Gallia cum Boiorum manu propter Litaniam silvam secundo proelio conflixit.* STEW. Omnes MSS. carent *ubi*. 2. Reg. 3. Hill. *Ingressoque.* Ingeniosa equidem Stewechii lectio, & distinctio. *Delituerant d. a. e. ipsi Boji: ingresso s. h. proximis ultteriores impulerunt.* Sed quo repetitionem *ubi Boji?* Nam praecessit, libens legerim. *Delituerant d. a. e. ipsi: ingressoque silvam hoste, proximas in ultteriores impulerunt.* Liv. xxiii. c. 24. *Galli oras extremae silvae quum circumfessissent, ubi intravit agmen saltum, tum extremas arborum succisarum impellunt, quae alia in aliam instabilem per se ac male haerentem, incidentes, ancipiti strage, arma, viros, equos obruerunt, ut vix decem homines effugerent.* Aliud Nerviorum in arboribus narrat Caesar l. ii. belli Gall. *Teneris arboribus incisis, atque inflexis, crebrisque in latitudinem ramis [enatis] & rubis sentibusque interjectis effecerant, ut instar muri hae sepes munimenta praeberent, quo non modo non intrari, sed ne perspicere quidem posset.* TENN. *Ubi ingresso.* Sic plane, sed corrupte Leidenfis secundus: Uterque etiam Mediceus, & Vaticanus servant *ubi*. pro ea voce in uno Cantabrigienfi legas in *silva*. quare non dubito, quin vere ex conjectura Stewechii reposuerim *Boji*. Mox *ingressoque* pro *ingresso* rescripsi ex MSS. duodecim. In Mediceo primo est *ingresso f.*

ulteriores inpulerunt. Eo modo propagata 2° pariter supra Romanos ruina, magnam manum eliferunt.

hostes In secundo *ingressum* s. *hostem*. In utroque, & Edd. Rom. Bonon. Parif. est *eo modo in prop. certissimo* indicio, me ex auctoris mente addidisse *ad in ante proximas*, quae praepositio locum amiserat. Male Tenuilio placebat *proximas in ultiores. ultiores sive exteriores*, ut est in margine Vossianae Collationis, vel *extre-*

mas, ut loquitur Livius, *inpulerunt in proximas*, Romanos versus. Favet tamen Tenuilio MS. Cantabrigiensis, in quo *proximas super ultiores inp.*, interpolate. OUDEND.

2° *Pariter*] Deest haec vox in Hillensberg. *Manu magna* uterque Medic. OUDEND.

CAP. VII.

Quemadmodum ea, ¹ quibus deficiunt, videantur non deesse, ² aut usus eorum ^{2*} explicatur.

EXEMPLUM I.

L. Caecilius Metellus, ⁴ quia usu navium, quibus elefantos transportaret, deficie-

¹ *Quibus deficiunt*] Omnes MSS. *Deficimus*. Latinissime. De vite Columella l. 3. *Cumque transferis de humido in aridum locum, vide, ne pristino alimento deficiat.* ibid. *Commode fluunt, nec deficiunt macro solo.* Sueton. 3. *Ilust. Gran. Cum jam non gressu modo deficeret, sed & visu.* Auctor statim. *Usu navium deficiebat.* Sic. 2. Hill. & unus Reg. item *Sparto deficiebant.* unus Reg. TENN. Vaticanus *quae deficiunt.* ceteri omnes hic quoque, non infra, & Edd. primae dant *deficimus*. Sed male omnino & contra Latinae linguae genium. Loca enim, quae adfert Tenuilius, vel sunt corrupta, vel huc non pertinent. *Deficere* homo dicitur tam animo, quam corpore, qui languet, vel animo fractus, inbecillusque est, & per

translationem planta, aliaque res *deficit*, quae vires amisit. ut docuerunt fati viri docti. At *deficere aliqua re* pro ea re carere, & indigere, non est Latinum; dicendumque *defici*. ut ubique exhibent quoque integerrimi & veritissimi codices. Id etiam ipsa dicitur ratio. Res enim dicitur *deficere nos*, adeoque nos, *deficimus re*, non *deficimus*. Hinc *defectus viribus* & alia pro *deserto* passim in MSS. melioribus. Luculenter hoc praeter alios, quos laudat, demonstravit Ill. Heinsius ad Ovidium Ep. v. Her. 150.

Deficior prudens artis ab arte mea.

ubi inter cetera exempla producit multa e solo Columella, quibus adde l. 111. c. 8. *agros opimis*

batur, junxit dolia, constravitque tabulamentis,

mis defici segetibus. & Gronov. ad Senecae Epist. 30. quocirca in loco per Tenuulum prolato audacter rescribo *deficiatur.* nam in Suetonio e MSS. jam ediderunt viri docti *deficeretur.* Alter Columellae l. III. c. 2. locus huc non facit, nam Ablativus non regitur ibi a τῶν *deficiunt*, sed ab intellecta praepositione *in*; ut ipsum inspicienti locum luce clarius patebit. Optime itaque *deficimur*, & infra *usu deficiebatur*, & *sparto deficiebantur* e Codicibus emendatioribus editur, ut & l. II. c. 5. §. 13. *quae lignis deficiebantur.* l. III. c. 15. 4. *defici frumento.* Lactantius l. I. de Falsa Rel. c. 3. *quoniam & sensu deficiamus & verbis.* Sic vulgo. Sed antiquissimus optimusque codex Bononiensis recte *deficimur.* OUDEND. *Deficimus* Latinum non esse, pro *caremus*, probavi quod ad Hirt. L. VIII. B. G. c. 3. *ne copia pabuli frumentique deficeretur.* & ad Sueton. Aug. c. 84. *quamvis non deficeretur extemporali facultate.* Appul. l. I. Met. p. 14. *Spiritu deficior*: ubi itidem in MSS. aliquot *deficio.* Corruptus etiam sine dubio est Melae locus L. III. c. 9. *non se mari, sed commeatu defecisse*: ut quidem est in MSS. O. ipso refragante Mela L. II. c. 5. *Herculem cum tela defecissent*: ut in Hygin. Astron. II. 6. *postquam Herculem tela defecerint*; e MSS. Bene igitur alii & J. Gronovius edidere *mare, sed commeatum.* Ablativum enim si retineas, debuit dici *defectum esse*, vel *fuisse.* Nec tamen accusativum reponere ausim cum Heinsio in Silio Ital. L. VIII. 661.

Parcite, crudeles superi; jam stragis acervis Deficiunt campi.

Non enim vox *acervis* est ablativus, sed dativus. nec *deficiunt* significat *caerent*, vel *desitiuunt.* Campi non sufficiunt in acervos stragis, non fatis ampli sunt campi, in quibus caesorum omnium corpora jaceant. Verum vel sic elegans esset accusativus: ut in Phaedro L. v. F. 5. *turbam deficiunt loca.* ubi vide. Sed credo, *rem deficere alicui*, aequè dictum atque *aliquem*: ut ostendi ad Caes. L. III. B. Civ. c. 5. *Non solum vltres, sed & tela nostris deficerent.* Consentitque Menken. in Misc. Nov. Lipsi. V. IV. T. 4. p. 740. Et hinc retineri potest dativus in Septimio de Bello Troj. L. III. c. 25. *deficientibus quidem vobis in dies copiis militaribus*: licet multo elegantius foret *vos.* Nequaquam vero dativus est apud Virg. L. I. Georg. 149.

— *Quum jam glandes atque arbuta sacrae Deficerent silvae.*

quod miror, Cl. Burmanno in mentem venire potuisse: cum clare sit genitivus, & *deficerent* absolute ponatur: ut saepe fieri docui ad Caesarem. IDEM *Cur. post.* 2 *Aut usus*] 2. Hill. *ut usus*: Tertius & *usus.* TENN. *Ut etiam plerique nostri, & Edd. pp. deo vel tres & u. male. Compleantur Medic. pr. OUDEND.*

2° *Expleatur*] Manifeste legendum videtur *suppleatur.* BUHER. Supra in Elencho Caput MS. Rostgard. dat *impleatur.* OUDEND. *Cur. post.*

3 *L. Caecilium*] In tribus deest rursus praenomen. Alii *Laelius*, vel *Caelius*, vel *Decius*, inepte. OUDEND.

4 *Quia usu*] 3. Reg. *quia usus.* TENN. *Usu ex meis tantum servant tres Scriyeriani, duo Cantabri.*

tis, ac super ea positos per Siculum fretum trans-
misit.

II. Hannibal, quum ⁶ in praealti ^a fluminis
transitum elephantos non posset compellere, ne-
que navium, aut materiarum, quibus ⁷ rates
⁸ con-

^a Vulgo AD B. & PELLERE.

brigenfes, & Coll. Voff. Ceteri cum editionibus, quas vidi, ante Modium usus. male: ut & *deficiebat*, quod est in octo meis, & Edd. Rom. ac Bonon. dein *elephantes* Edd. vetustae cum utroque Mediceo, in quibus etiam *transportarentur, deficiebat*, re-tracta scilicet syllaba *ur* a posteriore vocabulo. Elephantum autem intelliguntur, quos L. Metellus in Sicilia proelio contra Carthaginienses ceperat. Confer auctores citatos ad Florum l. II. c. 2. *Centum circiter elephatorum captivitas.* & infra l. II. c. 5. §. 4. Hinc elephas deinceps signatus & biga elephatorum in Metellorum nummis ad hujus victoriae & triumphus memoriam. Consule III. Spanhem. T. 2. praest. Num. p. 214 & Cuper. diff. II. de Eleph. c. 2. 4. OUDEND.

⁵ *Tabulamentis*] Nove dictum pro *tabulatis*; quod testatur Keuchenius esse in Arceriano. Contra pro *tabulatis* in Sufiano Cod. est *tabulamentis* apud Veget. l. III. c. 7. *Navigeri vero amnes, stylis fixis* (sic etiam duo vetustissimi Leidd. MSS. vulgo male *hastilibus*) *ac superpositis tabulatis pervii sunt, vel certe tumultuario opere colligatis inanibus cupis, additisque irabibus transitum praebent.* ubi vide Stewechium, & quae congesti de *vaucis cupis* ad Lucan. l. IV. 420. paullo ante Edd. Rom. Bonon. & Wechel. *vinxit dolia*, mutatione soleanni. *constituitque* etiam

male duo MSS. OUDEND.

⁶ *Ad praealti &c. pellere*] Omnes MSS. *in praealti compellere.* TENN. Scriveriani, & mei, quotquot usus sum, *in p. compellere*: i. e. adigere, ut flumen transirent, seu *in flumen compellere*, ut loquitur Caesar l. II. B. Gall. c. 23. Bene & Latine: quod idcirco non dubitavi auctori nostro restituere. Cicero l. I. Ep. ad Famil. 9. *Cum in hunc sensum compellar injuriis.* Valer. Maxim. l. V. c. 6. §. 1. *Unumque ex his falce percussum in caedem suam compulit.* Justin. l. IV. c. 4. *Hostes in fugam compulit.* Immo noster l. II. c. 3. §. 1. *in dedicationem compulit.* In Mediceo pr. & Leidensi sec. *praelati.* Intelligitur autem Rhodanus, ut e Livio patet. Rursus editiones antiquae cum Mediceis *elephantes*, OUDEND. Pro *praealti* in Scriv. Cod. aurato *peralti*: male: de quo alibi. IDEM *Cur. post.*

⁷ *Rates*] In copiarum trajectu hac voce utuntur Latini. Liv. V. 35. *Pado ratibus trajecto non Etruscos modo, sed etiam Umbros agro pellunt.* Curt. 7. 8. *Ille se ratibus equitem phalangemque transportaturum esse pronunciat; super utres jubet nare levius armatos.* TENN. Medic. pr. *naves vel rates.* Supra MSS. octo *nec n. pro aut*, Edd. vetustae ac. *melius foret nec. Materiarum Medic. primus, quasi a recto materies.* OUDEND.

⁸ Con-

contexerentur⁴, copiam haberet, iussit⁹ ferocissimum elephantum sub aure vulnerari, & eum, qui vulnerasset, transnato statim flumine, procurrere. Elephantus exasperatus, ad persequendum

⁴ Vulgo CONTINERENTUR, CONSTERNERENTUR.

8 *Consternerentur*] Pessime quidam, r. *continherentur*. Mod. Alias *continherentur*. Forte *compinherentur*. SCRIV. *Consternerentur*. lege sic cum Modio. Tamen in 3. Reg. 3. Hill. *continherentur*. TENN. Cur ita cum Modio, & Hittorp. margine legamus, nulla causa est. Certe nulla MSi auctoritas. Constante in MSS. & Edd. veteribus legas *continherentur*: nisi quod in Mediceo primo scribatur *construerentur*, quomodo Cl. Almeloventius coniecerat, probante Ill. Cupero diss. 11. c. 4. de Elephantis. Et in Petrensi *conficerentur*, quae glossae sunt genuinae vocis *contexerentur*. Sic enim Frontinus scripsisse, nullus dubito; atque idem inter varias posterioris curae conjecturas, quales sunt *contignarentur*, *concinarentur*, proposuit sibi Scriverius. Si rates tabulatis consterneret; ut Ex. praeced., debuit habere eas. Atqui non habebat naves aut rates non modo, ut ait auctor, sed ne quidem materiam, qua eas, quas non habebat, conficeret sive contexeret. Id enim elegantissimo usu *ri texere* & *contexere* notat. Valer. Flacc. l. 11. c. 108. *Puppis tenui contexere canna*. Aufon. Perioch. v. Odyss. *Contextu ratis temere properatae*. ut recte emendavit J. F. Gronovius l. 11. Obs. c. 7. ubi plura de hac significatione. Hinc *texta carinae* & *texta* pro ipsa navi passim apud Poetas. Ne nimia congeram, adi commentarios VV. Doctorum ad Ovid. l. xiv. Metam. 530.

— — fert ecce avidas in pinea Turnus
Texta faces.

ri contexere, & *consternere* differentiam in fabrica pontis egregio nos docet Caesar B. Gall. l. IV. c. 17. OUDEND. Rates *contexerentur* emendavi; ni sailor, vere. Simplex verbum adhibuit quoque Avienus descript. Orb. vl. 1191.

Vel maris in fluctus qui cymbam navita textit.

Nam inepte Anglus Editor se correxisse jactat *rexit*, forsitan credens, *rexit* esse praeteritum tenus a *tego*: cum illic omnia dicantur in praesenti. *rexit* est fabricat ad navigandam. immo sic & Sil. Ital. l. IV. 491.

— — alno
Flumineam textit, qua transi-
vehat agmina, classem.

IDEM Cur. post.

9 *Ferocissimum* &c.] Pal. *ferocissimum*. Medicei *elephantem*. Dein Medic. pr. ut e. q. v. *transitu flumen procurreret*. *Transnato* & mox *tranavit* nonnulli Codd. & Edd. *percurrere*. Medic. sec. & Ed. Bon. *praecurr.* Ed. Romana. Tum *elephas* MSS. duo. *Elephans* Medic. sec. *prosequendum* Medic. prim. Tandem *profecit exemplum* Medic. pr. & Edd. Rom. Bonon. ac Wechel. *dedit*, e Glossa. OUDEND.

dum doloris sui auctorem, transavit annem, & reliquis idem audendi fecit exemplam.

III. ¹⁰ Carthaginensium duces instructuri classem, quia sparto deficiebantur, crinibus tonsatum ¹¹ mulierum ad funes efficiendis usi sunt.

IV. Idem Massilienses, & Rhodii fecerunt.

V. ¹² M. Antonius, a Mutina profugus, coriaces pro scutis militibus suis dedit.

VI. Spartaco, copiisque ejus, scuta ¹³ ex vimine fuerunt, quae coriis tegebantur.

VII.

¹⁰ Carthaginensium] Sic ma-
lui cum MSS. quibusdam & Scri-
verio. Alii Carthaginensium. Vi-
de supra. Mediceus pr. Cartha-
ginenses. De Sparto ad usus na-
vales adhibito adi omnino Sal-
mastium ad Solinum p. 187. unde
ad verbum fere suam notam de-
scripsit more solito Keuchenius.
dein deficiebant MSS. quatuor &
Edd. pp. OÜDEND.

¹¹ Mulierum] Flor. 2. 15. In
tormentorum vincula matronae
crines suos contulerunt. Vide
exempla ad Freinshemio huc allata.
TENN. Adde C. Rhodigin.
Var. Lect. l. XVIII. c. 11.

¹² M. Antonius] Praenomine
earent Leidenf. pr. & Mediceus
fec. Mox seq. Ex. pro copiis Pe-
trensium sociisque.

¹³ Ex vimine] Unus Reg. Ex
viminibus. Tacitus 2. Ann. c. 14.
Non lorica Germano, non ga-
leam: ne scuta quidem ferro
nerve firmata, sed viminum tex-
tus, vel tenuis & fucatas colore
tabulas. Caesar lib. 11. bell.
Gall. c. 33. scutis ex cortice fa-
ctis, aut viminibus intextis, quae
subito (ut temporis exiguitas po-
stulabat) pellibus induxerant.
Historia haec Spartaci est apud
Flor. 3. c. 20. Ex Sallust. 4. Hist.
Nonius. Soliti neclere ex vimi-
nibus vasa agrestia: ibi tum,
quod inopia scutorum fuerat, ad

eam artem se quisque in formam
parmae. equestris armabat. Talia
scuta, e viminibus contexta, u-
surpaverunt Persae, & Graeci
vocarunt χίρρα. Herodotus l. ix.
c. 60. Φερέσαντες γάρ τὰ χίρρα οἱ
Πέρσαι, ἀπίσαν τοξενμάτων πολλὰ
ἀπειδίως c. 61. Ἐγένετο δὲ πρῶ-
τον περὶ τὰ χίρρα μάχην. ibid. 98.
Αὐτοὶ δὲ συνέσπεσαν τὰ χίρρα ἔρκου-
σιν αἰσι. Idem Persae scuta ex
gerris testudine sese conslipave-
rant. Hesychius Γερράδρα, Σπαστι-
πίδρα, Varro l. vi. L. L. Congerro,
a gerra, & Graecum est, & in
Latina cratis. Alias veterum scu-
ta constabant ex ferro, quod
multiplici pelle, imprimis bovina,
inducebatur. Statius 7. Theb. 310.

Clypei septempace tauro
Laeva, ter insuto servantem in-
gentia ferro
Pectora. Nam tergo numquam
metus.

Elephantina erat Antaei. Mela
1. 5. Tingi oppidum ab Antaeo
conditum. Exstat rei signum, par-
ma elephantino tergo exsculto
ingens. Illam pellem, detractam
& mollitam fuisse cibo in urbium
Sagunti, Hierosolymorum, Cali-
lini obsidionibus, annales restau-
tur. TENN. MS. Palatinus quo-
que ex viminibus; ut in hac re
loquuntur ante dicti auctores,
quos

VII. Non alienus, ut arbitror, hic locus est, referendi factum Alexandri Macedonis illud notabile, qui per deserta ¹⁴ Africae itinera, gravissima siti cum exercitu adfectus, oblatam sibi a milite in galea aquam, spectantibus universis, effudit; ¹⁵ utilior exemplo temperantiae, quam si communicare ¹⁶ potuisset.

CAP.

quos aliaque jam congessit Lipsius l. III. de re Milit. c. 2. OUD.

14 *Africae itinera*] Cum peteret delubrum Hammonis: Verum libenter cum Barthio l. XIV. c. 9. Advers. omitterem *quod itinera*, nisi omnes MSS. simul intercederent Curtius l. VII. c. 5. hoc contigisse in desertis Sogdianorum locis. *Poculo pleno, sicut oblatum est, reddito; nec solus, inquit, bibere sustineo; nec tam exiguum dividere omnibus possum. Vos currite, & liberis vestris, quod propter illos adtulistis, date.* Arrianus l. VI. 4. In locis Gaderiflorum arenis, sive (nam dubitat) apud Parapamisadas; cum milites in galea aquam obtulissent, Alexandrum *λαβόντα δὲ ἐν ὄψει πάντων ἰκχύει. Καὶ ἐπὶ ταῦτα τὸ ἔργον ἐς τοσοῦτ' ἐπιπέμπει τὴν στρατιάν ἐξυμπασαι, ὥστε εἰκάσαι ἀντινα πότον γενέσθαι πᾶσιν ἐκείνο τὸ ὕδωρ τὸ πρὸς Ἀλεξάνδρου ἰκχύειν.* Ex quo loco videmus, Sozomenum praefatione ad Theodosium Imperatorem (quem adaequat factis Alexandri) inmerito a Radero accusari, quod scripserit: Alexandrum *μὴ πῶν, ἀλλὰ ἰκχύει τὸ πόμα.* Vid. Polyæn. 4. 3. TENN.

Mihi placet quoque vehementer Barthii conjectura ejicientis *quod itinera*. Vide ad c. v. §. 26. Sed constanter retinent omnes MSS. Quid si legas *in itinere*? Paullo ante pro *qui* in Petrensi est *qua*; in Mediceo sec. *quod*. OUDEND.

15 *Utilior exemplo*] S. l. Ital. l. I. de Hannibale.

Celsus & in magno praecedenti agmine ductor Imperium perferre suum.

Justin. l. III. 2. *Exemplo clarior.* l. XXXIV. c. 18. *Nec in quemquam omnium gravius severiusque, quam in semet ipsum imperium exercuit.* TENN. *Utiliore* Scriverii unus, Hillensb. & Ed. Parif. ac Hittorp. Pro *temperantiae* in Petrensi *continentiae*, qui etiam pro *universis* dat cunctis. Dein Leidens. pr. *quasi*.

16 *Potuisset.*] *Alias utiliore e. t. q. s. c. voluisset.* Minus eleganter. Vide Curtium lib. VII. longe aliter haec narrantem. *Mov. Potuisset* sic l. cum Modio. unus Reg. *voluisset. communicare potuisset*, pro *communicarisset*. Locutio Phaedro familiaris Fab. 20. *Id ut comesse extractum possent facilius.* Fab. 15. *Suadebat alino fugere, ne possent capi.* Idem Alexandro fecit in Libya Cato. Lucan. 9. 504. *Minimumque tenens dux ipse liquoris Invidiosus erat.* Statim:

— Sic concitus ira
Excussit galeam, suffecitque omnibus unda.

Laudatur & Hannibal. Sil. 10. l. I. *Exercetque sitim, & spectato fonte recedit.* TENN. Barthio tamen l. XIV. Advers. c. 9. ardebat magis *voluisset*; quod inveni in Mediceo primo, & secundo pro var. lect. ac in Edd. Romana & Bonon. Scriverius con-

jecere

jecerat quoque *communicatum potasset*. Verum *potuisset* recte omnino se habet, ut ostenderunt viri docti. Ejus locutionis exempla plena manu praebent Rittershus. & Burmann. ad Phaedr. F. 15.

& ad Ovid. Epist. Her. xviii. 209. quosque ibi laudant. Adde Broukhuf. ad Propert. II. 15. & J. F. Gronov. ad Livium l. xxxii. 13. *An reverti in Italiam posset pro reverteretur*. OUDEND.

C A P. VIII.

De *distringendis hostibus*.

EXEMPLUM I.

Coriolanus, quum ignominiam damnationis suae bello ulcisceretur, *populationem* pa-

i Distringendis] Gujetus h. e. *taxaudis, criminandis*. Statim *Distringere*tur. *διακρίσειν*. *distringere*t *διακρίσειν*. Phaedrus Fab. 64. *Tu qui nasute scripta distringis mea*. Fab. 29. *Gravi distringunt alios contumelia*. Similitudo est a balneo, quo veteres cum essent usi, inungebantur oleo, deinde strigile radebantur, fricabantur, *distringebantur*. Juven. Satyra III. v. 262.

Et sonat unctis Strigilibus, & pleno componit linea gutto.

ad quem locum Scholiastes. *Strigile est, quod xystram dicunt, unde oleum deteritur*. Ejusdem usus est *fricare*. Horat. I. Sat. 10. 4. de Lucilio. *Quod sale multo Urbem defricuit, charta laudatur eadem*. Plaut. Pseud. 4. 7. 93. *Uncti sunt hi senes, fricari sese ex antiquo volunt*. TENN. *Refringendis, infringendis, distinguendis* MSS. & Edd. qdd. male. Verum perperam quoque Tennulius confundit *distringere* & *destringere*. *Distringere* est dividere, distrahere, distinere, de qua re agit hoc caput: quare hoc loco & exemplo primo ita legendum est: *Destringere* vero est crimi-

nari, taxare, famae alicujus abradere, & illi detrahere. Hinc patet, exemplo secundo scribendum, ut feci, *destringeret infamia*, quod monuit jam Cuperus l. IV. Observ. c. 5. Et recte in locis Phaedri a Tennulio adductis restitutum est per viros doctos. Consule Schefferum, Heinsium, & alios. Ovid. l. II. Trist. 563.

Non ego mordaci destringi carmine quemquam.

Adeoque non opus est, ut cum alio viro docto ibi resingas *perstringeret*. Eos, qui raduntur, & fricantur, non *distringi*, sed *destringi* dici jam docuit Cellarius ad Plin. l. III. Ep. 5. ut lexica monent. Hinc duobus locis corrigendus Columella l. IV. c. 24. *Jam vero muscus, qui more compedis crura vitium devincta comprimit, ferro destringendus, & eradendus est*. c. 28. *Eaque rasura ita deducitur, ut medullam contingat uno latere, atque altero paullo ultra corticem destringatur*. Utrobique vulgo *dis*. Alibi plura notavimus. De *distringere* egimus quoque ad c. III. 5. *Ne oppugnatione plurium oppidorum distringere*tur. OUDEND.

patriciorum agrorum, inhibuit, deustis vastatisque plebejorum; ut discordiam moveret, qua consensus Romanorum ³ distringeretur.

II. Hannibal Fabium, cui neque virtute, neque ⁴ artibus bellandi par erat, ut infamia destringeret, ² agris ejus abstinuit, ceteros populatus. ³ Contra ille, ne suspecta civibus fides esset, magnitudine animi effecit, publicatis possessionibus suis.

III. ⁶ Fabius ^b Maximus quinto Cos. quum Gal-

^a Vulgo DISTRINGERET. ^b Vulgo Q. FAB.

² Populationem] Vossian. *populatione*. Dein *prohibuit* pro *inhib.* uterque Medicus e Glossa.

³ Distringeretur] Unus Reg. *Distringeret*. alter *Distingueret*. & modo *Distinguendis*. inepte. Livius idem refert l. 11. c. 39. Sed aliam causam addit. *Sive insensus plebi magis*. TENN *Distringeret* MSS. octo cum Ed. Paris. *distingueret* MSS. quatuor cum Edd. Rom. & Bon. *distringerent* Palat. ut *consensus* foret in quarto casu. Sed malo vulgatum. OUDEND.

⁴ Artibus] Unus Reg. *arte*. Flor. 1. 3. *Illic omnem disciplinam militarem artemque bellandi condidit*. Infra 11. 7. *Utilis propter calliditatem & artem bellandi*. MSS. Idem Fabio Pericles periculum subiit arte Lacedaemoniorum & Archidami. Justinus l. 111. c. 7. *Huius agros in populatione caeterorum intactos hostes reliquerant, sperantes, acquirere se illi posse, aut periculum ex invidia, aut ex suspitione proditionis infamiam*. Polyaeus tamen Archidamum pepercisse ait Periclis praedictis, quia illi erat amicus. TENN. Livius l. XLII. 52. *Ipsi a pueris eruliti artibus militiac.* & saepissime, Medi-

ceus tamen primus, & Edd. Rom. ac Bonon. exhibent quoque *arte*. non male. Livius l. XLII. 11. *Animum esse inveteratum diutina arte atque usu belli*. Justin. 4. XIX. c. 1. *Non minus bellandi arte, quam virtute firmosset*. plane ut hic. Idem l. 1. c. 8. *Ignarus rei militaris*, in MS. Orvillii mei *artis m*. Vegetius l. 11. 10. *Res militaris in oblivionem saepius venit*. MSS. & in his tres Leid. *ars m*. De hac autem, infamia ducem urendi, arte vide loca adducta ad Polyae. l. 1. c. 36. & ad Valer. Max. l. VII. 3. 5. OUDEND. Ut hic in quibusdam est *arte*, sic variatur quoque in MSS. Livii L. xxv. C. 40. *Sub Hannibale magistro omnes belli artes edoctus*. multi *omnem artem*. Curt. L. VII. 7. 16. *Belli artem Fortuna victos docet*. IDEM *Cur. post*.

⁵ Contra] Petrensis e *contra*, vitiose. Cuilibet Medic. sec. pro civibus. OUD.

⁶ Q. Fabius.] Adposuit praenomen tacite Scriverius; verum cum nulli MSS. nec Edd. VV. illud agnoscant, auctorque hoc in nomine alibi quoque omittat, rursus ablegavi. Vid. 1. 3. 3. III. 4. 1. OUD.

H

7 Um.

Gallorum, ⁷ Umbrorum, Hetruscorum, Samnitiumque adversus populum Romanum exercitus coissent, contra quos & ipse trans Apenninum ⁸ in Sentinate ^a castra communiebat, scripsit Fulvio & Postumio, qui in praesidio ⁹ urbi erant, copias ¹⁰ ad Sitium moverent. Quibus ¹¹ ad-

^a Vulgo A. MONTEM.

⁷ Umbrorum.] Et Umbrorum MSS. novem. Mediceus uterque etiam & Tuscorum: dein Samnitium MSS. septem, & Edd. primae, Samnitum Medicei. Pro pop. Rom. Petrensis Remp. Mox MSS. & Edd. aliquot coissent. Pro communiebat Petrensi. comminuebat; Leidens. sec. & Vaticanus constituiebat. Edd. Rom. & Bonon. connivebat.

⁸ Apenninum montem.] Nemi- ni interpretum haec adhuc sus- pecta fuerunt: cum tamen vox mon- tis supervacua sit, & exsulet a Leidensi primo, Mediceo secun- do, & uno Scriverii Cod. Pala- tinus pro eo habet in acie. Vati- canus *Minare*. Leidensis sec. in mare. Vossian. *minante*. Gudian. *miante*. Mediceus pr. in *Ummi- niate*. Petrensis *Appennunitate*. Edd. Romana, & Bononiensis *munire*. Quid multa? Scriben- dum in *Sentinate*. Ibi enim ca- strametati sunt Consules. Livius l. x. c. 27. *Consules ad hostes transgresso Apennino in agrum Sentinatem pervenerunt. Ibi qua- tuor ferme millium intervallo ca- stra posita sunt.* Et paullo post: *Hujus populationis fama Hetruscos ex agro Sentinate ad suos fines tuendos movit.* Omissa vox agri occasionem corrumpendi lo- ci dedit, quod tamen frequens est apud Livium & alios. Ut in *Antiate*, in *Caerite*, in *Veiente*, in *hostico*, & similibus passim. V. Gronov. ad Livium l. xxii. l. i. & infra l. iv. l. 29. OUD.

⁹ Urbi.] Sic MSS. *Gujetus ur- bis*. TENN. *Urbis* habent Vati- canus, Leidens. & Medic. sec. Sed male. *Urbi* erant praesidio, non in *urbis praesidio*. Stativa habebant in Falisco, & Vaticano agro. Dein ut copias contra no- stri stylium edunt Rom. & Bo- non. & Medic. sec. Petrensis quod. OUD.

¹⁰ Ad Sitium moverent.] Quidam ad *Samnium*; sed parum bene & hi, & illi, aut enim Li- vii monumenta auctoritate privan- dum est; aut legendum, *copias ad Clusium moverent*. Sic enim ille l. x. Dec. i. *Coff.* (Fabius puta & Decius) *Fulvio ut ex Fa- lisco, Postumio, ut ex Vaticano exercitum ad Clusium admoveant, summaque vi fines hostium depopulerentur, scribunt. Hujus popu- lationis fama Hetruscos ex agro Sentinate ad suos fines tuendos movit.* Neque Livius tantum, sed & res ipsa ita scribendum cla- mat. Enim *Sitium* urbem arbi- tror te, nisi in Utopia, nusquam terrarum posse invenire, & Sa- mnium legi non debere, ex eo palam est, quod tum Samnites ad sua tuenda delapsuri fuerint, non Hetrusci, quorum finibus exercitus Samnio (quae regio Ita- liae, inter Picenum, Campaniam, & Apuliam est) admotus, damno esse nequiret. Quae ratio in Clu- sio Thusciae, sive Hetruriae op- pido, contraria est. Erat autem & in Umbria antiquitus Clusio- lum oppidum; cuius meminit Pli- nius

¹¹ adsecutis, ad sua defendenda Hetrusci Umbrique ¹² descenderunt. Relictos Samnites Gallos-

nus l. III. c. 14. Quem etiam consulendum cenſeo c. 5. ejusdem libri de Cluſinis novis, & veteribus Hetruriae populis. Mod. *Ad Sittium* sic MSS. Sed *Sittium* apud Geographos nullum exſtat. Ideo Modius *ad Cluſum* conſecit lectionem verosimillimam. Livius hanc eandem referens ait, l. x. c. 27. *Conſules* (qui Decius & Fabius erant) *Fulvio ut ex Falisco, Poſthumio, ut ex Vaticano exercitum ad Cluſum admoveant, ſummaque vi fines hoſtium depopulentur, ſcribunt. Huius populationis fama, Etruſcos ex agro Sentinate ad ſuos fines tuendos movit.* Nec tantum hoc capite, ſed toto fere libro decimo agit de Cluſio. *Samnium*, quod alii ſomniantur, ſi locum haberet, moviſſet Samnites (non Hetrufcos) dilabi ad ſua defendenda. *Sitticum* Stephano eſt urbs Italiae. Verum ego ſuſpenſum pedem pono, quando tritum codicum ſpatium eſt relinquendum. Duo Rega habent *Aſſitium*. Inde colligo *Aeſſitiam* (Ptolemaeo *Alitrium*; in Umbria inter Peruſiam & Sentinum poſitum) & libentius amplector, quia & Umbri ad bellum hoc coierunt. Ejus cives Plinio *Aſſinates*. l. III. c. 14. *Amerini, Attidates, Aſſinates, Arnates, Aeſſinates, Camertes*. Procopio l. III. Gothicar. r. *Aſſinates*. TENN. *Samnium* Edd. primae, *Sanitum* & *Samnitum* Medicei. Ceteri cum vulgatis conſpirant, niſi quod per c quidam *Sittium* habent. Non me expedit. *Cluſium* e Livio probat Cluverius Ital. Antiq. l. II. p. 568. *Aeſſitium* vel *Aeſium*, ut alii vocant, teſtibus Geographis, ob MSSos eo ducentes (nam Vaticanus *Aſſitium*, & margo Coll. Voff. *Aſſitium*) placet mihi magis. Multo tamen vehementius arri-

det, ut legatur *Sutrium*, Hetruriae clauſtra, uti de ea urbe loquitur Livius l. IX. c. 32. Quae urbs ab hoc ipſo Fabio in ſecundo Conſulatu obſidione Hetrufcorum liberata eſt. Ibid. c. 35. & apud noſtrum l. II. c. 5. Ex. II. ubi vide Tenuſ. Sed nihil deſinio. OUDEND.

Ad Samnium moverent,] Adparet etiam coecis, hic eſſe mendum, quod ita facile tollas *ad Aſſitium moverent*: quod Umbri oppidum Ptolemaeus attribuit, & alii; cujus periculo motos Umbros & Etruſcos a Samnitibus & Gallis diſceſſiſſe, verosimilius eſt, quam ſi Samnium fuiſſet oppugnatum. Tunc enim magis oportuiſſet ad ipſos Samnites, quam ad Umbros & Etruſcos digredi. PARRHAS. Veriſſime, & quo faciunt MSS. *Aſſitium, Aſſitium, Aeſſitium*. Umbroꝝ oppidum *Aſſitium*. Conſule Cluver. Ital. Ant. l. II. C. 7. p. 627. in inſcript. Grut. p. XXI. N. II. MVA NICIPVM ASISINATIVM. Murat. p. DCCC. N. 3. CACO L. F. SER. MATERNVS ASISIO &c. De ejus lectionis veritate haud dubitandum amplius. OUDEND. Cur. poſt.

¹¹ *Adsecutus*] Gujerus *exsecutus*, paſſiva ſignificatione. TENN. MSS. nihil mutant. Forte *obsecutus* vel *id ſecutus*. OUD.

¹² *Descenderunt*] Voſſianus *diverterunt*. Tres Hill. *Deverterunt*. TENN. *Descenderunt* e noſtris ſervat Vaticanus, Medicei, & duo Scriveriani. Quod non temere mutari velim. Quia ſolet haec vox uſurpari, cum quis e loco altiore ad inferiorem, ſive ad mare verſus proficiſcitur: uti hic factum eſt. Vide Tenuſ. ad l. II. c. 1. II. l. II. c. 4. §. 6. *Ipi in terga hoſtium descenderunt*. Magis tamen in alteram lectionem inclino. Nam *diverterunt*

losque Fabius & collega Decius adgressi, vice-
runt.

IV. ¹³ Mª Curius adversus Sabinos, qui in-
genti exercitu conscripto, relictis finibus suis no-
stros occupaverant, occultis itineribus, manum
misit, quae desolatos agros eorum, vicosque per
diversa incendit. Sabini ad arcendam domesti-
cam ¹⁴ vastitatem recesserunt. Curio contigit &
vacuos infestare hostium fines, & exercitum sine
proelio avertere, sparsumque caedere.

V. T. ¹⁵ Didius ¹⁶ paucitate ^b suorum ¹⁷ diffi-
dens,

^a Vulgo M. ^b Vulgo PAUCITATI.

habent tres Codd. & *deverterunt*
alii septem. A Samnitibus & Gal-
lis averterunt se ad sua defendenda.
Curt. l. iv. c. 9. 1. *Ab Aegy-
pto devertisse in Africam*. Sic MSS.
Consule praeter alios Heinsum,
& Bürmann. ad Ovid. l. ii. Am.
6. 9. *Aliis in rari miserum de-
vertite funus*. Et, quae dixi ad
Lucanum l. ii. 470. ubi activa
est forma, *devertitque acies*.
Utrum quis elingat seu *descende-
runt*, seu *devertierunt*, vel etiam
diverterunt, scilicet quisque alia
via ad suos fines, per me licet;
modo ne amplectatur Cluverii
conjecturam *discesserunt* l. ii.
Ital. Ant. p. 586. OUD.

¹³ Mª Curius] Ita lego. vulgo
Marcus C. SCRIV. Male fecerunt
Keuchenius, & Tennullius,
quod bene monentem Scriverium
non secuti sunt. Dilerte hic Cu-
rius, cujus praenomen passim cor-
ruptum est, in Fastis, Nonio
Marcello, Plutarcho, & Athe-
naeo, aliisque *Manius* vocatur.
Adi Fastos Pigh. ad A. V. C.
CDLXIII. quo de Sabinis trium-
phavit, & A. V. C. CDLXXVII.
quo de Samnitibus. & rege Pyr-
rho triumphum duxit. Atque hinc
emenda nostrum quoque l. ii. c.
23. l. l. iv. c. 3. §. 12. In Me-

dico! primo est *Manlius*. OUDEND.
In hac nota post *de Sabinis* adde
& *Samnitibus*, & vide Epit. l. iv.
xi. ac de nomine *Manii*, ejus-
que scribendi norma Hadr. Re-
landi Praef. ad Fastos fraternos.
IDEM Cur. post.

¹⁴ Vastitatem] Unus Reg. *Va-
stationem*. TENN. Et Medic. 2
m. pr. sed frustra. Dein inepte
Curioni Medic. uterque. *Contin-
git* uterque Leidd. & Medic. sec.
Varios Palat. pro *infestare* Edd.
Rom. & Bonon. praestare. OUD.

¹⁵ T. Didius.] Idem, cujus
meminit l. ii. c. 10. 1. Praeno-
mine caret Leidens. sec. in Hil-
lensb. etiam non legitur *suorum*:
dein *additamentum* Medic. pr. &
pro var. lect. secund. in quo *ad-
ventu*. Mox *trahere b.* uterque
Medic. & Edd. Rom. Bonon. We-
chel. pro *eis* Medic. pr. & Leid.
sec. *ei*. *Vocata* non *adv.* Ed.
Parif. & *aptare* Palat. deinde
profugerunt vel *perfugerunt* MSS.
novem, & Edd. pp. forsan rectius
scriberes *profugerant*. Item *bel-
lum* pro *pugnam*, & *belli* pro
proclii, ut saepe ea vox sumitur,
est in Petrensi. OUD.

¹⁶ Paucitati] Duo Scriveriani,
Palatinus, Medicus antiquior,
Vaticanus, tres Cantabrigienses,
utres-

dens, quum in adventum earum legionum, quas expectabat, traheret bellum, & occurrere eis hostem comperisset, concione advocata, aptari iussit milites ad pugnam, ac de industria negligentius custodiri captivos: ex quibus pauci, qui profugere, nuntiaverunt suis, pugnam imminere. At illi, ne ¹⁸ suspitione ^a proelii diducerent vires, ¹⁹ omiserunt occurrere eis, quibus insidiabantur. Legiones tutissime, nullo excipiente, ad Didium pervenerunt.

VI. Bello Punico quaedam civitates, quae a
Ro-

a Vulgo SUSPICIONE.

uterque Leidensis, & Edd. Romana, Bononiensis, Parisiensis, paucitate: Quod ab ipsa Frontini manu esse persuasum habeo. Ut enim *fido*, & *confido* saepissime cum sexto casu junxerunt, sic non dubito, quin factum quoque fuerit in *diffido*. Certe MSS. & Edd. VV. in Suetonii Julio C. 3. quem citat Tennulius, habere occasione, testatur Casaubonus, atque ita e MSS. edidit Pulmannus. Apud Caesarem l. I. B. Civ. c. 12. *diffusus municipii voluntati*. Bong. & Palat. a Vossio, alique a me coilati Codd. cum Ed. Romana principe voluntate. Apud Lactantium l. v. c. 20. veterimus, & longe optimus Codex, quorum potestate *diffidunt*, non potestati. OUD.

17 *Diffidens*] Dicitur non respectu animi & fidei, sed virium & potentiae, quae rem propositam non possunt exsequi. Justinus 14. c. 5. Lacedaemonii urbem armis *diffisi*, murorum praesidia undique accersere. Sueron. Jul. 3. Lepidi societate abstinuit: cum ingenio ejus *diffusus*, tum occasione, quam minorem opinionem

offenderat. TENN.

18 *Ne suspitione proelii diducerent vires.*] Repono, *At illi ne suspitione proelii diducerent vires*, viam facientibus aliis editionibus. De verbo *suspedito* vide, quae dixi ad Vegetium, si modo opera videatur, nam eam vocem Tacito, Terentio, aliis Romanis scriptoribus jam olim postliminii jure redditam, non potes ignorare. STEW. 3. Reg. 2. Hill. *Suspitatione*. I. Hill. & in margine unius Regii *Suspitione*. quam lectionem amplectitur Stewechius, qui videndus ad Veget. l. III. c. 6. TENN. Amplexus sum Stewechii emendationem *suspitione*; quod diserte agnoscunt MS. Scriver. Palatin. Vaticanus, Leidens. prim. & Vossian. pro Var. Lectione. Ceteri *suspitatione*, *suspicatione*, *inspitatione*, *spitatione*, unde facere etiam posses *expectatione*. In nullo legitur *suspitione*. *Suspitionibus* pro *suspicionibus* apud Vegetium etiam duo veterissimi Leidenses. De voce *suspitione* consule Cl. Burmann. ad Quinctil. Decl. 1. 2. & Munckerum ad Fulgentium l. III. init. OUDEND.

19 *Omiserunt occurrere*] *Pentrensibus cessaverunt* o.

Romanis deficere ad Poenos ²⁰ destinaverant, quum obsides dedissent, quos recipere, antequam desciscerent, studebant, simulaverunt seditionem inter finitimos ortam, quam Romanorum legati dirimere deberent, missusque eos, velut contraria pignora, retinuerunt, nec ante reddiderunt, quam ipsi recuperarent suos.

VII. Legati Romanorum, quum ²¹ missi essent ad Antiochum regem, qui secum Hannibalem victis jam Carthaginensibus habebat, ²² consiliumque ejus adversus Romanos instruebat, crebris cum Hannibale ²³ colloquiis effecerunt, ut

IS

²⁰ *Destinaverant.*] 3. Reg. 3. Hill. *destinaverunt.* TENN. Item Scriveriani quidam, & duo Leidenses cum Ed. Paris. Medic. sec. a R. *desciscere ad P. desciverunt.* Medic. pr. ab R. dein pro *desciscerent idem desciderent*; Vaticanus, & Edd. primae *deficerent.* Medic. sec. *desciscere.* Pro eos uterque Medic. a m. pr. *eis.* Dein *velut civium pignora* Vaticanus.

²¹ *Mississent ad Antiochum*] Leg. *missi essent.* PARRHAS. Insani simus, ni sincerum esse videamus, cum *missi essent.* Quod & sententia, & rei veritas ita emendandum flagitant. STEW. *Missi essent.* Ita Stewechius & MSS. Vulgo *Mississent.* SCRIV. *Missi essent* posteriores editores receperunt; & ita legitur in duobus Scriverii, Vaticano, ac duobus Cantabrigiensibus. Plerique tamen *mississent.* *Commisissent* Leidens. pr. c. *mississent* suos alius. *Venissent* Petrensis. in utroque Mediceo cum *irissent.* Latere aliquid videtur. Num *missi isseut*? ut l. xi. c. i. §. 6. *Dispersi isseut ad similia munera.* OUDEND. *Missi isseut* juyatur quoad Curt. L. vii. c. 10. 9. *remissis* leges ierant. IDEM *Cur. post.*

²² *Consilium e. a. R. instruebat*] Florus 2. 8. *Quod fuisset illud periculum, si se consiliis ejus Rex tradidisset?* TENN. De locutione *instruere consilium* vide ad praef. supra jam in duobus MSS. deest. Infra e MSS. mutavi verborum ordinem. Vulgo *erat & utilis.* OUDEND. Antiochus non instruebat consilium Hannibalis, sed Hannibal consilium Regis, qui ejus consilio se instruebat. Latere mendam videtur. IDEM *Cur. post.*

²³ *Colloquiis*] Quibus laudando Hannibalem reddiderunt suspectum Antiocho (Justinus 31. c. 4.) reconciliatam ejus cum Romanis gratiam existimanti. Hae perfidae laudes in aulis; Mamertinus Panegyrico ad Julianum. *Callido nocendi artificio accusatoriam diritatem laudum titulis peragebant.* Ibidem. *Hae voces* (nimis de victoria Juliani) *suerunt ad inflammanda odia probris omnibus potentiores.* Tacitus in Agricola 41. *Pessimum inimicorum genus, laudantes.* Grotius H. fol. 132. de Parmensi. *Tot vero nationes, partem maximam Belgarum subactas, egregia in illum populi studia, occulto apud Regem & specie laudum*

is regi fieret suspectus, cui gratissimus alioquin & utilis erat propter ²⁴ calliditatem & ²⁵ peritiam bellandi.

VIII. Q. Metellus adversus Jugurtham bellam gerens, missos ad se legatos ejus corrupit, ut sibi proderent regem. Quum & a alii venissent, idem fecit. Eodem consilio usus est & ^b adversus tertios. Sed de captivitate Jugurthae res parum processit; ^{25*} vivum enim tradi sibi volebat: ²⁶ plurimum tamen consecutus est; nam, quum interceptae fuissent ²⁷ epistolae ejus ad ²⁸ regios amicos scriptae, in omnes eos rex ani-

a Sic MSS. Vulgo ETIAM. b ET abest ab Ed. Tenn. ac a. MSS.

quam perniciosius iactabant. Polyb. l. 11. 32. TENN. Vid. Liv. xxxv. 14.

24 Calliditatem] Hinc Val. Max. 9. c. 6. de Annibale. *Nonne bellum adversus populum R. & Italian professus, adversus ipsam fidem acrius gessit, mendaciis & fallacia quasi praeclaris artibus gaudens?* TENN.

25 Peritiam] Artem MSS. SCRIV. Omnes mei vulgatum, aequae bonum, retinent. Vide ad §. 2. OUDEND.

25* Virum enim tradi sibi volebat] Forsan melius *vivum*. PARRHAS. In editione Romana scilicet vitiose edebatur *virum*.

26 Plurimum tamen] Medic. sec. plus. a Coll. Voss. & Cantabrigiensi abest tamen.

27 Epistolae] Dux Guisus, cum anno quadragesimo octavo Neapolim praesidio Gallico teneret, refert sibi, tanquam Hispanis studentis, a Joanne Austriaco scriptas literas laude sui plenissimas; verum se continuo recitasse populo Neapolitano, & sic invidiae discrimen declinasse: commentarii (cui nomen *les memoires de Duc de Guise*) l. 11.

sol. 196. & l. IV. fol. 145. qui ad exemplum J. Caesaris scriptus ab eodem videri vult, & acta diurna continet: sed penitus inventi apparebit, non tam facile & celeriter confectus, sed compositus inque otio scriptus post res peractas. Praeterea quilibet Dux subit arrogantis crimen, qui existimat se iudicio cujusquam posse cum Caesare in scribendo comparari. TENN.

28 Regios amicos] Quos Frontinus hic vocat *consilia* (vide supra Cap. 2. §. 1.) sunt consiliarii, purpurati, aulici. Tacit. 2. annal. c. 12. *Amicis inesse adulationem: si concio vocetur, illic quoque quae pauci incipiant, reliquos astrepere.* Valer. Flaccus l. 1.

*Regis amicitiam & servi prioris honores
Quam patiens non arte tulit?*

Juvenal. Sat. 4.

*In quorum facie miserae magnaeque sedebat
Pallor amicitiae.*

H 4

Et

animadvertit, spoliatusque ²⁹ consiliis, amicos postea parare non potuit.

IX. ³⁰ C. Caesar, quum per ³¹ exceptum quemdam aquatorem comperisset, Afranium Petrejumque castra noctu moturos, ut citra vexationem suorum hostilia inpediret consilia, ³² initio ^a statim

^a Vulgo IN INITIO.

Et Graeci φήλας vocant. Herodian. l. i. c. 4. de Marco agonizante. Συγγράμας τῆς φήλας, ἴσοι τε παρῶν τῶν συγγείων. Curtius l. iii. c. 3. Vocat cognatos & propinquos Regis. Exiguos in zeryallo, quos cognatos Regis appellant, decem & quinque millia hominum. ibidem. Ducenti ferme nobilissimi propinquorum comitantur. Vide Freinsheimium. hos Justinus l. i. c. 4. vocat arcatorum Regis participes. TENN.

29 Consiliis] Alias Consiliariis. SCRIV. Sed consiliis retinent omnes mei. Recte. Sic servitia pro servis, auxilia pro auxiliariis, & sexcenta similia. V. Tenn. ad l. i. c. 2. §. 1. Supra Mediceus fec. habet in omnes suos. Paullo aliter haec narrat Sallustius B. Jugurth. c. 70. & seqq. OUDEND.

30 C. Caesar.] Non invenias praenomen in MSS. tribus, & Edd. vetustioribus. Dein quum, sive cum MSS. sex cum iisdem, pluribusque Editis relegant post aquatorem.

31 Exceptum] h. e. interceptum in via, ex insidiis. 6. AEWID. 173.

Aemulus exceptum Triton (si credere dignum est)

Inter saxa virum spumosa immerferat unda.

Frontin. supra c. 2. n. 7. Comperit decem millia Bojorum excipiendo ibi Romanorum agmini imminere. hoc cap. n. 5. Nullo ex-

capiente. & n. 10. Ad excipienda auxilia. Sueton. Augusto c. 16. Cum descendisset ad litus, pene exceptus est. Proprie ferae dicuntur excipi in venatione. Sen. l. de ira c. 11. An tu putas, venatorem irasci feris, vel cum & fugientes persequitur, & venientes excipit? Omnia illa sine ira facti ratio. Virg. 3. Ecl. 18.

Caprum excipere insidiis multum latrante lycisca.

Phaedrus fab. 11. Fugientes ipse ut exciperet. TENN.

32 In initio] Sic omnes editi libri. Sed MSS. omnes desunt ἢ in, quod παρέλας. Justin. l. i. c. 1. Principio rerum gentium nationumque imperium pene Reges erat. lib. 2. c. 1. Initio rerum cum aliae terrae nimio fervore solis arderent. ibid. Illuvies aquarum principio rerum terras obruit tenuit. Eleganter omittunt ἢ in. C. Nepos in Hamilcare c. 2. Tantum exarsit intestinum bellum, ut nunquam pari periculo fuerit Carthago. Idem in Datame c. 5. Locet, magno eum fore periculo, si quid illo imperante in Aegypto adversi accidat. TENN. In abest quoque a Scriverianis, meisque, uno, alterove excepta. Recte. Sallust. B. Catil. c. 2. Initio reges diversi. ubi vide notas. Atque ita legendum apud Vegetium l. iv. praef. Agrislem incultantque hominum initio seculi vitam a communione mutorum animalium vel

tim noctis ³³ vasa conclamare milites, & praeter adversariorum castra agi mulos cum fremitu, ³⁴ & sonum continuare iussit, ³⁵ quo ^a retent-

^a Vulgo quos.

vel ferarum urbium constitutio prima discrevit. Sic duo optimi Leidenſes. non in initio. *Mutorum* ibidem reſcripti pro *brutorum*: nam in MSScis fere omnibus sic exhibetur: cuius vocis glossa est altera *Muta* dicuntur *animalia*, quia sonum edunt confusum, & non articulatum. Quomodo alibi *muta vox, muta suspitio* &c., de quibus egimus ad l. 1. 6. 2. dicuntur. Adi Senecam Epist. 90. ubi vid. Gronov. & Ep. 90. *Mutis aggregetur animal pabulo lactum.* Tacitus Hist. IV. 17. *Libertatem naturae citius mutis animalibus datam.* Person. c. 140. *Sicut muta animalia cito incantantur.* & saepius alibi. Fuit, cum in Vegetio *mixtorum* legereim, quia mixtae erant, & manserunt animalia: sed verum est unice *mutarum*. OUD.

33; *Vasa conclamare*] Dicuntur milites, cum se parant itineri. Caesar l. 1. b. civil. c. 66. de hac re. *Quo cognito, signum dari iubet, & vasa militari more conclamari.* Docte huc alludit Varro l. 1. de r. r. c. 1. *Septuagesimus annus me admonet, ut vasa colligam.* h. e. ut e vita recedam. Plaut. Pseud. 4. 3. 10. *Cor colligatis vasis expectat meum, ut exulatum ex pectore aufugiat metum.* TENN. Ad illum Caesaris locum D. Vossius hic legendum esse monet *vasa conclamari*, delata voce *milites*. Et, ut ego quidem arbitror, recte. Milites enim ipsi non conclamant vasa, sed praecones vel tesserrarii; unde passim impersonaliter *vasa conclamari*, & *conclamari* simpliciter apud Caesarem, & a-

lios occurrit, cum iubet Imperator castra moveri. Vide lib. III. B. Civ. c. 37. 38. l. 1. 67. III. 75. &c. Livius l. XXII. c. 3. *Signo dato conclamatur inde, ut colligantur vasa: profecti & agmine incedentes* &c. Hanc autem conjecturam vehementer firmat Cod. primus Mediceorum, in quo *milites* modo erat supra scriptum, non in ipso contextu. OUD.

34 *Et sonum iussit continuare.*] Inveni ad marginem Colonienſis. edit. & *sono iussit; continuare se & arbitrari*, &c. omiſſis illis, quos retentos volebat. quae & ego semper ut a mala manu profecta suspectavi; ideoque legendum conieci, *agi mulos cum fremitu & sono iussit: & continuare se illi, arbitrati, castra Caesarem movere.* neque me adhuc conjecturae huius poeniter. MOD. Non inconcinne quidem Modius: sed quatuor MSS. nostri consentiunt vulg. nisi quod in duobus sit *castra ad Caesarem movere*, & in tertio *a Caesare*; quomodo & Excerpta Palatina. Quartus diserte praefus eodem modo, quo editum. Quare sine ulla haesitatione legendum. *praeter a. c. agi mulos cum f. & sonum continuare iussit: quo retentos (sc. adversarios) v. arbitrari, castra Caesarem movere.* SCRIV. Cur. post. Nihil mutari vult Barthius, l. XIV. Advers. c. 9. quem non intellectum suppressio ipsius nomine hic rursus exſcripſit Keuchenius; putatque Barthius, locum satis clarum esse, si per quos modo intelligamus adversarios. Modio favet paullulum codex primus Leidenſis, in quo scribitur *sono*. Ve-

tentos volebat arbitrari, castra ³⁶ Caesarem movere.

X. Scipio Africanus ad excipienda auxilia cum com meatibus, ³⁷ Hannibali venientia, M. Thermum ^a dimisit, ipse subventurus.

XI.

^a Vulgo H. VENTICIUM TERMUM.

Verum ceteri omnes cum vulgatis conspirant; nisi quod *jussit* in his ponatur post *continuare*; ut debet, facitque periodum multo rotundiorem. Fortan huc revocanda est vox *militēs*, quae supra abundat. OUD.

³⁵ Quos retentos] Haec verba sine jure delet Modius, & sic totum locum restituit. *Agit multos cum fremitu & sono jussit, & continuere se illi, arbitrati, castra Caesarem movere.* Sed quid est cum fremitu & sono? an aliquis fremitus datur sine sono? Ego arbitrator nihil deleri, sed secundum Reg. Cod. *Qua re territōs, legi. Caesar l. 3. b. civil. c. 92. Neque frustra antiquitus institutum est, ut signa undique concinerent, clamoremque universi tollerent: quibus rebus & hostes terreri, & suos incitari existimaverunt.* TENN. Nullus dubito, quin hinc deleripihiil debeat, sed cum Scriverio legi quo se. sono retentos adversarios: ut edidi, nam vulgatum corruptum, & scabrum est. Licet magis inclinem in Regii Codicis lectionem *qua re territōs, sive quo territōs.* Caesar ipse dicit illi exaudito clamore veriti. Male vero Tennulius hic citat Caesarem l. 111. de B. Civ. c. 92. confundens vasorum ad iter conclamationem cum classico & clamore edito ante pugnam. De ultimo enim agit Caesaris, quem adducit, locus. Adde Lipsium l. 14. de Mil. c. 11. Qua in re noster quoque adhibuit verbum *conclamare.* l. 11. c. 4. §. 3. *simul lixas calonesaque & omnis generis*

sequelas conclamare jussit, atque ita hostem magni exercitus specie exterruit. Hic autem Afranius, & Petrejus non exterriti sunt clamoris magnitudine; sed credentes, Caesarem ad se, quum in itinere impediti forent, movere, verebantur, ne noctu impediti sub onere configere cogerentur: quare iter suppresserant, & copias in castris continebant, ut volebat testis ipse Caesar. OUDEND.

³⁶ Caesarem] 2. Hill. 1. Reg. ad Caesarem. 2. Reg. 1. Hill. 1. Caesare. TENN. Vid. supra Scriver. *A Caesare ex meis Gudian, Coll. Voss. & Leidens. sec. Ad Caesarem tres Cantabrigienses, uterque Mediceus, & Ed. Paris. & arlit. Ed. Wechel. equos castra unus Cantabr. Omnino ego arbitrator, hic excidisse vocem se, & in summa totum locum hoc pacto esse restituendum: *Initio statim noctis vasa conclamari, &c. & sonum continuare milites jussit. Quo territōs volebat arbitrari, castra ad se Caesarem movere.* Sic certe nihil asperi reliquitur, omniaque intellectu sunt clarissima. OUD.*

³⁷ Hannibali.] Est oratio imperfecta. Beatae memoriae affinis meus legebat. *Hannibali venientia Minucium Thermum &c.* Quia Thermus est cognomen Minuciae gentis. TENN. Optime Gronovius perspexit verum hujus loci sensum, quem illustrat Appianus B. Pun. p. 31. Ed. Toll. *ἵνα αὐθόρμητον ὁ Σκιπίων Ἀφρικανὸν ἰσχυρῶς τε ἀποθροῦναι καὶ περιμύσσειν ἀγροῦν φεραμένον, κατὰ ἰπποφάσιον*

μει

XI. Dionysius ³⁸, Syracusanorum tyrannus, quum Afri ingenti multitudine ³⁹ trajecturi essent in Siciliam, ad eum obpugnandum, castella pluribus locis communiit, custodibusque praecepit, ut ea adveniēti hosti dederent, dimissique Syracusas ⁴⁰ occulte redirent. Afris necesse fuit, capta castella ⁴¹ praesidio ibi tenere; quos Dionysius,

μου χιλιαρχοι επι τις ἀγορας αὐτῆν &c. Bene igitur legit *venientia*, quod edidi, quia clare ita exhibet codex Petrensis; Addidi *M. i. e. Marcum*, quae littera praecedenti voci adhaesit. nisi quis mecum malit *ventura*; *M.* sive *Marcum Thermum*; quia videntur librarii vix potuisse corrumpere τὸ *venientia*. In Mediceo primo est *venturum*. Edd. pp. *vetitum*. Nihil est *Venticium*. *Thermus*, ut scripsi, non *Termus*, erat gentis *Minuciae* cognomen: quod gentile non opus fuisse, ut addatur, patet ex Appiano. MSS. quatuor habent *Hannibalem*. Unus *Hannibalem*. Petrensis ad *Hannibalem*. Leidensis prim. *Hannibalis*; unde legi quoque posset, *cum comestibus Hannibalis Minucium Thermum imm.* Dein *Terminum* duo Medicei, & Edd. primae. *Misit* Petrensis. Hinc malim cum eodem Gronovio in Epistola ad Keuchenium data *Thermum immissit*. *Immittere* verbum excipientis hostibus, insidiisque esse proprium, quis nescit? Longe certe elegantius foret, quam *dimisit*. OUDEND. In Scriverii aurato Codice etiam est *Hannibalis Venticium*. IDEM *Cur. post.*

38 Syracusanorum] Leidens. sec. Syracusiorum. Fors fuerit Syracusiorum. vid. ad c. xi. 18. OUDEND.

39 Trajecturi.] *Transjecturi* Medic. pr. *Transituri* Medic. sec. & Edd. primae. Dein in Sicilia Palatin. & Leid. pr. *Ad eam* Petrensis. *Mox communiit* MSS.

tres. Muniit Medic. pr. & Edd. pp. Sed v. l. 11. 3. 17. Dein eadem uterque Medic. & Edd. caedem. Hillensb. eam. postea *venienti* Medic. pr. Pro *dederent* Petrenf. *redderent. dimissisque* Medic. sec. *dimissi* Leid. sec. *venirent*, pro *redirent* Petrenf.

40 Occulte] *Ut occulte* Leid. pr. quod cur praeceperit Dionysius, non capio. Quorsum enim alio deditis per pactionem castellis se reciperent milites? Non tradit hoc etiam Polyaeus l. v. 2. 9. An *occisime*? Certe quid *occulte* hic faciat, non video. OUDEND.

41 Praesidio ibi tenere] Reg. *praesidio militum t. TENN.* Ill. Heinsius ad Vellej. l. 11. c. 51. ac Epist. ecc. ad Graevium, qui Ep. cccii. illud probat, coniecit legendum *p. obtinere*. Sine dubio, quia offendit eos vox *ibi*. *Tenere* enim *praesidia* locutionem esse tam frequentem, quam *obtinere*, non potuerunt nescii esse. Vide infra ad l. 11. 4. 3. 12. 3. Mihi quoque illud *ibi* hoc loco suspectum est valde; certe supervacuum est, & ineleganter additum. Immo in utroque Mediceo, Cantabrigiensi, ac Edd. Rom. & Bonon. scribitur *tenerent*: quidni, *praesidio ut*, vel *uti tenerent*? pro *necesse* autem in Leid. sec. est *vocem*. Cl. Wasse mallet *Afris vero nec*. In Edd. supradictis non apparet τὸ *fuit*, uti nec *jam*, quod sequitur. Absit illud etiam a Cod. Medic. pr. OUDEND. Caes. L. III. B. Civ. C. 44.

sius, redactos ad, quam voluerat, paucitatem, pene jam par numero adgressus vicit, quum suos contraxisset, & adversarios sparsisset.

XII. Agefilaus Lacedaemonius, quum inferret bellum ⁴² Tissaphernae ^a, Cariam se petere simulavit; quasi aptius locis ⁴³ montuosis, adversus hostem, equitatu praevalem, pugnaturus. Per hanc consilii ⁴⁴ ostentationem ⁴⁵ avvocato ^b in Cariam Tissapherne, ipse ⁴⁶ Lydiam, ubi caput hostium regni erat, inrupit; obpressisque, qui illic agebant, pecunia regia potitus est.

C A P.

^a Vulgo TISSAPHERNI. ^b Vulgo ADVOCATO.

C. II. *Oppido praerat, praesidiumque ibi Parthinatorum habebat.* Sed & illic deest ibi MSS. aliquot. IDEM *Cur. post.*

⁴² *Tissapherni.*] Sic Keuchenius edidit, & dein Tenuul. Gr. *Τισσαφέρνης* vel *Τισσαφίρνης*. Male ante *Tysap*. Verum amplius MSS. mei octo, & Edd. tres primae dant *Tissaphernae*. optime. Graecis enim plerumque in secundo & tertio casu est primae declinationis; ita tamen, ut sibi non consent. Vide modo Plutarch. in Agefilao, Xenophont. l. III. Hist. Gr. Diodor. Sicul. l. XIV. & Polyæn. l. II. c. I. aliosque. OUD.

⁴³ *Montuosis*] Edd. primae *Montosis*. ut *montosae Nersae* apud Virgil. l. VII. Aen. & olim apud alios auctores: sed ubique e MSS. substituunt viri docti *montuosis*. quod mei quoque hic retinent. OUD.

⁴⁴ *Ostentationem*] 2. Reg. I. Hill. *Ostensionem*. TENN. Uterque etiam Medic. & Edd. Rom. Bonou. ac Wechelii. male. OUDEND.

⁴⁵ *Advocato*] Leg. *avocato in Car. MOD* Alias *avocato*. SCRIV. *Avocato* l. ut l. I. c. 4. §. 14. TENN. Nihil verius, & confirmatur novem meis codicibus. Vide ad citarum a Tenuulio locum. OUD.

⁴⁶ *Lydiam*] Ita quoque, momente jam Keuchenio, Polyænus l. II. I. 9. Sed rectius alii Agefilaum in Phrygiam tunc irrupisse narrant; nam depopulatio Lydiae accidit postea. Vide Lambin. ad Nepot. Agefil. c. 3. &c. Diod. Sicul. l. XIV. p. 438. 439. *Regiam vero pecuniam captam ab eo esse nemo tradit, ἀλλ' εἰς πολλὴν καὶ παντοδαπῆν, magnam praedam.* OUD.

CAP. IX.

De seditione militum compescenda.

EXEMPLUM I.

A Manlius Cos. quum comperisset, ² conjurasse milites in hibernis Campaniae, ut, jugulatis hospitibus, ipsi res eorum invaderent, rumorem spargit ^a, ³ eodem loco hibernaturos; at-

^a Vulgo SPARSIT.

1 *A. Manlius Consul*] Hoc Strategema non Manlio, sed C. Martio Rutilo, qui postea Censorinus vocatus fuit, ² Livio adscribitur lib. VII. ab Urbe condita. Sed idem ille in primo consulatu suo collegam habuit quendam Cn. Manlium Capitolinum Imperiosum, anno ab U. C. trecentesimo nonagesimo sexto. testantur Fasti. STEW. Forte Cn. Manlius. SCRIV. *A. Manlius*. Omnes MSS. *Aulus Milius*, ut & infra. Caeterum hoc strategema, notante Stewechio, non Manlio, sed C. Martio Rutilo, qui postea Censorinus vocatus, ² Livio lib. 7. ascribitur. Sed idem ille in primo consulatu suo collegam habuit quendam Cn. Manlium Capitolinum IMPERIOSUM, A. V. C. CCCXCVI. ut fasti quoque testantur. Hinc Scriverius conjecit Cn. Manlius. TENN. Manifeste errat auctor, nec Scriverii conjectura quiddam ei auxilii adfertur. A C. Marcio hoc Strategema adhibitum esse, ² Livio constat; quod monitum jam ante Stewechium in Marg. Ed. Wechel. *Milius* exhibent MSS. fere omnes, ut solent in hoc nomine. Videtur auctor aliquando negligentius extempisse Livium, vel nimis memoriae confusus fuisse. ut l. II. 3. 16. 7. II.

& alibi. Nisi & hic velimus eum absolvere, & in librariorum conferre culpam; cum nec facile abire potuerint in SL. OUD.

² *Conjurasse*] Uterque Medicus, & Edd. Rom. ac Bonon. quod conjurassent. deum deo hostibus. plerique *r. invaderent eorum*. Rumorem sparsit in Medic. primo deest. Spargit MSS. Scriveriani & mei VII. & Ed. Paris. Recte: quod etiam Cl. Wasse animadvertit. v. ad c. XI. I. OUDEND.

³ *Eodem loco hibernaturos*] Medic. pr. *hibernam ituros*. sec. *hibernaturus*. Verum quo haec promissio iis, qui non in aestivis, sed jam in hibernis erant? Hiulca, ni fallor, est oratio, quam facile tamen supplebimus ex hisce Livii verbis l. VII. c. 38. *Haec agitata occultis conjurationibus, nec dum vulgata in omnes consilia invenit novus Consul C. Marcius Rutilus; cui Campania sorte provincia evenerat. Itaque &c. optimum ratus, differendo spem, quandocumque vellent, consilii exsequendi, militarem impetum frustrari; rumorem dissipat, in iisdem oppidis ET ANNO POST praesidia habitura. Eo laxamento cogitationibus dato, quievit in praesentia seditio. Consul, educto in aestiva milite, exercitum pur-*

atque ita conjuratorum consilio ⁴ turbato, Campaniam periculo liberavit, & ex occasione nocentes punivit.

II. L. Sulla, quum legiones ⁶ civium Romanorum perniciofa seditione furerent, consilio restituit sanitatem ⁷ efferatis. ⁸ Propere enim adnuntiari jussit, hostem adesse, & ad arma vocantium clamorem tolli, signa canere. Discussa seditio est, universis adversus hostem consentientibus.

III. Cn. Pompejus, trucidato ab exercitu Mediolani senatu, ne tumultum moveret, si solos evocasset nocentes, mixtos eis, qui extra delictum erant, venire jussit. Ita & noxii minore ⁹ cum metu, quia non segregati, ideoque non ex causa culpae videbantur ¹⁰ arcessiri ^a, ¹¹ compa-

^a Vulgo ACCERSITI.

purgare missionibus turbulentorum hominum instituit. Hinc enim una addita voce, quae ob eundem praecedentium litterarum ductum excidit, Frontini sententiam suppleo eodem dein loco hibernaturos. Quo facit etiam ista in MSS. consilio, quam supra notavi. OUD.

⁴ *Turbato*] Tacet hic Tennalius. Atqui in Hillensb. & Scriverianis, meisque ad unum omnibus MSS. & Edd. antiquis non conspicitur haec vox. In Ed. Welchii eam primo comperi. Leid. sec. tantum habet *conjuratorum consilio Campaniam liberavit.* Fuerit forsitan *consilio Campaniam, periculoque liberavit.* Vel a *conjuratorum periculo Campaniam consilio l.* Ut *periculum conjuratorum* sit, quod inpendebat per conjuratos. quomodo *vulnus Ulixi* apud Virgilium, *clades Romanorum* &c. apud alios. *consilio* sc. suo, sapienti: sic statim *consilio restituit sanitatem.* Dein MSS.

nonnulli puniit. OUDEND.

⁵ *L. Sylla*] MSS. omnes fere in Frontino & Valerio Maximo *L. Silla.* TENN.

⁶ *Civium*] Unus *conciivium.* alter *omnium.* Cl. Wasse conjicit scribendum *cum c. R. p. seditione.* OUDEND.

⁷ *Efferatis*] Medic. primus *effrenatis.* OUD.

⁸ *Propere*] Alias *prope.* SCRIV. *Propere.* sic MSS Scriverius tamen *prope.* TENN. *Prope* perperam exhibent unus Scriverii, quatuor mei, & Edd. Rom. Bonon. dein *diffusa* MSS. tres, frustra. OUDEND.

⁹ *Cum metu.*] Vaticanus *Ita noxii minore metu.* Edd. Rom. Bonon. *animi metu.* Dein Keuchenius rescribi vult *ideo qui,* & sane sic est in Mediceo secundo. sed male, si quid video. Vulgata lenius procedit. Mox *ex* deest in Medic. pr. OUDEND.

¹⁰ *Accersiti*] 4. Reg. 3. Hill.

paruerunt, & illi, quibus integra erat conscientia, custodiendis quoque ¹² nocentibus adtenderunt, ne illorum fuga inquinarentur.

IV. ¹³ C. Caesar, quum quaedam legiones ejus seditionem movissent, adeo, ut in perniciem quoque ducis viderentur confurreclurae, dissimulato metu, processit ad milites, postulantibusque missionem, ultro minaci vultu dedit. ¹⁴ Exautoratos poenitentia coëgit ¹⁵ satisfacere Imperatori,

accessiri. TENN. Novem mei quoque cum Ed. Paris. *accessiri*. Leidenf. pr. *accessuri*. Verum sine dubio est *accessiri*. ut apud Caesar. B. G. l. v. c. 11. *arcessiri jubet*. ubi in MSS. nonnullis *arcessi*; at contra in Hirt. l. VIII. B. G. c. XI. *arcessiret* MSS. & Bello Alex. c. 26. *ad auxiliæ arcessenda* MS. Lovanienfis *arcessenda*. Eadem confusio est in Curt. MSS. & Edd. l. IV. c. 13. 18. Vid Cortium ad Sallust. B. Jug. c. 72. *Arcessiri jubet*. In loco vero Justini l. XVIII. c. 2. MSS. omnes, etiam illi, quos ego consului, habent *arcessi*. infra l. II. c. 7. 4. e membranis restituum *arcessiretur*. OUD.

¹¹ *Comparuerunt*] Unus Hill. *pervenerunt*. 2. Hill. *paruerunt*. TENN. Etiam novem mei, & Ed. Paris. *paruerunt*. Vulgatum praefero. Dein in custodiendis unus Cantabrig. OUD.

¹² *Nocentibus attenderunt.*] *Accesserunt*, alii. male. & malini ego *intenderunt*. Mod. *Attenderunt*. sic omnes MSS. quos lustrare datum. Modius *Intenderunt*; ante *accesserunt*. TENN. *Accesserunt* Edd. Rom. & Bonon. *accesserunt* tantum habet Wechelii margo. OUD.

¹³ *C. Caesar*] A quatuor MSS. & Edd. Rom. Bon. Par. Wechel. abest rursus praenomen. OUD.

¹⁴ *Exautoratos.*] *Et Exa. P. trentis. Exatores* uterque Medic. *obsequentesque* Hillensb.

¹⁵ *Satisfacere*] Est deprecari. Caesâr l. I. Bell. Gall. c. 41. ubi haec fusius narrantur. *Reliquae legiones per tribunos militum, & primorum ordinum centuriones egerunt, uti Caesari satisfacerent.* Vell. II. c. 29. *Cn. Pompejus amicitiarum tenax, in offerens exorabilis, in reconcilianda gratia fideiissimus, in accipienda satisfactione facillimus.* Hirtius de bello Hispan. c. 22. *Vix periculo liberatus petiit ab oppidanis, ut liceret ei legatum ad Caesarem proficisci: illi se satisfacturum.* Sueton. Tiberio c. 27. *Consularem vero satisfacientem sibi, ac per genua orare conantem, ita suffugerit, ut caderet supinus.* Idem in Caesare c. 73. *Val. Caullum satisfacientem eadem die adhibuit coenae.* Plaut. Amphit. III. 2. 8. *Aut satisfaciat mihi, atque adjuret insuper, nolle esse dicta, quae in me insontem protulit.* Lactantius l. VI. c. 25. *Insit. Si quid boni ei evenerit, gratias agat (nimirum Deo.) Si quid mali, satisfaciat.* TENN. Lucan. l. V. 373.

Poenaque redit placata juvenis. OUD.

tori, obsequentioresque in reliquum¹⁶ operas edere.

¹⁶ *Operas edere*] Non debuerunt haec alibi sollicitare viri docti; quae sincera & elegantia sunt. Adi notas J. F. Gronovii ad Livium l. III. c. 63. *Castigati fortium statim virorum operam edebant.* OUD.

CAP. X.

Quemadmodum intempestiva postulatio pugnae inhibeatur.

EXEMPLUM I.

Q. Sertorius, ¹ quod experimento didicerat, inparem se universo Romanorum exercitui, ut barbaros quoque, inconsulte pugnam exposcentes, doceret, adductis ² in conspectum duobus equis, ³ altero praevalido, altero

¹ *Quod*] Deest haec vox in Vaticano. Leid. pr. & Hillensb. qui. dein Leid. sec. *exercitu. de-positoscentes*, non *exp.* auctor dicit infra in hoc exemplo, *positoscentes* hic unus MS. OUD.

² *In conspectum*] Mediceus & Edd. Rom. ac Bonon. *in conspectu*: quomodo variatur quoque l. IV. 7. 6. quae variatio est perpetua; retinendumque id, quod optimi plurimive codices ministrant. l. I. XI. 18. *nudatum in conspectu suorum produxit.* MSS. qdd. *conspectum.* Eandem varietatem notat Daviesius ad Caesar. B. G. l. VIII. 8. *In conspectu hostium celerius opinione eorum exercitum adducit.* quomodo illic etiam Lovan. Cod. l. I. B. Civ. c. 22. idem MS. cum Ed. *prima quam in conspectu Caesaris deducatur.* sed vide omnino Cl. Burmann. ad Phaedr. l. v. F. I.

In conspectu meo audent venire.

Infra l. IV. I. 13. MSS. quidam

in conspectu venire. MSS. & Edd. pp. Caesaris lib. VIII. B. G. c. 23, 27, 49. & alibi. contra l. I. B. Civ. c. 32. vulgo *in conspectu venerit.* At MSS. & Edd. pp. *in conspectum.* Curt. l. v. I. 2. *In conspectu dari*, ut e MSS. restituit doctiss. Snakenburg. J. Obseq. 6. 7. *In medio consessu patrum misit.* contra *in conspectum collisit* MSS. c. XII. §. 10. ubi vide Tennul. & l. II. 5. 18. *In conspectum hostium castella munire.* Innumera possent similia adferri, nisi id saepius ab aliis esset praestitum. *In conspectu constituit* hac in re dicit Valer. Maximus l. VII. 3. 6. OUDEND.

³ *Altero praevalido, altero &c.*] Prius *altero* non agnoscunt Vaticanus, duo Leidenses, & Gudianus, sed *praevalido uno*, & Vatic. habent *praevalido uno*. Scriverianus, & Hillensb. *praevalido uni.* dein *alteri* est in MSS. quinque. Dativum e conjectura praeferebat Keuchenius, ex l. IV. 7. 6. Sed illic alia est

tero admodum exili, duos admovit ⁴ juvenes similiter adfectos, robustum & gracilem: & robustiori imperavit, equo exili universam caudam ⁵ abrumpere; gracili autem, valentiorum ⁶ per singula ^a vellere. Quumque gracilis fecisset, quod imperatum erat, validissimus ⁷ cum infirmi equi cauda sine effectu luctaretur, ⁸ Naturam, ^b inquit

^a Vulgo PER SINGULOS PILOS.

^b Vulgo JAM I. S. NATURAM.

ratio. Nam post *equis* ibi posita distinctione interfert *Eorum praeválido alteri*. Cum *equis* immediate haec jungit quoque Plutarchus in *Sertor.* p. 576. *Valerius Equos, alterum validissimum alterum infirmissimum; ac deinde &c.* Ubi itidem in MSS. quibusdam *val. unum &c.* Perinde est. OUDEND. De locutione *uno praev.* *altero*, quae in aliquot MSS. est, vide Iarius ad *Caes. L. VI. B. G. c. 9. IDEM Car. post.*

⁴ *Juvenes*] *Viros* tantum Plutarchus. Sed *Valerius Max. Juvenem & Senem.* In *Medic. fec. pro var. lect. Juvenes milites.* Dein *Medic. pr. congracilem.* OUDEND.

⁵ *Abrumpere*] *A'ripere* MSS. *SCRIV. A'ripere* *Medic. pr. & Ed. Paris.* cum duobus *SCRIV. & Medic. fec. a m. secunda. ex equo Vatic. dein gracili vero Pëtrensis.*

⁶ *Per singulos pilos vellere*] *Per singula vellere* MSS. *SCRIV.* Non est *Latinum, vellere aliquem per pilos.* ⁴ *Regii,* ³ *Hill. & Romanus Codd.* *Per singula vellere.* & sic lege. Repetit hanc historiam *Frontinus l. iv. c. 7. n. 6.* Sic eadem *strategemata* ab autore repetuntur *l. i. c. 1. ex. 11. & l. i. c. 5. ex. xi. Item l. i. c. 4. n. 12. & l. iv. c. 5. n. 8. Item l. i. c. 9. n. 4. & l. iv. c. 5. n. 2. Item l. i. c. 11. n. 3. & l. iv. c. 5. n. 11.*

Ad hanc historiam alludit *Horatius* in *Syllogismo Sorite, l. 11. epist. 1.*

*Utor permisso: caudaeque pilos ut equinae
Paulatim vello, & demum unum;
demo etiam unum:
Dum cadat elusus ratione rueritis acervi.*

TENN. MSS. omnes, & *Edd. Rom. Bon. Paris. per singula vellere.* In *Edd. Hitorp. & Wechel* est *singulos.* Unde alius deinceps adjecit *pilos, ex l. iv. 7. 6.* ubi est *valentioris caudam per singulos pilos vellere.* In *Mediceo antiquiore evellere.* *Millem valentioris per singula evellere.* Sed & *vellere* rectum est. *Propert. l. 111. El. ult.*

Vellere cum cupias canos a stirpe capillos.

Paulatim carpi *Valer. Max. Oud. 7 C. m. inf.]* Sic infra quoque; *Edd. Rom. Bon. Wechel. Stewech. cum in inf.* quod bene expunxit *Scrivenerius*; gloriam sibi vindicante *Keuchenio. & vallis. Cantabrigiensis. Oud.*

⁸ *Jam i. Sertorius naturam Romanarum.]* *Leg. e MSS. Naturam, inquit S. PARRHAS.* Vocem *naturam* in omnibus recentioribus sine incuria, sine judicio alicujus sine judicio correctoris omisam, ex *Rom. antiq. lib.*

quit Sertorius, Romanarum cohortium per hoc vobis exemplum ostendi, milites: insuperabiles sunt univasas adgredientibus: easdem lacerabit & carpet, qui per partes adtentaverit.

II. ⁹ Idem, quum videret, suos pugnae signum inconulte flagitantes, crederetque ¹⁰ rupturos imperium, nisi congregarentur, permisit turmae equitum ad laceffendos hostes ire; laborantique submisit alias, & sic recepit omnes: " tum utrisque ^a & sine noxa ostendit, quis exitus flagitam pugnam mansisset. ¹² Obsequentissimis ^b inde eis usus est.

III.

^a Vulgo TUTISQUE. ^b Vulgo OBSEQUENTISSIMISQUE.

lib. in locum suum reposui. sine qua totum hoc incepte ita legebatur: *Jam, inquit, Sertorius, Romanarum cohortium, per hoc vobis exemplum ostendi, milites:* &c. Cassa nux. Mod. Tò jam o mittunt 3. Hill. & I. Reg. & omnes MSS. *Naturam, inquit Sertorius, Rom. C. TENN. Reposui e MSS. Naturam, inq. Sert. Romanarum c. quod jubent scripti hic & infra. Jam strepsit in antiquas Edd. pro naturam, quod illae non habent. Romanorum etiam aliquot MSS. & Edd. Ut nos edidimus, exhibet jam Ed. Parisiensis. Deiu aggredienti Palatinus, ut infra. Quod non opus est, cum frequens auctoribus sit transitio ab uno ad alium numerum. Eos Varicanus, ut & infra. attentabit & attentavit; non bene Edd. pp. ⁹ Idem] Vide Plutarch. p. 576. pugnam pro pugnae signum Petrens. dein alius perrupturos. & Medic. pr. congregeretur, ac laborantibus. Mox ob flagitamam uterque Medic.*

¹⁰ Rupturos imperium] Sic I. male in Regio Rapturos. Raptura imperium dicitur, qui inva-

dit, rumpere, qui detrectat. Tacitus 13. ann. c. 36. *Sed rupto imperio, postquam paucae e proximis castellis turmae advennerant, pugnamque imperitia poscebant, congressus cum hoste funditur.* TENN

¹¹ Tutisque & sine noxa] Leidensis sec. & Edd. Rom. Bonon. ac Wechellii *tutisque utrisque & &c. Medicus unus tutis utrisque. Alter Tantum utrisque.* Quis dubitat, quin mecum statim his visis legat *tum utrisque*, tam iis, qui laceffierant hostem, quam his, qui laborantibus subvenerant. *Tutisque & sine noxa* *στὸ ἀτὸ* est. OUDEND. Accuratus perpendens hunc locum, deprehendi *tutis & sine noxa* non esse *στὸ ἀτὸ*, sed significare, illos *sine noxa* expugna servatos, jamque receptos in castra tutos esse, ne porro vulnera vel cladem pati possent. IDEM Cur. post.

¹² Obsequentissimisque] 4. Reg. 3. Hill. carent *τα* *que*. cui nullus hic locus est propter praecedentem distinctionem. TENN. Delevi encliticam copulam, quod Frontini exigit stylus, & decem mei MSS. cum Edd. Rom. Bonon.

III. Agefilus Lacedaemonius, quum adversus Thebanos castra super ripam posuisset, multoque majorem hostium manum esse intelligeret, & ideo suos arcere a cupiditate ¹³ decernendi vellet, dixit, responso Deum se ex collibus pugnare jussum: & ita exiguo praesidio ad ripam posito, accessit ¹⁴ in colles. Quod Thebani pro metu interpretati transierunt flumen, & quum facile ¹⁵ depulissent praesidium, ceteros infecuti avidius, iniquitate locorum a paucioribus victi sunt.

IV. ¹⁶ Scorylo, dux Dacorum, quum sciret dissociatum armis civilibus populum Romanum, ¹⁷ neque tamen tentandum arbitraretur, quia externo bello posset concordia ¹⁸ in cives coalescere,

non. Parisf. & Wechelii. pro *inde idem* Ed. Bon. tamen Cantabr. MS. OUDEND.

13 *Decernendi*] *Decertandi* MSS. SCRIV. unus Hill. & Scriverius, *Decertandi*. ut c. 12. n. 2. & l. 11. c. 1. n. 12. unus Regius. *Subitam hostibus decertandi necessitatem injectit*. pro quo caeteri MSS. *Decernendi*. TENN. Mei quatuor cum Ed. Parisf. *decertandi*, solemni mutatione tam apud alios, quam nostrum. v. Justin. XXIII. 3. plura ad J. III. c. 6. §. 1. supra esse deest in Ed. Parisf. probante Keuchenio. OUDEND.

14 *In colles*] *Ad colles* MSS. SCRIV. Unus Regius, unus Hill. & Scriverius *ad colles*. TENN. *Ad colles* Vatican. *Ad collem* Petrensis. Paulo ante pro *deum* Ed. Rom. *Domini*, & pro *ita* Medic. sec. *ideo*. pro *infecuti* Medic. pr. *persecuti*. Longe vero aliter haec narrat Polyaeus l. 11. 1. 27. OUDEND.

15 *Depulissent*] Arcerianus *depulissent*, quod vehementer arripit Keuchenius; quod in ver-

borum antiquatorum amatore non mirum est. OUDEND.

16 *Scorylo*] 2. Reg. 3. Hill. *Scorilo*. Tertius Reg. *Scoriolo*. TENN. *Scorilo* plerique, ut solet in MSS. *i* pro *y* poni. Palatin. *Storilo*. Leidenf. sec. *Arocolo*. Medic. pr. *Sergius Corilo*. Edd. veteres *Scorio*. Suspiciatur Celeb. Bentlejus, num scribendum sit *Cotiso*, ad Horat. l. III. O. 8.

Occidit Daci Cotisonis agmen

Mihi non liquet. ODD.

17 *N. t. tentandum*] 3. Hill. unus Reg. *N. t. ibi tentandum*. Vossianus. *Neque sibi tentandum pacem arbitraretur*. Hinc Ortwinus. *Neque tamen sibi tentandum in pace a. ego legerim; Neque tamen sibi tentandum a. scilicet P. Romanum*. TENN. *Neque tamen ibi* MSS. f. *sibi*. SCRIV. *Cur. post*. Voss. Cod. habet in margine tantum recentiore manu *n. t. sibi pacem*. unde ipse Vossius margini adscripserat in *pace*. In Contextu erat quoque *ibi* quod agnoscunt quoque Palatin-

re, duos canes in conspectu ¹⁹ popularium commisit, iisque ^a acerrime ²⁰ inter ipsos pugnantibus, lupum ostendit, quem protinus canes, omiſſa inter se ira, adgreſſi sunt. Quo exemplo prohibuit barbaros ab inpetu, Romanis profuturo.

C A P.

^a Vulgo HISQUE.

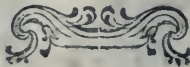
uterque Leidensis, Gudianus, & Petrensis. Mihi quoque miſce placet *sibi*. Nisi *ibi* velis exollicare per *tunc* temporis; quomodo capere video Clarissimum Wasſe. OUDEND.

18 *In Civēs*] L. cum Regio. *Inter civēs*. appoſite Livius II. c. 39. *Externus timor maximum concordiae vinculum*. Sozomennus I. VI. c. 4. Οὐτω πᾶ τοῖς ἀνθρώποις φίλον, παρ' ἑτέραν μὲν ἀδικημάτων, πρὸς τὸ ὁμόφυλον ἑμοσιῶν. Ἀλληλαγμίον δὲ τῶν ἑταῶν καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐστίαζον. Haec fere est consuetudo mortalibus, ut, dum ab exteris laeduntur, cum tribulibus suis servant concordiam; Postquam vero ab extraneorum metu liberati sunt, ipsi inter se disſident. Justin. 3. c. 2. Graecia ab externis bellis, velut in viscera sua arma convertit. TENN. Regio Codici accedunt uterque Mediceus, & Petrensis *inter civēs*. Quod cum Tennulio prima specie crederes vulgatae lectioni praestare. Vix tamen videntur librarii hoc corrupturi fuisse; Immo ter tam paucis versibus *inter* repetivisset auctor. Vide potius, num dederit auctor *invicem* i. e. mutuo. Immo potius nihil mutandum, & *in civēs* capiendum pro in ci-

vibus, in animos eorum, ut *planta coalescit in terram*. Quomodo locutus est Optatus Afer, teste Gronovio Observ. Eccles. c. 13. in f. Nam alio sensu, qui hic non quadrat, Livius dixit *multitudo coal scit in populi unius corpus* I. I. c. 8. *In* cum quarto pro sexto casu jungi saepissime, alibi vidimus; quamquam eo hic confugere non opus sit, & hoc loco motum etiam quemdam in animos denotet. Latinum etiam esset *possent in concordiam civēs coal*. Sic Tacitus I. II. Histor. c. 37. *Exercitus dissonos in hunc consensum coaluisse*. OUD. Non alienus nunc sum a lectione optimorum MSS. *inter civēs*. Nec tamen veram omnino credo. IDEM Cur. post.

19 *Popularium*] Uterque Mediceus *populi rixari*, inepte. dein *iisque* MSS. non *hisque*. Mox e Glossa *inter se p.* MSS. duo. Ed. Paris. pro R. prof. Medic. sec. *defuturo*; Leid. sec. *profuturos*.

20 *Inter ipsos pugnantibus*] Hinc apparet, quod Scioppius in Grammatica sua monuit, nomen reciprocum & alia relativa indifferenter cum praepositione *inter* consentire. Sequitur enim. *Qmissa inter se ira*. TENN.

C A P. XI.

Quemadmodum incitandus sit ad proelium ¹ exercitus.

EXEMPLUM I.

² **M.** Fabius & Cn. Manlius Coss. ³ adversus Hetruscos, propter seditiones detractante proelium exercitu, ultro ⁴ simularunt cunctationem, donec milites probris hostium coacti, pugnam deposcerent, jurarentque, se ex ea victores redituros.

II. ⁵ Fulvius Nobilior, quum adversus Samnitium numerosum exercitum, & successibus tumidum, parvis copiis necesse haberet decertare, simu-

¹ *Exercitus*] Vario ordine haec verba scribuntur in Edd. & MSS.; sicut dedi, habent plerique. pro *exercitus* Leidenf. pr. eleganter *miles*. OUD.

² *M. Fabius & Cn. Manlius.*] MSS. *Gn. Manlius*. SCRIV. Scriverunt *Manlius* invenit. Sed 4. Reg. 3. Hill. *Mallius*. TENN. Recte haec Consulum nomina eduntur: nam in MSS. & Edd. Vett. passim, ut hic in meis quoque *Manlius & Mallius* circumferuntur, quorum ultimum frustra tueretur Keuchenius. Hoc semel dictum satis sit. Nam infra aliquoties occurret. In Fabii nomine errat Leidenf. pr. habens *Q.* In Mediceis & Edd. primis deest. Diferte Livio l. 11. c. 43. *M. Fabius & Cn. Manlius* vocantur. ubi seqq. Capitibus longe lateque hanc describit historiam, & Dionysius Halicarn. l. ix. p. 562. & seqq. ubi tamen vulgo nominatur *Γαῖος Μάλλιος*. Quomodo hic Mediceis pr. & Edd. Rom. ac Bonon. ut & l. 11. 7. §. 11. ubi de eodem Manlio est sermo. Sed *Cn.* etiam Orsio appellatur

l. 11. c. 5. *Obyiis M. Fabio & Cr. Manlio Consulibus excipiuntur; ubi post sacramentum iurationis, quo se Romani devoverant, non nisi post victoriam ad castra redituros &c.* Vide & Valer. Max. l. v. c. 5. OUD.

³ *Adversus*] *Adversum* MSS. duo, & Edd. pp. quae & detractante, de quo supra, exhibent. In iisdem quoque & MSS. tribus *seditionem*. OUD.

⁴ *Simularunt*] MSS. quotquot mihi vidi, exhibent *simulavit*. TENN. *Simulavit* mei quoque, & Edd. vetustae. Credo, ab auctore esse *simulant*, ut c. 5. §. 13. *inflexit* pro *inflexit* MSS. c. 9. §. 1. *Spargit* pro *sparsit* in MSS. l. 111. c. 4. 1. *Simulat* pro *simulavit*. Petit l. iv. 7. 21. pro *petiit*. Dein quidam inepte *cunctationem & concitationem*; & pro *victores* in Ed. Par. *victuros*. OUDEND.

⁵ *Fulvius Nobilior.*] Adt. not. ad C. vi. Ex. 1. Uterque Mediceus mox *Samnitum*. pro *a se* Medic. pr. *ab se*. Ed. Paris. *perditionem*. OUD.

simulavit unam legionem hostium a se corruptam ad proditionem; imperavitque ad ejus rei fidem tribunis, & primis ordinibus, & centurionibus, quantum quisque numeratae pecuniae, aut auri argentique haberet, conferret, ut repraesentari a mercibus proditoribus posset: se autem his, qui contulissent, pollicitus est, consummata victoria, ampla insuper praemia daturum. Quae sua persuasio Romanis alacritatem adtulit & fidu-

a Vulgo PRAESENTARI.

6 *Primis ordinibus & centurionibus*] Bene refellit Keuchenius virum doctum, qui hic vellet legi *primi ordinis centurionibus*. Verum ex ejus sententia abundaret hic *& centurionibus*. Atqui aliter se res habet. *Primi ordines* suere primipili, primi hastati, primi principes distincti a ceteris centurionibus vulgaribus. Vellej. l. II. c. 112. *Non incruentis centurionibus, e quibus etiam primi ordines cecidere*. Quod ibi recte defendit Vossius contra eos, qui & illic *primi ordinis* rescribi volebant. Consule omnino Lipsium l. II. de Milit. Rom. c. 2. Salmasium c. 6. Gronovium ad Livium l. xxx. c. 4. Quos hic Keuchenius, & Tenuilius ad l. IV. 5. 8. laudasse debebant. OUD.

7 *Conferret*] Cantab. *asserri*. dein Edd. pp. *attulissent*.

8 *Praesentari*] Omnes MSS. *Repraesentari* h. e. praesentem solvi, non in diem. Inde *Repraesentatio* pro praesenti solutione. Cicero l. XII. ad Attic. epist. 30. *Si enim Fabricianum venderem, explicare vel repraesentatione non dubitarem de Sillanis*. Sueton. Aug. c. 101. *Quam summam repraesentari iussit*. Etiam de quibuslibet aliis rebus, quae statim sunt. Cic. v. fam.

16. *Negue exspectare temporis medicinam, quam repraesentare ratione possimus*. Plinius Paneg. *An mediocris animi est, his prae-tius repraesentare, quibus negari magis potest*. Sueton. Claud. c. 31. *Poenas parricidarum repraesentabat, exigebatque coram*. Phaedrus fab. 49. *Repraesentavit in se poenam facinoris*. Vide Gronovium l. I. c. 6. de pecunia veteri. TENN. Ubi Gronovius dudum ita emendavit, ut & in Epistola ad Keuchenium data; licet de eo nihil moneat ille. Mei quoque omnes, & Edd. Rom. Bonon. Paris. Wechelii, & Stewechii, ac Vesal. *Repraesentari* agnoscunt praeter Palatinum. ut videatur typographorum error modo esse in Ed. Scriverii. Auctor noster de Aquaeductibus Art. 119. *Quae repraesentanda, quae differenda sint*. OUD.

9 *Sua persuasio*] *Ta* sua caret codd. MSS. Gujetus *sua* h. e. *ejus*. TENN. Scriveriani quoque, nec nostri, nec Edd. Parisi. habent *ta* sua praeter utrumque Mediceum. In uno Cantabrigiensi *super-suasio*. Aliud quid latet. OUDEND. Forte *quae* per-suasio. Pollicitus enim erat dux *ampla insuper praemia*. IDEM Cur. post.

duciam: unde etiam praeclara victoria, commisso statim bello, 10 patrata a est.

III. 11 C. Caesar adversus Germanos & 12 regem Ariovistum pugnaturus, confusis suorum animis, pro concione dixit, nullius se eo die opera, nisi decimae legionis, usurum: quo consecutus est, 13 ut 14 decimani tamquam praecipuae for-

a Vulgo PERACTA.

10 *Peracta est*] 3. Hill. MSS. & Vossianus (ut monuit Orwinus) *Patrata est*. h. e. perfecta, perpetrata, peracta, Cicero 2. leg. *Feris jurgia amovendo, easque in famulis operibus patraitis habento*. Lucret. l. v.

Quod facere intendunt, neque adhuc conata patrantur.

TENN. Hittorp. margo *parata*, sed duo Scriveriani, Cantabrigienfes, Leidenses, & Palatinus etiam *patrata*. Verissime. Tacitus l. XII. Ann. c. 16. *Patrata expugnatio*: sed vide omnino Cel. Burmann. ad Quinctil. l. VIII. Instit. Orat. c. 3. OUDEND. Similiter *pacem patrare* dixit Livius. ad cujus l. II. C. 26. Drakenborchius est consulendus. Et hinc aliquis defendat forsitan Grattii locum *patrare honorem*. Sed vide Cl. Withofii Specimen secundum ad Guntheri Ligurinum. Quia etiam nusquam alibi offendi *patrare victoriam*, possit & legi pro *peracta*, ut vulgo, *parata*: nam & haec vox in *peracta* abiit quoque apud Caes. l. v. B. G. c. 43. *parata jam atque explorata victoria*. IDEM *Cur. post.*

11 C. Caesar.] Rursum MSS. quatuor, & Edd. principes non agnoscunt praenomen.

12 *Regem Ariovistum*] Unus Reg. 3. Hill. omittunt *regem*. vid. Caesarem 1. bell. Gall. c. 41. & Frontin. IV. c. 5. n. 11. TENN.

Omittunt quoque *regem* uterque Leidensis, Medicei, Gudianus, Vaticanus, ac Coll. Vossiana, cumetaeque Edd. ante Scriverium, qui primus tacite reposuit. Rex a Senatu adpellatus erat, maxime auctore Caesare. OUDEND.

13 *Ut decimani t. p. f. t. cogeret, & caeteros puderet.*] Leg. e MSS. *quo consecutus est, ut decimani tamquam praecipuae fortitudinis testimonio cogerentur, & caeteri pudore, ne penes alios gloria virtutis esset.* PARRHAS. Ad oram libri mei erat: *ut decimani t. p. f. t. cogerentur & caeteri pudore, ne, &c.* Sequor te, quicunque es. Porro vide hac de re Caesarem ipsum l. I. de bello Gallico. Mod. Scribe meo periculo, *ut decumani tamquam praecipuae fortitudinis testimonio cogerentur.* Ita primum eum locum constitueram, post vidi ipsum Frontinum l. IV. c. 5. (ubi idem exemplum in medium attulit) legere, *testimonio concitarentur.* Idem alia Strategemata bis apud hunc scriptorem posita animadverti: in primis lib. I. c. 1. exemp. 11. & l. I. c. 5. exemp. 13. Item l. I. c. 5. ex. 12. & l. IV. c. 5. ex. 3. Item l. I. c. 10. ex. 1. & l. IV. c. 7. ex. 6. Item l. I. c. 9. ex. ult. & l. IV. c. 5. ex. 2. Item l. I. c. 11. ex. 3. & l. IV. c. 5. ex. 11. STEW. *Ut decimani, t. p. f. t. cogerentur.* Ita legendus hic

fortitudinis testimonio ¹⁵ cogerebantur, & ceteri pudore; ne penes alios gloria virtutis esset.

IV. ¹⁶ Q. Fabius ^a, qui egregie sciebat, & Romanos ejus esse libertatis, quae contumelia exasperaretur, & a Poenis ¹⁷ nihil justum aut moderatum expectabat, misit legatos Carthaginem

^a Vulgo F. MAXIMUS.

locus, miserimum in modum antea depravatus. Caeterum pro cogerebantur aliter Frontinus ipse concitarentur, l. IV. c. 5. ex. II. SCRIV.

¹⁴ Decimani] Unus Reg. decumani. TENN. Ita & 3 MSS. Cantabrigienses, & paucissimi apud alios in optimis Codicibus. Supra illo die Hillensb. ea die Medie. Infra quoque eo die addit auctor. Verum non agebatur tantum de eo die, sed de omni negotio, quod instabat ei cum Ariovisto. Consule Caesarem c. 40. l. I. B. G. OUD.

¹⁵ Cogerebantur] Sic omnes MSS. nullus cogeret praebuit, quod Modius, & Steyechius in alia editione viderunt. TENN. Decimam cogeret & ceteros puderet legebatur in Edd. Rom. Bonon. & aliis. Sed ante Modium Pariff. Hittorp. & Wechelius aliam lectionem, quae in MSS. etiam meis est, restituerunt. In Mediceo tamen primo est decimam cogerebantur, & ceteri puderet, ne per alios. In secundo decima cogerebantur, & ceteri pudore. Decima etiam Vaticanus. Corrupte. El. Wasse in duobus MSS. invenit niterentur, ad Sallustii Indicem voce nisi: ubi vide, & deinde in alio Cantabrigiensi MS. eniterentur. Quod vulgato elegantius. Sed cum alio loco in hac re & ex. seqq. habeamus concitarentur, & Mediceus det cogerebantur, a Frontini manu hic omnino esse putem, sensu exigentia concitarentur, sive instigarebantur.

Frequens hoc verbum est apud Livium, Vellejum, Tacitum, Valerium Flaccum, & alios concire & concire in arma; unde concitator belli; quod saepe abiit in concitator. Hoc ipsum tempus ita apud Lucan. l. III. 54.

— vanos populi conciret amores.

Concitus & concitus variantur. etiam l. IV. c. 5 §. 16. OUDEND. Merito respicis cogerebantur, cujus loco legis concirebantur. Non repugno quidem. Malim tamen erigerentur: quod verbum, ni fallor, huic loco magis convenit. BUHER. Tatius est MSS. sequi, & legi niter. vel eniterentur. ut monui ad Caes. l. v. B. G. c. 42. ubi similiter cogi & niti turbantur. OUDEND. Cur. post.

¹⁶ Q. Fabius Maximus] Primum in duobus rursus non reperitur praenomen. Dein Maximus exfulat ab omnibus MSS., & Editis ante Scriverium, qui nimis liberali manu hoc cognomen addidit contra MStos quare expunxi, licet eundem intelligam. OUDEND.

¹⁷ Nihil justum aut moderatum.] Leidens. sec. nihil iuste a. moderate. Forte iusti a. moderati. Dein illi non exstat in Ed. Pariff. unde delendum putat Keuchenius, non ego. Melius in Palatino illi & iniq. Mox eadem editio attulissent. In fine ad pugnam conc. Vatican. OUDEND.

nem de conditionibus pacis: quas quum illi iniquitatis & insolentiae plenas retulissent, exercitus Romanorum ad pugnandum concitatus est.

V. Agesilaus, Lacedaemoniorum dux, quum prope ab Orchomeno, ¹⁸ sociâ civitatè, castra haberet, comperissetque, plerosque ex militibus pretiosissima rerum deponere intra munimenta, praecepit oppidanis, ne quid ad exercitum suum pertinens reciperetur, quo ardentius ¹⁹ dimicaret miles, qui sciret, sibi pro omnibus suis pugnandum.

VI. ²⁰ Epaminondas, dux Thebanorum, adversus Lacedaemonios dimicaturus, ut non solum viribus milites sui, verum etiam ²¹ adfectibus adjuvarentur, pronuntiavit in concione, destinatum Lacedaemoniis, si victoria potirentur, omnes ²² virilis a sexus interficere, uxoribus autem

a Vulgo VIRILES.

18 *Socia civitate*] Unus Cantabrigiensium *Sociam civitatem*. Quasi fuisset prope Orchomenon. V. l. II. 4. 15. Dein in Mediceo primo *compertis plerisque*. Leid. sec. *pleros*. Mox *ne qui ad Leid. pr. ne quis* Ed. Rom. *reciperent* Medic. pr. & Hillensb. Polyæn. l. II. c. 1. 18. dicit, ipsos milites Orchomenon se recepisse, & Agesilaum iussisse *ἀπαρᾶς* clam (sic enim ex MSS. malo, quam *ἐλευθερίας*) *μνηστῆρα χαρπὶς αὐτῶν σύμμαχον δέχεσθαι*. OUDEND.

19 *Dimicaret miles*] Duo Regii *dimicaret milites, qui scirent*. TENN. Male.

20 *Epaminondas*] Leidens. pr. *Epaminonda*. Dein *pugnaturus Cantabr. Mox Medicei milites viribus suis, bene. Juvarentur* Scriverii unus, & Hillensb.

21 *Adfectibus adjuvarentur*] Sic.

Livius IX. c. 39. *Quantis nunquam alias ante, simul copiis, simul animis dimicarunt*. Silius Ital. l. x.

*Tum totis mentibus actam
In caedes aciem, pone atque
in terga ruentes
Præcipitant. Idem l. XVI.
Concurrere animis, quantis consistigere par est,
Quos regni furor exagitat.*

Hirtius de bello Alexandr. c. 20. *Pauci allevati scutis, & animo ad conandum nixi ad proxima navigia adnatarunt. Statius Mentis quoque viribus hastam Injicit.* TENN.

22 *Viriles sexus*] Sic Keuchenius, & Tennulius taciti edidere: cum antea, & in MSS. plerisque scriberetur *rectius virilis*; quod reposui. Verum tamen, quia

tem eorum & liberis in servitutum²³ abductis^a, Thebas diruere: qua denuntiatione concitati, primo inpetu Thebani Laedaemonios expugnaverunt.

VII. ²⁴Leutychidas^b, dux Lacedaemoniorum, pugnaturus eodem die, quo ²⁵classe vicerant socii,

^a Vulgo ADDUCTIS. ^b Vulgo EUTIDAS, LEUTYCHIDAS.

quia in duobus Leidensibus & Gudiano inveni viriles, blanditur mihi conjectura Cl. Wesselingi, omnes virile fecus: quomodo optimos quosque scriptores locutos esse multis probatum ivit summus Gronovius ad Livium l. xxvi. c. 47. *Liberorum capitum virile fecus*. Eodem ergo modo foret, ut apud Sueton. Aug. c. 44. *Muliebre fecus omnes*. Nam quod defendat Rycius ad Tacit. Ann. c. 62. l. iv. *Virile & muliebre sexus neutro genere*. non me adficientem habet. OUDEND.

²³ *Adductis*] Legerem lubens in *f. abductis*. MOD. 4. Reg. 2. Hill. *Abductis*. & sic lege. Nam *Abduci*, non *adduci* in servitutum dicitur. TENN. Adstipulantur *ῥῶ abductis* Leidens. pr. Gudianus, Coll. Voss. & Annus Scriverii, atque ipsa ratio. Caesar l. i. B. Gall. c. 11. *Agri vastari, liberi eorum in servitutum abduci, oppida expugnari non debuerint*. Just. xxix. 4. *Abductisque 20 millibus captivorum*. & passim. Idem mendum vulgatos obsidet liberos l. iv. 5. 16. *virisque abduceretur*. In Mediceis autem *ῥῶ eorum* deest, non male. Dein concione iidem cum Edd. Rom. & Bonon. pro *denuntiatione*. OUD.

²⁴ *Leutychidas*] Ita lego. vulgo *Eutidas*. SCRIV. L. male 3. Reg. 2. Hill. *Eutidas*. 1. Reg. & 1. Hill. *Euthidas*. TENN. *Eutidas*, *Euthidas*, *Qurtidas*, *Cli-*

tidus MSS. nostri. *Leutychidas* dudum correxit magnus Casaubonus ad Polyaei l. i. c. 33. cum aliis hoc *Leutychidae* Strategema ad Mycalen contra Perfas adhibitum enarrantis. Omnino vide illic Casaubonum. *Leutychides*. quod malebat Keuchenius, nimium abiit a MSSis. Praetuli ego potius, quod & Scriverius Ed. Stewechianae margini alleverat, *Leutychidas*. Hoc enim proxime accedit ad *MStorum* vestigia. Ut Graecorum *αα* Latinis abiit in *au*, sic *eo* in *eu* mutatum est. Adi, quos congesserunt Broukhuf. ad Propert. l. ii. El. 11. 2. & Comment. ad Ovid. Ibid. 468. *Theudotus*: nec non G. Vossium ad Vellej. Patercul. l. 11. c. 69. OUD.

²⁵ *Classe*] 4. Reg. 3. Hill. *classen*. TENN. Vehementer miror, interpretum neminem, nec summum Casaubonum, dum recte nostri Frontini verba ad historiam & pugnam prope Mycalen factam refert, non vidisse, vel saltem non monuisse, magnum hic errorem a Frontino fuisse commissum; si haec quidem verba *quo classe vicerant socii*, eo ordine, quo vulgo scribuntur, sana sunt. Ipse enim *Leutychidas* classe pugnavit, & eodem die ad Plateas duce Pausania pedestri proelio res gesta, & victoria est comparata, uti ex Herodoto, Diodoro, Plutarcho, Polyaeo, Justino, & C. Nepote, aliisque constat. Hinc primo

cii, quamvis ignarus actae rei, vulgavit ²⁶ nuntiatam sibi victoriam partium, quo constantiores ad pugnam milites haberet.

VIII. ²⁷ A. Postumius proelio, quo cum Latinis confligit, oblata specie duorum in equis juvenum, animos suorum erexit, ²⁸ Pollucem & Ca-

intuitu legendum putabam *pugnaturus classe eodem die*: quomodo deinceps vidi, a Doct. Eduardo Simfano in Chronic. ad A. M. 3526. tentatum esse hunc locum. Verum mox totum vocabulum *classe* coepit mihi esse suspectum. Nam cur additum hoc *classe*, si non e contrario dicitur, quo pugnae genere ipse; vel si ipse *classe*. quo genere pugnaverint focii? unde patet, vel supervacuum esse, vel aliud quid latere. Quod postea ostenderunt mihi MSti, qui mordicus cum Romana Editione praefereunt *classem*. Jam vero Latinum non est, *classem vincere* simpliciter, pro comparare maritimo proelio victoriam. Quare omnino, ni vehementer fallar, legendum mihi videtur minima mutatione *Xerxen*. Quod nomen ubique in MStis scribitur *Serssem*, vel *Xerssem*, & forsan bene: quia id Persicae linguae patitur genius, iudice harum elegantiarum peritissimo Relando Dissert. 3. de Vet. ling. Pers. *Xerxen* vero capiendum ita, ut passim solet ipse rex, vel dux poni pro ejus exercitu. Nam ipse non adfuit; sed Mardonius cum Perfarum in Graecia reliquis. Facile autem *Xerssem* potuit abire in *classem*: modo in veteri aliquo codice, unde recentior exscriptus est, in litura cubuerit prima ejus vocis syllaba. Vel denique, si haec conjectura non placet, considera tum lector, in Mediceo antiquiore, & Edd. Rom. Bonon. Paris. Welchel. vitiose legi *eodem die, qua classem*, sed in tribus posteriori-

bus Edd. *classe*. Qua invenerat etiam scriptor alterius Medicei; sed ille dedit hinc, *eodem die, qua classem*. Et vide, num ex *qua classem* faciendum quo ad *Plataeam*. Illic enim sive, ut alii malunt, *Plataeis* res est gesta. In singulari Homerus quoque Πλαταίων dixit in Catalogo vl. 10. Vide Stephan. de urbibus. OUDEND. Vel *Xerssem* vel ad *Plataeam* legendum vidimus. *Plataeam* in singulari usurparunt quoque Herodotus, & Thucydides, aliique. Vide Cellar. L. II. Geogr. Antiq. c. 13. Comm. ad Thucyd. L. III. c. 52. Ex Latinis Appul. L. IV. p. 78. *Plataeae terminos concitato gradu deserentes*. IDEM *Cur. post.*

²⁶ *Nuntiatam*] MSS. tres, & Ed. Rom. *Nuntiatum*. Dein itidem tres *Parthium*. An dedit auctor vulgavit *nuntiatum sibi, victoriam partam*? Sed *victoria partium*, licet magis locum habeat in bello civili, ut apud Aurel. Victor. in Octaviano, potest etiam sumi de victoria, a suis in hostes parta. Sic *fortuna partium* apud Curt. l. IV. c. I. §. 35. *Adversa pars* de hostibus infra l. II. 5. 47. & alibi saepius. OUD.

²⁷ *A. Postumius*] MSS. omnes *Julius Postumius*: TENN. MSS. *Julius, Caelius, Julus, Fulvius*. sed recte MSS. Leidd. habent *Aulus*. OUD.

²⁸ *Pollucem & Castorem*] Lege *Cistorem & Pollucem* ex Hill. Nam *Castor* semper praecedit; imo *Castoris* aedes vocatur, constituta licet sit geminis fratribus. SUET.

Castorem adesse dicens, ac sic proelium restituit.

IX. Archidamus Lacedaemonius adversus Arcadas bellum gerens, ²⁹ arma ^a in castris statuit,
&

^a Vulgo ARAM & EAM.

Suet. Caes. c. 10. Narrant hanc historiam Florus 1. c. 11. Val. Max. 1. 8. 1. Cic. Tusculanae quaest. 1. c. 12. de natura Deorum. 11. 2. Plutarch. in Coriolano. Dionys. VI. 11. TENN. Exemplo sequitur auctor vulgari modo etiam dicit *Castor & Pollux*. & ita hoc loco habet unus MS. Scriverii. Nihil tamen temere cum Tennullo mutes: nam & apud alios praecedunt *Pollux*. Plinius lib. 11. H. Nat. c. 37. *Polluci & Castori id numen adsignant*. Seneca l. 1. Nat. Quaest. c. 1. *Pollucis & Castoris nomine*. Sueton. in Tiberio c. 20. *Dedicavit & Concordiae aedem, item Pollucis & Castoris*. Florus l. III. c. 3. *Pro aede Pollucis & Castoris*. sic enim MSS. Salmasii, Dukeri, & quatuor Leidenses: vulgo *Cast. & Poll.* Horat. l. 11. Epist. 1. 5. & Seneca in Med. 38. ajunt cum *Castore Pollux*; sed contra *Curtilius* l. VIII. c. 5. 9. *Cum Polluce Castorem*. Etiam apud Ovidium legitur l. 11. Am. El. XVI. 13.

Non ego si medius Polluce, & Castore ponar.

& Catull. c. 69.

Jam prece Pollucis, jam Castoris inplorante.

2c Propert. l. III. 12. 17.

Qualis & Eurotae Pollux & Castor arenis.

Verum in Gudiano, Vaticano, Cantabrigiensibus, ambobus Leidensibus, utroque Mediceo, Hilensberg. & Edd. Romana, ac

Bononiensi modo reperias *Pollucem adesse dicens*. Forsan scripserit auctor tantum *Polluces*. Ut enim *Castores & Geminus Castor* dixerunt (vide Ovid. Art. Am. 1. 746. & Casaubon. ac Torrent. ad Sueton. Caesar. c. 10.) sic fortasse etiam vocarunt *Polluces*. Certe *Geminus Pollux* apud Horatium l. III. O. 29. 64. & *Gemini Polluces* Symmacho l. 1. Epist. 89. *Δίδυμοι* audiunt. Immo Servii verba sunt ad Virgil. l. III. Georg. 89. *Ideo Pollucem pro Castore posuit, quia ambobus licenter & Polluces & Castores vocantur*. Quare ulterius pergo, & singularem *Pollucem* solum puto fortasse rectum esse pro utrovis Dioscuro, ex Propertio l. III. 21. 26.

Potaque Pollucis nympha salubris equo.

ubi notat Cl. Broukh., *Pollucem* saepe poni pro utroque Dioscuro. At nullum subjicit hujus sententiae testimonium. *Polluces* conjecit etiam Cl. Wasse. Oud.

²⁹ *Aram in c. statuit, & c. eam*] Ita lego. vulgo *arma in c. fl. & c. ea*. SCRIV. *Aram* sic Scriverius. Verum omnes MSS. *arma i. c. f. c. e. c. ea*. TENN. Licet sciam, Casaubono jam olim placuisse *aram & eam*, tamen ob consensum omnium MSSorum revocavi pristinae scripturam *aram & ea*. Nam aequae *arma* ac *aram* illic posuit; & *arma* illic inventa magis adjuvabant victoriae a diis praenuntiatae, Deorumque futurae in proelio armorum praesentiae opinionem, quam *aram*. Fors scripserit auctor *aram & arma*. Polyaeus l. 1. c. XII.

& circa ea duci equos noctu clam imperavit: quorum vestigia mane, tamquam Castor & Pollux³⁰ perequitasent, ostendens, adfuturos eosdem ipsis proeliantibus persuasit.

X. ³¹ Pericles, dux Atheniensium, initurus proelium, quum animadvertisset ³² lucum, ex quo utraque acies conspici poterat, densissimae opacitatis, vastum alioquin & Diti patri sacrum, ingentis illic staturae hominem, altissimis cothurnis, & veste purpurea, ³³ ac coma venerabilem, in curru candidorum equorum sublimem constituit, qui, dato signo pugnae, ^{33*} proveheretur; & voce ³⁴ Periclem nomine adpellans, cohortaretur eum, diceretque, Deos Atheniensibus adesse:

'Αρχιταυ in 'Αρχαία &c. ἄρ-
χὴν ἰσορροπῶν, καὶ κορυφῶν ἰ-
πῶν καταπετάρας, καὶ ἰππῶν δὲ
πρωτάων &c. OUD.

³⁰ *Perequitasent*] *Praeterequi-
tassent*. SCRIV. *pereq.* sic R. &
Hill. non *praeterequitasent*. quod
praebet Scriverius. TENN. Mei
quoque *perca.* nisi quod in uno
equitasent per castra scilicet duo
perequitasent. OUD.

³¹ *Pericles*] Unus *Piricles*, alius
Sander.

³² *Locum, ex quo*] Sequentia
monstrant, legendum esse *lucum*,
non *locum*. PARRHAS. Liqueat
mihi. ita legendum: apage igitur
illud *Locum*, quod vulgo hunc
locum occupavit. MOD. Ita Mo-
dius. cum vulgo esset *locum*.
SCRIV. *Lucum* jam exhibuerunt
Edd. Romana, & Wechelii cum
MSS. plurimis. Dein MSS. &
Edd. pp. *alioquin*, non *alioqui*.
MOX *patri* male uterque Medi-
ceus. OUDEND.

³³ *Ac coma*] Sic bene, quam-
quam tacito restituit Scriverius,
consentientibus MSS. Medicis,

& Palatino, aliisque. In pleris-
que & Edd. ante Scriverium non
reperias *ac*. Dein *sublimem* in u-
no deest. OUDEND.

^{33*} *Provehere ur*] Scripsi ad
Lucan. L. VII. 342. leg. *prae-
veheretur*. Sed mutato sententiam:
quia is non anteiret, aut praeter-
veheretur reliquos, sed ab alia
parte ex luco prodiret. ac pro-
cederet in curru candidorum e-
quorum sublimis. Consule ibi-
dem Burmannum, nihilominus
errantem, quod ad ipsam Lu-
cani locum attinet, & ad Vir-
gil. L. VII. Aen. 166. Ita passim
e portu solventes *provehit* dicun-
tur. Vide ad Caes. L. V. B. G.
c. 8. *Solis occasu naves solvit,
& leni Africo provectus*; cum
Drakenb. ad Liv. L. XXIII. c.
34 Virgil. L. II. Aen. 505. &
passim OUD. *Cur. post.*

³⁴ *Periclem*] e. Reg. unus Hill.
Periclen. TENN. *Periclen* Gu-
dianus, & duo Leidenfes, recte.
Nomine exsultat ab Edd. Rom. &
Bonon. quae dant etiam cum Me-
diceo uno *Atheniensium*. OUD.

esse: quo pene ³⁵ ante coniectum teli hostes terga verterunt.

XI. ³⁶ L. Sulla, quo paratiorem militem ad pugnandum haberet, praedici sibi a Diis futura simulavit. Postremo etiam in conspectu exercitus, priusquam in aciem descenderet, ³⁷ signum modicae amplitudinis, quod Delphis sustulerat, orabat, petebatque, ³⁸ promissam ^a victoriam maturaret.

XII. ³⁹ C. Marius ⁴⁰ sagam quamdam ⁴¹ ex Syria

^a Vulgo UT P.

³⁵ Ante coniectum] Edd. vetustae, ut Rom. Bonon. Paris. Hittorp. Wechel. *primo coniectu*. Leidensis prim. *ut ad coniectum*. In Marg. Medicei sec. *aut e coniectu*. Vatican. *aut coniectu*. unus Cantabrig. *quo audito conj.* sine *ut* pene. Conjecerat Scriverius *qua specie intra c.* Aliud quid latere videtur, *perterriti* scilicet, aut *perculsi*, vel tale quid. *pene* certe non satisfacit. Dein pro *verterunt* in utroque Mediceo, & praedictis Edd. legitur *dederunt*. Utrumque probum, & a Livio, aliisque passim adhibitum. Saepe nos *tertere terga*; Sed & l. 11. 4. 3. *qua perterriti terga dedere*, & §. 33. *terga dedisse*. OUDEND.

³⁶ L. Sulla] Deest praenomen in Leidensi sec. *ad pugnam* Medic. pr. *Dis* Leid. pr. Mox carent *ut* etiam Cantabrig. unus, Arcerian. & Ed. Paris. temere probante Keuchenio. Dein *discederet* Arcerian. *ascenderet* Leid. pr. inepte: *descenderet* Mediceus antiquior. OUD.

³⁷ Signum modicae amplitudinis] Suspecta haec nonnihil. Val. Max. l. 1. c. 2. *parvum Apollinis signum Delphis sublatum*. Plutarch. in Sulla p. 471. *χρυσῆν*

Ἀπόλλωνος ἀγαλμάτων ἐκ Δελφῶν.

³⁸ Ut promissam] MSS. carent *ut* ut commode & eleganter. TENN. Scriveriani quoque, & mei, excepto uno Mediceo, rejiciunt *ut*; quod elegantius subintelligitur, ut aliquoties jam diximus supra: quare delevi. OUDEND.

³⁹ C. Marius] Leidens. sec. praenomine caret. OUD.

⁴⁰ Sagam] Unus Reg. *magam*. TENN. *Magam* exhibent quoque uterque Mediceus, & Ed. Romana. In Leidensi sec. *al. magarus* in textu additur. *Magnam* Ed. Bonon. Sed in his praecedit vox *quamdam*. Latium autem hoc esse, non debuisset negare Modius. Sic enim Seneca Herc. Oet. 526.

Unam inter omnes Luna quam sequitur Magam.

nec aliter Ovidius ex correctione Heinii l. VII. *Metam.* 195.

*artesque Magarum,
Quaeque Magas, Tellus, pol-
lentibus instruis herbis.*

Apud eundem *Magae artes, Maga manus*. Appul. l. 11. *Metam.* p. 23. Ed. Pric. *Maga primi nominis.*

ria ^a habuit, a qua se dimicationum eventus ⁴² praediscere simulabat.

XIII. ⁴³ Q. Sertorius, quum barbaro & rationis indocili milite uteretur, cervam candidam insignis formae per Lusitaniam ducebat, & ab ea, quae agenda aut vitanda essent, praenoscere se adseverabat, ut barbari ad omnia, tamquam divinitus imperata, obedirent.

⁴⁴ Hoc genere Strategematôn ^b non ea tantum parte

^a Vulgo SCYTHIA. ^b STRATEGEMATICON vulgo.

minis. & L. VI. p. 120. OUD.

⁴¹ Ex Scythia] Ex Syria alii. quod ut hoc tempore in medio relinquo (etsi . cur relinquam, cum ex Plutarcho in Mario constet, mulierem hanc & natione Syram, & nomine Martham fuisse) ita male quosdam *magam* pro *sagam* hic reposuisse ajo. *Magi* enim, qui sint, scio; *magas* nescio. MOD. 3. REG. 3. HILL. Ex Syria. Falluntur autem, qui putant, dici *Sagam Scythia*, ut *hospes Zacyntho*, aut *mulier Corintho*. Regionum enim nomina (non urbium) requirunt praepositiones. TENN. Reposui ex Syria, ut ad marginem sui libri iusserat Seriverius e MSS. suis quatuor, & excerptis Palatinis; quibus accedunt duo Leidenfes, tres Cantabrigienfes, Gudianus, & Coll. Voss. cum Editione Wechelii. quod merito probat Cl. Wasse ad Sallust. B. Jug. c. 67. qui videndus, & Lipsius in Politic. l. 1. c. 3. atque hic citatus Plutarchus p. 414. Σάρα γυρζαία, Μάγδαρ ὄνομα. Forſan auctor noster eam quoque nominaverit, ut conjicias ex variis lecttionibus. *sagam Scythia* Keuchenjus voluerat *prave*. OUD.

⁴² Praediscere] Suo periculo scribi jubet praedicere Keuchenjus, quod reperi in utroque Lei-

denſi. Sed perperam omnino. Quid est enim a qua praedicere? Simulabat, se praediscere, vel praenoscere, ut statim, seu praemoneri ab ea, quid in proelio foret futurum. Hillensberg. non agnoscit se. OUD.

⁴³ Q. Sertorius] In Mediceo sec. non vifitur praenomen. In tribus MSS. perperam *cervam quamdam candidam* fuisse tradunt omnes. Vide auctores citatos ad Valer. Max. l. 1. c. 2. & Polyaen. l. VIII. 22. Sequentia in multis MSS. hoc ordine leguntur se, quae vitanda aut agenda essent, praenoscere a. In Mediceo sec. *asserebat*. In Cantabrigienſi *simulabat* ex praeced. exemplo. OUDEND.

⁴⁴ Hoc genere Strategematôn, non ea tantum parte utendum est, qua imperitos existimabimus esse; apud quos his utemur: sed multo magis ea, quae talia erunt, excogitabuntur; ut ab his monstrata credantur] Nunquam mihi persuadere potui (quod pace eruditorum dixerim) a Frontino scripta verba jam recitata. Nam ut primum scriptorem hunc attentius legere coepi, statim suspicatus sum, ludimagistri alicujus commentum esse, ad ea praecedentis exempli, cum barbaro & indocili mili-

parte utendum est, qua imperitos existimabimus esse, apud quos his utemur, sed multo magis ea, ⁴⁵ quae talia erunt, excogitabuntur, ut ⁴⁶ a Diis ^a monstrata credantur.

XIV. Alexander Macedo sacrificaturus ⁴⁷ in-

Plat. Aepheh. p. 214. F

scri-

a Vulgo AB HIS.

te uteretur. Si erro, ignosces, benevole lector: si enim contra tendere velis, nihil superest, quo defendam, aut latus tegam, cum desint mihi veteres libri. STEW. Haec usque ad XIV. exemplum e glossa esse suspicatur Stewechius. In quo gravissime peccat. Obscurum locum equidem fateor, & suspicatus sum aliquando, legendum in fine. *Ut ab Dis monstrata credantur*, pro *ut ab h. m. c.* praecedentia etiam mendosissima videntur, & locum integrum sic emendabat Salmasius. *Hoc genere Strategemation &c. sed multi magis ea, qua tales non erunt, excogitabuntur, ut his monstrata credantur. Qua tales non erunt, id est, imperiti non erunt.* SCRIV. Omnes MSS. hunc paragraphum, quem Stewechius non genuinum, sed glossa suspicatur, agnoscunt. 3. Reg. & 3. Hill. *strategematon. Sed multo magis.* Salmasius. *Sed multi magis ea, qua tales non erunt, excogitabuntur, ut ab his monstrata credantur.* Explicat. *Qua tales non erunt* h. e. imperiti non erunt. TENN. Non alienus ego olim fui a Stewechii sententia, & fere suspicatus sum, a lectore quodam, observationis specie, esse adtexta. nunc tamen aliud statuo. Ultima quidem illa *sed multo &c.* desunt in Leidensi primo. Quicquid sit, rescribendum saltem *Strategematon*, ut est in MSS. meis octo. & Ed. Paris. plerique MSS. & Edd. *non tantum ea p.* dein est non agnoscit Leidens. sec. *utamur* Medic. sec. *utremur* Edd. primae. OUD.

⁴⁵ *Quae talia erunt, excogitabuntur*] Haec non intelligo. In MSS. quinque scribitur. *qua talia e. quae excog.* Suspicio, legendum esse *ea utilia erunt, quae excog.* OUDEND. Haec verba plana esse arbitror. Vult enim Frontinus, puerilibus illis figmentis, quale illud de candida Sertorii cerva, apud barbaros & imperitos quidem uti posse imperatorem, sed multo magis aliis, quae ita ingeniose sunt excogitata, ut oculatiores etiam fallant, & a Diis ipsis profecta esse videantur. BUHER.

⁴⁶ *Ab his*] MS. Petrenf. *a* his. Medic. sec. *ab aliis.* Sed verissima est emendatio Scriverii; quam confirmat Palatinus, clare exhibens *a Diis.* Unde jam incipimus penetrare loci sensum, quem hunc esse puto *Strategematon* talium, qualibus Marius & Sertorius usi sunt, genus adhibendum tantum esse apud imperitos, quia prudentiores illis figmentis se non paterentur decipi, sed vero illa magis esse utilia, quae ita excogitabuntur, ut credas, ab ipsis Diis esse monstrata: Quod si verum esset, abundat etiam *non*, adeoque totus locus hoc modo foret concipiendus. *Hoc genere Strategematon tantum ea parte utendum est &c. Sed multo magis ea utilia erunt, quae excogitabuntur, ut a Diis monstrata credantur.* In Editione Romana *credant.* Salmasii conjecturam ad Flori l. II. c. 12, Ed. pr. placitum a nemini arbitror. OUD.

⁴⁷ *Inscripsit*] Gujetus. literis ordi.

scripsit medicamento aruspici manum, quam ille extis erat subpositurus. ⁴⁸ Litterae significabant, victoriam Alexandro dari, quas quum jecur calidum rapuisset, & a rege militi esset ostensum, auxit animum; tamquam Deo spondente victoriam.

XV. Idem fecit. ⁴⁹ Sudines ^a aruspex, proelium Eumene cum Gallis commissuro.

XVI. Epaminondas Thebanus; adversus Laedaemonios fiduciam suorum religione adjuvandum ratus; arma, quae ⁵⁰ ornamentis adfixa ⁵¹ in tem-

^a Vulgo INNIDES.

ordine praepostero notatis scilicet. TENN. De his litteris nihil dicit Polyaeus, sed Alexandrum jussisse hostias, omnia fausta portendentes, militibus ostendi, l. iv. 3. 13. Pro ille in Medic. sec. ipse. Inpositurus Cantabr. unus. OUDEND.

⁴³ Litterae] MSS. & litterae, f. eae l. SCRIV. Cur. post.

⁴⁹ Innides]. Immo Sunides, aut Sudines. SCRIV. Innides. Sic plerique MSS. sed 3. Reg. Tnides. l. Sunides, vel Sudines. A. aruspex. 3. Hill. male Auspex. TENN. MSS. & Edd. VV. Indus, Inuas, Tnides, Hynides, Huitus. Sed unice verum est Sudines: quomodo jam emendavit Casaubonus ad Polyaeum. l. ix. c. 19. Sedis Xandais mairis Suezis Epaisovr, ut legit Cl. Gronovius. Quo loco Polyaeus Attalo adscribit, quod noster Eumeni; nec ille tantum, sed ceteri quoque auctores Attalo tribuunt. Galli autem mercenarii intelliguntur milites. Consule Chronicon Ed. Simfoni ad A. M. 3764. qui itidem Sudines ex Strabone l. xvi. p. m. 739. emendavit. In MSS. sex aruspex etiam inveni; in Ed. Paris. hospis. OUD.

⁵⁰ Ornamentis adfixa] Si quidem sana haec sunt, intelligit tholos, aliaque in templorum parietibus exitantia ornamenta, & vide Comm. ad Virgil. l. ix. Aen. 403.

Suspendite tholo, aut sacra ad fastigia fixi. OUD.

⁵¹ In templis] Quorum nimium parietibus affigebant arma emerita, & spolia hostibus detracta. Ovid. epistola Penelopes.

Ponitur ad patrios barbara praeda Deos.

de remedio amoris l. i.

Vince cupidineas pariter, Partitasque sagittas,
Et refer ad patrios bina tro-paea Deos.

Prudentius Hamart. 107. gladium suum pudicitia catholico in templo

divini fontis ad aram
Consecrat aeternam splendens
ubi luce coruscet.

Prisci duces fastigiis suarum aedificiorum

templis erant, nocte subtraxit, persuasitque militibus, Deos iter suum sequi, ut proeliantibus ipsis ⁵² adessent.

XVII. Agefilus Lacedaemonius, quum quosdam Persarum cepisset, quorum habitus multum terroris ⁵³ praefert, quoties veste tegitur, nudatos militibus suis, ut alba corpora & umbratica contemnerent, ostendit.

XVIII. ⁵⁴ Gelo, ⁵⁵ Syracusanorum ^a tyrannus, bello ⁵⁶ adversus Poenos suscepto, quum multos cepisset, infirmissimum quemque praecipue ⁵⁷ ex auxili-

^a Vulgo SYRACUSARUM.

dium appendebant. Sen. Thyeste 122. *Piseisque domos curribus inclytas.* Suet. Nerone c. 38. *Domus praescorum Ducum arserunt, hostilibus adhuc spoliis adornatae.* TENN. Lucan. l. i. 140.

*Stratisque exi'a juvenus
Deripiunt sacris adfixa penatibus arma.*

& passim. V. Torrent. ad Sueton. Vitell. c. 8. OUD

⁵² *Adessent*] Unus Cantabrig. *interessent.* OUD.

⁵³ *Praefert*] Duo MSS. *adfert.* dein in omnibus ostendit exaratum est ante *ta ut alba* &c. *contemnerentur* etiam in Palatino, Mediceo primo, & Leid. primo. vid. Polyæn. l. ii. c. i. §. 6. Xenophon. de Agefilao p. 455. qui insuper ait, eum illos vendidisse nudos. OUD.

⁵⁴ *Gelo*] Palatinus cum utroque Mediceo *Hiero.* Quod non est opus. Videtur enim intelligi Gelo, Dinomenis filius, qui primus Siculorum tyrannorum felicissime contra Carthaginenses, Siciliam tum primum invadentes, bellavit. Consule Herodotum l. vii. Diodor. Sicul. l. xi.

& Polyæni. l. i. c. 27. OUDEND.

⁵⁵ *Syracusarum*] Reposui *Syracusarum*, auctoritate plurimorum MSSorum, & Editionum Bonon. ac Paris. ut c. 8. §. 11. *Dionysius, Syracusanorum tyrannus*; nisi, ut illic dixi, hic quoque malis *Syracusorum.* nam in Leidensi primo scribitur *Syracusorum.* OUDEND. Praefero *Syracusorum.* Cic. i. Div. 20. *ejus, qui Syracusorum tyrannus*: ubi MSS. duo *Syracosorum*: ut in Lucullo c. 39. *Hicetas Syracosius.* Gell. l. iii. c. 17. *Dionem Syracosium.* Vid. Gronov. ad Aufon. Mosell. 304. MSS. Harl. alique apud Valer. Max. l. vi. 2. in f. *Syracusis omnibus.* vulgo *Syracusanis.* IDEM *Cur. post.*

⁵⁶ *Adversus*] MSS. quinque, & Ed. Paris. *adversum.* OUD.

⁵⁷ *Ex auxiliariis*] Palatinus, Mediceus vetustior, & Leidensis pr. cum Gudiano non agnoscunt *ta ex.* Leidens. sec. *auxiliarium.* Cantabrig. unus *de auxiliariis.* Edd. Rom. Bonon. Paris. *ex auxiliatoribus.* Quae variatio locum de mendo reddit suspectum. quale vero id sit, nescio.

auxiliaribus; qui nigerrimi erant; nudatum in conspectu suorum produxit; ut persuaderet contemnendos.

XIX. Cyrus; rex Persarum; ut concitaret animos popularium, tota die ⁵⁸ in excidenda quadam silva eos fatigavit; deinde postridie praestitit eis liberalissimas epulas; & interrogavit, utro magis gauderent. Quumque ei praesentia probassent: Atqui per haec, inquit; ad illa perveniendum est: Nam liberi beatique esse, nisi Medos viceritis, non potestis. Atque ita eos ad cupiditatem proelii concitavit.

XX. ⁵⁹ L. Sulla, quia ^a adversus Archelaum, praefectum Mithridatis; apud ⁶⁰ Pirea pigrioribus

^a Vulgo qui.

scio. an praecipue auxilios? v. ad II. 7. 3. l. III. 10. 1. quosdam ex auxiliaribus. MSS. auxiliariis. an vero auxiliorum? Auxiliares ipsi passim vocantur auxilia tam nostro, quam ceteris. Synthesis non percepta fraudi fuisse librariis videtur. Mox in conspectum exhibent Codices tres: sed vide ad c. x. §. 1. OUDEND.

⁵⁸ In excidenda] In deest in Petrensi. Mox pro postridie Palat. postriduo. uterque Mediceus, Leidens. sec. & Edd. Rom. ac Bonon. post triduum. Petrensis die autem postera. Nil muta. Postridie sive postera fuit die, quo haec fecit Cyrus, testibus Herodoto, Justino, Polyaeo, aliisque. Sequentia sane non elegantia sunt, nec accurata. Utrum & gauderet. & mox, at vel atque per hoc ad illa nonnulli MSS. Videtur auctor Trogum compilasse; ut suspicor ex Justino. Silvam viae circumdam excidere &c. rogat, si conditio ponatur (sic l. e MSS.)

utrius vitae sortem legant hesterni laboris, an praesentium epularum? praesentium, ut acclamavere omnes &c. Laetis omnibus Medis bellum infert. OUDEND.

⁵⁹ L. Sulla, qui] Deest praenomen in Leid. sec. Dein reposui quia, jubentibus omnibus MSS. & Edd. ante Scriverit Ed. ultimum, in quam typographorum errore, ut alibi, textui irrepsisse, & dein propagatum esse id qui videtur. OUD.

⁶⁰ Pirea] Tuto hoc transeunt interpretes: at velim mihi dicant, quae sint illa Pirea. Al. Edd. Pyrea: Piream vel Pirheam MSS. duo, & Ed. Paris. Pireum Petrensis. Phyrea Leid. sec. Pyreum locum esse in Persarmeniis; restantur Geographi. Vix tamen mihi dubium est, quin scribendum sit Piraea, portum Atheniensium; in cuius oppugnatione crebra contigerunt proelia. Vide Appian. in Mithridat. & Plutarch. in Sulla. Accusativo Graeco more suo utitur auctor. De

bus ad proelium militibus utebatur, opere eos fatigando compulit ad poscendum. ultro pugnae signum.

XXI. ⁶¹ Fabius ^a Maximus veritus, ne qua fiducia navium, ad quas refugium erat, minus constanter pugnaret exercitus, incendi eas, priusquam iniret proelium, iussit.

CAP.

sa Vulgo Q. FABIVS.

Piraeo frequenter in MSS. corrupto vide ad Obseq. c. 116. ad Justin. l. v. 8. 3. Gronov. Obsev. 1. 3. Oud. Conjeceram *Piraea*, accusativum Graeco more, cujus amans est. noster. v. ad c. 12. §. 11. Quia tamen Cicero, ad Atticum L. vi. Ep. 9. cum scripsisset; in *Piraea eum exisset*, eidem confitetur: *magis reprehensendus sum, quod homo Romanus Piraea scripsissem, non Piraeum. Sic enim omnes nostri locuti sunt: & tres Codd. hic litteram m agnoscunt; immo Petrensis optimae notae liber habet Piraeum, nunc vulgare Piraeum quoque admitto: licet sic MSS. O. Enipeam pro Enipea L. 11. c. 3. §. 22. Nam accusativum pluralem Piraea nimis poeticum existimo. Sic vero Ovid. 1v. Fast. 563.*

*Sunion expositum, Piraeaque
tuta recessu
Lingunt.*

Piraeus portus in MSS. milites exiratur *Piraeus*, & *Piraeus*, & Poëtis saepe trisyllaba vox est. Terent. Eun. 11. 2. 50. 111. 4. 1. Propert. L. 111. El. 20, 23.

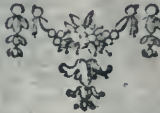
*Inde ubi Piraei capient mea
lintea portus.*

Sic Broukh. vulgo & in MSS. plerisque *me litora. D'Ouv. me litora*, non male, & convenientius sequentibus;

*Scandam ego Theseaë brachia
longa viae.*

IDEM Cur. post.

⁶¹ *Q. Fabius* J. Praenomen hoc rursus intrusit Scriverius. MSS. & Edd. ante eum non agnoscunt. Dein Petrensis bellum habet pro *proelium*, ut saepe codex ille, nec male. v. ad 11. 1. 12. OGD

C A P. XII.

De dissolvendo metu, ¹ quem ^a milites ex adversis
conceperint omnibus.

EXEMPLUM I.

SCIPIO, ex Italia in Africam ² transportato
exercitu ^b, quum ³ egrediens navem pro-
lapsus esset, & ob hoc adtonitos milites cerne-
ret, id, quod trepidationem adferebat, constan-
tia & magnitudine animi, in hortationem con-
vertit: ⁴ Et ludite, inquit, milites, Africam
obpressi.

II.

^a QUO & C. OMNIBUS CONCEDERUNT vulgo. ^b Vulgo TRANSPORTANDO EXERCITUM.

¹ Quo milites] Lege, ut superius in indice monui ex MSS. Quem milites ex adversis conceperint omnibus. Totum enim hoc caput agit de omnibus. τφ ex carent 3. Reg. & unus Hill. pro conceperint 2 Hill. ceperint. TENN. Quem & conceperint omnibus plurimi quoque mei, & Ed. Par. ut reposui: ceperint Scriverii unus. OUDEND.

² Transportando exercitum] Non adeo male, sed MSS. tamen undecim, vel duodecim mei & Ed. Paris. rescribi iusserunt transportato exercitu. OUD.

³ Navem] 3. Reg. 3. Hill. nave. TENN. Nave etiam septem mei cum Ed. Paris. sed vulgatum praefero. Egredi silyam Ovidio. Excedere Italiam supra l. 1. 5. §. 5. contra vulgo l. III. 2. 7. urbe egressu erat. MS. urbem. ubi vide plura. Pro prolapsus in Mediceo antiquiore a m. pr. est prora pressus. OUDEND.

⁴ Et ludite, inquit, milites] Alii audite, inquit, m. mihi nequam satis placet. MOD. Resti-

tuebat ingeniosissimus & amicissimus mihi Jonus Gulielmius, & piudite. Pludo pro plaudo: cludo, pro claudo; similia sexcenta obviam in libris antiquioribus passim. Hinc illud ludite ab indoctis librorum descriptoribus suppositum esse, liquido apparet. Plautus Casina sc. ult. Verum qui non manibus, quantum poterit, pluserit. STEW. Eia pludite pro plaudite L. Gulielmius apud Stewechium. Forte. Videte, inquit, milites; Africam oppressi. SCRIV. Omnes MSS. Et audite. Hinc J. Gulielmius, Et pludite. Stewechius, Eia pludite. Nam Plautus Casina sc. ult. Verum qui non manibus, quantum poterit, pluserit. Seneca l. v. de benef. c. 6. Ut quo die Solis defecio fuit, regiam cluderet. Seneca Theb. v. 467. clude vagina impium enses. Verum puto, τδ Et venisse ex literis Pl., lectionemque genuinam fuisse Plaudite. Frontinus enim nullis antiquis verbis utitur. TENN. Pludite placuit quoque Grutero, Plau-

II. C. Caesar, quum forte conscendens navem

Plaudite H. Vossio, & Lipsio. Rubenius in *Elect.* l. 11. c. 29. *Ludens, inquit.* Verum cum MSS. omnes quoque mei exhibeant cum Ed. Paris. *Et audite, praeter* Leidens. tertium. in quo est *Attendite*, omnino putem, scribendum esse *At audete. Audete* libri sui margini adscripterat Scriverius. Et hoc unice, opinor, efflagitat loci sensus. Milites adtoniti, & consternati erant Scipionis lapsu, quare ille eos corrigens, & simul adhorrens ait, *At audete.* Quid trepidatis milites, & metu percussi estis: placet omen. Vos audete modo, & viri este. Africam jam nunc oppressi. Passim ita *audete viri, audendum est, & similia* occurrunt. Curt. l. 14. c. 14. 13. *Cetera in vestra potestate sunt; audete modo vincere.* Livius l. xxxv. 23. *Agenda res est, audendaque agenda.* Elegans locus est Ovidii *Fast.* 11. 781.

Exitus in dubio est: audebimus ultima, dixit.

Viderit, audentes, Forsne, Deusne juret.

Cepimus audendo Gabios quoque.

Ceterum confundit Caesaris dicta auctor, & Scipioni tribuit, quod Suetonius de Caesare testatur c. 59. *Prolapsus etiam in egressu navis, verso in mellus omine, Teneo te, inquit, Africa: cum noster dicat, id a Caesare prolarum in conscensione navis; at hoc, ni fallor, alii Alexandro adscribitur. De oppressione Africae videtur inde in mentem venisse auctori nostro; quod Caesari per somnium visa fuerit mater sibi subjecta, quam terram esse interpretati sunt ha-*

rioli. *Ibid.* c. 7. *Oud.* Nihil mutandum censeo. Sic textum distingo: *in hortationem convertit, & ludite, inquit, milites. Africam oppressi.* Nihil apertius. *Ludite*, id est, facite, quod laeti victores solent. Plus est istud, & omnis certioris, quam *audete*; quae vox periculum superesse, & instare notat. BUHER. Optime quidem *audite* defendit Vir illustris, & retinerem omnino, si MSS. confirmaretur. illi enim dant *audite.* Hinc & *gaudete* fieri posset: ut Ovid. *L. XII.* *Met.* 19.

Augur

Thestorides, Vincemus, ait;

gaudete, Pelasgi:

Troja cadet.

Sed verius adparet, *& audete.* Sic enim bene distinxit Buherius. *Lucan. L. x.* 397.

Aude. Superos tot vota

Catonum

Brutorumque tibi tribuent.

Sueton. *Ner.* c. 23. *atque, ut auferet, hortantibus.* Forfan id verbum restituendum Septimio de B. Troj. *L. 11.* c. 47. ut dant MSS. Periz. & Voss. *quum interim Trojani ex muris despectantes (vulgo male resp. V. L. 111. c. 13. 20.) nec quidquam pro sociis ausi intra moenia trepidarent. vulgo nequidq. sine troj. ausi. c. 45. nihil ultra audendum rati.* *Oud. Cur. post.*

5 C. Caesar] Uterque Leidensis, & Medicei cum Edd. Rom. & Bonon. hic quoque not agnoscunt praenomen. Dein Leidens. pr. *contendens.* Petrensis *in navem.* Coll. Voss. *conscendens n.* Mox tres Edd. primae *quibus p. sine troj. a.*

vem lapsus esset, ⁶ Teneo te, ⁷ terra mater, inquit: qua interpretatione effecit, ut repetiturus ^{7*} illas, a quibus proficiscebatur, terras videretur.

III. ⁸ T. Sempronius Gracchus Cos. acie ad ver-

⁶ *Teneo te*] Vox haec (ut Kenchenius monuit) est amicorum, sibi inopinis occurritium, summo cum gaudio. Seneca Thebaide v. 501. *Teneo longo tempore, Petita votis ora.* Terent. Heaut. A. O mi Clinia, salve. C. ut vales? A. Saluum venisse gaudeo. C. *Teneone te, Antiphila, maxime animo exoptata meo?* Plautus Rud. *Vix mihi credo ego hoc, te tenere.* Petronius. *Teneo te, qualem speraveram.* TENN. Vide Graev. ad d. Suetonii locum, & La Cerdam ad Virgil. Ecl. 1. 31.

⁷ *Terra mater*] Unus Reg. *Terra & mater.* Nihil frequentius in autoribus, quam Terram vocari matrem; causa rarior apud Varronem l. III. de r. r. c. 5. *Nec sine causa Terram eandem appellabant matrem & Cererem, & qui eam colerent, piam & utilem agere vitam credebant, atque eos solos reliquos esse ex stirpe Saturni Regis. Cui consentaneum est, quod initia vocantur potissimum ea, quae Cereri sunt sacra.* TENN.

^{7*} *Illas, a quibus proficiscebatur.* &c.] Haec ita obscure dicta sunt, ut nescias, in bonamve, an in malam partem sint accipienda. Si enim, exempli gratia, navem tunc conscenderet Caesar, ut ex Africa in Italiam reverteretur, dictum ejus, quo repetiturus Africam videbatur, infausti fuit ominis: quod menti tamen Auctoris prorsus est contrarium. Unde suspicor, hic decesse aliquid, quod ad sententiae lucem desideratur. Respicit haud dubie Frontinus ad illum

diem, quo Caesar cum militibus e Brundisio naves solvit, ut Pompejo bellum inferret, in Graeciam. Illius certe in navis conscensione lapsus superstitiosos milites conturbare poterat; nisi hunc casum ingeniose in bonam partem convertisset, dicendo *Teneo te, terra mater*, qua voce significavit, eo se bello victorem reversurum, eaque terra potiturum, in qua natus erat. Id enim *te mater* significat. At iam cum nec sic clara satis esset Auctoris sententia, ut ex Tennulii interpretatione patet, omnino mihi persuasum est, scripsisse Frontinum: *ut repetiturus Italas, a quibus proficiscebatur, terras videretur.* Scis, quam facile ex *Italas* librarii fecerint *Itlas*, & exinde *illas*. BUHER. Vera est ingeniosissimi Viri observatio. Sed malim scribere *natales*. Sic clarius interpretatus fuisset Auctor. Passim *natale solum, natalia rura* &c. At utrumque forsitan alicui videbitur nimis poeticum. Codicis Petrensis lectionem *c. in navem*, de qua vide ad Caes. L. v. B. G. c. 7. ne recipias. Amat enim Frontinus omittere praepositionem: uti patebit Indicem consulenti. Oun. *Cur. post.*

⁸ *T. Sempronius*] Immo, P. *Sempronius Sophus Cos.* SCRIV. *Ea. Pr.* Perperam hic T. Sempronius Gracchus Cos. pro P. Sempronio Sopho suppositus a librariis: ex quorum numero euidam sciolo fortasse nomen Gracchorum celebrius magis placuit. Idem, quod Frontinus, scribunt L. Florus. l. 1. 19. & Orosius l.

versus Picentes directa, quum subitus terrae motus utrasque partes confudisset, exhortatione confirmavit suos, & inpulit, ut consternatum superstitione invaderent hostem, ¹⁰ adortusque ^a devicit.

IV. ¹¹ Sertorius ^b, quum equitum scuta ex-
trin-

^a Vulgo ADHORTATUSQUE. ^b Vulgo Q. SERT.

IV. c. 4. domitos esse Duce Sempronio Picentes, & capit gentis Asculum expugnatum, & instructa utrinque ad proelium acie terram terruisse: Sempronium vero Cos. aede vota Tellurem deam placasse, & adhortatum attonitos stupore miraculi milites, eosque vix tandem ad pugnam impulisse: Vicisse Romanos, sed atroci & cruenta victoria, maiore exercitus parte amissa. SCRIV. *Ed. sec.* T^o T. caret unus R. & unus Hill. Hoc bellum Florus l. 1. c. 19. & Orosius l. IV. c. 4. referentes, nullius Gracchi meminere. Quare cum Scriverio legas, P. Sempronius Sophus Cos. Neque enim Gracchorum nomen bello Piceno celebre. TENN. Idem recte censet St. Pighius, cuius verba ex Annal. T. 1. p. 456. sua fecit in secunda Editione Scriverius, & insuper margini sui Codicis adscripsit, videndum esse Eutropium, ad A. V. C. CDXXCV. & Cuspinianum p. 145. 157. T^o T. abest etiam a Mediceo antiquiore, & Leideni sec. qui etiam *Picenos* habet pro *Picentes*. Vaticanus *Conf. ad Pic. directus*. OUD. Scripsisse rursus Auctorem puto simpliciter *Sempronius*. Cetera a librariis praese adfuta. Vide citatos Auctores & Eutrop. l. 11. c. 16. supra ad c. 4. EX. I. IDEM. *Cur. post.*

⁹ Confirmavit] Scriverii unus, sive Hillensberg. [Est enim unus idemque Codex: ut patuit mihi

ex collatione propria. Vid praefat.] cum Edit. Romana *confortavit*, barbare & ex glossemate. V. Voss. de Vitii Serm. p. 669. Dein *compulsi* Palat. post *invaderent hostem*, non h. inv. MSS. plerique. *Invaderet* Medic. pr. & Ed. Rom. OUD.

¹⁰ Adhortatusque] Forte adortusque. MOD. Regius *adhortatusque*. Alius & Modius *adortusque*. TENN. Ed. Rom. *adhortatusque*. Paris. *hortatusque*. Sed non dubitandum est de veritate Lectionis Codicis Regii *adortusque*. quod & Scriverius coniecerat. Sic enim passim loquitur auctor. 11. c. 1. §. 15. 17. *Adortus superavit*. §. 18. *reliquos adortus occidit*. c. 2. §. 12. *terga adortus cecidit*. c. 5. §. 1. *Adorti effusus occiderunt*. §. 8. ubi vide etiam, & saepius. Mox *victi* simpl. in Mediceo pr. & Edd. primis. OUDEND.

¹¹ Q. Sertorius] MSS & Edd. ante Scriverianam non agnoscunt praenomen: quod saepius de eo mentionem faciens auctor omittit. Confer Indicem. Dein *equitum* deest in Leideni pr. Sed male. Obsequens c. 121. *Scuta equitum parte exteriori, jaculaque & pectora equorum cruenta visa: quod prosperum sibi interpretatus est Sertorius: quia exteriora hostili sanguine maculari solent*. Uterque hauserunt sine dubio a Livianis. In fine Palatin. quo, & *hostium* ambo Medic. OUDEND.

arinfecus, equorumque pectora cruenta subito prodigio adparuissent, victoriam portendi interpretatus est, quoniam illae partes solerent hostili cruore respergi.

V. Epaminondas Thebanus, contristatis militibus, quod ex hasta ejus ornamentum, ¹² infulae more dependens, ventus ablatum in sepulcrum Lacedaemonii cujusdam depulerat; Nolite, inquit, milites trepidare; Lacedaemoniis significatur interitus. Sepulcra enim ¹³ funeribus ornantur.

VI.

¹² *Infulae more dependens*] Dio dorus Siculus l. xv. p. m. 367. ita haec refert: Ὁ γὰρ γραμματεὺς προῆεν. ἔχων δόρυ καὶ ταβίαν ἐπ' αὐτίω καὶ προσηύματι τὸ παραγγελλόμενον ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων. Πιεῖματ' δὲ γνομένου, συνέχευε τὴν ταβίαν ἀποσπασθῆναι περὶ τινὰ σῆλιν ἰφισώσαν τὸ δρυ. ἴσαν δὲ ἐν τῷ τόπῳ τῆς τετραμῖνος τινὲς Λακεδαιμόνιοι καὶ Πελοποννήσιοι &c. Sed subdit idem, nihil illis respondisse Epaminondam. Malim autem *detulerat* hic: quia vulgatum *depulerat* nimiam venti vim denotare videretur, qua hic opus non fuit. OUD.

¹³ *Funeribus ornantur.*] Sic omnes MSS. τὸ *infulis*, quod alii asserunt, nusquam occurrit. TENN. *Infulis* citavit Kirchmannus l. iv. c. 3. de funeribus. Gruterus margini codicis sui, quo usus est, adjecit, fortassis scribendum esse *funebribus*. MSS. quoque mei nihil juyant, nisi quod in Leidensi sec. corrupte scribatur *sepultura enim funeribus ornamentis*. In Leidensi tertio *sepulcra enim eorum mortibus ornanda sunt. Sepulturae pro Sepulcra* Ed. Rom. & Bonon. pro enim in MS. Coll. S. Joannis Cantabr. *eorum*: Unde puto, scribendum esse *Sepulcra*

eorum funeribus ornantur. Nam vel Epaminondae, vel nostro auctori necesse non erat, ut lectori vel auditori diceret, sepulcra ornari infulis. Hoc sciebant Graeci & Romani ex quotidiano usu. Sed hic quaestio erat, quibus per id ostentum significaretur interitus. Jam Epaminondas confirmat, cum impendere Lacedaemoniis, quorum erant sepulcra, quaeque per eorum mortes & funera similibus taeniis & corollis ornarentur. De iis vide etiam Scheffer. ad Aelian. l. xii. Var. Hist. c. 7. OUD. Quod τὸ enim ex Vet. Cod. mutas in *eorum* omnino placet. Sed sepulcra funeribus ornari, mea quidem sententia ferri nequit. Si legas *muneribus*, levissimae mutationis ope locum hunc prisco nitore restitues. Vide Kirchmann. de Funeribus III. 5. BUHER. Posset *funeribus* dativo casu intelligi pro ad vel in funera Laconum: sed amplecti malim *muneribus ornantur*. Frequentissime *munus* in *funus* abiit. Vid. ad Lucan. L. VIII. 741.

Sed abest a munere busti.

OUDEND. Cur. pess.

VI. Idem, quum fax de coelo nocte delapsa, eos, qui adverterunt, ¹⁴ terruisset; Lumen, inquit, hoc Numina ostendunt.

VII. Idem, instante adversus Lacedaemonios pugna, quum fedile, in quo resederat, succubisset, & id vulgo ¹⁵ pro tristi significatione ¹⁶ confusi milites interpretarentur; Immo, inquit, vetamur sedere.

VIII.

¹⁴ *Terruisset.*] Petrensis de-
terruisset. Dein MSS. duo haec.
In Leidensi sec. ostendit. Totum
exemplum deest in Hillensberg.
Codice.

¹⁵ *Pro tristi significatione*] Omnes MSS. interponunt *Exciperetur*, quod redundat. *Pro tristi exciperetur*: praeterea 3. Reg. 2. Hill. *Significationem* male. TENN. Scriveriani quoque, & mei omnes, numero undecim, ac Edd. Romana, Bononiensis, Parisiensis, & Hittorp. interponunt *exciperetur*; nisi quod in Medic. vetustiore, & Cantabrig. uno sit *acciperetur*. *Significationem* Coll. Voss. Non dubito, quin vox haec addi debeat: nam nunc vulgo, vel *milites* videtur abundare; licet sciam, hoc posse defendi. Optime Codex Petrensis & id vulgo pro tristi *exciperetur* significatione, & sic *confusi* m. &c. Quia tamen videtur & hoc interpolationem sapere, vide, num rectius legi possit. & id vulgo pro tristi accipi rerum significatione *conf.* Aut potius minima mutatione & id vulgo pro tristi *exciperetur* s. ac *confusi* milites inde *trepidarent*. Quam conjecturam partim debeo orae Hittorpjanae, quae habet, *legendum forte trepidarent*. Oup. Quandoquidem codices omnes, ut testaris, interponunt *exciperetur*, suspicor, a prima manu scriptum; & id vulgo pro tristi *exciperetur* significatione, ne con-

fusi sic milites interpretarentur; imo, inquit &c. Ex antiqua scribendi ratione τὸ NE, & τὸ Sic cum praecedentibus syllabis confundi facile potuisse, doctissimi Critici ante me docuerunt, & tu, vir doctissime, non ignoras, inter varias mendarum causas hanc esse praecipuam. BUCHER. Ad Sueton. Caes. c. 7. jam monui, mihi videri recipiendam esse Codicis Petrensis lectionem addendo τὸ ne, clapsum ob praecedens significatione. Cum sciebat Epaminondas, fedilis collapsum vulgo pro tristi significatione excipi, cavere voluit, ne & sic interpretarentur milites. & ut milites, valet τὸ etiam. Ex. 8. pro ostento excipere. Sueton. Caes. 14. gravius exceptam sententiam interpretatione lenire. IDEM *Cur. post.*

¹⁶ *Confusi*] h. e. Perturbati, contristati. Ovid. III. Amor. Eleg. 8.

Nec minus est confusa Venus moriente Tibullo.

Juvenal. Sat. 3. v. 1.

Quamvis digressu veteris confusus amici.

Front. v. c. II. n. 3. *Confusis suorum animis.* hoc cap. n. 3. *Subitus terrae motus utrasque partes confudisset.* l. II. c. 7. n. 2. *Militum animos a confusione*

VIII. ¹⁷ C. ^a Sulpicius Gallus defectum lunae imminentem, ne pro ostento exciperent milites, praedixit futurum, additis rationibus, causisque defectionis.

IX. Agathocles Syracusanus, adversus Pœnos, simili ejusdem ¹⁸ sideris deminutione ^b, qua ¹⁹ sub

a Vulgo L. *b* Vulgo DIMINUTIONE.

sione retraxit. Plinius Paneg. Quam ego puto confusionem tuam fuisse, cum digredientem prosequeris. Vell. l. II. c. 124. Quae Senatus trepidatio, quae populi confusio, quis orbis motus, in quam arcto salutis exitiisque fuerimus confinio, neque mihi tam festinantur exprimere vacat; neque, cui vacat, potest. Sic Graeci συχαιοῦσαι utuntur. Epictetus c. 34. ἦα, ἰὼν λοιδοροῦσαι σοι, παραχρῆν ἰκίην καὶ συχαιοῦσαι. Antoninus l. 7. §. 32. de se ipso. Ἀλλὰ τὶ συχαιοῦσαι ἀτιχοῦσαι καὶ ἀναβῆσαι ψυχῆς ἐπιτεχοῦσαι καὶ ἐπισημοῦσαι. TENN.

¹⁷ L. Sulpicius Gallus] Forte C. Sulpicius in Galliis. Vide l. II. c. 4. ex. 5. SCRIV. Scribe C. Sulpicius Gallus. Ciceroni in Bruto & in Catone. Item de officiis l. I. C. Gallus. Apud Livium l. XLIII. male quoque legitur M. Sulpicius, cui Jurisdicatio urbana obtigerat. Post praeturam quum esset in Macedonia Tribunus militum secundae Legionis, vel, (ut ait Valerius Maximus) legatus, L. Pauli Consulis permisso ad concionem militibus convocatis, pronuntiavit nocte proxima, ne quis id pro portento acciperet, ab hora secunda usque ad quartam horam noctis Lunam defecturam esse. Id quum accidisset, ipse sapientia militibus prope divina coepit haberi. Haec Livius. Vide quoque Plinium de defectu Solis & Lunae. SCRIV. Cur. post. Opti-

me fecit Scriverius, quod mutaverit sententiam, & docuerit, C. Sulpicius Gallus in Macedonia Lunae defectionem praedixisse, non in Galliis ex l. II. c. 4. Nam ibi quidem dicitur Sulpicius Peticus contra Gallos pugnavisse; sed hoc fiebat in ipso Latio contra Gallos. Quare erroris nomine reprehensus ante Scriverius fuit a Cl. Perizonio, multis ostendente C. Sulpicius Gallus hic legi debere. Vide Obserrat. Histor. c. II. p. 79. & auctores citatos ad Valer. Max. l. VIII. c. II. §. I. Quavis solius Livii testimonium l. XLIV. c. 37. sit iustar omnium. Locus Livii, quem emendat Scriverius, emaculatus quoque est a Sigonio, l. XLIII. c. II. In MSS. hic nihil est subsidii, nisi quod in uno Mediceo sit Lelius. Temere autem a viro docto conjectum fuisse in Galliis, monet etiam Doctiss. P. Wesseling. ad Chronic. Simson. sub finem partis 5. Sed non bene hoc Tenulio adscribit; rectius inputasset Keuchonio, qui suo nomine hanc conjecturam quoque proferre non erubuit. defectu imminente Mediceus antiquior. OUD.

¹⁸ Sideris] h. e. Lunae. Justin. l. XXII. c. 6. dicit, Solem defecisse naviganti Agathocli. Caeterum Solem & Lunam (cum sint planetae) vocari Sidera, usitatissimum. Claudianus Consulatu Malli Theodor. v. 103.

¹⁹ sub diem pugnae, ut prodigio, milites sui consternati erant, ratione, qua id ²⁰ acciderit ^a, exposita, docuit, quidquid illud foret, ad rerum naturam, non ad ipsorum propositum pertinere.

X. Pericles, quum in castra ²¹ ejus fulmen decidisset, terruissetque milites, advocata concione, lapidibus ²² in conspectu omnium collisis ²³ ignem

^a ACCIDERET vulgo.

*Sidera cur septem retro nitantur in ortus.
Oblucata polo.*

Just. Defectus naturalium Siderum semper praesentem rerum statum mutare. Virg. IV. Aeneid. 309.

Quin etiam hiberno moliris sidere classem.

h. e. Sole. Mela I. c. 9. Nilus aestivo Sidere exundans etiam irrigat. Amm. Marcellinus I. XXI. I. Arfaces astris (ut ipsi existimant) ritus sui consecratione permixtus est omnium primus. Unde ad id tempus Reges ejusdem gentis praetumidi appellari se patiuntur Solis fratres & Lunae. Seneca reddens causam eclipsios ait I. v. de benef. c. 6. Non est ista Solis defectio: sed duorum siderum coitus, cum Luna humiliores currens via infra ipsum Solem errorem suum posuit, & illum objectu sui abscondit: quae modo partes ejus exiguae, si in transcurso strinxit, obducit; modo plus tegit, si majorem sui partem objecit: modo excludit totius aspectum, si recto libramento inter Solem terrasque media successit. Plin. Paneg. de Sole: Quod terra genuit, quod sidus aluit. h. e. Sol. TENN. Non Justinus modo, sed & Diodorus Siculus I. XX. p. 749. Solis defectum fuisse tradunt. Hic quoque Medi-

ceus primus non sideris, verum Solis exhibet. At nihil est ejusdem Solis. Debuisset tum scripsisse auctor adversus P. iens vel tendens similis Solis d. Mox denunciatione MSS. duo. dimicatione Medic. sec. Optime Leidens. pr. deminutione. Consule Casaubon. ad Sueton. Caesar. c. 5. & Burm. ad Ovid. I. I. Tr. El. v. 44. OUDEND.

¹⁹ Sub diem] MSS. quatuor, & Edd. primae sub die. Vide, quae notavimus supra ad c. 5. §. 9. Sub occasu Solis. OUD

²⁰ Accideret.] Edd. primae acciderat. Sed recte MSS. quatuor acciderit, ut reposui. OUD.

²¹ Ejus] Forum Palatin. & exterruisset. Similia de Pericle vide in Valerio Maximo I. v. III. c. 11. ext. 1. OUDEND.

²² In conspectu] 3. Reg. & unus Hill. in conspectum. Praepositio haec, licet quietem notans, jungitur tamen accumulativo. Suetonius Augusto c. 16. Militibus in conspectum fuisse. Tiberio c. 6. Quod in tutelam Claudiorum erant. Curtius III. c. 5. Darii in Ciliciam fore nunciatur. Pro-
pertius III. Eleg. 8.

*Non flebo in cineres arcem se-
disse paternam.*

Justinus II. 13 Satis multos hostes in Graeciam manere diligans. Ut ex MSS. notat Berneggerus. Seneca I. de ira. Cum se in possessione

23 ignem excussit, sedavitque 24 conturbationem ^a, quum docuisset, similiter nubium adtritu excuti fulmen.

XI. Timotheus Atheniensis 25, ^b adversus 26 Corcyraeos navali proelio decertaturus, guber-

^a Vulgo TURBATIONEM. ^b Vulgo CLASSE DIMICATURUS A. C.

ffionem posuerunt. Ista antiproffis tam frequens est, ut mirer Statileium fol. 66. Fragm. Perron. *Trimalcio ad Symphoniam allatus est, positusque in cervicalia minutissima.* credidisse extritam syllabam in pro inter. Et Hadrianum Valesium contendere scribendum, in cervicalibus. TENN. In conspectum etiam Palatin. & Voss. Coll. Vide ad c. 3. §. 5. & 10. §. 1. OUDEND.

23 *ignem excussit*] Virgil. I. Aeneid. 173.

Ac primum silicis scintillam excudit Achates

Suscipitque ignem foliis.

Vide Senec. II. Nat. quaest. 22. *Mercurius lignum ligno terens excussit ignem.* Homer. Hymno e. jus vs. 108. TENN. Aliis plerumque *excudit*; unde *excussit* damnat Heinsius in Virg. Aen. L. 1. 174. ad quem versum ad quoque Dukerum T. 1. p. LXXX. in Ed. Burm. Forſan alia auctoritas possit accedere ex Plinio L. XVI. c. 40. *ad excudendum ignem non semper lapidis occasio est.* ibi enim tum alii Cold. tum Voss. praebent *excutientum*, in aliis est *excludendum*. Senec. N. Q. L. 11. c. 22. *Si tanta vis ignem excutit vel aliunde, vel sibi.* Malim tamen illic *excudit*. At *fulmen excuit*, quod statim, & ex. 12. sequitur. obvium: ut ibidem apud Senec. c. 24. *fulmen cadit eadem necessitate, qua excutitur.* Lucan. L. III. 409.

excussa que nubibus atris Fulgura.

OUDEND. Eur. post.

24 *Turbationem*] Omnes MSS. exhibent *conturbationem*. TENN. *Conturbationem* etiam plerique mei, quod idcirco reposui. *Conturbationem* describit Cicero l. IV. Tusc. Quaest. c. 18. esse *metum excutientem cogitata*. Sedavit sine enclitica Edd. primae, non male; si modo plena distinctio ante hanc vocem ponatur. OUD.

25 *Classe dimicaturus adversus*] Vossianus & 3. Hill. *Navali proelio decertaturus.* & sic lege: quia exemplo sequenti c. 12. sequitur *classe dimicaturus*. Loquitur ita auctor l. II. c. 5. n. 45. *Alcibiades navali proelio decertaturus.* n. 47. ibid. *Timotheus, Dux Atheniensium, adversus Lacedaemonios navali acie decertaturus.* TENN. Tennulio bene momenti *navali proelio decertaturus* legendum esse, obtemperavi. Quia sic etiam inventum in Palatino & Scriveriano ita, ut *adversus C.* praecedant. OUD.

26 *Corcyraeos*] Plerique MSS. habent *Cercureos*, ut Graeci. TENN. *Cercureos* est etiam in Palatino, Petrensi, & Leidensi primo. Alii *Cecitros*, *Cercitros*, *Cithereos*, *Circueos*. Non dubito, quin auctor, qui ubique Graecas inflexiones amat, & hoc exemplum e Graecis scriptoribus hausit, dederit *Corcyraeos*, *Κερκυραῖος*, ut semper Graeci *Corcyraeos*, & *Κερκυραῖος*.

bernatori suo, qui proficiscenti jam classi signum receptui coeperat dare, quia ex remigibus quemdam sternutantem audierat, Miraris, inquit, ex tot millibus unum ²⁷ perfrixisse?

XII. ²⁸ Chabrias Atheniensis classe dimicaturus, excusso ante navem ipsius fulmine, exteritis per tale prodigium militibus; Nunc, inquit, potissimum ²⁹ ineunda pugna est, quum Deorum maximus Jupiter ³⁰ adesse numen suum classi nostrae ostendit.

S E X T I

cyrus vocant: Non ausus tamen sum reponere in contextu, quia ceteri Latini, quantum scio, *Coryraeos* efferant. OUD.

²⁷ *Profrixisse*] Lege *perfrixisse*. Quid autem sit *perfringere*, vel ex illo Juvenalis de Quinctiliano constat: & cum *perfrixit*, bene cantat. PARRHAS. *Perfrixisse* L. licet in 2. Hill. I. Reg. *Profrixisse*. Nimirum ex frigore oritur sternutatio. TENN. *Profrixisse* inepte Edd. *priznae*, & *Mediceus* uterque. *Sternutasse* e glossamatē Leid. fec. Rectum omnino est *perfrixisse*. Vide hic Keuchen. & Maaswic. ad Polyæn. l. III. c. 10. §. 2. *εὐ τοῦτον περισνύτων ἢ ἄρατιν*, de eodem Timotheo. Paulo ante *militibus* MSS. duo, & Edd. primae. OUDEND.

²⁸ *Chabrias*] MSS. longe plurimi *Chabris*. Ed. Wech. *Chalabrias*. Male. V. c. 4. ex. 14. Dein *excusso* f. *Mediceus* pr. Mox *pro tali prodigio* Leid. fec. *Petrensis ext. autem militibus*. OUD.

²⁹ *Ineunda*] Quidam *incunda*. MOD. Inepte. Ita tamen inveniri in Ed. Wechelii. In fine *Petrensis ostendat*.

³⁰ *Adesse numen*] Sic omnes MSS. nemo *Lumen*, vel *Fulmen* exhibet. *Adesse* autem dicebantur advocati, qui causam alicu-

jus juvarent. Plinius I. I. ep. 5. *Aderam Arionillae, Timonis uxori, rogatu Aruleni Rustici*. l. VI. ep. 29. *Affui Baeticis contra Baebium Massam*. Quintilianus l. VII. c. I. *Qui reo proditionis patri non adfuerit, exhaeres sit*. Suetonius Augusto LVI. *Affuit & clientibus: sicut scutario cuiusdam, evocato quondam suo, qui postulabatur injuriarum*. Cicero pro domo c. 21. *Cum eos, qui in conventu virorum bonorum verba de salute mea fecerant, adesse jussisti, eorumque advocatorem manibus, ferro, lapidibus discussisti*. Hinc pro juvare Seneca ad Polyb. c. 37. *Noli ergo contra te uti ingenio tuo, noli adesse dolori tuo*. Plinius Pauc. *Utilitatibus fisci contumaciter adessent*. Frontinus supra c. 11. n. 16. *Ut proeliantibus ipsis adessent*. Ov. III. Amor. eleg. 2.

Huc ades, atque meus, fac Dea, vincat amor.

FINIUNT. Sic 3. Reg. MSS. & 2. Hill. *Sexti Julii Frontini Strategematon liber primus explicit, incipit ejusdem liber secundus feliciter*. TENN. *Lumen* male est in Arceriano.

S E X T I
JULII FRONTINI
STRATEGEMATICON
LIBER SECUNDUS.

P R A E F A T I O.

Dispositis primo libro exemplis; instru-
cturis (ut mea ¹ fert ^a opinio) ducem
in his, quae ² ante commissum proe-
lium agenda sunt, ³ deinceps redde-
mus pertinentia ad ea, quae in ipso praelio agi-
so-

a Vulgo fuit.

¹ *Fuit opinio*] Duo Regii 3. Hill. *Fert opinio*, quae lectio quare postponatur *quod fuit*, non assequor. Lucretius l. 111. v. 46. *Si fert ita fera voluntas*. TENN. Monuit etiam Keuchenius, se invenisse in Ed. Parisiensi, & Scriverii margine *fert*, sed, ipsius iudicio, non tam recte: meo vero optime, & verissime. Non enim ita tantum fuit ejus opinio, sed etiam nunc est. *Fert* itaque reposui, confirmatum a Cantabrigiensi Bibl. Publ. Leidensi sec. Voss. Collar. Edd. Romana, & Wechelii. In Leidensi pr. vacuo relicto spatio deest. In Ed. Bonon. *refert*. Palatin. MS. *nostra fere*. Caesar B. Gall. v. 13. *ut fert illorum opinio*. Cicero l. 1. ad Famil. Ep. 9. *His ego consiliis si te praesentem habuissem, ut opinio mea fert, essem usus eisdem*. l. 1v. in Verr. c. 12. *ut opinio mea fert*. Item

lib. v. c. 72. Columella l. 1. c. 3. 7. l. 111. 11. *ut mea fert opinio*. Apulej. in Apolog. non longe ab initio *ut mea opinio fert*, & p. 379. Ed. Colv. & sic alii quoque. Forsan hoc restituendum quoque Vegetio l. v. in praef. *ut opinor*. nam aliud quid a prim. illic lectum fuit in Rever. & Doct. Creichtoni Codice, & in uno Leidensi habetur *opportum super*. unde commode facias *ut opinio fert*. Certe ita rescribendum in Pompeji verbis apud Hirt. de B. Hispan. c. 26. *celerius, quam vestra opinio est*. Ed. Romana princeps *fere est*. Repone *fert*. *Fert animus* apud Poetas, & Historicos passim. V. Nic. Heins. ad Phaedri F. 46. Drakenb. ad Silium l. xvi. 294. Salust. B. Cat. c. 58. Jug. 54. & ibi notas. Oud.

² *Ante commissum*] Hittorpius in margine edidit.: *Ante justum*. Hill.

solent, & deinde ea, quae post proelium. 4 Eorum^a, quae ad proelium pertinent, species sunt.

^a Vulgo ET EORUM.

Hill. *Ante iustum*. TENN. Quidam libri *iustum*. f. *initum* totidem apicibus. SCRIV. *Cur. post*. Non male *initum* conjicit. Scriverius. Passim tam apud nostrum, quam alios, nunc *inire*, nunc *committere* occurrit. Participium hoc est saepius apud Liviū, ceterosque. l. xxiiii. c. 40. *Temere proelio inito fisis*. Sueton. Vespas. c. 4. *Uno quoque & altero proelio tam constanter inito*. Valer. Maxim. l. v. c. 4. *temere inito certamine*. Eadem varietas occurrit apud Frontinum c. 4. hujus l. §. 6. *Ut cum animaverisset committi proellum*. MSS. quidam, & Edd. primae *iniri*. c. v. 33. *proellum inisset*. MS. *commisisset*. Hic *iustum* MSS. mei tres exhibent. Sed Palatinus, & Leidensis pr. cum Hittopii, & Wecheli ora *iustum*, quod unice verum esse puto. *Iustum proellum* est plenum, directae acie, totoque exercitu commissum, ad differentiam minorum congressionum & velitationum. Jam autem auctor agit de rebus, quae praecedunt, & sequuntur tale iustum proellum, in quo summa belli, & rerum discrimen vertitur. Sic *Iustus exercitus*, *triumphus*, *iusta victoria*, *iusti milites*, & similia quam plurima. Livius l. x. c. 27. *ad iustum certamen irritati animi*. Florus l. ii. c. 7. *Ac ne hoc quidem iusto proello opprimitur*. Curtius l. iii. 13. 8. *Qui in ventiore cura suos, quasi ad iustum proellum paucis adhortatus*.

Infra l. ii. 7, 8. *necessario ad iustum proellum conversi*. OVDEND.

3 *Deinceps reddemus*] Unus Reg. *Deinde reddamus*. Libri editi, & MSS. nusquam exhibent eam distinctionem, quam Mōdius se correxisset gloriatur & ex illo describit Keuchenius TENN. *Reddamus* Palat. & Mediceus cum Edd. primis. *Reddeamus* Leidens. sec. Mox *Deinde* tantum Edd. eadem. In Mediceo *quae proellum excitant*. OVDEND.

4. *Et eorum*] Mutavi distinctionem, cum legerent omnes, & *deinde ea, quae post proellum; & eorum, quae ad proellum*, &c. male. Neque enim dicturus est de speciebus eorum, quae ad proellum pertinent, ubi de iis egerit, quae post proellum agi solent, cum id nec recte, nec ordine fieri possit. Sed postquam, de quibus acturus est, indicavit, quae sunt ea ipsa, quae in proelio, aut post proellum facienda sunt, tum subjungit, & *eorum, quae ad proellum pertinent, species sunt*, quae sequuntur Scilicet tempus & locum pugnae eligere, aciem perite instruere, insidiis hostem circumvenire, aliaque, de quibus hoc libro acturus est: Mod. Td Et abundat, & in 4. Reg. 3: Hill. non apparet, quemadmodum monui & in praefatione libri primi. TENN. Delevi rō MSS. auctoribus. OVD.

INDEX CAPITUM.

- CAP. I. *De tempore ad pugnam eligendo.*
 II. *De loco ad pugnam eligendo.*
 III. *De acie ordinanda.*
 IV. *De acie hostium turbanda.*
 V. *De insidiis.*
 VI. *De emittendo hoste, ne clausus proelium
 ex desperatione redintegret.*
 VII. *De dissimulandis aduersis.*
 VIII. ⁵ *De restituenda a per constantiam acie.*
⁶ *Eorum b deinde, quae post proelium a-
 genda sunt, has esse species existimave-
 rim, si res prospere cesserint.*
 IX. ⁷ *De consummandis c reliquiis belli.*
 X.

^a Vulgo DE CONSTITUENDA. ^b Vulgo DE HIS, QUAE P. P. FIUNT, SI &C. ^c Vulgo ET DE CONFIRM.

⁵ *De constituenda*] Lib. primo c. 3. egit Frontinus de *constituendo statu belli*. Hic omnes MSS. *De restituenda*. Namque agit *De restituendo proelio*. TENN. Reposui *de restituenda*, ut docent hujus capituli exempla. esse scribendum; atque ita MSS. etiam mei, & Edd. primae. Paulo ante *elatus* Leid. pr. a m. pr. & MSS. plerique cum Edd. pp. *reintegret*. OCCEND.

⁶ *De his, quae post proelium fieri*] Pro his verbis Hittorpius & 3. Hill. 4. Reg. MSS. habent *Eorum deinde, quae post proelium agenda sunt, has esse species existimaverim*. TENN. Et haec quoque pro vulgatis *de his q. p. p. fiunt* substitui e Gudiano, duobus Leid. & Vossiano, qui plane sic exhibent. *Eorum deinde q. p. p. agenda sunt* est etiam in Palatino, Mediceo pr. & Edd. vetustis. Praeterea de-

levi & iisdem MSS. auctoribus; quod nullum tunc locum habet. *Cessis* MSS. tres. *C di*: Medic. pr. sine *res*. OCCEND.

⁷ *De confirmandis*] *Legi* secundum MSS. *De consummandis r. b.* Quod miror, nulli editorum venisse in mentem. Consummare est totam lucram colligere proprie. Vitruvius l. 1. c. 1. *Per arithmeti in sumptus adificiorum consummantur, mensurarum rationes explicantur*. Hinc omnia in potestatem redigere. Florus l. 1. c. 18. *Ut eodem tempore & Italiam consummaret, & transmarinis triumphis auspicaretur*. Glossae Cyrilli: *παραπύειν, consummatius*, pr. 154. 25. Frontinus l. 11. c. 3. n. 17. *Romani equites subito emissi, avorterunt eos, consummaruntque victoriam*. Seneca epist. 32. *Perduc te in tutum, & subinde confidera, quam pulchra res sit consumma*

- X. ³ Si res durius cesserit, de adversis emendandis.
- XI. De dubiorum animis in fide retinendis.
- XII. Quae facienda sunt pro castris, si satis fiduciae in praesentibus copiis non habeamus.
- XIII. De effugiendo.

summam vitam ante mortem, deinde expectare reliquam sui temporis partem, in possessione beatæ vitæ positum. TENN. Vere legendum quoque iussit Tennul. consummandis; quod agnoscunt Palatin. Medic. pr. Leidens. pr. Gudian. & Coll. Voss. Vide Livium l. xxviii. 17. xxix. 23. Ad eam rem consummandam, ubi Rhenanus quoque confirmandam, & saepissime. OUD.

[Si res &c.] Haec verba in MSS. omnibus, & Edd. pp. eodem modo, ut titulo praeced. praeposunt illis de adv. em. quare ita reposui. *Evitandis* Leid. sec. emanandis Palat. cedit Medic. pr. Dein in fidem ideam. Mox sunt deest in Palat. sint Leid. sec. in quo etiam & Coll. Voss. pro castrorum defensione. Rectius. In fine habemus plerique cum Edd. pp. OUDEND.

CAP. I.

De tempore ad pugnam eligendo.

EXEMPLUM I.

P. Scipio in Hispania, quum comperisset, Hasdrubalem, Poenorum ducem, ² jejuno exercitu ³ mane processisse in aciem; continuit in

¹ P. Scipio] Praenomine caerent MSS. quatuor, & Edd. primae. Dein *comperitus* Sanutus; unde non male hic & alibi conjecit Scriverius *comperito*; nisi auctor saepissime soleret dicere *cum comperisset*, nusquam absolute. Quamvis ubique fere pro iis Sanutus habeat *comperitus*. OUDEND.

² *Jejuno exercitu*] Idem Scipioni patrasse Hannibal fertur utriusque linguae auctoribus ad Trebiam contra Sempronium; & Marius contra Cimbrorum Polyae-

no l. viii. Eleganter in hanc rem Theodoricus, Ostrogothorum Rex apud Cassiodorum l. iv. Variarum c. 13. *Disciplinam non potest servare jejunos exercitus.* Vide Cassiod. l. v. c. 13. & l. x. c. 17. Lampridius in Alexandro c. 52. *Miles non timet, nisi vestitus, armatus, calceatus, & satur, & habens aliquid in zona.* Idcirco quod mendicitas militaris ad omnem desperationem vocaret armatum. Luc. nescit plebs jejuna timere. TENN.

³ *Mane*] MSS. quatuor ineptefans.

in horam septimam suos, quibus praeceperat, ut quiescerent, & cibum caperent; quumque hostes inedia, siti, mora sub armis fatigati, repetere castra coepissent, subito copias eduxit, & commisso proelio, vicit.

II. Metellus Pius in Hispania adversus ⁴ Hirtulejum, ^a quum ille, ⁵ oriente protinus die, instructam aciem vallo ejus admovisset, fervidissimo ⁶ tunc tempore anni, intra castra suos continuit in horam diei sextam; atque ita fatigatos aestu;

^a Vulgo HERCULEJUM.

Jan. Dein *& siti* Medic. sec. *& siti ac mora* Mediceus pr. Leidenf. sec. *siti & mora*. Mox pro *repetere* in Cantabrig. & Leidenf. secundo *repente*, qui *castra* &c. usque ad *ad proelio* non habet. loco *eduxit* in sex libris manu exaratis est *duxit*. Ceterum non accurate satis haec narrat auctor. Nam Scipio vix dum certa luce, ante eam viris equisque bene curatis pransisque, copias omnes duxerat & equitatum ad vallum hostilem miserat: unde exterritus Masdrubal cum omnibus copiis egreditur, licet cibo corpora non firmassent milites. Hinc per equitum vestitationes diem extraxerat ad festinam usque horam Scipio, ut sera peditem pugna esset. licet jam ipse cum suis diu sub armis in acie fuisset. Afri itaque tandem ab eo periti, fessi jam corporibus animisque statim retrulere pedem, & terga dederunt, non autem castra repetere coeperunt &c. Quae distinctius legi possunt in Livio l. xviii. c. 14. 15. de eodem proelio agit auctor c. 3. §. 4. OUDEND.

⁴ *Herculejum.*] Baptista Pius cum in vulgaris sui temporis editionibus repererit *Herculem* & *Herculum*, e M^oSto correxit *Hercule-*

jum Syll. III. Aannot. poster. c. 75. At ego hic quoque ex Palatino, Cantabrigiensi, & Leidenf. primo rescripsi *Hirtulejum*. Nonnulli *Herculejum*. Vide ad c. 5. l. 1. §. 8. OUD.

⁵ *Oriente protinus die*] §. 15. *In aciem, oriente statim die, processissent.* Hic tamen tres Cantabrigienses, Vaticanus, ambo Leidenf. uterque Mediceus cum Editionibus Romana, & Bononiensi, ac Pio dant *in oriente*. Quod compositum temere damnare & Latio ejicere non ausim. Tacitus l. xi. Ann. c. 23. *Quid si memoria eorum inorientur. Quo loco iniretur alii, alii renovaretur, vel simile quid legi volunt.* OUDEND.

⁶ *Tunc.*] Non agnoscunt hoc adverbium Leidenf. Codices, nec Editiones primae. supra inepte *admovisset* Ed. Paris. Dein *in castra* uterque Mediceus, Vaticanus cum Leidenf. sec. & Coll. Voss. Ed. Par. & Pio. *In castris* Cantabr. in notaret idem. quod *intra*, uti supra monuimus. Quamquam id a Frontina manu hic esse, non putem. Poss. e MSS. & Edd. pp. dedi *suorum vicis v.*, non, ut vulgo erat, *vicit s. v.* OUDEND.

aestu, facile integris & recentibus suorum vicis viribus.

III. Idem, junctis cum Pompejo castris adversus Sertorium in Hispania, quum saepe instruxisset aciem, hoste, qui inparem se duobus credebat, pugnam ⁷ detractante ^a, quodam deinde tempore, ⁸ quum Sertorianos milites animadvertisset, magno inpetu instinctos, deposcentes pugnam, ⁹ humerosque exercentes, &
¹⁰ lan-

^a Vulgo DETRECTANTE.

⁷ Detrectante.] Rursus hic detractante MSS. duo, & Edd. primae. Vide ad l. i. i. 9. detracturo pugnam. OUD.

⁸ Cum Sertorianos.] Duo Reg. tres Hill. carent *et cum*; quod quia praecessit, repeti verum non erat. TENN. In utroque Leidensi, Vaticano, Palatino, Mediceo primo & secundo a m. sec. ac Coll. Voss. cum Editione Paris. non comparat quoque *cum*. Praeterea, pro *deinde*, in Cantabrig. & Mediceo pr. est *denuum*. Ad hoc in nonnullis MSS. & Edd. primis praepositur verbum *animadvertisset* *vix*; Sertorianos *m*. In Mediceo sec. a. Sertorianos & milites *hos m*. Verum vox *milites* abest ab Edd. Romana, & Bonon. Recte omnino; quare totum locum sic lege, *quum saepe instruxisset aciem* &c. *quodam demum vel dein tempore animadvertisset*, Sertorianos magno *i*. *instinctos* &c. OUDEND.

⁹ Humerosque exercentes, & lanceas vibrantes.] Sanjorem, imo genuinam Frontini scripturam fore arbitror, si secundam illam consonantem abjiciamus, & scribamus *exerentes*. Quippe id verbi elegantis, & meo judicio magis significans, quod gestum & calorem exprimat eorum, qui proelium inire gestiunt. Ovidius:

Exerit hic humerum, vises trahit ille peraltas.

Idem I. Fastrorum:

*Credibile est, illos pariter vitis que locisque
 Altius humanis exeruisse caput.*

STEW. *Exerentes*. Ita legendum. Vulgo est *exercentes*. SCRIV. *Exerentes* sic unus Hill. reliqui omnes MSS. *Exercentes*. 3. Hill. *In humerosque*. Cogitavi, an esset legendum. *In Numeris* se *exercentes*: quia *et Numeri* saepe abii: in *humeri* apud autores, & Lacedaemonii dicuntur a Plutarcho ad numerum saltantis ivisse in aciem. Verum, quia pugnandi ardor nullam mensuram, nullum modum admittit, retinenda lectio Stewechii. *Exerentes humeros*, scil. extra sagum vel tunicam. M. Seneca l. v. Excerpt. controv. 6. *Apud patres nostros, qui forensia stipendia auspicabantur, nefas putabatur brachium extra togam exerere*. Ovidius I. Fast.

*Credibile est, illos pariter vitis que locisque
 Altius humanis exeruisse caput.*

alibi:

¹⁰ lanceas vibrantes, existimavit, ardori cedendum in tempore, recepitque exercitum, & Pompejo ¹¹ idem faciendi auctor fuit.

IV. Postumius Cos. in Sicilia, quum castra ejus a Punicis trium millium passuum spatio distarent, & ¹² dictatores Carthaginensium quotidie

alibi:

*Exerit hic humerum, vestes
trahit ille peraltas.*

TENN. *Exerentes* reponi placuit quoque Lipsio ad Tacit. l. 1. histor. c. 54. & Jos. Wasse ad Salust. B. Cat. c. 44. e Cod. Petrensi, cui accedunt Coll. Voss. & Edd. Romana, ac Bononiensis: de quo non est dubitandum. Passim de hac militum se ad pugnam componentium zeitu utuntur *exerere manus, vel humeros. Vel exercitare*, quod credam, hoc loco usurpasse auctorem, & Cl. Wasse sibi quoque ita videri ad me scripsit. Vide praeter laudatos viros etiam Meursium Exerc. Crit. part. 2. c. ult. Modium Ep. 49. Glandorpium in l. VII. Caesar. B. Gall. cap. 49. quos audeo ad marginem sui libri notaverat Scriberius, & adde Barth. ad Stat. Theb. l. 413. Broukhof. ad Propert. l. 20. 14. Ed. Paris. in *humerosque*. Oud. Ex vocula *in*, quae ante *humerosque* inseritur aliquot MSS. forsitan resingendum *inmo*, sive, quin etiam. *Idem Cur. post.*

¹⁰ *Vibrantes.*] Arcerianus, improbante Keuchenio, *librantes*, nisi id placuerit ex distinctione Marklandi ad Stat. Silv. v. 2. 101. *vibrare* statuentis dici de mittente, *librare* de janijam missuro telum. Verum cum *vibrare* sit potius in se nihil aliud, quam concutere, ego retineo vulgatum, & vide, quae congesti ad Lucan. l. IV. 40. Oud.

¹¹ *Idem faciendi*] Sic lege, se-

cundum MSS. omnes. *Et aulex-di*, quod Keuchenius probat, nihil hac facit. Qui enim ardori cedit, non dicitur *aulexere*. TENN. *Aulexere* perperam Arcerianus. *Faciendo* uterque Mediceus.

¹² *Dictatores Carthaginensium quotidie ante ipsa munimenta Romanorum dirigerent aciem*] Itane boni correctores impune vobis licet Principes Africae viros Carthaginenses viderent, & in rebus sua castris eorum Dictatores, & quidem plures constituerent, nulla Senatus auctoritate, nullo populi consensu adhibito? Apage ab his istos dictatores. Frontianus noster *Ducatores* appellaverat; ea vox incogita vobis causam desit loci depravandi. Ut *Duces*, item *Ductores*, & *Ducatores*; *Dactus* & *Ducatus* olim usitata nomina fuisse, ad Vegetium doceamus. Conjecturam hanc, ut alias plerasque meas in hunc scriptorem, cum Jano Mehero Palmerio amico communicabam, viro & ab eruditione, & ab ingenio nunquam fatis laudato, qui eandem hanc emendationem sibi quoque in mentem venisse adferebat; paratum ostendere; nisi exemplar Bonnae fuisset, quia imo similes emendationes in Frontinum plurimas mihi suppeditatum simul ut reverteretur ex superiori Germania. Ceterum id illius beneficium non me tantum, sed remp. potius ipsam percipere non potuisse, merito doleo. Paucis namque post diebus quam a nobis ille discesserat, Argentinae pestilentia (proh dolor!) extinctus est: non sine magno amicorum

tidie ante ipsa munimenta Romanorum dirigerent
 aciem, exigua manu levibus adfidue proeliis pro
 vallo

rum dolore, non sine maximo rei litterariae damno. STEW. Ne, quaeſo, benevole lector, committas, ut iudicium voces, carere lectionem genuinam: Neque enim iudicant ſoli, qui maligne & imprudenter legunt. Stewechius, qui fatetur, ſibi veteres libros deſuiſſe. vocem, quam non invenit uſquam, eſſe putat nuſquam, conſendit, principes Carthaginienſium non appellari Dictatores, ſed iſto nomine vilipendi; ideoque ex ſuo ingenio ſuffecit (in vitis MSS. codicibus) *Ducatores*: Sic enim & Janum Mellerum Palmerium conſuiſſe; verum obiſſe, antequam promiſſam ejuſ *ἀνδρῶν* praefaret. Nimirum Alphenus ff. ad legem Aquiliam in L. quemadmodum, §. ſi navis. appellat *navis Ducatorem*. Ergo & *Ducator Carthaginienſium* dicendus. Quia *Gubernator navis*. Ergo Latine & *Gubernator Carthaginienſium*? ſci licet. Finge dici; hic tamen, ne legatur *Ducatores*, intercedunt omnes MSS. Quare, cum ſit nihil inepra reprehentione ineptius, Stewechio impune non parebo, quippe extra territorium juſ dicenti: & *Dictatores Carthaginienſium* reſtituam natalibus ſuis, eorumque dignitatem defendam. Placet hoc Senatui; hoc jubent, voluntque Quirites, qui autoritate & conſenſu MSS. exteros Romana civitate, ſuiſque vocabulis donaverunt, & hic omnes exhibent *Dictatores*. Cato in fragm. Sall. & apud Macrob. l. 1. c. 5. *Igitur Dictatorem Carthaginienſium* (nimirum Hannibalem) *Magiſter equitum* monuit. Juſtin. l. xix. c. 1. *Hasdrubalis mortem Dictaturae undecim, & triumphum quatuor inſignem fecere*. Numerus pluralis non ob-

ſtat. Nam Hasdrubal cum Hamilcare fuerant in Sardinia Ducēs. Idem Hannibalem vocat *conſulem*, qui proprie *Suſes* dicendus. l. xxxi. c. 2. *Poſtera die civitas principem ſuum, ac tunc temporis conſulem, in foro exſpectabat*. Sic Athenienſium Imperatores per ſimilitudinem poteſtatis appellantur *Praetores*, qui proprie ſunt Romanorum, Nepoti in Miltiade c. 4. *Domini creati decem praetores, qui exercitui praeeſſent: in eis Miltiades*. in Alcib. c. 8. in Conone c. 1. Si origines vocum inſpicias, duces commode dicuntur apud quas- cunque gentes *dictare, conſulere, praefere*. Sic tentoria conſulum vocantur *praetoria*, licet a praetore derivata. Liv. l. ix. c. 2. *Deinde ubi praetoria conſulum erigi videre, & expedire quosdam utilia operi*. Juſtin. II. 11. *Regis praetorium petunt*. Optimo ergo jure Carthaginienſium Imperatores & Principes vocantur Dictatores: praefertim cum Seneca notet epiſt. 109. *Eum, quem nos dictatorem dicimus, & in hiſtoriis ita nominari legimus; apud antiquos Magiſtrum populi vocatum*. Quin etiam nos civitatum primos viros vocamus magiſtros civium. Ut neſcire literas (quod olim de Sylla Dictaturam deponente pronuntiavit Caefar) eum affirmes, qui hic Dictatores non agnoſcit. TENNY. Bene *Dictatoris* nomen de ſummo Carthaginienſium Imperatore adhibuit defendit Tenuſius; & ab eo citatis adde Sigonium ad Livium l. xxii. c. 13. *Dictatorque cum Magone in Hispaniam praemiſſus eſt*. Adjunge hiſ, quod Ducatoris vox corruptae ſit Latinitatis, nec Tertulliani aevo antiquior. Conſule

vallo resistebat: quam consuetudinem contemnen-
te ¹³ jam Poeno, reliquis omnibus per quietem
intra vallum praeparatis, ex more pristino, cum
paucis ¹⁴ sustentavit ^a incursum adversariorum,
ac solito diutius ¹⁵ detinuit: quibus fatigatis, post
sex-

^a SUSTINUIT vulgo.

Cel. Dukerum Opusc. de Latini-
tinit. Ictorum p. 336. Palme-
rius, & Stewechius vulgatam le-
ctionem convellere nitentes alia
argumenta adhibere debuissent.
Nempe nusquam occurrere alibi
Dictatores plures uno; immo in
hac ipsa re adfuisse unum tan-
tum Carthaginensium Imperato-
rem, sc. Hannonem in Sicilia pu-
gnantem contra Postunium Me-
gellum, teste Polybio l. 1. c. 19.
Quare abusive auctor *Dictatores*
debit fuisse pro quibusvis pri-
mi ordinis apud Carthaginenses
Ducibus, vel in historia erravisse,
vel scripsisse *Ductores*; ut
apud Livium l. xxii. in fine. *Grati-
ae Varroni actae, quod de Re-
publica non desperasset: cui. si
Carthaginensium Ductor fuisset,
nihil recusandum supplicii foret.*
Verum & illic, ut verum fa-
tear, malim legere *Distator. Du-
ctor* alioquin pro *Duce* frequen-
tissimum est. OUD. De his vide
quoque Spanhem. ad Julian. p.
130. Et recte hic in plurali.
Nam accidit res cum Hannone,
cum Hannibal Agrigenti erat in-
clusus, quem liberare volebat.
Sic contra duos bellabant. V.
Freinsh. Suppl. ad Epit. Liv.
xvi. Oros. l. iv. c. 7. in Livii
l. xxii. in f. retineatur *Ductor*.
V. illic Drakenb. IDEM *Cur. post.*

¹³ [jam] Deest in MStis duobus.
Item *per quietem* non com-
paret in Mediceo sec. aut Edd.
Rom. ac Bon.

¹⁴ *Sustinuit incursum*] 4. Reg.
3. Hill. Vossianus, & Romanus
Sustentavit incursum. Et sic le-

ge. Tacitus 2. Annal. c. 11. *Car-
riovalda diu sustentata hostium
saevitia; hortatus suos, ut in-
gruentes cateryas globo frange-
rent.* TENN. *Sustentavit etiam*
est in Vaticano, Gudiano. Lei-
densi primo, ac Cantabrig Bib.
Pub. ac Hittorp. marg. In Pe-
trensi *sustentatum.* Leid. sec.
suscitavit. Utrumque rectum
est, adeoque amplectendum,
quod meliores praebent Codi-
ces, ut hic, *sustentavit.* *Susten-
tare aciem* apud Hirtium B. Af-
ric c. 82. Tacit. Ann. 1. 65.
Hist. 11. 15. *Sustentare hostem,*
Ann. 15. 10. Propius accedit
Sallustius B. Jug. c. 97. *tecti at-
que instructi hostium vim susten-
tabant.* Ubi perperam contra
Gruterum Curtius praefert *susti-
nebant* ex paucissimis MStis, &
defendit hoc ipso Frontini cor-
rupto loco. Hoc sensu Vellej.
l. 11. c. 104. *bellum quibusdam
in locis gestum, quibusdam su-
sulentatum feliciter.* Valer. Max.
l. x. 12. 10. Ext. *Humero suis
totius ruinae molem sustentatu-
rus.* Quin & Doctiss. Kuningh.
rescripsit pro *sustineas* in Hora-
tio l. 1. Epist. 10. 54. *Proelia su-
sulentantes campestris,* quod tamen
contra MStos non ausim, nec
velim. OUDEND.

¹⁵ *Detinuit*] Hillensb. *conti-
nuit.* Medic. pr. a m. pr. tenuit.
In multis Edd. & MSS. etiam
conjuncte. Dein omnes MSS. &
Edd. Veteres & cum. num ut
qui? Palat. & cum *inediaque quo-
que.* Potuisset auctor etiam scri-
psisse *cum siti inediaque.* OUD.

sextam horam, & jam se recipientibus, quum & inedia quoque laborarent, per recentes suos hostem, quem ¹⁶ praedicta ¹⁷ profligaverant incommoda, fugavit.

V. Iphicrates Atheniensis, quia exploraverat, eodem assidue tempore hostes cibum capere, maturius vesci suos iussit, & eduxit in aciem, adgressusque hostem ita detinuit, ut ei ¹⁸ neque confligendi, neque abeundi daret facultatem. Inclinato ¹⁹ deinde jam die reduxit suos, & nihilominus in armis retinuit. Fatigati hostes non
sta-

¹⁶ Praedicta] Elegantius auctor dixisset *supradicta* scilicet a se. Nam non videtur capi posse pro *praemonita ab Imperatore*. Vide Cl. Burmann. ad Valer. Flacc. l. VII. 72. supra Frontin. l. I. c. 5. §. 24. Circa *litora praedictae viae*. l. II. 5. 31. *Praedictas copias abscondunt*. §. 13. *in radicibus praedicti montis*. Colum. l. III. c. 9. *Praedicta ratione*, & *vitis genus praedictum*. c. 10. *praedicta loca*, & passim. OUD. De sensu vocis *praedictus* pro *supradictus* vide & Graev. ad Aufon. p. 153. Heusing. in *Antib.* p. 425. IDEM *Cur. post.*

¹⁷ Profligaverant] h. e. prope modum confecerant, antequam fortunae summæ alea jaceretur. Nepos Pelopida, c. 2. *Profecto nunquam ab tam tenui initio tantarum opes sunt profligatae*. Sueton. Othone c. 9. *Sperans, ante Vitellii adventum profligari plurimum posse*. Bellum hinc profligatum dicitur, cum fere est perfectum. Tacit. III. Hist. c. 50. *Sufficere cohortes atque, & e legionibus lecti, profligato jam bello videbantur*. Justin. XXXI. c. 7. *Jam utrobique profligatum bellum nuntiatum est, victumque Antiochum terrestri, Hannibalem*

navali bello invenerunt. Bellum cum incipitur, dicitur *commissum*; cum absolvitur, *confectum*; quae distinctio est apud Florum II. 5. vide hic Gellium l. xv. c. 15. TENN. Minime huc pertinent, quae adfert Tenulius, de *profligare* pro perficere, seu ad finem deducere. De quo significatu vide Graev. ad Justin. l. XXII. c. 8. & Duker. ad Florum p. 414. & Keuchen. ad l. II. 3. 5. *victoriam profligavit*. *Profligare* hic est perdere, ad interitum seu exitium dare, ut *copias hostium profligare* apud Ciceronem. Justin. l. XXIII. 3. *Profligatis Carthaginiensibus*, & infra noster c. 2. §. 33. OUD.

¹⁸ Nec confligendi nec] MSS. *neque conf. neque*. TENN. Nec aliter mei omnes, ac Sanutus; quare reposui. Non male quoque Mediceus vetustior *eis*. Paullo ante Sanutus largius exhibet *aggressusque jejunum hostem*, forsitan vere. Utrumque hoc Iphicratis Strategema junctim reperitur etiam in Polyæn. l. II. c. 9. §. 52. 53. OUDEND.

¹⁹ Deinde] Absit haec vox a Palatin. *Demum* Petrensis, & Medic. pr. ut solent. *Nihilominus* non exstat in Mediceo, nec Sanuto, in fine *rursus* Medic. sec. OUD.

statione magis, quam inedia, statim ad corporis euram, & cibum capiendum festinaverunt: Iphicrates rursus eduxit, & incompositi hostis adgressus est castra.

VI. Idem, quum adversus Lacedaemonios pluribus diebus ²⁰ castra cominus haberet, & utraque pars certis temporibus assidue pabulatum lignatumque procederet, quodam die militum habitu servos lixasque dimisit ad munera, milites retinuit; & cum hostes ²¹ dispersi issent ad similia munera, expugnavit castra eorum, inermesque, cum fasciculis passim ad tumultum recurrentes, facile aut ²² cecidit, aut cepit.

VII. ²³ Virginius ^a Cos. in Volscis, quum
pro-

^a Vulgo VERGINIUS.

²⁰ *Castra cominus haberet*] In Edd. Romana, & Bonon. non reperias *ad castra*. Quasi in MSS. invenissent *cominus ageret*. Leid. *sec. castra communita*. OUD

²¹ *Dispersi issent*] Sic lege. Unus Reg. *dispersissent*. Alter *dispersi essent*. TENN. *Issent* mei plerique Codices, sed Edd. primae male vel *dispersi essent*, vel *dispersissent* cum Gudiano. V. ad I. 8. 7. pro *hostes* in Mediceo *sec.* est *custodes*. Quae hic de calonibus & lixis adfert cum Feliti & Isidori emendatis locis Keuchenius, docti jam ante sumus a Casaubono, Scaligero, Steuchio, & aliis. OUD.

²² *Cecidit*] 3. Reg. 3. Hill. *occidit*. TENN. Mei etiam septem cum Ed. Paris. *occidit*, e Glossa vel literarum adfinitate. Crebro haec apud Frontinum, & alios variantur. *cecidit* pro *occidit* restituumdum etiam §. 18. *Reliquus adortus cecidit, & universas naves cepit.* & c. 2. §. 13. *magnam eorum partem ceciderunt.* supra Hilleusb. *inermisque*, an-

tiquo accus. pro quo malim *inermosque*. pro *passim* in Leid. *sec. sparsim*. OUD.

²³ *Virginius*] Leidensis pr. & Mediceus, cum Edd. Romana & Bonon. *Virginius*: quomodo Livius, ceterique historici, & Tabulae Capitolinae scribunt: quocirca repositi; licet videatur in nummis etiam excudi *Virginius* & ad hunc referendus esse aeneus, in cujus ima parte Janus, in altera navis, apud Patinum p. 287. Non autem ad *Vergilium*. Fuit autem A. Virginius Tricostrus Consul cum T. Vetustio A. V. CCLIX. & de eo hoc Strategema refert Livius I. II. c. 30. *Consul Romanus nec promovit aciem, nec clamorem reddi passus, defixis pilis stare suos iussit: ubi ad manum venisset hostis, tum coortes (MSS. 2. cohortes) tota vi gladiis rem gerere.* Dein praecurrere Edd. pp. *percurrere* Medic. utrumque male. ut notum. e. long. Leid. *sec. ex longinquis* Medic. *sec.* Mox *teneri* Edd. pp. OUD.

procurrere hostes effusos ex longinquo vidisset, quiescere suos, ac defixa tenere pila iussit. Tunc ²⁴ *anhelantem* ^a integris viribus exercitus sui adgressus avertit.

VIII. ²⁵ Fabius ^b Maximus, non ignarus, Gallos & Samnites primo inpetu praevalere, suorum autem infatigabiles spiritus inter moras decertandi etiam incalescere, imperavit militibus, ²⁶ *contenti* ^c essent primo congressu sustinere,

^a Vulgo ANHELATOS. ^b Vulgo Q. FABIVS. ^c Vulgo UT C.

²⁴ *Anhelatos*] Nec apud autores, nec MSS. occurrit. Dant enim *anhelantem*, & *anhelantes*. Posteriori locum dat ratio. TENN. Latinum non est hoc sensu *anhelatos*, quod notat efflatus, exspiratos, & tamen temere probat Keuchenius. Duo Cantabrigienses, Hillensb. cum Edit. Wechel. & Paris. *anhelantes*: ut placebat Tennulio. Sed unus Cantabrig. Gudianus, Palatinus, Vaticanus, uterque Mediceus, ambo Leidenses, Coll. Voss. & Edd. Rom. ac Bonon. eleganter *anhelantem*: Quod sine haesitatione reposui. Suo & historicorum more ab uno ad alium transit numerum; & sub singulari totum exercitum, omnemque Volscorum militem intelligit. Vide ad l. i. 4. 9. & infra ad c. 3. §. 1. Quis editorum post Wechelium primus inepte dederit *anhelatos*, nescio. In Ed. Vefaliensi demum reperi. Pro *integris* in Coll. Voss. a m. prima est *totis*, vulgari etiam locutione, & apud Livium in hac eadem re. Sed praestat editum propter *anhelantem*, quod opponitur *totis* *integris*. OUD.

²⁵ *Q. Fabius*] Rursus praenomen Fabii delevi, quia nec in MSS. nec in Edd. vetustis occurrit. Primus, ut saepius, hic quoque intrusit Scriverius. Plu-

ribus autem hoc strategema ejus enarrat Livius l. x. c. 28. 29. *Samnites & Gallos primo impetu feroces esse, quos suslineri satis sit &c.* OUDEND.

²⁶ *Ut contenti essent*] MSS. delent particulas *ut essent*. 3. Hill. 2 Reg. habent *contentis*. Fuit autem hic Q. Fabius Maximus Rutilianus, de quo Frontinus l. i. c. 2. n. 2. Florus l. i. c. 17. l. xxx. c. 4. qui gessit hoc bellum non solum contra *Gallos & Samnites*, sed etiam *Umbros & Etruscos*. TENN. Primo auctoritate meorum Codicum septem ejeci rursus *ut* vide ad l. i. 4. 7. Dein pro *imperavit* in Mediceo sec. *praecipit*. Palat. *Imp. milites*. Leid. sec. i. *militibus cunctis*. Tum *contentis* duo Cantabrigienses, & Leidenses cum Coll. Voss. pro *contenti essent*, quae verba in Palatino non reperiuntur. *Contemptis* Gudianus. Mox *aggressu* uterque Mediceus, *congressum* Vaticanus, & *sustinerent* Petrensis. Scio. *sustinere* aliquoties absolute sine casu occurrere. Videtur tamen auctor hic dedisse. *Imperavit militibus, contenti primo congressum sustinere, hostem mora fatigaret*. Quamquam vel sic possit legi sine casu verbi *congressus*; nam *hostem* non ad *ut* *sustinere*, sed ad

nerē, ut hostem mora fatigaret: quod ²⁷ ubi successit, admoto etiam subsidio suis, in prima acie universis viribus obpressum fudit hostem.

IX. Philippus ad ²⁸ Chaeroniam ^a, memor, sibi esse militem longo ²⁹ usu duratum, Atheniensibus acrem quidem, sed ³⁰ inexercitatum, & ³¹ in-

^a Vulgo CHERONAEAM.

ad fatigaret referri debet. Quod etiam malim, distinctione parva ante hostem posita. Consule Gronovium ad Livium l. xxxix. c. 31. & Observ. Ecclesiastic. c. 16. Caesar B. Gall. 2. 6. *S. diutius sustinere non posse.* & l. iv. c. 11. 32. OUD. *Primo congressu omnino servandum, & sustinere absolute sumendum: ut in Adiendis monui.* Vide Drakenb. ad Liv. L. xxxiv. c. 18. Comm. ad Caes. L. 11. B. G. c. 25. Cicer. L. x. ad F. Ep. 11. IDEM *Cur. post.*

²⁷ *Ubi successit*] *Ut succ.* Editiones principes, frequenti etiam variatione: deinde eadem cum nonnullis MSS. *amoto*, sensu obstante. *Collectis omnibus subsidiis* ait Livius. Sequentia autem in prima incurfione, initio iusti proelii: quod satis patet e Livio. Medic. sec. in ipsa acie. *Aries* pro proelio Sueton. Aug. c. 20. *una & altera acie.* Vellej. l. 1. c. 11. *Inmani Achaevs fudit acie.* Florus lib. III. c. 22. *Ancipiti semper acie copias attrivere.* & alibi. OUD.

²⁸ *Cheronaeam*] 4. Reg. & urnus Hill. *Cheroniam*. 2. Hill. *Cheromen*. TENN. Medicci, Leidenses, Palatin. Vossian. & Edd. omnes, quotquot vidi, ante Steyechium *Cheroniam*. Sed cum Graece scribatur *Χαιρώνια*, referre *Chacroneam* cum Casaubono ad Polyæn. l. iv. c. 2. §. 7. ubi ad verbum pene idem strategema narrat; cui adde au-

ctores citatos ad Justin. l. ix. c. 3. ubi itidem, ut hic. *Athenienses adfiduis bellis indurata virtute Macedonum vincuntur.* Nisi potius ob constantem librorum scriptorum lectionem mecum malis *Chaeroniam*, ut l. l. c. 3. §. 9. *Decelia*. l. III. c. 11. §. 13. *Mantinea* quibus locis vide plura. Nam ut a *Δελία*, *Δελικός*, & *Μαντινία*, *Μαντικός*, ita a *Χαιρώνια*. *Χαιρώνικός*, non *Χαιρωνικός* descendit per *i*-breve, docente id nos ex professo Stephano de urribus in hac voce. OUD. *Chaeronium* quoque MSS. O. in Liv. L. xxxv. c. 45. item Codd. tum atiorum, tum mei in Floro L. III. c. 5. §. 11. IDEM *Cur. post.*

²⁹ *Usu duratum*] Justin. vi. 4. *Agefilaus recenti & multis expeditionibus indurato milite, hostibus victoriam eripuit.* l. XII. c. 4. *A parvula aetate periculis laboribusque indurati, invictus exercitus fuere.* l. ix. c. 3. *Adfiduis bellis indurata virtute Macedonum vincuntur.* Sic & Ammianus Marcellinus l. xvi. *Cassiano Mesopotamiae Ducē stipendiis & discriminibus indurato diversis.* lib. xxi. Idem. *Non nisi pulvere bellico indurati praeficiebantur armatis.* TENN. Livius xxxviii. 17. XLII 52. Silius vi. 311. & ibi Drakenb. ac sexcenties alibi. OUDEND

³⁰ *Inexercitatum*] Arcerianus Codex *inexercitum*: quod placuit Kenchenio, citanti Macrobi. l. vii. Sat. c. 8. *Disarium nostrum*

³¹ inpetu tantum violentum, ex industria proelium traxit: moxque languentibus jam Atheniensibus, concitatus intulit signa, & ipsos cecidit.

X. Lacedaemonii certiores ab ³² exploratoribus facti, Messenios in eam exarsisse rabiem, ut in proelium cum conjugibus ac liberis descenderent, pugnam distulerunt.

XI. ³³ C. Caesar bello civili, quum exercitum Afranii & Petreji circumvallatum siti angeret, isque ob hoc exasperatus, ³⁴ interfectis omnibus in-

strum inexercitum non relinquo. Verum, praeterquam quod Macrobius idoneae non sit auctoritatis, notat illic fatigatum, haud otiosum, ut *exercitus* passim sumi solet, licet & hoc pro *exercitato* occurrat. V. Casaubon. ad Sueton. Tiber. c. 6. & J. Gronov. ad Taciti Ann. l. xiv. 2. Dukerum ad Florum l. 1. c. 3. *Miram in modum exercita juventute*, ubi in uno Msto e contrario reperi *exercitata*. infra c. 3. §. 22. Rectius adduxisset Ciceronem l. y. Tusc. Qu. c. 37. *Asclepiadem ferunt non ignobilem, nec inexercitum philosophum*, ut ex MSS. & Edd VV. quibusdam legebant Schottus, & J. F. Gronov. Observ. l. 11. c. 3. Verum illic nunc palam est, scribendum n. *ignobilem Eretricum*. Retineamus ergo & hic *inexercitatus*, quod ceteri MSS. omnes agnoscunt. Cicero ibid. l. 11. c. 15. *Rudem illum & inexercitatum tironem.* OUD.

³¹ *Inpetu tantum violentum*] *Inpetus* Petrensis, Palatinus *in impetus*. At uterque Leidensis *in inpetu*: quod non damnem. Vide ad l. 1. c. 5. 15. *ut in virtute exercitum fervarent. pro tantum* Leidens. sec. sane. Dein *concitatus* MSS. quatuor. *Concitatatis* Ed. Rom. pro *cecidit* rur-

sus occidit Medic. sec. OUD.

³² *Exploratoribus*] Ed. Rom. *explorantibus. Messonias* Mediceus pr. & Petrensis. *Arfisse* Coll. Voss. conj. & liberis Hillensb. & Medic. sec. OUD.

³³ *C. Caesar*] Praenomen abest rursus ab utroque Mediceo, & utroque Leidensi. Dein pro *angeret* Leidens. sec. *urgetet*. ne audias. loco τδ ob Petrensis ab. OUDEND.

³⁴ *Interfectis omnibus impedimentis*] Vidi, qui legendum censerent, *interceptis omnibus impedimentis*, forte quod iis non placeret, impedimenta dici interfecta. Sed eos ego ad Vegetii caput sextum libri tertii remitto. Ulterius pronuntio, historiae fidem τδ *interceptis* non admitturam; neque enim hic Caesarianorum, sed ipsorummet Afranianorum agitur factum, qui tantum abest, ut impedimenta sua a Caesarianis intercepti permiserint; ut ipsiuer illa intersecerint. Testem do Caesarem ipsum l. 1. De bello civili: *Illi, inquit, & inopia pabuli adducti, & quo essent ad id expeditiores, omnia sarcinaria jumenta interfici jubent.* quo loco suspicor *sarcinaria jumenta*, a Caesare nuncupata fuisse. De quibus nos alibi. STEW. *Interfectis omnibus im-*

impedimentis; ³⁵ ad pugnam descendisset, cont-
nuit

impedimentis. Sic lege secundum omnes MSS. Siewechium & J. F. Gronovium. *Interceptis* locum non habet. Nam hic refertur non Caesarianorum, sed Pompejanorum factum, qui sua impedimenta non passi sunt a Caesarianis intercepti; sed ipsi intercepterunt. Teste Caesare l. 1. bell. civ. c. 31. *Ibi & inopia pabuli adducti, & quo essent ad iter expeditiores, omnia sarcinaria jumenta interfici jubent.* Nimirum *Impedimenta* occidi offendit ignaros. Atqui ponuntur & pro jumentis. Caesar. l. 1. b. civ. c. 70. *Impedimenta totius exercitus, cohortesque in castris relictos, servare non possent, quibus interclusis exercitu Caesaris, auxilium ferri nulla ratione poterat.* Vegetius l. III. c. 6. *Impedimenta, saginarii, calones vehiculaeque in medio collocentur.* Operae est adscribere, quae J. F. Gronovius ad hunc locum notaverat. *Impedimenta non modo sunt sarcinae, sed interdum vehicula cum sarcinis & jumentis: aliquando ipsa jumenta.* Caesar l. VII. de bell. Gall. c. 45. *Prima luce magnum numerum impedimentorum ex castris mulorumque produci, eque iis stramenta detrahi, mulionesque cum castidibus equitum specie ac simulatione, collibus circumvehi jubet.* Ubi male Ciacconius *jumentorum*. l. 1. bell. civ. *Desiderati sunt eo die sagittarii circiter ducenti, equites pauci, calonam atque impedimentorum non magnus numerus.* Curtius l. IX. c. 10. *Quum Indiae praefecti, sicut erat imperatum, equorum jumentorumque jugalium vim ingentem ex omni, quae sub imperio erat, regione misissent, quibus deerant impedimenta, restituit.* Ubi pari errore Freinshemius coniecit, *ad impedimenta;* ut intelligantur equi

& jumenta ad impedimenta vehenda. Quasi hi equi & jumenta non sint ipsa *impedimenta.* Tacitus 1. Annal. c. 45. *Ut jam jamque iturus, legit comites, conquistavit impedimenta, adornavit naves.* Non sunt sarcinae, ut idem Freinshemius interpretatur: neque enim illae *conquiri* dicuntur, sed jumenta & vehicula. Suetonius hoc ipsum dicit, *vehiculis comprehensis.* c. 38. Eidem sic *impedimenta.* Calligula c. 51. *Properere versus ad pontes, ut eos calonibus & impedimentis stipatos reperit.* Lege 28. Cod. Theodosii de erogatione militaris annonae. *A provinciarum rectoribus caveatur, ut tam numeris, quam familiis, nec non impedimentis, praeter eas annonas, quae adaerantur, id tantum in specie tribuatur.* Hoc est. *mililitibus, servis, jumentis.* TENN. Scriberius non legebat *interceptis*, ut putabat magnus Gronovius, sed ita alios legere, hoc verbo ad marginem posito, monere modo voluerat. Exemplis summi viri adde Livium l. XXXVIII. c. 40. *Impedimenta & sarcinas invadunt, caesisque custodibus partim ea, quae in plausuris erant, diripere, partim sub oneribus jumenta abstrahere.* c. 41. *Quum & impedimentorum pars & calorum & milites aliquot cecidissent: ubi patet, clarissime impedimenta vocari jumenta cum sarcinis.* Naque aliter nostri locum cepit Vossius ad Caes. B. G. l. VII. c. 45. OUDEND.

³⁵ *Ad pugnam descendisset*] Quia exercitus, ut essent tutiores, olim montana occupabant, pugnaturo demittebant se in planitiem. Justin. l. xv. c. 1. *Negavit, se in ejus belli praemia socios admitturum, in cuius periculum solus descenderit.* l. XXXVIII.

3. *In Romana bella descendit*
Di

nuit suos, arbitratus alienum ³⁶ dimicationi tempus, quo ^a adversarios & ira & desperatio incenderat.

XII. Cn. Pompejus fugientem Mithridatem cupiens ³⁷ ad proelium compellere, elegit tempus dimicationi nocturnum, ut ³⁸ abeunti se obponeret: atque ita praeparatus, subitam hostibus necessitatem ³⁹ decernendi injecit. Praeterea sic constituit aciem, ut Ponticorum quidem oculos ad-

^a Vulgo quod.

Dicitur & respectu regionum aliorum. Nepos in Aristide. c. 1. *Postquam Xerxes in Graeciam descendit.* in Alcibiade c. 6. *His quum universa civitas obviam in Pyraeum descendisset.* Hinc Ciceroni *descendere* simpliciter, pro venire in forum: quia illud in loco inferiore situm Lucae c. 2. v. 1. *Ἀπέβη εἰς τὴν Ἰουδαίαν, εἰς ἠέραν Δαβὶθ* Nazareth enim humilior. Hinc, expeditio Cyri minoris apud Xenophontem vocatur *ὑποβασίς*. Idem in Agesilao. *Ἐπειδὴ ὁ Πίρρονος πρόσθεν ἦν τῆν Ἐλλάδα διέβη, ἀπιδραχέναι ἐπ' αὐτόν.* TENN. Cui non dicitus Hyas? Mediceus Antiquior *descendissent*; per synthesin, si cui placere possit. OUDEND.

³⁶ *Dimicatio*.] Petrensis *Dimicationis*. Vide ad l. 1. 2. 2. *Dimicandi* Leidenf. sec. pro *quod* Medic. pr. *quoniam*. Petrensis *que*, ut reposui. Dein & ante *quod* ita non agnoscunt MSS. septem, nec Ed. primae. *Incenderant* Medic. pr. *incenderet* Petrensis. OUDEND.

³⁷ *Ad proelium*] Petrensis *ad bellum*: quod fere perpetuum in eo Codice, ut non credam, toties ab auctore *bellum* pro *proelio* usurpatum fuisse, licet sciam passim ab optimis scriptoribus, & in nonnullis quoque nostri lo-

cis eo sensu adhiberi: ut l. 1. II. 2. *commisso bello*. pro *dimicationi* Edd. Rom. & Bonon. cum Leidenf. sec. Vaticano, ac Coll. Voss. pro varia lectione *ad dimicationem*. In Voss. textu, Gudiano, & Mediceo pr. *dimicatione*. OUDEND.

³⁸ *Abeunti*] MSS. *adeunti*. TENN. Mei quoque cum Edd. Romana & Paris. *adeunti*. Quod non capio. Palatin. *ad eum se apponeret*. *Abeunti* & fugienti hosti se opposuit Pompejus, ita ut nocte iter facientes inciderint in ejus exercitum: quomodo quidem haec refert Dio l. xxxvi. p. 24. Nam aliter haec enarrat Plutarchus in Pompejo p. 636. Cum Dione nostrum facere existimem. sed tamen verba haec *ut abeunti s. opp.* vehementer suspecta mihi sunt. Ad fidem historiae simpliciter debuit dixisse & *abeunti se opposuit* vel *ad annem* sive *ad Euphratem se opposuit*. OUDEND.

³⁹ *Decernendi*] Ita Palatinus, Gudianus, Vaticanus, Petrensis, Leidenf. pr. & Coll. Voss. cum Hictorp. ora: Ceteri cum Edd. vetustis e Glossa *decertandi*. Vide supra ad l. 1. 10. 3. *A cupiditate decernendi*. paullo ante *hosti* Leid. sec. OUD.

adversa Luna ⁴⁰ praestringeret ^a, suis autem illustrem & conspicuum praeberet hostem.

XIII. ⁴¹ Jugurtham autem constat memorem virtutis Romanorum, semper inclinato die committere proelia solitum, ut, si fugarentur sui, obportunam noctem haberent ad delitescendum.

XIV. Lucullus adversus Mithridatem & Tigranem, ⁴² in Armenia majore apud Tigranocer-
tam,

^a Vulgo PERSTRINGERET.

⁴⁰ *Perstringeret*] Si Luna adversa perstrinxit oculos Ponticorum (quod & Plutarchus in Pompejo, Orosius tradiderunt) male Keuchenius adfert ex Floro l. 111. c. 5. *Quum a tergo se hostibus, a facie Romanis praebuisset.* Nam ratio contrarium sensum requirit. Luna in partibus, quippe quasi commilitans, quum a facie se hostibus, a tergo Romanis praebuisset; Pontici per errorem longius cadentes umbras suas, quasi hostium corpora petebant. Sic me conjecisse liquido jurare possum, antequam Freinshemium inspexeram, qui in eadem ivit. *Perstringi* fulgoribus oculi dicuntur, cum eorum acies illis stupet & lassescit. Cicero per similitudinem ad Bruttum epist. 18. *Splendore falsi honoris obiecto aciem boni ingenii perstringi posse confidunt.* Lucilius l. xxx. Satyr. 97.

Praestringatque oculorum aciem splendore micanti.

Nonius. *Praestringere* est valde stringere, claudere. TENN. Adversam Ponticis fuisse lunam, e-
jan Dio testatur. MSS. tamen Flori retinent illic vulgatum, & adi Cl. Dukerum ibidem. Dum autem Tennulius Keuchenium carpit, ipse non levio-
rem sane

committit errorem, & facit, ut Florus nequeat intelligi. Si enim Pontici a facie habuerunt lunam: quomodo tum potuerunt videre umbras suas? Quod Lipsius & alii bene adverterant: unde ejiciebant etiam suas. Ceterum Gudianus, Leidensis pr. & Mediceus antiquior *praestringeret*, non *perstringeret*; verius omnino. Vide collectanea ad Lucan. l. 1. 154. *obliqua praestringens lumina flamma*, atque hoc modo ubique ex MStis lege, ubi de fulgore lunae, flammae, fulminis, aliorumque meteororum fit mentio. OUDEND.

⁴¹ *Jugurtham autem*] A duobus Reg. & uno Hill. omittitur *rd autem*. Quae particula locum non habet. TENN. Mei omnes praeter Gudianum servant, non concinne. f. *regem*. Quod autem noster soli Jugurthae tribuit, testatur Nic. Damascenus Masfylorum in Libya institutum esse, ut nocte pugnent. V. p. 518. E-
dit. Valef. Mox *bellum rursus pro proelia* in Petrensi. OUD.

⁴² *In Armenia majore*] Leidensis pr. Vaticanus, & Mediceus pr. cum Edd. Rom. & Bonon. *in Armeniam majorem*. Vide, quae congesti ad l. 1. c. 3. 5. *In Hispaniam victum exercitum*. Omnes constanter retinent ablativum cap. 2. §. 4. OUD.

48 *Quin*

tam, quum ipse non amplius ⁴³ quindecim millia armatorum haberet, ⁴⁴ hostis autem innumerabilem multitudinem, eoque ipso inhabilem, ⁴⁵ usus hoc ejus incommodo, nondum ordinatam hostium aciem invasit, atque ita protinus dissipavit; ut ipsi quoque reges, abjectis insignibus, fugerent.

XV. ⁴⁶ Tiberius a Nero adversus Pannonios, quum

a Vulgo CL. TIBERIUS N.

⁴³ *Quindecim*] Ut passim fieri solet, variant hic auctores in militum numero. Plutarchus Lucullo p. 509. Αὐτὸς δὲ τίσσaras καὶ εἴκοσι σπείρας ἀναλαβὼν ἐν αἷς ἔπλασε ἡσαν μύρια ὀκτακτῶν καὶ τὸς ἵππους ἀπαντας. καὶ σφινδονήτας, καὶ τοξότας περὶ χιλίας ἑκάστη. Appian. B. Mithrid. p. 381. ἰσράτευι σὺν δύο τέλεισιν ἐπιλέκτοισι, καὶ ἰπασίσι πενταχοσίοισι. Augent numerum Eutropius l. vi. c. 9. & Rufus Brev. c. 15. dantes Lucullo octodecim millia armatorum: quibus locis ex MSS. rescribi debuit *Tigranocertam*, pro *Tigranocerta*. Latini omnes. & noster aliquoties. consentientibus ubique MSS. τὰ Τυγρηνόκερτα extulerunt *Tigranocertiam* quasi a nominativo singul. *Tigranocerta* praeter Tacitum, qui l. xiv. & xv. Annal. *Tigranocerta* in plurali & a *Tigranocertis* habet. Consule Geographos. OUD.

⁴⁴ *Hostis*] MSS. septem *hostes* sed obstat τὸ *ejus*: quod tamen delent quoque Hillensb. & Ed. Paris. ac Mediceus sec. in quo *hujusmodi*. pro *autem* est *vero* in Edd. Rom. ac Bonon. in duobus MSS. non adest. Deinde in *proximis* exhibet Palatinus, non *protinus*; mox ut ipsi quidem r. uterque Mediceus, & Edd. primae. OUDEND.

⁴⁵ *Usus incommodo*] h. e. Regum incommodum verrens in suum commodum. Vellejus l. 11.

c. 51. *Sua & celeritate & fortuna C. Caesar usus, nihil in mora habuit, quo minus & cum vellet, ipse exercitusque classibus perveniret.* Sallustius c. 38. Jug. *Nox atque praeda castrorum hostis, quo minus victoria uterentur, remorata sunt.* TENN.

⁴⁶ *CL. Tiberius Nero*] Τὸ CL. delent omnes MSS. habent plerique T. Nero. TENN. Ineptissime vulgo editur, *Cl. Tiberius*: Quasi *Claudius* esset praenomen; & *Tiberius* gentile. cum plane contrario rem se habere quivis sciat. Debuerat saltem gentile totum fuisse expressum *Claudius*. quomodo si scriberetur, defendi posset eo, quod nomina gentilia, ut cognominibus praenomine destitutis, sic etiam praenomibus aliquando anteponantur. Vide Cl. Dukerum ad Flor. l. 11. c. 11. §. 11. & jam ante Ill. Spanhem. de usu num. Diff. x. p. 551. T. 11. Ed. ult. *Cl.* abest quoque ab omnibus vetustioribus meis; & Ed. Paris. rectissime. Fuit enim *Tiberius Claudius Nero*, adoptatus ab Augusto; & ejus in imperio Successor, qui apud scriptores vulgo tantum appellatur *Tiberius Nero*. Bellum hoc Pannonium gessit Augusti auspiciis, quod testantur Ovidius, Suetonius, Dio, Vellejus, alique. In Mediceo antiquiore *Claudius Nero*. melius certe vulgato. In altero *C. Claudius Nero*. M^{ss}.

quam barbari ⁴⁷ feroces in aciem, oriente statim die, processissent, continuit suos, passusque est, hostem nebula & imbris, qui forte illo die ⁴⁸ crebri erant, ⁴⁹ verberari; ⁵⁰ ac demum, ⁵¹ ubi fessum stando & pluvia non solum ⁵¹ animo, sed &

a Vulgo ut.

rifice in Leidensi sec. *Lucullus ad-versus P.* Si quis velit *Tib. Claudius Nero* per me licet. OUD. De anastrophe nominis gentilis ac praenominis vide ad Sueton. *Tiber. c. 2. Claudius Appius Regillanus.* & ad Caesar. *L. 1. B. G. c. 2.* quosque ibi laudavi. Noster quoque scripsit *L. 1. c. 2. Ex. 2. Fabius Caeſo. IDEM. Cur. post.*

⁴⁷ *Feroces*] Non agnoscunt hanc vocem uterque Mediceus, nec Edd. Italicæ pro *hostem* vitiose in Edd. Wechelii est *sues*. *Et utri us illo* in Mediceis, & Edd. Italicis quoque.

⁴⁸ *Crebri erant*] Unus Hill. *Crebuerant. TENN. Leidensi. sec. creberant. Crebuerant* a *Crebesco*, ut passim in MSS. vetustissimis legitur, non *crebesco*. Vide Marut. ad Cicer. *Epist. 20. Fam. l. VII. Virgil. l. III. Aen. 530. Crebescunt optatae auræ.* sic Hei sius, vulgo *crebr.* *Crebuit*, non *crebruit*, e MSS. scribendum pro *crevit* in Vegetii *Proœmio*, & alibi. Hic tamen rectius videtur *crebri erant*. Pluviae modo copiam, non incrementum voluit notare auctor. OUD. Cod. Scriverii *auratus crebuerant*, bene, si quidem mutandum aliquid censet. male in aliis *crebuerant*. Non enim Latine dicitur *crebesco*, quod olim putavi, sed *crebresco*: uti latius disputavi ad Sueton. *Caes. c. 79. fama percrebruit. IDEM. Cur. post.*

⁴⁹ *Verberari*] Seneca *l. IV. Natural. c. 8. Quaecunque depressa*

*sunt, minus ventis verberantur. Idem. Quibus terræ & terris vicinis pulsantur. Lucretius. Verbera ventorum. TENN. Unus Cantabrig. vexori e Glossa, quamvis noster ita *l. IV. 7. 30. Imbre continuo veratum exercitum. Virgil. l. IX. Aen. 669.**

Verberat imber humum.

Tibull. l. 2. 7.

te verberet imber.

ubi vide Broukhus. OUD.

⁵⁰ *Ac demum ut*] M. d. c. pr. at. deinde MSS. quinque & Ed. Par. ubi septem cum eadem Edit. quod reposui. OUD.

⁵¹ *Animo, sed & lassitudine deficere*] Plus ergo est *lassitudine*, quam *animo deficere*? At qui, quæso, fessi animo deficere possunt, nisi præ lassitudine? Ineptum ergo hoc incrementum est. Debit auctor potius dixisse *ubi fessum stando & pluvia non solum lassitudine, sed & animo deficere*. quod si in MSS. esset, libenter amplius crederem. Nunc, cum *animo* desit in utroque Leidensi, Oudiano, Palatino, Petresii. Mediceo vetustiore, ac Coll. Voss., putem, facile hanc vocem abesse posse. Animadvertit hostem non modo fessum, sed ita defatigatum, ut lassitudine deficeret. Vel forsitan verba auctoris comuta sunt vehementius, & scribendum, *ubi fessum non solum stando, sed & pluvia l. deficere. vel fessum pluvia n. f., sed & stando l. Quid-*

& lassitudine deficere animadvertit, signo dato, adortus superavit.

XVI. ⁵² C. Caesar in Gallia, quia compererat, Ariovisto, Germanorum regi, institutum, & quasi ⁵³ legem ^a esse militibus non pugnandi, decrescente Luna, tum potissimum acie commissa, inpeditos religione hostes vicit.

XVII. Divus Augustus Vespasianus Judaeos ⁵⁴ Saturni die, quo ⁵⁵ eis nefas est quidquam feriae rei agere, adortus superavit.

XVIII.

^a Vulgo sine τῆ̄ ESSE.

quid sit, non dubitem, quin vulgata ab auctore non sint profecta. Pro *sed* & l. Palatin. & Edd. Rom. ac Bonon. *sed* l. omissio τῆ̄ &. quod obvium esse apud Latinos auctores, monendum fuit ad l. 1. 3. 10. *non mutavit tantam statum belli, sed subiecit.* Frequens haec omisso est in MSS. Vegetii. sic & vel etiam in plerisque Codicibus a me visis abest l. 1. c. 4. 10. 18. l. 11. 8. 9. l. 111. c. 6. l. IV. 7. 8. 27. OUD.

⁵² C. Caesar] Ex more deest rursus praenomen in MSS. quatuor, & Edd. pp. dein *conceperat* Leid. pr. & uterque Leidensis inepte *Romanorum regi.* vide ad c. 6. §. 4. OUD.

⁵³ *Legem militibus*] 3. Reg. 3. Hill. clamant, τῆ̄ *militibus* esse subiectum, *Legem esse non p. exhibent.* De hac re Caesar ipse l. 1. Bell. Gall. c. 50. *Non esse fas Germanos superare, si ante novam Lunam proelio contendissent.* Idem Tacitus affirmat German. c. 11. *Coerunt, nisi quid fortuitum & subitum inciderit, certis diebus, cum aut inchoatur Luna, aut impletur.* Ob eandem causam Lacedaemonii reprehenduntur apud Thucydidem l. 1. f. 23. & laudantur Athe-

nienfes, quorum erat institutum. *Μήτε ἰορτὴν ἄλλοις ἠγείσθαι, ἢ τὰ δίαγια πράξαι. Ἐμπορὰν τε ἐχῆσαι ἡσυχίαν ἀπράγμονα, ἢ ἀσχολίαν ἐπίποιον.* Apposite ad hunc locum Scholiastes *ἀνίστασθαι εἰς τὰς Λακωνίας, οἵτινες ἐν ἰορτῇ καὶ ἱερῶν τευον.* Illos plenilunii religione retentos docet Herodotus l. VI. ne Atheniensibus contra Darium auxilium ferrent. Lex Lycurgi in hanc rem apud Lucianum de Astrologia. *Μυθαμενὰ μὲν εἰς πόλεμον προχαίρειν, πρὶν τὴν Σελήνην πλήρη γενέσθαι* TENN. MSS. mei ad unum omnes, & Edd. veteres addunt τὸ *esse*: quod idcirco adjeci. sed vocem *militibus* retinent Medicei, & Edd. Italicae. Ariovisto regi erat institutum, & q. lege militibus id vetitum. quare tutius retinetur. *lege* Hillensb. & Ed. Paris. unde quis posset conjicere, *institutum esse, quasi lege stabilitum*: de hoc more videndi etiam Plutarchus in Caesare, & Dio l. xxxvi. quos adscripsit margini Scriverius. OUD.

⁵⁴ *Saturni die*] Sic & Pompejus Hierosolyma expugnavit, quia Judaei nolebant se defendere Sabbato, Dione teste in Pompejo. Sabharum quia praecipua caeremonia colebant, etiam junio sacrasse [ut ait Justinus l.

XXXVI.

XVIII. ⁵⁶ Lyfander Lacedaemonius adversus Athenienses apud ⁵⁷ Aegospotamos a instituit certo

a Vulgo AEGOSPOTAMUM.

xxxvi. c. 2.) Judaei gentilibus credebantur. Hinc alludit Augustus Sueton. c. 76. *Ne Judaeus quidem, mi Tiberi, tam diligenter Sabbatis jejunium servat, quam ego hodie servavi.* Ad quem locum videndus Casaubonus. Caeterum ipsi Romani non fuere liberi ab hac superstitione. Festus. *Dies praeliacres appellantur, quibus fas est, hostem bello lacessere.* Erant enim serice quaedam publicae, quibus nefas fuit id facere. Cato de jure civili. *Per ens dies (religiosos quos appellabant) non cum hoste manus conferebant, non exercitus scribebantur, non comitia habebantur; neque aliud quicquam in Republica, nisi quod ultima necessitas admonebat, administrabatur.* Gellius l. v. c. 17. ex Verrio Flacco. *Quotiens belli gerendi gratia res divina postridie Calendas, nonas, idus a magistratu Populi R. facta esset, ejus belli proximo deinceps proelio republicam male gestam esse.* TENN.

53 Eis] Vaticanus eos.

56 Lyfander Lacedaemonius adversus Athenienses] Ad Polyaeum l. i. c. 45. §. 2. in *Αἰγὸς ποταμῶν* &c. summo viro Il. Casaub. locus hic videtur mancus; quare arbitratur, emendandum *Dux Lacedaemoniorum.* Non quod Lyfander Lacedaemonius non fuerit genere (Laconem enim fuisse, apud omnes constat, & sic nostro l. i. 5. 7. iv. 19. *Lyfander Lacedaemonius,*) sed quod sine dubio crederet vir magnus, *adversus* ita simpliciter poni non posse. At vero, tantorum manuum pace dixerim, errat. Nam sic solet saepius noster, & verus est mos, ut ita nude adjiciat *adversus*, subintel-

ligens *bellum gerens*, vel simile quid. Consule omnino, quae congestimus exempla ad l. i. c. 5. §. 12. Stulte autem in Leidenii sec. & Ed. Rom. legitur *Alexander.* OUD.

57 Apud Aegospotamum] Alii *Aegospotamon*, quidam *Egeopotaneos*, nonnulli *Aegopotamos*. Ego secutus sum Stephanum, cui *αἰγὸς ποταμῶν* (sonat Latinis *caprae flumen*) oppidum ad Hellepontum est, a vicino, ut puto, flumine nomen habens, qui Aegos vocatur: Plin. c. 58. l. ii. & c. 11. l. iv. & ad ejus ostia scimus classem Atheniensium a Lyfandro captam fuisse. vide *Plutarchum* in *Lyfandro*. *MOD. M.S.* 4. Reg. 3. *Hill. Egeopotamos, L. Aegospotamon.* Amat enim Frontinus Graeca vocabula Graecis terminationibus efferre. Civitas est ad Hellepontum, a vicino flumine, cui nomen *Aegis*, appellata. Plinius l. ii. c. 58. & l. iv. c. 11. ad ejus ostia Lyfander cepit classem Atheniensium. *Plutarchus* in *Lyfandro*. *Nepoti* c. 1. *Lyfandro*. c. 8. *Alcibiade*. c. 1. *Conone*. appellatur *Aegis flumen*. Vide *Stephanum*. Notandi hic sunt gradus imperii Atheniensis; cujus summa gloria fuit proelio ad *Salaminem*; virium debilitatio in *Seci* a & ad *Ephesum*; Interitus ad *Aegospotamon* contigit. TENN. Labet hic adscribere *Keuchenii* sententiam. *Nil verius est, quam Aegospotamum referendum, vel Aegospotamos, Graecorum forma. Nam hi communiter αἰγὸς ποταμῶν vocant, quem fluvium Ἰσθμῶν Aegospotamum, Aegospotamos, vel Aegis flumen. Sic αἰγὸς Ἰσθμῶν, Caprae fluvius, aut Caprae fluvii; cum sit unicus fluvius.*

to tempore infestari naves Atheniensium, deinde

vint. Haec ille. Primo errat Modius; quod scribat, Stephano hanc urbem vocari αἰγὸς ποταμῶν: cum audiat ei pluraliter ποταμοί. Quomodo ego quidem arbitror, omnes Graecos semper hoc nomen extulisse, non in numero singulari. Nam rarissima sunt exempla illius numeri, & mea quidem sententia corrupta; atque in pluralem reformanda. Ortelius ex Xenophonte citat singularem; sed vel fallit, vel fallitur Cl. Vir. αἰγὸς ποταμῶν non uno loco vocat Xenophon. l. 11. hist. Gr. p. 455. 456. Doct. Pinedo ad Stephanum producit locum Herodoti ex l. 1x. c. 118. sed ibi nunc opera Celeb. J. Gronovii ex Cod. Mediceo legimus ἐπὶ αἰγὸς ποταμῶν. Apud Philostratum l. 1. c. 2. V. Apoll. Tyan. πρὶ αἰγὸς ποταμῶν est in Editione Aldina, ut monuit me Cl. Wesselingus. Sed MSS. & sensus flagitant, ut legatur ποταμῶν, quomodo jam edidit Olearius; simul tamen tam singularem ποταμῶν, quam pluralem probans, & in testimonium advocans Diogenem, & Ammianum Marcellinum l. xxii. Diogenes enim Laërtius l. 11. Sect. 10. eandem rem narrans πρὶ Α. ποταμῶν habet, ut nunc quidem circumferitur. Sed cur vulgatis editionibus magis fidem habebimus, quam Stephano; in cuius Ed. exstat ποταμῶν, ut testatur Menagius, qui itidem nullo tibicine nixus utrumque probat? Theodoret. Graec. Aff. cur. p. 59 Ed. Sylb. ἐν αἰγὸς ποταμῶν; at alii MSS. ποταμῶν. Denique corrupto loco Scylax, indicante mihi eodem Cl. Wesselingo p. 68. Ed. Groni. Ἐπὶ αἰγὸς ποταμῶν Κρήσα. Celeb. H. Vos. visus legit ποταμῶν: Sed nemo non videt, faciliorem esse emendationem ποταμοί. Porro hinc fal-

luntur Olearius, & omnes hic interpretes; cum statuunt, a Latinis in singulari Aegospotamum dictum fuisse. Aliter se res habet. Non propterea tamen, quod vult Pintianus ad Melam l. 11. c. 2. §. 75. flumen Aegos mutandum est in fluvium. Romani enim Latine hanc urbem exprimentes singulari numero sunt usi, ut ex Plinio & Nepote ad Lyfandri vitam observavit Lambinus. At vero illi, qui Graecam retinent vocem, in plurali etiam esse debuerunt, quali unum esset vocabulum Aegospotami, ut Philippi, Pompeji &c. In accusativo Aegospotamos; atque ita hoc loco praeter Gudianum exhibent MSS. omnes, & Editio Romana, Hitorpii, ac Parisiensis, nisi quod in plerisque sit pro Aegos Egeo. Neque aliter Ammianus Marcellinus, non in singulari, ut Olearius scribit, l. xxii. c. 8. Cherronesum pulsat & Aegospotamos. Hinc corrigendus Ampelius Lib. Memor. c. 14. de Lyfandro Classem Atticam apud Aegospotamos oppressit. vulgo Aegoes primus. Oud.

58 [Infestari] Sic omnes editi. nec in scriptis aliqua varietas. Dubitares tamen, an auctor dederit infestare, ut clat Casaubonus. v. l. 1. c. 4. §. 5. instituit reducere. §. 8. assidue producere & reducere instituit; deinde in eandem persuasionem hoste perducto &c. §. 9. instituit immittere. & saepius. Ne tamen in textum recipiam infestare, vehementer me monet similis locus l. 111. 2. 1. circumiri muros frequenter omnibus copiis instituit, eademque reducere in castra: hinc MSS. circuire. l. 111. c. 2. 10. apparere paucos instituerunt. Sic MSS. vulgo disposuerunt. Dicitur ergo instituit facere & fieri. v. etiam l. 1v. 1. 13. 14. Oud.

inde revocare classem. ⁵⁹ Ea ^a re in consuetudinem perducta, quum Athenienses post digressum ejus ⁶⁰ ad contrahendas copias dispergerentur, extendit ex consuetudine classem, & recepit. Tum hostium maxima parte ex more dilapsa, reliquos adortus ⁶¹ cecidit ^b, & universas naves cepit.

C A P.

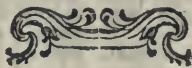
^a Vulgo qua. ^b Vulgo occidit.

⁵⁹ *Qua re*] Rescripsi *ea re* si-
de plurimorum Codicum. paullo
ante bene *dein* tres, unus *de-*
num. *Ducta* pro *perducta* Me-
dicei, & Edd. Italicae. Mox
dispergerentur Leid. sec. & in
consuetudine. post *cum* Medic.
pr. Leid. sec. & Ed. Rom. ac
plerique male *delapsa*. OUP.

⁶⁰ *Contrahendas copias*] Xe-
nophon l. 11. H. Gr. p. 456.
τά τε οὐρα πρὶν ἄνδρα. Co-
πιαὶ ergo hic notant comnea-
tum, & quaecumque ad victum
pertinent, ut l. 111. c. 4. §. 3.
qui copiis abundabant, petiit, ut
comneatus ministrarent. c. 15.
§. 6. *copias, quibus diurnam*
sustinerent obsidionem. Sed vi-
de, num huic rei conveniat ver-
bum *contrahere*. Suppositum hoc
ab iis, qui crediderunt, agi de
militum turba; Sed ad eam con-
trahendam non dispergi deberent.
Et nullus veterum hoc tradidit,
neque potuit, nam hic ultimae
Atheniensium virium aderant reli-
quiae. forte *corradas* vel *com-*
parandas, vel *congerendas*. Curt.

tamen l. v. 6. 9. *jumenta & ca-*
melos contrahi iussit. Sed & hoc
de animalibus. OUP. Nihil nunc
mutandum censeo. De *copiis*
pro comneatibus omnis generis
vide ad Caes. L. 1. B. G. c. 31.
agros & cultum & copias Gallo-
rum. De *contrahere* pro conge-
rere, & colligere adi ad Suc-
ton. III. Gramm. c. 24. *multa*
exemplaria contracta emendare.
IDEM *Cur. post.*

⁶¹ *Occidit*] Melius Petrensis,
& Leidens. pr. ut reposui, *ceci-*
dit, applaudente Cl. Wasse. v. ad
c. 1. §. 6. *inermesque aut ceci-*
dit, aut cepit. & quoque deest
in MSS. quinque. Palatin. *uni-*
versasque. Ceterum non univer-
sas naves captas esse, sed novem
cum Conone evasisse, auctores
sunt Xenophon l. 11. H. Gr. p.
456. & Plutarch. in Lys. p. 439.
ac Justin. l. v. c. 6. Polyæn.
unam tantum, sc. *πράμων* eva-
sisse ait. Qui sine dubio cum
Frontino & Corn. Nepote Co-
nonem statuerunt, huic proelio
non interfuisse. OUP.

CAP. II.

De loco ad pugnam eligendo.

EXEMPLUM I.

M Curius ^a, quia ² phalangi regis Pyrrhi ³ explicitae ^b resisti non posse animadvertibat, dedit operam, ut in angustiis confligeret, ubi ⁴ conferta sibi ipsa esset impedimento.

II.

^a Vulgo M. CURIUS.^b Vulgo EXPLICATAE.

I M. Curius] Exhibendum iterum curavi M. sive Manius. ut debet. pro vulgato M. sive Marcus. vide ad l. 1. c. 8. 4. OUD.

2 Phalangi] Uterque Leidenses, duo Cantabrigienses, Palatinus. Medicei, & Hillensberg. cum Edd. Romana, & Parisiensi. phalangae seu phalange. ut c.

III. §. 17. phalangam pro phalangem. Quod non nemini placere possit: quia solent posteriores Latini scriptores ex Graecorum accusativo facere nominativum, cuius rei exempla ubivis sunt obvia. Verum non ita solet azero noster, qui semper ipsas Graecorum terminationes exprimere amat: ut lingulis fere paginis animadvertimus. Quare phalangi hic retinere satius est & c. III. §. 17. scribere phalanga, ut est in antiquissimo Suetonii Codice MSto Neron. c. 19. phalangem c. 4. §. 20. apud nostrum etiam MSS. habent. Aliud quid est phalunga, de qua vide ad Munc. Felic. c. 3. Vide plura ad c. 3. 6. Persida: ubi vulgo Persidem & Persidam. OUD.

3 Explicitae] Sic omnes editi, praeter Hitorpianum, qui cum omnibus MSS. praebet Explicitae. Phalangem in angustiis non bene confligere apparet ex ejus descriptione, quam dedit Polybius l.

XVII. Vir armatus in ipsa concertationis densitate tribus pedibus firmus perstat. magnitudo autem hastarum secundum primam basin sedecim, secundum convenientiam autem veri & recti quatuordecim cubitos habet, & ex illis quatuor per spatium internarium, & aequilibrium posterioris partis, dum in prociectu stat, adimuntur: manifestum est, quod decem cubitis hasta necessario ante cujusque armati corpus praemineat, quando ambabus manibus in hostem libratur. Hinc autem accidit, ut aliae hastae ante secundam, & tertiam ac quartam; aliae quintam seriem eorum, qui praecedunt in acie, duobus cubitis praemineant. Si quidem phalanx proprietatem & densitatem suam secundum ordinem, & retro a latere stantium habuerit, Phalangis quoque numerus, quem octo millium fuisse constat ex Vegetio 2. 2. non admittit angustias in conflictu. TENN. Non viderat Tennulius Editiones veteres. Nam in Rom. Bonon. Paris. & Wechel. itidem, ut in MSS. praeter Leid. sec. editur explicitae; ut rescripti. Dein angustiis Arcerianus male. OUD.

4 Conferta sibi ipsa esset impedimento] Atqui debet esse conferta, si vim suam exercebit, quod

II. Cn. Pompejus in Cappadocia elegit castris
 5 locum editum: unde, 6 adjuvante proclivo a in-
 petum militum, facile ipso decurſu Mithridatem
 ſuperavit.

III. 7 C. Caefar adverſus Pharnacem, Mithri-
 datis filium, dimicaturus, in colle inſtruxit a-
 cciem; quae res expeditam ei fecit victoriam.

Nam

a Vulgo PROCLIVIO.

quod clare docet Livius l. XLIV. c. 41. *In medio ſecunda legio inmiſſa diſſipavit phalangem; neque ulla evidentior cauſa victoriae fuit, quam quod multa paſſim proelia erant, quae fluctuantem turbarunt primo, deinde diſſecerunt phalangem; cujus conſertae & intentis horrentis haſtis inole- rables vires ſunt.* Curtius l. III. c. 2. *ſed Macedonum acies torva ſane & inculta, clypeis haſtiſque immobiles cuneos, & conſerta robora virorum tegit. Ipsi phalangem recant &c.* Quare ita ſumenda hic loci haec vox eſt, ut adeo ſpiſſata fuerit phalanx, & in globum coacta, ut haſtas expedire nequiverint, caeque con- fuſa ſtruce ſefe implicuerint & con- ſeruerint. niſi forſan huic praeſe- ras ipſum conſerta, quod eſt in Hillenſb. & Ed. Pariſienſi. Cur- tius l. IV. c. 3. *Conſerta navigia in turbido regi non poterant.* Conſule, quae de his participiis dixi ad Lucanum l. III. 575. *Conſerta cadavera. Medicei conſerita.* Dein ſibi ipſi inelegantius MSS. & Edd. quaedam. OUD.

5 *Locum caſtris editum*] MSS. omnes concinnius *elegit caſtris locum editum*; ut edidi. In Me- diceo pr. & Edd. Rom. Bon. Pa- riſ. *in caſtris l.* forſan reliquit auctor *in caſtra i. e.* ad caſtra facienda. Adi & hic Collectanea ad Lucan. l. II. 151. OUD.

6 *Adjuvante proclivo*] Sic Ste- wachius, Scriverius, Keuchenius

ediderunt; cum Hittorpius, 4. MSS. Regii, 3. Hill. & Voſſia- nus optime *Proclivo*. Ut imbe- cillus, imbecillis, acclivus & ac- clivis, aliaque ſecundam & ter- tiam terminationem admiſiunt. Plaut. in milite glorioſo. *Feciſti modo mihi ex proclivo palam rem.* TENN. *Proclivo* etiam Petrenſis, Palatinus, Leideneſes, & Ed. Pa- riſienſis. Veriſſime. Gloſſae: *Pro- clivum, ex-ocipis.* Arceriauus *pro- clivi*. Sanutus tamen cum reli- quis *Proclivio*. *Proclivia* ſic ad- hibet Claudianus. Sed *proclivo* omnino placet. *Omnia procliva ſunt* apud Senecam: & ſic MSS. nonnulli in Hirt. B. Afr. c. 10. *omnia ſibi procliva.* vulgo *procliv- ia*. Apulej. l. IV. *Metam.* p. 65. Ed. Pr. *contra proclivum mon- tis attigui.* Sic enim optime Co- dex Orvillii. *contra proclive* vul- go. *Proclive* typographi forſan vitio pro *proclivo* citat Cl. Bur- mann. ad Valer. Flacc. II. 528. Dein Medic. ſec. *impeditum mili- tem, & diſcurſu* Edd. primaee, ſenſu obſtante. OUD.

7 *C. Caefar*] Duo MSS. & Edd. pp. non exhibent praeno- men. Mox *impeditam* Mediceo- rum unus. pro *fecit* Petrenſis *d- dit*. Idem *expedita* pro *ex edito*. In Leid. pr. *barbarus* non occur- rit. Agnoſce librariorum hallu- cinationes, & ipſam rem vide apud Hirt. B. Alex. c. 73. & ſeqq. OUD.

Nam pila, ex edito in subeuntes barbaros emissa, protinus eos averterunt.

IV. ⁸ Lucullus adversus Mithridatem & Tigranem, in Armenia majore apud Tigranocertam dimicaturus, collis proximi planum verticem raptim cum copiarum parte adeptus, in subjectos hostes ⁹ decucurrit ^a, & equitatum eorum a latere invasit, ¹⁰ aversumque, & eorundem partem

^a Vulgo DECURRIT.

⁸ Lucullus] Hillensb. *L. Lucullus*. Petrens. addit *Consul*. Sed male. Hoc enim magistratu tunc nonungebatur. ut hic, ita c. 1. §. 14. *raptim* deest in Leid. fec. plerique *parte cop.* OUD.

⁹ *Decurrit*] Rescripsi hic quod *decucurrit* fide quatuor MSSorum, & Ed. Paris. Vide Keuchonium, & supra ad 1. 5. 15. *ab latere* Mediceus pr. ut semper fere in illo Cod. *ab tergo.* OUD.

¹⁰ *Aversumque & eorundem partem p. perturbantem*] Sic video partim ex libris, partim de conjectura recte emendasse, cum legeretur pessime, *adversumque & eorundem partem peditum turbantem insequutus*. pessime, inquam. quod ego correxi. cum *perturbantem* in quadam editione invenissem, litera una ex voce *adversumque* abjecta. MOD. De hoc loco Palmerium quoque consului, videreturne commodius legi, *& eorundem pariter peditum perturbantem*. Ille, quamquam conjecturam meam non improbaret, malebat tamen scribi *& eorundem in arcto peditum perturbantem*. Utrum voles, eligito, adhibetoque Appianum de bello Mithridatico, & Plutarchum in Lucullo: ubi traditur, Lucillum Thraces Galloque equites in Tigranis cataphractos ex transverso Romanorum impetu, sese gravissimosque armis equos inter suo-

rum peditum agmina praecipitasse: eaque re impeditum universum exercitum, non tam insequendum, quam caedendum fuisse. Victoriā illam adeptus Lucullus pridie nonas Octob. die alioquin nefasto, quod eodem Scipio cum Cimbris congressus exercitum Romanum perdidisset. STEW. *Aversumque* &c. Ita Modius, cum antea esset, *adversumque & eorundem partem peditum turbantem inf.* Vide & Stew. ch. SCRIV. Quatuor Regii & 3. Hill. *P. dites. Perturbantem.* unus Reg 2 Hill. *Proturbantem.* Peditem *proturbat* eques, quando *proterit*. STEW. wechius conjecerat. *Et eorundem pariter peditum perturbantem.* Palmerius. *Et eorundem in arcto peditum perturbantem.* Appianus de bello Mithridatico, & Plutarchus in Lucullo memorant, Tigranis equites cataphractos fuisse, eamque gravem armaturam causam cladis. TENN. Corruptissimus locus, quem tamen veterum librorum ope corrigi posse statim patebit. Primo *aversum* bene restituit Modius, non autem primus ita legit: nam jam ita scribitur in Edd. Rom. Bonon. & Paris. ipsa ratione hoc dictante. v. Ex. praec. & ad C. III §. 3. *invasumque* uterque Mediceus dant. Dein & deest in Palatino, & Vossiano, qui cum Gudiano habet *eorum.* pro *partem* Palatin. Vossian. Cantabr. Bibl. pub. & Me-

tem pedites proturbantem ^a infecutus, clarissimam victoriam retulit.

V. " Ventidius adversus Parthos non ante militem

^a Vulgo PEDITUM PERTURBANTEM.

Medic. pr. pro varia lectione *partiu. parte* idem Mediceus, Vaticanus. Leidensis prim. duo Cantabrigienses, & Edd. Rom. Bonon. ac Parisiensis. *peditem* in nullo veteri libro est. Sed *pedites*, excepto Palatino, qui praebet *peditem*. Tandem *perturbatione* Edd. primae, *perturbatam* Ed. Wechel. at *proturbantem* Leidensis primus. *perturbante* Vatican. Jam Plutarchi verba hac de pugna audiamus in Lucullo p. 510 *καὶ γὰρ οἱ καταβολαῖοι ἰδίξαντο τὰς δουλεύς, ἀλλ' ἀλαλίζαντες καὶ φύγοντες ἀσπίδα πάντων ἐνεσταν αὐτῶς καὶ τὰς ἵππους βαρῆς ὄντας τις τῶν τιζῶν ὄσλα, πρὶ ἀρξασθαι τι. ὁ ἰκίνας μύχης. ὥστε μὴ τι τραύματ' ἔγενοντο. μὴδ' αἵματ' ἴδοντ' ἢ ἠττάσθαι τὰς τοσαύτας μυριάδας ἢ δὲ πάλαι φόντ' ἢ δὲ φωνῶνται ἰγνῶς, μάλλον δὲ βυλομένοι φύγοντ, ἢ γὰρ ἰδίξαντο &c.* Unde putem, necessario hic legendum esse, *aversumque, & equorum proritu pedites proturbantem infecutus*, vel, si vis, *peditem proturbatum*. Sed priori MSS. inpenitus favent. lib. 11. c. 4. § 12. *Equi peditem quoque suorum ordines protriverunt.* Caesar B. Gall. l. VIII. c. 48. *Comptures hostium magna nostrorum impetu percussi* (sic MSS. & Ed. prima: vulgo non bene *pulsi*) *vulnerantur, & partim in suza proteruntur* &c. B. Civ. 11. 41. *Equitatus aversos proterere insipit.* & passim. Aut si nove dictum videatur *proritu*, scribi posset *obritu*, quo substantivo usus est Plinius; adeasque J. F. Gronov. ad Livium l. XXVII. 41. *U: storni obterique* (ab equitibus)

priusquam instruantur, possint. Vel denique simpliciter lege *& eorumdem parte peditem proturbatum*: Sed mihi magis placet, quod primum proposui. *Proturbare* autem est dejicere, humi sternere, propellere. Vide N. Heinsium ad Ovid. l. 111. Metam. 80.

Obstantes proturdat pedore silvas.

& quos laudat Socer meus ad Valer. Maximum l. 1. c. 8. *e quo proturbatus.* Interim sic e MSS. edidi, ut intelligi possit auctoris sensus. OUD. In Scriverii Cod. aurato quoque est *parte*. Consule notata quoque ad Caesar. L. 11. B. G. c. 19. *His facile pulsus ac proturbatus incredibili celeritate ad flumen decucurrerunt.* Placet nunc magis *parte peditem perturbatum*: ut in Val. Flacco L. 1. 597. ubi similis confusio; nec non Virgil. Aen. L. x. 301. & semper fer. IDEM *Cur. post.*

11 *Ventidius*] Ventidius Bassus omnium prius despiciatissimus in altissimum dignitatis gradum ascendit. Siquidem cum matre captus, in triumphum ductus, mulos magistratibus dein comparando & curando victum quaesivit. Per amicitiam Caesaris factus Senator: mox tribunus plebis, dein praetor creatus. Postea Pontificatum & consulatum adeptus. Gellius 15. c. 4. Ad quam ignobilitatem alludit Tacitus Germ. c. 37. *Infra Ventidiam desertus oriens*: Vide Plutarchum Antonio. Appianum

litem eduxit, quam illi quingentis non amplius passibus abessent; atque ita procurfione subita adeo se admovit, ut sagittas, quibus ^{11*} ex longinquo usus est, ¹² cominus adplicitus ¹³ eluderet: ¹⁴ quo consilio, quia quamdam fiduciae etiam speciem ostentaverat, celeriter barbaros debellavit.

VI. Hannibal apud Numistronem contra Marcellum pugnaturus, cavas, & praeruptas vias objecit a latere; ipsaque loci natura pro munimentis usus, clarissimum ducem ¹⁵ vicit,

VII.

Parthicus. Valer. Max. 6. 9. 9. Paterculum 2. 78. Eutropium 5. Orosum 6. 13. TENN.

^{11*} *Ex longinquo usus est eminus applicitus*] Hic alterrum redundat, aut *ex longinquo*, aut *eminus*. Puto ab aliquo literatore, volente exprimere vim verbi *eminus*, supra scriptum esse glossema, i. e. *ex longinquo*. PARRHAS. Junxit sc. Parrhasius, *usus est eminus*, quem decepere Verr. Edd. ut vides in notis. Copulanda enim sunt *cominus appl.* Aliter rem narrat Dio Cass. L. XLIX. 20. ubi vide Fabric. OUD. Cur. post.

¹² *Cominus*] Contra auctoris mentem *eminus* Edd. primae. dein 2. MSS. *speciem*. De spatio, quod ictibus sagittarum quaerunt Parthi, ut loquitur Tacitus, adi ibidem Gronov. l. VI. Ann. c. 35. Pro D. Lipsius ad libri sui marginem alleverat L. non placet. OUD.

¹³ *Eluderet sagittas*] Florus L. 4. c. 9. *Adeo passus est, hostem castris succedere, donec absunto jactus spatio, adimeret usum sagittarum.* Nimirum Parthi, ut ait Herodotus l. I. c. 136. Liberos suos a quinto anno incipientes usque ad vigesimum,

trius tantum instituunt, equitare, arcu sagittas excutere, vera loqui. Phrasis eadem apud auctorem l. I. c. I. n. 6. *Asseverabat, se obportunitate collium usurum, ad eludendos sagittarios.* Donatus ad Eunuchi Terentiani illa. *Eludet ubi te viderum.* *Eludere*, inquit, *propria gladiatorum est, cum vicerint.* Cicero. *Quamdiu etiam furor iste tuus eludet? Eludere est si nem ludo imponere.* TENN.

¹⁴ *Quo consilio*] H. e. arte, strategemate. Ibidem Florus 4. 9. *Nec sine consilio ducis.* Justinus de strategemate Zopyri. l. c. 10. *Formato in futura consilio, transfugae titulo Babyloniam profisciscitur.* Florus l. 18. *Consiliis quoque cum rege Pyrrho dimicatum est.* Nam sequitur; *Seque ad dolos contulit.* TENN.

¹⁵ *Vicit*] Non magis Hannibal ad *Numistronem* (pro quo in MSS. & Edd. pp. male *Munistronem* vel *Ministronem*) vicit, quam victus est. Ancipiti enim proelio pugnatum; & spolia sequenti die legit Marcellus, Hannibale castra longius movente. Vide Livium l. XXVII. c. 2. Plutarch. in Marcello p. 312. OUD.

VII. Idem ¹⁶ apud Cannas, quum comperisset,
¹⁷ Volturnum amnem, ultra reliquorum naturam flu-

¹⁶ Apud Cannas] Livius l. xxii. Cum utriusque Consulis eadem, quas semper ante, fuisset sententia: Ceterum Varroni fere omnes, Paulo nemo praeter Servilium, prioris anni Consulem, assentiretur, majoris partis sententia ad nobilitandas Romanae elade Cannas, vergente fato, profecti sunt. Non damno. Quid si tamen, Vergello strato? Florus l. ii. c. 6. Documenta claudis; cruentus aliquamdiu Aufidus, pons de cadaveribus jussu ducis factus in torrente Vergelli. Valerius Maximus l. ix. c. 2. de eadem hac Cannensi clade; In flumine Vergello corporibus Romanis ponte facto. Silius l. viii. sub finem

pons, ecce, cadentum
 Corporibus struitur, tacitusque
 cadavera fundit
 Aufidus.

Cum comperisset. Sanutus comperitus. F. comperto aut compertis. SCRIV. Cur. post. In Livio. c. 41. longe praefero, quod est in vulgatis, urgente fato. Videtur autem Vergello strato voluisse Cl. Scriverius, ut Livius reliquis historicis consentiret. nam nullo alio loco pontis e cadaveribus in Vergello facti meminit. cum comperisset frequens nostro locutio. v. ad c. i. 1. Comperitus passim apud Sanutum sui seculi depravato stylo. ODD.

¹⁷ Volturnum amnem] Lega Aufidum ex Livio. Nec iis assentior, qui putant Frontinum, quod est apud Livium venti nomen, quasi fluminis accepisse. Est enim temerarium credere, eruditionem & ingenium Frontini fugisse, quod nos animadvertimus. PARRHAS. MSS. tres, & Ed. Paris. Volturnum; sed infra

quoque Volturni l. iii. 14. more antiquo, ut apud Livium saepius. quod monui alibi de syllaba ul, antiquis ol. Ceterum quod nos ter in proelio ad Cannas anni Volturno, id Livius, Silius, Valerius Maximus, Florus, aliique vento adscribunt Volturno: quare Celeb. Cluverius l. iv. Ital. Ant. c. 12. sub finem hoc loco legere malebat. Volt. ventum ultra r. n. flaminum, sed praeterquam quod flaminum vox nimis poetica sit, MSSi omnes vulgatum servant: contra quos temere quid mutari fas non est. Cuncti fluvii, excepto Anauro, Nilo, aliisque paucis. auras mane solent emitte; in primis tamen & ultra alios Volturnus fluvius, de quo adi ipsium Cluverium Ital. Ant. l. iv. p. 1097. Livius l. xxi. 64. Et quidquid auras fluminis adpropinquabant, adflabat acrior frigoris vis. Vide, si lubet, quae congesta a me sunt ad Lucan. l. ii. 423.

Volturnusque celer, nocturnaeque editor auras
 Sarnus.

l. vi. 370.

Quique nec humentes nebulas,
 nec rore madentem
 Aëra, nec tenues ventos suspirat Anauros.

& illic Scholiast. Major difficultas in eo est, quam miror a Cluverio non motam, quod hoc proelium ad Cannas & flumen Aufidum sit gestum in Apulia, longe a Volturno in Campania, unde sine dubio Scriverius margini suo legendum adscripsit Volturno Cannam. nam Cannas flumen memoratur Livio l. xxv. vide et-

fluminum, ingentes auras mane ¹⁸ proflare ^a, quæ arenarum & ¹⁹ pulveris vertices ^b agerent; sic direxit

^a Vulgo PERFLARE. ^b Vulgo VORTICES.

iam Cluver. p. 1223. Sed cur non, si quid mirandum sit, & non potius Auctori hallucinanti hoc relinquendum, conjecerunt viri docti minima mutatione *Vulturno Ausfidum*? Ego tamen nihil mutandum hic temere censeo. OUD. Si quid mutandum, ne Auctori errorem adscribamus, adhuc existimo scribi oportere *Vulturno Ausfidum*. De fluminum auris præter citata consulere potest Lector etiam N. Heinf. ad Virg. L. x. Aen. 291.

qua vada non spirant.

Burm. ad Calpurn. Ecl. IV. 4.

vicini spiritus amnis.

Appul. L. VI. p. 117. *spiritus fluvialis*. Homer. Odyss. E. 470.

Ἄπν δ' ἐκ ποταμῶ.

IDEM Cur. post.

18 *Perflare*] Lege, ut omnes MSS. habent, *proflare*. TENN. Accedunt Palatin. Vossian. uterque Leidensis, Gudianus, & Vaticanus cum Sanuto. Et sic scribendum esse docuit etiam Celeb. Burmannus ad Ovid. l. I. Fast. 573.

Quas quoties proflat, spirare Typhoëa credas.

Vide, & quæ nos contulimus ad Lucan. l. IX. 349.

Ventosa proflantem murmura concha.

pro mane Leid. sec. in arte. Voss. mare & ad marg. in aëre, male. OUR.

19 *Pulveris vertices*] Sic lege: sed MSS. *Vertices*. Ita I. Aeneid. v. 109.

Insequitur cumulo præruptus aquæ mons.

Lucretius l. VI. 157.

*Franguntur in artum
Concreti montes nimborum.*

ibid. 706. versu.

Arenæ tollere nimbos.

Idem l. v. 254.

Pulveris exhalat nebulam, nubesque volantis.

Sic volucrum nubem VII. Aeneid. 705.

Urgeri volucrum raucarum ad littora nubem.

IV. Georg. 563. de apibus.

*Immensasque trahi nubes, jamque arbore summa
Confluere; & lentis uvam demittere ramis.*

Gellius lib. XVI. *montes arenarum*. Plautus *montes auri*. TENN. *Vertices* MSS. & Edd. pp. recte. pro quo ubique fere ex antiquata orthographia intrusum *vortices* contra MSS. Codices, ut patebit, si evolvas viros doctos citatos ad Lucan. l. I. 371. *Pulveris* autem *verticem* habemus itidem apud Lucanum l. I. 455.

At, non imbriferam cum tortis pulvere nubem

rexit aciem, ut tota vis a tergo suis, Romanis in ora & oculos incideret. ²⁰ Quibus incommodis mire hosti adversantibus, illam memorabilem adeptus est victoriam.

VIII. Marius ²¹ adversus Cimbro ac ²² Teutonos constituta die pugnaturus, firmatum cibo militem ante castra collocavit, ut per aliquantum spatii, quo adversarii dirimebantur, exercitus hostium potius labore itineris profligaretur: fatigationi deinde eorum incommodum aliud objecit, ita ordinata suorum acie, ut adverso Sole ²³ & ven-

In flexum violentus agit, pars plurima terrae Tollitur, & numquam resoluta vertice pendet.

Ceterum Keuchenius monet, in Arceriano esse *pulverum*, & consulendum Priscianum. Atqui negat ille, pluraliter dici. *pulveres* tamen invenimus apud Horat. Epod. 17. 43. *Novendiales dissipare pulveres.* sed hic omnes ceteri MSS. *pulveris*: quod nequaquam tentandum est. Sanutus habet *pulveris ac venti vertices.* Mediceus pr. *verticem & ab tergo.* Oud. Quam male haec explicet Tenuilius per *montem*, docet Drakenborchius, mecum faciens, ad Sil. Ital. L. 111. 475.

Corpora multa virum spumanti vertice torquens.

IDEM *Cur. post.*

²⁰ *Quibus incommodis &c.*] Doct. Barthius l. XIV. Advers. c. 9. vult, haec esse acutiora, & *incommodis* de civitate esse non bona opinatur; quare legit. *Quis sibi commodis, mire hosti adversantibus.* At mihi satis sana haec videntur. Voce *incommodis* usi Terentius, Cicero, Li-

vius, Horatius, alique optimi passim. Statim Ex. seq. *incommodum aliud objecit.* l. 111. XI. 1. *grayari belli incommoda.* pro *hosti, hostibus* est in Mediceo secundo. Oud.

²¹ *Adversus*] Hillensb. *adversum.*

²² *Ac Teutonos*] Et MSS. 2. *Theotonos* alii duo. *Theutonicos* Medic. sec. *ante castrum* Petrensis. dein *aliquantulum* Medic. sec. & Edd. Italicae, ut alibi. Mox sub *potius* intelligendum videtur, *quam suus exercitus*: nisi velis rescribere prius. Mox MSS. *fatigationi deinde eorum*, non *eor. d.* quod sumitur ex Frontiniani seculi stylo pro *iis fatigatis.* Alias enim debuisset dicere *adjecit*, quod non opus est. Leid. sec. & Hillensb. *injecit.* Oud.

²³ *Et vento & p.*] Uterque Mediceus delent prius & Leid. sec. & v. ac p. non male. de ipsa re confer Plutarch. in Mario p. 420. Polyæn. l. VIII. c. 10. 3. Oros. l. v. c. 16. *Et sol cum vento ortus ex adverso emicisset, visus eorum pulvis operavit.* Ceterum occuparetur hic notare debet *impediretur.* quomodo occupari *luctu, timore, sollicitudine* dicimur. Si quidem faua est lectio vulgata. Certe magnus

vento & pulvere barbarorum occuparetur exercitus.

IX. ²⁴ Cleomenes Lacedaemonius, adversus Hippiam ²⁵ Atheniensem, qui equitatu praevalerat, planiciem, in qua dimicaturus erat, arboribus prostratis inpedivit, & inviam equiti fecit.

X. Hiberi ²⁶ in Africa ingenti hostium multitudine excepti, timentesque, ne circumrentur ^a, ²⁷ adplicuerunt se flumini, quod altis in ea regione

^a Vulgo CIRCUMIRENTUR.

magnus Gronovius dubitasse videtur, qui ad marginem libri sui adscripsit *L. collocaretur*, vel *locaretur*. OUD.

²⁴ *Cleomenes Lacedaemonius*] Lacedaemonii ex stirpe Agidarum habuerunt tres Reges hujus nominis. I. Cleomenem, Anaxandridae filium. II. Cleombroti filium, sub quo ad Mantineam victi sunt Lacedaemonii ab Epaminonda. III. Leonidae filium, sub quo Lacedaemonii occisione caesi sunt ab Antigono Tutore; ipse ad Ptolemaeum Evergetem confugit, & a filio ejus Philopatore cum omni familia est occisus. Frontinus loquitur de primo Cleomene, qui Collega Demarato Argivos vicit, & Athenas liberavit dominatione Hippiae, qui filius fuit Pisistrati. Sub eodem contigit nobilissima ad Marathonem pugna: manu sua mortem invenit sine liberis, postquam in furorem, ex nimio vino ortum, versus, lacerasset suum ipse foedissime corpus. Eustathius Odyss. A. Λήγεται καὶ Κλεομένης ὁ Λακεδαιμόνιον βασιλεὺς Σπάρτης ὁμιλοῦσας, καὶ ἀκατατότους γυμνοῦσας ὡς Ἡρόδοτος ἰσορῶν, μάχεται ἐκ μίθης, l'ENN.

²⁵ *Atheniensem*] Leidens. sec. *Atheniensium*. Vide ad l. i. 4. deinde *construētis* Petrens. loco quā *prostratis*, *destruētis* saltem

scribi debuisset vel *constratis*, quod placebat viro docto. Mox tres libri *inpediit*. OUD.

²⁶ *In Africa*] Palatinus, tres Cantabrigienses, Leidensis pr. Mediceus pr. & Hillensberg. cum Hittorp. margine *in Africam*. quod damnare non ausim. Vide, quae congesti ad l. i. 3. 5. & alibi. *Hiberi* dedi etiam e MSS. pro *Iberi*. Dein *circuirentur* nonnulli recte. Vide ad c. §. 353. *circuit aciem. circuirentur* Ed. Rom. *circumvenirent* Petrens. OUD.

²⁷ *Adplicuerunt*] Uterque Mediceus minus bene *implicuerunt* cum Edd. Italicis, dein *praesuebat* Palatinus, Cantabrig. tertius, Leidensis sec. & Edd. Paris. i. e. praeterfluebat. Ut *praelabi*, *praeehi*. & similia in se significationem quā *praeter* continent, Passim apud Horatium, Tacitum, Plinium, & alios occurrit *praesuevere*, sed rectius tum *eam regionem praesuebat*, dixisset: quare cum ceteris MSS. retineo *profluebat*: quod probum est. Mox *ab tergo* rursus Medice. pr. dein *prostraverunt* Medice. sec. & Edd. Italicae. OUD. In MS. Scriverii aurato seu Hillensb. etiam *praesuebat*: ut in inscript. apud Ill. Scip. Maffei in Antiq. Gall. p. 21. *isque earum aquarum tubo ducendarum, ita ut recte praesuevere possint.*

ne ripis profluebat: qui ita a tergo amne defensi, & subinde, quum virtute praestarent, incurfando in proximos, omnem hostium exercitum straverunt.

XI. ²⁸ Xanthippus Lacedaemonius, sola loci commutatione, fortunam Punici belli convertit: nam quum ^a a ²⁹ desperantibus jam Carthaginienfibus mercede follicitatus, animadvertiffet, Afros quidem, qui equitatu & elephantis praestabant, colles feftari; a Romanis autem, quorum robur ³⁰ in pedite ^b erat, campeftria teneri, Poenos in
pla-

^a Vulgo deest A. ^b Vulgo IN PEDITIBUS.

possint. Nihilominus profluebat non mutem. Claudian. Conf. Prob. & Ol. 250.

— jam profluat ebrius amnis,
Mutatis in vina vadis.

Fulgent. Mythol. L. i. p. 606. Ed. Leid.

Quidquid per vireta Tempe
Rapiat unda profluens.

Sic leg. non vireta proluens. IDEM Cur. post.

²⁸ Xanthippus] MSS. sine adfpiratione dant Xantippus. Illum victoria potitum, mox in Graeciam cogitantem (ne Carthaginienfibus efferet invidiae, & infidiis pateret) multis inuneribus, ut suspicio dilueretur, affectum, dein navigantem in mari submersum ab iisdem, ut gloriam belli in se transferrent, credi restatur Appianus in Libyco. Scripsit & Onofander in Strategico cap. 31. Περὶ τῶν ἐὰν οἱ ἐναντίον προπεύουσι τῶ ἰππικῷ ἐπιβήσομαι εὐνὴ τῶντος. TENN. Xanthippus praeter MSS. etiam primae Editiones, sed Graecis est ἐπίπικος. de eo vide c. 3. §. 10. Silium

Ital. l. VI. 328. & omnino Freinshem. & Dukerum ad Flor. l. II. c. 2. 23. *Conversis ad externa auxilia hostibus, quum Xanthippum illis duce[m] Lacedaemon misisset, a viro militiae peritissimo vincimur.* Mox Leid. sec. *permutatione*, & Petrensis *avertit.* OUDEND.

²⁹ Desperantibus] Keuchenius melius forte *a desp.* legi ait. Recte: nam ita inveni in Palatino, utroque Leidensi, Cantabrigienfi, Hillensberg. Coll. Voss. Gudiano, & Ed. Parisiensi. Mox *sollicitus* Mediceus antiquior, & pro *praestabant* Cantabrig. tertius *praevalebant*, Leidens. pr. *praestabant.* OUDEND.

³⁰ In pedite] Novem codd. MSS. habent *Impeditum*. Certe pedites in *expeditione* minus sunt *expediti*, magis *impediti*, quam equites. Siquidem *impeditus*, cujus pedes *impediti*. Sed prior lectio magis quadrat τῶ Equitatu. TENN. Plerique mei quoque *impeditum*. Medic. pr. *impedimentum*. Petrensis in *peditum* numero ex interpolatione. nam nullus dubito, quin auctor dederit in *pedite*, i. e. *peditatu*, ut millies Livius, ceterique historici cum nostro, (V. ex. seq. &

plana deduxit: ubi per elephantos dissipatis ordinibus Romanorum, sparsos milites per Numidas persecutus, eorum ³¹ exercitum fudit, in illam diem terra marique victorem.

XII. Epaminondas, dux Thebanorum, adversus Lacedaemonios directurus aciem, pro fronte ejus decurrere equitibus jussis, quum ingentem pulverem oculis hostium objecisset, expectationemque ³² equestris certaminis praetendisset, circumducto pedite ab ea parte, ex qua decursus ³³ in averfam ^a hostium aciem ferebat, inopinantium terga ³⁴ adortus cecidit.

XIII.

^a Vulgo IN ADVERSAM.

& c. 3. §. 14.) apud quos *eques & pedes* non raro abierunt in *equitatus & peditatus*. Sic c. 3. §. 17. *per levem armaturam & equitem*. ita MSS. vulgo *equitatum*. ubi plura. *Apros* pro *Poenos* est in Petrensi. in Leid. sec. male *reduxit*. Tum nonnulli MSS. & Edd. *elephantes*. & pro *ordinibus* *Medic. pr. cornibus*. OUD.

³¹ *Exercitum victorem*] Quae verba videntur singulorum, ab autoribus sunt etiam juncta collectivis. Nepos Agesilao c. 4. *Quum victori praecesset exercitui; maximamque haberet fiduciam regni Persarum potuisti*. Plinius Paneg. *Superbiebat ventosa & insolens natio, quod victorem quidem populum pasceret tamen*. Auctor Panegyrici dicti Constantino Filio Constantii. *Ad primum impetum totius tui victoris exercitus hostes territi fugatique*. Florus 11. 7. *Macedones quondam effugator imperii populus*. Claudianus bello Gildonico v. 97.

*Ille diu miles, populus, qui praesuit orbi,
Qui irabeas & sceptrum dabit.*

Tacitus 111. Ann. c. 6. *Non eadem decora principibus viris & Imperatori populo*. Frontin. 1. 3. 3. supra. *Tyrannum exercitum* TENN.

³² *Equestris*] *Ejus* Vossianus uterque Mediceus, Vaticanus, Leidens. secundus & Edd. Rom. ac Bonon. Hillensb. *e nostris*. Leid. pr. *eustis*. Ed. Paris. *nostris*. Latet quid. dein *ab una parte* Leid. sec.

³³ *In adversam h. aciem ferebat*] *Medic. pr. versus in adv. &c. Palatin. in adv. h. partim a. Petrensis ferebatur. male. 1. 5. 5. aditus, qui ad partem ferebant. & sic saepe*. Sed quid? an ut terga caederet hostium, circumduxit peditem in adversam h. aciem? Ineptissimum hoc est. Legendum omnino, vel invitis MSS. *aversam*, i. e. a tergo. Quod miror, a nemine animadversum. Simile mendum infra quoque tolemus c. 12. §. 3. *per aversam partem nolle emissos*. vulgo sine sensu *aversam*. Perpetuam in his vocibus esse confusionem, sciunt omnes, quod saepius ad Lucanum quoque monere, necesse habui. OUD.

³⁴ *Adortus*] Ita semper Livius,

XIII. Lacedaemonii ³⁵ trecenti contra innumerabilem multitudinem Persarum, Thermopylas occupaverunt, quarum angustiae non amplius, quam ³⁶ parem numerum cominus pugnaturum, poterant admittere: eaque ratione, quantum ad congressus facultatem, aequati numero barbarorum, virtute autem praestantes, magnam eorum partem ³⁷ ceciderunt ^a: nec superati forent, nisi per proditorem ³⁸ Ephialtem Trachinium ^b circumductus hostis a tergo eos obpressisset.

XIV.

^a Vulgo OCCIDERUNT.

^b Vulgo EPHYALTEM TRACHINIAM.

vius, aliique fere. MSS. Petr. & Joann. *adorsus*; quomodo & Gellius l. ix. c. 2. & Gellii Codex Pembrook. Curtii Cod. Patrensis l. 111. 1. Apulejus Florid. iv. In Frontini l. 11. 5. 1. *adorsus*. Ovid. Pont. 11. ibi reflexit Heinsius in *adorsa*. Vide Front. l. 11. 5. 8. ubi MS. Bibl. Pub. opinor *adorsus*. Memini me legisse alibi, sed loca festinanti non occurrunt. Haec ad me Clar. Wasse. Adi notata Frontini loca. OUDEND.

³⁵ Trecenti] Non satis distincte hanc historiam refert auctor noster, neque etiam Valerius Maximus l. 111. c. 2. Ext. 3. Quippe initio trecenti illi non erant soli, sed totus Graecorum exercitus, qui demum a Leonida dominum remissus est, postquam se ab Ephialte proditum viderat: Tunc cum eo trecenti illi Xerxis castra nocte intrantes post multam caedem factam tandem ab hostium multitudine obruti & caesi sunt; sive trecenti fuerint, sive quingenti, seu sexcenti. nam in numero dissentiant Scriptores. Vide Bongars. & Bernecc. ad Justin. l. 11. c. 11. & Coler. ad Valerium. OUDEND.

³⁶ Parem numerum cominus pugnaturum] Leidensis pr. ma-

le quam par est. duo partem. in Edd. pp. inepte *eminus*. & pro *pugnaturum* Petrensis *pugnacium* Leid. sec. *pugnantium*. Videtur auctor voluisse, in illis angustiis non amplius, quam trecentos cominus cum hoste pugnare potuisse. Livius ait, locum illum 60. passus modo patere l. xxxvi. 15. paullo ante *occuparunt* MSS. duo: & mox *ea quoque r. Medic. pr. OUDEND.*

³⁷ Occiderunt] MSS. mei novem *cecidere*. verissime. Ejus verbi vulgatum est glossa. Vide ad c. 1. §. 6. OUDEND.

³⁸ Ephyaltem] Regii 3. & 2. Hill. *Ephialtem*. tertius Hill. *Ephialten*. Omnes deinde MSS. pro *Trachiniam*, quod Stevechius. Scriverius, & Keuchenius habent, dant *Trachinium*. Diversus ab hoc fuit Ephialtes, Sophonidae filius, nobilissimus paupertatis contemptor; de quo Aelianus lib. 11. c. 43. l. 111. c. 17. l. xi. c. 9. l. xiii. c. 3). TENN. Mei quoque Codices omnes cum Edd. veteribus non solum *Ephialtem*, vel *Ephialten*, ut debet, sed etiam *Trachinium*: quomodo audacter referpsi, & Cel. Gronovius ad codicis sui marginem notaverat e MSto. Veram esse hanc lectio-

XIV. Themistocles, dux³⁹ Atheniensium, quum videret utilissimum Graeciae, ad versus multitudinem Xerxis navium, in⁴⁰ angustiis Salaminis decernere, idque persuadere⁴¹ civibus non posset, sollertia⁴² effecit, ut a barbaris ad utilitates suas Graeci compellerentur. Simulata namque proditione, ⁴³ misit ad Xerxen, qui indicaret, populares suos de fuga cogitare, difficiliorremque ei rem futuram, si singulas civitates obsidione adgrederetur. Qua ratione effecit, ut exer-

nem docent Polyaeu. l. VII. Strateg. c. 15. §. 5. Τραχίνις ἀνδρὶς Ἐστιάτου δειξάντῳ ἀτραπὸν περὶ ταῖς ὄρεσι σιήει. Diodorus Sicul. l. XI. p. 7. Ἦκε πρὸς αὐτὸν Τραχίνιος τις τῶν ἰχθυοῦσαν &c. ἐπηβίβατο διὰ τινῶν ἀτραπῶν σιήει καὶ παρακρήμνι τὸς Πέρσας ἰδὼν γῆσαν. Pausanias Attic. l. I. p. II. Ἀτυρόντες δὲ οἱ Κελτοὶ τὴν ἀτραπὸν ἦν καὶ Μήδους ποτὶ Ἐπιάτους ἠγόρατο ὁ Τραχίνιος. Adde Stridam. Immo Herodotus l. VII. c. 213, 214 multū docet, unde & quis hic homo fuerit Ἐπιπλάσης ὁ Ἐδμήδης, ἀπὸς Μυκηνῶν & generalis paullo post Ἐπιπλάτης Τραχίνιος &c. OUD.

39 Atheniensium] Qui tunc θαλασσοκράτορες. Xenoph. de rep. Athen. fol. 676. οἱ Ἀθηναῖοι τὴν μὲν ἑστίαν ταῖς νήσοις παρατίθενται, πικρῶν τε τῶν ἀρχῶν τῆ κατά θαλάσσης. TENN.

40 Angustiis Salaminis] 4. Reg. 3. Hill. Salaminis. Voluit in illis decernere, ne circumveniri a multitudine posset. TENN. Mei quoque, & Edd veteres Salaminis. Codex Petrensis Salaminae, ut apud Justin. l. II. 7. de proprietate Salaminae insulae. & l. XLV. 3. apud Salaminam. ubi tamen Juntae Salamina. & priore loco alii Salaminae. Confer notata ad c. II. l. c. III. 6. & ad Obseq. c. 74. Hic cer-

te retineo Salaminis. non enim erant angustiae ipsius insulae, sed freti ad Salamina. Hinc angustiae freti Salaminii, Idem Justin. l. II. c. 12. & apud Nepot. pugna Salamina, victoria Salamina. OUD

41 Civibus] Qui ad sua tuenda (Justin. II. 12.) dilabi volebant, contra praecepta praefectorum Cyaxaris apud Xenophontam l. VI. f. 102. Πάντες γὰρ ἐπὶ σάμῳ, ὅτι ἡμῶν μίνοντες. πλείους καὶ παύσαι τὸς πολεμίας ἢ πάσχουμεν. ἔτι δὲ χωρὶς ἡμῶν ἀλλήλων, ἐκείνοι ἡμῶν ἔχραντο. ὡς ἐπιπλάσης ἦν ἄριστον, ἡμῶν γὰρ μὲν ὡς χαλεπώταται. TENN.

42 Effecit] Arcerian. efficit. Mox Xerxen e Leidensi pr. scripti pro Xerxem. pro populares Leid. sec. populos. Dein difficiliorremque ei rem f. MSS: i, ut reposui, non rem ei. Tandem inquietarentur Leid. pr. OUD.

43 Misi] Scilicet Sicinū, paedagogum liberorum suorum. Herodot. VIII. 75. Polyaeu. l. I. in Themistocle comm. I. Σικινῶν vocat. Deinde iterum ad Xerxem misit, ut occuparet transitum Hellepontii maturata fuga: Eundem (nam & servus ejus fuerat) civem Thespiensem & locupletem fecit. TENN. Lambin. ad Nepot. Themistoclem. OUD.

exercitus barbarorum primum inquietaretur, dum tota nocte ⁴⁴ in statione custodia est: deinde, ut sui mane integris viribus, cum ⁴⁵ dictis barbaris, vigilia ⁴⁶ marcentibus, confligerent, loco, ut voluerat; arto, in quo Xerxes multitudine, qua praestabat; uti non posset.

C A P.

⁴⁴ *In statione custodia est.* MSS. codd. i. f. *custodiae est.* scilicet *exercitus*. Haec circumstantia, quae haud parvum ad victoriam momentum contulit, non occurrit apud alios autores. TENN. *Custodiae est tres Cantabrigiensis, Gudianus, uterque Leid. Vaticanus, Palatinus, Edd. Paris. & Wechel. custodia esset* Mediceus antiquior: *custodiae esset* Petrensis cum Edit. Rom. *custodiae essent* Ed. Bononiensis. placet mihi *custodiae* in plurali: sive custodes aut custodum corpora, quomodo saepius junguntur *vigiliae custodiaeque*. Alibi noster *consilia pro consiliariis, legatio pro legatis, servitia pro servis, & sexcenta talia* apud omnes scriptores. Forsan scripserat auctor *custodiae sunt*; vel *quum custodiae essent*. OUD. De his plura ad Caes. L. VII. B. G. c. 78. *dispositis in vallo custodiis*. Drakenb. ad Liv. L. v. c. 45. *sine stationibus ac custodiis*. Quamquam & *custodia* de pluribus custodibus dicitur, ut Ovid. L. III. Trist. El. 14. 41.

— Custodia muri
Submovet infestos clausaque
porta Getas.

LEZ. Cur. post.

⁴⁵ *Dictis barbaris*] Vocem *di-*
elis non agnoscunt Palatinus, u-
terque Leidensis, Vaticanus, Hil-
lensb. nec Vossianus. quae certe
plane supervacua est. Solet ta-
men auctor eodem fere modo
saepius addere *praedictus*. Vid.
ad c. I. §. 4. hujus libri. Vel
sic tamen hic malle *di dictis*
deberi. OUDEND.

⁴⁶ *Marcentibus*] Arcerianus
marcidis. quod perinde est. *mar-*
oenti Leid. pr. deinde male Can-
tabr. tertius *apto*; & in quo.
Mox Leid. pr. *Perses Xerxes*.
unde videtur *Xerxes* natum esse
e Glossa, & *Perses* non tam pro
ipso Xerxe, quam pro Persa,
sive Persarum exercitu esse posi-
tum. *Perses* pro *Persa*. Supra
apud Nostrum l. I. §. 5. *Aut-*
tophradates Perses. Curt. l. VI.
c. 2. §. II. *Oxydates erat nobi-*
lis Perses. Stat. l. v. Silv. 3.
187.

Alter Achaemenium secludit
Zeugmate Persen.

Perses pro *Xerxe* in MSS. mul-
tis Lucani; quod placet Hein-
sio. aliisque, neque ego nunc
refragor, l. II. 672. III. 286.
OUDEND.

CAP. III.

De acie ordinanda.

EXEMPLUM I.

Cn. Scipio in Hispania, ¹ adversus Hannonem ad oppidum ² Intibilim ^a, quum animad-

^a Vulgo INDIBILE.

¹ *Adversus Hannonem ad oppidum Indibile*] Doctiff. Ed. Simonius in Chronico A. M. 3790. hoc Strategena Cn. Scipionis refert ad quartum annum secundi belli Punici, eamque paginam secundam ad urbem *Intibili* gestam, quam Livius memorat in sine l. xxiii. Verum illic non Cn. Scipio solus pugnavit, sed & Publius eius frater. Neque illic rem gesserunt contra Hannonem, sed Hasdrubalem & Magonem; ut diferte docent Livius & Eutropius l. iiii. c. 13. alii-que. At Cn. Scipio solus rem gessit anno primo adversus Hannonem & Ilergetum *regulum Indibilem*, eosque vivos cepit: ut luculenter testantur Polybius l. iii. c. 76. & Livius l. xxi. c. 60. ex quo patet, mendum esse in Epitome Livii 21. ubi pro *Hannone* editur *Magonem*. Idem mendum forsan auctoris errore insidet Orofio l. iv. c. 13. *At vero alter tunc Scipio frater Consulis Scipionis in Hispania plurima bella gessit; Magonem quoque Poenorum ducem bello vicit & cepit, immo Hannonem.* Sic. distincte capiendus est Florus l. ii. c. 17. *Signa Romana P. & Cn. Scipiones intulerunt, proeliisque ingentibus Hannonem & Hasdrubalem, fratrem Hannibalis ceciderunt. Hannonem scilicet Cn. Scipio solus; uterque Hasdrubalem.* Haec cum ita sint, patet nostrum quoque er-

rare Frontinum, & ab eo sic confundi duo Cn. Scipionis proelia, quorum alterum cum fratre ad Intibili, hoc vero solus fecit contra Hannonem, cis Hiberum in Ilergetibus ad *oppidum Indibilis* Scissim, ut Livio, vel *Kissay*, ut Polybio vocatur. Nam licet in MSS. & Edd. in oppidi nomine sit quaedam variatio, hanc erroris culpam in auctorem potius, quam librarios hic conjici volo, credoque confusionem Latinis auctoribus obortam ex multis Hannonibus. Hinc vehementius turbat Sanutus, apud quem scribitur *G. Scipio in Africa*. Atqui Scipio, qui alium Hannonem in Africa vicit & occidit, fuit P. Scipio Africanus, cujus noster Cneus erat patruus. Consule Livium l. xxix. 34. cujus auspiciis frater ejus L. Scipio in Hispania quoque antea Magonem & Hannonem vicerat, Hannonemque ceperat. v. Livium l. xxviii. 2. Oud. Adsentior Cl. Drakenborchio ad Liv. Epit. xxi. qui illic & in Orofio *Magonis* nomen erroneum ipsis Auctoribus illis, non librariis, adscriptit: ut eram quoque suspicatus. IDEM *Cur. post.*

² *Indibile*] Minus bene sic vulgo editur; nec melius Edd. Rom. Bonon. Paris. Wechel. cum Mediceo secundo *Indibilem*. *Indibili* scribendum esse putabat Simonius; sed duo MSS. *Scriviani* *Intibilem*. Optime. Nam Ant-

advertisset Punicam ³ aciem ita directam, ut in dextro cornu Hispani constituerentur, ⁴ robustus quidem ⁵ miles, sed qui alienum negotium ageret; in sinistro autem Afri, ⁶ miles ^a viribus in-

^a Vulgo MINUS V. FIRMI.

nino dicitur *Intibili* in Itiner. ubi videndus *Surita*; & Livio l. XXIII. 49. *Illiturgi obsidione liberata ad Intibili oppugnandum* &c. Unde si quis hic quoque malit *Intibili*, per me licet: quamquam non opus est. Non rarum enim est, ut Hispaniae urbes declinentur in *I*, & *is*. Consule J. F. Gronovium ad Livium l. XXI. c. 60. OUD.

³ *Aciem ita directam*] Dedit & Onofander in Strategico c. 16. *ἔτι πρὸς τὸ ἀντιπλάσσει καὶ τὸ ἴδιον αὐτοῦ.* Milites suos secundum hostiles copias Imperatorem instruere debere. Fuit hic Cn. Cornelius Scipio patruus P. Cornelii Scipionis Africani. TENN.

⁴ *Robustus miles*] Sic robore passim censentur Hispani. Juvenal. Satyr. 8.

Horrida vitanda est Hispania, Gallicus axis.

Vegetius l. I. c. 1. *Hispanos quidem non tantum numero, sed etiam viribus corporum nostris praestitisse manifestum est.* Silius Italicus lib. 1.

Prodiga gens animae & properare facillima mortem.

Justin. l. XLIV. c. 2. *Corpora hominum ad inedia[m] laboremque, animi ad mortem parati.* Manilius l. 4.

Gallia praetentis, Hispania maxima bellis.

Praetentas explico nota 25. infra.

Florus II. c. 6. *Bellatricem illam, viris armisque nobilem Hispaniam.* TENN.

⁵ *Hispani c. r. q. miles*] Rara est constructio. l. xv. Metam. fab. 2.

Quid meruistis oves, placidum pecus, inque tuendos

Natum homines? ibid.

Quid meruere boves, animal sine fraude doloque?

Autoribus frequens militem pro militibus ponere. Tacitus III. Hist. c. 40. *Turbabatur militum vocibus* &c. *Apertae militum aures.* Subjungit in singulari. *Sensit ludibrium miles.* Florus II. c. 18. *Acrius nostro cum milite, quam cum Numantino proeliandum fuit.* Deinde in plurali effert. *Quippe assiduis & injustis & servilibus maxime operibus attriti.* TENN.

⁶ *Afri minus viribus firmi, sed* &c.] Rescripti, ut in antecedentibus *Hispani robustus miles*, ita hic *Afri, miles viribus infirmior* auctoritate codicis Medicei primi: Quo adludit Leidensis sec. *Africanus viribus infirmus, infirmi etiam in Cantabrigienſi tertio. Afer minus viribus firmus* exstat in altero Mediceo, Vaticano & Edd. Romana, ac Bononiensi. non male quoque, sed primum praefero. Livius l. XXVII. 48. *Ibi Hispani, vetus miles peritusque Romanae pugnae, & Ligures, durum in armis genus.* XXVIII. 2. *Celtiberi, novus miles, in proximas dilapsi silvas inde domos diffugerunt.* Curt. l. VI. 7. 35. *Ex Lydia duo millia*

infirmior, sed animi constantioris, reducto sinistro & latere suorum, dextro cornu, quod validissimis militibus exstruxerat, obliqua acie cum hoste confligit. Deinde, fufis fugatisque Afris, Hispanos, qui in recessu spectantium more steterant, facile in deditioem compulit.

II. Philippus, Macedonum rex, adversus Illyrios gerens bellum, ut animadvertit frontem hostium stipatam electis de toto exercitu viris, ⁹ latera ^a autem infirmiora, fortissimis suorum in dextro cornu collocatis, sinistram latus hostium invasit, turbataque tota acie, victoriam profulgavit.

III. ¹⁰ Pammenes ^b Thebanus, conspecta Perfafa:

^a Vulgo deest AUTEM.

^b Vulgo PERMENES.

& sexcenti, peregrinus miles, advenerant. Ceterum malim quoque agerent, ut loqui solent optimi; quod alibi etiam monendum fuit. Livius l. XLIV. 3. *quae res accendit militi animos, postquam conspexerunt.* Adde J. F. Gronov. ad l. XXXVII. 29. Porro pro autem in Mediceo pr. est vero. Sed non compareret in Leid. sec. *anima constantiore Petrensis.* OUDEND.

⁷ *Latere suorum d.*] Ita haec distinguunt, quasi latere non per tineret ad exercitum Scipionis: quare ut sensum clariorem redderem, posui distinctionem post suorum. Scipio nempe reduxit, sive retraxit interius sinistram suorum latus Hispanis oppositam; & dextrum cornu magis ad hostes promovit & extendit; qua positione ex recta fecit obliquam aciem, & sic prius cum Afris rem gessit, eosque in fugam compulit. pro quod in Petrensis. Mox demum Leid. sec. & tres MSS. *spectantium.* Demum

Vossian. *ad faciliem deditioem.* OUDEND.

⁸ *Exstruxerat*] §. 4. *cornu fortissimis fundaretur*, pro firmaretur. simile in MSS. optimis, & Ed. prima Caesaris l. I. B. C. 43. *acieque in locis idoneis constructa.* vulgo *instructa.* infra §. 16. *construxit cohortes.* apud Hirtium quoque B. Afric. c. 41. in MSto inveni; *omnes suas copias in campo exstruxit:* nunc editur etiam *inst.* Sic simpliciter *struere aciem.* Liv. l. XLII. c. 51. OUD.

⁹ *Latera infirmiora*] Ex. 8. MSS. adde adversativam particulam *Latera autem infirmiora* & sic Hirtorius olim. TENN. Accedunt decem mei codices. & Ed. Paris. quare ^{7d} autem addidi. Mox MSS. *tota acie*, non *acie tota.* OUDEND.

¹⁰ *Permenes*] 4. Reg. *Parmenes.* 2. Hill. *Pammenes.* tertius *Pammenes.* Gustetius *Pammenes* pro *Parmenes.* TENN. Keuchenius invenerat etiam in Paris. Ed. *Parmenes*; sed editum *Per-*

farum acie, quae robustissimas copias in ¹¹ dextro cornu collocatas habebat, simili ratione & ipse suos ordinavit, omnemque equitatum & ¹² fortissimum quemque peditum in dextro cornu, infirmissimos autem contra fortissimos hostium posuit, praecepitque, ut ad primum impetum eorum sibi fuga consulerent, & in silvestria, confragosaque loca se reciperent. Ita frustrato robore exercitus, ipse optima parte virium suarum, * (dextro cornu,) totam ¹³ circuit aciem hostium, & ¹⁴ avertit ^a.

IV.

^a Vulgo EVERTIT.

Parmenes magis ei placebat, quia est melior; quod unde sciverit, nescio: cum sit lectio illa corruptissima; verumque hominis nomen fuerit *Parmenes*; quod praeter duo MSS. Hillensberg. reliquerunt etiam nobis tres Cantabrigienses, Gudianus, Palatinus, Leidensis pr. & margo Hittoip. ac Wechelii Edd. alii MSS. & Edd pp cum Sanuto *Parmenes*, nonnulli *Panmenes* prope verum. Strategemata hujus viri enarrat Polyaeus l. v. c. 16. ejusque meminit Diodorus Siculus l. xvi. p. 434. Pansanias in Arcad. l. viii. p. 654. Plutarchi in Pelopida p. 287. 292. & de Rep. gerenda p. 805. Sic autem scribendum esse, monitum quoque video a Doctiss. P. Westelingio l. ii. Observ. c. 8. Oup.

¹¹ *Dextro cornu*] Medic. sec. simpliciter *in dextro collatas*, & pro *copias* Leid. sec. *acies*. Mox *similiter* & ipse *suas o.* Petrensis. *suas* etiam Hillensb.

¹² *Fortissimum*] Hillensb. *firmissimum*; & pro *fortissimos* Palatin. *firmissimos*, ut videatur haec vox hoc vel sequenti loco esse restituenda. Vide ad Exempl. 4. & c. v. 42. l. iii. 9. 4. eaque, quae congesti ad Lucan. l.

17. 473. *firmissima pube*. Dein & *in silv.* non agnoscunt ¹³ *in* Leidens. pr. Hillensb. & Palatinus. *confronsosa* male Leid. sec. *si se rec.* Medicus antiquior. OUDEND.

¹³ *Dextro cornu totam circuit aciem hostium.*] Suspicio locum a Glossis contaminatum, & abjicienda illa *dextro cornu*. dixit enim paulo ante, *amhemque equitatum & fortissimum quemque peditum in dextro cornu posuit.* STEW. Illud *dextro cornu* inclusum e glossa esse, suspicatur Stewechius. SCHVEZ. *Dextro cornu totam*. Sic omnes MSS. Stewechius tamen, & Gujetus ¹⁴ *Dextro cornu* suspicantur glossema, quia praecessit, *fortissimum quemque peditum in dextro cornu*. TENN Retinent has voces mel quoque M. S. omnes; quamquam non videntur esse a manu auctoris. Vide ad Ex. seq. OUDEND.

¹⁴ *Circuit*] Unus Reg. *circuit*. 3. Hill. *circumit*. TENN. *Circumit* Leidens. pr. & Gudianus. Sed Medic. pr. Palat. Leid. sec. & Edd. veteres cum Sanuto *circuit*. Nil muta. Tam *circuit*, quam *circumire*, quod non nego in veteribus alibi reperiri

IV. ¹⁵ P. Cornelius Scipio, cui postea ¹⁶ Africano cognomen fuit, adversus Hasdrubalem, Poenorum ducem, in Hispania bellum gerens, ita per continuos dies ordinatum produxit exercitum, ut media acies fortissimis ¹⁷ fundaretur: sed quum hostes quoque eadem ratione assidue ordinati procederent, Scipio eo die, quo statuerat ¹⁸ decernere, commutavit instructionis ordinem, & ¹⁹ firmissimos, ²⁰ id est, legionarios,

111

periri codicibus, scribebant veteres. Vide Cl. Burmann. ad Phaedr. l. III. F. 19. & nos ad Lucan. l. I. 606. VI. 223.

circuit hastam

saepe tam supra, quam in seqq. occurrit apud nostrum, perpetua MSSorum, ex quibus aliquoties correximus, varietate, quod semel pluribus monitum sufficiat. OUDEND.

¹⁴ *Avertit*] 4. Reg. 3. Hill. & Vossianus habent, *Avertit*, nimirum in fugam, ut c. I. n. 7. *Anhelantes integris viribus exercitus sui aggressus avertit*, hic n. 17. *Averterunt eos, consummaruntque victoriam*. n. 22. *Averterunt, caedendumque traderunt*, c. 4. n. 10. & n. 20. TENN. Rescripsi *avertit*, auctoritate meorum etiam Codicum novem, & Sanuti. Sic l. II. 23. *Protensus eos averterunt*. Ex. sec. *aversus equitatus*. c. 8. 6. *averso exercitu* l. IV. 1. 29. *exercitus obviis hostibus aversus*. & saepe. Liv. l. VII. 17. *hostium aciem averterunt*. OUD.

¹⁵ *P. Cornelius Scipio*] Deest praenomen in utroque Mediceo, Leid. sec. & Edd. pp. Cognomen *Scipio* abest a Gudiano. Tum *post* pro *postea*, iidem Medicei. Dein *Poenorum ducem* MSS. ut didi. *bella g.* Medic. sec. OUD.

¹⁶ *Africano*] Mediceus uter-

que, Vaticanus, & Leidensis sec. cum Edd. Rom. & Bonon. *Africanus*. Eadem plane verba occurrunt apud Livium l. xxv. 2. *P. Cornelius Scipio, cui post Africanus fuit cognomen*. Sed magnus Gronovius dedit ibi *Africano*: quod & praeseram. Consule praeter alios ipsum ad Livium l. I. c. I. *Trojae & huic loco nomen*. & Cel. Duker. ad Flor. l. II. c. 6. *Hinc illi cognomen novum, Cunctator*. OUD. Adi ad Sallust. Bell. Jug. c. 4. Sueton. Claud. c. 24. IDEM *Cur. post*.

¹⁷ *Fundaretur*] Dixit supra n. 1. *Exstrueretur*. Justin. l. 3. 4. *Ita ducis consilio & hostium ministerio possessio Tarentina Partheniis in aeternum fundata*. Cicero 4. Fin. 1. *Accurate fundatam & exstructam disciplinam*. TENN. *Firmare*] hac in re dicit Livius l. xxvii. 14. & de eadem pugna l. xxviii. 14. *Romano milite cornibus firmatis, dein quamquam pro quoque* MSS. 3. cum Ed. Rom. & eodem die itidem tres cum Edd. pp. *ea die qua Petreas*. OUD.

¹⁸ *Decernere*] *Petrensis discernere*. Leid. sec. *contendere*, e follemini glossa. Vide ad l. I. 10. 3. OUDEND

¹⁹ *Firmissimos i. e. legionarios*] Quia res Romana (ut ait Vegetius l. II. c. I.) praecipue in legionum ordinatione pollet: o-

UDSS

in cornibus collocavit, ac levem armaturam in media acie, sed ²¹ retractam ^a. Ita cornibus, qui-

^a Vulgo RETRACTATAM.

omnes legionarii erant cives Romani. Unde Dionī *πρωτὴν στρατιάν*. Tacitus in Agricola ait, legiones in subsidiis collocatas ante vallum castrorum, ut adderent gloriā victoriāe, si salvis civibus ea foret patrata: & efficacem opem ferrent, si auxilia non possent perficere. cap. 35. *Institios* (ait) *ruentesque ita disposuit; ut peditum auxilia, quae octo millia erant, mediam aciem firmarent, equitum tria millia cornibus adfunderentur: legiones pro vallo steterē. Ingens victoriāe decus citra Romanum sanguinem bellanti: & auxilium si pellerentur.* Praeterea origo nominis probat, majorem curam fuisse in conscribendo Legionario milite, quam in auxiliis. Varro l. iv. de L. L. & l. III. de vita populi R. *Legio, quod leguntur milites in dilectu.* Etiam gravior erat armatura. 3. Georg. *Acer Romanus in armis, Injsto sub fasce viam dum carpit.* Vegetius l. i. c. 20. *Unde enim apud antiquos Murus dicebatur pedestris exercitus: nisi quod pilatae legiones praeter scuta etiam cataphractis galeisque fulgebant?* Has ob causas Legionarii hic firmissimi, & numero 22. *Legiones firmissimae.* Supra l. i. c. 6. n. 1. *Fortissima Legio:* & ab autoribus *Legionum robur* vocatur. Tacitus 6. Annal. c. 37. *Robur Legionum sociorumque ripam ad Euphratis ducit.* l. 12. Annal. 31. *Ea munimenta dux Romanus, quamquam sine robore Legionum sociales copias ducebat, perripere aggreditur.* 1. Hist. c. 7. *Robur adventantium Legionum, & famam Germanici exercitus attollebant.* 2. Hist. c. 94. Ro-

bora tamen Legionibus alisque subtracta; convulsam castrorum decus. 1. Annal. c. 24. *Additur magna pars praetoriani equitis, & robora Germanorum, qui tum custodes Imperatori aderant.* Quintilianus decl. 3. *Omnes has, quae circumsteterē, Legiones, Florem Italiae, civium sociorumque robora, una voce apud Tribunal proclamare existima.* Front. infra n. 16. *Robur Legionis triplici acie in fronte ordinatum.* Unde Cicero se excusat, quod sic appellat auxilia. Att. l. 6. ep. 5. *Auxilia sane bona, sed ea Galatarum, Pisidarum, Lyciorum: haec enim sunt nostra robora.* TENN.

20 *Id est legionarios*] Ex voce *firmissimos* & seqq. *levem armatis* patere poterat Romano lectori, intelligi *legionarios*; unde merito Cl. Wesselingo haec pro *Glossimate* suspecta sunt; quae & ego lubentius delerem, nisi vetarent MSti. Sanutus has voces non habet. In Mediceo antiquiore scribitur *firmissimos legionarios*: quasi partem modo legionum in cornibus collocasset. Obloquitur Livius *Romano milite cornibus firmatis, sociis in mediam aciem acceptis.* Sed &, ne quis socios etiam sub *firmissimorum* nomine comprehenderet, forsitan *legionarios* auctor addidit. OUDEND.

21 *Retractatam*] Quid est retractare armaturam levem? nihil videt, nihil audit, qui hic non legat codicum MSS. consensu *Retractam*. Sicut & Gujertum video suspicatum. *Retrahens* est retroagere, interius ducere, n. 5. & 7. *reducere* mediam aciem, ut possit esse lunata acies. Cujus contrarium *producere, protrahere*

quibus ipse praevalebat, infirmissimas hostium partes ²² lunata acie adgressus facile fudit.

V. Metellus in Hispania, eo proelio, quo ²³ Hirtulejum ^a devicit, quum comperisset, cohortes ejus, quae validissimae ²⁴ vocabantur, in media acie locatas, ipse mediam suorum aciem reduxit, ne ²⁵ ea parte ante cum hoste confligeret, quam cornibus ²⁶ configatis medios undique circumvenisset ^b,

VI.

^a Vulgo HERCULEJUM. ^b Vulgo CIRCUMVENISSENT.

TE. TENN. Nihil verius est lectione MSSorum, quibus accedunt omnes mei; nisi magis placeat vox, quae a Sanuto adhibetur *retortam*. Livio in *medium acceptam*. Paulo ante *at pro ac Sanuto* cum Leidenfi pr. Glossae de *rorariis* emendationem Scaligero sublegit hic Keuchnius. OUDEND.

²² *Lunata acie*] Quae refert arcus, semicirculi vel lunae concavae formam. Pollux *μηνειδής, ἀμφικύβητος*. Haec ad hostes concludendos forma aciei valet, usitata numero militum abundantibus. Frontinus infra n. 6. Onofander c. 21. Πολλὰκις δὲ διαβάσιν εἰς μεγάλην δύναμιν καὶ πολυδύναμον κερήμετοι, μηνειδὲς σχῆμα πεποισάντες τῆς παρατόξεως ἐπιέναι. Qui magnos & numerosos ducunt exercitus, saepe acie in lunae figuram instructa progredi solent. Ibidem. Τοῖς μὲν δύοιν ἑκατέρω μέρος κατὰ κέρως προσβαλλέτω τοῖς πολεμίοις. τῷ δὲ ἐν τοῖς εἰς τὸν μέσον κόλπον (male τὸ μέσον κόλπον) τῷ μηνειδὲς ἀντιστρατηγέμενοις ἐναντίας ἐστάτω, καὶ μὴ προαίτω. Duas quidem partes hinc illinc hostium cornibus objiciet; tertiam vero in lunatum eorum medium sinum immittet, & contra stando firmiter gradu obnixo urgebit. Etiam de acie

navium Vegetius usus l. 5. c. 15. *Liburnarum instrvendae acies, non directae, ut in campo, sed incurvae ad similitudinem lunae, ita ut productis cornibus media acies sinuetur*. Frontinus l. 1. c. 5. n. 1. *Vallum in ripa ejus in modum cavae lunae duxi*. TENN.

²³ *Hirtulejum*] Sic rursus editi ex MSS. Palatino, & Leid. tertio pro *Herculejum*. vide ad l. 5. §. OUD.

²⁴ *Vocabantur*] Non hoc iis nomen erat, sed *jaetabantur* esse validissimae. Quam vocem hic forsitan reponendam esse conjecit Cel. Gronovius. *Validae cohortes* ita memorantur a Livio l. xxxi. 60. & Lucano l. 1. 305. ut est in MSS. vetustioribus, *implentur validae tirone cohortes*. OUD.

²⁵ *Ea parte ante*] Ambo Medicei, & Edd. Rom. Bonon. Wechel. *ante eam partem*. Hirtorpii margo *eam partem ante*.

²⁶ *Cornibus configatis*] Puto legi *c. profligatis*. Nihil tamen volui contra omnium librorum consensum loco movere. Mon. *Configatis*. Sic omnes MSS. h. e. cum fuerint commissa & conjuncta cornua. Sic τῷ *configere* utitur Lucret. l. 4. v. 1210.

Semina cum Veneris stimulis excita per artus

VI. Artaxerxes adversus Graecos, qui ²⁷ Persidem intraverant, quum ²⁸ multitudine superaret, latius, quam hostes, acie instructa, in fronte equitem, ²⁹ levemque armaturam in cornibus

Obvia conflixit conspirans mutuus ardor.

Modius conjecerat *profligatis*. TENN. Debuisse Tenaulius vel unico exemplo probavisse, compositum *confligare* a Latino quodam auctore fuisse adhibitum, sive pugnandi sive coniungendi sensu. *confligare temp.* pro malis afflicere dixit Tacitus l. vi. Ann. c. 48. Glossae: *confligito συντρίβω, διαμάχεμαι. confligator διακόμαι. confligatio μάχη, συμβολή ή αντίμαχη*: ubi *confligatio* videretur scribendam ex Gellio l. i. c. 18. Ext. *Profligatis*, ut conjecerant Modius, & Gronovius, atque amplectitur Cl. Wasse, diserte exhibet Petrensis, ut intelligantur hostium cornua fusa fugataque. *confligatis* Leidenfis sec. Scaliger ad oram sui libri adscripserat *complicatis*. Propius accedit *conjugatis*. Vide exempla seqq. An fuit *cornibus confligati sui medios u. circumvenissent*? Interim *circumvenisset* edi iussi, auctoritate Palatini, Petrensis, & Medicei Codd. ac Sanuti, licet sciam, vulgatum aliquo modo, sed contorto sensu, defendi posse. OUDENB.

27 *Persidem*] 4. Reg. 3. Hill. *Persidan*. Nominativus, quasi *Persida*, qui fuerat accusativus. 1. Metam. fab. 2. *Persidaque* & *radiis juga subdita matutinis*. TENN. *Persidam* reperias quoque in Palatino, Gudiano, Vaticano, Leidenfis sec. Vossiano, & Edd. Rom. Bonon. Paris. ac Wechel. *Persidam* Mediceus sec. & Leidenf. pt. *Persidam* omnino probat Doctiss. Munckerus ad

Hyginum in Prolegom. & hic Keuchenius, qui insuper scit, *Persidam* appellari particularem Persarum regionem, quae non Περσικὴ πῶλις, sed πῶλις Περσίδος complectebatur. Novi quidem, ex Graecorum accusativo Latinos quosdam scriptores fecisse nominativum, sed velim doceri, id ab aliquo auctore esse in propriis nominibus peractum ante Justinum, ejusve aequales: Vide, quaeso, exempla a Munckero adducta. Ego potius credo, librariorum Graecae in auctoribus aurei & argentei saeculi terminationes depravasse in Latinas. Sic ex *phalanga* fecere *phalangam*, e *Salamina*, *Salaminiam*, *Crotona*, *Crotonam* &c. *Enipea* *Enipeam*, *Marathona* *Marathonam*; apud Caesarem ex *Narbona* MSS. *Narbonam*, vulgo *Narbonem*. Confer J. F. Gronov. ad Livium l. i. c. 18. & nos ad c. 2. 1. 14. 3. 22. l. III. 6. 2. IV. 7. 43. Quapropter nullas dubito, quin hic auctor scripserit *Persida*. OUD.

28 *Multitudine*] Medic. sec. Leid. sec. in *multi*.

29 *Levemque arm.*] Scaliger ad oram sui codicis delendam esse particulam *que* censuerat; quod & inhi videretur. Equidem certus sum, neminem, Latine scripturum, in tali sensu connectione istud *que* additum esse. MSS. tamen retinent. Paulo ante *Palat. hoste*. Mox *ita* ante *ex industria* delevi, jubentibus id MSS. Cantabrigiensibus, Leidenfisibus, Mediceis, Palatino, & Editionibus primis. OUD.

bus collocavit, atque *a*, ex industria lentius procedente media acie, copias hostium cinxit, ceciditque.

VII. Contra Hannibal ad Cannas reductis cornibus, ³⁰ productaque media acie, nostros primo impetu protrusit. Idem ³⁰ conferto proelio; paulatim invicem sinuantibus, procedentibusque ad praeceptum cornibus, avidè insequentem hostem in mediani aciem suam recepit, & ex utraque parte compressum cecidit veterano & diu edocto usus exercitu. Hoc enim genus ordinationis exsequi, nisi peritus, & ³¹ ad omne momentum respondens miles, vix potest.

VIII. ³² Livius Salinator & Claudius Nero, quum Hasdrubal bello Punico secundo ³³ decertandi necessitatem evitans, ³⁴ in colle confragoso post vineas aciem direxisset, ipsi ³⁵ diductis ^b in la-

a Vulgo ITA EX I. *b* Vulgo REDUCTIS.

³⁰ Productaque] Hillensb. & Gudian. *Producta*. Dein *prostravit* Medic. *sec. prostravit* Vatican. & *protulit* Ed. Bonon. *pro protrusit*. Tum *sinuantibus* Medicei, non *sinuantibus*, & *unus praecedentibus*. Mox in *medianam a*. amisit suam praepositionem in MSS. quatuor, & Ed. Paris. si suam abesset a MSTis, melius ea voce carere possemus. OUDEND.

³⁰ Conferto pr.] Sic legendum: ut c. 4. §. 5. & creberrime Livio, ceterisque. *Conferto* operarum vitio irrepsit. OUDEND. *Cur. post.*

³¹ Ad omne momentum respondens] Eleganter Seneca contravers. 13. *Non ex formula natura respondet, neque ad praescriptum casus obsequitur*. TENN. Male Medic. Sec. *ad omnem eventum*. OUD.

³² Livius] Duo MSS. pessime addunt *L.* cum vocaretur Marcus. OUDEND.

³³ Decertandi] Duo Cantabrigiensis, Palatinus, Leidensis pr. & Hillensberg. *decernendi*. quod praeferebam, ut saepius dictum. §. 4. quo statuerat *decernere*; ubi vide. OUD.

³⁴ In colle confragoso] Varias lectio Coll. Vossianae *in valle confragosa*. Sed contra historiam, ut patet ex Livio, qui hanc pugnam paullo aliter tamen, quam noster, describit l. XXVII. c. 48. OUD.

³⁵ Reductis in latera viribus] Quid est *reducere in latera*? *reducere* est retrorsum trahere, cuius contrarium est *producere*: ut videre est ad §. 4. 5. &c. quod hic locum habere nequit. Tres Cantabrig. Leidens. pr. Palatin. Hillensberg. cum Ed. P.

latera viribus, vacua fronte ex utraque parte circumvenerunt eum; atque ita adgressi ³⁵ superaverunt.

IX. Hannibal, quum frequentibus proeliis a Claudio Marcello superaretur, novissime sic ³⁷ castra metabatur, ut aut montibus, aut paludibus, aut simili locorum aliqua obportunitate ad-

ju-

riſ. *deductis*. Gufan. Vaticanus, & Coll. Voff. *diductis*: optime, unde facta *frons vacua*. §. 12. *diduxit ordines, & a lateribus circumventos eos fudit. & faepissime, licet depravatura in ded.* ut c. VI. 4. *deductis ordinibus*. Livius l. XXXI. 21. *Extenuatam mediam aciem diductis cornibus*. Plura congeſſi ad Lucan. l. II. 244. III. 584.

*Robore diducto dextrum laevumque tuetur,
Aequo Marte latus.*

ORD. Si quis malit cum nonnullis MSS. *ded.* ut non tam divisio cornuum in latera, sed extensio per longum denotetur, tam hic quam §. 4. & alibi, per me licet. Consulat is Drakenb. ad Liv. l. v. c. 38. *instruunt aciem, deductam in cornua*. Sic omnino scribendum §. 23. *proelium in silvas refugiendo deducere*. IDEM *Cur. post.* 36 *Superaverunt*] *Palat. superarunt*.

37 *Castra metabatur*] Sic editi libri, & omnes, quos inspexi, MSS. habent. Ortwinus autem in MSS. invenit *meditabatur*; idque praefert vulgatae lectioni, quia apud Plinium Paenag. *Cum in illa meditatione campeſtri militaribus turmis imperatorium pulverem sudoremque misceres*. Ut loquar ex animi mei sententia; quanquam dubitem de veritate lectionis, eandem tamen elegantem iudico.

Utriusque enim linguae auctores ita loquuntur. Paulus Diaconus lib. XII. Hist. *Spiculis meditari, summaeque voluptatis credere destinata ferire*. Plautus in Stichus *Simulque ad cursuram meditabor me*. Silius Italicus. *Meditamina belli*. Veget. l. I. c. 20. *Gravis pediti lorica videtur, & galea fortasse, raro meditantia arma, raro tractantia*. Sic meditari opera bellica Xenophontis Cyrop. l. I. ubi persica simplicitatis Cyrus & Cambyſes colloquuntur. *Ἄλλὰ μὲν τοι τί γε μελιτᾶσθαι (ἰσθ) ἕκαστα τῶν πολιευκῶν ἔργων, ἀγῶνας ἂν τῆρας μὲν δοκῆι, ὡ πάτερ, πρῶτων ἐκείνοις, καὶ ἄλλα ποσὶν, μάλιστα ἂν ποτὶ ἐν ἀσπίδι ἕκαστα, ὥστ, ἴσῃτε δεῦτο, ἔχειν ἂν παρασκευασμένους χρῆσθαι κἀλλιστὰ λίγαι: (ἰσθ) ὦ παῖ. τί το γὰρ ποῖσας σαρ' ἴσθαι. ὅστις χερσὶ τὰς τάξαι: αἱ τὰ προσήκοντα μελιτᾶσαι: διότι*. Sic *medita* usurpatur Urbicio in fine sui inventi. *Ὅτι τίς ἀπὸ μὲν ἔχειν ὁ στρατιώτης ἐν ἀερόντις μελιταῖς καταρροῖν τῶν σολείων ἰθιθίσται*. In quibus locis *meditant*, unde & *meditari* oritur, non est cogitantis, sed facientis, praeparantis, exercentis. TENN. *Meditabatur* est in Coll. Voff. unde hausit Ortwinus. Sed vellem, TENN. *meditari castra*, quod proferet numquam. *Metari castra* proprium in hac re, & vere militare est verbum, fexcenties ita adhibitum. ORD.

juſtus, aciem eo modo collocaret, ut, vincen-
tibus quidem Romanis, pene indemnem recipere
poſſet intra munimenta exercitum; cedentibus
autem; inſtandi liberum haberet arbitrium.

X. Xanthippus Lacedaemonius in Africa ad-
verſus M. 38 Attilium Regulum 39 levem arma-
turam in prima acie collocavit, in ſubſidio au-
tem robur exercitus: praecepitque auxiliariſ;
ut 40 excuſſis a telis cederent hoſti; & quum
ſe intra ſuorum ordines recepſſent, conſeſtim
in latera diſcurrerent, & a cornibus rurfus e-
rumperent, exceptumque jam hoſtem a robuſtio-
ribus & ipſi 41 circuirent.

XI. Sertorius 42 idem in Hiſpania adverſus
Pompejum fecit.

XII.

a Vulgo EMISSIS.

38 Attilium] Gentile hoc deſt
in Edd. primis. Mox *τὸ* in non
agnofcit Petrenſis. Dein *auxilian-*
tibus Leid. ſec.

39 Levem armaturam] Prae-
ceptores tacticorum tam in vete-
re, quam nova militia levem ar-
maturam in primo agminum or-
dine collocant. Frontinus ſu-
pra. n. 6. Onofander. cap. 17.
Ἵτι τὰς ψιλὰς, ἀκοντιτὰς, καὶ το-
ξότας, καὶ ἀριστεύσας πρῶτος ἐπι-
στὴν τῆς φάλαγγος. Thucydides
ψιλὰς vocat ψιλῶν ὀπλιτῶν ὀπλισμέ-
νους. Vegetius l. III. c. 17. Fe-
rentarii autem, armaturae, ſcu-
tatores, ſagittarii, funditores,
hoc eſt, levis armatura, adver-
ſarios provocabant ante aciem
procedentes. l. III. c. 20. Levem
armaturam & ſagittarios ante
primam aciem ponit. Aelianus
Taſt. c. 17. TENN.

40 Emiſſis telis] Vaticanus,
& Mediceus uterque *excuffis*;
quod non poſſum non probare.
Tacitus l. II. Ann. c. 20. Fun-
ditores libritoresque excutere te-

la, & proturbare hoſtem jubet.
Curtius l. VIII. c. 13. §. 6. In
quis erant ſagittarii gravioribus
telis, quam ut apice excuti poſ-
ſent. c. 14. §. 32. Multoque
ſanguine profuſo languidis na-
nibus magis elapſa, quam ex-
cuſſa tela mittebat. Silius Ita-
lic. l. VII. 656.

telumque volatile nodo
Excutit.

ſimilia plura vide ad Lucan. l.
III. 710. *excuffa glande*. Inſra
l. II. c. 8. 5. OUD.

41 Circuirent] Sic rurfus MSS;
plerique. Medic. ſec. *circuire-*
runt. vulgo *m* additur vid. ad
§. 3. Jam deſt in Mediceo eod-
dem, & in Leid. ſec. Seq;
exemplo Mediceus, & Edd. Ita-
licae exhibent *Sert. autem idem*.

42 Idem] Intelligit factum ad
Lauronem, de quo l. II. 5. 31.
Subduſti in dextrum latus velut
ceſſerunt equites. OUD.

4 Lu.

XII. Cleandridas Lacedaemonius adversus 43
 Lucanos densam instruxit aciem, ut longe 44 mi-
 noris exercitus speciem praerberet. 45 Securis &
 deinde hostibus, in ipso certamine 46 diduxit or-
 dines, & a lateribus circumventos eos fudit.

XIII. 47 Gastron Lacedaemonius, 48 quum in
 auxilium Aegyptiis adversus Persas venisset, &
 sciret, firmiorem esse Graecum militem, magis-
 que a Persis timeri, commutatis armis, Graecos
 in

a Vulgo SECURIORIBUS INDE.

43 Lucanos] Ita lego. vulgo
 possime *Lycanias*. SCRIV. MSS.
Lycanias. TENN. Sinceræ le-
 ctioni solus prope accedit Pe-
 trentis, sans *Licanos*. *Lucanos*
 hic esse rescribendos jam monuit
 Casaubonus ad Polyæn. l. II.
 c. 10 §. 4. *Κλεανδρίδας Λυκανί-
 κος* &c. MSS. & Edd. ex-
 hibent hic *Cleandrias*, & alia
 inceptiora. OUD.

44 M. e. speciem praerberet]
 Sic & Florus loquitur l. III. c.
 14 praebuit speciem regnum sibi
 & deinde diadema poscentis l. IV.
 c. 10. Elatis supra capita scu-
 tis caesorum speciem praebuis-
 sent. TENN. Noster, & omnes
 Latini passim.

45 Securioribus inde] MSS.
securis deinde. TENN. Etiam
 mei cum Ed. Paris. *securis dein-
 de* praeter unum, in quo *securis
 demum*. MSS. auctoritatem cum
 Kenchenio ego sequor. OUD.

46 Diduxit] Sic lege cum 2.
 Hill. Male 4. Reg. & unus Hill.
deduxit. TENN. Mei etiam sex
 cum quibusdam Edd. male *de-
 duxit*, ut alibi dictum. Dein a
lateribus & nonnulli MSS. &
 Edd. in multis non comparat 73
 & a latere Petrentis, qui etiam
 habet *disfudit*.

47 Gastron.] Ita lego. Vulgo
 est *Castronius*. SCRIV. MSS. *Ca-*

stronius. TENN. Et hanc emen-
 dationem occupaverat Casaubo-
 nus ad Polyæn. l. II. c. 15.
*Τάστων Λακιδαιμόνιο μίλων in
 Αιγύπτω συμβαλόν τοις Περσικῶς
 μετιδούσι τας πλοουσιαις*. OUD.

48 Quum in auxilium] MSS.
cum in auxilio. Lego *cum au-
 xilio Ae. a. P. venisset*. TENN.
Cum auxilio plane confirmatum
 inveni a Cod. Vaticano. Meo-
 rum alii sex cum Edd. vetustis
in auxilio. an *is auxilio*? Quam-
 quam *in auxilio* fors pro *in au-
 xiliaribus* posset exponi. Sic e-
 nim fere l. II. c. 7. 18. *Mace-
 donas equites*, quos *in auxilio
 habebat*. Hüllensb. *adversum P.*
 OUD. *In auxilio* e MSS. reci-
 piendum, docui latius ad Caes.
 l. III. B. G. c. 11. ut nostro
 quoque l. III. c. 3 §. 7. c. 9.
 §. 10. Adde Wopkens. 21 Ju-
 stin. l. v. c. 11. *in auxilio Cy-
 ri fuerunt*. ubi is mei mentio-
 nem facere neglexit; & alius
 Vir doctus minus bene coniecit
auxilium i. e. *auxilium*. Eutrop.
 l. IV. c. 6. *Romanis autem in
 auxilio erat Eumenes* &c. Sic
 enim legas in MS. omnium ve-
 rustissimo Leid. uti & l. VI.
 c. 22. *qui Pompejo in auxilio
 apud Thessalian fuerat*. Vulgo
 utrobique *auxilium*. IDEM *Cur.*
 p. 8.

in prima posuit acie, & quum illi aequo Marte pugnarent, submisit Aegyptiorum manum. Persae, quum Graecis, quos Aegyptios opinabantur, restitissent, superveniente multitudine, quam⁴⁹ ut Graecorum expaverant, cesserunt.

XIV. Cn. Pompejus in Albania, quia hostes⁵⁰ innumero^a equitatu praevalabant, juxta collem

^a Vulgo ET NUMERO ET EQ.

⁴⁹ *Ut Graecorum expaverant*] Nimirum Graeci ante Philippum Macedonem fortissimi fuere, necdum ob ignaviam materies poetarum & oratorum, a quibus postea per contemptum *Graeculi* vocati. In his maxime Lacedaemonii, de quibus hic agitur, fortitudine celebrati, qui a Lycurgi tempore ad Cassandrum usque urbem suam *semper armis, non muris defenderunt*. Justinus XIV. c. 5. & l. XXVIII. c. 4. *Soli Philippi Alexandri-que bellis, & imperium Macedonum & omnibus metuenda arma contempserunt*. Hinc apud Senecam Suavor. II. *Sciat iste insolens barbarus, nihil esse difficilius, quam Laconis armati latus fodere*. Ibidem. *Trecenti, sed viri, sed armati, sed Lacones, sed ad Thermopylas. Nunquam vidi plures trecentos*. Puto vero, hoc sub Artaxerxe Mnemone contigisse, qui, ut Plutarchus in ejus vita, Diodorus l. XV. 38. Nepos in Chabria c. 2. testantur, cum Aegyptiis, a quorum parte Lacedaemonii stetero, bellum gessit. TENN.

⁵⁰ *Et numero & equitatu.*] Palatinus. *& eq. & numero*. Uterque Medicus, & Edd: Italicae habent *innumero equitatu*. Optime, si quid video, & ex veritate historiae, ac auctoris mente, nisi malis *numero*, quae voces permutantur etiam §. 17. Pompejus enim suos pe-

dites se abscondere non jussit; quia hostes praevalabant numero peditum, quod saltem addi debuerat, ut exemplo 17. Sed quia illi praevalabant equitatu, ut crederent, se adversus Pompejanos equites solos, & paucos rem habituros, adeoque eos contemnerent. *Pedites*, dixi, a Pompejo fuisse jussos se abscondere. Quae vox hic sine dubio ante *et equites* excidit. Aliter enim non patet, qui protegere galeas jussi fuerint; unde male in Edd. Romana, Bononiensi, Parisi. & Wechellii junguntur *jussit equites*. Legendum *jussit milites: Equites d. &c.* Quam vocem nuncius inclusam ad sensum supplendum addidi, eamque elapsam esse, statim patebit. Vide ad verba *praetendere militibus*. Strategema hoc refert quoque Dio Cassius l. XXXVI. p. 30. Cujus verba, licet longiora, adferre operae pretium erit; quoniam ex eo hujus exempli sensus, & nostra correctio unice pendet. Πομπήϊοι βυλθεῖς αὐτὸν (Ὀρίσθην. Plutarchus in Pompejo p. 638. ducem Albanorum Κάσιον vocat.) πρὶν τὸ τῶν Ῥωμαίων πλῆθος γινῆαι, πρὸς μάχην ὑπαγαγίσθαι, ἵνα μὴ αἰσθόμενοι αὐτὸ ἀταχαρίσθω, τὸς τε ἰσχυρίας προΐταξω προειπῶν σοῖσιν, ἃ ποιήσοις, καὶ τὸς λοιπὸς ὀπίσθην αὐτῶν ἕτε τε θόβητα κελύμενος ἔχων ἀπρεμῆν ἵπποισιν ὥστε τὸν Ὀρίσθην μὴ πρότερον μαθῆναι αὐτῶς

lem in angustiis protegere galeas, ne ⁵¹ fulgore earum conspicui ⁵² fierent, jussit (milites ^a); equites deinde in aequum procedere, ac velut ⁵³ praetendere ⁵⁴ militibus ^b; praecepitque eis, ut ad pri-

^a Vulgo abest MILITES.

^b Vulgo PEDITIBUS.

τὰς παύσας πρὶν ἢ χροῖ χροῖσθαι καὶ τὰτε ἐκείνῃ τὴ τῶν ἰσθίων, ὡς καὶ μέγαν ὄντων καταφρόνως, συνίμεις ὄρσιον, καὶ δι' ἄλλῃ τραπίνας ἱεπίπιδε ἀπ' κρέτῃ ἐπίδωξαι καὶ οἱ πρὸ ἀνάσταντες ἱεπίφινε καὶ διασάντες τοῖς μὴ σπατίοις ἀσπαλὴ τὴν φυχὴν διὰ μίση σπαν παρίσχον τὰς δὲ πολέμους ἀπρεσκέπτως τῇ διαβῆ χρωμένους ἐνδεδάμενοι, συχρὺς ἐκκλάσασαι &c. Plutarchus ibidem dicit, Albanis fuisse διαχίλις ἰσθίος ἐπὶ μυσίον. OUD.

⁵¹ Fulgore] Medic. antiquior fulgure, quod hic quidem non placet: sed vide, an ita reponi non debeat apud Horat. l. II. O. i. 19.

*Jam fulgor armorum fugacis
Terret equos; equitumque
volans.*

Certe in antiquissimo & optimo Orvilli mei Codice illic inveni fulgur. Homer. saepe Χαλκὸς τὸ εἶρη. Mihi sane adridet, quamquam scio, frequentem esse locutionem armorum fulgor. OUD.

⁵² Fierent] Petreus. essent. Hillensb. forent. Mox duo nemum. OUD.

⁵³ Praetendere] Est, ut notavit Keuchenius, tendere ante pedes. Hyginus Gromatic. Exploratores in striga cohortis primi praetendant. Hoc verbum militare eleganti similitudine traxit ad Ecclesiæ ritus D. Ambrosius, Fortis viri est, non dissimulare, cum aliquid immineat, sed praetendere, & tanquam explorare de specula quadam mentis. Idem. Tanquam in procinctu positus

praeludit proelium, & velus eoram posito praetendit hostes. Hinc praetenturae dicuntur milites ante limitem imperii tendentes, exploratores. Ammianus. Quia Mesopotamiae tractus omnes crebro inquietari fuerit, praetenturis & stationibus agrariis servabantur. Manilio. l. IV. vocantur praetentae.

Gallia praetentis. Hispania maxima bellis. TENN.

De hac voce adi Salmasium ad Solin. p. 295. ad c. 32. Aegypto praetendami Aethiopes, & Heinf. ac Burn. ad Ovid. l. VIII. Met. 341. & l. XI. 511. Praetentia tela: & de praetenturis consule Schelium ad Hyginum Gromatic. p. 30. &c. quae vox passim occurrit apud Ammianum. OUD.

⁵⁴ Peditibus] Medicus primus militibus, ut & secundus pro var. sectione. Eleganter & vere, quod a librario proficisci nequivit. Hinc supra excidit milites culpa librariorum, putantium, hos ab equitibus non posse distingui. Sed vide tu, lector, summum Gronovium ad Liv. l. XXVIII. c. i. M. Silanum cum x. haud plus millibus militum, equitibus quingentis misit, vulgo peditum. Graevium ad Justin. l. XIII. c. 5. viros doctos ad Vellej. l. II. c. 15. numero militum equitumque fungi. ipse noster Lib. hoc c. v. §. 37. Equitatu post terga peditum collocato, paucos milites in hostem misit, ubi eadem varietas. Vide Tennulium. OUD.

primum inpetum hostium refugerent; &, ⁵⁵ simul ^{a 56} ad pedites ventum esset, in latera discederent. Quod ubi ⁵⁷ explicitum est, patefacto

^a Vulgo SIMULAC.

⁵⁵ Simulac ad] MSS. Simul ad. Nam simul ejusdem significatio- nis. Ovid. l. Metam. fab. VIII.

Quos simul imposuit mensis, e-
go vindice flamma
In domino dignos everti tecta
penates.

lib. VIII. fab. VII.

At simul autor necis est editus.

lib. XIV. fab. VI.

Quae simul attigimus, steti-
musque in limine tecti.

Horat. Serm. I.

Quae simul inversum contristat
aquarius annum.

Varro apud Nonium, Specula. Nos simul in summam speculam pervenimus. TENN. Bene abest quoque ac ab MSS. meis novem. & Edd. Rom. Bon. Paris. quod male intraserunt seqq. Editores. cum simul ad, simul cum ad ineptius alii libri. Simul pro simulac tam seq. subjunctivo, quam Indicativo poni, tralati- tium est. Ad viros doctos, quos laudat Cel. Burmann. ad Quinctil. Decl. x. c. 15. Simul iniquit. & Cortius ad Sallust. B. Catil. c. 7. Jam primum juvenis, simul belli patiens erat, in castris per laborum usum militiam discebant. Sic enim locus ille e MSS. optimis, & Edd. VV. ut & apud Veget. l. I. c. 4. de re mil., est legendus. vulgo in Sallustio per laborem usu m. discebat, at in Vegetio per

laboris usum, rectius. Urunt & secant Sallustium, non sanant alii. Laborum usum habemus quoque in Lucano l. I. 123.

e jam series, ususque laborum
Erigit.

Vegetius l. II. c. 23. Ut quotidiani laboris usus in pace, non difficilis videatur in bello. OUD.

⁵⁶ Ad pedites ventum esset] Vaticanus, & Leidensis sec. ad peditem v. quod cave, temere spernas. v. ad c. 2. 4. & infra §. 17. equitem. eventum Medic. sec. dein descenderent ambo Medicei, & Leidens. pr. OUD.

⁵⁷ Explicitum] Hoc est, peractum. Hinc explicare partes suas, est opus suum facere. Seneca. 3. Natur. c. 6. Aëris intentione partes suas explicat. TENN. Sic explicare consilium, bellum, fugam &c. apud Ciceronem, Livium, Caesarem, Florum, Phaedrum, & alios, sed veteri, ut in ullo veteri libro sit explicitum. Certe Hillensb. quo usus est Tennulius, terque Mediceus, Gudianus, Vaticanus, Palatin. Vossian. & Edd. Rom. Bon. Paris. habent displicium. Leidens. prim. dispicium. secund. inspicium. Cantabr. Bibl. publ. discicitum, & tandem Petreas. ex interpretatione, ut videtur, factum. Sic tamen auctor l. I. c. 6. §. 2. l. II. c. 4. §. 2. Quod ubi factum est. Quid lateat, acutiores viderint. Displicare occurrit apud Varro- nem de R. Rust. l. III. c. 16. an quo ubi discursum est? Liv. xxx. 33. In dextram laevamque discursum. OUD.

facto loco subita peditum ⁵⁸ consurrexit ^a acies, inectosque temere hostes, inopinato interfusa proelio cecidit.

XV. ⁵⁹ M. Antonius adversus Parthos, qui infinita multitudine sagittarum exercitum ejus obruebant, subsidere suos, & testudinem facere jussit; supra quam transmissis sagittis, sine militum noxa exhaustus est hostis.

XVI. Hannibal adversus Scipionem in Africa, quum haberet exercitum ex Poenis & auxiliariis, quorum pars non solum ex diversis partibus, sed etiam ex Italicis constabat, post ⁶⁰ elephantos octoginta, qui in prima fronte positi hostium turbarent aciem, auxiliares Gallos, & Ligures, & ⁶¹ Baleares, Maurosque posuit, ut

^a Vulgo SURREXIT.

⁵⁸ Surrexit] MSS. *consurrexit*. quod verbum significat copiam. l. VIII. c. 9. Livius. *Triarii genu dextro innixi, nutum consulis ad consurgendum expectabant.* l. VIII. c. 10. *Paulisper addubitavi, an consurgendi jam triariis tempus esset.* TENN. *Novem etiam mei,* & Ed. Parisiensis. vere. Sexcenties id reperias apud Livium. Infra c. v. §. 22. *Infiltratores subito consurreverunt.* §. 33. *Spatium consurgendi a tergo.* OUD.

⁵⁹ M. Antonius] In nonnullis rursus deest praenomen. de hoc Strategemate vide congesta ad Florum l. III. c. 10. OUD.

⁶⁰ Elephantos] Medicei, & Edd. Italicæ *Elephantes.* dein q; i. p. f. erant positi, ut h.

⁶¹ Baleares, Maurosque] Plurimi, barbaros Maurosque; quasi non omnes sint aequè barbari. Livius. *Hannibal ad terrorem primum elephantos (LXXX. autem erant, q. n. v. i. a. a. h.), instruxit, deinde auxilia Ligurum*

Gallorumque, Balearibus Maurisque admittis. MOD. 3. Reg. 1. Hill. *Baliares.* quartus Reg. & alter Hill. *Balliares.* tertius Hill. *Balleares.* Tam insulae binæ, quam incolae dicti a *Bala*, qui egregii funditores. Miror, fundae inventionem Phoenicibus tribui a Plinio l. VII. c. 56. Cum passim Balearica dicatur funda. 2. Metam. 15. Ovidius

*Non secus exarsit, quævis cura
Balearica plumbum
Funda jacit: volat illud, &
incandescit eundo.*

4. Metam. fab. 17.

*Quantum Balearica torto
Funda potest plumbo mediis trans-
mittere coeli.*

Silius Italicus l. 9.

*Ac torto miscens Balearis proe-
lia plumbo.*

at non fugere possent, Poenis a tergo stantibus, & ⁶² hostem obpositi si non infestarent, at certe fatigaret: tum suis & Macedonibus, qui jam fessos Romanos integri exciperent, in ⁶³ secunda acie collocatis, ⁶⁴ novissimos Italicos consti-

a Vulgo SUMMA;

Statius l. 11. Achil. 419.

*Flexae Balearicus actor habena-
nae.
Quo suspensa trahens libraret
vulnera tortus;
Inclusum quotiens distringeret
aëra gyro.*

Virgil. 1. Georg.

*Stupea torquentur Balearis ver-
bera fundae.*

Vid. Florum l. 111. c. 3. Stewechium ad Vegetium l. c. 16. & l. 3. c. 14. Lips. postiorc. 1v. 2. & 3. Nemo Phoenicibus addicit. TENN. Barbaros perperam editum est in Edd. Romana, & Bonon. Baliares ex meis habent MSS. quinque, & Ed. Paris. quod Salmasso, & Cl. Drakenburgio magis placet. V. ad Silium l. 111. 365. Passim tamen MSS. praeferunt e. Veteres autem editiones hic juvant ejusdem Salmassii conjecturam, opinantis, dictos etiam fuisse *baliaros*. Consi- tute eum ad Florum l. 11. c. 13. OUD.

62 *Hostem obpositi si non infestarent, at certe fatigaret*] Mire hic turbant membranae. primo *hosti* Medic. prin. *oppo- sitis* Leid. sec. *si nunc i.* uterque Medic. *sive i.* Leid. pr. *dein vel e.* fatigaret octo MSS. & Edd. Rom. Bon. Paris. *ut c.* *fu- garent* Hillensb. in Leid. sec. haec verba defunt. Petrens. *fa- tigaret vel infestarent.* qui

ordo mihi magis artidet. plus enim est *fatigare hostem*, quam *infestare*. Fors scripserit auctor *hostem obpositum si non fatigaret, vel certe infest. vel nota- ret saltem*, & idem, quod *cer- te*. Terent. in Phorm. ac. 2. l. 71. *Si nullo alio pacto, vel foe- nore.* & ita apud Priscian. p. 1009. sed plerique viri docti eji- ciunt in Terentio *vel*. Infra l. rv. 5. 6. *Varro collega ejus vel majore constantia vixit i. e. sal- tem.* Quidquid sit, latet tamen hic mendum. Immo potius omnia haec *ut non fugere possent* &c. usque ad *tum suis* instituta videntur. & ex margine glossato- ris alicujus verba in textum ad- missa. nam si dixisset jam auctor *Poenis a tergo stantibus*, quid opus esset rursus ingerere *tum suis collocatis*? Certe ita si scri- psit, balbutiei crimen effugere non potest. OUD.

63 *In summa acie e.*] Secure haec transiliant Interpretes. at- qui si Italicos constituit novissimos, Macedonas non collocavit in *summa acie*, sed in *secunda acie*, ut diserte Livius l. xxx. c. 33. *In secunda acie Cartha- ginenses Afrosque & Macedonum legionem; modico inde intervallo relicto subsidiariam aciem Itali- corum militum* &c. quare vel invitiss MSS. hoc reposui. OUD.

64 *Novissimos*] Leid. sec. *no- vissime*, male. V. ad l. 1. 61. *ultima sequi iussit impedimenta.* De Italicis eadem fere Livius. OUD.

stituit, quorum & timebat fidem, & segnitiam verebatur, quoniam plerosque eorum ab Italia invitos extraxerat. ⁶⁵ Scipio adversus hanc formam,

65 Scipio] Nihil carpi posse in ordinatione Scipionis, probatur ex Floro l. 11. c. 6. *Constat utriusque confessione, nec melius instrui aciem; nec acrius potuisse pugnari. Hac Scipio de Annibalis, Annibal de Scipionis exercitu praedicaverunt.* Ergo in Historicis erunt vitia, quae tria ad hunc locum recensentur a Salmasio c. 3. fol. 27. & 28. de militia, quem hic descripsit verbotenus, tacito nomine. alienis bonis gloriatus (Keuchenus) commentator. Livius non iudicatur immunis errorum, qui eandem pugnam descripsit l. xxx. c. 33. *Instruit deinde primos hastatos; post eos principes, triariiis postremam aciem clausit. Non confertas autem cohortes ante sua quemque signa instruebat, sed manipulos aliquantum inter se distantes; ut esset spatium, quo elephantii hostium accepti nihil ordines turbarent. Laelium (cujus ante Legati, eo anno Quaestoris extra sortem ex Senatus Consulto opera utebatur) cum Italico equitatu ab sinistro cornu, Masiniam Numidasque ab dextro opposuit. Vias patentes inter manipulos antesignanorum veilitibus (ea tunc levis armatura erat) complevit, dato praecepto, ut ad impetum elephantorum, aut post relictos refugerent ordines, aut in dextram laevamque discursu applicantes se antesignanis, viam, qua irquerent in ancipitia tela, belluis darent.* Livius, & Frontinus l. accusantur ignorantiae, quod Scipio non potuerit ordinare per continuas cohortes, cum Legio in cohortes non fuerit tunc divisa. Verum supra l. 1. c. 6. l.

tempore Fulvii Nobilioris & aliorum relatum, legionem ante J. Caesarem descripiam in decem cohortes. Praeterea Polybius lib. xi. *Και τῶν οὐσίας (τὸ δὲ καθεστὸς τὸ εὐτάγμα τῶν μεγάλων παρὰ Ρωμαίων καὶ οὐσίαι.)* Non ergo illi auctores, sed Salmasius fuit sui oblitus. Instat, & concedit, cohortem fuisse tempore Scipionum; verum non decimam, sed trigesimalam legionis partem, idemque, quod manipulus, *στῆλα & σάλαι.* fuisse. Id quoque falsum. Nam *εὐτάγμα* (quae Polybio vocatur *οὐσία*) constat ex tribus spiribus sive manipulis. Triginta manipulos sive *τάγματα*, e quibus *εὐτάγμα* constat, Scipionum tempore tuisse in legione. probō ex Polybii libro vi. *Ἐξ ἑκαστοῦ δὲ ἑξῆς οὐσίας τὰς οὐσίας ἢ ἑξῆς στρατοῦ τῶν πρώτων, καὶ ἀγῶν. δύο μὲν εἰς τὴν ἰσχυρίαν τὴν ἰσχυρίαν ἐπὶ τῶν χιλιάρχων. Statim τῶν δὲ δευτέρων ἑκατακίδεκα τριῶν ἑξῆς τῶν χιλιάρχων διατάχεται.* Secundum haec manipulos Principum & Hastatorum cujusque legionis ordinant: duos ad curam loci ante Tribunorum tentoria: Statim & reliquis octodecim manipulis ternos singulis Tribuni (nam sex Tribuni sunt in legione) sortiantur. Ex quo loco abunde constat, viginti manipulos in corpore utroque Hastatorum & Principum fuisse: & decem in corpore Triariorum apparet ex libro eodem. *Δύο δὲ οὐσίας ἔχοντες ἀπέναντι τῶν μεγάλων. Cum in unaquaque legionis parte sint manipuli decem.* Cum ergo triginta manipuli conficiant legionem, cohors ex tribus manipulis (*στῆλαι*) constat: in-

mam, robur legionis, triplici acie in fronte ordina-

dissolubili nexu infertur, cohortem fuisse decimam tunc legionis partem. Legio erat 4200, constans ex 1200 hastatis, 1200 Principibus, 600 Triariis, 1200 Velitibus. Cohors erat 420, si-

militer ex quatuor generibus composita, ut Lipsius notat, 120 hastatis, totidem Principibus, 60. Triariis, 120 Velitibus, qui additi singulis legionariorum corporibus.

Scipionis
Cohors
Legionaria.

Hastati	120	40	Velites
Principes	120	40	
Triarii.	60	40	

Varro L. L. I. 4. *Milites quod trium millium primo Legio sebat, ac singulae tribus, Tatiensum, Rannium, Lucerum, milia singula militum mittebant*: Romulus descripsit legionem in decem Hastatorum, decem Principum, decem Triariorum manipulos, quae Ovidius vocat corpora. 3. Fastor.

Romulus Hastatos instituitque decem.

Et totidem Princeps, totidem Pilanus habebat

Corpora, legitimo quique merebat equo.

Cum ergo cohors constet ex tribus manipulis, & secundum Salmasium sit trigesima pars legionis, infertur necessario, nonaginta manipulos fuisse in una legione, quod a veritate alienissimum.

Si Velites auferas, legio foret 3000. qualis Romuli.

Sic ablatis Velitibus manipulus in legione fuit centum militum,

sive centuria. Ipse Frontini reprehensor f. 12. *Qui singulis manipulis praefuit, is ductor centurio vocatus est.* Quod Vegetius, dum inter veteres & recentiores velut fluctuat, etiam videtur affirmare l. 11. c. 14. *Quemadmodum inter pedites centuria vel manipulus appellatur, ita inter equites turma dicitur.* Donatus ad Terentii Eunuchum. *Cum Romani & Latini sub uno centurione bellum aggressuri deputabantur, sibi sertum vel coronam ex manipulo herbae, vel hujusmodi conficiebant, quem pro signo sequebantur.* Collectanea originis Romanae. *Romulus coacta pastorum manu, eaque in centenos homines distributa, perticas manipulis varie vinctas dedit: unde constitutum, ut postea milites, qui ejusdem signi essent, manipulares vocarentur.* Ex quibus apparet, cohortem fuisse diversam a manipulo. Sed instat celeberrimus Salmasius, cohortem illam non legionariam, sed sociorum auxilia-

dinatum per hastatos & principes & triarios opposuit: nec continuas construxit cohortes; sed

ma-

Marium fuisse. Sallustio quid faciet? Nam ait in Jugurtha. *Metellus ubi videt, Numidas minus instare, paulatim milites in unum conduxit, ordines restituit, & cohortes legionarias quatuor aduersum pedites hostium locat.* Quid Varrone? qui l. 4. L. L. de partibus legionis ait. *Legio, quod leguntur milites in delectu. Cohors, quod ut in villa ex pluribus testis conjungitur, ac quidam sit unum; sic haec ex manipulis copulatur cohors; quae in villa dicta, quod circa eum locum pecus coeſceretur.* Tametsi cohortem in villa Hyppocrates dicit esse Graece *χώρα* apud Poetas dictam. Ad quem locum videndum Schelius fol. 315. Polyb.

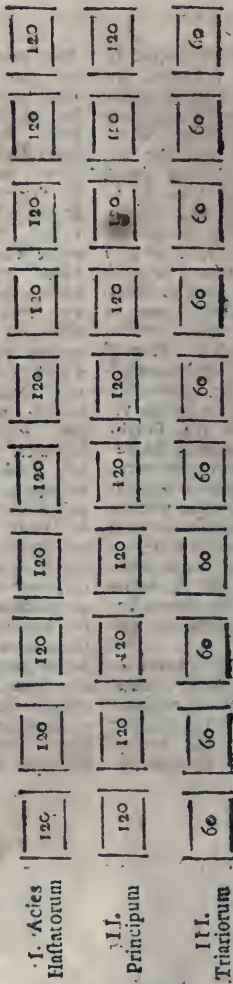
II. Arguitur Frontinus, sui aevi ordinationem aciei cum veterum confudisse. *Robur legionis in fronte opposuit.* Nam veteres legionum robora in postrema acie collocabant. Hoc quidem verum est, sed tamen illud saepe factitatum, ut videre est ex hujus capituli exemplo 4. & exemp. 17. Praeterea Scipio recessit ab utiſato usu ordinandi.

III. Fertur peccasse contra *ἀξιωματικὴν ἰσότητα*. Nam Principes & Triarios in fronte ordinasse; cum semper Hastati fuerint in ipsa fronte collocati. Livius enim l. VIII. c. 2. de hastatis.

Haec prima frontis in acie forem juvenum pubescentium ad militiam habebat. Verum longe alia est Frontini mens, scilicet haec. Scipio opposuit in fronte ipsas legiones. triplici acie ordinatas, per Hastatos, Principes, & Triarios. Haec Livii mens, & Polybii est: cujus haec sunt verba. *Ὁ μὲν Πόπλιος ἴσους τὰς τάξεις τῶν ἰδίων δυναμῶν κρέσσον ἔτετο. Πρώτον μὲν τῆς ἀσπίδος καὶ τὰς τρίτων σημαίας: ἐν δασύμασιν. Ἐπὶ δὲ τέτοις τῆς περὶ ἡμέρας, τῆς τῆς στήρας ἢ κατὰ τὸ τῶν πρώτων σημαίων διάστημα, καθὰ πρὸ ἰσῶν ἰσὶ τῆς Ῥωμαίων, ἀλλὰ κατ' ἄλλως, ἐν ἀπερίσῳ. διὰ τὸ κλιθεῖν τῶν παρὰ ἰσότητος ἰσότητων.* Publius quidem copias suas instruxit in hunc modum. *Primos quidem Hastatos & eorum manipulos collocavit cum intervallis inter ordines. Deinde ita ordinavit Principes, ut eorum manipulos non e regione intervalloſorum, quibus distabant inter se manipuli Hastatorum, poneret, quemadmodum mos est Romanis; sed invicem sibi exadversum respondententes, satis magna intercaedatne propter elephantorum multitudine, qui in acie hostium erant.* Deinde in ipsa legionarie cohorte conferta, quae etiam in fronte locabatur. erant Hastati, Principes & Triarii.

manipulis inter se distantibus spatium dedit, per quod

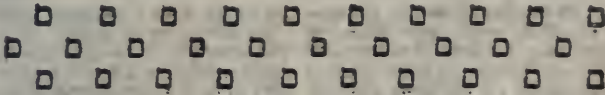
Restorum ordinum & intervallorum legio ex 4200 militibus consistens, per triginta manipulos a Scipione ordinata, quo prelio vicit Hannibalem.

Intervalla clausa velutibus 1200.

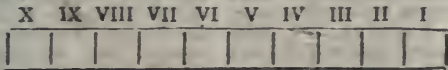
Alias veteris legionis, ut scribit *Strabo*, acies invicem sibi succedaneas instruebantur, & altera sequebatur alteram, nec omnes uno

uno eodemque tempore pugnabant: secunda erat subsecunda primae, tertia secundae. Ideo intervalla relinquebantur inter ordines cujusque aciei, ut esset, quo se reciperent priores; si nimirum rem male gessissent, retrocedendo per intervalla subsequen- tium, quos vice versa post eorum terga subducti sequebantur. Ita autem disponebantur, ut primae aciei ordines responderent intervallis secundae aciei, eo fine, ut si recedendum esset, recta ad intervalla sequentium ordinum retrogradi ferrentur. & per ea sic dilapsi, post terga militum, qui in secunda acie stabant, recepti in tuto forent. Quo facto secundae aciei ordines in ho- stem procedebant clausis intervallis, quae patuerant retroceden- tibus primae aciei manipulis.

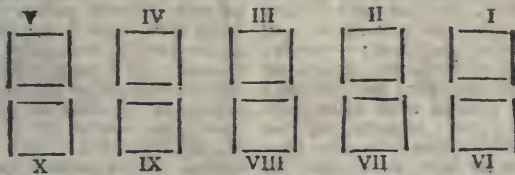

Livius l. VIII. c. 8. argutissime hunc depugnandi modum descripsit in bello Latino, sed quo recenset quindecim manipulos Hastatorum, totidem Principum. & quindecim alios ordines, in quibus Triarii, Rorarii, & Accensi.

Legionis Caesarianae ex decem cohortibus constantis, ad unam aciem componendam haec erat ordinatio.

Verum veteri Republica exercitus in triplicem aciem (Frontinus infra n. 17. & n. 20. & 22.) tribuebatur: quae acies erant fronte longa, eademque omnes longitudine, nec habentes introrsum multum latitudinis, si cum frontis longitudine comparentur, ne univrsae quidem Caesarianae legionis in tres acies, binis introrsum ordinibus contextas, descriptae haec esto forma, quam dedit *Frontinus*.

Quia veterum acies non tantum per Hastatorum, Principum, & Triariorum manipulos, sed etiam per cohortes ordinabatur; & haec tria militum genera in eadem acie collocabantur. Ista fuere adducenda, ut Livius, & Frontinus affererentur. TENN. Bene Livium, & Frontinum defendit contra Salmasium, qui passim errat in libro de re militari, Teanulius; sed tamen Scipionis legiones facit minores, quam fuerunt. Confliterunt enim senis millibus & ducentis peditibus, & trecentis equitibus, auctore Livio l. XXIX. c. 24. QUIDEM.

quod ⁶⁶ elephanti ab hostibus acti facile transmitti sine perturbatione ordinum possent. Ea ipsa intervalla expeditis velitibus inplevit, ne ⁶⁷ interluceret acies; dato iis praecepto, ut ad impetum elephantorum, vel ⁶⁸ retro, vel in latera concederent. Equitatum deinde in cornua divisit, & ⁶⁹ dextro Romanis equitibus Laelium,

⁶⁶ Elephantis] Medic. elephant. Palat. mitti. dein Mediceus & ipsa. Petrensis expeditis militibus. Velitibus Livius: quibus proprium est epitheton expediti. Veget. l. III. c. 16. Quos expeditos velites nominabant. ubi vulgo additur contra MSSos veteres quasi volitantes e Festo. Vid. Salmast. de re mil. c. 17. infra l. IV. 7. 29. OUD.

⁶⁷ Interluceret] Quo verbo frequenter de ordinibus utuntur. Vegetius l. I. c. 26. Ut consipati perdunt spatia pugnandi, & sibi invicem impedimento sunt: ita rariores atque interlucentes aditum percurrere hostibus praestant. l. III. c. 14. Ut nec acies interluceat, & spatium sit arma tractandi. Quintilianus in fine libri VII. Non modo ut sint ordine collocati, elaborandum est, sed, ut inter se juncti, atque ita cohaerentes, ne commissura pelluceat: corpus sit, non membra. TENN. Livius dicit tantum sine hac ratione, quae Frontini aevo solum convenit, vias patentes velitibus complevit, dato praecepto. quae hic rursus habet Keuchenius, ex Salmastii c. tertio ad verbum describit. Introduceret, interduceret, interduceretur, interlucerent MSS. nonnulli. Virgil. l. IX. Aen. 503.

*Qua rara est acies, interlucetque corona
Non tam spissa viris,*

eis vel iis abest a Gudiano. OUD.

⁶⁸ Retro, vel in latera] Alii: recta vel in latera concederent. quod manavit a Livio: in quo est, ut ad impetum elephantorum aut post rectos refugerent ordines, aut in dextram laevamque discursu, &c. MOD. Retro, sic omnes MSS. Nullus recta. ut Modius. TENN. Recta est in Edd. Rom. Bonon. Paris. recto Leid. sec. retro vel post uterque Mediceus. Hillensb. ut retro ut in l. nil muta. post rectos ordines refugere idem est, quod auctor expressit per retro concedere: pro quo consunderent ambo Medicei. contenderent Leid. sec. cederent Leidens. prim. cederent Cantabr. tertius. OUD.

⁶⁹ Dextro Romanis equitibus Laelium &c.] Et haec vel corrupta sunt, vel negligentius Livii verba excerptit auctor. Contrario enim modo se res habuit. Livius Laelium cum Italico equitatu ab sinistro cornu, Masinissam Numidasque ab dextro opposuit. unde in sinistram Hannibalis cornu invehit Masinissa, in dextram Laelius. Vide ibidem. Simili modo scriptores sibi adversantur in colloatione ducum, qui ad Pharsalum Pompejanis cornibus praefuerunt, ut monuimus ad Lucanum l. VII. 220. collatum cum Plutarcho in Pomp. p. 655. Numidum (pro Numidarum forte) est in Vaticano, & utroque Mediceo. OUD.

lium, sinistro Numidis Masinissam praeposuit: quae tam prudens ordinatio ⁷⁰ non dubie causa victoriae fuit.

XVII. Archelaus adversus L. Sullam, ⁷¹ in fronte ad perturbandum hostem falcatas quadrigas locavit, in secunda acie phalangem Macedonicam, in tertia, Romanorum more armatos auxiliares, mixtis fugitivis Italicae gentis, quorum ⁷² pervicaciae ^a plurimum fidebat; levem armaturam in ultimo statuit. In utroque dein ^b latere equitatum, cujus amplum numerum habebat, circueundi hostis causa posuit. Contra haec Sulla fossas amplae latitudinis in utroque latere

^a Vulgo PERNICITATI. ^b Vulgo DEINDE.

⁷⁰ Non dubie] Medicei, & Edd. Italicae sine dubio. non dubiae Hillensb. Livius saepissime haud dubie. OUD.

⁷¹ In fronte] Palat. in frontem. de quo supra. dein MSS. septem, & Ed. Par. inepte falcas. Mox membranae sex phalangam. Auctorem dedisse phalanga opinor; ut pluribus notavi ad hujus libri c. II. §. I. III. 6. De hac pugna adi Plutarch. in Sulla p. 463. OUD.

⁷² Pernicitati] q. pervicaciae alii, & recte. Desperatione enim veniae. verisimile est, tales Italicos fuisse. MOD. 3. REG. 3. Hill. pervicaciae. TENN. Nihil ineptius est lectione vulgata. Utrique Archelaus non optare, aut fidere poterat militibus, qui spem ponunt in pernitate & celeritate pedum, sed iis, qui pedem loco non movent, & in sola virtute spem habent. quapropter necessario rescribendum est pervicaciae, ut legendum etiam e duobus Cantabrigiensibus optime docuit Cl. J. Wasse ad Sallust. B. Jugurth. c. 60. nec aliter jam

editum fuit in Edd. Parif. Hittorp. & Wechelii; & confirmant Leidensis primus, Gudianus, ac Vossian. I. II. c. 9. §. 3. *Obstinatorum pervicaciam fregit. pertinacitate* Leid. sec. tres alii *pervicacitate*. quae vox in Glossis occurrit. Edd. primae *pernicitate*. Ex quo ablativo insuper opinor, verisimum esse, quod solus exhibet Mediceus antiquior *pervicacia*. Ut apud Livium l. XL. 47. *Exercitu se egregio fidentem venisse*. Statim §. 19. *Virtuti suorum stiteret*, duo Medicei *virtute*. *Fidere & confidere* cum Ablativo aequae, ac cum Dativo construi, vel e lexicis abunde notum est. Hinc emenda etiam Lactantium l. III. c. 14. *Quam confisus fueris philosophiae veritate*. Ita optimus & antiquissimus Cod. vulgo *confessus veritatem*. de *diffidere* egimus ad l. I. 3. 5. *confidebat* hic est in Leid. sec. & dein in ultimos Palat. Mox dedi etiam e multis MSS. dein pro *deinde*, & *circueundi*, ac *circuiretur*. OUD.

tere duxit, & capitibus earum castella ⁷³ communiit: qua ratione, ne circumretur ab hoste, & peditum numero, & maxime equitatu superante, consecutus est. Triplicem deinde peditum aciem ordinavit, relictis intervallis, ⁷⁴ per levem armaturam, & equitem ^a, quem in novissimo collocaverat, ut, quum res exegisset, ⁷⁵ emitteret ^b. Tum ⁷⁶ postsignanis ^c, qui in secunda acie erant,

^a Vulgo **EQUITATUM.** ^b Vulgo **EM. EUM.** ^c Vulgo **PROSIG. NANIS.**

⁷³ *Communiit*] Sic MSS. plerique, non *communiivit*. Hilbensch. *munivit*. Petrensis in capitibus. Nil muta. l. 1. c. 8. §. 11. *Castella plurimis locis communiit*, & alibi. Dein *maximo equitatu* Palat. *equitum* Leid. pr. & Petrenf. Mox *demum* MSS. tres. OUD.

⁷⁴ *Per levem*] Salmasius fol. 186. r. mil. *Propter levem armaturam & equitatum*. MSS. omnes *a. e. equitem*. statim *Archelaus equitem opposuisset*. p. 20. *Equitem in utroque cornu collocasset*. TENN. Placet omnino ⁷³ *propter*. Sed MSS. non mutant. §. 22. *propter* in MSS. nonnullis abiit quoque in *per*. Verum Salmasius c. 17. non citat *equitatum*, sed *equitem*, ut est in MSS. meis omnibus, & Edd. Rom. Bonon. Paris. Wechel. Stewechii, & Vefal. *equitatem* Gudianus. In Scriverii editionibus primum reperio *equitatum*. contra elegantissimum & sollempnem loquendi modum. §. 22. *In dextro cornu posuit equitem*. c. v. 34. 35. & passim. praecipue *levem armaturam* sic *equiti* saepe jungit Livius. Sed unum exemplum satis sit l. XXXI. 43. *equite & levi armatura*. voster c. III. §. 6. *In fronte equitem, levem armaturam in cornibus collocavit*. nec aliter cre-

bro *miles, pedes* &c. similia adhiberi, notissimum est. OUD.

⁷⁵ *Emitteret eum*] Nulli usui est pronomen illud *eum*. & de equitibus esse intelligendum satis per se patet. quare ejeci illud auctoritate novem Codicum MS-torum, & Ed. Paris. nec opus est cum Salmasio ibidem, & Keuchenio rescribere *emitteretur*. in primis Edd. deest *tum*. OUD.

⁷⁶ *Postsignanis*] *Tum postsignanis*, quidam. & ita videtur legendum plane. Vegetius lib. 11. cap. vi. *in secunda acie post aquilam & imagines cohors sexta*, &c. Mon. *Postsignanis*. Sic 2. Reg. 2. Hill. Sed 2. Reg. & tertius Hill. *Postsignanis*. ut Modius conjecit, & Hitorpius (in Marg.) edidit. Pro *Emitteret eum* Salmasius *Emitteretur*. TENN. Multis docuit magnus Salmasius, unde sua more solito compilavit Keuchenius, scribendum esse *postsignanis* in oppositionem antesignanorum seu *προσημαχων*; cum *postsignani* sint *πρὸ τῆς ἀκτῆς*, & nulli unquam inveniuntur *postsignari*, certe ab antesignanis non distincte, nec utique in secunda acie. Consule eum de Re Militari c. 4. 12. & praecipue c. 17. Neque aliter inveni in MSS. meis sex, & Editionibus Rom. ac Bonon. in quorum quibusdam vitiose est

erant, imperavit, ut ⁷⁷ densos numerososque pallos firme ⁷⁸ in terram defigerent; intraque eos adpropinquantibus quadrigis, ⁷⁹ antesignanorum aciem recepit. Tum demum, sublato univerforum

* Vulgo ANTE SIGNA NOSTRAM vel NOSTRA.

possignariis. in Vaticano praesignanis. Palat. prae Syllanis. OUD.

⁷⁷ Densos numerososque] Edd. Italicæ d. innumerosque. Leidens. pr. depressos numerososque. Suspecti mihi sunt aliquantum illi *numerosi pali*; nam idem hoc est, quod *densi*. Debuerat potius altero adjectivo palorum magnitudinem expressisse. OUD.

⁷⁸ In terram defigerent] Ita constanter exhibent cuncti codices. Sed apud Caesar. l. 11. B. Civ. c. 2. in terra defigebantur (quo loco in MSto inveni quoque in terram) & Livium l. XLIV. 5. *Afferes in terra defigebantur*. Cum vulgatis nostri libris facit Vegetius l. 1. c. 11. *singuli pali in terram defigebantur*. at illic in MSS. quatuor inveni quoque in terra. l. IV. 21. *trabes in terram praesalte defiguntur*. duo ibi etiam terra. ut Graeci. *ἰὸς ἐν γαλῆ κατίκρυτο* Homer. II. λ. 378. Sequentia Cl. Salmasius haec ita mavult legere *defigerent. Intra eos*. Et sane quae abest a Coll. Vossiana. perperam autem nonnulli MSS. & Edd. interque eos. OUD.

⁷⁹ Ante signa nostra] Celeberimus affinis meus, & Salmasius legunt. *Antesignanorum aciem recepit*. *Antesigna* ut ait Salmasius fol. 50. prima signa sunt, ut *Possigna* postrema: ut Virgilio *antemala* sunt mala priora.

Nec enim ignari sumus antemalorum.

Tibullus I. eleg. 4.

Quam cito purpureos deperdit terra colores.

Quam cito formosas populus antecomas.

h. e. quae fuerant ante. l. 11. e. leg. 5. v. 66.

Jaſſavit fusa sed caput antecoma.

l. 11. eleg. 5. v. 10.

Pumex & canas tondeat antecomas.

Catullus de coma Berenices.

Abjunctae paulo antecomae.

Idem.

Sed tu olim magnos vicisti solta furor.

h. e. τὰς πάλαι. Flaccus. *Olim annis arbor*. Sic & Graeci loquuntur. Euripides Iphigen. Aul. v. 115. *πρὸς ταῖς πρόσθιν δόλπις*. Hinc *antesignani*, ut *antesignanus* Petronio. Hastati vero & Principes, primae & secundae aciei milites; quod dicantur *antesignani* fol. 51. quia erant primorum signorum, & paribus armis instructi hastis; Triarii *Possigna* tenebant, & inde *Possignani* dicti, utebantur *pilis*. Id non capio. Nam cur idem folio 187. & 183. & sic ex eo describens Keuchenius statuit, eos esse *Velites*. Nimirum exiret quadruplex acies, si *antesignani*, qui *Velites* ante signa pugnant, essent

rum clamore, ²⁰ velites & levem armaturam ingerere tela iussit. Quibus factis quadrigae hostium aut implicitae palis, aut ²¹ exterritae clamore telisque, in suos conversae sunt, turbaveruntque Macedonum ²² instructuram. Qua ceden-

essent prima acies; nam *Postsignanorum* nomine veniunt *Hastati*, *Principes*, *Triarii*. Sic sibi plerumque adversatur, ut ad *Salmasium* oppugnandum *Salmasio* indigeas. *Antesignani* (ut *Schellius* ad *Hyginum* docet pag. 36. 37. 38. 39.) non sunt *Velites*; nec *Hastati*, & *Principes* simul; sed prima acies, prima signa, primum armaturae gravis militum agmen; & dicuntur primi *Subsignanorum*, ut *anteambulones* primi ambulantium. *Sylla* triplicem peditum aciem ordinavit: primo immisit *antesignanos* προμαχας, primam aciem, *hastatos* forte; deinde *postsignanis* βοηθας illis, qui erant in secunda acie, *Principibus* imperavit, &c. tertio sublato universorum etiam *Triariorum* clamore *Velites*; propter quos ut & equitatum reliquerat intervalla aciebus, ingerere tela iussit. Hic sensus est genuinus; claramque dat distinctionem inter *Antesignanos*. & *Velites*. *TENN.* Optime *Salmasius*, quamvis male exponens, cap. IV. & c. XVII. emendavit *antesignanorum aciem*; & post eum *J. F. Gronovius* ad *Livium* l. XXIII. c. 29. *Triplex stetit Romana acies. Velitum pars inter antesignanos locata, pars post signa accepta, equites cornua cinxere.* Juvant hanc emendationem, vel certior nonnihil praebent *Vaticanus*, & *Leidensis* sec. *antesignanorum aciem*, & *Petrensis* ante signa in nostram. Ceteri omnes tam scripti, quam editi ante ultimam *Scriverii* editionem

ante signa nostram a. Mox iam & deinde pro tum demum MSS. & Edd. quidam, ut l. I. 5. 19. OUD.

³⁰ *Velites & levem armaturam*] Non ideo, quia *Marius* sustulit *Velites*, & cum *Velitibus* omnem levem armaturam, ut vult *ἡράν*; sed peculiaris loquendi ratio. *Caesar*. *Numidae & levius armaturae equites*. Nam *Numidae* sunt equites levius armati. Idem. *Fruentum commeatusque*. quod alibi proprie. *Fruentum & reliquos commeatibus*. *Livius* l. 28. *Tumultuoso genere pugnae equitum Velitumque & levius armaturae*. l. 35. *Quinctius legatiquae Corinthum redierunt*. Item. *Ut Popilius & ea legatio, quae ad Antiochum missa erat, Romam rediit*. id est, *Quinctius & caeteri legati*, *Popilius & caetera legatio*. Nam *Popilius & Quinctius* erant legationis capita. Haec quidem exempla, ingenue confiteor, suppeditata sunt a *Schelio*; qui *Velites*, *parmulis & septenis jaculis instructos*, *comparatione aliorum levium*, *funda vel arcu solo armatorum*, *gravis quodammodo armaturae videri putat*. Ego credebam, dici per *ἡράν* *ἡράν*, quae figura solet quodammodo definire, ut *Livius* l. xxx. c. 33. *Vias patentes inter manipulos antesignanorum Velitibus (ea tunc levius armatura erat) complevit*. *TENN.*

³¹ *Exterritae*] *Exeritae* *Palat.* dein pro *conversae* *Petrenf. concessae*.

³² *Instructuram*] *Nove dictum*; &

dente quum Sulla ³³ staret, & Archelaus equitem obposuisset, Romani equites subito emissi, averterunt eos, consummaruntque victoriam.

XVIII. ³⁴ C. Caesar Gallorum falcatas quadrigas eadem ratione palis defixis excepit, inhibuitque.

XIX. ³⁵ Alexander ad Arbela, quum hostium multitudinem vereretur, ³⁶ virtuti autem suorum fideret, aciem in omnem partem spectantem ordinavit, ut circumventi undique pugnare possent.

XX.

& a nemine alio adhibitum verbum pro instructione & positione exercitus pugnaturi. Apud I-fidorum occurrit *instructura parietum*, ut observat Falster. in Supplem. Ling. Lat. Verum hoc loco tres Cantabrigienses, uterque Leldensis, Hillensb. Gu-dianus, & Vossian. cum Ed. Paris. dant *structuram*: quod verbum apud optimum quemvis occurrit. Oud.

³³ Staret] Malim, si per veteres MStos liceret, *instaret. cedentibus instare* locutio trita est apud nostrum, & alios omnes. §. 9. *cedentibus instandi liberum haberet arbitrium.* c. v. §. 32. Ovid. *Metam.* xii. 134. *Cedentique sequens instat.* Livius l. i. c. 37. *legiones ferociter instantes cedentibus.* vi. 13. Curt. l. iv. c. 16. *instare cedentibus perseverasset.* Infra non semel hoc verbum etiam corruptum deprehendemus. Mox *consummaverunt* MSS. sex & Edd. vv. Oud.

³⁴ C. Caesar] Sine praenominis Leid. sec. & Edd. Italicae. Ceterum de falcatis Gallorum quadrigis nihil omnino reperias in Caesaris commentariis: quamvis satis constet, Belgas, Gallos, & Britannos falcatis covin-

nis usos fuisse. Silius Ital. l. xvii. 417.

*incola Thules
Agmina falcifero circumvenit
arta covinno;*

ubi vide, & quid de hoc Caesaris ea de re silentio sentiat Vossius ad eum l. iv. B. Gall. c. 24. *praemisso equitatu & effedatius.* Oud.

³⁵ Alexander ad Arbela] Pluribus hanc versatilem & quadratam ad Arbela aciem describit Curtius l. iv. c. 13. ubi Freinsheimius eam vocat *ἀμφοτέρων*, seu *τετραπλευρον*, ut sulse docuit Salmastius d. Re Mil. Cap. xi. cuius praecipua argumenta hic ad verbum rursus descripsit Keuchenius. *ἀμφοτέρων* est duplex phalanx, de qua seq. Ex. Ceterum vide lector, quantum ineptire possint librarii. Nani in MSS. & Edd. nonnullis est *ad Archelaum*, vel *Harbelacum*. &c. in Mediceo primo *Clodius Alexander ad Archelaum missus.* Quis non rideat? dein pro *vereretur* Cantabr. tert. *adverteret.* Palat. *vereretur.* & pro *fideret* Medic. pr. *diffideret.* Oud.

³⁶ Virtuti] Uterque Medicus *virtute.* Respice ad Ex. 17. Oud.

27 Ae-

XX. ⁸⁷ Paullus ^a adversus Perfen, Macedonum regem; quum ⁸⁸ is ^b phalangem suorum duplicem, mediam in partem direxisset, eamque levi armatura cinxisset, & equitem in ⁸⁹ utroque cornu collocasset; triplicem aciem ⁹⁰ cuneis instruxit, inter quos ⁹¹ subinde velites emisit. Quo genere quum profligari nihil videret, cedere instituit, ut hac simulatione perduceret hostes ⁹² in confragosa loca, quae ex industria captaverat. Quum sic quoque suspecta calliditate recedentium, ordinata sequeretur phalanx, equites a sinistro cornu praeter ora phalangis iussit transcurrere, citatis equis ⁹³ actos ^c, ut objectis armis

^a Vulgo AEMILIUS P. ^b Vulge abest is. ^c Vulgo TECTIS & TECTOS.

⁸⁷ *Aemilius Paulus*] Sic edit primus Scriverius: cum MSS. & Edd. omnes, quos vidimus; agnoscant modo cognomen *Paulus*. Ex nomine *Perfen* satis intelligitur, agi de L. Aemilio Paulo, qui in hac historia apud Livium saepius solo cognomine *Pauli* venit. Quamquam facile gentile admitterem, si vel unus idoneus addiceret Codex. Oud.

⁸⁸ *Cum phalangem*] Quis? an Paullus? Sic credas ex verbis, ut vulgo concipiuntur, licet nemo dubitare possit, quin *Perfen* intelligatur. Repone igitur *cum is p.* ut habent antiquiores MSS. mei novem, & Editiones vetustae. Sic c. 4. §. 4. *Acilius Glabrio adversus Antiochi regis aciem, quam is* &c. pro *Perfen* in nonnullis *Persem* & *Perseum*, frustra. Adi Gronov. ad Livium l. XLII. 25. Heinsium ad Vellej. I. 1. 9. Oud.

⁸⁹ *Utroque*] Petrens. eodem paulo ante Hittorpii margo eamque l. armaturae junxissent.

⁹⁰ *Cuneis*] Salmasius de r. mil. f. 25. *Cuneos* appellavit,

manipulos viis dissepitos, a cuneorum Theatralium forma, quae sedilium loca erant viis & canalibus interjectis separata, quibus non dissimiles manipuli inter se distantes, per interpositas vias, quibus dissepcebantur. Alias cuneus apud Tacitos forma est castrorum militum in trigonum ordinatae. TENN.

⁹¹ *Subinde Velites*] MSS. sex, & Edd. pp. *Velites subinde*. Dein nisi codices octo, & Edd. eadem. Sed vulgatum praestat. Nihil frequentius est variatione verborum *mittere, emittere, & immittere*, ut alibi monui quoque, & infra plus semel occurret. Dein *profligati*. Medic. antiquior, & Ed. Bonon. Oud.

⁹² *In confragosa loca*] Deest vox *loca* in Leidensi secundo, quod probo. l. III. 1. 2. *Iter per confragosa & deserta emensus*. Vide plura ad l. i. 5. 26. *per diversa*. Oud.

⁹³ *Citatis equis tectos, ut objectis armis ipso impetu perfringerent hostium spicula: quo genere telorum exarmati Macedo-*

armis ipso inpetu 94 praefringerent ^a hostium spicula: quo genere telorum 95 exarmati Macedones solverunt aciem, & terga verterunt.

XXI. Pyr-

^a Vulgo PERFRINGERENT.

nes solverunt aciem, & terga verterunt] Locus, mea quidem sententia, non sanus; & cum libri antiqui delint, ex ingenio, si non perfanari queat, saltem tentandus linquitur: in praesentia non aliud mihi occurrit, nisi reponi posse *citatis equis vectos*. nam quod Parisiensis editio praefert, *citatis equis vectis*, mihi nunquam probabit. De consuetu hoc P. Aemilii, & Persii consulendus Livius lib. XLIV. STEW. *Vectos*. Alias *tectis*. Sed Stewechius *vectos*. SCRIV. MSS. 3. Reg. & 3. Hill. *tectos* habent. Quartus Reg. *tectis*. TENN. *Veetos*. quod coniecit Stewechius, uti & Lipsius, ut ex Libri ejus margine patet, probari posset ex l. II. c. v. §. 6. *qui rapidius veeti per ignota loca*. M. S. & Edd. habent *tectos*, vel *tectis*; nisi quod in Palatino sit *raptis*, & in Petrensi *actos*. Quod unice verum est. *azi equis* est rapide vehi, ut *navis agitur vento*, & multa similia. Nam cave, scribas *raptos*, quod in mentem alicui venire posset eodem sensu. Sed *rapi equis* non est vehi in equis, at trahi, ut apud Ovidium l. II. Am. l. 32.

Raptus & Haemonis flebilis Helior equis.

Mellem tum potius ob Palatinum Codicem *raptis equis actos*. Sed non est opus. OUD. *Actos* ex MS. pro *tectos* legendum docui. Sed quidam coniecerant *vectos*. quod mihi in memoriam revocavit locum Livii l. XXV.

c. 15. *divisis copiis Hanno cum peditum agmine infestis signis ire ad urbem pergit. Mago cum equitatu, tectus collibus ad tegendas insidias oppositis subsistit. Varie illa tectus, tegendas corrigere tentant Viri docti. Mihi videtur legendum: Mago cum equitatu vectus vel invecus, collibus &c. IDEM Cur. post.*

94 *Perfringerent*] Unus Hill. *Praefringerent*. unus Reg *Praefringerent*. alter *Praefringerent*. Ortwinus ex Voss. *Praefringerent*. h. e. *cuspides spiculorum frangerent*. TENN. *Praefringerent*. Vaticanus, & Edd. Romana, & Bonon. Sed *praefringerent* optime exhibent Millensberg Leidens. pr. Medic. & Edd. Paris. Hittorp. ac Wechel. Livius l. VIII. c. 10. *Hastas aut praefregissent, aut hebetassent*. l. XXXII. 17. *Neque praecedere hastas poterant, & si quam incidissent aut praefregissent*. Adde Gronov. ad l. XXVII. 33. & Drakenb. ad Sil. Ital. l. v. 242. *praefracta robora*. atque ita lege quoque e MSS. in Tibull. l. IV. El. l. 90.

Aut lento praefregerit obviam pilo.

vulgo *perfr.* OUD.

95 *Exarmati*] Ed. Paris. *armati* male. Macedones exarmati sarissis phalangem solvere coacti sunt. Sic *exarmati veneno serpentes* Silio l. I. 411. De hac pugna vide Livium l. XLIV. 41. Plutarchum in Paulo Aemilio p. 266. aliosque. OUD.

XXI. Pyrrhus 96^a pro 97 Tarentinis apud 98 Aesculum, secundum 99 Homericum versum, quo pessimi in medium recipiuntur, dextro cornu Sa-

^a Vulgo EPIROTARUM REX additur.

96 *Epirotarum Rex*] Haec verba sunt subjecta. Nusquam enim in MSS. occurrunt. Summum ducem Pyrrhum fuisse apparet ex Hannibalis testimonio, apud Plutarchum Flamin. fol. 381. Justin. 25. 5. Cicer. 1. Offic. c. 12. Donatus ad Eunuchum 4. 7. 13. Idem hoc jam Pyrrhus factitavit. *Pyrrhus peritissimus strategematon fuit: primusque quemadmodum ea disciplina per calculos in tabula traderetur, ostendit.* Effet vita felicior, optimoque exemplo instrueretur, si Pyrrhi scripta de arte militari superessent. Aelianus Tacitic. c. 1. *Pyrrhus etiam Epirota, quemadmodum copiae instrui deberent, scripsit: & Alexander ejus filius, Clearchus, itemque Pausanias, Euangelus, & Polybius Megalopolitanus, vir in vario literarum studio delectatus, & Scipionis familiaris.* TENN. Malo exemplo Scriverius de suo tacitus addidit duas voces *Epirotarum rex*, quae in nullo MS. nec antiqua editione comparent. Forsan id fecerit, quia apud nostrum hoc honoris nomen aliquoties adjicitur: verum etiam sine eo in alijs exemplis occurrit. ut c. IV. §. 19. *Adversus Pyrrhū: ubi tamen rursus intrusit Scriverius Epirotarum regem.* Sed cur ergo hoc non fecit quoque l. IV. c. 1. §. 3. *Pyrrhus delectori:* ubi tamen, si usquam, magis erat necesse: nam in ceteris locis ex adjuncta historia patet de Epirotarum rege agi, illic vero meminit tantum, quid Pyrrhus delectori militum, aliquando dixerit. OUD.

97 *Tarentinis*] Quod Keuche-

nus ait in optimis membranis erratum esse, & probat *Tarentinis*, ut & c. 4. 13. id ego in nullo reperi, & libenter antiquariis folis relinquendum iudico. OUD.

98 *Aesculum*] In Apulia. l. 1. 18. ubi vide. Editio Rom. *Aesculum*. Sic l. III. c. 17. 5. 8. in nonnullis MSS. *Esculum*. Apud Florum quoque l. III. c. 18. in duobus Leidensibus codicibus *Aesculum*. Quibus adde, quae monui ad Lucanum l. II. 469. ubi vulgo *Es. uka* arce pro *Aesculea* edebatur, quod tamen jam mutavit Cortius. Arbor *Esculus*, seu *Aesculus* forsam aulam huic scripturae dedit. OUD.

99 *Homericum versum*] Qui est Iliad. §. 300.

Κακὸς δ' ἐς μέσον ἔλασεν.

Ὅρα καὶ ἔκ' ἰθὺν τις ἀναγκαίῃ πολέμῳ.

Ignavos autem in medium coegit. Ut etiam non volens quis necessitate proeliaretur. Hinc lege cum Lindenbrogio apud Amm. l. 24. *Caterys peditum infirmis medium inter acies spatium, secundum Homericam dispositionem praestituit.* male vulgo. *Firmis.* TENN. Locum Ammiani c. 6. invenire potes. Medicus pr. *Homeri.* Dein *reciperentur* Leid. Sec. Mox *Samnites* Medic. Sec. & Edd. Italicae, item *ac Tar.* uterque Medic. & eadem Edd. Edidi autem *Bruttios & Salentinis.* vulgo *Bruttios & Salentinos.* Consule Heinf. & Drakenb. ad Silium l. VI. 15. VIII. 575. per duplicem //, est etiam in *Petrensi.* OUD.

Sannitas Epirotasque, sinistro Bruttios atque Lucanos cum Sallentinis, in media acie ¹⁰⁰ Tarentinos collocavit, equitatum & elephantos in subsidiis esse jussit. Contra Coss. aptissime divis ¹⁰¹ in cornua equitibus, legiones in prima acie & in subsidiis locaverunt ^a, & iis inmiscuerunt auxilia. Quadraginta millia utrimque fuisse constat. Pyrrhi dimidia pars exercitus amissa, apud Romanos quinque millia desiderata sunt.

XXII. Cn. Pompejus adversus ¹⁰² C. Caesarem, ¹⁰³ Palaepharfali ^b triplicem instruxit aciem, qua-

^a Vulgo COLLOCARUNT ^b Vulgo PALUSTRI PROELIO PHARSALIAE, PALAEPHARSALI.

¹⁰⁰ Tarentinos] Quorum ignavia, mollities, & luxuria est nobilissima. Juvenalis Sat. 6. v. 297.

Atque coronatum, & petulans, madidumque Tarentum.

Horatius.

Vacuum Tibur placet, aut imbelles Tarentum.

Aelianus l. 12. c. 30. Ταρρηνίους ἐν ἰθαίᾳ, πρὶν μὲν εἶς ἰθαίᾳ, μεθῆεν δὲ πρὸς πλάθουσαν ἀγοράν. Florus l. 1. c. 81. aurum, purpura, signa, tabulae Tarentinaeque deliciae. Silius vocat leves Tarentinos l. XI.

Inde Phalanteo levitas animosa Tarento Ausonium laxare jugum.

Servius 3. Aeneid. 550. Tarentum, in quo molles & luxuriosi nascuntur. Vide de luxu gentis Athenaeum l. 12. TENN.

¹⁰¹ In cornua] Palat, & Voss.

in cornu. acie in subsidiis Edd. primae. Paris. & subsf. Hillensb. *insidiis. Tam collocaverunt* Voss. Sed tres Cantabrig. Vaticanus, ambo Medicei, & Leidenses cum Edd. primis *locaverunt. recte praerecessit collocavit.* Simplex hoc verbum restitui quoque §. seq. Dein & *in iis* Petrenf. cum hinc Leid. sec. In sequentibus mutavi e MSS. tantum non omnibus verborum ordinem. vulgo erat. *Utrinque quadraginta m. constat* f. In Mediceo antiquiore XLVIII. Tandem in Edd. Rom. & Bonon. *quinque desiderati sunt* sine τῶν millia, quod & ab MSS. quinque abest. Forsan dederat auctor v. millia desiderati f. Quae de locutione plura dicenda erunt ad l. IV. c. 2. §. 7. cm. barbarorum proelio superati sunt, e MSS. OUD.

¹⁰² C. Caesarem] Uterque Mediceus sine praenomine.

¹⁰³ Palustri proelio Pharsaliae] Leg. *parricidalis proelio Ph. PARRHAS.* Hoc mihi fierum aenigma est. videant, & considerent amplius, si quibus Horrentisii sphyrus

quarum singulae denos ordines ¹⁰⁴ in latitudinem habuerunt ^a. Legiones, secundum virtutem cujus-

^a Vulgo HABERENT.

sphynx domi est. a libris enim hactenus adjuvamus, ut alii etiam *palaestralis*, alii *palaeparsalis*, referant. quae talia sunt, ut etiam magis mihi aqua haereat: suspicabar igitur, legendum *illustri proelio*. sed somnium hoc merum. MOD. Repererat in libris Franciscus Modius, *palaestralis*. in aliis, *palaeparsalis*. quae ipse aenigmata mera fateatur; ideoque scribendum videri, *illustri proelio*. Atqui mea opinio alia est: nam illud *palustri*, ut rejicere vix ausim, facit ipse Frontinus verbis subsequenter. *Sinistrum latus, ne circumiri posset, admovit paludibus*. Praeterea, illud *palaeparsalis* dictum; ut multa alia more Graecorum. Q. Curtius lib. 4. *Legati respondent, esse templum Herculis extra urbem, in ea sede, quam Palaetyron vocant*. Idem lib. eodem: *Magna vis saxorum ad manum erat Tyro vetere praebente*. Sic *Palaepolis* urbs antiqua: sic *Palaepaphus*, in qua antiquum Veneris Paphiae templum. Sic *Scepis* & *Palaescepis* apud Stephanum, apud Strabonem l. 3. l. 13. l. 14. apud Ptolomaeum lib. 5. cap. 14. & lib. 3. cap. 13. & aliis locis sexcentis. Quin, omisissis superioribus, unus Orofius poterat satisfacere; qui lib. 6. cap. 15. *Hic, inquit, exitus pugnae ad Palaeparsalum fuit*. De qua pugna Lucanus lib. 6. Dio lib. 42. Vellejus lib. 2. Appian. lib. 2. & ipse Caesar l. III. STEWICHUS. *Palaeparsali triplicem*. Ita legendum. Vulgo est *palustri proelio Pharsaliae*. SCRIVERIUS. Hittorpius. *Palustri proelio Pharsaliae*. Modius invenerat. *Pa-*

laestralis. Sed suspicatur legendum *Illustri proelio*. Nugae. MSS. 2 Reg. *proelio Pharsalico*, duo alii Reg. & 3. Hill. *Palaeparsalis*. L. *Palaeparsalis*. Sic Hirtius l. de bell. Alex. c. 48. *Caesar ad Dyrhachium Pompejum obsidebat, & Palaeparsali rem feliciter gerebat*. Sic alia multa dicta Graecorum more. Mela l. 1. c. 7. *Paphos, & (quo primum ex mari Venerem egressam accolae affirmant) Palaepaphos*. Curtius l. 4. c. 2. *Legati respondent, esse templum Herculis extra urbem, in ea sede, quam Palaetyron vocant*. Eodem libro. *Magna vis saxorum ad manum erat Tyro vetere praebente*. Orofius l. 6. c. 15. *Hic exitus pugnae ad Palaeparsalum fuit*. Sic Scepis & Palaescepis apud Strabonem l. 3. l. 13. & l. 14. apud Ptolomaeum l. 5. c. 14. & l. 3. c. 13. TENN. Vide Strabonem lib. XVII. p. 518. (M. 795.) *ἐν τῷ Πομπηῖῳ Μνημῆτις φέρων ἐκ Παλαεφρῶν πρὸς τὸ Πηλοπόννησον*. Eutropius Lib. VI. A. V. c. DCCVI. *Deinde in Thessalia apud Palaeparsalum &c.* Ita ibi vetus Eliae Vineti Codex. Vulgo *apud Pharsalam*; alii *apud Pharsalum*. Immo Hirtii, sive Oppii locus de Bello Caesaris Alexandrino *Palaeparsali rem feliciter gerebat*. Ita legendum ex fide MSS. lib. Urfiniani, & veterum Editionum Florentinae, ac Lugdunensis Gryphii; in quibus diserte ita existat, cum hodie fere eodem, quo apud Frontinum vitio legitur *proelio Pharsalico*. Vide editionem ultimam Raphaelengii hoc anno castigatissime editam. *Palaeparsali* Scaliger ad eam.

Pala-

jusque, firmissimas in cornibus, & in medio collocavit; spatia his interposita tironibus¹⁰⁵ subplevit, dextro latere¹⁰⁶ sexcentos equites¹⁰⁷, pro-

Palaephsalis MSS. Commel. in fol. alter ejusdem *Palaofars*. SCRIV. *Cur. post.* Defendit D. Vossius ad Caesarem l. III. B. Civ. c. 83. *palustri proelio*; quia mox sequitur *admovit paludibus*: Sed quia locus erat palustris, non tamen ideo proelium ibi gestum potest dici *palustre*. Praeterea in nullo MSto *palustri* comparet. *Palustrialis* & *palae- strialis proelio Pharsalis*, vel *Pharsalicae* Medicei, & Edd pp. *pugna Pharsalica* Leidens. sec. & *Palat. pugna farsalis* Vatican. *bello Pharsalico* Petrensis. *Palaephsalis* Leidensis primus, & Cantabrigiensis B. Publ. & Edd. Wechelii, ac Hittorp. In marg. *Palaephsali*: quod cum Scaligero, Lipsio, Ste- wechio, & Tennulio unice verum esse censeo, quamvis & *Palaeopharsali*, ut Leidenses MSS. Eutropii, & Codd. quidam Hirtii habent, non omnino damneum. Sed praestat id, quod diserte exhibent emendatissimi codices, & clare Livius l. XLIV. c. 1. *Castra in Thessalia circa Palaephsalum* habebat. & Strabo l. IX. p. 439. ἀπὸ τῆς Πα- λαεφσάλου. OUD.

104 *Haherent in latitudinem*] MSS. octo, vel novem meliores & Ed. Paris. *in latitudinem habuerunt*, quod cur mutatum sit, causam non video. duo ex iis *latitudine* male. Verum non facile dixeris, quid Frontinus hoc loco intelligat per *ordines*. Con- jicit Lipsius legendum in *altitu- dinem*; vel pro *denos M.* seu *mille ordines*, vel etiam, per *ordines* a Frontino indigitari cohortes denas in singulis aciei frontibus

in ordine suo stantes. V. Lips. in Mil. Rom. l. IV. D. 8. Sic c. 4. §. 2. *hastatos subduxit: or- dinibus*. Adde Schel. ad Hygin. pag. 215. *Latitudo* ergo erit τὸ μῆκος seu extensio; cum *altitu- do* erit densitas καὶ τὸ βάθος, ut Graeci loquuntur. Verum errare virum doctissimum docuit idem Illustis Schellius ibid. p. 233. &c. *Latitudo* enim in acie ta- ctice significat τὸ βάθος, seu *alti- tudinem*; *longitudo* autem τὸ μῆκος; at in agmine res con- traria est. Decem vero ordines εἰς βάθος, justus erat in acie in- struenda numerus. Gloss. *contu- bernium διαρχία, ἀξία, βῆθος, τῶν ἀξίων*. Plura vide loco ad- ducto. OUD.

105 *Subplevit*] Uterque Me- dic. *implevit*.

106 *Sexcentos equites*] De his equitibus in dextro Pompeji cor- nu ad Enipea positus nullam faciunt mentionem nec Plutarchus, nec Caesar l. III. c. 83. ubi videndus Vossius. Sed videtur eorum meminisse Lucanus l. VII. 224.

At juxta fluvios, & stagna undantis Enipei Cappadocum montana cohors, & largus habenas Ponticus ibat eques &c.

OUD. De his vide etiam Entrop. L. VI. c. 20. Qros. L. VI. c. 15. IDEM *Cur. post.*

107 *Propter flumen*] Male in Regio *Prope* (& in uno Medic. per) Varro de r. r. l. I. c. 26. *Neque propter eas adserunt vi- tes, quia inter se haec inimica*, Lucretius l. VI. v. 627.

propter flumen ¹⁰⁸ Enipea ^a, ¹⁰⁹ quod & alveo suo & alluvie regionem inpedierat, reliquum equitatum in sinistro cornu cum auxiliis omnibus ¹¹⁰ locavit ^b, ut inde Julianum exercitum circumiret. Adversus hanc ordinationem Julius Cae-

^a Vulgo ENIPEUM. ^b Vulgo COLLOCAVIT.

Quanto quaeque magis sint terram sidera propter,
Tanto posse minus cum Coeli turbine ferri.

Sallustius Catil. 59. Inse cum liberis & colonis propter aquilam afflitt. Ovidius VIII. Met. fab. 4.

Propter humum volitat, poritque in sepibus ova.

Tacitus I. ann. c. 50. Stratis etiam tum per cubilia propterque mensas. II. ann. 41. Arcus propter aedem Saturni dicantur. IV. ann. 41. Translata hinc castra hostem propter. ibidem c. 54. Cum propter discumberet. Plautus Rud. prol. v. 18. Propter mare. Terentius Eun. 2. 3. 76. Interdum propter dormiet. Virgilius eclog. 3. 87.

Propter aquae rivum viridi pro-cumbit in ulva.

Plautus Curcul. 4. 1. In medio propter canalē. TENN.

¹⁰⁸ Enipeum] MSS. Enipeam & Enipean, l. Enipea. Sic & Valerius Flaccus insecat. l. 1. v. 83.

Ipse ego praecipiti tumidum per Enipea nimbo
In campis & iuta tuli.

Cadit in Penea. Herodot. 7. 129. Ovid. l. 1. Metam. 15. fab. Homer. Iliad. 2. v. 237. Scholiastes,

Ἐνίπιδος Ἠλίδος ποταμὸς καὶ Ὀσσηνίας. TENN. Non dubium est, quin auctor perpetuo suo more, de quo saepius monendum fuit & erit, Graecam terminationem adhibuerit Enipea. constanter enim omnes mei Enipeam, vel Enipeā habent. Vide etiam Cl. Burmann. ad Valer. Flacc. locum, & nos supra ad §. 6. OUDEND.

¹⁰⁹ Quod & alveo] Leidensis pr. duo Cantabrigienses, Medicus pr. Hillensb. & Coll. Vossiana cum Edd. Rom. & Bonon. cui. quod placet. in alveo Ed. Rom. Mox alluvione Voss. De alluvie, vel eluvie, & illuvie consule Gronovium ad Livium l. 1. c. 4. in proxima alluvie. Nihil inuito, sed tamen magis inclino in eluvie. Appositus est Curtii locus l. vi. c. 5. §. 20. torrentesque & eluvies iter morabantur. OUD.

¹¹⁰ Collocavit] Decem MSS. loc. vii recte. Praecedit, & sequitur in hoc exemplo collocavit. Vide etiam Ex antecedens. Dein circumiret & circumiri MSS. pauci. pro Julius in quatuor MSS. C. in Mediceo Pompeji: rectius. Sed facile & Julius & C. & Pompeii carere possemus, nec a manu Frontini esse opinor. Dein triplice est in Edd. ante ultimam Servicii, & quibusdam MSS. Inferius equitem posuit dedi e MSS. vulgo p. eq. paullo post Leid. sec. inmiscuit & uterque Medic. pedites. OUD.

Caesar & ipse triplici acie, dispositis in fronte legionibus, sinistrum latus, ne circumiri posset, admovit paludibus. In dextro cornu equitem posuit, cui velocissimos miscuit peditum, ¹¹¹ ad^a morem equestris pugnae exercitatos: ¹¹² Sex ^b deinde cohortes in subsidio retinuit, ad res subitas; sed dextro latere conversas in obliquum, unde equitatum hostium expectabat, collocavit. Nec ulla res eo die plus ad victoriam Caesari contulit: effusum namque Pompeji equitatum inopinato ¹¹³ c excursu averterunt, caedendumque tradiderunt. XXIII. Im-

^a Vulgo ET AD. ^b Vulgo SED. ^c Vulgo additur SUBINDE LATI.

¹¹¹ Et ad morem] Duo Cantabr. ambo Leid. Palat. Hillensb. Gud. Voss. carent τῶ ἔ. Vere. Velocissimi peditum erant exercitati ad morem equestris proelii. Nam intelliguntur velites. v. l. iv. 7. 29. Stewech. ad Veget. III. 16. ad modum Medic. pr. dein exercitus Keuchenius in Arceriano esse testatur. v. ad l. II. 1. 9. Mox ad res futuras Wechelii Ed. & Medic. sec. sex deinde d. l. OUD.

¹¹² Sed deinde c. i. f. r. ad res subitas] Ad res futuras, alii. inficete. legerim etiam lubenter & hic & in seqq. sed dextro latere, &c. & sex utrobique pro sed, quod minus convenire videtur. Qua de re consulatur in se Caesar III. de bello Civili. Mod. Adferuntur iis, qui pro sed utrobique substituendum putant sex. Id ut faciam, primum mihi auctor Plutarchus in Pompejo, ubi de Caesare acies instruente loquens, sex cohortes, ait, e legionibuseductas legioni decimae a tergo locavit, iussitque, eas quietem agere. Iterum in Caesare. Ex posteriori acie sex clanculum venire cohortes iussit; quas post dextrum dis-

positas cornu, quid opus esset facto, praemonuit. Meminit quoque Appianus, & alii. STEW. Lege cum Modio sex deinde, & statim sex dextro latere. TENN. Sex deinde jam legit Lipsius in Mil. Rom. l. iv. D. 8. & D. Vossius ad Caesar. l. III. c. 39. Timens, ne a multitudine equitum dextrum cornu circumveniretur ex tertia acie (quae constabat vi. legionibus) singulas, (al. senas) cohortes detraxit, atque ex his quartam instituit, equitatuque obposuit. Deinceps emendationem hanc firmavit Cl. Wasse ad Sallust. B. Jugurth. c. 63. auctoritate Codicis Petrensis, cui ego nunc addo utrumque Medicum; in quibus etiam sex dextro l. ut Modius, Stewechius, & Tennulius volebant. Sed male. nam easdem cohortes, quas detraxit Caesar, equitatu in obliquum obposuit, non alias: unde fierent duodecim contra historiae veritatem. Lucan. l. VII. 522. tenet obliquas post signa cohortes &c. Vossius legebat ἔ. OUD.

¹¹³ Subinde lati] Scribo subinde elati. Vocalem secundam bis scribere, librarii noluerunt. Quod

XXIII. Imperator ¹¹⁴ Cæsar Augustus & Germanicus, quum subinde ¹¹⁵ Catti equestre proelium, in silvas refugiendo, ¹¹⁶ diducerent, iussit suos

& Abest vulgo AUGUSTUS.

Quod genus hominum nimis quam negligentissimum, istiusmodi compendiis scripturæ maximas turbas dedit. Sciunt, qui membranas volutarunt. STEW. Hæc verba sunt adulterina, & absint ab omnibus MSS. TENN. In meorum quoque codicum nullo, si forte Gudianum excipias, nec in Editionibus Italicis comparant; quare delevi intrusa ex sequentibus subinde Catti. OVD.

¹¹⁴ Cæsar Germanicus] Omnes MSS. Cæsar Augustus Germanicus. TENN. Mei quoque, & Editiones vetustæ præter Palatin. addunt Augustus; quod pravo iudicio Keuchenius censet adjectum a correctoribus ex vetustis numismatis, quæ non credibile est ante renatas litteras a librariis fuisse oculis attentis usurpatæ. Non nummi tantum, sed, quod magis attendendum est, semper noster de Domitiano loquitur adposito Augusti titulo. v. l. i. l. 8. 3. 10. l. ii. c. 11. 7. l. iv. 3. 14. Fors & ¹¹⁵ Domitianus addendum, ut diserte factum in Petrensi; nisi id ad illustrationem sit adjectum. OVD.

¹¹⁵ Catti equestre proelium] Equidem parum cati illi, quicumque istos Catos, novum genus hominum, & orbi Romano, ne dicam soli, incognitum, primi producere conati sunt. Nec est, quod de Catheis somniamus, quorum meminere Orosius lib. iii. cap. 19. Ptolomæus lib. vii. alij. Hi enim Indiae populi, quos Alexander Magnus adiit, dum Porum superavit, teste Strabone lib. xv. Nos Cæsari Germanico laudem suam eripi non patimur. populoque huic nomen reddimus, scribendo,

Catti equestre proelium. fecuti in eo Dionem, Strabonem, Orosium, Florum, Tacitum, & Martialem; apud quem epigram. 11. pro Dacis reponendum Catts, olim monnit in suis Epistolis 1. Lipsius. STEW. Catti. Ita legendum cum STEW. Vulgo Catti. SCRIV. Scaliger jam etiam ad libri sui marginem correxerat Catti. Consule commentar. ad Martial. l. ii. Ep. 2.

Frater Idumæos meruit cum patre triumphos.

Quæ datur ex Catts laurea, tota tua est.

Stat. l. i. Silv. i. 26.

Qui nec in externos facilis saevire furores

Das Catts Dacisque fidem, te signa ferente,

Et minor in leges iret gener & Cato castris.

Quo loco nihil putem movendum. Sensus esse videtur, uti alii jam explicarunt, Pompejus se tibi submitteret, & Cato exiret castris sive arma deponeret, ac, licet se non submitteret, neutrarum fieret partium. Optime ex Catonis indole, quantum ferre poterat Statii adulatio. Adde de Domitiani in Catos victoria numismatum collectores. MSS. hic vehementer turbant. Cum subringati Medic. pr. cum subincati sec. cum inde Cathi Leidens. pr. c. submethati sec. Chati Cantabr. Bibl. pub. Catti Petrens. c. subincati Edd. Italicæ. Cathi Palat. Catti Gudian vero proxime. OVD.

¹¹⁶ Diducerent] Optime ita male

suos ¹¹⁷ equites, simul atque ¹¹⁸ ad inpedita, ventum esset, equis desilire, pedestrique pugna confingere. Quo genere consecutus est, ¹¹⁹ ne quis non locus ejus victoriam miraretur.

XXIV. C. Duilius, quum videret graves suas
na-

a Vulgo IMPEDIMENTA.

male igitur alii, *refugiendo red-
ducerent*. sententia enim postulat
verbum, quod ipsam equitem
significet; *deducunt* autem huic
rei unicum. Sic Cæsar lib. vi.
Bel. Gal. *Dimittendæ plures ma-
nus, adducendæque erant militibus*.
Porro puo etiam in sine omnino
re non, legi posse, *ne quis lo-
cus ejus victoriam moraretur*.
pro *ne quis non locus ejus victo-
riam miraretur*. etsi melius hoc
est. MOD. Profecto, id nunc
primum est, cum apud Roma-
nam scriptorem lego, *deducere
proelium*. neque satis capio, quid
hæc sibi velit: corrigendum sua-
deo *proelium in silvas refugiendo
ducerent*. Enim *proelium du-
cere* eleganter dicimus, quomodo
Cæsar, & alii plus centies di-
xere, *bellum ducere*, id est pro-
cellare, protrahere, procrastinare.
Pari quoque phrasi Cicero *rem
ducere*, hoc est rem proferre.
STEW. *Reducerent* est in solo
Vaticano, & Edd. Paris. Hit-
torp. & Wechel. *Diducerent* est
in Medic. pr. & Voû quod nota-
ret *attrimerent*, finirentque pro-
elium refugiendo in silvas. Sed
in ceteris MSS. & Edd. primis
est *deducere*. quod ego præ-
ferreim, junctis in silvas *deduce-
rent refugiendo*. i. e. per fugam
traheret proelium usque in sil-
vas. OUD.

¹¹⁷ Equites] Deest in Vatica-
no, & Leid. sec. Medic. pr.
militibus. Dein ad a manu prima
non agnoverunt Medicel. torfau
& hic simul ad i. fuerat, pro si-
gnal ac ad i. OUD.

¹¹⁸ Ad impedimenta] Unus
Hill. 3. Reg. *Ad impedius*. Sic &
Gronovius conjecerat, explicans
silvas. Supra c. 2. n. 9. *Arbo-
ribus prostratis impedivit*. Nepos
in Miltiade c. 5. *Arborum tractu
equitatus hostium impediretur*.
TENN. Nullus hic impedimentis
locus. *Impedimentum* Leid. sec.
impedimento Medic. Sed verissime
inpedita Leidensis primus, ut vo-
luit Gronovius. Sic *impeditior
saltus* Livio. *impeditissima silvae*
Hirtio. & passim loca *inpedita*,
quod substantivum sæpe in tali-
bus abesse solet. c. 5. §. 24. *ad
patentia*. Consule notata ad l. 1. 5.
26. OUD.

¹¹⁹ Ne quis non locus ejus
vict. mir.] Non incommoda il-
lorum verborum sententia; atta-
men prae illa, *ne quis locus ejus
victoriam moraretur*. Victoriam
enim ad multos dies remorati vi-
debantur Catti. cum ad silvas &
loca ardua inpedita sæpius sese
reciperent. Sic Curtius lib. iv.
*Unam esse urbem, quae cursum
victoris morari causa esset*. STEW.
Lege cum Modio, Stewechio,
Gronovio. *Ne quis locus e. v.
moraretur*. Curtius l. iv. *Uram
esse urbem, quae cursum victoris
morari causa esset*. Seneca Sua-
sor. 2. *Si nihil aliud, erimus cer-
te belli mora*. Virgil. *Belli mo-
ra coepidit Hector*. Florus iv. 9.
Mora publicae securitatis. TENN.
Licet cuncti MSS. retineant *mi-
raretur*, non dubium tamen mi-
hi est, quia cum viris doctis sit
rescribendum *moraretur*. Justin.
l. 1. c. 10. *Si ea res victoriam*
P 5 mo.

naves mobilitate Punicae classis .¹ eludi; inritamque virtutem militum fieri, excogitavit manus ferreas, quae ubi hostilem adprehenderunt navem, superjecto ponte, transgrediebatur Romanus, & in ipsorum ratibus cominus eos ¹²¹ trucidabant ^a.

^a Vulgo TRUCIDABAT.

moraretur. Caesar B. Civ. l. II. c. 39. hoc omne victoriam morari videretur. Livius l. XXI. 5. id morari victoriam rati, quod interesset annis. At audacius est ejicere *ad non*, ubi putem, aliud mendii quid latere. Uterque Mediceus *ne quis ut loci.* An *ne quidyis loci*, vel *ne quis id loci* i. e. eo loco? OUD. Plura lectionem *moraretur* confirmantia congesti ad Suet. Calig. c. 6. *ne quid gestientes vota reddere morarentur.* Apud nostrum forsitan pro *non*, sensui contraria voce, substituendum est *omnino*: quod scribebant librarii per *cio*. IDEM *Cur. post.*

¹²⁰ *Eludi*] Male *elidi* Cantabrig. unus. *Erudi* Paris. Ed. pr. dein *irritam* sine *que* Medic. cum Edd. pr. Item Medic. antiquior. *manicas*, ut *manus ferreas* appellat Lucanus l. III. 565.

At alias manicaeque ligant teretesque catenae.

Sed nil temere innovo. Alii *manus ferreas* vocare amant. De iis vide Schefferum in Mil. Nav. l. II. c. 7. Quem compilavit hic rursus Keuchenius & E. Simsonum Chron. ad A. M. 3745. dein *adprehenderunt* retinui cum Tenuilio ex utroque Mediceo, Hillensb. & Edd. Italicis. Reliqui *adprehenderent*. *Navibus* item pro *ratibus* Palat. Medicei, & Ed. princeps. *manibus* Bonon. OUD.

¹²¹ *Trucidabat*] Monuit Keuchenius, in Ed. Paris. melius & figurate legi *trucidabant*. Recte; atque ita optimi MSS. Palatinus, Petrensis, & Mediceus privi. Adi congesta ad l. I. c. 4. §. 8. *In eam persuasionem hoste perducto, ne ullam viam ad progressum Romanorum tenerent.* OUD.

C A P. IV.

De acie hostium turbanda.

EXEMPLUM I.

Papirius Cursor ¹ filius, Consul ^a, quum aequo Marte adversus obstinatos ² Samnites con-

^a Vulgo FILIUS CONSULIS.

¹ *Filius Consulis*] Necessario legendum secundum MSS. binos Reg. & unum Hill. *Filius Consul.* Illa enim tempestate consu-

les curabant exercitus. Fuisse ipsum consulem apparet ex Frontini verbis *Victorem adesse collegam.* Collega enim non dicitur nisi

concurreret, ignorantibus suis, praecepit ³ Spurio Nautio ^a, ut pauci ⁴ alares ^b, & agafones mulis in-

^a Vulgo NAUCIO. ^b Vulgo CALONES.

nisi respectu alterius consulis. Florus 1. 16. *Per Fabios & Papirios patres, eorumque liberos ita subegit & domuit.* TENN. Non tantum Consulis, sed Dictatoris Papirii (ita enim hoc nomen scribendum, & non per v, ut vulgo fiebat, probant lapides & nummi) fuit filius. Ipse autem, ut bene observat Tennulius, erat tunc Consul. Praeter nostrum, Valerium Maxim. l. VII. 2. 5. Orosium l. 111. 22. locuples testis est Livius l. x. c. 38. &c. *Sequitur hunc annum Consul insignis L. Papirius Cursor, qui paterna gloria, qua sua, & bellum ingens victoriaeque, quantam de Samnitibus nemo ad eam diem praeter L. Papirium patrem Consulis (sic legendum cum viris doctis, non Consulem) pepererat &c.* Praeterea Consul exaratum est in Gudiano, Vossiano, & Mediceo pr. a. m. secunda, uti jam olim ad sui exemplaris marginem correxit summus Gronovius: Quod idcirco lubens reposui OUD.

² *Samnites*] Arcerianus, probante Keuchenio, *Samnitas*, cui adstipulatur Petrensis, nostri more. cap. praec. §. 21. *Samnitas Epirotacque.* lib. tamen pr. c. 3. 3. & l. 11. 1. 8. *Samnites* in accusativo servant Codd. sed & illic *Samnitas* rescribendum iudico. Ad praeterea l. 11. 7. 3. 12. 4. OUD.

³ *Spurio Nautio*] MSS. *Spurio Nautio*, quem Livius l. ix. c. 21. facit consulem cum *M. Popilio*. TENN. *Nautium* per *t* esse scribendum, ut bene hic MSS., ex inscriptionibus, fastis, aliisque monumentis constet, uti etiam ex Servio ad Virgil. l. 11. Aen. 166. 111. 407. v. 704. *Tum Senior Nautus.* Vehementer vero

errat Tennulius, cum putat, hanc *Spurium Nautium* eundem esse, quem Livius l. ix. facit Consulem. Is enim Consul fuit A. V. C. CDXXXVIII. Haec autem historia accidit A. V. C. CDLX; ut verisimile videatur, nostrum fuisse Consulis illius filium. Certe Papirii legatus fuit, & Dux alaribus cohortibus in hac expeditione, ut ex Livio constat. OUD.

⁴ *Calones*] 3. Reg. 2. Hill. & Voss. *alares*. quartus Reg. *alares*. tertius Hill. *olares*. Alares equites sunt auxiliorum. Liv. l. 49. *Alarii equites, postquam tam mentabile facinus Romanorum equitum videre, & ipsi virtute eorum accens.* Vulgata praestatur dicuntur a *Καλα ligna*. Errat Keuchenius, qui vocem *παραπλησιος* scribendam iudicat. Nam Hesychius. *Καλά ἔξωτια: τὸ σύνδης, καὶ ἀρτὶ ἐπιπύματι τὴν καλάς, παραξένους; δε τὰ ἔξωτια.* Festus. *Calones militum servi dicti, quibus lignearum clavas gerebant, quae Graeci Καλά vocant.* Nonius. *Calonum proprietate haec habetur, quod ligna militibus subministrant.* Glossae Calo, *δδδς; δαυίανος.* Frontinus. iv. 1. 6. *Equitibus non amplius, quam singulos calones habere permitti.* Eorum opera Duces usi etiam sunt. Livius ix. 37. *Volabrae calonibus dividuntur ad vallum proruendum, fossasque implendas.* Plauto dicuntur *caculae*. Glossarium. *cacula δδδς; σπατιόνα* Festo *Calatores* a *Καλίη*, quae vocari semper possent. TENN. *Celares* Hittorp. Ed. margo. *Alares* constanter retinent mei MSS. omnes, nisi quod in Petrensi sit *Alares*; idque contra Tennulium centeo prave permutatam esse in *calones*, quod fecit Bonon. editor Beroaldus, cum in Roma,

insidentes, ramosque per terram trahentes, ⁵ a colle transverso magno tumultu decurrerent: quibus prospectis, proclamavit, victorem adesse collegam; ⁶ occuparent ^a ipsi praesentis proelii gloriam: quo facto, & ⁷ Romani fiducia concitati

^a Vulgo ut o.

Rom. editione invenisset *Celeres*. Non enim calonibus & agasonibus solis hoc Strategeina commisisset Papius; sed paucos iis additos ab eo fuisse equites ratio dicitur. Quemadmodum Ex. 6. a Mario factum esse refert auctor, *Marcellum cum parva manu equitum peditumque noctu post terga hostium misit, & ad implendam multitudinis speciem, agasones lixasque armatos simul ire iussit*. Et de Sulpitio Livius l. vii. c. 14. *Agasonibus circiter mille effectis, centum admiscet equites*. De se Caesar l. vii. B. C. c. 45. *Mulionesque cum cassidibus, equitum specie collibus circumvehit jubet: illis paucos addit equites*. Similiter Antipater *Οἷος πολλὰς καὶ ἡμίονους συνίταξεν εἰς ἰλας, καὶ ἀντίθεον ἀνδρας ἑπτασὶν ἰππέων ἔχοντας*. - προσίταξι δὲ ἑκάστη ἰλη τὸν πρῶτον ζυγὸν ἀλλήλων ἰππέων, teste Polyæno Strateg. l. iv. 4. 3. Sed quid dubitamus de veritate vocis *alares*? Ita legendum esse fatis nos docet unus Livius l. x. c. 40. *Sp. Nautium mulos detrahis clitelis cum cohortibus alaribus in tumulum conspectum prope te circumducere jubet &c.* & c. 41. *Sp. Nautius dux alaribus cohortibus erat: pulvrem majorem, quam pro numero excitabant: insidentes mulis calones frondosos ramos per terram trahabant &c.* Mox una voce auctor est Hillensberg. Cod. habens *multis mulis*: duo alii *insidentes*. Oud.

⁵ *A colle transverso.*] Hinc Livius. *Ex transverso pulvis ve-*

lut ingentis aqminis incessu motus adparuit. Male Sanut. *discurrent & Petrensis concurrerent*; ut & statim *inspectis* Medicei, & Edd. Italicae cum Sanuto. *perspectis* Leid. sec. vulgato deterius. Oud.

⁶ *Ut occuparent*] MSS. *Occuparent & ipsi*. TENN. Delevi conjunctionem conditionalem, inconcinne insertam, auctoritate Codicum meorum novem, nec non Livii, *clamitans, victorem collegam adesse, adniterentur vincere, priusquam gloria alterius exercitus fieret*. & in meis libris non comparat, nec debet. Vide etiam Cl. Wasse ad Sall. B. Jurg. c. 53. Oud.

⁷ *Romani fid. concitati &c.*] Lege ex MS. & *Romani fiducia concitati propulere: propulsi terga vertere*. PARRHAS. Alii *Romanis f. concitatis*. sed quo tum verbum *propulere*? MOD. Unus Reg. *soncitati hostes propulere*. TENN. Locus foede inquinatus, quem tamen MStorum ope repurgare conabimur. *Romanis f. concitatis* Edd. omnes veteres *concitata* Leidensis pr. In Palatino deest *fiducia*. Loco τῷ *propulere* uterque Leidd. ambo Medicei, Hillensb. & Edd. Romana, Bonon. Parisiensis A. 1515. *pro pulvere*. Petrensis *prae pulvere*. ἀντὶ τῷ *propulsi* unus Medic. Leidens. sec. Petrensis *pulsi*. Medicus antiquior, Vaticanus, Hillensb. & Vossian. cum Ed. Paris. *perpulsi*; immo Voss. pro varia lectione *perculsi*. Habemus jam *prae pulvere perculsi*. Habemus jam *prae pulvere perculsi*, quae vera sunt. Sed in super post *conclitanti* addunt uterque

quæ

tati sunt, & Samnites prae pulvere perculsi a terga vertere.

II. ^s Fabius Rullus, Maximus quarto Consulatu in Samnio, omni modo frustra conatus aciem

* Vulgo C. PROPULERE PROPULSI T. V. b Vulgo F. RUTILIUS.

que Mediceus, & Leidenfis sec. & Samnites, & tandem Petrensis sunt & hostes. Unde quis non videt, elapsa hic esse quaedam, & rescribendum *Romani fiducia concitati sunt, & Samnites prae pulvere perculsi t. v.* Sanctus *Romani concepta fiducia pavescentes hostes terga vertere compulerunt.* Ipsam sic damus MSS. lectionem. in Petrensi *hostes* supplementum videtur esse elapsae vocis *Samnites*. *Præ pulvere* necessarium est. Hoc enim studuerat Papirius. ut maximus moveretur pulvis, & is falleret Romanos simul & Samnitas, quod operose describit Livius, quid deinceps addit. *Tum instant Volturnius & Scipio, & perculsus (Samnitas) sternunt.* Alias conjecturas addere super vacuum puto, cum haec vera mihi videatur, quam recepi: quia in vulgatis serfus non est idoneus, quamvis sic satis arideat *R. f. concitati hostes propulere, & Samnites prae pulvere perculsi t. v.* Vide Ex seq. & omnino simile exemplum l. IV. c. 7. §. 20. Dein *verterunt* nonnulli MSS. OUDEND.

§ F. Rutilius Maximus] Gronovius *Fabius Rullianus Maximus*. TENN. Vulgata lectione nihil ineptius est, jungente duo nomina gentilia *Fabii & Rutilii*: quod tamen retinent MSS. nisi quod *Maximus Rutilius* in Petrensi sit. Rescripsimus monitu Scaligeri. ita ad eam codicis sui notantis, *Fabius Rullus Maximus*, vel, si mavis, *Maximus Rullus*, qui alias & *Rullianus* dicitur, ut in monumentis Capi-

tolinis aliisque, unde ita ubique quidam Viri Docti malunt scribere. Et certe eo magis etiam inclinat animus meus; licet apud Graecos saepissime audiat Πύλλος: nam in talibus Latinis ipsis plus fidei tribuendum videtur, quam Graecis. *Rullus* tamen edidi tam hic, quam infra, quia hoc magis accedit ad MStorum lectionem, & noster multa exempla sua non ex Latinis, sed Graecis auctoribus defumit, quod probatu scillimum foret, nisi haec res esset longioris operis, quam breves hae notulae stant. *Rulli* cognomen fuit in gente Servilia quoque, e qua si adoptatus esset in Fabiam gentem, *Rulli* nomen etiam perisset gerere noster Fabius, ut constat ab adoptatis aliquando retentum fuisse quoque verum suum cognomen. Consule Illustr. Spanhem. T. 2. Praest. Num. 73. &c. Non vero tunc dici possent *Rullianus*, nam a cognomine haec forma non descendit, sed a gentili nomine, debuissetque vocari agnomen *Servilianus*. Quod ipsum etiam usu venit deinceps in eo Fabio, qui A. V. C. DCXII. Consul fuit. Verum nusquam tradit scio, hunc nostrum *Fabius Rullianum*, seu *Rullum* e Servilia gente fuisse, & a Fabiis esse adoptatum. Quod autem nomen hoc passim corruptum sit in *Rutilius* vel *Rutilianus*, consule viros doctos ad Livium l. VIII. 29. Valer. Maxim. 11. 7. 8. 111. 2. 9. Aurel. Vict. c. 32. & nos infra ad l. IV. 1. 35. 39. VI. 1. OUDEND.

ciem hostium ⁹ perrumpere, novissime hastatos subduxit ordinibus, & cum Scipione, ¹⁰ legato suo, circummisit, jussitque collem capere, ex quo decurri poterat in hostium terga. Quod ubi factum est, ¹¹ Romanis crevit animus, & Samnites perterriti fugam molientes caesi sunt.

III. ¹² Minucius Rufus Imperator, quum a ¹³ Scordiscis Dacisque premeretur, quibus inpar erat numero, praemisit fratrem, & paucos equites una cum aeneatoribus; praecepitque, ut quum vidisset contractum proelium, ¹⁴ subitus ex diver-

fo

⁹ *Perrumpere*] Petrensis *irrumperere*. Palatin. Medic. pr. Vaticanus, Cantabrig. tert. Vossian. & Edd. Italicae *prorumpere*, ut & §. 17. sed vide ad l. 1. 5. 12. 11. 8. 9. Sic *perrumpere* *munitiones* Caesar B. Gal. l. III. c. 26. *munitioibus perruptis*, non *proruptis*, ut volebant Vossius, & Davilius; melius tum foret *prorutis*, ut *proruere vallum* ali quoties occurrit. Adi Doct. Snakenburg. ad Curt. IV 3. 7. *prorutis lapidum cumulis. perrumpere* *stationes* infra l. IV. c. 1. §. 17. &c. Aliter *prorumpere* sine casu notat etiam e porta erumpere, praecipit incurrere supra Medic. sec. *omnino c.* OUD.

¹⁰ *Legato suo*] *Legatos suos* Cantabrigienses tres, Leidenfis pr. & Hillensberg. cum Ed. Paris. *Suos* etiam Medic. prim. Forsan a praepositione *cum*. expulsum est *C. Marcii* nomen: nam Livius, qui hanc pugnam in quarto Fabii Rulliani consulatu factam pluribus, sed aliter, quam noster, enarrat l. x. c. 28. 29. ait inter alia *superveniunt deinde his restituentibus pugnam L. Cornelius Scipio, & C. Marcius cum subsidis ex novissima acie, jussu Q. Fabii Consulis ad praesidium*

collegae missi. pro cadere Sinuus *excipere*, MS. Petrenf. *excipere*. OUDEND.

¹¹ *Romanis*] Leidenfis sec. Romano recte. nostri & omnium historicorum stilo. paullo ante *transgrediebatur Romanus*. OUD.

¹² *Minutius Rufus*] Vide Eutropium IV. 33. Epit. l. LXV. Flor. III. 4. TENN. In Leid. sec. *A. Min.* Sanuto *Amutius*. male: nam appellabatur *Marcus*. Ceterum e nummis, & inscriptionibus edidi *Minucius Rufus*. Confer Pigh. Ann. T. 3. p. 128. & 133. OUD.

¹³ *Scordiscis*] Keuchenio e MS. Arceriano placet *Scordiscis*, quia urbs eorum Graece *Σκώδρα*; atque ita de hoc populo loquitur quasi ignobilis esset, & raro in historiis occurreret, cum Scordisci, (quomodo & in tabulis Capitolinis vocantur) celeberrimi fuerint, Dalmaciae confines populi; & aegre tandem a Minucio devicti. Interim quae adfert de *σκώδρα* & *σκώδρα* furatus est a Salmasio ad Florum l. II. c. 13. ubi vide Cel. Dukerum, & de Metathesi litterae *p* Gudium ad Phaedri Fab. 25. OUD.

¹⁴ *Subitus*.] MSS. tres *subito*. perperam. Adi ad l. 1. 4. 13. *subi-*

so se ostenderet, juberetque, aencatores continere. ¹⁵ Sonantibus montium jugis, species ingentis multitudinis obfusa est hostibus, qua perterriti dedere terga.

IV. ¹⁶ Acilius ⁶ Glabrio Cos. adversus Antiochi regis aciem, quam is ¹⁷ in Achajam ¹³ pro an-

a Vulgo ATTILIUS.

subitus evasit. & §. seq. *subitus apparuit.* MSS. duo, & San. *vidissent & ostenderent.* Male itidem in fine San. MSS. 5. & Edd. Rom. ac Par. *effusa.* Ed. Bonon. *affusa.* Vatic. *vija.* Propriam enim hac in re est *effundere.* Consule, quos laudavi ad J. Obseq. c. 174. & Heinium ad Valer. Flacc. l. iv. 482. ac Comment. ad Curt. l. iv. 9. 15. *Caligine, quam fumus offuderat.* & c. 12. §. 20. *Caligo, quam fumidi offuderant montes.* Utrouque vulgo *eff.* Hoc compositum reddendum est quoque Laetantio e MS. veterrimo l. iv. c. 16. *Humantis postribus errores offundant;* vulgo *insundant.* OUDEND.

¹⁵ *Sonantibus.*] Frequens est apud poetas, ut *montes clamore sonare* dicantur. Adi modo Ovid. l. iiii. Met. 703. vi. 589. Senec. Hippol. 38. Oedip. 50. Herc. Oet. 1895. & passim. Nihilominus hoc loco me nondum poenitet conjecturae, quam factor, me etiam a summo Gronovio ad marginem codicis sui adtextam vidisse, *resonantibus.* Sylaba *re* sine dubio absorpta fuit a praec. voce *continere.* Hoc compositum sextenties de Echo occurrere, quis nescit? Eodem fere modo Curt. l. viii. c. 10. 16. *juga montis collesque resonabant.* OUDEND.

¹⁶ *Acilius.*] *Acilius* ser. SCRIV. MSS. *Acilius.* Sic quoque Gujerus, & Gronovius. TENN. *Acilius* etiam Leidens. pr. Gudianus. & Voss. cum Edd. Bonon. Paris. Hitt. & Wechelii, quod

restitui. Praeter Plutarchum in Catone, & alios hujus M. Acilii Glabronis Strategemata multis commemorat Livius l. xxxvi. c. 14. & sequentibus. *Acilius* jusserat etiam rescribi Lambias ad Nepotem p. 236. OUD.

¹⁷ *in Achajam*] MSS. duo *Achajia.* Quod non opus est. Nam in hic notat *intra Achajiam*, ut saepius jam monuimus. Thermopyae enim sunt in *Phliothis Achajiae.* V. Livium loco citato. OUDEND.

^{18.} *Per angustias Thermopylarum*] Livius c. 15. dicit *inter saltum Thermopylarum sese recepit.* & c. 16. *intra portas loci ejus castris positus, munitionibus insuper saltum impediebat.* Verum MSS. omnes constanter hic edunt *pro angustis*, hoc est ante, in ore angustiarum. Hac facit Plutarchus in Catone p. 303. Ἀπὸ τοῦ φράγματος τὰ πρὸ Θερμοπύλων εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ τοὺς ἀποτόρους τῶν Τισίων ἰσχυροὺς κερκιδῶν χαλαράματα καὶ διαπυξίσματα, καθῆς, τὸν πόλεμον ἐκκλίνας καὶ ζῆλον, τὸ μὲν κατὰ τὸ σῶμα ἐκζῆσθαι παντάπασιν ἀπογίνεσθαι δὲ Ρωμαῖοι. Cessii igitur viatorum auctoritati, quam secuti etiam sunt Editores Parisenses. De verbo *direxit*, pro quo Arcerian. male *deduxerat*, consule Cl. Wasse ad Sallustii B. Jug. c. 99. *Infra c. v. §. 24. per collem, qui imminebat, & in lateribus angustiarum aciem direxit.* §. 27. *Dirēcta acie ad Cannas.* OUD.

angustiis ^a Thermopylarum direxerat, iniquitatis loci non ¹⁹ irritus tantum, sed cum jactura quoque repulsus esset, nisi circummissus ab eo ²⁰ Porcius ^b Cato, ²¹ qui tum, jam consularis ^c, Tribunus militum a populo factus in exercitu erat, ^{21*} dejectis ²² jugis ²³ Callidromi ²⁴ Aetolis ^a,

^a Vulgo PER ANGSTIAS. ^b Vulgo M. PORCIUS. ^c Vulgo JAM CONSULARIS desunt.

¹⁹ Irritus] Scribere se ait Keuchenius *terrius*, non *irritus*. Non fecisset, si sibi ob oculos posuisset Livii verba c. 18. *Mul-ti temere subeuntes vallum transfixi sunt; & aut incepto irrito recessissent, aut plures cecidissent, ni M. Porcius &c. Mox jacturis* Hillensberg. & pro *nisi* Medicei, & Edd. Italicæ ac Paris. *ubi*, ac Petrens. simpliciter *missus*. OUD.

²⁰ M. Porcius Cato.] Praenomen hoc Scriverio rursus debetur. Nam Scripti, & Edd ante illum non agnoscunt: crebro nostri more. *Cato* simpliciter Guddianus. Rectius in sequentibus addidisset duo verba, ut videbimus. OUD.

²¹ Qui tum tr. m. a. p. factus] ² Hill. *Qui tum, jam consularis, tribunus m. a. p. factus*. Et ita Gronovius in MSS. cod. invenit. Constat ex Livio, Catonem tunc consulatu functum. TENN. Restitui Frontino duas voces *jam consularis*, quas inepte Keuchenius, inventas in Edd. Parisiensi, pro Glossemate habet, & nihili ducit. Agnoscunt eas quoque tres Cantabrigienses, ambo Leidenses, Guddianus, Palatinus, Vaticanus, & Mediceus antiquior. *consularis* etiam est in Editionibus Romana, & Bonon. pro *tum* Mediceus alter *jam*. Diserte Plutarchus Catonem eo nomine laudat, quod jam consularis non dedignatus est sub Acilio militiam sequi, ut

Tribunus, p. 542. & Livius l. cit. c. 17. *Consul posteaquam in-fessu superiora loca ab Aetolis vidit, M. Porcium Catonem & L. Valerium Flaccum, Consulares legatos &c. Catonem in Callidromum mittit, ubi videndi Glareanus, & Sigonius*. OUD.

^{21*} Dejectis jugis &c.] Nemo refragabitur huic nostræ correctioni *dejectis a jugis Callidromi aetolis, qui cum praesidio tenebant*. PARRHAS. Aliam & veteriorem videbis in nostris aliorumque notis. Defendit autem Wopkens. Misc. Obs. Vol. VIII. p. 34. *ista dejectis jugis pro e a vel de jugis: quia satis intelligitur, dejectos jugis fuisse Aetolis*. Ego tamen numquam credam, Frontinum tam scabra oratione usum fuisse, utut similia aliorum exempla proferri possiat: quale est in Aucr. de mundo p. 714. *columnis navigantibus dextrum latus &c. ubi tamen diversi sunt casus de illis, qui navigant a columnis Herculis in mare mediterraneum. Male quidam ediderunt columnas*. Veget. l. III. c. 19. *in campis sparsis atque securis, sc. militibus*. OUD. Cur. post.

²² Jugis] Lambinus l. cit. ad Nepotem emendat *de jugis*. Certe *dejectis jugis Aetolis* nequaquam elegans est. Putarem ego, ab auctore relictum *dejectis jugo C. Aetolis*, ut est apud Livium, nisi sequentia *qui ea pr. &c.* ut legendum est, me inlherent. Quam.

lis ^a, qui ea praesidio tenebant, super ²⁵ imminentem ^b castris regis collem, a tergo subitus ad-

^a Vulgo MONTIS AET. Q. PR. TENEBANTUR. ^b EMINENTEM vulgo.

Quamquam posset dici, illa esse corrupta, postquam iugo in jugis jam abierat, & reponendum qui id. OUBEND.

23 *Callidromi montis Aetolis, qui praesidio*] Imricata lectio; nec in libris auxilium: nam quod quidam pro *Aetolis, Calliodromi aetolis* habebant. id etiam a portento (nisi forte *Calliodromi aetolis* ex eo faciendum est) propius abest. Legerim tamen ego ex Plutarcho (qui sexcentos Aetoles cacuminibus Callidromi montis ab Antiocho praesidio impositos, a Catone prostratos scribit) *dejectis jugis Callidromi montis Aetolis, quorum praesidio tenebantur*: aut certe, *qui ea praesidio tenebant*. Malimque etiam postea *super imminentem regis castris collem, quam super eminentem*. Considerent docti. Mod. Scio, Aetolos in Callidromo praesidere solitos; restante id ipsum praeter alios Livio l. xxvii. Igitur Philippus, inquit, *dejecto praesidio, suis Aetolis, qui saltem Thermopylarum insidebant*. Nihil fecius suspecta mihi illa, *qui praesidio tenebantur*. Deinde, quod alii in libris reperisse se ajunt, *Callidromiacolis*; id puto olim fuisse *Callidromi colis*, & utrumque illud *collis & montis* pro glossemate induco; scriboque, *dejectis jugis Callidromi Aetolis*: Livius l. xxxvi. *Extremos ad Orientem montes, Oetam vocant; quorum quod altissimum est, Callidromum appellatur*. Adeundus & Strabo l. ix Appianus de bellis Syriacis; item Plutarchus in Catone. STEW. Recte suspicatur Stewechmus. *montis esse glossiam, nam in MSS. & Edd.*

pp. legitur tantum *Callidromi aetolis* vel *Callidromi aetolicis*: unus *montis Callidromi* certo indicio *montis* fuisse superscriptum & rescribendum modo *Callidromi Aetolis*. *Montis* etiam nomen non addunt Plutarchus, nec Livius. Sic *mentem* esse glossiam vidimus l. i. 3. 3. OUB

24 *Qui praesidio tenebantur*] Unus Reg. duo H. ll. *quae praesidio, & sic Guictus. TENN.* Vulgarum non est Latinum. unde Lambirius emendabat *quorum* sed hoc nimis recedit a vulgata scriptura. Petrensis *ab Aetolis qui praesidio tenebantur*. Unde coniecere possis. *aet. qui praesidio inibi erant. Praesidio & in praesidio esse saepissime Livius & alii. l. iii. c. ii. §. 2. Qui praesidio illis erant.* De voce *inibi* monuimus quoque supra Sed Mediceus antiquior. Leidensis prim. & Edd. Rom. Bonon. ac Paris. etiam exhibent *quae pr. unde sine haesitatione lego qui ea pr. tenebant*, ut coniecit Madus. vide ad l. i. 3. 11. Contra *praesidio tenebantur* depravatum est in *tenebant* l. iii. c. 6. §. 7. OUB.

25 *Super eminentem castris regis collem, a tergo subitus apparuisset.*] Necessario emendandum *super imminentem castris*. Audi Livium: *Ni M. Porcius Cato, inquit, ab iugo Callidromi, deiciet inde Aetolis, & magna ex parte caesis (iniquos enim & plerosque superior opprimerat) super imminentem castris collem apparuisset.* Proculdubio, quo de agitur. Atrili Glabronis, & regis Antiochi, commissum anno Urbis DLV. M Claudio Marcello, T. Quinctio Cri-

adparuisset. Quo facto perturbatis Antiochi copiis, utrinque inrupere Romani, & fufis fugatisque castra ceperunt.

V. C. Sulpicius ²⁶ Peticus ^a ²⁷ Cos. contra Gallos dimicaturus, jussit muliones clam in montes proximos cum mulis abire, & ²⁸ indidem ^b conferto jam proelio, velut equis insidentes ostentare se pugnantibus: quare Galli existimantes, adventare auxilia Romanis, cessere jam pene victores.

VI.

^a Vulgo PETREJUS. ^b Vulgo INDE.

spino Coss. STEW. *Inminentem* Stewechius, quem ad hoc exemplum vide. Adhibe & Modium. SCRIV. Unus Reg. duo Hill. Modius, Stewechius, Guctus. *Inminentem*. TENN. Ineptissima est vulgata lectio, quam bene damnant viri docti, nimis timidi, quod in textum non receperint. Nam *imminentem* habent Palatinus, uterque Leidens. Gudianus, & omnes Cantabrigienses, vehementer probante Cl. Wasse ad Sallust. B. Jug. c. 99. & jam diu ante Ill. Schelio ad Hygin. p. 139. Immo vel invitis libris sic legissem e Livio, cujus locum jam allegavit Stewechius, *super imminentem castris collem adparuisset*. Quomodo alibi saepius Livius, ut l. xxxviii. 21. xliii. 22. Inf. c. 5. §. 24. Male Lambinus una voce *tenebantur supereminentes colles* & mox *subito*. Vide modo ad praeced. Ex. Dein *utrage*, Edd. pp. & pro *irrupere* perperam Lambinus *irruere*. Oud.

²⁶ *Petrejus*] Immo *Peticus*, quod nomen Sulpiciae genti, & in historiis obvium. Fasti. SCRIV. 3. Reg. unus Hill. confirmant conjecturam Scriverii, *Peticus*, Sulpiciae genti nomen, & in historiis obvium. Ruben. l. 11. c.

29. elect. Unde apud Frontinum l. 1. c. 12. n. 8. C. *Sulpitius in Gallis*, legit idem Scriverius. TENN. *Petrejus* ab Ed. Parisiensi profluxit, cum antea esset editum *Potius*. MSS. plerique *Peticus*, unus *Parthicus*. sed *Peticus*, quod reposui, clare exstat etiam in Leidensi primo, Vaticano, Palatino, & Vossiano; ut ab omnibus vocatur historicis. de loco l. 1. c. 12. §. 8. illic vidimus. Oud.

²⁷ *Cos.*] Dictator. Vide Cuspinian. p. 125. SCRIV. *Cur. post.* Errare auctorem, & Sulpicium contra Gallos in Italia pugnantem dictatorem fuisse docet quoque Perizon Anim. Histor. c. 2. p. 80. Hoc Strategema ejus refert Livius l. vii. 14. sed alio paullum modo. e Consulis titulo patet, haec a nostro e Livio non esse desumpta. Oud.

²⁸ *Inde*] *Petrensis identidem*, quod placuit viro docto. Rectius Leidensis prim., Hillensb. Gudianus, & Vossian. *indidem*, id est, ex eodem loco. Glossae *in ruben*, *ix τῆ αὐτῆ*. Livius l. xxvii. 12. *Bruttiorum indidem persugae*. adde Rutgers. l. v. Var. Lect. c. 19. Mox *quare* deest in Ed. Vefal. non male, si addicerent MSS. Oud.

VI. Marius, ²⁹ circa aquas Sextias, quum in animo haberet postera die depugnare adversus Teutonos, Marcellum cum parva manu equitum peditumque noctu post terga hostium misit, & ad inplendam multitudinis speciem, agafones lixasque armatos simul ire iussit, jumentorumque magnam partem instratorum ³⁰ centunculis ^a, ut ³¹ per hoc facies equitatus objiceretur; praecepitque, ut, quum animadvertissent, committi proelium, ipsi in terga hostium descenderent. Qui adparatus tantum terroris intulit, ut asperimi hostes in fugam versi sint.

VII. ³² Licinius ^b Crassus, fugitivorum bello ³³ apud

^a Vulgo cum c. ^b M. addunt vulgo.

²⁹ Circa aquas] Medic. sec. contra ^a. Leidens. sec. juxta. Mox rursus Theotonos Medicei, & Edd. Italicae, ut supra; alii Theotonos & Theutones. MSS. sex, & Edd. caedem nocte, quae vox in Vaticano deest. De hoc Strategemate Marii adi Plutarchum p. 416. & Polyæn. l. VIII. 10. 2. qui tamen de agafonibus & jumentis ne ^{quod} quidem. OUD.

³⁰ Cum centunculis] Medicei cum cuniculis cum Ed. Romana, Leid. sec. cum tuniculis. Vossian. cum tuncis. Hillensb. continiculis. Ed. Paris. cum continiculis. Hittorp. Instratorum-cum contunculis & in marg. cuniculis. Palatin. contunculis. Sed optime Leidensis pr. Gudianus, & Petrensis instratorum centunculis sine ^{quo} cum. Huc eniur ceterorum MStorum aberrationes ducunt: quod etiam notavit in libri sui margine H. Vossius; neque aliter locum adducit Lipsius l. III. de Mil. Rom. Dial. 7. ubi de centuncolorum stratis agit. Male nonnulli codices instratorum. Livius l. VII. 14. Mulis strata de-

trahi jubet; binisque tantum centunculis relictis. OUD.

³¹ Per hoc] Medicei per haec. Dein advertissent Edd. Bon. & Paris. animadvertissent Hillensb. & Leid. sec. dein Medicei, & Edd. primae iniri. Vide ad praefat. hujus libri. Mox Cantabr. tert. discederent, male. adi l. I. 8. 2. Tandem pro ut in Mediceis, & Edd. iisdem quod & pro sunt, sunt; quod est quoque in Voss. & Cantabr. tert. ac Ed. Par. Medic. pr. in terga v. sunt. OUD.

³² M. Licinius] Praenomen rursus tacitus adposuit Scriverius, non repertum in MSS. ut solet addito gentili praenomen omittere noster, quod vel e solo hoc capite patet. OUD.

³³ Apud Calamarcum] Alii apud Calamatium. de quibus nihil scio, nisi nescio. Plutarchus sane horum non meminit; sed hoc dicit tantum, quae hic narrat Frontinus, non procul a stagno Lucano accidisse. Mod. Alias Calamatium. & sic fere MSS, quorum alii Calamatrum vel Calamartum, alii Calaruartum, alii

apud Calamarcum educturus ³⁴ militem, ad-
versus Castum & ³⁵ Gannicum ^a duces Gallorum,
duodecim cohortes cum ³⁶ C. Pomptinio ^b, &
³⁷ Q.

^a Vulgo CANIMOCUM. ^b Vulgo C. PROMPTINO.

Camalatum. Legendum fortas-
sean, *M. Licinius Crassus, fugi-
tivorum bello, ad caput Silari
amnis.* Quomodo fere Orofius
lib. v. cap. 35. Vel ad *Silarum
annem.* sed vide infra ad exem-
plam ³⁴. Capitis sequentis. *SCRIV.*
Eadem varietas in MSS. ab Or-
telio visis, & meis. In Medi-
ceo antiquiore *Calamacium*, in
altero, & Vossiano *Calamatium*,
& Edd. pp. vel *Calamatrum*.
Quod verum nomen sit, cum
ignarissimis nescio. *Calamatium*
placebat Phil. Cluverio Ital. An-
tiq. l. IV. p. 1256. qui putat idem
fuisse, quod hodie *Capachio Vec-
chio*, & infra eodem modo scri-
bendum esse. In Lucania rem ge-
stam esse constat, non vero in A-
pulia, ut est apud Eutropium l.
VI. c. 7. *Montem* indigitari patet
quoque ex nostri verbis *post mon-
tem*, & in altero loco *praedelli
montis*. Ex Orofio autem liquet,
non accidisse ad Silarum amnem;
ait enim *priusquam ipsum Spar-
tacum ad caput Silari fluminis ag-
grederetur, Gallos auxiliares
ejus Germanosque superavit.* *ORD.*
³⁴ *Militem*] MSS. Medicei, &
Edd. Italicæ male *milites*, eod-
dem sensu. *ORD.*

³⁵ *Castum & Canimocum*] Le-
ge *Castum & Tanonicum.* *PARRHAS.* Alii, *Castum & Tanoni-
cum.* Sed videtur ex Plutarcho
legendum *Castum & Canicum.*
Vide Crassi vitam. *MOD.* *Ganni-
cum*, sive *Canicum* videtur le-
gendum ex vestigiis meliorum co-
dicum: & sic ipse Frontinus hoc
libro cap. seq. exemp. 33. ubi
repetita est hæc historia: ibidem-
que diserte legitur *ex factione*

Casti & Gannici, sive Cannici.
Plutarcho in vita Crassi, *Τὰς
Κανίνας* & *Κάστος*, *Caïus Can-
nicus & Castus.* Livio l. XLVII.
est *Granicus.* Vide Orofium l. v.
c. 24. &, qui ab eo sua mutua-
ti. Paulum Diaconum *Histor. Mi-
scellæ l. VI. & Freculum tom.*
1. l. v. c. 16. Max sub finem
hujus exempli est in membranæ
decucurrissent, pro *decurrissent.*
SCRIV. C. v. §. 34. MSS. *Casti
& Gannici* diserte habent. Hic
*Eanonicum, Canipocum, Canno-
cum, Camincum* & similia, quæ
pugnant magis pro Plutarcho p.
549. *Κανίνας.* *Gannicum* tamen
ob seq. locum & Livii corruptum
Granicum cum Cluverio recepi-
ORDEND.

³⁶ *Cum Cato Porcio, & quum
Mario Ruffo*] Lege ex MSS.
cum *C. Pontinio & cum Martio
Ruffo.* *C. Pontinii* præter alios
meminit Cicero. *PARRHAS. C.*
Pomptinio & cum Minucio Ruffo,
vel *& C. Min.* *R.* legendum do-
cui. Male in Dionis l. XXXVII.
p. 50. & l. XXXIX. p. 120. Ed.
Hamb. & in Edd. quibusdam
Cicer. *Catil. 111. c. 2* & alibi
Πομπτίνης, Pomptinus. *ORD. Cur.*
post.

³⁷ *C. Promptino.*] Nuspiam oc-
currit tale nomen Romanum. Re-
scribe mecum *C. Pomptinio*, ut
exhibent clare ambo Leidenses,
Petrensis, & Ed. Paris. alii *Pom-
ponio, Promptinio, Poncinio, Cu-
tone Porcio.* Fuit *C. Pomptinius*,
sive ut alii ex Fastis malunt *Pom-
tinus*, Prætor sub Ciceronis
consulatu. Agunt de eo Glan-
dorpius in *Onomast. p. 709.* &
Pigh. in *Fast. T. 111. p. 322.* &

37 Q. Marcio ^a Rufo legatis post montem circummisit: 38 quae quum, commisso jam proelio, a tergo clamore 39 sublato ^b decucurrissent, ita fuderunt hostes, ut ubique 40 fuga, nusquam pugna capefferetur.

VIII. 41 M. Marcellus, quum vereretur, ne paucitatem ejus militum clamor detegeret, simul li-

^a Vulgo CUM Q. MARTIO RUFFO. ^b Vulgo JAM S. DECURRISSENT. ^c Vulgo FUGAM PRO P. CAPESSERENT.

saepius. Male in Dionis l. xxxix. in fine Πικρῆτες editur. Eodem modo Pomptinus ager, Pomptinae paludes corrupte in veteribus libris exarantur Promptinus & Promptinae & Pontinae. OUD.

37 Cum Q. Martio Ruffo] Primo delevi rd cum auctoritate MStorum plerorumque. Dein velim scire, num Rufforum nomen (nam sic libri, non Ruffo) unquam fuerit in gente Marcia. Per vulgo etiam hic Martio perperam scribebatur. MSS. quatuor cum Edd. primis Mario. Praenomen non agnoscunt Medic. antiquior & Edd. primae, scribentes & cum Mario. Medicus alter & Gajo Mario. Leidens. pr. que Marcio, secundus & C. Marcio. Forsan pro cum Q. Marcio scribendum C. Minucio. De M. Minucio Rufo facta est mentio §. 3. Eiusdem nominis quaestor fuit etiam Pompejanarum partium in bello Civili. V. Glandorpium. Ruffi nomen adhaesit multis gentibus, quarum nulla propius accedit ad corruptum Marcus, quam Minucia. OUD.

38 Quae] Uterque Medicus, & ambo Leidenses cum Edd. Italiciis qui. Utrunque probum; nam & ad legatos. & ad cohortes potest referri; immo licet ad cohortes referas, vel sic qui per Synthesin facile admitti possit. OUDENS.

39 Jam sublato] Nemo non videt, inconcinnam & inanem hic esse repetitionem ^{re} jam, quod praecessit. quare delevi, auctoribus MSS. Medicis, Leidensibus, Gudiano, Palatino, Vossiano, & Edd. Rom. ac Bononiensi. Statim etiam edi curavi decucurrissent. nam praeter Scriverii & Keuchenii codices sic exhibent MSS. ut eorum quinque optimi, & Ed. Paris. V. ad l. l. 5. 15. OUD.

40 Fugam pro pugna capefferent] MSS. omnes ut ubique fuga, nusquam pugna capefferetur. recte. TENN. Sic etiam sex mei meliores. fugatis quod p. capefferetur, uterque Medicus. capefferetur etiam Leidens. pr. fuga, nusquam pugna capefferetur verum est sine dubio. Lucan. l. VII. 532.

nulla secuta est
Pugna; sed hinc jugulis, hinc
ferro bella geruntur. OUD.

41 Marcellus] Praenomen M., ut alibi, recte addunt duo Cantabrig. Gudianus, Leidens. pr. Palatin. Hilleusberg. & Vossian. dein ita non comparat in utroque Leidensi, Gudiano, Palatino, Hilleusberg. & Voss. in Mediceo itaque sic h. In fine Ed. Rom. speciem extrivit, Paris. f. terruit. MS. Commel. deterruit. OUD.

lixas calonesque, & omnis generis sequelas conclamare jussit; atque ita hostem magni exercitus specie exterruit.

IX. Valerius ⁴² Laevinus ^a, adversus Pyrrhum, ⁴³ ^b, occiso quodam gregali, tenens gladium cruentum, utrique exercitui persuasit, Pyrrhum intererunt. Quamobrem hostes destitutos se ducis morte credentes, ^{43*} consternati a mendacio, se pavidi in castra receperunt.

X. Jugurtha, ⁴⁴ in Numidia, adversus C. Marium, quum Latinae quoque linguae usum ei conversatio pristina castrorum dedisset, in primam aciem ⁴⁵ procurrit ^c, & occisum ab se C.
Ma-

^a Vulgo LEVINUS. ^b Vulgo EPIROTARUM R. ^c PROCURRIT vulgo & A SM.

⁴² *Levinus*] Notat Kenchenius, in suo MSto non male exaratum esse *Laevinus*. quod unice verum est. per diphthongum *ai* Graece, & in antiquis marmoribus aliisque monumentis Latine per *ae* ubique scribitur. Vide praeter alios Pighium T. I. Ann. p. 431. ubi jam emendavit Plutarchi vitiosum *Λακίως*. & aliorum *Laevinius*. Correximus hoc quoque l. IV. c. 7. §. 7. OUD.

⁴³ *Epirotarum regem*] Haec in MSS. verba nusquam apparent. TENN. Praeced. cap. §. 21. jam monui, nimis liberalem hic fuisse Scriverium, qui haec verba primus addidit. In meis etiam Codicibus non inveniuntur. Sed in Medic. pr. *adv. P. agens*. Mox vulgo contra MSS. *exercitui utrique*. In Leid. sec. *ex. Pirri*. In Vaticano deest *exercitui*. Dein Medic. antiquior *const. e mendac. lo*. Cantabrigienses, teste Wasseo, *de m.* ut l. 1. 5. 28. *de insidiarum metu*. Nil tamen

muta, *a* notat *per, praec.* Curt. l. v. 4. *Vates adhibere coepit a suspensione animi*. Tandem plerique *in castra se pavidi*. a Leiden. si pr. *absunt in castra* OUD.

^{43*} *Consternati a mendacio*] Vide Dukerum ad Florum l. 1. C. 23. *moribundos a sejunctione*. OUD. *Cur. post.*

⁴⁴ *In Numidia*] Vossian. a m. pr. *in India*. Mediceus uterque *Numida*, rectius vulgato: quamquam utrumque a lectore quodam adlitum videtur. Bis jam auctor Jugurthae meminit, sed utrobique sine tali additamento. l. 1. 8. 8. 11. 1. 13. OUD.

⁴⁵ *Procurrit*] E MSS. Cantabrigiensibus jam monuit Cl. Wasseo ad Sallust. scribendum esse *procurrit*: quibus adstipulantur Gudianus, Leidens. pr., Hillensb. Medic. & Vossian. cum Ed. Paris. quod jam saepe habuimus. Unus *decurrit*, alius cum Edd. primis *praecurrit*, perperam. dein *ab se* dedi auctoritate Medicej pr. OUD.

Marium ⁴⁶ tum Latine ⁴⁷ clare praedicavit, atque ita multos nostrorum avertit.

XI. ⁴⁸ Myronides Atheniensis, dubio proelio adversus Thebanos ⁴⁹ rem gerens, repente in dextrum suorum cornu ⁵⁰ profiluit ^a, & exclamavit, sinistro jam se vicisse: qua re & suis alacritate, & hostibus metu injecto, vicit.

XII.

^a Vulgo PROSLIIT.

⁴⁶ Tum Latine.] Haec desunt MSS. TENN. Voces hae olim jam suspectae Clarissimo Wasse, non comparent quoque in tribus Cantabrigiensibus; quare libenter eas deletas vellet. Tum zbest etiam a Mediceo pr. In alio cum. Ego quoque e glossa eas in textum irrepsisse putem, nisi fuerit cum Latine, tum clare, ut idem conjicit. sed vide notam sequentem. O. DEND.

⁴⁷ Clare praedicavit.] Quidam clamare coepit. MOD. & SCRIV. Unus Reg. Clamare coepit. ut Modio conjectum. Sallustius Jugurth. c. 101. Ibi Latine (nam apud Numantiam loqui didicerat) exclamat, nostros frustra pugnare: paullo ante Marium sua manu interfectum: simul gladium sanguine oblitum ostendere, quem in pugna, satis impigre occiso pedite nostro, cruentaverat. TENN. Clamare coepit placet quoque Keuchenio: & certe ita inveni in Edd. Rom. Bonon. Wechelii, & Vaticano, atque antiquiore Mediceo. In altero etiam conclamare coepit. Unde videtur Auctor reliquisse Marium, clare tum proclamare coepit. i. e. clamavit; quomodo habet Sanutus. In quatuor aliis praedicavit clare, certo indicio, aliud quid olim fuisse lectum. Coepit facere & similia pr. se. it &c. passim apud omnes scriptores reperias. c. 7. 14. Coe-

pit signum dare. In Phaedro nihil est frequentius. Vide Indicem. Livius l. xxvii. 26 Orare Scipionem coeperunt & saepe. ut notum est. zttamen c. 7. §. 2. clare pronunciavit. OUD

⁴⁸ Myronides.] Sic recte hoc loco MSS. & Edd. Male vulgo Myrodines erat l. iv. 7. 21. ubi vide. & de hoc Straregemate Polyaen. l. i. c. 35. 1 unde patet, male in Edd. multis, & Sanuto hic esse dextro; in τὸ δὲξίον χίρας διαμαίν. OUD

⁴⁹ Rem gerens.] h. est. pugnans. Liv. ix. c. 35. Neque missilia habebant, quibus eminus rem gererent. alias est praesse imperio. Horatius.

Rem gerere, & captos ostendere civibus hostes.

TENN. Vide ad Obseq. c. 105. proclamavit rem geri. Caes. B. Civ. l. 1. 51. Flor. l. 111. 3. in f. supra l. 11. 7. & passim. OUD.

⁵⁰ Profiluit.] Medic. pr. & Edd. pp. praeflivit. sed recte unus Leidenfium, Palat. Hillensb. & Ed. Wech. profiluit. ut ubique in optimis scribitur codicibus: &, ut alii in aliis auctoribus. sic nos in Luciano passim rescriptimus. V. ad l. 1. 188. idem restitui c. 8. §. 13. l. iv. 6. 2. 7. 12. OUDEND.

XII. ⁵¹ Croesus praevalido hostium ⁵² equitatu camelorum gregem obposuit; quorum novitate

⁵¹ Croesus] Gronovius legit *Cyrus*, quia ei fuit camelorum copia, & hoc ingenium. TENN. Cyrum hoc stratagemata adhibuisse contra Croesium, constat ex Herodoti lib. 1. c. 80. & Polyeni l. VII. 6. 6. Qui ni auctoris sit error, quod credam potius, posset conijci, olim lectum fuisse *Cyrus Croesi p. equitatu*. sed ita contra *Cyro* adscribit, quod Dario accidit l. III. c. 3. §. 4. *Cyrus* reponi hic etiam voluit Ill. Cuperus Diss. 1. de Elephantis c. 2. OUD.

⁵² Equitatu] Tres Reg. *Equitatu*. Ablativus saepe pro Dativo usurpatus. Virgil. IV. Georg. 153.

Namque aliae victu invigilant.

vs. 193.

*Quod nec concubitu indulgent,
nec corpora segues
In Venerem solvunt.*

I. Aeneid. 261.

Parce metu Cytherea.

VI. Aeneid.

Teque aspectu ne subtraha nostro.

Sic Vegetius l. I. c. 9. *Sed & cursu praecipue adsuasciendi.* Varro. l. IV. L. I. Praetor *athus, qui praeciret iure, & exercitu.* Livius. *Consul habendo delectu dat operam.* Plautus *Rudent.* *Haec arundines sunt nobis questu & cultu.* contra Dativus cessit loco Ablativi. Plant. *Bacchid.* *ista sunt lepida memorari.* Varro. *A quo quod indigent ponunt.* *poma dicta esse putant.* Sisenza. *alii salui ac velocitati*

certare. Caeterum haec historia est apud Herodot. I. c. 80. *Κάμηλον ἴταρος θόβεται, καὶ οὐκ ἀέχεται εἰς τὴν ἰδμυπόθηα νόμον.* Camelos etiam produxit contra Lucullum Mithridates, contra Scipionem Antiochus, Plutarch. Lucull. Xerxes Herodot. VII. c. 83. & 87. Artabanus contra Macrinum Herodian. IV. c. 14. Vide de eorum odio adversus equos naturali Plin. l. VII. c. 18. Solinum c. 52. His cursum publicum in angariis habitum Plin. VI. c. 23. & plus centum octoginta septem passuum millia confecta testatur Diodorus Siculus l. XIX. TENN. *Equitatu* etiam Leidenf. pr. Medicus, & Ed. princeps. recte. Non autem est Ablativus, ut putabat quoque Stewechius ad Vegetium l. I. c. 9. *Sed & cursu adsuasciendi*, ut est quoque in sex MSS. a me visis; sed Dativus, qui optimis scriptoribus ubique in usu per apocopeu, & in MSS. antiquioribus frequenter invenitur. Ad omnino J. G. Vossium de Analog. l. II. c. 18. & J. Perizon. ad Sanct. Min. l. I. c. 6 ac Comment. VV. DD. ad Propert. I. 11. 12. II. 1. 68. Virgil. Ecl. v. 29. Georg. IV. 153. 193. Valer. Flacc. III. 629. & Sallust. B. Jug. c. 6. *Non se luxu neque inertiae corrumperendum dedit.* *Victu* pro *victui* in nonnullis l. III. c. 5. Vide etiam l. II. c. 12. §. 2. De camelis, quae adfert Tenuibus, etiam cum numerorum vitis (nam apud Plinium de canelis hoc non dicitur l. VII. sed l. VIII.) descripsit e Stewechio ad Vegetium l. III. c. 25. *Camelos aliquantae nationes apud veteres in aciem producerunt.* Livius l. XXXVII. 49. OUD.

tate⁵³ & horrore consternati equi, non solum insidentes praecipitaverunt, sed peditum quoque suorum ordines⁵⁴ protriverunt, vincendosque hosti praebuerunt.

XIII. Pyrrhus, Epirotarum rex, pro⁵⁵ Tarentinis adversus Romanos, eodem modo elephantis ad perturbandam aciem usus est.

XIV. Poeni⁵⁶ quoque adversus Romanos idem fecerunt frequenter.

XV. Volscorum castra, quum prope⁵⁷ virgula-

⁵³ *Et horror*] Non temere hanc vocem, a MSS. & Sanuto retentam proscribere ausim. Praefero tamen multum Cl. Westelingi conjecturam *odoris*. *Novitas & horror* utrumque tantum ad visum pertinet; ὄσμων addunt Herodotus & Polyaeus ἰσθῶς δὲ καμῶν & οὄζει καὶ τὴν ἴψιν καὶ τὴν ὄσμων. Sic aspectus & odor elephantorum consternat equos, apud Livium, Ammian. & Florum, ad cuius l. i. c. 18. vide Notas Virorum DD. adde Hirt. de B. Afr. c. 72. *Ut iumenta bestiarum odorem, stridorem, speciem consuetudine capta non reformidarent.* OUD.

⁵⁴ *Protriverunt*] *Proturrerunt* Mediceus sec. *perterruerunt* Edd. Italicae cum Cod. Palatin. *pertriverunt* Ed. Wechel. *prostraverunt* Leidens. sec. *urbaverunt* Sanut. Omnibus his rectius est vulgatum. Adi l. 11. c. 2. §. 4. OUD. Nimis grave hoc loco est verbum *proterere*. Qui jam a suorum equis erant protriti, non potuerunt hostibus vincendi praerberi: sed facile illud perterritis ac perturbatis accidit. Quare nunc omnino praefero lectionem Codicis Medicei *proterrurunt*, cuius glossam *urbaverunt* habet Sanutus. Est enim *proterrere* aliquem de loco suo

per terrorem injectum depellere, & sic proturbare. Vide Burm. ad Virgil. Aen. XII. 291.

Aulesten proterret equo: ruit ille recedens.

& quae dixi ad Caesar. L. I. B. G. c. 58. *proterritis hostibus, atque in fugam coniectis.* Adde Appulej. L. VIII. p. 164. *ardentibus facibus proterrebant feras.* Wopkens. in Misc. Obs. Nov. ad Justin. L. XXII. c. 6. De Cyri camelis confule quoque Aelian. L. III. Anim. c. 7. L. XI. c. 36. IDEM *Cur. post.*

⁵⁵ *Tarentinis*] *Arcerian. Tarentinis.* dein *perturbandum* Edd. Rom. & Bonon. Addit autem *hostium non male Mediceus primus.* Livius l. XXXVII. 41. *Falcatiae quadrigae, quibus se perturbaturum hostium aciem crediterat.* OUD.

⁵⁶ *Quoque*] MSS. *quidem.* SCRIV. Ex meis *quidem* Medice. pr. cum Ed. Bonon. *quidam* Romana. An sub eo latet adverbium *dein*? OUD.

⁵⁷ *Virgulta filvasque.*] Leid. pr. duo Cantabrig. Gudianus, uterque Mediceus, Hillensb., & Vossianus *virgultis filvaeque.* debuisset tum addi praepositio *avel ab.* ut fit infra l. IV. 7. 4. ubi hoc

gulta silvasque posita essent, Camillus ea omnia, quae conceptum ignem usque in vallum ^s perferre ^a poterant, incendit, & sic adversarios exiit castris.

XVI. 59 P. Crassus ^b, bello sociali, eodem modo prope cum copiis omnibus ⁶⁰ interceptus est.

XVII.

^a Vulgo PROFERRE.

^b Vulgo M. CRASSUS.

hoc & seq. exempl. repetitur, prope a virgultis silvae. Ed. Paris. *virgultis silvasque*. Palatinus *virgulta silvas*. Unde omnino censeo; auctorem nostrum scripsisse *virgultas silvas*. Sallustius in *Fragm. Histor. Cmsedit in virgulta valle nemorosaque*. Silius Italic. l. XII. 354.

Virgulta tegitur valle & frondentibus umbris.

Adjectivum *virgultus* pro *virgultosus*, non noverunt librarii, unde corruperunt. sed vide illic Cl. Drakenb. & Burmann. ad Ovid. *Metam.* l. IV. in *Lutatii Argum.* P. 19 ubi *Virgulta* substant. in fem. gen. unde quis conicere possit quoque, *virgultas silvasque*. Forsan, & hinc *densa virgulta* retineri posset in Ablativo, apud Livium l. I. c. 14 ubi tamen vide Gronovium & Heimf. ad *Vellej.* l. 17. Sed mihi *virgultas silvas* hic & infra verissimum videtur. Ceterum excidisse hic quaedam videntur. nam silvam ipsam non incendit Camillus, sed ligna, ex silva excisa, quibus vallum castrorum sepiverant Volsci. Rem omnem enarrant Livius l. VI. c. 2. & Plutarchus in *Camillo* p. 147. Oup. Nondum plane poenitet conjecturae *virgultas silvas* hic, & l. IV. c. 7. Ex. 10 sed retinendo vulgatum pronior sum. Certe *virgulta* fem. gen. sing. substantive a Livio,

nostrae fuisse usurpatum, nequaquam nunc judico, morus admonitione Cl. Drakenb. ad Livium l. I. c. 14. qui respexit hunc mearum notarum locum. De *virgultis* latius agam ad Appulejum. IDEM *Cur. post.*

⁵⁸ *Proferre*] Palat. *praeferre*: Uterque Leidenfis, Medicus prin. Commelin. & Vossian. *perferre*, ut infra, recte. Hoc enim notat ad scopum destinatum & finem ferre. Vide me ad *Lucan.* l. v. 674. *pertulit unda*. Dein in ambobus Medicis *exiit in castris*. OUD.

⁵⁹ *M. Crassus*] Tres Cantabrigiensis, Leidenfis pr. Hillensb. Vossian. & Ed. Paris. *P. seu Publius*, ut infra. Verissime. Quod mutatum est; quia ejus filius M. Crassus, qui bello Parthico periit, erat vulgo notior. Est hic P. Crassus Censorius & Triumphalis, qui occisus est, sive se ipse, ut alii, occidit, tempore dominationis Cinnae, & in bello sociali a Lamponio, sociorum duce, victus est, octingentis ejus militibus caesis, quo haec nostri pertinent. Vide *Appianum* l. I. B. Civ. p. m. 635. 636. 662. & *Cicer.* de *Oratore* l. III. c. 3. aliosque. OUD.

⁶⁰ *Interceptus e.*] *Alias interceptus est*. Minus bene. M. D. *Interemptus* ex glossa ortum habent uterque Medicus, & Commelin. cum Edd. Rom. Bonon. & Wechellii, ut alibi. *Interceptus* l. IV.

XVII. Hispani contra Hamilcarem boves vehiculis adjunctos in prima fronte constituerunt, vehiculaque taedae, ⁶¹ sebi ^a, & sulphuris plena, signo pugnae dato, incenderunt: actis deinde in hostem ⁶² bubus consternatam aciem ⁶³ perruperunt.

XVIII. ⁶⁴ Falisci & Tarquinienfes, compluribus suorum ⁶⁵ in habitum ^b sacerdotum subornatis,

^a Vulgo ET SEPI.

^b Vulgo IN HABITU.

I. IV. retinent bene MSS. OUD.

⁶¹ *Sepi*, & *sulphuris plena*] Eo quod in similibus strategematis oleum incendiarium, sulphur, & pix usui esse solent, mutare forte quis possit illud *sepi* in *picis*. at eum puto contra mentem facturum nostri auctoris. *Sepum*, *sebum*, & *sebum* promiscue usurpabant veteres, pro pinguedine ex omento animalium, ex quo candelae nostrae consunt. Invenias *sevo*, *sevar*, *severe*; pro quo & *sebare* indifferenter scribebant. obviae voces apud Plinium, Catonem, Columellam non uno loco. STEW. Alias *sevi*. SCRIV. Primo pro *taedae ceram* habent Leidenfis sec. & tert. sed male. nam *taeda* hic est omne lignum facile ad concipiendam flammam, & ideo quoque sebo & sulphure illitum. Livius l. XLII. c. 64. *Faces, taedamque & maleolos suppaee illitos pice parari jubet*. Lucanus l. III. 504. *Ignis agit vires, taeda sed raptus ab omni &c.* *Cera* & *taeda* confunduntur quoque l. IV. c. 7. §. 9. Dein & *sepi* non legitur in Palatino, Vaticano, nec Edd. Romana, & Bononiensi. & insuper recte abest ab utroque Mediceo, Leidenfis sec. & tertio, qui e glossa male exhibet *pice*. Leidenf. prim. & Petrensis *sebi*. probe, quomodo Harduinus testatur, fere semper scribi in MSS. Plinii Codicibus ad l. XXVIII. 45.

pro *sevo*. nam nihili est *sepum*. Gloss. *sebum graec*; & dein *sebum vires*, *sebum graec*. Hinc *sebare* Columellae, *sebaceus* Apulejo, & Ammiano *sehalis*. *Sevum ac piceum* jungit Caesar l. VII. B. G. c. 25. ut & l. VIII. *Sevi* hic ad marginem reperuerat Gronovius. In duobus autem Leidd. haec in Ablativo ponuntur *cera*, *sepo* (al. *pice*) & *sulphure*. Vehicula lignis fuisse onusta simpliciter ait Appianus B. Hispan. p. 428. OUD.

⁶² *Bubus*.] Sic malui ex sententia summorum virorum, & auctoritate quatuor veterissimorum Codd. quam *bubus*. hinc *bubile*, *bubulcus*. OUD.

⁶³ *Perruperunt*] *Proruperunt* duo Medicej, Cantabrig. tert. & Edd. primae, ut supra §. 2. ubi vide.

⁶⁴ *Falisci*] Arcerianus *Falarii* teste Keuchenio, qui adeatur. Nonnulli eorum male *Tarquinienfes*. Palatin. *compluribus sociorum*. & dein Leid. quod etiam *palatini habitu praeferentes*.

⁶⁵ *In habitu sacerdotum subornatis*] Praepositionem *in*, tanquam non magni usus, tollere suaferim. natam autumo ex geminatione praecedentis liquidinae. STEW. *rd* in dicit Stewechius. *rd* *subornatis* vero MSS. quod etiam Sanutus ignorat. SCRIV. In retinent MSS. omnes; sed *subornatis* carent Palatinus, Vaticanus, uterque Mediceus, Leidenfis

tis, faces & angues furiali habitu praeferentibus, aciem Romanorum turbaverunt.

XIX. Idem Vejentes & Fidenates ⁶⁶ facibus adreptis fecerunt.

XX. ⁶⁷ Atheas, rex Scytharum, quum adversus ampliores Triballorum exercitum confligeret, jussit a feminis ⁶⁸ & pueris omnique inbelli turba, greges asinorum ac boum ad postremam hostium aciem admoveri, & erectas hastas ⁶⁹ praefer-

ris fec. & Edd. Rom. ac Bonon. Forsan tria haec verba *in habitu subornatis* e glossa nata sunt. Nam sequitur *furiali habitu*. & certe ita quoque non habet Livius, unde desumpsit auctor, l. VII. 17. Sed ipsos fuisse sacerdotes dicit. *Falisci Tarquinienfesque &c. quod sacerdotes eorum facibus ardentibus, anguibusque praelatis incessu furiali militem Romanum turbaverunt*. Unde commode posset legi *compluribus suorum sacerdotum faces & angues furiali habitu praeferentibus*. Haec si non statim placent, saltem Latinius mecum e Vossiano Codice lege *in habitum*. Seneca de Benef. l. III. c. 28. *In militum & quidem non vulgarem cultum subornati*. Valer. Max. l. VII. c. 3. 9. *In modum lictorum servis subornatis*. Infra l. III. c. 2. § II. *Ad Macedonicum ornatus est habitum*. OUD.

⁶⁶ *Facibus arreptis*] Non item anguibus. Bene Livium sequitur auctor l. IV. 38. *ignibus armata ingens multiitudo, facibusque ardentibus tota collucens, velut fanatico instincta cursu in hostem ruit*. Florus Fidenates confundens cum Faliscorum facto *se-pentum* hic etiam meminit l. I. c. II. ubi videndus Salmasius, eujus verba, ne Floro quidem nominato, descripsit hic, & pro suis venditavit Keuchenius. OUD.

⁶⁷ *Atheas*] *Atisac* sine adspiratione Graeci. & sic scribendum auctore Plutarcho vel solo. Apud Florum quoque, si recte memini, emendandum hoc nomen Bello Mithridatico, *Ateas*. SCRIV. *Atheas*: male in MSS. *Aetes & Aethes*. Justinus l. IX. 2. Ejus hostes non Triballos, sed Istrianos vocat. TENN. *Aethes, Athes, Ethes, Sethes* &c. MSS. *Aetes* Medic. antiquior, Palat. Voss. & Gud. Sine dubio verum est *Ateas*; ut hic, Scytharum rex vocatur Straboni l. VII. p. 305. ubi videndus Casaubonus, & Comment. ad Justin. l. IX. 2. & ejus libri prolog. Hujus regis etiam meminere P. utarchus, Lucianus, Diodorus, apud quos vulgo corrupte *Atisac* vel *Atisac* scribitur. Orosio l. III. 13. *Etheas*. Sed aliter MSS. teste Fabricio. Pontici regis nomen, cujus Florus l. III. c. v. meminit, sine controversia est *Aetas*, Medae pater: ut docuit illic jam Salmasius, quem verbo tenus hic rursus exscripsit Keuchenius. OUDEND.

⁶⁸ *Et pueris*] Inepte adit Ed. Paris. *Triballorum & Hillensb. puerisque Triballorum*. Duo *puerisque & omni*. Dein pro *inbelli* male belli tres Cantabrig. Palat. & Ed. Romana. Mox *bovium* Vossian. & *bovum* Leid. sec.

⁶⁹ *Praeferre*] Notandum *justi*

ferre. Famam deinde diffudit, tamquam auxilia sibi ab ulterioribus Scythis adventarent: qua adfeveratione avertit hostem.

fit a feminis admoventi & praeserre. quod retinent MSS. omnes. Saepe quidem *jubeo* cum Infinitivo activo constructur sine adjuncto casu ejus, qui jubetur, ut latius videbimus ad c. 5. §. 46. Sed eo modo, ut hic, praecedente ablativo cum praepositione *ab* alii verbo juncto, & sensu postulante, ut eadem personae

subintelligantur in sequenti verbo. vereor, ut umquam inveniri possit, & ne hoc loco sit rescribendum *praeserri*. Ed. Paris. *perferre*. Mox *assertione* Vatican. Gudiau. & Coll. Voss. *pervertit*. Sed vide ad c. 3. 3. *totam circumcivit asiem hostium & avertit*. OUBEND.

C A P. V.

1 De Infidiis.

EXEMPLUM I.

Romulus, per latebras copiarum parte disposita, quum ad ² Fidenas accessisset, simulata fuga temere hostes insecutos eo ³ perduxit, ubi occultos habebat milites, qui undique adorti effusos & incautos ceciderunt.

II. ⁴ Q. Fabius Maximus Cos. auxilio ¹ Sutrinis

¹ De infidiis] Addit Medic. pr. *hosti faciendis*. OUD.

² Fidenas] Duo Regii, & Vostianus (ut mecum communicavit Celeberrimus Graevius) habent *Fedenas*. Vulgatam lectionem sequuntur omnes Graeci. Stephanus. *Φιδίη πίδυς Ἀλκυών*. TENN. Supra *Fidnates* & Livius semper, qui de hoc strategemate videndus l. i. c. 14. Polyaen. l. VIII. c. 3. OUD.

³ Perduxit] Infra §. 6. usque ad locum voraginosum eos perduxit. c. 3. §. 20. *Ut hac simulatione perduceret hostes in confragosa*. c. 5. 37. *ultra locum*

insidiarum perduxere. Adde §. 44. quare nil muto. Sed Palat. *praeduxit*, & Medicus pr. dat *prodixit*. uti & MS. c. 5. §. 35. *in praeparatas insidias produxit*. quod proprium est insidiarum verbum. Ad notata ad l. i. i. ii. paullo ante *insecuti* uterque Medicus. Fors & hic quoque fuit *hostem insecutum*: mutatum ob seq. *effusos*. Sed vide §. 3. & ad l. i. c. 4. §. 11. dein Petrensis *habuit*. In Palat. & *incautos* defunt. OUD.

⁴ Q. Fabius] Praenomine carent Palat. & Leid. sec. Male Medic. sec. *M. Fabius*. Mox *omnium*

nis missus adversus Hetruscos, omnes hostium copias in se convertit: deinde simulato timore, in superiora loca, velut fugiens, recessit, effuseque subeuntes adgressus, non acie tantum superavit, sed etiam castris exiit.

III.

mutum h. Hillensb. Omnis hostilium Medic. pr. In se desunt in Edd. Italicis: *Sublato itm.* contra verum Medic. sec. *tamquam fug.* Leid. sec. In Petrensi *secessit.* OUD.

5 *Sutrin's*] Sic l. in uno Reg. & uno Hill. *Subtrinis* male. nusquam *Satrinis*, quod ille somniaverat. Σάτριον (inquit Stephanus) ἠδύς. ἢ πρότερον Τούρηνων, ἕσπον δὲ Παυαίων. τὸ ἰδιώκον, Σατρινός. Festus. Sutrium quasi cant, utique in proverbium abiit hac de causa: Gallio tumultu a Camillo quondam edictum est, legiones Sutrii ut praesto essent cum cibo suo, quod usurpari coeptum est in iis, qui suis rebus opibusque confissi repraesentarent, quibus deberent. Plautus usurpat de iis, qui ad nuptias invitati suo sunt vescabantur. Casina 3. 1. 10. *Cibo cum suo quique facite, uti veniant: quasi cant Sutrium.* TENN. Keuchenius ex MS. Arceriano malebat *Satrinis* ab oppido *Satrio*, quod nullum est, sed *Satricum* unde *Satricani*. Hic vero omnino retinendum est *Sutrinis* a *Sutrio*, urbe in Latii & Hetruriae confiniis: unde frequentes cum Hetruscis propter haec Latii claustra velitationes fuerunt. Vide ad l. 8. 2. Hanc vero historiam describit latius Livius, quem unice adduxisse debuit Tennulius, l. ix. c. 35. *Jam Sutrium ab Hetruscis obsidebatur, consulique Fabio imis ducenti montibus ad ferendam opem sociis acies hostium instructa occurrit* &c. MSS. quidam mei etiam *Subtrinis*, *Sutrinis*, *Satrinis* male. Ed.

Paris. *Subtilius.* OUD.

6 *Acie* l. f.] Lege cum 3. Hill. Voss. & ex conjectura τῆ δῖνα Gronovii. *Acie* l. *superavit.* Florus III. c. 22. *Copias ejus prope tota Hispania persequunt, diu & ancipiti semper acie domaverunt.* TENN. Placet *acie* Keuchenio; mihi vero ne Latinum quidem videtur. In Curtio quidem l. iv. c. 16. habent Edd. VV. & MSS. plerique nisi *acie* vicerimus, sed in melioribus jam diu emendatum est *acie*. Quare cum Gronovio & Tennulio rescripsi *acie*, consentientibus MSS. Palatino, Vaticano, Petrensi, Gudiano, & utroque Leideni cum Ed. Paris. *Acie* certe castris non exiit Fabius. *Acie superare, acie vincere* frequentissimum est. c. 9. §. 6. *superatis acie Carthaginiensibus.* Possent etiam scribi in *acie*. Hirt. B. Alex. c. 50. *Pompejum in acie victum.* ubi MS. veterrimus Lovanicensis *in aciem.* OUD. Mirror, Cl. Burmannum videri censere, *acie* hic loci e MSS. quibusdam recipi posse, ad Vi gil. Aen. 11. 30.

— *acie certare solebant.*

Vel seqq. verba *castris exiit* ostendunt, *acie* non valere. Eam enim castris non exiit, sed hostes *acie* jam superatos. De locutione in *acie* adi ad Caes. L. VII. B. G. c. 29. e quibus patet, nil mutandum in Quinctil Decl. XII. c. 21. in *acie configere.* IDEM *Cur. post.*

III. ⁷ Sempronius ^a Gracchus adversus Celtiberos, metu simulato, continuit exercitum. Emissa deinde armatura levi, quae hostem lacefferet ^b, ac statim pedem ⁸ referret ^c, evocavit ⁹ hostem: deinde inordinatos adgressus, usque eo cecidit, ut etiam castra caperet.

IV. ¹⁰ Metellus ^d Cos. in Sicilia bellum adversus Hasdrubalem gerens, ¹¹ ob ejus ingentem exerci-

^a Vulgo T. SEMP.
RENTE.

^b Vulgo FACESSERET.

^c Vulgo REFE-

^d Vulgo Q. METELL.

⁷ T. Sempronius Gracchus] Praenomen hoc rursus adposuit. Scriberius: quod in nullis scriptis, nec Edd. ante eum comparet. Saltem debuit esse *Tib.* de hoc *Tib. Graccho* propraetore in Hispania contra Celtiberos egregias res gerente, strategema hoc referet Livius l. xl. 43. De eodem infra §. 14. Ad Comm. ad Flor. l. II. 3. 17. OUD.

⁸ *Riferente*] 2. Reg. 2. Hill. & Voss. *referret*. Quod probum. TENN. Palat. *refert*. Ed. Parlf. *referret*. Multi *pede referente* vocavit. unus *revocavit*. Flacet omnino *referret*: & paullo ante *lacefferet*, ex omnibus MSS. & Edd. pp. Vulgo *perperam facesseret* cdebatur. Audi Livium *Eos quum per aliquot dies armaturam levem inmittendo in stationes, laceffisset parvis proeliis, indies majora certamina serebat, ut omnes extra munitiones eliceret. ubi quod petebatur, sensit effectum, auxiliorum praefectis imperat, ut contracto certamine, tanquam multitudine superarentur, repente tergis datis ad castra effuse fugerent* &c. OUD.

⁹ *Hostem*] *Perperam Medicei, & Voss. cum Edd. Italicis hostes*. In Petrensi, & Leid. sec. deest. eo non agnoscit idem Leidensis; *castra inimicorum* Palatin.

¹⁰ Q. Metellus] L. Metellus] SCRIV. Scriberii L. Metellus. nusquam occurrit. TENN. Debuit tamen, si addidit auctor praenomen, dixisse L. ut hic vocabatur Metellus, non Q. Lucium eum ipse auctor appellat l. 1. c. 7. §. 1. ubi vide. & sic hoc loco scribendum putavit quoque Ill. Cuper. Diss. 2. de Eleph. c. 2. Sed MSS. quatuor mei cum Edd. primis carent praenomine Q. quare ut vitiosum delevi, & dein e MSS. omnibus dedi *adv. Hasdr. gerens*. vulgo *g. a. H.* OUD.

¹¹ *Ob ejus ingentem exercitum 130 elephantos intentior*] Ruit sententia, ni reponas, *ob ejus ingentem exercitum, & 130 elephantos*. STEW. E Modii editione & culpa librariorum excidisse debuit; nam in omnibus aliis & bene comparet. *Elephantes hic & infra Medic. pr. & Edd. Ital. dein idem intensiore*. Edd. pp. *dissimulata*. Pro *copias tenuit* Petrensis *se tenuit*. non male, ut §. 18. l. III. c. 11. 3. Caef. B. G. I. 40. Forfan dedit auctor *se tenuit*. Hirt. B. Alex. 63. *suis se tenet praesidiis*. Cicero pro Dejotaro c. 3. *usque eo se tenuit*, aliique saepius. Nihil mutari turius est. Nam *tenere copias* aequae Latini est. Idem cum Leid. sec. ut *tela*. *perperam*, *at* *inat*

ercitum & centum triginta elephantos intentior, simulata diffidentia, intra Panormum copias tenuit, fossamque ingentis magnitudinis ante se duxit. Conspicito deinde exercitu Hasdrubalis, qui in prima acie elephantos habebat, praecepit hastatis, tela in belluas jacerent, protenusque se intra munimenta reciperent. Ea ¹² ludificatione retores elephantorum concitati, in ipsam fossam elephantos egerunt: quo ut primum inlaqueati sunt, partim ¹³ magnitudine telorum ¹⁴ confecti, par-

mat enim auctor, omittere hanc particulam, ut aliquoties vidimus. Ad l. I. 4. 7. Edd. pp. *jacere* itidem vitiose. Mox *protenus* usque ad ea desunt in Mediceis. OUD.

¹² Ludificatione] Ludificatio non est ipse dolus & insidiae (sic enim sibi cavissent Rectores) sed detrectatio pugnae, & simulatio metus, ut hostis vel vitetur, vel in insidiis deducatur. Florus II. c. 2. *Ludificari fuga rostra*. Silius. *Ludificante ducem Fabio*. Nam Fabius detrectavit pugnam. Proprie autem est deridere, & per lusum fallere. Terentius in Phormione. *Ergo sic me ludificamini?* Plautus Bacch. 3. 4. 28. *Neu quid ei succenseat mea causa de auro, quod eum ludificatus est*. TENN. Per insidias exposuit Keuchenius. In proelio *ludificari* dicuntur illi, qui modo incurrendo, modo se recipiendo adversarios delassant, vel irritant. Vide Duker. ad cit. Flori locum. OUD.

¹³ Magnitudine] Non tam magnis telis opus est, ut elephantum graviter vulneres. Sed hastis & verutis velitum. Vide Gron. ad Liv. l. XXI. 55. Putem potius ab auctoris manu esse magna vi telorum. *Vis magna* ubique de omnibus rebus occurrit pro multitudine. Sic l. III. 15.

5. *vis magna tritici*. Hirt. de B. Alexand. c. 20. *Magnam vim telorum adversi sustinerent*. Justin. l. XII. c. 9. *Ut eum non multitudine hostium, non vis magna telorum terruerit*. Livius l. I. 51. *Vim magnam gladiatorum*. OUD. Perpendant Viri docti, an magnitudo hic significare possit magnam multitudinem: uti sane adjectivum magnus pro multo innumeris locis occurrit. *Magnitudinem copiarum* de multis copiis dixit Hirt. B. Alex. c. 26. participium vero *confecti* male pro *interfecti* videtur summississe Orosius, cum scribit L. IV. c. 9. *belluas vel in fugam vel in mortem egit*. Capti enim sunt, non interfecti. De verbo *conscicere* pro vulneribus defatigare vide & c. 5. Ex. 39. & Caes. L. III. B. Civ. c. 9. 95. Liv. L. VI. c. 3. ac saepe. Ceterum quum haec egit Metellus, non Consul erat, sed Proconsul. Vide ad L. III. c. 17. §. 1. & Freinsh. Suppl. Liv. L. XVII. c. 51. & seqq. Sic & alibi peccatur vel ab ipso Frontino, vel a librariis: ut L. IV. c. 1. §. 43. c. 5. §. 16. Alibi etiam pro *consulari* dicit, ut L. IV. c. 1. §. 44. *Q. Fulvio, A. Claudio Coss. milites postulaverunt a Cos. M. Marcello*. uti aliis saepe. Vide ad Liv. L. XXXVIII. c. 35. *IDEM Cur. post.*

partim retro in suos acti, totam aciem turbaverunt. Tunc Metellus, hanc ¹⁵ operiens occasionem, cum toto exercitu erupit, & adgressus a latere Poenos cecidit, ¹⁶ ipsisque, & elephantis potitus est.

V. ¹⁷ Tomyris ^a, Scytharum regina, Cyrum ¹⁸ Persarum ducem, aequo Marte certantem, simulato metu elicuit ad notas militi suo angustias, atque ibi, repente converso agmine, natura loci adjuncta, devicit.

VI. Aegyptii conflicturi acie in eis campis, ¹⁹ quibus junctae paludes erant, ²⁰ alga eas con-

texe-

^a Vulgo TAMYRIS.

¹⁴ *Confecit*] Ill. Cupernus dicto loco hinc nostrum auctorem arguit, quod solus meminerit occisorum elephantorum; cum reliqui omnes fuisse captos narrent. Verum pace summi viri manium dixerim: *confecit* non notat occisos, sed gravissime vulneratos. Adi omnino notata ad §. 39. eo vulnere adfecit, vel confecit. OUDEND.

¹⁵ *Operiens*] Hillensb. *reperiens*. Medic. pr. *comperiens*. alter *concupiens*. dein Medic. prim. *aggressus ab l. Palat. egressus*. Mox *occidit* Edd. pp. solito errore.

¹⁶ *Ipsisque* &] 4. Reg. 2. Hill. & Voss. *ipsisque ut*. TENNOLIUS. Ut quoque Palat. Medicej, Leidens. pr. Gudian. Cantabrigiensis, Ed. Wech. & Paris. Hec est in Leid. sec. Ut rectum videtur. Uti elephantos cepit, sic etiam ipsos Poenos, nisi malis ut & cl. quod placet viro docto. OUD.

¹⁷ *Tomyris*] 3. Reg. *Tomiris*. Voss. *Tomitris*. Necessario scribendum *Tomyris*. Nam Herodorus 1. c. 206. *Τόμυρις*. Vide Bongarsium ad Justin. 1. c. 8.

TENN. Celeb. Graevio adfentior, cui placet ex Herodoto, & Luciano, ubique apud Latinos rescribendum esse *Tomyris*. Certe ita inveni quoque in duobus MSS. Justini a me collatis; & in Valerio Maximo l. 11. c. 10. ita edidit R. Stephanus. Hic plerique Scriveriani, cum Leidensi primo, Gudiano, & tertio Cantabrig. ac Edd. Rom. & Bononiensi exhibent etiam *Tomyris* quomodo & legas apud Polyæn. l. VIII. c. 28. OUD. Confer omnino Valesium ad Ammian. Marcell. l. XXIII. c. 6. IDEM cur. post.

¹⁸ *Persarum ducem*.] Nonnihil pro glossemate suspecta haec mihi sunt verba propter MStorum varietatem. Palatin. *adversus C. P. regem certavit* & Petrenf. *C. regem, P. ducem* rectius. Cantabr. tert. *Regem P. Medic. sec. Persarum Regem*. Dein in Petrenf. *confuso agmine*. unde conjicit vir doctus *concluso* sc. *Cyri agmine*. Nil muto. Mox *adjutam* Leid. sec. in Mediceo sec. *adjutum*. unde facere posses *adjuta eum*. OUD.

¹⁹ *Quibus junctae*] Medic. pr.

R

&c

texerunt, commissioque proelio fugam simulantes in insidias ²¹ hostes ^a evocaverunt, qui rapidius vecti per ignota loca ²² limo inhaeserunt, circumventique sunt.

VII. Viriathus ²³ ex latrone dux ²⁴ Celtiberorum,

^a Vulgo IN INS. SEVOCAVERUNT.

& Edd. Italicae in quibus j. Pretens. q. adjunctae. Male: junctae sunt vicinae, contiguae. Vide Gronov. ad Livium l. XXI. c. 20. *teda juncta muro*, & Cl. Burmanni. ad Ovid. l. I. ex Ponto El. 4. 31. *junctior Haemonia est Ponto*. OUD.

²⁰ *Alga eas contexerunt*] Tres Reg. & Voss. *Algeas contexerunt*. ³ Hill. *Alga cont.* quartus Reg. *Algeas con.* TENN. Palatin. duo Cantabrig. Gudianus, & Leidens. fec. etiam *algeas. eas* non habent Leidens. pr. & Ed. Paris. *Algas Medic.* secundus. Ceteri MSS. & Edd. *alga eas.* sc. paludes. Operatum incuria in Tennulii Ed. est *eos.* Medic. fec. *contempserunt.* Ceterum *alga* hic videtur poni de herba fluviali & palustri contra Grammaticorum praeceptum, qui *ulyam* dici volunt, & *algam* semper de marina herba usurpant. Verum ut hoc frequentius sit, non tamen est perpetuum, ut Statii & Rutilii exemplis docuit Marklandus ad Silvas l. v. 3. 283.

*& in media componat molli-
ter alga.*

Hinc praefero optimorum MSS. torum lectionem apud Ovid. l. I. Fast. 200.

*Et dabat exiguum fluminis al-
ga torum.*

vulgo *ulya*. OUD.

²¹ *Sevocaverunt*] MSS. *Evo-
caverunt.* Unus Reg. *hostes evoca-*

caverunt. Supra n. 3. *Evocavit
hostem.* h. e. provocavit. Seneca
III. de ira. c. 5. *Lentos in sae-
vitiam ac violentiam evocet.* Vi-
de Gronovium ad epist. 47. Se-
necae. TENN. Sine ulla haestita-
tione rescribendum *evocaverunt.*
quod servarunt quoque Palatin.
uterque Leidensis, Gudian. Vos-
sian. Ex. 15. *Erythraeos signo da-
to in insidias evocavit.* §. 22. *Ipse
ad evocandum hostem misit.* §. 36.
*Alacres successibus victoriarum evoca-
vit.* duo Medicei in i. se *locave-
runt.* Verum locus nondum per-
sanatus est. Quos enim in insi-
dias evocaverunt, quo referatur
sequens *qui*, non additur; ut ta-
men salvo sensu fieri debuit. Pe-
trensus in insidia hostes *sevocave-
runt.* Unde transposita littera s
legendum esse patet in *insidias
hostes ev.* ut discrete est in uno
Regio: quare ita edidi; nisi ex
vocibus, in *insidias* malles cre-
dere, excludisse *ad inimicos*. OUDEND.

²² *Limo*] Medic. fec. & l. i-
dem cum Ed. Romana *circumve-
ctique.*

²³ *Ex latrone dux*] Putat
Keuchenius, Viriathum hic *la-
tronem* adpellari, quod conductus
militasset: Quia *latrones* eos di-
cebant, qui conducti militabant.
Quod ex Varrone & Festo hausit;
at, licet verum sit, Viriatho non
convenit, qui hac voce notatur
fuisse viarum obsessor, & raptor
vixisse. Livii Epit. LII. *Viriathus
in Hispania primum ex pastore
venator, e venatore latro, mox
justi quoque exercitus dux factus.*

Cl.

rum, cedere se Romanis ²⁵ equitibus simulans, usque ad locum voraginosum & praealtum eos perduxit; & quum ipse per ²⁶ solidos ac notos sibi transitus evaderet, Romanos ignaros locorum, inmersosque limo cecidit.

VIII.

Cicero l. II. de Offic. c. II. *Itaque propter aequabilem Brasiliae partitionem & Bardylis Illyrius latro magnus opes habuit, & multo maiores Viriathus Lusitanus.* Vellej. Paterc. l. II. c. I. *Duce latronum Viriathus.* Florus l. II. c. 17 §. 15. *Viriathus ex venatore latro, ex latrone subito dux atque imperator.* Aurelius Victor c. 71. *Viriathus Lusitanus primo mercenarius, deinde acriitate venator, aulacia latro, ad postremum dux.* Eutrop. l. IV. c. 16. *Pastor primo fuit, mox latronum dux: postremo &c.* Orosius l. V. c. 4. *Homo pallo alis & latro primum infestando vias, deinde vastando provincias, postremo &c.* Eodem modo Graeci. Diodorus Sic. in Excerpt. Peiresc. p. 346. *Ουριαθός ὁ λίσσαρχος Ἰουδαίας καὶ δεικνός ἐν ἐν ταῖς διασημαῖς τῶν λαδύρων.* Dio Coccej. in Eisdem Excerpt. p. 611. *Ουριαθός ἀπὸ Λουδαίας, καὶ τὸ γὰρ ἐν ταῖς πρώταις, καὶ μετὰ ταῦτα καὶ ἐπαρτήσις.* OUD.

24 Celtiberorum] Omnes faciunt autores Viriathum ducem Lusitanorum. ipse autor c. 13. n. 4. hujus libri. Silius Italicus vero l. III. vl. 354. ei adjungit & Callaicos.

*Hos Viriathus agit, Lusitanumque remotis
Extractum Lusitris, primo Viriathus in aevo,
Nomen Romanis factum mox nobile damnis.*

Imo fuit totius Hispaniae dux. Flor. II. 17. *Si fortuna cessasset,*

Hispaniae Romulus. Idem asserit Justin. XLIV. c. 2. *In tanta seculorum serie nullus illis (Hispanis) dux magnus praeter Viriathum fuit.* Vide Lipsium ad Vell. l. II. n. 172. in duobus Regijs, & Vossiano est *Uriatus*. TENN. *Celtiberorum* si dedit auctor, aperte sibi ipse contradixit. nam alio ait, eum contra Celtiberos, qui in partibus Romanorum erant, rem gessisse. nam caput gentis Celtibericae Segobrigam ab eo saepius infestatum fuisse refert l. III. c. 10 §. c. II. 4. & l. IV. c. 5 2. Unde suspicio mihi nata est, an non simpliciter, ut omnes illi auctores; hunc maxime in finem modo a me citati, scripserit Frontinus *ex latrone dux*, & vox *Celtiberorum* irrepperit huc e margine. ad seq. exemplum ab lectore vel librario doctiore, aut pro varia lectione adposita. nam illic de Celtiberis, non Cimbris agi statim videbimus. Exarari autem hoc nomen per *th.* curavi cum M. Arceriano; ut ubique e Graecis Scripioribus. & antiquis lapidibus debere scribi; saepius jam mouerunt viri docti. OUD.

25 Equitibus] Varianus *milibus*. pro *τῶν πραιαλτων* Sanutus *praelatum*; & sic Gudianus. ut supra itidem variatum vidimus: OUD.

26 Solidos ac notos] Male Palat. & Hillensb. cum Edd. Italicis, & Sanuto *solito*. unde *ac notos* ejectum in Eisdem Edd; Mox *reclius* Medic. sec. *evasisset* Petrenf. dein *immersos* sine *τῶν* que Medic. prim. & caedent

VIII. Fulvius Imperator ²⁷ Celtiberico ^a bello, collatis cum hoste castris, equites suos iussit succedere ad munitiones eorum, laceffitisque barbaris, simulata fuga ²⁸ recedere ^b. ²⁹ Hoc quum per aliquot dies fecisset, avidè insequentibus Celtiberis, animadvertit, castra eorum solita nudari: itaque per partem exercitus custodita consuetudine, ³⁰ ipse cum expeditis post castra hostium con-

se-

^a Vulgo CIMERICO & dein CIMBRIS. ^b Vulgo RECESSIT vel REGREDI.

Edd. uniyersos Leidens. sec. OUDEND.

²⁷ Cimbrico bello] Nullus unquam imperator fuit Fulvius bello Cimbrico, aut contra Cimbro: quod tamen mordicus hic retinent MSS. omnes; certissimo argumento, quam turpiter auctor noster corruptus, & foedissime inquinatus sit, praesertim in nominibus propriis. Nemini enim, qui Livium legerit, dubium esse potest; quin debeat reponi *Celtiberico*, & dein *Celtiberis*, quippe idem hoc Strategema fuisse ille l. XL. c. 30. 31. 32. narrat a Q. Fulvio Flacco praetore in Celtiberos adhibicum esse. In margine tamen videtur olim quid de Celtiberis monitum fuisse, ut supra adigi. Oud. Vitiosa scriptura *Cimbrico bello* deceptus est Freinsheimius ad Epit. Liv. LXVII. c. 61. IDEM cur. post.

²⁸ Regredi] Alii *f. f. recessit*. nonnulli *f. f. recedi*. hijs facile est videre, verum esse nostrum. Mod. *Simulata fuga regredi*. Ita Modius: cum antea esset, *recessit*, & *recedi*. SCRIV. 2. Reg. 2. Hill. *recedit*. Reliqui *recedi*, ut & Modius invenerat. TENN. *Recessit*, & *recedit*, vel *recedi* est in Editis ante Modium. In sex etiam MSS. meis *recedit*. In uno Vaticano *resedit*. In uno *resedero*. In nullo, nisi Hitcor-

pianæ Ed. margine, apparet vestigium vocis, quae a Modio profecta est, *regredi*. praeterquam quod in Gudiano sit *recedi*. Sed optime Petrensis *recedere*. Livius ibid. *M. Fulvium fratrem cum duabus turmis sociorum equitum ad castra hostium speculatum misit, quam proxime succedere ad vallum iussit, ut viseret, quanta essent, pugna abstinere, recipereque sese, si hostium equitatum exeuntem vidisset. Ita, ut praeceptum erat, fecit. Per dies aliquot nihil ultra motum, quam ut haec duae turmae ostenderentur.* OUD.

²⁹ *Ille cum*] Palatin. *cumque id*. In Leidensi sec. deest *per*. Uterque Medic. *se insequentibus*. Dein Leid. prim. *animadvertit*. Medic. pr. & anim. loco *per partem* Palat. & Leid. sec. *parte*. Hillensb. *partem*.

³⁰ *Ipse*] Livius dicit, hoc negotium datum esse L. Acilio cum ala sinistra & VI. millibus provincialium auxiliorum. Petrensis dein *resedit*. male Ed. Wechel. *concedit*. Mox Palatin. *effusosque ex more*; quod leuius procedit: quamquam & vulgatum defendi potest praesertim si cum MS. Cantabrig. legas *adorfus*. quod participium in MSS. saepe permutatur cum altero. Ad not. ad Curtium l. III. c.

fedit occultus; effusisque eis ex more, repente adortus, & desertum proruit vallum, & castra cepit.

IX. ³¹ Cn. Fulvius, quum in finibus nostris exercitus Faliscorum, longe nostro major, castra posuisset, per suos milites quaedam procul a castris aedificia succendit, ut Falisci, suos id fecisse credentes, spe praedae diffunderentur.

X. Alexander ³² ex Epirotis ³³ adversus Illyrios, collocata in insidiis manu, quosdam ex suis habitu ³⁴ Illyriorum ^a instruxit, & iussit vastare suam,

^a Vulgo ILLYRICORUM.

1. §. 6. Heinsum ad Ovid. Trist. l. 11. 92. Cl. Wasse supra ad c. 2. §. 12. Sed *adortus* certies uti solet noster. Vide modo Capita praecedentia, & h. c. §. 1. *adorti effusus*. §. 38. *inordinatos est adortus*. adde notata ad l. 12 §. *adortusque devicit*. l. 111. 9. 8. *adortus a terra*. Curt. l. 19. c. 2. in f. *Mac-donas adorti* MSS., non *adgressi*. OUD.

³¹ Cn. Fulvius] *Gajus* vel *Cijus* perperam uterque Medic. & Edd. Italiae. vide tamen, num *Cneus* hic idem sit, de quo Livius l. x. c. 27. & noster l. 1. c. 8. §. 3. dein Arcerianus *Faleriorum* & ubique, teste Keuchenio. Post *diffunderentur* addunt Medicei *eorum castra cepit*. quod notandum. OUD.

³² Ex Epirotis] Non continenda est Cl. Wesselingi conjectura, quam deinceps vidi confirmatam a Cantabrig. tertio *rex Epirotarum*. Si vulgatum quis retinere mavult, debet supplere *regibus*, quod durius tamen. Alexander, non Macedo ille, sed unus Epirotarum regum, de hac significatione praepositionis *ex* agemus ad hujus lib. c. 9. §. 5. In *Adium ex Megistanis*. OUD. Conjecit eleganter *dux Epirotis*

Wopkens. ad Justin. l. II. c. 3. §. 10. IDEM *Cur. post.*

³³ Adversus] Hillemsb. *versus*. deinde in deest in Petrensi, & Leidensi pr.

³⁴ Illyriorum.] Sic male cum multis Edd & MSS. qui supra quoque dant *Illyrios*. exhibuit Ten-nulius. licet jam Edd. Scriverii, & Keuchenii utrobique recte haberent sine *c*. nam variant *ceterae* Edd. De ipsa regione cum est sermo, *Illyricum*, & *Illyricus* dicitur. sed populus semper vocatur *Illyrii*: ubique *c*. ejiciendam est, auctoribus MSS. integerrimis & vetustissimis. Praeter alios consule Cl. Dukerum ad Florum l. 11. c. 5. & c. 13. Quae de *subfissis* hic habet Keuchenius, uti & emendationem Onofandri rursus ad verbum sublegit Salmasio de Re Milit. c. 12. OUD. Adde Drakenb. ad Liv. Epit. xx. Emendandus hinc Ennius apud Festum, auctoribus MSS. Leidd. 4 & Ed. Vet. *Sibinam appellant Illyrii telum venabuli simile. Ennius. Illyrii resant scis sibi-nisque fodentes*. Vulgo bis *Illyrici*: quo de loco confer, quae dixi ad Sueton. Aug. c. 19. IDEM *Cur. post.*

suam, ³⁵ (id est Epiroticam) regionem: quod quum Illyrii viderent fieri, ipsi passim praedari ³⁶ coeperunt, eo securius, quod praecedentes veluti pro exploratoribus habebant; a quibus ex industria in loca iniqua deducti, caesi fugatique sunt.

XI. ³⁷Leptines ^a quoque Syracusanus adversus Carthaginenses vastari suos agros, & incendi villas castellaque ³⁸ quaedam imperavit. Carthaginienses ³⁹ ab suis id fieri rati, & ipsi tamquam in ad-

^a Vulgo LEPTENES.

³⁵ *Id est Epiroticam*] Forte Glossima est. SCRIV. Vix dubito, quin haec verba ex Glossimate irreperierint; tam putide & inepte Frontinum scripsisse, numquam credam: nisi haec pejus corrupta sint. nam in Mediceo antiquiore inveni *vastate Siram* &c. pro *id est* in Palatino *Epyrotha*. in Leidensi sec. tantum *suam Epirotam regionem*. est non comparet in Ed. Bonon. An fuit *justit vastare suam Epirotas regionem?* non liquet. OUD.

³⁶ *Coeperunt.*] Non agnoscit hanc vocem Hillensb. Mox *sec.* Voss. *securiores* bene Petrensis. Dein *quo pr.* Medic. sec. & Edd. Italicæ. *procedentes* Hillensb. *expugnatoribus* uterque Medicens, qui mox habent quibus *e. i. i. l. i. deductis*, male. Petrensis *deducti caesi que sunt.* OUD.

³⁷ *Leptines*] Sic omnes MSS. Gujetus *Λεπτινῶν*. Leptines, TENN. In Arceriano esse *Leptines*, ut apud Diodorum & Polyænum, testatur Keuchenius. Sed vulgatum ipsi aequè placet. Multi fuere hujus nominis. De hoc agunt Polyænus l. v. c. 8. & Diodor. Sicul. l. xiv. p. 429. &c. Nusquam occurrit *Leptines*, quare alterum referpsi, confirmatum insuper ab antiquiore Mediceo. OUD.

³⁸ *Quaedam imperavit*] Palatin. Vaticanus, & Leidens. sec. *praecipii sine τῶν quaedam.*

³⁹ *A suis id*] Unus Reg. *autem haec a suis.* TENN. *Ab suis* Medic. pr. in quo etiam *haec.* alter cum Edd. Italic. *hoc.* Mox male tamquam *adjuutores* eadem Editiones. *Adjuitorium* aliquoties cum aliis adhibet noster. vide Tennul. ad l. iv. c. 7. §. 31. & Frontinum lib. de Aquaed. Art. 14. Apud Justinum l. xliii. in fine pro *humanae opis egentem* in MS. inveni *humano adjutorio indigentem.* In *adjuitorium* autem *exire* dicitur, ut apud Vellej. l. 11. c. 112. *Magnam manum in adjutorium eius belli secum trahebat.* Senec. de ira l. 1. c. 13. *In adjutorium virtutis venit.* Noster de Aquaed. Art. 78. *In adjutorium aliarum dantur.* Adde Soceri notas ad Valer. Max. l. 1. c. 5. Ext. 2. *Acantem in adjutorium eorum sese mittere*, ubi recte docet, facile eorum abesse posse, ut vel ex hoc loco liquet, & abesse etiam a 2. MSS. Cantabrig. ad me scripsit Cl. Wasse. Hic tamen consideranda est vetustioris Medicei lectio, quae mihi arridet, *ut ipsi tamquam adjutorium.* Nam ut homines ipsi saepe rei alicujus *momentum* & *auxilium* vocantur, ita & adju-

adjutorium exierunt, exceptique ab insidiatoribus, fusi sunt.

XII. 40 Maharbal, missus a Carthaginensibus adversus Afros rebellantes, quum sciret, gentem avidam esse vini, magnum ejus 41 modum 42 mandragora permiscuit, cujus inter venenum ac soporem media vis est. Tunc, proelio levi commisso, ex industria cessit: nocte deinde intempesta, relictis intra castra quibusdam sarcinis, & 43 omni vino infecto, fugam simulavit: quumque

a Edd. Keuch. & Tenn. aliaque MODIUM.

torium pro adjutore seu adjutoribus dici possunt. Hygin. F. 96. *Ut cum adjutorium Danais mitterent.* Atque ita video, Ill. Heinsum maluisse in Vellejo sine praepositione in. Alii dispiciant. Oub.

40 Maharbal.] 3. Reg. & 3. Hill. sine aspiratione *Maarbal*. quartus Reg. *Maarbas*. TENN. Uterque Medic. Palatin. Leidens. sec. & Edd. Rom. ac Bonon. cum Sauro *Hannibal*, in quod cornuperunt librarii, quia id nomen iis notius. Graece *Μαδίας* effertur. Latinis *Maharbal*. De quo nomine, licet non de eodem homine, vide ad Florum l. II. c. 6. §. 19. pro *cum sciret* in Petrensi est *sciens*. Oub.

41 *Modum*] MSS. *M. vas*. SCRIV. Keuchenius pro *modum* tacite reposuit *modium*, ut editum jam fuit in Edd. Paris. & Vefalensi, & ad stipulantur uterque *Mediceus*, Cantabrig. tertius, *Gudianus*, & Hillensb. cum *Archeriano*, cujus glossa est *vas*. Ut *Modium* in genere pro quolibet vase magno sumferit. Vix puto, quum semper eo certa mensura aridarum frugum noceat. *Modus* autem quamlibet notat quantitatem. Colum. l. II. c. 5. *Acervi stercoris, non debet major eorum modus dispari, quam quem bu-*

bulci eodem die possint obruere. Item l. II. c. 10. *si major est modus lentis.* Horat. *Modus agrum non ita magnus.* *Ingens pecuniae modus* Curt. l. v. 6. 3. *potiorum ingens modus* idem l. vi. 4. §. 21. Immo *Modus vini* Plin. l. XXI. c. 25. *Modus aquae* l. XXVII. c. 23. & alibi: quare reposui *modum*. dein MSS. 6. & Ed. Paris. inepte *soporem*. quomodo passim turbant. Adi *Broukhuf.* ad *Propert.* III. 9. 54.

*Et trahere occultum membra
soporis iter.*

& ad Tibull. IV. 4. 9.

*quicumque sopores,
Quicumque & canis corpora
sesta levant.*

Appositus est Apuleji locus l. x. *Metam.* p. 218. Ed. Pric. *Deest venenum, sed somniferum mandragorae illud, gravedinis compertae famosum, & morti simillimi soporis efficax.* ubi vide *Elmenhorst.* ac *Pricaeum*. OUBEND.

42 *Mandragora*] De qua vide *Tanaq.* *Fabrum* ad *Timonem Luciani*. TENN.

43 *Omni vino infecto*] In *Palatino* non legitur *omni*. *Mediceus*
R 4 Tee.

que barbari occupatis castris, ⁴⁴ in gaudium effusi, medicatum avide merum hausissent, & in modum defunctorum strati jacerent, reversus ⁴⁵ aut ^a cepit eos, aut trucidavit.

XIII. Hannibal, quum sciret, sua & Romanorum castra in eis locis esse, quae lignis ⁴⁶ deficiebantur, ex industria ⁴⁷ in regione deserta plurimos armentorum greges intra vallum reliquit: qua velut praeda Romani potiti in summis lignationis angustiis, insalubribus se cibis onerarunt. Hannibal reducto nocte exercitu, securos eos & semicruda graves carne, majorem in modum vexavit.

XIV. ⁴⁸ Tiberius Gracchus, in Hispania, certior factus, hostem inopem ⁴⁹ commercio laborare,

a Vulgo CEPIT E. AC T.

sec. confecto. Insecto autem simpliciter dixit pro *venenato*: quomodo etiam locuti sunt alij. Plinius l. XVII. c. I. *Nos & flumina inficimus, & rerum naturae elementa.* Adde Celeb. Barmann. ad Valer. Flacc. l. II. 155.

Letalesque dapes, insectaque pocula cerno. OUD.

⁴⁴ *In gaudium*] Medic. pr. in gaudio, qui non habet *avide*; nec etiam alter Medic. Pro *merum* est *vinum* in Hillensb. & Ed. Paris. ac Hittorp.

⁴⁵ *Cepit eos ac tr.*] Regii 4. Bill. 3. & Voss. *aut cepit eos, aut trucidavit.* TENN. Verissima haec est lectio, quam praebent MSS. Tennulli, & confirmant etiam mei plerique cum Sanuto. quare rescripti. OUD.

⁴⁶ *Deficiebantur*] MSS. *deficiebant.* SCRIV. *Scrivianus, & unus Reg. deficiebant.* vide supra l. I. c. 7. n. I. De hac autem

cruditate, & ejus remedio agit Freinshemius l. v. c. 6. n. 17. ad Curtium. TENN. Quatuor mei etiam *deficiebant* cum Edd. Italicis: sed depravate. Consulte nos ad citatum locum OUD.

⁴⁷ *In regione*] Sine praepositione exhibent Edici, & scripti Italici. dein *inter v.* Leidenf. pr. Mox duo *oneraverunt.* Medic. sec. *noctiu. eos carent duo.* Tum *& in semicruda* Edd. Rom. & Bonon. *Majorem in modum abest* ab Hillensb. *Mirum in m.* non male Petrentis. Meminit hujus rei aibi Livius; sed locus nunc non succurrit. OUD.

⁴⁸ *Tiberius Gracchus*] Praenomen deest in utroque Leidenf. Palatino, & Hillensb. Nec etiam opus est. De eodem enim jam egit auctor hoc ipso capite §. 3. ubi vide. Ed. Paris. *Tractus in Hisp.* Hoc autem videtur memorasse Livius initio l. XLI. quod desideramus. OUD.

⁴⁹ *Commercio laborare*] *Palmerio visum legendum esse, com-*
me-

re, instructissima castra omnibus ⁵⁰ esculentis de-
feruit, quae adeptum hostem, & repertis intem-
peranter repletum ⁵¹ gravemque, reducto exerci-
tu, subito obpressit.

XV. ⁵² Hi, qui adversus Erythraeos bellum
gerebant, speculatorem eorum, in loco edito de-

meatu laborare. STEW. Sic om-
nes MSS. sed Palmerio visum
commeatu laborare. Idem com-
mentum adscribitur Cyro Justin.
I. c. 8. TENN. *Servant commer-*
cium etiam omnes mei, & recte.
commeat est annona venum
exposita. Dicit itaque auctor,
hostem annona caruisse, nec etiam
occasionem habuisse τῆς ἐπι-
πῆς: unde copiam novi commea-
tus emere sibi possent. Doctis-
sime suo more hoc verbum illu-
strat summus Casaubonus ad Poly-
bium p. 183. Ed. Gron. cuius,
quae hic adfert, furto rursus sub-
legit Keuchenius. Guntherus, a
Casaubono citatus, Ligurini l.
IV.

*neque enim commercia re-
rum*

*Indigus afflicto sperabat miles
ab hoste.* OUD.

Vox haec alibi abierat in *commea-
tum*: ut Egit. Liv. cxxvii. ubi
vide Drakenb. Restitui eam e
MSS. Vegetio quoque L. III. c.
3. *commerciorum pactisque simu-
latio.* Adi Misc. Observ. Vol.
VIII. p. 319. IDEM *Cur. post.*

⁵⁰ *Esculentis*] Medic. pr. e-
pulentis. Palatin. *obsculentis.* Dein
Petrensis *reliquit.* hostem mox non
agnoscit Palat. Tum *repente* pro
reperitis Medic. sec.

⁵¹ *Gravemque*] Vox haec Keu-
chenio de Glossimare suspecta
est: quare jubet eam exsulare.
Quae suspicio sine dubio ipsi ob-
orta est: quia non comparat in
Ed. Parisiensi. Verum MSS. om-

nes constanter servant; & recte.
Nam plus est, quam praecedens
repletum, ejusque effectum. Gra-
ves enim & maridi erant ideo,
quod se intemperanter repertis
impleverant; eosque non idcirco
obpressit, quia cibos illos sumse-
rant, sed quia inde graves erant
facti. Hinc *onerari & impleri*
solet praecedere *gravedinem* a-
pud auctores. Vide Ex. prae-
ced. Curtius l. IV. c. 4. §. 5. *Ad
epulas dilapsi oneravere se vino,
quo graves &c.* Celsus in Prae-
fat. *Gravioresque factos, qui se
implerent.* OUD.

⁵² *Hi, qui adversus Erythraeo-*
os] Secure haec transiliunt in-
terpretes. Sed cum non soleat
auctor tam incerte de *Strategema-*
tis actoribus loqui, & sane
magis interfit scire, qui hoc *Strate-*
tegema adhibuerint, quam contra
quos sit usurpatum, nullus dubi-
to, quin illud *Hi* sit corruptum.
In MSS. nonnullis, *ii*, vel *Hii*,
ut est, quoque apud Sanutum:
Unde, addita littera *c.* facio *Chii*.
Hi enim cum incolis Erythrarum,
vel Erythrae (nam utrumque di-
citur) urbis itidem Ioniae bellum
gesserunt; cujus meminerunt He-
rodotus l. I. c. 18. Plutarchus de
virtut. mulierum T. II. p. 244.
Ed. Paris. & Polyenus l. VIII.
c. 66. In textum hanc emenda-
tionem recepisse, nisi me inhi-
beret unicus nostri locus l. III.
c. 15. §. 3. *Hi, qui ab Hanniba-*
le Casilini obsidiebantur. ubi tamen
fatis patet, intelligi milites illic
inclusos. OUD.

deprehensum, ⁵³ occiderunt, & vestem ejus suo militi dederunt, qui ex eodem jugo Erythraeos signo dato in insidias evocavit.

XVI. Arabes, quum esset nota consuetudo eorum, qua de adventu hostium ⁵⁴ interdium fumo, nocte igne significare instituerant, ut sine intermissione ea fierent, praeceperunt, adventantibus autem adversariis ⁵⁵ intermitterentur ^a. Qui quum, cessantibus luminibus, existimarent, ignorari adventum suum, avidius ingressi, obpresque sunt.

XVII. Alexander Macedo, quum hostis in ⁵⁶ saltu editiore castra communisset, ⁵⁷ seducta parte copiarum, praecepit his, quos ⁵⁸ relinquebat, ut ex more ⁵⁹ ignes ⁶⁰ excitarent, speciemque

^a Vulgo INTERMITTERENT.

⁵³ Occiderunt] Medicus sec. Sanutus, & Edd. tres primae occiderunt: ut aliquoties supra notatum. Suo militi e MSS. dedimus pro m. suo. Dein ex a Leidensi pr. exfulat. OUD.

⁵⁴ Interdium f. nocte igne] Interdium de die Leidens. sec. male. Sed in seqq. malim vel noctu igne, vel potius nocte igni, nominissima Ablativi declinatione. Mox autem deest in Mediceo sec. & Edd. Rom. ac Bonon. OUD.

⁵⁵ Intermitterent] Sensu postulante, & auctoritate MStorum meorum complurium, reposui intermitterentur. Dein estimarent Ed. Paris. alii, ut solet, estimarent. Pro ingressi Palatin. egressi. OUD.

⁵⁶ Saltu] Medic. sec. loco. dein Medic. pr. castrum.

⁵⁷ Seducta parte c.] 4. Reg. Voss. tres Hill. inducta parte. Iidem pro excitarent habent citarent. TENN. In nullo meorum MSto vulgatum seducta reperi, sed etiam inducta. uti & in Ed.

Paris. Solus Palatinus secum ducta, quod satis probum est, & verum, ut puto: nisi ex inducta velles refingere inde ducta. prius placet. Sed propter praecedens set exciderat; hinc remansit inducta. Seducta Editorum inventum hoc loco videtur. OUD.

⁵⁸ Relinquebat] Reliquerat MSS. SCRIV.

⁵⁹ Ignis] Uterque Medicus, & Edd. primae ignem.

⁶⁰ Excitarent] Sic exhibet primus Editor Bononiensis. Ed. prima & MSS. omnes, cum iis, qui sunt visi a Tenuilio, citarent, praeter Leidensem sec. qui dat facerent. Putem, hoc esse e Glossa, licet l. i. c. i. §. 7. habeamus ignes frequentiores per tota castra fieri jussit. & l. iii. 1. 5. crebro ignes fieri jussit. ignibus factis ibid. & apud alios. Citare tamen ignes dubito, an quidem recipi liceat, & an non ex pronuntiatione citare & c natum hoc sit. excitare, suscitare, exsuscitare frequens est. Con.

que praeberent totius exercitus. Ipse autem, per ⁶¹ avias regiones circumducta manu, hostem superiore adgressus loco ⁶² depulit.

XVIII. ⁶³ Memnon ⁶⁴ Rhodius rex, quum equitatu praevaleret, & hostem in collibus se ⁶⁵ continentem in campos vellet deducere, quosdam

Confule N. Heinf. ad Ovid. Fast. l. v. 507. & Caes. l. vii. B. G. c. 24. OUD.

⁶¹ *Avias*] *Alias*. SCRIV. *Avias* prave est in utroque Mediceo, & Edd. primis. Leidenf. sec. *de- vias*. Petrensis, & Palatinus *in- vias*. non male. placet tamen magis editum. Eadem varietas in MSS. est apud Statium l. iii. Theb. 115.

Moenibus effusi per plana, per avia.

Sic MSS. quos laudat Heinf. ad Ovid. Amat. Art. 11. 2:3. & duo a me collati. alii & Gronov. *in- avia*. vulgo ante *ardua*. *Avia* saepe Statius l. iv. 567. *fugit ille per avia Lethes*. vs. 714.

ille alta per avia notus
Audiri.

Ita MSS. iidem cum Gronovio: *A. suetus*. l. x. 334. *per avia campi*, & sic alii passim. OUD. PEND.

⁶² *Depulit*] MSS. quinque *de- tulit*. Sed vide ad Lucan. l. 11. 654. *aggressus* non habet Leidenf. sec. & supra *autem* exfulat a MSS. sex & Edd. Paris. Wechel. aliisque. OUD.

⁶³ *Memnon*] MSS. omnes *Menron* & statim *Mennonis*. ut & n. 46. hujus capitis. TENN. Plerique mei recte *Memnon*. Medic. antiquior *Menno* pro *Memno*; ut infra Leidenf. pr. non male. *av* enim Graecorum abiit apud Latinos in *o*. Vide, quos

laudavi ad Lucan. l. 1. 214. *Ru- bico*. & Tenuil. ad l. III. c. 11. §. 1. OUD.

⁶⁴ *Rhodius rex*] Hoc exem- plo utitur Doctiss. Meursius, ut ostendat, Rhodius fuisse reges. l. 1. Rhod. c. 19. Verum nusquam alias hic Memno rex fuisse traditur; sed dux tantum nobilissimus Darii. Vide praeter ceteros Dio- dor. Sicul. l. xvi. p. 491. Curtium l. 111. c. 13. Hinc Polyae- no l. v. c. 44. §. 2. ubi inter alia hoc ejus Strategema memorat, audit tantum *Ρήδιος*. Immo nostro quoque §. 46. vocatur modo *Memnon Rhodius*. Quare omnino suspicor, & mecum Cl. Wes- selingius, hunc titulum esse sup- posititium. Quam conjecturam plane confirmat Mediceus primus, in quo vox *regis* non com- parat. In Mediceo altero *Rho- diorum rex*. Videntur jam diu ante Rhodii sine regibus fuisse, & *Ῥοδίωντες* habuisse. OUD.

⁶⁵ *Continentem*] Hillensberg. *decurrentem*. pro *campos Petren- in campum*. dein *traducere* mi- nus bene Palatin. in quo deest etiam *sub*. Medicei *transfuge*. Petrensis *perfugarum* rectius, nisi *transfugii* praeferas. Nam du- bito, num Latinum sit *quosdam sub specie perfugae* pro *perfuga- rum*; ubi non singuli subinde, sed omnes simul iverunt. In Can- tabrig tertio est tantum *fugae*. Polyaeus unum modo *perfugae* specie a Memnone missum dicit. OUD.

dam ex militibus suis, sub 6;* specie per fugae, misit in hostium castra, qui adfirmarent, exercitum Memnonis tam ^a perniciofa seditione furere, ⁶⁶ ut & subinde aliqua pars ejus dilaberetur. Huic adfirmationi ut fidem faceret, passim ⁶⁷ in conspectu hostium jussit parva castella muniri, velut in ea se recepturi essent, qui dissidebant. Hac persuasione sollicitati, qui in montibus se continuerant, in plana descenderunt, &, dum ⁶⁸ castella tentant, ab equitatu circumventi sunt.

XIX. ⁶⁹ Arybas ^b, rex Molossorum, bello petitus

^a Vulgo JAM.

^b Vulgo HARRIDAS.

6;* *Specie per fugae*] Latinum faris est hoc, nec mutandum. Vide ad L. I. c. 5. §. 16. *Nemidae labi equo.* & ad Caesar. L. v. B. G. c. 9. *naves deligatas ad anchoram.* OUD. *Cur. post.*

66 *Ut & subinde*] MSS. quatuor, & Edd. vetustae & ut *subinde.* In Mediceo antiquiore deest &, quod delendum credidit etiam Gronovius. a Leidenfibus abest *ut.* Petrensis *ut etiam.* Paullo ante *tam pern.* dedi pro vulgato *jam*; quod languet, & otiosum est. Dein Palatinus *assertioni.* Mox pro *dissidebant* Gronovius margini adscripserat; *f. discedebant.* OUD.

67 *In conspectu hostium jussit*] Palatinus, Leidenfensis pr. Petrensis, & Vossian. *in conspectum.* Quod non de nihilo est. Vide cum alibi, tum ad L. I. c. 12. §. 10. *lapidibus in conspectum omnium collisis.* Omnium male hic etiam in Leid. sec. pro *hostium*, quod exsulat a Palatino. *iusserunt* Petrens. Mox *solliciti* Medicens unus, & Ed. Romana. OUD.

68 *Castella*] *Castra.* SCRIV. Scriverius, & unus Reg. *castra.* TENN. Non ita voluit legi Scriverius, sed varietatem modo notavit lectionis: nam *castra* editur

in Edd. Rom. Bonon. & Paris. Dein in Mediceo *ab hostibus*, in Leidensi pr. desunt *ab equitatu.* In tertio Cantabr. *circumdati.* Ceterum sequentia usque ad LX. XLIV. non conspiciuntur in Edd. Romana, ac Bononiensi. OUDEND.

69 *Harridas*] 2. Reg. *Arridas.* Justino *Arubas.* TENN. *Aridas* Medic. pr. *Aridas* Medic. sec. *Hasdrudas* Leid. sec. Scripsi hic, & infra *Arybas* ex doctorum virorum judicio, Graece *Ἀρύβας.* Consule eos ad Justinum l. VII. 6. VIII. 6. XVI. 3. Fabric. ad Orosium l. III. 12. quibus locis eadem est confusio. Sylburg. ad Pausan. Attic. l. I. c. II. OUD. *Arybas*, vel *Arrybas*, & a *Bardyllie* certo certius legendum est. Prius jam olim correxi. Alterum tunc pro corrupto *ab Ardie* non incidit. Sed bene sic emendarat Valesius ad Diod. Siculi Excerpta T. II. p. 592. *Arribam* & *Bardyllim* aequales fuisse, satis patet ex Plutarchi *Pyrrho* p. 383. 387. & notis ad Justin. L. XVII. c. 3. *Ardye* mecum, sed frustra. video conjecisse *Drakenborchium* ad Liv. L. I. c. 3. §. 8. IDEM *Cur. post.*

titus ab 70 Ardie Illyrio, majorem aliquanto exercitum habente, 71 amolitus a inbelles suorum, in vicinam regionem Aetoliae famam sparsit, tamquam urbes ac res suas Aetolis concederet. Ipse cum iis, qui arma ferre poterant, insidias in montibus, & locis confragosis distribuit. Illyrii timentes, ne, quae Molossorum erant, ab Aetolis occuparentur, velut ad praedam festinantes, neglectis ordinibus, adcelerare coeperunt: quos dissipatos, 72 nihil tale expectantes, Arybas ex in-

a Vulgo MOLITUS.

70 Ardie] Voss. *Arde*. TENN. Medicei *Ardio*. Ed. Paris. *Ardicillyrio*, non *Ardyc*. ut ait Keuchenius. Nihilominus verum putem esse *Ardyc* a recto *Ardys*, ut a *Cypys*, *Cabye*, & similia. *Ardyc* alius celebris fuit Sardium rex, Gygis filius, apud Herodot. Pausan & Suidam. perperam nonnulli rursus *Illyrico*. & paullo ante *potitus* Hillensb. Leid. pr. & Ed. Paris. *provocatus* Petrensis: *peritus* ego non moveri velim. OUD.

71 *Molitus inbelles suorum*] Neque mentem Frontini intelligo, neque quis strategematis istius usus sit, video; ni emendemus, *amolitus inbelles suorum*. Removisse enim Harridas videtur omnes, qui per aetatem arma ferre non possent; reliquis insidias & subfessas instituisse. STEW. Unus Reg. *Amolitus*, & sic Stewechio conjectum. TENN. Non dubitavi, ut verissimam lectionem, quam coniecerat quoque Lipsius, in contextum recipere *amolitus*, quod loci sensus requirit. *Amolimur* eos, qui nobis molesti, & impedimento sunt. Plautus Trucul. II. 7. 64.

Sed ego cesso me hinc amoliri, ventre dum salvo licet.

Terent. Andr. IV. 2. 24.

Vos hinc amolimini: nam mi impedimento estis:

ubi vide Donatum. Petron. c. 10. *cupiebam amoliri custodem molestum*. Verum fors & *molitus* hoc sensu retineri possit. Curtius I. IV. 7. 4. *fabulo, quod praealtum & vestigio cedens aegre moliantur pedes. Moliri terram de aratione passim Columella. Moliri portas* apud alios. Medicei & *inbelles*. Leidenf. sec. *inbellos*. quasi & *inbellus* diceretur, ut *inermis*, & *inermus*, ac sexcenta similia. Dein *in vicinamque r.* Ed. Paris. Ed. Wechel. *sic tanquam*. Medicei & *res*. Hillensb. ac *regiones*. OUD. Lectionem *amolitus inbelles* confirmat quoque Appulejus L. X. Met. p. 229. *ut simul & conscium sceleris amoliretur*. Vide L. IV. c. 7. §. 8. Passive dixit Curtius L. VIII. c. 5. §. 17. *Prius ab oculis mortalium amolita natura est*. & Appulejus de Deo Socratis p. 90. Ed. Merc. *sive amolita, sive modificata utriusque rei*, sc. terrae & aetheris participatione. Male Vulcan. Ed. sec. & seqq. *inolit*. infra ibidem *istis omnibus exuviis amolitis*. IDEM Cur. post.

72 *Nihil tale*] Concinnius Petrensis & *nihil tale*. *exsp.* nisi malis ex eo cum Cl. Wasse fingeret.

insidiis fudit, fugavitque.

XX. T. Labienus, C. Caesaris legatus, adversus Gallos, ante adventum Germanorum, quos ⁷³ auxilio his venturos sciebat, conflagrare cupiens, diffidentiam simulavit, positisque in diversa ripa castris, profectioem edixit ⁷⁴ in posterum diem. Galli credentes, eum fugere, flumen, quod medium erat, instituerunt transmittere. Labienus, circumacto exercitu, inter ipsas superandi amnis difficultates eos cecidit.

XXI. Hannibal, quum ⁷⁵ explorasset, negliger castra Fulvii Romani ducis munita, ipsum praeterea multa temere audere, prima luce, quum densiores nebulae praestarent obscuritatem, ⁷⁶ paucos equites ^a munitionum nostrarum vigilibus ostendit, quo Fulvius repente movit exercitum. Hannibal per ⁷⁷ diversam partem castra ejus

^a Vulgo MILITES.

ut nihil t. c. in Hillensb. fugavitque deest. OUD.

⁷³ Auxilio] Medic. prim. auxilium. Dein in Mediceo altero, & Leidensi sec. est *adversa r.p.*. Ne audias: Glossa enim est, ut saepissime (v. Ex. seq.) *τὴν diversa*. quod aliquoties pro adverso & opposito sumitur. Lucanus l. III. 382. *Aggere diversos vasto emmittere colles*. Hinc *diversus* orbis Ovidio, *diversae partes* aliis, *diversae fenestrae* Propert. l. 1. 3. ubi vide Comment. & Gronov. ad Senecam de ira c. 23. l. 11. & alios passim: de re ipsa ad Caesarem B. Gall. l. VII. c. 60. & seqq.

⁷⁴ In posterum diem] Medic. sec. *posteram*. Palat. non agnoscit *diem*. Mox *inter r.p.* Medic. pr. *ipsa difficultate sine τὴν inier* Leid. pr. qui & vulgari errore occidit. OUD.

⁷⁵ Explorasset] Melius Petren-

sis, ut opinatur Cl. Wasse, *comperisset*, & *tenebrae* loco *τὴν nebulae* idem cum Sanuto. OUD. DEND.

⁷⁶ Paucos milites] 4. Reg. 30 Hill. *Paucos equites*. TENN. MSS. mei omnes cum Sanuto habent quoque *equites*, si Vaticani excerpta excipias. Verissime. Quod patet ex Appiano, qui historicorum solus haec illius pugnae, & obortae nebulae memorat circumstantiam, in Hannibelicis p. 537. Ed. Toll. *πρὸς δὲ τῶν γειτοῦν, ὁμοῦτι καὶ ἑαυτοῦ τὸς μὴν ἰππίας ἐπιούσης ἐπιχειρῶν τῶν Ρωμαίων στρατῶν* &c. Aliter haec narrat Livius l. XXVII. c. 1. Appianus cum Eutropio caesorum numerum faciunt quoque *octo millia*, alii *tredecim*, alii *haud plus, quam septem*, testis Livio; Orofius *septemdecim*, l. IV. 18. ubi consule Fabricium. OUD.

⁷⁷ Per diversam partem] *Ad-*
ver.

jus occupavit: ⁷⁸ & illâ ^a in ⁷⁹ tergum Romano-
rum effusus, octo millia fortissimorum militum
cum ipso duce trucidavit.

XXII. Idem Hannibal, quum inter Fabium Di-
ctatorem & Minucium Magistrum equitum divi-
sus esset exercitus, & Fabius occasionibus inni-
meret, Minucius pugnandi cupiditate ⁸⁰ flagra-
ret, castra in campo, qui medius inter hostes e-
rat, posuit: & quum partem peditum in confra-
gosis rupibus celasset, ipse ad evocandum hostem
misit, qui proximum tumulum occuparent. Ad
quos obrimendos, quum eduxisset copias Minu-
cius,

^a Vulgo ITA.

versam MSS. SCRIV. Reg. 4. &
unus Hill. & Voss. & Scriverianus
adversam. Gujeter *aversam*.
TENN. Duo item Cantabrigien-
ses, & ambo Medicei, Gudianus,
Vaticanus, ac Leidens. pr. cum
Sanuto *adversam*. Si quid muta-
ndum, placeret Gujeteri *aversam*,
quod etiam Cel. Gronovius sui
exemplaris margini adlevit. De
eo dicam ad l. 11. c. 12. §. 3.
*quos habebat per adversam par-
tem nocte missos*. Hic tamen ni-
hil muto. Diserte Appianus ait
iri Saxipæ, qui hoc ipsi Hanni-
bali, & peditibus adscribit, nec
de castris occupatis mentionem
facit. Contra Livius equitibus
tribuit, qui jussu Hannibalis cir-
cumvecti pars castra hostium,
pars terga trepidantium invase-
runt. *Diversa parte moenium* l.
1:1. 9. 6. c. 18. *diversa porta
miserunt*. Ibid. *a diverso*, & pas-
sim noster tam pro *adverso*, ut
paullo ante, quam *alio*. OUD-
DEND.

⁷⁸ *Et ita*] 4. Reg, unus Hill.
Voss. & *illa*. TENN. Uterque et-
iam Leidensis, & Gudianus *illa*,
Palatin. *illuc*, Medic. sec. *illam*.
Verum procul dubio est *illa* se.

parte. Simpliciter *illa* pro *illac*
passim apud Comicos. l. 111. 9.
5. *penetratam illa oppidum*. Ad-
de l. 1. 4. 4. Sic cum viris do-
ctis legendum in Floro l. 11. c.
12. *provinciam ingressus illa, quæ
volucris quoque videbatur invia,
accessit*. *Invia* scilicet provincia:
nec opus est addi *via*, quam ta-
men addit Leidens. tertius: om-
nes *videbatur*. vulgo *videbantur*.
OUD. Sic Cic. L. 1. in Verr. c.
59. *ut tu ipse illa ire non audeas*.
Plin. L. 11. Ep. 17. *hac vel illa
cadit*. V. Cort. Corrigendus quo-
que Arnobius L. 11. p. 90. *per
hunc solum est ingressus ad lucem,
neque alia* (sc. *via* vel *janua*,
quæ præcedunt) *datum est vel
inreperere vel invadere*. Vulgo *a-
lias*. IDEM Cur. post.

⁷⁹ *Tergum*] Medic. pr. & Sa-
nut. *terga*.
⁸⁰ *Flagraret*] Medicei *confla-
graret*. dein perperam Edd. Pa-
ris. & Hittorp. *cumulum*. Male
item *ad* quos opprimendos deliuit
in Hillemb. Ad Livium l. xxii.
c. 28. Ceterum male vulgo, ut
alibi, *Minucii* nomen per *t* scri-
bebatur. OUD.

cius, insidiatores, ab Hannibale dispositi, subito consurrexerunt, & delessent Minucii exercitum, nisi Fabius periclitantibus subvenisset.

XXIII. Idem Hannibal, quum ad ⁸¹ Trebiam in conspectu haberet Sempronii Longi Cos. castra, medio amne interfluente, faevissima hieme Magonem & electos in insidiis posuit. Deinde Numidas equites, ad ⁸² eliciendam Sempronii credulitatem, adequitare vallo ejus jussit: quibus praeceperat, ut ⁸³ ad primum nostrorum ^a incursum per nota refugerent vada. Hos Consul & adortus temere, & secutus, jejunum exercitum in maximo frigore transitu fluminis ⁸⁴ rigefecit ^b. Mox ⁸⁵ torpore & inedia adfectis Hannibal suum mili-

^a Vulgo NOSTRUM.

^b Vulgo RIGERE FECIT.

⁸¹ Trebiam] Negligenter in Keuchenii, & Tennul. Edd. est Trebejam. Trebia tam Graecis, quam Romanis dicitur hic fluvius, & quidem penultima brevi. OUD.

⁸² Eliciendam] Gudianus, & Hillensb. deliciendam. Palat. eludendam: & uterque Medic. cum Ed. Wechel. ridicule crudelitatem. Mox equitare simpliciter Medic. pr. Audi Livium l. XXI. 54. Numidas equites transgressos Trebiam flumen obequitare jubet hostium portis, jaculandoque in stationes elicere ad pugnam hostem. OUD.

⁸³ Ad primum nostrum incursum] 3. Hill. nostrorum. & sic Gronovius primus in MSS. invenit. TENN. Nostrorum rescripsi confidenter ex utroque Leidens. Petrensi, Palatino, ac Ed. Wechelii. Non putem enim, a Frontino nostrum per Syncopen pro nostrorum sanitum esse. Mediceus antiquior Romanorum. dein in petum Petrensis. Mox idem &

consecutus. Medicei Consul adortus, & temere infecutus. Placet infecutus; ut solet usurpari sexcentis tam a nostro, quam aliis. Livius hic Numidas infecuentes. OUD.

⁸⁴ Rigere fecit] Vossianus, unus Hill. & Gronovianus. Rigefecit. Verbum elegantissimum, dignissimumque, quo Latinus sermo augeatur. Sic dictum, ut calefacere, frigefacere. TENN. Ipsa haec sunt Gronovii verba in Epistola ad Keuchenium etiam ita corrigentis ad Livii citatum lolum. quam emendationem confirmant Palatinus, Gudianus, & uterque Leidensis. Optime. Simili modo & alia composita a verbis secundae conjugationis cum facio, ut madefacere, rubefacere, stupefacere, terrefacere &c. Est & vir doctus, qui conjicit in m. rigore frigefecit. Apud Plautum frigefacere. Sed, quod edidi, multum praefero. OUD.

⁸⁵ Torpore] Medicei frigore. Paulo ante transitus Petrensi. & Voss.

militem obposuit, quem ad id ignibus, ⁸⁶ oleoque, & cibo foverat: ⁸⁷ nec vero ^a defuit partibus Mago, quin terga hostium in hoc ordinatus caederet.

XXIV. ⁸⁸ Idem ad Thrasymenum, quum arta quae-

a Vulgo NEC DEFUIT.

Voss. pro var. lect. ac Ed. Vesal.

86 Oleo & cibo foverat] Flor. ii. c. 6. Tunc calidissimi hostes frigidum & rivalem nocti diem, quum se ignibus prius oleoque foverissent (horribile dictu) homines a meridie & sole venientes nostram nos hieme vicerunt. Oleo usi sunt, quia concludit poros, ne pateant frigori. Sic cum nix duos cubitos alta cecidisset in Arthemia, milites apud Xenoph. exped. Cyri minoris l. 4. p. 224. Ἐξ δὲ τῆς νύκτος καὶ οἱ ἄλλοι ἀναστάντες πρὸς ἡ καὶν καὶ χιόνον. Frontinus l. c. 4. p. 7. *Uso ac nigro califacilis.* Luctatores ad roborandas & conservandas vires eo usi sunt v. Aeneid. 135.

Nudatosque humeros oleo perfusa nitescit.

Unde Dionysius Halic. περὶ τῶν παρηγορικῶν αἰ: τὰ γυμνάσια διὰ τῶν ἰσχυρῶν διακονεῖσθαι. Viue agnostico Fabri. Quin ipse Spiritus Sanctus veteribus dictus Ἀλείπτης, *Unguentum*; quod adhaeret cerentibus spirituale certamen, & iis vires subministrat. Dictionarium Ecclesiasticum. Ἀλείπτης οὐκ ἔστι, quasi dicit τὰ πάλαι, cui diversus est κατήχηρος Apocal. xii. 10. *malignus diabolus.* Ipsi pastores quoque, qui nos in fide confirmant, appellati *Unctores*. Nazianzenus Orat. 18. de Cypriano exule, juvante suum, cum lingua non posset calamo. Ἀλείπτης ἑπερέσει ἡ ἱστορία τῆς προσηγορικῆς συγγραφῆς. Imo Romani cives in sole se un-

gebant (idque appellabant. *Unctio sole uti*) sanitatis & vivi coloris gratia. Cicero xii. Att. epist. 6. *Pro isto asso sole, quorum abusus est in vestro pratulo, a te nitidum solem unctumque repetemus.* Angusto, centesimum annum excedentem interroganti; quam maxime ratione vigorem illum animi corporisque custodisset, respondit: *Intus misso, foveris oleo.* Plin. xii. c. 24. Caellius vi. c. 6. Plutarchus Alexandro. Πρωτὸν ὀρεγῆ ἡλαίον ἀπράκτοις ἀπὸ θεῶν δίδοντας. Seneca ep. 80. *Uti (corpore) multo cibo, multa potione opus est, multo oleo, longa denique opera: tibi continget virtus sine apparatu, sine impensa.* TERN. Livius: ignibus ante tentoria factis, oleoque per manipulos, ut mollirent artus, misso, & cibo per otium capto. OVIDEND.

87 *Nec defuit*] Auctus in Petrensi, Cantabrig. tertio, Leiden. si sec. & Hillensb. *nec vero defuit.* Recte Dein MSS. *quumque qui t. male. OVD.*

88 *Idem Hannibal ad Thrasymenum* 3. Reg. 3. Hill. & Voss. carent τῷ Hannibal. TERN. Carent τῷ Hannibal mei omnes, & Edd. ante Scriverium, qui male hoc nomen adposuit. Rectius his quatuor continuis exemplis delevisset. Nam intrusum e margine opinor. Satis de Hannibale agi ostendit vox *idem*, ut alibi saepe auctor. Dein *Thrasymenum*, *Thrasymenum*, aliaque in MSS. & Edd. De vero hujus nominis scribendi modo consule Cl. Duker: ad Flor. II. 6. OVD.

quaedam via ⁸⁹ in radice ^a montis in campos patientes ⁹⁰ duceret, simulata fuga per angustias ad patentia evasit, ibique castra posuit, ac nocte dispositis militibus, & per collem, qui imminebat, & in lateribus angustiarum, prima luce, nebula quoque adjunctus, aciem direxit. Flaminius velut fugientem insequens, quum angustias esset ingressus, non ante providit insidias, quam simul a fronte, lateribus, tergo circumfusus, ⁹¹ ad internecionem cum exercitu caederetur.

XXV. Idem Hannibal, adversus ⁹² Junium Dictatorem, nocte intempesta sexcentis equitibus impèravit, ⁹³ ut in plures turmas segregati,
per

^a Vulgo IN RADICES M. ET CAMPOS.

⁸⁹ *In radices montis & campos patientes d.]* Non capio haec; quomodo una arcta via simul in radices montis, & in campos patientes ducat. Secure tamen haec transiliunt interpretes. At Vossianus Cod. *per radices.* pro *& campos* Voss. Palat. uterque Leidensis, ambo Medicei, duo Cantabrig. meliores, & Gudianus, *in campos.* Scilicet unice verum est, quod insuper servavit Palatinus, *in radice m. in campos.* quamquam & *per radices montis* ex Cod. Vossiano non spernam, quomodo etiam conjecerat magnus Gronovius, ut deinceps ex codicis ejus margine animadverti. At *in radice* videtur corruptioni facilius fuisse. Via erat perangusta, quae juxta radicem montis duceret in campos patientes. Sic clare Livius l. xxii. c. 4. *Et jam pervenerant ad loca insidiis nata, ubi maxime montes Carthonenses Thrasymentus subit. Via tantum interest per angusta, velut ad id ipsum de industria relicto spatio: deinde paullo latior patefcit campus, inde colles adsurgunt* &c. quae nostri locum

unice illustrant. OUD.

⁹⁰ *Duceret.]* Medic. pr. *educeret.* item *per patentia.* Mox prave *eminebat* Leid. sec. Dein Mediceus sec. *laterius*, omisso *ra* in. Uterque vero *diffugientem persequens:* & Palatinus *in angustias e. ingressus.* Tum *praevидit* Medic. pr. ac *lateribus & tergo.*

⁹¹ *Ad internecionem.]* Alias *interemptionem, & internitionem.* SCRIV. *interemptionem* Medicei. *internicionem* Vatican. Leidenses, & Ed. Paris. ut passim in MSS. statim §. 32. OUD.

⁹² *Junium.]* Vaticanus *Minutium,* & statim *Minutius.* Medicus antiquior *Mimum* & mox; alter *Numium.* Voluerunt forsitan *M. Junium.* ut Dictatori huic praenomen fuit. V. Gronov. ad Livium l. xxiii. 13. OUD.

⁹³ *Ut in plures t.]* Uterque Leidensis, Gudianus, Illersb. & Mediceus pr. a manu pr. *ut plures t.* Petrensis, & Vossian. *ut per plures t.* Malim, si quid mutandum, *delere ut;* quomodo aliquoties jam habuimus. OUD.

per vices, sine intermissione circa castra hostium se ostentarent. Ita tota nocte Romanis in vallo statione, ac pluvia, quae forte continua fuerat, ⁹⁴ inquietatis confectisque, quum receptui signum jam Junius dedisset, Hannibal suos ⁹⁵ quietos eduxit ^a, & castra ejus invasit.

XXVI. Epaminondas Thebanus, in eodem modum, quum Lacedaemonii ⁹⁶ Athmon vallo du-

^a Vulgo REDUXIT.

⁹⁴ *Inquietatis*] Vossianus, 3. Reg. unus Hill. *inquietus*. TENN. *Inquietis* Gudian. Ceteri nihil variant. Recte. Frequens id verbum; seu participium est Suetonio. & aliis. Statim quoque *inquietavit hostem*. OUD.

⁹⁵ *Reduxit*] MSS. *eduxit*. SCRIV. 4. Reg. unus Hill. Voss. & Scriver. *quietos eduxit*. & sic Gujetus conjecerat. TENN. *Eduxit* verissime, e castris scilicet (ubi proprium hoc verbum est §. 31. *totum educente exercitum*) habent quoque duo Cantabrigenses, Palatinus, Medicus fec. & Leidensis primus cum Gudiano. Dein *in castra ejus inv.* Medicus idem. OUD.

⁹⁶ *Athmon vallo ducto Peloponneson tuerentur*] Verba haec scriptoris mendosa esse, manifestissimum. Palmerio nostro proposui ea hora, quae mihi ultimum cum viro colloquium praebuit. Ille, qui erat ingenii sagacitate, emaculanda vidit hoc modo: *cum Lacedaemonii ad Isthmum vallo ducto Peloponneson tuerentur*. in quo divinam illius conjecturam non potui non approbare; & probabis. scio, quisquis Plutarchum in Theseo, in M. Crasso, & in Arato, Strabonem lib. VIII. Ptolemaeum libro III. cap. 16. Pausaniam Plinium. alios consulueris. STEW. Casaubonus ad Polyeni II. de Epaminonda, *ma-* *vult legere ad Isthmum*: ego ad

Onion sive *Onium*. Aut sane legendum *ad Athmon*. Palmerio etiam *ad Isthmum* in mentem venisse notat Stewechius. Veterem lectionem retinet Ortelius. Polyaeus, & Frontinus eandem historiam, hic ad Athmon, ille ad Onium describunt; loca inter se vicina; in Attica nempe. circa Corinthum. SCRIV. Quamquam haec lectio MSS. ceterum omnium (quos novi) consensu corroboretur, necessario tamen requirit praepositionem *ad*, vel *circa*. in uno R. *Archimon*. Palmerius *ad Isthmum*. quem lectionem divinus Casaubonus l. 2. Polyeni in Epaminonda n. 9 probavit, & Stewechius ex Plutarchi Theseo, M. Crasso, Arato. Strabonis l. 8. Ptolemaei l. III. c. 16. confirmat. Scriverius coniecit *ad Onion*, quia Polyaeus ibid. τὴν ἐπιπέδου κατεπίουσι ὅτι ἀπὸ τῆς ὄρειας. Res eodem recidit. Nam Onii montes in Attica erant propugnaculum Peloponnesi, ipsiusque Isthmi vicini. TENN. *Athmon*, pago Atticae terrae, de quo vide ad Stephanum, hic locum esse non posse puto: quare cum Scriverio malim *ad Onion*, minima mutatione. Praepositio certe adesse debet. In Petrensi habetur *In Athmon*. Medicei *Archimon*. Leidensis fec. *Athimon*. Palatin. *Hanion*. Keuchenius cum Ortelio servat *ad Athmon*. MSS. Scriverii *Archmon*; quod facit τῆς

ducto Peloponneson tuerentur, paucorum opera levis armaturae, tota nocte inquietavit hostem: ac deinde prima luce ⁹⁷ vocatis suis, quum Lacedaemonii se recepissent, subito universum exercitum, quem quietum habuerat, admovit, & per ipsa munimenta, destituta propugnatoribus, intrupit.

XXVII. Hannibal, directa acie ad Cannas, ⁹⁸ sexcentos equites Numidas transfugere iussit, qui ad fidem faciendam gladios & scuta nostris ⁹⁹ tradiderunt; & in ultimum agmen recepti, ubi primum concurrere coepit, strictis minoribus, quos ¹⁰⁰ occultaverant, gladiis, scutis jacentium adsumtis, Romanorum aciem ceciderunt.

XXVIII. ¹⁰¹ Japydes a P. Licinio Procos. ¹⁰² pa-

a Vulgo JAPYGES.

ad Isthmon; Alius MS. *Archivofum*, seu *Archimorum*. Έπίχο. OUD.

⁹⁷ *Vocatis suis*] Scribe meo consilio, prima luce evocatis suis. Ex iis, quae antea diximus, jam aperta, scio, mendi origo: geminanda enim vocails, quae in sine praecedentis nominis delinuit. STEW. *Vocatis* sic omnes MSS. solus Stewechius *evocatis* ex ingenio suo. TENN. Immo potius *revocatis*, scilicet illis, qui tota nocte inquietarant Lacedaemonios. Unde illi putantes. Epaminondam intrupendi consilio destituisse, quieti se dederunt: sed tum Epaminondas &c. Pro deinde in Petrensi demum. Prae-positionem per non agnoscit Cantabr. tert. OUD.

⁹⁸ *Sexcentos*] Hos plerique quingentos, alii quadringentos fuisse memorant. Consule notata * Cl. Drakenb. ad Silium l. x. 187. &c. OUD.

⁹⁹ *Tradidere*] MSS. *tradiderunt*. TENN. Etiam mei; & Sa-

nus. quare reposui, & supra ex iisdem ordinem mutavi, vulgo *iussit transf.* dein Cantabr. tert. *in ultimo agmine*. Tum primo uterque Medic. cum Sanuto; & pro *coepit* antiquior *fecit*. OUDEND.

¹⁰⁰ *Occultaverant*] Hillensb. *attulerant*. Debuisset saltem scriptum esse *occulte attulerant*. Livius l. xxii. 48. *gladios occultos sub lorice habentes*. Et ita fere ceteri. Nam Silius non recte ais loco laudato.

non hasta viros, non desicit ensis;

E strage est ferrum atque evulsa cadavere tela.

pro *assumtis* in Cantabrig. tert. simpliciter *sumtis*. OUD.

¹⁰¹ *Japyges* P. Licinio Proconsuli.] Medicus antiquior *Japices*, Scribe *Japydes*, Illyrici populus, qui saepius in *Japygas*, Italiae populum, corrupti sunt, docente id jam Pighio P.

¹⁰² pagos quoque sub specie deditiois obtulerunt, qui recepti, & in postrema acie collocati, terga Romanorum ceciderunt.

XXIX. Scipio Africanus, quum ¹⁰³ adversa haberet bina hostium castra, Syphacis & Carthaginiensium, statuit Syphacis, ubi multa ¹⁰⁴ incen-

III. Fast. p. 26. siquidem idem videretur esse P. Licinius, de quo agit Epitome Liviana XLIII. Variè autem in MSS. & Edd. hoc exaratur nomen, ut *Japides*, *Japodes*, *Japudes*, & *Japydes*. Ceterum totum hoc exemplum deest in quatuor meorum MSS. Oud. Bene me restituisse *Japydes*, docet nota Cl. Drakenb. ad Liv. L. XLIII. c. 5. *Carnorum Istrorumque & Japydum legati*. Mox patres si non placent, vide, nam aridere possit *popas*. IDEM *Cur. post.*

¹⁰² Pagos quoque] Amicus meus emendari volebat *Spathas quoque*; vel hoc modo, *Sparos quoque*: sed hic, quod manes illius condonent, ab eo non steti. Videbar enim proxime ductum litterarum cominodius ita restituere, *paganos quoque*. Semper belli militibus oppositi fuere pagani, non in jure tantum, sed etiam apud Suetonium, Vegetium, ubi me de iis dicere meminì. Hoc amplius, non *Spathae*, non *Spara* tela, quae scimus illa; sed qui Romanos attergo nihil tale suspectantes, adorirentur inimici, in quaestionem hic veniunt. STEW. *Stewechius paganos*. Palmerius *spathas*. quid si *paucos*? SCRIV. *Pagos*. Sic MSS. Palmerius *Spathas*. item *Sparos*. *Stewechius Paganos*. Qui dicti a pagis, pagi a fontibus, quod eadem aqua uterentur. Nam Festus scribit, aquas Dorica lingua *παγας* dictas. Deinde usu receptum, ut non tantum in pago habitantes, sed

& omnes, qui non essent adscripti militiae, dicerentur *Pagani*, & opponerentur militibus, ut sagatis togati. Juvenalis Sat. XVI. VI. 33.

Citius falsum producere te- stem

Contra paganum possis, quam vera loquentem.

Contra fortunam armati, contraque pudorem.

Vegetius l. II. c. 23. *Nam si do-ctrina esset armorum, nihil paganus distat a milite*. Hinc bona, quae quis habet in *Paganico*, opponuntur Castrensibus. Cod. de Test. milit. l. I. TENN. *Paucos* placuit etiam Rubenio in Electis l. II c. 29. quia vox *quoque* docet, hoc pertinere ad exemplum praecedens de Hannibale. *Perpaucos* Lipsio, ut qui in extrema tantum acie erant collocati. Quod verum quidem est; non tamen in animum inducere mihi possum, *paucos* a librariis tam constanter in *pagos* potuisse corrumpi. In fidem & pignus deditiois solebant tradi carissima pignora. Quid ergo, si hic legamus *Patres*? licet sciam, semper fere obsides datos fuisse filios. OUD.

¹⁰³ *Adversa*] Voss. & unus Reg. *aversa*: & ad marg. *ino adversa*. TENN. *Aversa* perperam quoque duo mei. *Adversus* Palatin.

¹⁰⁴ *Incendit alimentia*] 4. Reg. & Voss. *incendii*. TENN. *Incendit* in meis quoque, & *Sancto*

cendiis alimenta erant, adgredi nocte, ignemque
 105 injicere, ut ^a ea re Numidas quidem ex suis
 castris trepidantes caederet; Poenos autem, quos
 certum erat ad succurrendum focis procururos,
 insidiis dispositis, exciperet. Utrumque ¹⁰⁶ ex
 sententia cessit.

XXX. Mithridates, a Lucullo virtute frequen-
 ter superatus, insidiis eum adpetiit, ¹⁰⁷ Adathan-
 te

^a Vulgo EX EA RE.

scribitur, praeterquam in uno:
 quare rectius & elegantius vulga-
 tum ferves. l. iv. 7. 9. *alimenta*
praefarent incendio. OUD.

105 *Injicere*] Medicei *mittere*.
 Dein *ea re* sine *re* ex MSS.
 o. h. o. recte. Ingrata est repeti-
 tio praepositionis *ex*. OUD.

106 *Ex sententia cessit*] 4. Reg.
 3. Hill. Gron. Voss. & Romanus
 cold. MSS. *Ex sententia incessit*
 (Gron. *cessit*) *Namque qui* (Voss.
Tam namque qui. unus Hill. *Eos*
namque qui) *ad fortuitum incen-*
dium sine armis procurrentes ad-
ortus cecidit. Celebrerrimus Grae-
 vius scribit. „ Hic aliqua defunt.

„ Nam sensum ita concipere o-
 „ portet. Utrumque ex senten-
 „ tia cessit. Nam & Numidas ca-
 „ stris exutos, & Poenos tam-
 „ quam ad fortuitum incendium
 „ sine armis procurrentes ador-
 „ tus cecidit.” TENN. Primo *ex*
sententia incessit legas quoque in
 Palatino, Gudiano, utroque Lei-
 deni, Cantabrig. Bibl. Pub. &
 Ed. Paris. *sibi cessit* Mediceus an-
 tiquior, alter *successit sibi*. Dein
 Palatinus, & Gudianus addunt.
Namque (Gud. *Tam namque qui*)
ad fortuitum incendium sine ar-
mis procurrentes adortus cecidit.
 Medicei. *Namque sine armis ad*
fortuitum incendium procurrenti-
bus adortus eos cecidit, vel
cecidit eos. Forsan simpliciter re-
 scribendum cum hoc additamen-
 to. *Utrumque ex sententia incessit.*

Eosque tamquam ad f. i. sine
armis procurrentes adortus cecidit.
 Hoc enim fecerunt tam Numidae,
 quam Poeni. Livius l. xxx. 5. 6.
 ut proximis casis injectus haesit
 ignis &c. *trepidatio quidem,*
quanta necesse erat, orta est.
Ceterum fortuitum, non hostilem
ac bellicam ignem rati esse,
 nempe Syphacis Numidae, *sine*
armis ad uestinguendum incendium
effusi in armatos cecidere hostes
 &c. Max de Carthaginiensibus
 ab eodem errore credere & ipsi
 sua sponte incendium ortum. I-
 gitur pro se quisque inermes, ea
 modo, quae vestinguendo igni so-
 rent, portantes in agmen Roma-
 num ruebant &c. Quamquam
 mihi videtur sententia satis con-
 stare posse sine hoc additamento.
 Notandum autem, *incessit* pro
cessit, sive *successit* poni, si MSS.
 habenda fides. OUD.

107 *Adathante*] Leidenf. prim.
 ad *athente*. secund. *Ad astante*,
 Medicei *Adachante*. Appiano B.
 Mithrid. p. m. 376. vocatur *Ολ-*
υβαρις Συθικος, ubi eandem referit
 historiam hinc scribendum puto
Ολυβαρις. quamvis a Plutarcho,
 idem tradente, nominetur *Ολυβα-*
ρις in Lucullo p. 501 *Δαρδαρίων*
δυναστευόντων Ολυβαρις (γίνθη δ' εἰσαν εἰ
Δαρδαριοὺς βασιλείων, τῶν περὶ τὴν
Μυατίαν αἰκνυτῶν) ἀπὸ &c. ubi
 reponendum *Δαρδαρίων*, & *Δαρ-*
δάριοι. Strabo l. xi p. 495. Ed.
 Paris. *Τῶν Μακεδῶν δ' εἰσαν αὐτοῖς*
 οἱ

te quodam, eminente viribus, subornato, ut transfugeret, & ¹⁰⁸ fide parta ^a hostis, facinus perpetraret. Quod is strenue quidem, sed sine eventu conatus est: receptus enim a Lucullo in gregem equitum, non sine tacita custodia habitus est; quia nec credi subito ¹⁰⁹ transfugae, nec inhiberi reliquos oportebat. Quum dein, frequentibus excursionibus, promptam & enixam operam exhiberet, fide acquisita, tempus elegit, quo ¹¹⁰ mis-

4 FIDE PACTA HOSTI VULGO.

ει Σινδρι και Δαρδάνια. Adde Pinedi & Holstenium ad Stephani V. Δαρδάνια; quo loco de vera Plura chi lectione dubitare non debuerat Holstenius. OUD. Plutarchi locum sic, ut ego, emendavit, & de hac historia egit Cl. Bayerus in Comm. Petropol. T. V. p. 317. IDEM Cur. p. 317.

¹⁰⁸ Fide pacta hosti, facinus perpetraret.] Conjecturam nostram ille admittit, qui mihi infirmitas erat multorum; admittent, scio, quotquot animo attento Frontinum legerint. Emendo sic: & fide facta hosti. In recipiendo transfuga pactione opus non est. ceterum ut Adathantes hic (Plutarchus in Lucullo Olthacum vocat) ingens illud atque strenuum facinus interimendi Luculli perpetraret, necesse fuit, sic vitam instituire, eos mores fingere, qui illum & castris Luculli, & familiaritate tanti viri non indignum praestarent. & hoc illud est, quod paullo post Frontinus noster innuit his verbis, cum deinde frequentibus excursionibus promptam & enixam operam exhiberet, fide acquisita tempus elegit. Fidem ergo acquisivit rebus gestis; in transfugiendo pactus non est. STEW. Nullo sensu. Hinc Stewechio facta. unus Reg. parata. Verius exhibent 3.

Reg. 2. Hill. Voss. Fide parta. Nam Paris. Fide acquisita. TENN. Tū fide facta si MS. addiceret, facile reciperem. Noster enim cum aliis ita loquitur frequentissime. Nunc satius est fidem scriptorum codicum sequi, nam etiam in octo meis est parta. & in Mediceo antiquiore, ac tertio Cantabrig. hostis. fide parta hostis est fide apud hostem acquisita, re ita gesta, ut hostis fidem ei haberet. Nam si etarta hosti Latinum aequae non foret ac vulgatum. factus, & partus saepissime commutantur: ut apud Lucan. l. 5. 107. pax ubi parra ducis, ut omnino legi debet. & Ovid. l. 11. Met. 293. 311. 343. atque alibi. Ceterum supra ut non est in tert. Cantabr. in Leid. sec. ut transfugeretur ut f. Hinc posset refingi, si opus esset, ut transfugae praetextu fide parta hostis. An etiam retinendum hosti, & jungenda fide partu, hosti facinus perpetraret, pro in hostem? Hostis ego praefero. OUD.

¹⁰⁹ Transfuga.] Medic. pr. profugae. pro deinde Leid. sec. idem, Medic. sec. de. Leid. pr. & Petrenf. non habent deinde. Hillensb. dein. bene. Mox perpetratam & en. o. Medic. pr.

110 missa principia quietem omnibus castrrensibus dabant, praetoriumque secretius praestabant.

111 Casus adjuvit Lucillum. Nam qui ad vigilantem 112 usque admitteretur, fatigatum nocturnis

113 cogitationibus a illo tempore quiescentem invenit.

a Vulgo COGITATIONIBUS.

110 *Missis principia quietem omnibus castrrensibus dabant.*] Amicus noster scribendum censebat *remissa principia*, quod expendendum relinquo his, qui scriptos Frontini codices habent, aut post ea nanciscuntur. mihi certe id pro genuino est. de principiis, id est, principibus, seu principalibus militibus negligentius agentibus id accipiendum liquet. Vide Commentarium nostrum ad Vegetium. STEW. *Missis principia*. Sic omnes MSS. ne audias Palmerium, qui *Remissa*. Nam *missa* est *dimissa*, ut *mittere concionem*. Plinius l. II. ep. 11. *Missus deinde senatus, & revocatus in posterum*. Hinc veteris Ecclesiae formula: *Ne missa est*. Nam, ut Gujetus observaverat, Principia sunt milites principales. TENN. *Missis principia* idem notat, ac *missum praetorium*; cum legati, tribuni, centuriones, alique, qui in castrorum fuerant principiis, cum duce consilii communicandi aliisque rei causa, ab Imperatore dimittuntur, ac discedunt: Nec enim principales notat milites. Ad omnino J. F. Gronovium Observ. l. IV. c. 10. & ad Livium l. XXI. c. 54. *Ita praetorium missum*. Alibi saepius *dimisso praetorio*. Immo hoc ipsum reperias apud nostrum lib. IV. l. 28. *perstare in principiis, donec mitterentur, imperavit*. Adde III. Schellium ad Polybii castra p. 147. ORD.

111 *Casus adjuvit*] Sic passim auctores loquuntur. — Quintilianus declam. 296. *Cohaeres es fratris*.

ocasso adjuvit consilium. intra fines occidi potest. Hirtius bello Alex 46. Sequuntur hunc suae naves nonnullae, quas casus ab illo periculo vindicarat. Virg. Cullice.

Et validum dextra truncum detrahit ab orno.

Qui casus sociaret opem, numenve Deorum.

Petronius. *Utriusque votum casus adjuvit.* TENN.

112 *Usque*] Notat usque continuum tempus sine intermissione, quo sensu pro *semper* poni potest. Quod hic locum habere non videtur. In Mediceo primo est *usus*. An fuit *usu*? Erat enim *πραξις*: *ἀνελάλη καὶ γλώσσης καὶ ἀπορήτων ἀξίωμα*, testibus Plutarcho, & Appiano Plutarchus insuper dicit *ὡς ἰδὼς καλόσοιτο* *εἰσιλθεῖν ἄνδρα συνήθη*. OUNDEND.

113 *Cogitationibus*] 4. Reg. & Voss. *Cogitatus*, a nom. *Cogitatus*. vide tales terminationes supra in Praef. TENN. *Cogitationibus* exhibent etiam Gud. & tres Cantabrigienses, probante Cl. Wallie. Recte. Seneca Epist. XI. *cogitatus emendare*. Appul. l. IV. Met. p. 66. Ed. Pric. *ante capto meo cogitatu*. Plura hujus declinationis ratiore vide in notis Cel. Burmanni ad Ovid. l. IV. Metam. 556. & Perizonii ac Socratici mei ad Valerium Maxim. l. I. c. 1. *portentorum depulsus*. Huc forsitan referenda vox *Larvatus* in Glossis Graecis. *Δαιμονια*

nit. Quum deinde, tamquam nuntiaturus ¹¹⁴ aliquid subitum ac necessarium, intrare vellet, & pertinaciter a servis, valetudini domini consulentibus, excluderetur, veritus, ne suspectus esset, equis, quos ante portam paratos habebat, ad Mithridatem refugit inritus.

XXXI. Sertorius, in Hispania, quum ¹¹⁵ apud Lauronem oppidum vicina castra Pompeji castris haberet, & duae tantummodo regiones essent, ex quibus pabulum peti posset, una in propinquo, altera longius sita, ¹¹⁶ eam ^a, quae in propinquo erat, subinde ab levi armatura infestari, ulteriorem autem vetuit ab ullo armato adiri, donec persuasit adversariis, tutiorem esse, quae erat remotior: quam quum petiissent Pompejani, Octavium ¹¹⁷ Graecinum ^b cum decem cohortibus

^a Vulgo EA.

^b Vulgo GRAECIMUM.

μῆς, larvatus. pro qua Pricaeus *larvaio*, vel *δαιμονέμων* conjiciebat ad Apulej. Miel. l. ix. p. 545. OUD.

¹¹⁴ *Aliquid subitum*] *Subitum aliquid* MSS. plerique. Leidenfes, & Medicus prim. *aliquod.* Dein Petrensis, *equis, q. a. p. habebat, paratis.* De uno equo. quo vectus venerat, mentionem tantum faciunt Plutarchus, & Appianus.

¹¹⁵ *Apud Lauronem*] Plutarch. p. 577. Appian. B. Civ. l. 1. p. 697. Florus l. III. c. 22. Orof. l. v. c. 23. huius rei ad Lauronem factae meminerunt. Item Obsequens c. 119. OUD

¹¹⁶ *Ea, quae*] 3. Hill. Voff. *Eam, quae.* & sic Gujetus legit. *Infestari.* Gujetus. *τὸ ἵκισι* hic desideratur. TENN. Primo *eam* rescripti, constructione, sensu, & MSS. meis septem id flagitantibus; neque aliter Ed. habet Patiensis. Dein notanda elegans &

frequens ellipsis verbi *ἵκισι*; quod latet sub contrario verbo *vetuit.* De qua ellipsi multi monuerunt viri docti, quos laudatos vide 2. Celeb. Burmanno ad Phaedr. l. IV. F. 17. 31.

Non veto dimitti, verum cruciari fame;

Sc. *jubeo.* Max a nullo arm. Medic. sec. Idem cum Leidenfibus *petissent.* OUD.

¹¹⁷ *Graecinum*] Ita secure omnes edunt; licet velim, mihi ostendi tale nomen Romanum: MSS. plerique *Graecinum*, vel *Graecinum.* Sed scribe trecum *Graecinum*; quomodo a Glandorpio jam eum vocari video in Onomast. p. 633. Plutarcho in vita Sertorii p. 581. in vita Sertorii dicitur *Γρακίν* corrupte pro *Γρακίν*. Multae gentes Romae cognomen habuere *Graecini.* C. O. *Avius Graecinas* apud Gruter.

bus in morem Romanorum armatis, & ¹¹⁸ decem Hispanorum levis armaturae, & ¹¹⁹ Tarquitium a Priscum cum duobus millibus equitum ire jubet ad insidias tendendas pabulatoribus. Illi strenue imperata faciunt: Explorata enim locorum natura, ¹²⁰ in vicina silva nocte praedictas copias abscondunt, ita ut in prima parte leves Hispanos, aptissimos ¹²¹ ad furta bellorum, ponerent: paulo in-

a Vulgo TARQUINIUM.

Inscript. p. 182. n. 3. *Ti. Claudius Graecinus* p. 240. *Pomponius Graecinus*, apud multos. Vide Doctiff. Massoni vitam Ovidii ad A. V. C. DCCLXIX. *Julius Graecinus* Columellae saepius, aliique. OUD.

¹¹⁸ Decem] Medic. pr. du-

¹¹⁹ Tarquinium Priscum] Quis hic fuerit *Tarquinus Priscus*, nemo facile dixerit: cum nullus e superstitibus scriptoribus illius faciat mentionem. Mihi quidem non dubium est, quin inventum sit libratorum, quibus hoc nomen erat notius pro *Tarquitium*. Cujus enim *Tarquitius P. F. Sertorianarum* fuit partium, ut patet ex Sallustii loco l. III. Hist. ubi inter Sertorii convivis *Tarquitius* cum *Perperna* jungitur, cujusque memoria in nummo est servata. Vide Ursini Famil. ubi multi *Tarquitii*, & in his *Tarquitius Flaccus*, recensentur. Simile mendum inhaesit olim *Macrobio* l. II. Saturn. c. 16. nam ibi pro *Tarquinio Prisco* esse scribendum εἰς τὸν *Tarquitium* docuerunt Viri doctissimi. Adi J. G. Vossium de Histor. Lat. l. I. c. 31. OUD.

¹²⁰ In vicina s.] Non agnoscit τὸ in Leid. sec.

¹²¹ Furta bellorum] Insidias. *Livius* IX. c. 31. *Castis exutum, nudatum urbis, & ultimam spes furto insidiarum tentantem, &*

loco non armis fretum. Tacitus Agricola 34. *Ii sunt, quos proximo anno unam legionem furto nobis aggressos clamore debellastis.* x. AENEID. v. 731.

Seque viro vir
Contulit, haud furto melior,
sed sortibus armis.

XI. AENEID. 515.

Furta paro belli convexo in tramine silvae.

Claudian. v. Conf. Honorii 430.

*Et Diomedes tantum praeclearior ausis,
Quantum lux tenebris, manifestaque proelia furtis.*

Hinc *furtiva* victoria, quae dolo paratur, Justin. XI. c. 6. *Furtivae victoriae convenire occulta consilia.* Vellej. II. c. 31. *Orbem classibus jam, non furtivis expeditionibus, piratae terrerent.* Sic Graeci. *Plutarchus Alexandro* f. 683. Οὐ κλέπτω τὴν νίκην. *Arrian.* *Alexandro* l. III. f. 176. Λίσχρον εἶναι, κλέψαι τὴν νίκην. *Stenelus* apud *Philostratum Heroic.* f. 674. *damnabat cavum equum.* Οὐ τευχόμαχίαν τὸ εἶναι φέρον, ἀλλὰ κλοπὴν τῆς μάχης. TENN. Vide etiam *Keuchenium.*

interius scutatos, ¹²² in remotissimo equites, ne
 frmitu ¹²³ equorum cogitata proderentur: Quies-
 cere omnes silentio servato in horam tertiam dici
¹²⁴ jubet. Quum deinde Pompejani securi
¹²⁵ curvatique a pabulo de reditu cogitarent, &
 ii

a Vulgo SERVATIQUE.

¹²² *In remotissimo*] Alibi no-
 ster *in remoto, in abdito, in oc-
 culto, in proximo.* & similia. Sed
 hic Medicei *inde in remotissimo.*
 Leidens[is] *prini in remotissimos.* in
 Leiden[si] sec. spatium relictum e-
 rat ante *ad in.* Cantabrig. tert.
 & Vaticanus *in remotissimis*: at
 duo alii Cantabrigienses *inde re-
 motissimos e.* Non male. Nam
 non modo post eos, sed longe ab
 iis remoti stare debebant. Im-
 mo, quia praecessit in *primapar-
 te*, dicere potius debuisset videtur
in remotissima, si vulgaris sana sit
 lectio. Nil tamen temere mutō.
 nam & haec generis variatio an-
 tiam mutationi potuit praebere.
 OUD.

¹²³ *Equorum*] Tres Cantabri-
 genses, ambo Medicei, Gudianus,
 Leidens[is] pr. & Vossian. *co-
 rum.* Quod vehementer mihi ar-
 ridet. Tam qui insidetur, quam
 qui insidet, optini scriptores
equitem dixere. Consule Broukh.
 ad Propert. l. iv. 3. 38.

*Quot sine aqua Parthus millia
 currat eques,*

OUD. Tutius est retinere *equo-
 rum.* Vide Burn. ad Virg. l. 111.
 Georg. 117. Locis illis ubi
*homines equitesque, viri equites-
 que* junguntur, intelliguntur *pe-
 dites equitesque*: ut Caes. l. 11.
 B. Civ. c. 39. Flor. l. 11. c. 6.
 § 14. ubi vide Comm. item Gron-
 nov ad Liv. l. XXI. c. 27. Petron.
 de B. Civ. vf. 194.

— *pariter turmaeque viri-
 que.*

i. e. equites peditesque. Minus
 bene explicat Ill. Buberius per
 turmas virorum. Sic in Xenoph.
 p. 19. editur *ἰππῶν τε καὶ ἀνδρῶν.*
 IDEM *Cur. post.*

¹²⁴ *Jubet*] Sic constanter MSS.
 Malim tamen *jubent*, & ad O-
 gravium, ac Tarquitiū referre,
 qui generale Sertorii jussū de
 insidiis tendendis strenue faciunt,
 abscondunt copias, dicto ordine
 ponunt. & quiescere omnes ju-
 bent. Statim Petrensis *demum.*
 OUD.

¹²⁵ *Servatique pabulo de redi-
 tu cogitarent*] Quot capita, tot
 sententiae. aliis placet *securi sa-
 turisque pabulo*; aliis *securi cne-
 ratique pabulo*: rursum aliis,
securi serenatique cum pabulo.
 de quibus omnibus eruditionum
 esto judicium. Interim paulo
 post pro eo, quod vulgatur, *per-
 secuti caeduntur*; vide, reponen-
 dum ne sit *persecuti caedunt.*
 STEW. Laborare lectionem vidit
 Siewechius, recensens aliorum,
*Securi saturisque pabulo. Securi
 serenatique cum pabulo.* nugae.
 4. Reg. 2. Hill. Voss. & Gron.
Securi curatique pabulo. TENN.
 Tennulius ita agit, quasi placeret
curatique: quod quidem proprium
 rei militari verbum est, sed lo-
 cum hic non habet. *Curabant*
 corpus ante proelium vel expedi-
 tionem. Veget. l. III. c. 11.
*Veteribus mos fuit, parco cibo
 curatos milites ad certamen edu-
 cere, ut audaciores sumta esca
 redderet.* Sic lege e MSS. Scri-
 verii, & 4. Leidd. quos consu-
 luit, aliisque. Vulgo *v. seculis
 & citatores.* Livius l. III. c.
 2.

ii quoque, qui in statione fuerant, quiete invitati ad pabulum colligendum dilaberentur, emissi primum Hispani, velocitate ¹²⁶ gentili in ¹²⁷ palantes effunduntur, ¹²⁸ & convulnerant, ¹²⁹ confunduntque nihil tale expectantes: prius deinde, quam resisti his ¹³⁰ inciperet, scutati erumpunt e saltu, & redeunt in ordinem consternunt, vertuntque: fugientibus equites inmissi toto eos ^a spa-

^a Vulgo EO.

2. XXVIII. c. 14. *Ut ante lucem viri equique curati & pransi essent.* Nihilominus septem mei quoque *Curatique.* Gronovius in Epist. ad Keuchen. coniecit *gravatique*, vel *satiatique*. Verum cum Cl. Wasse in litteris suis *farcinatique*, quae vox apud Plautum in Poenulo Ac. 5. sc. 2. 19. occurrit, coniecisset, succurrit mihi, veram auctoris manum esse *curvatique* prae farcinis scilicet; *curvati pabulo* sunt ergo onerati, ut l. III. c. 17. §. 7. & dorso saccos frumentarios, seu pabulatorios ferentes, adeoque defensionem sui inepti & inparati. Nequaquam ramen spernenda est amici cujusdam mei conjectura *curatoque pabulo* i. e. collecto, & bene in farcinis jam recondito. *Curare* enim verbum rei cibariae proprium est. OUD.

¹²⁶ *Gentili*] Inepte Medic. pr. *gracili*. Passim Hispani, ut veloces laudantur. OUD.

¹²⁷ *Palantes effunduntur, & convulnerant*] Prius ab editione Rom. est; posterius a conjectura. referebant enim omnes, *in planis effunduntur, & cum vulnerant*, &c. Non placet etiam illud, quod praecessit, *securi servatique pabulo*, pro *f. oneratique p.* Videant cruditi. Mon. *Palantes.* Ita Modius, quem vide. SCRIV. *Palantes* optime correxit Modius, & MSS. consentiunt. Error natus a veteri scribendi more *pa-*

lantis, quod servavit Leidens. pr. & Hitorpii margo. unde in Mediceis *palantis*. *Palantium caedes* apud Livium, Justinum, & alios crebro. OUD.

¹²⁸ *Et convulnerant, confunduntque*] *Et cum v.* Hillensb. cum vulgatis ante Modium. Hillensb. & *vulnerantur, effundunturque.* Vatican. Medic. sec. & Leid. sec. & *vulnerantur confundunturque.* Medic. prim. rectius sine *ta* & *vulnerantur, confunduntque.* Res eodem redit, cum *expectantes*, qui nunc Accusativus est, modo fiat Nominativus, cum *vulnerantur* Ed. Paris. OUD.

¹²⁹ *Confunduntque*] Voss. *confodiuntque.* TENN. Et Gudianus solemnem permutationem. Hic male, consternant eos, & conturbant; quare statim subdit *redeunt in ordinem.* OUD.

¹³⁰ *Inciperet*] Medic. pr. *inciperetur.* Mox *redeunt*que uterque Mediceus. Tum in ordinem, Gudianus, qui & *consternant* cum Leidensi pr. Hillensb. & Cantabrig. Bib. Pub. Placet magis vulgatum; caedunt scilicet partim, partim in fugam vertunt. Dein *redibant.* Medicei, & Leid. sec. Cantabrigienses vero, Leidens. pr. Vossianus, & Edd. Paris. Wechlii, ac Stewechii *residebatur.* uti apud Terent. Hec. 1. 2. 97. *ad hos rediebat hereditas.*

spatio, quo redibatur in castra, persecuti ¹³¹ caedunt ^a: curatum quoque, ne quis effugeret. Nam reliqui ¹³² ducenti & quinquaginta equites ¹³³ praemissi facile per compendia itinerum effusis habenis, antequam ad castra Pompeji perveniretur, conversi, occurrerunt eis, qui primi fugerant. ¹³⁴ Ad cuius rei sensum Pompejo ¹³⁵ emittente ^b legionem cum D. ^c ¹³⁶ Laelio in praesidium suorum,

^a Vulgo CAEDUNTUR. ^b Vulgo INMITTENTE. ^c Vulgo abest D.

Sed alii ibi rediit legunt, & redibat. OUD.

¹³¹ Caeduntur] Stewechius. 4. Reg. Voff. 3. Hill. caedunt. TENN. Mei quoque omnes, & Ed. Paris. caedunt: quod flagitat ipse sensus. Depravatum est ab editoribus, quia non inveniebant casum verbi: atqui pro eo Cantabrigienses tres, Gudianus, & Leidensis primus optime eos; nisi pro fugientibus malis fugientes cum Hillensberg. MSco. Ego praetulit eos. § elapsum est propter seq. spatio. OUD.

¹³² Ducenti & quinquaginta] 2. Reg. Voff. 3. Hill. ccd, & 2. Reg. alii, & Voff. in Marg dcc. TENN. dcc. quoque in Mediceis. Leidensis pr. ccd. Palatin 11. m. Hittorp. Margo. MD. Deficiente historia numerus affirmari pro certo nequit. Omnes equites duo milia fuisse, supra ait auctor nam reliqui deest in Leidensi sec OUD.

¹³³ Praemissi] Non bene Cantabr. tert. & Hillensb. cum Edd. qdd. emissi. Dein pervenirent Medicei, & Leidens. sec. Item ad castrum Medic. sec. Mox pervenirent Vatican. primum Petrens. Leid. sec. & Voff. male. OUD.

¹³⁴ Ad cuius rei sensum] h. e. postquam hoc sensit. Just. xxiii. c. 3. Concurrentibus ad opinionem

novae urbis pestoribus. Seneca VI. benef. c. 31. Aliis ajebat; non laturos nuntium belli, & ad primam adventus famam terga versuros. Suetonius Calig. c. 6. Ad primam famam valetudinis. Florus 11. 6. Ad auditum sociae civitatis obsidium. 111 c. 9. Ad rei famam veneno fata praecepit. c. 10. Qualis erat ad nuntium TENN.

¹³⁵ Immittente] Uterque Leidensis. Medic. antiquior, Petrens. cum Gudiano, alio Cantabr. Hillensberg. & Ed. Paris. emittente. verius. Recte supra immitti fugientibus equites & crebro; hoc vero loco melius convenit emittere scilicet e castris, ut §. 33. prima luce emisit equites in stationes hostium. Vido omnino, quae dixi ad Lucanum l. VII. 524. Immittit subitum, non motis cornibus, azmen. OUD.

¹³⁶ Laelio] 3. Reg. Voff. 3. Hill. D. Laelio. TENN. Cantabr. tert. C. Laelio. Medic. recentior Druso Laelio. Sed Mediceus alter, uterque Leidensis, Gudianus. Petrens. & Palatin. cum Ed. Paris. verissime D. i. e. Decimo Laelio. J. Obsequens c. 119. D. Laelius (vulgo inaepe erat Didius) Legatus Pompeji adversus Sertorium inter pabulatores occisus. Confer Pigh. Annal. T. 111. p. 250. OUD.

rum, subducti in dextrum latus ¹³⁷ velut cesserunt equites: deinde, & quum ita legionem hanc a tergo infestarent, quum jam etiam a fronte, qui pabulatores persecuti erant, incurfarent, sic legio quoque inter duas acies hostium cum legato suo elisa est: ad cujus praesidium Pompejo totum educente exercitum, Sertorius quoque e collibus suos instructos ostendit, ¹³⁸ effecitque, ne ¹³⁹ Pompejo expediret. Ita praeter duplex damnum, eadem sollertia inlatum, spectatorem quoque eum cladis suorum continuit. Hoc primum proelium inter Sertorium & Pompejum fuit: decem millia hominum de Pompeji exercitu amissa, & omnia impedimenta, Livius auctor est.

XXXII. Pompejus, in Hispania, dispositis ante, qui ex occulto adgrederentur, simulato metu deduxit instantem hostem in loca ¹⁴⁰ infesta:

a Vulgo deest a.

¹³⁷ *Velut*] Leid. sec. *velite* Palatin. *velut fugientes*, bene, ni fallor. *cederent* Medic. pr. Mox *legionem hanc quoque tergo* Palatin. Gud. & Voss. Sed melius duo Cantabrig. & Leid. sec. *hanc a tergo*, ut loquuntur cum nostro ceteri omnes sexcenties, ac singulis fere paginis. V. Heins. ad Fast. Ovid. I. 92. Flor. I. III. II. IV. 2. Sallust. c. 92. Supra I. I. v. 10, II. 8. III. 9. 6. & ubique. Adde ad I. III. 9. Mox *cum jam etiam* a Petrensi absunt, *cum jam quoque* Palat. *cum jam* & Medicei, Voss. & Leid. sec. *etiam a fronte* deest in Leid. primo. & *ab fr.* Medic. pr. scabri quid inest in vulgatis, sine ope antiquioris codicis pro certo non adfirmandum. OUD.

¹³⁸ *Effecitque*] 3. Hill. Voss. *effecit quoque*. Gujetus putat,

aliquid deesse. OUD.

¹³⁹ *Pompejo expediret*] Scilicet eduxisse exercitum. Cum Gujeto tamen quid excidisse putato. Mediceus pr. *Pompejus*: Medic. sec. *expedirent*. Non male Petrensis, probante etiam Clar. Wasse, *ne Pompejo egredi expediret*; quod tamen in textum ex unico codice admittere non ausus fui. Propius vero ejusdem est conjectura *P. id expediret*. Quid si *P. ea expedirent* e Mediceo Cod. Mox *itaque* Medic. sec. & Leid. sec. Sed vide ad I. I. 3. 5. *bellum pro proelio* Petrensis; quod ei sollempne est. Numerum occisorum auget Medic. pr. *x. m. & secenta*. In Medic. sec. *hominum* abest, in Leidensi pr. non reperitur est. OUD.

¹⁴⁰ *Infesta*] Gudianus *incesa*.

fa^a: deinde ubi res ¹⁴¹ poposcit ^b, ¹⁴² conversus ^c & in fronte & ¹⁴³ utrisque lateribus ad internecionem cecidit, capto etiam duce eorum ¹⁴⁴ Perperna ^d.

XXXIII. Idem adversus Mithridatem, in Armenia, numero & genere equitum ¹⁴⁵ praevalentem, tria millia levis armaturae, & quingentos equites nocte in valle sub virgultis, quae inter bina

a Vulgo INFESTA. b Vulgo POPOSCERUNT. c Vulgo CONVERSOS. d Vulgo PERPENNA.

fa. Leidens. pr. & Palatin. infesta. Eleganter si quid video; a dispositis scilicet ante insidiatoribus, qui ab insidendo loca dicti sunt. ut cuius notum. Participium hoc Floro, Tacito, Statio, aliisque usurpatum est. OUD.

¹⁴¹ Poposcerunt] 4. Reg. 1. Hill. Voff. poposcit. TENN. Mei omnes poposcit praeter Hillensb. cum Ed. Paris. poposcunt; quod idcirco reposui. Gudian. repoposcit. poscebat Sanutus. OUD.

¹⁴² Conversos] Voff. conversus. 4. Reg. 3. Hill. conversis. TENN. Mei itidem omnes conversis: unde sine dubio cum Vossiano Cod. rescribendum conversus. neque aliter Sanutus. Pompejus, qui fugere se simularat, convertit se, simulac hostes in loca deduxerat infesta; non autem conversi sunt hostes. Hinc ipse a fronte. & insidiatores a lateribus hostem adorti ceciderunt. Vide Ex. seq. OUD.

¹⁴³ Utriusque lateribus] Negligentia operarum error natus, scribendum, & utrisque lateribus. Simile & illud eodem hoc capite, exemplo 38. tanquam Ilerdam repetiturum, pro repetiturus. Item exemplo eodem inordinatus est adortus: pro quo illi edidere inordinatus. Non absimile suspicor illud, quod sequitur ejusdem Ilerdam capitis exem-

plo 42. a tergo ingressus itinere, oppressit sudisque: pro quo substituere possis, a tergo aggressus, in itinere oppressit sudisque. Imo & in ultimo hujus capitis strategemate, quod minus sincera existimem, auctoris nostri verba sic legerim, varioque flexu eluderent hostem. deinde ut primum sensit, minus agiler adversam partem moveri, progressus, praestantissimos facile superavit. Item lib. 11. cap. 6. exemplo 5. repone, infecutus, pro infectos. & lib. 111. cap. 10. exemp. 1. eruptione pro irruptione. STEW. Ut Stewechius dicitur, ita unus Reg. tantum ut utriusque offert. TENN. Utrisque in meis omnibus, ac Edd. reperitur. quid autem ineptiat Keuchenius, nescio, norans: scribe utriusque l. notante Stewechio. Res plane contrario se habet modo. Medicei in utrisque l. Leid. sec. ex utrisque l. Dein rursus internecionem & internecionem ac interemptionem MSS. & Edd. quidam. OUD.

¹⁴⁴ Perperna] Hillensb. Vossian. alique Perperna, ut debet. Consule Cl. Dukerum ad Flor. l. 11 c. 20. OUD.

¹⁴⁵ Praevalentem] Palatin. Petrens. & Leidens. pr. praevalente. Mox in statione MSS. sex, & Ed. Paris.

na castra erant, disposuit: prima deinde luce in stationem hostium emisit equites ita ¹⁴⁶ formatos ^a, ut, ¹⁴⁷ quum universus cum exercitu hostium equitatus proelium inisset, fervatis ordinibus, paullatim cederent, donec spatium darent confurgendi a tergo ob hoc dispositis. Quod postquam ex sententia contigit, conversis, qui terga dedisse videbantur, medium hostem trepidantem cecidit; ipsos etiam equos, pedite cominus accedente, confodit: eoque proelio fiduciam regi, quam in ¹⁴⁸ equestribus copiis habebat, detraxit.

XXXIV. ¹⁴⁹ Crassus ^b, bello fugitivorum, ¹⁵⁰ apud Cathenam bina castra cominus cum hostium

^a Vulgo FIRMATOS. ^b Vulgo M. CRASSUS.

¹⁴⁶ *Firmatos*] Petrensis vere *formatos*, atque ita e conjectura recte jam emendavit Cel. Burmann ad Vell. l. II. c. 110. ubi insuper videndus Vossius, ac Schefferus ad Justin. l. II. c. 11. *Ita suos firmaverat, ut ire se parato ad moriendum animo scirent.* ubi MS. D'Orvillii mei *formaverat*: ut conjecerat Schefferus. Liv. l. XLIV. c. 1. *ad militarem disciplinam formatus miles.* Adde Graevium ad Justin. l. XX. c. 4. OUD.

¹⁴⁷ *Quum universus*] Deest cum in Mediceis. *Universos* Medic. sec. *universis* Palat. *Cum exercitu* non agnoscit Leid. sec. *cum equitatu* tert. Cantabr. Tum *inisset* nonnulli, *commississet* Petrenf. Vide ad Praefat. hujus libri. loco *is paulatim* in Palatin. *proelium.* Dein Leid. pr. *contingit.* pro *conv.* Petrenf. *diversis.* pro *equos* Palat. *equites.* & in Ox Leidens. pr. *confudit.* OUD.

¹⁴⁸ *Equestribus*] *Alias campestribus.* SCRIV. *Campestribus* est in Ed. Paris. & Marg. Hittorp.

ac Wechelii, habentque ex meis MSS. quatuor recentiores. *Campestres cotiae* ideo dicerentur equites, quia eorum nullus usus, nisi in campis, & planis locis; Non placent tamen. Cantabr. tertius *quod in campestribus copiis habebat*; sic loci subaudiretur: Dein non male Mediceus prim. *subtraxit.* OUD.

¹⁴⁹ *M. Crassus*] *M. Licinius Crassus.* Vide hujus libri cap. 4. ex 7. ubi eadem historia repetitur. SCRIV. A Scriverio hic, ut supra, additum est praenomen: In nullo MSO, nec edito reperias ante illum. OUD.

¹⁵⁰ *Apud Cathenam*] *Apud Cantennam* alij. forte, *apud Catanam.* Plurarchus videtur dicere in Rhegii peninsula factum. Mon. *Alias Catanam & Cantennam.* Triplex haec lectio reperitur in diversis codicibus membranaceis. At vero capite praecedenti, exemp. 7. ubi exstat ejusdem historiae repetitio, varie legitur *apud Calamarcum, Calamarium, Calamatrum, Calamatum;*

Itium castris vallavit: 15^a nocte deinde commutatis

tium, Calaryatum, & Camalatum. Sequentia hujus exempli produnt manifeste, montis nomen esse, *in radicibus praedicti montis confluit.* Superiore capite etiam *montis* meminit, sed non *praedicti*. Philippo Cluverio certum est *Calamarcum*, & *Cathenam*, unum & idem esse debere unius ejusdemque montis nomen, & caeter, verum genuinumque nomen fuisse, CALAMATIUS MONS. Unde, postea factum vulgare *Calmaris*, & mox *Calpatio*, ac tandem *Capacio*; unde nunc etiam oppidi antiqui in eo siti ruinas appellatio manet *Capachio Vecchio* id est *Calamartum vetus*. SCRIV. 2 Reg. Voss. *Cantennam*. I. Hill. *Catennam*. tortius Reg. *Cantennam*. Modius *Catanam*. TENN. Perperam Modius *Catanam* conjicit. Ille enim in Sicilia est; cum res gesta fuerit in Italia. Vide supra. plerique mei quoque *Catennam*, vel *Cantennam*, vel *Catenam*. unus & alter *Cathenam*; uti & *Cathanam*. OUD.

15^a Noctē deinde commutatis copiis, manente praetorio in majoribus castris, ut fallerentur hostes, ipse omnes copias eduxit.] Ita postrema Colonienfis editio, ut prima fronte videtur, omnino absque suspitione mendii. nihilominus tamen, ut locum diligentius examinarem, militaris disciplina in causa fuit. M. Crassus a Romano populo imperator missus contra Spartacum, legatum habuit L. Quintium: illum majoribus castris, in quibus praetorium erat, infedisse certum est; minoribus vero legatum. nunc ut de nocte copias illi commutarent, relicto, ut ait, in castris majoribus praetorio; habuerit hoc speciem aliquam, & occasionem fallendi hostis, ut qui majores copias illi vallo opposue-

rit, unde majorem hostium impetum metuebat. Sed quid nunc illo faciamus, quod ipsum Crassum omnes copias eduxisse subdidit; an hoc ex diversis castris, fieri potuit? nunquam hodie credam. Etenim commutatas copias fuisse falsum est. indicat editio Parisiensis, in qua non *commutatis copiis*, verum *communitis copiis*, verum *communitis copiis*. Valeat *commutare* idem, quod *cogere*, in una castra colligere. Festus: *Agasones equos agentes; id est, minantes.* Idem; *Agere modo significat ante se pellere, id est minare; modo significat iurgari.* Apul. 9. *Milefiarum.* Nam senex claudus, cui nostra tutela permisa fuerat, universa noxia jumenta, id hora jam possidente, ad locum proximum bibendicantusa gregatim prominabat. Idem lib. vii. lili, inquit, *vinarios tres ferentes, & gregatim pecus comminantes.* Haec illa sunt; quibus conjecturam nostram stabiliendam ratus sum: nam quod a Livio hujus belli scriptore, aut a Plutarcho in M. Crasso opem exspectabam, frustra erat. STEW. Alias *communitis*: Stewech. *comminatis*. Ego *combinatis*. MSS. *communicatis*. SCRIV. Nec *comminare*, nec *combinare* verba sunt Frontino vel Livio, ex quo haec auctor se excerptisse testatur, digna. *Combinatis* tamen probat Keuchenius, & citat Cluver. Ital. Ant. 1276. *Communitis* habent Edd. VV. & Leidenf. prae Hillensberg. *Comminatis* MS. Scriverii. *Communicatis* Medicus sec. Petrensis. & Leidenf. sec. Nihil videtur esse mutandum, & ita hic locus esse accipiendus, ut copias ex majoribus castris traduxerit in minora, adeoque mutaverit castris; ita tamen, ut praetorium manserit in-

tis copiis, manente praetorio in majoribus castris, ut fallerentur hostes, ipse omnes copias eduxit; & in radicibus praedicti montis constituit: divisoque equitatu, praecepit ¹⁵² L. Quintio, partem Spartaco objiceret, pugnaque eum frustraretur; parte alia Gallos Germanosque ex factione Casti & ¹⁵³ Gannici eliceret ad pugnam, & ¹⁵⁴ pugna simulata deduceret, ubi ipse aciem instruxerat ^a. Quos quum barbari infecuti essent, equitate recedente in cornua, subito acies Romana adaperata cum clamore ¹⁵⁵ procurrit ^b. ¹⁵⁶ Triginta quin-

^a Vulgo INSTRUXERIT.

^b Vulgo CUCURRIT vel CONCURRIT.

majoribus castris, quasi ipse dux illic adhuc adesset; dum tamen ipse cum suis copiis in minora castra concessisset: unde dein suas & legati copias eduxit, nihil minus hostibus expectantibus, quam tantas copias ex minoribus castris. Haec si non placent, *conjunctis, vel communicatis* scripserim. OUD.

¹⁵² L. Quintio] Sive, ut in vetustis est monumentis, *Quintio*. Corrige hinc Plutarchum p. 549. ubi male vocatur *Kainto*. Medic. pr. *Lelio Quintio*. OUDEND.

¹⁵³ Gannici] Repone ex Plutarcho *Gannicii*. MOD. Sed tu, lector. vide ad loc. praec. Diserte MSS. hic exhibent *Gannici*. OUD.

¹⁵⁴ Pugna simulata] Mordicus hoc retinet MSS. nisi quod in Vossiano fec. desint *& pugna*, & in Palat. ordine inverso scribatur *simulata pugna*. Nisi tamen me omnia fallunt, Agitare loci sensus videtur, *& fuga simulata*. supra Ex. 1. *Simulata fuga temere hostes infecutus eo perduxit, ubi occultos habebat milites*. Ex. 8. *Lacessitisque barba-*

ris simulata fuga regredi. Ex. 37. *Qui ubi simulata fuga hostem effuse sequentem ultra locum insidiarum perduxere, coorta a latere acie*. l. III. 10. 5. *Ad eliciendos hostes progressus, simulata fuga persequentes oppidanos longius cedendo protraxit, & saepissime: neque aliter ceteri scriptores*. Paullo ante *alliceret* Cantabr. tert. Mox jubentibus MSS. duodecim, *reposui instruxerat*. Scriv. unus *induxerit*. OUD.

¹⁵⁵ Concurrit] 4 Reg. 1. Hiltensb. Voss. *procurrit*. TENN. *Concurrit* in ultima editione primus reposuit Scriverius. Antea erat *cucurrit*; quod servant nonnulli ex meis. Unus tantum Petrensis *concurrit*. Sed Leidens. pr. Cantabr. tert. Palatin. & Medicus antiquior cum Gudiano, & Scriveriano *procurrit*. vere, nisi mavis *procucurrit*; unde omissione praepositionis videruntur *cucurrit*. *Procurrere* verbum proprium in prima congressione saepissime cum aliis adhibet noster. hoc autem loco esse reponendam, docet vox *adaperata*. Ut alibi, sic etiam apud Luca-

quinque millia armatorum eo proelio interfecta cum ipsis ducibus Livius ¹⁵⁷ tradit ^a, receptas quinque Romanas aquilas, signa sex & viginti, multa spolia, inter quae quinque fasces cum securibus.

XXXV. ¹⁵⁸ C. Cassius in Syria adversus Parthos du-

^a Vulgo TRADIDIT.

num hoc fuerat corruptum l. vii. 385.

*Ergo utrimque pari procur-
runt agmina motu.*

Vide, quae eo loco post alios congesi. Hoc autem ni verum esset, mallem prae vulgato tamen *confergit*. OUD.

156 *Triginta quinque millia* &c.] Non licuit nobis esse tam beatiss; ut a Livio scriptam hanc historiam legeremus; quippe cum multis aliis illius auctoris scriptis, haec quoque injuria temporum interit. Igitur epitomen illius libri xcvii. audiamus. *M. Crassus*, inquit, *praetor primum cum parte fugitivorum; quae ex Gallis Germanisque constabat, feliciter pugnavit; caesis inimicorum xxxv. millibus, & duce eorum Granico. Cum Spartaco deinde bellavit, caesis cum ipso millibus xl.* Locum expendant, quibus plus otii est. Dissentiunt enim hi Scriptores de caesorum numero. neque ea tantum varietas hoc loco consideranda; sed & quae de nominibus ducum est, seu praefectorum militarium. Frontinus noster l. ii. c. 4. Ex. vii. *Gaminocum* appellavit, vel, ut in aliis est, *Tannonicum*, quem hoc capite *Gannicum* nominat: eundem alii *Cannitium* vocandum censent, idque ex Plutarchi Crasso; in quo non leviter errant. Plutarchus enim *Cannitium* istum Crassi, non Gallorum, aut Spartaci, partes secutum in-

dicat. De bello hoc Spartacio consulendi, praeter Plutarchum, & Livium, Appianus, Eutropius, Florus l. iii. c. 20. Orosius lib. v. c. 24. STEW. Errat Stewecheius. Clare Plutarchus ait, *Cannitium* cum Casto in Spartaci fuisse partibus, sed propter aliquam dissensionem in aliis egisse castris: unde fit, ut auctor mentionem quoque faciat duorum hostilium castrorum. Cum autem haec res accidisse videatur ad stagnum Lucanum, & montes Petrelinos, non male, ut in corrupto loco, nam vere non dixerim, coniecit aliquando Scriverius supra in *radicibus Petelinæ montis*. Hic autem in MSS. duobus est xxxii. m. OUD.

157 *Tradidit*] Melius tres *Cantabrigienses*, uterque *Leidentis*, *Medicei*, *Palatin*. Vossian. cum Edd. Paris. & Wech. *tradit*. dein *receptasque Palatin*. & pro *multa spolia* *Medic. pr. militum spolia*. *Medic. sec. milia spoliatorum cecidit*. OUD.

158 *C. Cassius*] Praenomen abest a *Mediceis*, & *Leid. sec.* Max *Medic. pr. confragosa loco*; tum *deinde* *Medic. sec. Voss.* *Cantabr. tert. qui & habet paratas inf.* Denique recte *Mediceus* antiquior *produxit*. sed v. Ex. i. Ilijus Cap. Ceterum melius auctor dixisset; *peditem* a Cassio fuisse occulatum a lateribus; quam *a tergo*, licet a tergo deum confurgere potuerint. Confer Dionem l. xl. p. 134. a'iosque auctores citatos ad Justin:

ducens aciem, equitem ostendit a fronte, quum ab tergo peditem in confragoso loco occultasset; dein, cedente equitatu, & per nota se recipiente, in praeeparatas insidias perduxit exercitum Parthorum, & cecidit.

XXXVI. Ventidius, Parthos & Labienum a lacres successibus victoriarum, dum suos ipse per simulationem metus ¹⁵⁹ continet, evocavit, & in loca iniqua deductos, adgressus per obreptionem, adeo debellavit, ut, ¹⁶⁰ destituto ^a Labieno, provincia excederent Parthi.

XXXVII. Idem adversus ¹⁶¹ Pharnastanis Parthos,

* DESTITUTI vulgo.

l. XLVII. c. 4. OUD.

¹⁵⁹ *Continet*] Palatin. Medicei, Petrensis, & Leidens. sec. *contineret. dein objectionem* Palat. *obreptionem* Medic. sec. *obreptionem* Leid. sec.

¹⁶⁰ *Destituti Labieno*] Voss. *destituta, Labieno provincia.* Sed unus Reg. unus Hill. & Gronov. *destituta, h. e. Destituentes Labienum, ducem cum adversus Romanos sequi recusantes.* TENN. cap. 4. §. 9. *hostes se ducis morte destitutos credentes.* Vulgo autem hic contra historiae veritatem edebatur *destituti.* in Leid. *pr. destinatus.* Optime Medicei, Cantabrig. tertius, Vaticanus, & Leidens. sec. *destituta.* uti etiam correxit Ill. Schelius ad Hygin. p. 142. quod tamen ita non capiendum est; quasi sedata mente eum destituerint, ac recusaverint sequi eum ducem. Confusius haec acta sunt. Quippe reliquis historicis consentiens auctor intelligit primam Ventidii contra Parthos victoriam, qui victi sunt, antequam se Labieno junxerant, & terga dantes *επὶ πρὸς τὸν Λαβιένου, ἀλλ' ἐς Κιλικίαν ἐφυγον,* atque adeo destituto Labieno provincia ex-

cesserunt. Hinc postea Labienum, dein Pharnapaten, & tandem Pacorum vicit. Consule praeter multos alios Dionem l. XLVIII. p. 331. Mox *decederent* Medicei. OUD.

¹⁶¹ *Pharnastanis Parthos*] Mediceus uterque *Pharnacem & Parthos.* Palatin. *Pharrastanis P.* Leidens. sec. *Pharnaflanem Parthum,* & mox illi pro illis. vide variantes infra quoque. Nullum autem ego vidi auctorem, qui in hoc Parthico bello per Ventidium gesto *Pharnaastanis* meminerit; quare nomen hoc corruptum opinor, & tam hic, quam infra reponendum *Pharnapaten.* Hunc enim secundo proelio vicit, & interfecit Ventidius, ut testantur Dio ibidem, Plutarch. in Antonio p. 930. & Appian. Alex. B. Parth. p. 268. ubi pro *Φαρναστάνη* vitiose legitur *Φαρνάτιν,* nisi in hoc nomine tanto opere dissensisse auctores statuamus. Arridet vehementer etiam Leid. MS. lectio *Parthum* atque *illi.* OUD. MSS. tis proxime accedit *Barzapharnes* vel *Barzapharmanes* Josephi l. XIV. Antiq. c. 13. Zonarae; aliorumque. *Barzapharnis &*
MOX

thos, quum ipse exiguum numerum militum haberet, illis autem fiduciam ex multitudine videret increfcere, ad latus castrorum octodecim cohortes in obscura valle posuit, equitatu post terga ¹⁶² peditum ^a collocato. Tum paucos admodum milites in hostem misit, qui ubi simulata fuga hostem effuse sequentem, ultra locum insidiarum ¹⁶³ perduxere, coorta a latere ¹⁶⁴ acies ^b, praecipitatis in fugam Parthis, in his Pharnastanen interfecit.

XXXVIII. ¹⁶⁵ C. Caesar, suis & ¹⁶⁶ Afranii ^c
ca-

^a Vulgo MILITUM. ^b Vulgo ACIE, P. I. F. HIS. ^c Vulgo AFRANIANIS.

mox *Barzapharnem* legit quoque Freinsh. in Suppl. ad Liv. Ep. CXXVII. §. 43. Appiani *Φαρνάριον* *Φαρναστάνην* mecum corrigi Cl. Fabricius ad Dion. L. XLVIII. c. 41. IDEM *Cur. post.*

¹⁶² *Terga militum*] Sic I. quanquam 4. Reg. 2. Hill. & Voss. *peditum* offerant. Nam miles opponebatur equiti, ut in nostra quoque lingua. Sallust. *Catilin.* c. 59. *Remotis omnium equis, quo militibus exaequato omnium periculo animus amplior esset, ipse pedes exercitum pro loco atque copiis instruit.* Liv. I. 36. *Decretum ut novorum militum tria millia duceret, & trecentos equites.* Caesar 3. belli civilis. *Cum ipsi numero militum & equitum praestarent.* Sulpicius Severus I. II. *Histor. sacrae. Ita Eupator cum centum militum & equitum viginti millibus subsidio venit.* Ita Gerardus Vossius (qui dum vixit, Charitibus semper litavit) correxit, pro *centum millibus*. TENN. *Corrupte Hillensb. equitatu militum post terga montium c.* Ceteri MSS. omnes, & ora Wechel. ac Hirt. *post t. peditum rectius.* pravo enim iudicio Ten-

nulius *nulites* hic praefert, quia subdit auctor statim *milites in hostem misit.* *Militem* alias opponi *equiti* monuimus c. 3. §. 14. *equites praetendere militibus: ubi vulgo peditibus.* OUD.

¹⁶³ *Perduxere*] Medicei *perduxerunt.* Hillensb. & Edd. Paris. ac Wechel. *perduxit.* dein *cohortem ab* vel *a l.* Medicei; Cantabr. tert. *coortis a.* Pro *acis* Petrensis *acies.* Mox *praecipitata* Medicei, *praecipitatos* Leid. sec. Tum *in fugam in his,* vel *iis* Vaticanus, Gudianus, & Medicei. Petrenf. *in f. Parthis in his.* Leidenf. sec. *in f. ceciderunt in his.* Sine dubio scilicet e Petrensi, Codice optimo, rescribendum, ut feci, *coorta a l. acies, praecipitatis in fugam Parthis, in his P. int. i. e. inter eos.* OUD.

¹⁶⁴ *Pharnastanem*] Unus Hill. *Pharnastanem.* Voss. *Pharnastanem.* TENN. *Pharnacem* Medicei, *Pharnaaten* Cantabr. tertius; unde saltem per n edidi. OUD.

¹⁶⁵ *C. Caesar*] In Mediceis, & Leid. sec. deest praenomen.

¹⁶⁶ *Africanis*] Omnes MSS. *Afranii.* TENN. Ed. Paris. *Afr*

castris contrarias tenentibus planicies, quum utriusque partis plurimum interesset, colles proximos occupare, idque propter faxorum asperitatem esset difficile, tamquam Ilerdam ¹⁶⁷ repetiturum retro agmen ordinavit, faciente inopia fidem destinationi. Intra brevissimum deinde spatium, exiguo circuitu flexit repente ad montes occupandos. ¹⁶⁸ Quo visu perturbati Afraniani, velut captis castris, & ipsi effuso cursu eosdem montes petiere: quod futurum quum ¹⁶⁹ praedivinasset Caesar, partim peditatu, quem praemisera, partim ab tergo submissis equitibus, inordinatos est adortus.

XXXIX. Antonius, apud Forum Gallorum, quum Pansam Cos. adventare comperisset, insidiis per ¹⁷⁰ silvestria AEmiliae viae dispositis, agmen

fricantis ineptissime. MSS. etiam omnes mei Afranii. cur editores Afraniani ediderint, nescio: quamquam, si in scriptis esset, nequaquam damnarem. Acies Afraniana Caesar. Afraniani statim & ubique ejus milites dicuntur. OUD.

¹⁶⁷ *Repetiturum]* *Repetiturus*, Stewech. ad §. 32. e conjectura, quam egregie confirmant Vaticanus, Petrensis, & Leidensis sec. Vulgatum tamen non mutavi, sed distinctionem modo susculi: nam facile cum *agmine* construi potest. Caesar haec narrat l. 1. B. Civ. c. 69. *Necessarii victus inopia coactos fugere, atque ad Ilerdam reverti &c.* OUD.

¹⁶⁸ *Quo visu]* Unus Reg. & Voss. *quo viso.* TENN. *Viso etiam* Medic. sec. & Cantabr. tert. quum Ed. Wechel. *juxta Palatin.*

¹⁶⁹ *Praedivinasset]* Cantabr. tert. *divinasset.* Leidens. pr. &

Edd. Hittor. Wech. ac Paris. *praedestinasset.* nil muta. Plin. l. XI. c. 10. *praedivinant ventos imbresque.* dein in Mediceo *peditum.* vitiose forsitan ex *petite.* Haec aliter Caesar ibidem. *Inordinatos*, pro quo Stewechius in Ed. Modii invenerat *inordinatus*, MSS. & Edd. mei omnes. OUD.

¹⁷⁰ *Silvestria]* Vel ut Appiano B. Civ. l. III. p. 924 & *palustria.* Mox *confecit* (eodem sc. sensu, cum vulgo notet *interfecit*) Medicei pro *adfecit.* Caes. B. G. II. 23. *Vulneribus confectos Atrebatas in flumen compulerunt, & transire conantes interfecerunt.* adde c. 25, 27. & saepius. Immo noster supra l. II. c. 5. §. 4. *magna vi telorum confecti*, ubi vide. non opus tamen. Liv. 1. 25. *Ut quemque vulnere adfecitum corpus sineret.* Hirtius l. VIII. B. G. c. 23. *Adfecit mortifero vulnere.* OUD.

agmen ejus excepit, fuditque; & ipsum eo vulnere adfecit, quo intra paucos dies exanimaretur.

XL. Juba rex, ¹⁷¹ in Africa, bello civili, Curionis animum simulato regressu inpulit in vanam alacritatem: cujus spei vanitate deceptus Curio, dum tamquam fugientem ¹⁷² Saburam ^a, regium praefectum, persequitur, devenit in patentes campos, ubi Numidarum circumventus equitatu, ¹⁷³ perduto exercitu, cecidit.

XLI. ¹⁷⁴ Melanthus, dux Atheniensium, quum provocatus ¹⁷⁵ a rege hostium Xantho Boeotio, descendisset ad pugnam, ut primum cominus stetit; Inique, inquit, Xanthe, & contra ¹⁷⁶ patetum

^a Vulgo SABORAM.

¹⁷¹ *In Africa, bello civili*] Ita scribo de certissima conjectura, contra omnes libros; in quibus aut *in Africo bello*, aut *Aphricae bello* legitur. MOD. *In Africa*. Ita Medius ex conjectura rescripsit, cum antea esset, *in Africo bello*, aut, *in Africac bello*. SCRIV. MSS. *in Africac*. TENN. *In Africac bello* Leidenf. pr. Palat. Vossian. & Medic. pr. Alter *in Africo bello* cum Edd. VV. *rex Africac* Hillensb. & Leidenf. sec. dein *egressu* Hillensb. & Leid. sec. *regressu* Leid. pr. pro *spei* Leid. pr. *speciei*.

¹⁷² *Saboram*] *Saborosum* Leid. sec. *Saborosam* Medic. recentior. *Saborum* Palat. *Saburram* Petrenfis. Sed Medicus antiquior vere *Saburam*: ut latius dixi ad Lucanum l. IV. 722.

Ut sibi commissi simulator Sabura belli. OUD.

¹⁷³ *Perduto*] Medic. vetustior *predito*: forte *prodito*, foletini

mutatione. quod verbum hic laeci optime Curioni conveniret, qui temeritate sua, & vana frustratus spe prodidit simul morte sua, & sic perdidit exercitum. ADI J. F. Gronov. Observ. I III. c. 29. Heinsf. & Drakenb. ad Silium l. XVI. 621. Bernecc ad Justin. l. XIX. 3. Bentl. ad Horat. Epist. I. 16. 67. aliosque. Restituendum hoc etiam Lactantio Epit. c. 1. e veterissimo Codice. *Stultus judicabitur, qui, dum alterius vitae parcat, suam prodat. vulgo perdit.* OUD.

¹⁷⁴ *Melanthus*] Medicci *Melancus*, vel *Melanchius*. verum Graecis hic homo vocatur *Μελανθης*, vel *Μελανθης*; ut *Ζαβης*; & *Ζαβης*. Confer Calaubon. & Maasvic. ad Polyacn. l. I. c. 19. Strateg. uti etiam Galeum ad Cononis *Sap.* 59. OUD.

¹⁷⁵ *A reg*] Medicci *agreges* scilicet pro *ab rege*.

¹⁷⁶ *Patetum facit*] 3. Reg. 2. Hill. *contra patetum paco*. TENN. Cantabr. tert. c. *pugnam patetis*. patetis etiam male in Leidenf. pr.

ctum facis; adversus solum enim cum altero processisti: quumque admiratus ille, quisnam se comitaretur, respexisset, aversum uno ictu confecit.

XLII. Iphicrates Atheniensis ad Cherronesum, quum sciret, Lacedaemoniorum ducem ¹⁷⁷ Anaxibium exercitum pedestri itinere ducere, firmissimam manum militum eduxit e navibus, & in insidiis collocavit: naves autem ¹⁷⁸ omnium, tamquam onustas milite, palam transnavigare iussit. Ita securos, & nihil ¹⁷⁹ expectantes Lacedaemonios a tergo ¹⁸⁰ adgressus ^a in itinere, oppressit, fuditque.

XLIII. Liburni, quum ¹⁸¹ vadosa loca obsedis-

^a Vulgo INGRESSUS ITINERE.

Gudiano. & Mediceo sec. *ἀδυσίε καὶ νῆα ἀεὶ οὐβήνας ποιεῖ* auctores Graeci, & Sanutus *Inique contra solum cum socio venit*. nec de pace agebatur, sed *ἄνευ πῆσι*. Enim tamen abest quoque ab Leidensi primo, & Perrensi, ac tert. Cantabr. quasi fuisset *contra pactum pacis adversus solum cum al. proc. adversum enim unum Medic. pr. & Leid. sec. adversum enim solum unum Medic. sec.* Dein male etiam Ed. Wech. respexit, & MSS. tres cum Ed. Paris. *adversum* solito errore. OUD.

¹⁷⁷ *Anaxibium*] Medicei, & Leid. pr. male *Anaxabium*, ut jam monitum ad l. i. 4. 7. Hoc Strategema narrat late Xenophon l. iv. p. 543. dein *fortissimam m.* Voss. Sed correctum in margine. V. ad c. 3. §. 3. Idem cum Gudiano pro *militum* habet *equitum. a nav.* Medic. pr. Uterque Medic. ac in *inf.* *τῶ* in abest a Pat. lat. Voss. & Leid. sec. OUD.

¹⁷⁸ *Omnium*] Non placet hoc. Sanutus & Medicei *omnes*. Fue-

rit forsan *naves autem, omni t. o. milite.* OUD.

¹⁷⁹ *Expectantes*] Medicei *dubitantes* cum Sanuto: an *suspicientes*, vel *suspectantes*? Ultimatum verius credo. Hinc natum *Glossema dubitantes.* OUD.

¹⁸⁰ *Ingressus itinere*] *A tergo aggressus, in itinere.* Stewechius. SCRIV. 2. Reg. & Stew. *aggressus.* pro *itinere* Stew. in *it.* Gujetus *iter.* TENN. Verissima est conjectura Stewechii. Male Gujetus conjiciebat *iter.* Non enim Iphicrates *ingressus est iter.* Sed in insidiis mansit, donec Lacedaemonios, qui *ἀμολέτηρον ἐπορεύοντο* teste Xenophonte, a tergo aggredereetur. Consentiant in *τῶ* *aggressus* Medicei, Leidens. sec. & Cantabr. tert. cum Sanuto, qui insuper *in itinere* nobis servavit. Suo more *ab l.* Medic. pr. in loco suo excidit, & cum *gressus* junctum. Insuper locum distinctione juvi. Vulgo *Lacedaemonios, a tergo ingressus itinere o.* OUD.

¹⁸¹ *Vadosa loca*] In Leidensi sec.

diffent, capitibus tantum eminentibus, fidem fecerunt hosti alti maris, ¹⁸² ac triremem, quae eos persequeretur, implicatam vado ceperunt.

XLIV. Alcibiades, dux Atheniensium, in Hellesponto adversus ¹⁸³ Mindarum ^a Lacedaemoniorum ducem, quum amplum exercitum, & plures naves haberet, nocte expositis in ¹⁸⁴ terram quibusdam militum suorum, parte quoque navium post quaedam promontoria occultata, ipse cum paucis profectus, ita ut contemptu sui hostem ¹⁸⁵ invitaret, eundem insequentem fugit, donec in praeparatas insidias ¹⁸⁶ perduceret ^b. ¹⁸⁷ Aversumque

^a Vulgo NUMIDARUM ET L. QUE.

^b Vulgo INDUCERET : AVERSUM-

sec. non comparat *loca*. Adi ad l. i. §. 26. Simile quid de Liburnis vide apud Livium l. x. c. 2. OUD.

¹⁸² *Ac triremem*] Medicei *accerrime*. pro *quae* Leid. sec. *qui*. *persequerentur* Medicei. Unde effingere posses *qua* eos *persequerentur* sc. hostes. ut pro more a generali numero singul. transeat ad pluralem. Dein iidem. Vaticanus. & Leidensis sec. *implicitam*. OUD.

¹⁸³ *Numidarum & Lac.*] Omnes MSS. *Mindarum Lacedaemoniorum d.* TENN. Ex MSS. Italicis hoc ineptum mendum in editione irrepfit; quod tamen miror huc usque vulgatos obsidisse libros. MSS. mei ceteri quoque *Mindarum Lac.* ut reponi etiam jufferat Gronovius, & jam ante H. Vossius, cui hanc verisimam emendationem sublegit, antiquum obtinens Keuchenius, ipsaque ejus verba expressit ex animadversione ad Justin. l. v. c. 4. *jam Sesto Mindarus, & Pharnabazus Lacedaemoniorum duces instructis navibus expectabant.* ubi vide, & Diodor. Sicul. l.

XIII. p. m. 175. ac Polyzen. l. i. c. 40. §. 9. OUD.

¹⁸⁴ *Terram*] Leid. sec. *terra*. dein Medicei *q. militibus*; tum *occulta* Edd. Rom. Bon. & Wechel.

¹⁸⁵ *Invitaret*] Leidens. pr. *invitet*. Editiones primae cum Vaticano *vinceret*, sed Medicei *eliceret*; quod saepius quidem hoc ipso capite habuimus. Praestat tamen vulgatum. §. 31. *li*, *qui in statione fuerant, quiete invitati*. OUD.

¹⁸⁶ *Induceret*] *Perduceret* MSS. SCRIV. MSS. *perduceret*. TENN. Quis hoc mutarit, nescio, sed Edd. Rom. Bonon. Paris. Wechel. cum MSS. meis longe plurimis etiam *perduceret*, ut cum Keuchenio rescribi jubet perpetuus nostri auctoris stylus; sive *produceret*. Vide §. 35. *In praeparatas insidias perduxit*. Adi omnino Ex. i. hujus capitulis *hostes insecutos eo perduxit*. OUD.

¹⁸⁷ *Aversumque deinde*] Et hoc a conjectura est, cum libri *adversumque* haberent. Mod. Ita Modius. vulgo, *adversumque*.

versum deinde, & ¹⁸⁸ egredientem in terram, per eos, quos ad hoc ipsum exposuerat, cecidit.

XLV. Idem, navali proelio decertaturus, constituit malos quosdam ¹⁸⁹ in promontorio; praecepitque his, quos ibi relinquebat, ut, quum commissum proelium sensissent, panderent vela. Quo facto consequutus est, ut hostes, aliam classem in auxilium ¹⁹⁰ supervenire ei arbitrati, ¹⁹¹ verterentur.

XLVI.

SCRIV. MSS. *Adversum deinde*, ut hic optimo jure asseruit Modius. TENN. Turbant hic vehementer cum MSS. & Edd. Viri docti. Nam ad oram Editionis suae Scriverius allevit, melius esse *adversum*, & Tennulius, ut videre est, a Modio ait adsertum esse *adversum*, cum plane se res aliter habet. Nam bene Modius conjecit *aversum*, ut exhibet margo Hittorpii, Wecheli, duo Cantabrig. Palatin. & Medic. Auctor enim vult dicere, ut tradunt reliqui historici, Mindarum ab Alcibiade, cujus classis subita conversio eum terruit. in fugam esse versum, & coactum terga dare, (in qua re frequens nostrum est verbum *averti*. vide ad l. II. 3. 3. VI. 5. VIII. 6. 7.) & navibus ad litus adpulsis egredi. Verum egredi volentem exceperunt eum Theramenis milites &c. Omnis confusio orta ex eo, quod non animadverterunt viri docti, Mindarum dici *aversum* respectu Alcibiadis, & *egredientem* respectu eorum, qui ad hoc dispositi erant. Ceterum male vulgo additur *que*, quae enclitica pro auctoris stilo abest recte a MSS. meis plurimis, & Edd. Rom. Bonon. Paris. Wechel. aliisque. OUD.

¹⁸⁸ *Egredientem*] Vaticanus, & Cantabr. tert. *ingredientem*.

Mox Mediceus sec. *ipsi exposuerant*.

¹⁸⁹ *In promontorio*] Medic. sec. & Edd. pp. *in promontoria*.

¹⁹⁰ *Supervenire ei*] Quidam invertunt haec duo verba. In Hilleusb. deest *ei*. Leidenensis sec. *subvenire*. Sed vide ad l. I. 1. 6. *quam sibi supervenirent legiones*. Mox *arbitrantes* Gudianus, Petrensis, & Vossianus. OUD.

¹⁹¹ *Vertentur*] Simpliciter *verti* pro terga dare, in fugam verti, vereor, ut Latinum sit. Certe Frontinus amat dicere *avertentur*, aut *terga vertent*, quod diserte postea inveni in Codice Petrensi: quo facit etiam Mediceus antiquior, in quo corrupte *verterunt*. *Avertentur* tamen hic praefero, & sic Cl. Wasse quoque conjecisse postea deprehendi. OUD. Consule tamen supra Ex. 31. *Redeuntes in ordinem conserunt*, vertuntque. IDEM *in add.* Idem *verterentur* contra MSSos temere non mutandum, ut in add. monui. Vide insuper Wopkens. in Misc. Observ. Nov. Vol. I. T. II. p. 16, ad Q. Septim. de B. Troj. L. 11. c. 1. *versis his atque in fuga*: ut habent MSS. IDEM *Cur. p. 51.*

XLVI. ¹⁹² Memnon Rhodius, navali proelio, quum haberet ducentarum navium classem, & hostium naves elicere ad proelium vellet, ita ordinavit suos, ut paucarum navium malos ¹⁹³ erigeret.

¹⁹² Memnon] Leidenf. pr. Memno. Vide ad §. 18. statim bello pro proelio Gudian. OUDEND.

¹⁹³ Erigerent, juberent:] Erigere & juberet. SCRIV. 4. Reg. I. Hill. Eligere. 2. Hill. Erigeret. Pro juberent omnes MSS. juberet. TENN. Certo certius est, legi debere juberet; quod MSS. mei quoque, & Edd. vestustae exhibent, sed nondum constat, quomodo scribendum sit *erigerent*, quod male retinent nonnulli Codices. *Erigeret* autem, a Scriverio in margine positum, inveni in Ed. Bononiensi. Hanc vero constructionem *erigere* & *agi juberet*, defendere posses ex iis, quae congesti ad Lucan. l. x. 347.

ut colla ferire
Caesaris, & socerum jungi
tibi, Magne, juberet.

quibus adde Caesarem l. 1. B. Civ. c. 61. *Naves conquirere, & Oropelani aduci jubent.* ubi nihil mutandum. Adde c. 4. §. 20. l. III c. 15. §. 6. Quare id, si MSS. addicerent Codices, libenter reciperem: Nunc haecenus probo, quod est in Tennulii MSS. *erigeret*, quo faciunt etiam Cantabr. Bib. pub. Leidensis pr. Gudianus, Vaticanus, & Ed. Romana *eliget.* & ita MSS. plerique, quibus accedat Taurinensis Cod. in Lucano *feriet.* Crebro accidit, ut *jubeo* conjungatur per copulam cum alio verbo in eodem tempore & modo, loco infinitivi, licet idem, qui hoc jusserit, jusserit etiam illud, & non ipse fecerit. Quod

non animadversum saepius anfas dedit corrumpendi loca. l. IV. c. 1. 33. *supplicio adfici jussit, & exemplo inpendit.* Phaedrus l. II. F. 3. 26.

Quem convocata jubet occidi familia,
Praedamque tollit:

ubi male Heinsius mavult tolli, at recte vulgatum defendit Ch. Burmannus. Livius l. XXVII. c. 13. *hordeum dari jussit, centurionesque destructis gladiis discinctos destituit.* ubi Gronovius malebat *desitui.* at idem Liv. l. IV. c. 47. *signa inferri propeze jussit, signiferumque ex suis unum cunctantem occidit;* quod Frontinus c. 8. §. 8. explicat per *ocidi imperavit.* Justin. l. XXXII. c. 4. *serpentium genus in siciles lagenas conjici jussit, medioque proelio in naves hostium mittit.* ubi tamen *mitti* e Juntina Graevius, quomodo etiam MS. Orvillii mei. Caesar l. VII. B. G. c. 13. *equitatum educi jubet, proeliumque committit.* Sic Edd. & MSS. meliores. Alii cum Hottomanno *perperam committit.* Infra l. III. c. 5. §. 1. *aliquem ex captivis jussit occidi, & membratim in contubernia distribuit.* Sic recte MSS. vulgo *distribuit.* Obstat tamen, ne plane credam, ita etiam hoc loco scribendum esse potius *erigeret.* quam *erigere*, quod in his locis fere semper tale verbum occurrit post *jubere*, non vero ante, nisi quod l. IV. c. 1. 28. *Scidit, & c. imperavit.* ubi & hoc mutarunt in *scindi* & l. IV. c. 7. 29. in MSS. nonnullis ut *armaret, & juberet pro-*
vehit.

geret^a, easque primas agi juberet. Hostes¹⁹⁴ autem procul conspicati numerum arborum, & ex eo navium quoque¹⁹⁵ conjectantes, obtulerunt se certamini, & a pluribus occupati superatique sunt.

XLVII. Timotheus, dux Atheniensium, adversus Lacedaemonios navali¹⁹⁶ acie decertaturus, quum instructa classis eorum ad pugnandum processisset, ex velocissimis navibus¹⁹⁷ viginti praemisit, quae omni arte, varioque flexu eluderent hostem.¹⁹⁸ Ut^b primum deinde sensit, minus agi-

^a Vulgo ERIGERENT & JUBERENT. DEINDE M.

^b Vulgo UT P. SENSIT,

veh. Quidquid sit, *erigerat* interim, donec certior hac in resim, reponi jussi ob MStorum auctoritatem, qua se tueri nondum potest *ut erigere*; licet id maxime arrideat. Oud. Hanc constructionem *erigeret* — *agi juberet* firmari forsitan judices ex meis ad Caes. L. V. B. G. c. 11. *delegit* & *arcessijubet*. Ovid. L. I. Met. 36.

*Tum freta diffudit, rapidisque
tumescere venis
Jussit.*

Sed illic Nic. Heinsius e 2. MSS. dedit *diffundi*. IDEM *Cur. post.*

¹⁹⁴ *Autem*] Hac voce carent Leidenses, Medic. Palatin. Gudian., & Vossian. & facile salvo sensu abesse potest. Statim & etiam non compareret in Medic. sec. Oud.

¹⁹⁵ *Conjectantes*] Medic. prim. & Leidens. sec. cum Edd. Rom. & Bonon. *conjecturantes*. Sic in Fabri Thesauro citatur Seneca de Benef. c. 19. l. 7. *conjecturare in occulto*. Sed illic rectius Obsoepaeus, & Fromondus e MStis legunt *conjectura ire in occulta*. pro & a pl. malletm at

a pl. OUD.

¹⁹⁶ *Acie*] Medic. pr. *proelio*. Dein in *instructus* Medic. sec. *industria* Petrensis.

¹⁹⁷ *Viginti*] Petrensis *triginta*. Sed Polyaeus quoque l. III. c. 10. 6. 12. *Eixas*. deum *vanoque* Leid. sec. & pro *eluderent*, *ducerent* eodem scilicet sensu, Leidens. pr. OUD.

¹⁹⁸ *Ut primum sensit* &c.] Stewechius: *deinde ut primum sensit, minus agiliter adversam partem moveri; progressus, praelassatos facile superavit*. SCRIV. MSS. *Ut primum deinde sensit*, Stewechius. *Deinde ut primum sensit, minus agiliter adversam partem moveri, progressus* &c. in nullo cod. MSS. *progressos*. TENN. Vide Stew. ad Ex. 32. Medicei, & Edd. Rom. Bon. Wech. *Ut autem primum*. *Deinde* abest a Leid. sec. Petr. *denuum sensit*. Sed vere, omnino Leidens. pr. Vatican. Palatin. Gud. Voss. aliique. *Ut primum deinde sensit*; cum his autem, non cum seqq. jungendum esse *ut deinde* & mox *progressus*, ut omnes MSS. & Edd. veteriores paullo exhibent, scribendum Casaubonus jam monuit ad d. Polyaei l. 10.

2 gilitur moveri adversam partem, progressus 4
praelassatos facile superavit.

a Vulgo PROGRESSOS.

locum. Ταῖς δὲ ταχυκινήσεως ὕψει
πιστοῦται τῆς παραστάσεως ἀντιπαρ-
εῖν τῆς πολυμίας ναυῶν, καὶ πυ-
κτῶν ποσειδάων κινήσεως, καὶ προτά-
σῳ μὴ δὲ πολὺν ποσειδάων ὑπόστα-
σιν. Unde patet, etiam *prac-*

lassatos rectum esse. *Mediceus*
sec. *relaxatos*. Edd. priores
cum Palatino *praelaxatos*, quae
etiam male in *adv. p. Quid*
DEND.

C A P. VI.

De emittendo hoste, ne clausus proelium 1 ex
desperatione redintegret.

EXEMPLUM I.

Gallos, eo proelio, quod Camilli ductu ge-
stum est, desiderantes navigia, quibus Ti-
berim transirent, Senatus censuit transvehendos,
& comitatibus quoque 2 prosequendos a. Ejus-
dem generis hominibus postea per 3 Pomptinum
agrum

a Vulgo PERSEQUENDOS.

1 *Ex desperatione*] 3. Reg. Voss. & unus Hill. in *desperatione* reintegret. TENN. In *desperationem*. Ceterum MSS. tantum non omnes, & Edd. pp. reintegret. bellum Hillensb. Mox transeundos pro transveh. Medicei, & Edd. Rom. Bonon. ac Paris.

2 *Persequendos*] MSS. & Edd. primae cum Scriverianis *prosequendos*: quod male sequi neglexerunt ceteri editores. Quod verbum donantis quid ex comitate, praesertim discedentibus proprium est. Sueton. Caes. c. 27. Sponte ad se comitantes uterrimo congiario prosequeretur

Aug. c. 49. Utque perpetuo ac sine difficultate sumtus ad tuendos eos prosequendosque suppeteret. Tiber. 46. Comitatus expeditionum numquam salario, cibariis tantum, sustentavit, una modo liberalitate ex indulgentia vitrici prosecutus. Bonis prosequi Valer. Max. L. IV. c. 3. §. 10. OUDEND.

3 *Pomptinum*] Sic lege. licet 3. Reg. Voss. 3. Hill. *Promptinum*. Nam Dio l. 45. vocat id *Πόμπτινα*. Sueton. Julio c. 44. *Siccare Pomptinas paludes*. Epitome Livii l. 46. *Pomptinae paludes a Cornelio Cethego consule, cui ea provincia evenerat, siccatae, agerque ex iis factus,*
TENN.

agrum fugientibus via data est, quae Gallica adpellatur.

II. 4 L. Marcus, eques Romanus, cui, duobus Scipionibus occisis, exercitus imperium detulit, quum circumventi ab eo Poeni, ne inulti morerentur, acrius pugnarent, laxatis manipulis, & concessio fugae spatio, dissipatos sine periculo suorum trucidavit.

III. 6 C. Caesar Germanos ^{6*} inclusos, ex desperatione fortius pugnantes, emitti iussit, fugientesque adgressus est.

IV.

TENN. *Promptinum, Protinum, Pretinum* vitiose, ut in hoc nomine passim apud alios, etiam mei. De *Promptino agro* ad Livium l. iv. 25. vi. 5. & seqq. Vide quoque ad Lucan. l. iii. 85.

✓ *Pomptinus via dividit uda paludes.* OUD.

4 L. Martius] Alias Q. Martius. SCRIV. Scriverius. Q. Martius. 3. Reg. 1. Hill. Voss. T. Martius. Sic infra c. 10. n. 2. TENN. Male Tennulus Scriverio adscribit lectioem Q. cum is tantum indicaverit, in aliis Editionibus ita scribi, nempe in Rom. & Bonon. In MSS. duobus deest praenomen. In quatuor, & Sanuto T. In Medic. sec. Tiber. perperam. Recte se habet vulgatum, & ex eo corrigendum Ex. 2. cap. 10. ubi vulgo T. Martius. Omnes historici egregium huic Marcium Septimi filium, primipili centurionem praenomine Lucii insigniunt. Dein e MSS., nummis, & inscriptionibus non Martius, sed Marcus hic & ubique exarandum est. In quo etiam perperam optimae Livii editiones variant. V. l. xxv. 27. &c. xxvi. 17. 20. 37. xxviii.

21. 28. OUD.

5 *Morerentur*] Medic. pr. *morientur.* Dein Ed. Rom. *fugiendi.*

6 C. Caesar] Leid. sec. & Sanut. sine praenomine. *Germanum* Petrenf. Malim & ex d. dein Arcerian. *Tirasomenum:* alii *Trasimenum, Transimenum.* vide supra. OUD.

6* *Inclusos, ex desperatione fortius pugnantes*] Scripsi, *malle inclusos & ex desp. f. pugn.* Sed aliquoties jungit Auctor participia *adversarios:* ut C. 5. Ex. 19. *dissipatos, nihil tale expectantes.* licet ibi & interferat Cod. Petrensis. L. iv. C. 1. Ex. 1. *exprobrante Imperatore ingraviam, frangente &c. vasa;* ubi alii *frangenteque.* Verum illic aliud Auctoris protuli exemplum: quomodo & MS. Petrensis L. III. C. 10. §. 6. *deducti in insidias caesi sunt:* vulgo *caesique.* L. IV. C. 1. §. 20. *damnati; virgis caesi publice venierunt,* ibi quoque & inserit Petrensis. Et ita saepius alii copulam omiserunt. Consule Doct. Wopkensium Misc. Obs. Nov. T. x. ad Just. L. v. C. 10. OUD. Cur. post.

IV. Hannibal, quum ad Thrasymenum inclu-
si ⁷ Romani acerrime pugnarent, ⁸ diductis ^a or-
dinibus fecit eis abeundi potestatem, euntesque
sine suorum sanguine stravivit.

V. Antigonus, rex Macedonum, ⁹ Aetolis,
qui in obsidionem ab eo compulsi, fame urge-
bantur, statuerantque, eruptione facta, commo-
ri, viam fugae dedit, atque ita ¹⁰ infraeto impe-
tu

^a Vulgo DEDUCTIS.

⁷ *Germani acerrime pugnarent*] Absit, ut Germanos ad Thrasymenum cum Hannibale congressos librarii nobis persuadeant. Neque enim ii sunt Germani, ut contractam temeritate C. Flamini Cos. ignominiam, tam facile patiantur in se derivari. Emen- do, *inclusi Romani*. Ita jubent Livius l. xxii. Orosius l. i. Florus l. ii. Valerius l. i. Silius l. v. Plutarchus in Hannibale, & in Fabio: item Frontinus noster l. v. c. 7. ex. 25. STEW. *Romani*. Ita Stewechius. Vulgo *Germani*. SCRIV. *Romani*. sic l. Nam *Germani*, qui hic ab omnibus MSS. ponuntur, nullum locum habent. Front. iv. 7. 25. TENN. Nemo sanus credere poterit, a Frontino esse *Germani*; licet omnes id retineant MSS. *Germani* potuerunt inrepsisse ex praecedente exemplo. Et sane alibi quoque *Romani* & *Germani* in veteribus libris confunduntur. Sic l. ii. i. 16. pro *Germanorum* in nonnullis est *Romanorum*. Non placet tamen haec correctio Doct. Barthio, quia non omnes omnino Romani tam desperate illic pugnarunt, quae propter l. ii. Advrs. c. 11. mallet legere *primani*. Non ego credulus illi. Vide potius, num rescribi commodius possit *legionarii*. Haec autem Hannibalis Strategema Livius non refert, sed c. 6. sex millia primi agminis eru-

ptione per adversos hostes inigres facta evasisse. OUD.

⁸ *Diductis*] Lege *diductis*, ut Voss. l. i. Hill. TENN. Recte. vide ad l. ii. 3. 8. *Diductis in latera viribus*. Consentit Gudianus. OUD.

⁹ *Aetolis*] Leid. pr. & Gud. *Ethoris*. Statim *subsisionem* Pეტrenf. *obsidione* Medic. sec. Hillensb. & Edd. pp.

¹⁰ *Infraeto impetu*] Vossianus, & unus Hillensb. disjuncte *Infraeto*. Non opus disjunctione. v. AENEID. 784. de Junone:

Nec Jovis imperio sativae infraeta quiescit.

Servius: *Infraeta. Valde fraeta*, ut XII. AENEID. v. 1.

Turnus ut infraetos adverso Marte Latinos Defecisse videt.

Arnobius. *Cur impetus tantos belli non prius fregit ac repulsi, quam immanes inciderent plagae?* Fragm. Poetar. Edit. Scriv. f. 177. *Clade subita frangatur sua*. vide c. 9. n. 3. TENN. Medic. sec. & Edd. pp. *fraeto* Vatican. *In eos fraeto*. *Infringere* pro valde frangere verbum est, ab omnibus auctoribus usurpatum. OUD.

tū eorum, ¹¹ *insecutus* ^a *aversos* cecidit.

VI. Agesilaus Lacedaemonius, adversus Thebanos quum acie confingeret, intellexissetque, hostes, locorum conditione clausos, ob desperationem fortius dimicare; laxatis suorum ordinibus, apertaque Thebanis ad evadendum via, rursus ^{11*} *in abeuntes* contraxit aciem, & sine iactura suorum cecidit *aversos*.

VII. ¹² Cn. Manlius Cos. quum ex acie reversus capta ab Hetruscis Romana castra invenisset, omnibus portis statione circumdatis, inclusos hostes in eam rabiem efferavit, ut ipse in proelio caderet. Quod ¹³ ut animadverterunt legati ejus, ¹⁴ ab una parte remota statione, exitum He-

* Vulgo *INSECUTOS*.

¹¹ *Insecutus*] *Insecutus* Stewech. SCRIV. *Insecutus* *aversos*. sic lege. In 4. Reg. & 1. Hill. *Aversos*. perperam. ut statim cecidit *adversos*. 2. Reg. 2. Hill. male. Nam legendum *aversos*. TENN. Invenit in editione Modii Stewechius *insecutus*, quod illuc vitio operarum irrepserit. Nam plerique MSS. & Edd. omnes, ut debent, *insecutus*. *Adversus* Medic. sec. *aversos* Leid. sec. ut statim. *Aversos* scribendum esse vidimus ad c. 3. 3. IV. 23. v. 44. OUD.

^{11*} *In abeuntes*] Medic. sec. *abeuntis*. sed vide Polyæn. l. II. 1. 19. dein *adversos* idem, Leid. sec. & Ed. Par. *adversarios* Petrensis, perperam. OUD.

¹² Cn. Manlius] Omnes MSS. G. M. 4. Reg. Manilius. TENN. Mallius & Mähilius ex more etiam mei nonnulli, sed Cneus, sive Gneus mei servant omnes, praeter Medic. pr. & Edd. vetustas. Ejus mentio jam facta l. c. II. 1. & de hac Cn. Manlii morte fusc Livius l. II. 47.

unde descripsit auctor noster. OUDEND.

¹³ Ut animadverterunt] 4. Reg. carent *ut*. 2. Reg. *animadverterent*. Voss. cum *animadverterent*. TENN. *ut* caret etiam Gudianus. Quod *animadverentes* Sanutus, Vaticanus. Medicei, Palatin. & Leidens. sec. cum Edd. Romana, & Bononi. Quod non *adverterunt* Leidens. prim. Videtur olim fuisse quum *adverterunt*, & ex quum ad factum esse *animad*. Frequens in his compositis est confusio, ut jam saepius notatum. adde c. seq. §. 6. Paulo ante Medic. sec. in proelium. OUD.

¹⁴ Ab una parte remota statione] Leidens. sec. ex u. Praecedit omnibus portis statione c. Hinc malo hic scribere ab una porta rem. stat. Consentit Livius: ni legati rapto consulis corpore patefecissent una porta hostibus viam. Ea erumpunt, consernat^d toque aguino abeuntes in victorem alterum incidunt consulem; OUD. Quam saepe haec vox in

par:

Hetruscis dederunt, & effusos persecuti, occurren-
te altero Consule Fabio, ceciderunt.

VIII. Themistocles, victo Xerxe, volentes
suos pontem ¹⁵ rumpere prohibuit, quum docuis-
set ¹⁶ cautius ^a esse, eum ¹⁷ expelli ex Europa,
quam cogi, ex desperatione pugnare. Idem mi-
sit ad eum, qui indicaret, in quo periculo esset,
nisi fugam maturaret.

IX. Pyrrhus, Epirotarum rex, quum quam-
dam civitatem cepisset, clausisque portis ex ulti-
ma necessitate fortiter dimicantes eos, qui inclu-
si erant, animadvertisset, locum illis ad fugam
dedit.

X. Idem inter ¹⁸ cetera praecepta imperatoria
memoriae tradidit, non esse pertinaciter instan-
dum hosti fugienti: ¹⁹ non solum, ne fortius ex
ne-

a Vulgo POTIUS.

parte abierit, vide apud Drakenb.
ad Liv. L. IV. C. 46. IDEM *Cur.*
post.

¹⁵ Rumpere.] Medicei, &
Edd. Rom. ac Bonon. irrumperere,
unde facere quis possit interrumpere,
ut passim dicitur, & hic
Sanutus & Justinus in hoc nego-
tio, qui & maturata fuga, ut
noster, habet. Nil ego muto.
Livius l. 11. c. 10. fragor rupti
pontis, noster abrupti c. 13. §. 5.
OUD.

¹⁶ Potius esse.] MSS. omnes
aptius esse. TENN. Etiam nostri
aptius cum Edd. Italicis, & Pa-
ris. sed Leidensis primus captius.
Vaticanus caret *ta* esse. Quare
omnino legendum cenfeo cautius
esse, sive prudentius; quod pro-
batione non eget, nisi quis mal-
let satius esse. Si potius esset in
MSS., id nequaquam mutandum
esse censerem. Nunc praestare
ta cautius omnino videtur. OU-
DEND.

¹⁷ Expelli ex Europa] 4. Reg.
2. Hill. Expelli Europa. In hanc
rem Vegetius l. 111. c. 21. Clau-
sis ex desperatione crescit auda-
cia: & cum spei nihil est, sumit
arma formido. Ideoque Scipioris
laudata sententia est, viam hosti-
bus, qua fugiant, muniendam.
Curtius l. 14. Ancipiti malo op-
pressi memorabile tam-n proelium
edunt; ut opinor, ignaviam quo-
que necessitas acuit, & saepe de-
speratio spei causa est. TENN.
Praepositionem *ex* non agnoscunt
quoque Leidenses, nec Gud an-
aut Voss. Hillensb. *pum* expelle-
re, quam. Dein in quanto Pe-
trens, & maturasset Vossian. &
Gud. OUD.

¹⁸ Cetera] Deest in Leidensibus,
Palatino, Hillensb. Voss &
Ed. Paris. nec etiam opus est.
Dein Ed. Paris. memoriet. Bo-
non. tradit. OUD.

¹⁹ Non solum ne] MSS. ne
non solum a se fortius. *Ta* ratus
ex-

necessitate resisteret, sed ut postea quoque facilius acie cederet, ratus non usque ad perniciem fugientibus ²⁰ instaturos victores.

exulat a MSS. Codd. TENN. Eodem modo exaratum est quoque in meis omnibus, ac Edd. priscis. Medic. pr. *ne non solum ab se. Gudianus ne non solum a se ne fortius. Infra vero acie abest a Medicis, & Edd. Italicis. Forfan scribendum ne non solum acie &c. facilius cederet. Hoc sensu. Ne hostis sciens, sibi fugienti tam pertinaciter instari, fortius in ipsa acie tibi resistat, non solum; sed contra, ut hostis sciens, sibi non pertinaciter instari, postea facilius cedat. Melius me hinc non expedio: dein *ratus* abest quoque a M.S. meis, & Edd. antiquis, sed pro eo post *victores* Petrensis addit *credens*, & Leidensis sec. interponit *dum scirent, victores se non satis persequi*. Verum haec posteriora mihi perquam suspecta sunt, & e lemmate per lectorem quemdam adposito videntur nata, ut tale lemma fuerit *non usque ad perniciem fugientibus instaturos**

victores. Verum tamen agnoscit quoque Sanutus, qui torum hoc exemplum ad verbum transcribens habet *non solum ne f. e. n. resistant, sed ut facilius cedant; quoque postea facilius est, non u. ad p. instaturos v. OUD.*

²⁰ *Instaturos*] Petrenf. *Instaturos*, sed nil muta, ut *constaturus, exstaturus, obsaturus, praestaturus*, quod est etiam in MSS. nonnullis apud Auct. B. Hispan. c. 19. alii dixerunt, de quibus vide Vossium de Analog. l. III. c. 20. & P. Burmann. ad Quinctil. Instit. Orat. l. II. c. 11. sic etiam noster adhibuisse potuit *instaturus*. Ita citant e Livio l. x. 36. *Ni cedenti instaturum alterum timuisset*. Verum in Heinii, & Gronovii Edd. *instaturum* invenio. Alibi quoque id citatur e Caesare. OUD. In Livii L. x. C. 36. *instaturum* exhibent MSS. Edd. Vett. & Drakenb. IDEM *Cur. post.*

C A P. VII.

De dissimulandis adversis.

EXEMPLUM I.

Tullus Hostilius; rex Romanorum, commisso adversus Veientes proelio, quum 'Albaba-

¹ *Albani*] Duce Metio Fufestio. Valer. Max. VII. 4. 1. Florus 1. 3. Simile Nepos in Agesifao c. 6. Datame c. 6. Grotius f. 221. historia de Gomerone. O-

nosander Strategici c. 23. *περί τῶν ἐν τῷ καιρῷ αὐτῷ τῆς μάχης ἐπαρτίως χαρμίσματα τοῖς ἰσχυροῖς. ἂν καὶ φουδῆ, ὅμοις συμπίπτει. Utile esse in ipso consilio Imperatorem fausta*

bani, deserto exercitu Romanorum; proximos peterent tumulos, eaque res turbasset nostrorum animos, clare pronuntiavit, jussu suo Albanes id fecisse, ut hostem ² circumveniret. Quae res & terrorem Vejentibus, & Romanis fiduciam adtulit; ³ remque inclinam consilio restituit.

II. L. Sulla, quum praefectus ejus, comitante non exigua equitum manu, commisso jam proelio, ad hostes transfugisset, pronuntiavit, jussu suo id factum; eaque ratione militum animos non tantum a confusione retraxit, sed quadam etiam ⁴ spe utilitatis, quae id consilium ⁵ secutura esset,

Et laeta militibus inelamare, etsi ea falsa sint. Livius II. c. 64. Romani, quia paucitas damna sentiendo propior erat, gradum retulissent, ni salubri mendacio consul, fugere hostes ab cornu altero clamitans, concitasset aciem. causam reddit l. xxxiv. 12. Saeps vana pro veris maxime in bello valuisse: & credentem se aliquid auxilii habere, perinde atque haberet, ipsa fiducia & sperando atque audendo servatum. Ceterum 4. Reg. 2. Hill. Voss. Tullius pro Tullus. TENN. Duo item Medicei, & Gudian. Tullius. Dein cumulo. Ed. Paris. Pro nostrorum Medic. fec. Ed. Rom. Romanorum. Bonon. Romanorum animorum. pro animos Med. fec. acies. Oud.

² *Circumveniret*] Potest hoc defendi eo, quod dux crebro dicitur fecisse, quae praestitit ipsius exercitus: non postpono tamen Mediceorum Codicum lectionem *circumvenirent*. Et ita omnes historici hac in re alter alterum imitantes. *hæc innotuit athenis* Diopyf. Halicarn. I. III. p. 163. *καταδύσαντες τὸς ποταμὸς* Polyæn. I. VIII. 5. *ut Pisenatum nâz*

terga invadant Livius I. 1. 7. In singulari Valerius Maxim. quia eorum ducem modo jussu fictitio nominatum ait. Oud.

³ *Rem inclinam*] Prope perditam. Justinus I. IV. 4. vocat *statum inclinatum*. Cicero Bruto epist. 18. *Te primo quoque tempore ferre praesidium labenti & inclinatae reip.* Loquitur auctor de acie incipiente cadere. Justinus I. XLII. c. 1. *Itaque cum inclinam Parthorum aciem vidissent, arma ad hostes transfudere.* Suetonius Julio c. 62. *Inclinam aciem solus saepe resistuit.* TENN. *Acieque inclinam* habet Petrensis, ut Vellejus quoque, Valerius Maximus, aliique non raro loquuntur. Nihilominus opinor, meram hic esse glossam. Nam & in proelio *inclinata res* saepe. Livius I. 11. c. 47. *ni rem inclinam sustinisset.* I. XLII. c. 59. *primo spectator certaminis, deinde inclinata re, maximo usui fuit.* Hinc metaphorice Cicero ad Fam. I. 1. *Laboratur vehementer: inclinata res est,* & Petron. c. 39. *ubi semel inclinata res est.* ubi vide. Oud.

⁴ *Spe*] Leidenf. fec. *specie*:
V 2 nou

set, confirmavit.

III. Idem, quum auxiliares ejus ⁶ missi ab ipso, circumventi ab hostibus, & ⁷ interfecti essent, verereturque, ne propter hoc damnum universus trepidaret exercitus, pronuntiavit, ⁸ auxiliares ^a, qui ad defectionem conspirassent, consilio a se in loca iniqua deductos. Ita manifestissimam cladem ultionis simulatione velavit, & militum animos hac persuasione ⁹ confirmavit.

IV. Scipio, quum Syphacis legati nuntiarent ei ¹⁰ regis sui nomine, ne fiducia societatis ejus ex Sicilia in Africam transfret, veritus, ne confunderentur animi suorum, abscissa peregrina societate, dimisit ¹¹ prope legatos, & famam dif-

a Vulgo AUXILIARES.

non male. OUD.

⁵ *Secutura*] 1. Reg. 1. Hill. *insecutura*. TENN. *Insecutura* etiam uterque Mediceus, & Edd. Italicae, vere, ut opinor. *secuta* Palatin. Mox male editio Hitortpii ac Wechelii *consummavit*, Gudian. *conservavit*. OUD.

⁶ *Missi*] Perrensis *justi*. in Palatin. deest *ejus*.

⁷ *Interfecti*] Omnes MSS. & *interfecti*. TENN. Ita mei quoque, & Edd. priores Scriverio, e cujus editione primum excidit: quare revocavi. OUD.

⁸ *Auxiliares*] Voss. & 3. Hill. *Auxiliaribus*. TENN. Petrens. Palatin. Medic. Leidens. pr. Gudianus, Edd. Rom. Bonon. Paris. *Auxiliaribus*. sed Leidens. sec. *Auxiliaris*; recte. unde vitiosum istud *auxiliaribus* natum est; passim optimis quibusvis usurpatur hoc adjectivum, & nostro quoque. Vid. etiam l. 1. 6. 18. 111. 10. 1. OUD.

⁹ *Confirmavit*.] Hillensb. Vatican. Leid. sec. & Ed. Paris.

firmavit. Vossian. vel *confirm.* unde adscripsit margini Vossius *f. velut c.* Pro & Pa'at. ac. OUDEND.

¹⁰ *Regis sui*.] In Palatino deest *rd sui*. Medic. sec. *suo*. ne contra historiae veritatem abest a quinque MSS. pro *ejus* Petrens. *suae*. Dein *abscisa* Medic. & uterque Leidens. Vide ad l. 1. 4. 7. Mox Leid. sec. *diffundit*, 1. ultimo. OUD.

¹¹ *Ire legatos*.] Ad oram libri notatum inveniebam. Alias, *dimisit per relegatos*. Hinc non dubito, quin faciendum sit, *dimisit prope legatos*, & vide, quisquis es: mecum facies. MOD. *Prope*. Ita Modius: Vulgo *ire legatos*. Alias, *ire relegatos*. Alias, *per relegatos*. SCRIV. *Prope* sic lege cum Modio: monstra lectionum non moror. 1. Reg. *ire legatos*. Alter, & 3. Hill. *per relegatos*. tertius Reg. & Voss. *pro re legatos*. TENN. *Prope* venerat etiam in mentem Scriverio, vel *porro*. Verum DO-

diffudit, tamquam ultro a Syphace ¹² arcessiretur ^a.

V. ¹³ Q. Sertorius, quum acie decertaret, barbarum, qui ei nuntiaverat, ¹⁴ Hirtulejum ^b periisse, pugione trajecit, ¹⁵ ne & in aliorum id notitiam perferret, & ob hoc animi suorum infirmarentur.

VI. ¹⁶ Alcibiades Atheniensis, quum ab Abyde-

^a Vulgo ACCERSERETUR.

^b Vulgo HERCULEJUM.

Docuiss. Barthio l. II. Advers. c. 11. haec non placent, legique mavult *dimisit risu* l. quod probat Keuchenius, quamquam ille *ire legatos*, frustraneum & absurdum esse non putat. Verum risu Scipionem, non memorant scriptores; neque huic lectioni favent MSS. *plegatos* Leid. pr. *per leg.* Leid. sec. *per teleg.* Ed. Paris. & Wechelii margo. *Per se leg.* in VV. Edd. inveniri ait Keuchenius; quod ego nondum vidi. *ire* deest in Vatic. *pro re leg.* Gudianus, Cantabr. Bib. pub. & Palatin. unde Gruterus quoque emendarat *propere*. quam vocem unice hic veram puto. Nam ita in hac ipsa re Livius l. xxix. 24. *Scipio quamquam magno momento rerum in Africa gerendarum, magnaque spe destitutus erat, legatis propere, priusquam res vulgaretur, remisit* &c. Adde Polyæn. l. viii. 16. 7. Immo liquide *re propere* in Cod. Petrensi existat, ut jam monuit Cl. Wasse ad Sallust. B. Cat. c. 34. Ni ita esset, conjecissem scribendum *retro*; ut apud eundem l. xxx. 24. *Speculatores retro ad Hannibalem dimisit. Retro remittere* frequenter. OUD.

¹² *Arcessretur*] Tres Cantabrigienfes, Gudianus, bini Leidenfes, Palatin. Hillensb. & Edd. Rom. Bon. Paris. *arcessretur*. Sed optime ambo Medicei, & Vossianus *arcessretur*. Ut quar-

tae conjugationis verbum hoc inflectere amavit auctor. unde jam l. 1. c. 9. §. 3. habuimus *arcessri*, ubi vide. Sic quoque in MS. Orvillii mei apud Hirt. B. Afr. c. 12. *jubet sagittarios arcessiri*. Vulgo *arcessi*, & in MSS. ac Edd. multis Nepotis c. 21. V. Attici. *Agrippam arcessiri jussit*; alii male *ariri* vel *arcessi*. OUDENDO.

¹³ *Q. Sertorius*] Praenomen abest a MSS. duobus. *decertasset* Leid. sec., ut & *qui nuntiaverat*. Medic. pr. *qui nuntiavit*.

¹⁴ *Herculejum*] Voss. 1. Hill. 3. Reg. *Herculegium*. 1. Reg. *Hirculegium*. TENN. Rescriptissimus, ut supra. *Hirtulejum*, ut est in Palatin. & Cantabr. tert. Plerique *Hirculejum*. Dein MSS. 3. cum Edd. pp. *perisse*. OUD.

¹⁵ *Ne & in aliorum id*] Voss. & 2. Reg. 3. Hill. *Ne id aliorum ad*. TENN. Gudian. *ne ad*. ad not. Leidenfes, Vatican. & Edd. Rom. ac Bonon. *ne i. a. notitiam p.* Medic. pr. non habet *id*; Ed. Paris. *ne i. a. ca n.* Medic. sec. *ne a. ad n. Palv. i. a. n. id p.* Dein ab hoc Cantabr. tert. & Ed. Rom. *Eorum* Leid. sec.

¹⁶ *Elabrandes Atheniensis*] MS. *Elabrades*. Laret aliquid. PAURHAS. Immo *Alcibiades*; ut MSS. & Eid. dein praebuerunt. OUD *Cur. p. ff.*

denis proelio urgueretur, subitoque magno cur-
su tristem ¹⁷ adventare tabellarium advertisset,
prohibuit palam dicere, quid adferret. ¹⁸ Dein a
secreto sciscitatus, a Pharnabazo regio praefe-
cto classsem suam obpugnari, celatis ¹⁹ & hosti-
bus & militibus proelium finit, ac protenus ad
eripiendam classsem ducto exercitu, suis opem
tulit.

VII. Hannibalem venientem ²⁰ in Italiam tria
millia ²¹ Carpetanorum reliquerunt: ²² quos ille,
exem-

a Vulgo DEINDE.

¹⁶ Alcibiades] Edd. Italicae
mire Elegrandes. Dein ab deest
in Rom. Ed. & MSS. fere omni-
bus. *Insulentis* Medicei, pro *ur-*
geretur Petrensis recte *urguere-*
tur. OUD.

¹⁷ Advertisset adventare] Sic
nullus scriptus liber. Octo *ad-*
venitare animadvertisset. Hillensb.
animadvertisset tabellarium ad-
venitare. Petreus *advent*, *ad-*
verteret tabell. Palat. *advent*.
tabell. *advertisset*, quod placet.
OUD.

¹⁸ Deinde] Petrens. Leidens.
pr. Hillensb. *dein*. Vere. Palatin.
d. hinc. Medic. *sec. deinde* in.
Archerian. *deinde de secreto*. Mox
MSS & Edd. pp. Pharnabanzo,
Pharnabanzo, Pharnabento,
Pharnabento, Pharnabeto, Pha-
nabento. Male. Pertinet hoc ad
res Alcibiadis in Hellesponto con-
tra Mindarum & Pharnabazum
gestas; de quibus ad c. 5. §. 44.
regis praef. Medic. pr. OUD.

¹⁹ Et hostibus.] Polysyndeton
auerunt Medic. pr. Leid. *sec.*
& Edd. priinae. Dein *finis* MSS.
quinque. & eadem Edd. *dedu-*
cto ex. non male Petrensis. OUD.

²⁰ In Italiam.] Palat. Medic.
antiquior, Leidens. *sec.* & Sanu-
tus *in Italia*. OUD.

²¹ Carpetanorum] Ita lego.
Vulgo est *Carpentariorum relique-*
runt, quo ille exemplo SCRIV.
Carpetanorum. sic lege cum Scri-
verio. In Voss. 4. Reg. 3. Hill.
Carpentariorum. Carpetani sunt
siti inter Tagum & Dorium flu-
vios Hispaniae. Ptolemaeus. Πέ-
λι ν μισσηλίωσις παρά των τε
Ούανκίων και των Άρυσίων, ει-
σι Καρπιτανί. TENN. *Carpetano-*
rum jam emendavit summus Ca-
saubonus ad Polyæn. l. 11. c. 10.
§. 4. Audiamus Livium, & ex
eo in ceteris quoque sauctorem
emenda. l. XXI. c. 23. *Tria mil-*
lia inde Carpetanorum peditum
iter averterunt. Hannibal, quia
revocare, aut vi retinere anceps
erat, ne ceterorum etiam feroces
animi irritarentur, supra 7 mil-
lia hominum domos remisit, quos
& ipse gravari militiam senserat,
Carpetanos quoque ab se dimissos
simulans. MSS. omnes, & Sanu-
tus in depravata scriptura con-
spirant. Ed. Bonon. *Carpitanco-*
rum. OUD.

²² Quos ille exemplo] Voss. 3.
Reg. 3. Hill. *Quod ille exemplo*.
Vetus editio & l. Reg. *Quo*.
TENN. Meorum nullus habet *quod*
praeter Ed. Paris. sed vel *quos*,
vel *quos*, ut bene Scriverius;
ante eum quo ille exemplo. Ulti-
mum tamen mutari non debue-
rat,

exemplo ^a ne & ceteri moverentur, edixit, ²³ ab se esse dimissos, & insuper, in fidem ejus rei, paucos levissimae operae ²⁴ domos ^b remisit.

VIII. ²⁵ L. Lucullus, quum animadvertisset, Macedonas equites, quos in auxilio habebat, subito consensu ad hostem transfugere, signa canere jussit, & turmas, quae eos sequerentur, inmisit. Hostis committi proelium ratus, transfugientes telis excepit ²⁶ Macedonas ^c, qui quum viderent, neque recipi se ab adversariis, & premi ab iis, quos deserebant, necessario ad justum proelium conversi hostem invaserunt.

IX. ²⁷ Datames, dux Persarum, adversus ²⁸ Autophradaten ^d in Cappadocia, quum partem equi-

^a Vulgo ILLE EXTEMPLIO. ^b Vulgo DOMUM. ^c Vulgo MACEDONES. ^d Vulgo AUTHOPHRADATEM.

rat, retentum a MSS. plerisque, etiam Vossiano, in quo male Tennilius dicit esse *exemplo*, & Ed. Bonon. distinguendum quos ille, *exemplo ne & c. mov. Medicei exercitui, n. e. c. m., edixit. cap. seq. §. 3. Quo exemplo perterriti. OUD.*

²³ *A se esse] Medic. pr. more solito ab se. Petrensis ens d. quod si verum foret, necessario retinendum quo i. exemplo. & paulo supra abest a Palat. & Leid. sec. dein ad fidem Voss. sine praepositione Gudianus. hujus rei Medic. pr. & Petrenf. OUD.*

²⁴ *Domum] MSS. domos. SCRIV. & TENN. Domos quoque nostri, & Edd. Rom. Bonon. Par. Wech. Hoc verum esse praeter sexcenta similia citatus docet Livii locus. c. 11. §. 4. Abirent domos, ubi variant MSS. Dimisit Hillensb. Contra supra remissos a manu pr. Medic. pr. OUD.*

²⁵ *L. Lucullus] Praenomen non*

reperias in MSS. tribus, & Edd. Italicis. Iidem MSS. & Edd. *Macedones. In Leid. sec. deest consensu. In Petrensi hostes. Dein hostibus ratis uterque Mediceus. proelium deest in Gudiano. Ed. Rom. excipit.*

²⁶ *Macedones; qui] Malim, si per MSS. liceret, exceptis. Macedones quum viderent. At si accusativus erit, saltem rescribendum ex Mediceo primo Macedonas, ut supra. Alibi noster Arcadas, Epirotas, Samnitas, Thracas &c. OUD.*

²⁷ *Datames] C. Nepos haec aliter narrat in ejus vita c. 6. & quidem de Pisidis. TENN. Immo contra Pisidas. Aliter, quam uterque, narrat etiam Polyae. I. VII. c. 21. §. 7. In Cappadocia hoc factum contra Artabazum, refert Diodorus Sic. I. xv. p. 399. OUD.*

²⁸ *Autophradatem] Scripti meliores sine aspiratione Auto. ut V 4 dixi.*

equitum suorum transfugere comperisset, ²⁹ ceteros omnes venire secum iussit, adsecutusque transfugas collaudavit, quod eum alacriter praecessissent, hortatusque est eos etiam, ut fortiter hostem adorirentur. Pudor transfugis adtulit poenitentiam, & consilium suum, quia non putabant deprehensum, mutaverunt.

X. T. Quinctius Capitolinus Cos., cedentibus Romanis, e mentitus est, in altero cornu hostes fugatos, ³⁰ & ita, confirmatis suis, victoriam retulit.

XI. ³¹ Cn. Manlius, adversus Hetruscos, vulnerato collega Fabio, qui sinistrum cornu ducebat,

diximus scribendum esse ad l. i. 4. §. 5. Praeterea Graeco more, ut passim, per n Leidens. pr. & Medic. pr. quod reposui. Ceterum *Datamis* nomen in MSS. plerisque prodigiose corruptum est, quorum variantes lectiones referre non vacat. OUD.

²⁹ *Ceteros*] Deest in Leid. sec. dein *qui eum* non male Hillensberg. mox Leid. sec. *hortatusque eos ut, etiam* non comparet quoque in Hillensb. Gudiano, Voss. nec Ed. Paris. *ut etiam* Cantabr. OUD.

³⁰ *Et ita*] Medicus antiquior sine copula rectius; modo distinctio major ante *ita* ponatur, ut solet frequentissime noster, de ipsa re ad Livium l. ii. c. 64. *N. salubri mendacio consul fugere hostes ab cornu altero clamitans concitasset aciem. Impetu facto, dum se putant vincere, vincere.* Quinctius autem hic rursus & deinceps ex veteribus monumentis praetuli *Quintius*. OUD.

³¹ *Cn. Manlius*] Hic quoque MSS. *Manilius*. TENN. Cuius *Manilius* MSS. multi, & Sanut. *perperam*. Intelligitur *Cn. Man-*

lius, qui consul fuit cum M. Fabio, ut bis eorum iunctam mentionem iam habuimus l. i. ii. i. & l. ii. 6. 7. Verum *μημονον μαρτύματι* hic varie errat Frontinus, si vulgata ipse scripserit, nam in hoc proelio non Consul M. Fabius vulneratus fuit, sed Q. Fabius, qui sub Consule M. Fabio in sinistro cornu pugnabat. Neque Manlius illic aciem restituit, sed ipse Consul M. Fabius; immo ille dextrum cornu, in quo ipse Manlius pugnans, & graviter ictus proelio excesserat, confirmavit, cum aliqui *turmis equitum advectus vivere clamitans collegam, se victorem fuso altero, Sinistro scil. cornu, adesse; & sic rem inclinam sustinuit*, teste Livio l. ii. c. 17. Hos Frontini errores notavit jam quoque Doctiss. P. Westeling. *Observ. l. ii. 6. 8.* Omnia hic sana forent, si modo hoc ordine concepta essent & correctata verba. *Cn. Manlio a H. vulnerato, & ob id p. c. 7. e. o. cr. c., collega Fabius, qui sinistrum cornu d., cum turmis eq. &c. & se altero c. v.* In Petrensi, Gudiano, & Vossiano est *vulneratos*. OUD.

bat, & ob id parte cedente, ³² quod etiam occisum crederent Consullem, cum turmis equitum occurrit, clamitans & collegam vivere, & se dextro cornu vicisse. Qua constantia redintegratis animis suorum vicit.

XII. Marius adversus Cimbroſ & ³³ Teutonos, quum metatores ejus per inprudenciam ita caſtris locum cepiſſent, ut ſub poteſtate barbarorum eſſet aqua, flagitantibus eam ſuis, ³⁴ digito hoſtem oſtendens, ³⁵ Illinc, inquit, ³⁶ petenda eſt. Quo inſtinctu adſecutus eſt, ut protenus barbari ³⁷ tollerentur.

XIII. ³⁸ T. Labienus poſt Pharfalicam pugnam, quum, victis partibus, Dyrrhachium refugiſſet, miſcuit vera falſis, &, non celato exitu pugnae, aequatam partium fortunam, gravi vulnere Caefa-

³² *Quod etiam*] Medicei quae etiam. Mox reintegratis MSS. qdd. & Edd. pp. pro suorum Medic. pr. suis.

³³ *Teutonos*] MSS. & Edd. quidam rursus Theotonos, Theutonos, & Theutones. Metatores Arcerian. Addit Medicens antiquior reliquos ex c. 9. Dein eſſet aquam vetare, ex interpolatione Leid. ſec. qui cum Medic. pr. non habet eam. OUD.

³⁴ *Digito*] I. Reg. Subito digito. TENN. Vatican. eam, suo dig.

³⁵ *Illinc*] Palatin. Medicei, illic.

³⁶ *Illinc (inquit) petenda est*] Si per alios liceret, interrogationis notam libenter apponerem, hoc modo: (Illinc inquit) petenda est? KRUCH. Quia Freinsheimius ad Flori III. c. 3. Viri estis, en illic habetis. scripserat. Si per alios liceret, interrogationis notam istis apponerem, hoc modo. Viri estis? homo meus

eadem verba hic repetiit, tanquam per interrogationem (qua nihil hic ineptius) legi posset. Petenda est? Caeterum Plutarchus Marium addidiſſe ait; aquam illam sanguine venalem. TENN.

³⁷ *Tollerentur*] Gronovius I. pellerentur. TENN. Inde ſcilicet, ubi obſidebant aquationem. ut explicat idem in Epist. ad Keuchen. Bene, ſi MSS addicerent, & certe hae voces ſaepius mutantur. Adi noras Cl. Burm. ad Ovid. Rem. Am. 115. Trist. v. 13. 23. Sed tollerentur ſcilicet eo loco, ac, ut dicitur, e medio, internectione ſua, ſacila poteſt tolerari; unde non raro participium ſublatus pro interempto. Cicero I. Catil. c. 13. Quod ſi iſte unus tollatur. i. e. interficietur. OUD.

³⁸ *T. Labienus*] Sine praenomine Leid. ſec. Tiberius L. inepte Medicei. pro viſſis Leidenſ. pr. junctis. Petrenſ. conſugiſſet. OUD.

faris finxit: & hac 3° adsimulatione 4° reliquis Pompejanarum partium fiduciam fecit.

XIV. 4¹ M. Cato, quum Ambraciam eo tempore, quo sociae naves ab Aetolis obpugnabantur, imprudens uno lembo adpulisset, quamquam nihil secum praesidii haberet, coepit signum voce gestuque 4² dare, quo videretur subsequentes suorum naves vocare: eaque 4³ adseveratione hostem terruit, tamquam plane adpropinquarent, qui quasi ex proximo citabantur. Aetoli, ne adventu Romanae classis obprimerentur, reliquerunt obpugnationem.

39 *Assimulatione*] 2. Reg. *simulatione*. TENN. Uterque etiam Mediceus, & Leid. sec. cum Edd. Italicis *simulatione*.

40 *Reliquis*] Lego *reliquis*. MOD. Quod non placet Keuchenio. sed c. 9. §. 1. *Reliquias eorum circumsedens*. c. 10. §. 2. *Reliquis exercitus* l. 111. c. 15. §. 4. *Reliquiae ex Variana clade* in MS. l. iv. 7. 39. *pars magna reliquiarum*. & ita passim alii. MSS. pro vulgato stant: nec temere mutandum: nam sive a neutro *reliqua*, sive a feminino *reliquiae* descendat, utrumque Latinum est fatis. Plurimum tamen praefero *reliquis*: quomodo etiam Gronovius ad marginem sui exemplaris emendaverat. OUD. *Reliquis* etiam legendum censet Cl. Arntzen. ad Aurel. Vict. de Vir. Ill. c. 23. *collectis reliquis*. Vide & Hirt. B. Alex. c. 42. IDEM *Cur. post.*

41 *M. Cato*] Praenomine caret Leid. sec. *Ambraciam* MSS.

multi. Graecis Ἀμβρακία.

42 *Dare*] Leidens. pr. Medic. pr. & Ed. Rom. *clare*. Medic. sec. *clamore*. sed *coepit dare*, ut *coepit clamare* l. 11. 4. 10. ubi vide. dein Petrens. *qua v. Medic. sec. viderentur*. Mox bene Editiones primae *vocare*. *Ea assev*. Melius etiam foret *adsimulatione*. vide ad c. 11. §. 4. item *ex proximo*, non *e p.* Medic. antiquior, Petrens. & Vossian. cum iisdem Edd. OUD.

43 *Eaque adseveratione*] Vir doctus in Act. Erud. Lipsf. A. 1731. p. 404. hic loci, & C. xi. §. 4. hanc vocem capit pro simulata quadam constantia ac securitate rerum suarum. Is certe sensus eorum locorum esse debet; sed metuo, ut eo sensu occurrentis vocis exemplum proferri possit. Ne tamen temere in *adsimulatione* mutari, etiam nunc, velim, amice monuit. Vide etiam, quae altero illo loco commentatus sum. OUD. *Cur. post.*

C A P. VIII.

De ¹ restituenda ^a per constantiam acie.

EXEMPLUM I.

Servius Tullius adolescens, proelio, quò rex ² Tarquinius adversus ³ Sabinos conflixit, signiferis segnius dimicantibus, raptum ⁴ signum in ⁵ hostem misit, cujus recipiendi gratia Romani ita ardentè pugnaverunt, ut & signum & victoriam retulerint.

II. Furius Agrippa Cos., cedente cornu, signum militare, ereptum signifero, in hostes ⁶ Hernicos & AEquos misit: ⁷ quo factò ejus proe-

a Vulgo CONSTITUENDA.

¹ *Constituenda*] *Restituenda*. SCRIV. L. *Restituenda*, ut indice superiore monui. Sic & Nobilissimus Gujetus, atque celeberrimus Grævius ad oram notaverant. Sic I. Reg. & I. Hill. TENN. Verissime, atque ita exhibent uterque Mediceus, Leid. sec. Vossian. & Edd. Italicae. OUD.

² *Rex Tarquinius*] Sic MSS. omnes. vulgo *Tarq. rex. Medic.* sec. in *proelio*.

³ *Sabinos*] *Gabinios*. SCRIV. Meliores, & antiquiores habere *Gabinios* ait Keuchenius. Ego id in nullo, nec MS, nec Ed. inveni. *Sabinos* Leid. pr. v. §. 10. *Labios* Leid. sec. Unice rectum est *Sabinos*. quod & Sanutus agnoscit: nam Tarquinius Priscus contra *Gabinios* non bellavit, sed *Sabinos*. Adi Dionys. Halicarn. l. III. p. 193. 199. 208. OUD.

⁴ *Signum*] Ergo non fuit novum commentum tempore Posthumii Dictatoris, ut refert Florus

I. c. II. cum Servius Tullius diu ante Posthumium fuerit usus hoc strategemate. Veteres non solum signa jaculabantur in hostes, incitamentum fortitudinis. Valer. Max. III. 2. 20. Caesar Bell. Gall. IV. 25. Ammianus XVI. L. Livius III. 70. IV. 29. XXV. 14. XXXIV. 45. XLI. 4. Verum etiam arma, Ovid. XIII. Metam. fab. I.

*Arma viri fortis medios militantur in hostes,
Inde iubete peti, & referentem ornate relatis.*

Sic Catonis filius retulit. Plutarchus fol. 343. TENN.

⁵ *Hostem*] Hillensb. *hostis*. Arcerian. *emittit*. dein quod & *retulerunt* Medici cum Sanuto. Edd. Rom. & *retulerunt*. sine *ut*.

⁶ *Hernicos*] Hos non refert Leidenf. prim. Agrippa contra *AEquos & Volscos* cum collega T. Quinctio Capitolino res genera-

rena

proelium restitutum est. Summa enim alacritate Romani ad recipiendum signum incubuerunt.

III. * T. Quinctius Capitolinus Cos. signum * in hostes Faliscos eiecit, militesque id repetere iussit.

IV. 9 Salvius Pelignus, bello Persico idem fecit.

V.

a Vulgo IV. & V. exempla transposita sunt.

rens *Accepta signa ab signiferis ipse inferre, quaedam jacere etiam in confertos hostes coepit*, teste Livio l. III. c. 70. At C. Aquilius Cos. signa erepta in hostes *Hernicos* misit, ut tradit Dionys. Halicarn. l. VIII. p. 513. a quo collega ejus male *Sikri* vocatur, qui aliis, & Livio l. II. c. 40. T. Sicinius. OVO.

7 *Quo facto*] Indocti librarii velut ex compacto corruerunt. Nam 4. Reg. & triga Hillensbergiorum exhibent. *Quo pacto*. Sed Latinissime dicitur *quo facto*, pro, *qua re*. Auctor belli Alexandrini c. 5. *Quo facto est admonitus Cannymedes posse nostros aqua intercludi*. ibidem c. 7. *Quo facto dubitatione sublata, tantus incessit timor, ut ad extremum casum omnes deducti viderentur*. Simpliciter auctor utitur l. IV. c. I. n. 8. *Quo facto, permittit*. TENN. *Facto* servarunt Cantabr. Bib. Publ. & Vossianus. Ceteri *pacto*. Medic. pr. *peracto*. l. III. 6. 3. *Quo facto revocatis ipse suis* &c. l. IV. 7. 26. *Quo facto effecit*. §. 29. *Quo facto conclitanti sunt*: & ita Livius, Caesar, alii passim. Justin. l. XI. c. 1. *Quo facto tantum sibi favorem conciliavit*. OUD.

8 T. Quinctius Capitolinus] Hic in nullo Consulatu bellum gessit contra Faliscos, sed Volscos in sec. Consulatu debellavit illustri proelio, in quo Strategemata illa adhibuit, quae a Livio

l. II. c. 64. &c. & Dionys. Halicarn. l. IX. p. 613. &c. enarrantur, quaeque memorat noster Cap. praec. §. 10. c. XII. §. 1. l. III. c. 1. §. 1. Neque illic quidem signum in hostes iniecit. Verum hoc fecisse traditur T. Quinctius Cincinnatus, qui & Pennus cognominatur, non autem contra Faliscos, sed contra Volscos. Consule Livium l. IV. c. 26. 29. *Consulem signum quoque intra vallum iniecit ferunt, quo milites acris subirent; repetendoque signo primam impressionem factam*. In MSS. nulla est varietas: nisi quod nonnulli inepte *Tiberius*, & *Quintus*, ac *Capitolius*. Hic vero error num adscribendus librariis sit, an ipsi auctori, non facile dixerim: quamvis inmensum in modum hoc in capite turbarent isti: ut in seqq. apparebit. Librariis adscriptissae videtur Cl. Perizonius, nam in hujus exempli citatione omittit vocem *Capitolinus*, quam facile inperiti adiecit potuerunt. Alibi noster T. Quinctius sine cognomine. id non comparet in Mediceo pr. OUD.

8* *In hostes Faliscos*] Immo, ut in notis docui, *Volscos*. Gentes hae *Volsci* & *Falisci* confusae quoque sunt a librariis in Aurel. Vict. C. 19, OUD. *Cur post*.

9 *Salvius Pelignus*] Vulgo hoc exemplum, tacentibus interpretibus,

V. M. Furius Camillus, Tribunus militum consulari potestate, cunctante exercitu, ¹⁰ adreptum manu signiferum in hostes Volscos & Latinos traxit: ceteros puduit non sequi.

VI. ¹¹ M. Furius ^a, ¹² averso exercitu quum

OC-

^a Vulgo Q.

tibus, ponebatur post illud *M. Furius Camillus*: quasi ille *Salvius* arreptum manu signiferum in hostes traxisset; cum constet ex Platarchi *Aemilio* p. 265. Ed. Paris. eum in bello *Persico* i. e. cum Macedonum rege Perse gesto, signum ipsum in hostes eiecisse. Necessario itaque ponendum erat, ut feci, post tertium exemplum, in quo idem narratur *Strategema*. De transpositione exemplorum facili vide ad l. i. c. 5. 7. Monuit hoc dudum *Doctiss.* J. Perizon. *Animadv. Histor.* c. 7. p. 319, 320. MS. *Hillensb.* & Ed. Par. *Salinus*. Leid. sec. *Alm.* Idem antem *Accuaeus Pelignus bello Punico fecit*, teste Livio l. xxv. 14. OUD.

¹⁰ *Arreptum manu signiferum*] *Gudian.* *avectum m. signiferum*. Perperam in MSS. nonnullis, & Edd. primis *arreptum signum traxit*: non modo signum, sed ipsum signiferum *Camillus* manu in hostem traxit. *Luculentus* testis est Livius l. vi. c. 8. *Dato deinde signo ex equo desilii, & proximum signiferum manu arreptum secum in hostem rapit; infer miles, clamitans, signum.* &c. *Emissum etiam signum Camilli iussu in hostium aciem ferunt.* OUD.

¹¹ *Q. Furius*] *Voss.* 3. Reg. 3. *Hill. M. Furius*. *TENN.* Quis ille *Q. Furius* sit, plane ignoro. Veram est sine dubio, quod exhibent MSS. *Tennulii M.* sive *Marcus*, quibus adstripluntur mei quatuor. In *Leid.* sec. ex more deest praenomen, uti & in *Gudian.* In *Mediceo antiquiore L.*

Furius. In *Leid.* tert. *Varius Consul*. scilicet intelligitur idem *M. Furius Camillus*, de quo praecedenti exemplo egit auctor. Quare suspicor non inmerito, insuper corrigendum esse *Idem Furius*: ut l. ii. c. 5. *Idem Hannibal*; vel potius *Idem*, ut *Furius* ex margine irrepserit. vide eo loco. Hic autem omnino videtur *Furius* e margine in textum irrepisse; postquam exemplum *Salvii* e suo loco delapsum erat post praecedens de *Camillo* exemplum, unde dein ex *idem Furius* alii *Q.* alii *M.* alii alia exciderunt. Ceterum de eodem *M. Furio Camillo*, tum vii. *Tribuno Mil. Conf. potestate*, sermonem esse patet ex Livio l. vi. 22. 23. 24. *Jam non recipiebat se Romanus miles, sed inmemor recentis ferociae veterisque decoris terga passim dabat, atque effuso cursu castra repetebat: quum Camillus subiectus a circumstantibus in equum, & raptim subsidiis obpositis; Haec est, inquit, milites, pugna, quam poposcistis &c. Quid vultum & castra spectatis? neminem vestrum illa, nisi victorem receptura sunt, & quae sequuntur.* OUD.

¹² *Averso exercitu*] 3. Reg. 2. *Hill. Averso exercitu*. quatuor Reg. male carent binis vocibus. *TENN.* *Averso* etiam *Gudian.* & 2. *Leidd.* ac statim *aversum exerc.* iidem *Leidd.* cum Ed. Paris. perperam, ut saepe monitum. adi l. ii. 5. 44. OUD.

occurrisset, adfirmavit, non recepturum se in castra quemquam, nisi victorem; ¹³ reductisque in aciem ^{14 a}, victoria potitus est.

VII. Scipio apud Numantiam, quum aversum suum videret exercitum; pronuntiavit, pro hoste sibi futurum, quisquis in castra ¹⁵ redisset.

VIII. ¹⁶ Servilius Priscus Dictator; quum signa

^a Vulgo suis.

¹³ *Reductisque in aciem suis*] Ultima vox Scriverio debetur, quod inirum est, non vidisse Tenuillum. *Suis* nec MSS. nec Edd. ante eum agnoscunt. unde, quamquam & vulgata fati defendi posset, forsitan legi debet *reductusque in aciem v. potitus est* sc. exercitus. OUD.

¹⁴ *Victoria potitus est*] Medicei *potitus est v.* Verum Petrensis optimus, & uterque Leidensis *victoriam*. quod non temere spernendum est. Justin. l. vi. c. 4. *Potiti victoriam*: ubi iidem variatur. de hac constructione consule omnino praeter alios Munker. ad Hygini F. 127. Daviesium ad Hirtium de B. Afric. c. 36. & 87. *Castra potiri*. N. Heinsum ad Ovid. Fast. l. iii. 21. *potiturque cupitam*. Bongarf. ad Justin. l. i. c. 2. Graevium ad l. xxxvii. 1. Lambin. ad Nepot. Miltiad. c. 1. & ad Praefat. Eadem confusio in MSS. & Edd. apud Justin. l. xii. c. 7. *Regnum Indorum potitus est*. & infra l. iii. c. 6. in f. *potitus est civitatem* in MSS. nonnullis. Adde Tacit. Ann. xi. 10. Liv. iii. 7. Aucr. de B. Hisp. c. 13. quae loca suggestit Cl. Wasse omnino *victoriam* praefereus. Antiquissimus Cod. Lactantii l. i. c. 22. *Regnum potitus est*. in Floro l. i. c. 1. *Gentium Roma potiretur* Leid. MS. *gentium regnum R. p.* ubi tamen

illud mihi se non probat. OUD. De hoc accusativo dubio vide etiam ad Liv. L. xxiiii. c. 43. L. xxxi. c. 45. Wopkenf. ad Justin. L. vi. c. 4. In Cicer. de Fato c. 7. *Africanum Carthagine potiturum* duo MSS. vetustissimi Vossiani praebent *Carthaginam*. IDEM Cur. post.

¹⁵ *Redisset*] *Redisset* Medicei. *sec. rediret* Hillensb. Leid. sec. & Ed. Paris. supra e MSS. mutavi ordinem. vulgo *sibi pro hoste*. Gudian. *propter hostes ibi*. OUD.

¹⁶ *Servilius Priscus*] Ita lego, vulgo est *Sinilius*. SCRIV. Hittorpius, & triga Hill. *Sinilius*. Volf. & 2. Reg. *Sivilius*, tertius Reg. *Silvius*, quartus. *Fulvius*. TENN. Mei MSS. *Silvius*, *Sivilius*, *Scivilius*, *Julius*, Palat. *Emilius*. Medicei, Vatican. Sannus, & Edd. pp. *Fulvius*. Sed omnino recte, ad stipulante Gudiano, si non fallunt excerpta, emendavit Scriverius *Servilius*, ut constat ex Livio, qui nos insuper docet, hoc Strategema adhibitum non in hostes *Faliscos*; sed in *AEquos*. Livii verba sunt l. iv. c. 46. 47. *Dictator ex Scto dictus Q. Servilius Priscus* & paullo post. *Transierat ex re bene gesta superbia negligentiaque ad AEquos. Itaque primo statim proelio quum Dictator equitatu inmisso antesignanos hostium turbasset, legionum inde signa infer-*

igna legionum ferri in hostes Faliscos iussisset, signiferum cunctantem occidi imperavit: quo exemplo ¹⁷ perterriti ceteri a hostem invaserunt.

IX. Tarquinius adversus ¹⁸ Sabinos cunctantes equites, detractis frenis, concitatisque equis ¹⁹ procurrere & ²⁰ percurrere aciem iussit.

X. ²¹ Cossus Cornelius Magister equitum adversus

a Vulgo deest ceteri. b Vulgo hoc exemplum praecedenti praepositur.

ri prope iussit, signiferumque ex suis unum cunctantem occidit. OUD.

17 Perterriti] Qui? Hoc deest. sed servarunt nobis Petrensis Cod. cum Leidenf. tertio, & Sannus perterriti ceteri. quae vox ob adfinitatem litterarum exciderat. OUD.

18 Sabinos] Lege ex Livio Sabinos. Addendum statim aliud exemplum, quod in vulgatis desideratur: Cossus Cornelius Magister equitum adversus Pidenates idem fecit. PARRHAS. Vide notas.

18 Sabinos] Gabinios. SCRIV. Sabinos. sic lege MSS. omnium consensu, & supra n. 1. TENN. Edd. primae Gabinios. sed unice verum est Sabinos, contra quos Tarquinius Priscus sub Anco Marcio primum, & dein ipse rex saepius bellavit. ut videre est apud Dionys. & Livium. de hac re videtur loqui Livius l. i. c. 37. OUD.

19 Procurrere &] Id vocabulum in nullo MSS. existat. TENN. Non existant haec verba quoque in caeterorum MSS. aliquo. de Cantabrigiensibus nescio: Ex iis enim nihil erat notatum. Sed Edd. primae etiam agnoscunt. Leidenf. pr. concitatis equis. OUD.

20 Percurrere] Voss. 1. Reg.

1. Hill. Prorumpere. Simile est apud Livium xl. c. 40. Dissipaverunt, detractisque fraenis bis ultro citroque cum magna strage hostium infractis omnibus hastis transcurrerunt. Valer. Max. III. 2. 9. Optima indolis juvenis, detractis equorum fraenis, vehementer eos calcariibus stimulatos, in adversos Sannites egit, obstinataque animi praesentia (L. non praesentia) exoriam manibus hostium victoriam; & cum ea spem maximi civis Rulliani patriae restituit. TENN. Prorumpere etiam Medicei, & Edd. Rom. Bonon. Paris. Wech. in aciem Medic. pr. Arcerian. perfundere; unde Keuchen. coniecerat perfundere, sed vulgatum tamen retinet; recte. passim haec in MSS. varietas. V. ad l. 1. 5. 12. per statos perripit (sic meliores) ad l. 11. 4. 2. aciem hostium percurrere. ad §. 7. aciem percurrunt. OUD.

21 Cossus] Duo Cantabrig: Cossus. male. Hic autem rursus insignem maculam Frontino adixerant librarii; cum Cossium idem fecisse, quod Servilium Ex. 8. voluerint, & ei continuo subiungerent. Nam, praeterquam quod historiae veritati contrarium sit, qui potuit Frontinus scribere, a magistro equitum legionum signiferum occidi iussit: cum signi-

nes

versus Fidenates idem fecit.

XI. ²² M. Atilius Cos., bello Samnitico, ex acie refugientibus in castra militibus aciem suorum obposuit, adfirmans secum & ²³ cum bonis civibus ^{23*} dimicaturos eos, nisi cum hostibus maluissent. Ea ratione universos in aciem reduxit.

XII. ²⁴ L. Sulla, cedentibus jam legionibus exercitui Mithridatico ductu Archelai, ²⁵ stricto gladio in primam aciem ²⁶ procucurrit, adpellans-

nes ipse Dictator duceret, equitum vero Magister tantum equitibus praeesset. Viderunt hoc forsitan Editores Romanus, & Bononiensis, in quorum *indicatione* hoc exemplum non comparat. Verum expungi non opus est, sed ponendum, ut feci, post Tarquinii exemplum. Equis enim Cosus frenos quoque detraxit; quum Magister equitum erat sub Dictatore Mam. AEmilio, non ut Florus ait sub A. Postumio. Vide, qui jam dudum haec monuere, J. Perizon. Anim. Histor. p. 318. & Duker. ad Flor. l. i. c. 11. *Cossus equitum magister exuere frenos imperavit.* OUD.

²² M. Atilius] Medicei, Edd. Italicae, & Sanutus Q; Sed male. Confer Livium l. x. c. 35. *Alteri consuli M. Atilio &c. c. 36. Quo pergis, inquit, miles? & hic arma & viros invenies. nec vivo consule tuo nisi victor castra intrabis. Proinde elige cum cive an hoste pugnare malis. Atilius* vero hic quoque nonnulli MSS. ut ex nummis, ceterisque fide dignissimis monumentis reposui. Dein suspectum mihi aciem suorum, fugientes milites etiam sui erant. an equitum stationem? ut ibidem Livius statione equitum ibi obposita. OUD.

²³ Cum bonis] To cum delent MSS. omnes. TENN. Ex meis

delent soli Leidenses, Gudian. & Voss. Deinceps *invaluissent* Medicei pro *maluissent*. Vide, num hic cum debeat deleri, non supra. eos quoque, quod sedem in MSS. mutat, rectius deleri censeat Cl. Wasse, me non renuente. OUD.

^{23*} Dimicaturos eos] Omnino hic deletum malim pronomen. Consule notata ad Sueton. Caes. c. 7. *Confusum eum somnio.* OUD. *Cur. post.*

²⁴ L. Sulla] Leid. sec. sine praenomine, & statim *exercitu*, ut & Gudianus. V. ad l. 11. 4. 12. & hoc capite §. 6. OUD.

²⁵ Stricto gladio] Medic. antiquior in *stricto g.* In gladio esset dictum, ut in *hastâ, in ense; in ferro esse* apud alios pro, ea in manu parata habere. Verum, quod noster *stricto gladio* eum fecisse dicit, ceteri historici *ar. epto signo* dixisse tradunt. Consule Plutarch. in ejus vita p. 465. Appian. Alex. B. Mithr. p. 347. Polyæn. l. VIII. c. 9. Ammian. Marcellin. l. XVI. c. 12. OUDEND.

²⁶ Procucurrit] Sic bene Keuchenius ex Arceriano, & Ed. Parisiensis; quibus accedunt sex mei meliores. v. ad l. 11. 4. 10. OUD.

lansque milites, dixit; Si quis quaesisset, ubi
 27 Imperatorem reliquissent, responderent, pu-
 gnantem in Boeotia. Cujus rei pudore universi
 eum secuti sunt.

XIII. Divus Julius, ad Mundam referentibus
 suis pedem, equum suum abduci 28 a conspectu
 jussit a, & in primam aciem pedes 29 prosiluit b.
 Milites dum destituere Imperatorem erubescunt;
 redintegrarunt proelium.

XIV. Philippus, veritus, ne 30 impetum Scy-
 tharum sui non sustinerent, fidelissimos equitum
 a tergo posuit, praecepitque, ne quem commili-
 tonum ex acie fugere paterentur; perseverantius
 abeuntes trucidarent. Qua denuntiatione. quum
 31 esse a

a Vulgo suo j.

b Vulgo prosiliit.

27 Imperatorem reliquissent] Tacitus Germ. 14. Infame in o-
 mnem vitam ac probrosum super-
 flitum principi suo ex acie re-
 cessisse. Vellejus II. 55. Vide-
 rent, quem & quo loco imperato-
 rem deserturi forent, aiebat Cae-
 sar, cum apud Mundam dubio
 Marto pugnaret. Idem dixit A-
 lexander apud Arrian. I. VII. fo.
 451. Ἀπολιτόντις ἀπέχεθε, παρα-
 δίτις: φυλάσσει τοῖς μισθούσι
 ἡγελάσι. Eum civibus vestris
 renunciate vos deseruisse, atque
 discessisse, & fidei barbarorum,
 qui ab eo sunt devicti, commis-
 se. TENN.

28 A conspectu suo] Voss. 3.
 Reg. 3. Hill. desent suo. TENN.
 Desent etiam Leidensis prius,
 ac Gudianus, & recte Ingrata
 est repetitio, referentibus suis
 (nati sic MSS. non suis ref.) p.
 equum suum abduci (Leid. pr. ab-
 duci) a c. suo. nisi malles cum
 Keuchenio expandere suum. Ego
 MStos sequor. tria verba haec a.
 c. suo non videntur in Vaticano.
 male. Caesar B. Gall. I. 25. in
 simili negotio: Caesar primum

suo; deinde omnium e conspectu
 remotis equis. Ubi itidem e cens.
 olim suspecta fuerunt; sed vide
 Voss. & Davies. Auctores, qui
 hujus rei meminere, vide apud
 Glandorp. ad Hirt. B. Hisp. c.
 31. OUD.

29 Prosiliit] MSS. quatuor
 prosilivit. sed Leidens. pr. Hil-
 lensb. Voss. & Edd. primae be-
 ne prosiluit. V. ad I. II. 4. II.
 Prosilivit tamen viro docto cui-
 dam inagis placet. Et certe sic
 MSS. qdd. Curt. IV. 59 Just. XI.
 5. 4. & alibi. dein MSS. octo
 reintegraverunt. & quatuor re-
 integraverunt. Edd. pp. reinte-
 grarunt. OUD.

30 Impetum] Leid. sec. impe-
 tus. Medic. pr. ab i. ex more.
 dein Cantabr. fert. trucidavit.
 Mox Edd. Italicae quem denun-
 tiationem cum fecisset. Tum
 Leid. sec. ut timidi maluerunt.
 timidi etiam Edd. Paris. cum Va-
 ticano. Leid. pr. ab suis. prae-
 positione caret Voss. Tandem ac-
 quisierit Commelin. an. u. sicut
 Arcerlan. OUD.

3ⁱ effecisset, ut etiam timidissimi mallent ab hostibus, quam a suis interfici, victoriam adquisivit.

3ⁱ *Effecisset*] Unus Reg. fecit. Justinus l. i. c. 6. TENN. *efficit*. Ceterum idem fecit Astya-

C A P. IX.

2 De ^a his, quae post proelium agenda sunt. Si res prospere cesserit, de consummandis reliquiis belli.

E X E M P L U M I.

1 C Marius, victis proelio Teutonis, 3 reli-
quias, quia eorum, quia nox 4 circumvenerat,
circumsedens, sublati subinde clamoribus, per
paucos suorum territavit, insomnemque hostem
detinuit, ex eo 5 adsecutus b, ut postero die in-
re-

a Vulgo DE CONFIRMANDIS R. B. SI R. P. CESSERIT. b Vulgo
CONSECUTUS.

1 *De confirmandis]* *Confer-*
mandis. SCRIV. Omnes MSS. ut
initio hujus libri monitum, *de his,*
quae post proelium sunt, si res
prospere cesserit. De consum-
mandis reliquiis belli. TENN. Sic
quoque mei plerique. Melius ta-
men Leidens. sec. Vatican. Me-
dic. antiquior, Edd. primae *a-*
genda sunt. ubi distinctio major
est ponenda. nam hoc in genere
praecedat. Tum *si res prospere*
cesserit de conf. seq. Cap. *Si res*
male cesserit de emend. Medic. al-
ter fieri debent. Leid. pr. & Edd.
VV. interponunt male & *con-*
summandis pro *confirmandis* opti-
me hic rursus habent Palatin.
Vatican. & Medic. pr. vide su-
pra. OUD.

2 *C. Marius]* Leidens. sec. non

agnoscit praenomen. dein *Teuto-*
nicis duo Cantabrig. *Teutonibus*
Ed. Paris. *Theotonis* Sanut. Moz
MSS. tres deinde, unus demum.
dein irritavit Palat.

3 *Reliquias]* Sic recte MSS.
Mallet tamen Cl. Wasse *reliquos*
ad Sallust. B. Jug. c. 102. Sed
vide ad c. 7. 13. Curt. l. iv. c.
16. *Cum reliquiis devicti exerci-*
tus. OUD.

4 *Circumvenerat, circumse-*
dens] In menda sine dubio cu-
bat prior vox. Videtur scriben-
dum *intervenerat*, ut conjecit J.
Fr. Gronovius; vel *supervenerat*,
vel *certamen diremerat*, ut Ex.
1. c. x. *proelio, quod nox dire-*
merat. OUD.

5 *Consecutus]* Ed. Romana *se-*
cutus: Tres Cantabrigiensis, Va-
lica-

requiatum facilius debellaret.

II. Claudius Nero, victis Poenis, quos Hasdrubale duce ⁶ in Italiam ex Hispania trajicientes exceperat, ^{6*} caput Hasdrubalis in castra Hannibalis eiecit: quo factum est, ut & Hannibal luctu (⁷ nam frater occisus erat) & exercitus desperatione adventantis praelidii ⁸ affligerentur ^a.

III. ⁹ L. Sulla his, qui Praeneste obsidebantur, occisorum in proelio ducum capita, hastis praefixa, ostendit, atque ita obstinatorum ¹⁰ perveraciam fregit.

IV

a Vulgo AFFLIGERETUR:

ticanus, ambo Medicei, uterque Leidensis, Gudianus, Palatin. & Hillensb. cum Sanuto adsecutus. Quod mutatum non oportuit, §. 6. *Qua expectatione adsecutus est, ut solito adtentius* &c. l. iv. 5. II. *Quo adsecutus est, ut* &c. OUD.

6 *In Italiam*] In Italia ambo Leidens. Cantabrig. Bib. publ. Palat. & Hillensb. In Italia exceperat in Umbria scilicet. Male & in Hispaniam Medic. sec. & Leid. sec. & Gud. in Hispania, dein Medic. pr. trajecit perperam. c. 8. §. 3. *Signum in hostes eiecit.* Nepos in Alcib. c. 10. *his in ignem eiecit.* unde Gebhardi verba huc ineptissime transcripsit suo nomine Keuchenius. OUD.

6* *Caput H. in castra eiecit*] Sic Lutat. Argum. L. XIII. Ovid. Met. Fab. 8. *avulsam scopulum in eos eiecit.* Liv. L. vi. 3. 3. *emissum signum in hostium aciem.* quod non mutandum esse, nunc constat. Adi illic Cl. Draakenb. OUD. Car. post.

7 *Nam frater occisus erat*] Vehementer haec mihi pro Glossemate suspecta sunt, & e margine

inrepsisse videntur. Rectius certe in Leidensi sec. scribitur *luctu fratris occisi.* Sanutus simpliciter, *ut luctu fratris ipse,* &c. Leid. pr. *nam super occisus erat.* OUD.

8 *Affligeretur*] Lege cum 3. Reg. 2. Hill. & Voss. *affligerentur.* TENN. Consentiant optimi mei, Leidens. pr. Petrensis, & Palatinus, cum Gudiano. OUDEND.

9 *L. Sulla*] Praenomine caret Leid. sec. in deest in Petrensi. Mox *perveraciam* Leid. sec. Sed vide ad l. II. 3. 17. *quorum perveracia sivebat.* De hac re vide Appian. B. Civ. p. 631. Alii aliter. OUD.

10 *Perveraciam fregit*] Petronius. *Mulier aliquot dierum abstinentia sicca, passa est frangi suam pertinaciam.* Nepos Themistocle c. 1. *Quae contumelia non fregit eum, sed erexit.* Seneca ad Polyb. 24. *Ne militum animi, si fractam ducis mentem viderint, & ipsi collabuntur.* Valerius Max. VII. 5. 3. *L. AEmilii Pauli virtutem injuriae non fregit, sed acuerunt.* Supra c. 6. n. 5. vide. TENN.

IV. ¹¹ Arminius, dux Germanorum, capita eorum, quos occiderat, similiter praefixa, ad vallum hostium admoveri iussit.

V. Domitius Corbulo, quum Tigranocertam obsideret, & Armenii pertinaciter viderentur ¹² toleraturi obsidionem, ¹³ in quemdam ex Megista-

¹¹ Arminius] Ita vocandus. male 2. Reg. Voss. Armenius. pejus 2. Reg. 3. Hill. Armenus. TENN. Armenus Vaticanus, Leidenses, & Palat. Armenius Gud. & Ed. Par. Sarmenus Medicei.

¹² Toleraturi] Medicei, Leid. sec. Ed. Rom. Bon. Par. Hitortorp. Wech. tolerare. Mox in balista Medic. pr. in balistanis Medic. sec.

¹³ In quemdam ex Megistanis] Lege ex MS. in Baduadum ex Megistanis. Megestani sunt Senatores Armeniorum, quorum erat unus Baduadus. PARRHAS. Omnes MSS. In Vadyadum ex Megestanis. Quae probanda lectio est, quia Tacitus de hac re agens lib. XIV. annal. c. 24. *Haud procul tentorio ejus, non ignobilis barbarus cum telo repertus, ordinem insidiarum, seque autorem & socios per tormenta edidit: ille barbarus non ignobilis est Vadyadus. Megistanes autem est vox Macedonica, a μέγιστος, cujus pluralis tantum in usu. Et sunt aulicorum ministeriorum principes, qui Romanis comites, Persis Satrapae. Marci c. VI. v. 21. Δύπτοι ἐπὶ τοῖς μεγιστάσι ἀνά- τας. Apocalypf. VI. v. 15. Latini quoque hanc vocem sua civitate donaverunt. Seneca Epist. 21. Idem autem genus loquendi est lib. II. c. II. n. I. *obsides e principibus acciperet. h. e. quosdam principum. Et III. 10. I. Livius VIII. 24. Minister ex regis puctis. TENN. MSS. in Vadyadum, quasi nomen id Satrapae**

esset, ut c. II. n. I. MSS. *e principibus i. e. quosdam principum. J. F. GRONOV. in Epistola ad Keuchen. In Vadyadum est quoque in Palatino, Gudiano, Mediceis, & Petrensi, qui supra scriptum habet in Vadyadum. Cantabr. tert. Vatican. & Leid. sec. in vadyadum. Leid. pr. in vadyadum. MS. Commel. in Nadyadum. Ed. Paris. in Adnadum. Quare nemini dubium esse potest, quin lateat hic nomen proprium; quod tamen nusquam reperire potui. Proxime accedit Adduum; quod nomen nobili Armenio tribuunt auctores, sive Addon vel Adon, seu potius Adonum ab ἄδων i. e. Domino. Vide Commentat. ad Vellej. Pat. terc. l. II. c. 102. *Armeniam deinde ingressus a quodam nomine Aduo vulneratus. & quos laudant ad Hesychium ἄδων, ἀδωνός. Floro idem vocatur Donnos sive, ut est in MSS. Leid. Donnes. In Adduum ex Megistanis i. e. unum, quemdam. quomodo invenias apud nostrum c. 5. §. II. si sana est lectio, Alexander ex Epistrotis. l. IV. c. 6. §. I. Visne tu ex illis paucis esse. c. ult. §. 34. Eumenes C rdiunus ex successortibus Alexanari. Justin. l. XII. c. 4. Ex nobilibus Andragoras. Adde l. IX. c. 6. Ceterum MSS. & Edd. pp. Megestanis. De Megistanibus sive Μεγιστάσι, voce Latine usurpata etiam a Tacito, Suetonio, & Curtio consule Brisson. de Regno Persar. p. 173. OUD. Baduadus non videtur Armenium nomen. Adoni, vel**

gistanis, quos ceperat, animadvertit, caputque ejus balista excussum, intra munimenta hostium misit. Id forte decidit in ¹⁴ medium concilium, quod ¹⁵ tum quum maxime habebant barbari: ad ejus ¹⁶ conspectum, velut ostento, consternati ad deditionem festinaverunt.

VI. Hermocrates Syracusanus, superatis acie
17 Car-

Adduo, ut conjeci, suffragatur etiam Parthus *Abdus* apud Tacit. L. VI. Ann. c. 31. qui & L. XV. c. 27. ait *Megistanas Armenios*. Nam male Parrhasius secundae declinationis vocem facit. IDEM *Cur. post.*

14 *Medium concilium*] Sic scribe, licet in binis editis, & 3. Hill. *consilium*. Nam *concilium* est barbarorum. Caesar v. bell. Gall. c. 53. *Nocturnaque in locis desertis concilia habebant.* l. I. c. 30. *Petierunt, uti sibi concilium totius Galliae in diem certam indicare, idque Caesaris voluntate facere liceret.* ibid. VI. c. 3. *Concilio Galliae primo vere, ut instituerat, indicto.* Sed *consilium* dicitur tantum de Romanis l. Verr. c. 2. Cicero *Senatorium consilium* h. e. conventus, confessus Senatorum. TENN. Hoc ex observatione Gronovii ad Livium l. XLIV. c. 2. *Consilium* hic male Vatican. Medic. & Leid. sec. & Keuchenii, cum Ed. Paris. plura vide ad l. III. 2. 6. *petitio ab eis concilio*, non *consilio*. OUD.

15 *Tum cum maxime*] Voss. & 2. Hill. *Tum maxime*. tertius Hill. *Cum maxime*. Vulgata lectio praestat. Glossae, *Cum maxime. acrius*. Nunc ipsum, hoc ipso tempore. Seneca l. I. benef. c. 7. *Hoc ut scias ita esse, ecce Thalia, de qua cum maxime agitur, apud Hesiodum Charis est, apud Homerum Musa.* Epistola

99. *Aequo animo excipe necessaria, quid incredibile, quid novum evenit? Quam multis cum maxime funus locatur? quam multis vitalia eruntur?* idem epist. 120. *Hoc quod futurum dico, eum maxime sit, & pars ejus jam magna facta est.* Comicis frequens. *Nunc cum maxime.* Terent. Adolph. IV. 1. 2. *Nunc cum maxime aliquid operis facere credo.* Phorm. I. 4. 27. *Non sum apud me.* G. *Alqui opus est nunc quum maxime, ut sis.* Antipho. Eumenius in panegyrico. *Quarum invicta roborata ne his quidem, quae nunc cum maxime gerant, bellis requirunt.* TENN. Tum deest in Gudiano, Leid. pr. Medic. sec. & Edd. Rom. ac Bon. cum deest Leid. sec. Palat. Petrensi, & Cantabr. tert. Ed. Paris. & Wech. sed male. Eadem confusio l. III. c. 11. §. 4. *Sacrificio tum quum maxime occupatos.* Livius l. XL. 30. *Castra amissa esse, & quum maxime ardere.* Eadem variatio apud Curtium l. III. c. 4. §. 11. l. VI. c. 10. & l. V. c. 7. *Hoste & aemulo regni reparante tum quum maxime bellum,* ubi vide Cellarium. OUD. Sic quoque legendum in Sueton. Domit. c. 10. *Tum quum maxime aegrum;* ubi vide, quos laudavi. IDEM *Cur. post.*

16 *Conspectum*] *Aspectum* Meadicei. dein Medic. pr. *ostentum*. Leid. sec. *festinarunt*.

17 Carthaginiensibus ^a, 18 veritus, ne captivi, quorum ingentem manum in potestatem redegerat, parum diligenter custodirentur, 19 quod ^b eventus dimicationis in epulas, & securitatem compellere victores poterat, finxit, proxima nocte equitatum hostilem venturum. Qua expectatione adsecutus est, 20 ut solito ^c attentius vigiliae agerentur.

VII. Idem, 21 rebus prospere gestis, & ob id resolutis suis in nimiam securitatem, somnoque &

^a Vulgo ATHENIENSIBUS. ^b Vulgo QUIA. ^c SOLITO deest in Edd. recentioribus.

17 *Atheniensibus*] Ita lego. vulgo *Carthaginiensibus*. SCRIV. *Atheniensibus*. Sic lege. *Carthaginiensibus*, qui hic ab omnibus librariis afferuntur, *ἐδὲ ἀθῆνας ἰδ' ἰσθμῶν*. Res enim gesta est inter Syracusanos, pro quibus stabant Lacedaemonii, & Catinenses, cum quibus faciebant Athenienses & Nicias. Vide Polyænum lib. 1. in Hermocrate, & divinum Casaubonum. Cogitavi tamen, an *ἰδ' Catinenses* non esset admitterendum ob litterarum affinitatem. TENN. Verum quidem est, Hermocratem hoc fecisse superatis *Atheniensibus*, non *Carthaginiensibus*, nec etiam *Catinensibus*, de quibus in hoc proelio apud Diodor. Sicul. l. XIII. p. 147. &c. nec apud Polyænum sit mentio. Cum tamen constanter MSS. & Sanutus retineant, *Carthaginiensibus*, neque sit rari & incognitum librariis nomen, sed vulgatissimum *Atheniensibus*, non video, cur iis in mentem venisset hoc in vocem tam diversarum litterarum permutare. Quare, licet Casaubono, quoque, nam Keuchenium non miror, arripserit *Athen.*, ego potius cum Cl. Wesiclingo hic putem, ipsius auctoris esse errorem. Ad quam

sententiam me adigit id, quod idem Hermocrates cum Carthaginiensibus quoque rem gesserit. Confer Diodorum Sicul. l. XIII. p. 187. OUD.

18 *Veritus*] Caret hoc participio Hillensb.

19 *Quia*] Voss. *qua*. Medicei, Petreni. Leidenf. pr. Palat. Hillensb. *qui*: unde fecerunt alii *qui*, alii *quia*. Sed unice verum est *quod*, ut exhibent Edd. Bonon. & Romana cum marg. Hitortp. & Wechel. Dein *eventu* Medic. fec. *poterant* Edd. Scriv. & Keuch. cum Medic. fec. & Voss. male. Non de omnibus eventibus, sed de eventu præcedentis proelii intellexit Auctor. OUD.

20 *Ut attentius*] Necessario supple ex MSS. *ut solito attentius*. TENN. *Solito* restitui, quæ vox operarum incuria clapsa primum est ex ultima Editione Scriv. verii, quod non adversum a Keuchenio exsulem eam fecerat. MSS. Edd. que, etiam Scriv. verii, recte eam agnoscunt. OUDEND.

21 *Rebus*] Cantab. tert. *rebus belli*. Dein in *nimia securitate* Medic. fec.

& mero pressis, ²² in castra transfugam misit, ²³ qui praemoneret, se fuga elapsum; dispositas enim ubique a Syracusanis insidias: quarum metu recepit aciem. ²⁴ (illi quum adventarent, perse-

cu-

²² *In castra*] Nimirum Atheniensium. TENN.

²³ *Qui praemoneret, se fuga elapsum*] Haec verba non reperiuntur in Editionibus, Romana, aut Bononiensi. In Mediceo sec. praedebat. Sed Mediceus pr. & Leidens. sec. praetendebat. unde malim praetenderet, id est praetexeret, usitata significatione. c. 11. §. 12. *expectationemque equestris certaminis praetendisset.* dein pro *elapsum* MSS. undecim, & Ed. Paris. *lapsus*. Deia pro *enim*, etiam octo MSS. & Edd. Rom. Par. Hitorp. & Wech. Tum a non agnoscat Palatin. contra historiam. OUD.

²⁴ *Illi cum adventarent, persecuti, in fossas deciderunt, & eo modo victi sunt*] Videntur aliunde irrepsisse. Sane ad Hermocratis factum non pertinent; & nisi egregie fallor, duo ista Hermocratis exempla capiti suo non respondent. Vide H. Cas. ad Polyæn. pag. 673. SCRIV. 3. Reg. 2. Hill. & Voss. *Quarum metu illi cum adventarent* (Voss. *advenirent*) *recepit aciem. persecuti aciem in fossas deciderunt, & eo modo victi sunt.* Locus desperatus. Amicissimi Graevius, & Orwinius conjecerunt. *Quarum metu recepit aciem hostis. Illi, cum adveniret* (*adventaret*, credo) *dies, persecuti fossas descenderunt, & eo modo vicerunt.* TENN. Cur Scriverius. duo haec de Hermocrate exempla capiti suo non respondere, scribat, nescio; cum clare agant de iis, quae post proelium agenda sint, si res prospere cesserit; nempe de consummandis belli reliquiis: nam, postquam hostes jam vicerat,

rursus hoc Strategemate victi sunt iidem. Seqq. *illi cum adventarent* &c. Casaubonus censet, videri potius pertinere ad factum Clearchi memoratum a Polyæno l. 11. c. 2. §. 9. ubi hostes in fossam, dum cedentes persequi se credebant, inciderunt. & sic victi sunt. Simile de Metello habet Rosler c. v. §. 2. & de Sertorio c. xii. §. 2. Quo Barthius opinatur haec exempla potius releganda esse; dubitat tamen ob eandem, quam adduxi, rationem. Ceterum *persecuti in fossas deciderunt* legit. & passively *persecuti* sumit. Mhi autem haec verba ad hanc historiam pertinere quidem videntur; sed prodigiose esse corrupta: Quare priusquam quis emendare tentet. audeat Polyænum, Diodoro fere consentientem, l. 1. c. 47. §. 2. Hermocrates enim cum a divisisset, Athenienses victos noctu, quo ipsius milites somno & mero pressi dormiebant, aulugere velle, ad Niciam transfugas specie quaedam, vel quosdam misit, qui dicerent *in ἀγανόν νίκης*. *ὁδὸν εὐπείθους καὶ ἀρχαίους*. *πύθου Νίκης. καὶ ἀναμύσει εὐκέρως*, τ) *εὐκέρως τίδος ἀεὶ τῆσιν*. *Ἐγμνηστικὸς τῆς Συρακούσας ἄδης ἔχοντες ὑπὸν ἀνέστην ἑπείστας. οἱ δὲ προκαραλάοντες τὰς διαβάσεις τῶν καταμύων καὶ τὰς γέφυρας, πάλιν ἐπέβη τῆς Ἀθηναίων ἀποβύσας.* Non totus & partes nuntiat Diodorus, sed τὰ συνήθη τῶν ἰδῶν. Hinc jam patet, non recte emendasse Graevium & Orwinium, quod video etiam ab H. Vossio margini sui libri aditum esse, *fossas descendunt*. Videntur partes potius interrupisse, unde hostes in fossas

cuti, in fossas deciderunt, & eo modo victi sunt.)

fas deciderint. Ad MSSos quod adinet. Leidenfes, Palatinus, aliique Q. M. illi cum adventarent, recepit aciem persecuti aciem &c. pro recepit Petrensis receperunt. pro persecuti Cantabr. tert. recepit. Porro MSS. excepto Gudiano, ad unum omnes, & Edd. Rom. ac Bonon. post persecuti addunt aciem. Unde liceat in loco depravatissimo & desperato meam quoque interponere conjecturam: Quarum metu, lux dum vel dum lux adventaret, recepere aciem vel recepit aciem hostis aut Nicias. Persecuti dein in fossas deciderunt, & eo modo victi sunt. Ut cum Barthio passim vò persecuti capiat. Huc

quoque retrahenda sunt in castra, quae supra superflue, immo obscure posita sunt. Ut fatear tamen, quod sentio, minime adhuc sanatum puto hunc locum, non persanandum, nisi meliorum Codicum ope: nam excidisse aliqua, conjectura difficillima, videtur. Sensus sine dubio est: Insidiarum metu hostem in castra noctu recepit milites suos, sed illos, cum advenisset dies, ab Hermocrate persecutos & profligatos in fossas decidisse, & ita devictos esse. An fuit? Q. M. recepit aciem Nicias vel hostis. Ubi illuxit, quum adventarent persecuti Nicias, in fossas deciderunt &c. OUD.

C A P. X.

1 Si res durius cesserit, de adversis emendandis.

EXEMPLUM I.

T Didius, in Hispania, quum acerrimo proelio conflixisset, quod nox² diremerat; magno numero utrimque caeso, complura suorum corpora³ intra noctem⁴ sepelienda curavit.

Hi-

a Vulgo ATRA NOCTE.

1 De adversis e. si] Eo ordine, quo edidimus, haec verba, exhibent MSS. & Edd. primae. cedit Mediceae. & Edd. Italicae. evitandis Leid. sec. Dein praenomen Didii, non agnoscit Leid. pr. In aliis longe ineptissime hoc nomen exprimitur, quod correximus etiam ad Obsequentem c. 107. V. & Patin. in nummis Consularibus. OUD.

2 Diremerat] Nonnulli diremerat. Medic. sec. quia n. d.

3 Atra nocte] - Lege Intra noctem. ut 3. Reg. 2. Hill. & Voss. TENN. Celebratissimus Burmannus conjiciebat ad Ovid. l. III. Amor. 5. 46. atra nocte. Certe atra nocte videtur nimis poeticeum, pro quo Historici, & noster l. III. 9. 2. obscura vel multa nocte dicere amant. Sed MSS. mei omnes

Hispani 4 postero die ad simile officium progressi, quia plures ex ipsorum numero, quam ex Romanis, caesos repererant, victos se esse secundum eam dinumerationem argumentati, ad conditiones Imperatoris descenderunt.

II. 1 L. Marcius a eques Romanus, qui 6 reliquis exercitus duorum Scipionum praefuit, quum in propinquo bina castra Poenorum paucis millibus passuum distarent, cohortatus milites, proxima castra intempesta nocte adortus est: & quum hostem, victoriae fiducia incompositum, adgressus, ne nuntios quidem 7 cladis reliquisset, brevissimo tempore militi ad requiem dato, eadem nocte raptim famam rei gestae praegressus, altera eorundem castra invasit. Ita bis simili 8 usus eventu, deletis 9 utrobique b Poenis,

a Vulgo T. MARTIUS.

b Vulgo UBIQUE.

omnes quoque & V. Cod. Pighii, quem vide in Ann. T. III. p. 205. intra noctem diserte exhibent, probante jam etiam Cl. J. Wasse ad Sallust. B. Cat. c. 28. Intra noctem est, quamdiu forent tenebrae, priusquam finis noctis adesset, aut illucesceret. Sic intra annum, intra paucos dies, intra paucas horas noster, & alii passim. OUD.

4 Postero die] Medicei postera die recte. V. ad l. I. 2. 6. IV. 7. 42. OUD.

5 T. Martius] L. Martius Livio, & J. Obsequenti. Italege. Vide ad c. VI. § 2. SCRIV. Cur. post. Praenomine carent Edd. primae. Leid. sec. *Quirius*. Medic. pr. *Tiber*. Sed extralium dubium est, quin scribi debeat, ut supra, L. *Marcus*. Apud Plinium l. xxxv. c. 3. vulgo erat Q. Sed id a MSSis non agnoscitur, restatur illic Harduinus. Pro praenomine Livius l. xxviii.

c. 28. cognomen ei dedit *Septimium*. nisi scribendum illic *Septimi* f. i. e. *Septimi filium* ex Lib. xxv. c. 37. Ceterum I ycolthenen citat pro Obsequenti Scriverius, ut fecerunt multi viri docti. OUD.

6 Reliquis exercitus duorum Scipionum] Voss. 2. Reg. 1. Hill. reliquis exercitiis. Ceterum MSS. omnes delent duorum Scipionum. TENN. Reliquis exercitiis Gudian. Reliquis exercitus Medic. sec. & Ed. Paris. male. adi c. VII. 14. Porro duorum Sc. meorum etiam nullus agnoscit. Num fuit reliquis 11. exercituum? ut in hac re Livius l. xxv. 38. Ubi quonam modo has reliquias duorum exercituum patriae conservare possim. OUD.

7 Cladis] Leidensis pr. cladi. Ed. Paris. & Hittorp. clade. Medic. sec. classe. Deiu in Hillensb. deest altera. & Petrenf. Medic. pr. ac Edd. primae eorum c.

8 Usus] Addunt est Edd. pri-

nis, amissas populo Romano Hispanias restituit.

mac. contra deest *ut usus* in Leid. fec. pro *populo Ro. Palat. pabulorum*. Leidens. pr. Hillensb. & Ed. Paris. *populorum*.

⁹ *Ubique*] Voss. 2. Hill. *dole- tis utrobique*. TENN. MSS. mei

ad unum omnes, & Edd. Italicæ *utrobique*; quod præter horum auctoritatem rescribi jubet ipsa ratio, idque jam monuit J. Wasse ad Sallust. B. Catil. c. 28. OUD.

CAP. XI.

De dubiorum animis in fide retinendis.

EXEMPLUM I.

P Valerius, ¹ Epidauri, timens oppidanorum perfidiam, quia parum praesidii habebat, gymnicos ludos procul ab urbe ² adparavit. Quo quum omnis fere multitudo spectandi causa esset, clausit portas, nec ³ in eas antea admisit Epidaurios, quam obsides ⁴ a ^a principibus acciperet.

II.

^a Ed. Tenn. EX.

¹ *P. Valerius Epidaurus*] Lege *Epidauri*. nam ibi gesta est res. PARRHAS.

¹ *Epidauri*] Leid. sec. *Epidaurus*. Edd. Rom. & Bonon. *Epidaurius*. Dein *Epidaurorum perf.* Medic. pr.

² *Adparavit*] Leid. sec. & Hill. *reparavit*. Medicei, & Cantabr. tert. *praeparavit*, Petrensis *instituit*. Ed. Paris. *aperuit*. Vulgatum bene sanum non temere mutem ob alia Synonyma. OUDEND.

³ *In eas antea*] Palatin. Voss. & Hillensb. Medic. sec. *nec ante*. *In eas* etiam non comparet in duobus Leidensibus, & Gudian. Contra *antea* deest in Medic. pr. & Edd. Italicis. *In ea*

Medic. pr. Dein *dimisit* Petrenf. Leidens. pr. & Hillensb. Mihi placet magis *nec ante admisit*. Una voce *inante* video, olim placuisse Scriverio: qui ita ad Marg. Stew. Ed. adscripserat. Sed forsitan ipse rejecit; quod resciverit, vocolam hanc nostri auctoris aervo indignam esse, ut docuit cum aliis Celeb. Drakenb. ad Silium l. vi. vl. 580. Mox, *Epidaros & Epidaurus* MSS. sex. Pro *quam* Medic. sec. Vaticanus, & Edd. primæ *quamdiu*. OUD.

⁴ *Ex principibus*] Sic primus tacite rescripsit Tennulius; cum monuisset tantum Gronovius, ut vidimus ad §. v. Ex. præced. in MSS. scilicet Sixtini esse e pr. i. e. quosdam principum. cum vul-

II. Cn. Pompejus, quum suspectos haberet
 3 Catinenses, & vereretur, ne praesidium non
 reciperent, 6 petiit ab eis, ut aegros interim a-
 pud se refici paterentur: fortissimis deinde, ha-
 bitu languentium missis, civitatem occupavit,
 continuitque.

III. Alexander, devicta perdomitaque 7 Thra-
 cia, petens Asiam, veritus, ne post ipsius dis-
 cessum sumerent arma, 8 reges eorum, praefe-
 ctosque, & omnes, quibus videbatur inesse cura
 9 de-

go scriberetur a. Quod non pro-
 tinus mutatum malle: nam ce-
 teri MSS. omnes a. *Obsides a*
principibus accipere. idem dicet,
 quod Gronovius vult, nempe
 principum liberos & carissima
 pignora. OUD.

5 *Catinenses*] Praeaeque Edi-
 tiones h. *Causenses*. nugae. V.
 Plinijum cap. 6. Lib. IV. & cap.
 34. lib. VI. MOD. Sic lege cum
 Modio, & 2. Reg. Male in
 Voss. 2. Hill. *Chaucenses*. TENN.
 Keuchenius secure quoque Mo-
 dium sequitur; licet ille cum
 Tennulio ediderit *Catinenses*.
 Loca vero, quae citat Modius,
 nihil probant ita hic legendum
 esse: nam l. IV. c. 6. *Gortyna* scri-
 bendum erat, ut jam ediderunt
 docti, & altero loco simpliciter
 nemiatur quoque *Catina*. ut sex-
 centis aliis locis. Vix risu me
 contineo ob talem corrigendi mo-
 dum: Quia auctores saepe *Cati-
 nae* meminere, an ideo hic
 quoque ejus mentio debuit fieri?
 Ex historia debuisset probari,
 rem hanc gestam fuisse contra
Catinenses, non alios. Ego quo-
 modo vere rescribendum sit, ne-
 scire me fateor. *Catinenses*,
 quod vitiosum licet retinui, vel
Catinenses. exhibent Edd. pri-
 mae. *Causenses* Edd. Hittorp.
 & Wech. MSS. Vaticanus, &
 Medicei *Caticenses*. Gudianus

Chauchicienses. Petrensis *Clau-
 censes*. Cantabr. tert. *Cantenses*.
 Leidens. sec. *Cancenses*. Leid.
 pr. Cantabr. Bibl. pub. Voss. &
 Ed. Paris. *Chaucenses*. Palatinus
 denique *Caucenses*, qui sunt in-
 colae urbis *Caucae* in Vaccaeis,
 in quos perfide egit Lucullus.
 Vide Appian. in Iberic. p. m. 479.
 Plinium l. III. c. 3. Et forsitan hoc
 Strategema contra eos adhibuit
 Pompejus bello Sertoriano, qui
 in Vaccaeis eo tempore hiberna-
 vit incommode, teste Piturcho
 in Sertorio p. 579. OUD.

6 *Petiit*] MSS. quatuor *petit*.
ut aegros tantum Vaticanus. Dein
obtinitque Palatin. Sed *consi-
 nit* est in officio retinuit, de qua
 locutione vide ad Phaedr. Prol.
 l. II. Colum. l. I. c. 8. *Contuber-
 nalis mulier adsignanda erit, quae
 contineat eum* &c. Curt. VI. 3. 7.
*Vestris armis continentur, ut
 suis moribus*. OUD.

7 *Thracia &c.*] *Ridicule* Leid.
sec. tertia parte Asiae. Decessum
 Cantabr. tert. *sumerentur* Edd.
 pp.

8 *Reges eorum*] Ita & Justinus
 vocat. XI. c. 5. *Reges stipendia-
 rios conspectioris ingenii ad com-
 militium secum trahit; seigniores
 ad tutelam regni reliquit.* Hu-
 jus consilii exempla suppeditat
 Gruterus dissert. 36. ad Tacit.
 TENN.

9 detractae libertatis, secum, velut honoris causa, traxit: ignobilibus autem relictis plebejos praefecit; consecutus, uti principes, beneficiis ejus obstricti, nihil novare vellent; plebs vero ne posset quidem, spoliata principibus.

IV. Antipater, conspecto 10 priore Neciorum exercitu, qui, audita morte Alexandri, ad infestandum imperium ejus confluerant, diffimulans,

9 *Detractae*] Notabilis Codicis Petrensis est lectio *retrahendae*. Dein Palatin. *ignobilitatis tamen r.* Leidl. pr. *ign. aut rel.* Mox Medicens antiquior *innovare. vero deest* in Gudiano, & Voss. non p. q. male Ed. Wechel. Oud.

10. *Priore necessariorum exercitu*] Vide, quanta flagitia committant librarii: cum sit in confesso, Frontinum scripsisse *Pleuretiorum*. V. Arrianum & Apianum. PARRHAS.

10 *Priore Neciorum*] Sic omnes MSS. Graevius, & Ortwinus *Paropanisiorum*. Res gesta est in Graecia, cum Antipater bellaret cum Lacedaemoniis & Agide, vivo Alexandro; quo nullus exercitus ex monte Paropanso potuit descendere in Graeciam. Itaque Graeciae populum aliquem hic narrari puto, & legi *Nestiorum*. Stephanus Νῆσιος πῶλις καὶ ποταμὸς Ἰλλυρίας. τὸ ἰστικὸν Νῆσιος. TENN. Sine dubio auctor respicit illud tempus, quo accidit historia, quam brevi narrat Justinus l. XII. c. I. *Post professionem Alexandri Graecia ferme omnis in occasionem recuperandae libertatis ad arma concurrerat, auctoritatem Lacedaemoniorum secuta. Quem motum Antipater, contractis militibus, in ipso motu oppressit, & latius Curtius l. VI. c. I. in cujus supplemento Freinshemius e Frontino hoc Peloponnesiorum exercitui*

adscribit. Verum hi aperte erant hostes, ut docet Diodor. Siculus l. XVII. p. 527. & Curt. l. VII. c. 4. *Nestiorum* obscuri oppidi in Illyride civium locus hic quoque esse nequit. praeterea non agitur de illis, qui tantum desicere ab ejus regno volebant, sed etiam, qui id *infestare* conabantur. *Priore* in MS. Leid. sec. deest. Pro *Neciorum* Palatin. *Neciorum*. Medic. sec. *Vetiorum*, Cantab. tert. *Necorum*, Petrensis *Graecorum*. Ed. Bbonon. *necessariorum*. In re tam incerta inclinaret quis potius in conjecturam Cl. Wesselingi *Bessorum*: ut Bessi, Thraciae populus, tunc temporis invadere voluerint Macedoniam, quo tempore Antipatro cum Lacedaemoniis res erat gerenda, ob quam paullo ante cum Thracum duce Memnone, qui etiam defecerat, ipsi convenerat. Vide ibid. Diodor. Verum obstat vox *priore*, quae pro *priore parte exercitus* sumpta minus hic videtur consentanea esse. Quare prae omnium conjecturis inpenso placet id, quod Cl. Wasseo incidit, *conspicio Tetrachoritarum ex*. Cum Tetrachoritis enim, Thraciae populo (vide comm. ad Stephan. & Ortelium) res fuit Antipatro. Adi Polyaen. l. IV. c. 4. §. I. At in re tam lubrica nihil definire sine MStorum ope satius est. Oud. Parrhasii *Pleuretiis* ego non novi. IDEM *Cur. post.*

lans, ¹¹ seire se, qua mente venissent, gratias his egit, quod ad auxilium ferendum Alexandro adversus Lacedaemonios convenissent: adjecitque, id se regi scripturum. Ceterum ipsos, quia sibi opera eorum ¹² in praesentia non esset necessaria, abirent domos, hortatus est: & hac adseveratione periculum, quod ex novitate rerum imminebat, discussit.

V. Scipio Africanus, in Hispania, quum inter captivas ¹³ eximia^a formae virgo nubilis, ad eum

^a Vulgo ALIAS E. F. V. ET NOBILIS.

¹¹ Scire se] Sic elegantius MSS. & Edd. pp. vulgo *se scire*. Medicei *quare v.* Dein *quod auxilium ferendo* Leidens. pr. *Ad* non cernitur quoque in Hillensb. Vossiano, Gudiano, & Petrensi, in quo etiam *quia*. Tum non recte Edd. primae *id regi a se scriptum. id* deest in Vaticano, & ipsorum Petrensi. pro *eorum*. OUD.

¹² In praesentia] Alias in praesenti. SCRIV. In praesenti Medic. prim. & Edd. Italicae. Utrumque rectum esse, nemo nescit. Mox *essent* Medic. pr. & Leid. fec. *Est* non agnoscunt MSS. quatuor, non male, si ante *ceterum* levem tantum distinctionem ponas, vel potius & dele. ut c. 7. §. 14. *vocare. Ea adseveratione* &c. Verum quum nec hic Antipater, nec illic Cato quid adseveraverint, vide insuper, an non concinnius scribi debeat *ad simulatione*, ut hoc in loco conjecit Cl. Wasse. Ibidem §. praeced. *Et hac ad simulatione reliquiis Pompejanarum p. fiduciam fecit.* Quo loco melius quadraret *adseveratione*, quam in duobus aliis. Sed ita etiam l. III. c. 8. 2. *Qua adseveratione perterriti*: quo loco etiam *ad simulatione* potuisset. *Domum* autem pro *domos* male in Petrensi. OUD. Vide tamen, quibus *ad domum* defendi posset, congesta ad L. I. C. 5. §. 16. *labi*

equo adsectaverunt. IDEM Cur. poss.

¹³ Alias eximia^a formae virgo & nubilis] MSS. Keuchenii *mollis*, qui ex altero MS. suo periculo rescribi jubet & *nubilis*. quod conjecerat quoque Scriverius. Et recte quidem; quod ad institutum auctoris adinet, qui hanc historiam refert in exemplum Cornelianae continentiae; quo sane non facit, quod virgo illa fuerit *nobilis*; sed *nubilis*: At tamen nemini placere, credo, poterit *virgo & nubilis*. Scilicet aliud latet. Nam in MSS. & Edd. omnibus ante Scriverium hoc modo scribitur *i. c. eximia^a formae virgo alias & nubilis*. Immo in Medicis verba *alias & nubilis* e marginali glossa in textum inrepsisse. Quocirca nostram emendationem recepi. Polyb. l. x. c. 19 describit eam *παρθένος κατὰ τὴν ἀκμὴν καὶ κατὰ τὸ κάλλος διαφέρουσα τῶν ἄλλων γυναικῶν* i. e. *eximia^a formae virginem nubilem*, nulla mentione nobilitatis facta. Adde Polyæn. l. VIII. c. 16. §. 6. Si tamen quis *nobilis* vellet retinere, legat is, per me licet *i. c. ex. f. virgo adulta & nubilis*. Nam *alias* istud longè ineptissimum est. Cui lectioni favet mag-

eum perducta esset, ¹⁴ omniumque oculos in se converteret, summa custodia habitam sponso, nomine ¹⁵ Allucio^a; reddidit: ¹⁶ insuperque aurum, quod

^a Vulgo Lucejó.

hopere Livius l. xxvi. c. 50. *Capitua deinde a militibus adducitur ad eum adulta virgo, adeo eximia forma, ut, quacumque incedebat, converteret omnium oculos. Scipio percontatus patriam parentisque, inter cetera accepit desponsam eam principi Celtiberorum adolescenti. Allucio nomen erat. similiter Valer. Maxim. l. iv. c. 3. §. 1. Eximiae inter eos formae virginem, aetatis adultae postquam comperit illustri loco inter Celtiberos natam. Ita quoque Gellius l. vi. c. 3. Virginem temporariam formae egregia, nobilis viri Hispani filiam vocat. At prius magis placet mihi. Virgo nobilitate saepe apud Auctores. Vide modo Nepot. in Epamin. c. 3. Virgo nobilitate simpliciter vel corrupte, vel ex corrupto forsitan jam tum Frontino desumpta legitur apud J. Saresber. Polycrat. l. v. c. 7. qui haec mire interpolavit, & apud quem inepte in fine editur *Romani imperii populo pro R. populi imperio a. Oud.**

¹⁴ *Omniumque*] Medicei, & Edd. Italicae quae omnium. Leidenf. pr. *oculorum*. Dein habita Medicei, Vatican. eademque Edd.

¹⁵ *Luceio*] Alii n. *Alicio*. Sequitur sum, quod Plutarchum in Scipione sequi video. MOD. Alias *Alitio*. sive *Alicio*. SCRIV. *Luceio*. Ita & Plutarchus vocat. Sed Valer. Max. iv. 3. n. 1. *Ludibrem*, nobilissimum gentis. Silius xv. 268. *Populi regnatorem Iberi*. Livius xxvi. c. 50. *Allucium* bis nominat. 3. Reg. 2. Hill. & Voss. hic habent *Alicio*. Omnium ingenia certarunt in laudando singularem hanc Sci-

pionis sanctitatem. Laelius apud Silium.

— — *Macte o venerande pudici*
Ductor macte animi! cedat tibi gloria lausque
Magnorum heroum, celebrataque carmine virtus.
Mille Mycenas qui traxit in aequore proras
Reclor, & Inachiis qui Thessaliam miscuit arma,
Foemineo socium violavit foedus amore.
Nullaque tum Phrygio steterant tentoria campo
Captivis non plena toris: tibi barbara soli
Sanctius Iliaca servata est Phobade virgo.

Quin ipse Scipio, Masanissae Sophonisbam Syphacis objectans, gloriatur temperantia & continentia libidinum. Liv. xxx. 14. Solus Valerius Antias apud Gell. vi. c. 3. tradit recentam virginem, atque in deliciis & amoribus à Scipione usurpatam, adductus verbis Naevii, quos constitit propemodum fuisse in eum scriptos:

Etiā qui res magras manu saepe gessit gloriose,
Cujus facta viva nunc vigent: qui apud gentes solus
Praestat: eum suus pater cum pallio uno ab amica abduxit.

TENN. Temere Modio fidem habent Kenchenius, & Tenulius, ut & Scottus ad Aurel. Victor. Corradus, ac Vorstius ad Valerium Max. cum dicunt Plutarcho &

quod parentes ejus, redempturi captivam, ¹⁷ do-
num

Frontino huac hominem vocatum esse *Lucejum*. Librum enim illum Plutarchi, seu vitam Scipionis, quam citat, esse deperditam, & Latinam sciam, quam habemus hodie, ficticiam, & a Donato Acciajola compositam esse, sciunt docti. Consule Fabricii Biblioth. Graec. T. III. p. 347. Nullius ergo fidei istud Plutarchi est testimonium. In Apothegm. autem, ubi hanc Scipionis magnificentiam memorat pag. 196. sponsi nomen non refert; uti nec Polybius, neque Gellius, nec Polyaeus, nec Ammian. Marcell. l. xxiv. c. 4. qui omnes aliique ne sponsi quidem ullam faciunt mentionem, sed vel eam in conspectum suum adduci veritam, vel patri redditam tradunt. Sponsi quidem, cui restitutum fuisse sponsam docet egregius ille votivus argenteus clypeus in Rhodano inventus & a Sponio editus Miscell. Antiq. Sect. IV. p. 152. meminit Silius l. xv. 268. &c. Sed sine nomine, & Aurelius Victor c. 49. si quidem verba ejus sana sunt: nam pro iis *patrisque ejus eo sponso restitui iussit*. in MSS., inter quos 2. Leidd. a me consultis *eius sponsa restituta* habetur. Superfluum ergo soli Livius, & Valer. Maximus, quorum ultimus vocat eum *Indibilem*, sine dubio confundens hunc cum Iergetum regulo, cui defectionem condonaverat Scipio: Hinc tamen Mediceus prae autem nomine *Indibili Alison* & *Medic. sec. Lucejo aut Indibili Alison*: Qui Cod. cum Edd. Ialicis. & uno Cantabr. pro Modio paulisper frat. Frustra tamen. Nam unde illi Hispano nomen *Lucejo*, quod est apud Romanos gentile; ubi multi *Luceji* fuere celebres. Hoc solum debuit viros doctos admonuisse, falso *Lucejo* illum appellari. Ex cer-

rupto tali codice Editores primi, & Latinae Scipionis vitae confarinator hoc hauserunt. Restat igitur, solum ut sequamur Livium, restituamusque *Alucio*. Quod jubent insuper meliores Tennulii Codd. quibus accedunt mei. Nam Petrenf. *Calicio*. Cantabr. tert. *Calico*. ambo Leidens. Gudianus, Vatican. Edd. Paris. Hittorp. Wechel. & Saresber. Polycr. l. v. c. 7. *Alucio*. Palatin. *Alucio*, proxime verum. OUD. *Alucio* & *donum* exarantur quoque in Rostg. MS. Vide comment. ad Liv. v. 20. §. XXXVIII. 14. IDEM *Cur. post.*

16 *Insuperque*] *Medic. sec. Insuper*. Dein Palat. *detulerant*.

17 *Domum Scipioni attulerant*] Exiguum est, quod monebo; tamen facere non potui, quin moneam: Tribendum videlicet, *domo Scipioni attulerant*. Vide Val. Maximum lib. IV. cap. 3. Livium lib. XXVI. Gellium lib. VI. c. 8. STEW. *Domo Stewechius*, & nescio quis *donum*; Sed cur non *domum Scipionis*? SCRIV. 3. Reg. Voff. & unus Hill. *Donum*. Liv. XXVI. 50. *Orare Scipionem, ut id ab se donum acciperet, coeperunt*. Ipsa constructio est apud Curtium IV. 2. *Coronam igitur auream Legati donum adferrebant*. TENN. Scriverii conjecturam pro sua venditavit Keuchennius. Eam firmant Medicei, & secutus est Ed. Vefabensis. *Scipionis* est etiam in duobus recentioribus Cantabr. Sed illi tres, & Palatinus cum Ed. Bonon. si *donum*, ut conjecerat Stewechius, & Freinshem ad Curti l. c. q. o nihil verius est. Solet sic loqui Livius, unde haec desumpsit auctor, l. XXX. c. 36. *Aras torques multos, ex quibus unum magni ponderis Claudius in Capi obo Jovi donum in aede positum scribit*. XXXIV. 16. *Captivique donum con-*
ferunt

num a Scipioni adtulerant, eidem sponso pro nuptiali¹⁸ munere dedit. Qua multiplici¹⁹ magnificentia univēsa gens victa imperio populi Romani accessit.

VI. ²⁰ Alexandrum quoque Macedonem traditum est; eximiae pulchritudinis virgini captivae, quum finitimae gentis principi fuisset desponsata, summa abstinētia ita pepercisse, ut illam ne adspexerit quidem. Qua mox ad sponsum remissa, uni-

a Vulgo DOMUM.

fuli a barbaris reducebantur. xxxviii. 14. Et in coronam auream xv. talenta adferebant. Nam rectius omnino MSS. Vossian. Et coronam a. xv. talentum adferebant minus. Mox enim sequitur nihil aliud petere, quam ut coronam acciperet. Aureas coronas fuisse civitatum munera, saepissime legas apud eundem. V. modo l. xxxvii. c. 46. De hac locutione adi etiam Bosium ad Nepot. Thra-sy-b. c. 4. cum ei multa millia jugerum agri munera darent. OUDEND.

18 Munere dedit] Rēliqui pro nuptiali gratia restituit. MOD. gratia restituit Edd. Rom. & Bonon. cum ora Hittorp. & Welchel. Pro dedit etiam uterque Mediceus, & Petrensīs reddidit. Atjiciens & aurum &c. J. Saresber.

19 Magnificentia] Gratia MS. sed munificentia quod alias hīc legitur, mihi perplacet. SCRIV. Munificentia etiam MS. Commenini, & Var. Lect. apud Joh. Saresber. Valerius. qua continentia ac munificentia Indibilis obligatus &c. Rectē. Scipio enim dum sponso sponsam suam cum auro reddidit, munificus potius, quam magnificus audire debuit. IDEM. Cur. post. Errat vir doctus, & cum secure sequens Keuchenius,

alique viri docti munificentia hīc praefereutes. multiplex magnificentia constitit in continentia & munificentia. Nam munificus quidem fuit in reddendo pecuniam. Sed continens in abstinendo se a virgine. Optime ergo duas haec virtutes, quibus Scipionis magnanimitas patuit, auctor expressit his verbis multiplex magnificentia. pro quo ultimo in Medicis quoque est gratia. quae vox in MSS. & Edd. non de nihilo esse viderur, & scripsit fortasse auctor qua multiplex magnificentiae gratia. ut, gratia facti, meriti, officii, &c. apud alios. Ceterum concessit Petrens. Sed vulgatum a J. Saresber. confirmatur. OUD.

20 Alexandrum] Leidenf. sec. Alexandro q. Macedoni tradita. c. e. p. virgo captiva, quae c. f. Abest quoque a Leid. pr. in Edd. Italicis virginem, quae captiva. V. J. Saresber. l. v. Pol. 7. Sibi quod illae alii verbo praepōnunt, deest in Medic. sec. Ad hoc autem Alexandri factum referri debet id, quod memorant cit. locis Ammianus & Gellius; non ad captivas, Darii matrem. uxorem, & filias, quas in conspectum Alexandri venisse, Curtius, Justinus, alii-que produunt. OUD.

universae gentis ²¹ per hoc beneficium animos conciliavit sibi.

VII. Imperator Caesar Augustus ²² Germanicus eo bello, quo victis hostibus cognomen Germanici meruit, quum in finibus ²³ Ubiorum castrum poneret, pro fructibus ²⁴ locorum ^a, quae vallo comprehendebat, pretium solvi iussit, atque ²⁵ ea iustitiae fama omnium fidem adstrinxit.

C A P.

^a Vulgo FORUM E.

²¹ *Per hoc benef.]* Deest praepositio in Vaticano, ut *beneficium* sit nominativus. Oud.

²² *Germanicus]* Vulgo inter duas virgulas haec vox ponitur, & non comparat in Edd. Rom. ac Bonon. contra MS. Petrensis addit *Domitianus*; de quo agitur. Vide ad c. III. ²³ *Imperator Caesar Augustus Germanicus*, & J. Saresber. Ibid. ac l. IV. §. 14. Oud.

²³ *Ubiorum]* Hec feci de conjectura, ex voce *Cubiorum*, quae quorundam librorum margines occupaverat. nam aliorum, in *finibus Galliarum*, minus quam nihil est. quid enim Galliae ad Germanicum? Flori certe sunt ea verba, quae sequuntur: *per Rheni quidem ripam quinquaginta amplius castrum extruxit, Bonnam & Gesoniam cum pontibus junxit*, &c. Hinc conjiciat, qui volet, reliqua, & Ubii quanto intervallo Bonna distent, consideret. Mod. Ita Modius; cum antea esset *Cubiorum*. Alias *Galliarum*; MSS. omnes mei *Cubiorum*. SCRIV. *Ubiorum*. Sic lege cum Modio. Nam Florus. *Bonnam & Gesoniam iunxit*. Sunt haec urbes in *Ubis*. MSS. 3. Reg. 2. Hill. Voss. *Cubiorum*. TENN. *Ubiorum*, quod Modius conjecit, & a Viris doctis jam in textum admissum est, inde rursus temere eji-

cere nolim, nisi clare doceant Codd. quidam, quale hic nomen ab auctore sit relictum. Cum tamen MSS habeant *Cubiorum*, & Leidens. pr. cum Mediceo *Copiorum*. Mediceo sec. & J. Saresberiens. *Copiarum* Leidens. sec. *Maniepiorum*, crederem ego potius rescribendum esse *Uspiorum*, gentis prope Catos, ob quos victos maxime nomen Germanici accepit Domitianus. De *Uspis* ad Tacit. l. VIII. Ann. c. 55 56 & in Vit Agric. c. 28. Martial. l. VI. Epig. 60.

Sic leve flavorum valeat genus Uspiorum, Quisquis & Ansonium non ammat Imperium.

Galliarum habent Editiones Italicae. Oud.

²⁴ *Forum locorum]* Dele cum 3. Reg. 2. Hill. *et eorum*. TENN. Bene monuit Tennulius, delendum esse *et eorum*, quod neque agnoscunt MSS Leidenses, Gudianus, Palatinus, Vossianus, nec J. Saresberiensis. Male *locorum* pro *eorum* excidit e Vaticano. Mediceis, & Edd. primis: Oud.

²⁵ *Ea iustitiae fama]* MS. Kench. *ea iustitia, fama*. Palatinus Gudianus, Petrensis. Leidens. pr. *ita j. f.* Sic c. IX. §. 3. *Atque ita*

obstinorum perviciam fregit. c. que ista j. f. Statim adstruxit
 XII. *Atque ita simulatis auxiliis Petr. construxit Medicei; hinc*
tutus est. c. XIII. 9. l. III. 3. 1. Edd Italicae constrinxit. Saresb.
 & saepius. Hic malim tamen, rectius vulgatum confirmat. OUD-
 quod reliquit J. Saresber. At- DEND.

CAP. XII.

¹ *Quae facienda sunt pro castris, si satis fiduciae in praesentibus copiis non habeamus.*

EXEMPLUM I.

T Quintius Cos., quum Volsci castra ejus
² adgressi ^a forent, cohortem tantummodo in statione ³ detinuit, reliquum exercitum ad quiescendum dimisit, aeneatoribus praecepit, ut vallum insidentes equis circumirent, ⁴ concinerentque.

^a Vulgo AGGRESSURI.

¹ Lemma genuinum hujus capituli est in 1. Hill. 2. Reg. Voss. hic & in indice superiore.

Quae facienda sunt pro castrorum defensione, si satis fiduciae in praesentibus copiis non habeamus. TENN. Tennulii MSS. accedunt Gudian. Palatin. & Leidens. sec. pro castrorum defensione, melius. Medic. pr. in castris. nonnulli Edd. & MSS. sint. plerique habemus. Statim more solito in Leid. sec. praenomen deest. Stew. Ed. male Titius Quintius. OUD.

² *Aggressuri forent*] Ambo Leidenses, Vaticanus. Medicei, Petrensis, Palatin., Hillensb., & Vossian. *Adgressi forent*: quod idcirco reposui ex Livio, cujus locus commentarii vice sit l. II. c. 64. *Tertia fere vigilia ad castra oppugnanda veniunt. Quintius &c. Hernicorum cohortem in stationem educit: cornicines tubicinesque in equis* (MS. Voss.

equos) inpositos canere ante vallum jubet, sollicitumque hostem ad lucem tenere. Reliquum noctis adeo tranquilla omnia in castris fuerit, ut somni quoque Romanis copia esset. Volscos species armatorum peditum &c. intentos velut ad impetum hostium tenuit. Ubi illuxit, Romanus integer satiatque somno, productus in aciem, fessum stando & vigiliis Volscum primo impetu perculit. OUD.

³ *Detinuit*] Petrensis continuit, rectius, nisi malis simpliciter tenuit. supra Edd. primae tantum non. Dein arcatoribus Medicei & Ed. Rom. Tum nonnulli, ut debet scribi, circumirent. OUDEND.

⁴ *Concinerentque*] Male in 2. Reg. & Voss. *Continerentque.* TENN. Ita Medicei, & Vaticanus quoque, & Ed. Rom. duo & continerent. V. l. III. 9 3. *Concinerere & tumultuari.* OUDEND.

que. Qua⁵ facie & simulatione quum⁶ & propulsaſſet, & detinuiſſet per totam noctem hoſtes, ad lucis exortum feſſos vigilia, repente facta eruptione, facile ſuperavit.

II. Q. Sertorius, in Hispania, ⁷ hoſtium equitatu maxime impar, qui uſque ad ipſas munitiones nimia fiducia ſuccedebat, ⁸ nocte ſcrobis aperuit, & ⁹ eas ^a ante aciem direxit: quum

¹⁰ de-

^a Vulgo ANTE EAS A.

⁵ Facie] Vir doctus libri ſui margini adſcripſit *f. ipſe*. MSS. omnes retinent. l. IV. c. 7. in *f. qua facie decepti Megarenſes*. Liv. Epit. XIII. *Elephantorum inviſitata facie*. Oud.

⁶ Et prop.] Et in Hillenſb. & Ed. Wech. deſt. dein Medic. pr. *deterruiſſet*. Petrens. *d. tota nocte h. Mox Cantabr. tert. ad luces adortas exortum*: unde Cl Waſſe *f. ad uſitatorſus exortum*. Vulgata mihi magis placet. Oud.

⁷ Hoſtium equitatu maxime impar] MSS. ſeptem, & Edd. Italicæ carent *et h ſtium*. Quinque item cum iſdem Edd. *equitatu*, quod eſt idem, ac *equitatu*. Vide ad l. II. c. 4. §. 12. Hillenſb. *equitatu maximo*. Medic. pr. in *Hiſp. equitatu maxime imparator*. V. ad verba *ſolvere ex d.* OUDEND.

⁸ Noctē ſcrobis aperuit & ante eas aciem direxit] Non video, quid illud *ante* velit. Sane ita inſtruxerat aciem, ut propter ſcrobis noctu apertas a numero ſuperioribus equitibus tuta eſſet. Videtur unam exemplam excidiſſe, aut minime huc pertinens inmiſtum eſſe: diverſa enim narrat clauſula ab iſis, quæ initio exſpectantur. Legendum duco *noctē ſcrobis præc. it*, & *intra eas aciem direxit*. Præcui & præc. ſodi fecit ſcrobis munimentis, atque ita inſtructus milites te-

nuit. nunciū de inſidiis ſe accepiſſe mentitus. BARTHIIUS l. II. Adverſ. c. XI. Medic. pr. *n. Sibus apparavit* 2 m. pr. Leid. ſec. notes . . . Apparuit etiam Medic. ſec. Barthii præc. it. Inquitur Keuchenius, tacens de ſeqq. in quibus ſolis eſt difficultas. Verum quocumque ſenſu rectum eſt & proprium *aperuit*. Vegetius l. IV. c. 10. *Ferramenta, quibus materies ſecatur vel caeditur, quibusque (ſic MSS.) aperiantur ſoffas*. l. III. c. 4: *Materiam deſolare, aperire ſoffam* c. 8. *Cincti gladio ſoffam aperiant*. Ita Livius l. 1. c. 55. *Aperientibus fundamenta templi, ſive terram ad id egerentibus*. Oud.

⁹ Ante eas] 2. Reg. Voff. 2. Hill. *Ante eos*. Et Servius ait *Scrobis* magis maſculinum, quam foeminium eſſe. TERN. Femininum hoc genus ſatis ſe poſſet defendere Ovidii, Lucani, Taciti, ad quem conſule Pichen. l. xv. Ann. c. 67. uti & Columellæ, cui frequens eſt, aliorumque auctoritate. Vide ad Lucan. l. VIII. 735.

Et collecta protul laceræ fragmenta carinæ

Exigua trepidus poſuit ſcrobē:

ubi temere Markland. ad Stat. l. III. 3. 134. reponi vult *collata rogo*. fragmenta illa non con-

10 demum turmales secundum consuetudinem redire vellent, pronuntiavit, comperisse 11 se insidias ab hostibus dispositas; idcirco ne discederent a signis, neve laxarent agmen. Quod quum 12 solerte a ex disciplina fecisset, exceptus for-

a Vulgo SOLVERE. Ed. Tenn. SOLENNE.

gerebat rogo, jam ex aliis lignis fructo vel incepto; sed illa sola efficiebant rogam. Optime exprimit Manilius l. IV. 55. de eadem Pompeji sepultura:

Ejectaeque rogam facerent fragmenta carinae.

sed hoc obiter. Hic vero masculino genere eos exhibent meorum quoque sex meliores. Verum optime Mediceus antiquior totum pronomen delet, ut mox dicitur. OUD.

10 *Demum*] Lege cum 2. Reg. 2. Hill. Voss. cum deinde. TENN. Deinde habent etiam Palatinus, Gudianus, Leidensis pr. Cantabr. alique; melius; nisi malles dein. sed vide ad N. 12. turmal Leid. sec. velle Palatin. OUD.

11 *Insidias se*] Tò se non agnoscent MSS. TENN. Quare glossema putat Keuchenius. Absit sane etiam a meis octo & Edd. priscis: & scio, saepe hoc apud auctores optimos abesse: sed cum in Tenuilli Codicibus, & Hilensb. compareat, retineo: immo Palatin. & Vossian. docent nos, unde exciderit; dum exhibent. ut sine haesitatione rescripsi, comperisse se. dein MSS. plerique agmen laxarent. Addit Petrensis praecepit, quod non necessarium. OUD.

12 *Solvere ex disciplina fecisset*] Ceterorum sententia iniri recte potest; illud autem, *Solvere*, nescio, quid mali habet. Ait enim, cum quotidie metuentes insidiarum milites in officio contineret, fecisse tandem, ut veras

insidias facile depellerent: Quare puteam rescribendum. Quod cum solenne ex disciplina fecisset &c. BARTH. *ibid.* Haec Barthii conjectura visa est Keuchenio verissima; quin & Tenuilius, nihil admonito lectione, confidenter eam in textum recepit. Cum tamen mihi videatur falsissima, & cuique bene auctoris verba perpendenti patebit. Praedixerat Sertorius, insidias esse ab hoste dispositas; ideo venit, eos a signis discedere. Forte ita evenit, & quod ille ex disciplina iusserat, crediderunt milites insidiarum positarum cognitione factum: unde nihil timerunt. Omnis praedictionis vis & fiducia in Sertorio perit, si demum, postquam solenne hoc ex disciplina fecisset, insidiis exceptus fuerit, & non eo ipso tempore, quo hoc mandatum prima vice dederat. Nihilominus *Solvere*, quod mordicus retinent MSS. & ceterae Edd., vitiosum omnino duco. In solo Mediceo primo correctum erat *solum*: ut coniecit olim Lipsius, insuper legens e re disciplinae. *Solum* lubens sane recipere, si plures Codices & ab antiquiore manu addicerent. Quod, cum Sertorius tantummodo ex disciplina fecisset, crediderunt tamen milites, eum de insidiis certiores fuisse, quia forte evenit, ut praedixerat. Aliud tamen latet; & e *Solvere* scribendum contendo *Solerte*, minima mutatione seu *solerte*. ex *sollerte* disciplina, quam optime tribuit Sertorio, homini in omnibus rebus gestis tam prudenti, & callido: unde nullus du-

forte veris insidiis, quia praedixerat, interritos milites habuit.

III. ¹³ Chares, dux Atheniensium, quum exspe-

ducis plura Strategemata sunt illustria, quam ipsius. quare alter Hannibal vocatus est. V. Appian. B. Civil. p. 699. Ceterum hac menda emaculata videor mihi sensum auctoris, deficiente licet nos historia, aliquo modo percipere posse, & tenebras a Barthio offusas dispellere. Credo enim, Sertorium, qui habebat milites barbaros, nec dicto semper audientes, sed feroces, & crebris victoriis hosti insultantes, hoc Strategemate voluisse imprimis equites suos compescere, ne tanta & nimia fiducia quotidie succederent ad hostium munitiones; veritus, ne aliquando insidiae inde suis ponerentur, & inexpectatam sic acciperet cladem. Equites autem ejus fuisse ferocissimos patet ex l. i. c. 9. 2. Hoc ergo ut impediret, nocte quadam scrobes aperuit & duxit sive duxit ante aciem, ut bene Medicus Codex: nam cui usui esset, aciem dirigere ante scrobes, ut recte vidit Barthius, audaciore usus conjectura. Scrobes autem fecisse eas videtur, ut melius simularet suum insidiarum metum. Cum vero turmales sive equites solito more vellent lacessere hostes, usque ante eorum munitiones illudere, praedixit insidias ab hoste dispositas, venitque quemquam exire. Cum autem forte ita evenit, ut verae insidiae essent ei dispositae, milites putaverunt, eum praedixisse id, quod solum ex solerti disciplina cavendum praemonuerat. Sic, ni fallor, omnia erunt plana, & intellectu facilissima. Verum huic explanationi vehementer obstant prima verba *hostium equitatu maxime imperat. qui.* quibus verbis, si sana forent, to-

ta mea destruitur sententia. Verum falsissima illa sunt, & historiis contraria. Sertorius impar non fuit equitatu; immo potius praevaluit equitatu hosti, utpote qui secundo simul equites in insidias poruit emittere, a reliquo corpore separatos. V. cap. 5. §. 31. Huc facit, quod Hispanorum populorum milites habebat, quos notum est maximam vel saltem optimam partem semper fuisse equites. Confer Plutarch. & Appian. Lego itaque ex variis MSSorum lectionibus supra notatis Q. Sertorius, equitatu maximo comparato, qui usque ad ipsas munitiones hostium n. f. &c. Ex conjectura tantum est comparato pro MS *imperator*. Cetera e scriptis, vel si vis *equitatu maxime* v. *Hor.* Verum si haec audaciora alicui videantur, simpliciter pro *domum* reponere *domum*, ut deinceps vidi olim placuisse Lipsio, qui etiam *solester* ad libri sui marginem adscripsisse videtur; pro certo enim hoc non adfirmare ausim; quoniam lectu difficillima est ipsius manus. Ut scrobes modo ante aciem aperuerit sub praetextu insidiarum Sertorius, ne sui equites turmales de die a signis discedere & domum redire vellent praeter metu, ne in via ab insidiatoribus exciperentur. O-

DEND.
¹³ Chares] 3. Reg. 1. Hill. Voss. incipiunt hic novum caput. Quae faciendae sunt pro capitis, & satis fiduciae in praesentibus copiis non habemus. TENN. M. de Loris Medic. pr. Paars Leid tert Edd. Paris. Hütcrp. & Wech. De eodem agit l. 111. c. 12. §. 7. Polyzan. l. 111. c. 13. aliique. O-

spectaret auxilia, & vereretur, ne interea contentu praesentis paucitatis hostes ¹⁴ castra ejus obpugnarent, ¹⁵ complures ex iis, quos habebat, ¹⁶ per averfam ^a partem nocte missos, jussit, ¹⁷ qua praecipue conspicui forent hostibus, redire in castra, & accedentium novarum virium speciem praebere. Atque ita simulatis auxiliis ¹⁸ tutus ^b se est, donec instrueretur expectatis.

IV.

^a Vulgo PER ADVERSAM. ^b Vulgo TUTATUS EST.

¹⁴ *Castra*] Medic. prim. a. m. pr. *castrum extinguerent*. dein eis MSS. qdd. ut semper variatur. OUD.

¹⁵ *Complures*] Medicus antiquior *quamplures*. sic l. III. c. 9. ⁴ *Complura oppida*. el. *quamplura*. Nepos Alcib. 6. in MStis Scotti, Boecleri, & Leid. *civitates quamplures*. Caesar cum alibi, tum l. III. B. Civ. c. 19. in MS. Lovan. *vulnerantur tamen quamplures*. Consule Munker. ad Hygin. Astronom. l. II. c. 1. *ut quamplures dixerunt*, & Curtium ad Sallust. B. Catil. c. 19. *Boni quamplures*. OUD. Saepè pro hoc composito exhibetur *quam plures* in MSS. & Edd. Vetr. Caesaris & Hirtii. V. L. VII. B. G. c. 30. VIII. 2. L. I. B. Civ. C. 23. 50. IDEM *cur. post.*

¹⁶ *Per adversam partem*] Ita vulgo ab omnibus editur contra auctoris mentem. *adversa castrorum pars* est obversa hosti, quem debebat celari exitus eorum, si crederet, adventantes esse novos auxiliares. Debuisse factem scribi *diversam*; uti ediderunt l. II. 5. 21. *per diversam partem castra ejus occupavit*. Ubi itidem MSS. plerique *adversam*, sed ut illic quidam vere forsan *aversam*, sic hic verissime Gudianus, Petrensis, & Vossius, *aversam*, quod ex conjectura ad libri sui marginem jam

reposuit Gronovius. *aversa pars* est *aversa porta*. quod utrumque saepius occurrit apud Livium. Ut exemplis parcam, ad Gronovium ad eum l. XXXIV. c. 47. *Quum alius tumultus ex averfa parte castrorum est exortus*. ubi in vulgatis idem erat error. Praeterea malim *emissos*. Livius l. XXIV. 17. *Claudius Neronem cum robore equitum, silentio noctis per averfam maxime ab hoste portam emitit, circumvectumque &c. & passim*. Curt. l. IV. 9. 25. *Elapsus per eam portam, quae ab hoste averfa erat*. OUD.

¹⁷ *Jussit qua*] Petrenf. j. *ut quam praecipue cum. c. f. h. redirent*. Cantabr. tert. j. *ea parte qua. quam etiam Medic. pr. & Leidens. pr. dein castrum rursus Medic. pr. Petrenf. praeberent*.

¹⁸ *Tutus*] *Tutus* MSS. SCRIV. 2. Reg. 3. Hill. *tutus*. 2. Reg. Voss. *tutus*. TENN. *Tutus* Gudian. *Tutus* exhibent quoque Palatin., duo Cantabrigienses, & uterque Leidensis cum Ed. Paris. Cl. Wasse etiam hoc participium active pro *tutus* seu *tutatus* praefert in Ind. Sallust. ad c. 74. B. Jugurt. *Nunquid in omnibus proeliis pedes magis, quam arma tuta sunt*: ubi quoque illic & in Frontino hoc mavult, Wassei nomen reticens ultimus editor, quasi sibi; non Wasseo, ea laus esset tri-

IV. ¹⁹ Iphicrates Atheniensis, quum ca-
 pestribus locis castra haberet, explorassetque,
²⁰ Thracas ^a ex collibus, per quos unus erat de-
 scensus, nocte ad ²¹ diripienda castra venturos,
 clam duxit exercitum, & ²² in utroque viae la-
 tere, per quam transituri erant Thraces, distri-
 butum collocavit: hostemque decurrentem in ca-
 stra, in quibus multi ignes per paucorum curam
 instituti, speciem manentis ibi multitudinis ser-
 vabant, a lateribus adortus obpressit.

^a Vulgo THRACES.

tribuenda. quin & ibi quoque
 Plinii locum sic se corrigere glo-
 riatur, quem ex MSS. jam cor-
 rexerat Harduinus. Similiter hoc
 restituendum Apulejo in f. Apolo-
 giæ ex MSS. & Edd. VV. *Si me
 &c. procul a culpa philosophia
 tutus sum.* Vulgo erat *si p. a c.
 philosophiæ tutus s.* unde male
 Casaubonus fecit *philosophiam
 tutus s.* Verum dum hic viri Do-
 cti se dicunt legere *tutus*, non
 animadvertunt, casum verbi ab-
 esse: nam alias fiet mere adjecti-
 vum, & deberet dici *tutus fuit*.
 Solus Keuchenius opinatus est,
auxiliis sua tutus vel tutatus.
 At certius dabunt MSS. nam
 Leidens. pr. Hillensberg. & Ed.
 Paris. *tutus esset.* Unde elicio
tutus se est vel est s., legoque
se tutus est. Oud. Sic inveni quo-
 que in duobus MSS. vetustissimis
 Leidd. Plinii L. VII. præf. *Trun-
 cos etiam arboresque cortice, in-
 terdum gemino, a frigoribus &
 calore tuta est.* Sed a m. sec.
tutata. Verum nunc Cl. Draken-
 borchio accedo, eamque lectia-
 nem *tuta* pro *tutata* librariis ad-

scribo, eandem syllabam repe-
 tere negligentibus. Vide illum
 ad Liv. L. X. C. 37. §. 2. IDEM
Cur. post.

¹⁹ *Iphicrates*] Alibi notatum,
 a Frontino familia Iphicratis Stra-
 tegemata confundi. Hujus, sed
 paullo alium in modum, memi-
 nit Polyæn. l. III. 9. 46. ubi
 vide Casaubonam, & supra l.
 5. 24. Oud.

²⁰ *Thraces*] Duo Cantabrig.
 Palatin. Gudianus, Leidens. pr.
 & Ed. Paris. *Thraces* verissime
 & nostri more. Vide Keuchen. ad
 l. I. c. 11. §. 9. nos ad l. 11. 4. 1.
 & ad Lucan. l. IV. 593. Hoc
 ipsum *Thraces* infra l. III. c. 5.
 §. 1. c. 16. 5. Gud.

²¹ *Diripienda*] Leid. pr. *ir-
 ripienda.*

²² *In utroque*] *Tò in* non a-
 gnoscunt MSS. Scav. Mei tamen omnes præter Vaticanum
 & Mediceos, in quibus utrima
 & utroque latere, per quæ et
 dein Petrensis *discurrentem*. Me-
 dic. pr. *ab lat.* Palatin. *adortus-
 que*. Petrensis denique pro *obpressit*,
occidit.

CAP. XIII.

De Effugiendo.

EXEMPLUM I.

Galli, pugnaturi cum Attalo, aurum omne & argentum ¹ certis custodibus tradiderunt, a quibus, si acie ² fusi essent, ³ spargeretur ^a, quo fa-

^a Vulgo QUIBUS PARCERETUR.

¹ *Certis custodibus*] Qui illi certi custodes, quibus parceretur, exercitu fuso? Scribe *Gracis custodibus*. Visuri enim regii milites, non esse Gallos, qui custodiae erant praepositi, caedi non erant daturi operam, & vi perrupturi impedimenta ad praedae sedituri. BARTHIVS Advers. l. 11. c. 11. Hinc Keuchenius etiam, tacens de Barthio, scribe, *Gracis*. Sed nodum in scirpo quaerunt Viri docti; Cum *spargeretur* omnino sit scribendum, ut statim videbimus. *Ceteris Medic. sec. OUD.*

² *Fusi essent*] Malui hoc, quam aliorum, *si acie fugissent*. MOD. Sic Modius. ² Hill. & 1. Reg. *fugissent*. TENN. Non quidem mutatu opus erat *fugissent*, quod satis stare posset, confirmarum MSS. meis quinque, & Edd. primis. *Fusi essent* rectius tamen iudico, quod habent Palatin. Voss. Cantabr. Bib. publ. & margo Hittorp. ac Wechel. *fugitum esset* Leid. sec. *fugiente* Medic. pr. *aciem fugissent* Medic. sec. & Cantabr. tert. OUD.

³ *Parceretur*] Lego *spargeretur* pro *parceretur*. Consideret, qui vult. MOD. Sed id verbum sequenti statim hucus positum est, itaque huc non intudendum.

BARTH. Ibid. Modius *Spargeretur* & ita correctum in uno Reg. & Voss. *Quibus spargeretur* pro *a quibus*. TENN. Quaero, quid Gallos fuga salutem quaesituros iuvaret, si parceretur certis vel Gracis custodibus? Num minus tum possent ipsos persequi? immo vero eo celerius Attalus eos assequi posset, si modo aliquos e suis apponeret istis custodibus, qui eos simul cum capta gaza custodirent, & in vinculis tenerent. Unde patet, ineptissimum esse illud *parceretur*, & omnino rescribendum *spargeretur*. quae res fieret, ut retardaretur vehementer in fugiendo hostis: quare hoc Strategema a Mithridate & aliis quoque adhibitum est. *Parceretur* Medic. pr. Petrensis *quae si in acie fugissent, spargerent*. Quod praeter *in acie fugissent* amplectitur totum Cl. Wasse ad Sallust. B. Jugurth. c. 42. ubi vide quoque, quis Atralus hic fuerit. Mihi tamen hoc ex interpolatione quadam videtur: quare malui ad qua praepositione, ut olim etiam coniecit Lipsius, *a quibus spargeretur*. Nam alterum sine praepositione nimis ambigue dictum videtur. Sanntus explicat *Galli pugnaturi cum Attalo aurum omne & argentum custodibus certis tradiderunt, ut, si aciei contin-*

facilius + colligenda praeda hostem inpeditum effugerent.

II. 5 Tryphon, Syriae rex, victus, per totum iter fugiens 6 pecuniam sparsit; 7 eique sectan-

geret terga dare, hostes thesauris intenti, fugientibus parcerent. OUD.

4 Colligenda] Medicei, Cantabr. Leid. sec. in colligenda. Dein Medic. pr. a m. pr. hoste inpedimentum. Medic. sec. pro var. lect. hostium inpedimentum.

5 Tryphon] Scripsi Tryphon per Y. Graecis enim Τρυφών, unde Tryphon, vel Trypho, ut Justino vocatur l. xxxvi. 1. OUD.

6 Pecuniam sparsit] Florus III. c. 5. de Mithridate Rege. Rex callidus, Romanaeque avaritiae peritus, spargi a fugientibus sarcinas & pecuniam iussit, qua sequentes moraretur. Hinc Mithridatein venuste cum Medea comparat Cicero, pro lege Manilia c. 9. Primum ex suo regno sic Mithridates profugit, ut ex eodem Ponto Medea illa quondam profugisse dicitur: quam praediceant in fuga, fratris sui membra in iis locis, qua se parens prosequeretur, dissipavisse, ut eorum collectio dispersa, morarique patrius celeritatem persequendi retardaret. Idem fecit Mithridates Satrapa in Paphlagonia. Polyaeus l. 7. Claudianus laudat Scilliconis milites, quod objecta praeda eos non fuerit morata ab hoste insequendo, bello Getico v. 613. Quum

Callidus ante pedes venientibus objicit hostis

Incaustum. Neque enim feralis praeda moratur. TENN.

7 Eaque sectantes] Alii, eumque sectantes: quidam etiam, eique insectandae Antiochi, &c.

quae quid sibi velint, nisi forte scribi debet, eique insectandae Antiochi equites moratos, effugit. Quod parum adest, quin verum suspicer. MOD. Quidam, eumque: item eique insectandae, quod Modius arripit, & legit in ex, moratos. SCRIV. 3. Hill. 1. Reg. Eum sectantes. 3. Reg. Ei sectandae. Optime Voss. eaque sectantes fraude. TENN. Vossianus modo habet eaque fraude; quod interpolatorem sapit. eique insectandae in Edd. est primis, eumque sectantes Ed. Paris. Hitorp. & Wechel. Ceterae Edd. eaque. Sed contra MSSos. Leidens. pr. Eam sectande. Medic. pr. eam sectando. Med. sec. eum sectando. Vaticanus ei sectato. Cantabr. Palatin. Gudianus, Leid. sec. ei sectandae. pro moratus Mediceus pr. moratis, Leidens. sec. moratos. Vaticanus mora. Ad hostes, non Tryphonem hoc refert quoque Leid. tert. cum hostes propter hoc remorarentur, ipse cum suis evasit. Veram lectionem hic servavit nobis Sanutus effugit Antiochi milites ad ejus collectionem immoratos. Hinc quippe patet, cum MSS. scribendum esse eique sectandae immoratos, ut fere Modius. Moratos conjecerat etiam Scriverius. Mallem tamen sine copula, quae in nullo fere MSto reperitur, sparsit. Ei sectandae. Sectari pecuniam dicitur, ut sectari praedam, feram &c. Immoratos ei sectandae optime exprimit cupidinem militum pecuniae inhiantium. OUD. Si cui displicet casus tertius verbo immorari junctus, amplectamur ipsam Medicei pr. Cod. lectionem eam sectando. IDEM cur. post.

Etandae ^a Antiochi equites inmoratos effugit.

III. ⁸ Q. Sertorius ⁹ pulsus acie a Q. Metello Pio, ne fugam quidem sibi tutam arbitratus, abire dispersos milites jussit, admonitos, in quem locum vellet convenire.

IV. ¹⁰ Viriathus, dux Lusitanorum, copias

no-

^a Vulgo EAQ. SECTANTES A. E. MORATUS.

⁸ Q. Sertorius] Leid. sec. caret praenomine. *Acie* deest in Palatino. Dein MSS. ut dedi. vulgo *mil. disp. ab. Hillensb. admonitus*. Cantabr. tert. subdit *tamen*. Palatin. pro *in quem locum* habet *mihī quem*. OUD.

⁹ Pulsus acie] Ineptissimi homines sunt librarii. Nam quomodo pulsus acie milites monere potuit Sertorius, qui dispersi utique fuga non praestolabantur ejus mandatum, cum jam fugati essent? sed res mira oportet fuerit, quae eorum cerebro talis obtingere potuerit. At res aliter habet: Nimirum antequam pelleretur, exercitui suavit Sertorius discessum, & locum conveniendi assignavit, ut facile animadvertit vir talium prudentissimus, Metelli exercitum a suis loco moveri non posse. Hanc sententiam veram esse docet sequens etiam exemplum Viriati, quem simili modo sparsisse exercitum, atque Sertorium, ipse auctor testatur. Si itaque Sertorius suos sparsit, sane antequam pelleretur a Metello, id facere necesse habuit. Castiganda igitur scriptura, & legendum Q. Sertorius pellendus acie a Q. Metello. De sagacitate hujus egregii ducis lege librum Plutarchi. BARTHIIUS, Advers. l. II. c. 11. Nodum in scirpo quaerit Barthius. Bene se habet *pulsus acie*, quod non statim notat fuga dispersos; sed eos, qui cesserunt hosti, & adunata fuga abire vel in castra vel in alia loca tuta conantur. Hoc factō Sertorius prae-

videns, hostes suis institutos, si conjuncti manerent, suscipit, ut se dispergerent, & in certum locum convenirent. Et forsitan tangit rem, quae est apud Plutarchum in ejus vita p. 575. ubi Sertorio cum suis pulso tam diu Hispani apud ipsum manserunt, donec ipse in tuto intra urbem esset, & tum demum quisque sibi fuga salutem quaesivit. Si scivisset Sertorius, pellendum se necessario fore a Metello, declinasset potius proelium, ut fecisse cum saepe testantur historici. Alia res est de Viriatho. Ille enim videns suos Vetilio impares hortatus est, ut se dispergerent, dum interim cum electis hostem sisteret, & eluderet. Consule omnino Appian. B. Hispan. p. 439. OUD. Sive cedere coactus urgente hoste: quod tamen magis proprie expressisset Auctor participio *pressus*: ut conjecit Cel. P. Burmannus ad Lucan. L. VIII, 271. & passim *premi ab hoste* noster cum aliis adhibet. V. Indic. sed *pressus acie*, an junctum usquam occurrat, dubito. Huic autem incommodo subvenit MS. Palatinus, in quo non comparat *acie*. IDEM *Cur. post.*

¹⁰ Viriathus] Sic rursus scripsi pro *Viriatus*. pro *evasi* Medic. sec. *opposuit*. pro *ratione* Medic. pr. *specie*. Cantabr. tert. *usus ratione*. Mox scripsi ex Perrensi, & utroque Leidensi *dein* pro *deinde*. *Coll. Med.* sec. & Edd. Italicae. OUD.

nostras, locorumque iniquitatem evasit eadem, qua Sertorius, ratione, sparso exercitu, a deinre collecto.

V. Horatius Cocles, urgente¹¹ Porfenae^b exercitu, iussit suos per pontem redire in urbem, eumque,¹² ne casu sequeretur hostis, intercideret. Quod¹³ dum efficitur, in capite ejus propugnator ipse insequentes detinuit. Audito denique fragore pontis abrupti, dejecit se in alveum: ¹⁴ eumque non armis, sed vulneribus onerata-

a Vulgo DEINDE.

b Vulgo PORSENNAE.

11 *Porfenae*] Sic malui cum Ed. Rom. Ceteri Edd. & MSS. per duplex *nn*; sed poëtis media est brevis, & apud Graecos unum tantum est N. Adi Cl. Duker. ad Flor. l. i. c. 10. OUBEND.

12 *Ne casu sequeretur hostis*] Neque iste locus sanus est, ut decebat Certo enim secuturus erat Porfenna, neque ullo modo opus, ut casu dicat. Scribe *ne hac assequeretur hostis* &c. dum enim pontem transirent, spatium dabant sequendi; interruptione vero intercipiebatur periculum. Ibidem *non armis, sed vulneribus* ita correxit Stewechius; vulgo *eumque in armis, & vulneribus oneratus*. Quam ego lectionem genuinam, nec sollicitandam arbitror. BARTHIIUS Ibid. *Casu me quoque offendit. an ne conseq.?* vel *ne eos inseq.?* sed sequitur *insequentes*. an *ne ea* vel *eo subsequeretur?* *Ea subsequeretur* Lipsii quoque conjecturam esse ex ejus exemplari vidi. Ed. Bonon. *eumque ne casu seque hosti intercideret*. Liv. II. 10. *Ut pontem ferro igni, quaeumque possent vi, interrumpant*. Num quid tale & hic fuit? nam *hosti* valde placet. OUB.

13 *Dum*] *[Cum]* Leid. pr. *ef-*

fecerunt Leid. sec. Mox *deinde* Hellensb. & Cantabr. tert. *demum* Leid. sec. Palat. enim.

14 *In armis & vulneribus*] Sic Colonienfis editio: Paris. enim pessime habebat, *eumque non armis, sed vulneribus oneratus tranavit*. Mium autem ego, *eumque, & armis, & vulneribus*. &c. MOD. Fuit, qui haec ita mutaret, *eumque, & armis, & vulneribus oneratus*, quod ferrem facile, ni Parisiensis editionis lectionem pessimam esse pronunciasset; quam ego & genuinam. & optimam esse probabo. ea talis est: *eumque non armis, sed vulneribus oneratus tranavit*. Dictum illud *non armis, quasi non solum, non tantum armis*, de quo Graecismo dixi in libello de particulis linguae Latinae; eumque magnos viros, & in Ciceronis lectione imitationeque assiduos praeteriisse ostendi; & parum abuisse, quin illorum temeritate Cicero in Verrinis vulnus acceperit. Unum Ciceronis testimonium adhibere visum est ex ea pro Sextio: *Eaque non silentio consulum dissimularentur; sed & voce, & sententia comprobarentur*. Similia qui volet, in Pandectis juris observata, petat ex Antonii Augustini lib. II. Emenda-

ratus ¹⁵ transnavit. ^a

VI. Afranius, in Hispania ad Ilerdam, quum Caesarem fugeret, instante eo, castra posuit: quum idem Caesar fecisset, ¹⁶ & pabulatum suos dimisisset, ille signum repente itineri dedit.

VII. Antonius, quum ¹⁷ ex Parthis sibi instan-

^a Vulgo TRANAVIT.

dationum, cap. 1. STEW. *Eumque non armis*. Ita legendum. Vulgo est. *eumque in armis & vulneribus* o. t. placet Modio, *eumque & armis & v. o. t.* SCRIV. *Eumque non armis, sed.* 3. Hill. 3. Reg. *eumque in armis sed.* Parisiensis editio damnata est Modio sine jure. *Eumque non armis, sed.* Cum sit optima, ut observavit Stewechius. *Non armis* dictum pro *non solum, non tantum armis*. Cicero pro Sextio. *Eaque non silentio consulum dis-simularentur, sed & voce & sententia comprobarentur*. Sallust. Jug. c. 14. *Non enim regnum, sed fugam, exilium, egestatem, & has omnes, quae me premunt, aerumnas cum anima simul amisisti*. Apud omnes gentes haec particula subauditur. Paulus ad Philem. v. 16. *Ὁὐκ ἔτι ὡς δούλον, Ἐλλ' ἔτι δὲ δούλον ὡς δουλεύεις* Suscipe illum non jam tantum ut servum, sed amplius quam servum. Vide Stewechium de particulis, & ad Arnob. fol. 106. Antonium Augustinum l. 11. Emendationum c. 1. TENN. Primo male Barthius putavit in *armis & vuln.* vulgata esse lectionem; cum contra sese res habeat. *non armis, sed vuln.* est in Edd. Rom. Bonon. Paris. & Wechel. in *armis & v.* etiam Ed. Vesal. MSS. plerique in *armis, sed vuln.* Leid. sec. *eum-ue armis & v.* Palatin. & Vaticanus. *in armis, sed v.* contra historiae fidem. Vulgatis consentit Mediceus antiquior. Recte, alter interpolavit per tantum, sed

& Non armis, sed vulneribus significat non tam armis, quam quidam vulneribus oneratus. ut in Sallustii citato loco. Ibi vide Cl. Wasse & alios, ac Dukerum ad Florum l. 11. c. 2. *Nec cum hominibus, sed cum monstris.* OUDEND.

¹⁵ *Tranavit*] MSS. quinque, & Edd. primae *transnavit* recte; ut aliquoties supra. *transnavit* Leid. sec.

¹⁶ *Et pabulatum*] Leidens. pr. *ad pabulatum.* dein Leid. sec. *mississet.*

¹⁷ *Ex Parthis sibi instantibus*] 3. Reg. 3. Hill. Voss. *Ex parte sine i.* TENN. Gudian. Palatin. Leidens. pr. Cantabrig. Bib. pub. Mediceus sec. Ed. Paris. *ex parte sine.* Petrensis *ex partis illis*, Cantabr. tert. *se p.* Mediceus pr. *ex Parthis Siriae.* Unde non dubium mihi est, quin *sibi* sit vitiosum. *Instare* sine casu sexcenties ubique invenias; ut modo Ex. praeced. Nec *Syria* hic locum habere potest. Acciderunt enim haec in Media ultra Armeniam. Quare existimo, excidisse hic vocem, & scribendum *ex Parthis sine sine instantibus*. Quotidie enim vexabant eum, & misere carpebant. recedens Antonii agmen. Evolve, nec poenitebit, Plutarchi Antonium, & Appianum de B. Parth. ad Florum l. 11. c. 10. & qui ibi citantur. *Ex* debebat Lipsius. OUD. Corrigendus est Eutropius L. VII. c. 6. ex MS. vetustissimo; *Contra Persas etiam pugnavit.* primis

stantibus reciperet exercitum, &, quoties prima luce moveret, toties urgentibus barbarorum sagittis infestaretur ^a 18 abeuntium agmen, in quintam horam continuat 19 suos, & fidem eo statorum fecit. Qua persuasione digressis inde Parthis, iustum iter ²⁰ reliquo die sine interpellatione confecit.

VIII.

^a Vulgo INF., A. A. 1. Q. H. C. SUIJSQUE F. CONSTANTIOREM F.

eos proelii vicit. regrediens tamen fame & pestilentia laboravit, & cum instarent Parthi fugienti, ipse pro victo recessit. Vulgo ipse etiam pugn. Sed in Leid. MS. etiam ipse. pronomen hic nullum habet locum. Fame, quod & agnoscit Graecus interpret, male deest Ed. Havercampi, cuius conjecturam solum provide loco tē pro victo recipere possis; ut conveniat ceteris scriptoribus, & huic Frontini loco. pro victo tamen non ausim damnare. Graecus enim praebet; λιμὲ καταλαβόντες τὸ στρατιῶμα καὶ ἐν αὐτῷ καὶ λοιμὸς ἀνηχέουσι, ἐπιβόντων Πελοπόν., ὡς καὶ ἄλλα μέρη. IDEM Cur. post.

18 Abeuntium agmen, in] Scribendum existimo infestaretur, agmen in quintam horam continuat, suisque fidem constantiorem abeuntium fecit. Parthi enim, cum abessent, repente aderant. Itaque in quintam horam manens Antonius, certus tandem reapse abiisse, movit agmen. In vulgata sententia nec pes, nec cepit boni sensus. BARTH. Ibid. Male, ut e MSS. liquet. OUD.

19 Suisque] Omnes MSS. suos. Fidem constantiorem. Voll. & 2. Hill. suam constantiorum. Hinc legit. & distinguit celeberrimus Graevius. Toties urgentibus Barbarorum sagittis infestaretur abeuntium agmen, in quintam ho-

ram continuat suos, fidemque statorum fecit. TENN. Neque aliter scribendum esse ad libri sui marginem monent J. F. Gronovius, & H. Vossius, mitique MSSos versanti, protenus in mentem venerat. Plus tamen latet: namque in nullo est vetere libro. Suos suam MSS. sex, & Ed. Paris. At duo Medicei, & Cantabrigienses suos, & fidem. bene. Suos constantiores Hillensb. Constantione Leidenf. sec. Constantinorum Leidenf. pr. Vaticanus, & Palat. Constantinorum Petrenf. Constantinorum Cantabr. Bib. pub. Quapropter vere, ni fallor, lego inf. ab. agmen, i. q. h. cont. suos, & fidem eo statorum f. Eo sive ea re, quod suos continuat. OUD.

20 Reliquo die] Alias alto, vel alio die. Mouv. Alio inveni in Petrensi, Hillensb. Medic. sec. Leid. sec. & Edd. Paris. ac Weshel. Male. Rectum omnino est rel. auo. Plutarchus p. 933 ἐν δὲ ἡμέραις ἑσά: ἀντιζήτους ἰστορείου. τῶν πολεμίων ἢ τραπεζιάντων. Sic enim malo ex Appiano p. 258. quam ἀναζωζαντὸ subintellecto Antonis. Vicilliam ex Plutarcho corrigendus Appianus, in quo inepte editur ἀντιζωζαντῶ. Supra digressus Gudianus, digressus Palat. & Leid. sec. Sine successione Hillensb. OUBEND.

VIII. Philippus, in Epiro ²¹ victus, ne fugientem eum Romani premerent, inducias ²² ad sepeliendos ^a, qui caesi erant, inpetravit, & ob id remissioribus custodibus evasit.

IX. ²³ P. Claudius, navali proelio superatus a Poenis, quum per hostium praesidia necesse haberet erumpere, ^{23*} reliquas viginti naves, tamquam victrices iussit ornari: atque ita ²⁴ Poenis existimantibus, superiores fuisse acie nostros, terribilis excessit.

X. Poeni, classe superati, quia instantem avertere ²⁵ Romanum studebant, simulaverunt, in vada naves suas incidisse, ²⁶ haerentesque imitati, ef-

a Vulgo AD SEPELIENDUM EOS.

²¹ *Victus*] MSS. *veritus*. SCRIV. Unns Reg. *veritus*. TENN. Item duo Mediceï, & Edd. Italicae. c. VIII. §. ult. *Philippus veritus, ne impetum Scytharum sui non sustinerent*. OUD.

²² *Ad sepeliendum eos*] Voss. 4. Reg. 1. Hill. *ad sepeliendos*. TENN. Ut vulgatum Latinum sit, & non antiquatis modo, sed aurei aevi scriptoribus usurpatum, de quo vehementer dubito, & vide Sanctii Minerv. p. 451. & ibid. Perizon. tamen hoc etiam loco non magis admitto, quam l. 1. 5. 21. *Ad opprimendum ipsos*. ubi MSS. *opprimendos*. Ita hic *sepeliendos*, qui c. erant sex mei bene; Elegantius pronomen praecedens seu nomen subintelligitur. Unus *sepeliendos eos*. Ed. Rom. *Sepeliendos illi*, qui c. e. & Bonon. *sepeliendos illic qui c. e.* Inquire, quid lateat. Ceterum videbimus, similiter Gerundium cum Accusativo femin. generis junctum non confirmari a MSS. Adi notata ad l. 3. 5. *ad liberandum rempublicam*. OUD.

²³ *P. Claudius*] Mediceï, &

Edd. Italicae *Nero Cla.* perperam. Intelligitur enim P. Claudius Pulcher, qui auspiciis neglectis infelicissime contra Poenos navali pugna dimicavit, qui sive auctorum, sive librariorum culpa nonnumquam *Appius Cl.* audit. Vide Cl. Duker. ad Flor. l. 11. c. 2. §. 29. quo loco tamen in Leid. Cod. inveni *P. Claudio*. OUD.

^{23*} *Reliquas viginti naves*] *Iramo triginta*: ut tradunt Polybius l. 1. c. 49. Eutrop. l. 11. c. 26. Oros. l. iv. c. 10. OUD. *Cur. post.*

²⁴ *Poenis*] Hillensb. *a Poenis*, & dein *accessit*.

²⁵ *Romanum*] *Romanorum classem Cantabr. tert. Simularunt* Medic. pr. dein *ibi incidisse* idem. Medic. alter *ibi introisse*.

²⁶ *Haerentesque imitati*] In margine erat *ventisque mutari*. Gerraë. MOD. *A ventisque imitari* Vaticanus: *A ventisque mutari* Mediceï, Ead. Rom. Bonon. & Margo Wechel. *mutari*. *Nutari* Hitorpii ora. sine *haerentesque* etiam Leid. sec. *arentisque* Leidens. pr. *haerentesque vitati* Gudianus.

²⁶ *A ventisque muta*] Sub-

effecerunt, ut victor eorum timens casum, spatium ad evadendum daret.

XI. ²⁷ Commius ^a Atrebas, quum victus a Divo Julio ex Gallia in Britanniam fugeret, & forte ad Oceanum secundo vento quidem, sed aestu recedente, venisset, quamvis naves in siccis litoribus ²³ haerent, pandi nihilominus vela jussit. Quae quum persequens eum Caesar ex longinquo tumentia, & flatu plena vidisset, ratus, prospero sibi eripi cursu, recessit.

^a Vulgo **COMMINIUS**.

situendum *haerentesque nutare*. Sic enim V. C. & navibus usu venit, si quae vadis haerent. PARRHAS. Sed rectius Italis alii vulgo cum MSS. plerisque ediderunt: *haerentesque imitati effecerunt*; quod ni fiat, verbum illud non habet, quo referatur. OUD. *Cur. pist.*

²⁷ *Comminius Atrebas*] 1. Reg. 2. Hill. *Commius*. Voss. 2. Reg. Gujetus *Comius*. & sic passim Caesari vocatur. Omnes autem MSS. habebant *Atrabas*. 3. Regii, Voss. & 2. Hill. (Leid. pr.) *Julii Frontini Strategematon liber secundus explicit, incipit tertius*. unus Hill. *Sexti Julii*, &c. TENN. Licet Kauchenius quoque viderit, hunc hominem a Caesare vocari *Comium*, vix tamen rejecerit *Comminius*, quia nota est familia Romanorum *Cominia*. Verum quid illa familia

sive gens pertinet ad Atrebatem sive Gallum hominem? Non dubium est, quin rescribi debeat vel *Comius*, ut monuit quoque Daviesius ad Hirt. B. Afric. c. 41. ubi contra pro *Cominius* erat *Cominus*. Vide Caesar. B. Gal. l. VIII. 6. 7. 21. 22. 47. &c. Atque ita Medicei, Leidens. pr. Palatin. & Cantabr. tert. Vel potius *Commius* e duobus Cantabrig. & aliis ac Dione l. XL. 140. Κόμυς: Nec aliter jam olim exhibuit Histtorpius. In aliis *Cominius*, *Comminus*, *Gomius*, *Cominus*. *Atrabas* plerique mei quoque, & Edd. primae. OUD.

²³ *Haerent*] MSS. *haberet*. SCRIV. *haberet* Ed. Bonon. *haberent* Medicei. Dein *quem* Edd. primae carentes cum utroque Leid. *ut eum. Cum prospero* Petrens. *Medicci cursu pr. sibi eripi ratus*.

S E X T I
JULII FRONTINI
STRATEGEMATICON
LIBER TERTIUS.

P R A E F A T I O.

i priores libri responderunt titulis suis, & lectorem hucusque cum adtentione perduxerunt, edam nunc circa obpugnationes urbium defensionisque strategemata: nec morabor ulla² praelocutione, prius traditurus, quae obpugnandis urbibus usui sunt, tum, quae obsessos instruere³ possint: ⁴ depositis

¹ *Si priores*] Si deest in Leid. sec. & Palat. Responderent Leid. pr. Praeduxerunt Palat. Defensionemque Leid. pr. defensoresque sec. non mor. Petrensis. Mox item Leid. sec. quatuor alii tunc. Qua oppressos Medic. sec. Oppressos quoque in Medic. pr.

² *Praelocutione*] MSS. prolocutione. SCRIV. 3. Hill. Voss. Scriverius prolocutione. TENN. Prolocutione etiam Medicus sec. quod placet Keuchenio. At ~~per quid~~ non est proloqui. Sed praeloqui. Seneca Excerpt. Controv. III. in praef. Si a praelocutione dimitteret. Nisi statuamus, prolocutionem dici, ut proliudium & prolusionem, pro quibus saepe in minus bene emendatis libris invenias praeludium & praelusionem. V. Cl. Duker.

ad Flor. l. iv. c. 2. §. 2. OUDEND.

³ *Possint*] Praecedit usui sunt: unde videretur subsequi debere possunt. Quomodo etiam Petrensis & Vossianus. Verum non temere mutem. Amant auctores aliquando variare modum. Consulte Munker. ad Hygin. F. 149. Duker. ad Flor. l. II. c. 15. §. 2. Curt. ad Sallust. B. Jug. c. 4. Qui si reputaverint, & quibus ego temporibus magistratus adeptus sum, & quales viri idem assequi nequiverint. Nepos in Lyl. c. 2. nisi qui aut ejus hospitio contineretur, aut se illius fore proprium fide confirmaret. Sic MSS. & meliores Edd. In vulgatis quibusdam confirmaret. OUD.

⁴ *Depositis*] Medic. sec. depositis. Cantabr. tert. operantibus

tis autem operibus & machinamentis, quorum expleta jam pridem inventione, nullam video ultra artium materiam, has circa expugnationem species strategematon fecimus.

INDEX CAPITUM.

- CAP. I. *De repentino inpetu.*
 II. *De fallendis iis, qui obsidentur.*
 III. *De eliciendis ad prodicionem.*
 IV. *Per quas hostes ad inopiam redigantur.*
 V. *Quemadmodum persuadeatur, obsidionem permansuram.*
 VI. *De destructione praesidiorum & hostium.*
 VII. *De fluminum derivatione & vitiatione aquarum.*
 VIII. *De injiciendo obsessis pavore.*
 IX. *De inruptione ex diversa parte, quam exspectamus.*
 X. *De insidiis, per quas eliciantur obsessi.*
 XI. *De simulatione regressus.*

Ex

Vulgo ESSE F.

in em. Dein oppugnationem Medicus fec. & Hillensb. oppugnationum Leid. fec. propugnationem Petrens. expugnationis Edd. primae, in quibus etiam Strategematis.

5 Obsidentur] Omnes MSS. obsidebuntur. TENN. Mei quoque, & Edd. primae praeter Palatin. Sed male: quare ad ipsum caput variant. iis deest in Leid. fec. non male. Idem statim reducuntur. OUD.

6 Esse permansuram] Td esse adulterinum est; nec in ullis MSS. occurrit. TENN. Non item in meis, neque Edd. Rom. Bon. Paris. quare delevi. In nonnullis Edd. & MSS. persuadeatur. OUD.

7 Hostium] Vot. & 3. Hill.

Hostilium. TENN. Uti & Leidens. pr. rectius. OUD.

8 Vitiatione] MSS. & Edd. quidam hic & c. 7. vitiatione, citatione, tinctione. Male. Vitare aquas est veneno corrumpere. Ovid. l. xiv. Metam. 55. de gurgite:

Hunc dea praevitiat.

Lactant. Epit. c. xi. Aqua humanis amaritudine vitabitur. OUD.

9 Exspectamus] Hill. exspectatur. TENN.

10 Simulatione] Leid. pr. dissimulatione. dein Medic. pr. de contrario. Haec desunt in Edd. Italicis.

11 Ed.

EX contrario circa tutelam obsessorum.

XII. De ¹¹ excitanda cura suorum.

XIII. De ¹² emittendo & recipiendo nuntio.

XIV. De introducendis auxiliis, & com meatibus
¹³ suggerendis.

XV. Quemadmodum efficiatur, ut abundare videantur, quae deerunt.

XVI. Qua ratione proditoribus & transfugis occurratur.

XVII. De eruptionibus.

XVIII. De constantia obsessorum.

¹¹ Excitanda] Omnes MSS. exercitanda. TENN. Variant mei, in excitanda, exercitanda, exercenda, ut & infra.

¹² Emittendo] Voss. & Medic. sec. mittendo. Leid. pr. in-

mittendo. nuncios Medic. sec.

¹³ Suggestendis] Deest haec vox in Mediceo pr. & Edd. Italicis. Dein MSS. omnes, & Edd. veteres, ut edidi, vulgo: ut quae deerunt &c.

C A P. I.

De repentino ¹ impetu.

EXEMPLUM I.

T Quinctius Cos., victis acie AEquis & Volscis, quum Antium oppidum expugnare statuisset, ³ ad concionem vocato exercitu, exposuit, quam id necessarium & facile esset, si non

¹ Impetu] Vatican. motu.

² T. Quinctius] Duo MSS. & Edd. tres pp. carent praenomine. Oppugnare Medic. pr.

³ Ad concionem vocato exercitu] Melius forte ex vestigiis scriptorum, concione vocata, exercitui exposuit, &c. SCRIV. Immo pejus iudice Gronovio ad Livium l. xxiv. c. 28. In concionem vocari placuit. Mei omnes quoque vulgatam retinent, nisi quod Leid.

pr. habeat vocatu. Keuchenio tamen adeo haec correctio placuit, ut pro sua venditare ipsum non puduerit. Sed, uti dicitur concionem vocare, advocare, in concionem vocare, ita etiam ad concionem vocare. Justin. l. xiv. 1. vocatis ad concionem militibus, gratias agit. xvi. 4. populo ad concionem vocato, ait. l. xxii. 2. Ad concionem vocatos. ubi duo MSS. Orvilli mei in conc. Sue-

non + differretur. Eoque inpetu, 3 quem exhortatio concitaverat, adgressus est urbem.

II. 6 M. Cato in Hispania animadvertit, potiori se quodam oppido posse, si 7 inopinatus 8 invaderet. 9 Quatridui itaque iter biduo per confragosa & deserta 9 emensus, nihil tale metuentes obpressit hostes. 10 Victoribus deinde suis caus-

a Vulgo INOPINANTES.

ton. Calig. c. 48. *vocatos ad concionem inermes*. OUD.

4 *Differretur*] *Aggredi* addunt Medicei, Editionesque Italicae. Paulo ante eleganter MS. a J. Fr. Gronovio visus *quam id & necessarium & f. OUD.*

5 *Quem exhortatio concitaverat*] MSS. *quo exhortatos*. SCRIV. Voss. *que*. Medic. *sec. quo exhortatione*. Medic. *pr. Qua exhortatione concitatus*. frustra. *Urbem* deest in Medic. *pr.* Adjici potius debuisset & *cepit* ex Livio l. II. c. 65. OUD.

6 *M. Cato*] Sine praenomine Leid. *sec. ut l. III. 19. 1.* Dein mutavi e MSS. & nostri more verborum ordinem. vulgo *animadvertit in Hispania*. OUD.

7 *Inopinantes*] MSS. *inopinatos*. SCRIV. MSS. omnes *inopinatos*. TENN. Cuncti etiam mei *inopinatos* praeter Palatinum; in quo *inopinatus*. Latine omnia. Nam *inopinans* optimis quibusvis in usa est. Adi Duker. ad Flor. l. II. c. 6. §. 52. Adde Caes. B. Gall. l. 12. IV. 4. Nepot. in Dat. c. 3. Justin. I. 10. & supra l. II c. 2 §. 12. *Inopinantium terga adortus cecidit*. Verum tamen non est, cur hoc sensu recedatur a scriptis, quorum auctoritas hic juberet *inopinatos* reponi. Sic apud Valer. Maxim. l. VII. 4. §. 5. *Ad Contrebianam confluxit; eamque inopinatum obpressit.* & passim. *Inopinatos* idem ergo, quod *nihil ta-*

le metuentes. ut sequitur infra: quare ne bis idem ad eosdem referat, praestat multum Palatini Cod. lectio *inopinatus* passive. & id flagitat solitus auctoris stylus. l. I. l. 2. *Inopinatus adpelleret classem*. c. IV. 6. *Inopinatus Thermopylas trajecit*. §. 7. *Custodes angustiarum inopinatus obpressit a tergo*: ubi eodem modo variatur. atque ita alii. *Inopinatos* retinere posses ex l. III. c. 6. §. 4. *Inopinati & invalidi capti sunt*. Sed adi eum locum. OUD. DEND.

8 *Quatridui*] a Reg. & Voss. *Quatridui*. Varro *Medidies*, pro *meridies*. TENN. Medic. *sec. quatriduo*.

9 *Emensus*] MSS. *emensus*. SCRIV. Medic. *pr. & Leid. pr. emerfus*. sed vide ad l. I. 4. 3. *Repetitum iter emensus est. Iter remensus l. III. II. 4. Justin. l. XI. c. 15. Emensus deinde plura millia passuum*. ubi itidem in MSS. nonnullis *emensus*. Stet. l. II. Theb. 375.

Jamque emensus iter siccis ac litore durum.

l. III. 324. *Jamque emensus iter*. sic MSS. plerique. Alii illic *remensus*. & ita infinitis poetarum & historicorum locis. OUD. DEND.

10 *Victoribus*] Medic. *sec. victriam*. *Quatridui* Voss.

causam tam facilis eventus requirentibus, dixit; tunc illos victoriam adeptos, quum quadridui iter biduo ^a eripuerint ^a.

^a Vulgo ARRIPUERUNT.

C A P.

II Arripuerunt] De perpendendo vel erependo non finit nos hoc loco cogitare eorum verborum significatio; ut quae tarditatis sunt, & testudineo gradui convenientes voces. Caninam illam litteram male geminatam arbitror: scriptum quippe a Frontino fuisse, *arripuerunt*: quod valet, *abripuerunt*. STEW. Steweck. *arripuerunt*, id est *abripuerunt*. SCRIV. 3. Reg. Voss. 2. Hill. *Eripuerint*. Barthius. *Corripuerunt*. vide ad l. i. 4. 8. supra. Caeterum rei militaris periti maximum momentum victoriae in celeritate posuerunt; siquidem dilapsis & nondum conjunctis copiis infirmior hostis facile superatur. Xenoph. Cyropaed. fol. 49. l. III. Ἀνθρακίην δὲ προθυμίαν εἰς τὸ πρᾶξθαι ταῦτα ἰδὲν ἔγω μέγα σύμμαχον ἐν γίνοιτο ὡς τάχος; in Cyro minore fol. 177. Ἀλλος ἢ κῆρος σπεύδων πᾶσαν τὴν ὁδὸν καὶ ἐ διατρέφων. Hinc Alexandri dictum. μηδὲν ἀναβαλλόμενος. De illo Diodorus l. 17. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἀκόσας τῆτον τὸν βασιλέα τε τρακισίως ἀπῆχεν ἑαδίως, ἔκρινε πρὸ τῆς τῆς παροσίας ἰπικαλίῳ. Justinus l. 11. c. 9. *Miliades & dux belli erat, & auctor non expectandi auxilii: quem tanta fiducia ceperat, ut plus praesidii in celeritate, quam in auxiliis duceret.* Caesar l. i. Bell. Gall. c. 27. *Maturandum sibi existimavit, ne, si nova manus Suevorum cum veteribus copiis Ariovisti se conjunxisset, minus facile resisti posset.* lib. VII. c. 56. *Quibus rebus cognitis Caesar maturandum sibi sensit, si esset in perficiendis pontibus periclitandum, ut priusquam essent majores eo copiae*

coactae, dimicaret. TENN. *Corripere iter, viam &c.* de qua correctione non dubitat Barthius, multis satis exemplis probavit Advers. l. XIV. c. 9. & ad Stat. l. VI. Theb. 594.

Corripuere leve spatium.

Nec refragarer, si id scriptis Codicibus niteretur. Verum uterque etiam Leidensis, Vaticanus, ambo Medicei, Gudiamus, & Petrensis cum Tennulii MSS. sedant *eripuerunt*, vel *eripuerint*. Optime & verissime. Quod non ceperunt editores. *Eripere iter* est plus, quam *corripere*; raptim facere, ita ut alios praeoccupes, & te sequi nequeant. Virgilius l. II. AENEID. 619.

Eripe, nate, fugam.

ubi Servius:

Accelera, raptim fac.

Eripere aequor dicitur equorum agitator, qui in circo omnes posse terga relinquit, Silio Italico l. XVI. 390.

Tene, Astur, certante feret quisquam aequore palmam Erepto.

Tacitus lib. I. Ann. c. 63. *Germanicus cedentem in avia Arminium sequutus, ubi primum copia fuit erehi equites, campumque, quem hostis insederat, eripi jubet.* Ubi vide Cel. Gronovium. OUD. MSS. lectionem *eripuerint* merito probavit quoque N. Heinsius ad Valer. Flacc. L.

II.

II. 252. Dele vero exemplum raptim facere, & iter eripere. Virgilli L. II. Aen. 619. nam contra fugam eripere est fuga prohibere, cum Cl. Burmanno legendum est omnino: *Arripe, nate, fugam*: quod est accelerare, *post.*

C A P. II.

De fallendis iis, qui ¹ obsidentur.

EXEMPLUM I.

Domitius Calvinus, quum obsideret ² Lunam ³, oppidum Ligurum, ³ non situ tantum

a Vulgo LUCAM.

¹ *Obsidentur*] Medicei, Leidens. pr. Voss., Gudian., Hillensb., & Ed. Paris. *obsidebuntur*. Edd. primae *obsessi sunt*.

² *Lucam*] ³ Reg. Voss. ². Hill. *Luciam*. ². Hill. *Lutriam*. in uno Reg. *Luciam*. lege, ut in margine alterius Regii, *Lunam*: & sic celeberrimus Graevius conjecerat. Mela II. c. 4. *Deinde Luna Ligurum & Tigullia, & Genua & Sabbatia & Albiganum*. Persius Sat. VI. 9.

Lunam portum est operas cognoscere cives. TENN.

Luciam Palat. & Ed. Modii. *Luciam* Gudian.. Cantabr. Bibl. publ. Leid. pr. Ed. Paris. *Lucam* Hittorp. *Suesiam* Leid. sec. *Lucetrium* Petreusis. *Lucinam* Medic. sec. *Lunnam* Medic. pr. Vossius margini libri sui adscripsit quoque *Lunam*, vere. Boni librarii non putarunt, *Lunam* esse oppidum, de quo Livius I. SLI. c. 13. *Lunam colonia eodem anno duo millia civium Romanorum sunt deducta. De Ligure captus & ager erat. Etruscorum ante, quam Ligurum fuerat. Luca vero semper Heiruscorum fuit, quae*

urbs contra in *Lunam* mutata erat apud Lucan. I. I. vs. 526. ubi vide, & Cluverium in Italia. OVD.

³ *Situ non tantum*] MSS. *Non tantum situ & operibus*. male in uno Reg. *Opibus*. Opera sunt vallum, fossa, moenia, turrets, machinae, cuniculi. Suetonius Julio c. 35. *maximis obsessum operibus, ad extremum Pharsalico proelio fudit*. Livius XXXVIII. c. 4. *Consuli (M. Fulvio) ad Ambraciam advenienti, magni operis oppugnatio visa est*. Idem I. XXXVII. *Cum ad moenia castra posuisset, non corona sicut Lamiam, sed operibus oppugnare urbem est aggressus*. Tacitus VI. annual. c. 41. *Duos collis, quos barbari infederant, operibus circumdedit*. Nepos in Miltiade c. 7. *Urbem operibus c'ausit*. Curtius V. c. 1. *Ut satis constet, Babylonios muros, ingentis operis, hujus fontis bitumine interlitos esse*. Caesar I. I. Bell. Civ. c. 81. *Quantum opere proccurrant*. TENN. *Quinque mei eriam Nerantum situ*. Alii concianius cum Ed. Romana *Non situ tantum, & in Palat. deest*. Voss. *ex op.* Leid. sec. ver. & dejn Medic.

tum & operibus, verum etiam propugnatorum praestantia tutum, ⁴ circumiri muros frequenter omnibus copiis instituit, easdemque reducere in castra. Qua consuetudine inductis ita oppidanis, ut crederent, exercitationis id gratia facere Romanum, & ob hoc nihil ab eo conatu caventibus, morem illum obambulandi in subitum direxit inpetum, ^{4*} occupatisque moenibus, ⁵ expressit, ut se ipsos dederent ⁶ oppidani ^a.

II. ⁷ C. Duilius Cos. subinde exercendo milites remigesque, consecutus est, ut securis Carthaginensibus usque in id tempus innoxiae consuetudinis, subito admota classe, ⁸ murum occuparet.

III.

^a Vulgo ET OPPIDUM.

sec. expugnatorum. Medic. pr. & Edd. Italicae oppugnatorum. Voss. pugnatorum. Mox reducere ad castra Medicei, & Edd. eadem. Tam Medic. antiquior uti cred. id deest in Palatino. Nil MSS. & Edd. pp. vulgo nil. Pro caventibus Medicei cavere. Ambulandi simpliciter Leid. pr. OVD.

⁴ Circumiri muros instituit, easdemque reducere] Petrensis circumire. Cave tamen, ne scribas circumire; & vide, quae notavi ad l. 11. c. 1. §. 18. Instituit infestari naves Atheniensium, deinde revocare classem. OVD.

^{4*} Occupatis moenibus expressit, ut se ipsos dederent] Ita MSS. PARRHAS.

⁵ Expressit] Ita omnino legendum; non, oppressit. nec recte, pro Luca est in aliis, Luceria. Vide Plinium, Stephanum de urbibus; alios. Mox Ita Modius. non ut alias, oppressit. SCRIV. Oppressit est in Mediceis. & Edd. Paris. Hittorp. ac Wechelii. effecit Cantabrigienses, teste Cl.

Wasse ad Sallust. B. Catil. c. 27. sed recte vulgatum defendit Ciceronis loco in Verrinis expressi, ut conficere tabulas negaret. Livius l. VIII. c. 2. Dedito necessitate expressa. & ita alii. OVD.

⁶ Et oppidum] Si moenia occupaverat, non necesse erat, ut oppidum dederent. Quare cum 3. Reg. Voss. 3. Hill. l. Oppidani. TENN. Vulgata lectione & oppidum nihil ineptius aut frigidius est. quare audacter reposui oppidani; quod exhibent etiam tres Cantabrigienses, Vaticanus, ambo Leidenses, Gudianus & Palatinus. OVD.

⁷ C. Duilius] 3. Reg. 3. Hill. C. Duellius. TENN. Duellius septem mei, & Ed. Paris. Praenomen non est in Leid. sec. Duilius scripti, ut semper. vide supra. usque ad id l. Voss. obnoxio Cantabr. tert. consuetudini Leid. pr. OVD.

⁸ Murum occuparet] Mirus scribendi modus. Quem murum? ubi, & quando? In Consulatu

III. Hannibal in Italia multas urbes cepit, quum ⁹ Romanorum habitu quosdam suorum ex longo belli usu Latine quoque loquentes praemitteret.

IV. Arcades, ¹⁰ Messeniorum castellum obsidentes, factis quibusdam armis ad similitudinem ¹¹ hostilium, eo tempore, quo successura alia praesidia his ¹² exploraverant, instructi eorum, qui expectabantur, ornatu, admittique per hunc errorem, ut focii, possessionem loci cum ¹³ strage hostium adepti sunt.

V. Cimon, dux Atheniensium, in Caria insidiatus cuidam civitati, religiosum incolis templum Dianae, ¹⁴ lucumque, qui extra muros erat, noctu inprovifus incendit; effutisque oppidanis ad opem adversus ignes ferendam, vacuam defensoribus cepit urbem.

VI. Alcibiades, dux Atheniensium, quum civitatem ¹⁵ Agrigentinorum egregie munitam ¹⁶ obfide-

^a Vulgo cum deest.

Segestam obsidione liberavit. De in Consul C. Cornelius Panorum occupavit. V. Polyb. l. i. c. 33. De Duilio vide quoque ad l. i. 5. 6. OUD.

⁹ Romanorum habitu] Medicei in Romanorum habitu: ut in vestibus, in armis, & similia. Sed non opus recedere ab ceterorum MSSorum lectione. pro ex longo Palat. & loco longo. OUDEND.

¹⁰ Messeniorum] Hillensb. Messeniorum, Medic. sec. Messeniorum. Male. Messens urbs Peloponnesi, unde Messenii. Messane Siciliae urbs. ut notum. OUDEND.

¹¹ Hostilium] Hostium MSS. SCRIV. Ex meis hostium solus Leidensis sec.

¹² Exploraverant] 4. Reg. 3.

Hill. exploraverunt. TENN. O. eto etiam mei cum Edd. pp. exploraverunt. Cantabr. tert. eis successura alia praesidia.

¹³ Strage hostium] Voss. & 3. Hill. cum strage hostium. TENN. Cum addunt bene Medicei, ambo Leidenfes, Gudianus, tres Cantabrig. & Edd. Rom. Boncn. & Paris. OUD.

¹⁴ Lucumque] Perperam locumque duo Leidenfes, & Edd. pp. qui ibi extra m. Petrenf. extra murum pr. Mediceus. nocte nonnulli. ignem Medicei. OUDEND.

¹⁵ Agrigentinorum] MS. Agrigentorum. Sed Polyaeus probe facit. Vide eum. PARRHAS. In optimis membranis tibi melius Agragantiorum dicit Kerchenius. ex Graeco Ἀγραγανθίων.

sideret, petito ab eis ¹⁷ concilio ^a, diu tamquam de rebus, ¹⁸ ad commune pertinentibus, disse-ruit in theatro, ubi ex more Graecorum locus consultationi praebebatur; dumque consilii spe-cie tenet multitudinem, Athenienses, quos ad id praeparaverat, incustoditam ¹⁹ urbem cepe-
runt.

VII. Epaminondas Thebanus, ²⁰ in Arcadia, die festo, effuse extra moenia ²¹ vagantibus ho-
stium

^a Vulgo CONSILIO.

Mei Codices nihil variant. Ce-terum auctor noster male hoc Strategema ab Alcibiade contra Agrigentinos adhibitum ait, quum debuisset *Catinienses* dicere. *Catiniam* enim hoc pacto occupavit. Consule Maasvic. ad Polyæn. l. i. Strateg. c. 40. §. 4. OU-
DEND.

¹⁶ *Obsideret*] Keuchenius scribit fortasse legendum *desideraret*, vel tale aliquid, & excutiendas esse historias. Quae rursus pla-giarius iste sublegit Barthio Ad-vers. l. xiv. c. 9. Ex Polyæno & Diodoro Siculo patet *obsideret* signifi-*cate*: cum jam in eo esset, ut obsidere vellet: ut passim hoc imperfectum sumitur. nisi malles *accederet*: quod tamen non pu-*to*. Paulo ante in Palatino mu-*rata*. OUD.

¹⁷ *Consilio*] *Consilium ab ali-quo petere*, est consulere aliquem, in consilium adhibere. quod huic loco non convenit. Contra pe-*tijt* concionem advocari, ut in commune illis consuleret. Qua-re placet omnino lectio Editionis Bononiensis *Concilio*. Agitur e-*niim* de Graecis, non Romanis. Livius l. xxiv. 37. *Sibi saltem da-*rent* populi concilium*. Vide su-*pra* ad l. ii. 9. 5. *Decidit in me-*ditum* concilium*. Justin. l. viii. c. 1. *Apud commune Graeciae con-*cilium**. Vide etiam Cl. Drakenb.

ad Sil. vi. 71. Idem vitium tol-
lendum quoque infra c. 6. §. 6. *In publicum (Syracusanorum) con-*cilium* introductus*. Liv. l. i. 54. *Inde in concilia publica adhiberi*. OUD.

¹⁸ *Ad commune*] Male Petru-*sis* addit *commo*. *Commune* est res publica *quod non*, ut Grae-*ci* passim, etiam in iunioribus. Ci-*cero* l. i. in Verr. c. 36. *Commune* *Milyadum* *vexare*. *Commune* *Siciliae* l. ii. in Verr. c. 46. 64. &c. Horat. *Commune magnam* l. ii. O. 15. *In commune* saepius. quod reddendum ex MSS. inte-*gerimis* Lactantio l. iii. c. 25. *Pauca de philosophia in commune* *dicenda* sunt. vulgo *communi*. de more Graeco concionem in thea-*tris* habendi vide Bernecc. ad Ju-*stin.* l. xxii. c. 2. *Populum in* *theatrum ad concionem* *vocari* *ju-*bet**. OUD.

¹⁹ *Urbem*] Deest in Mediceo pr.

²⁰ *In Arcadia*] *Achaye* Leid. sec. *Archandia* Palat. In Arcadia id accidisse verisimilius est, quam quod Polyænus narrat. id factum ad Cadmeam Thebanorum arcem, lib. ii. c. 2. §. 1. ubi vide. OU-
DEND.

²¹ *Vagantibus*] V. lib. *Gras-*santibus** Lipsius ad exemplaris sui marginem notavit. Conject. Rubenius in Elect. l. ii. c. 29.

stium feminis, plerosque ex militibus suis muliebri ornatu inmiscuit: qua ²² simulatione illi intra portas ²³ sub noctem recepti, ceperunt oppidum, & suis aperuerunt.

VIII. ²⁴ Aristippus Lacedaemonius, festo die Tegeatarum, quo omnis multitudo, ad celebrandum Minervae sacrum, ²⁵ urbe egressa erat, jumenta faccis frumentariis, ²⁶ palea refertis, onusta Tegeam misit, agentibus ea militibus, qui negotiatorum specie inobservati portas aperuerunt suis.

IX. Antiochus, in Cappadocia, ex castello ²⁷ Suenda, quod obsidebat, jumenta frumentatum

bacchantibus e Polyaeo, quia illic usque ad ebrietatem potae simularunt se ad nocturnum sacrum ire. Verum quum ea res a feminis consulto sit acta, hic locum non habet *bacchari. efuse vagari* locutio est frequentissima. Utrumque jungit Curtius l. viii. c. 10. 15. *Redimitique fronde toto nemore similes Bacchantibus vagarentur.* OUD.

²² *Simulatione*] Leid. sec. *similitudine.* In Palatino deest illi.

²³ *Sub noctem*] Duo Cantabrig. Medic. pr. Leidens. sec. & Edd. Italicae ac Paris. *sub nocte.* Sed vide ad l. i. c. 5. 9. *Sub occasum solis se receperunt.* OUD.

²⁴ *Aristippus Lacedaemonius*] Multi fuere Aristippi, quorum recensum agunt Diogenes Laërtius lib. 11. Sect. 83. & inibi Cl. Menagius. Lacedaemonii vero Aristippi mentionem nusquam inveni; nisi idem sit, qui Argivus, quod saepe non videtur. Tegeatis autem saepe bella fuere cum Lacedaemoniis, quorum capti cum iis sunt compedes servati Tegeae in templo Minervae

Aleae, ut vocabatur. Consule Herodotum l. 1. c. 66. & Pausan. in Arcad. l. viii. c. 46. 47. aliosque. OUD.

²⁵ *Urbe egressa*] Leidens. sec. *urbem.* Vide ad l. i. c. 12. §. 1. *egrediens nave.* Colum. l. i. c. 8. *egredi terminos.* Apulej. l. 14. Met. pag. 61. Ed. Colv. *portam civitatis egressi.* Caesar. l. 1. B. Gall. 44. *exercitum Galliae fines egressum:* ubi itidem in MSS. & Edd. quibusdam *fruitus.* OUD.

²⁶ *Palea*] Petrens. *Palis.* Dein *quasi r.* Medic. sec. *speciem* Ed. Rom. *inobservati apparuerunt* ceteris rejectis, Leid. sec.

²⁷ *Suenda*] MSS. *Sueda*, & *Suneda* MSS. SCRIV. Sic nostri MSS. *Sueda* vel *Suneda* Scriverii in nullo exhibetur. TENN. *Sueda* exhibent editiones Rom. & Bononiensis. *Suendo* Cantabr. tertius, Palatin. *Sunda.* Quomodo sit scribendum, cum ignarissimis nescire me fateor. *Tebenla, Saruena* loca sunt Cappadociae apud Prolemaeum. In itinere Antoini inter Taviam & Caesaream in Cappadocia recensetur *Soanda.* OUD.

tum egressa interceptit: occisisque ²⁸ calonibus, eorundem vestitu milites suos, tamquam frumentum reportantes, submisit. Quo errore illi, custodibus deceptis, castellum intraverunt, admiseruntque milites Antiochi.

X. Thebani, quum portum ²⁹ Sicyoniorum nulla vi redigere in potestatem suam possent, navem ingentem armatis ³⁰ compleverunt, exposita super merce, ut negotiatorum ³¹ specie fallerent: ab ea deinde parte murorum, quae longissime remota erat, ³² adparere paucos disposuerunt, cum quibus ³³ e nave quidam egressi inermes, simulata rixa, ³⁴ concurrerent ^a. Sicyoniis ad dirimendum id jurgium ³⁵ advocatis, Thebanae

^a Vulgo OCCURRERUNT.

²⁸ Calonibus] Caulonibus, Colonibus, Colonis perperam nonnulli MSS. dein illis Leid. pr. & Medic. fec. cum Edd. Italicis. OUD.

²⁹ Sicyoniorum] Ita bene hic editur. Male statim & alibi erat Sycioniis. Strategema hoc peractum est, duce Pammene, ut testatur Polyaeus l. v. c. 16. §. 3. ubi tamen paullo aliter hanc rem enarrat, & ut mihi videtur, corrupte. OUD.

³⁰ Compleverunt] MSS. tres & Edd. pp. impleverunt.

³¹ Specie] MSS. speciem. SCRIV. Speciem Vatican. spem Leid. pr. fallerentur Medicei. Omnes male remota est Petrens.

³² Adparere paucos disposuerunt] Latinum hoc non esse putato. Palatin. apparere. forsitan legendum est remota erat a portu, paucos disposuerunt. Aut omnino lege, quod, ut saepe fit, solus Petrensis nobis servavit, adparere paucos. instituerunt. Vide necessario ad l. II. 1. 13. Instituit, infestari naves Athenien-

sum. Infra c. XIII. 8. Postquam disposito quibusdam locis cibo columbas illuc devolare instituerat, OUD.

³³ E nave] Caret praepositione Medic. pr. & dein cura a m. pr. pro rixa.

³⁴ Occurrerunt] MSS. concurrerent, & sic lege. TENN. Concurrerent sensu postulante reposui, quod etiam exhibent MSS. mei omnes. In vulgatis sensum non esse viderat etiam Barthius l. XIV. Advers. c. 9. quare vocem cum eliminandam censebat; quam conjecturam tacito ejus nomine ad se suo more rapuit hic Keuchenius. Lipsius concurrerunt. OUD.

³⁵ Advocatis] Mallem rursus avocatis, ut saepissime supra. Non enim a litigantibus vocabantur, sed per se ipsi abibant ad dirimendum jurgium, & a portu ac nave avocabantur. Alibi avocatus ad defendenda sua. sed vide ad l. 1. 4. 14. id deest in Edd. primis. OUD.

nae naves & portum vacantem, & urbem occupaverunt.

XI. ³⁶ Timarchus ^a Aetolus, occiso ³⁷ Charmade Ptolemaei regis praefecto, chlamyde ³⁸ interemti & galero ad Macedonicum ornatus est habitum. Per hunc errorem pro Charmade ³⁹ in ⁴⁰ Samiorum ^b portum receptus occupavit.

^a Vulgo THYMARCHUS. ^b Vulgo SAMNIORUM.

³⁶ *Thymarchus*] Sic vel *Thymarchus* ab omnibus eduntur, & in plerisque MSS. est. *Tymotheus* Medic. pr. Sed Leidens. pr. & Palatinus *Timarchus*, verissime. *Τιμαρχος* & *Αἰτωλός* Polyaeo l. v. c. 25. *Timarchi* autem multi fuerunt. V. Diogenem Laertium, Suidam, alios. OUD.

³⁷ *Charmade*] Alias *Carneade*. SCRIV. Voss. 2. Reg. *Carneade*. TENN. *Carneade* Medic. pr. & Edd. Italicae. *Chermade* Petrensis. Ceteri *Charmade* vel *Carneade*.

³⁸ *Interemptus*] Medicei *interceptio*. Arcerian. *ad M. armatus e. h.* sed vide Keuchenium. OUDEND.

³⁹ *In Samniorum portum receptus occupavit*] MSS. octo, & Edd. Rom. Bonon. Paris. non agnoscunt praepositionem *in*. Metius. Modo invertas verborum

ordinem *receptus, Samniorum portum occupavit*. certe *occupavit* casu suo videtur hic desitit non posse. *portu* Palatin. OUDEND.

⁴⁰ *Samniorum*] *Samnorum* MSS. SCRIV. Nihili haec vox est. *Samnorum* Leidens. sec. *Samnorum* ex meis habent quoque Medicei, & Edd. Rom. ac Bonon. *Samnorum* Ed. Paris. vetustior cum Leid. pr., quod probant Keuchenius, & Tengulius ad cap. v. 5. *Oppido Samnorum exclusus*. De hac urbe *Sams* vide Thucyd. quoque l. iv. p. 225. &c. Hestien. ad Stephan. Verum in re obscura non ausim hic *Samnorum* reponere: praesertim cum Polyaeus testetur, in Asia res gessisse Timarchum. Jam *Samus* Joniae adjacet. *Saxe* vero urbs est Thraciae, longe hinc remota. OUDEND.

CAP. III.

De eliciendis ad proditionem.

EXEMPLUM I.

Papirius Cursor Cos. apud Tarentum, Moloni, qui ² cum ^a praesidio Epirotarum urbem obtinebat, salutem ipsi & popularibus, si per illum oppido potiretur, pollicitus est. Quibus praemiis ille corruptus, ³ persuasit Tarentinis, ut se legatum ad Consulem mitterent: a quo plena promissa ex pacto referens, in securitatem oppidanos resolvit; atque ita incustoditam urbem Cursori tradidit.

II. M. ⁴ Marcellus ^b, quum Syracusanum quemdam ⁵ Sosistratum ad proditionem sollicitasset,

[^a Vulgo TUM. ^b Vulgo deest M.

¹ *Papirius*] Sic scribendum. Vide ad II. 4. 1. vulgo per y. de hac prodicione consule Pighium T. 1. Ann. p. 447. & Scaliger. ad Eusebii Chron. N. MDCCCLII. ac Joannem Juvenem in Tarentinorum historia l. v. c. ult. ex Scriverii indicio. In quibusdam libris est *Moloni*. OUD.

² *Tum praesidio*] MSS. omnes cum *praesidio*. TENN. Omnes etiam mei cum Edd. Italicis, & Parisiensi. Nec dubito, quia recte. Milo & praesidium Epirotarum tenebant urbem. Caesar l. IV. B. G. c. 22. *Legatum cum eo praesidio, quod satis esse arbitrabatur, portum tenere iussit*. Auctor B. Hispan. cap. 3. *Qui cum praesidio Cordubam tenebat*. Hirt. de B. Afr. c. 79. *Ubi Vergilius cum grandi praesidio praecerat*. OUD.

³ *Persuasit*] Medic. secundus

suasit. dein Palatin. *fese*. Hillensb. caret *tois* ad Consulem. pro *ex pacto* Edd. Italicæ *expectata*.

⁴ *Marcellus*] 3. Reg. Voss. 2. Hill. M. *Marcellus*. TENN. Praenomen addunt quoque septem mei meliores, & Ed. Paris. quare adposui. OUD.

⁵ *Sosistratum*] Qui sequentia Marcello indicavit, fuit *Damippus Lacedaemonius*, ut tradunt Plutarchus in Marcelli vita, p. 308. & Polyæn. l. VIII. c. II. ac Livius l. xxv. 23. ut restitueret Sigonius, & Gronovius. Alius autem Syracusanus *Sosis* appellatur Livio ibid. c. 25. & l. xxvii. 30. Verum *Sosistratum* Syracusanorum esse nomen docet Polyæn. l. I. 43. &c. Medicei, Leid. sec. & Ed. Rom. *Solistratum*. OUD.

set, ex eo cognovit, remissiores custodias fore die festo, quo ⁶ Epicydes ^a praebiturus esset vini epularumque ⁷ copiam. Insidiatus igitur hilaritati, & quae eam sequebatur, focordiae, munimenta conscendit, vigilibusque caesis, aperuit exercitui Romano urbem, nobilibus victoriis claram.

III. Tarquinius Superbus; quum Gabios in deditioem ⁸ accipere non posset, filium suum Sextum Tarquinium, caesum virgis, ad hostem misit. Is, incusata patris saevitia, persuasit Gabinis, ⁹ odio ^b suo adversus regem uterentur, & dux ad bellum electus tradidit patri Gabios.

IV. ¹⁰ Cyrus, Persarum rex, ¹¹ suum comitem

^a Vulgo EPICIDES. ^b Vulgo UT O.

⁶ Epicydes] *Ephycides* MSS. SCRIV. 2. Reg. Voss. 3. Hill. *Ephicides*. UNUS R. & alter H. *Ephicides*. TENN. *Ephitides*, *Epichides*, *Ephicides*, *Ephycides* &c. mei. Arcerian^s *Ephicydes*. Scribe *Epicydes*. Graecis enim dictus est *Ἐπικύδης*. Et sic hoc nomen Livio restituit Gronovius. vide ad l. XXIV. 6. OUD.

⁷ Copiam] Petrenf. *custodiam*. Medic. pr. *insidiatusque*. *Secordia* Medicei, Palatin. & Edd. pp. quae orthographia magis mihi semper placuit praec vulgata *focordia*. Vide etiam l. IV. c. I. §. I. ab ea tamen recedere nolui. Dein Hillensb. *exercitui* & *Oviano* pro *e. Romano*. OUD.

⁸ Accipere] Petrensis *capere*. *Sextum* non agnoscunt Medicei, nec Edd. Italicae.

⁹ Ut odio suo] Omnes MSS. carent particula *ut*, quae hic cominode abesse potest. TENN. Recto iudicio Tennulius abesse hanc particulam posse iudicat. Abligenda enim omnino est, quod nostri stylus, de quo sae-

pius jam monui, & aliquoties infra occurret, ac MSS. etiam mei meliores septem iubent. Eleganter. Statim quoque malleam *at dux*. OUD.

¹⁰ Cyrus] Immo vero *Darius*, in quo ceteri omnes consentiunt historici. Hunc Frontini errorem jam notavit Gonsalas ad Petron. p. 194. Ed. ipsius, & ad libri sui oram Scriver. & ad Polyæn. Casaubonus. MSS. tamen mordicus ¹¹ *Cyrus* retinent, nisi quod in Leidensi tertio sit *pius*, unde quis conicere posset, fuisse in antiquiore libro *Perius* pro *Darius* vel *Dareus*. Sed hoc est hario-lari. Deinceps in eodem Codice bis *Tiro*. *Cyrus* Euphrate averso Babyloniam cepit, quod noster Alexandro & Semiramidi tribuit cap. 7. OUD.

¹¹ Suum comitem] Antiquum obtinet Keuchenius, & suo nomine venditat totam animadversionem Barthii Advers. l. XIV. c. 9. ubi haec verba quasi sequioris aevi suspecta habet; sed deinceps l. LVIII. c. 3. quo usque forsit

tem ¹² Zopyrum, explorata ejus fide, truncata de industria facie ad hostes ¹³ dimisit. ¹⁴ Ille; adfentante injuriarum fide, creditus inimicissimus Cyro, quum hanc ¹⁵ persuasionem adjuvaret procurrendo propius, quoties acie decertaretur, & in eum tela dirigendo, commissam sibi Babylo-niorum urbem tradidit Cyro.

V. Philippus oppido ¹⁶ Saniorum ^a exclusus, ¹⁷ Apol-

^a SAMIORUM vulgo.

non legit Keuchenius, ex Prudentio & Aufonio *Comitem* exponit per tutorem & praeceptorem. Sed neque hoc bene. *Comes* optimis Scriptoribus est in usu pro expeditionis comite, sodali, amico, adeoque, si magni principis sit amicus, amico & honoribus fungente. Cave enim, tamquam titulum, multo post natum, capias. Melius rem tetigit idem Barth. ad Stat. Theb. l. x. 344.

dilecti regibus ambo,
Regum ambo comites.

Adde omnino Torrent. ad Horat. l. i. Epist. 8.

comiti scribaeque Ne-
ronis.

Hinc *amicus & militiae comes*. Vide N. Heinl. ad Vellej. l. ii. 59. Passim Suetonius, alique. MSS. quidam *comitem suum*. OUDEND.

¹² *Zopyrum*.] Sic lege secundum Graecos. 3. Reg. *Zopirum*. Herodotus in fine libri 3. Aristides orat. *κατά τῶν ἑσπερίων*. Justinus l. i. 10. Gregor. Nazianz. contra Julianum, Polyaeus l. vii. pag. 494. (c. 12.) TENN. Per *ph* exhibet Leid. sec. ut voluit Bongars. ad Justin. l. i. v. Bernece. receptam ab omnibus sectionem retinere malo. Pro *ex-*

plorata ejus fide Lipsius margini adleverat *exploratae fidei*. OUDEND.

¹³ *Dimisit*] Petrenf. *misi*.

¹⁴ *Ille assentante injuriarum fide*.] *Injuriarum fide* mihi suspecta sunt, vel certe illud *assentante*, de quibus alii otiosiores videant. BARTH. Advers. l. xiv. c. 9. Medic. primus, Vatican. & Ed. Rom. *illo asserente*. Bononiensis *illo asserente inf. fidem*. Medic. sec. *ille asserente*. *Assentante* mihi etiam suspectum est. Num scribendum, quod timide tamen pronuncio, *vultu asserente injuriam fidem*? Περσῶν σι τῆ ὄψι Polyaeus. Justin. *nec de fide timebant*, *cujus velut pignora vulnera corporis & injuriae notas habebant*. Livius l. xxvi. 50. *forma faceret fidem*. Sed; ut dixi, nihil desinio: nam, licet *adserere* hoc sensu apud Tacitum aliosque fatis crebro usurpetur, *adserere fidem* tamen nescio, num inveniri posset. Quare vulgata tutius retinebitur, nisi quod tum illi malim. *Injuriarum fides* est vultus laceratus seu argumentum: *fides inopiae* apud Justin. *fides defectionis* Livio, & alibi saepissime. OUD.

¹⁵ *Persuasionem*] Petrenf. *professionem*. Medic. pr. non habet *acie*. Idem cum Cantabr. tert. *decertarent*.

¹⁶ *Saniorum*] Sic omnes MSS. praeter unum Hill. *Samniorum*.

17 Apollonio praefecto eorum, ad 18 prodicionem corrupto, persuasit, ut plaustrum, lapide quadrato oneratum, in ipso aditu portae poneret. Confestim 19 deinde signo dato infecutus, oppidanos circa inpedita portae claustra trepidantes obpressit.

VI. Hannibal apud 20 Tarentum, quae a praefidio Romano, duce 21 Livio, tenebatur, 22 Con-

no-

& alterum Sanniorum. Nobilissimus Vossius ad Melam. II. c. 3. primus vere correxit Sanniorum. dicti ab urbe Sana vel Sane. Stephanus: Σάν, πύλις Θράκι; μεταξὺ Ἄβου καὶ Παλλήνης. εἰ ποῦλας Σάνου, καὶ Σηάνου, καὶ Σατάνα. Mela. Canastraeo promontorio Sena proxima est. Hinc supra c. 2. II. quoque asserere Sanniorum. TENN. Sampinorum Leid. sec. Sanniorum Leidens. pr. & Medic. sec. cum Ed. Paris. sed verum hic omnino est Sanniorum. Intellego enim Philippum Alexandri M. Patrem, qui in Thracia plurimas res gessit, non autem in Asia minore, vel adjacentibus insulis. Keuchenius autem testatur, in Arceriano esse Seniorum, quare id praefert, quia & urbs haec Σάν dicitur. OUD.

17 Apollonio] 2. Reg. Voss 3. Hill. Apollonide. TENN. Gudianus, Palatin. Edd. Paris. Hirtorp. Wech. Apollonide. Leid. sec. Apollini. Leid. pr. Cantabr. sec. Apolloni expr. Arridet mihi magis Apollonidae. sed in re obsecra nihil certi statuendum. Utrumque enim bene Graecum est nomen. OUD.

18 Prodicionem] Edd. primae probationem.

19 Deinde] Tres Cantabrigienses, ambo Medicei, bini Leidenses, & Edd. primae non agnoscunt τὸ deinde. Cantabrigienses confestimque. Rectius. si enim confestim, quomodo potest dein-

de. Praeterea non jungenda sunt infecutus oppidanos, sed infecutus plaustrum scilicet positum in porta, obpressit oppidanos trepidantes circa claustra inpedita portae vel inpeditae, ut in Petrens. Sic enim bene digerunt haec verba MSS. Vulgo infecutus oppidanos, circa i. p. claustra, obpressit trepidantes. Trepidare circa claustra, ut apud Phaedr. I. IV. F. v.

Fugerent & artos circum trepidarent cavos.

Hirtius de B. Africano c. 28. Animadvertit hostes circa vallum trepidare. Livius I. I. 7. Concursum pastorum trepidantium circa advenam manifestae reum caedis. OUD.

20 Tarentum] Mirum est, in urbe notissima tantopere ludere MStos. Nam Leid. sec. arem, sex alii aren, Gudian. arentum, Edd. primae arcem, Medic. sec. Arabiam exhibent. Dein Romanorum Medicei. OUD.

21 Livio] Sic vocatur hic praefectus, a Livio, Polybio, & Plutarcho. Verum Livius eum praenomine insignit Marci I. XXVI. 39. XXVII. 23. &c. Graeci vero auctores τὰς nomine. Polybius quidem I. VIII. c. 20. Plutarchus in Apophthegm. p. 195 in fine. Videtur tamen rectius esse Marci nomen: unde Cicero eum confudit cum M. Livio Salinatore, 997

noneum ^a quemdam Tarentinum, quem ad prodigionem sollicitaverat, ejusmodi fallacia instruxit; ut ille ²³ per causam venandi noctu procederet; qua-

^a Vulgo EONEUM.

qua de re egit Cl. Weffeling. Observ. l. 11. c. 5. Sed quid fiet Appiano, qui illum in Hannibal. p. 573. appellat *Junium*. Nisi pro IORNIOΣ sit rescribendum I. AIKIOΣ, erroris non absolvi poterit Appianus. Quia autem in sequenti nomine cum eo videtur stare auctor noster, & *Livium* tamen retinet, puto, Appianum in praefecti nomine saltem esse corruptum. OUD. Turbatum hic est in nota mea, quam ita resinge. Sic vocatur hic praefectus a Livio, Polybio, & Plutarcho. Verum Polybius l. VIII. C. 20. eum praenomine *Tais* insignivit; sed Livius l. XXVI. 39. XXVII. 23. &c. *Marci*, cui consentit Plutarchus in Apophthegm. p. 195. in fine, & in Fab. p. 187. Videtur rectius esse *Marci* nomen. Adi Dukerum ad primum Livii locum. IDEM Cur. *post*.

22 Eoneum] Coneum MSS. *Niconem*. SCRIV. *Eoneum* sic 4. Reg. 1. Hill. Sed alter Hill. *Eononem*. tertius Hill. *Enonen*. Voss. *Eononeum*. TENN. Non habet hoc nomen Leidenf. sec. *Eoneum* Cantabrigienses, & Leidenf. pr. *Zoneum* Medic. pr. *Coneum* Medic. sec. *Cuneum* Ed. Rom. sed Palatinus quodque, & Gudianus *Eononeum*, at Editio Bononiensis *Niconem*, quod videtur ex emendatione esse Beroaldi, auctoribus Polybio ibid. & Livio l. XXV. c. 8. qui duos nominant *Niconem* & *Philemenum*. Verum cum huic lectioni non faveant MSS. & praeterea Appianus eum vocet *Korona*, non dubitavi rescribere minima mutatione *Cononem*. Non quod certo putem, id ei homini nomen fuisse. Sed quod crediderim, Frontinum &

Appianum auctores tantum non coevos, quippe noster sub Domitiano, Appianus sub Trajano & Hadriano floruit, hoc nomen ita invenisse in aliquo nunc deperdito auctore, vel in corrupto historici cujusdam codice. In qua sententia confirmor, quia alibi plus semel deprehendi, nostrum & Appianum consentire in re, quae alio modo memoratur a superstitibus scriptoribus. Ex. Gr. l. 11. c. 5. 21. de oborta illa nebula &c. apud neminem reperias, praeter nostrum & Appianum. *Quendam Tarentinum* desunt in Edd. pp. OUD.

23 *Per causam venandi*] Praetextu venationis. Cicero pro domo c. 5. *Cum tu in annonae caritate, in consules, in senatum, in bona fortunasque locupletum, per causam inopum atque peregrinorum novos impetus comparares.* Caesar l. VII. bell. Gall. c. 9. *Per causam supplementi equitatusque cogendi, ab exercitu discedit.* l. III. bell. Civ. c. 24. *Per causam exercendorum remigum ad fauces portus prodire iussit.* Hirtius bell. Alex. XLIX. *Per causam liberalitatis speciosam plura largitori quaerebantur, ut postulat consuetudo largitionis.* Tibull. I. Eleg. 7.

*Saepe velut gemmas ejus signumque probarem,
Per causam memini me tetigisse manum.*

Ovidius epist. Accontii:

*Dumque suo tentat salientem
pollice venam,
Candida per causam brachia
saepe tenet.* TENN.

24 *Per*

quasi id ²⁴ per hostem interdiu non liceret. Egresso ipsi apros subministrabant, quos ille tamquam ex captura Livio offerret; idque quum saepius factum esset, & ideo minus observaretur; quadam nocte Hannibal, venatorum habitu, Pœnos comitibus ejus inmiscuit: qui quum onusti venatione, quam ferebant, recepti essent a custodibus, protenus eos adorti ²⁵ occiderunt. Tum fracta porta admissus cum exercitu Hannibal omnes Romanos interfecit, exceptis his, qui in arcem profugerant.

VII. Lysimachus, rex Macedonum; quum Ephesios obpugnaret, & illi ²⁶ in auxilio haberent Mandronem Archipiratam; qui ²⁷ plerumque oneratas praeda naves Ephesum ²⁸ adpellebat, corrupto ei ad prodicionem junxit fortissimos
Ma-

²⁴ *Per hostem*] Petrenf. *pro hoste*. Voluit rempe *prae hoste*. Dein *subministrabat* Medic. pr. & Palatin. Scil. Hannibal. & sic scribi voluit Lipsius, ut & *ipse*. De *captura* Medic. sec. Livio deest in Leid. sec. offert Medic. sec. Id cum Hillensb. Dein *venatorio* Leid. sec. *essent* deest in Mediceis. *Penitus* loco *protenus* vel, ut alii, *protinus* Voss. Tandem *adorfi* MSS. Cantabr. Vide supra. Oud.

²⁵ *Occiderunt*.] Petrensis *cecidērunt* bene. ut supra saepius. In fine *profugerant* Mediceis, & Edd. Rom. Bonon. Paris. & Ed. Wech. sed male. Non enim ante Romani eo confugerant, sed in ipsa caede. Livius: *Romani; qui caedibus superfuerant, in arcem confugerant*. Multum praefert, si quid mutandum; *perfugerant*, tamquam in securum locum, & quasi portum & asylum; ubi tutum perfrugium habeant. *Profugere* dicuntur illi potius, qui ali-

quo in inestam, vel saltem longinquam sedem aufugiant, & magis respectu loci, unde fugiunt, quam quo fugiunt, usurpanti ab Auctoribus videtur. *Profugerant* certe est in utroque Leidensi. Verum cum haec observatio non perpetua sit, nihil muta. Justin. l. xxxix. c. 3. *Superstitidnem templi, quo abdita profugerit*. Oud.

²⁶ *In auxilio*] Medic. sec. *in auxilium*, ut l. iii. c. 9. & alibi. *Mandronis* alicujus Beryricum regis meminerunt Plutarchus, & Polyæn. l. viii. c. 27. Oud.

²⁷ *Plerumque*] *Plurimum* MSS. SCRIV. Quod placet Keuchenio, invenique in Mediceis, & Edd. Italicis. In ceteris *plerumque*. Dein duo *Ephesim*: an *Epheson*; hic & mox nostri more? Oud.

²⁸ *Adpellebat*.] Inepte MSS. 5. & Edd. vetustae quaedam *adpellebat*. Cantabr. tert. eo. *ref. navibus* Medic. pr.

Macedonum, quos ille restrictis manibus pro captivis Ephesum introduceret, ²⁹ qui postea, raptis ex arce armis, urbem Lyfimacho tradiderunt.

²⁹ *Qui postea*] Omnes MSS. carent *quod qui*. TENN. Omnes etiam mei, & Ed. Romana carent *quod qui*, praeter Petrensem, &

Ed. Bononiensem: Quare retinui, licet sensus satis constaret sine *quod qui*, vel *ii*. OUD.

C A P. IV.

¹ *Per quae hostes ad inopiam redigantur,*

EXEMPLUM I.

Fabius Maximus, vastatis Campanorum agris, nè quid eis ad fiduciam obsidionis superesset, recessit sementis tempore, ut frumentum, quod reliquum habebant, ² in sationes conferrent. Reversus ³ deinde renata ⁴ protrivit, ⁵ & ad famem redactis potitus est.

II.

¹ *Per quae*] ² Reg. *Quae hostes ad inopiam redigant*. tertius *Per quae hostis ad inopiam reducatur*. TENN. V. supra. Leid. pr. hic *per quem*. Leid. sec. *rediguntur*.

² *In sationes*] Voss. in *sementes*. deleta priore lectione penitus. TENN. Medic. *In sationem*. Melius certe, quam *sementes*. Notanda autem *sationis* est vox in plurali, & quaerendum, num alibi inventiatur. De ipsa re ad Livium. l. xxiii. 48. & xxv. 13. OUD.

³ *Deinde*] Petrensis *denum*.

⁴ *Protrivit*] Alias *prostravit*. SCRIV. Unus Reg. *prostravit*. TENN. *Prostravit* etiam quinque mei, & Edd. Italicae. *Stravit* in *Sanuto*. Leid. tert. *preruit*. Per-

peram. Livius l. xxxiv. 26. *Viride ne hostes mox haberent, protritum & corruptum*. Lucan. l. vi. 82.

*ad pabula terrae,
Quae currens obrivit eques.*

Statius l. ii. 657.

*equitumque catervis
Exspirat protritum ager.*

& passim. Verum tamen Livius dicit, Fabium non protrivisse pabulum, sed id concessisse in Claudiana castra: sed vel sic *prostertere* non habet locum. *Segetes prostertere* calamitas dicitur & tempestas, non metis; & praeter-

terea

II. Antigonus adversus Athenienses idem fecit.

III. ⁶ Dionysius, multis urbibus captis, quum ⁷ Rheginos adgredi vellet, qui copiis abundabant, ⁸ simulat a pacem, petitque ab eis, ut comaeatus exercitui ipsius subministrarent: Quod quum inpetrasset, exhausto oppidanorum frumento, adgressus urbem, alimentis destitutam superavit.

IV. Idem & adversus Himeracos ⁹ fecisse dicitur.

V.

a Vulgo SIMULAVIT P. PETITQUE;

terea nimis abrupta foret locutio. Oud.

⁵ Et ad famem redactis potitus est.] Quid ais, Frontine? an Campanis potitus est Fabius? Vel turpiter erras, vel misere luxatus es. Nam Capua demum duobus post annis A. V. C. DCLII. a prioris anni Consulibus Fulvio Flacco, & Appio Claudio capta est, ut omnes docent historici. Adi Livium l. xxvi. 8. 14. Verum ego omnino hic absolvi auctorem, & culpam in librarios conjici velim. Nam quam ignoranter auctorem excrisperint, ex hoc loco insuper patet, pro Antigonu supponentes Augustum, ut in Leid. sec. Antigonus Hillensb. Artumenses pro Athenienses Ed. Rom. Scribendum contendo, protrivit. II. Antigonus adversus Athenienses idem fecit, & ad famem redactis potitus est. Sic omnia plana, & historiae sunt convenientia. Antigonum hoc pacto Athenas cepisse, testis est Polyaeus l. iv. c. 6. §. 20. Posset alioquin quis conjicere protrivit, & ad famem redactis P. R. potitus est. Sed hoc ad Fabium non pertinet. Praeterea Livius eodem modo, quo correxi, finit hoc Strategema, & ad alia tran-

sit. Oud.

⁶ Dionysius &c.] Strategema id contra Rheginos a Dionysio adhiberum esse. refert Diodorus Siculus l. xiv. p. m. 317. Idem vero contra Himeracos usurpatum tradit Polyaeus l. v. c. 2. §. 10. sed videtur mihi unum esse Strategema semel a Dionysio editum, & auctores dissentire, contra quos id patratum sit: Unde noster hic Rheginos, illic Himeracos inveniens repetitum hoc Strategema crediderit. Oud.

⁷ Rheginos] Medic. sec. regiones. Dein abundabat idem abundat Ed. Rom. Mox comaeatum Medic. sec. ministrarent Leid. sec. Mox & adv. deest in Medicis, & Edd. Italicis. Himeros MSS. tres. Himerios Voss.

⁸ Simulavit pacem, petitque] MSS. novem Simulat pacem, petitque, historicorum stilo: Quare e tanto MStorum consensu respondere non dubitavi. V. ad l. i. c. 11. §. 1. Oud.

⁹ Fecisse dicitur.] Sequitur in omnibus: Quintus Curtius, tanquam eo Strategemate ille usus sit. In quo nisi suaviter, tamen multos correctores, non hoc saltem vidisse, ea verba ab aliquo primum in margine adscripta

V. ¹⁰ Alexander obpugnaturus ¹¹ Leucadium ; comœatibus abundantem, prius castella, quae in confinio erant, cepit; omnesque ex his Leucadium passus est confugere, ut alimenta inter multos celerius ¹² absumerentur.

VI. Phalaris ¹³ Agrigentinus, quum quaedam loca, munitione tuta, in Sicilia obpugnaret, simulato foedere, frumenta, quae residua se habere dicebat, apud eos deposuit. Deinde data opera, ut tectorum camerae, ¹⁴ in quibus id conferebatur, rescissae pluviam reciperent, ¹⁵ fiducia ¹⁶ con-

qui monere vellet, exemplum sequens a Curtio esse, postea tenere in contextum esse recepta. Mod.

¹⁰ Alexander obpugnaturus.] Legebatur hic vulgo, Q. Curtius Alexander, tanquam ille hoc strategemate usus esset. Ridicule, & recte Modius fecit, qui sustulit. SCRIV. Tò Q. Curtius, quod in editione Hittorpiana est, nusquam occurrit in MSS. nec locum hic habet, ut Modius quoque vidit. Solent librarii ad singula Frontini Strategemata opponere nomina aliorum auctorum, idem tradentium. Hinc crepsit in textum Q. Curtius. In quo tamen auctore cum hodie hoc strategema non legeretur, Freinshemius illum supplevit ex Frontino ad l. 1. c. 14. n. 24. TENN. In Ed. Wechelii ita ponitur. Quasi Q. Curtius Himeracos sic deceperit. Inveni quoque in Ed. Paris. Sed in Romana, & Bononiensi hae ineptiae non comparent. OUBEND.

¹¹ Leucadium] Hic & infra Lucaniam Leidens. pr.

¹² Absumerentur] Consumere-
rent MSS. & Sanutus. SCRIV.

¹³ Agrigentinus] Ed. Par. pr. Agrigantinus. Mox camerae Leidens. pr. quomodo semper scri-

bendum esse censent Salmastius, Gudius, Heinsius & Burmannus, quem consule ad c. 50. Petronii citantem e MS. Columellae l. 1. c. 6. antiquissimo horreum camera contelium. In contraria eunt Dausqueus in Orthogr. T. 11. p. 72. & Broukhuf. ad Propert. l. 111. l. 50. ac Cortius ad Sallust. c. 55. B. Cat. In Gellio tamen l. x. c. 25. camerae invenio quoque: quamquam nil mutein. In epte autem pro tectorum, quod Tennulii, & mei Codd. bene servant, Keuchenius ex optimis, ut ait, membranis scribit tectoriorum. tectorium est novium sive pavimentum & incrustatio parietis ex calce & arena. Dixisse ergo potius debuisset tectoria camerae. Ὀρεῖς τῶν εἰσοδομῶν vocat Polyacnus. OUBEND.

¹⁴ In quibus id conferebatur.] Sive in quas. Consule Arntz. & Schwartz. ad Plinii Paneg. c. 23. in unius salute collata vota. De camera vel camera vide, quae dixi ad Sueton. Aug. c. 95. OUD. Cur. pos. Medicei conferebant.

¹⁵ Fiducia.] MSS. omnes praeter unicum Medic. pr. habent ut fiducia, & ita Ed. Hittorp. An ab vel ex f.?

¹⁶ conditi commeatus proprio tritico ¹⁷ abusos primo initio aestatis ¹⁸ adgressus, inopia ¹⁹ con-

16 *Conditi commeatus &c.*] De hoc loco sententiam dico, ut suspensa manu, scribendum videri, *propere tritico abusos*. Quamquam non immerito triticum proprium, & hoc frumentum, quod ex fodere acceptum considerant, opposita dicere quis possit. Illud minime praetereundum, *trō abusos*, non eam hic notionem habere, quam vulgus putat, sed proinde esse, ac si dixeris *consumpsisse*. Plautus *Asinaria* *Scena Ubi sunt: Ubi sunt quae dedi? abusa sunt*. Idem *Bacchidibus*, *scena In Piraeo*. Similiter interpretatus doctissimus Adrianus Turnebus illud Terentii:

Nam in prologis scribundis operam abutitur.

Eandem vocem ex optimis membranis nostris reposuissim in Constitutione Imp. Justiniani, ni praevenerit Lud. Ruffardus, l. ubi adhuc, 29. c. de jure dotium. Ita tamen, ut eadem mulier nullam habeat licentiam eas res alienandi, vivente marito, & matrimonio inter eos constituto; sed fructibus earum ad sustentationem tantum sui, quam marito, filiorumque, si quos habent, abutatur. In vulgatis libris est utatur. STEW. *Conditi*, *abducti* MSS. legendum scilicet *abdit*. SCRIV. Voss. 2. Reg. *crediti*. unus Reg. *additi*. Scriverius *Abditi*. TENN. *Crediti* Gudianus, *Abditi* Medic. pr. *adducti* Medic. sec. & Edd. Italicae, unde non male Scriverius *abdit*; sed vulgatum, plurimis MSS. confirmatum, minime sollicitandum est. Consule Casaubon. & Salmaf. ad Spartiani Hadrianum c. xi. *condita militaria*, & passim *condita*

annona, condita vina. Male vero coniecit Stewechius *propere proprium triticum eorum est*, quod ipsi severant, sed quod ex lege & pacta conditione Phalaris in suos usus vel abusus convertebat, teste Polyaeo l. v. c. i. §. 3. ODD.

17 *Abusos*] 2. Reg. *Abusus* male. Optime explicat Stewechius pro *consumpsisse*. Terentius Andr. prol. v. 5. *Nam in prologis scribundis operam abutitur*. Apposite Donatus interpretatur Frontinum. *Usui est ager, domus: abusui vinum, oleum & caetera hujusmodi*. Cicero. *Non debet ea mulier, cui vir bonorum suorum usum fructum legavit, cellis vinariis & olcariis plenis relictis, putare id ad se pertinere. Usus enim, non abusus legatus est. Ea inter se sunt contraria*. Haec ait in *Topicis*. I. ubi adhuc 29. Cod. de jure dotium. Ita tamen, ut eadem mulier nullam habeat licentiam eas res alienandi, vivente marito, & matrimonio inter eos constituto; sed fructibus earum ad sustentationem tantum sui, quam marito, filiorumque, si quos habet, abutatur. Plautus *Asin.* 1. 3. 44. *A. Ubi illic, quae dedi ante? CL. Abusa st. Bacch.* 2. 3. 126. *Cum se excurrerit illuc frustra sciverit. Nosque aurum abusos*. Persa 2. 3. 10. *Hoc argentum alibi abutar*. *Trium.* 3. 2. 56. *Me, qui abusus sum tantam rem patriam, porro in divitiis esse*. TENN. *Abusus* etiam Gudianus, Petrens, & Palatin. cum Ed. Wechel. *Abusus* Leidens. pr. Hillensb. & Ed. Paris. Latere quid videtur. Dein primo deest in Leid. pr. Voss. Edd. Par. Wech. Vefal. ODDEND.

18 *Adgressus*] 3. Reg. Voss. A a § III.

19 compulit ad deditioem.

Hill. *aggressos*. TENN. Et Ed. Hill. *contulit*. TENN. Item Paris. latin. Godianus, Leidens. pr. & 19 *Compulit*] Voss. 3. Reg. 3. Ed. Paris.

CAP. V.

*Quemadmodum persuadeatur, obsidionem
1 permanfuram.*

EXEMPLUM I.

Clearchus Lacedaemonius expioratum habens,
2 Thracas omnia 3 victui necessaria in mon-
tes comportasse, una quoque 4 ope sustentari,
quod crederent, eum commeatus inopia recessu-
rum, per id tempus, quo legatos eorum venturos
opinabatur, aliquem ex captivis in conspectu jus-
sit occidi, & membratim, tamquam 5 alimenti
caussa, in contubernia 6 distribuit. Thraces ni-
hil

1 *Esse perm.*] *Tō esse caret* Voss. unus Reg. 3. Hill. TENN. Ut initio dixi, ejiciendum est *et esse* auctoritate MSS. uti hic etiam a meis abest. *persuadetur* in nonnullis, & Edd. pp. OUPEND.

2 *Thracas*] Medicei, & Leidens. sec. *Thraces* prave, ut notatum supra.

3 *Victui*] *Victu* MSS. SCRIV. *Victu* solae habent Edd. primae, nullus codex. V. ad l. II. 4. 12. Dein *una quidem* Cantabr. tert. Mox *in conspectu suo* Petrenf. probante Cl. Wasse. *inspectum eorum* Leidens. sec. Polyaeus ait, duo vel tria corpora mortuorum jam ante Thracum in partes ab eo divisis esse. l. II. 2. 3. ubi vide Casaubon. OUD.

4 *Ope sustentari.*] Ita Cicero

l. IV. ad Famil. Ep. 13. *Casus meos aliorum opibus sustentabam.* Verum hoc loco parvum sane, & debile nimis auxilium vitam sustentandi erat, quod constabat in opinione. Nec puto, auctorem ita locutum. Optime vero exhibet Palatinus *spe sustentari*. Hoc est, quod Poetae ajunt *spes alit*. Et, ne quem sua laude defraudem, ita ex ingenio conjecterat Cl. Wesselingius. OUPEND.

5 *Alimenti causa.*] Unus *Alimenta*. TENN. Vaticanus, Medicei, & Edd. *Italicae alimenta*. Leidens. sec. *tamquam escam inter c.* Idem in fine *escas pro epulas*.

6 *Distribuit.*] *Distribui*. SCRIV. Omnes MSS. *distribuit*. Idem inventum fuit in fame Caesarianis.

hil non facturum perseverantiae causa eum credentes, qui tam detestabiles epulas sustinisset experiri, ⁷ in ditionem venerunt.

II. ⁸ Tiberius Gracchus, Lusitanis dicentibus, in decem annos cibaria se habere, & ideo obsidionem non expavescere, Undecimo, inquit, anno vos capiam. Qua voce ⁹ perterriti Lusitani, quamquam instructi com meatibus, statim se ¹⁰ tradiderunt.

III. A. Torquato Graecam urbem obpugnanti quum

nis. Caesar. III. Civ. c. 43. *Ex hoc genere radicis effectos panes, quum in colloquiis Pompejani famem nostris obiectarent, vulgo in eos faciebant, ut spem eorum minuerent.* Ibidem c. 49. *Crebroque voces militum in vigiliis colloquiisque audiebantur, prius se cortice ex arboribus victuros, quam Pompejum e manibus dimissuros.* TENN. *Recepit distribui Kenchenius, & post eum alii, & in meorum uno reperi.* Ceteri omnes *distribuit*, quod rectum esse docui satis, ni fallor, ad l. II. c. 5. §. 46. *partiri* Leid. tert. OUD.

⁷ *In ditionem venerunt.*] *Leidenf. pr. in dedicationem.* Nil de his Polyaeus. Ceterum videtur ex Cl. Gronovii sententia, vel invitis MSS., reponendum esse *in ditionem venerunt.* Livius l. XXIX. 38. *Voluntate in ditionem venerunt.* l. XXXVIII. 3. *Ex quoque magna ex parte sine certamine in ditionem venit.* Vulgo *ditionem*, etiam in Ed. Gronovii. l. XLV. I. *Civitates omnes Macedoniae in ditionem Populi Romani venisse.* Caesar. l. VI. B. G. c. 9. *Ubili, qui ante obsides dederant, atque in ditionem venerant.* Ed. princeps *ditionem.* Ita passim *in ditionem redigere.* Adi Duker. ad Florum l. I. c. 18. *Aliud est in ditionem trade-*

re, in ditionem accipere. OUD. Nihil hic mutandum esse, patet ex notatis a me ad Caes. l. VI. B. G. c. 9. *in ditionem venerant.* ad Sucton. Caes. c. 34. *in ditionem redacto.* IDEM *Cur.* post.

⁸ *Tiberius Gracchus*] Praenome caret Leid. sec. Palatin. *Cajus.* male. v. ad l. II. 5. 14. *Mox pro idco Mediceci, & Edd. Italicac omnino.* Dein *Petrensis in decimo, i. pro obsidionem autem Aterian. obsidium.* Confer Kenchenium, & Freinshem. in Indice Flori. OUD.

⁹ *Practerriti*] *Perterriti.* SCRIV. *Perterriti.* Sic l. cum 4. Reg. 2. Hill. non *praeterriti.* TENN. *Perterriti* jam ediderunt Paris. Wech. Scriverius in Ed. ult. Kenchenius & alii. atque agnoscunt mei omnes MSS. In Edd. Italicis deest haec vox. Dein *quamquam* non est in Voss. in Leid. pr. *quam.* Leid. sec. *quamvis.* Statim non comparet in Hillensb.

¹⁰ *Tradiderunt*] Voss. 3. Hill. *dediderunt.* TENN. Habent quoque *dediderunt* duo Cantabrig. Vaticanus, & Palatin. cum Gudian. *dederunt* Cantabr. tert. & Leid. sec. omnia Latine. *dediderunt* tamen cum Cl. Wasse hic verius puto. *Quamvis* etiam Vaticanus. OUD.

quum diceretur, juventutem ibi studiose jaculis & sagittis exerceri; Pluris eam, inquit, ¹¹ propediem ¹² vendam.

¹¹ Propediem] Leid. pr. *prodidiam*. Hillensb. mire p. v. *mirificum munus*.

¹² Vendam] Tanquam servos, qui ex eo appellati, quod Imperatores captivos vendere, ac per hoc servare, nec occidere solent.

Instit. 1. tit. 3. Justin. XI. c. 4. *Captivi sub corona venduntur.* Cato apud Gell. VII. c. 4. *Ut populus sua opera potius ob rem bene gestam coronatus supplicatum eat, quam re male gesta coronatus veniat.* TENN.

CAP. VI.

De destructione praesidiorum hostium.

EXEMPLUM I.

Scipio, Hannibale in Africam reverso, quum plura oppida, quae ratio illi in potestatem redigenda dictabat, firmis praesidiis ¹ diversae partis obtinerentur, subinde aliquam manum submittebat ad infestanda ea: novissime etiam, tanquam ² direpturus civitates, aderat: deinde simulato metu, refugiebat. Hannibal ratus, veram esse ejus trepidationem, deductis undique praesidiis, tanquam de summa rerum ³ decertaturus ^a,
in-

^a Vulgo DIMICATURUS.

¹ Diversae partis] Plane contrariae, Rijnicae. Mela I. I. *Tanais a Septentrione ad Meridlem vergens in mediam sere Maeotida desinit: & ex diverso Nilus in pelagus.* Plin. II. ep. 5. *Idem tamen, qui a te hanc austeritatem exigō, cogor id, quod diversum est, postulare, ut in peris que frontem remittas.* Justinus III. c. 4. *Sed oraculi diversa sententia fuerat.* TENN.

² Direpturus] Leidens. pr. *e-repturus*. duo *directurus*. Medic.

pr. *diruiturus*. supra etiam deest in Leid. sec. & Medic. sec. Mox ejus non habent Medic. sec. & Edd. Italicae. *esse ejus deest in Leid. sec. dein reductis Leid. sec. pro undique in Medic. pr. utri-que.*

³ Dimicaturus.] *Decertaturus.* SCRIV. 3. Reg. Voss. 3. Hill. *decuraturus*. unus Reg. *decertaturus*. TENN. *Dimicaturus* in nullo MSto est, quare hoc e- jeci, & reposui *decertaturus*, quod voluit Keuchenius, ex MSS. meis

insequi coepit: Ita consecutus Scipio, quod petierat, nudatas propugnatoribus urbes, per Masinissam & Numidas cepit.

II. ⁴ P. Cornelius Scipio, intellecta difficultate expugnandi ⁵ Delminium, quia ⁶ omnium concursu defendebatur, adgredi alia oppida coepit; & evocatis ad sua defendenda singulis, ⁷ vacuatam ⁸ auxiliis Delminium ⁹ cepit.

III.

^a Vulgo VACUATUM.

meis sex. Sed cum ceteri cum Ed. Paris. etiam habeant *decuraturus*, putem a Frontino esse relicium *Decreturus*. *Discernere* est proeliari, ut noster & alii passim: sed crebro in MSS. cum *decertare* confusum. v. ad l. 1. 10. 3. 11. 1. 12. 3. 4. 8. Adde Savaron. ad Nepot. Mil. c. 4. *acieque decernerent*: sic M.S. plures. in Edd. multis *contenderent*. Fraudi hic fuit librariis participium rarius, sed & Cicero passim *decretum*, pro debellatum, dimicatum sumis ex doctissimorum virorum sententia l. x. ad Famil. Ep. 10. Immo eodem plane modo MSS. antiquiores, probantibus viris doctissimis, apud Nepot. in Hann. c. 10. *Classe erant decreturi*. Sequentia ab ita ad finem desunt in Petrensi. Vaticano. Gudiano, & Vossiano. Leidens. sec. *per Masinissam Numidam*. OUD.

⁴ P. Cornelius.] Praenomen non comparet in Medicis, nec in Leid. sec. Intelligitur autem Scipio Nafica, qui de Delmatis triumphavit. Confer. Pigh. in Annal. T. 11. p. 428. OUD.

⁵ Delminium.] Varie hoc legitur, aliis *Delminum*, aliis *Delminum* scribentibus: quos frustra esse, c. 12. l. iv. Florus, & c. ultimo lib. 11. testatur. MOD. MSS. mei *Delminum*, *Delinium*, *Delinim*, *Delmirum*, *Delivinum*, & *Delixinum*. Leidens. pr. & Can-

tabr. tert. tamen *Delminium*. Urbs haec triplici modo expressa est, *Dalmion*, *Delminum*, & *Delminium*. Consule viros doctos ad Stephan. v. *Δάλμιον*. *Delminum*, & *Delminium* variatur ubique in MSS. OUD.

⁶ Omnium concursu.] In Editione, qua usus est Pighius, legebatur *concurso omnium hominum*. unde putavit, melius esse *c. o. hostium*. MSS. multi, & Edd. Italicae *concurso omnium*. Leid. pr. *omni concursu*. Si quid mutandum, malim *communi concursu*. OUD.

⁷ Vacuatam.] Ed. Bon. *vacuatis*. Sanutus *evacuatum*. Hilensb. *evacuatum*. Medic. pr. *vacuam*. Scilicet rectum omnino est, quod uterque Leidens. Medic. sec. & Vossiani cum Cod. Pighii praebent *vacuatam*. *Delminium* feminino genere *urbis* nomine subintellecto, ut similia plurima. Adi G. J. Voss. de Anal. l. 1. c. 12. Sanct. in Minerva l. iv. c. 4. v. *urbis*. Bersmann. & Burm. ad Ovid. Epist. Her. 1. 43. aliosque. Immo ipse noster c. 111. hujus l. §. 6. *Tarentum, quae a praesidio Romano tenebatur*. OUD.

⁸ Cepi.] Pighius, in cujus edito libro non legebantur haec ab *Ev.* testatur, se in MSto invenisse *intercepit*, probatque. Non assentior. *cepit* recte retinent ceteri MSS. omnes. Gud.

III. ⁹ Pyrrhus, Epirotarum rex, adversus ¹⁰ Illyrios, quum civitatem, quae caput gentis erat, redigere in potestatem suam vellet, ejus desperatione ceteras urbes petere coepit; consecutusque est, ut hostes fiducia, velut fatis munitae, urbis ejus ad tutelam aliarum dilaberentur. Quo facto revocatis ipse rursus omnibus suis, vacuum eam defensoribus cepit.

IV. Cornelius ¹¹ Rufinus Cos. quum aliquanto tempore ¹² Crotona ^a oppidum frustra obsedisset, quod inexpugnabile faciebat adsumpta in ¹³ praesidium ^b Lucanorum manus, simulavit, se coepto desistere: captivum ¹⁴ deinde, magno praemio

^a Vulgo hic & infra CROTONAM & CROTONENSES. ^b Vulgo PRAESIDIA.

⁹ *Pyrrhus*] Hoc exemplo carent Voss. 2. Reg. 1. Hill. alter Hill. alia manu addidit. TENN. Non habet quoque Gudianus.

¹⁰ *Illyrios*] MSS. & Edd. quidam, ut solet, *Illyricos*. Dein quae caput Graecis erat Leidens. pr. Dein est non agnoscit Leid. sec. Mox contra MStos vulgo ipse rursus rev. Tandem pro vacuum Scriverius in pr. Ed. notavit alias esse vacuum, sed in altera cavatam. Neutrum ego inveni, sed evacuatam rursus, ut supra in nonnullis, in Mediceo pr. & Edd. Italicis. Tuto eam hic abesse possit. c. 11. 5. vacuum defensoribus cepit urbem. c. 9. 3. vacuum defensoribus costelli. OUDEND.

¹¹ *Rufinus*] MSS. & Edd. qdd. *Ruffinius*. De eo idem refert Zonaras, alii aliter. V. Pigh. T. 1. Ann. p. 438. Gabriel Barrius de Antiquit. Calabriae l. iv. f. 1154. OUD.

¹² *Crotonam*.] Gudianus, Leidens. pr. Palatin. Petrensis cum Cantabr. sec. Hillensb. & Vos-

sian. hic, & infra *Crotona*. Verissime. Vide ad l. 11. 3. 6. Apud Justin. l. xx. c. 4. & ubique fere in aliis auctoribus *Crotona* MSS. meliores. Deinceps e MSS. nonnullis *Crotonienses* dedi pro *Crotonenses*, ut *Carthaginienses*. OUD.

¹³ *Praesidia*.] MSS. novem cum Edd. veteribus *praesidium*: quod cur mutatum sit, nescio. nos saltem antiquam scripturam restitimus. dein iidem quoque manu praeter Palatin. Vossian. a. m. pr. Hillensb. & Ed. Bonon. Rectum est manus. supra l. 11. c. 5. 57. ita correximus *acies*, quod abierat in *acie*, manus Gudian. OUD.

¹⁴ *Deinde*] Petrens. *demum*. mittit Medic. sec. Pro tamquam Hillensb. *quasi*. Pro effugisset Ed. Rom. *fugisset*. Bonon. *fugisse*. qui in Medic. sec. & Ed. Paris. deest. In Edd. Italicis, & Wechel. ponitur post *effugisset*. Mox. vero Medic. sec. & Ed. Rom.

mio sollicitatum, misit Crotona, qui, tamquam ex custodia effugisset, persuasit, discessisse Romanos. Id verum Crotonienses arbitrati, dimisere auxilia, destitutique propugnatoribus ¹⁵ inopinati, & invalidi capti sunt.

V. Mago, dux ¹⁶ Carthaginensium, victo Cn. Pisone, & in quadam turre circumsepto, suspicatus, ventura ei subsidia, perfugam misit, qui persuaderet adpropinquantibus, captum jam Pisonem. Qua ratione deterritis eis, reliqua victoriae consummavit.

VI. Alcibiades in Sicilia, quum Syracusanos capere vellet, ex ¹⁷ Catinensibus ^a, apud quos
tunc

a Vulgo CATANENSIBUS, CATANENSES, CATANAM.

¹⁵ Inopinati & invalidi.] *Inopinati invalida capti sunt* MSS. Fuit fortasse *inopinati vi valida capti sunt*. SCRIV. Et verum puto. IDEM *Cur. post.* Neque dubitat de hac correctione Keuchenius. Nec renuo. posset etiam *inopinata vi invalidi*. Sic *inopinata res, inopinatum malum* passim. *Inopinatum bellum* l. i. 1. 8. MSS. mei vulgatum retinent. Cl. Wasse putat *ad &* delendum esse. OUD.

¹⁶ Carthaginensium] *Medic. sec. Atheniensium*. Dein *circumsepto* Leid. sec. & Ed. Rom. *circumsepto* Palatin. Gudian. & Voss. In fine *Medic. sec. reliquas victoriae*, me non probante. *Reliqua belli, rei* &c. saepissime. v. ad 11. 7. 13. Ceterum num Cn. an C. Pisone scribendum sit, dubito, vel potius nescio. Sanutus Cn. agnoscit. OUD.

¹⁷ Catinensibus] Voss. 2. Reg. *Catinensibus*. unus Hill. & Reg. *Catinensibus*. quartus Reg. *Catinensibus*. Sic infra & pro *Catanam, Catinam & Catanam*. Graeci omnes *Katánis* scribunt. TENN. *Catheniensibus*, & infra *Cathe-*

nienses, Catinensibus, Catanensibus MSS. & Edd. VV. solus Palat. *Catinensibus* & *Citineses*. *Cathinenses* tamen Gudianus. *Catinam* etiam longe plurimi; aliqui *Cateniam* vel *Cataniam* habent. Primo certum est, Latinos ex Graeco *Ca'ana* fecisse *Catinam*. Vide ad Obsequentem c. 92. Bernece. ad Justin. iv. 3. Spanheim. de Praest. Num. p. 84. Ed. prioris. atque ita in vetustissimo Codice Lactant. l. II. c. 4. *Catanam* vulgo quoque apud Livium l. xxvii. 8. sed MSS. Voss. *Catinam*. Et licet noster frequens sit in retinendis terminationibus Graecis, non tamen id temere factum ab eo puto in medio vocis; alioquin id exemplo Sillii l. xiv. 196. posset defendi. Verum omnium recentiores sunt MSti, in quibus hic *a* servatur. Dein dubito, num praefendum sit *Catinenses*. Nam ut ab *Abuzis* sit *Atheniensis*, sic a *Katánis*, foret dicendum *Catinensis* auctoritate praesertim MStorum: sed reperitur etiam Graece *Katánis* (Vide Berkel. ad Stephanum) hinc Latine *Catinensis*; ut apud Cic.

tunc exercitum ¹⁸ continebat, quemdam exploratae follertiae submisit ad ¹⁹ Syracusanos ^a. Is in publicum concilium ^b introductus, persuasit, infestissimos esse Catinenses Atheniensibus, & si adjuvarentur a Syracusanis, futurum, ut obprimerent eos & Alcibiadem. Qua re adducti Syracusani universis viribus Catinam petitori processerunt, relicta ipsorum urbe; quam a tergo adortus Alcibiades desolatam, ut ²⁰ speraverat ^c, afflixit.

VII. ²¹ Cleonymus Atheniensis Troezenios, qui

^a Vulgo SYRACUSANIS. ^b Vulgo CONSILIUM. ^c Vulgo SPERAVERAT.

Cic. I. III. in Verr. c. 43. allosque. quare hoc retinui, licet magis inclinam in *Catinensis*. OUDEND.

¹⁸ Continebat] Voss. *continuat*. *Deductus* Petrenf. pro *introducitus*. ut *vi obprimerent* Leid. sec. sua loco *et ipsorum* Petrenf. unde non male Cl. Wasse scribendum conjicit *rel. sua ipsorum urbe*. OUD.

¹⁹ Syracusanis] 4. Reg. Voss. 3. Hill. *ad Syracusanos*. TENN. Cantabr. Bibl. publ., Leidens. pr. Medicei, Gudian. Ed. Paris. *submisit ad Syracusanos*. Petrenf. *misit ad Syracusanos*. Leid. sec. *submisit Syracusanum*. Unice verum puto, *submisit ad Syracusanos* i. e. clanculum ad eos misit. Aliud notat *submittere* cum Dativo. Non intellexit Keuchenius, qui hoc inventum in Ed. Paris. ut vitiosum, proseripit. Polyæn. I. I. c. 40. 5. *ἀρδρα καταστῶν τισὲν ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν ἐς Συρακούσας*. Vide illic Casaubon. Ceterum Thucydides hoc Strategema Niciae & Lamacho tribuit, digresso jam ex Sicilia Alcibiade I VI. in f. Vir doctus autem mallet quos a tergo adortus. OUDEND.

²⁰ Superaverat.] Sic vulgo male editur nunc pro *speraverat*, ut bene citavit Casaubonus; & est in omnibus, excepto Mediceo pr., MStis ac Edd. ultima Scriveriana prioribus, in quam sine dubio typhotetarum culpa irreperat. Secure tamen id secuti sunt Keuchen. Tennulius, aliique. Supra quoque *concilium* reposui pro *consilium*. Ad nota ad c. 2. hujus libri §. 6. OUDEND.

²¹ Cleonymus Atheniensis] Polyæno I. II. vocatur *Κλεόνυμος Λακεδαιμονίων βασιλεύς*. Quare divinus Casaubonus vocem *Atheniensis* vel inducendam vel emendandam mutandamque hic esse docet. TENN. Inducendam omnino hanc secundam vocem cum Scriverio & Maasvicio ad Polyæn. I. I. c. 29. ubi videndus, judico. MSS. tamen retinent constanter. Keuchenius edidit *Atheniensis Troezenios*. Nonnulli *Cleominus*, unus *Cleomenius*. Edd. pp. *Cleomius*, duo *Cleomenes*, unus *Geloninus*. Dein Medicei corrupte *Trecentos*. Edd. pp. *Troezenos*. OUD.

qui praesidio ²² Crateri ^a tum tenebantur, adgressus, tela quaedam, in quibus scriptum erat, venisse se ²³ ad liberandam eorum rempublicam, intra muros jecit; & ²⁴ eodem tempore captivos quosdam, conciliatos sibi, remisit, qui Craterum ²⁵ detractarent ^b. Per hoc consilium seditione instestina apud obsessos ²⁶ conciliata, admoto exercitu

^a Vulgo CRATERUM TENEBANT.

^b Vulgo DETRACTARENT.

²² Craterum] 4. Reg. 3. Hill. Craterum. Voss. Gratsrii. Hinc celeberrimus Graevius, & doctissimus Ortwinus. Qui praesidio Crateri tenebantur. Nam in vulgata nullus est sensus. Caeterum a Polyaeno non Craterus, sed Eudamidas vocatur. TENN. Vocatur quidem Eudamidas, sed ille erat *επαρχὴ Κρατῆς*, ut bene emendavit Maasvicius. Ceterum eodem modo emendanda haec esse Lipsius & Vossius ad libri sui marginem adscripserant, quod egregie comprobatur a MS. Petrensi, in quo tenebantur, & Leid. sec. tuebantur. Medicei, & Ed. Rom. praesidium. Ed. Bonon. in praesidium Craterum t. Verissimam judico doctorum virorum correctionem, nisi mecum malis qui praesidio Crateri tum tenebantur. Tenere aliquem praesidio pro habere praesidium ejus in urbe, Latinum non puto. OUDEND.

²³ Ad liberandam eorum rempublicam.] Sic Scriverius dederat in ultima editione, sed in priore edidit liberandum, ut Wechelius, Stewechius, alique. & habent quoque Medicei, & Petrensis cum Cantabr. tert. sic vulgo infra l. IV. c. 5. 21. ad patendum mortem. Livius l. xxvi. 4. ad urbem unam oppugnandum. lib. xxxviii. 3. ad tentandum ultimam spem. Caesar de B. Civ. l. 1. c. 51. ad occupandum Masiliam. Justin. l. xxii. c. ult.

ad persequendum belli reliquias: plura exempla vide apud Sanctium & Perizon. in Minerva l. 111. 8. 51. Verum, cum omnia sint dubiae auctoritatis, & certe infra, & in Caesare, ac Justino MSS. a me visi, saltem plerique cum Edd. primis Gerundium in sem. gen. agnoscent, nusquam hoc intruderem, sed contra plerosque & veteres saepeverer codices. Hic liberandam etiam est in ceteris omnibus & Edd. Rom. & Bonon. Paris. aliisque. Vide etiam supra ad l. 11. 13. 8. OUDEND.

²⁴ Eodem] In eodem t. Leid. sec. dein Medicei sec. jam apud obsessos.

²⁵ Detractarent] 2. Reg. 2. Hill. Voss. Detractarent. unus Reg. Detraherent. Vulgata praestat. Sallustius Jug. c. 43. In victoria vel ignavis gloriari licet: adversae res etiam bonos detraherent. Auctor corruptae eloquentiae c. 11. Fore enim arbitrabar, ut a laudatione eorum digressus detraherent Poetas, atque carminum studium prosterneret. TENN. Detraherent quoque Cantabr. tert. decerarent Medic. sec. Sed detractarent Palatin. Petrensi, Medic. pr. Leid. sec. Edd. Rom. & Bonon. & Paris. Recte: vide ad l. 1. 1. 9.

²⁶ Conciliata] MSS. concitata. SCRIV. Mei omnes retinere conciliata. Consule Heinsium ad Vellej. l. 11. 56. Invidiam conciliata

Uax

citu potitus est ²⁷ civitate.

liar. Sed praecessit hic *conci-* *trensis, Vossian. Leidenf. prima,*
liatos. Oud. *civitatem. Adi notata ad l. II.*
27 *Potitus est civitate]* *Pe-* *8. 6. Oud.*

C A P. VII.

De fluminum derivatione, ¹ & vitiatione aquarum.

EXEMPLUM I.

P Servilius, ² Isauram oppidum, flumine, ³ ex quo hostes aquabantur, averso, ad dedicationem siti compulit.

II. C. Caesar in Gallia ⁴ Cadurcorum civitatem

¹ *Et vitiatione aquarum]* Lege meo periculo, & vitiatione a. quod probat & confirmat extremum hujus capituli exemplum. Mod. Index hujus capituli procul dubio depravatus. quod enim vulgo editur, *De fluminum derivatione, & vitiatione aquarum;* id neque idonea sententia fit, neque mentem auctoris exprimit. Corrigo igitur, & vitiatione aquarum. neque enim de vitanda, sed de corrumpenda, inficienda aqua hic agebatur. quod & res ipsa, & quod subditur, Clifthenis strategema clamitat; his verbis: *mox afflictis siti restituit aquam elleboro corruptam.* STEW. *Vitiatione, MSS.* plerisque consentientibus, jam ediderat Bononiensis. *convitiatione* Rom. Edit. *inhibitione* Leid. sec. ut in Capitulo elencho; ubi vide, quae notavimus. Oud.

² *Isauram]* Palatin. *Sauram:* quomodo illa urbs hodie adpellari creditur. Plerique cum Ed. Paris. *Sisauram.* Varie autem

haec urbs enuntiatur. *Isaura* Amniano Marcell. Plinio, Stephano, & Straboni, sed duobus posterioribus in Neutro genere num. plur. Hic autem in Leid. sec. *Sisaurum*, pro *Isaurum*: quomodo vulgo nunc apud Florum editur l. III. c. 6. *Isaurumque ipsam arcem Ciliciae:* sed in Vett. Edd. ibi *Isauram* est, uti & in uno Leidenf. *Isauram* retineo. Consule Valef. ad Aumian. l. XIV. c. 8. & Commentar. ad Stephanum. Ceterum hic Servilius dictus est *Isauricus*, non *P. Valerius*, ut negligenter tradit Keuchenius. Oud.

³ *Ex quo]* *Ex quo* Medicei, & Edd. Italicae. *in dedit.* Leid. sec. Deest praepositio in Leid. pr. *sui* pro *siti* Gudian. Palat. & Voss. *sibi siti* Leid. pr. Praenomen *P.* abest a Leid. sec. uti statim a Caesare nomen *Caji.* quod etiam illic non agnoscit Medic. pr. Oud.

⁴ *Caduceorum]* Nulla in remanentibus ineptiunt librorum descriptio-

tem, amne cinctam, & fontibus abundantem, ad inopiam aquae redegit, quum fontes cuniculis avertisset, & fluminis usum per sagittarios arcuisset.

III. 7 Q. Metellus, in Hispania citeriore, in castra hostium, humili loco posita, flavium

EX

a Vulgo L. MET.

res, quam in populorum nominibus; quos illi saepe novos dant, interdum non secus atque Peliam recoquunt. Emendandum ex historiis ejus aevi, *Cadurcorum civitatem*. Hi Cadurcenses quoque post appellati, ut videre est in Itinerario. Caesar VII. belli Gallici: (c. 41.) *Senones, Parisios, Pictones, Cadurcos*. Ibidem, *Lucterium Cadurcum summae hominem audaciae*. Iterum libro eodem, *Rutenos, Cadurcosque ad fines Volgarum depopulandos mittit*. Hinc videre est, non temere nos in restitutione hujus loci versatos. qui volet, adjungat Ptolomaeum lib. II. c. 7. Plinium lib. IV. c. 19. Strabonem lib. IV. Meminit horum Mantuanus quoque:

Alverni, Meldique simul, fortesque Cadurci.

Narbonensis Provinciae Galliae, & Aquitaniae populi, & civitas Episcopalis in provincia Bituricensi *Caors*. STEW. *Cadurcorum*. Ita legendum. vulgo *Caduceorum*. SCRIV. *Cadurcorum*. Sic lege cum Stewechio, 3. Hill. quam 4. Reg. & Voss. exhibeant *Cadurcorum*. TENN. *Cadurcorum* jam olim recte emendavit Ortelius: immo non aliter editum est in Edd. Rom. Bonon. & Parisiensis; quibus ad stipulantur Vaticanus, Petrensis, & Leidens. sec. *Cadurcorum* Palatin. ceteri *Caduceorum*. Illud *Caduceorum* natum in Wechelii officina. OUBEND.

5 Redegit] Duo redigit. item advertisset cum Ed. pr. male.

6 Usus arcuisset] Rara locutio, *Arcere usum* pro *hostes arcere usu*. MSti tamen constanter id retinent: sumendumque active, quasi dixisset *utentes ipsos hostes*. ut apud Livium l. XXVI. 41. *Arceamus transitum hostium pro hostes transitu*. Lucan. l. X. 489. *Aditus arcere*; quod, ut dixi illic, defendi posset, si sumas pro incurSIONIBUS hostium. Sic clare Cicero Philip. V. 4. *Aditus hostium prohibentur castellis*. Alii in Lucano jam ediderunt *aditu*. OUD. Consule Wopkens. Misc. Obs. Nov. Vol. I. Tom. 2. pag. 12. & ad Justin. L. XXIX. c. 4. IDEM *Cur. post.*

7 L. Metellus] MSS. Q. Metellus. SCRIV. L. Met. Sic omnes MSS. minus uno Regio, qui dat Q. Metellus. TENN. Carer praenomine, ut solet, Leid. sec. sed Palarinus, ambo Medicei, & Edd. Romana, ac Bononiensis Q. recte omnino: nam sine dubio intelligit Q. Metellum Macedonicum, qui res in Hispania optime gessit. de quo videndi auctores, quos citant ad Florum l. II. c. 17. *Metellus ille, cui ex Macedonia cognomen, meruerat & Celtibericus fieri* (ita dant quoque MSS. Leidd.) & quae nos adduximus ad l. I. 1. 12. ubi vitiose *Metellus Pius* vocatur. Adde Valer. Maxim. v. 1. 5. OUBEND.

8 Castra hostium in humili loco p.] T³ in hic minus convenit;

ex superiore parte inmisit; & subita inundatione turbatos, per dispositos in hoc ipsum insidiatores; cecidit.

IV. ⁹ Alexander apud ¹⁰ Babylona^a, quae ¹¹ media flumine Euphrate dividebatur, ¹² fossam

z Vulgo BABYLONEM.

nit, quare ante castra posui. Atque ita sanum hoc exemplum, cui vitium subesse arbitrabatur Modius, sed arbitrabatur tantum. Postea me verum coniecisse ex MS. membranis comperi, in quibus ita diferte exscriptum. SCRIV. *Cur. post.* Ut reposuit Scriverius, MSS. omnes, & Edd. Vereres. perperam Wechel. Mod. Stewech. Vefal. Edd. *castra hostium in h. Medic. pr.* & Ed. Bonon. *in castra h. in humili.* OUD.

[⁹ Alexander] Notandus hic est Frontini lapsus, qui Alexandro tribuit, quod fecit Cyrus, testibus Herodoto, & Xenophonte, Polyaeo, & pluribus. Babylon vero Alexandro adveniendi ad urbem statim ultro est dedita; ut ex Plutarcho, Arriano, Curtio. aliisque liquet. Consule omnino Freinshem. ad Curt. l. v. 1. 17. *Babylona procedenti Alexandro Mazaes cum adultis liberis supplex occurrit, urbem seque dedens* &c. sic alibi Croeso tribuit; quod egerit Cyrus; Cyro, quod perpetraverit Darius; similiaque. Contra Alexander canalibus Pallacopae ostia obstruens amnem in veterem alveum redegit. Vide Arrian. l. vii. p. 21. Fossa autem haec a Cyro ducta vocabatur dein *βασιλευς ποταμῆς*, vel *διάρηξ*. ut apud Polybium, & Ptolemaeum l. v. c. 20. Verum major etiam error est in exemplo sequenti; si auctor quidem ita reliquerit. Quippe Semiramis, quae Babyloniam condidisse dicitur, cujusque urbs fuit primaria, tali Stratagemate adversus

Babylonios usa esse non potuit; Contra in eorum usum fossas, & alveos ex Euphrate derivavit, ut & Nitocris Babyloniorum item regina. Vide Herod. l. i. c. 185. Strabon. l. xvi. init. & Polyaeo. l. viii. c. 26. OUD.

[¹⁰ Babylona] 3. Reg. Voss. 1. Hill. *Babylona.* amat enim Frontinus Graccam terminationem. ut *Perfida. Enipea. Strategematon.* TENN. Uterque Leidenfis, ambo Medicei, duo Cantabrig. Palatin. Hillensb. & Ed. Paris. *Babyloniam.* ut aliis, etiam Graecis, crebro haec urbs vocatur. Vide ad Justin. l. 2. *Haec Babyloniam condidit.* verum tamen *Babylona* edidi; ut etiam habet Gudianus. Sic ex *Perfida* fecere supra *Perfidiam*; ex *Enipea*, *Enipeam*, & alia. OUDEND.

[¹¹ Media flumine] *Medio fluvio* MSS. SCRIV. Verius ait esse Keuchenius, & sincerius, quod praebent Scriveriani, quia Ptolemaeo *διὰ βασιλευς ποταμῆς* audit. Mei omnes retinent *Media.* eodem sensu, & elegantius. quamvis non ignorem, saepissime occurrere *medium amnem, flumen*, &c. de eo, qui interfluit locum. Sed jungendum hic *media dividebatur.* Horat. l. i. Serm. l. 1. 106.

at hunc liberta securi
Divisit medium.

per mediam urbem fluens Justin. l. xi. 3. *fluvio* Medic. & Edd. primae; *a flumine* Medic. pr. OUD.

[¹² Fossam] Edd. Italicae *fossam*

fam pariter & aggerem instituit, ut in usum ejus existimarent hostes ¹³ egeri terram. Atque ita subito flumine averso, per alveum veterem, qui siccatus ingressum praebebat, urbem intravit.

V. Semiramis adversus eosdem Babylonios, eodem Euphrate averso, idem fecisse dicitur.

VI. ¹⁴ Clisthenes Sicyonius ductum aquarum in oppidum ¹⁵ Crisaeorum ^a ferentem rupit: mox ¹⁶ ad-

^a Vulgo CRISORUM.

fas. dein gentes & hostes Medic. pr. veterem deest in Leid. sec. everso perperam Voss. in seq. exemplo Petrensi. non habet eodem Euphrate averso. OYDEND.

13 *Egeri terram*] Ita scribo de conjectura, cum libri *aggeri* habeant. suspicor etiam, tertio exemplo vitium subesse. MOD. In Parisiensi editione erat *aggeri terram*. quod aliis non placet. Verumtamen, quamquam ferri hoc poterat (usitata enim scimus Plauto, aliis Rom. scriptoribus, *aggerere bona, aggerere aquam, aggerere herbas*;) nobis tamen libet verum esse, *aggerari terram*. Ex multis testimoniis, quae suppetunt, pauca tantummodo dabimus. Q. Curtius lib. IV. *Profundum mare, quod vix divina ope posset impleri: quae saxa tam vastu, quas tam proceras arbores posse reperiri: exhauriendas esse regiones, ut illud spatium aggeraretur.* Amobius libro primo *Adversus gentes: Quae gentes famem senserint horridam, & aggerata interierint vastitate.* Apulejus secundo de Asino: *Ac sic aggeratis in cumulum stragulis & effullis in cubitum.* STEW. *Egeri.* Ita Modius: cum vulgo esset *aggeri*. Stewethio *aggerari* placet. SCRIV. *Egeri.* Sic omnes MSS. exhibent.

& plerique sic c. s. n. i. quod tamen sibi Modius tribuit. Stewethius *aggerari* multis probat exemplis. TENN. Ex Stewethii conjectura longius procedit Keuchenius, & conjicit *aggregari*, verissima. ut ait, emendatione, quia apud Apulej. l. IX. Mil. *In rectum aggregata cumulum.* Hinc vide, lector, quantas turbas depravata possit movere. Editio. *Aggeri* enim inveni in sola Ed. Wecheliana. Ceterae cum MSS., ut debent, *egeri*. Egeritur terra, & effoditur ad fossam, & aggerem facienda. Livius l. XXXVIII. 7. *Non solum sub terra sordientes, sed egerentes etiam humum sefellere hestem.* Ovid. l. VII. Met. 243. *egesta serobibus telure.* & alii saepius. Infra rectum esse contra *aggeri*, suo loco docuimus. OUD.

14 *Clisthenes*] Palatin. *Clisthenes*; alij aliter, & inepte. *Sicyonis Medic. pr. Sicyonutis Petrensi.*

15 *Crisaeorum*] Forte *Cyrraeorum*. SCRIV. *Ed. pr. Scribo Crisaeorum.* IDEM. *Ed. sec. Crisaeorum.* Sic omnes MSS. unus Reg. *Crisaeorum*. Stephanus. *Krisa. πόντις ποταμός. Τη δὲ κρήνη Κρισαίος.* Scr verius *Crisaeorum*. Polyaeus lib. VI. hoc Strategema ab Amphictyonibus paratum; ad urbem *Krisay* narrat. Hinc Preles-

16 adfectis siti restituit aquam elleboro corruptam, qua usos profluvio ventris 17 decipiens, cepit.

C A P.

hemius docet *Cirrhā* & *Crisā* eandem urbem ex Pausania pag. (84. inde bellum Criseum in Justinii prologo tertio. TENN. *Erioseorum* Edd. Italicae. *Triseorum* Ed. Paris. *Crescorum* Leid. sec. Ortelius coniecerat quoque *Cirraeorum*. Saltem a *Κίρρα*, *Cirra*, ut vocatur, foret deducendum *Cirrhacorum*. Sed optime docuerunt jam dudum viri docti, referendum esse per diphthongum *Crisaeorum*, sive *Crisaeorum*. *Cirra* enim, & *Crisa*, seu *Crisa* eadem est: unde hoc bellum a Sicyoniis ductu Solonis & Clisthenis gestum vocatum fuit *Κρισαίων*, *Crisaeum*. Praeter Freinshem. ad Florum l. 11. c. 20. adiectam Kuhnium ad Pausan. l. x. c. 37. Maasvic. ad Polyæn. l. 111. 5. vi. 13. & Longuerue ad Justinum. Ut verum tamen fatear, mallem cum aliis *Cirrhacorum*; si MSS. addicerent, ex Demosthene, AEschine, aliisque. Nam praeter Pausaniam, & Justinum Geographi *Cirrhā*, & *Crisā* distinguunt, non vero eandem faciunt. OUD.

16 *Affectis*] Ita lego: vulgo *affectus*. SCRIV. Hanc restitutionem pro sua vendicans Keuchemius recepit quoque, & dein ceteri praeter Vesal. Nec mirum. nam *affectus* typhothetarum modo error fuit in Edd. Modii, & Stevchii. Operae pretium tamen Casaubonus etiam duxit hoc nomine: *affecti* Ed. Wechel. *astraeis siti* Leidens. sec. In Leidens. tert. haec duo verba non leguntur. Et sanè nec Pausanias, neque Polyænus oppidanos interim siti laborasse memorant. Contra Pausanias dicit, eos Clisthenem elussisse; & aquam pluviam in cisternas collectam bibisse; ac tunc

demum de hoc Strategemate illum cogitasse. Pro his quoque verbis *affectis siti* in Vaticano *scelis suis*, & in Edd. Romana, & Bononiensi exaratum est *refectis tubis* (de qualibus tubis, seu fistulis vide Columell. l. 1. c. 5. Polen. ad Frontin. de Aquaeduct. Art. 20. & omnino SCUM Art. 129.) In primo autem Cod. Mediceo legas *Moxque alveis suis restituit aquam*: quod ipsum simpliciter dicit Pausanias: *Ὅ δὲ τὰ ἰλλεῶδ' αὖ τὸς μίζας ἐμβαλὼν ἐς τὸν Πλαισὸν ἰπιεδήικανὸς τὰ φαρμάκων τὸ ὕδωρ ἤσθετο ἔχον, ἀπέριψεν αἰθίς ἐς τὸν ὄχετόν.* i. e. restituit aquam in alveum, sive canalem, & aquaeductum refectis scilicet tubis. Unde nota quoque contra Keuchemium, qui hic multa *ἀπερὸ διόντος* de elleboro congessit, non fuisse semen ellebori: sed ipsas radices, καὶ πολὺ πλῆθος Ἰατρικῶρον συλλέχθην, ut ait Polyænus. OUD. Ex MS. Vaticano *scelis suis*, & Mediceo pr. *alveis suis* refingendum forsau *fistulis suis*: unde fabricarunt Italicae Edd. *refectis tubis*. Vide praeter notata mea Duker. ad Flor. l. 111. c. 16. *abruptis fistulis*. IDEM Cur. post.

17 *Decipiens*] Sic MSS. unus Hill. *Deinceps*. Freinshemius *Decipientes*. divinus Casaubonus ad Polyænum, *Repens* vel *ingens*. ut apud Graecos *διάρροια ἀκράτης*. Sic ut *profluvio* sit primi casus. Aquas autem non semel veneno infectas apparet. ex Luciano IV. vl. 320.

O fortunati, fugiens quos barbarus hostis
Fontibus immisso stravit per rura veneno!

Gene-

Seneca II. de ira c. 8. *Non descriptis violatos fontes venenis, & pestilentiam manu factam.* Lipsius de magnitudine Romana fol. 320. ut candorem P. R. in bello probet. videtur contendere, unum modo M. Aquilii exemplum occurrere, quod est apud Florum II. c. 20. *Contra fas Deum moreque majorum medicaminibus impuris, in id tempus sacrosancta Romana arma violasset.* TENN. *Desipientes* coniecit quoque Gruterus. Rubenius l. 11. Elect. c. 29. *Desicientes* vel *deinceps*, quomodo etiam Lipsius voluit, ut est in Hillensb. MSto. Seriverius in curis posterioribus *desides*; Maasvicius *decumbentes*, quia Polyænus dicit *Τὴν Κίβραν πόλιν ἔλασον, κειμένον τῶν πελαγίων*; ubi præcesserat jam *Κίβριος πικρὸς διαβήτης* et *ταῖς γαστέρας καὶ πάντες ἀλωθῆτες ἐκίπτε*. Pausaniæ verba

sunt καὶ οἱ μὲν ὑπὸ ἀταλῆς τῆς διωφέλας ἔξιστον εἰ ἐπὶ τῷ πελάγει τὴν σφραγῆν. Ἀμρικτῶνε δὲ ἄς εἰλον τὴν πόλιν. &c. Forsan exciderunt hic quaedam. Mediceus pr. *cepit decipiens*. Leidenf. pr. *decipiens exit*. Petrensis *guusus profluvio ventris decipienti cepit*. Incertissimis conjecturis indulgere non vacat. Aliter hariolari possemus *desidentes* præ continua alvi exoneratione Quod verbum hac in re adhibet Celsus l. 11. c. 10. & l. 14. c. 18. *In torminibus frequens desidendi cupiditas est.* OUV. Cl. Wopkenfio in Misc. Observ. Nov. T. X. p. 74. placet quoque *desicientes* non mihi. Insistens Cod. Petrensis vestigiis conieci dein *de repente*: quo composito uti sunt Terentius, Cicero, Suetonius, Appulejus, aliique. *IDEM Cels. post.*

C A P. VIII.

De ¹ injiciendo obfessis pavore.

EXEMPLUM I.

Philippus, quum ² Prinasum ^a castellum nulla vi capere posset, terram ante ipsos muros ³ ad-

^a Vulgo TRINASSUM.

¹ *Injiciendo*] Medic. pr. *inmittendo o. pavorem.*
² *Trinassum castellum nuda vi capere posset*]. Vidi editiones, quæ *Tecnassum* appellarent. alii *Trinessum*. & gentiles ejus *Trinestros* vocasse videntur. Ad Stephanum, & alios. & pro *nuda vi*, substitue, *nulla vi*. operarum nempe culpa mendum illud enatum est. STEW. *Trinassum*. Sic l. 1. Reg. 3. Hill. Stewechio probatur. & creditur

idem locus, qui Stephan. *Τεσσασσα τόπος Φρυγίας τὴ ἰδουκί Τεσσασσαίος.* 2. Reg. *Cinassum*. Voss. *Crinassum*. quartus Reg. *Ternassum*. TENN. *Trinassum* vel *Trinessum* legit quoque Keuchenius, & confirmant MSS. nonnulli. *Tecnassum*, *Tecnassum*, *Trinassum*, *Ternessum*, *Cernassum*, *Crinassum*, *Cinassum*. alii. Sed omnino rescribendum erat *Prinassum* vel *Prinassum*, quod ultimum præeruli, quia MSS. uni-

³ adgressit, simulavitque agi cuniculum. ⁴ Castellani ², quia subrutos se existimarant, dederunt.

II. Pelopidas Thebanus ⁵ Magnetum duo oppida simul obpugnaturus, non ita longo spatio distantia, quo tempore ad alterum eorum exercitum admovebat, praecepit, ut ex composito ab aliis castris ⁶ quatuor equites coronati, notabili ala-

a Vulgo CASTELLANIQUE.

cum s tantum habent. Quomodo hanc urbem Cariae, seu Peracae, a Philippo Demetrii filio captam nominant idem Strategema narrante Polybius l. xvi. p. 1017. Ed. Gron. & Polyaeus l. iv. Strateg. c. 17. ubi videndus Maasvicius. *Nuda vi*, quod inveniatur in Modii Ed. Stewechius, est nec in aliis Edd. nec in ullis MSS. OUD.

³ Aggressit] *Egressit*. SCRIV. Duo Reg. 1. Hill. *Egressit*. Voss. 2. Hill. 2. Reg. *Ejecit*. TENN. Ubique librarii, confuderunt τὰ αγγερε, & egerere, aggesta, & egesta. Quare licet plurimi MSS. & Edd. VV. exhibeant *egressit*, *ejecit*, *egisset*, nihilominus retinenda hic loci est vulgata lectio. Non enim egressit terram agendo cuniculum; sed aggressit terram ante muros, simulans se agere cuniculum, cum interim aliunde terram huc comportari in speciem iusserit: unde e Glossa in Leidensi tertio *advexit*. Clare hoc testantur auctores. Polybius: Τὰς μὲν ἡμέρας φέρον ἰστίαι κατὰ γῆς, αἱ ἐπιγγυμνῶν τῶν μεταλλῶν. τὰς δὲ νύκτας ἐξοδὸν ἔφοροι χεῖρ. καὶ παύσασθαι παρὰ τὰ σύμια τῶν ὀρυμμάτων &c. Polyaeus: Νυκτῶρ δὲ ἐπιεισθε τῆς στρατιώτας ἀπὸ σαρδῶν οὕτω ἢ δίκα ἐκ τινος βαθύας φεράγγος ἀνακομίζοντας χεῖρ μεταβάλλειν πρὸ τῆς σύμματος τῶν ὀρυμμάτων. Ἐπι δὲ πολλὰς χεῖρ ἐγγυμνωσάμενοι &c. *Aggerere* est aliunde congerere.

Egerere est effodere, aut inferiore loco adtolle-
re, ut supra vidimus. OUDEND.

⁴ Castellanique] *Castellani*, qui *f. f. c.*, tradiderunt MSS. SCRIV. Voss. 3. Hill. 3. Reg. *Castellani quia subruptos*. I. Reg. *subruptos*. TENN. Barthio conjecturam turpiter rursus sublegit Keuchenius ex Advers. l. xiv. c. 9. *Castellani*, qui ita *f. f. existimaverunt*, dederunt vel dediderunt. Primo que confidenter eieci auctoribus MSS.; etiam meis quatuor vel quinque, & Edd. primis. pro *quia* in Medic. pr. quod. Edd. primae non habent, sed *estimantes* tantum. *Subruptos* quoque est in MSS. nostris octo, & Ed. Rom. e vulgari librariorum lapsu. Dem *existimarent* MSS. tres. *existimaverunt* Leid. pr. *estimaverant* Leid. sec. Omnes autem *dediderunt* praeter Leid. sec. *dederunt* scilicet *se*. Quare cetera vulgata tutius retinemus. OUD.

⁵ Magnetum] *Medic. sec. Magnatum*. Leid. sec. *magna tamen*. dein non tam ita ambo Medicei, & Edd. Italicæ, ac Paris. Leid. sec. non tamen ita. Medicei etiam *longinquo*. Leid. sec. l. sp. *destinato* dist.

⁶ Quatuor equites] VI. MSS. SCRIV. *Quatuor equites*] Sic omnes MSS. quae lectio probatur a Polyaeo l. 2. in Pelopida

alacritate velut victoriam ⁷ adnuntiantes, venirent. Ad cuius simulationem ⁸ curavit, ut silva, quae in medio erat, incenderetur, praebitura speciem urbis ardentis: praeterea quosdam, captivorum ⁹ habitu, eodem ^a iussit perducere. Qua adseveratione perterriti, qui obsidebantur, dum in parte jam se superatos ¹⁰ existimant ^b, defecerunt.

III. Cyrus; rex Persarum, incluso Sardibus Croeso, qua praeruptus mons ¹¹ nullum aditum praestabat, ad moenia malos ¹² exaequantibus altitudi-

^a Vulgo EODEM HABITU.

^b Vulgo EXISTIMARENT.

(c. 4. §. 1.) Τέτραπαι ἰππῶν ἰσχυροτέρων δεινότερον, ut legit divinus Casaubonus. TENN. Male etiam Medicus sec. VI. cum Sanyto.

⁷ Annuntiantes] MSS. decem, & Edd. Rom. Bonon. Paris. Wechel. nuntiantes: quod aequum probum est, nec mutatum oportuit. Retinui nunc tamen ob Cod. Vossianum, qui solus ita exhibet. OUD.

⁸ Curavit] Curarent Leid. sec. pro captivorum Cantabr. tert. eorum.

⁹ Eodem habitu] Eorum MSS. SCRIV. Eorum Medic. pr. & Edd. Italicae cum Sanyto. Sed quid? an captivos equitum coronatorum habitu iussit perducere? Ridicule. Cantabrigienses, Leidenses, Gudianus, Vossianus, Hillensb. Medic. sec. Edd. Paris. Wechel. & Velsl. habitu eodem. Optime, si modo distinguas ita quosdam, captivorum habitu eodem i. p. Non habebat captivos, sed simulabat: quare quosdam captivorum habitu iussit perducere eodem scilicet loci ad urbem obsessam. atque hoc ordine ea verba adduxit ad c. 1. Casaub. l. IV. c. 7. in f. quibusdam matronis habitu captivarum in

conspetu locatis: qua facile decepti Megareses. OUD.

¹⁰ Existimarent] Voss. & unus Hill. existimant. TENN. MSS. mei etiam decem cum Edd. primis existimant: Verissime nam vulgatum non est Latinum. Quippe dum hoc sensu indicativum amat. Idem vitium vulgatum Codd. obsederat l. 1. c. 5. 2. Dumque ignibus submoventur hostes, ipse fluvium superavit. ubi vide. Verbum defecerunt sine sensu exultat ab Ed. Keuchenii. OUD.

¹¹ Nullum] Medic. sec. nulli, non male.

¹² Exaequantibus altitudinem iugis] Vaticanus, & Ed. Rom. Exaequantibus; Medicei excedentes, quod est superantes. Male. Mali enim non debebant excedere altitudinem, sed aequare. Alia quin fraus se ipsa detexisset. Polyaen. ἕνα ἰσχυρὸν τοῖς πύργων. Dein subtrixit Medicei, & Edd. Italicae, subrepsit Palat. subiecit Petrensis, solita libratorum mutatione, non scientiam subtrixit pro sorsum erigere ad hunc esse significationis. At tu, lector, vide, quae concessit Cl. Dräseburg ad Silium l. 8. 252. subtrixit cuspide. Seneca Ep. 86. P. 148.

tadinem jugi subrexit; quibus simulacra hominum armata Perfici habitus inposuerat, noctuque eos monti admovit. Tum prima luce ex altera parte muros adgressus ¹³ est, ubi orto jam Sole simulacra illa, armatorum referentia habitum, refulserunt. Oppidani captam urbem ab tergo credentes, & ¹⁴ ob hoc in fugam dilapsi victoriam hostibus concesserunt.

zures in propugnaculum villae subredias. OUD.

¹³ *Adgressus* [st] Verbum substantivum exsulat a Gudiano, Petresii, urtoque Leidensi, Palatino, Vossiano, & Hillensb. Petrensis ubi vero. Jam deest quoque a Palatino, Leidensibus, Vossiano, Hillensb. Gudiano, & Edd. Paris. Wech. ac Vesal. For- san relictum est ab auctore T. p. l. e. a. p. muros adgresso, ubi orto sole s. i. armatorum referentia habitum (sic MSS. & Edd. pp. non hab. ref.) resulse-

runt, oppidani &c. posset etiam tota distinctio poni post est. & ubi &c. pro quando, postquam sumtum cum seqq. jungi. OUDEND.

¹⁴ *Ob hoc*] Ita lego. vulgo *ob* exsulat. SCRIV. Wechelii culpa. Priores enim cum MSS. recte *ob hoc* exhibuerunt, sollemni auctori nostro locutione. v. ad l. 1 6. 2. Ceterum Frontino in hujus expugnationis relatione consentit Polyaeus l. vii. c. 6. 13. non vero Herodotus l. i. c. 84. OUD.

C A P. IX.

*De inruptione ex diversa parte, quam
1 expectamus.*

EXEMPLUM I.

Scipio apud ² Carthaginem ³ sub discessum a-
ctus maritimi secutus Deum, ⁴ ut dicebat,
du-

¹ *Expectamus*] ³ Reg. Voss. l. Hll. *expectabimus*. TENN. Palatin. Hillensb. *expectatur*, non male. statim *qua non expectabatur*; & ita auctor saepius. V. ad l. 1. 2. 7. aiv. *quam expectabatur, latere. Expectabimus Gudian. OUD.*

² *Carthaginem*] Hispanam scilicet vel *Novam*, quam vocem differentiae causa addere plerumque solent auctores, ex abrupto de hac urbe loquentes: Apud Aurelium Victorem tamen in Scipione a quibusdam MSS. *Novam* abesse quoque deprehendi. OUD. Non

ducem, ad muros urbis accessit, & cedente flagno, qua non expectabatur, inrupit.

II. Fabius Maximus, Cunctatoris filius, apud Arpos, praesidio Hannibalis occupatos, considerato situ urbis, ⁵ sexcentos milites obscura nocte misit, qui per munitam, eoque minus ⁶ frequentem ^a oppidi partem scalis evecti in murum, portas ⁷ revellerent. Hi adjuti ⁸ decidentium aquarum

^a FREQUENTATAM vulgo.

Non addidit Auctor Hispanam vel Novam: quia hoc exemplum desumpsit ex Historico, qui de illa expugnatione agens simpliciter quoque Carthaginem nominavit, quia ex suae historiae contextu liquebat, de Hispana ipsum loqui: ut apud Flor. L. II. C. 17. §. 7. Mel. Lib. 11. C. 6. Aurel. Vict. de Vir. illustr. C. 49. ubi male novam intruserant, deletam ab Arntzenio. IDEM Cur. post.

³ Sub discessum.] Medicei, & Edd. principes sub discessu. V. ad l. 1. 5. 9. sub occasum scelis. Apud Caesarem etiam l. VIII. B. G. c. 49. sub discessum suum MSS. & Edd. pp. discessu suo. Livius autem hic l. XXVI. 45. Decessum usurpat, & ita Caesar B. Gall. III. c. 12. Recte utrumque. Seneca Herc. Fur. 321.

bisque discedens fretum,
Et bis recurrens.

Aliter etiam dicitur recessus. OUIDEND.

⁴ Ut dicebat] Nonnulli dicebat, frigide. Livius. Neptunum jubebat ducem iuvineis sequi, ac medio flagno evadere ad moenia. Hunc in somnio sibi adparuisse adfirmabat, teste Polybio l. X. c. 10. OUD.

⁵ Sexcentos] Numerus in Vaticano deest. Leid. sec. minus

bene ducentos. dein Vossian. per munita atque minus.

⁶ Frequentatam] 3. Hill. & Voss. Frequentem. quod cum sit idem, tamen elegantius. Ut Plauto in milite Frequens senatus. II. 6. III. Ilinc Justino XI. c. 12. Frequenter consulari. pro multis praesentibus. Front. III. 10. 6. TENN Tres etiam Cantabrigenses, Gudianus, ambo Leidenses quoque cum Edd. Paris. Hittorp. & Wechelli frequentem. bene. non enim vult oppidi illam partem minus a populo vel praesidio crebro adiri, sed pauciores illic esse milites; quia satis fidebant munitione. Infrequens hac in historia Livius l. XXIV. c. 46. & alibi cum aliis sexcentis: quare omnino optimorum Mstorum auctoritatem, consentiente Cl. Wasse, secutus sum. OUD.

⁷ Revellerent] Leid. sec. revellerunt. Arcerian. evellerent. probante Keuchenio ex Appuleji l. III. domus janua evellere. Verum cum in nullo alio codice adpareat, non admittendum censeo. Revellere seu refringere portas, locutio est usitatissima. OUD.

⁸ Decidentium] Leidens. sec. decidente. Sanutus descendentium, nimis poetice. Imbrem enim intelligit auctor, ut patet e Livio, hanc rem describente. Id minus ad fallendam adjurit. Imbre

rum sono, qui operis strepitum⁹ obscurabat, iussa peragunt. Ipse, dato signo, ¹⁰ ab alia parte adgressus, cepit Arpos.

III. C. Marius, bello Jugurthino, apud flumen ¹¹ Mulucham, quum obpugnaret castellum in monte saxeo situm, ¹² quod unâ & angustâ femitâ

ab nocte media coortus, custodes vigilisque dilapsos e stationibus suffugere in lecta coëgit, sonituguz primo largioris procellae strepitum molien ium portam exaudiri prohibuit &c. OUD.

[⁹ Obscurabat] Longius videbatur petitus hic tropus: quare locum suspectabam: ac primum obturabat reponi posse credebam. ceterum in eonondam mihi potui satisfacere. STEW. Sic omnes MSS. *Obturabat*, quod Stewechius exhibet, nusquam apparet. TENN. Stewechii conjectura probari nequit; *Obturamus* enim *fanuam, aures* &c. quae clauduntur, ne quem strepitum audiamus; non ipse strepitus obturari potest. Verbum autem *obscurare* de occultatione soni saepius adhibetur. Hinc *obscurare laudes* apud Cicer. pro Marc. c. 10. Et propius ad rem Lucan. l. iv. 713.

Obscuratque suam per iussa silentia famam. OUD.

[¹⁰ Ab alia parte adgressus] Cui ergo bono ab interiore parte portam illam, qua ascenderant, revellere debuerunt? Hoc non capio. Scribendum videtur, nisi auctor lapsus fuerit, *effructa* vel *avulsa porta ingressus*, aut simile quid. Livius. *Id ubi factum ex compositione est, signa offerri consul jubet, ac paullo ante lucem per effractam portam urbem ingreditur.* Favet nonnihil Medicus *sec. egressus. Porta* illi quoque apud nostrum depravatum

est in parte. Vel lege, quod deinceps in Vaticano inveni, simpliciter *ab ea parte*. Mihi tamen hoc ab correctoris esse manu videtur. pro *Arpos* non male Leidenf. sec. habet *urbem*. OUD.

[¹¹ Mulucham] Omnes fere *Mulucham* vocant fluvium. Mela r. c. 5. Sallustius Jug. 92. annum Plinius v. 2. Ptolomaeo dictum (ut docuit Geographorum praestantissimus Vossius) *μυλλυχᾶς*. Sôlus Florus III. 1. appellat urbem saxeo inditam monti. TENN. Observavit idem hic Keuchenius, & ad Florum consule Vinetum: ubi forsitan legi posset *saxeo inditam monti ad Mulucham urbem*. Urbs ista ad Mulucham. Nimis stupidus videtur Flori error fore, si ex amne ipsam fecisset urbem vel castellum: praesertim cum tam Florus, quam Frontinus, sua maxima ex parte a Sallustio haussisse videtur. Nam notandum est, hos tres auctores in eadem historia *saxeum montem* dicere, cum facile vel *rupem* vel *saxum* vel simile aliquis usurpare potuisset. MSS. nonnulli *Mulucham, Mulucam, Mulcam*. OUDEND.

[¹² Quod adibatur] Uterque Medicus *ad quod adibatur*, quod non temere admittendum. Curt. VII. 11. *Petra sentit per angustam aditur.* Apud eundem l. VI. 5. 13. *Interiora regionis ejus haud adiri poterant, ut e MSS. scribendum; vulgo adire poterat.* Ed. etiam Bononicensis omittit conjunctionem *una angusta*. Ita Sallu.

mitâ adibatur, cetera parte (velut ¹³ confuko) præcipiti, nunciato sibi per Ligurem quemdam ex auxiliis gregalem militem, qui forte aqutum progressus, dum per saxa montis ¹⁴ cochleas legit, ¹⁵ ad summum pervenerat, ¹⁶ erepi posse in

• Vulgo ERIPi P. CASTELLUM,

lustius: Uno perangusto aditu relictio. Sed infra c. 13. §. 3. In troitus urbis, qui unus & angustus &c. OUD.

13 Consulto] Probavi hoc præ illo cum saltu pr. Mod. Male Reg. Velut cum saltu. Sall. Jug. 92. Omnia natura, velut opere atque consulto præceps. TENN. Cum saltu exhibent Medicei. & hinc scilicet Edd. Italicae, aliaque. sed jam correctum in Paris. & Wechelii ante Modium consulto. OUP.

14 Cochleas] Medic. pr. coelos. sec. coeletos. Leid. pr. coeletis. sec. coeletes.

15 Ad summum] 3. Reg. 3. Hill. ad summa. TENN. Ad summa non male Gudianus, Medic. sec. & Leid. pr. Nil tamen multo. Colum. l. IV. c. 20. ad summum perveniunt. Sic in diversa supra. ubi alii in diversa &c. Medic. pr. & Ed. Paris. ad summam. Interpolate Vatican. ad summam p. partem. Sallustius. Aquatum egressus animadvertit: inter saxa repentis cochleas, quarum quoniam unam atque alteram, dein pluras peteret. Radio legendi paulatim prope ad summum montis egressus est. OUDEND.

16 Eripi posse castellum] Partum abest, quin legendum censent, erepi posse in castellum. De eo, quod subsequitur, liberius pronuntiabo: ut prospectus visusque p. r. saxa facilius foret. nimis hoc ineptum, nimis, inquam, absurdum, quapropter recribit, prospectus visusque. Hanc

emendationem Crispo Sallustio debemus; qui in Jugurthâ, dum præsens enarrat Strategema, modo eminentibus (inquit) saxis visus Ligus. Item paulo post, capite atque pedibus nudis, uti prospectus visusque per saxa facilius foret. Iterum ibidem; quæ dubia visui videbantur potissimum tentare. quia imo Frontini nostri verba subsequencia hanc emendationem plane confirmant: ait enim, quibus in ascensu nitebatur. Curtius lib. VII. Nihil tam alte natura constituit, quo virtus non possit eniti. Idem: Per has difficultates enitantur in verticem montis. STEW. Voss. Vi castellum. 3. Reg. 3. Hill. in castellum. Hinc Ortwinus, diripi posse castellum. Verum cum studuerit Marius non tam diripere, quam occupare castellum, præfero conjecturam Stewechii. Eripi posse in castellum. Suetonius Tib. 60: Tertius, quod is a tergo insulas per aspera & devia erepisset ad se. TENN. Keuchenius legit erumpi posse in castellum; quod invenerat scilicet in Ed. Parisiensis, id pro conjectura vendicans. sed nihil verius est emendatione Stewechii, quo præter Tennulii Codices faciunt quoque Vaticanus vi cast. Palatinus, duo Cantabrigienses, ambo Medicei, Gudianus, uterque Leidensis, & Ed. Romana. eripi p. in castellum. Immo Ed. Bononiensis jam clare exhibuit erepi p. in castellum. i. e. clanculum, aegre, pedetentim adscendit, quod verbum e Glossa in textum suppositum

in castellum, paucos centuriones, quibus ¹⁷ per-
fe-

atum praefert Petrensis. *Erepe-*
ze hoc sensu apud Horat. l. 1.
Sat. 5. 77.

Incipit ex illo montes Apulia
notos
Ostentare mihi, quos torret A-
tabulus, & quos
Numquam erepsimus.

Avienus Orb. Terrae descript.
yl. 283.

Nunc in dumosas erepuit de-
nique rupes.

Lucan. l. III. 600.

Dum cupit in sociam Gyareus
erepere puppin;

ut illic legendum, non *Gyareos*,
quod supposuit quidam. Adde
N. Heins. ad Silium Italic. l. III.
529. & J. F. Gronov. ad Sene-
cae. Phoeniss. 112. OUD.

17 *Perfectissimos cum velocissi-*
mis militibus aeneatores] Sallu-
stius tantum dicit *ex copia tubi-*
cinum & cornicinum numero quin-
que quam velocissimos delegit, &
curi his, praesidio qui forent,
quatuor centuriones; omnesque
Liguri parere jubet. Unde Do-
ctiss. Wasse ibidem conjicit hic,
ceteris rejectis, scribendum esse
quibus *quam velocissimos aeneato-*
res. Contra ego putarem potius,
Sallustio a nostro vectore magnam
adfundi lucem, eumque idem
voluisse, quod dicit Frontinus.
Centuriones enim non solos in-
telligit Sallustius, sed & sub iis
delectos quosdam ex centuriis.
Hoc patere videtur ex eo, quod
sequatur illi, *qui centuriis prae-*
erant. unde colligas, ipsos ad-
fuisse milites. Nimis enim poe-
tica haec foret descriptio *centu-*
riouis; nisi etiam tunc se vera iis
praesuisent. Quare hoc argu-

mento commotus Cl. Wasse
scripsit mihi, se jam *cum mil-*
non movere, sibi tamen nequa-
quam *perfectissimos* placere;
cujus rei causam equidem, pace
Viri Doctissimi dixerim, non per-
cipio. At Doct. Cortius haec
non capiens urit statim, & secat
suum auctorem; & delenda ea
verba *qui centuriis praecerant* cen-
set: immo ad majorem audaciam
procedit. Mox apud eundem ad-
ditur *quibus allevati milites melius*
escenderent, quod constanter in-
numeri ejus aliorumque Codd.
retinent; ille tamen confidenter
ex ipso textu vocem *milites* eje-
cit, rogans *qui milites? Centu-*
riiones, an tubicines, an omnes?
Immo vero milites; qui Frontino
teste dilectos centuriones seque-
bantur, aut etiam ipsos cornici-
nes, & centuriones, qui laxiore
significatione *milites* dici possent.
Vehementer autem miror, viris
doctis non suspecta esse illa Sal-
lustii verba *cornicinum n. q. quam*
velocissimos; cum tamen, si quid
in hisce mutandum est, illic sine
dubio lateat mendum; quod vox
velocissimus fatis evincere possit.
Hoc enim, ni fallor, epitheton
est inconueniens tubicini, & cor-
nicini, quale hominum genus ne-
mo commendaverit a celeritate,
qua illis minime est opus. Mi-
lites veloces, & expediti sint o-
portet; aeneatores vero in arte
sua perfecti si sint, nihil ultra
requirit Imperator. Jam vero
Cortius indicavit, in MSto, &
Ed. Venet. 1470. interferi *pedi-*
tes; in quatuor aliis MSS. inter-
poni *millium* vel *millia,* & *quam*
in iis abesse. Hinc nemo non
videt, facile legi posse *militesque*
velocissimos; quorum glossa est
pedites, uti etiam in Frontino
plus semel vidimus; Quo modo
si reliquerit Sallustius, *centurio-*
nes simplici significatione sunt si-
men.

festissimos cum velocissimis militibus aeneatores
 immiscuerat, misit, capite pedibusque nudis, ut
 18 prospectus, 19 nifusque per saxa facilius foret,
 20 scutis gladiisque 21 a tergo aptatis Hi Ligu-
 re duce, 22 & loris a & clavis, quibus in adscen-
 su nitebantur, adjuti, quum ad posteriora, 23 &
 ob

a Vulgo TELIS.

meni. Et, ut verum fatear, sicut sub duce saepe ejus intelligantur milites, hic tamen loci durius foret, & intricatius. Haec olim ad hunc locum notaveram. Nunc in Sallustio nihil mutari velim, sed etiam deberi nihil in Frontino, qui facile hic posuit Sallustii mentem non percepisse, quare etiam nihil in eo deleatur, ut male voluit Curtius. Centuriones, licet non adessent ipsae centuriae, nihilominus reapse centuriis praeerant. Ipsi autem, ut dixi, cum aeneatoribus laxiore sensu milites vocantur. *Velocissimi* hic debebant esse aeneatores, quia cito crependum erat in asperum montem. Multi adesse non debebant, ut res tacito geri posset. OUD.

18 *Prospectus*] 1. Reg. 1. Hill. *prospectus*. TENN. *Perspectus* Medice. pr. male.

19 *Nifusque*] Ita legendum. Vulgo *visusque*. SCRIV. 1. Hill. *visusque* male. Videtur Sallustium ex parte descripsisse. c. 94. *Capite atque pedibus nudis, uti prospectus nifusque per saxa facilius foret*. TENN. *Nifusque* plerique nostri quoque, ut bene commendavit Stewechius: quod & monuit Doct. Wasse ad Sallustii locum, ubi vide; item Curtium, & quae nos concessimus de hac voce ad Lucanum l. 111. 612. vi. 482. ix. 484. Adde N. Heinsf. ad Ovid. Epist. Heroid. iv. 126. OUD.

20 *Scutis gladiisque*] 2. Reg. 2. Hill. *Scutis armisque*. TENN.

Armisque exaratur quoque in duobus Mediceis, Vaticano, utroque Leid., & Petrensi. ac Edd. Rom. Bonon. Paris. Hitorp. & Wechel. in quorum margine tamen *gladiisque*, an *ensibus* reliquit auctor? Sallust. *super terga a. dii & scuta*. ut notavit jam Keuchenius. Per *arma* vulgo solent auctores intelligere scuta, non *gladios*. OUD.

21 *A tergo*] Dele cum Voss. & 1. Hill. praepositionem a. Sall. *super terga gladii & scuta*. TENN. E nostris Gudianus, & Palatinus delent praepositionem: Attamen non temere illam ejici velim. *A tergo* quid fieri diximus sexcenties usurpari, ut vel in hoc loco pro *post tergum* ad l. 11. 5. 31. l. iv. 7. 19. *relegatis a tergo farmensis* ex MSS. *A tergo aptare* est ergo ab ea parte, qua tergum est, apte ponere arma. *esse a tergo* Ovid. l. 1. Fast. 92. Male autem vulgo ita legebatur *aptatis, hi &c.* OUD.

22 *Et telis*] Malim *loris* ex vestigiis MSS. SCRIV. Voss. 3. Reg. & *loris*. Sallust. *Lanceis vinciebat*. TENN. Invenerat Scriverius pro *& telis* in suis membranis *teloris*, quod & ego reperi in Petrensi, & Mediceo sec. *loris* clare Gudianus. & abest a meis octo, vel novem libris. Verum *& loris* jam olim recte editum fuit in Edd. Romana, & Bononiensi: quare secure revocavi. OUD.

23 *Et ob id*] Td & deest in MSS. septem, & Edd. pp. non

ob id vacua defensoribus, castelli pervenissent, concinere & tumultuari, ut praeceptum erat, coeperunt. Ad quod constitutum Marius constantius adhortatus suos, acrius instare castellanis coepit, quos ab inbelli multitudine suorum revocatos, tamquam ab tergo capti essent, infecutus, castellum cepit.

IV. ²⁴ L. Cornelius Cos. ²⁵ complura Sardiniae cepit oppida, dum ²⁶ firmissimas partes copiarum noctu exponit, quibus praecipiebat, delitescerent ^a, opperirenturque tempus, ²⁷ quo ipse na-
ves

^a Vulgo UT DEL.

recte. *tumultu agi Arcerian. tumultuare Medic. sec. Ambo Medic. constitutus. dein castellanos* Leid. sec. Vatican. Medic. pr. & Edd. Italicae, *castellum* Medic. sec. *in belle* quoque Edd. eodem. *evocatos* al. teste Kenchenio inepte. *Mox a tergo vel ab t. capti* MSS. & Edd. pp. non c. a. t. OUD.

²⁴ L. Cornelius] *Cornelius Rufinus C.s.* MSS. SCRIV. Voss. I. Hill. 3. Reg. L. *Cornelius Rufinus*. TENN. Mei quoque omnes MSS. (de Cantabrigiensibus nihil notatum invenio) addunt *Rufinus*, & pro L. supponunt duo P. Crediderunt scilicet boni librarii, eundem hominem intelligi, de quo loquitur auctor l. III. 6. s. *Cornelius Rufinus Cos.* Is enim vocabatur *Publius* Verum Frontinus inquit *L. Cornelium Scipionem* Consulem A. U. C. cxxxiv. cuius rursus meminit Cap. seq. §. 2. Hic enim *L. Cornelius Consul in Sardinia, & Corsica contra Sardos, & Corsos, & Hannonem Poenorum ducem feliciter pugnavit*, teste Livii Epitom. xvii. tempore scilicet belli Punici I. Florus l. ii. c. 2. *L. Cornelio Scipione Cos. Sardiniam, aenezamque Corsicam*

transit. Olbiae hic, ibi Aleriae (sic duo MSS. Leidd) *urbis excidio incolas terruit, adeoque omnes terra, mari* (ita quoque tres Leidd., non *marique*) *Poenos expugnavit.* OUD.

²⁵ Complura] Leid. sec. *plura*. Voss. *cum plura*. Medic. pr. *quamplura*. Vide ad l. 11. 12. 3. OUD.

²⁶ Firmissimas] *Alias fortissimas.* SCRIV. *Fortissimas* male, & tralatitio errore Medicej, Edd. Italicae, Paris. Hittorp. & Weichel. V. ad l. 11. 3. 3. Deim *not. Et*: Leid. pr. *Mox ut delitescerent* non agnoscunt rursus *ut* insititium Petrens. Gudianus, Palatin. Leidenses, & Hillensb. cum Vossiano: quare jubente auctoris nostri, aliorumque stilo eieci. V. ad l. i. 4 7. OUD.

²⁷ Quo ipse noctu appelleret] Si retinemus *ut noctu*, nullus laud dubie usus erit istius doli: neque enim is oppidanorum mos est, portis patefactis hosti adventanti de noctu occurrere. quae res facit, ut libentius legerim, *interdium appelleret*. Nihilominus ut cetera omnia, itidem hoc iudicio doctiorum lubens merito relinquo: & videant iidem illi, si tunc paulo inferius reponendum

ves^a adpelleret; occurrentibus deinde²⁸ adventanti hostibus, & ab ipso per simulationem fugae longius ad persequendum avocatis, illi in relictas ab his^b urbes impetum²⁹ facerent.

V. Pericles, ³⁰ Atheniensium dux, quum ob-

pu-

^a Vulgo QUO L. NOCTU VEL QUOD L. NACTUS.

^b Vulgo EIS.

impetum fecerunt, pro eo quod vulgo circumfertur, *impetum facerent*. STEW. *Quod ipse nactus*. Ita lego: vulgo est *quo ipse noctu app*. SCRIV. *Quod ipse nactus*. 3. Reg. Voss. 3. Hillensb. *Quo ipse*. Voss. 3. Reg. *natus*. Stewechius *interdu*. 1. Hill. *navis*. is. lego. *quo ipse navibus appelleret*. TENN. Vitiosa lectio *quo ipse noctu* defluxit ab editione Wechelii: priores cum plerisque MSS. exhibent *quo ipse nactus*: unde non male Scriverius *quod*. Livius l. xxv. 25. *Noctem eam nactus*. Sed *quod* in nullo est MS. *natus* quatuor etiam mei. *navi* unus. Forte *ratis* vel *navis*. Immo diferte Palatinus, *navis*, & ita jam conjecit Gronovius, unde *navibus* Tennulii non opus est, licet sic l. 11. 7. 14. *Ambraciam uno lembo adpulset*. *Adpellere* *naves* locutio est frequentissima tam nostro, quam aliis. Verum cum vix videantur librarii hoc corrupturi fuisse, forsitan amplius auctor scripserit *quo i. naves aëae* vel *aëam adp*. Davivus loci additur l. 1. 4. 11. *Circumadas naves adpulit Siciliae*. vide plura ad Lucan. l. VIII. 5/7.

Qui vetet externas terras adpellere clasces.

Aëam si mavis, neque is casus sine exemplo est vi prae-positionis, quae in verbo inest: ut in laudato jam exemplo l. 11. 7. 14. Tacitus l. 11. Ann. c. 24. *Trirenis Chaucorum terram adpulit*.

Cum duobus accusativis nosse quoque hoc libro c. 3. §. 7. *qui naves Ephesum adpellibat*. *Aëa* pro litore in usu est apud optimos auctores; Immo *aëa* in *noctu* sic etiam depravatum fuit apud Ciceron. l. v. in Verr. c. 25. Ceterum *adpelleret* Medic. sec. Petrenf. *expelleret*. Supra *opperirentur* sine *que* Leid. pr. *opperireturque* Medic. sec. OUD.

²⁸ *Adventanti*] *Adventantibusque* Medicei. dein *similitudinem* Leid. pr. *fugae* deest in Hillensb. longe Petrenf. *advocatis* Medic. & Edd. Ital. *evocatis* Leid. sec. perperam omnes. Mox *ab his* pro *ab eis* MSS. & Edd. VV. recte. *illi*, & *hi* opponuntur. *relictam urbem* Leid. sec. OUD.

²⁹ *Facerent*] *Fecerunt* Stew. SCRIV. *Facerent*: Sic lege nimirum *praecipiebat*. Male Stewechius & duo Regii *fecerunt*. TENN. *Fecerunt* tamen Petrensis, non adeo male, si post *adpelleret* ponatur plena distinctio: OUD.

³⁰ *Atheniensium dux*] Suspectum hoc nonnihil, propter varietatem lectionis. Palatin. *Atheniensis*. Medic. pr. *Atheniensis dux*. Elegantius omnino Leident. pr. Hillensberg. Vossian. Gudianus, Vaticanus, & Ed. Parisiensis *Pericles Atheniensium*. Sic alibi in MSS. *Anaxibius Lacedaemoniorum*, *Hippias Atheniensium*. V. ad l. 1. 4. 7. & consule notata a Doctissimo Munkero ad Hygini Fab. 255. *Tullia Ro-*

pugnaret quamdam civitatem, magno consensu defendentium tutam, nocte ab ea parte ³¹ murorum, quae mari adiacebat, classicum ³² cani, clamoremque tolli iussit. Hostes ³³ penetratum ^a il-

^a Vulgo PENETRARI I. IN OP.

manorum. In Arriani Tacticis initio Σκηνῶν τῶν Παλαιῶν, quod perperam sollicitant. OUD. De hoc genitivo consulti possunt etiam Gronovius ad Gellium L. I. C. 12. Perizon. in dissert. de Dictye §. 15. Wopkenf. Misc. Obf. Nov. Vol. I. P. 2. pag. 36. Corrigatur sic etiam Apollodorus L. III. C. 13. §. 5. Κρίνας Ἀπτοχρόνων. Sic enim MS. D'Orvill. vulgo Ἀπτοχρόνων. IDEM *Cur. post.*

³¹ *Murorum]* Petrens. *muri.* Dein mare adiacebat Arcerianus, probante Keuchenio ex Nepotis Timotheo quae mare illud adiacent, c. 2. atque ita illic MS. Leid. alii *mari.* vide ibid. Keuch. nec aliter Caesar B. G. I. VI. c. 33. *ad eam regionem, quae Aduaticos adiacet.* Sic lege e MSS. antiquissimis; vulgo *Atuaticis.* quod idem ex alio Codice monitum jam a Gifanio in Ind. Lucrēt. v. *adiacere.* Nil tamen muto. Livius l. 11. 49. *Tusceus ager Romano adiacet.* Ovid. VII. Met. 382.

Adiacet his Pleuron.

³¹ Fast. 105.

Adiacet antiqui Tiberino lucus Helerni.

& passim. Nostri enim Codd. nihil variant. Crebro Keuchenius ex illo Arceriano singulares lectiones profert. OUD.

³² *Canis, clamoremque attolli]* Voss. 3. Hill. tolli. TENN. Edd. Rom. & Bonon. *cl. clamorem att.* reliquis rejectis: que deest.

quoque in Mediceis. *tollit* uterque Leidensis, Palatin. Gudianus, Petrensis cum Cantabr. tertio, quod placet. Phaedrus: *Clamorem subito totis tollit viribus.* & quis non? Videtur autem simplex *tollit* dictum ex formula castrensi magis, quam alterum *attolli.* Pauca de multis en exempla. Caesar l. III. B. Civ. c. 92. *Neque frustra antiuitus institutum est, ut signa undique concinerent, clamoremque universi tollerent.* Livius l. XLIV. c. 11. *Clamorem ulacres gaudio repente tollunt aliis parte alia in urbem inrupturis.* Noster l. I. c. 9. §. 2. *Ad arma vocantium clamorem tolli signa canere.* Ne tamen protenus receptam lectionem ejiciam, prohibet me Vegetii locus tam in MSS. quam Edd. l. III. c. 8. *Clamor autem, quem barritum vocant, non prius debet attolli, quam acies utraque se junxerint.* OUD. *Clamoremque tolli in textum recipiatur.* Saepius pro eo librarii quidam *attolli* dederunt: ut in Hirtio L. VIII. B. G. c. 43. Livio L. X. c. 40. §. 14. ubi vide Drakenb. IDEM *Cur. post.*

³³ *Penetrari]* 4. Reg. *penetratum.* TENN. *Penetratum in oppidum* exhibent quoque duo Leidenses, Gudianus, & Voss. cum margine Hittorp. & Welchellii. Tres Cantabrigienses, Medicei *penetratum illac oppidum,* merito probante Cl. Wasse. Palatinus *penetrari in oppidum.* Edd. Romana, & Bononiensis *penetratum illa oppidum,* sc. parte. ut l. II. 5. 21. *Illud in tergum Romanorum effusus.* mal.

illac oppidum rati, reliquerunt portas, per quas Pericles, destitutas praesidio, intravit.

VI. Alcibiades, dux Atheniensium, ³⁴ Cyzicum, ³⁵ obpugnandi ejus causa, nocte improvisus accessit, ³⁶ & diversa parte moenium cornicines canere jussit. Sufficere ³⁷ propugnationi murorum poterant. Ad id latus, a quo solo se tentari putabant, ³⁸ quum confluerent, ³⁹ qua non ob-

mino vere. illum in op. Leid. sec. Saltem penetratum illac oppidum recipere e MSS. non dubitavi, quod certum putem penetratum opp. ab auctoris veniste manu. Penetrare locum, & penetratur locus saepe invenias apud optimos quosque Scriptores. Vide Sanctium, & ad eum Perizon. in Minerva l. 111. c. 3. §. 102. Graevium ad Florum l. 111. c. 4. Bentlej. ad Horat. l. 1. O. 37. 24. OUD.

³⁴ [Cyzicum] Medicei, Leid. sec. Edd. Italicae inepte Euticum.

³⁵ [Obpugnandi ejus causa] Leidenses, Vossian. Ed. Paris. oppugnandae. quod aequè probum est, sive a neutro Cyzicum sive a feminino Cyzicos derivatum casum sumas. nam urbs subintelligitur, ut viduinus ad c. 6. 2. OUD.

³⁶ [Et diversa p.] Petrenf. Leid. pr. Medic. sec. Gudiana. Hillensb. ex div. Palatin. delet &, sed Medic. pr. Leid. sec. & Edd. Italicae cum Wechelii & ex div. p. Dein moenium abest quoque a Palat. moeniorum Petrenfis. jubet pro jussit Cantabr. tert.

³⁷ [Propugnationi] Unus Reg. propugnatores, dein cum confluerent unus Reg. 3. Hill. cum fuerent. Voss. & unus Reg. confluerent. Tantum distingue. Sufficere propugnationi murorum possunt. Ad id latus, a quo solo

f. t. p. cum fuerent, q. n. o. m. t. Erat in Vossiano obsidebatur. TENN. Propugnatores Medicei, & Edd. Italicae. non male. Leid. sec. propugnatorum. Petrenf. propugnatione. Praeter ea Petrensis qui jussit. Leidenf. sec. poterant, si ad id l. Male. Nam si distinctionem receperimus Tenuii, quod feci, omnia plana, & liquida sunt. Vulgo jungebant perperam poterant ad id latus. a mox deest in Hill. Ceterum posset hic locus etiam sic legi poterant, ni ad id latus, a quo &c. confluerent. Qua non obsidebatur, muros transcendit. qui cum confl. non est in MSS. OUDEND.

³⁸ [Cum constituerent] Mirum, ni Frontinus scripserit, quo cum confluerent. vel sic, cumque eo confluerent. STEW. In qua editione Stewechius invenerit constituerent, nescio. Omnes, quas ego vidi, confluerent vel fuerent Edd. Rom. Bon. Paris. cum Mediceis. In Leidenfibus, Petrenf. Gudiano, & Palatino deest cum. Dein non male in Petrensi ille, qua &c. OUDEND.

³⁹ [Qua non obsidebatur] Rectum hoc: & falluntur, qui legendum statuunt, qua non obsidebantur. quod tamen plures libros occupavit. MOD. Quia Leid. sec. obsidebantur Ed. Paris. & Ed. Wechelii tantum male, & contra stilum auctoris. obsidebantur

obfistebatur, 40 muros transcendit.

VII. 41 Thrasybulus, dux Milesiorum, ut portum Sicyoniorum occuparet; a terra subinde oppidanos tentavit: & illo, quo laceffebantur, conversis hostibus, classe 42 inexpectata portum cepit.

VIII. Philippus in obsidione cujusdam maritimae urbis, binas naves procul a conspectu contabulavit, superstruxitque eis 43 turres: aliis deinde

stabatur Vaticanus. OUD.

40 Muros transcendit] Atqui Thrasybulus fuisse illo tempore Cyzicum tradit Thucydides l. VIII. p. 629. & ex eo Diodorus Siculus l. XIII. p. 167. quod vertunt nullis muris cinctam. Vide, quaeso, num etiam significari possit non valde munitam, vel indefensam. nam a praesidio fuisse deserram docet Plutarchus in vita Alcibiad. p. 207. Haec autem ille gessit in collegio Thrasybuli; & Theramenis. Confer Polyæn. l. I. c. 40. Nepot. c. 6. OUD.

41 Thrasybulus] Fuit hic Milesiorum tyrannus, aequaeus Perianthro Corinthiorum. Herodotus l. c. 20. 21. 22. Polyænus l. VI. c. 45. Frontinus III. 15. n. 6. TENN. Trasibolus Medic. sec. Thrasybulus miles dux Palatin. dein pro a terrâ Medicei altera parte. In fine oppidum pro portum Petrens.

42 Inexpectata] 3. Reg. 3. Hill. Voss. inspectata. TENN. C. XI. §. I. Prohibere inexpectatam vim non potuerunt. Inspectata Petrens. Palatin. Medic. sec. Gudian. Edd. Paris. Wechel. aljaeque: inspecta Edd. Italicæ. Mediceus pr. insperata forsan retinet hoc loco. Sperare enim proprie solum significat, expectare quid sive boni sive mali, uti dudum docuerunt viri docti.

Vide ad l. I. 4. 4. Qua non expectabatur, aditum intravit: ubi id non mutantium. Metellus in Epist. Cic. ad Famil. v. I. Te tam mobili in me meosque esse animo, non sperabam. Florus l. III. c. I. Quis speraret post Carthaginem aliquod in Africa bellum. ubi videndus Celeb. Dukerus, & Perizonius ad Sanctii Minerv. p. 755. V. etiam l. IV. c. I. §. 8. Specie insperata. OUD. Medicei pr. lectionem insperata pro inopinata firmat Claudianus L. I. in Rufin. vs. 333.

insperatque recursus.

IDEM Cur. post.

43 Turres] His sed magis festinatis Agrippa usus apud Actium contra Antonium & Cleopatram VIII. AEn. 693.

Tanta mole viri turritis pupibus instant.

Ubi Servius: Agrippa primus hoc genus turrium invenit, ut de tabulatis subito erigerentur, simul ac ventum esset in proelium; turres hostibus improvisae, in navigando essent occultae. Vide Stewechium ad Veget. v. c. 14. In majoribus liburnis etiam propugnacula turresgue constituunt. TENN. Vide etiam Keuchenium. Turrigerarum navium mentio.

inde turribus adortus a terra, domibus propugnatores ⁴⁴ distringit ^a, turritas naves a mari ⁴⁵ adplicuit, & qua non resistebatur, subiit muros.

IX. Pericles ⁴⁶ Peloponnesiorum ^b castellum obpugnaturus, ⁴⁷ in quod duo omnino erant accessus, alterum fossa ⁴⁸ interclusit, alterum munire in-

^a Vulgò DISTRIXIT. ^b Vulgo PELOPONNESORUM.

& usus frequens fuit apud antiquos. Consule modo, & cum historicis confer Lucanum l. III. 514. IV. 432. 226.

*non iret in aequor.
Turrigeras classis pelago sparsura carinas.*

Medicei construxit. OUD.

⁴⁴ *Distinxit*] 3. Hill. 4. Reg. *distrinxit*. TENN. *Distringit* MSS. mei septem, vel octo cum Ed. Paris. & Ph. Rubenio l. II. E. lect. c. 29. ut reposui; nam in *domibus*, quod praecedit. sine dubio latet *dum*. Rubenius ibidem conjiciebat *dum ibi tr.* Vide etiam Perizon. in dissert. de duobus Flori locis p. 16. & supra ad l. I. s. 2. Sed in Mediceo primo ac Edd. Italicis scribitur *a terra vel cominus domibus*. In Mediceo sec. *altera vel cominus domibus*. Ex quibus patet *vel cominus* e Glossa in textum irrepsisse: num scripsit auctor *dum eminus*, i. e. longe a mari? an potius *dum moenibus*? sive per uoenia, quod verum puto. Videant acutiores. *Domibus* corruptissimum est. an *dum illis* sc. turribus? *Cominus* pro *domibus* conjecit, & ad marginem exemplaris sui adscripsit magnus Gronovius. OUD.

⁴⁵ *Adplicuit*] *Adplicavit* Palatin. & Ed. Wecheli. *aqua* male Medicei.

⁴⁶ *Peloponnesorum*] Nihil hic

dicunt interpretes; quasi haec bene sana forent. cum facile quis videat, saltem debere legi *Peloponnesiorum*. ut vocantur Peloponnesi incolae; siquidem exemplum hoc agat de eodem Pericle, de quo §. 5. Hunc enim contra Peloponnesios res gessisse tradunt omnes Historici. Immo idem hoc Strategema, sed ut evaderet ipse circumfessus. Pericli contra Peloponnesios tribuit postea l. I. c. 5. §. 10. Quare forsitan huc ejus, & Peloponnesiorum nomen pro aliis irrepsit. Nam mire mei turbant MSS. & Edd. pp. in quibus est *Penoponnesiorum*, *Poponnesiorum*, *Penosorum*; unde nihil extrico. Vide ad notam seq. Tenuilium. OUD.

⁴⁷ *In quod*] MSS. quinque, & Edd. Italicis in *quo*.

⁴⁸ *Interclusit*] Male i. Reg. *Interdixit*. & male Voss. *Inclusit*. *Intercludere* est supra *intersepere aditum*. idem Strategema tribuitur a Polyæno l. v. Himilconi c. 19. n. 3. TENN. *Inclusit* Palatin. haec verba *alt. fossa intercl.* desunt in Leid. sec. deid *munivit* pro *m. infituit* Edd: Rom. & Bonon. *ab* abest ab Hillensb. *eam* a Leid. sec. Mox pro *quam m.* Leideas. pr. Ed. Paris. & Wech. *qua*, rectius, ut opinor. *incustodiare* Hillensb. deiri *a qua* perperam Ed. Wech. OUBEND.

instituit. Castellani securiores ab altera parte facti, eam solam, quam muniri videbant, custodire coeperunt. Pericles, praeparatis pontibus, injectisque super fossam, qua non cavebatur, subiit castellum.

X. Antiochus, adversus Ephesios, Rhodiis, quos in ⁴⁹ auxilio habebat, praecepit, ut nocte portum cum magno strepitu invaderent. Ad quam partem omni multitudine cum tumultu decurrente, nudatis defensore reliquis munitionibus, ipse ⁵⁰ ex adverso ^a adgressus, civitatem cepit.

^a Vulgo AGGRESSUS, EX ADVERSO C.

⁴⁹ *Auxilio*] Leid. sec. *auxilium*, ut alibi. *praecipiebat* Petrens. dein *Medicei cum tumultu omnium m. d.* pro reliquis Leidenfens, Vaticanus, & Medicei cum Edd. Rom. & Bonon. *aliis*. Hillensb. *aliis*.

⁵⁰ *Ex adverso*] *Tò ex* non invenitur in 4. Reg. Voss. & uno Hill. Voss. *ipse adverso adgressus civitatem cepit.* TENN. Recte *adgressus* MSS. mei omnes rejiciunt post *ex adverso*; ut rescripsi: nam aliter *munitiones* de-

buisse dicere. *ex* deest quoque in Medicis, Petrensi, Gudiano, & utroque Leid. *a diverso* Edd. Rom. & Ben. quod putem unice ab auctoris manu esse. *A diverso* idem est, quod *ex adverso*. in *diversum* Apulej. l. XI. Metam. p. 252. Ed. Pr. & supra l. 1. 5. 14. ubi vide. *ex diverso* l. 11. 4. 3. *a div.* ut *a tergo*, *a latere*, *a fronte* &c. millies. Idem Strategemæ adversus Cassandream tribuit Livius praetori C. Marcio l. XLIV. c. 11. OUD.

C A P. X.

¹ *De insidiis, per quas eliciantur obsessi.*

EXEMPLUM I.

Cato in conspectu Lacetanorum, quos obsidebat, reliquis ² suorum submotis, ³ Sueffeta-

¹ *De insidiis*] Voss. 3. Hill. 3. *insidiis. Per quas.* Voss. & 1. Hill. Reg. & Rom. *De disponendis in-* *In quas.* Hanc lectionem genuinam

tanos ^a quosdam ex ⁴ auxiliariis, maxime inbelles, adgredi moenia iussit: hos quum facta ⁵ eruptione ^b Lacetani facile avertissent, & fugientes avidè insecuti essent, ⁶ illis, quas occultaverat, cohortibus oppidum cepit.

II.

^a Vulgo SUESSANOS. ^b Vulgo IRRUPTIONE.

nam probant exempla. TENN. P. latinus quoque, Gudianus, & Leidens. pr. de disponendis insidiis, in quas el. Rectè. quamquam vulgata satis stare potest. Exempla omnia agunt de dolis, per quos obsessi eliciantur in dispositas insidias: In eiencho Capitem MSS. omnes vulgatum retinent. quare tutius est eo superfedere. OUD.

² Suorum] Sociorum Leid. tert. deest haec vox in Medicis, Vaticano, & Edd. Italicis.

³ Suesanos] Nemini interpretum haec vox de mendo suspecta est. Sed quis hic locus Suesanis, Latini nominis sociis, & Romanorum in Campania colonis celeberrimis. quorum mentionem tam ignobilem & vilem non fecisset? Mordicus tamen hanc scripturam retinent MSS. & Edd. sed ne multis te morer, lege mecum, lector, Suesitanos Hispaniae gentem, ubi bellum gerebat Cos. M. Cato: quod praenomen addit hic Hillensb., & Lacetanorum urbem obsidebat, docente nos Livio l. xxxiv. c. 20. Ibi delectarum cohortium stationem relinquens praecipit eis, ne se ex eo loco ante moverent, quam ipse ad eos venisset: ceteras copias ad ulteriorem partem urbis circumducit. Maximum ex omnibus auxiliis numerum Suesitanæ juventutis habebat. Eos ad murum obpugandum subire jubet. Quorum ubi arma signaque Lacetani cognoverit, memores, quam saepe in agro eorum impune perfultas-

sens, quoties ipsos signis collatis fudissent; patefacta repente porta universi in eos erumpunt. Vix clamorem eorum, nedum inpetum Suesitanum tulere: quod posteaquam, sicut futurum ratus erat, Consul fieri etiam vidit, equo citato subter murum hostium ad cohortes advexit, atque eas adreptas effusus omnibus ad sequendos Suesitanos, qua silentium ac solitudo erat, in urbem inducit &c. Totum locum descripsi, quia commentarii vicem explet. Inmo, ne quid dissimulem, postea deprehendi, animadversum etiam hoc a r. p. n. quem nihil horum fugit, J. F. Gronovio: qui S. esitanos ex Liv. l. xxxiv. 29 ad marginem sui codicis adscripsit. OUD.

⁴ Auxiliariis] Petrensis, Medicei, & Edd. Italicæ Auxiliariis. Vide ad l. ii. 7. 3. OUBEND.

⁵ Irruptione] Lege eruptione; ut 4. Reg. 3. Hill. & Steuwechius. Sic n. 4. Primam eruptionem oppidanorum. TENN. Irruptione r. p. posui jubente sana ratione. Livio & MSS. meis octo cum Edd. Rom. Bon. Paris. & Wechelii. Corrupta haec vox legebatur quoque l. i. 5. 17. adde l. ii. 6. 5. & passim. OUD.

⁶ Illis] 1. Reg. Illo. Cohortibus. Voss. 3. Hill. Quos occultaverat, cohortis. TENN. Quos occultaverat, cohortis Palatin. & uterque Leidensis. cohortis Gudianus, & Ed. Paris. Vulgaratam lectionem veriorè esse, docet Livius. OUD.

II. ⁷ L. Scipio, in Sardinia, cujusdam civitatis ⁸ per tumultum relicta obpugnatione, quam instruxerat, speciem fugientis ⁹ praestitit: insectisque temere oppidanis, per eos, quos ¹⁰ in proximo occultaverat, oppidum invalit.

III. Hannibal, quum obsideret civitatem ¹¹ Himeram^a, castra sua capi de industria passus est, jussis recedere Poenis, tamquam praevaleret hostis. Quo eventu Himeracis ita deceptis, ut gaudio impulsi, relicta urbe, procurrerent ad Punicum vallum, Hannibal vacuum urbem, per eos, quos in insidiis ad hanc ipsam occasionem posuerat, cepit.

IV. ¹² Idem, ut Saguntinos eliceret, rara acie

^a Vulgo HYMERAM.

⁷ L. Scipio] Praenomen deest in Palatino, & Leid. sec. Lelius inepte Mediceus; nisi sit pro L. Cornelius. OUD.

⁸ Per tumultum] Omnes MSS. parte militum. TENN. Parte militum mei quoque, & Ed. Paris. Petrensis in pugnando parte militum. An parti militum? Vix putato. nec tamen me expedito. videtur auctor agere de expugnatione Olbiae. de qua Florus l. 11. c. 2. Per tumultum, quod est in Edd. primis quoque, satis sanum adparet. OUD.

⁹ Praestitit] Medicei, & Edd. Italicae sinxit, e Glossa. Adilector, notata libro 1. 5. 23. OUDENE.

¹⁰ In proximo occultaverat] In proximos Leidens. pr. Petrensis vero, & MS. Sufii, teste Pighio T. 11. Ann. p. 23. inter proximos colles. Sanutus proxime locaverat. Unde non male conjecit scriverius in proximo collocaverat. Occultare habuimus modo. Locare & collocare saepe in hac re nosset. V. ad l. 11. 3. 22. In

proximo non videtur mutandum, ut in abdito, in remoto &c. V. l. 11. 5. 21. OUD. Sic Florus l. 11. c. 2. §. 1. quum videret opulentissimam in proximo praedam. IDEM Cur. poss.

¹¹ Himeram] Voss. 3. Reg. 3. Hill. Hyemeram & Hiemeram, & statim Hiemeis. TENN. Mei quoque septem cum Ed. Paris. Hiemeram. Scribendum Himeram & Himeracis. Graece Ἱμίρα, Ἱμίρασις. Mox Hiemeratis MSS. tres. OUD.

¹² Idem, ut Saguntinos eliceret] Non idem, qui in Sicilia. alia vox quaerenda pro Saguntinos. LIPSIVS ad libri sui marginem. Quis ille idem? Hannibal? certe is praecessit, sed alius ab eo, qui Saguntinos devicit. Nam Hannibal est, qui in Sicilia bellum gessit, & Himeram urbem cepit, ut superiore exemplo narratur. Quomodo ergo idem, qui cum Saguntinis manum conferuit? Certum est exscriptorum virtute & magisterio depravatam scripturam, atque adeo Criticam operam ad-

cie ad muros ¹³ accedens, ad primam eruptionem oppidanorum simulata fuga cessit, interpositoque exercitu, ab oppido interclusos a suis hostes, in medio trucidavit.

V. ¹⁴ Himilco Carthaginienſis, apud Agrigentum, juxta oppidum partem copiarum in infidiis poſuit; ¹⁵ praecepitque his, ut, quum processis-

ſent

advocandam. In duabus autem poſitus ſum ſententiis: una, quod legendum, *ut Segestanos eliceret*, notam Siciliae gentem: altera, *item, Hannibal ut Saguntinos el.* Ita repetendum Hannibalis nomen ſit, omiſſum quaſi ſupervacuum a temporum hominumque parum gnaris. PH. RUBENIUS. l. II. c. 29. Elector. At ego hanc quae in antiqua, & vulgata haeret lectione, *ἀντροπίας* librariis imputare non poſſum; verum ipſi imputo auctori, qui duo haec diverſorum ducum, ſed quibus una erat patria, & unum nomen, Strategemata e priſcis monumentis, non adſcripto, quo res geſtae anno collecta, non uni ſolum nomini, ſed etiam homini, & quidem, ut arbitror, poſteriori ac celebriori Hannibali attribuit. J. PERIZON. *Anim. Hiſt.* c. 11. p. 82. Quo minus hic culpam in auctorem poſſim conjicere, & accedere Cl. Perizonio, tria faciunt argumenta. Primo enim mentio urbis *Himeras* non potuit non auctorem admonere, primum Strategema in Sicilia eſſe peractum; ubi Hannibal, qui Saguntinos obſedit, nunquam res geſtit: dein Strategematis huius in Saguntinos nuſquam meminit Livius, qui tam accurate illam obſidionem deſcripſit. Tandem Veteres libri demonſtrant clare a Frontino *Segestanos* fuiſſe ſcriptum; nam in Mediceo primo & Edd. Romana, ac Bonon. legitur *Saguntarios*. De Segestae

obſidione vide Pighium in *Annal.* T. II. p. 22. OUD. Si *Segestanos* vera ſit lectio, non agitur de ea obſidione. cuius meminit Pighius in *Ann.* T. II. p. 22. Nam in illa Poenorum dux terreſtris fuiſſe videtur *Hamilcar* ex Polyb. L. I. c. 24. Zonar. L. VIII. c. 11. Nihilominus *Segestanos* praefero, & librarios vel ipſum Frontinum potius erraſſe in ducis nomine, opinor. *Hannibal* tum mari res agebat. IDEM *Cur. poſt.*

¹³ *Accedens*] Voff. & 3. Hill. *Ascendens*. TENN. *Adſcendens* exhibent etiam MSS. uti ſex bene; quippe Segesta in edito loco poſita fuit: Locuſter huius urbis ſitum illuſtrabit doctiſſimus D'Orvillius meus in Sicilia itinere, brevi in lucem prodituro. De aſcenſione in muros per ſcalas capi non fas eſt. c. xv. 3. *In montem hoſtibus acceſſus non erat.* MS. rectius *acceſſus*: ubi plura. dein *intercluſo* Leid. ſec. & Patav. *intercluſosque* Medic. pr. & Hiſtenſb. Omnes a ſuis hoſtes rectius vulgato *hoſtes a ſuis*. OUD.

¹⁴ *Himilco*] Leidens. ſec. perperam *Hamilcar*. V. Polyæn. L. v. c. 10. §. 4. Mox in *ſubſidiis* Medic. pr. OUD.

¹⁵ *Praecepitque his*] Voff. 2. Reg. 2. Hill. *Praecepitque his*. Polyænus lib. v. In *Himilcone* n. 4. idem Strategema deſcribit. Vide Joſuae libros c. 8. TENN. *Eis* Gudian. Medicei pr. *ſuis*, dein *intercedent* Palatin.

sent oppidani, ligna humida incenderent. deinde cum reliqua parte exercitus prima^a ¹⁶ luce ad efficiendos hostes progressus, simulata fuga persequentes oppidanos longius cedendo protraxit. Infidiatores prope moenia imperatum ignem ¹⁷ acervis subjecerunt, unde ¹⁸ obortum contemplati fumum Agrigentini, incensam civitatem suam existimaverunt: defendendaeque ejus gratia, dum trepide recurrunt, obviis eis, qui insidiati juxta muros erant, & a tergo instantibus, quos perfecti fuerant, in medio trucidati sunt.

VI. Viriathus, disposito per occulta milite, paucos misit, qui abigerent pecora ¹⁹ Segobrigensium.

a Vulgo deest PRIMA.

¹⁶ Luce] Leidenf. sec. *prima luce*, vere, ni fallor, & ex sollemni locutione. *lucum* Vaticanus. Oud.

¹⁷ Ignem acervis] Quid hac emendatione facilius? cum in a. his libris, *ignem acerbum*; in a. his, *ignem acerbis* inveniretur? & tamen nemo hactenus hoc aut vidit aut certe videre curavit. Mod. Post Modium *acervis* reposuerunt editores omnes. *Acerbum* Edd. Paris. Hittorp. & Wechel. cum MS. Vaticano, Hilensbergii, & Leidenf. pr. *acerbis* Palatin. & marg. Hitt. & Wechelii. Edit. Italicae hoc & seq. exemplum non agnoscunt. Medicei *ignem lignis acerbis*. Quod valde mihi adridet. Postquam seculi exciderat *ad lignis*, ex *acerbis* alii *acerbum*, alii *acervis* fecere. *Ligna* autem *acerba* sunt humida, viridia. *crusta*: qua voce utitur Lucanus l. 4v. 317.

*Et si quos palmito crudo,
Arboris aut tenera sucos presere medulla.*

ligna acerba ergo sunt, quae multum faciunt fumi, ut contra praestabant *ligna cocta* seu *coctilia*: & *anarra*. de quibus vide Casaub. & Salmas. ad J. Capitolini Pertinac. c. 3. *Pater ejus tabernam colliciam exercuerat*. ut & Oct. Ferrar. Elect. l. 1. p. 59. Modianam tamen emendationem plane damnare non ausim. *Lignorum acervus* in Cenot. Pisan. Oud.

¹⁸ Obortum] *Abortum* Medicei, & Leidenf. sec. tum *existimarent* Leid. sec. mox *recurrunt* obvius Leid. pr. In fine Mediceus sec. *in medium*.

¹⁹ Segobrigensium] Restitui his populis suum hoc loco nomen, ex exemplo iv. c. seq. hic enim habebant libri omnes aut *Socobrigentium*, aut *Etobrigensium*, quae nihil voces sunt, etsi, ne exemplo quidem iv. quo dixi, recte legitur in quibusdam, imo omnibus recentibus libris. *Segobrigentes*. pro *Segobrigenses*. Segobrigenses populi Hispaniae Plinio c. 3. l. III. & Segobrica urbs eidem ejusdem Hispaniae c. 32. lib. xxxvi. quam opinor eandem

sum. ²⁰ Ad quae illi vindicanda, quum frequen-
tes procucurrissent^a, simulantesque fugam prae-
datores persequerentur, deducti in insidias, cae-
sique sunt.

VII. Scordisci equites, quum Heracleae²¹ dua-
rum partium praesidio ²² praepositus esset Lucul-
lus, pecora abigere simulantes, ²³ provocarunt e-
ruptionem: fugam deinde ²⁴ mentiti, sequentem Lu-

Lu-

^a Vulgo PROCURRISSENT.

dem esse cum ea, quae Straboni
lib. III. *Στροβίσα* vocatur. Mod.
2. Hill. *Secobrogenisium*. 3. Reg.
1. Hill. *Secobrogenisium*. collocan-
tur a Plinio l. III. c. 3. in Celti-
beria & caput gentis *Segobriga*
a Strabone. Plin. xxxvi. 22. Vi-
de de his Bongarsium ad Justin.
XLIII. c. 3. de Strategemate
Freinshemium ad Curtium l. VIII.
c. 1. n. 4. TENN. *Secobrogenisium*
Petrenf. quoque, bini Leidenfes,
Vossian. cum Ed. Paris. *Secobri-
centium* Gudiano. *Secobrogenisium*
Vatican. Medic. pr. cum Edd.
Hitorp. & Wech. *Sacrobrigenisium*
Medic. sec. per c placuit
Keuchenio. Eosdem restituit
Scriverius l. IV. c. 1. §. 22. sed
ibi vide, quae notavimus. OU-
DEND.

²⁰ Ad quae] MSS. quatuor
ataque illi ad vindicanda. Dein
repositi rursus, ut saepe ante,
procucurrissent, ex Gudiano, Lei-
densi pr., Vossiano, Hillensberg,
& Ed. Parisienti. Mox caesi sunt
sine quae Petrensis, non sine exem-
plo. OUD.

²¹ Duarum partium] 2. Hill.
Hedurum p. Freinshemius sua-
rum, an *duarum cohortium* ?
TENN. Hic coecutio cum igna-
rissimis: quare contentus sis,
quaeso, Lector, variis lectio-
nis, & tu hinc veri quid elice.
MS. Voss. *Exades duarum p.* Pe-
trensis *Heracleaearum p.* Medic.
prim. *acrecia eduarum p.* Medic.

sec. *acrecia eduarum*. Ambrq
Leidenfes *eraclea eduarum*. Hi-
lensb. *Heraclea he2.* Ed. Roma-
na *acrecia d.* Bononiens. & *Grae-
cia d.* Paris. *eraclea He2.* An
Eordaeae suarum p.? Est enim
urbs *Eordaea* in illis finibus. Li-
vius l. xli. 53. xlv. 30. Sed i-
tixu. Nam & *Heraclea Sinica*
illic. Vide Freinsh. ad Curtium
l. VIII. c. 1. OUD. Probo Ten-
nuli conjecturam *cohortium*. I-
DEM Cur. post.

²² Praepositus] Edd. Italicae
propositus. Palatin. *positus*. erat
Medic. pr.

²³ Provocarunt] MSS. quin-
que *provocarunt*. Medic. pr.
cum Edd. Rom. & Bonon. *pro-
curaverunt*. dein *ducento*: Leid.
sec. Cum eo desunt in eodem &
Petrensi.

²⁴ Mentiti fugam] Simulan-
tes. Seneca 1. natur. quaest. 15.
*Nihil enim judicamus in speculis
nisi fallaciam esse, nihil quod
quam alienum corpus mentienti-
bus.* Martialis III. epig. 43.

*Mentiris juvenem tinctis, Lenti-
sce, capillis,*

*Tam subito corvus, qui me-
do cygnus eras.*

Vellejus II. 4. *Aristanicus menti-
tus regiae stirpis originem. ornata
Bithyniam occupat.* Prudentius l.
II. in Symm. 643.

Lucillum in insidias deduxerunt, & octingentos cum eo milites occiderunt.

VIII. Chares, dux Atheniensium, civitatem adgressurus litori ²⁵ adpositam, post ²⁶ quaedam promontoria occulte ²⁷ habita classe, e navibus velocissimam praeter hostilia praesidia ire jussit. Qua visa, quum omnia navigia, quae pro custodia portus ²⁸ agebant^a, ad persequendam evolasent,

^a Vulgo AGEBANTUR.

Mentitumque gravis personae inducere pondus.

Idem in Psychomachia.

*Latet & lupus ore cruento
Laeoclam mentitus ovem - sub
velleræ molli.*

Claudianus in hystrix. *Mentitae cornua setae summa fronte rigenti.*
Idem de Crystallo:

*Non potuit toto mentiri corpore
gemmam;
Sed medio mansit proditor orbe
latex.*

Lactantius VI. c. 20. *Histrionum enervata corpora, & in muliebrem incensum habitumque mollita, impudicas foeminas inhonestis gressibus mentiuntur.* Apulejus XI. *Metam. Incessu persuo foeminam mentiuntur.* Ovidius lib. XI. f. 8.

*Nec te decipiat centum mentita
figuras.*

Sic mendacium est assimulatio Quintiliano I. v. c. 12. *libidinem parci ipsum effoeminati sexus mendacium.* Seneca I. Natural. c. 6. *Non est propria in ista nube substantia nec corpus; sed mendacium & sine re similitudo.* TENN.

²⁵ *Adpositam*] Palatin. Medic. Rec. & Edd. Italicae *oppositam.*

Solemni variatione. *Adpositam* tamen hic malim, i. e. juxta litus conditam. Adi omnino Ill. Heins. ad Ovid. l. III. Am. El. 6. 7.

*Nunc ruis opposito nivibus de
monte solutis.*

& alibi. OUD.

²⁵ *Quaedam*] Deest haec vox in Leid. sec. dein pro *praeter* in Medic. sec. post. Mox ad *persequenda* Ed. Rom. ad *prosequendum* Medic. sec. ad *prosequendam* Vatican. Petrensis ad *perf. eam.* cum deest in Edd. Italicis. cepit Petrensis pro *occupavit.*

²⁷ *Habita occulte*] Petrensis *occulte abdita*, e Glossa, ut mihi quidem videtur. *occulte habita classe* dicitur pro *occulte classem habens*; vel occultata classe, abscondita, abdita. sed ultimo sensu potius amant participium. *Habere rem, occultam, tacitam, suspectam, gratam, & similia passim.* OUD.

²⁸ *Agebantur*] Latinum esse scio *agere navem*, Graece *ἄγειν νῆα*. Sed hoc locum non habet in navibus, quae ad portum vel in ipso portu stant pro custodia. Quare confidenter lego *agebant*, ut exhibent tres Cantabrigienses, ambo Leidenses, Palatin. Vossian. Hillenb. & uterque Medicus, id est *erant, debebant.*
OUD.

sent, Chares ²⁹ in indefensum portum cum reliqua classe inuestus, etiam civitatem occupavit.

IX. ³⁰ Barca, dux Poenorum, in Sicilia Lilybaeum nostris terra marique obsidentibus, partem classis suae ³¹ procul armatam iussit ostendi. Ad ejus conspectum quum evolassent nostri, ipse reli-

OUD. Verbi huius, de inanitis usurpati, exempla vide sis apud Cort. ad Plin. L. II. Ep. II. *quid segetes agant.* IDEM *Cur. post.*

²⁹ *In indefensum p. inuestus*] Voss. 3. Hill. I. Reg. carent *in*. TENN. Abest quoque *in* a Palatino, Gudiana, Petrensi, Mediceo, Leidensi sec. & Ed. Parisiensi. Eleganter autem dicitur *inuestus portum*. Plinius l. VI. c. 22. *Hiippuros portum ejus inuestus*. Sic *inuestus moenia, mare, arces, Capitolium* apud Virgilium, Ovidium, Lucanum, aliosque. *Fugientem inuestus* apud Florum l. IV. c. 2. 84. MSSi, in quibus quatuor Leidenfes. Alterum tamen, quasi minus Latinum esset, non damno, sed non amar Frontinus iterare praepositiones. OUD.

³⁰ *Barca*] Hinc Gufeto creditur venire *Barcina factio*, de qua apud Livium XXI. c. 2. & 3. *Barcinis nitentibus, ut assuesceret militiae Annibal, atque in paternas succederet opes. Hannono alterius factionis Princeps.* Servius quoque ad IV. AENEID. 632.

Barcen nutricem affata—Sichaei.

Hoc cognomen familiae Annibalis fuit. Qui loci sole clarius docent, Hannonem non fuisse Barcinæ factionis; ut scribitur ad Hannonis periplum. TENN. Lar-

ta & Lartha Medicei, & Edd. Italicæ. Parca Palatin. Barcas, ut Graecæ audit, Arcerianus, & sic vulgo apud Nepotem. sed & illic MSS., in quibus Leidd. *Barca*, ubi Bostus jam emendavit Porphyrium, quod sibi adscribit hic Keuchentius. Vide omnino, quæ de hac Graecorum *as*, & Latinorum a terminatione eruditissime disseruit summus Bentlejus ad Malelam p. 76. &c. item p. 88. *Barca* autem fuit cognomen Hamilcaris, classis in Sicilia praefecti. Vide Polyb. l. I. c. 56. 62. Appian. Iberic. p. m. 428. Nepot. in ejus vita. Sed & alii hoc cognomento usi sunt, nam Plutarchus in Fabio p. 184. *Barca* vocat Maharbalem Hamilconis filium, sive, ut alii, Adherbalem Bomilcaris, qui Hannibalem vii victoria non posse dixerat. Ceterum quod noster *Barcae*, Polybius diserte adscribit Hannibali l. I. c. 44. conlato cum c. 56. OUD. De hoc Hannibalicæ familiae cognomine, quod plurimi gesserunt, vide etiam commentarios ad Diodor. Sic. T. II. p. 567. Misc. Nov. Lips. Vol. II. T. I. p. 138. Ceterum in nota mea dele verba *ubi Bostus* &c. usque ad *Vide.* IDEM *Cur. post.*

³¹ *Procul*] Deest in Vatican. & Leid. sec. Mox *abscondi prave Hillensb. ad cujus Leid. sec. aspectum Medic. pr. convolassent* Petrenf. *Lilybaeum portum* Leid. sec.

liquis, quas in occulto tenuerat, navibus Lilybaei portum occupavit.

CAP. XI.

De simulatione regressus.

EXEMPLUM I.

Phormion, dux Atheniensium, quum depopulatus esset agros ² Chalcidensium, legatis eorum, ³ de ea re querentibus^a, benigne respondit: & nocte, qua ⁴ dimissurus illos erat, finxit, litteras sibi supervenisse civium suorum, propter quas redeundum haberet, ac paullum regressus dimisit legatos. His omnia tuta, & abisse Phormionem renuntiantibus, Chalcidenses spe &

^a Edd. Keuch. & Tenn. QUARENTIBUS.

¹ Phormion] Voss. & 3. Hill.
² Reg. Formio. tertius Reg. Phormio. & sic apud Terentium pleuraque Graecorum in *ay* definitia cum Latinam formam induunt, abjiciunt *v.* non omnia. ut Solon, Timoleon, Conon, Theran.
 TENN. Phormio quoque hic & infra Mediceus vetustior, Gudianus, & Leid. tert. Ad i. 11. 5. 13. OUD.

² Chalcidensium] Male Voss. 3. Hill. *v.* Reg. Calchidensium; si tanti est, vide. quae scripsi ad Chalcidem Jamblichi patriam.
 TENN. In omnium auctorum MSS. obvio errore Calchidensium, quidam ex nostris quoque. OUDEND.

³ De ea re querentibus] Voss. 3. Hill. *v.* Reg. requirentibus; Hinc Ortwinus. *De causis requirentibus*; quia ex contracta scriptura *causa* videtur ortum *ea*. TENN.

De ea requirentibus etiam Leidens. prius. & Edd. Paris. ac Wechel. sed Medicee *eorumdem eos requirentibus*. Edd. Romana, & Bonon. *eorumdem ea requirentibus*. Polyaeus ita hac in re I III. c. 4. Φορμίον ἀπεβὰς ἐς τὴν Χαλκιδίαν ἐρτάσας ἐν ὀλίγα τῶν ἐκ τῆς χάρας Κίρων προέσιχε Χαλκιδῆς ἐπισβεύσαντο ἀπαίτητες. &c. Verum Latini amant, ut notum est, tum dicere *res repetere*. quare placet omnino MS. Vossiani lectio *de causa requirentibus*; nam sic plane, seu *de causa*, ex eo notatum ab H. Vossio invenio. Male autem Keuchenius, & Tenn. edidere *querentibus* pro *querentibus*. ut ceteri MSS. & Edd. habent. Questum de ea re & de causa injuriae questum legati veniebant. OUDEND.

& oblatae humanitatis, & abducti exercitus, remissa urbis custodia, quum confestim Phormion revertisset, prohibere inexpectatam vim non poterunt.

II. Agefilus, dux Lacedaemoniorum, quum Phocenses obsideret, & intellexisset, eos, qui tunc praesidio illis erant, jam ⁶ gravari belli incommodo, ⁷ paululum regressus tamquam ad alios actus, liberam recedendi occasionem his dedit. Non multo post, milite reducto, destitutos Phocenses superavit.

III. ⁸ Alcibiades, adversus ⁹ Byzantios, qui se moenibus continebant, insidias ¹⁰ disposuit, & simu-

⁴ *Dimissurus*] Medicei, & Edd. primae *admissurus*. dein *ingressus* Leid. sec. Mox *his omnia firma tutaque* Petrensis, ut & *narcinibus*. Tum *obzuffi* et. Leid. sec. *adduffi* Palat. qui & *oblatae* contra sensum. *Re-diffet* pro *revertisset* Petrenf. *reversus* fuisse Leid. sec. OUBEND.

⁵ *Eor*] Leid. sec. *prope eos*. Dein *in praesidia* Petrensis. *illius* Medic. sec. In Leid. sec. deest *illis*.

⁶ *Gravari belli incommodo*] Petrensis, & Vossian. *bello*. Ed. Romana *bellum*. Scribendum scilicet est *belli incommoda*. semper obsessi incommodo belli gravantur: sed hi gravantur incommoda i. e. diutius ferre recusabant. *Incommoda* hic legendum esse monui quoque ad Lucan, l. v. 258.

injussa gravantur.

ubi plura legere potes. Nunc vidi, *incommoda* a Lipsio exemplaris sui margini etiam adscriptum esse. Livius ex Gronovii emendatione l. xxi. 23. *gravari militiam*. Adde Markland. ad Suet.

Silv. III. l. 69. *adsuetaque testia gravati*. vulgo *gravamus*. *gravatis* cum alijs MSS. Orvillii mei codex. Vulgato favet Polyaeus hoc Strategema referens l. II. c. I. §. 16. Τὸ χρεῖς τὰ τῶν ἐκ ἑσπερ: πολλὰ γὰρ μὴ μίλλον ἰταλῶν τῶν οἰ τὰς φασίας σύμμαχοι. Nihilominus alterum praefero. OUD. *Incommoda* omnino praestat. Plura congesti ad Sueron. Tib. c. 50. *matrem Liviam gravatus*. IDEM *Cur. post*.

⁷ *Paululum*] MSS. septem *paulum*, ut superiore exemplo. dein *illos c.* Edd. pp. tum cum scriptis edidi *rec. occas.* pro *occ. reced.* Mox *neq. multo* Cantabr. non male.

⁸ *Alcibiades*] Videtur hoc Strategema idem esse, quod Polyaeus in Alcibiade n. 2. l. I. c. 40. refert. TENN.

⁹ *Byzantios*] *Byzantios* Gudianus. Palatin. & Hillensb. *Byzantios* Ed. Paris. *Byzanticos* Edd. Rom. & Bonon. *Prorancios* Leidens. pr. *Byzantium* Alcibiades proditore civium quorundam cepit, teste Diodoro Siculo l. XIII. p. 366. OUD.

¹⁰ *Disposuit*] Edd. Rom. & Pe-

simulato regressu, incautos eos obpressit.

IV. Viriathus, quum tridui iter ¹¹ discedens confecisset, idem illud uno die remensus, securos Segobrigenses, & sacrificio ¹² tum quum maxime occupatos obpressit.

V. Epaminondas, ¹³ in ^a Mantinia, quum Lacedaemonios in subsidium hosti venisse ¹⁴ animadverteret, ratus, posse Lacedaemonem occupari, siclam ¹⁵ illo profectus esset, nocte crebros ignes fieri iussit, ut specie remanendi occultaret profectioem: sed a transfuga proditus, adsecuto

exer-

^a Vulgo APUD MANTINAEAM & infra MANTINAEAM.

Paris. deposuit. Mox eos deest in Leid. sec.

¹¹ Discedens] Decedens Leid. sec. descendens Edd. pp. Paullo ante dux addit Palatin. Tum id uno d. Vatican. in uno die Medicei, Cantabr. tert. & Edd. I. talicae. pro remensus Medic. pr. regressus. Securo Palat. securus Gudian. Segobrienses Edd. primae. Secobrigenses Medic. pr. ut supra.

¹² Tum cum maxime] Alii iustus tum m., alii cum m. alii quam m. Vulgatum recte servant Palatin. & Cantabr. sec. vide ad l. 11. 9. 5. Concilium, quod tum quum maxime habebant barbari. Utrouque tamen loco facile tum carere possemus. ut l. 1v. 5. 2. cum maxime tumentibus animis. Oud.

¹³ Apud Mantinaeam] b. Hill. Mantinia. Voss. In Mantinia. tertius Hill. i. Reg. Mantiniam. statim Mantiniam revertit. & sic Reg. TENN. Vaticanus etiam cum Leidens. secundo, in Mantinia. MSS. quinque Mantiniam cum Edd. Rom. Bonon. Wechel. Ceteri Mantinia cum Edd. Paris & infra omnes Mantiniam. Nullus nec scriptus, nec verus Editio apud Mantinacam. Et primo

Mantinia, non Mantinea, multo minus Mantinaea scribendum esse patet, quia a *Marrivna* possessivum venit *Marrivnae* penultima brevi, teste Stephano de urbibus. Sic supra *Decelia*, *Chaeironia*, in vulgatis antea quoque corrupte scripta. Vide ad l. 1. 3. 9. 11. 19. Dein in *Mantinia* idem est, quod apud *Mantiniam*, circa *Mantiniam*; in aegro *Mantinensi*. Adi notata ad J. Obsequent. c. 85. In *Numantia* res male gestae: ubi Heinsius malebat *Numantiae*. non autem sic habebat ejus MS. ut perperam in notis meis colligebat Cortius ad Sallust. B. Cat. c. 15. Expressit Frontinus ipsum. quod Graece invenit, in *Mantinia*, ut diserte Aelianus l. xii. c. 3. de ipsa re vide Polyæn. l. 11. c. 3. §. 10. Oud.

¹⁴ Animadverteret] Animadverterisset. SCRIV.

¹⁵ Illo] Deest in Hillensb. Mox productus Ed. Rom. secuto Petrens. portam pro Spartam in epte MSS. duo, & Ed. Paris, atque aliarum margo *Mantinianenses* Medicei. per deest in Edd. Italicis, & Medic. sec. LX. m. p. Leid. sec.

exercitu Lacedaemoniorum, itinere quidem, quo Spartam petebat, destitit: idem tamen consilium convertit ad Mantinienses: aequae enim ignibus factis Lacedaemonios, quasi maneret, frustratus, per quadraginta millia passuum Mantiniam ¹⁶ revertit ^a, eamque auxilio destitutam occupavit.

^a Vulgo REVERTITUR.

¹⁶ *Revertitur*] Praeter Tenuilli Codices, etiam ambo Leidenses, duo Cantabrigienses, Paladius, & Vossianus *revertit*; in praeterito recte: quod a librariis proficisci nequit. Alibi tamen auctor *reversus est*. OVIDEND.

C A P. XII.

Ex contrario circa tutelam obsessorum ^a;

¹ *De excitanda cura suorum.*

EXEMPLUM I.

Alcibiades ² Atheniensis, civitate ³ sua a Lacedaemoniis obsessa, veritus negligentiam

⁴ vi-

^a Ex c. &c. haec desunt vulgo.

¹ *De excitanda*] 3. Reg. 3. Hill. *Ex contrario velo* (¹. vero) *circa tutelam obsessorum. de exercitanda cura suorum. de exercitanda cura suorum circa tutelam hostium.* TENN. Addidi ex capitum elencho, auctoribus MSS. meis, & Edd. prioribus *ex contrario circa tutelam obsessorum. Vero* in meis non video, *velo* tamen in Gudiano. *exercitanda* Medic. sec. Vatican. & Edd. Bonon. Paris. Wechel. & Modii. *exercenda* Leidens. pr. & Medic. sec. sed vide ad c. 14. §. 1. pro *suorum* Leid. pr. *sociorum. Ovid.*

² *Atheniensis*] Voss. 5. Hill. *Athenis.* quae lectio vera probatur ex Polyaeo l. 1. in Alcibiade n. 3. *περὶ τῆς Ἀθῆναι τῆς Λακεδαιμονίας.* Cum Lac aemmonii Athenas oppugnarent. TENN. Quasi vero minus intelligi posset, Athenas hic innui, si auctor dedisset *Atheniensis*: quod tamen fatis clarum foret. Immo Kucheniensis, quum invenisset in Paris. Edit. *Athenis*, frustra id factum putat, quia auctori nihil tam solenne est, quam cujusque ducis Strategema vel a patria vel imperio exordiri. Non damna tamen *Athenis*, quod est etiam

ia

4 vigilum, denuntiavit his, qui in stationibus erant, 5 observarent a lumen, quod nocte 6 ostensus esset ex arce, & ad conspectum ejus ipsi quoque lumina adtollerent: in quo munere, qui cessasset, poenam passurum. Dum sollicite expectatur signum ducis, 7 pervigilatum ab omnibus, & suspectae noctis periculum evitatum est.

II. Iphicrates, 8 dux Atheniensium, quum praesidio Corinthum teneret, & sub adventum hostium ipse vigilias circuiret, vigilem, quem dormientem viderat, transfixit cuspide: quod fa-

a Vulgo ut o.

In Palatino, Gudiano, Leidensi pr. & Cantabrig. tert. OUDEND.

3 *Sua a Lac.*] Deest sua in Vaticano, & Voss. a non reperitur in Leidd. nec Hillensb.

4 *Vigilum*] *Vigilium* MSS. SCRIV. Nullus meorum *vigilium*. Nec talia ubique intrudenda reor. OUD.

5 *Ut observarent*] De suo conjunctionem rursus addiderunt ardeiones quidam. Abest ea ex nostri more a septem, vel octo MSS. recte. ut supra aliquoties monitum. OUD.

6 *Ostensus*] Leidens. pr. Hillensb., & Voss. *ostenturus*. Mox in quo m. non habet praepositionem Medic. pr. *cessassent*, p. *passuros* Petrens. *passurus* Medic. sec. dein *pervigilatum* omnibus Petrens.

7 *Pervigilatum*] H. e. tota nocte vigilatum. Per in compositione auget significationem. Martialis ix. 70.

*Vicini somnum non tota nocte rogamus;
Nam vigilare leve est, pervigilare grave.*

Justinus xxiv. c. 8. *Super haec maximum pervigiliae malum miseris belli reliquias obtinebant. h. c. continuae vigiliae. i. Aen. 506.*

Latonaetacitum pertentant gaudia pectus.

Suetonius Julio 58. *Exercitum neque per insidiosa itinera duxit unquam, nisi perspeculatus locorum situs h. c. penitus speculatus. Terent. Eun. i. 2. 74. Tandem perdoluit, vir es. Mela i. 8. Ut nox praecedat, ita fons calidior; rursus cum est media, perfervet. Hirtius Afric. bell. c. 58. Erat locus quidam perimpeditus ante aciem castrorum. pro, valde impeditus, fervet, doluit. TENN.*

8 *Dux Atheniensium*] Leidens. sec. *Atheniensis*. dein *sub adventu* Palatin. Mox *videret* Leid. sec. & *interpretantibus* Hillensberg. De severa Iphicratis disciplina militari ad Corinthum vide Corn. Nepot. in ejus vita. OUD.

9 *Inveni*] Ninirum, dormientem, plenum somno, quo morrem continuavit. Somnus autem mortis imago passim fertur. Imo

frs.

factum quibusdam, tamquam saevum, increpantibus; Qualem⁹ inveni, inquit, talem reliqui.

III. Epaminondas Thebanus idem fecisse dicitur.

frater mortis Homero Iliad. 2. vl. 281. Hinc apud Aelianum l. 11. c. 35. excitatus Gorgias Lentinus dixit. *Ἦς μὲ εἶπες ἀφ' ἧτας κατακτατίσθης τῷ ἀδελφῷ.* Quod verbum & Diogeni Cynico ascribit Plutar. consol. ad Apoll. Seneca, Hercule Furente. vl. 1065. *Frater durae languide mortis.* Xen. Cyrop. l. viii. *Ἦς ἄδελφῷ ἐστὶν ἰγγύτως τῷ ἀδελφῷ δα- τάτῳ.* vl. AEncid. 277.

Et consanguineus lethi sopor,
& mala mentis
Gaudia.

Hinc nox fingitur Hesiodo habens *Ἦτος μὲν ἡγεῖται καὶ ἡμέτερον δατάτῳ.* Vide Dausqueum ad Silium Ital. fol. 516. Inter sententias Demophili, quas edidit Lucas Holstenius, secunda est. *Ἀγρυπνῶς ἴσθι κατὰ τῆς βυζαντιῆς γὰρ τὴ ἀδελφῷ δατάτῳ ὁ ἀπὸ τῆς βυζαντιῆς.* *Mente pervigili esto: non animi veteranus vere morti affinis est.* Non autem solum tribuni, & centuriones, sed

& duces, ut hic Iphicrates, circumisse vigilias feruntur. Sic Imperator Titus in obsidione Hierosolymorum primam noctis vigiliam ipse per castra, & castellorum spatia circumiens explorasse: secundam secundo a se Principi commississe, tertiam agminum ducibus, Josepho dicitur. TENN. Vide ad Lucan. l. IX. 841.

Stygias somno descendis ad
umbras.

& Comm. ad Petron. c. 79. *Ege dubitavi, an utrumque trajicerem gladio, somnumque morti jungerem.* c. 89.

Hic graves alius mero
Obtruncat & continuat in mortem
ultimam
Somnos.

Ceterum in Vaticano, Cantabr. terr. Hillensb. Leid. sec. & Ed. Paris. pro reliqui legitur *dimisi* me non adprobante. OUD.

CAP. XIII.

De emittendo & recipiendo nuntio.

EXEMPLUM I.

Romani obsessi in Capitolio ad Camillum¹ ab exsilio inplorandum miserunt² Pontium Cominium^a, qui, ut stationes Gallorum falleret, per saxa Tarpeja³ demissus^b, transnato Tiberi, ⁴ Vejos pervenit, & perpetrata legatione similiter ad suos rediit.

II.

^a Vulgo COMINUM.^b Vulgo DIMISSUS.

¹ *Ab exsilio inplorandum*] Mira locutio, in qua deesse quid videtur. Leidensis sec. *ad auxilia*. Medic. prin. *ad auxilium*. Medic. sec. *auxilium*. Num fuit *ab exsilio ad auxilium inplorandum*? quod a Romanis factum est, eum ex exsilio Dictatorem facientibus. OUD.

² *Pontium Cominum*] *Cominium* MSS. SCRIV. *Cominum*. Sic Reg. sed duo Hill. *Cominium*, & sic Livius l. v. c. 46. *Cominium* vocat, verum non Roma missum Vejos, sed a Vejente exercitu missum in Capitolium, ut consuleret Senatum, qui Romae esset, de Camillo ab Ardea revocando. TENN. *Cominium* legi debere, monuit etiam recte Keuchenius; quomodo hujus viri nomen scribitur quoque apud Plutarch. in Camillo p. 141. 142. Diod. Sicul. l. xiv. p. m. 224. qui cum Livio ceterisque in hac historia consentiunt. Auctor noster videtur hunc confudisse cum C. Fabio Dorfone, qui Gabino cinctu ad sacrificium statum ex arce demissus per stationes Gallorum evasit, & incolumis rediit

ex testimonio historicorum, quos adductos vide ad Flori l. i. 13. Ceterum nomen hoc deest in Edd. primis. OUD. Cave, ne credas, haec tunc duo gentilia fuisse nomina; ut videtur statuere Celeb. Dukerus ad Liv. l. v. c. 46. *Pontius* tunc fuit praenomen, quod posterioribus temporibus nomen gentile evasit. Italica enim praenomina fuere, quae Romanis facta sunt gentilia; uti *Octavius Manilius*, *Octavius Metius*, *Decius Magius*, *Marius Blossus*, *Marius Statilius*. V. Gronov. & Drakenb. ad Livium l. i. c. 49. l. xxii. c. 42. & l. xxiiii. c. 7. In Plutarcho de Fort. R. p. 324. pro *Ἰάκις Πόρτιος* debet legi *Κούτιος Πόρτιος*, ut eidem in Camillo p. 141. 142. & eodem ordine Diodoro Siculo Lib. xiv. pag. 730. ubi vid. Westeling. IDEM *Cur. post.*

³ *Dimissus*] Edd. Rom. & Bonon. *demissus*, recte: quo descensus ejus exprimitur: ut habuimus jam saepius. OUD.

⁴ *Vejos*] Sic loquitur Auctor; ut intelligeres, Camillum Vejos ha-

II. Campani, diligenter Romanis, a quibus obsessi erant, custodias agentibus, quemdam⁵ pro transfuga subornatum miserunt, qui occultatam balteo epistolam,⁶ inventa effugiendi occasione, ad Poenos pertulit.

III. ⁷ Venationi quoque & pecoribus quidam⁸ insuerunt litteras, membranarum mandatas.

IV. Aliqui & ⁹ jumentum in adversam^a partem insulserunt, dum stationes transeunt.

V.

^a Vulgo ADVERSAM.

habuisse; quod tradunt etiam Lucanus l. v. 27. & Flor. l. i. c. 22. Nam si voluit indigitare, Pontium remissum modo esse ad exercitum, qui Vejis erat, cum mandato, ut ab Ardea Camillum revocarent, obscurissime locutus est. Nihilominus ex ceterorum historicorum consensu id unice verum est. OUD.

5 Pro transfuga] Transfugam Ed. Bon. per transfugam Medic. féc. & Ed Romana.

6 Inventa effugiendi occasione] Keuchenius in Arceriano, & Ed. Paris. invenit inv. effugiendi causae vel causa occ. sed ait, id factum nullo operae pretio. In Edd. Italicis exaratur effugiendo. causae additur quoque in Palatino, Petrensi, Hilsensb. & Coll. Voss. In Leidens. primo de cause. Vide, num sub ea lateat t. stris vel e castris. Transfuga enim ille clam e castris Romanorum rursus aufugere debbat, si epistolam ad Poenos perferret, & confer Livium l. xxvi. c. 4. 7. 12. In fine Medic. pr. ad P. pervenit & pertulit. OUD. E lectione MSS. causae occasione posse quis conjicere, ab auctore scriptum fuisse inventa effugiendi causa & occasione: ut causa significet praetextum: ut millies: vel etiam, & occasione et glossa vel varia lectione in textum irrepsisse. IDEM Cur. post.

7 Venationi] Ita lego. vulgo est Venatione. SCRIV. Sic lege; Nec omnes MSS. Venatione. Gujctus explicat ferarum carnem, corpora, hinc Gallorum Venationem. ut & Keuchenius observavit. Auctor supra III. c. 3. n. 6. Cum onusti venatione, quam ferebant; recepti essent a custodibus, protinus eos adorti occiderunt. Corn. Celsus l. i. c. 6. Venatio daturque piscis; & ex domesticis animalibus a caro maxime juvant solutam alvum. Sic jactus pro piscibus lectis: Unde emere jactum. Harpagus autem epistolam exenterato lepori commisit. Herodotus l. c. 123: Polyaeus lib VII. TENN. Venationi recte exhibent Palauius, & Gudianus. Livius l. xxxv. 49. Apud quem solstitiali tempore comiter accepti; quum miraremur, unde illi eo tempore anni tam multae; & varia venatio &c. Adde Cl. Burmann. ad Quinctil. Decl. xlii: c. 8. Transeunt in jus occupantium; sicut venatio & aucupatio. Hinc natum Gallorum Venationem, ad libri sui marginem notaverat quoque Scriverius. OUD

8 Insuerunt] Unus Hill. insuerunt. Sic Justin. l. c. 5. Epistula exenterato lepori insuerunt; TENN. Miserunt Medicoi, & Edd: Italicæ. Insuerunt etiam Leidens. sec. Sed Ex. seq. utriusque litteras insutas habentibus.

9 Jumentum in adversam partem]

D d

1001 }

tem] De hoc loco mihi non liquere fateor. Tantum pono, alias hic legi. *aversam partem inflixerunt*. De qua re cogitabo per otium diligentius; interea videant etiam alii, quid spei putent. Mon. Facile sit adferre verbum rei significandae conveniens: sed impudens plane sit a libris discedere, si sententia constitui possit ex iis, quae istinc suppeditantur. Ora Parisiensis editionis habebat, *aversam partem inflixerunt*. Miror. inde non potuisse emendari ab amico nostro, qui fateatur sibi N. L. Poterat enim sic, *aliqui & jumento aversam partem inflixerunt*. Coniuncta nimirum cum verbo veteri *Fligo*, praepositione, quae tamen casum praecedentem regat. Eadem hallucinatio & in Curtii lib. VII. *Idem Asiam & Europam finis interfluit*. De Tanai fluvio illa dicuntur. Veram & genuinam scripturam esse praestabo, quam in membranis repererant alii, quamque male illi repudiarunt. Hanc fecisset. *Idem Asiae & Europae fines interfluit*. Certe usitata, imo & Curtiana phras; l. III. *Pinarum*, inquit, *annem, qui duo agmina intersuebat*. Idem l. VII. *Viginti milia latronum erant: suis sagittis pugnam invadunt*. Idem l. IX. *Ne infregeritis manibus meis palmam, qua Herculem, Liberumque patrem, si invidia absuerit, aequabo*. Iterum lib. eodem. *quam procul abessent mari*. Paraphrasi ab illo scriptore dictum illud l. v. *Persequi id ipsum iter, quo pridie puls fuerant, ne dubitaret*. Quo loco quam variant edicet, quam aestuent correctores, non est nunc pretium operae referre. Redeo, unde discesseram. Jumento in partem aversam litteras quandoque inflixisse, id est per posticum commississe, ait noster Frontinus, donec transissent stationes hostium. Idem inquit, quod proxime praemissum est, *pecoribus quidam insuerunt litteras*. STEW. Voss, di-

versam. 2 Hill. *Aversam partem*. Amant naturalia ita appellari. Petronius. *Ne juvenilem mulier partem corporis abstinui, victorque miles utramque pervasti*. Sic legendum, docuit me nuper Virorum emendatissimus Nicolaus Heinſius. Declamatione Sallustii in Cicer. *Cujus nulla pars corporis a turpitudine vacat*. Pro *insulserunt* unus Reg. *inflixerunt*. Stewechius *Jumento in aversam partem inflixerunt*. TENN. Fatetur Keuchenius, sese hinc expedire non posse. Verum non dubium mihi est, quin legi debeat *jumento vel jumentis in aversam partem insulserunt* sc. litteras cum summo Casaubono ita citante ad AENEAE Polyorctica c. 31. & Lipsio, qui *jumento in av.* ad libri sui marginem correxerat. Nam primo pro *jumentum* in Petrensi est *jumenta*. Deinde *aversam* exhibet idem cum ora Hittorp. & Wechel. Edd. Per partem exprimi naturalia dudum docuerunt viri docti. Adi Comment. ad Petron. c. 112. & Phaedr. l. IV. c. 14. *Aversa ergo pars* eadem est, quam Obsequens c. 85. vocat *posterorem naturae partem*. Ex interpolatione Leid. tert. exhibet in *erga jumentorum*: unde quis forsam *jumentum* contracte pro *jumentorum* capere velit. Deinde pro *insulserunt* Edd. Italicae *inflixerunt*. Quod male practulit Stewechius. *inpulerunt* Petrensis; Glossa scilicet haec *insulserunt* i. e. *insularunt*, intruserunt in aversam partem ab *insulcire*. Seneca Ep. XXIV. *Quaeris, quid huic epistolae insulserint*. Saxo Grammat. l. I. *canina cadavera corporibus insulserunt* ex emendatione J. F. Gronovii l. IV. Obs. c. 22. ubi vide plura. Ceterum & deest hic in MSS. Medicis, & Edd. primis. OUD. *Jumento in aversam partem insulserunt* emendavit quoque Salmasius ad Jul. Capitol. in Macrino c. 5. *insulſit praecrea in nomen Severi se*: quo exemplo hic *jumentum* in genitivo, vel *jumen-*

V. Nonnulli ¹⁰ interiora vaginarum inscripserunt.

VI. ¹¹ L. Lucullus, ¹² Cyzicenos obsessos a Mithridate ut certiores adventus sui faceret, quum praelidiis hostium teneretur introitus urbis, qui unus & angustus ponte modico insulam continenti jungit, militem e suis, ¹³ nandi ^a, & nauticae artis peritum, iussit ¹⁴ insidentem duobus inflatis ¹⁵ utribus, litteras infutas habentibus, quos

^a Vulgo SCIOLOM N.

torum e MS. tueri quis possit. Perperam Tenuilius ad c. 15. §. 4. legit *jumento averfam p. infixerunt*. IDEM. Cur poss.

¹⁰ Interiora.] Male Reg. In interiora vaginarum. Marcellinus J. XVIII. c. 7. In vaginae internis figuris notarum membranam reperimus scriptam. De furtivis literarum notis scripsit Porta Neapolitanus l. II. c. 21. TENN. Utrumque citaverat jam ante Keuchenius, quem a Tenuilio hic laudari oportuerat. OUD.

¹¹ L. Lucullus.] Sine praenomine Palatin. & Leid. sec. Ineptissime Medicei addunt *Cornelius*.

¹² Cyzicenos.] Nota res omnibus; & tamen hoc *Cyzicenos* ita turpiter corruptum in libris plerisque est, ut pigeat pudeatque ineptissimarum ineptiarum. MOD.

¹³ Sciolum nandi.] Nō rēv Δία illud *Sciolum* a *scuolo* est subjectum. Nam abest a 4. Reg. & Voss. rō nandi regitur *sciole rō non peritum*. Si aliquis febreretur, non posset continere risum, ubi legerit haec verba commentatoris. *Florus totum hoc factum non militi Luculli, sed ipsi Lucullo attribuit; qui per insidias hostium naves utre suspensus, &c.* Verba Flori sunt. l. III. c. 5. Do-

rens adventare Lucullum. Qui (horribile dicitur) per medias, &c. Quasi rō Qui referatur ad Lucullum & non ad nunciium. Quasi Lucullus docuerit, adventare Lucullum, & quasi marina pistrinx evaserit. Has naenias sibi affictas Florus ne quidem per somnium viderat. Caeterum magnos Duces, innoxios inflatis utribus, nando trajecisse multa millia, testantur auctores, ut Caesarem Suetonius c. 57. c. 64. Hirtius de bello Alexand. TENN. Commentator, quem merito suo hic adeo deridet Tenuilius, rursus est Kenchenius, a Cl. Dukero ideo quoque reprehensus. Militem fuisse cum ceteri auctores, tum etiam Sidonius Apollinarius refert Carin. 22. vs. 167. Ceterum rō sciolum posterioris aevi vocabulum desevi, auctoritate meorum etiam Codicum, Vaticani scilicet, omnium Mediceorum, Cantabrigienfium, Leidensium, & Gudian: OUD.

¹⁴ Insidentem.] Medicei *insiderere*. Cantabr. tert. *insidentem*. Mox *millia* Petrens. pro *millium*.

¹⁵ Utribus, quos duabus regulis &c.] Sallust. l. III. Hist. c. 6. *Duos quam maximos utres levi tabulae subjecit, qua super omni corpore quietus, in vicem tractu pedis quasi gubernator existeret.* Florus: *Utro suspensus & pedibus*.

quos ab inferiore parte duabus regulis inter se distantibus commiserat, ire septem millium passuum trajectum. Quod ita perite gregalis fecit, ut cruribus, velut gubernaculis, ¹⁶ dimissis cursum dirigeret, & procul visentes, qui in statione erant, ¹⁷ marinae specie beluae deciperet.

VII. ¹⁸ Hirtius Cos. ad Decimum Brutum, qui Mutinae ab Antonio obsidebatur, litteras subinde misit ¹⁹ plumbo scriptas, quibus ad brachium ²⁰ religatis, milites ²¹ Scultennam annem transnabant.

VIII.

iter ad gubernans videntibus procul quasi marinae pisrix evaserat. ubi vide. OUD.

¹⁶ *Dimissis*.] Scribe *Demissis*. STEW. *Demissis* rescribendum esse monuit etiam Salmastius ad dictum Flori locum, & hic Keuchenius. Recte, si quid iudico. Non natabat hic homo; qua in arte brachia & crura dimittere, seu potius *diducere* debuisset (vide Cl. BURN. ad Ovid. Art. Am. II. 356. & Markl. ad Strat. Silv. p. 182.) sed insidebat artibus, & cruribus in mare demissis utebatur, velut gubernaculis, iisque cursum dirigebat & simul promovebat. MSS. tamen constanter retinent *dimissis*. *Gubernantis*, quod Keuchenius ait in quibusdam legi, in nullo nec MS. nec Ed. inveni. OUD.

¹⁷ *Marinae*.] *In arma seu marina* MSS. quatuor, & Ed. Paris. *beluae* non agnoscit Leid. pr. *De capit* Medic. sec. & Cantabr. tert. *Deluderet* Petrensis, elegantior; an vere, nescio. OUD.

¹⁸ *Hirtius*.] Sic scribendum, non, ut vulgo, *Hircius*, nummi & inscriptiones auctoresque Graeci docent. OUD.

¹⁹ *Plumbo scriptas*.] Dio Cassius p. 315. Ἐς ἰλασμὸν μολίβδου ἀποπέμπει ἰσχυράκις τινὰ ἰ.

αὐτὸν. ὡς πρὸς τι χυρτίον. καὶ κορυμβήν νικτὸς ὑφ' ἧρας δακτυλίων ἰσχυράκις, καὶ ἕτως ἰ δακτυλίου &c. Sic legendum, non ἀποπέμπει. OUD.

²⁰ *Religatis*.] Unds Reg. & Voss. *Ligatis*. Justinus III. c. 5. *Tesseras, insculptis suis & patrum nominibus dextro brachio deligerent*. TENN. *Ligatis* mei duo cum Edd. primis, frustra, ut statim. OUD.

²¹ *Scultellam annem*.] Alii *Scultendant*, neutri recte. Tu lege *Scultennam annem*, & consule Plinium I. III. c. 16. & Philip. Cic. v. Mod. Voss. 2. Reg. *Scultellam*. in marg. *Scuteriam*. 3. Hill. & duo reliqui Reg. *Scutellam* videtur idem annis. de quo infra c. 14. n. 3. AENEAS in commentario poliorcetico capite 31. tractat de ratione mittendi litteras occultas; & Julius Africanus c. 56. Περὶ κρυφίας ἰσχυράκις ἀποπέμπει. Ad Potidaeam Artabazus litteras involvit sagittae, quam adaptatis desuper pennis, ad constitutum cum Timoxeno proditore locum emittebat. Herodotus I. VIII. c. 128. Histiaeus servi capite, cui litteras inscripsit, pro tabellis usus fuit. Idem I. v. c. 35. Glandi inscriptum testatur Hirtius bell. Hisp. 13. &

VIII. Idem columbis, quas inclusas ante ²² tenebris, & fame adfecerat, epistolas ²³ feta ad collum ^a religabat, easque a propinquo, in quantum poterat, moenibus loco emittebat. Illae lucis cibique avidae altissima aedificiorum petentes excipiebantur a Bruto, qui eo modo de omnibus ²⁴ rebus certior fiebat: utique postquam disposito quibusdam locis cibo columbas illuc devolare instituerat.

^a Edd. qdd. A. C. SERA.

18. Talem glandem vidit *ò Sèra* Gronovius, cui inscriptum. *Fugitivi Peristis. TENN Scutennam, Scultenam, Scutellam, Scultellam* &c. MSS. perverse. Vide Livium l. xli. c. 12. 18. ubi *Scultennae* simul, & *Mutinae* meminit. Ad omnino Cluverium Ital. Antiq. T. 1. in f. Porro Medicei, & Edd. Italicae rectius *miles transibat* vel *transnavit*. Unus, non plures simul hoc munus praestabat. *Amnem* deest in Leid. sec. Oud.

22 *Tenebris*] Medic. sec. *tenebat*. Dein uterque Medic. *epistolas misit, & ad collum feta religavit. ligavit* Edd. primae.

23 *Sera*] Necessario l. *Seta*. & sic omnes MSS. nam *Sera* volatum impedit. TENN. Ridiculum istud *Sera* profluxit ex errore tythoetarum in ultima Scriverii Editione: quod tamen secu-

re contra MSS & Edd. veteres admisit Keuchenius. Has autem columbas a Bruto remissas, sed epistolis ad pedes, non collum religatis, docet Plinius l. x. c. 37. *Quin & internunciæ in rebus magnis fuere, epistolas annexas earum pedibus obsidione Mutinensi in castra Consulum mittente D. Bruto. Quid vallum & vigil obsidio atque etiam retia amne praetenta profuerit Antonio per coelum eunte nuncio?* ubi viros DD. & hic Keuchenius de aliis, hoc Strategemate usis, adi, si lubet. Ceterum cum plerisque MSS. & Edd. prioribus reposui *Seta ad collum r.* Petrensis Cod. in *seta ad collum religabat*. Oud.

24 *Rebus*] Non agnoscit hanc vocem Medic. pr. Dein Vossian. a m. pr. *volare*. Medic. sec. *illuc inde devolare*.

C A P. XIV.

De introducendis auxiliis, ¹ & commeatibus suggerendis.

EXEMPLUM I.

Bello civili, quum ² Ategua urbs in Hispania Pom-

¹ *Et com. sugg.*] Desunt haec in Vaticano. A Mediceo pr. &

Ed. Rom. abest *suggerendis*.

² *Ategua*] *Ategua* quidam Dd ³ pes

Pompejanarum partium obsideretur, ³ Munatius

peffime. Hirtius, seu quis alius est, de bello Hispaniensi: *Caesar munitionibus Ateguam obpugnare &c.* Item: *Ita firmissimum ejus* (Caesaris puta) *praesidium Ateguam proficiscitur.* & sexcentis aliis locis. Mod. *Ategua.* sic lege. sic MSS. sic Hirtius de bello Hisp. c. 8. & 22. male in Reg. uno *A Regua.* TENN. *Aregna & Ategua* etiam in meorum nonnullis, perperam. ubique urbs haec *Ategua* vocatur, vel *Attegua.* OUD.

3 *Maurus interrex* J. Voss. *Maurus vicerex.* 2. Reg. *Martius interim rex.* TENN. Vulgata hac lectione nihil est ineptius. Edd. Veteres *Martius interim rex.* unde quidam vir doctus putabat, simpliciter esse reponendum *Marcus Rex.* Marciae enim gentis cognomen *rex* notissimum est. Quod ad marginem Ed. Stew. adscripsit etiam Scriverius ex Plutarcho Ciceron. p. 875. & *Q. Marcii* Tribuni, qui a Pompejo ad Caesarem transfugit, mentio est, in Bello Hispan. c. 11. Verum huic ego sententiae accedere non possum; primo enim sub *ca* *interim* aliud quid latere videtur, dein desclectio Marcii illius diu ante accidit; denique Historiae hujus memoriam servavit nobis Dio l. XLIII. p. 230. diserte hunc hominem nominans *Munatium Flaccum.* Unde primo liquet, pro *Martius* reponendum *Munatius* vel *Minatius*, quam emendationem haecissimus deinceps deprehendi factam quoque a Cel. Perizon in Epist. corpore T. IV. p. 738. In MSS. est *Maurus, Maurius, Maritus, Marmarius:* quod ultimum satis prope accedit ad *Munatium.* Verum quid tum fiet his vocibus *interim rex*, quod inveni quoque in MSS. meis quatuor, & in Perizonii *ejus terrae interrex.* Haec

se non percipere testatur ibidem Perizonius. Dio autem ait, quod vigiles quosdam jusserit tesserae sibi dare, tanquam misso a Caesare ad inspiciendas excubias; qua accepta, & dein aliis data, eos deluxit & urbem introiit, sed solus, non vero cum praesidio, ut Frontinus sine ulla veri specie narrat. Unde conjici posse videtur, sub vocibus *interim rex* aliquid de tradenda tessera, latere. Certi vero aliquid statuere nequeo: si autem per MSS. liceret, cum Stowechio posses legere *excivii*, pro *excitavit.* Quas voces, ut & *concire* ac *conciare*, de quibus supra, crebro confundi, notum est. Verum contra MSScos opus non est. *Excitare vigiles*, non notat, dormientes sollicitare, ut vigilent, sed vigilantes admonere hostilis adventus, seu cujuscumque nocturni casus. Clare Curtius consensit omnium MSScorum l. IV. c. 5. 2. *Obicitur a vigilibus claustrum, & qui proximi excubabant ab eisdem excitantur.* Hinc lemma c. 12. *De excitanda cura suorum.* Quare etiam Curtii loco l. VIII. c. 6. 21. *excitatisque custodibus* nihil mutari velim, licet aliter etiam visum sit Heinlio, & Schefifero, at pro eo, quod sequitur, *excitaverunt*, placet *exciverunt.* Subjicit enim e continente *sopitum excitant regem.* Nihil etiam mutandum in eodem l. IV. c. 13. 21. *Ubi est vigor ille animi tui? nempè excitare vigiles soles.* ubi Modio placebat *exercitare.* Ceterum pro *interrex* Gronovius orae libri sui adlevit *interpres.* Porro *cornicularius Tribuni Militaris* quid fuerit, vide apud Pighium T. I Thef. Critici p. 485. & quos laudat Vorstius ad Valer. Max. l. VI. c. 1. §. 12. *Tribuni militaris &c. quod cornicularium suum supri*
caus-

tius interim rex ^a, tamquam Caesarianus Tribuni cornicularius vigiles quosdam ⁴ excitavit, ⁵ equibus aliquos evitans, constantia fallaciae suae per medias Caesaris copias praesidium Pompeji transduxit.

II. Hannibale obsidente Casilinum, Romani farinam doliis secunda aqua ⁶ Volturni fluminis de-

^a Vulgo MAURUS INTERREX.

caussa adpellasset OUD. Petrensis eius terrae interrex: alii interrex. Lego *Munatius miles tesserarius*; vel in *tesserariis*, qui & speculatorum vices obibant. V. Cujac. Observ. l. vi. c. 33. Stewech. ad Veget. l. ii. c. 7. Gorii inscript. Florent. T. I. p. 67. & de *Tribuni corniculario* quae congestit Cl. P. Burm. Sec. ad Valesii Emend. l. v. c. 19. IDEM. *Cur. post.*

⁴ *Excitavit.*] Legendum meo quidem iudicio *excivit*. non hoc primum est, cum haec verba *excitare* & *excire* in mutuum locum immigrarunt. Deinde quis hoc toleret, cui vel mica salis insit, a tribuni corniculariis, vel a circatoribus vigiliarum vigiles excitari? Apulejus VIII. De Asino, extremo: *Tinnitu cymbalorum & sonitu tympanorum, cantusque Phrygii mulcentibus modulis exercitus, procurrit obviam.* non est per sententiam. ut aliter iste auctor scripserit, quam *modulis excitus*. Cic. III. Officiorum: *suntne igitur insitiae, tendere plagas, etiamsi excitatus non sis, nec agitatus?* malim, *excitatus*. Idem verbi vi debis restituum auctori de viris illustribus a doctissimo adolescente Andrea Scotto. Luber ad alios quoque scriptores excurrere; & Qu. Curtio Raso duo vulnera obligare: imprimis lib. VIII. *Itaque protinus injicit fratri manum, & in regiam pervenit: excitisque custodibus corpo-*

ris ad salutem regis pertinere, quae adferret, adfirmat. Iterum libro eodem, paucis admodum interpositis. *Ptolemaeum ac Leonatum excubantes ad cubiculi limen exciverunt. ubi vulgo legas, excitatisque & excitaverunt.* STEW.

⁵ *Equibus*] MSS. quinque *ex quibus*. pro aliquot Edd. priinae *aliquot*. Perizonius ibidem *mallet alios*, quod probo. Dein auctoris MSS. & Edd. primis *repositi transducti* pro *trad.* OUDEND.

⁶ *Volturni fluminis.*] Hoc repositi ex Livio. Plinio, aliis. Vulturius enim fluvius, Casilinum neque interfluit, neque praeterfluit: dubitandumque adco relinquitur, sitne aliquis tali nomine fluvius. Mod. 4. Reg. 3. Hill. *Volturni*. Voss. *Volturi*. Mela l. II. c. 4. *Vulturans amnis, Pulturnum opsidum*. Sic & Ptolemaeo vocatur amnis, qui Casilinum praeterfluit. *Vulturius* non est in natura. TERN *Volturni* etiam Gudianus, & duo Leidenses, quod rescripsi. Ad l. II. c. 2. §. 7. *Volturni* recte hic jam exhibuerunt Edd. veteres. Corruptum primo est in Ed. Wechelii: sed audiamus Livium l. XXIII. c. 19. *Excip. rent doliis, quae annis deferret &c. lubribus deinde continuis citatior solito annis, transverso vertice doliis impulsis ad ripam, quam hostis servabant. Ibi haerentia inter obnata ripis salicis conspicuuntur: unum-*

demittebant, ut ab obsessis exciperetur: quibus quum objecta per medium amnem catena Hannibal obstitisset, nuces spargere; quae quum, aqua ferente, ad oppidum defluerent, eo comteatu sociorum necessitatem sustentaverunt.

III. 7 Hirtius ^a Mutinensibus obsessis ab Antonio, ⁸ salem, quo maxime indigebant, ⁹ cupis conditum, per amnem ¹⁰ Scultennam ^b intromisit.

IV. Idem pecora secunda aqua ¹¹ demisit ^c, quae excepta sustentaverunt necessariorum inopiam.

^a Vulgo H. Cos.

^b Vulgo SANITURNUM.

^c Vulgo DIMISIT.

umque Hannibali est, & deinde intentiore custodia cautum, ne quid falleret Volturno ad urbem missum. Nuces tamen fusae ab Romanis castris, quum medio anni ad Castilinum (quod hic variis modis in MSS. depravatum exaratur) defluerent, crateribus excipiebantur. & saepius. Adde Cluver. Ital. Antiq. l. iv. c. 5. OUD.

7 Hirtius Cos.] In omnibus MSS. deest ^{7a} Cos. TENN. Ad didit ^{7b} Cos. iacite Scriverius, sine dubia ex praec. cap sed nullus meorum MSS. agnoscit. Edd. Italicae in Mutinensibus. Licet tunc temporis Hirtius fuerit Cos. delevi tamen. ob MStorum consensum. praesertim, quia non sit ad sensum necessaria vox. OUPEND.

8 Salem] Duo Leidd. sal.

9 Cuppis] Omnes MSS. cupis. TENN. Prim. mei. V. Keuchen. & nos ad Lucan l. iv. 420. *Paucas cupae.* Arcerian. si Keuchen. no fides, male tamen *cybeis.* OUPEND

10 Scultennam] Samminicorum MSS. SCRIV. 2 Reg. Voss. I. Hill. *Suziniam*, tertius Reg. Sz-

turnum. Scriverius Samminicorum. 4. R. Sannicorum. TENN. Sic agit Keuchenius; quasi rectum & notum esset Saniturnum: cum hoc nomine nullus sit fluvius, & clare ex cap. praec. pateat, amnem hunc Ligurum dictum fuisse Scultennam: quare etiam Cluverius citato loco hic omnino Scultennam reponi jubet. Graeci hujus historiae memores non nominant fluvium. MSS. mei Saturnum, Sampturnum, Santurnum, Saminicornum, Samicornum, Samitorum, Sampnitorum, Sampincorum, Samincorum, praeter M-diceum primum, in quo Scaltennam; quare non dubitavi restituere Scultennam, donec certius nomen reperiatur. Vide omnino cap. praec. OUD.

11 Dimisit] Dimittere pecora notat, sinere, ut libere abeant, ut cap. seq. §. 5. Quod ab nostri sensu alienissimum est. quare reposui cum Hillensberg & Leidensi sec. demisit, ut §. 2. *fari nam doliis secunda aqua demittebant*, ubi in MSS., ut semper, eadem confusio. V. ad l. i. v. 15. & passim. OUD.

CAP. XV.

Quemadmodum efficiatur, ut, ¹ quae deerunt, abundare videantur.

EXEMPLUM I.

Romani, quum ² a Gallis Capitolium obsideretur, in extrema jam fame panem in hostem jactaverunt; consecutique, ut abundare com meatibus viderentur, obsidionem, donec Camillus ³ subveniret, toleraverunt.

II. Athenienses adversus Lacedaemonios idem fecisse dicuntur.

III. ⁴ Hi, qui ab Hannibale ⁵ Casilini obsidebantur, ad extremam famem pervenisse crediti, quum etiam herbas alimentis eorum Hannibal, ⁶ saepe arato loco, qui erat ⁷ inter castra ipsius &

¹ *Quae deerunt*] 3. Reg. 3. Hill. Voss. *Ut abundare videantur, quae deerunt.* TENN. Et ita plerique mei, & Edd. VV. desunt Edd. Italicae.

² *A Gallis*] 2. Reg. non agnoscunt praepositionem *A.* totam rem describit Ovidius VI. fast. v. 350. Hinc *Jovis Pistoris* nomen descendit. In simili fame Mygdonius spem vultu simulavit apud Polyaeum l. VII. TENN. MS. unus in *Capitolio obsiderentur.* Jam deest in Leid. pr. in *hostes* Ed. Par.

³ *Subveniret*] Eleganter Vaticanus *superveniret.* Livius l. v. 49. Forte quadam dictator intervenit. Ad notata ad l. I. c. I. 6. Donec *supervenirent legiones.* OUD.

⁴ *Hi*] Praenestini. Vide Livium l. XXIII. c. 17. Strabon. l.

v. p. 249. Ed. Par. Valer. Max. l. VII. c. 6. §. 3. OUD.

⁵ *Casilini*] *Ad Casilinum* Edd. Italicae.

⁶ *Saepe arato loco*] Tō *Saepe* abest à Medic. Vaticano, Gudianò, & Leidd. Codd., Et, ut opinor, vere. *Saepe* hoc ab Hannibale esse factum, credibile non est: neque id etiam memorat Livius. Forfan, ut illic, hic *ob arato loco* scribendum. Livii verba sunt. *Quum hostes obarassent, quidquid herbidi terreni extra murum erat, raporum semen iniecerunt; ut Hannibal, Eone usque dum ea nascantur ad Casilinum sessurus sum, exclamaret.* OUD.

⁷ *Inter*] MSS. duo intra. Dein Voss. *jecere.* Pro quo Edd. primae *unde, & perventum* Medici.

& moenia, praeriperet, femina in praeparatum locum jecerunt: consecuti, ut habere viderentur, quo ⁸ victum sustentarent usque ad fatorum proventum.

IV. ⁹ Reliqui ex Variana clade, quum obsiderentur, quia ¹⁰ defici frumento videbantur, ¹¹ horrea tota nocte circumduxerunt captivos; deinde praecisis manibus dimiserunt. Hi ¹² circumfidentibus suis persuaserunt, ne spem maturae expugnationis reponerent in fame Romanorum

⁸ *Victum f.*] Voss. & unus Hill. *Vitam*. TENN. Rectius. Maecenas apud Senec. Ep. 101. *Hanc vitam sustine*. Lucan. l. IV. 207. *Corpora sustentant epulis*. & saepius. Sed auctor noster tam varie construxit hoc nomen, ut mutare nihil ausim. Vide modo cap. praeced. Dein *victus* sumi potest pro eo vitae genere, cui jam adsueverant, inopiam nempe & famem sustinendo. Caes. B. Gall. II 9. *commeatusque nostros sustinebant*. at illic legendum omnino videtur cum Cod. Lovan. & Ed. Vascof. aliisque *commeatuque*: uti hic §. 2. *commeatu sociorum necessitatem sustentaverunt*, & saepe. Possit & legi *victu*, ut *sustentare* absolute ponatur, de quo diximus supra. OUDEND.

⁹ *Reliqui*] Leid. sec. *Reliquiae*. V. ad l. II. c. 7. §. 13. & alibi. OUD.

¹⁰ *Defici*] Unus Reg. *Deficere*. TENN. *Deficere* tres mei cum Edd. pp. male. Ad l. I. 7. I. *usu navium deficiebatur*. OUD.

¹¹ *Horrea tota nocte circumduxerunt: captivos deinde praecisis manibus dimiserunt.*] Anne mirum est, depravatissimam illam interpunctionem adhuc non mutatam? repono *horrea tota nocte circumduxerunt captivos: deinde,*

&c. Phrasim, scio, animadvertitis; de qua nos paulo ante egimus. STEW. *Circumduxerunt*: haec vox ita dividenda est. *Duxerunt circum horrea*. Saepè amat praepositio jungi verbo, quae nominis regit casum, ut supra c. 13. n. 4. *Aliqui & jumento averfam partem insixerunt*. Curcius l. IX. *Ne infregeritis manibus meis palmam, qua Herculem Liberumque patrem, si invidia abfuerit, aequabo*. pro *fregeritis in manibus*. TENN. Mala interpunctio ista Parisiensibus debetur. Priores Edd. recte post *captivos* distinctionem posuerant. Alii etiam viri docti perperam jungunt *defici frumento videbantur horrea*, ut facit Ill. Schelius ad Hygin. p. 248. OUD. Geminus plane locus est Caesaris L. III. B. Civ. c. 61. quos omnia praesidia circumduxit. IDEM Cur. post.

¹² *Circumfidentibus*] Voss 4. Reg. 3. Hill. *Circumfidentibus*. TENN. Meorum etiam multi, & Edd. Italicæ per *e*, ut MSS & Edd. omnes l. II. c. 9. *Reliquias eorum circumfidentis*. Nemo dubitare potest, quin utrumque sit Latinum. per *e* tamen malo. In sine *e* MSS. verborum ordinem mutavi: vulgo *aliment. ingens*. OUD.

rum, quibus ingens alimentorum copia superes-
set.

V. Thraces in arduo monte obsessi, in quem
hostibus ¹³ accessus non erat, conlato ¹⁴ viritim
exiguo tritico, ¹⁵ aut caseo paverunt pecora, &
in

¹³ *Accessus*] Cantabr. tert. *a-*
scensus. Recte. Vocem hanc
passim usurparunt, & cum *aditu*
jungunt Cicero, Livius, aliique.
Eadem confusio, ut frequenter,
est l. III. c. 10. §. 4 *Rara acie*
ad muros accedens, ubi notavi e
MSS. multis *ascendens*. Caesar l.
VII. B. Gall. c. 46. *Oppidi mu-*
rus ab planitie atque initio ad-
scensus, seu *escensus*. Hirt. B.
Afr. c. 5. *Oppidi egregia muni-*
tio, difficilisque ad oppugnandum
erat accessus. MS. Lovan aliique
multi cum Edd. pp. *adscensus*.
OUD.

¹⁴ *Viritim*.] *Viridi* MSS. tres,
& Edd. Italicae. *Intra* Leid. sec.
in unum Vatican.

¹⁵ *Aut caseo* &c.] Turbant
hic vehementer MSSi libri. Nam
primo pro *aut caseo* in Palatino
est *aveseo*. in Mediceo primo de-
sunt. Cautab. tert. *a caseo*. dein
vox *pecora* abest a Palatino, ut-
roque Leidensi, Gudiano, &
Hillensb. In Voss. ponitur ante
collato: In Petrensi ante *pav*. pro
quo Leid. sec. *praverunt*. Dein
& deest in MSS. supradictis. Pe-
trensi. *eaque*. Tum *dimiserunt*
abest a MSS. iisdem. Petrensi. *i.*
h. inpulerunt praesidia. Mox lon-
ge plurimi *exceptis* & *occisis* cum
Edd. pp. quod adeoque reposui.
Tandem pro *eorum* Palatin., u-
terque Leidd. Vossian. Hillensb.
Medic. sec. & Edd. Rom. Bon.
Parisi. exhibent *earum*. Quae
causa est, cur opiner, praece-
dentia *aut caseo paverunt pecora*
esse corrupta, & pro iis rescri-
benda ex Palatino Cod. *oves eo*
p. Quae cum in *caseo* essent de-

pravata, substituerunt ex seqq.
pecora, non cogitantes *earum* in
feminino ob stare, licet per Syn-
thesin, nostro auctori frequenta-
tam (vide loca in indice notarum)
pecora & dein *earum* retineri pos-
sit. Modo tum oves intelligas.
Lucret. l. IV. 115.

Primum animalia sunt jam par-
tium tantula, eorum

Tertia pars nulla ut possit ra-
tione videri.

Harum intestinum:

sic MSS. Ovid. l. XIII. Met.
823.

Hoc pecus omne meum est: mul-
tae quoque vallibus errant.

Adi praeter alios Voss. de Const.
c. v. & Giphau. in Ind. Lucret.
ad *Generis mutat.* quare etiam
restitui *ad earum*, licet retinuerim
ad pecora. *Casei* certe men-
tio satis videtur inepta, neque
illius vestigia, sicut tritici, in peco-
rum visceribus inventa fuisse me-
morat Auctor. Forfan etiam seqq.
hoc modo legenda sunt *oves eo*
p. pepuleruntque vel easque in-
pulerunt in h. praesidia. Sed
haec pro certis venditare nolim.
Impulerunt vel demiserunt legi
malit etiam Cl. Wasse. OUD Le-
gendum omnino nunc opinor *o-*
ves eo, deleta voce *pecora*. Sa-
ni nihil inest *aut caseo*: Sic
ut §. seq. pro *impulere* e Pe-
trensi Cod. recipiendum est *com-*
portari. Adi Drakenb. ad Liv.
L. XXXIV. c. 34. *ad comportandum*
ex longinquo. Caes. L. II. B.
CIV.

in hostium praesidia dimiserunt: quibus exceptis & occisis^a, quum¹⁶ frumenti vestigia in visceribus¹⁷ earum^b adparuissent, opinatus hostis, magnam vim tritici superesse eis, qui inde etiam pecora pascerent, recessit ab obsidione.

VI. ¹⁸ Thrasybulus, dux Milesiorum, quum longa obsidione milites sui angerentur ab Alyatte^c, qui sperabat, eos ad deditionem fame posse compelli, ¹⁹ sub adventum legatorum Alyattis frumentum omne in forum²⁰ compellere iussit, & conviviis sub id tempus²¹ institutis^d per totam

UR-

^a Vulgo OCCISISQUE. ^b Vulgo EORUM. ^c Vulgo ALIATTE & ALIATTIS. ^d Vulgo INSTRUCTIS.

Civ. c. 5. *commeatus ad eum portari. IDEM Cur. post.*

¹⁶ *Frumenti vestigia]* Signa & reliquias. Tacitus l. Ann. 74. *Manebant etiam tunc vestigia orientis libertatis.* In Germania c. 37. *Peterisque famae late vestigia manent.* Cicero pro Caelio c. 22. *Non vestigium maximi facinoris reperitur.* Nepos Timoleon c. 3. *Deditque operam, ut quam minime multa vestigia servi utis remanerent.* Seneca vita beata c. 5. *Quis mortalium, cui superest hominis vestigium, per diem noctemque titillari velit.* Apulejus Metam. l. 11. *Nullo quidem initio vel omnino vestigio cupidinis mene reperto cuncta circumibam.* Iustinus x. c. 2. *Conjuges quoque cum liberis, ne quod vestigium tanti sceleris extaret, interfectae.* Vide Tanaquillum Fabrum l. 1. epist. 35. Sic etiam interpretatur Quintilianus l. v. c. 9. *Signum vocant equitum, quanquam id quida n indicium, quidam vestigium nominaverunt.* TENN.

¹⁷ *Adparuissent]* Leid. sec. *adparuerunt.* Medic. sec. *aperuissent.* Dein ridicule Petrens. *Magnam vini triticique partem.*

¹⁸ *Thrasybulus]* Male Voss. 3.

Reg. 2. Hill. *Thrasybius.* Nam & Graeci omnes *Thrasybulus.* Strategema est apud Polyænum l. vi. (c. 47.) TENN. Mei omnes fere variis modis corrupte. Rem hanc enarrat etiam Herodotus l. 1. c. 21. 22. Dein *Alyattis* & *Alyattis* per y rescripsi pro i. Graecis est *Αλυάττης*, OUD.

¹⁹ *Sub adventum]* Reg. 2. & 1. Hill. *sub adventu.* TENN. Palatin. item & Medic. sec. *adventu.* V. ad l. 1. 5. 9. OUD.

²⁰ *Compellere iussit.]* Infinitivum activum sine adiectione personae, quae iussa est agere, defendere possis ex notatis ad l. 11. c. 5. §. 46. MSS. tamen Palatin. & Leid. sec. exhibent *compelli.* At praecessit modo *compelli.* Dubito quoque, num Latine dicatur *compellere frumentum* pro *congerere συρξειν*, ut Herodotus loquitur. Quare, si plures addicerent MSSi libri, multum praefeream lectionem Codicis Petrens: *sis comportari.* Cicero l. v. ad Att. Ep. 18. *Frumentum ex agris in loca tua comportatur.* OUD.

²¹ *Instructis]* Alias *Institutis.* SCRIV. 3 Reg. Voss. 3. Hill. *Institutis.* TENN. *Institutis* legas . quoc

urbem epulas praestitit: atque ita persuasit hosti, supereffe ²² ipsis copias, quibus diuturnam sustinerent obsidionem.

quoque in Palatino, utroque Leidensi, Gudiano, Vaticano, Cantabrig. & Edd. Hittorp. ac Wechellii; quod idcirco recepi. Sueton. Tito c. 7. *Convivia instituit iucunda magis, quam profusa.*

Justin. l. xii. c. 13. *Intermissum olim convivium sollempniter instituit. OUD.*

²² *ipsi.] Medic. sec. sibi & mox Palatin. sustineret.*

C A P. XVI.

Qua ratione proditoribus & transfugis occurratur.

EXEMPLUM I.

Cl. Marcellus^a, cognito consilio² Bantii^b Nolani, qui corrumpere ad defectionem

^a Vulgo L. MARC. ^b Vulgo BATTEI.

¹ *L. Marcellus]* Voss. 2. Hill. *Cl. Marcellus.* Idem de Fabio Maximo Valerius Max. l. viii. c. 3. n. 7. TENN. Suspicari nequeo, unde primum in Scriverianae Editionis contextum irrepserit hoc *L. Marcellus*: nam Paris. Wech. & Stew. Edd. recte habent *Cl. Marcellus*: nisi vel Medius, vel ipse Scriverius e MSS. suis, quibuscum conspirant meorum quidam, tacite ita reposuerit, sed bene, quod in postumis curis editonis suae margini adscripsit legendum esse *Cl.* Est enim nobilissimus ille *M. Claudius Marcellus*, per quem hoc tempore praetorem vinci didicit Hannibal. Noster autem adjuncto gentis *Claudias* nomine sic ejus meminit l. ii. 3. 9. & sibi. Saepius tamen omittit hoc, uti & praenomen, ut hoc loco fit in primis

Editionibus. Aliter non male Palatin. & Medic. sec. *M.* sive *Marcus.* Quod & nonnumquam noster addit. Vide Livium l. xxii. c. 57. xxiiii. c. 13. Idem vitium in ejusdem *M. Claudii Marcelli* nomine vulgatas editiones l. iv. c. 5 §. 4. obsidet; ubi MSS. pro *L.* reponendum esse *Cl.* clamant. Immo ne Lucii praenomen quidem in tota Marcellorum existisse familia opinor. OUD.

² *Bantii]* Voss. 2. Reg. 1. Hill. *Batae.* 2. Hill. *Battre melani.* TENN. *Barcei. Barthi. Battel & Bathi* nostri quoque MSS. corrupte. Quod miratus quoque sum a nullo doctorum virorum fuisse emendatum; attequam secundas Scriverii curas impexissem. Illic enim corrigendum verissime conjecit *Bantii Nolani.* sed & in Edit. Bononiensi jam

populares studebat, & Hannibali gratificabatur; quod illius beneficio curatus inter ³ Cannenses faucius, & ex captivitate remissus ad suos erat; quia interficere eum, ne ⁴ supplicio ejus reliquos concitaret Nolanos, non audebat, arcessitum ad se adlocutus est, dicens, fortissimum eum militem esse, ⁵ quod antea ignorasset; hortatusque est, ut secum moraretur; & super verborum ⁶ honorem, ⁷ equo quoque donavit. Qua benignitate non illius tantum fidem, sed etiam popularium, qui ex illo pendebant, sibi obligavit.

II. Hamilcar, dux Poenorum, quum frequenter

exhibetur *L. Bancii Nolani*. Audi Livium l. xxiii. c. 15. *Nolanum Marcellus* &c. habebat. *Plebs timebatur, & ante omnes L. Bancius*. &c. *Erat juvenis acer, & sociorum ea tempestate prope nobilissimus eques. seminecem eum ad Cannas in acervo caesorum corporum invenit, curatumque benigne etiam cum donis Hannibal domum remisit. Ob ejus gratiam meriti rem Nolanam in jurisdictionemque dare voluerat Poeno* &c. quae illic sequuntur: unde sua procul dubio excerptit Frontinus: quare etiam nihil dubitans *Bancii* reposui. *Bancius* vulgo legitur apud Plutarch. in vita M. Marcelli p. 303. ubi multis eandem rem enarrat. Simile, & de quo Scriverius ambigit, an non sit idem exemplum, refertur infra l. iv. c. 7. §. 36. ubi videbimus, quid de illo, & Valerii Maximi loco sit statuendum. OUDEND.

³ *Cannenses*] Medic. sec. *Captivos*. *Sancius* Hillensb. Dein ex ea capt. Gudian. & Voss. & deest in Leid. sec. Mox MSS. *militem esse eum vel militem eum e. esse* exulat a Mediceis, & Edd. Italicis.

⁴ *Supplicio*] Exemplum Justin.

xxi. c. 4. habet in Hannone. TENN.

⁵ *Quod a. ignorasset*] Leid. sec. modo ante ignorasse. Dein Palat. hortatus est. Contra duo Cantabr. hortatusque est eum.

⁶ *Honorem verborum*] H. e. *Laudationem*; quam maxime in testamentis veteres requirebant. Suetonius Augusto c. 65. *Neque dolore dissimulato, si parcius aut citra honorem verborum: neque gaudio, si grate pieque quis se profecutus fuisset*. Imo ipsum testamentum appellaverunt *honorem*. Tacitus Agricola c. 43. *Satis constat lecto testamento Agricolae, quo cohaeredit optima uxori & piissimas filiae Domitianum scripsit, laetatum eum velut honore iudicioque*. Plinius vii. epist. 24. *Gaudeo etiam pietate defunctae, honore optimi juvenis*. TENN.

⁷ *Equo quoque donavit*] Medic. pr. *equo ei q. d.* Vatican. *equum q. ei d.* Edd. Ital. *equum ei q.* Medic. sec. *equos vi. quoque d.* Livius *equum eximium donat. equo deest* in Palat. eo Leid. pr. Quidquid sit, pronomem excidisse videtur. *Ditavit* Leid. sec. OUD.

ter auxiliares Galli ad Romanos transirent, ⁸ & jam ex consuetudine, ut focii, ⁹ exciperentur, ¹⁰ sibi fidelissimos subornavit, ad simulandam transitionem, qui Romanos, excipiendorum eorum causa progressos, ¹¹ ceciderunt. Quae solertia Hamilcari non tantum ad praesentem profuit successum, sed in posterum praestitit, ut Romanis veri quoque transfugae forent suspecti.

III. Hanno, Carthaginensium Imperator in Sicilia, quum comperisset, Gallorum mercenariorum ¹² circiter quatuor millia conspirasse ad transfugiendum ad Romanos, quod aliquot mensium mercedes non receperant, animadvertere autem in eos non auderet metu seditionis, promisit, prolationis injuriam liberalitate pensaturum: quo nomine gratias agentibus Gallis, per tempus idoneum ¹³ datis pollicitis, fidelissimum ¹⁴ dispensa-

⁸ *Etiā ex c.]* Distractione prioris vocis sententiam juvo. *Et jam ex consuetudine.* STEW.

⁹ *Exciperentur.]* VATIC. *reciperentur.*

¹⁰ *Sibi sibi.]* Ita meorum solus Vaticanus. Medic. pr. sic. sec. cum Ed. Rom. *sicut.* A ceteris omnibus *re sibi* abest, sane non necessarium. OUD.

¹¹ *Ceciderunt.]* Alias *occiderunt.* SCRIV. 3. Reg. Voss. 1. Hill. *occiderunt.* TENN. Cum Gudiano, & Edd. Italicis. male: v. ad l. II. 1. 6. & saepius. *profecit* statim Leid. sec. Ceterum auctor hic *Hamilcari* tribuit, quod Graeci *Hannoni*, & contra §. seq. *Hannoni*, quod iidem ad *Hamilcarem* referunt. Ad divinum Casaubonum ad Polyb. p. 189. Ed. Gron. OUD.

¹² *Circiter.]* Petr. *exercitum.* Leid. sec. *eo conspir.* Dein ante

liberalitate addit Petrenf. *se.* Mox *quorum nomine* Medic. sec.

¹³ *Datis pollicitis.]* Jam *diu* illa *pollicita data* erant: boni correctores, cum figuratam verbi *ducere* significationem non caperent, alio, nescio quo, nos abducere conati sunt. eos sequatur, qui volent: ego hic confitto; & reperi, qui ad inaeas partes accederent, scriptum videlicet a Frontino fuisse, *ductis pollicitis.* Ut liquidius de re judicare possis, eu in promptu testimonia. Caesar: *ducere diem ex die Haedui.* Cicero: *suadere institui, ut bellum ducerent.* Par phrasia illa Curtii: *Trahendi belli vix ullam esse rationem.* STEW. *Datis pollicitis.* sic omnes MSS. Stewechius tamen *Ductis pollicitis*, putatque dictum, ut *Ducere bellum.* de quo ad l. II. c. 3. n. 23. egit. Verum *Ducere pollicita* pro *dis-*
ferre

factorem ad ¹⁵ Otacilium Cos. misit; qui, tamquam rationibus ¹⁶ interversis ¹⁷ transfugisset, nuntiavit, nocte proxima Gallorum quatuor milia, quae ¹⁸ praedatum forent missa, posse excipi. ¹⁹ Otacilius nec statim credidit transfugae, nec tamen rem spernendam ratus, disposuit ²⁰ in in-

ferre solutionem pollicitorum, nescio, qui probet. TENN. Ora Wechel. Edit. dicitur pollicitus. Hittorp. margo datur pollicitus. Si quid mutandum, praestare videtur datum i. e. concessum ei, antequam pollicita praebere deberet, vel dilatis pollicitis, ut coniecit olim Lipsius. Huc facit Ovidii locus l. i. Art. Amat. 441. &c. OUD.

14 Dispensatorem] Arcerian. curatorem e Glossa.

15 Otacilium Cos.] Ita hoc nomen scribendum, non Oetacilium, lapides & Martialis poeta evincunt. In Sicilia propraetor fuit. Livius Fol. 225. 47. Consul creatur Fol. 287. 37. SCRIV. Cur. post. Oetacilium & Otacilium MSS. plurimi. Arcer. Oetacoilium. prave. Verum etiam perperam Scriverius, & statim Tennulius intelligunt T. Otacilium, qui bello sec. Punico per aliquot annos praetor & pro praetore classi in Sicilia praefuit. Namque is nunquam fuit consul. Dixit quidem praerogativa Aniensis juniorum eum consulem, sed revocata illa in suffragium, consutatu excidit, ut docet Livius locis a Tennulio ipso adductis. Simile ei quoque accidit deinceps; cum una nunciabatur, ipsum in Sicilia mortuum esse. Liv. l. xxvi. 22. 23. sed agit auctor de historia, quae accidit bello Punico primo, cuius tempore Anno scilicet V. C. cxxxi. T. Otacilius Crassus, & L. Valerius Flaccus Coss. in Sicilia rem gesserunt contra Carthaginiensium Duces Hannibalem

Gisconis filium. & Hannonem, qui habebant illic magnam mercenariorum Gallorum manum: Confer omnino Polybium l. i. c. 17. 18. 19. 20. Otacilii Crassi Cos. meminit auctor quoque l. iv. c. 1. ubi vide plura. OUDEND.

16 Interversis] Vaticanus, Medici, & Ed. Rom. intransversis. Voss. in conversis. Male. Intervertere rationes est confundere, & pecuniam domini in suum usum convertere & transferre. Julius Capitol. In Pertih. A servis, qui rationes intervertebant. sic intervertere argentum, pecuniam, vestigalia, &c. dicuntur. Adi Cel. Burm. ad Petron. c. 107. si intervertissent pecuniam vestram. OUD.

17 Transfugisset] Voss. transfugisset. Medic. sec. transfuge. Medic. pr. Vaticanus, Petrensis, Gudianus, Leidens. pr. Hillensb. & Edst. Rom. Bon. Paris. transfugisse. An transfugisse singens. vel qui tamquam, r. i. transfuga? Certe latere quid videtur. OUD.

18 Praedatum.] Palat. Gudian. Hillensb. Cantabr. Bib. Pub. datum. Leidens. pr. Dacii. Vatican. praedata. Medicei praedatum cum. Vide, num ex his corruptis lectionibus vulgato melius exculpi aliquid queat. Mihi non liquet, nisi velis praedatum clam vel clanculum. OUD.

19 Otacilius.] 2. Reg. Otacilius. Male: Liv. xxiv. 7. 3. 9.

20 In insidiis.] In abest ab Vatic.

insidiis lectissimam suorum manum: Ab ea Galli excepti, dupliciter Hannonis consilio satisfecerunt, & Romanos ceciderunt, & ipsi omnes interfecti sunt.

IV. Hannibal ²¹ simili consilio se a transfugis ultus est. Nam quum aliquos ex militibus suis sciret ²² transisse ^a proxima nocte, nec ignoraret, exploratores hostium in castris suis esse, palam pronuntiavit, non debere transfugas vocari solertissimos milites, ²³ qui ipsius iussu exierint ad excipienda hostium consilia. Auditis, quae pronuntiavit, retulerunt exploratores ad suos. Tum comprehensi ab Romanis transfugae, & amputatis ²⁴ manibus remissi sunt:

V. ²⁵ Diodorus, quum praesidio Amphipolitu tueretur, & duo millia Thracum suspecta haberet, ²⁶ quae videbantur urbem direptura, mentitus est, paucas hostium naves proximo litori adpli-

↳ Vulgo TRANSFUGISSE.

tic. Edd. Rom. Bon & Weth. Dein & ex Romanis, supple quosdam, Medic. pr. Fors fuit *et nim Romanos c.* Omnes deest in Hillensb. OUD.

²¹ Simili consilio] Alias similiter se a. SCRIV. Ita Medicæi, & Edd. Italicae, sed a primo abest se. in Leid. sec. deest a. Nota locutionem *ulscisci se ab aliquo*, & adi comment. Munkeri ad Hygini Fab. 184. *Occasionem ab inimico se ulsciscendi.* OUD.

²² Transfugisse] 4. Reg. Voss. 3. Hill. *transisse.* TENN. Mei etiam omnes cum Ed. Paris. *transisse* praeter Petrensem, in quo *transituros.* Quapropter rescribi iussu *transisse*: sollemni locutione pro transfugere. supra §. 2. *Auxiliares Galli ad Romanos transituros.* Nepos in *Datam.* c. 6. *Ad*

quos transierant & passim. OUD.

²³ Qui ipsius i. exierint.] Mei dicei *quoniam.* Palat. *ipsi.* Idem cum Medicæis, Leid. sec. Hillensb. & Edd. VV. *exierunt.* Petrenf. *exierant.* Mox *compressi.* MSS. tres cum Ed. Par.

²⁴ Manibus.] Addunt. Medicæi & naribus. Quod descriptoris commentum hic, & ex aliorum auctorum locis similibus desumptum. OUD.

²⁵ Diodorus] 4. Reg. 3. Hill. *Diodotus.* TENN. *Diodarcus, Diodotu, Diodocus, Diodatus,* nostri quoque, inepte.

²⁶ Quae] Petr. *quae.* Dein *direptura* Leid. sec. *dir-puram* Medicæi, vitiose. Pro *diripi* in Cantabr. uno est *seripi.* Praecessit iam *direptura.* OUD.

plicuisse, easque diripi posse. Qua spe ²⁷ stimu-
latus ^a ²⁸ Thracas emisit, ac deinde clausis portis non
recepit.

a Vulgo SIMULATOS.

²⁷ *Simulatos Thracas emisit.* Vide, rectene constituta sit sen-
tentia adjectione unius litterae
spe simulatos. Curtius lib. iv.
Satisque omnibus stimularis opus
orsus. quo loco legendum ali-
quando putavi, *fatisque.* ceterum
non id jam agit. Iterum Cur-
tius lib. vii. *tandemque eodem*
metu stimulante. Denique nemo
non dixit, *spe, metu, polliciris,*
praemiis stimulari, incitari, &c.
STEW. Forte *qua spe simulata.*
SCRIV. Unus Reg. *simulata.* 3.
Reg. Voss. 3. Hill. & Sæwe-
chius *stimulatos.* TENN. Scriverii
conjecturam adjuvant etiam
Medicei, & Edd. Italicae; sed
nihil verius est Stewechiana e-
mendatione *stimulatos,* quae con-
firmatur Lipsii manu & MSS: Pa-

latino, Vaticano, utroque Lei-
densi, Petrensi, Gudiano, & Ed-
Parif. Pro commentario sit Li-
vius l. XLIV. c. 44. *Diodorus, qui*
praerat urbi (Amphipol.) me-
tuens, ne Thraces, quorum duo
millia in praesidio erant, urbem
in tumultu (propter devictum sci-
licet ab AEmilio Paulo Perfen)
diriperent, ab subornato a se per
fallaciam in tabellarii speciem li-
teras in foro medio accepit. Scri-
ptum in iis erat, ad Emathiam
classem Romanam adpulsam esse,
agrosque circa vexari. His lectis
hortatur Thracas, ut &c. quae
illic sequuntur. OUD:

²⁸ *Thracas* Leid. sec. cum
Edd. primis *Thraces* male. Vi-
de cum alibi, tum l. II. 12. OUD:

C A P. XVII.

De eruptionibus.

EXEMPLUM I.

Romani, qui in praesidio ¹ Panormitanorum
erant, veniente ad obsidionem Hasdrubale,
ra-

¹ *Panormitanorum* Voss. 3.
Reg. 1. Hillensb. *Panhormitano-*
rum. TENN. Cum aspiratione
scribitur hoc nomen in nummo
quodam Augusti *Panhormitano-*
rum. Vide Hoffen. ad Stephan.
& Patin. in G. Domitia. Cete-
rum in optimo Palatino exaratur
Panormitarum, non male. nam

Graece incolae Panormi *Πανορμι-*
ται. Latine *Panormi.* Dux Ro-
manis fuit L. Caecilius Metellus,
Procos. de quo l. i. c. 7. §. E.
celeberrimam hac occasione ad
Panorum de Hasdrubale ade-
ptus victoriam. Confer Pighii
Annales A. V. C. DIII. OUD-
BEND.

raros ex industria ² in muris posuerunt defensores; quorum paucitate contempta, quum incautus muris succederet Hasdrubal, eruptione facta, ceciderunt eum.

II. ³ AEmilius Paullus; universis Liguribus ⁴ inprovise adortis castra ejus; simulato timore militem diu continuit; deinde fatigato jam hoste; ⁵ quatuor^a portis eruptione facta; stravit cepitque Ligures.

III. ⁶ Velius; Praefectus Romanorum; arcem Tarentinorum tenens, misit ad Hasdrubalem legatos, uti abire sibi incolumi liceret. Ea simula-

^a Vulgo A QUAT.

² In muris] Desunt in Vaticano. Petrensi. *posuere*. Mox Leid. sec. *incautius*, probe. OUDEND.

³ AEmilius Paullus] Proconsul. Fulse, sed paullo aliter, historiam narrat Livius l. XL. c. 25. 26. 27. 28. Errat autem Aurelius Victor c. 56. dicens *primo consulatu eum de Liguribus triumphasse*, nisi velles illic legere *ex primo cons.* Sed vide notata ad Vellej. l. I. c. 9. Erant autem *Ingauni Ligures*; quomodo & hic scribere posses pro *universis*, si MSS. addicerent. Nunc nihil mutuo. Livius de ijs, *omni exercitu contracto*. OUD.

⁴ Inprovise] Medicei, & Petrensis *ex inprovise*. Quod perinde esse quisvis sciunt. OUDEND.

⁵ A quatuor portis] Palatin. Vossian. uterque Leidens. Gudian & Hillensb. delent praepositionem. Rectius. nec enim opus est. Livius ibidem. *Omnibus portis Romani erupere*. Caesar l. III. B. G. c. 19. *Duabus portis eruptionem fieri*, & sexcentis. OUD.

⁶ Velius] V. L. Plinius. LIPS. ad oram Edit. Mod. MSS. *Velus*,

Selius, *Nellus*, *Velasius* &c. Sed Ed. Bonon. *Livius*, ex emendatione scilicet seu conjectura Beroaldi, atque ita legendum credidit Rubenius Elect. l. II. c. 29. cui ea, quae hic notavit Keuchenius, suo more sublegit. De Livio, arcis Tarentinae praefecto, egit noster quoque l. II. c. 3. §. 6. Verum Historicus Livius; qui hanc obsidionem multis describit. l. XXV. XXVI. XXVII. hujus actionis nusquam meminit; neque aliquem Hasdrubalem hac in historia nominat. Si ad hanc in bello Punico secundo obsidionem respicit auctor, vel errat; vel debet intelligi quidam Hasdrubal, minor duum, qui ad Tarentinae arcis obsidionem ab Hannibale relictus est; dum ipse in hibernis, aliisve rebus gerendis erat occupatus. Nam ipsum Hannibalem obsidioni non praesuisse docent Livius, & Polybius. Nihil certi adhucdum ego statuo; quamquam inclinet animus ad lectionem *Livii*. Certe *Vellii* nomen ignotum est Romanis in re publica libera; sub Imperatoriibus demum occurrunt nonnulli, *Vellii* nomine insigniti. OUDEND.

latione ad securitatem perductum hostem, eruptione⁷ facta, cecidit.

IV. Cn. Pompejus, ⁸ circumfessus ^a ad Dyrhachium, non tantum obsidione liberavit suos, verum etiam post eruptionem, quam ⁹ opportuno & loco & tempore fecerat, Caesarem ¹⁰ ad castellum, quod duplici munitione instructum erat, avide ¹¹ inrumpentem, exterior ipse circumfusus corona obligavit, ut ille inter eos, quos obsidebat, & eos, qui extra circumvenerant, medius, non leve periculum & detrimentum senserit.

V. Flavius Fimbria, in Asia, apud ¹² Rhyn-
da-

a Valgo circumfessus

⁷ Facta] Petrenf. jam facta.

⁸ Circumfesos] Ergone ipse Pompejus non obsidebatur? Immo vero; id enim tradunt omnes Historici. Rescripsi igitur fide Codicis Petrensis, quod placebat etiam Cl. Wasseo, *circumfessus*. pro *eruptionem* Lipsius maluit *eruptione*. OUD.

⁹ Opportuno] Cantabr. tert. *opportunam*. Medic. sec. a m. pr. parvo. & loco conjunctio deest in Mediceis, Leid sec. & Edd. halieis.

¹⁰ Ad Castellum] Intelligit auctor minora Pompeji castra, quae majoribus inclusa erant. Id patet ex aliis scriptoribus, & praecipue ex Caesare late hanc actionem sibi pene exitialem describente l. III. B. Civ. c. 66. & quae sequuntur. *Relicto interiore vallo majorem adjecerat munitionem (Pompejus) Ita minora castra inclusa majoribus castelli atque arsis locum obtinebant. & deinde. Primo in majora castra, post etiam in castellum, quod erat inclusum majoribus castris, irruerunt.* OUD.

¹¹ Inrumpentem] Leid. sec.

erumpentem. Dein *exteriori* non male Medic. pr. pro *ut* Medic. sec. pro var. lect. *ubi. Medius* deest in Hillensb.

¹² Hildinacum] MSS. *Thidiacum*. Fortasse *Rhyndacum* legendum est. SCRIV. Voss. 2. Reg. 1. Hill. *Rhidinacum*. MSS. Scriverii, & tertius Reg. *Thidiacum*. Unde Graevius, & Scriverius optimo jure *Rhyndacum* efficiunt. Stephanus *Ῥύνδακον πόλις μετοξὺ φρυγίας καὶ Ἑλλησπόντου*. TENN. Ex Plutarchi Lucullo, & Appiani Mithridaticis Ortelius legendum conjecit *Pitanen*. Sed nihil verius est lectione *Ῥύνδακον*, ut Vossius quoque libri sui margini adscriptus, & exhibent MSS. Palatin. Ed. Bonon. & margo Wechel. *Rhidinacum*, & *Richinacum* quatuor alii: alii aliter. *Pitanae* inclusit Mithridaten ipsum Fimbria, quod longe ab hac historia alienum est. Cum Mithridatis autem filio non prospere eum pugnasse docet Appian. B. Mithr. p. m. 345: ubi & de re ad Pitane gesta vide, ac Plutarch. in Lucullo p. 493. Non autem oppidum, quomodo videtur

daem, adversus ^a filium Mithridatis, ¹³ brachiis ab latere ductis, deinde ¹⁴ fossa in fronte percussa, ¹⁵ quietum in vallo militem tenuit, donec hostilis equitatus intraret angustias munimentorum,

^a Vulgo HILDINACUM, ADVERSUM.

tur suinere Tennulius, ⁷ sed fluvium intelligo *Rhyndacum* cum Scriverio in curis posterioribus; de quo praeter alia vide Comment. ad Valer. Flacc. l. III. 35.

Tegue etiam medio flaventem, Rhundace, ponto.

Ad quem fluvium Mithridates ipse a Lucullo caesus est. V. Plutarch. in Lucullo p. 498. Appian. B. Mithrid. p. 371. *Adversus* autem e MSS. nonnullis reposui pro *adversum*, ut repetitio syllabae um vitetur. OUD. De hoc fluvio plura vide in Comm. ad Aelian. de anim. l. II. c. 21. Palm. ad Strab. p. 863. Holsten. ad Steph. Byz. p. 275. IDEM *Cur. post.*

13 *Brachiis*] Brachia sunt munitiones, non implentes orbem circumvallationis (ut ille tradit) sed exstantes extra circuitum, ductae extra ordinem muri vel castrorum. Suetonius Claudio c. 20. *Portum Ostiae exstruxit, circumducto dextra sinistraque brachio.* Plinius l. VI. ep. 31. *Hujus sinistrum brachium firmissimo opere munitum est, dextrum elaboratur.* Hirtius bello Alex. 30. *Castellum, quod Rex in proximo vicis non longe a suis castris muniverat, brachiisque cum opere castrorum conjunxerat, vici obtinendi causa.* Justinus l. v. c. 8. *Si demissa Piraeum versus brachia desicerent.* TENN. Adde J. F. Gronov. ad Liv. l. XIII. c. 52. *Brachio obiecto, flumine eos excludit, & ad Justin v. 8. Demissa Piraeum versus muri brachia.* ac Davies. ad Hist. B. Alex. c. 30, *brachiisque*

cum opere castrorum conjunxerat. Immo Casaubon. ad Polyæn. p. 180 181. ex quo totam notam, nec tamen intellecto, more suo ad verbum hic transcripsit Keuchenius. Non generaliter de omnibus castris, sed de illis, quae ibi describit, loquitur Casaubonus. OUD.

14 *Fossa in fronte percussa*] Sic omnes MSS. h. e. *ducta, facta*, Sic & Stewechius legit l. I. c. 5. n. 8. *Fossam transversam inter montes percussit.* Cum in MSS sic presit. Ubi Gujetus coniecerat *depressit.* Idem Stewechius ex MSS. asseruit Vegetium l. III. c. 8. *Tunc opere tumultuario fossa percussit.* Ibidem c. 7. *Tunc in utroque capite, percussis latioribus fossis.* Plinius l. x. epist. 50. *Ego per eadem loca invenio fossam a Rege percussam. Sed incertum, utrum ad colligendum humorem circumjacentium agrorum, an ad committendum flumini lacum.* Declam. 3. Quintilianus. *Ferienda sit fatigato fossa.* TENN. Casaubonus ibidem modo citat deinde *fronte percussa.* verum *fossam percutere* Latine dici satis ex Tennulii notis patet. Vide etiam ad l. I. 5. §. & Burm. ad cit. Quintil. locum. OUD.

15 *Quietum*] Petrens. *quietem*, bene, si militem non adderetur. in vallum Medic. sec. Dein pro intraret Medicei, & Edd Italicæ *incurrere.* *Incurfus & incurso equitum* de irruptione equestri passim quidem invenitur. adi l. IV. c. I. §. 8. Nihil tamen hic mutem. OUD.

rum: tunc, eruptione facta, sex millia eorum cecidit.

VI. ¹⁶ C. Caesar in Gallia, deletis ab ¹⁷ Ambiorige Titurii Sabini & Cottae legatorum copiis, quum a Q. Cicerone, qui & ipse obpugnabatur, certior factus cum duabus legionibus adventaret, conversis hostibus, metum simulavit, militesque in castris, ¹⁸ quae ampliora solito ¹⁹ industria fe-

ce-

¹⁶ C. Caesar] Praenomen non agnoscunt MSS. septem. & Ed. Paris. quod supra aliquoties praesertim in Caesaris nomine accidisse vidimus. OUD.

¹⁷ Ambiorige] MSS. multi, & Ed. Par. *Ambuo* vel *Ambio rege*. Rectius Vaticanus *Ambiorige rege*. nam ultima vocula ob praecedentes vicinas litteras facile excidisse potuit. Medicei *Ambrio rege* vel *Ambirio rege* quasi voluissent *Ambiorige*, ut apud Plutarchum, & Dionem Eburonum ille Rex vocatur; sed Latinis omnibus nominatur *Ambiorix*. OUP.

¹⁸ Quae ampliora] Cum exemplum hoc suspectum mihi esset de mendo, idque de disciplina militari cognitur habere, pluribus copiis minora interdum castra fieri solere, quo hostes lateat militum numerus; eo conjectura ductus sum, ut emaculatum putarem hac ratione, in castris, quae arctiora solito industria fecerat; pro, ampliora solito. post vili ex historia ipsa, castrametationem illam, quam suspicatus fueram, comprobatum iri. Caesar v. belli Gallici: *Confedit* (inquit) & quam aequissimo loco potest, castra communit. atque haec etsi erant exigua, per se vix hominum militum septem, praesertim nullis cum impedimentis; tamen angustiis vicarum, quam maxime potest, contrahit; eo consilio, ut in summam contemptum hostibus veniet. SIEW. Ampliora. Sic

omnes MSS. sed Stewechius *Arctiora*; quia ipse Caesar se contraxisse castra scribit l. v. B. G. ut in contemptum hostibus veniret. TENN. Mirandum est; ab omnibus librariis tam turpem mendam auctori nostro adscriptam esse: cum non tantum historiae, sed communi sensui contrarium sit; ut aliquis, qui metum simulat, castra ampliora solito faciat, quod in virum ostentationem fieri solet. Praeter Caesarem autem cit. l. c. 40. 50. 51. Dio ait l. XL. p. 125. Ω; ἐν βραχυτάτο ἰστροπέδιοντο: & Polyaeus l. VIII. Strateg. c. 23. §. 7. Τὸν μὲν χάρκα ἐστάτων ἐνίδουσι τεχίξεν. Orosius denique l. VI. c. 10. *Caesar parvis se castris consulto condidit. Arctiora* igitur cum Stewechio scribendum, vel, quod propius ad vulgatas accedit litteras, *angustiora*; nisi aliud similis sensus quiddam lateat. nam in Mediceo est *ampliori*. *Aliori vallo Caesar castra muniri iusserat*. vide apud eundem. Quid si ergo scripserit auctor *quae altiori vallo industria*, vel *ex industria*? quae speciosa non mea tantum, sed & Clar. Wassei conjectura est. OUP.

¹⁹ Industria] Petrens. & Leid. sec. *ex industria*. Medic. sec. *de industria*. Utrumque recte. Sed & sine praepositione non damandum, ut *inproviso* &c. sic l. I. 4 13 *de industria*. MSS. plerique *industria*. OUP.

cerat, tenuit. Galli, ²⁰ praesumpta jam victoria, velut ad praedam castrorum tendentes, fossas implere, & ²¹ vallum detrahere coeperunt. ²² Quare proelio aptatos Caesar, emisso repente undique milite, ²³ trucidavit.

VII. Titurius Sabinus, adversus Gallorum amplum exercitum continendo militem ²⁴ intra

mu-

a Vulgo Juxta.

²⁰ Praesumpta] Leid. pr. praefinita, male. dein replere Hillensb.

²¹ Vallum detrahere] Petrens. in vallum. an vi v. ? quo facit Medic. sec. qui habet inplevit. Eodem autem. quo noster. modo locuntur Polyaeus *Οἱ μὲν ἔχοντες τὰς τάφους αἱ δὲ διόσταν τὰ σαρμάματα* quapropter & in Caesare cum MSS. plerisque & Edd. VV. lego alii vallum manu scindere, alii fossas complere; Vulgo scandere. MS. a Perizonio collatas vi conscendere. Nam & Graecus illic interpres *πυρίμην*, quod temere explodit Davisius, ut absurdum. Atqui ipse Caesar in simili re l. 111. c. 5. *Quum hostes instarent, languidioribusque nostris, vallum scindere & fossas complere coepissent* &c. l. VII. 86. *Falcibus vallum ac loricas rescindunt.* Orosius, *Galli quasi vicissent ad abducendum extrinsecus vallum conversi sunt.* Reponendum illic quoque videtur *abducendum.* OUDEND.

²² Quare proelio aptatos] Dicam, quod suspicor; legendum videri, *quare proelio captato.* interim audieturus, quid sint dicturi alii. STEW. Probat Keuchenius *aptatos.* Ego nec *aptatos*, nec *captato* intelligi. Certe illi, qui venerant quasi ad praedam castrorum, & fossam implebant &c. non *captabant* proelium, nec etiam proelio erant *aptati*, sed potius *inepti*, & *impediti*, ut passim hac

in re loquuntur veteres. Num fuit Gallos *occupatos*, vel *praecoccupatos*, sive potius *quare praeceditos*, ut apud Livium l. VII. c. 36. *Quo praepediti nec arma impigre capere, nec obsistere poterant.* Verum cum deinceps pro *aptatos* cognoverim in Petrensi legi *intentos*, incidit conjectura, ut puto, non spernenda *Quare proelio haud intentos.* ex *haud intentos* prave scripto fecisse videntur tandem *aptatos.* Vel *qua re, non proelio intentos*, quod vel *ineptos*, vel *inparatos* in mentem venit quoque Cl. Wasseo. OUP.

²³ Trucidavi] *Mile trucidavit* Medic. sec. sed multo plures fuisse interfectos, citati supra auctoritas docebunt. OUD.

²⁴ Juxta munimenta] Error, ni fallor, ex notis, quibus olim utebantur librarii. Corrigendum judico, *intra munimenta.* Neque illo sola conjectura me duxit, sed auctoritas ipsius Caesaris, a quo didici, Q. Titurium hunc Sabinum legatum ejus, esse idoneo omnibus rebus loco, tamen castris sese tenuisse: eaque re non solum hostibus Gallis in contemptum venisse; verum etiam Romanorum militum vocibus nonnihil carptum. Caesar libro 111. belli Gallici. STEW. Omnes MSS. *intra munimenta.* & sic coniecit Stewechius TENN. Reposui *intra*, jubente ipsa ratione, Caesare l. 11. B G. c. 17. & MSS. meis fere omnibus, atque ita jam exhibet Ed. Paris. OUD.

munimenta, praestitit²⁵ eis suspitionem metuen-
tis; cujus augendae causa perfugam misit, qui
adfirmaret, exercitum Romanum in desperatio-
ne esse, ²⁶ ac de fuga^a cogitare. Barbari obla-
ta²⁷ victoriae spe concitati, lignis sarmentisque
se oneraverunt, quibus fossas²⁸ complerent: in-
gentique cursu castra nostra in colle posita peti-
verunt; unde in eos Titurius universas inmisit
copias, multisque Gallorum caesis, ²⁹ plurimos in
deditionem accepit.

VIII. ³⁰ Asculani, ³¹ obpugnaturum oppidum
Pompejo, quum paucos senes aegros in muris o-
sten-

^a Vulgo AC FUGAM.

²⁵ Eis] *Ei & dein Romanorum* Medic. sec.

²⁶ *Ac fugam cogitare*] Alias *ac de fuga*. SCRIV. 4. Reg. Voss. §. Hill. *de fuga*. TENN. *De fuga* exprimi curavi auctoritate meo-
rum etiam Codd. quod & jam legitur in Ed. Paris. qua non jam citata, ut solet alias, ita legendum sine dubio putavit Keuchenius. Sic plane l. ii. 2. 14. *Qui indicaret, populares suos de fuga cogitare*. Veget. l. iii. c. x. *pavore confusi de fuga magis, quam de consilio incipiunt cogitare*. Alioquin *fugam* per se non dandam. Quid.

²⁷ *Victoriae spe concitati*] Voss. *victoria conc.* Gudian. *victoriae citati*. MSS. Scriv. *excitati*. Medic. sec. *conciatis*. An *conligatis lignis sarmentisque*. Verum vulgaratam lectionem non temere mutandam iudico. Oud.

²⁸ *Complerent*] Medicei *implerent*. Dein in iisdem desit *nostra*. Petierunt Palatin. Medic. sec. & Leid. sec. Mox *misit copias* Cantabr. tert.

²⁹ *Plurimos*] Uterque Leiden-
sis, Cantabrig. Bibl. Pub. & Hil-

lensb. *plurimum*. Unde conjicere possis, legendum esse *P.* seu *populum Unellum*. Friget certe vulgata lectio & testatur Caesar Unellos a Titurio hic victos & in deditionem esse acceptos. OUD.
³⁰ *Asculani*] Medicei, Petrenf. & Ed. Rom. *Esculani*. Vide ad l. ii. 3. 21. OUD.

³¹ *Oppugnaturum*] *Oppugnaturum oppidum Pompeji* MSS. SCRIV. Voss. 2. Reg. 1. Hill. *Oppugnaturis*. 2. reliqui Regii, & 2. Hill. *Oppugnaturum oppidum Pompeji*. Voss. *Pompejis*. TENN. *Oppugnaturum Pompeji* etiam uterque Leid. Medicei, Vaticanus, Palatin. Arcerianus, & Edd. Rom. ac Paris. *Oppugnaturum Gudian.* & Cantabrig. Bibl. Pub. qui etiam habet *Pompeji*. Petrensis *oppugnante oppidum Pompejo*. Recte quidem, sed manum correctoris sapit. Potius videtur excidisse aliquod verbum, & loqui auctor de bello sociali, in quo Cn. Pompejus Strabo Magni pater post longam obsidionem Asculum cepit, & de Asculanis triumphavit. Quod apud omnes reperias historicos. Ceterum *senes & aegros* legebat Lipsius. OUD.

stendissent, ob id securos Romanos, eruptione facta, fugaverunt.

IX. Numantini obsessi ne pro vallo quidem ³² instruxerunt aciem, adeoque se continuerunt, ut Popillio Laenati fiducia fieret, scalis ³³ oppidum adgrediendi. Quo deinde suspicante insidias, quia ne tunc quidem obsisteretur, ac suos revocante, eruptione facta, aversos, & descendentes adorti sunt.

³² *Instruxerunt*] Medic. pr. *instruerent aciem, ad eos c. Leid. prim. ne vallo quidem. Leid. sec. adeo quoque.* Videtur autem hic deesse *laessiti*, aut *provocati*, vel tale quid. Marcum vero Popillum, sive potius, ut ex Fastis reposui, *Popillum* hunc Laenatem a Numantinis fuscum fugatumque fuisse, docet Liviana Epit. LV. Nihil eum egisse dicit Appian. in Hispan. p. 300. & Oros. l. v. 3. Oud.

³³ *Oppidum adgrediendi*] *Petrenf. murum ascendendi* Mox *demum* uterque *Mediceus*, & *Scriverii* MSS. cum Edd. *Italicis*, quod hic admitti posset. *Malim* tamen retinere *d-i-d-*. Post *nec tunc quidem* MSS. & Edd. qdd mutatione *sollemni* *Dein suosque rev.* *Petrenf.* Tandem *adversus desc.* & *adversos & desc.* MSS. multi, & Edd. *praesca* *perperam.* Oud.

C A P. XVIII.

De constantia obsessorum.

EXEMPLUM I.

Romani ¹, adfidente moenibus Hannibale, ² ostentandae fiduciae gratia, supplementum exercitibus, quos in Hispania habebant, diversa porta miserunt.

II.

¹ *Adfidente*] *Cantabr. tert. obsedente. Medic. sec. obsidente.*

² *Ostentandae*] *Unus Reg. Ostentandae.* de his exemplis agit *Valerius Max. l. III. c. 7. n. 10.* *Plutarchus in Hannibale. TENN.*

Ostentandae etiam in *Mediceis*, *Ed. Romana.* & *J. Saresb. l. v. c. 7.* legitur. *Mihi* tamen valde praeplacet vulgatum. De his exemplis vide etiam *Livium l. XXVI. II. 36.* Oud.

II. Iidem agrum, in quo castra³ Hannibal habebat, defuncto forte domino, venalem ad id pretium⁴ licendo perduxerunt, quo is ager ante bellum venierat.

III. Hi, dum ab Hannibale obsidentur^a, & ipsi⁶ obsiderunt Capuam; decreveruntque, nisi

^a Vulgo OBSIDERENTUR, OBSIDERENT C. DECREVERUNT.

³ *Hannibal habebat*] Apud Sarsberienf. legitur *Hannibalis erant*; & mox ad id pretii; bene, quod tamen in nullo MSto deprehendi. Pro *venalem* in Palatino *novalem*. OUD.

⁴ *Licendo*] Sic lege. male in Regio uno *Pollicendo*. *Liceri* est augere pretium. Sueton. Caligula 38. *Nec licendi finem factum, quoad tredecim gladiatores H. S. nonagies ignorantii addicerentur*. TENN. Petrensis *licitando*. Quae verba alibi quoque confunduntur. V. Torrent. ad Sueton. Caes. c. 90. *Ne in locatione novorum vestigium inmoderatus licerentur, profectam monuit*. bellum deest in Edd. Italicis. Mox MSS. plurimi, & Saresber. male *venerat*. OUD.

⁵ *Hi dum &c.*] Forte, *idem dum a. H. o.* & ipsi obsidere Capuam decreverunt, & nisi c. e. revocaverunt inde exercitus. Eo sane trahere videntur MSS. SCRIV. Cum Scriverio malim *lidem dum*, & sane Leidenfis sec. habet *iidem. dem* ejectum videtur ob seq. dum. OUD.

⁶ *Obsiderent Capuam*] Unus Reg. *Capuam decreverunt obsidere, nec nisi capta ea revocaverunt inde exercitum*. Scriverius & nisi vix probabit, nisi explicet pro laborat *quo exercitus*, & non nisi: ut Liv. xxxiv. 16. *Ubi nisi in virtute spem haberent*. Columella vii. c. 3. *Quo magis etiam propter hos casus, nisi validissima, quae non comprehendatur hieme, novaque progenie replea-*

tur numerus. Nam Florus l. ii. c. 6. tantum exercitus partem emissam ait. Sic finiebant tres Regii (aliique) MSS. *Julii Frontini Strategematon* (al. *Strategematum* vel *Strategematon*) *liber tertius explicit. Incipit ejusdem Liber iv. feliciter*. TENN. *Obsidere Capuam decreverunt, nec n. c. e. revocaverunt inde exercitum* inveni quoque in Medicis, Vaticano, & Edd. Rom. ac Bonon. quod videtur voluisse Scriverius; verum repugnat historiae veritati. Nam Romani jam diu, antequam Hannibal ad urbem accedebat, Capuam obsessam tenebant; quin etiam decretum hoc jam ante fecerant. Res patet clarissime, ut alios omitam, e Livio l. xxvi. c. i. initio anni Q. Fulvio, Appio Claudio prioris anni consulibus prorogatum imperium est; atque exercitus, quos habebant, decreti: adjectumque, ne a Capua, quam obsidebant, abscederent, priusquam expugnassent. C. demum septimo docet Livius, Hannibalem Romam versus movisse, cum Capuam videret a se aliter liberari non posse. Quo nuncio audito patres iterum decreverunt, ut pars exercitus maneret in obsidione, pars domum remitteretur. Quod secundum decretum intelligere videtur auctor noster. Vide Livium c. 8. Quapropter errat etiam Tenuilius, e Floro citans partem exercitus Capuam missam. Aliter Florus & recte Compulsus (P. R.) ad ultimos metus ab incepto non desisti-

nisi capta ea, revocaretur inde exercitus.

tit, & de sua urbe sollicitus Capuam tamen non omisit, sed parte exercitus sub Appio Claudio relicta, parte Flaccum in urbem (Romam) sequuta &c. Sed Tennulii nota obscurissima vitiose videtur esse impressa. Aliud autem hic latet; quod monstrant meliores libri: nam primo *dum obsiderentur* non est Latinum; *Dum* eum hoc sensu construi debet cum Indicativo, ut docui l. i. c. 5. §. 2. *dumque submoventur hostes. Qu-*

propter scribendum erat *dum obsiderentur*; & ita diserte nobis servavit J. Saresberienfis, ac pro *obsiderent* idcirco ex historiae veritate reponendum *obsiderunt*, quod exhibet Hillensberg. & Leid. sec. in quo tamen *obsid-bar* Pro *decreverunt* idem cum Palatino optime *decreveruntque*. Sic sensus, historia & Latinitas sibi recte constant. In plurali *revocarentur e. Vossian. Quid-*

DENE.

S E X T I
JULII FRONTINI
STRATEGEMATICON
LIBER QUARTUS.

P R A E F A T I O.

Multa lectione conquisitis Strategematibus, & non exiguo scrupulo digestis, ut promissum trium librorum ¹ inplerem, si modo inplevi; ² in hoc exhibebo ea, quae parum apte ³ descriptioni priorum ad speciem adligata subijci videbantur, ⁴ & erant exempla potius ⁵ strategicon, quam ⁶ strategematicon. Quae

¹ *Inplerem*] Medic. sec. ex-
Herem.

² *In hoc exhibebo ea*] 4. Reg.
3. Hill. non agnoscunt *sed in*.
Voss. *hic exhibebo*. TENN. *In*
deest quoque ab utroque Leid.
& Ed. Par. *Hic exhib.* Leid. sec.
& Gudian. *Nunc exhibebo* Pe-
trens. *exhibeo* Vaticanus, Medi-
cei, Leidens. pr. & Edd. primae.
Hic placet mihi. Dein *aberte*
Vatican. Medic. & Ed. Rom.
Oud.

³ *Descriptioni*] 3. Reg. &
Voss. & 1. Hill. *Discretioni*. Front.
Praefat. l. 1. *discreta ad rerum*
varietatem apte collocarentur.
TENN. Gudian. etiam *discretio-*
ni.

⁴ *Et erant*] Haec Medic. sec.

Gud. & Voss. *erunt* Palatin. Leid.
sec. & Gud.

⁵ *Strategicōn*] Leid. sec. *Strate-*
tegematon Medic. sec. *Strategie-*
matico.

⁶ *Strategematicōn*] 3. Reg. 3.
Hill. *Strategemata*. Voss. *quia Stra-*
tegemata. TENN. *Vulgata lectio*
a Scriverio inducta est. Ante eum
Strategemata legebatur, quod
prae se ferunt MSS. mei quinque.
unus *perperam Strategematon*.
Exempla *Strategematicon* sunt
Strategemata: unde patet, incertum
esse, quid ex his eligendum sit.
Cum Scriverio ceterisque tamen
Strategematicon praetuli. Vide ad
Praefat. l. pr. Oudend.

Quae idcirco separavi, quia, quamvis clara, diversae tamen erant substantiae: ne, si qui forte in aliqua ex his incidissent, similitudine ⁷ inducti praetermissa opinarentur. & sane velut residua ⁸ expedienda sunt: in quo, sicut antea, & ipse ordinem per species servare conabor.

INDEX CAPITUM

CAP. I. De disciplina.

II. De effectu disciplinae.

III. De continentia.

IV. De justitia.

V. De constantia.

VI. De ⁹ affectu & moderatione.

VII. De variis consiliis.

* Vulgo INDOCTE.

⁷ *Indocte*] Omnes MSS. *indocti*. Necessario lege *inducti*. TENN. Septem vel octo meorum cum Ed. Paris. *indocti*. Verum *inducti* discrete exhibent Petrensis, Cantabr. tert. & Leidens. sec. quomodo legendum esse librorum suorum marginibus adscripserant jam Lipsius, Scriverius, Vossius, & Wasse. *Inducere* saepe notat falsa specie decipere. Confute Gebhard. ad Nepot. Alcib. c. 3. & Achill. Stat. ac Broukh. ad Tibull. l. 1. 7. 1.

Semper ut inducas, blandos offers mihi vultus. OUD.

⁸ *Expedienda*] 3. Reg. Voss. * Hill. *Et sana velut residua*

expediendi fuit, in qua & ipse ordinem &c. TENN. Sana Leid. pr. Petrens. Gudian. Medic. Pro *velut* in Petrens. *res. expediendi fuit* novem mei, & Ed. Paris. *expediendi causa fuit* Leid. sec. in qua MSS. octo cum Ed. eadem. Sicut antea deest in quatuor. Sicuti Edd. primae. Sicut in antea Medicei. in ordinem Medic. sec. per ordinem Palat. Quae lectionis varietas aperte indicat, locum male sanum esse. Forfan *Et sane res, velut residua, expedienda fuit, in qua &c.* OUD.

⁹ *Affectu*] Omnes MSS. de *effectu*. Male. TENN. Et plerique mei.

CAP. I.

De Disciplina.

EXEMPLUM I.

P¹ Scipio ad Numantiam, corruptum superiorum ducum ² socordia exercitum correxit, dimisso ingenti lixarum numero, reductis ad munus quotidiana exercitatione militibus, quibus quum frequens injungeret iter, portare complurium dierum cibaria ³ imperabat ⁴, ita ut frigora & ⁵ imbres pati, vada fluminum pedibus trajicere adfuesceret miles; exprobrante subinde Imperatore timiditatem & ignaviam, ⁶ frangente delicatioris usus ac parum necessaria expeditioni vasa:

a Vulgo IMPERAVIT.

¹ Scipio] De eo vide Vegetium l. I. c. 15. & l. III. c. 10. & quae Stewechius illis opponit. Florum l. II. c. 18. & ad eum Freinshemii curas. TERN. Valer. Maxim. l. II. 7. 1. infra §. 5. Polyæn. l. VIII. c. 16. ² Scipionis autem praenomen hic in Mediceis, Leid. sec. & Edd. Italicis non comparet. OUD.

² Socordia] Socordia MSS. SCRIV. Secordia Palat. Medic. & J. Saresber. V. ad l. III. 2. 2. Pro quotidiana exercitatione margini exemplaris sui adposuit Lipsius quotidianae exercitationis. OUD.

³ Imperavi.] Cur ita primum Parisienses ediderint, nescio, nam J. Saresberienf., omnes MSS. & Edd. Italicæ Imperabat. quod idcirco, licet minimi rem momenti, revocavi. ita statim abest a Palatino. OUD.

⁴ Imbres pati] Petrensis imbrem; quod viro docto placet. Certe sic Ovid. l. II. Art. Am. 337.

Sacr: feres imbrem coelesti nube solutum
Frigidus:

ubi itidem MSS. nonnulli imbres solutos. Quare nihil mutare tutius est. Idem l. XIV. Metam. 471.

Fulgmina, noctem, imbres, iram
coelique marisque
Perpetimur.

Columell. l. III. c. 1. Imbres & ventos fortius patitur. l. IV. c. 29. tempestates, & ventos & imbres pati. Phaedrus l. III. F. 7. nunc patior nives imbresque: ubi vide notas. Accedit Claudian. l. III. Conf. Honor. 239.

Frigora saeva pati, gravibus
non cedere nimbis. OUD.

⁵ Frangente] Intelligi hoc, & ferri potest. Lenius tamen auctoris sententia procederet; si scriptum exstaret frangenteque;

1a. Quod maxime ⁶ notabiliter ^a accidit ⁷ C. Memmio ^b Tribuno, cui dixisse traditur Scipio: ⁸ Mihi paullisper & Reipublicae, tibi ⁹ semper nequam eris.

II.

a Vulgo NOBILITER. b Vulgo C. MEMMIO. c Vulgo MIHI PAULLISPER, TIBI ET REIP.

atque ita relictum a J. Saresber. & conjectum a Scriverio ad libri sui marginem. sed supra etiam sine copula *dimisso l. numero, redactis ad m. militibus.* Medic. sec. habet *frangentem.* OUD.

6 *Nobiliter*] *Notabiliter* MSS. SCRIV. Scriverii MSS. & unus Reg. *Notabiliter* vox proba. Plinius l. i. epist. 5. *Expalluit notabiliter, quamvis palleat semper.* Apulejus Apolog. p. 352. *Ani-madverti satis notabiliter in medio foro tibi, AEmiliane, obructantem.* Ovid. i. Metam. *candore notabilis ipso.* Frontinus iv. 3. 13. *Notabilis continentia.* TENN. *Nobiliter* apud Saresber. Sed multum praestat *notabiliter*, ut con-jecit jam olim Lipsius. neque enim Barthii conjectura l. xiv. Advers. c. 9. *intolerabiliter* est ad-mittenda; rogantis, quomodo quid alicui *nobiliter* vel *notabili-ter* accidere possit. Immo sane *notabiliter*, quod ex meis dant Medicei, & Leidens. sec., accidit huic Tribuno: quia peculiari quasi nota a Scipione reprehensus est, qui totum quidem exer-citum generaliter severitate cor-rexit, sed singulari, & notabili locutione Tribunum istum no-tavit. Plin. l. v. Epist. 17. *Tam notabiliter pro fratre* &c. ubi iti-dem MSS. nonnulli *nobiliter*. Suet. Aug. c. 37. *Quotidiano ser-mone quaedam notabiliter usur-passe eum.* OUD.

7 C. Memio] 2. Reg. 2. Hill. & Voss. Gajo Nemio 3. Reg. Gajo Memio. TENN. Nummio apud Sa-resber. In nullo Codice *Neyis*. sed in omnibus duae tresve li-

terae *m.* unde patet in Gruteria-no, sive Palatino altero, Medi-ceis, Cantabr. tert. & Hillens-berg. recte scribi C. Memmio, at-que ita e suo codice jam emen-davit Pighius in Annal. T. III. A. V. C. DCXXIV. uti & Glan-dorpius in Onomast. p. 597. *Mé-mio* etiam vocat eum Plutarch. in Apophthegm. p. 201. OUD.

8 *Mihi paullisper*] Palatin. *Vide paullisper.* Leid. prim. *mihi quæ p.* Barthius corrigit ibidem *Me-mio, paullisper tibi, at R. s. nequam eris.* putatque nullas Imperatoris esse partes. Secus ego censeo, & sensum esse. Te Memmi (sic enim saltem debebat, ut ex praedictis liquet) ut Tribunum militum cum ista tua nequitia tolerare debeo, sed paulisper tantum &c. Quid multa? Consule Plutarchum mox citatum. OUD.

9 *Semper nequam eris*] Alias: *semper necessarius nequaquam eris.* Ego, quomodo me hinc expediam, nescio. MOD. Alias *s. necessarius nequaquam e.* & sic MSS. SCRIV. *Necessarius nequa-quam* in folis Mediceis, & Edd. Rom. Bon. ac Paris. occurrit. Sed *nequaquam* est in aliis quinque. Palat. *quia semper nequaquam e-ris.* Cum vulgatis facit Saresber., & ni fallor, melius, licet Keu-chenius putaret, omnino rescri-bendum esse *necessarius nequam eris.* Nam Reip. certe *necessa-rius nequam* semper non deberet esse. Quia populus, & Censores eum removere, & dannare in perpetuum poterant, nec deinceps ad publica admittere mune-ra, *tibi nec, nequam* non habet idem

II. ¹⁰ Q. Metellus, bello Jugurthino, similiter lapsam militum disciplinam pari severitate restituit, quum insuper prohibuisset alia carne quam assa ^a elixave milites uti.

III. Pyrrhus ¹² delectori suo fertur dixisse; Tu grandes elige, ego eos fortes reddam.

IV. L. ¹³ Flacco & C. Varrone Coss. milites pri-

a Edd. Scriv. & seqq. QUAM A SE A.

idoneum sensum. Sed *sibi & reip. semper nequam esset*, quia ineptus ad res laudabiles gerendas foret. Verum tamen non ita reliquit Frontinus, sed *Mihi paulisper & reip., tibi semper*. Res patet e Plutarcho in Apophthegm. p. 201. Ἐμοὶ μὲν (σὺν) ἡμέραις ἑπιάνοντα καὶ τῷ πατρὶδι. σικυρία δὲ τὸν βίον ἀπαντα, τοῖσδε δὲ ἄχρηστον ποτοῖν καὶ σικυρίῳ. Certius ad haec bene constituenda argumentum ecquis adferre potest?

OUD.

¹⁰ Q. Metellus] Praenomine carent Medic. & Leid. sec. dein prohiberet Saresber. & *elisa* male Leid. pr. cum Ed. Par

¹¹ *Quam a se assa*] Ita lego, insertis duabus istis voculis *a se*, quae nusquam in libris vulgatis comparent SCRIV. Voculae *a se* in MSS. nusquam apparent, inventae sunt a Scriverio, sine quibus non constat ratio historiae. De hoc bello consule Valerium Max. l. II. c. 7. Florum l. II. c. 1. Sallustium Jugurtha c. 45. Livium, Plutarchum. TENN Eodem plane modo supp'evit locum hunc Lipsius l. v. de Mil. Rom. c. 16. Vendere enim cibum coctum vetabat Metellus, ipsi ergo soli sibi coquere vel assare debebant. Verum Barthius cit. loco judicat, haece voculis non opus esse, & vetita esse omnia pretiosa juscula, concisiones item carniam, tucetaque, & mille condituras inpenfis, & deliciis tantum natas; quas culinae artes

milites illi jam callebant. Recte, licet alioquin ingeniosa emendatio Lipsii, & Scriverii multum arrideat. Sed eas voces etiam non agnoscit Saresber. Immo audi Plutarchum, qui tamen hoc Scipioni tribuit Apophthegm. p. 201. Πρωστιας δὲ αὐτῶν μὲν ἰσώτας ἄπυρον ἔβαν, δευτέρῳ δὲ κατακλιμύνας ἄπυρον ἢ πολλὸν ἀπλάς καὶ κρέας ὀπτὸν ἢ ἐφθόν. 1. e. carnem assani vel elixam. Locus hic omnem dubitandi moram tollit, quem mirabar, uti etiam superiorem. a nemine doctorum Virorum fuisse animadversum, nec etiam locum Polyaei l. VIII. c. 16. e Plutarcho desumptum. At postea deprehendi Ill. Schelium, qui vulgata eodem modo, quo Barthius defendit, Polyaei locum animadvertisse uti & Appiani τὰ τε σιτία αὐτοῖς ἄπυρο κρέα ζεσὰ καὶ ὄπτα σίκα ad Hygm. p. 269. Olim Lipsius conjecerat *ulla carne assa*. Palat. *assave elixa*. OUD. Aliquando Cel. Wasse conjecerat *venali carne assa el* &c Sed praetulit tamen *alia carne, quam a se assa*, ad Sall. B. Jug. c. 49. Nulla correctione opus esse, docui in notis. IDEM Cur. post.

¹² *Delectori*] Plinio l. x. Epist. 39. *Conquisitor* vocatur. Liv. xxiv. c. 42. *Conquisitio militum*. TENN. Adde l. xxiii. 32. xxv. 5. Cicer. pro Mil. c. 25. & saepe. Mox *ego vero f.* MS. Hillensb. OUD.

¹³ *L. Flacco*] Puto legendum *L. Paulo*. Nam Livius l. xxii. Coss.

Coſs. ſub quibus milites iurejurando facti, laudat L. *Aemilium Paulum & Terentium Varro* nem. Caeterum a ſacramento differt juſjurandum: iurejurando in ipſo delecta ſinguli, cum nominati eſſent citati, adacti a tribunis ſpondebant, conventuros ſe juſſit conſulum, nec injuſſu eorum abituros. Sed ſacramento, poſtquam delectus eſſet habitus, non ſinguli, ſed generaliter omnes promittebant ducibus obedientiam, unumque ſocium praejurantem ſecuti, idem in ſe quiſque jurabant: ut Frontinus, *ipſi conjurabant inter ſe*, &c. Praeterea ſacramento miles rogatur, iurejurando adigitur; vel juſjurandum adigit, qui dictabat (non rogabat) qui *praeibat verbis*, ut ait Plautus in *Rudente*. Juſjurandum eſt neceſſitatis, ſacramentum voluntatis. Nam qui rogat, non cogit, ſed qui adigit. Juſjurandum accipientis ſtipendium, ſacramentum eſt gratis militantis plurimum. Namque in Reip. ſcunabulis Romanum clauſicum & opibus (tanquam fidei & fortitudinis pignoribus) cenſum eſſe oportebat, cui Reſp. crederetur; ambibat (necum cogebatur) quilibet, & ſuis ſumptibus ſuſcipiebat militiam: Nonnihil praedae tamen proſſigato hoſte accipiebat; deinde aeſtiva ſtipendia. Iurejurando autem cum adigeretur, etiam hiberna ſtipendia nanciſcebatur. De qua re ſchellius ad Polybium, & Lipſius de militia Rom. l. v. Neque oſtat, quod ſacramentum ponatur pro neceſſitate. Florus III. c. 10. *Hic ſacramentum ſuit, ne redirent*, c. 18. *Hoc fuit impii belli ſacramentum*. l. IV. c. 12. *Hoc velut ſacramento ſuſceperant bellum*. Nam in illis exemplis ad hanc neceſſitatem vel inceptum, a quo reſiſtere non poterant, homines venire ſua ſponte. E. x.

dem naturam valere eſt in ejuſ Metaphora: Nemo enim iuſtus baptizatur, vel intereſt ſacrae coenae. Sed poſtquam baptizatus eſt, cogitur ſequi ſigna Chriſti, & ubi celebrauit ſynaxin, meminiffe paſſionis, niſi male ſubire crimen perfidiae, & ingrati animi. Arnobius circa initium l. II. *Proſe dem rumpere Chriſtianam, & ſalutaris militiae ſacramenta deponere*, ad quem locum vide Elmenhorſium. TENN. Paulo pro Flacco legendum monuit juſſi Schellius ad Polybium de Caſtris Rom. p. 177. unde haec Tennulii pleraque & ſeqq. de ſacramento rogari deſumpta ſunt. Videat etiam Keuchenius, qui animadverſionem de abeundo metu cauſa totam ad verbum debet Caſaubono ad Polybium p. 174. Ed. Gron. Nam cetera unde furatus ſit, reperire nondum potui. MISS. autem conſtanteſ retinent Flacco, niſi quod Leid. ſec. habeat *Placido*. Gronovianus *Fracto*. Paulo vero reponeſe non auſus ſui, quia J. Saresberienſ. Policr. l. VI. c. 7. ubi totum hunc locum citat; Flacco etiam exhibet. Miror interium, Dempſterum in Paralip. ad Roſin. l. x. c. 50. putariſſe poſſe ſtrema, quae Saresber. citat verba, non eſſe Frontini, & (ſic ait) non exſtare in operibus, quae ad nos pervenerunt, ſed Livii, cum ſic videamus, contra ſeſe rem habere. Quo nomine acruſ reprehenuſ etiam Dempſterus a Keuchenſio eſt. Oud. Hunc L. Aemilio Paulo ſuſſectum putat Almelo-venius Faſt. Ed. ſec. p. 84. Sed non poſt recentem Pauli, verum ante pro ſacramento & voluntaria conjuratione legitime iurejurando adacti ſunt milites apud Livium l. xxx. c. 38. quem locum recte verborum ordinem inſertendo conſtituere eſt Frontino CII Crevierius & Drakenborchius. IDEM *Cur. poſt.*

primo jurejurando ¹⁴ facti sunt; ¹⁵ ante ea ^a enim ¹⁶ sacramento tantummodo a tribunis rogabantur: ceterum ipsi inter se ¹⁷ conjurabant, se fugae atque formidinis causa non abituros, neque ex ordine recessuros, nisi teli petendi feriendive hostis aut civis servandi causa.

V. Scipio Africanus, quum ornatum scutum elegantius cujusdam vidisset, dixit, ¹⁸ non mirari se, ¹⁹ quod tanta cura ornasset, in quo

^a Vulgo ANTE.

¹⁴ Facti sunt] Vir doctus mavult adacti, solenni scilicet locutione: ut in hac ipsa re Livius l. xxii. c. 38. *Milites tunc, quod numquam antea factum erat, jurejurando ab tribunis militum adacti jussu consulum conventuros, neque injussu abituros. nam ad eam diem nil praeter sacramentum fuerat, & ubi ad decuriam aut centuriam convenissent, sua voluntate ipsi inter se equites decuriam, centuriam pedites conjurabant, sese fugae atque formidinis ergo non abituros, neque ex ordine recessuros, nisi teli sumendi aut petendi, aut hostis feriendi, aut civis servandi causa. & sic sacramento Coss. adegerunt juventutem in actis Pontificum diurnis, non vero senatus, ut olim cum Graevio, & Pighio putabam, apud Pigh. T. II. Ann. p. 379. Contra MSS. tamen, & Saresberiensem nil mutò. §. 12. in legione militem fecit. OUD.*

¹⁵ Ante] Leid. sec. Hillensb. Gudian. & Saresber. antea. Leid. pr. Petrenf. & Vossian. ante ea: unde antea contrahitur, ut postea, posthaec, & similia sexcenta. OUD.

¹⁶ Sacramento rogabantur] Rogabantur, an vellent se devovere pro patria, haberi sacri, si non impleverint numeros boni militis. Hinc sacramento rogatus,

qui promisit, se in quacunque re, quam praestare tenetur, obligavit, sed sponte sua; cum nemo nisi coactus ad jusjurandum descendat. Seneca epistola 37. *Promissisti bonum virum sacramento rogatus es. Quintil. l. xii. c. 2. Sed haec inter ipsos, qui velut sacramento rogati, vel etiam superstitione constricti, nefas ducunt a suscepta semel persuasione discedere. Seneca ep. 65. Et velut sacramento rogatus, hoc quod vivit, stipendium putat. Tribunus rogabat sacramento. miles dicebat sacramento. Livius l. xxiv. c. 8. Quibus sacramento liberi vestri dicant; ad quorum edictum conveniant; sub quorum tutela atque cura militent. Plinius l. x. ep. 38. Ut jam dixerant sacramento militari, nondum distributi in numeros erant. TENN*

¹⁷ Conjurabant] Addit Ed. Wech. tantum conj. & Bonon. tantum jurabant. ac form. Edd. Italicae, & Medic. sec.

¹⁸ Non mirari se] Ita rescripti e Codd. vulgo non mirari. Respondit Scipio Ἀλλὰ πόρῃ τῶν μαῖον ἄνδρα προσέκειν ἐν τῇ δεξιᾷ τὰς ἰστίδας ἔχειν. ἀλλ' ἐκ ἐν τῇ ἀριστερᾷ. Vide Aelian. l. xi. Var. Hist. c. 9. & ibi Cl. Perizon. OUD.

¹⁹ Quod] Medic. pr. quando: Med. sec. quod id.

quo plus praesidii, quam in gladio haberet.

VI. Philippus, quum primum exercitum constitueret, vehiculorum usum omnibus interdixit, equitibus non amplius, quam singulos ²⁰ calones habere permisit, pedibus autem denis singulos, qui molas & funes ²¹ ferrent. ²² In aestiva exeuntibus triginta dierum farinam collo ²² portare imperavit.

VII. C. Marius ²³ recidendorum impedimen-

TO-

a Vulgo FERRENT IN AESTIVA &c.

²⁰ Calones] Voss. 2. Reg. 2. Hill. *Lacones*. absit, ut Philippo servite Graecorum generosissimos credamus rudibus librariis. Neque eorum *helotes* intelligi possunt, quia nominari debuerunt. TENN. *Lacones* in meis etiam omnibus, Saresher. l. vi. c. 11. & Ed. Romana: nisi quod in Medic. pr. ut *lances*, in Leidensi sec. *Latonas*. in Marg. Saresheriens. *latores*. *Calones* autem sunt, armorum, & necessariorum militi rerum *latores*; quomodo patim ii describuntur. Vide, quos laudavi ad l. II. t. 6. Forum lixarumque frequens apud nostrum est mentio. In Leid. terr. ex internotatione *observantes*, quales etiam *galearii* & *caculae* dicti. OUD.

²¹ Ferrent. In aestiva exeuntibus &c.] Ita dispunxi hunc locum ex J. Saresher. l. vi. c. 11. cum vulgo inepte praecedentibus jungerentur: unde non adparebat, quibus illud imperaverit. Monuit hoc etiam Doct. P. Wesfeling. l. 11. Observ. c. 8. & libri sui margini olim iam adscripterunt Lipsius, & Scriver. Palatin. turbate *singulosque molas & funes ferre*. Ne *molis* in exercitu vide Lipsium de Milit. l. v. Dial. 11. OUD.

²² Portare] *Portari* Palatin. Patrens. uterque Leidens. Hill-

lensb. cum Ed. Paris. & Saresheriens. Cum ceteris activum retinere malim. Frequentissima est locutio *impero tibi facere*. Sic h. cap. §. 24 OUD.

²³ Recidendorum] Optimum verbum pro mutare, removere. Velleius l. 11. c. 39. *Ne in operis quidem iusti materia, nedum hujus tam recisi diene exprimi potest*. Seneca praefat. l. 111. Nat. *Occupationes reciduntur*. Cicero 11. Verr. c. 62. *Da mihi hoc, iam tibi maximam partem defensionis praecideris*. 11. de oratore c. 82. *Inciditur omnis deliberatio, et intelligitur non posse fieri, aut si necessitas affertur*. De senectute c. 16. *Brevi praecidam; agro bene culto nihil potest esse, nec usu uberius, nec specie ornatus*. Sic Graeci *συντρίψω* utuntur. Xenophon. fol. 22. de Cyro *μαίονα*. *Ἐπι δὲ τὸ πάλαι κρηῖστον τόπον τὸ ἐκόντα: τρέψω δὲ, ἀλλὰ συντρίψω ὁδὸς ἐστίν*. Sic *amputata* Latini Seneca in *Medea* vl. 530. *Suspecta ne sint, longa colloquia amputa*. Justinus xxiv. 7. *Amputari moras jubent*. Lactantius iv. c. 24. *Qui dat praecipua vivendi, amputare debet omnium excusationum vias*. Plinius l. 1. epist. 20. *Non enim amputata oratio est absclisa, sed lata & magnifica & excelso tonat, fulgurat, omnia denique perurbat*.

torum gratia, quibus maxime exercitus agmen
 oneratur, vasa & ²⁴ cibaria ²⁵ militum in fascicu-
 los aptata ²⁶ furcis inposuit, sub quibus & habile
 onus & facilis requies esset: unde & in ^a ²⁷ pro-
 verbium tractum est, ²⁸ Muli Mariani.

VIII.

a Edd. Keuch. & Tenn. carent τῶ IN.

Et miscet. Sic circumcidere &
 Seneca ad Helviam c. 12. *Cir-
 cumcisae sunt peregrinantium sar-
 cinae.* Phaedrus. *Qui circumcidis
 omnem impensam funeris.* TENN.
 V. & Keucheu.

24 Cibaria] Sallustius Jug. c.
 45 *Miles cibum & arma portaret.*
 Regre Cicero II. Tusc. quaes-
 tion. c. 16. *Deinde qui labor,
 quantus agminis, ferre plus di-
 midiat mensis cibaria, ferre, si
 quid ad usum velint, ferre vallam.*
*Nam scutum, gladium, galeam
 in onere nostri milites non plus
 numerant, quam humeros, lacertos,
 manus. Arma etiam membra
 milites esse ducunt. Quae quidem
 ita geruntur apte, ut, si usus
 foret, abjectis oneribus, expeditis
 armis, ut membris pugnare possint.*
 Silius l. XII. *Et pro membris
 arma fuere.* Tacitus Germ. c. 30.
*Omne robur in pedite, quem super
 arma sarramentis quoque & copiis
 coönerant.* Marcellinus l. XVII.
*Tutum ex annona decem & septem
 dierum, quam in expeditionem
 pergens vehebat cervicibus miles.*
 Hinc Virgilius III. Georg.

— Patriis acer Romanus in ar-
 mis
 Injusto sub fasce viam cum car-
 pit.

Hisdem artibus Cyrus pacavit
 orbem teste Xenophonte l. II. fol.
 37. ἰμῆς δὲ γ. ἰον, ἐν μεγάλῳις
 φορτίῳις καὶ ῥαδίῳις καὶ τρέχῳις
 ἠνασκαζόμεθα, ὡς νῦν ἑμοὶ δοκῶι τὰ
 τῶν ἑλλῶν φορήματα πτεροῖς πολλοῖς
 ἰσκιῖας, ἢ φορτίῳις. His disciplinis
 si formaretur miles, felicitas age-
 retur cum colonis; qui nunc

ubique ab horridis centurionibus
 misere exercentur. TENN.

25 Militum in fasciculos] Pa-
 lat. *Militibus fasciculis aptatis.*
 militis Saresber. & MSS. tres.
Militi Cantabrigiensis, quod placet.
*fasciculis Hillensb. dein
 praeposuit male apud Saresber.*
*De tota autem hac re, & pro-
 verbio consule Lipsum citato mox
 loco. OUD.*

26 Furcis] Festus. *AERum-
 nulas Plautus refert furcillas,*
*quibus religatas sarcinas viatores
 gerebant. Quarum usum quia C.
 Marius reitultit, muli Mariani
 postea appellabantur. Ergo Fur-
 cae appellatae sunt aerumnulae.*
 Glossae. Αἰρομῖν, aerumina. TENN.
 & KEUCH.

27 Proverbium tractum est]
 Sic Keuchenius, & Tennulius
 ediderunt, consultone, an ope-
 rarum culpa, nescio. Nam in
 omnibus praecedentibus scribitur
in proverbium tractum est. Recte
 quidem, ut in proverbium venire,
 in dubium, in diversum trahere,
 & similia passim. Verum MSS.
 non constant. Lædens. pr. Vos-
 sian. Hillensb. Gud. *unde et pro-
 verb.* Palatin. & Gruter. *unde &
 inde vel unde inde &.* Scriberis
 olim maluit *inde & prov.* Saresber.
inde & proverb. natum est. Si
 quid mirandum, praefereim.
Unde & prov. tritum est: qua
 locutione utitur sapientissime Cicero.
 OUD.

28 Muli] Voss. 3. Reg. 3. Hill-
 Multi. TENN. Ridicule. Nihilom-
 nius ita quoque mei quatuor.
 Saresber. *Multi milites.* Medic.
 pr. *Multi Marii.*

VIII. ²⁹ Theagenes Atheniensis, quum exercitum Megaram duceret, petentibus ordines respondit, ibi se daturum: ³⁰ deinde clam equites praemisit, eosque hostium specie ³¹ impetum in socios retorquere iussit: quo facto, ³² quum ^a, quos habebat, tanquam ad hostium ³³ incursum

^a Vulgo quos tum.

²⁹ Theagenes] Unus Reg. Theogines. Polyaeo l. v. *Θείγης*. idemque Strategema narratur. TENN. Palatin. Leid. sec. & Edd. Rom. Bonon. ac Wechel. Theogenes. Incertum duco, utrum Frontinus e Polyaeo c. 28. an Polyaeus e Frontino sit emendandus; nam & Megarae & Athenis varii fuere Theognidis, & Theagenis nomine. V. Thucid. l. I. p. 81. Pausan. in Att. p. 96. Plutarch. T. II. p. 811. Suidam & alios. Erat & Thebanus Theagenes Plutarch, p. 671. Polyaeo. l. VIII. 40. Polyaeus autem non Atheniensem hunc dicit, sed *Ἀθηναίων στρατηγόν*. OUD.

³⁰ Deinde.] Edd. Wech. Stew. Scriv. prima, & MSS. nonnulli *dein*.

³¹ Impetum in socios retorquere.] Aliter Polyaeus: nempe *παραγγίλλας ἐπιφανῆσαι ὡς πολέμιους κατ' ἄλλοις χάριον, ἀφ' ἧς μάλιστα ἔμυλλον ὀφθίσιονδας. Ἐπιφανῆσαν ἢ Θείγης*. &c. Sic interpungendus ille locus. vulgo *ἐφθίσιονδας ἐπιφανῆσαν*. &c. Plurima in eo Polyaeo capite sunt operariorum *σφάλματα*. sed nos pergamus. Pro *impetum* Leid. pr. Cantabr. bibl. pub. Gudian. Hillensb. Vossian. *Imperatum*. Leid. sec. *Imperata*; Cantabr. tert. *Imperatae*; Palat. *stertatum*. Unde, quid exculpi debeat, vide in seq. nota. *suos pro socios* Ed. Wechel. OUDEND.

³² Quos tum habebat.] Locus dubio procul non integer, quem vide, si de conjectura recte e-

mendarim quos secum habebat. STEW. In solo Hillensb. adest quos. Ceteri omnes illo pronomine carent, & pro tum praebent cuncti cum sive quum; quae conjunctio salva constructione adesse debet, Leidensi secundo excepto, in quo tamen. Saltem, si sensus constabit, legendum, ut interim rescripsi *qua facta, quum, quos habebat*, &c. ut exhibet Hillensb. Verum *ajebat* in Medic. pr. pro *habebat*: ἴσμο Petrensis, & Ead. Romana, ac Bonon. hoc quoque verbum expungunt, optime. Non tamen de nihilo est, superius *imperatum* in MSS. & hic *habebat*. Nam inde omnino putem, rescribendum esse totum hunc locum hoc modo: *eosque hostium specie insperata in socios retorquere iussit habenas; quo facto, quum tanquam* &c. Simulac *insperata* corruptum est, in *impetum*, necessario ex *habenas* aliud quid singendum fuit. *Insperata species* esset inexpectata, inopinata. Vide ad l. III. c. 9. §. 7. vel etiam lege *inparatos*. aut potius, quod nunc unice praefero, *eisque h. s. imperat, in s. ret. habenas: q. Retorquere habenas* est, ut *retorquere currum* apud Lucan. l. VII. 3. Ovid. l. I. Art. Am. 329. & similia alibi. Quidquid sit, *quos habebat* e Glossa irrepperunt in textum, & nequam Frontini sunt: quare parum absuit, quin ea delevissem. OUDEND.

³³ Occursum] Supra l. I. c. 4. §. 10. *prohibitus hostium occursum*.

sum ^a praepararentur, permisit ita ³⁴ ordinari ^b aciem, ut, quo quis voluisset, loco consisteret; ³⁵ & quum inertissimus quisque retro se dedisset, strenui autem in fronte profiluissent, ut quemque invenerat stantem, ita ad ordines militiae provexit.

IX. Lyfander Lacedaemonius egressum via quemdam castigabat; cui dicenti, ³⁶ ad nullius rei rapinam se ab agmine recessisse, respondit, ne speciem quidem rapturi praebeas, volo.

X. Antigonus, quum filium suum ³⁷ devertisse ^c audisset in ejus domum, cui tres filiae ³⁸ insignes specie essent; Audio, inquit, fili, ³⁹ angu-

^a Vulgo OCCURSUM. ^b Vulgo ORDINARE. ^c Vulgo DIVER-

sed Palatin. *ab h. incurfu. Incurfu* etiam Leid. sec. *Incursum* Vaticanus: procul dubio vere. *Incurfus* de impetu equestri ubique occurrit; sexcentis apud solum Livium. Hinc emenda Hirtium l. viii, B. G. c. 18. *In proximas turmas impetum facit.* Nostri *constanter impetum sustinent adversariorum.* at MS. Lovaniensis, aliique cum Ed. principe optime *incursum sustinent*, ut l. 1. B. Civ. c. 71. *Quod vix equum incursum sustinerent.* OUD.

³⁴ Ordinare] MSS.; ni fallor, omnes, & Edd. Stewechiana antiquiores *ordinari*, ut repotui; adeoque tota haec periodus ita concipi debet, mea saltem opinione, *quites praemittit, eisque hostium specie imperat, in socios retorquere habenas: quo facto, quum tanquam ad hostium incursum praepararentur, permisit ita ordinari aciem.* Sic etiam MSS. & Veteres Edd. non obscure videntur postulare. OUD.

³⁵ Et cum inertissimus.] Et deest in MSS. lex, & Ed. Par.

Petrensis *Cum ergo inertiss.* Probe. Copula certe non opus hic est. *Segnissimus* Leid. sec. *ineptissimus* Palat. *Quisquis* Gudian. Dein *ad ordinem militem* Medic. sec. *Milites* Medic. pr. Cantabr. tert. & Ed. Rom.

³⁶ Ad nullius rei rapinam] *Nullius rei rapina* Medicei. Dein *agmine* Palat. *ex agmine* Petrensis. *Vulgatis* consonat Saresberiensis l. vi. c. 11. uti & in seqq. ubi Palatinus argute exhibet *ne spem q. rapuci pr. v.* OUD.

³⁷ Diverfisse.] *Scribe mecum devertisse* e Leid. pr. & Hillensb. ut passim MSS. meliores, *devertete & devertorium.* V. ad l. 1. 8. 3. *filium suum* e MSS. etiam repotui pro *suum f.* Forfan *suum* rectius deleteretur, ut plerumque in talibus solet abesse, & facile per se subintelligi. Non raro tamen additur. Vide seq. Ex. OUD.

³⁸ Insignes] Hillensb. pro var. lect. *insigni.* Petrensi *erant.*

³⁹ Anguste] Sic omnino l. *apage to Auguste.* Seneca contr.

guste ⁴⁰ habitare te, pluribus dominis domum possidentibus; hospitium ⁴¹ laxius accipe: jus-
suoque commigrare edixit, ne quis, ⁴² minor quin-
quaginta annos natus, hospitio matris familias u-
teretur.

XI. ⁴³ Q. Metellus Cos. quamvis nulla lege
inpediretur, quin filium contubernalem perpetuum haberet, maluit tamen, eum ⁴⁴ in ordine merere.

XII. ⁴⁵ P. Rutilius Cos. quum secundum le-
ges

18. *Recepissem te, nisi anguste federem*, dicit Cicero, quia nimis multi novi senatores a Caesare electi curiam & orchestram replebant. TENN.

⁴⁰ *Habitare*] Significat & moram, ut diverti est transeuntis. Cato ad libidinofum.

Hic te diverti, non habitare volebam.

TENN. V. Cl. Burm. ad Petron. Init. *In culina habitant*, uti & ad c. 7. *Hic debes habitare*. Arcer. *habere*, bene inprobante Keuchenio. OUD.

⁴¹ *Laxius*] Medicei, & Edd. Italicae *latus*. Ut apud Minuc. Felic. c. 32. *Et cum homo latius maneam, intra unam aediculam yim tantae majestatis includam*, ubi itidem alii edunt *laxius*. Heumannus etiam in Art. Crit. voluit *laxius habere*, sed Cyprianus adductus recte a Davissio, itidem *cum homo latius maneat*. Describere enim ille solet Minucium. *laxius* tamen & hic non mutem. cum sciam, *laxe habitare* apud alios, & Ciceronem ipsum reperiri. Tum in iisdem, ut & Vaticano, ac Palatino, & Edit. Paris. *accipere*, quasi id quoque ad *justo* pertineret. Non placet. Paullo aliter haec apud Plutarchi. in Apophtheg. p. 181. *Dixit mox*

Edd. pp. OUD.

⁴² *Minor L. annos natus*] Petrenf. *minus*. Annis Medicei, Leid. sec. & Edd. Italicae. *natu* Leid. sec. Recte omnia. Quare nil temere mutato. V. Lexica, & notas ad Nepot. Hannib. c. 3. *Minor quinque & viginti annis natus*, ubi alii *annos & natu*. OUD. In MSS. lectionem *minor quinquaginta annis natu* magis nunc inclino ob Ciceronis loca per Cel. Dukerum prolata ad Livium L. XLV. C. 32. *majoribus, quam quindecim annos natis*. IDEM Cur. post.

⁴³ *Q. Metellus*.] Sine praenomine Leid. sec. Dein *perpetuo* Petrenf. tamen a Mediceis abest.

⁴⁴ *In ordine merere*.] *In ordinem* Voss. Gudian. Cantabr. tert. & Ed. Paris. *in orientem* Petrenf. Dein soli Leid. pr. & Cantabr. bibl. publ. *in ordine merere*. Ceteri omnes cum priscis Editionibus *habere* vel *haerere*; Petrenf. *redigere*. *In ordine merere* est gregarium, & justum esse militem. Idemque quod statim *in legione militem*. *Merere* militaris usus vocem esse vel tirones sciunt. v. ad. c. 2. 2. OUDEND.

⁴⁵ *P. Rutilius*] Vir doctus conjicit *Rupilius*. Male. Intelligitur enim P. Rutilius Rufus, qui

ges in contubernio suo filium habere posset, in legione militem fecit.

XIII. ⁴⁶ M. Scaurus ^a filium, ⁴⁷ quod in saltu Tridentino ⁴⁸ loco hostibus cesserat, ⁴⁹ in conspectum suum venire vetuit. Adolescens verecundia ignominiae pressus, mortem sibi conscivit.

XIV. ⁵⁰ Castra antiquitus Romani, ⁵¹ ceteraque gentes passim per corpora cohortium velut mapalia constituere soliti erant, quum solos urbium muros nosset antiquitas. Pyrrhus, Epirotarum rex, ⁵² primus totum exercitum sub eodem val-

a Vulgo T. Sc,

Consul fuit cum Co. Maulio Maximo A. V. C. DCXLVIII. De cuius disciplina militari multa loquuntur scriptores Latini, Consule Pighium Annal. T. III. habere posset pro poss. hab. reposui e MSS. OUD.

⁴⁵ T. Scaurus] 3. Reg. Voss. 3. Hill. M. Scaurus. TENN. Scribe M. Scaurus, ut hoc eodem libro capite tertio de continentia. De hac severitate in filium Val. Max. l. v. c. 8. §. 4. Auctor de viris illustribus c. 72. Eius nomen M. Aemilius Scaurus. SCRIV. Cur. poss. Sine haesitatione recepi M. quod ex meis agnoscunt MSS. septem cum Ed. Paris. OUD.

⁴⁷ Quod] Qui Leid. pr. & Ed. Italicæ, quem Medic. sec.

⁴⁸ Loco cesserat.] Petrens. Inqum. Certe cedere cum accusativo saepe invenias: sed formula militaris porius videtur fuisse loco cedere. §. 26. Quod loco fugitivis cesserat. §. 34. 35. Qui loco cesserant, Consul Cl. Wasse, & Cortium ad Sallust. B. Catil. c. 9. Signa relinquere, aut pulsi loco cedere, & sexcenties apud Livium, Caesarem, omnes. OUD.

⁴⁹ In conspectum suum venire]

Uterque Mediceus in conspectu suo. Vide ad l. 1. 10. 1. In conspectum produxit. Statim Palatin. verecundiae ignominia. OUDEND.

⁵⁰ Castra.] Haec male in Edd. Tenn. & Keuchenii praecedentibus annectantur, quibus simile nil continent. Quare disjuncti, adeoque auxi hic exemplorum numerum, quem rursus minus §. 21. contractis in unum duobus. Ceterum hinc usque ad Ex. 30. desiciunt Edd. Rom. & Bonon. OUD.

⁵¹ Ceteraque gentes] Ceteraque gens Medic. pr. dein ineptissime velut in Apulia MSS. tres. nosceret Leid. sec.

⁵² Primus t. e. sub eodem valore] Balsitium hoc esse, & jam diu ante apud Romanos Graecosque exercitum intra idem vallum fuisse contentum, recte contra nostrum auctorem disputat Lipsius l. v. de Milit. Rom. c. 1. Verum quod dubitat, immo negat; Pyrrhum primum curiosius meliusque castra digessisse, in eome non adsentientem habet, quippe qui Plutarchi testimonium, quod adducit, minoris fidei du-

vallo 53 continere instituit. Romani deinde, victo eo in campis 54 Arufinis circa urbem 55 Beneventum, castris ejus potiti, & ordinatione notata, paullatim ad hanc usque metationem, quae 56 nunc effecta est, pervenerunt.

XV. 57 P. Nafica in hibernis, quamvis classis usus

cani, quam summi ducis Hannibalis apud Livium lib xxxv. c. 14. Qui ab Scipione Africano rogatus, quem secundum Imperatorem poneret, *Pyrrhum*, dixit, *castra metari primum docuisse. ad hoc neminem elegantius loca cepisse, praesidia disposuisse &c.* OUD.

53 *Continere*] Petrenf. *contineri*, ut alibi supra. *constituit* Medic. sec.

54 *Arufinis*] *Aurufinis* legit Ortelius. *Arosinis* Salmaf. & ita Leid. pr. & Arcer. teste Keuchenio. *Taurafinis* Cluverius. sed nil mutandum docet Cellarius. Ad notata ad notum Flori locum l. i. c. 18. *Sub Arufinis, ut vocant, campis. Parufinis* Medic. sec. OUD.

55 *Statuentum*] Ita plerique: quidam, *fatuentum*. sed puto, utrosque falli; reponendumque circa urbem *Beneventum*. vide Plutarchum in *Pyrrho*. Mod. *Beneventum*. Ita lego, non, ut vulgo, *Statuentum*, aut *Fatuentum*. SCRIV. *Beneventum*. Sic lege. Male in Voss. 3. Hill. 3. Reg. *Statuentum*. Florus *Arufinos campos* ponit in *Lucania* l. i. c. 18. *Lucania supra pugna, sub Arufinis, quos vocant, campis*. Sed *Beneventum* non est in *Lucania*, ut Salmasius ad hunc locum. Verum a Ptolemaeo inter *Samnitum* urbes ponitur: Stephanus dicitur *ἄπὸς Δουίδος ἐν Ἰταλῖα*. Diomedes autem in *Apulia* confedit. Ager vero *Lucanus* *Apuliae* conterminus fuit juxta *amnem Bradanum*; ut vix refertur

lis possit de tam exigua distantia. TENN. In meis MSS. *Statuentum*: & *Statuentem*. unde vix adduci possum, ut credam, a Frontino esse *Beneventum*, licet ita quoque ex Plutarcho Bongarsius voluerit ad Justin. l. xxiii. 3. Accederem tum magis conjecturae Scaligeri, qui volebat *Maluentum*, antiquo, & tunc adhuc durante ejus urbis nomine. *Malventum* Graecis dicitur. *Beneventum* certe in *Samnio*, ut est, bene ponit Plutarchus pag. 399. sed & *Arufinos campos* in *Samnio* locat Cluverius. Medicus prim. *Surrentum* exhibet, quae *Campaniae* est urbs. *Fatuentum* Ed. Wech. Placet, ut dixi, omnium maxime *Maluentum*, non *Maleventum*, quod voluit Cluver. pag. 1201. Ital. Ant. Fines autem horum populorum, teste Strabone a *Freinshemio* ad *Florum* adducto, sunt confusissimi. Quae autem scribit hic Keuchenius, ad verbum ex *Salmasio* ibidem desunta sunt. OUDEND.

56 *Nunc effecta est*] *Numero effecta e.* Medic. sec. *nunc non effecta est* Medicus pr. *nunc efficitur* Petrenf. supra *apud urbem* Medic. pr.

57 *P. Nafica*] Deest praenomen in Leid. sec. pro *tamen* Medic. pr. *inde*. *Palat. vel per o.* Leid. sec. *perperam milites corrumpentur*. Idem melius *Inferrent*, cum *Volliano*, & *Gudianano*. A singulari ad plurale ita saepe transitur. Vide ad l. ii. 3. Tandem *aedificari* Vatican. ut

usus non esset necessarius, ne tamen desidia miles corrumperetur, aut per otii licentiam sociis injuriam inferret, naves aedificare instituit.

XVI. 58 M. Cato memoriae tradidit, in furto comprehensis inter commilitones 59 dextras esse praecisas; 60 aut, si levius^a animadvertere voluis-

a Vulgo LENTIUS.

modo contineri instituit. Sed ad i. 11. l. 18. Cum vulgatis consonat J. Saresberiens. l. vi. c. 11. OUD.

58 M. Cato] Leid. sec. rursus sine M. Deest memoriae in Palatino, & J. Saresber. l. vi. c. 12. Idem Saresb. deprehensis. Palat. comprehens. Concisas dein perperam Medic. pr.

59 Dextras] Hanc poenam exercuit & Q. Fabius Max. Front. n. 42. hujus c. Valer. Max. 11. 7. 11. Omnium enim, qui ex praefidiis Romanis ad hostes transfugerant, captique erant, manus abscidit. Marcellinus l. 29. Sagittariorum vero primoribus manus incidit. Livius xxxv. Cum transfugis novis mulcati virgis, manibusque praecisis Capuam rediguntur. KEUCH. & TENN.

60 Aut si &c.] Magnum de hoc exemplo certamen, & in quo perpurgando duos scio amicos meos operam posuisse. in libris vulgatis ita editur, M. Cato memoriae tradidit in furto comprehensis, inter commilitones dextras esse praecisas, aut si lentius animadvertere voluissent in principes, sanguinem missum. Fuit, qui abjectis primum verbis illis, inter commilitones, reliqua sic legeret, & interstingeret: aut si lentius animadvertere voluissent, in principis sanguinem missum: quod praeter alias notiones, principia locum in castris denotent, ubi & aperta vena hanc animadversionem in milites exercuerint.

eam opinionem alter quoque approbavit. Attamen alia mihi stat sententia, & quod liberum semper fuit, ab amicis hic dissentio. Nam ab eo, quod editiones vulgatae expressum habent, nihil abjicio: & quod amplius est, nihil immuto; nisi forte legi mavis, at si lentius animadvertere voluissent in principes. Sic enim exemplum totum accipio, ut principes seu principales milites, qui privilegiis muniuntur, opponantur gregariis, contubernalibus, quos hic a Catone Commilitones appellatos reor. Praeterea acerbior poena, ac subita magis, praecisio dextrae; lentior, vel (si aliam lectionem haecenus amplecteris) lenior animadversio, quae sanguinis missione inferitur. de qua poena nos ad Vegetium, & multis vir clarissimus Antonius Muretus in suis Variis. STEW. aut an silentiis Palat. aut si licentius Voss. pro Var. l. ut sic l. Gudian. aut ut solertius Medic. sec. aut ut simile ejus Hillensb. & Paris. Ed. ut si l. Leid. pr. & Cantabr. Bibl. pub. Aut si benignius Saresber. Unde patet, recte lenius emendatum esse a Lipsio l. v. Mil. Rom. d. 13. Cupero l. iv. Obs. c. 19. & P. Wesselingo l. 11. c. 3. Verum tamen certius quid exhibet ipse liber scriptus, nam in Leid. sec. est levius. Gravi sive atroci poenae obponitur levis: unde passim poena levis occurrit. Hinc levior nota Livio l. xxiv. 16. &

luisse, ⁶¹ in principiis ⁶² sanguinem missum.

XVII. ⁶³ Clearchus, dux Lacedaemoniorum, exer-

^a Vulgo PRINCIPES.

Valerio Maximo l. VII. c. 3. §. 3. Sed hoc pluribus testimoniis non eget. Ducunt nos eo quoque illa e MSS. *simile ejus*. Ceterum pro aut malim quoque *at*. OUPEND.

⁶¹ In Principes] Nemo dicitur mittere sanguinem in alquem. Stewechii conjectura, *animadvertere voluisse in principes*, non placet. Neque enim probat *Principes* esse milites principales, qui privilegiis muniuntur. MSS. In Principis. L. In principiis. Principia locus in castris ante Imperatoris tentoria spatiosus, in quo tribunus jus dicebant, Imperator e tribunali concionabatur ad exercitum, denique supplicia exigebantur. ut hic n. 26. & 27. & 28. apparet. Livius XXXVIII. *Jura reddere in principiis*. Sueton. Oth. c. 1. *Capite punire, & quidem ante principia se coram*. L. officium ff. de re militari. L. prima Cod. de Veteranis. In illis testamenta scripta. Florus l. III. c. 10. *Itaque tantus terror novae gentis in castris, ut testamenta passim in principiis scriberentur*. Nepos in Eumene. *In principiis nomine Alexandri statuit tabernaculum*. Florus IV. 2. *Et mans cum pullo (nesas!) apud principia conspectus*. Quia in iis Tribuni, decurionum & centurionum honestissimi versabantur, ponuntur pro consilio militari. Justinus l. XI. c. 6. *Si principia castrorum cerneret, senatum te alioj us priscae Reipubl. videre diceret*. Hinc mitti principia auctori l. II. c. 5. cum praesidere desinunt tribuni sub occultum foliis, & milites ad contubernia discedunt. Significant & aciei locum, quem *Principes* occupa-

bant. Vegetius l. I. c. 20. *Inter principia legionum recipi solebant*. Terentius Euv. IV. 7. 11. *Hicero post principia; inde omnibus signum dabo*. Livius II. c. 65. *A tergo cliyi erant, in quos post principia integris ordinibus iutus receptus fuit*. TENN. Non dubium est, quin cum laudatis supra viris doctis, & Gronovio, qui ita ad marginem editionis suae emendavit, legendum sit *in principiis*, ut clare exhibet cum Saresberienfi Palatinus. *principis* mei quatuor. *principio* Medic. sec. Poenas autem in principiis fuisse exactas, nec tantum ignominiae notam ibi injustam, cum Lipsio contra Cuperum recte statuit, & probat Cel. Perizon. Diss. I. de Praetorio c. 23. *Volvisset* hic Medic. sec. OUD. Adde Gruterum in Miscell. Nov. Lips. Vol. III. P. 3. pag. 506. IDEM Cur. post.

⁶² Sanguinem missum] Fusius Gellius 10. cap. 8. TENN. Recte Lipsius censet, hoc fuisse notam merita mortis, sed clementer condonatae, ac in poenam levio-rem mutatae. OUD.

⁶³ Clearchus] Male 3. Reg. Clearchus. Vide Valer. Max. l. 2. c. 7. n. 2. externo. TENN. Sine aspiratione MSS. plerique & Saresber. *Elearchus* margo ibid. & Vatic. *Clearchi* mentionem habuimus quoque l. III. 5. 1. ubi vide. Porro *ab exercitu* Petrensi. *exercitum metuere* Vatican. *exercitui Imp. timendum esse* Saresber. Utrumque Valerius *exercitus sui auribus inculcando, a militibus imperatorem potius, quam hostem metui debere*. Pro *timuissent* Leid. sec. *vitavissent*. Mox *remanere* Palat. & ante *in eos* Vossian. OUD.

⁶⁴ Clau-

exercitui dicebat, Imperatorem potius, quam hostem metui debere: significans, eos, qui in proelio dubiam mortem timuissent, certum, si deseruissent, manere supplicium.

XVIII. Appii ⁶⁴ Claudii sententiâ Senatus eos, qui a Pyrrho, rege Epirotarum, capti, & postea remissi erant, equites ad peditem redegit, ⁶⁵ pedites ad levem armaturam, omnibus ⁶⁶ extra vallum jussis ⁶⁷ tendere, donec ^{67*} bina hostium spolia singuli referrent.

XIX.

⁶⁴ Claudii] Perperam in Keuch. & Tenn. Edd. Claudii scribitur. Mox eos deest in Palat. & Voss. Apud Saresberiensem male ita haec concipiuntur *sententia senatusque consultum omnes &c. ad pedites* MSS. tres. Oud.

⁶⁵ Pedites ad] Tâ Pedites carent 4. Reg. 2. Hill. Voss. Val. Max. II. 7. n. 15. eandem poenam refert. TENN. Abest quoque inepte a septem meis, & J. Saresberienfi, & Ed. Paris. ac lev. arm. Medicei. Sed bene Vatican. duo Cantabrig. & Leid. sec. agnoscunt. OUD.

⁶⁶ Extra vallum] Samuel Petrus, inductus auctoris nostri opinione, quod Romani a Pyrrho victo demum didicerint, castra sub eodem vallo continere, hic vocem vallum minime quadrare putat, & pro eo reponit paullum; sive paullum extra castra, seu cohortium illa corpora velut mapalia. Adi illum l. 1. Observ. c. 11. Acutum sane commentum, sed falsum omnino, quod vel evincunt sequentia. In eo autem hujus poenae ratio fuit, ut inimuniti adsuescerent periculis, & adversus hostem audentiores essent, uti bene seq. exemplo subdit noster. Praeterea magnus eorum erat numerus, unde patet, aequae tutos illos fuisse, sive intra, sive paullum extra illa mapalia

ficta tenderent. At contra, ne tam tuti essent, bene providerat senatus, decreveratque non solum, ne intra castra tenderent, sed etiam ne locum extra assignatum vallo aut fossa cingerent; quod diserte addit Valerius Maximus. Unde liquido adparet, auctorem suae sententiae oblitum, hic rursus agnovisse, vallum ante victum Pyrrhum apud Romanos in usu fuisse. Quod facile accidere Frontino potuit, qui undique modo descripsit exempla: ut ab auctoribus, quos tum legebat, memoriae prodita reperit. OUD.

⁶⁷ Tendere] Est figere tentorium, quod a tendere venit. Lucanus l. VII. v. 328.

—— Vallo tendetis in illo,
Unde acies peritura venit.

11. AEncid. 29.

Illic Dolopum manus, hic saevus tendebat Achilles.

VIII. AEn. 602.

—— Et latis tendebat in arvis.

Ovidius epist. Penelopes.

XIX. ⁶⁸ Otacilius Crassus Cos. eos, qui ab Han-

Illic Aëacles, illic tendebat Ulysses.

Silius l. XII. in fine.

Atque ubi atrox Garamas, saevusque tetenderit Hanno.

Higinus de castrametatione. Si legiones impares, hoc est tres accedat fuerint, duae primae lateribus Praetorii per rigorem viae sagularis tendere debebunt. Suetonius de Germanorum cohorte, in Galba c. 12. *Juxta C. Dolabellae hortos tendebat.* TENN. Adde §. 19. ubi male in Palat. *cedere*; & §. 21. Livium l. XXXI. 34. Curt. l. VII. 2. §. 37. Vorst. ad cit. Valer. locum: *neve quis eorum intra vallum tenderet & passim.* Adi Lips. l. v. M. R. D. 8. Sichertmann. de poenis milit. c. 14. OUD.

67* *Bina hostium spolia*] Sic ait quoque Valer. Max. de iisdem captivis remissis l. 11. c. 7. §. 15. *si quis bina spolia ex hostibus retulisset.* Hinc clarissime patet, emendandum esse Eutropium l. 11. c. 13. de iisdem; *quam si bina notorum hostium occisorum spolia retulissent.* Mercurus e MS. Leid. *si binorum host.* vulgo *sibi notorum*, e Graeco τὰν διγλωσσίων ἀνδρῶν πομπῶν λάβειν κομισόν. Sed illic littera β facile excidisse potuit. Quantum vero illic Glareanus & Hezrius errant, ex Valerio Frontinoque, nec non Zonara l. VIII. c. 4. liquet. OUD. Cur. post.

68 *Oacilius Crassus Co.*] *Stacilius, Caelius, M. Atilius. A. Crassus* MSS. nonnulli. Doctissimus Vir P. Wesselingius l. 11. Observ. c. 8. hanc historiam refert ad tempus belli Punici secundi, militesque sub jugum missos ad cladem Cannensem: adeoque, quia eo tempore O-

tacilius non fuerit Consul, sed Praetor, & pro praetore eum classis imperio, ut bene illic observat, & nos monuimus ad l. III. c. 16. putat, in honoris nomine hic errorem esse vel auctoris, vel librarii. Verum ego in alla sum sententia, suspicorque, hanc rem accidisse anno IV. B. Punici primi, quo Otacilius alter in Sicilia summum imperium in consulatu administravit, resque omnino prosperas contra illum Hannibalem, Giscois filium, & Hannonem gessit. De hoc Otacilio mentionem etiam facit noster loco supra citato. Nec opinioni meae refragatur, quod tunc temporis Romanorum res prospere fluere, ut testes sunt Polybites l. 1. c. 19. & seqq. (ubi vide Casaubonum) Zonaras, alique. Facile enim quodam casu, licet in summa belli inferior fuerit Hannibal iste, neque eo anno in terra, sed mari rem gesserit, antea quidam Romani milites turpissime sese ei dedere potuerunt, & sub jugum missi in captivitate apud Carthaginienses mansisse; donec hoc anno, rebus tam bene succedentibus, in libertatem restituti ad Otacilii exercitum redierint. Neque semper Hannibalem istum male rem gessisse, patet velle nostro l. III. c. 10. ubi Himeram cepit, & Segestanos vicit. Praeterea de militibus Cannensi proelio captis sumi non potest: quippe tam notabilis actionis, qualis est illa *Romanos sub jugum mittendi*, nusquam meminit Livius, qui etiam minimi momenti res de Cannensi exercitu, ejusque reliquiis tam accurate enarrat. Ad haec Otacilius, cui classis cura eo tempore mandata erat, imperium habere non potuit in exercitum terrestrem, qui ut plurimum tunc constabat ex militibus,

Hannibale sub jugum missi redierant, tendere extra vallum iussit, ut inmuniti adfuescerent periculis, & adversus hostem ⁶⁹ audentiores fierent.

XX. P. Cornelio Nasica; D. Junio Coss. ⁷⁰ qui exer-

qui ad Cannas fugerant, vel deinceps temp. deserere voluerant, adeoque in Siciliam relegati erant. Hic videtur agi de paucioribus hominibus extra vallum tendere iussis. Fateor, neminem alium ex scriptoribus aliquid de hoc Otacilii Cos. facto tradere: verum quum Livius hic deperditus sit, & saepe a nostro narrentur res, quas frustra apud alios reperias, id meam opinionem nihil infirmat. Immo si de praetore hoc caperemus, aequè diceret auctor rem, de qua ceteri, & ipse Livius tacent. His etiam argumentis sic satis permotus in litteris invicem missis Vir ille humanissimus litem secundum me dare incepit, vel saltem ulterius se non repugnare fastus est. OUD.

⁶⁹ Audentiores.] Sic lege; licet in Voss. 2 Reg. Audaciores. Est enim probae monetae. Virgil.

Contra audentior ito. TENN.

Quatuor mei, & Ed. Paris. audaciores, solemnī mutatione, quae facile e sensu discerni potest. Audax enim est temerarius, & vitio ducitur ita esse. Audens est fortis, constans, animosus, & ducitur laudi. unde patet hic retinendum omnino Audentior. Docet hoc egregie Cel. Burmann. ad Ovid. l. i. Art. Am. 608.

audentem Forsque Venusque juvant.

& alibi. Ardentiores Leid. fec. quod, licet adblandiatur, non temere tamen admittas. hostes

male Medicei. OUD.

⁷⁰ Qui exercitum deseruerant damnati] Perlibenter nomen exercitum abjecerim. quod sciam, apud antiquos fere absolute deserendi verbum, itidem desertorum usurpari: testes mihi Jureconsulti nostri plus mille locis: eam phrasim ope veterum codicum, & apud Vegetium reposui, & in quadam constitutione Codicis Justinianaei. Ceterum ne longius abeamus, ipsum potius Frontinum in causa propria advocandum puto, hoc eodem capite, exemplo XVIII. certum (inquit) si deseruissent, manere supplicium. STEW. Exercitum deseruerant. Sic omnes MSS. Stewechius ⁷⁰ exercitum inducit. Quia deserere absolute ponitur. ut hic n. 16. Certum, si deseruissent, manere supplicium. ut & *καποτακτικος* desertor apud Quintil. decl. 375. Calpurnium Flaccum decl. 25. & 15. Front. IV. 1. 29. de hoc vide Stewechium ad Vegetium l. II. c. 3. & c. 5. TENN. Vide & Tacit. l. XIII. Ann. c. 35. Militiae abnuebant deserebantque, & plura ad Lucan. l. II. 728. In Vegetii illo loco militiam non agnoscunt sex MSS. a me consulti; hic vero omnes exercitum retinent; quae vox cum ab aliis saepe addatur, rationem non video eam ubivis ejiciendi. Rem hanc refert Epit. Livii LV. P. Cornelio Nasica, cui cognomen Serapioni fuit, & D. Junio Bruto dilectum habentibus in conspectu tyrannorum res saluberrimi exempli facta est. Nam C. Mattienus accusatus est abud tribunos plebis, quod exercitum in Hispania

exercitum deseruerant, ⁷¹ damnati, virgis caesi publice venierunt.

XXI. Domitius Corbulo in Armenia, duas alas & tres cohortes, quae ad castellum ⁷² initio hosti-

deseruisset : damnatusque sub furca diu virgis caesus est, & sestertio nummo venit &c. OUBEND.

⁷¹ *Damnati*] Petrenf. *damnati* & Leidenf. pr. Gudian. Cantabr. tert. & Ed. Paris. *damnato*. quasi *damnatum* pro *damnatione* vel *damnato*, (quo usus creditur Plinius l. VII. c. 44. sed vide illic Harduinum) poneretur, uti *destinatum* pro *destinatione*, *responsum* pro *responsione* apud nostrum, & similia plurima apud alios. de quibus egimus ad Praefat. l. I. *Damnato* virgis caedi foret, virgis caedi publica populi, & Consulium condemnatione. Verum *damnati* cur sperneremus, nulla caussa est. *Venerunt* rursus MSS. aliquot. OUB.

⁷² *Initio hostibus cesserant*] Quid hoc refert, num *initio*, an deinceps hostibus cesserint, si tamen cesserunt prae turpi metu. Non dubium est mihi, quin hoc sit vitiosum, licet sicco pede transiliant interpretes praeter Scriverium, qui locum stellula, tamquam corruptum in sua editione insigniuit. Palatin. pro *initio* habet *Micon*. Scriverii unus *Inicon*. Mediceus uterque *quae* (qui pr.) *Secum a. c. initio*. Ineptissime; Hinc tamen videor verissime eruere *quae ad castellum cum Paetio* &c. Confirmat hanc emendationem Tacitus l. XIII. Ann. c. 36. *Corbulo curam praefiliorum Paetio Orphito mandat. Is* &c. rupto imperio postquam paucae & proximis castris turmae advenerant, pugnamque imperitia posebant, congressus cum hoste funditur. Et domnu ejus exterriti, qui subsidium ferre debue-

rant, sua quisque in castra trepida fuga rediere. Quod graviter Corbulo accepit; increpitarum Paetium, & praefectos militesque tendere omnes extra vallum iussit; inque ea contumelia detenti, &c. Vides, lector, plane unam eandemque narrari rem, adeoque unum, idemque ductoris debere esse nomen. Quod si *Paetii*, vel *Paccii* nomen apud Tacitum, ut nonnullis videtur, corruptum est, & hic aliud foret quaerendum, cum illo consonum. *Mutius*, vel *Numitius* prope ad vulgatae apud nostrum lectionis litteras accedit. aut propius magis *cum Icio*, seu *Iccio*: ut dictus fuerit *P. Iccius Orphitus. Icciorum* gens nota in Rep. jam Romana. V. Glandorp. Onomast. *Iccius Soterichus* apud Gruter. p. 429. n. 4. Est & alia gens *Itia* in nummis. OUB. Lego nunc *cum Itio*, & in Tacito P. l. IO. Ubi que id Romanum nomen in *Itium*, *Iccium* &c. est corruptum. Causam vide in notis meis ad Sueton. Aug. c. 4. licet non negem, *Iccius* quoque fuisse, ut in inscriptionibus, & apud Caesar. L. II. B. G. saepius. Sed *Itius* videtur legendum in Horatio L. I. Od. 29. & L. I. Ep. 12. ubi vide, & Masson. in vita Horatii p. 298. Misc. Obs. Vol. VI. p. 325. *Portus Itius* Caesar L. V. B. G. c. 2 & 5. ubi etiam pro *Itium* in MS. & Ed. Ven. *initium*; in aliis *mitium*. Ad Edm. Gibsoni diss. de portu Itio, p. 8; seqq. L. *Itius* in Sueton. Aug. c. 43. *M. Itius*, non *Iccius*, Ciceroni III. Phil. c. 10. IDEM *Cur. post.*

stibus cesserant, extra vallum iussit tendere, donec adsiduo labore & ⁷³ prosperis excursionibus redimerent ignominiam.

XXII. Aurelius Cotta Cos. quum ad opus equites, ⁷⁴ necessitate cogente, iussisset accedere, eorumque pars ⁷⁵ detractasset ^a imperium, questus apud Censores, effecit, ut ⁷⁶ notarentur. A patribus deinde obtinuit, ⁷⁷ ne eis praeterita aera procederent. ^b Tribuni quoque plebis de eadem

^a Vulgo DETRECTASSET. ^b Vulgo hic novum exemplum incipit.

⁷³ Prosperis] Hillensberg. crebris. dein adimerent Medic. Icc.

⁷⁴ Necessitate] Leid. sec. ex necess. dein eoque Palatin. sed recte vulgatis consonat Saresber. OUD.

⁷⁵ Detractasset] Medicei detraxisset imperio. Sed uterque Leid. Hillensberg. Cantabr. tert. & Ed. Paris. detractasset. ut aliquoties supra habuimus. Vide §. 25. & ad l. I. c. I. 9. Detractaturo certamen. OUD.

⁷⁶ Ut notarentur. A patribus &c.] Ut notarentur a patribus. Deinde MS. SCRIV. 3. Reg. 3. Hill. ita distinguunt. Ut notarentur a Patribus. Deinde, TENN. Post patribus distinguunt etiam Leidenfes, & Vatican. cum Edd. Paris. & Wech. Immo Medicei, & J. Saresber. ut a patribus notarentur. Palat. ut notarentur patribus. Omnes perperam. Censores enim notabant, non patres, qui stipendia dabant. Hinc eandem rem sine Consulibus mentione simpliciter ad Censores refert Valer. Maximus l. II. c. 9. §. 7. Equestris quoque ordinis bona magnaue pars, CD. juvenes censoriam notam patiente animo sustinuerunt, quos M^o. Valerius, & P. Sempronius, quia in Sicilia ad munitionum opus explicandum

ire iussi facere id neglexerant, equis publicis spoliatis in numerum aerariorum retulerunt. Ceterum mirari debeo stultam Kenchenii gloriam, notantis ad notarentur. Ita lego, vulgo VOCARENTUR. quum istud vocarentur nusquam invenerit, nisi in Ed. Parisiensi, cui accedit MS. Hillensb. Ceterae cum MSS. Edd. Hittorp. Wech. Mod. Stew. Scriv. quas inspicere debuit, recte notarentur. Mox dein Palatin. & ejus. OUD.

⁷⁷ Ne aera procederent] Justinus l. XII. c. 4. Stipendia trahi desinerent. Aufonius alludit epistola ad Paulum. Et quia sub Imperatore meo tum merui; procedere mihi inter frequentes stipendium jubebis. Valer. Max. II. c. 7. n. 15. Legioni neque stipendium anni procedere, neque aera dari voluit. TENN. Livius l. XXV. c. 5. Iis perinde stipendia procederent. l. XXVII. c. II. Ne praeterita stipendia procederent iis. Quae explicat summus Gronovius ad l. v. 48. Quum stationes procederent. Porro male vulgo seqq. Tribuni &c. hinc divellunt, & novum faciunt exemplum; quum per se pateat ad idem factum pertinere, quare auctoribus MSS. & Edd. VV ut & Saresberienfi haec eidem exemplo

dem re ad populum pertulerunt, omniumque consensu stabilita disciplina est.

XXIII. 78 Q. Metellus Macedonicus, in Hispania, quinque cohortes, quæ hostibus cesserant, 79 testamentum facere iussas, ad locum recuperandum remisit; minatus non nisi post victoriam 80 receptum iri.

XXIV. P. Valerio Cos. Senatus praecepit exercitum 81 ad Sirim victum ducere 82 Firmum, ibi-

α Vulgo SERINUM:

plo annexui, & continuavi. OUBEND.

78 Q. Metellus Macedonicus] Sine praenomine Palatin. & Leid. sec. *Macedonius* idem cum Mediceo pr.

79 Testamentum facere] Erat militis ob magnitudinem hostilium copiarum mori permissi, & pugnaturi non spe victoriae, sed in mortis ultionem: Caesâr lib. 1. Bell. Gall. c. 39. *Vulgo totis castris testamenta obsignabantur.* Florus 111. c. 10. de eodem bello. *Itaque tantus novae gentis terror in castris, ut testamenta passim etiam in principiis scriberentur.* Vellejus l. 11. c. 5. *Faciuntibus omnibus in prociñtu testamenta, velut ad certam mortem eundem foret.* Sic apud Iustinum l. 111. c. 5. *Lacedaemonii pugnaturi, tesseras insculptis suis & patrum nominibus dextro brachio deligaverunt; ut si omnes adversum praelium consumpsisset, & temporis spatio confusa corporum lineamenta essent, ex indicio titulorum tradi sepulturae possent.* Ex quibus constat, testamentum sine spe redeundi factum. TENN.

80 Receptum iri] Medicei, & Vaticanus *recepturus*. deest *receptum* in Palatino. Res acta est ad Contrebiam. V. Aurel. Vict. p. 61. Valer. Max. l. 11. 7. 19.

& illic notas. OUB.

81 Ad Sirim] Sic lege. unus Reg. *Suim*. Stephanus. *Σιγε. τῶ δα; Ἰταλίας, τῶ δα τὸ Μισσηνῶν τῆ, καὶ Ἰταλίας.* TENN. *Suum;* & *Sirim* MSS. quidam perpetam. *Sirim* recte, non vero *Lirim*, ut Florus l. 1. 18. ubi omnino consulendi Viri docti. OUB.

82 Serinum] Firmum MS. SCRIV. 2 Hill. *Seryium*. 1. Reg. *Su rinum*. Scriverius *Firmum*. lego *Firmum*, quod in Picenis ponitur a Ptolemaeo propter Asculum. TENN. *Servum*, & *Seryium* MSS. mei quinque. *Sirinum* Vatican. Sed *Firmum* dicente Palatin quo facit, quod *Gudian*. *Firmi* pro *Lirim* habeat. duci ad *Sirinum* Petrens. *Serinum* nihili est: quare *Firmum*, (quomodo haec urbs in Picenis vocatur frequentius, quam *Firmum*;) reposui; donec certius quid reperiretur. Nam posset videri, *Firmum* nimis longe distare ab Heraclea, & Siri fluvio in Lucania, ubi P. Valerio Laevino Cos. primum factum est proelium, quam ut credibile sit. Senatum voluisse exercitum tam procul revocare vel amandare, quod Pyrrhus majorem depopulandi Italiam haberet occasionem. Quamquam Romani caustas potuerunt habere nobis ignotas; cur ibi sub pellibus manere exer-

ibique castra munire, & hiemem sub tentoriis exigere. ⁸³ Senatus ^a, quum turpiter fugati ejus milites essent, decrevit, ne auxilia ⁸⁴ ei ^b submit-

^a Vulgo hic novum exemplum.

^b Vulgo eis.

citum voluerint, praesertim cum circa hoc tempus res actae sint contra Hetruscos. Non multum alioquin abeunt. *Surrentum*, *Crumentum* &c. Illustrat. Schelius ad Hygin. pag. 112. citat *Setinum*, quod, quid velit, nescio. In *Setinum* intelligo scilicet agrum, ita dictum a *Setio*, vel *Setia*, vel *Setina* colonia, in Campania, vel, ut aliis placet, in Latio. Vide Ortelium, & Cluver. pag. 1021. *Setina* est apud Vell. l. 1. c. 14. unde *vinum Setinum*. OUD.

⁸³ Senatus] Voss. 1. Reg. & optimus Hill. haec jungunt praecedentibus, sine paragrafo nostro. TENN. MSS. quoque mei nonnulli; ut fieri debet: sine dubio enim agitur de eodem exercitu. Bis enim fugatus Valerii milites esse nusquam traditur. De ejus autem exercitu hic agi, patet ex J. Saresber. l. vi. c. 12. *Senatus cum milites P. Valerii fugati essent, decrevit, ne ei auxilia submitterentur*. Immo MS. Petrensis totum hunc locum ita concepit *duci ad Sirinum, ibique hiemem sub tentoriis agere, & ne auxilia eis submitterentur legionibus*. Ceteris omissis. Unde patet, auctorem nostrum hic vehementer luxatum, & misere per librarios tractatum esse. quod clarius videbimus statim. Forsan fuerit *exigere, & quia t.* Quid sit, *Senatus* abundat. Saltem cum praecedentibus nos junximus, ut contra statim *captis ejus legionibus* disjungenda esse docebimus. OUD.

⁸⁴ *Ei submitterentur*] Exemplum istud aliis persanandum relinquo. Verba illa *ne auxilia*

ei submittantur, s. *litera geminata* sic repono *ne auxilia eis submittantur*. e reliquis vix ipse Frontinus, si proponantur, ut tunc sunt, se expedierit. Consulendi Historiographi, & ipse Frontinus Libro eodem Capite eodem exemplo tertio a fine. Item Livius, & Valerius Maximus lib. 11. cap. 7. STEW. *Eis*. ita Stewechius. Vulgo est *ei*. MS. *ejus*. idem statim *eis* pro *ejus*. SCRIV. Voss. & 3. Reg. *ei*. TENN. Omnes praeter Ed. Vefal. receperunt Stewechianum *eis*. quod tamen ex incis modo habent Palatin. Medicus sec. & Petrenf. Ceteri omnes cum Saresber. *ei* scil. Valerio, ejusve exercitui. quare non video, cur id mutari debuerit. OUDEND. Si agitur de eodem P. Valerii Laevini exercitu, ut cum J. Saresber. existimavi, Frontinus etiam hic erravit. Nam Laevino iussu Senatus supplementa omnino sunt missa. V. Plutarch. in Pyrrho p. 394. 395. Flor. L. 1. C. 18. §. 19. Aurel. Vict. Vir. Illustr. C. 35. §. 7. Quare ampliandum censeo de loco hoc corruptissimo; quem non ausim, plurimis refectis, cum Cl. Wasseo ad Salust. B. Jug. C. 110. sic refingere e Cod. Petrensi: *& hiemem sub tentoriis exigere, & ne auxilia eis submitterentur legionibus, quae Punico bello militiam detraxerunt*. Quamvis sic Annalium fidei conveniret Frontinus. Mallem nunc novum rursus exemplum incipere, ut in Vett. Edd. est a voce *Senatus*, & pro *ejus* tentare *Cannis*. At si junctim legas, *ne auxilia eis* sub-

mitterentur, ⁸⁵ nisi captis ^a & victis hostibus.

XXV. ⁸⁶ Eis ^b legionibus, quae Punico bello militiam ⁸⁷ detraxerant ^c, ⁸⁸ in Siciliam ^d velut relegatis per septem annos ⁸⁹ hordeum ex Senatusconsulto datum est.

XXVI. L. Piso ⁹⁰ C. Titium ^e, Praefectum

CO-

^a Vulgo ET VICTIS HOSTIBUS desunt. & cum seqq. sine distinctione junguntur. ^b Vulgo EJUS. ^c Vulgo DETRACTAVERANT; ^d Vulgo AT IN S. ^e Vulgo sine praenomine.

submitterentur legionibus, quae, tum rursus ex Senatusconsulto abundare videtur. Sed ei incommodo succurrit Petrensis, qui habet decrevit hordeum dari. IDEM Cur. post.

⁸⁵ Nisi captis] Voss. & 1. Reg. Nisi captis, & victis hostibus: iis vero legionibus, q. P. b. m. d. in Siciliam, qui integrior sensus. TENN. Optime sane: cum in vulgatis nec sensus, nec ratio constant. Facit huc etiam Vossian. sec. captis Iis legionibus, & Saresber. victis hostibus. Iis vero legionibus. Monuit hoc etiam Cl. Westeling l. II. c. 8. Observ. OUD.

⁸⁶ Ejus legionibus] Ut vidimus statim, novum est hinc exemplum incipiendum. Agitur quippe nunc de illis, qui post Cannensem cladem temp. deseruisse, Italiaeque excessisse velle dicebantur, itemque Cannensis pugnae reliquias. Pro ejus itaque rescripti eis, ut, sive iis modo vidimus in duobus Tenuilli, uno Scriverii, & Voss. sec. ac Saresber. legi; quibus nunc accedat Vaticanus. Vero autem, ut addatur nequaquam opus est: nec solet eas transitionis ad nova exempla particulas adhibere Frontinus. OUD.

⁸⁷ Detractaverant] Rursus detraxerant dedi ex MSS. quatuor vel quinque, & Ed. Paris. pugnam de tres Cantabr. militia

det. Palatin. OUD.

⁸⁸ At in Siciliam] In nullo meorum scribitur illud at, quod ex praecedentibus etiam clarissime patet locum hic nullum habere: aut tamen est in duobus; & Ed. Paris. Ceteri cum Saresberienfi non agnoscunt. quare sensu postulante ejeci. velut abest a Medicis. OUD.

⁸⁹ Hordeum] Saeton. Aug. 24. cohortes, si quae cessissent loco, decimatas hordeo pavit. Frontin. n. 37. non tantum datum legionario militi pro frumento in poenam ignaviae, sed etiam tyronis, qui male armaturam didicerat; Vegetius l. I. c. 13. Milites, qui parum in illa praelusione profecerant, pro frumento hordeum cogere accipere. Ad quem locum videndus Stewechius, quem ut describam, non tantum otii abs re mea est mihi. TENN. Petrensi. decrevit hordeum dari.

⁹⁰ Titium] 4. Reg. & Voss. C. Titium. & sic vocatur Valerio Max. l. II. c. 7. n. 9. TENN. Cum Titium Libri Vulg. putabam legendum. L. Piso Cos. Titium praefectum &c. Fuit L. Calpurnius L. F. C. N. Piso Frugi Consul A. V. C. DCCX. At, cum mendose ita in vulgatis legeretur Cum Titium, rescripti in annalibus Romanis Stephanus Pighius C. Titium, & in oratione, se hoc praenomen ex Veteri MSto valde correcto restituis-

cohortis, ⁹¹ quod loco fugitivis cesserat, ⁹² cinctu^a togae praeciso, soluta tunica, nudis pedibus in principiis quotidie stare, dum vigiles venirent, iussit, ⁹³ conviviusque & balneo abstinere.

XXVII.

^a Vulgo CINCTO.

se. Vide Annalium T. III. l. XLIII. initio. SCRIV. Cur. post. Cum est in Edd. Paris. & Wech. ac MSS. Vatic. Cantabr. tert. & Billensb. Cos. ut conjecerat Scriverius non male Leid. pr. *Claudium* Medic. pr. verum C. sive *Cajum* Gruterian. Gudianus, & Leid. sec. quare id ex consensu virorum doctorum reposui. *Equitum praefectum* vocat eum Valer. Maximus; si vero *cohortis praefectus* fuerit, tum *peditum* debuisset dicere Valerius. Verum praeterquam quod non ita loqui soleant, sed tum *cohortis praefectos* vocent eos idonei auctores, expresse addit idem, e quos sociis illis equitibus ademptos esse, & in funditorum alas eos transcriptos. Erraverit ergo noster, vel alium scriptorem secutus sit, oportet. Nam vix persuadere mihi possum, ut putem *cohortem κταχονικῆς* dictam ab ipso de equitibus: est ipsius tempore jam fuerint *cohortes equestres* seu *equitatae*. De quibus agit eruditissime Nobil. Schelius ad Hygin. p. 35. &c. quasque intelligit Valesius in Ammiano Marcell. l. XXIV. c. 5. Reliquos ea cohorte ad *peditum* compegit *militiam*. Hae cohortes sub Imperatoribus inductae constabant peditibus, & equitibusque commixtis. OUD.

⁹¹ Quod loco.] *Eo quod l. Cantabr. tert. qui Medic. quae* Leid. pr. *dem fugitivus* Ed. Wech. cum MSS. duobus male. *Cum in Sicilia bellum adversus fugitivos gereret &c.* Valerius, qui ta-

men in ceteris aliquantum discrepat, & rem omnem latius enarrat. OUD.

⁹² Cincto.] Sic omnes MSS. quos vidi. Gujetus tamen conjecit *Cinctu*. Valerius: *Discincta tunica indutum*. Suetonius Augusto c. 24. *Tunicatos discinctosque stare per totum diem ante praetorium*. TENN. Atqui *Cinctu* in Arceriano invenit Keuchenius, & ego in Petrensi. In Glossis *Cinctus διαζυρα. ζαμα cinctum*, adductis a Keuchenio: *sine cinctu* Sueton. a Stewechio infra citatus. Sed & notissimus ex Virgilio, Livio, aliisque *cinctus Gabinus*. Consule Noris. ad Cenot. Pisan. p. 406. *cinctum* an apud idoneos auctores reperias, dubito. Quapropter *cinctu* cum Pighio l. cit. p. 3. reposui. *cingulo* e Glossa Palatinus. OUD. Forfan quis *cincto* probari posse crederet ex Appulejo L. XI. Met. p. 245. *cinctum pectorale*: ubi hinc male Pricaeus tentavit Onomasticon: nam sciendum, fallere ibi Edd. Colv. & seqq. in MSS. sex & Edd. Vetr. est *pectoralem*. Adde N. Heins. ad Claudiani Conf. Prob. & Olybr. vs. 179. IDEM Cur. post.

⁹³ Conviviusque & balneo.] Valerius *Interdixit etiam et convivium hominum, usumque balnearum, seu baln-orum*, ut MSS. alii, de quo vide illic focerum meum. Hic autem *que* abest a novem MSS. & Edd. Par. ac Wech. Pigh. *Convivius item & b. OUDEND.*

XXVII. Sulla ⁹⁴ cohortem & centuriones, quorum stationem hostis perreperat, ⁹⁵ galeatos & discinctos perstare in principiis iussit.

XXVIII. Domitius Corbulo in Armenia, AEmilio Rufo, Praefecto equitum, ⁹⁶ quia hostibus cesserat, & parum instructam armis alam ha-

⁹⁴ Cohortem] Medic. pr. cohortes. dein recte, ut mihi videtur, idem Cantabr. tert. & Palatin. cum Vaticano, & Hillensb. stationes. mox praeruperat Medic. pr. Voss. & Leid. sec. percurrere stationes, aciem, supra habuimus saepissime, & mox §. 36. praestare quoque hic, & §. seq. Leid. sec. & Hillensb. male. perstare est totum diem stare. praestare est ante stare. Deest hoc exemplum in Medic. secundo. Oub.

⁹⁵ Galeatos & discinctos perstare in principiis iussit.] Aliud profecto laet in his verbis galeatos & discinctos, quam arbitrere. Anne galeam Frontinus illi reliquerit, qui jam ante militari cingulo a Sylla privatus est? nunquam inducar, ut credam. mutanda forte vulgata lectio, discalceatos & discinctos perstare in principiis iussit. Frontinus exemplo superiori: cincto togae praefecto, soluta tunica, nudis pedibus, in principiis quotidie stare, dum vigiles venient, iussit. Paribus fere verbis Valerius Maximus l. 11. c. 7. Iussit eum toga laciniis abscissis amictum, decin-ctaque tunica, nudis pedibus a mane in noctem usque ad principia, per omne tempus militiae adesse. Suetonius Nerone: pro-cessit in publicum, sine cinctu, & discalceatus. STEW. Galea canicium mittere erat laus, non poena. Stewechius Discalceatos. Verum cur non asseras Ex-galeatos? ut exarmatos. At-

tius. Pavorem hunc meum ex-pectorat. Ennius. Tum pavor mihi sapientiam omnem ex animo expectorat. Petronius. Frons expudorata. De quo Statilejus p. 33. fragmenti: Sic excalceare Suetonius Vitell. c. 2. Exoculare privare oculis. Apul-jus. Cicani & praesus exoculata esse fortunam. TENN. Calceatus MSS. quidam. Stewechii discalceatos probat ompino Keuchenius. Sed vide, num ex galeatos & d. legi possit gladio stricto d. Nam & hoc inter ignominiosas poenas erat. Livius lib. xxvii. c. 13. & quidem ut hic de centurionibus. Cohortibus, quae signa omiserant, hordeum dari iussit: centurionesque manipulosum, quorum signa amissa fuerant, destitutis gladiis (sic bene Gronovius, non d.) discinctos destituit. Si gladius diceretur, ut calceatus, galeatus &c. minima mutatione locus posset persanari. OUDEND. Non hic mutandum censuit Gruterus, existimans, Sullam voluisse pudendo habitu ignavioribus illis incurere pudorem. Quid enim, ait, ridiculum magis; quam ut quis, ab aliis armis nudus, galeato visatur capite? in Misc. Lips. Nov. Vol. III. p. 506. Nimis singulare mihi apparet. In nota praecedente ⁹⁴. dele verba recte, ut mihi videtur, & confer Ex. 36. IDEM Cur. post.

⁹⁶ Quia] MSS. & Edd. VV. qui, vel qui ab h. male.

habebat, vestimenta per lictorem 97 scidit ^a, 98 eademque, ut erat, foedato habitu, perstare in principibus, donec mitterentur, imperavit.

XXIX. 99 Atilius ^b Regulus, quum ex Samnio in 100 Luceriam ^c transgrederetur, exercitusque

^a Vulgo SCINDI. ^b Vulgo ATTILIUS. ^c Vulgo LUCERNAM.

97 Scidit] Scindi MS. SCRIV. Scindi sec. Scriverii Editio, & deinceps ceteri, quomodo Palatin. habet cum Voss. Reliqui omnes Scidit, vel, ut est in Voss. sec., Scindit: quod mutari temere non debuerat. Vide, quae notavimus ad l. II. 5. 45. OUDEND.

98 Eademque] Distingue. *Ei demque, ut erat, foedato h. Nam ut erat eleganti elipsi dicitur, pro, in quo habitu erat.* Statius l. VII. Thebaid. vl. 820.

Sicut erat, rectos desert in Tartara currus.

Claudianus III. Conf. Honorij 463.

Sicut erat, liquido signavit tramite nubes.

Graeci ἡραρ εἶχον. Xenoph. Cyrop. l. III. f. 43. Τρυγάνε σὺν δὲ τοῖς ποσειδάει μεῖς τοῦ Κίρον, ἀραρ εἶχον. Latini. *Qualis erat.* Statius l. x. Theb. 204.

Qualis erat (solos infecerat umbra jugales) Amphiaraus adit.

TENN. Recte Tennulius. Adnotata ad Lucan. l. II. 365.

Sicut erat, moesti servans lugubria cultus.

Eundemque Medicci. Praesta-

re principibus prave Hillensb OUD. 99 Atilius.] Sic rescripti rursus cum Gudiano, ex Fastis, nummis, aliisque monumentis, atque ita deinceps semper. OUDEND.

100 Lucernam] 1. Hill. Lucrinam. alter Hill. 4. Reg & Voss. Luceriam. Sic Dionysio scribi testatur Stephanus, verum Polybio Λυκέρσιον, cujus incolae Λυκέρσιοι. Ego legerim Nuceriam, quae proxime Samnium in Appulis. TENN. Valde miror, Interpretes in historia tam clara non vidisse, praeeuntibus MSS., scribendum esse Luceriam, ut ex meis quoque exhibent Leilenses, Mediceus, Vaticanus, Gudii, Palatin. Gruterianus, alii Lucariam, alii Lucernam. Sic enim aperte Livius l. x. c. 35. Alteri Consuli M. Atilio nequam tam facile bellum fuit. Quum ad Luceriam duceret legiones, quam obpugnari ab Samnitibus audierat, ad finem Lucerinum ei hostis obvius fuit. & quae illic sequuntur. Eiusdem rei mentionem fecit noster l. II. c. 8. §. 11. Quamquam & in Lucerinum scilicet agrum (ut supra in Sentinae l. I. 8. 3. ubi vide) facile admitti possent, utpote quod facilius non intelligi, atque adeo corrumpi potuit: sed malo illud ipsum, quod MSS. totidem litteris habent; ut Luceria non pro ipsa urbe, sed agro vicino sumatur. Vide ad l. II. II. 5. In Mantinia. Quidquid

que ejus obviis hostibus ¹⁰¹ aversus esset, obposita cohorte, jussit fugientes pro ¹⁰² desertoribus ^a caedi.

XXX. Cotta Cos. in Sicilia, in Valerium, ¹⁰³ nobilem Tribunum militum ex gente Valeria, virgis animadvertit.

XXXI. Idem ¹⁰³ P. Aurelium, sanguine sibi junctum, quem ¹⁰⁴ obsidioni Lipararum ipse, ad auspicia repetenda Messanam transiturus, praef-

* Vulgo DEFECTORIBUS.

quid eligas. lector, mihi perinde est. Ego tamen malim hic *Luceriam*. De *Luceria* & *Nuceria* consule, quae congesti ad Lucan. l. 11. 473. OUD.

101 *Aversus*] MSS. octo, & Edd. VV. incepte *adversus*, V. ad l. 11. 3. 3. *aciem hostium avertit*, i. e. pedem referre coëgit. Mox *fugientibus* depravate Hillensb. & Ed. Par. & *ocidi* Leid. sec. OUD.

102 *Defectoribus*] *Desertoribus* MS. SRIV. Vox adulterina, Scriverii MSS. i Reg. Voss. *desertoribus*. TENN. Palatin. Vatican. & Leidens. sec. *desertoribus*. Proba quidem vox est *defector*; sed quae hic locum non habet. *Defector* enim est, qui deficit ab alicujus imperio, & rebellat, *desertor*, qui signa sine comiteu deserit, & Remp. desistit. quocirca *aesertoribus* revocavi. OUD.

103 *Nobilem*] Perperam vulgo edunt in *Valerium Nobilem*. Quasi ille *Valerius* cognomente dictus fuerit *Nobilis*: Non sane. *Valerius* ille erat Tribunus nobilis, quia ex gente nobili *Valeria* erat. Distinxi itaque post *Valerium*, & *nobilem* minuscule littera exarari jussi. Paulo ante in Leid. sec. *P. Cotta* etiam male scribitur. Fuit enim *Cajus*

& idem, quem habuimus §. 21. Adi, si plura vis. Pighium Ann. T. 11. p. 44. OUD.

103° *P. Aurelium*] Perperam Zonaras L. VIII. Annal. C. 14. eum vocat *Quintum Cassium*. OUDEND. *Cut. post.*

104 *Obsidioni Lipararum*.] *Liparitanae* Valer. Maxim. l. 11. c. 7. §. 4. Observandum autem, Frontianum multitudinis numero, unam AEoliarum insularum appellare per *Liparas*. Quod & fecisse alios notavimus ad J. Obseq. c. 89. *Insulam Liparas*. Saepè tamen incertum est, an scriptores per *Liparas* intelligant omnes insulas, an vero unam. Vide ibid. N. 9. & Doctiss. Duker. ad Florum l. 11. c. 2. *Piñor apud Liparas*. His adde Valer. Maxim. l. vi. 9. §. 11. *Cornelius Cos, a Poenis apud Liparas captus*. Pro *transiturus* Cantabr. tert. & Medic. sec. *transmissus*. An *transmissurus*? i. e. transfretaturus, trajecturus, seu *transiturus*. Quo sensu notum est, saepe id verbum neutraliter sumi. Verum ceteri MSS. & omnes apud Valerium Max. servant ad *auspicia repetenda Messanam transiturus*, & crebro ita *transire* usurpatur. OUDEND.

fecerat, quum¹⁰⁵ agger incensus, & ¹⁰⁶ capta ca-

¹⁰⁵ Agger incensus] Incessus, & sic Ex. 37. agger. SCRIV. Val. Max. l. 11. c. 7. n. 4. *Quod ejus culpa agger incensus, & pene castra fuerant capta.* Male in Veneta edit. duobus Reg & Menagiano MSS. erat *Ager*. Lipsius & ex eo Colerus *Agger incensus*. Quia agger constat ex terra, incendi non potest. Venia tantorum manium, agger & vallum, quibus muniebantur castra, ex quavis materia. trahibus, lapidibus, terra, fascibus fuerunt aggesta. Frontinus l. 1. c. 5. n. 1. *Vallum oneratum materiis incendit.* ibidem n. 8. *Vallum materia exstructum incendit.* hujus c. n. 37. *Cum agger ab hostibus incensus esset.* Valer. l. VII. c. 6. n. 5. *Aggerem a Caesare congerie hostilium cadaverum instructum* narrat. Omnes MSS. retinent *incensus*. Praeterea *Agger incensus est*, vel *incessus* pro *Hostes incendunt*, vel *ascenderunt aggerem*, dictio est magis Poëtica, quam Frontiniana. Pinge quoque terra exstructum aggerem: Sed Sicilia, in qua haec res est gesta, habet materiam in solo generandis & nutriendis ignibus naturalem. TENN. Scribe *incessus*. SCRIV. *Cir. post.* Lege *incensus*, & ita quoque lege statim Ex. 37. Voss. Mireris, tot viros doctos hic, & § 37. uti & in Valerio Maximo. eandem historiam narrante offendisse ad voces *agger incensus*, quas constanter retinent, vel vitiose *ager* omnes MSS. & bene defenderunt cum Tennülius, tum Doctiss. meus Söcer ad Valerii locum. Non tamen cum Tennülio confundendum est de materia terrae, incendio apta; sed de vero Romanorum aggere: qui non terra magis, quam lignis exstruebatur. De quo ut nemo

amplius dubitet, solito longiora mihi placuit adducere exempla. Caesar l. 11. de B. Civ. in obfidione Massiliae cap. 14. *Secundo magnoque vento ignem operibus inferunt. Hunc sic disfulit ventus, uti uno tempore agger, plutei, testudo, turris, tormentaque flammam conciperent, & prius haec omnia consumerentur, quam quemadmodum accidisset, animadverti posset.* Et paulo post: *Majori cum fiducia ad altam turrem aggeremque eruptione pugnauerunt, multumque ignem intulerunt.* Cum eo consentit Lucanus, qui cum excisum nemus cantasset, & stellatis axibus aggerem erectum l. 111. vl. 455. (ubi vide notas) dixisset, de Massiliensibus erumpentibus subnequit vl. 504.

*Telum flamma fuit; rapiensque incendia ventus
Per Romana tulit celeri munimina cursu.
Nec, quamvis viridi luctetur robore, lentas
Ignis agit vires, Nec solum silvas, sed saxa ingentia solvit.
Procehuit majorque jacens adparuit agger.*

Verum audiamus porro cap. seq. Caesarem, & vulgaris aggeris materia quae fuerit, videamus. *Quod unde agger omnino comportari posset, nihil erat reliquum, omnibus arboribus in finibus Massiliensium excisis & convectis, aggerem novi generis atque inaudium ex lateritiis duobus muris &c. facere instituerunt, aqua fere latitudine, atque ille congestus ex materia fuerat agger.* Rursus Caesar l. VII. B. G. c. 24. *Fumare aggerem, quem cuniculo hostes succenderant,*

castra essent, virgis caesum in numerum ¹⁰⁷ gregalium peditum referri, & muneribus fungi iussit.

XXXII.

rant, & fea. Ex ligno maximam partem constituisse aggerem, patet quoque ex eodem Caesare l. 1. B. Civ. c. 40. ubi pontem esse interruptum cognoverunt *ex aggere & cratibus, quae flumine vehebantur*. Vegetius l. 1v. c. 35. *Agger autem ex terra lignisque extollitur contra murum, & c. 23. Arietes, machinas ipsosque aggeres ignibus concremant*. Hisce omnibus denique adde simplicissimum Livii locum l. xxxvi. c. 23. *Sed armati frequentes, quidam ignes etiam, quos aggeribus injicerent, ferebant*. Hinc ad differentiam talis aggeris, qui pro magna parte e materia fiebat, dixit Varro l. 1. de R. Rust. c. 14. *foss. & terreus agger*, ubi nequaquam rescibus *terrenus*, ut alii volunt. Idem enim l. 1v. de L. Lat. p. 15. Ed. Dord. *Subura, quod sub muro terreno Carinarum, in ea est Argeorum Sacellum sextum, & paullo post quod subest ei loco, qui terreus murus vocatur*. J. Caesar l. 1. B. Gal. c. 43. *Planities erat magna, & in ea tumulus terreus satis grandis*, quamquam, ut verum fatear, illic MSS. plerique, & Ed. prima exhibent *terrenus*. Virgil. lib. 11. Georg. 341.

virumque

Terrea progenies duris caput extulit arvis.

uti omnino (non *ferrea*, quod vulgo legas) cum viris doctis scribendum est, ut Philargyrius, Lactantius l. 11. c. 11. & ipsa docent ratio. Loquitur enim Macro de recens natis hominibus, quibus epitheton *terrea* ma-

gis convenisset, quam *ferrea*. Pompon Mela l. 1. c. 9. *Animalia ex parte jam formata, ex parte adhuc terrea visuntur*. Saepius denique hac voce usus est Prudentius, ut Cathem. ix. 25, xii. 90. Psychom. vi. 773. aliique scriptores Ecclesiastici. Ad J. F. Gronov. Observ. Eccles. p. 101. sed de devoticulo in viam revertamur. OUD. Quae hic differui de voce *terreus*, iis opponantur notata a me ad Sueton. Calig. c. 19. *Superjecto aggere terreno*. IDEM Cur. post.

106 *Capta castra*] Immo *pene capta* erant, non *capta*. Valerius ibid. OUD.

107 *Gregalium*] Val. Max. *Gregalis militiae munere inter pedites fungi coegit*. Bene Pighius ex Frontino notat, *q̄ Gregalis*, quo carent 2. Regii, & 2. Leidenfes MSS. facere rotundiorum sensum. Quia gregales erant obnoxii quibuscumque militiae operibus, & tanquam vilissimi ex centuriarum ultimis decuriis. Unde per contemptum Catilinae, Clodii & Antonii assectae a Cicerone eorum gregales appellantur TENN. Ac recte jam notarunt viri docti, per voces *militiae munere inter pedites* satis exprimi *gregalem* militem. Praeterea Valerius tum non *gregalis*, sed *grecarum*, ut alibi facit cum ceteris scriptoribus, dixisset. Hic etiam Petrensis *gregaliorum*, armenen contra nostri stylum, qui ab aliis scriptoribus hic diversus semper *gregalis* usus est, pro *gregario* milite. V. lib. 111. 9. 13. 6 l. IV. 3, 12. 6. 2. & saepius, uti ex Indice quivis videre possit. OUD.

XXXII. Fulvius Flaccus ¹⁰⁸ Censor ¹⁰⁸ Fulvium fratrem suum, quia legionem, in qua Tribunus militum erat, injussu Consulis ¹⁰⁹ dimiserat ^a, ¹¹⁰ Senatu ^b movit.

XXXIII. ¹¹¹ M. Cato ab hostili litore, in quo per aliquot dies manserat, quum ¹¹² ter dato ^c professe-

^a Vulgo DEMISERAT.

^b Vulgo A SENATU.

^c Vulgo TRADITO.

¹⁰⁸ Censor] Scriv. unus, Vossian. Hillensb. & Ed. Paris. Consul perperam, ut statim liquebit, & ipsa dicitur ratio antiquitatis. Iidem non bene in quam Tr. m. OUD.

¹⁰⁸ Fulvium] Hunc Cneum praenomine a Vellejo dictum Ccl. Dukerus ad Livium L. XL. C. 41. ab illo nominari M. censor, quia adoptatus erat a M. Fulvio Nobiliore, cujus missionem dederat legioni, eamque dissolverat, quod Latinis semper *dimittere* dici notissimum est. Valerius Maximus l. II. c. 7. §. 5. Q. Fulvius Flaccus Censor, Fulvium fratrem consortem, legionem, in qua tribunus militum erat, injussu consulis domum *dimittere* ausum Senatu movit. uti pro *cohortem* legionis bene commendavit Perizonius. Nam nullus dubito, quin hanc historiam tangat Livius l. XL. c. 41. Priusquam hi consules venirent ad exercitum, praeerant A. Postumius, & frater Q. Fulvii M. Fulvius Nobilior. Secundae legionis Fulvius Tribunus militum erat. Is mensibus suis dimisit legionem. Verum nota, illic M.

male vocari, qui aliis dicatur Cneus, ut Vellejo l. I. c. 10. Cn. Fulvius Senatu motus est, & quomodo ex Sigonii ac Glandorpii placito nunc legas illic, Livio l. XL. c. 27. Notae Cn. Fulvii, qui frater germanus, & ut Valerius Antias tradit, consors etiam Censoris erat. Abtca ibi fuit L. OUD.

¹¹⁰ A Senatu movit] Dele praepositionem. TENN. Recte praepositionem delendam jussit Tennulius. Nam nec comparet in MSS. meis septem melioribus, nec solent eam addere in hac formula antiqui scriptores, quod vel liquet ex praecedentis notae exemplis. Ejeci igitur. OUDEND.

¹¹¹ M. Cato.] Caret praenomine, ut solet, Lcid. sec. pro *ab host.* Keuchenius ait, in nonnullis libris esse in *h.* sed jungenda ad *h. l. profectiois signo dato.* per statim in Lcid. sec. non comparet. OUD.

¹¹² Tradito] Voss. 4. Reg. 2. Hillensb. & Rom. *tardato.* TENN. *Tardato* exaratur quoque in MSS. meis undecim, & Ed. Paris. Ex quorum consensu suspicatus dudum sum, reliquisse Frontinum *ter dato.* Haec enim dati signi triplex repetitio vehementius aggravat militis peccatum, quod vel semel dato signo, non autem *tardato*, puniendum erat. Morem autem fuisse in re navali, *ter signum dari*,

dari,

fectionis signo, classem solvisset, & relictus e militibus quidam ¹¹³ a terra a voce & gestu expostularet, ¹¹⁴ uti tolleretur, circumacta ad litus uni-

a Vulgo ALTA.

dari, nos solverent naves, docet cum huc alludens Valerius Flaccus l. 1. vl. 351.

*Et jam finis erat: Zephyrum-
que ratemque morantes
Solverat amplexus tristi tuba
tertia signo.*

Inno de veritate conjecturae meae nunc amplius non dubito, nam perspicue *ter dato* scriptum deinceps reperi in Leidensi sec. Codice. OUD. Certissimam hanc emendationem confirmat & mos Romanus in terrestri militia. Consule Polyb. l. vi. c. 33. & ill. R. H. Schelium ad Hygin. Grom. Cap. de itinere p. 273. IDEM *Cur. post.*

¹¹³ *Alta voce.*] Hic locus, si indubiae fanitatis esset, ut etiam interpretes huc usque de eo nihil monuerunt, vehementius confirmaret eorum opinionem, qui *altam vocem* Latinam satis iudicant pro *clara* contra Vossium, cui adsentitur Cel. Burmann. ad Ovid. l. iv. Tr. El. 9. 24. Nec opus iis esset, *altam v.* defendere Catulli loco *conclamate altiore voce*, aut Quinctil. l. xi. Inst. Orat. c. 3. *Attollitur, descendit vox altius & inferius*; quae loca nihil certi probant; uti nec Senecae in Troasim vl. 197.

*Haec fatus alia voce, dimisit
diem.*

Nam veterrimus Florentinus optime illic exhibet

Haec fatus, alta nocte diyisit d.

Quin etiam hic nullus liber scri-

ptus, eorum saltem, quos ego inspexi, *alta* habet. Palatinus hic in mendo cubat. Medicei, & Edd. Rom. ac Bonon. *acer-rima*. i. e. intenta & vehementi. Quamvis & hoc non placeat. Leid. sec. *quicum v.* sed Gudianus, Gruterianus, Vossian. Leidensis pr. Cantabrigienses tres *a terra*. optime. *expostularet a terra* sive stans in terra, & forsitan altiore quodam loco *voce & gestu*. Vim hanc praepositionis *a* vide in notis ad Lucan. l. v. vl. 640.

*videre trementes
Fluctibus a summis praeceps
mare.*

Virgil. l. 11. AEn. 2.

*Inde toro pater Aeneas sic orsus
ab alto.* OUD.

Si MSS. iuvarent, ¹¹³ *alta* non mutarem: nam etiam in Silio Italico inveni. l. xvi. 398.

*percussus vocibus altis
Spectantum circus.*

Sed cum aliud dent Codd. unice verum est *a terra*. Virg. Eclog. viii. 40. *a terra contingere ramos*. Xenoph. Ephes. p. 13. *ἐὸν ἀπὸ τῆς γῆς πάλαι*. IDEM *Cur. post.*

¹¹⁴ *Uti tolleretur*] Assumeretur in navem. III. AEn. 601.

*Tollite me, Teucri, quascumque
abducite terras.*

Hinc Juliae dictum Macrobius l. 11. Satur. c. 5.

Num.

universa classe, comprehensum supplicio adfici iussit; & quem occisuri per ¹¹⁵ ignominiam ^a hostes fuerant, exemplo potius inpendit.

XXXIV. Appius Claudius ex his, qui loco cesserant, ¹¹⁶ decimum quemque militem, sorte ductum, ¹¹⁷ fusti ^b percussit.

XXXV. ¹¹⁸ Fabius Rullus Cos. ex duabus legio-

^a Ed. Tenn. IGNORANTIAM.

^b Vulgo FUSTE.

Numquam nisi navi plena tollo vectorem. TENN.

¹¹⁵ *Per ignorantiam*] Sic edidit Tennulius, consulto, an errore typothetarum, nescio, quamvis ultimum credere malim. Nam MSS. & Edd. omnes *per ignominiam*, i. e. ignominia illi & populo Romano illata. *Per ignorantiam* non occiderent, cum viderent hostes, eum esse Romanum & hostem suum. OUD.

¹¹⁶ *Decimum*] *Decanum* Palat. forsitan voluit *Decimum*. OUDEND.

¹¹⁷ *Fuste*] Erat iste mos talis, auctore Polybio. *Accepto fuste tribunus vix tantum attingebat damnatum, quod ubi factum erat, omnes, qui in castris erant, caedendo fustibus lapidibusque, plerosque in ipsis castris conficiebant. Ac si qui evassent, nec sicquidem servari poterant: quippe qui neque in patriam redire auderent, neque a propinquis domum recipi possent.* Non tantum extra ordinem (ut & Livii epitome l. LVII. testatur) verum in alio delicto quoque deprehensus adfliciebatur hoc supplicio. Hirtius bel. Hisp. c. 27. *Milesque, qui fratrem suum in castris jugulasset, interceptus est a nostris & fusti percussus.* Paulus Diaconus l. XII. hist. testatur, latam legem ab Imperatore Valente, ut monachi militarent; noverges autem per tribunos &

milites fustibus interficerentur. Nocens dicitur *Fustuarius mereri*. Livius l. v. *Fustuarius meretur, qui signa relinquit, aut praesidio decedit.* Similis, sed mitior poena Germanis, *durch die Spieße laufen*. Tarquinius auctor castigationis Eutropio l. II. & Suidae in *Σπείρος* dicitur notante Stevechio. Solebant etiam ad palum ligari nocentes, & sagittis confici. Rufus in LL. militariibus. *κελεύομεν τοῖς στρατιώταις ἐκείναι τὰ τάγματα, τῶν πρώτων φύλακας καὶ ὑπαναχαρῆτας ἐκ τῆς τάξης ἀποδεκατίοις* (decinarii) *καὶ ὑπὸ τῶν λοιπῶν ταγμάτων κατατάσσονται.* TENN. Vossian. Cantabr. B. Publ. & Hillensberg. *fusti.* Recte, & ex formula. Ad omnino notas virorum doctorum ad Vellej. l. II. c. 78. *Quippe primipili centurionem nomine Vibullium ob turpem ex acie fugam fusti percussit.* ubi & de ablativo *fusti*, & de more fustibus interimendi invenies multa Adde Apulej. l. IV. *Metam.* circa principium. *fuste* etiam in Saresber. Ceterum discrepat hic Livius l. II. c. 59. & securi percussus ait ab Appio Claudio. *Ad hoc centuriones, duplicariosque, qui reliquerant ordines, virgis caesos securi percussit.* Cetera multitudo sorte decimus quisque ad supplicium lecti. OUDEND.

¹¹⁸ *Fabius Rullus*] *Fabius Rutilius Cos.* SCRIV. unus Reg. Pau.

gionibus, quae loco cesserant, vicenos ^a 119 sorte ductos in conspectu militum securi percussit.

XXXVI. ¹²⁰ Aquilius ^b ¹²¹ ternos ex centuriis, quorum statio ab hoste perrupta erat, securi ¹²² percussit.

XXXVII.

^a Vulgo sine VICENOS. ^b Vulgo AQUIRIUS.

Paulus Julius. Scriverius *Fabius Rutilius.* TENN. Non voluit scribere *Scriver. Rutilius*, sed monere tantum ita esse in aliis, sc. Palatino, Petrensi, & J Saresber. In *Mediceis*, & Vaticano *Paulus Julius. Paulus Lucius* Edd. Italicae. *Favus Tullius* Cantabr. tert. *Rullianus* placet Cl. Wesselingio l. 11. Obs. c. 8. qui ita cum aliis reponit quoque §. 39. sed ego *Rullum* retinere malo. Vide omnino, quae notavi ad l. 11. 4. 2. & statim §. 39. OUD.

119 Sorte ductos] *Ductum* Palat. *Ductas* Hillensb. unus *Scriv.* & Ed. Par. male. Verum locum mutilum esse patet, quod auctori aliis exemplis addat, quot sorte ducti puniti sint. Hunc numerum tamen servarunt nobis J. Saresber. l. vi. c. 12. & Petrus Blesens. Epist. LXIX. e Frontino citantes *Vicenos sorte ductos*. Quare sine haesitatione eam vocem addidi. Monuit & hoc. cit. loco Cl. Wesselingius. OUD.

120 *Aquirius.*] Forte *Aquilus*, qui in Sicilia bellum servile compevit. Hieronymus in Chron. numero Eusebiano MDCCCXX. ad quem num. vid. S. al. *Scriv.* Cur. post. *Aulus Quiricius* Medicei. Item Saresber. *Fabius Rutilius* Edd. Rom. & Bonon. *Aquilius* cum Lipsio, sive potius *Aquilius* omnino legendum existimo, quomodo etiam se male ad me perscripsit Cl. Wesseling. & cum Scriverio Manium *Aquilium*, qui servile bellum compevit,

intelligo; de quo plura vide apud Ursinum in Num. Consul. & Pigh. T. 111. Ann. p. 177. Cic. l. v. in Verr. c. 1. 2. Quidquid sit, *Aquirius* corruptissimum est. Nulli enim fuere *Aquirii*. OUD.

121 Ternos] Palat. *trinus.* Medic. pr. *trinos.* Edd. Ital. *ternas*, & statim *quarum*: quia non ceperunt, inesse Synthesin. ab *hostibus v. fuerat* Cantabr. *prae-rapta* Medic. pr. OUD.

122 Percussit.] J. Saresberien-sis, vel quia ita in Frontino forsitan invenit, vel quia variare orationem voluit, citat *addixit securi*. Quod si vel in uno Cod. reperissem, inesse Synthesin. Notum est enim *addicere* a praetorio jure & ejus voce *addico* translatum esse ad quamvis damnationem, unde apud Cicero-nem *Addicere morti*. Valer. Max. l. vii. c. 3. §. 1. *Inmerentem capitali supplicio addici*. plura si vis, ad paralipomena Dempsteri ad Rosini Antiq. l. x. c. 9. OUD. Quod apud J. Sarisber. legitur *securi addixit*, nunc *παραλίπομα* censeo. quam ut Frontini simplex stilus patiat, pro *addixit* morti, vel *mortis poenae per securim exigendae*. Horat. Ep. xvii. 11.

addictum feris
*Alitibus atque canibus homici-
dam Hestorem.*

quod nec ipsum adeo figuratum est, quam *securi addictus*; sicut nec

XXXVII. M. Antonius, quum agger ab hostibus ¹²³ incensus esset, ex his, qui in opere fuerant, duarum cohortium ¹²⁴ militem decimavit, & in singulos ex his centuriones animadvertit, legatum cum ignominia ¹²⁵ dimisit ^a, reliquis ex legione hordeum dari iussit.

XXXVIII. In legionem, quae ¹²⁶ Rhegium oppidum ¹²⁷ iussu ^b ducis ¹²⁸ diruerat, animad-

ver-

^a Vulgo DEMISIT.^b Vulgo INJUSSU.

nec illud Appuleji, Poëtam profaicum agentis, L. IV. Metam. p. 87. *Ducite me, & cui fors adidit, scopulo sistite.* ubi male in MS. *edixit.* At geminus locus est L. II. Metam. p. 40. *malis nuptae parentis artibus, & addictus noxio poculo torum te penem adultero mancipavi.* Verum illic aliud quid latere, MSS. docent. Sed de eo ad ipsum locum sententiam dicam. IDEM *Cur. post.*

¹²³ *Incensus]* *Incessus* MS. SCRIV. V. §. 31. *P. insensus.* IDEM *Cur. post.* *Lege insensus,* ut supra paulo. Voss. At tu, lector, illic meliora vide.

¹²⁴ *Militem]* *Palat. militum.*

¹²⁵ *Dimisit]* Notae sunt tres missiones. I. Honestae, ob peracta stipendia, vel egregia facinora. II. Causaria, ob morbum. III. Ignominiosa ob dedecus. Sed legatum affici hac ignominia rarius est. Suetonius Calig. c. 44. *Legatos, qui auxilia ferius ex diversis locis adduxerant, cum ignominia dimisit.* l. II. ff. de his, qui notantur infamia. Praefectum cohortis, vel alae, vel legionis, vel tribunum sive cohortis, sive legionis; & secundum Pomponium etiam eum, qui exercitui praest, licet consularibus insignibus utatur, ignominiae causa ab Imperatore missum, notari infamia docet. Vide Stewechium

ad Veget. II. c. 3. TENN. V. ad §. 32.

¹²⁶ *Rhegium]* Ubi, ut habent excerpta Appiani f. 553. Ἐπισημῆτα καὶ φυλακὴ ἵνα πόλις, μή τι πάθῃεν ὑπὸ τῶν ἑχθρῶν. παρῆμα- τος αὐτοῖς καὶ Δίου ὁ ἡγμῶν αὐτῶν. *Pro salute & custodia Rheginorum adversus hostium excursions praesidium agebant, simul cum praefecto Decio.* Hic Decius a Valer. Max. II. 7. 25. vocatur *Jubelius.* MSS. 2. Reg. *Bubelius.* Leidenfis unus habet *Budellius.* alter *Budellus.* Rhegium autem alias quoque a praefidiario vexatum Justinus l. IV. 3 TENN. *Decius Jubellius* erat dix. Vide Soceri mei notas ad Valerium. OUD.

¹²⁷ *Iniussu]* *Lege secundum 4. Reg. & optimum Hill. Iussu Ducis.* Nam Decius, autore Appiano, ex praefecto tyrannus evasit. Ἀπὶ φρεσὶν ἐτίθει δὲ, in cuius locum milites M. Caesum scribam ejus elegerunt imperatorem. TENN. Rescripsi *Iussu* auctoribus MSS. Palatino, Gruteriano, Leidensi primo. Guidiano, & Medic. & historia id flagitante. Vide praeter citatos hic auctores Polyb. l. IX. c. 31. Livium l. XXVIII. c. 28. XXXI. 31. & Epit. XII. ac demum Fabric. ad Oros. l. IV. c. 3. aliosque OUD.

¹²⁸ *Diruerat]* *Lege Diripuerat.* TENN. *Diruorat* MSS. constat.

versum est, ita ut ¹²⁹ quatuor millia, tradita custodiae, necarentur. Praeterea ¹³⁰ Senatusconsulto cautum est, ne quem ex eis ¹³¹ sepelire vel lugere fas esset.

XXXIX. L. Papirius Cursor Dictator ^{131*} Fabium ¹³² Rullum^a, Magistrum equitum, quod ad-

^a Vulgo RUTILIUM.

stanter servant refragantibus omnibus historicis. qui occupatum, & direptum modo Rhegium narrant. quare *diripuerat* jam legit Casaubonus ad Polybium p. 121. Ed. Gr. & Keuchenius. quod & ego praesferem. Non raro autem haec verba confunduntur. Caesar B. G. l. vii. c. 11. *Oppidam diripit atque incendit*. MSS. quidam, & Edd. VV. *diruit*. Oud.

¹²⁹ [Quatuor millia] Inauditus publico supplicio necatorum sub legibus numerus civium; affirmatur tamen a Valerio. Quo minore cum invidia et perageretur, quinquagenos per singulos dies virgis caesos securi percussit. Et a Liv. l. xxviii. Sed Polybius. norante viro summo Henrico Valeſio, asserit trecentos in foro necatos, caeteros fortiter pugnantes in obsidione cecidisse: Appianus tantum defectionis auctores, *diruit*, in medio foro virgis caesos, & capite truncatos esse. TENN. Clare docet Casaubonus l. cit. probante Simſono in Chronico p. 1139. Ed. ult. & Vossio ad Valer. ccc. modo milites vivos capros esse, & Romae supplicio adfectos, reliquis in praesidio VIII. annorum, & gravi obsidione mortuis. Tragicis ampullis hoc ergo exaggerant Livius, & ex eo ceteri. Leidens. hic habet tantum *ita ut tradita custodiae necaretur*. Oud.

¹³⁰ [Senatus consulto] Leid. sec. *Senatu*. Palat. tum.

¹³¹ [Sepelire] 4. Reg. optimus Hill. *Sepeliri*. L. *Sepeliri vel lugeri*. TENN. *Sepeliri* sex etiam mei cum Ed. Pat. *Sepeliri*, aut duo. sed vulgatum, quod Vancano, Palatino, Mediceo, Gruteriano, Vossiano, Cantabrig. aliisque confirmatur, sollicitandum non est. Valer. *eorumque corpora sepulturae mandari, mortemque lugeri vetuit*. Oud.

^{131*} [Fabium] &c. *virgis poposcit caesum, securi percussurus*.] Sana haec esse, nullus credo. Forſan in *Fabium* &c. *virgas poposcit, caesum securi percussurus*, nam accedere licetorem & virgas securesque expediri e formula iusserat, ut est apud Livium L. viii. c. 32. immo forſan excidit quoque *animalversurus* in *Fab.* Porro Cel. Drakenb. ad Liv. L. xxii. c. 25. praesert *adversus editum* pro *ditum* hic, & in Gellio L. xvii. c. 21. Oud.

Cur. post.
[¹³² Rullum] Sic MSS. & Saresber. Edd. Bon. & Paris. *Rutilianum*, uti Livio l. viii. c. 29. Valer. Max. l. ii. c. 7. §. 8. vulgo in hac historia etiam audit, & alibi. sed ad l. ii. 4. 2. iam monitum. vel *Rullianum*, vel *Rullum* cum viris doctis ubique scribendum esse. Praetuli ego saltem in nostro *Rullum*, quod facilius in *Rutilius* depravari potuit, quam *Rullianus*. Adhaec a Dione Coccejano cum mentione huius magistrum equitum clare *Pada* vocatur, in excerpt. Peirescian. p. 585. Ste-

adversus ¹³³ dictum ^a ejus, quamvis prospere pugnauerat, virgis ¹³⁴ poposcit caesum, securi percussurus: nec contentioni aut precibus militum concessit ¹³⁵ animadversionem, eumque profugientem Romam persecutus est: ¹³⁶ nec ibi quidem

z Vulgo EDICTUM.

wechianae quoque editionis margini *Rullum* calamo adleverat Scriverius. OUD.

¹³³ *Edictum*] 4. Reg. Voss. 3. Hill. & Rom. *Dictum*. quam lectionem genuinam puto, quia Papius fuit Dictator, cujus sunt dictata, vel dicta. Hinc frequentissima phrasis, *Imperatori dicto audientem esse*. Plautus *Menaechm.* II. 3. 39. *Dicto me emit audientem, haud Imperatorem sibi*. Nepos *Iphicrate* c. 2. *Apud Corinthum tanta severitate exercitui praesuit, ut nullae unquam in Graecia neque exercitiores copiae, neque magis dicto audientes fuerint Duci*. TENN. *Edictum* per se non damnem. proba enim vox est, & huic rei fatis conveniens. Livius I. VIII. c. 35. *qui contra edictum Imperatoris pugnavit*. statim *edictum patris Mantii*. Livius rursus I. XXIII. c. 14. *Dictator descendit edixitque*. Verum in Palatino, utroque Leidensi, Mediceis, Vaticano, & Edd. Rom. Bon. Paris. Wechel. atque ipso Saresberienfi legas quoque *dictum*. quod proprium maxime dictatori. Livius I. II. c. 18. *Creato dictatore primum Romae, ut intentiores essent ad dicto parendum*. Gellius I. XVII. c. 21. *Dictator filium suum, quod contra suum dictum in hostem pugnauerat, securi necavit*. ubi male Oisfel. tentat *edictum*. In Livii loco superius citato ante Gronovium legebatur quoque *descendit equo, dixitque*. *Decretum* Gudian. quod ex *dicto* corruptum. Ceterum qui Medicei, & adversum MSS. 7. cum Edd.

VV. OUD.

¹³⁴ *Poposcit caesum*] Petrensi cecidit. Leid. sec. v. *per caesum*: Excidisse videtur *iri*, vel *caesum* & *securi percussum iri*. OUDEND.

¹³⁵ *Animadversionem*] Cantabr. tert. *eleganter aliquid animadversionis*. Paulo ante *concioni* Medic. pr. & pro var. lect. sec. OUD.

¹³⁶ *Nec ibi quidem remisso p. s. metu*] *Remissionem*, & *meruit* MSS. SCRIV. *Nec ibi*. 3. Hill. *Ne ibi*. *Remisso*. 3. Reg. 2. Hill. *Remissio*. Scriverii MSS. *Remissionem p. s. meruit*. Vulgata praestit lectio, si quidem ad Papyrium omnia referuntur. TENN. *Ne ibi* Palat. Gudian. Bon. ac Paris. prius ponitur post *meruit* in Medic. pr. In sec. & Vaticano *supplicii prius*. Placet omnino *nec ibi quidem remissionem supplicii prius meruit* sc. Fabius; quae nominativi omisio anstam loci corrumpendi dedit; ut factum est saepissime. Vide omnino, quae congesti ad Lucan. I. II. 218. & I. VI. 728.

*Perque cavas terrae, quas egit carmine, rimas
Manibus inlatrat.*

Metus supplicii non remissus est; sed ipsum supplicium. Livius I. VIII. c. 35. *liberavit onere consensu populi Romani ad preces, & obtestationem versus, ut sibi*
pccz

dem remissionem ^a supplicii prius meruit, quam ad genua ejus, & Fabius cum patre provolveretur, & ^b pariter Senatus ac populus rogarent.

XL. Manlius, cui Imperioso ¹³⁷ postea cognomen fuit, filium, quod is contra edictum patris cum hoste pugnaverit, quamvis victorem, in conspectu exercitus virgis caesum securi percussit.

XLI. Manlius filius, ¹³⁸ exercitu pro se adversus patrem seditionem parante, negavit tanti esse quemquam, ut propter illum disciplina corrumperetur; & obtinuit, ut ipsum puniri paterentur.

XLII. ¹³⁹ Q. Fabius Maximus transfugarum dexteras praecidit.

XLIII.

^a Vulgo REMISSO PRIUS S. METU. ^b AC VULGO.

poenam magistri equitum dictator remitteret &c. praeterea remissionem leg. patet ex seq. rogarent; quod non habet, quo referatur, nisi remissionem. dein & pariter dedi pro ac, ut vitetur concursus repetiti ^{ac} e MSS. octo. vel novem, Edd. vetustis omnibus. & Saresb. pariter s. pro eo Vatican. ut rogare pro vita, & similia. vide ad Phaedr. l. 111. F. 2. Rogaret Leid. sec. OUD.

¹³⁷ Postea] Sic & alii scriptores: quasi T. Manlius Imperiosi nomen ex hoc facto accepit, uti inde etiam dicta *Manliana imperia*. Verum recte docuit Cel. Perizonius, hujus Titi patrem Lucium Manlium Imperiosi cognomen jam habuisse, adeoque ejus filio quasi hereditarium adhaesisse, ut contigit fere omnibus cognominibus. Adi eum Anim. Hist. cap. VIII. p. 350. & seqq. Ceterum ab imperioso loco Pa-

lat. pugnavit Medicei, & Edd. Italicae, virgis caesum deest in Leid. sec. virgis abest a Vaticano. OUD.

¹³⁸ Exercitu] Leid. sec. milite, eleganter, sed dubito, an vere. dein in Ed. Paris. adversus virgis patrem, unde Keuchenius non male conjecit, virgis demittendum esse ad extremum Ex. ut ipsum virgis pun. p. quempiam mox Saresb. per illum Leid. sec. disciplina militiae Saresb. OUDEND.

¹³⁹ Q. Fabius Maximus] Servillianus scilicet in Lusitania Procos. Adi Pigh. Ann. T. 11 p. 482. & notas ad Valer. Max. l. 11. 7. 11. Oros. l. vi. c. 4. Praenomen hic deest in Palat. & Leidensi sec. dexteris MSS. & Edd. nonnulli cum Saresb. Totum exemplum abest a Mediceo pr. OUD.

XLIII. ¹⁴⁰ C. Curio Cos. bello Dardanico, circa Dyrrachium, quum ex quinque legionibus una, seditione facta, militiam ¹⁴¹ detraxisset, fecuturamque se temeritatem ducis in expeditionem asperam & ¹⁴² insidiosam negasset, quatuor legiones eduxit armatas, & ¹⁴³ consistere ordinibus ^a, detectis armis velut in acie, iussit. Post ¹⁴⁴ haec seditionem legionem inermem procedere, discinctamque in conspectu armati exercitus, stramenta coëgit fecare; postero autem die similiter fossam discinctos milites facere, nullisque precibus ¹⁴⁵ legionis impetrari ab eo potuit, ne signa
ejus

^a Vulgo OMNIBUS.

¹⁴⁰ C. Curio] Ita lego. Vulgo est *M. Curio*. SCRIV. Recte Scriverius pro *M.* reposuit *Cajum*: quomodo est in Gruteriano. Leid. pr. Medic. sec. Gudiano, & Hillensb. ac J. Saresber. l. vi. Polycr. .c. 13. & Ed. Paris. *M. Minucius* Medic. pr. Verum notandum etiam fuerat, hoc a C. Scribonio Curione non factum esse, cum erat *Consul*, sed *Proconsul*, ut praeter alios patet ex Livii Epit. tom. 93. & 95. Adde, quos laudant viri docti. ad Flori l. III. 4 6. Sallust. Fragm. Hist. 2 Non agnoscunt quoque vocem *Cos.* Leidensis sec. neque J. Saresberienfis: quare delendam censeo. OUD.

[¹⁴¹ *Detrahasse*] *Palat. decerasset.* Sed quinque vel sex, & Ed. Par. rursus bene *detraxisset.*

[¹⁴² *Insidiosam*] *Seditiosam* MS. s. *Septuosam*. SCRIV. *Cur. post. Seditiosam* etiam Vaticanus. *Insidiosa* expeditio est insidiis hostium plena, & apta Passiva vox est sumpta. de quibus adjectivis adi Cl. Drakenb. ad Silium l. II. 99. alibi *loca insidiosa*. OUD.

[¹⁴³ *Consistere omnibus*] 4. Reg.

Voss. 3. Hill. *Ordinibus*. TENN. *Iussit omnibus consistere* contructio soleca est, & non, nisi depravata jam Latinitate, a Scrip. toribus adhibita; quidquid etiam alii defendere eam conentur. Consule Gronov. ad Liv. l. xxvii. 24. & Burm. ad Ovid. *Metam.* l. viii 752^a ac quos illic laudat. Hic autem MSS. mei omnes, numero tredecim, & Edd. Modium vel Stevechium praecedentes habent *ordinibus* optime. Quemque suo in ordine consistere iussit, velut in acie. *omnibus* apparet primum in margine Ed. Hittorpianae, forsitan pro varia lectione Editionis, mihi non visae. OUD.

[¹⁴⁴ *Haec*] *Hoc* uterque Leidd. dein *discinctam*, & *distractam*, *discinctos*, & *distractos* prave MSS. multi. *Postremo die* Leid. sec. dein *nullis* pr. Medic. & Edd. Ita. Verborum ordinem mutavi e MSS. omnibus, & Saresb. vulgo *ab eo imp. ejus* deest in Leid. sec. *ceterarum* carent Edd. Italicae. OUD.

[¹⁴⁵ *Legionis &c.*] *Legio ab eo impetrare p. & aboleretur ac distribuerentur* MS. SCRIV. Sic solus Palatin. Cum vulgatis facit

ejus submitteret, nomenque aboleret, milites autem in supplementum ceterarum legionum distribueret.

XLIV. ¹⁴⁶ Q. Fulvio, Appio Claudio Cos. milites ex pugna Cannenti in Siciliam ab Senatu delegati postularunt a Cos. M. Marcello, ut ¹⁴⁷ in proelium ducerentur. Ille Senatum consuluit: Senatus negavit, sibi placere ¹⁴⁸ committi his Rempublicam, ¹⁴⁹ quam deseruissent; Marcello tamen permisit facere, quod videretur; dum ne quis eorum munere vacaret, neve donaretur, neve quod praemium ferret, aut in Italiam reportaretur, dum Poeni in ea fuissent.

XLV. ¹⁵⁰ M. Salinator Consularis damnatus est a populo, ¹⁵¹ quod praedam non aequaliter ¹⁵² dividerat militibus.

XLVI.

cit etiam Saresberienfis. quare causa non est, ut cum Keuchenio illam Palatini Cod. lectionem recipias. OUD

¹⁴⁶ Q. Fulvio] Perperam MSS. multi *d.* vel *Ca.* Haec ex Livio fere ad verbum l. xxiv. in f. & xxv 3 6 7. De notissima hac re qui scripsere praeterea, vide hic apud Keuchenium. Dein post milites ex pugna Cannensi excidisse quid videtur, ut relii ui vel cedentes. quomodo est apud Saresb. l. vi c. 13. OUD.

¹⁴⁷ In proelium ducerentur] Saresber. & Medic. sec. in proelio. Palat. in proelium confu... duc. Vide, num quid lateat. Paulo ante pro *a* vel *ab* *f.*, ut dedi e Mediceo. Edd. Italicae ex Senatusc. OUD.

¹⁴⁸ Committi] Resp. non tantum ducibus. & magistratibus, verum & militibus dicitur committi. Liv. 25. Militibus, qui ad Cannas commilitones suos deseruissent, senatui nihil videri remp.

committendam esse. TENN. C. 7. ubi vid. Gronov.

¹⁴⁹ Quam deseruissent] Qui MSs. Mox ferrent, & reportarent. Scrv. Eis r. qui eam Saresber. Medicei. c. proelium his, vel iis, qui Remp. deseruissent. Interpolate. dein iidem commisse *f.* Mox eorum deest in Hillensb. Idem aut. ferrent, & reportarent Palatin. donaret, ferret, portaretur MS. Scotti. sed vide Brisson. de Form. l. ii. F. 269. quod Poeni in ea essent Patrenf. OUD.

¹⁵⁰ M Salinator] Palatin. L: Menius Medic. pr. deest praecomen in Medic. sec. & Leid. sec. intelligitur autem B. Livius Scallinator, de quo Livius l. xxvii. 34. M. Livius erat multis ante annis ex cons. latu populi iudicio damnatus. Ad Eigh. Ann. A. V C. 534. OUD.

¹⁵¹ Quot] Eo quod Medicei, & Edd. Italicae. dein a Liguri-
Hh e Fas

XLVI. Quum ab Liguribus in proelio Q. Petillius Cos. interfectus esset, decrevit Senatus, uti ea legio, in cujus ¹⁵³ acie Cos. erat occisus, tota ¹⁵⁴ infrequens referretur, stipendium ¹⁵⁵ ei annuum non daretur, ¹⁵⁶ aeraque rescinderentur.

C A P.

bus Med. Leid. sec. & Edd. Ital.

¹⁵² *Diviserat*] I. Reg. & Voss. *dimiserat*. TENN.

¹⁵³ *Acie*] Pighius T. II. Ann. p. 349. ubi hanc refert e Livio, Valerio, aliisque historiam, ait, in MSS. se invenisse *facie*, Mei rectius nihil variant, nisi quod Leid. sec. habeat *in qua*. Rescripsi autem *Petillius per Il e Fastis*, aliisque certissimis monumentis. OUD.

¹⁵⁴ *Infrequens referretur*] Supra n. 43. *Legionis signa submitterentur*. Legioni adimerentur signa, ejus milites in supplementum aliarum legionum distribuerentur. Nam secundum Festum, *Infrequens appellabatur miles, qui abest, absuitque a signis*. Cornificius ad Herennium l. IV. *Praetereo, quod militiae te infrequentem tradidisti*. Aufonius ad Paulum. *Et quia sub Imperatore meo merui: procedere mihi inter frequentes stipendium jubebis. Seu aliter, aere dirutum facies*. *AERE* dirutus est, cujus aera rescinduntur. Festus: *Dirutum aere militem dicebant antiqui, cui stipendium ignominiae causa non erat datum: quod aes diruebatur in fiscum, non in militis saeculum*. Quo alludit Aufonius dicto loco: *Ut cumulo carminis in fiscum suum redacti, redeant versus, unde venerunt*. Vatro l. II. Vita P. R. *Stipendium appellatur, quod aes militi semestri aut annuum dabatur. Cui datum non fit propter ignominiam, aere dirutus est*. TENN. Ineptc Medi-

cei, & Palat. *insequens*. Cantabr. tert. & *frequen*. vide hic etiam Keuch. & notas ad Festum, & supra ad §. 21. OUDEND.

¹⁵⁵ *Et annuum &c.*] MSS. *ei non daretur, annua aera rescinderentur*. SCRIV. *Annum abest a Mediceo sec. & Edd. Italicis*.

¹⁵⁶ *Aeraque rescinderentur*] Recte, & hi aere diruti vocabantur, auctore Varrone. nugantur igitur, qui pro his *numeroque rescinderetur* reponi postulant. MOD. Ora libri Parisiensis habebat. *numeroque rescinderetur*. Id si recipiamus, de vi Frontinus agere possit. qui enim numero rescindebantur, milites innumeri e matricula sublati dicebantur, & milites esse desinebant. at de his nihil minus, quam somniavit hoc loco Frontinus: agit enim de iis, quos alii *AERE dirutos* vocarunt, de quibus nos in Commentario ad Vegetium. Tum pro vulgata scriptura *testimonium*, praeter alios, dicit Valerius Maximus dicto cap. 7. *neque stipendium anni procedere, neque aera dari voluit*. SEW. Alias *numeroque rescinderetur*. SCRIV. *Aeraque rescinderentur*. Est hanc sinceram lectionem apparet ex dictis superioribus: *Falsam unius Reg. A numero rescinderentur*. TENN. *A numeroque rescinderentur* Medicei, & Edd. Italicae: *que deest etiam in decem aliis meis*. unde adducor, ut credam, rectum esse *stipendium ei n. d. annuaque aera r*. Por-

TO reciderentur. iidem MSS. omnes cum Ed. Paris. praeter Vaticanum, de quo dubito. Nihilominus rescinderentur praefero. Rescindere est irritum facere, abolere. Recidere est minuere, abradere: adeoque per aera reci-

derentur innueretur, aliquod tamen stipendii praeteriti iis fuisse concessum. Adi Gronovium ad Liv. l. XLIV. c. 5. & Observ. l. 11. c. 22. l. IV. c. 16. Graev. ad Sueton. Calig. c. 44. Est, qui legit resignarentur. OUD.

C A P. II.

De effectu disciplinae.

EXEMPLUM I.

Bruti & Cassii exercitus, memoriae proditum est, ¹ bello civili, quum una per Macedoniam iter facerent, priorque Brutus ad fluvium, in quo pontem jungi oportebat, pervenisset, ² Cassii tamen exercitum & in efficiendo ponte, & in transitu maturando praecessisse. Qui vigor disciplinae effecit, ³ ne ^a solum in operibus, verum & ^b ⁴ in summa belli praestarent Cassiani ⁵ Bru-

^a Vulgo NE NON SOLUM. ^b Vulgo ETIAM.

¹ Bello civili] In b. Edd. Italicæ. Dein priorque Bruti exercitus Vatican. Bruti sc. exercitus Palatin. contra Cassium cum exercitu idem. tum Cassii e. Leid. sec. in eff. deest praepositio in Gruteriano, & Gudiano. pontem Mediceus, & Leid. sec. in tr. rursus sine in Gruter. Mox vigore Medic. sec.

² Cassii tamen] Cassium cum exercitu MSS. SCRIV.

³ Ne non solum] Recte vidit Celeb. Perizonius, delendam esse vocem non, & ne poni more frequenti pro ut non. Nullus enim meorum Codicum, immo ne ulla quidem Editio ante Modium agnoscit *ne non*, praeter Cantabr. tert. qui non habet ne. quare confidenter delevi. Petrenf. ut non. Verum quod ait Fron-

tinus, in summa belli, quae maxime consistit in proeliis decretoriis, Cassianos praestitisse Brutinis, in eo vehementer errat. Quippe omnes Historici memoriae prodiderunt, in summa belli Cassianos victos, & castris exutos fuisse, Bruti vero cornu vicisse, & adversariorum castra cepisse: quod pluribus ostendit Perizon. Animadvers. Histor. c. 2. p. 81. OUD.

⁴ In summa belli] Rara significatio, pro *in acie*, in acerrimis proeliis. Alias *summae belli* praefesse dicitur Imperator. Nepos Pelopida c. 5. Cuius belli cum ei summa esset data, eoque cum exercitu profectus esset, non dubitavit, simulac contempsit hostem, confingere. TENN. Summa belli non simpliciter notat pro-

Brutianos ^a.

II. C. Marius, quum facultatem eligendi exercitus haberet, ex duobus, qui sub Rutilio, & qui sub Metello, ac postea sub se ipso ^o meruerant, Rutilianum, ⁷ minorem ^b quidem, ⁸ quia ⁹ cer-

^a Vulgo BRUTHIANIS.

^b Vulgo QUENDAM M., QUI.

lia, sed omne id, in quo plurimum consistit momentum, & unde cordo rerum quasi vertitur. Quo sensu saepe haec vox apud Livium occurrit l. xxix. 4. *Summae belli molem adhuc in Sicilia esse.* xxxii. 17. *Ne eam ingens moram ad unius modo expugnandae moram urbis, sed ad summam universi belli pertinere ratus, quod ex momentis parvarum plerumque rerum penderet.* xlix. 3. *Postquam summam belli, ac regias omnes copias, terramque hostilem tam e propinquo conspexerunt.* Atque sic etiam alii. Vide ad Lucan. l. v. 696. ubi quidam legunt:

Sufficit ad summam belli.

Summam belli committere, tradere duci, frequentissimum est. Ceterum & pro *etiam* rescripti sive plurimorum Codicum, & Ed. Paris. OUD.

⁵ *Brutianis*] Voss. 3. Reg. 3. Hill. *Brutianos.* Vulgata constructio est in Sall. Cat. c. 1. *Qui se student praestare ceteris animantibus.* TENN. *Brutianos.* reposui: quoniam ita MSS. mei novem meliores, & Ed. Paris. exhibent; eamque constructionem optimi quique scriptorum non resugerunt. Vide. si vis, exempla plena manu congesta a Celeb. Viris Heinsio, & Burmanno ad Ovid. Metam. l. iv. 630.

Hic hominum cunctos ingenti corpore praestans.

Livius l. xlv. 34. *Quantum nu-*

mero nos praesent. Nepos de Regibus in fine, *omnes in Africa natos praestitiss.*, & in Hannib. c. 1. *praestitisse ceteros.* & saepe. OUD.

⁶ *Meruerant*] Unus Reg. *enituerant.* TENN. *Enituerant* a m. pr. Medicei. Leid. pr., & Hillensb. *erant,* inepte. Vide ad c. 1. §. 11. 3. 13. Supra C. deest in Medic. pr. Q. Med. sec. *Marcello* idem prave, & qui sub ipsum Leid. rec. OUD.

⁷ *Quendam minorem*] Res periculosa est, fateor, absque veterum codicum adjumento in emendatione scriptorum versari: pergam tamen, ut coepi, quod felix sanctumque sit, reponamque *quanquam minorem.* Cui optio dabatur duorum exercituum, cum elegit, quem disciplina praevalere intellexit, etsi numero inferior. STEW. *Quendam.* Unus Reg. in margine, & Voss. *Conventum.* meliorem exhibet conjectura Stewechii *Quanquam.* TENN. Barthius l. xiv. Advers. c. 9. *quadam* sc. parte *minorem,* non me probante. Scaliger rectius ad oram codicis sui scribendum monuit *quidem*; idque in Sussano MS. invenisse se ait Pighius Annal. T. III. p. 151. Unde, & ita scribi vult: quo facit, quod in Mediceo pr. innox *quem quidam*; Immo diserte Purenf. *R. minorem quidem*; Optime, & verissime. OUD.

⁸ *Qui certioris*] Voss. 1. Reg. 2. Hill. *Quia certioris.* Legentes *Qui,* facient *et arbitrata* passivae significationis. Gellius l. 1. c. 13. *Ancops quaestio, & in*

utram.

9 certioris disciplinae arbitratur, 10 praeoptavit.

III. Domitius Corbulo, 11 duabus legionibus &

utramque partem a prudentibus viris arbitrata est. Caelius apud Priscianum. Ex scriptis eorum, qui verum arbitratur. h. e. putantur. Ita Virgilius dignor passively protulit.

Conjugio Anchisa Veneris dignate superbo.

Macrobius l. i. c. 24. *Ita nos admonet, ut non se vestri haec mensa dignetur.* TENN. Verbuni arbitratur de Glossemate suspectum habet Barthius ibid. Sed videamus MSS. *Quem Medic. sec. & Leid. sec. Sed qui Petrens. qui ab eo c. Cantabr. tert. quia c. Palatin. Gruterian. Leid. pr. & Ed. Paris. qui acrioris Vatican. quia etiam in Sufiano: unde patet clarissime, rescribendum esse Rutilianum, minorem quidem, quia c. d. arbitratur.* Active, Sc. Marius. Non enim audiendi sunt, qui vel delent ultimam vocem, vel passively contra auctoris & Livii, unde haec sine dubio desumpta sunt, stilum capiunt. Rectius sane Scaliger, & Pighius legunt *sed quod*, vel *sed quia*. Verum *sed* sexcenties in talibus omitti, nemo nescit. *quod* est in Commel. per Scriverium inspecto Cod. *Quia* legendum esse viderunt etiam Lipsius, & Gronovius, quorum hic *quamquam*, ille *quondam* coniecerant. OUDEND.

9 *Certioris disciplinae*] *Acrioris*, ut dixi; Vatican. *accerbioribus* unus Scriverii, unde pro conjectura margini adleverat *accerbioris*. Leid. pr. *exercitoris*: unde facere possis *exercitoris*, vel *exercitoris*: Vide ad Lib. II. l. 9. Sed, si quid mutandum, malium *exercitatoris*. Quippe novo

invento milites exercitari in armis per lanistas curaverat Rutilius, ut docet inter alios Valerius Maximus l. II c. 3. Consule Pighium de ejus disciplina ibid. p. 146. OUD.

10 *Praeoptavit*] Alii, a. *punctavit*, quod si Latinum est, castrense, & militare est, natum a punctis sive puncturis. de quibus Vegetus c. 8. lib. 1. & c. 5. lib. II. MOD. *Praeoptavit*. Novem MSS. ita exhibent; ut Gadd. inspexisse non videatur, qui *Poptavit*, *pontavit*, *punctavit* sompniavit. TENN. *Punctavit* invenias in Editionibus primis, sed contra omnes MSS., Latinitatem & auctoris mentem. Non enim agit de singulis militibus, sed de toto exercitu Rutilii, quem Marius *praeoptavit*. quod verbum tam apud alios, quam Caelium, & Livium est frequentissimum. Infra c. 5. §. 21. *Praeoptaverunt spectare*. Medic. sec. *praeoccupavit*. Uterque addunt *conferent*. Tennulius autem hic respicit Keuchenii animadversionem. OUDEND.

11 *Duabus legionibus*] *Hil lensb. Cum duabus*: Immo vero tribus, qui error videtur esse ipsius auctoris, nam initio duae legiones Corbuloni assignatae erant, ut docet Tacit. l. XIII. Ann. c. 8. sed deinceps adjecta est ex Germania legio cum equitibus alariis, & peditatu cohortium, teste eodem c. 35 ubi omnino vide, quam rigidissime disciplinam militarem. quae erat corruptissima, corrumpit Cneus ille Domitius Corbulo, tunc Praefectus Neronis in Armenia. Adde Dionem Callium l. LXI. p. 710. Ο γὰρ τοῦ Κ. Κορβου αὐτῆς οὐκ ἔτι τὰ στρατιωτικὰ ἰσχυρά μνησται

& paucissimis auxiliis, disciplina ¹² correcta, Parthos sustinuit.

IV. Alexander Macedo ¹³ quadraginta millibus hominum, jam inde a Philippo patre disciplinae adsuetae, orbem terrarum adgressus, innumeras hostium copias vicit.

V. Cyrus, bello adversus Persas, ¹⁴ quatuordecim millibus armatorum inmensas difficultates superavit.

VI.

αχι ἀνίστας ἡμεδμηία, & nostrum superiore cap. §. 20. 23. Verum & jam ante in Germania legiones operum, & laboris ignavas veterem ad morem reduxit. Tacit. Ann. l. xi. c. 18. OUD.

[¹² *Correcta*] *Corruptis (correctis) Parthos continuit* MSS. SCRIV. Hinc Keuchen. legit *auxiliis disciplina correctis*. Palat. *corruptis*. duo tresve *correcta* cum Edd. quibusdani. At bene se habet vulgatum, & utrumque passim occurrit. *Continuit* tamen, scilicet, ne ultra statos terminos excurrerent, non temere sperendum. Agnoscit id enim, & Medic. pr. *superavit* Medic. sec. OUD.

[¹³ *Quadraginta*] Non convenit inter autores numerus copiarum Alexandri; teste Plutarcho in ejus vita c. 23. quidam tribuere ei *peditem triginta millia*, & tot Diodorus l. xvii. c. 17. Arrianus l. 1. Alii *peditem quatuor & triginta millia*. Hi quatuor, illi quinque millia equitum tradunt. Justinus l. xi. c. 6. *peditem triginta duo millia, equitum quatuor millia quingentos. Navis centum octuaginta duas*. Diodorus eundem numerum equitum, sed navis longas sexaginta refert. TENN. *Tanæ discipul.* Medic. sec. & Scriv. unus. unde margini adscripsit *fort. Sanctae. terrarum* deest in Palat. & Leid.

sec. Pro *vicit* in *Mediceis*. & Edd. Italicis *superavit*. Sed J. Saresher. l. vi. c. 14. e Frontino hic citat *fudit*. cuius glossa videntur hoc loco esse tam *vicit*, quam *superavit*. Utrumque enim sequentibus exemplis iteratur. Pro *innumeras* Cantabr. *universas*, quod efficacius esse opinatur Cl. Wasse. OUD.

[¹⁴ *Quatuordecim*] In Leid. sec. xl. sed quinam hic Cyrus? an idem, de quo §. 6. qui adversus fratrem bellum gessit? Ille certe debet intelligi, si hoc exemplum sanum est. Atqui tum millia illa de Graecis solis sunt intelligenda. Verum ineptus fuerit auctor, si eundem hic intellexerit, atque ita in eodem capite bis de una eademque re mentionem fecerit. Primus tamen Cyrus intelligi nequit. ille enim pro Persis adversus Medos bellavit. Nihil igitur restat, nisi ut dicamus, auctorem inepte voluisse exaggerare exempla, vel hoc esse expungendum, aut denique corruptum esse locum. Certe in Palatino pro Cyrus exaratur *Pyrrhus*. Vide ergo, num legi posset *Pyrrhus adv. Spartias*. De qua expeditione lege Justinum l. xxv. c. 4 & qui illi citantur. Mox pro *inmensas* non bene *universas* Petrens. Hillensb. & Ed. Paris. OUD.

VI. Epaminondas, dux Thebanorum, quatuor millibus ¹⁵ hominum, ex quibus quadringenti tantum equites erant, Lacedaemoniorum exercitum viginti quatuor millium peditum, equitum mille sexcentorum vicit.

VII. A ¹⁶ quatuordecim millibus Graecorum, qui numerus in auxiliis Cyri adversus ¹⁷ Artaxerxen fuit, centum millia barbarorum proelio ¹⁸ superati ^a sunt.

VIII. ¹⁹ Eadem Graecorum quatuordecim millia,

^a Vulgo SUPERATA.

¹⁵ *Hominum*] Petrenf. *armatorum*, ut praec. ex. *viginti quatuor* Leid. sec. XIV. & statim pro *sexcentis* praebet *ducentos*.

¹⁶ *Quatuordecim*] Vix *tredecim* millia Xenophon ipse numerat l. i. p. m. 261. *Decem* millia ait Justin. l. v. c. 11. unde *κατὰ ἑξήκοντα ἢ μίλια* dicti sunt. Vide Casaubon. ad Polyæn. l. i. c. 49. de Xenophonte *ἑκατὸν τὸν μίλιον*. Statim in Ed. Bonon. erant *decem* millia. Rediere autem salvi tantum 8600., teste Xenophonte l. 111. p. m. 349. Nihil scilicet incertius est in auctoribus, quam militum in exercitu numerus, aut etiam occisorum, & captorum in proelio, qui conciliari numquam fere potest. Oud.

¹⁷ *Artaxerxen*] Ita edidi ex Leidensi primo, non per *m*, ut vulgo fiebat. Saepe de hac terminatione Graeca jam ante monui. Oud.

¹⁸ *Superata sunt*] MSS. *superati*, & delent *τὸ* proelio. SCRIV. *Proelio* deest in unico Mediceo pr. sed *superati*-exhibent Mediceus uterque, Petrenfis, & Edd. Rom. ac Bonon. Eleganter, & vere. Livius l. XXVII. c. 16. *Millia triginta feruillium capitum dicuntur capti.*

xxx. 18. *Duo millia & pars maxima ea legione XII. amissi.* XXVII.

18. *Millia hominum quatuor in foro Romae securi percussi sunt.* Sic Edd. qdd. aliae *percussa*. XLIV. 42. *Vagi e fuga V. millia hominum capta.* supra l. 11. 3. 21. in nonnullis *quinque millia desiderati sunt.* infra l. IV. c. 7. §. 23. *quatuor millia, qui segetibus pugnauerant.* Plura si quis desiderat, adeat Gronovium ad Liv. VII. l. XXXVII. 39. *duo millia relicti sunt.* & notas ad Curtii l. IV. 4. 16. *duo millia crucibus adfixi:* itemque Sanctii Minerv. p. 716. aliosque Grammaticos. Oud.

¹⁹ *Eadem Graecorum q. m. proelio*] Turbant hic vehementer libri veteres. Palat. *Eadem G. proelia q. m. proelio* ante *q. m.* ponitur etiam in Vaticano, Mediceis, Leidensibus, Cantabr. tert. Vossiano, & Hillensberg. ac Edd. Rom. Bon. Paris. & Wech. Praeterea *Eodem* habent Medic. Hillensb. Cantabr. Edd. Rom. & Paris. post *Graecorum* inserit Leid. sec. G? Vide, num de eodem Cyro aliquid lateat. an *eo dein casu in proelio, Graecorum X. vel XIV. millia, amissis ducibus?* Nam Graeci omnes duces in proelio non amiserant. Confer Xenophontem laud.

lia, proelio amissis ducibus, reditus sui cura uni ex ²⁰ corpore ²¹ suo Xenophonti Atheniensi deman- data, per iniqua & ²² ignota ^a loca, incolu- mia ²³ reversa sunt.

IX. Xerxes ab trecentis Lacedaemoniorum ad Thermopylas vexatus, quum vix eos confecisset, hoc se deceptum aiebat, quod ²⁴ multos quidem homines haberet, ²⁵ viros autem, disciplinae te- naces, nullos.

a Vulgò INCOGNITA.

C A P.

libro. Cyrum in proelio occi- sum esse, satis constat. OVI- DEND.

²⁰ Corpore] H. e. numero. Tacitus Germ. c. 39. *Magnoque corpore efficitur, ut se Suevorum caput credant.* Justinus l. xiv. c. 11. *Unum ex corpore suo esse velint.* l. xviii. c. 3. *Regem ex suo corpore creari.* l. xxxiv. 1. *Ut corpus Achaeorum dissolverent.* Ovid. 1. Metam. fab. 8.

Illud ab uno

¹ Corpore, & ex una pendeat origine bellum.

Florus 1. cap. 1. *Ex variis quasi elementis congregavit corpus unum.* TENN.

²¹ Suo] Suorum MSS. SCRIV. Suorum Edd. Italicae. corporum suorum Medic. sec. dein deman- dati Edd. eadem.

²² Incognita] Alias ignota. SCRIV. Voss. 4. Reg. 2. Hillensb. Ignota. TENN. Ignota reposui auctoritate MSSorum Palatini, Medic. Vaticani, Leidensium, & Cantabrigiensium omnium; licet parum referat. OVO.

²³ Reversa] Lege cum nno Hill. *reversi*, ut n. 7. *superati* pro *superata*. sic dant Scriveria- nus, & Regius. TENN. Hic mei omnes *reversa sunt* servant; qua- re non tam audacter *reversi* re-

ponere volui, quam supra *superati*. Quin & rectius tum etiam *incolumes* scribendum fuisse vide- tur. OVO.

²⁴ Multos] Sic lege. Licet in 2. Reg. *Milites*. Vegetius l. 1. c. 3. *In omni conflictu non iam prodest multitudo, quam vir- tus.* idem l. III. c. 1. *Pluribus casibus subjacet amplior multitu- do.* TENN. *Milites* etiam Gu- dian. dein *habebat* Medicæi, & Edd. Italicae. Palatin. *faceret*. In Gudiano deest *autem*.

²⁵ Viros] Tanquam non omnes viri, h. e. fortes fuissent. Justin. II. 9. *Pugnatum est enim tanta virtute, ut hinc viros, inde pecudes putares.* Ad historiam Seneca l. vi. *benefic. c. 31. Intellexit, quantum ab exercitui turba distaret.* Flor. II. 8. *Nec omnia praepedita magnitudine sua.* vide Freinshem. TENN. Cl. Wesselingius *et disciplinae tenaces* delere, si vel unus addiceret codex, mallet. Certè acutior meliorque esset oratio; coque sensu *Viros* pro fortes homines *adpsti*; saepissime sumi, notissi- mum est. At nunc, cum omnes id fervent MSS., juvi locum dis- tinctionibus, quae vulgò aber- rant, *Viros autem, disciplinae tenaces, nullos.* ut duo dixerit Xerxes, nempe nec se fortes, nec exercitatos, & ad nutum

ina,

imperantis obediētes habere viros. Alioquin & ego inducere velim. OUD. Paulo aliter haec refert Herodotus L. VII. c. 210. *δύλαξ δ' ἔπαυσε παρτί τῶν καὶ ἐκ ζῆσα ἀπὸ βασιλῆ, ὅτι πολλοὶ μὲν*

ἀνθρώπων ἦν, ἐλίγοι δ' ἀνδρες. Ut hic junguntur *viri & disciplinae tenaces*, sic Curtio L. IX. c. 10. §. 27. *viri & sobrii.* IDEM Curt. post.

C A P. III.

De continentia.

EXEMPLUM I.

M Catonem ² vino eodem, quo remiges, contentum ³ fuisse, traditur.

II. Fabricius, quum ⁴ Cineas ^a legatus Epirotarum grande pondus auri ⁵ dono ei daret, non

ac-

^a Vulgo CYNEAS.

¹ *M. Caton m]* Sine praenomine Palatin. & Leid. fec. qui etiam *Cato contentus.* Post *remiges* addit Petrensi. *die transirent.* quasi voluisset, *diem transirent*, i. e. transigerent. *vitam transire* veluti *pecora* Sallust. in it. ubi vide. sed haec non a Frontini manu. OUD.

² *Vino]* Plinius l. XIV. c. 13. *Cato quum in Hispaniam navigaret, unde cum triumpho rediit, non aliud, inquit, vinum bibi, quam remiges.* Valerius Max. IV. 3. 11. *Si quis hoc saeculo vir illustribus pellibus hoedinis prostragulis utatur, tribusque servis committatus Hispaniam regat, & quingentorum assium sumptu transmarinam provinciam petat, eodem cibo eodemque vino, quo nautae (uti delent MSS.) contentus sit, nonne mirabilis existimetur? Atqui ista patientissime superior Cato toleravit.* Factum hoc est, cum Celtiberos domuit. Front. 1. 1. 1. Festi mutilum locum ita supplevit Scaliger. *Nautae, quod secum portarent, vinum atque*

aleum, usus tantum eo sum. TENN.

³ *Fuisse]* Ita legendum. Vulgo est *esse.* SCRIV. Unde Lipsius, & Rubenius faciebant *egisse.* El. l. II. c. 32. Verum *esse* in solo Gruteriano, & Edd. Stew. ac Vesal. invenitur. in ceteris omnibus *fuisse*, uti etiam apud J. Saresber. l. v. c. 7. ubi pro *Plurarchi Strategematica*, necessario legendum *Jul. Frontini S.* In duobus tamen Cantabrig. deest *fuisse.* quod placet viro docto. OUD.

⁴ *Cineas]* Sic e MSS. repofui. quidquid renitatur Faber ad Justin. l. XVI. 3. Graecis hic Pyrrhi legatus vocatur *Κυνίας*, non *Κυνίας* Cyneas, ut vulgo. OUD.

⁵ *Dono]* Deest in Palat. Mox pro non accepto eo Medicei si accepto ei esset. dein *aurum imo.* id Leid. fec. *τὸ χρυσίου ἔχον* in hoc responso Plurarchus, qui, ut ceteri, Curio tribuit in Apophthegm. p. 194. & Aurel. Victor. c. 33. Contra id deest in

accepto eo, dixit; Malle se habentibus id ⁶ imperare, quam habere.

III. Atilius Regulus, quum fummis rebus praesuisset, adeo pauper fuit, ut se, conjugem ⁷ liberosque toleraret agello, qui colebatur ⁸ per unum villicum; cujus audita morte, scripsit Senatui de successore, destitutis rebus obitu servi necessariam esse praesentiam suam.

IV. ⁹ Cn. Scipio post res prospere in Hispania gestas, in summa paupertate decessit, ne ea quidem relicta pecunia, quae sufficeret in dotem ¹⁰ filiarum, quas ob inopiam ¹¹ publice dotavit Senatus.

V.

Dalatino, & Medic. sec. Forfan rectius. *Habere sine casu notat divitem esse. Saepe amor habendi. Tritum illud unde habeat, quaerit nemo.* Sed adi Cl. Burm. ad Phaedr. Prol. l. III. 21.

Curamque habendi penitus corde eraserm. OUD.

6 Imperare] Hoc responsum Samnitibus datum a M. Curio. Val. M. IV. 3. 5. Victor c. 33. sicut a Fabricio ibidem n. 6. & Gell. I. c. 14. TENN.

7 Liberos tolerare] Nutrire. sustentaret. Caesar l. III. Bell. Civ. c. 49. *Frequenter ex perfugis cognoscebant, equos eorum vix tolerari, reliqua vero jumenta interisse.* Ibidem c. 58. *Ut foliis ex arboribus strictis; & teneris arundinum radicibus contusus equos alerent; & cogerentur his rationibus equitatum tolerare.* Plautus Rudente IV. 2. 14. *Paupertatem heri, qui & meam sententiam tolerarem, opera haud sui parvus mea.* Sallust. Catil. c. 37. *Juventus, quae in agris manuum mercede inopiam tolera-*

verat. Virgil. *Tolerare colortam tenuique Minerva.* Tacitus. *Multos militia, quosdam exercendo agros tolerare vitam.* TENN.

8 Per unum villicum] Vatican. uno villico.

9 Cn. Scipio] Inepte apud Saresber. & hic in Edd. quibusdam C. scribitur. sed & errat cum Seneca, vel non distincte fati rem narrat auctor. Non filias, sed filiam dotavit Senatus, non post res in Hispania gestas, ejusque mortem, sed dum illas gerebat Cn. Scipio, ut docent Zonaras, & Valer. Max. l. IV. c. 4. §. 10. Consule Dempster. in Paralip. ad Rosin. l. VII. Antiq. c. 31. Celeb. Perizonium de lege Voconia p. 137. & in Observ. Hist. p. 80. Apulej. Apol. p. 319. Ed. Colv. Ceterum vulgo contra MSS. edebatur gestas in Hisp. OUD.

10 Filiarum] MSS. *seminarum.* SCRIV. *feminarum* exaratur etiam in tribus Cantabrig. Palatino, Mediceis, Leid. pr. & Edd. Italicis. *Ridicule.* Leid. sec. *filiarum seminarum.* filia: unicum ceteris MSS. servat Saresber. quare cum Keuchenio aliquid

V. Idem praestiterunt Athenienses filiis Aristidis, post amplissimarum rerum administrationem,¹² in maxima paupertate defuncti.

VI. Epaminondas, dux Thebanorum, tantae abstinentiae fuit, ut in suppellectili ejus¹³ praeter

quid mutare temere nolui. Paul-
to ante discessit Petrenf. solemni
variatione. Item nec ea Edd.
pp. & MSS. duo. OUD.

11 Publice] Ex aerario popu-
li. Victor c. 40. Absente eo con-
jungi & liberis ob paupertatem
sumptus publice dati. Hinc Pli-
nius l. i. ep. 1. Publicum funus
Virginii Ruffi. Quod suis sumti-
bus populus Virginio fecit. TENN.

12 In maxima] Alias summa.
SCRIV. 4. Reg. Voff. 3. Hill. ca-
rent in. Caeterum optime
Keuchenius Filiis pro filiabus ver-
tit. Nam Nepos in Aristide. Quo
factum est, ut filiae ejus publice
dolerentur, & de communi aerario
dotibus datis collocarentur. Sic
Plautus Paenulo v. 3. 9. Mihi tuis-
que filiis salve. Sticho iv. 1. 61.
Sed ego ibo intro, & gratulabor
vestrum adventum filiis. Quo lo-
co filiae intelliguntur. TENN. Sum-
ma apud Saresber. existat. in ex-
meis non agnoscunt MSS. qua-
tuor, & Edd. Rom. Bon. ac Pa-
ris. filiis pro filiabus, & similia
dici ante Keuchenium, & Ten-
nulum iisdem pluribusque exem-
plis docuit G. J. Voffius l. ii. de
Analog. c. iv. aliique. OUD-
DEND.

13 Praeter ahenum] Voff. 3.
Reg. & 1. Hill. Praetorea & u-
nicum vero. 2. Hill. Praeterito
reatu & unitum vero. Unde Ce-
leberrimus Graevius: Praeter sto-
ream & unicum veru. Storea est
teges. ἀπὸ σῆπις. sterno. TENN.
Palat. praeterito reatu n.
Leid. pr. Cantabr. Bib. Pub.
Gudian. & Voff. (nam male in
nota Tenn. hypothetarum, ut op-
pinor, vitio) praeterito rea &

unicum vero. Vatican. praeter
reo & vicum vero. Medic. prim.
praeter id horeo & vero unicum.
Medic. sec. praeterito reatu &
. . . n. Petrensis denique praeter
unicum thoreuma n. Ed. Rom.
praeter aeyum. Bonon. praeter
aenum. In Leid. sec. & Sares-
ber. hoc exemplum desideratur.
Praeter stoream & unicum veru
conjecerunt etiam Gronovius, &
Voffius; & sane non male. Vide
tamen, num simpliciter scribi
debeat praeter aereum & minu-
tum veru. Plutarchus certe in
vita Fabii p. 189. Ἐπαμεινώνδας
μὴν ὀκταῖος δημοσίᾳ διὰ πτωχῶν, ἢ
ἀπίδαπιν ὁ ἀπὸρ, ἰθαψάν. Ἰδίῳ γὰρ
οἴκῳ τελευτήσασθαι ἰούρθηνας, πλὴν
ὀκταῖον σιδεραν, λίγχοι. Vertunt
praeter veru minutum ferreum;
at Xylander intelligit illic num-
mum quemdam ferreum: cui ta-
men explicationi noliter repugna-
re videtur, qui docet, aliquid
fuisse, quod ad suppellectilem
pertinet, non ad pecuniam; nisi
statuamus, Latinos ipsos auctores
male intellexisse vocem ὀκταῖον,
quae vulgo veruculum notat, quod
tamen mirum suppellectilis genus
alicui videri posset apud hominem
tam pauperem, ut etiam vivus
unum tantum haberet detritum
pallium, quo fulloni dato domi
desidere debebat, teste Aeliano l.
v. Hist. Var c. 5. Sed sciendum
est, ei, ut homini militari, opus
fuisse veru; quia non minus,
quam gregarii milites, cibum sibi
ipse asare voluerit, ceteris in
exemplum. Ad Plutarch. Apo-
phr. 261. & Polyæn. l. viii. c.
16. & supra ad lib. iv. c. 1.
Quidquid sit pro veru unicum
trans-

ter ahenum & unicum veru nihil inveniretur.

VII. Hannibal furgere ¹⁴ de nocte solitus, ante noctem non requiescebat, crepusculo demum ad coenam ¹⁵ vacabat: neque amplius quam duobus lectis ¹⁶ discumbebatur apud eum.

VIII. Idem, quum sub Hasdrubale Imperatore militaret, plerumque super nudam humum, ¹⁷ sagulo tectus, somnos capiebat.

IX.

transpositis MStorum ductu vocabulis scripti saltem unicum veru. sed & unicum sine dubio est vitiosum. nam homini coelibi, etiam diviti, satis esset unicum veru; quare illa vox nullam habet emphasim. Omnino verum puto *aereum* & *minutum veru*. OUD. Verissimam adhuc censo meam emendationem praeter *aereum* & *minutum veru*. Causa autem mutationis adjectivi *aereum* in substantivum *ahenum*, sola est perversus vocum ordo in MSS. nonnullis per librarios exaratus: *aenum* & *veru m*. Hinc enim posteriores existimarunt, praecedere quoque debuisse vocem substantivam. Sed & ne forsitan quis *aënum* e Bonon. Ed. retinere adjectivum velit, monendum mihi videtur, id nimis poeticum esse. Praeterea MSS. clare ad *aereum* ducunt. Alioquin *aeneum* bene se haberet; ut passim apud profanos quoque: *aëneus* vel *aënus* apud poetas. IDEM *Cur. post.*

¹⁴ *De nocte*] Somni parcissimi omnes Hannibalem ferunt. Silius l. xii.

— Vigil ille, nec ullam
Ad requiem facilis; credensque
abscedere vitae,
Quod sopor eripiat, tempus.

TENN. *De nocte* est post mediam noctem. Ad Cl. Burm. ad *Phaedr.* l. i. 11. F. 10. 20. OUD.

¹⁵ *Vacabat*] Alii ad c. *vocabat*. Fungi, non homines, qui non videant dictum a Frontino *vacare ad coenam* pro *vacare coenae*. MOD. Alias *vocabat*, & sic quidam ex MSS. SCRIV. *Vacabat*. l. male in 3. Reg. Voss. *vacabat*. TENN. *Vocabat* invenit in septem meis, & Ed. Weck. Marg. Immo Saresberienf. *Socios ad coenam vocabat*. quo faciunt frequentia, quae convivium exprinunt. *Vocare ad coenam* vulgaris, & trita est formula. Nihil tamen mutarem. *Vacare* cum praepositione *ad* pro Dativo invenias etiam apud Ovid. l. iii. ex Ponto El. 1. 142.

*Corporis ad curam vix vacat
illa sui.*

Terent. Andr. iv. 2. 23. *Vacuum me ad narrandum credas*. OUDEND.

¹⁶ *Discumbebatur*] Imo Justinus l. xxxii. negat, eum cubantem caenasse. TENN.

¹⁷ *Sagulo tectus*] Plures, *sacculo tectus*. sed nesciunt illi ista Livii: *multi saepe militari sagulo opertum*, (Hannibalem scilicet) *humi jacentem inter custodias stationesque militum conspexerunt*. MOD. Alias *sacculo*. SCRIV. *Sagulo*. Sic omnes MSS. minus Scriveriano, qui *Sacculo*. Atqui Livius l. xxi. c. 4. *Multi saepe militari sagulo opertum hu-*
mi

IX. AEmilianum Scipionem traditur in itinere cum amicis ambulans, accepto pane, vesci solitum.

X. Idem & de Alexandro Macedone dicitur.

XI. Masinissam, nonagesimum¹⁸ aetatis annum agentem, meridie ante tabernaculum stantem, vel ambulans capere solitum cibos, legimus.

XII. ¹⁹ M'. Curius^a, quum, victis ab eo Sabinis, ex Senatusconsulto ampliaretur ei ²⁰ modus agri, quem consummati milites accipiebant, gregalium portione contentus fuit; malum ²¹ civem

^a Vulgo C. & M.

mi jacentem inter custodias stationeque militum conspexere.
TENN. Sacculo non est in MS. Scriveriano, sed Ed. Romana, in margine Ed. Wechel. & Saresberienfis, prave; *Stragulo* e Glossa Arcerianus.

¹⁸ *Aetatis*] Deest in Medic. pr. ut dicitur Edd. Rom. & Bonon.

¹⁹ *M'. Curius*] Ita lego, vulgo est *C. Curius*. SCRIV. *M. Curius*. sic lego. In 3. Reg. 3. Hill. *C. Curius*. Est hic *M. Curius Dentatus*. TENN. In multis MSS. deest praenomen. *C.* etiam perperam Saresber. & tres mei. Verum non melius Kenchenius, & Tennulius exhibent *M.* seu *Marcus*, cum recte Scriverius monuerit *M'*. sive *Manium* esse scribendum: quod notavit etiam Scottus ad Aurelium Victorem c. 33. plura vide ad l. 1. c. 3. §. 4. OUD.

²⁰ *Modus agri*] Val. M. IV. 3. 5. quinquaginta jugera. Seneca VII. benef. c. 7. tantum agri Curio decretum, quantum arando uno die circuire potuisset. Victor c. 33. populo virisim quaterna

dena jugera. Valerius septena tributa memorant. Sunt autem *consummati* (Turnebo interprete) cum in assignatione agrorum multi milites, verbi gratia viceni contribuuntur in ducena jugera, & ex eo agrorum modo pro portione accipiunt, singuli dena jugera. Sic secundum Valerium septem milites fuerint in unam summam collati, necesse est, cum Senatus Curio quinquaginta, militi septena jugera decreverit. TENN. *Motus* MSS. quatuor de eo modo ad J. & Scott. ad Victorem. Male autem Kenchenius, & Tennulius adlentuntur Turnebo in expositione *consummati*. *Consummati milites* nihil notat, nisi emeritos. Sueton. in Calig. c. 44. *In exercitu recensendo plerisque centurionum maturis jam, & nonnullis ante paucissimos quam consummaturi essent dies &c.* ubi omnino vide Gronov. Sic *consummatio gladiatorum*, cum misio iis dabatur, apud Plinium l. VIII. c. 7. Confer etiam Caes. Rhodigin. Ant. Lect. l. XI. c. II. OUD.

²¹ *Civem*] Seneca l. VII. benef.

vem dicens, cui non esset idem^a, quod ceteris, fatis.

XIII. ²² Univerſi quoque exercitus notabilis ſaepe fuit continentia, ſicuti ejus, qui ſub M. Scauro meruit. Namque ²³ memoriae tradidit Scaurus, pomiferam arborem, ²⁴ quam ²⁵ in pede caſtrorum fuerat complexa metatio, poſtero die abeunte exercitu intactis fructibus relictam.

XIV.

^a Vulgo id.

neſ. c. 7. *Non eſt opus, inquit, vobis eo cive, cui plus opus ſit, quam uni civi.* Valerius. *Parum idoneum Reip. civem exiſtimans, qui eo, quod reliquis tribueretur, contentus non eſſet.* Idem reſponſum dedit Pittacus Sapiens Mitylenaeis, qui illi dabant muneri multa millia jugerum agri. *Nolite, rogo vos (inquit) mihi dare, quod multi invideant, plures etiam concupiſcant. Quare exiſtis noto amplius, quam centum jugera, quae & meam animi aequitatem & veſtram voluntatem indicent. Nam parva munera diutina: locupletia non propria eſſe conſueverunt.* Neſos Thraſybulo c. 4. TENN. Idem reſpoſui, auctoribus MSS. Palatino, Gudiano, tribus Cantabrig. duobus Leidensibus, & J. Saresberienti. De hoc dicto vide & Plin. l. xviii. c. 3. Aurelium Victor. c. 33. alioſque. O U D E N D.

²² Univerſi] Leid. ſec. univerſo exercitui. Sicut MSS & Edd. nonnulli. Sequentia non recte Saresb. interpolat inſignem gloriam meruit. Nam. O U D E N D.

²³ Memoriae prodidit] In libris procul dubio, quos de vita ſua reliquiſſe nobis ex Grammaticis conſtat. Apud quos haec fragmenta paulula praeclari operis leguntur. Servius, ubi de

pilato exercitu, Diomedes aliaque. Vide Indicem in Grammaticos Putſchii. SCRIV. Cur. poſt. Adi G. J. Voff. de Hiſtor. Latin. l. i. c. 9. OUD.

²⁴ Quam &c.] Vaticanus, Medicei, & Edd. Italicae quae in p. c. f. completa metatione. Leid. ſec. complexus metator. Non male ſcribi poſſet complexa metatione paſſive. quomodo hoc participium apud optimos auctores uſurpatur. Vide Theſaurum Fabri, & N. Heinf. ad Ovid. Ep. iv. 139. Sed non opus eſt. Saresberienſis haec tamquam ex ipſo Scauri opere citat: *Memoriae tradidit continentiam militarem. pomiferam, inquit, arborem, quam in pede c. fuerat complexa metatio, poſtremo die concinentibus acneatoribus & abeuntibus nobis, intactis fructibus exercitus reliquit indemnem. Poſtera hic eſt in Petrenſi, ut alibi ſaepeius. OUD.*

²⁵ In pede caſtrorum] Eſſe in limite facilius quis aſſermet, quam probet exemplis: ejuſdem tamen ſignificationis eſt inſcriptio portae Noviomagenſis. Hic PES IMPERII. de qua vide Pontanum hiſt. Gelr. Verum cum maximam partem caſtra metati ſint in editis locis, puto dici, ut *Pedem montis.* TENN. In limite ſignificari putat Keuchenius. Tenulio ego adſentior. Quaevis par-

XIV. Auspiciis Imperatoris Caesaris Domitiani Augusti ²⁶ Germanici ^a eo bello, quod ²⁷ Julius Civilis in Gallia moverat, Lingonum opulentissima civitas, quae ad Civilem desciverat, quum adveniente exercitu Caesaris populationem timeret, quod ²⁸ contra expectationem ²⁹ inviolata, nihil ³⁰ ex rebus suis amiserat, ³¹ ad obsequium redacta septuaginta millia armatorum ³² tradidit mihi ^b.

XV.

^a Vulgo GERMANICO BELLO.

^b Vulgo EI TRADIDIT.

partes loci reive infimae pedes a veteribus vocantur. OUD.

²⁶ Germanico bello] Medicei Germanici eo bello. Recte omnino. l. i. c. i. §. 8. *Imperator Caesar Domitianus Augustus Germanicus.* l. ii. c. 3. ²³. *Imperator Caesar Augustus Germanicus, & passim cum alibi, tum in nummis.* Immo, ut hic, eodem plane modo l. ii. c. 11. §. 7. *Imperator Caesar Augustus Germanicus eo bello, quo victis hostibus cognomen Germanici meruit.* OUDEND.

²⁷ Julius Civilis] Vide, & de Lingonum civitate Tacit. l. i. Histor. c. 59. & alibi. Statim abvenientem ab ex. Saresber. advenientem etiam Vossian. OUDEND.

²⁸ Contra expectationem] Alias praeter soem. SCRIV. Saresberientis lectionem indigitat Scriverius. OUD.

²⁹ Inviolata] Continentia ducum maximum momentum semper victoriae fuit. Florus iv. c. 12. de Germanis. *Mores nostros magis, quam arma sub Imperatore Druso suspiciebant.* l. ii. c. 6. de Hispanis. *Certum est tamen, ad profligandam provinciam maxime profecisse singularem Ducis sanctitatem.* Hinc apud Curtium l. iv. c. 10. Darii legati ad Alexandrum: *Darium, ut pacem a*

te jam hoc tertio peteret, nulla vis subegit; sed justitia & continentia tua expressit. Ubi videndus Freinshemius. TENN.

³⁰ Ex rebus] Reg. de rebus. TENN.

³¹ Ad obsequium] In obsequium MSS. SCRIV. In Medicei, & Edd. Italicae.

³² Ei tradidit] *Mihi tradidit* MSS tres, & in margine *NOTA TEMPUS AUCTORIS SCRIV.* Voss. 3. Reg. 3. Hill. *Tradidit mihi.* Et sic legit Gujetus, explicans, mihi Frontino. auspiciis Domitiani Imperatoris accipienti. Nam & Scriverius, qui ex tribus MSS. eandem lectionem dedit. Invenit in margine. *Nota remous auctoris.* Omnes fere pedestres auctores miliciam sunt secuti. Cicero fuit Syllae miles, auctore Plutarcho, ut alii, tyro in exercitu Cn Pompeii consulis. Suetonius tribunatum militum fuit adeptus. Valerius Maximus stipendia fecisse, & in Asiam cum Sexto Pompejo navasse, dicitur incerto auctori in ipsius vita. Veljeus in Germania sub Tiberio praefectus equitum fuit. Plinius Major equestribus militiis industrie functus. Plinius Junior tribunus militum fuit. Ipse Horatius meruit tribunus militum l. ii. Ode 7.

XV. ³³ L. Mummius, qui, Corintho capta, ^{33*} non Italiam solum, sed etiam ³⁴ provinciam
ta-

*Tecum Philippos & celerem
fugam
Sensu relicta non bene par-
mula.*

TENN. Tradidit mihi ex meis praeter Palatin. exhibent Leidens. pr. Petrens. Cantabrig. tert. Gudianus. & J. Saresberienfis. In Medicco primo tradidit inde. Ed. Wech. tradidit ei. In ceteris MSS. & Edd. deest *ad ei.* quapropter ei secute ejeci, & mihi reposui; Quod & certis rationibus motus fecisse mihi videor. Nam si ipsi praesenti Imperatori Lingonum civitas sese tradidisset, initio hujus exempli auctor non dixisset *auspiciis imperatoris*, sed consilio, & ductu ejus, eique hanc de exercitus sui continentia gloriam apertius adtribuisset; ut fecit in praecedentibus libris quater, ubi non auspiciis Imperatoris, sed ab ipso Imperatore gestam fuisse rem narrat. Quod advertit etiam bene Gujetus. Verisimile praeterea est, Frontinum hoc in bello cum Imperio contra Civilem missum esse, ut virum militiae bene peritum: quippe a quo jam ante Silurum gens in Britannia esset subacta. Qua de re consule Doctissimi Poleni prolegomena. Ex eo etiam, quod quicquies in hoc parvo libro mentionem faciat rerum, in Germania sub Domitiano gestarum, non leve argumentum videtur peti posse, auctorem ipsum hisce rebus agendis interfuisse, & non multo post hosce libros conscripsisse, certe vivo etiamnum Domitiano; nam neque Nerva, neque Trajano, quorum in libro de aquaeductibus honorificam saepe facit mentionem, hic ullum datum est exemplum: immo ne quidem Dacici belli postea a Domitiano gesti meminit; adeo ut

inter Germanici, & Dacici belli tempus hoc opus editum fuisse clare adpareat. Vide ibidem Polenum. OUD.

³³ L. Mummius] Sic bene MSS. praeter Mediceos, & Ed. Rom. in quibus *Lanvinus & J. Lavinius.* Corrige hinc Saresber. l. v. c. 7. apud quem mirifice *Lucilius Meronius.* OUD.

^{33*} Non Italiam solum, sed etiam provinciam] Ita quum loquuntur veteres, intelligunt Narbonensem Galliam: ut Caesar L. VII. B. G. c. 65. *nulla re ex provincia, atque Italia sublevari poterat,* & saepe. Perplecet nunc *provincias.* Cic. II. Catil. c. 11. *cuncta Italia, provinciis omnibus.* Sueton. Jul. c. 54. *per Italiam provinciasque divideret.* OUDEND. Cur. post.

³⁴ Provinciam] Quam? Achaeanne? Hoc certe a vero est alienissimum. An provincias, ut ad marginem libri sui correxit Lipsius, & probat Vir doctus quidam, levissima certe mutatione? Vellej. l. II. c. 15. *ex provinciis in Italiam.* Sic in Nepot. Dat. c. x. vulgo *regis provinciam vexat.* cum jam recte Bosius in 2. MSS. legendum monuerit *provincias.* Palat. *provincia.* Cantabr. tert. *provinciam totam.* Adblanditur mihi conjectura, quae licet audacior, proponam tamen, *Sed & totam prope Europam,* per milites passim sparsis, & projectis, vel publicatis scilicet & venditis illis; unde & rex Attalus tabulas emerit, teste Plinio l. xxxv. c. 4. sed & ipse Mummius Graecorum in templis inde donaria dedicavit, ut refert Pausanias l. v. Eliac. p. 399. 439. &c. Ceterum pro *tantis manubiis* in quibusdam est *totis m.* solemnibus consensione, de qua etiam saepe monendum habui ad

tabulis statisque exornavit, adeo nihil ex tantis manubiis ³⁵ in suum convertit, ut filiam ejus inopem Senatus ex publico dotaverit.

Lucanum. In eodem non adeo male, quamvis ego vulgatum præferam, l. viii. 447 in MSS. etiam nonnullis invenitur in *solu* *tota est fiducia Nilo pro tanta.* quod illie monere oblitus fui. Verum hac occasione non possum non agnoscere errorem ibidem a me commissum: dum feci. nescio qui mentis vertigine abreptus, Lepidum tutorem Ptolemæi Dionysi sive ultimi, eumque confudi cum Ptolemæo Epiphane, cuius diu ante tutor fuit Lepidus, sed Ptol. Dionysi tutor re vera fuit Pompejus; quare tota illa de Pompeji tutela adnotatio mea deletur, vel pro non scripta habeatur a te, benevole lector. enixe peto. OUD.

³⁵ *In suum convertit*] Alias *in usum suum.* SCRIV. Saresb.

in suum convertit usum. Petrensi, *in suum usum convertit.* Verum non raro *meum, tuum, suum* elliptice usurpari, cuivis notum est. alii *in suam domum intulit.* Sic Aurel. Victor. c. 60. *Mummus Corinthum signis tabulisque spoliavit, quibus cum totam repleisset Italiam, in domum suam nihil intulit.* Ita MS. Leid. vulgo non bene *contulit.* Epit. Liv. l. 11. *L. Mummus abstinentissimum virum egit. Nec quidquam ex iis opibus ornamentisque in domum ejus pervenit.* Abstinentiæ ejus, quam simili fere modo describit Cicero l. 1. in Verr. c. 20. non parvum momentum addidit ignorantia artificii. Vide auctores cit. ad Flor. l. 11. c. 16, & Plinium l. adducto. OUD.

C A P. IV.

De Justitia.

EXEMPLUM. I.

Camillo, Faliscos obsidenti, ludi magister liberos Faliscorum, tanquam ambulandi causa extra ¹ murum eductos, tradidit, dicens ² re-

pe-

¹ *Murum*] *Muros* Medic. sec. & Cantabr. tert. dein *deductos* quidam teste Keuchenio. *tradit* Petrensi.

² *Repetendis*] Forte melius *retentis.* SCRIV. Nata hæc est Scriverio conjectura a J. Saresber. l. v. c. 7. *retentis obsidibus,* quam probat Keuchenius. recte.

Hortatus est Camillum, ut retineret eos quasi obsides, donec civitas imperata faceret, quo eos recipere possent. nihil tamen temere mutarum velim. *eis* deest quoque in Mediceo sec. & Edd. Italicis. Paulo post Saresber. *Camillus vero.* dein *sed etiam* Medic. & Edd. Ital. & ca. et Sa-

petendis eis obsidibus necessario civitatem imperata facturam. Camillus non solum sprevit perfidiam, sed & restrictis post terga manibus magistrum virgis agendum ³ ad parentes tradidit ⁴ pueris, ⁵ adeptus ^a beneficio victoriam, quam fraude non ⁶ concupierat. Nam Falisci ob hanc justitiam sponte ei se ⁷ dederunt.

II. Ad Fabricium, ducem Romanorum, medicus Pyrrhi, Epirotarum regis, pervenit; ⁸ pollicitusque est, daturum se Pyrrho venenum, si merces sibi, in qua operae ⁹ pretium foret, consti-

- a Vulgo ADEPTUSQUE EST.

resber. quomodo antea saepius habuimus non solum, sed omisso ¹⁰ & vel etiam. *Strictis* Petrens. OUD.

³ *Ad parentes*] Principum enim Faliscorum complurium erant liberi, ut constanter tradunt omnes historici tum Graeci, tum Latini cum Livio l. v. c. 27. Idem tamen l. XLII. c. 47. ait, *Eadem fide indicatum Pyrrho regi medicum, vitae ejus insidiantem; eadem Faliscis vinculum traditum proditorum liberorum regis. Haec Romana esse, non versutiarum Punicarum, neque calliditatis Graecae.* Varie haec tentant viri docti. Mihi videtur illic scribendum *liberorum. Leges has Romanas esse. Rex & lex sexcenties in MSS. confunduntur.* OUDEND. Conjecturam, quam super Livii loco proposui, nunc ipse damno. Vide Dukerum. IDEM *Cur. post.*

⁴ *Pueris*] Mirum, in tam simplici voce variare libros MSS. *pueris tradidit* Saresb. *pueris* Medicei; *puero* Leid. sec. *puis* Edd. Italicae. Forte exciderit *pro*, ut fuerit scriptum *et pueris, pro adeptus beneficio et* nam illa *que est* non sunt a Frontino, nec extant in Voss. Palat. Gudiano,

Vaticano, Leidensibus, Cantabrigiensibus, nec in J. Saresber. neque in ulla Editione ante Scriverium, qui haec de suo tacitus adjecit. Juvat hanc conjecturam, quod & *beneficiis* idem scribant Medicei, & Edd. Italicae. *scribitur* Camilli hac in re laudat etiam Polyaeus l. VIII. Strat. c. 7. OUD.

⁵ *Adeptusque est*] ⁴ Reg. 3. Hill. sine distinctione. *Tradidit pueris adeptus beneficio vict.* TENN.

⁶ *Concupierat*] *Cupierat* Palat. & Edd. Ital. *concupierat* Hillensb.

⁷ *Dediderunt*] ⁴ Reg. 1. Hill. *dederunt.* TENN. Medic. pr. Petrens. Leid. pr. Gudiano. & Edd. primae *dederunt.*

⁸ *Pollicitusque d.*] Saresber. *pollicitus d. & dum pro si.*

⁹ *Pretium foret*] *Alias esset.* SCRIV. Scriverius, & unus Reg. *p. esset.* Fuit hic medicus Timochares Ambraciensis, regis Pyrrhi amicus. Gell. III. c. 8. ubi Claudio Quadrigario vocatur *Nicias.* Hinc Camillus *vir sanctus* dicitur. TENN. *Esset* Medicei, & Edd. Italicae. In Gellii verbis pro *Qui sibi pretium a nobis peteret, si te clam interfecisset,* conjicit legendum esse Scriverius

stitueretur. Quo facinore Fabricius egere victoriam suam non arbitratus, regi medicum detexit; atque ea fide meruit, ut ad ¹⁰ adpetendam amicitiam Romanorum compelleret Purrum.

in curis posterioribus; qui, si si-
bi pretium a nobis operae sit, te
clam interficeret. OUD.
¹⁰ Adpetendam] Alias peten-
dam. SCRIV. Sciiverius, & 2.

Regii petendam. TENN. Peten-
dam Medicei, Leidenfes, duo
Cantabrigienfes, & Edd. Itali-
cae, quod malum. OUD.

C A P. V.

De Constantia.

EXEMPLUM I.

Cn. Pompejus, minantibus ¹ direpturos pecuniam militibus, quae in triumpho ferretur, ² Servilio & Glaucia cohortantibus, ut divideret eam, ne feditio fieret, adfirmavit, non triumphaturum se, sed potius moriturum, quam licentiae militum succumberet; castigatisque oratione gravi laureatos fasces objecit, ut ab illorum inciperent direptione: eaque invidia ³ rededit eos ad modestiam.

II. ⁴ C. Caesar, ⁵ feditioe in tumultu civilium

¹ Direpturos] Se dir. Petrenf.
² Servilio & Glaucia] Hac in
re unius Servillii meminit Plu-
tarchus, qui vocat eum ἀνδρα-
γυριστῆν in Pompejo p. 626. unde
liquet satis, fuisse Servilium Va-
tiam, post dictum Isauricum.
Adde & Apophthegm. p. 203.
Quis vero ille Glaucias fuerit,
non facile dixerim. Glauciae no-
men etiam Serviliorum est. qua-
re mira videtur locutio Servilio,

& Glaucia: cum uterque fuerint
Servillii. Quod defendi tamen
potest eo, quod scriptores saepe
soleant quosdam nomine gentili,
quosdam cognomine, prout vul-
go magis cogniti erant, adpella-
re, ut luculente docuit Spanhem.
T. 2. de num. praest. Palat.
Glauccio. In re obscura conjectu-
ras perdere nolim. OUD.

³ Rededit] Recepit MS. SCRIV.

⁴ C. Caesar] C. deest in Pa-
lat.

lium armorum facta ^a, 6 quum maxime tumentibus animis, legionem totam exauctoravit, ducibus ⁷ seditionis securi percussis: mox eosdem ^b, quos exauctoraverat, ignominiam deprecantes restituit, & optimos milites habuit.

III. Postumius Consularis ⁸ cohortatus suos, quum interrogatus esset a militibus, quid imperaret, dixit, ut se imitarentur; & arrepto signo hostes primus invasit: quem secuti, victoriam adepti sunt.

IV. ⁹ Cl. ^c Marcellus, quum in manus Gallorum imprudens incidisset, circumspiciendae regionis, qua evaderet, caussa equum in orbem ¹⁰ fle-

^a Vulgo AC TUM. ^b Vulgo EOS. ^c Vulgo L. M.

lat. Leid. sec. Medic. & Edd. I-talics.

5 *Seditione in tumultu civilium armorum*] An retinendum sit, *seditione*, aliis considerandum relinquo. STEW. Tò *seditione* eji-ciendum videtur Stevechio. At MSS. sic exemplum hoc concipiunt C. C. i. *tumultu c. seditione a. alta maxime tum tumentibus a.* SCRIV.

6 *Actum*] 4. Reg. Voff *Actam*. 2. Hill. *Acta*. ut & Scriverii MSS. pro *Tumentibus* unus Reg. & Scriverii MSS. *Tum tumentibus*. TENN. *Seditione* retinent mei omnes. Voff. *seditionem*. Pro *armorum* in Medic. sec. & Hittorp. marg. *armaturum*. pro *ac tum* Medicei, Palatin. & Edd. Rom. ac Bonon. *alta*. Leid. pr. & Cantabr. tert. *actam*. Sed Petrensis *facta*. iteinque Vossian. a m. pr. quod deletum erat. *ac tum* deest in Ed. Par. dein *maxime tum* Edd. Rom. Bon. & Paris. *animis tumentibus*, vel *timentibus*, vel *tremantibus* MSS. septem. Quare lego *sessione in i. c. armorum facta, cum maxime tum. animis*, vel etiam *tum cum maxime animis tum*. S. d. *hanc facta* Latinissimum est. Vi-

de Cl. Wasse ad Sallust. B. Ca-til. c. 62. Immo ex nostri siso. supra l. iv. c. i. §. 43. *Cum ex v. legionibus una, seditione facta, militiam detraisset*. de *ros* cum *maxime* & *tum cum maxime* egimus ad l. III. c. 11. §. 4. Reposui, ut certius, *facta, quum m. t.* & ita in litteris ad me Cl. Wasse. OUD.

7 *Seditionis*] Deest haec vox in Ed. Paris. *percussis* abest a Leidenibus, & Gudiano *exauctoravit* Ed. Paris. *eisdem* autem pro *eos* scripsi sive novem MSSorum. OUD.

8 *Cohortatus*] Cantabr. tert. *cohortans*.

9 *L. Marcellus*] Cl. *Marcellus* MSS. SCRIV. Voff. 4. Reg. 1. Hill. *Cl. Marcellus*, & sic Scriverii. TENN. *Claudius* habent ex meis Palat. Gudian. Leid. pr. Mediceus sec. Petrensis. & Ed. Paris. *Consul. Mar.* Leid. sec. Non dubitavi recipere *Cl.* Vide ad l. III. c. 16. & Pigh. T. 11. Ann. p. 126. & seqq. OUD. Aliter hanc rem narrat Polyb. L. 11. C. 34. Plut. in Marc. p. 300, 301. Zonar. L. VIII. C. 20. aliique. Freinsh. Suppl. Liv. L. xx. c. 52. IDEM *Cur. post.*

¹⁰ flexit: deinde, quum omnia esse infesta vidisset, ¹¹ precatus Deos in medios hostes inrupit; quibus inopinata audacia percussis, ducem quoque eorum trucidavit, atque, ubi spes salutis vix superfuerat, inde ¹² opima retulit spolia.

V. ¹³ L. Paullus, amisso ad Cannas exercitu, obferente equum Lentulo, quo fugeret, superesse cladi, quamquam non per ipsum contractae, noluit; sed in eo saxo, cui se vulneratus adclinaverat, perfedit, donec ab hostibus obpressus confoderetur.

VI. Varro, collega ejus, ¹⁴ vel majore constantia post eandem cladem vixit, gratiaeque ei
ab

¹⁰ Flexit] Arcerian. *fedit*.

¹¹ Precatus] *D-precatus* MSS. SCRIV. *Depr.* duo Medicei. Ex SCRIV. MSS. id placebat Keuchenio. dein ait in quibusdam esse *perrupit*. in quibus nescio, male certe. *percussis* statim Leid. pr. & Medic. sec. *saluti* Arcer. denique *inde* deest in Petrensi. OUD.

¹² Optima spolia retulit] Dii vobis malefaciant audacissimi nebulones, qui bonis scriptoribus corrumpebatis ita sedulam navatis operam. Emendo *opima spolia*. quorsum enim illa praecedentia, *ducem quoque eorum trucidavit*? Ea spolia *opima*, quae dux duci detrahebat. testes mihi Livius, Plutarchus, Festus, alii. inter quos Varro: qui tamen illius vocis significationem ampliavit. Non absurdum mendum in ¹¹. Apuleji de Asino: *mitti mihi Byrrhena xeniola, porcum optimum, & quinque gallinulas*. scribo, *porcum optimum*. Apud eundem Apulejum paulo post, *non parvas spes, imo vero mercedes optimas jam consecutus*. iterum legerim *optimas*. STEW. *Opima*. Ita Stewechius; cum

antea esset *optima*. manifesto vitio, quod nullus MSS agnoscit. SCRIV. *Opima*. Sc omnes MSS. ¹³ *Optima* nusquam occurrit. Sunt autem *opima spolia*, quae dux occiso hostium duci sua manu detraxit; quorum tria a Ducibus suis relata vidit Respublica. Prima retulit Jovi Feretrio Romulus de Acrone Caeninensium Rege. Secunda Cornelius Cosus de Larte Tullinio Vejentum Rege. Tertia, de quibus hic agitur, Claudius Marcellus de Viridomaro Gallorum Rege. TENN. *Optima* tamen est in Vaticano, perverse.

¹³ L. Paulus] L. Aemilius Paulus fuit pater L. Aemilii Pauli Macedonici, dissiuaserat commisionem proellii. TENN. Praenomen non agnoscunt Medicei, Leid. sec. & Edd. primae. Mox *inclinauerat* Leid. sec. *declinauerat* Medic. sec. & *compressus* Medic. pr.

¹⁴ Vel majore] Nullam emphasin hoc loco illud *vel* habet, nisi notet saltem, ut puto. Vide ad l. 11. 3. 16. *Si non infestarent, vel certe fatigaret.* Clare etiam apud Curtium pro *saltem*

ab Senatu & populo actae sunt, ¹⁵ quod non desperasset ¹⁶ Rempublicam ^a. ¹⁷ Non autem vitae cupiditate, sed Reipublicae amore, se superfuisset reliquo aetatis suae tempore adprobavit. ¹⁸ Nam & barbam capillumque ¹⁹ submitfit, &

po-

^a Vulgo DE REPUBLICA.

ponitur l. VI. 10. 12. *Vel iudicium tuum serva. Majori Cantabrig. OUDEND.*

¹⁵ *Quod*] MSS. tres, & Edd. primae quia.

¹⁶ *De Rep.*] Omnes MSS. *Desperasset Remp.* elegantius. Cicero Attico. *Breviloquentem jam me tempus ipsum facit: pacem enim desperavi. Sic cogitare remp.* Seneca contr. 35. *Nemo fur Remp. cogitat; nihil non licet pro Rep. facere.* Cicero IV. fam. 4. *Qui fortasse arbitraretur, me hanc temp. non putare.* TENN. Livius l. XXII. in fine *Ut consuli ex tanta clade, cujus ipse causa maxima fuisset, reddunt, & obviam itum frequenter ab omnibus ordinibus fit, & gratiae actas, quod de Republica non desperasset.* Nihilominus omnes MSS. constant *rempublicam.* ut & Edd. Rom. Bon. Paris. Wech. quod non recipere superstitiosum duxi, praesertim probante summo Gronovio ad Plinium l. XXII. c. 24. *Ulcera desperationis cicatricem.* Lentulus ad Ciceron. l. XII. Ep. 14. *Nos & rempublicam desperaverint. Desperare rem* Cicero saepius. l. 11. Ep. 16. III. Ep. 13. & alibi. Sueton. in Caes. c. 20. *Desperans consilii eventum.* Curt. l. V. c. 5. 17. *Desperare misericordiam.* & ita alii. Oud.

¹⁷ *Non autem*] Medic. sec. neque a. pro aetatis Petrenf. vitae.

¹⁸ *Nam*] MSS. quidam istud nam non habent, & inox legunt honoribus quoque. SCRIV. *ut nam* carent Voss. & 2. Hill. & Sci-

veriani. TENN. Ex meis etiam nam non agnoscunt Medicei; Leidenfes, & Palat. sed Petrenf. *dum & capillum* Medicei, & Ed. Rom. dein *recumbens* Leid. pr. & Edd. Italicae.

¹⁹ *Submitfit*] Sic MSS. quae vox male damnatur ab amico; neque enim injuria fiet Frontino ac bonis auctoribus, si retineatur. Sic optimi utuntur. Plinius lib. VII. epist. 27. *Quia reis moris est submittere capillum, recisos meorum capillos depulsi, quod imminebat, periculi signum fuisse.* Seneca pater contr. 27. *Graeci coeperunt in teatro postulare, ut Sabinus maximum magistratum gereret. Mos autem barbam capillumque magistratui Cretensium submittere. Surrexit Sabinus, & silentium manu fecit, deinde ait. Hunc ego magistratum Romae bis gessi. Sic & immittere.* Pedito ad Liviam.

At comitum squalent immixtis ora capillis.

Virgil. III. AEn. 593.

Dira illuvies immixtaque barba.

Promitto ejusdem monetae est, sed non probioris; neque hic in ullis MSS. apparet. Pedito ad Liviam.

Vidimus attonitum fraternam morte Neronem, Pallida promissa flere per ora comae.

Nepos Datame c. 3. *Et niger & ca.*

postea numquam recubans cibum cepit; ²⁰ honoribus quoque ^a, quum ei deferrentur a populo, renuntiavit, dicens, felicioribus Magistratibus Reipublicae opus esse.

VII. Sempronius Tuditanus, & ²¹ C. Octavius Tribuni ^b militum, omnibus fusis ad Cannas, quum in minoribus castris ²² circumfederentur,

^a Vulgo HONORIBUSQUE. ^b Vulgo TRIBUNUS.

capillo longo barbaque erat promissa. Itali, & Siculi in luctu crines nutriebant. Lycophon de Siculis.

Κρατὸς δ' ἔκρυε ἰῶτα καλλιῶν
φίλῳ
Μιμίμηι παλαιῶν τιμιλῶσ' ὄδου-
μάτων.
Intonsa per tergum sicut capitis
coma,
Doloris antiqui memoriam re-
fricans.

Graeci tondebant. Euripides Alcestide 512.

Τὶ χεῖμα κεῖ τῆδ' ἐπιθήμῳ
πρίστῳ;

vf. 828. Cuni Admeti uxorem mortuam tandem intelligeret Hercules, respondit:

Ἄλλ' ἀσθόμεν μὲν ἔμψ' ἰδῶν
δακρυρόον
Κυράντι, καὶ πρίστῳον.

TENN. Keuchenius e quibusdam editis, quales ego nullos vidi, volebat *promittere*, sed *inmittere*, *promittere*, *submittere* pro *mitte* hac in re usurpatur. Exempla ubivis obvia. OUD.

²⁰ Honoribusque] 2 Reg. Scriv. & 3. Hill. Honoribus quoque. TENN. Quoque rescripti ex tribus Cantabrig. Gudiano, & Leid. utroque. quos Medic. pr. honores Medicei, & Leid. fec. OUD.

²² Honoribus — renuntiavit]

Atqui non solum illo anno apud exercitum mansit, sed etiam seque ut procos. V. Liv. L. xxiii. C. 25, 32. xxiv. 10, 11. xxv. 6. cui post fugam ab Cannis per omnes annos prerogatum imperium. Legationibus etiam aliisque functus est dein muneribus. OUDEND. Cur. post.

²¹ C. Octavius Tribunus militum] 2 Reg Voss 2. Hill. Tribuni militum TENN. In Palatino, & Hillensb. Cn. vel Gn. Leid. fec. M. In tribus MSS. & Edd. Italicis praenomen deest. Tribuni agnoscunt Medicei, Leidenses, Palatin. aliique cum Edd. Veteribus. quare ita legit quoque Ruben. l. 11. Elect. c. 32. vel potius, quia ignotus est ille Octavius, Tuditanus e legione octava Tribunus. Et certe Sempronii solius mentionem facit Livius l. xxii. c. 50. Appian. de B. Annib p. m. 568. qui haec acta in majoribus castris & 10. millia evasisse refert & paullo post in nonnullis MSS. est *adfir-mans*. Attamen *suaserunt*, retinent constanter omnes, nemo *susfit*. Mihi non videtur ablegandus Octavius, sed scriberdum ejus praenomen Cn., ut fuerit idem, qui A. DCLI. fuit Quaestor, & dein Praetor, pater Cn. Octavii, qui navalem de rege Perse triumphum egit. Cannensis clades accidit A. DXXXVII. de eo consule Pigh. Ann. T. 11. p. 179 & Glandorp. in Onomast. OUD.

tur, suaferunt commilitonibus, ²³ stringerent ^a gladios, ²⁴ & per hostium praesidia erumperent fecum; ²⁵ id sibi animi esse, etiamsi nemini ad erumpendum audacia fuisset, ²⁶ adfirmantes. De cunctantibus ²⁷ xij omnino ²⁸ equitibus, L ^b pediti-

^a Vulgo UT ST. ^b Vulgo VEL P.

²² *Circumsederentur*] 1. Reg. Voss. 2. Hill. *circumconsiderentur*. TENN. Et tres mei cum Edd. prioribus. Clarissimo Wasse placet e 2. Cantabrig. *circum obsiderentur*. ut Edd. Vett. Plin. 1. VIII. 33. *circum adspicere*. l. II. 168. *circum obstruere*. Tacit. 1. IV. 62. *circum adflare*, & similia. a librariis certe id non profectum videtur. *castris* in Ed. Par. deest. *commilitibus* Gudian. OUD.

²³ *Ut stringerent*] *Td* ut non agnoscunt 2. Reg 2 Hill. & Voss. commode abest, ut saepe monui. TENN. Recte delent etiam Gudian. & duo Cantabrig. & Palatin. qui *stringere* habet. Notatum hoc saepius supra. OUDEND.

²⁴ *Et per.*] Sic lego. vulgo ut SCRIV. Cur. post. ut perperam erat in Edd. Modii, Stew. & dein Ed. Voss. Ad Modisnae Ed. oram Lipsius jam reposuerat &. OUD.

²⁵ *Id sibi esse animi*] 2 Reg. 2. Hill. Voss. 1. s. *animi esse*. Terentius Eun. 5. 6. 14. *Nam quid illi credis animi tum fuisse, ubi vessem vidi illam esse cum indatum pater?* Caesar l. VII. Bell. Gall. c. 77. *Quid hominum militibus LXXX uno loco interfectis propinquis consanguineisque nostris, animi fore existimatis?* Lucan. l. x. v. 68.

*Hoc animi nox illa dedit, quae prima cubili
Miscuit incestam ducibus Pto-
lemæida nostris.*

Ovid. v. Metam. fab. 10.

Quid mihi tunc animi miseræ fuit?

Libr. XIV. fab. 5.

*Quid mihi tunc animi? nisi quod timor abstulit omnem
Sensum animumque.* TENN.

Animi esse MSS. fere omnes. dein est Petrenf. *fuisse* a Gudiano abest. OUD.

²⁶ *Affirmantes*] *Td* *affirmantes* vulgo ignoratum hic ex fide membrarum a me repositum est. SCRIV. Deerat tantum operarum, credo, vitio in Editione Stew. nam in Bonon. & Paris. jam recte *affirmantes*. In Romana, & Wechel. ac Medic. pr. *affirmans*.

²⁷ *Duodecim*] Livius. *ad sexcentos evaserunt, atque inde protinus, alio magno agmine adiuncto, Canusium incolumes pervenere.* Lege *equites vel pedites reperti*. SCRIV. Cur. post.

²⁸ *Equitibus vel peditibus*] Gujetus putat haec verba glossema, ut statim *repertis*, Commentator *td* *duodecim* subjectum a librariis. lege ex Voss. 2. Hill. 1. Reg. XII. *omnino equitibus, L. peditibus*. cui lectioni etiam subscribit Celeberrimus Graevius. TENN. Rubenius e Livio pro XII. proponit DC. quam conjecturam pro sua venditavit Keuchenius. Locus sine dubio vitiosus. Petrenf. *de cunctantibus reliquis* &c. omisso *td* *repertis, vel peditibus* Leid. pr. *vel peditibus* abest a Mediceo pr. *equitibus, L. peditibus* etiam Palatin. & Leid. sec. e. *quin-*

tibus, qui comitari ²⁹ sustinuerant, repertis, incolumes Canusium pervenerunt.

VIII. ³⁰ T. ^a Fontejus Crassus, in Hispania, cum tribus millibus hominum praedatum profectus, locoque iniquo circumventus ab Hasdrubale, ad ³¹ primos tantum ordines relato consilio, incipiente nocte, quo tempore minime expectabatur, per stationes hostium erupit.

IX. P. Decius Tribunus militum, bello Samnitico, ³² Cornelio Cossio Consuli, iniquis locis deprehenso ab hostibus, suavit, ut ad occupandum collem, qui in propinquo erat, modicam manum mitteret, seque ducem iis, qui mittebantur, obtulit. Avocatus in ³³ diversum ^b hostis ³⁴ emisit Consulem, Decium autem cinxit, ob-

^a Vulgo C. F.

^b Vulgo DIVERSA.

quingenta p. ut non sexcenti homines, sed sexaginta duo fuerint, & ipse Livius hic sit corruptus, vel ab eo dissenferit noster. Certe id non dubitavi e tot MSS. cum Graevio & Vossio recipere, quamvis, si MSS. addicerent, nominativum praeferrem. OUD. De hoc ablativo, pro quo vulgarior loquendi mos nominativum requirit, adi, quos laudavi ad Sueton. Tib. c. 31. iterum consente obtinere non potuit. Similis in MSS. est c. 7. Ex. 17. *eisque obsecutis conditionibus, universos interfici iussit.* IDEM Cur. post.

²⁹ *Sustinuerant*] Voss 2 Hill. 2. Reg. *Sustinerent.* TENN. *Sustinerent* Petrenf. Palat. Gudian.

³⁰ *C. Fontejus*] Hoc & duo sequentia exempla iisdem fere verbis recensuit auctor l. 1. c. 5. quare eo ablegandus est lector, ne bis eadem repetantur. Deest praenomen in Leid. sec. *C'cilius* Medic. pr. Erat autem *T. Fontejus legatus in Hispania.* OUD.

³¹ *Primos ordines*] Sic lege, ut l. 1. c. 5. ubi eadem exempla iisdem verbis narrantur. 2. Reg. 1 Hill. *Primos homines.* nesciebant librarii *primos ordines* esse *τῶν πρώτων τάξεων.* Quint. decl. 3. *Enimvero auctiorem habet. Hoc primi ordines jubent.* TENN. *Homines* Gudian. dein *noctu* Cantabr. tert. antie. *Hostium* in Leid. sec. deest.

³² *Cornelio Cossio*] 4 Reg. Voss. 3 Hill. carent *τῶ Cossio.* TENN. Item Palat. Vatic. Medicei. Leid. pr. & Edd. primae, ac Wech. *Cossio cos.* utrumque deest in Leid. sec. nonnulli *conjute. comprehenso* Petrenf.

³³ *In diversa*] 4 Reg. Voss. 2 Hill. *diversum* TENN. *Diversum* etiam Palat. uterque Leidd. Cantabr. sec. Gudian. Medicei, Vaticanus: ut supra rescribendum esse docui. *diversus* Ed. Rom. paulo ante *obtinuit* Vatican. & multi *prave advocatus.* OUD.

³⁴ *Emisit*] Alias *demisit.* SCRIV. v. supra.

obseditque. ³⁵ Illas quoque angustias, nocte eruptione facta, quum eluctatus esset Decius, incolumis cum militibus Consuli accessit.

X. Idem fecit sub Atilio Calatino Cos. ³⁶ is, cujus varie ³⁷ traduntur nomina ^a. Alii ³⁸ Laberium, nonnulli ³⁹ Q. Caeditium, ⁴⁰ plurimi Calpurnium Flammam vocitatum scripserunt. Hic quum demissum in eam vallem videret exercitum, cujus latera, ⁴¹ omniaque ^b superiora hostis inferat, depoposcit, & accepit ab Consule ⁴² trecentos milites; quos hortatus, ut virtute sua exercitum fervarent, in mediam vallem ⁴³ decurrit ^c. Ad obprimendos eos undique descendit hostis, longoque & aspero proelio retentus,

OC-

^a Vulgo TRADITUR NOMEN. ^b Vulgo OMNIA. ^c Vulgo DECURRIT.

³⁵ Illas quoque angustias] Petrensi. simpliciter ille nocte angustias eluctatus. facta deest in Vaticano, Medic. pr. & Edd. primis. eruditio Medic. sec. eruptionem Edd. Italicae. evasus esset mox Leid. pr. Nondum poenitet conjecturae, quam supra proposui. OUD.

³⁶ is] Abest a duobus Leidd. Gudiano, & Edd. Rom. ac Bon.

³⁷ Traditur nomen] Sic supra. Hic vero MSS. mei omnes, & Edd. Rom. Bon. Par. Wech: traduntur nomina; quod reposui idcirco. OUD.

³⁸ Laberium] MSS. Briacum, Briarchum, Briachum, Dearum, Berarum, Verarum. Sed Laberium servant Vatican. Gudian. & duo Cantabrig. cum Edd. Bonon. & Paris.

³⁹ Q. Caeditium] Praenomen abest a MSS. decem, & Edd. primis. Cedippum, Cedicum, Cepidum, Cedium MSS. Sed Caeditium Vaticanus & Palatin. Q. Caeditium rectius Gudian. & duo Can-

tabr.

⁴⁰ Plurimi] Complurimi Leid. sec. & Medic. sec. Quamplurimi Edd. Rom. Bonon. Paris. Wech. & MS. Vatican. Flammam abest a Bonon. fama Medic. pr. & Ed. Rom.

⁴¹ Omnia superiora] Tres Reg. Voss. 2 Hill. Omniaque superiora. TENN. Edd. Veteres Omnia latera, quae erant superiora; Omnia latera etiam MSS. sex, vel plures. quae f. erant Medicei, Vaticanus. & Leid. sec. quae vel quae addunt omnes praeter duos Cantabrig. Quare omnino lego cujus latera, omniaque superiora tam hic, quam supra. Vallis latera, & omnia editiora loca circa eam vallem occupaverat. Gell. L. III. c. 7. Poenus colles locusque idoneos prior occupat. OUD.

⁴² Trecentos] Medic. sec. cccc. statim idem hortatus, in virtute. vide supra.

⁴³ Decurrit] 1 Reg. 2 Hill. Voss. decurrit. TENN. & multi mei cum Ed. Paris. recte, ut supra. Et priore loco additur. Statius

ds.

occasionem Consuli ad extrahendum exercitum dedit.

XI. 4 C. Caesar adversus Germanos & regem Ariovistam pugnaturus, 45 confusis suorum animis, pro concione dixit, nullius se eo die operà, nisi decimae legionis, usurum: quo 46 adsecutus est, ut 47 & decimani, tamquam praecipuae fortitudinis testimonio, 48 concitarentur, & caeteri pudore, ne penes alios gloria virtutis esset.

XII. Lacedaemonius quidam nobilis, Philippo denuntiante, multa^a se 49 prohibiturum, nisi ci-

vi-

^a Vulgo MULTIS.

detentus Cantabr. tert. *Consuli etiam* Medicei.

44 C. *Caesar.*] Et hoc exemplum habuimus L. I. c. XI. §. 3. praenomen hic exfulat a 3 MSS. & Edd. primis.

45 *Confusis suorum animis.*] 3 Reg. 2 Hill. Voss. *confusior animis.* TENN. Inepte. Ita tamen exhibent meorum etiam septem. & Edd. Rom. Bon. Par. Wech. e. *eorum a.* Ed. Modii, & Stew. Recte supra. statim *illo d.* Leid. sec.

46 *Adsecutus*] Alias *consecutus.* SCRIV. *Conf.* supra & hic Leid. sec. Sed vide ad l. II. c. 9. §. 1. *Ex eo adsecutus, ut* &c. OUDEND.

47 *Et decimani.*] Et non agnoscunt Voss. & Medic. sec. *decimani* Edd. VV. cum Vaticano.

48 *Concitantur*] Alias *cogentur.* Auctor ipse l. I. c. II. Exemp. I. SCRIV.

49 *Prohibiturum*] Voss. ad marg. & I Reg. *offensurum*, cui ultimo opponitur ad marginem *prohibiturum.* TENN. Adscripsit libri sui margini Scriverius. Quid est *multis prohibere? an jus civitatis?* Vitiosa haec sunt sine dubio, sed

medicina facilis. nam in Petrensi Cod. legitur *multa* i. e. multum, non multis verbis, ut ex responso patet, sed rebus, notante ad libri sui oram Cl. Wasseo. Quo sensu *multis* retineri possit; *prohibere* enim sexcenties jungitur ablativo rei, ut notum. Hic tamen durius foret, obscuriusque, quare *multa* praetuli, quod clarius est. Referunt huc viri docti exemplum Valerii Maximi lib. VI. cap. IV. §. 4. *Illis vero qua legati Lacedaemoniorum apud patrem ejus (Alexandri) miseram fortitudinis suae conditionem testati sunt gloriosior, quam optabilior. Intolerabilibus enim oneribus civitatem eorum implicanti, si quid morte gravius imperare perseveraret, mortem se praelaturos responderunt. Verum haec deinceps acciderunt, & rectius ad Antipatrum refert Plutarchus post locum mox citandum, cum ille obsides peteret. Hoc vero refero ad tempus, quo Lacedaemona sibi tradi voluit Philippus, negantibusque Lacedaemoniis migratis sit, se ita eos inclusurum, & tam multa iis prohibiturum, & vetiturum,*

vitae sibi tradèretur; Num, inquit, & pro patria mori nos prohibebit?

XIII. Leonidas Lacedaemonius, quum dicerentur Persae sagittarum multitudine sibi nubes esse facturi, fertur dixisse; Melius in umbrâ sibi propugnabimus^a.

XIV,

^a Ed. Tenn. PUGNABIMUS.

ut necesse haberent se illi tradere. Prohibiturum enim omnino hic retinendum esse clarissime patet ex responso prohibebit. Idem ergo intelligitur, quod refert Plutarchus in Apophth. Lacon. p. 235. Ed. Par. Φίλιππος ὅτι ἐνέβαλεν σὺς τὴν Λακωνικὴν, καὶ ἰδίῳ ἀπαντὸς ἀποκρίσθαι, εἰσὶ πρὸς τινὰ τῶν Σπαρτιατῶν, Τί νῦν ποιήσετε, ἂ Λάκωνες; Τί γὰρ (ἔφη) ἄλλο, ἢ ἀνδρείως ἀποθανέμεθα, μέγιστο γὰρ ἡμεῖς Ἑλλήτων ἰλιθιῖνοι εἶναι καὶ μὴ ὑπακούειν ἄλλοις ἐμάθομεν. Fortan voluit Philippus minari iis, se prohibiturum eos commensu vel vidu, ceterisque rebus ad sustinendam vitam necessariis. OUD.

50 Sibi] Deest in Medic. pr. Dein non pro num MSS. 6 & Ed. Paris. pro deest in Edd. Italicis.

51 Nubes] Tantam telorum multitudinem emissuri, ut Sol obnubilaretur. Claudianus 2 Rufin. v. 122.

*Haud aliter Xerxen toto simul
orbe secutus
Narratur repuisse vagos exercitus
amnes,
Et telis umbrasse dicem.*

Seneca l. vi. benef. c. 31. Vix patere Coelum satis ad emittenda omni manu telis. Frequens haec hyperbole. Macrobius l. Saturn. 17. Edque tempore nubes sagittarum in adversos visa ferti, & hostem fugavit, & victores Romanos ad spectacula Dei sospitibus reduxit. Lucanus l.

VII. v. 519.

— Ferro subtegitur aether,
Noxque super campos telis conferta pendit.

Silius l. 15.

— Tum vero effunditur ingens
Telorum vis, & densa Sol vincitur umbra. TENN.

52 Pugnabimus.] Sic MSS. quatuor; quomodo tacitus reposuit Tennulius: quum antea ederetur propugnabimus, quod Scriveriani, ceterique mei rectius servant. Bene autem dixit propugnabimus, quia praesidio Thermopylarum erant praepositi: qua in re propugnare proprium est. quod multis ostendit J. F. Gronov. Observ. l. iv. c. 19. quibus innumera addi possent alia. Ceterum ex hoc loco patet, vocem melius in Valerio Maximo non delendam esse, ut Cl. existimabat Perizonius l. iii. c. 7. in f. Spartanus, referente quodam sagittis Persarum solem obscurari solere; Bene narras, inquit; In umbra enim melius proeliabimur. Nisi quis inallet hic ita distinguere. Melius. In umbra pugnabimus. pro tanto hoc melius est. ut fere apud Plutarch. in Lacon. Apophth. p. 225. Οὐκ ἔν, ἔφη, χάρις, ἢ ἐπὶ σκιᾷ αὐτοῖς μαχησόμεθα. Melius & tanto melius in formulis de eo, quod optime opportunum est. Suidas in Leonida hoc

XIV. 53 L. AELIUS ^a Praetor Urbanus, quum ei 54 jus dicenti picus in capite infedisset, & haruspices respondissent, dimissâ ave, hostium victoriam fore; necatâ, populum Romanum superiorem, 5 at L. AELIUM ^b cum familiâ periturum, 56 avem occidit ^c, nec dare poenam dubitata-

^a Vulgo CAELIUS. ^b Vulgo AC CAELIUM. ^c Vulgo AVEM OCCIDIT: QUA OCCISA, NOSTRO EXERCITU.

responsum ita effert. *Θαπρήμην, ἔστη, ὅτι ὑπὲρ οὐρανὸν μαχόμευσθε.* Supra esse exfulat a Leid. sec. OUD.

53 Caelius] Keuchenius monuit in Paris. Ed. esse L. Elius, idque ineptum esse pronunciat, vere ideo a Cel. Perizonio reprehensus, ut corrector ignarus rerum & historiarum: nam nihil verius est lectione ea L. Aelius, ut idem abunde post Pighium, quem laudat T. II. Ann. p. 140., ex Valerio Maximo l. v. c. vi. §. 4. Plinio L. x. C. 18. e Varro, probat; atque ita habet MS. Pighii, & diserte uterque Medicus Lelius. i. e. L. Aelius. Adeoque pro Caelio & Caelis ubique rescripti L. AELIUS & AELIUS. Quod autem alii non AELIUM, sed Laelium fuisse dixerint, aliunde non ortum est, nisi ex pravo intellectu scripturae librarium, pro L. AELIUS scribentium Laelium, ut vere ibidem docent Pighius, & Cel. Perizonius, Animadv. scilicet Historicis p. 445. &c. In Ed. inea Paris. C. Elius, OUDEND.

54 Jus dicenti] Voss. 3. Hill. 1. Reg. carent *ἴσους*: quod videtur haud falso abesse, & Caelius habuisse orationem ad milites. Agitur enim de auspiciis victoriae, & Caelio in acie occubituro. TENN. Atqui diserte Valerius Max. AELIO praetoris jus dicenti. Plin. L. x. C. 18. In capite praetoris urbani AELII (sic Hard. antea L.) Tuberonis, in

foro jura pro tribunali reddentis. Varro apud Nonium C. XII. N. 3. Aelius Pactus (sic bene Perizon., & ex eo non nominato Harduinus) cum esset praetor urbanus, & sedens in sella curuli jus diceret populo, picus Martius &c. Male ergo abest *ἴσους* jus etiam a Gudian. & Ed. Paris. ejus dicentis Leid. pr. OUD.

55 Ac Caelium cum familia periturum.] Desunt haec in Vaticano, Mediceo pr. & Edd. Rom. ac Bonon. male. Rectius omnino pro ac Petrenf. Palatin. Vossian. & Leid. prim. habent at, & Medic. secund. Lelium autem. Pigh. MS. AELIUM. Rescripti itaque, ni fallor, verissime at L. AELIUM. OUD.

56 Avem occidit: qua occisa, n. I MS. non dubitavit dare pecuniam: Quid si? non dubitavit dare picum neci. SCRIV. Vel non dubitavit occidere picum. Vel non dubitavit avem perimere. Post consultis Annalibus Pighii intellexi in MS. Suisi esse non dubitavit avem necare: nostro ergo e. IDEM. Cur. post. 3. Reg Voss. 3 Hill. Scriv. Rom. Non dubitavit dare pecuniam (Voss. ad pugnam) qua nostro. Hinc Scriverius conjecit. non dubitavit dare picum neci. Beatus Gronovius n. d. avem perimere. TENN. Praeter Palatinum, quo Scriverius usus est, etiam Gudian. duo Leidenses, Cantabr. Bib. Pubi. & Ed. Paris. Non dubitavit dare pecuniam, qua n. Unde ipse olim conjece-

tavit. Nostro ergo ⁵⁷ exercitu vincente, ipse cum ⁵⁸ quatuordecim ⁵⁹ AELIIS^a ex eadem familiâ in proelio est occisus. Hunc quidam non ⁶⁰ AELIUM, sed Laelium fuisse, & Laelios, non AELIOS periisse credunt.

XV. ⁶¹ P. Decius primo pater, postea filius ⁶² in Magistratu se pro Republica devoverunt, admissisque in hostem equis, ⁶³ adepti mortem,

VI-

a Vulgo CAELIIS & dein CAELIUM & CAELIOS.

ram dare pico necem. Vide ad Lucan. L. VI. 169. Petrensis habet plane, ut Sufsi codex, *non dubitavit avem necare. exercitu ergo nos.* ut etiam conjecerat Gronovius, vel *dare neci avem. Occisa* deest in Gudiano. *quam occisam* Medic. pr. qui codices cum Cantabr. tert. servant *av. m. occidit.* Omnia *avem occidit, qua occisa* desunt in Vaticano. Singularis autem plane est Medicæ sec. in quo *avem occidit: nec dare poenam dubitavit qua occisa ex.* Quare jam bene perpensis variis hinc lectionibus, & ex tribus diversis optima electa, non dubitavi rescribere, si non vere, eleganter saltem & vero proxime, atque ipsa MSSorum verba *avem occidit, nec dare poenam dubitavit. nostro ergo ex. Dare poenam* scilicet Marti, cuius avem picum occiderat, adeoque Deum ipsum læserat, cuius poenae exempla similia in fabulis sunt non pauca. In Martis tutela picum esse præter Varronis locum docent & alii. Consule viros doctos ad Ovid. *Fatt.* III, 37.

Martia picus axis.

& Socerum meum ad Valerium, qui egregie pro *morfu suo* ibi conjicit *Marti suo.* Forsan posset rescribi quoque *dare pico poenam qua* scilicet poena vel *quare.* Tuclige, lector. OUD.

⁵⁷ *Exercitu vincente]* Fassissimum. nam periere in clade Campanensi. Mens haruspicum erat rem Romanam successu temporis, bellique exitu fore superiorem, ut ibidem recte advertit Cl. Perizonius. OUD.

⁵⁸ *Quatuordecim]* Valer. Max. L. V. c. 6. non XIV. sed XVII. Numeri fortasse corrupti. Totidem enim apices sunt. SCRIV. *Cur. post* Valerius alibi *sexdecim AELIOS* uno tempore fuisse dicit. L. IV. 4. 8. In Gudiano hic XIII. OUD.

⁵⁹ *Caeliis]* *Læliis* Medic. pr. vere MS. Sufsi *AELIIS*, ut statim *AELIUM*, & *AELIOS*. pro non Leid. pr. & Hillensb. *numquam. quidem creditur* Leid. sec.

⁶⁰ *Caelium sed Laelium]* 3 Reg. Voss. *Concelium sed Laedium.* Hill. *Landium.* TENN. *Ladium]* & *Laios, Gud. & Hillensb.*

⁶¹ *P. Decius]* Elegantius e conjectura Gronovius *P. Decii.* OUDEND.

⁶² *In Magistratu]* Leidenses, Hillensberg. Medic. sec. & Ed. Paris. *in magistratus.* Adhaesit *a* seq. *vocula se.* In *magistratu esse* optimi quivis dicunt. Liv. I. 59. Nepos Chab. 4. & passim. *Adversis* prave pro *admissis* Medic. sec. OUD.

⁶³ *Adepti victoriam patriae contulerunt]* Nihil hic monent viri docti; cum tamen hâlcam esse orationem, & excidisse vocem

qui

victoriam ^a patriae contulerunt.

XVI. ⁶⁴ P. Crassus, quum bellum adversus Aristonicum in Asia gerens inter ⁶⁵ Elaeam ^b & Myrinam in hostium copias incidisset, vivusque ⁶⁶ ab-

^a Vulgo AD. VICT.

^b Vulgo AELIAM.

quavis attentius locum considerans animadverteret. Inconcinne enim *Victoriam* referri deberet ad utrumque verbum. Viderat id tamen Lipsius, nam ad oram libri sui adscripsit pro *adepti* scribendum sibi placere *interempti*. Sed quid multa? Codices Medicei legunt *adepti Romani*, vel sic *a. Romant.* Corrupte. Latet tamen in iis vera lectio, quam servarunt nobis Leidensis sec. & Petrensis, *adepti mortem vict. p. contulerunt*. Ideo enim, quod caesi sunt Decii, Romani victoriam, pretium devoti ipsorum sanguinis, acceperunt. Contule omnino Livium l. viii. c. 9. & l. x. c. 28. Valerius Maximus l. v. c. 6. §. 5. de patre. *Concitato equo, in medium hostium agmen, patriae salutem, sibi mortem petens irrupit &c. Ex cujus vulneribus, & sanguine insperata victoria emerfit. & de filio Ex. seq. Mors fecit, ut Romana civitas vinceret. Adipisci autem mortem dicitur, ut dare, accipere mortem, quasi munus. De qua locutione latius egi ad Lucan. l. vi. 169.*

An plus, quam mortem, virtus daret.

Sumere mortem pro sibi consciscere apud Tacitum saepius. OUBEND. Pluribus exemplis hanc emendationem confirmatam vide ad Sucton. Domit. c. 14. in adipiscenda morte manu ejus adjutus existimabatur. IDEM *Cur. post.*

⁶⁴ P. Crassus] Deest praenomen in Medic. sec. *Fulvius prim. Lucius* Edd. Italicae: prave. A-

risonon Leid. sec. an *Aristonicon*? OUD.

⁶⁵ *AELIAM*] Lege cum doctissimo Ortwinio *Eleam*. Mela l. c. 18. Graecis *Ἐλεῖα*. Hinc *Zeno Eleates*. Valer. Max. 111. 3. n. 2. & *secta Eleatica*. Vossius de Sectis Philosophorum. TENN. MSS. *ELIAM*. Lege omnino *Elaeam*, *Ἐλαται*, ut recte Gronovius, & H. Vossius ad codicis sui oram correxerunt. Errat vehementer Tentulius, qui hanc Aeolidis urbem confundit cum *Elca* Lucaniae in Italia urbe; ubi natus est Zeno, ut clare docuit focer meus contra Vossium ad Valer. Max. l. 111. c. 3. Ext. 2. Stephanum si consulissent viri docti, in eum errorem non incidissent. Scribit enim ille *Ἐλατα πόλις τῆς Ἀσίας Ἀιολικῆς Περγαμηνῶν ἐπιτυγῶν, ἢ Κιδαίου ἀνομάστο Μουσθίας κτισμα. ἴσσι δὲ ἰτίρα Ἰταλίας διὰ τῆ ἰ ψιλῆ Ἐλεῖα. ἴξ ἢ Ἐλεάται. τῆς δὲ προτίρας Ἐλαίται*: ubi vide notas, & Pintian. ad Melam L. 1. C. 18. Cellar. Geograp. L. 111. C. 3. p. 38. Passim vero apud auctores hujus urbis nomen corrupte per simplex *e* scribitur. Sic apud Valer. Maximum in hac ipsa historia Lib. 111. C. 2. §. 2. ubi in alterius quoque urbis nomine mendum est. *P. enim Crassus cum Aristonico bellam in Asia gerens, a Thracibus, quorum is magnum numerum in praesidio habebat, inter Eleam & Smyrnam exceptus &c.* Scribe ex nostro *Elaeam & Myrinam*. Longe enim hinc remota in Ionia est Smyrna. Finitimae sunt *Myrina & Elaea*, Aeolidis utraque. Adi Strabonem, (qui tamen ad Leu-

⁶⁵ abduceretur^a, execratus ⁶⁶ in Consule Romano captivitatē, virgā, quā ad equum erat usus, ⁶⁷ Thraci, a quo tenebatur, oculum eruit, atque ab eo, per dolorem ⁶⁸ concito^b, transverberatus, dedecus servitutis, ut voluerat, effugit.

XVII. ⁶⁹ M. Cato Censorii filius in acie, dec-

^a Vulgo ADDUC.

^b Vulgo CONCITATO.

ās, oppidulum inter Smyrnā, & Phocæam suum, in pugna occisum esse Crassum, procul a vero narrat L. XIV. p. 646. Ed. Par. ubi cum quoque male vocat Consulem) Ptolemaeum, Melan, aliosque. OUD.

⁶⁵ *Adduceretur.*] Sic perpetuam Keucheni, & Tenuilii Edd. ac MSS. nonnulli pro *abduceretur*, quod est in ceteris, ut debet. Captivi *abducuntur*, non *add.* V. ad L. I. II. 6. ubi eodem modo depravatus erat auctor. dein & *vivus* Medic. unde Edd. Italicae fecerunt & *invitus*. Quod facile credo, at non ita scripsit auctor. OUD.

⁶⁶ *In Consule*] Immo Proconsule. Sic aliquoties erratur a Frontino, aliisque. V. supra. Consul in Asiam venit, sed Procos. captus est in proelio, non vero occisus in pugna: quod tamen vulgo etiam legas in Eutropio L. IV. C. 20. *Victus est tamen Crassus & in proelio interfectus*; quod aliquis forsitan e Strabone, ac Metaphrasie Graeco, vellet defendere. Sed antiquissimae membranae ibi praesent, ne de aliis Codd. loquar, *Crassus in proelio est interfectus*. Lege igitur *Crassus in proelio, & interfectus*: nempe a Thrace jam captivus; ut bene nostro aliisque. Vide ad Vell. L. II. C. 4. Freinsh. Suppl. ad Epit. Livii LIX. C. 43. seq. Duker. ad Flor. L. II. C. 20. Ceterum de urbe

Elaea, ejusque cive *Elaitae* vel *Elacite* Latine, ac Graece *Ἐλαίται* vel *Ἐλαίται* vide ill. Bouhier ad Cicer. Tusc. L. I. 48. (emendantem Quinctil. L. III. Inst. Orat. C. I. *Alcidamas Elaites*, vel *Elacites*; quod miror, ibi e MSS. non vidisse Burmannum, nec Gesnerum;) uti & Mus. Helvet. Vol. IV. p. 377. OUD. *Cur post.*

⁶⁷ *Thraci*] Voss. 3. Reg. *Thragis*. 3. Lill. 1. Reg. *Thragis*. TENN. MSS. sex mei *Thracis* vel *Thragis* praecedente τῷ *oculum*. Sed vulgatum elegantius. De hoc Dativo vide, quae congesti ad Lucan. l. I. 193. v. 481. VII. 319. 537. & alibi. OUD.

⁶⁸ *Concitato*] Medic. sec. *concitatus*. Ed. Rom. *citato*. Petrensis Cod. *concito*. Optime, probante etiam Cl. Wasseo. *concitatus* tam secundae, quam quarta conjugationis, eleganter pro irritato, commoto ponitur. Hinc saepe *concitatus ira*, *concitatus ad rixam*, & alia. adi rursus Lucan. l. IV. 688. de confusione vocum *concitare* & *concire* vide ad L. I. c. 10. §. 3. OUD.

⁶⁹ *M. Cato*.] Praenomen in Leid. sec. deest. Distinxi autem, ut jussit socer ad Valerii Maxim. l. III. 2. 16. *in acie, decidente equo, prolapsus*. Inepte vulgo *in acie decidente*, *equo prolapsus*. De hac historia consule etiam Plutarch. in Paulo p. 266. OUDEND.

cidente equo, prolapsus, quum ⁷⁰ se recollectisset, animadvertissetque, gladium ⁷¹ excidisse vaginâ, veritus ignominiam ⁷², rediit in hostem: ⁷³ exceptisque ^a aliquot vulneribus recuperato demum gladio, reversus est ad suos.

XVIII. ⁷⁴ Petilini, a Poenis obsessi, parentes &

^a Vulgo EX EOQUE.

⁷⁰ *Se recollectisset*] MSS. quidam cum anima advertisset gladium, reliquis omiſſis SCRIV. Tantaene homines esse dementiae, ut glossesema putent, quae genuina sunt! Scriverius haec verba non invenerat in suis MSS. ergo subjecta creduntur imperio. Verum ego haec in decem MSS. inveni. *Colligere* vel *recolligere* est lapsum reponere, erigere. Illic Cato prolapsus erexit se, corpore collecto, ut ait Justinus l. xxxiii. c. 2. eandem historiam referens. l. xxxiii. c. 4. *Parvulum recolligit*. Verum hic verte, ad se redisset a perturbatione. Ciceron. iv. Tusc. *Quid est autem seipsum colligere, nisi dissipatas animi partes rursus in suum locum congregare?* lib. v. fam. ep. 18. *Pro amore nostro rogo atque oro, te colligas, virumque praebes.* TENN. Vapulat hic a Tennulio Keuchenius. In Edd. Italicis concipitur, ut e MSS. suis praebet Scriverius. Ceterum mei quoque omnes cum vulgatis recte conspirant. *Colligere* se hoc sensu pro ad se redire saepissime Cicero. Adi modo Manutium ad epist. 9. l. 1. Fam. *Collegi ipse me.* *Recolligere* non raro Plinius. Immo Ovidius l. ix. Metam. 744. *Quin animum firmas, teque ipsa recolligis, Iphi.* Seneca in Octav. v. 754. *Recollige animum.* OUDEND.

⁷¹ *Excidisse vaginâ*] Ed. Rom. *exisse.* *Vaginâ* Palatin. Cantabr. B. Pub. Leid. pr. Medic. sec. Vossian. Hillensb. quod exquisitius

videtur, quam ut librarii de eo somnare potuerint. *Excidit ferum hastae* Ovidio Metam. l. xiii. 105. quamvis ibi de hasta ceciderit, non e hasta, nec in ea fuerit, sed super ea ferrum, cum hic gladius fuerit in vagina. Atqui tamen *excidere* cum Dativo saepe occurrit figuratum de re, quam obliviscimur; & quae cadit quasi ex animo. *Excidit mihi* hoc sensu crebro invenias. Quare non est, quod *vaginae* damnem, nec vulgatae lectioni omnino praeseram. OUD.

⁷² *Rediit*] *Redit* Gudian. statim aliquibus Medicei. & deinde cum Edd. Italicis. *gladio* quoque Cantabr. tert.

⁷³ *Ex eoque*] Numquam potuit concoquere ineprum istud *ex eoque*, & haesi hic, donec invenit in Leidensi secundo scriptum *exceptisque al. vulneribus*. Vere omnino, & eleganter. Justin. in eadem re *recollectoque gladio multis vulneribus exceptis ad suos revertitur*. Idem l. xxiv. c. 3. *Vulneraque excipere, quae liberis intendebantur* (MSS. duo *intendebantur*) voluit. Sueton. Aug. c. 20. *Dalmatico bello etiam vulnera excipit*. Curt. l. iv. c. 16. *Vulnera, quae quisque excipit*. Appulej. l. vii. Met. p. 151. Ed. Col. *vulnera corpore excipientem*. OUDEND.

⁷⁴ *Petilini*] Id ipsum testatur Athenaeus l. xii. p. 523. quem vide, & diffusum Livium l. xxi. c. 30. Silium Italic. l. xii. 431. Valer. Max. lib. vi. c. 6. Exc. a.

& liberos propter inopiam ejecerunt; ipsi coriis madefactis, & igne siccatis, foliisque arborum & omni animalium genere vitam trahentes, ⁷⁵ undecim menses obsidionem toleraverunt,

XIX. Hispani ⁷⁶ Consaburenfes omnia eadem passi sunt, nec oppidum Hirtulejo tradiderunt.

XX. ⁷⁷ Casilini, obsidente Hannibale, tantam in-

Petronius obiter in extremo Satyrico, ubi vulgo *Petavii*, rectius *Petilini*. SCRIV. *Cur. post.* Apud Petronium cum Scaligero malim *Perufi*. *Petilini* hic Medicei, & Saresber. l. VI. c. 11. Polycr. *Pecilini*, ut Voss. male. *Petellini* Arcerian. *Petilia* in MSS. Valer. Max. Silio, Athenaeo, & Melae l. II. c. 2. aliisque vocatur. *Petellia*, & *Petellini* Livio. *Petelia* Straboni, Ptolemaeo, & aliis. OUD.

⁷⁵ *Undecim menses.*] Medic. pr. & Edd. Italicae *mensibus*. Male autem vulgo *post menses* distinguebatur. Unde lector opinaretur eos, postquam undecim menses vitam dictis rebus traxissent, obsidionem tolerasse, donec soluti forent: cum contra xi. menses toleraverint obsidionem, sed dein dedere se debuerint. OUD.

⁷⁶ *Arabricenses*] Ita lego. Vulgo est *Hispani cum Fabrescense* &c. Forte *Hispani Consaburenfes*. Vide Plinium. SCRIV. *Consabrum* Antonino scribitur inter Laminium, & Tolerum. SCRIV. *Cur. post.* Voss. 3. Reg. 1. Hill. *Cum Fabrescense*. 1. Hill. 1. Reg. *Cum Fabrescense*. SCRIV. *cum Fabrescense*. Hinc illi. *Hispani Consaburenfes*. TENN. *Cum Fabrescense* Leid. pr. & Vatic. *Cum Fabrescense* vel per 2 ff. MSS. quinque. *Cum Fabriense* Medic. sec. *Fabrescenses* sine *ra* cum

Ed. Bonon. *Fabrenses* Saresberienfis. Denique *Petrensis Segobrigenses*, de quibus supra & statim §. 22. Placer mihi maxime *Consaburenfes*, utpote proxime ad plerorumque Codicum scripturam accedens. de his vide ad Plinium l. III. c. 3. ubi plura invenies, quae hic conjici possent, nomina. Ceterum *Saresber. perpesti sunt*, nec tamen o. Pro oppidum *Petrensis se. Hirtulejo* pro vulgato *Hirtulejo* rescripsi iustus, ut supra. *Crediderunt* Edd. primae. OUD. Recipias in textum *Consaburenfes* ex felicissima Scriverii conjectura, quae merito etiam placuit Cl. Weselingio ad Anton. Itiner. p. 446. IDEM *Cur. post.*

⁷⁷ *Casilini.*] Sic e MSS. & Edd. VV. dedi, ut supra recte editura I. III. c. 14 & 15., pro vulgato *Cassilini*. Mallem tamen *Cassilinum obsidente Hannibale*, ut ibidem, & Plinio l. XVIII. c. 57. sed tamen *Casilinus* posset esse gentile. nam Livius l. XXII. c. 19. *Nuntium ad magistratum Cassilinum misit*: quamquam & illic oppidum malim intelligere. *Casilinates* Valerio Max. Erat autem praesidium Praenestinatorum, qui illic obsidebantur, & inter illos hoc accidisse referunt alii, nec inter urbis incolas. Vide ad l. III. c. 15. adeoque *Casilini* cape in genitivo, & nil muta. OUD.

inopiam perpeffi sunt, ut 78 centum denariis murem veniffe, proditum memoriae fit, ejusque venditorem fame periiffe; emtorem autem vixiffe: fidem tamen fervare Romanis perfeveraverunt.

XXI. 79 Cyzicum quum obpugnaret Mithridates, captivos ejus⁸⁰ urbis produxit, ostenditque obsessis, arbitratus futurum, ut miseratione⁸¹ suorum compelleret ad deditiorem oppidanos. At illi cohortati ad⁸² patiendum fortiter mortem cap-

78 Centum denariis murem veniffe proditum fit.) Ampliant, & addunt ad eam summam alterum tantum Plinius lib. viii. Naturalis Historiae c. 57. & Valerius Maximus lib. vii. c. 6. Verum enim vero, an iis accedendum sit, restituendumque ducentis denariis, ipsi viderint. STEW. Centum: Hunc numerum agnoscunt omnes MSS. Stew ex Plin. l. viii. c. 57. Val. Max. vii. c. 6. Ducuntis conjectat. TENN. Harduinus quoque ad Plinium eo pro e hic legi vult. Certe solus Frontinus centum dixisset. nam & Strabo l. v. p. 249. *δακρυίων δραχμῶν παραδίδωτο μὲν, non μισθίων*, vide illic Casaubon. *Centum* tamen omnes MSS. retinent & J. Saresber. Muribus obsessos non abstinuisse simpliciter ait Livius l. xlii. c. 19. *Mures* Medicei. Memoriae deest in Petrenf. *perisse* Leidenfes *perseverarunt* Medic. sec. OUD.

71 Cyzicum] Voss. 2. Reg. 1. Hill. *Cyri cum opp.* male. TENN. *Cizium* Saresber. *Cyticum* Palat. *Citecum* Vatican. *Dracum* Medicei. Mirum, adeo turbare libros MSS. in tam nota historia. Quis nescit, Cyzicum diutissime a Mithridate fuisse obsessum, & a Lucullo regis faucibus ereptum? De ea obsidione jam supra habuimus. OUD.

80 Urbis] Deest in Hillensb. *perduxit* Leid. pr.

81 Suorum] *Sociorum* MSS. SCRIV. 2. Reg. Voss. 1. Hill. *Eorum*. I. Reg. & SCRIV. *Sociorum*. TENN. *Sociorum* Leid. sec. & Edd. Italicae. *Eorum* Gudm. *compellerentur oppidani* Petrenf. *Vulgatis* consentit Saresber. *cohortati* P. Blesenf.

82 Patiendum] *Iidem* *paciendam*. SCRIV. 1. Reg. 1. Hill. Voss. *paciendam*. TENN. *EX* meis foli Medic. sec. & Leid. sec. & Petrenf. *paciendum* cum Ed. Par. Ceteri *paciendam*, (de quo vide ad l. iii. c. 6. §. 7. *ad liberandum temp.* ut in nonnullis) nisi quod Vaticanus exhibeat *faciendam*, at J. Saresber. & P. Blesenfis *excipiendam*. Quod notandum utrumque, & consulenda, quae §. 15. & 17. dixi de *asipisci*, & *sumere mortem*, atque *excipere vulnus*. Fors scripserit Frontinus *ad capiendam fortiter m.* Quo refer ea, quae congesti ad Lucan. l. i. 461. *animaeque capaces Mortis*, & vide, num apud Statium quoque l. i. Silv. Kal. Dec. e MS. Orvillianis *capit* non fit recipiendum. Mihi certe valde aridet:

*Stat sexus redis, insciusque ferri,
Et pugnas capit improbus viriles,
K k 3 vul.*

captivos, servare Romanis fidem perseveraverunt.

XXII. ⁸³ Segovienfes^a, quum a Viriatho liberi

^a Vulgo SEGOBRIGENSES, AEGINENSES, & VIRIATHO.

vulgo *capit*. OUDEND. Frustra *patiendum* defendit Cl. Arntzen. ad Aurel. Viét. Vir. Illustr. c. 10. ad recipiendum *Tarquinios*, & male aliquot loca contra optimos MSS. eo profert. Rectius produxisset Sueton. in Claud. c. 26. ad ducendum eam uxorem. ubi vide. Ob Codd. varietatem conjecti *capendam*. Huc faciunt, quae congesti J. Fr. Gronov. L. 1. Obs. c. 17. p. 137. seqq. N. Heinf. Advers. p. 136, 137. Markl. ad Stat. Silv. 1, 2, 107. in cuius c. 6. vs. 54. Edd. vulgatae recte dant *capit* cum MSS. praeter Ed. Paris. 1600. in qua vitiose *capit*. Aliam ibi emendationem praebent MSS. a me vidi,

Ut pugnas capit improbus viles!

pro &, per admirationem. ut Terent. Phorm. iv. 5, 3. ut *cautus est!* & passim. Ad Cl. Burn. ad Catull. in Misc. Obs. Vol. v. p. 8. IDEM Cur. post.

⁸³ *Aeginenses, cum a Viatotis liberi, & conjuges caederentur.* Qui illi *Viatoti*, sive ut in Parisiensi editione erat, *Viatothi* essent, ignorabam fateor: quare super eo nomine Janum Palmerium nostrum quoque consului, qui verbis scriptoris hujus lectis ac relectis, respondit legendum videri, *cum a Boeotiiis liberi*. neque Apollinis magis verum atque hoc responsum fuit. De Boeotiiis Strabo lib. ix. Ptolemaeus lib. iii. Pausanias, alii. Sunt etiam, qui *Aeginenses* illos, *Aeginenses* potius nuncupandos arbitrantur, ab Aegio

oppido Peloponnesi. STEW. *Segobrigenses*. Ita lego. Vulgo est *Aeginenses cum a Viatotis* &c. Possét & *Segobrigenses* legi. SCRIV. Stewechius ambabus illis amplectitur, imo oraculo comparat Jani Palmerii conjecturam. *Aeginenses cum a Boeotiiis liberi*. De quibus Strabo lib. ix. Ptolemaeus l. iii. In Parisiensi editione sicut. *Aeginenses cum a Viatotiis liberi*. Quidam fecere hinc *Aeginenses* ab *Aegium*: urbs est Peloponnesi. Liv. l. xxxviii. c. 29. & 30. Cum autem hic agatur de fide pro Romanis mortem obire parata, quaem vix in Graecis invenieris, quaerenda est in Hispania, quaem fida, & properare facillima mortem. 2. Reg. 2. Hill. *Egovivenses cum a Viriatho his*. Voss. *Agovivenses*. Tertius Reg. *Egonienses cum a Niatochis*. Quarus Reg. *Egovivenses cum a Viriathis*. Celeberrimus Graevius *Arcobrigenses*. Ego vulgatam retineo. *Segobriga* ponitur a Ptolemaeo in *Caliberis*. vide supra l. iii. c. 10. n. 6. TENN. *Segobrigenses*, quod primus ex l. iii. c. 10. & 11. reposuit Scriverius, & perperam vulgatam lectionem nominat Tennulius, nimis recedit a MSS. lectione, quam ut veram esse auctoris vocem possim credere. Multo minus *Arcobrigenses*. *Eginensis* est in Editione Romana; in aliis *Aegin*. *Egovivenses*, vel *Egonienses*, vel *Egomnenses* Leid. pr. Gudian. Hillensb. Cantabr. tert. & Scriverii unus. Quibus satis accederent *Aesonenses* Hispaniae populus. Petrenf. *Geronienses*. Medic. pr. *Segonivenses*. In J. Saresberienfis loco laudato

ri & conjuges⁸⁴ caederentur, praeoptaverunt spectare supplicia pignorum suorum, quam ab Romanis⁸⁵ deficere.

XXIII. Numantini, ne se dederent,⁸⁶ fame mori⁸⁶ praefixis foribus domuum suarum⁸⁷ ma-

dato scribitur *Eglonienses* a^l *Eglonienses*. Vaticanus & Medicus sec. cum Leidensi sec. *Segonienses*, Optimus Palatinus *Segovienses*. *Segoblenfes*, quomodo vellet etiam legi scriverius, & secure arripit Keuchenius, nihili est. Puto autem, ty-pothetarum erratum esse pro *Segoblenfes*, quod ad marginem Editionis suae prima adscripsit, & recte. Nullum enim mihi dubium est, quin scribi debeat *Segovienses*, quo praeter Palatinum ducunt modo laudati Codd.; civis scilicet oppidi *Segoviae*, ut Plinio vocatur l. III. c. 3. vel Graece Σηγοία. Ptolemaeo l. II. c. 6. in Arevacis Celtiberiae adfinibus; in qua sita fuit *Segobriga*. Aliud etiam incidit quidem nomen, quod hic latere posse aliquis suspicetur. nempe *Segedenses*, Segedae Celtiberiae prope Numantiam urbis incolae, de quibus vide ad Florum l. II. c. c. 18. At cum hi hostes potius Romanorum, & dein causa belli cum Numantinis, quam focii, fuerint, nequaquam videntur hi locum hic habere posse. Haec autem accidisse credibile est eo tempore, quo Arevacos a Romanorum societate abstrahere conatus est Viriathus; qua de re Appian. de B. Hispan. p. m. 493. Nec enim ambigendum, quin in seqq. cum Scriverio & seqq. Editoribus legendum sit a *Viriatho*, sive potius *Viriatho* (Graecis semper Ουιραθιος) ut diserte habent ex MSS. bene multi. Vulgo erat *Viraotis*, vel *Viraonis*. Et saepe *is*, vel *his*, *iis*, *hiis*

addunt Codices ad unum omnes; & praeterea pro *caederentur* in Palatino, Gudiano, utroque Leidensi, tribus Cantabrigienfibus, nec non J. Saresberienfi (ubi a *Juriaco* his l. r. c.) scribitur *redderentur*. Unde forsitan videtur Frontinus reliquisse *Segovienses c. a. Viriatho iis*, vel *his l. & conjuges eriperentur*, ad caedem nempe, vel *redderentur* captivi ea conditione, ut a Romanis deficerent. Verum haec posteriora incerta sunt, & facile quaedam excidisse potuerunt. Certe nihil in vulgato hic mutare volui. Lipsius hic margini adscripsit *Boestis Pulm. V. C. ab Aetolis*. Rubenius l. II. Elect. c. 32. legit *Aeginenses cum ab Aetolis*, ut haec in Romanorum cum Aetolis bello accideriat, at longe alios hic intelligi, satis restantur Msti. De *Pinnesibus* simile narrat Diodorus in Excerpt. Peiresc. p. 598. Oud.

⁸⁴ *Caederentur*] 1. Reg. 2. Hill. Voss. *redderentur*. TANN.

⁸⁵ *Deficere*] Medic. pr. *deficerent*.

⁸⁶ *Fame mori*] Donec tamen tandem reliqui se ipsos ferro, veneno, igne, incensis rebus suis, interfecere. Sed varie haec narrant auctores. quos citant viri docti ad Flor. l. II. 18. 15. *praefixi* hic conjecit Lipsius, intelligens sine dubio, eos ante fores obstinatos sedisse, Romanorum instar Gallici belli tempore. OUDEND.

⁸⁶ *Praefixis foribus*] Videtur dictum pro *praecipuis*, quod quis conjiciat substituendum, vel

87 maluerunt.

obfxis, vel praeseptis. OUD. Cur. post.

87 Maluerunt.] Sic etiam J. Saresber. sed MSS. Scriver. uterque Leidd. Vatican. & Hillensb. emaluerunt. Edd. Rom. & Bonon. praemaluerunt, ut Apulejo

l. III. Metam. p. 139. Ed. Eimenh. *me nullam aliam meae Potidi praemalle.* ubi tamen MSS. & Edd. alii habent quoque simplex malle. Demorum etiam Vaticanus, & Med. OUD.

C A P. VI.

1 De affectu & moderatione.

EXEMPLUM I.

2 Q. Fabius, hortante filio, ut locum idoneum paucorum jacturâ caperet, Visne, inquit, tu ex illis paucis esse?

II. Xenophon, quum equo veheretur, & pedites jugum quoddam occupare jussisset, 3 unusque

1 De affectu] Voss. 3. Reg. 2. Hill. De effectu. TENN. Et multi mei cum Edd. primis, perperam.

2 Q. Fabius] Q. Fabius Mutius M. A. F. Q. Fabius Maximus aut Rullus. SCRIV. Cur. post. Q. Fabius Mutius Medicî, & Vaticanus. Q. Fabius Minucius. Edd. Rom. & Bonon. Simpliciter Mutius Leid. sec. Sine dubio, vel Maximus, vel Rullus reponendum, si modo cognomen addendum sit, & non liberiorum similes sint ineptiae, quales vidimus l. 1. 5. 13. Simile Caecili Metelli ad centurionem responsum refert Plutarchus in Apoph. p. 202. Ed. Par. statim Leidens. pr. paucorumque. OUDEND.

3 Unum ex eis obmurmurantem, quod diceret.] Uno ex eis obmurmurante, ac dicente, facile &c. Itâ forte legendum ex

vestigii MSS. SCRIV. Dandum hic secundum Scriverium. Uno ex eis obmurmurante ac dicente f. TENN. Keuchenius antiquum obtinet, & Scriverii conjecturam sibi adscribit. Unus e.e. obmurmurando diceret. Edd. Romana & Bonon. nisi quod in Bonon. obmurmurandoque, quod est & in Ed. Paris. Diceret exclamat ab Hillensberg. qui mox imperaret. Unde conjicio unusque ex eis obmurmurando diceret. que amittit locum suum, & ab aliis post obmurmurando, ab aliis post cursu, ut vulgo, inepte additur, quod statim videbimus. Alioquin, & objectis tunc quod diceret, legi posset uno ex eis obmurmurante. Sed ut nos dedimus, propius ad MSS. accedit, & cum primis Edd. convenit. In vulgato laborat Syntaxis. OUDEND.

4 Tam.]

que ^a ex eis obmurmurando diceret, facile ⁴ tam laboriosa sedentem imperare, ⁵ desiluit ^b, & gregalem equo imposuit, ⁶ cursu ipse pedestri ad destinatum jugum ⁷ contendens. Cujus facti ruborem quum perpeti miles non posset, inridentibus commilitonibus, ⁸ sponte descendit. Xenophontem vix universi perpulerunt, ut conscenderet equum, & laborem suum in necessaria duci ⁹ munera reservaret.

III.

^a Vulgo UNUM E. E. OBMURMURANTEM QUID D. ^b Vulgo DESILUIT. ^c Vulgo CURSUQUE & C. C. PERVENIT.

^a Tam.] Edd. Italicae eum. Hilensb. inde. Sedente Mediceus praeest a Leid. sec. Imperare abest a Gudiano. Voss. a in. pr. jubere.

⁵ Desiluit] Siluit MSS. duo Sed Desiluit recte alii quatuor, & Edd. veteres. V. ad l. II. 4. 11. Mox unus Anglicorum gregarium contra nostri auctoris stilum. OUD.

⁶ Cursuque i. pedestri ad d. j. contendens pervenit.] Omnes MSS. carent que & pedestri. Nemo enim currit nisi pedibus. etiam ^{q̄} pervenit delect. pro contendens Scriv. contendit. TENN. Vere omnino ^{q̄} que carent Leidenses, Palatinus, Perrensis, & Gudianus. Pedestri vero Gudianus quoque cum aliis meis retinet. Neque temere rejiciendum. Nam opponitur cursui equestri: & equis, non tantum pedibus curritur. Mox contendens abest ab Edd. Italicis male. Quippe rejiciendum erat pervenit; quod ab aliquo additum; postquam que ex unusque demissum est ad cursu; ut sensum suppleret. Verum pervenit non comparat in ullo meorum, nisi solo Leid. pr. Non habet quoque eam vocem Ed. Paris. Optime autem jam procedit loci totius sensus, & Latinitas Unusque ex eis obmurmurando

diceret & c. gregalem equo imposuit, cursu ipse pedestri ad d. j. contendens. in dest. Petrenf. locum pro jugum Vatican. aestimatum Medic. pr. OUD.

⁷ Contendens] MSS. contendit. SCRIV.

⁸ Sponte] Deest in MS. Comm. Natum proculdubio ex Xenophor. te. SCRIV. Cur. post. Carent I. Reg. I. Hill. TENN. Post descendit Vaticanus addit gregalis. Mox Cantabr. tert. pepulerunt. OUD Nequaquam delerem ^{q̄} sponde. Hoc ait Auctor, quia a duce non jussus est descendere, sed id fecit prae rubore, non patiens amplius risum & convicia commilitonum Soteridas Sicyonius. Hoc enim illi militi nomen dat ipse Xenophon, hanc historiolam paullo aliter. ac noster, narrans L. III. Ἄνακ Κόρυ, p. 313. IDEM Cur. post.

⁹ Munera reservaret] Cantabr. Bibl. Pub. m. conferret. Leidens. pr. Mediceus uterque, Edd. Italicae, & ora Wechel. numerare vellet. Videtur ergo Frontinus dedisse munera reservare vellet, quod ipsum in 2. Cantabr. MSS. esse testatur, & plenius ac elegantius putat Cl. Wasse. Sed parum refert, & incertum est. OUD.

III. Alexander, quum hieme ¹⁰ duceret exercitum, residens ad ignem, recognoscere praetereuntes copias coepit, quumque conspexisset quemdam prope exanimatum frigore, confidere ¹¹ loco suo iussit; dixitque ei, Si in Persis natus esses, in regia sella ¹² resedisse tibi ¹³ capital ^a foret, in Macedoniâ nato conceditur.

IV.

^a Vulgo CAPITALE.

¹⁰ Duceret] J. Saresber. l. v. c. 7. Ducens ex. resideret, non bene. Statim milites praet. Petrenf. copias deest in Hillensb. prospexisset Palat. Pro prope in Vaticano, & Edd. Italicis quoque. In iisdem Edd. exinatum.

¹¹ Loco] Lege cum 3. Reg. 1. Hill. Voss. In Loco. Curtius l. VIII. c. 4. Demptis armis in sua sede iussit considerare. Spartianus in Severo c. 1. Sedit & in sella Imperatoria, temere a ministro posita, ignarus, quod non liceret. TENN. Atqui considerare loco aequae Latini est, ac in loco. Mei omnes sine praepositione praeter Gudian. & J. Saresber. qui sedere eum in loco s. j. dicens, si. Sui Petrenf. Oud.

¹² Resedisse] MSS. residere. Q. Curtius l. VIII. Forte Macedo gregarius miles, seque & arma sustentans, tandem in castra pervenerat. Quo viso, Rex, quamquam ipse tunc maxime a motu igne resovebat artus, ex sella sua exsiluit, torpentemque militem, & vix compotem mentis, demptis armis, in sua sede iussit considerare. Ille cui nec ubi requiesceret, nec a quo esset receptus, agnovit. Tandem recepto calore vitali, ut regiam sedem regemque vidit, territus surgit. Quem intuens Alexander, Ecquid intelligis miles, inquit, quanto meliore sorte, quam Persae sub rege vivatur: illis enim,

in sella regis consedisse capitale foret, tibi salutis fuit. Luculentum regiae humanitatis exemplum, luculentius a Ruso, quam Frontino dilaudatum, non potui hoc loco praeterire: quamquam praeter modum castigationum, & huiusmodi Commentariis sint reservanda. SCRIV. Reg. 1. Hill. Voss. Sedisse. Scriv. resedere. Simile Sueton. de Caesare c. 72. C. Oppio comitanti se per sylvestre iter, correptoque subita valetudine & diversorio, quod unum erat, cesserit, ac ipse humi ac sub Divo cubuerit. Hanc historiam refert Valerius l. v. 1. p. 1. ext. TENN. Resedisse servant MSS. mei quinque cum J. Saresber. Leid. pr. & Gudian. redisse. sedisse Vatic. Medic. sec. Cantabr. tert. & Edd. Veteres. sedere Petrensis. tibi non agnoscit Saresb. Oud.

¹³ Capitale] Lege cum 2. Reg. Capital. & sic restitue apud Curtium, ut & l. VIII. c. 9. Deos putant, quicquid colere ceperunt; arbores maxime, quas violare capital est. Justin. 11. c. 7. Capital esse apud Athenienses coepit, si quis legem de vindicanda insula tulisset. Sueton. Calig. xxiv. In quo risisse, lavisse, coenasse cum parentibus, aut conjuge, liberis capital fuit. TENN. Utrumque Curtii locum l. VIII. 4. & 9. jam correxerant Modius & Gronovius; ac capital illic in MSS. esse nunc docuit accuratissimi.

IV. Divus Augustus Vespasianus, quum quemdam adolescentem, honeste natum, militiae inhabilem, angustiarum rei familiaris caussa ¹⁴ eductum

tissimus, doctissimusque cognatus meus Snakenburgius, neque aliter in MS. Scriverii. Ubique fere in vulgaris scribitur *capitale*; ubi Codices antiquissimi exarant *capital*: ut monitum a viris doctis ad Justinum & Suetonium; uti & a Salmasio ad Vopisii Tacit. c. 9. *capital effet*, Gronovio ad Livium l. xxiv. c. 37. & ad Senec. l. 111. Controv. 8. Quare non dubito, quin apud Valerium quoque Maximum restituendum sit *capital*, de eodem Alexandri facti his verbis. *Id ei salutare futurum dicens, quod apud Persas capitale exstitisset, solum regium occupasse.* Ex meis autem hic *capital* exhibet Leidensis prim. Audi insuper, quae super hoc loco ad me dedit Cl. Wasse. Ita quidem & Curtius duobus locis. & Codex etiam D. Petri, ac Tertullian. Exhort. Cassit. c. 7. & in plurali Livius *Capitalia aufi.* Verum elegantius *Capital.* Ita Plaut. Pandect Sueton. Cal. 24. MSS. Vert. Just. 11. 7. & Codex B. P. Cantabr. Gell. 1. 3. *Amicus capitali perdendus.* Sic codex Pemb. sed recte Gronov. *capitis.* Quando absolute, fere *capital*, cum adjuncto *capitale* dixerunt, quod puto verissimum. OUB.

14 *Deductum ad longiorem*] Alii *eductum ad l. o. rejecisset.* verum quid igitur sequitur, *exauctoravit?* MOD. Alias *eductum*, & *eductum.* SCRIV. Omnes MSS. *eductum.* TENN. *Deductum* est in ora Hittorp. & Wech. sed ipsorum textus, & veteres Edd. cum MSS. meis quoque *eductum*, praeterquam forte in Palatino. Verum omnino videtur *eductum* i. e. *evectum*, elatum. Ea enim, quae in altum exsurgunt, *educi*

dicuntur. Virgil. l. 11. AEn. 185.

ad tollere molem

Roboribus textis, coeloque educere iussit.

Lucan. l. 11. 428.

*Longior eductio qua surgit in aëra dorso,
Gallica rura videt, devertexque aspiciet Alpes.*

Tacit. l. 11. Ann. c. 61. *Disiectasque inter, & vix pervias arenas instar montium educit pyramides.* Histor. l. 1v. c. 30. *Eduxerant Batavi turrim duplici tabulato.* Adeoque non video causam, cur vocem *eductum*, quae a Modio intrusa esset, diutius retinerem praeter antiquiora & prius vulgata voce *Eductum.* Hinc autem simul refellitur, & ad nihilum recidit doctissimi Lipsii opinio l. 11. de Mil. Rom. Dial. 8. qui *ad longiorem ordinem deductum* exponit *ad infimos seu longinquiores ordines detrusum*, quasi antea honorarios ordines duxisset. Quomodo idem capit Lucani locum l. vi. 145.

ibi sanguine multo

Promotus Latiam longo gerit ordine vicem.

quasi qui longinquus esset. Contra enim feres habere mihi videtur, quod vel ipsa Lucani verba *sang. m. promotus* indicant. Scaeva octavi ordinis sive octavae cohortis inter pilanos erat centurio. Hoc enim satis innuit Caesar, cum dicit *ab octavis ordinibus ad primum pilum traduxit.* Si enim inter pilanos non jam fuisset, addi debuit vel *hastatorum* vel *pria-*

principum. Jam primus inter pilanos five primi pili centurio praeerat centuriis omnibus: octavus ergo inter pilanos praeerat centuriis quinquaginta tribus ex doctorum quorundam virorum opinione; quocirca *longus militum ordo* in agmine cum sequi debebat. Frequens est locutio apud poetas *longo ordine* pro longa ferie, ubi multi sequuntur. Numquam vero *longus ordo*, notat inferiorem, posterioriorem, vel simile. Multus est in hac phrasi Virgilius. De octo ejus locis in l. vi. AEn. 754.

*Et tumulum capit, unde omnis
longo ordine possit
Adversos legere & venientum
discere voltus.*

A. VIII. 722.

*Incedunt victae longo ordine
gentes.*

Valer. Flacc. l. v. 217.

*Viridesque premunt longo ordine
ripas.*

Seneca OEdipo vf. 126.

*Ducitur semper nova pompa
morti,
Longus ad manes properatur
ordo
Agminis moesti.*

Stat. l. VII. Theb. 238.

*longo docet agmine Grajos
Ire duces.*

MSS. multi *ordine*. Nililominus, ut dicam, quod sentio, in Luciano *longum ordinem* non tam exponi velim de ordine, quem gerebat inter centuriones Scaeva, quam de promotionis gradibus, & eum scilicet longo promotionis gradu ad quamcumque centurionis dignitatem evectum esse, & cut video, alios viros doctos

capere, imo ipsum Lipsium, dum addit, *tardae promotionis*. Hoc autem loco *eductum*, ut dixi, sumendum est, pro eo, qui ex gregario milite provectus est ad centurionis gradum, sed a primo remotiorem. (Nam *longior ordo* pro uno ex primis vereor, ut Latine dici possit; alioquin hoc malleum.) De eo jam narrat auctor, quod a Vespasiano, militari disciplinae consulente, honeste e militia dimissus sit, censu ei certo assignato, ne ad inopiam recideret, neque ignominia adfectus videretur. OUDEND. De hoc loco egit quoque Cl. Burmannus ad Lucan. vi. 145. male *deductum* fervans, explicansque. Adolescens erat honeste natus, & ideo debuerat militiam auspiciari a cohortis praefectura. Sed *militiae inhabilis erat*. Quia tamen angustiis rei familiaris premebatur, evectus erat, ut victum haberet, ad centurionatum, sed inferiorum ordinum, & Ex. gr. *decimum ordinem hastatum*: ut erat in veteri sub Rep. militia apud Livium L. XLII. C. 34. *michi decimum ordinem hastatum assignavit*; quem locum male in *hastatorum* mutare testatur, & capit Ill. M. ssejus in Museo Veron. p. 243. hinc colligens, *hastatus gregariis* militibus digniores esse, cum hastati, principes, pilani omnes erant gregarii, nisi quibus in illis ordines assignati erant, hoc est, centuriones, seu ipsi ordines erant facti: unde mox eidem *primus hastatus prioris centuriae assignatur*, id est, pro ultimo primus fit hastatorum centurio. & quidem prioris ejus manipuli centuriae: unde promovebantur ad *principum*, & hinc ad *pilanorum* ordines, quorum primus erat honoratissimus, seu *primus pilus*, sicut *hastatorum decimus* erat minimae dignitatis, & *longissimae*, seu lentissimae promotionis. Verum haec sunt tironibus nota. IDEM Cur. post.

ctum ^a ad longiorem ordinem ¹⁵ rescisset, censu constituto, honesta missione exauctoravit.

^a Vulgo DEDUCTUM.

¹⁵ Rescisset.] Alias *rejecisset*, SCRIV. TENN. *Rejecisset* etiam & *repsisset*. SCRIV. *Rescisset*. sic lege. quamvis in Voss. & margine unius Reg. *Rejecisset*, ut

C A P. VII.

De variis consiliis.

EXEMPLUM I.

¹ Caesar dicebat, idem sibi esse consilium adversus hostem, quod plerisque medicis contra vitia corporum, fame potius, quam ferro superandi.

II. Domitius Corbulo ² dolabra, ³ id est, ope-

¹ Caesar] C. Caesar Leid. pr. Voss. T. Caesar tres Cantabrig. Tiberius Caesar Medic. pr. male. V. Caesar. B. Civ. l. 1. c. 71. 72. In fine sperandi Hirtorp. & Wech. margo. sibi esse pro esse sibi MSS.

² Dolabra] Pro instrumento dedolandi Columella usurpat. Quae falce amputari non possunt, acuta dolabra abradito. Vegetius 11. c. 25. Habet quoque dolabras, securas, ascias, ferras, quibus materia ac pali dedolantur atque ferrantur. Fuisse instar securis testatur Florus 1v. c. 10. cum argentum ejus dolabris concideretur. Eo in proelio usos milites Tacit. 111. anach. 46. Miles correptis securibus & dolabris, ut si muram peramperet. caedere tegmina & corpora. & ff. de officio praef. l. 111. §. 3. ad extinguendum incendium. Ad muros

diruendos frequentissime. Liv. l. xxx. Cum muros defensoribus nudasset, tum Hannibal occasionem ratus, quingentos ferme Afros cum dolabris ad subruendum ab imo murum mittit. Quia castra manebantur vallis, ligna autem laevigantur dolabra, ideo operibus vincendum hostem ajebat Corbulo. Juven. Sat. VIII. v. 248.

Si lentus pigra muniret castra dolabra. TENN.

³ Id est, operibus.] MS. A. sensu. Forte sensum. Id est operibus. securis statim incidit. Dolabra paullatim idem efficit. SCRIV. Cur. post. Sensu exhibent quoque Vaticanus, Mediceus, & Ed. Rom. ac Bonon. primo addit Leid. sec. Verum Londenensis pr. non agnoscit id est operibus; quare

peribus hostem vincendum esse dicebat.

III. *L. Paullus Imperatorem senem moribus dicebat esse oportere, significans moderatiora sequenda consilia.

IV. Scipio Africanus fertur dixisse, quum eum quidam parum pugnacem dicerent, Imperatorem me mater, non bellatorem, peperit.

V. ⁶ C. Marius Teutono provocanti eum, & postulanti, ut prodiret, respondit, Si cupidus mortis esset, laqueo ⁷ eum vitam posse finire. ⁸ Quum ^a deinde instaret, gladiatorem contemtæ sta-

^a Vulgo CUMQUE DEMONSTRARET EI.

quare omnino suspicor esse glossam, & quosdam dolabra in margine explicuisse id est operibus. alios per id est sensim, & deinceps in textum inrepsisse. Simile fere Tacitus l. III. Hist. c. 20. tormentisue, & telis, an operibus, & vineis adgredienda urbs foret. Mox conversus ad singulos; num secures dolabrasque secum adtulissent. Tales glossæ apud nostrum alibi quoque occurrunt. Id est legionarios l. II. 34. Id est Epiroticam l. II. 5. IO. OUB.

⁴ L. Paullus] Hoc exemplum retrahendum videtur ad caput proxime præcedens, ubi de moderatione pauca. SCRIV. Cur. post. L. deest in Leid. sec. & Edd. Italicis. Aemilius P. Medic. pr.

⁵ Pugnacem] Leid. sec. Pugnantiem. Pugnatorem Vatican. Mediceæ, & Edd. Italicæ. diceret Medicæ sec. parum quidam vulgo: aliter MSS.

⁶ C. Marius] Gneus Leid. sec. Lucius Mediceæ, & Edd. Italicæ. inepte. Theotono Medic. sec. In fine cum victoria ridicule Ed. Paris.

⁷ Eum vitam posse] MSS. Pos-

se cum vitam. Spondothlabus Scythæ Imperatori Joanni Tzimiscæ provocanti apud Cedrenum respondit. Εἰ μὴ ζῆν ἔχει σχολὴν, εἶναι μῦθας ἄλλας θανάτου ὁδὸς. Si vivere ei non vacet, alias plurimas esse vias moriendi. Idem responsum dedit Antigonus Pyrrho apud Plutarchum. Τῷ Πύρρῳ πολλὰς ὁδὸς ἀναγομένης πρὸς θάνατον, εἰ ζῆν μὴ σχολάζει. Et Augustus ab Antonio provocatus, apud Eundem. Πολλὰς ὁδὸς Ἀντωνίου παραίται θανάτου. Similis jocus apud Plautum Amph. l. I. 167. cum Mercurius dixisset. Gestiunt pugni mihi. Sosia respondet. Si in me exerciturus, quaeso in parietem ut primum domes. TENN. Medic. pr. esse in laq. v. p. f. posse cum v. solus ex meis Gudian. eum p. vit. Voss. & Cantabr. Abundare videtur et eum, & a sciolis esse insertum. OUB.

⁸ Cumque demonstraret ei] Cumque dein monstraret. SCRIV. Scriver. Cumque dein monstraret ei. Lege cum 4. Reg. 3. Hill. Voss. Rom. cum deinde staret; nimirum ut iterum provocaret. TENN. Arripuit temere Keuchenius lectionem, quam Scriverius in

staturae, & prope exactae aetatis objecit ei, dixitque, Si eum superasset, cum victore congressurum.

VI. ⁹ Q. Sertorius, ¹⁰ quod experimento didicerat, inparem se universo Romanorum exercitui, ut barbaros quoque, inconsulte pugnam ¹¹ deposcentes, doceret, adductis ¹² in conspectum duobus equis, eorum praevalido alteri, alteri admodum exili, duos admovit juvenes similiter ¹³ adfectos, robustum & gracilem; ¹⁴ ac ^a

IO-

^a Vulgo deest ac.

in nonnullis esse monuit; cum in eo nullus idoneus sit sensus. *Cumque demum monstraret, g. uterque Mediceus. cum inde staret, g. Leidens. pr. cum demonstraret, g. Gudian. cum deinde staret, g. tres Cantabrig. Palatin. Hinc bene Cl. Wasse coniecit cum deinde instaret, ei g. ad Salust. B. Jug. c. 6. exacta sua aetate. Bene dico, quod coniecerit instaret, ut & margini Stew. Ed. adleverat Scriverius, & Scriverianae Editioni Gronovius. nam ita diserte Leid. sec. cum demum instaret; & melius Vatican. Cum deinde instaret. Male autem retinet ei: quod in nullo reperitur Codice, & statim quoque sequitur objecit ei, quae verba desunt in Ed. Keuchenii. Staret quod Tenulius recipiebat, frigidum est. Instare sine casu frequenter reperitur pro urguere, non remittere a proposito. Livius l. II. 4. Evincunt instando, ut litteras sibi ad Tarquinium darentur. Martial. l. XI. Ep. 24. Cum tamen instaret. Curr. l. VI. 7. 25. Instavit quaerere. Adde Heins. ad Sabin. Epist. Demoph. 82. Instantes dipulit arte procos & saepissime. OUBEND.*

⁹ Q. Sertorius] Exemplum hoc totidem fere verbis habui-

mus jam l. I. c. 10. §. 1. ubi vide, ne multa hic repetam. Hic vero non comparet in Leidensi sec. nec Mediceo pr. in quotamen alia manu post finem libri quarti additur. OUD.

¹⁰ Quod ex.] 4. Reg. 3. Hill. Voss. non agnoscunt nisi quod. TENN. Deest etiam in Mediceis, Vaticano, Palatino, Gudiano, Leid. pr. Edd. Rom. Paris. & Wech. supra tamen in omnibus fere rectius additur. Nisi malis demittere post exercitui, ut sit relativum. Imparem abest etiam a Medic. pr. qui habet R. e. non posse resistere, ex interpolatione. exercitu, ut alibi, Ed. Paris. OUD.

¹¹ Deposcentes] Alias expositas. Ipse Frontinus alibi idem exemplum commemorans. SCRIV.

¹² In conspectum.] In conspectu Leid. pr. & Medic. sec. vide supra. pro eorum Edd. Italicæ quorum. Medic. pr. in eorum duobus equis altero p. altero, ut supra.

¹³ Adfectos.] 4. Reg. 2. Hill. Voss. electos. TENN. Septem, vel octo mei cum Edd. Ital. Paris. & Wech. electos. sed postulat sensus adfectos, ut supra. OUD.

¹⁴ Robustiori] Addidi copulam

robustiori imperavit, equi exilis universam caudam abrumpere; gracili autem ¹⁵ valentioris per singulos pilos vellere. ¹⁶ Quumque gracili successisset, quod imperatum erat, validissimus cum infirmi equi cauda sine effectu luctaretur, ¹⁷ Naturam, ^a inquit Sertorius, ¹⁸ Romanarum virium per

^a Vulgo JAM, I. S. NATURAM. R. COHORTIUM.

Iam ac auctoritate Palatini, Cantabr. Bib. Pub. Medic. sec. Gudiani, & Hillensb. ut supra. *robustiori vero* Medic. pr. Dein *e quos ex illis* Leid. pr. forsan, ut ibidem *equo exili*. Medic. pr. *uno complexu abr. autem* exsulat ab Edd. Italicis. Oud.

¹⁵ *Valentioris p. f. pilos vellere*] Supra *valentioris per singulos pilos vellere*; vel potius, ut illic MSS. praebent *per singula vellere*. Hic *valentiores duo, validioris* Cantabr. tert. *velaciori* Leid. pr. *evellere* uterque Medic. Praestat hic saltem *valentioris* sc. caudam *p. f. pilos evellere*. Adicit. locum. Oud.

¹⁶ *Quumque*] Cum Edd. Italicis. *impressit* eadem cum Medic. sec.

¹⁷ *Jam, inquit S. &c.*] *Naturam, inquit Sertorius, Romanarum virium p. h. v. e. o. m.* MSS. SCRIV. Recte hoc monet Scrivenerius. Quare, ut supra ex MSS., hic quoque expunxi istud *jam* ex MSS. Tennuli & meis octo ac Edd. Rom. Bon. Par. Wech. Oud.

¹⁸ *Romanarum cohortium*] 4. Reg. 3. Hill. Voss. Scriv. *Naturam, inquit Sertorius, Romanarum virium*. Hanc in suis membranis quoque lectionem invenerat beatus Gronovius. Sic Justin. l. xi. 9. *Nec inventas illis toto orbe pares vires gloriatur*. Valer. Max. l. i. 15. *Majore pene Romanarum virtum parte in excrabili ac diro solo jacente, nullius penates moeroris ex-*

partes erant. Sic MSS. cum sit vulgo. *Virorum*. Val. Max. v. 3.

1. *Virium Romanarum & incrementum laetissimum, & tutela certissima Furius Camillus*, 111, 7. 6. *Galliarum & Ligurum vires redactas in suam potestatem*. TENN. *Cohortium* supra retinent MSS. omnes. Hic vero *virium* exhibent ex meis quoque Palatin. Vatican. Medic. pr. Gudian. Cantabr. tert., & Leid. pr. cum modo nominatis ed. t. omibus. Vere & eleganter. Ad Vorst. & Socerum meum ad Valerii locum. Lucan. l. 111. 171.

Proxima vicino vires dat Graecia bello,

& crebro ille aliique. sed exemplis ipse parco. Luber hic potius adscribere, quae vir doctus Gulielmus Vlamingius, in ineditis observationibus Criticis, quae beneficio fratris politissimi viri, & eximii poetae P. Vlamingii penes me sunt, super ea vociferavit. Arbiter Satyr. c. 89. Ilii halosi

*Inter sepultos Priamidas nocte
& nero
Danai relaxant claustra, & effundunt vires.*

Auratus legit *Viros*; quod hodie obtinet, neque tamen placet, etsi satis memori Virgil. AEn. l. 11. v. 18.

per hoc vobis exemplum ostendi milites: insuperabiles sunt ¹⁹ universos ^a adgredienti; eosdem lacerabit & carpet, qui per partes adtentaverit.

VII. Valerius ²⁰ Laevinus Cos. quum ²¹ intra castra sua exploratorem hostium deprehendisset, magnamque copiarum suarum fiduciam haberet, circumduci eum jussit; ²² terrendique hostis causa,

^a Vulgo UNIVERSAS & EOS.

*Huc deleta virum sortiti corpora furtim
Includunt caeco lateri, penitusque cavernas
Ingens, uterunque armato milite complent.*

Elegantem *Vires pro viris & milite*. Thucydides l. I. Διὰ γὰρ ἀπὸ τῆς γῆς αἰτὴ δυνάμει: τισὶ μίχας ἐγγνώμην εἶδον; ἰσχυρῶν. ubi vetus Scholiastes *δυναμεις* exponit *σπασίματα*. Pollux l. I. c. 10. §. 22. περὶ σπασί καὶ σπασίτων δυνάμει καὶ μὴ τοιαύτων. σπασίται &c. σπασίτων δυνάμει γάρμα. Lucan. l. IV. 723.

*Mittitur, exigua qui proelia
prima lacestat
Eluciatque manu.
Ipse cava regni vires in valle
retenta!*

Justin. l. xxx. c. I. *Trepidare igitur Ptolemaeus, legationibus missis quoad vires pararet.* Haec ihe. Oud. In Petronii loco Vlamingium contra metrum *vires pro viros* legere, quod hic monere oblitus eram, monui ad Caes. L. III. B. Civ. c. 44. Sic tamen male in MSto esse, dein observavit Burmannus. IDEM *Cur. post.*

¹⁹ *Universas*] MSS. octo, & Edd. Veteres *universos*. Recte. Romanos scilicet per *Synthesin*, ut saepe. Sic statim sequitur *eus*,

vel *eosdem*, ut est in MSS. septem melioribus supra *universas* & *eosdem*. MSS. sequor. *eosque* Edd. Ital. *Romanorum* paullo ante male in 2° MS. & Edd. VV. *Adgredienti* hic retinent libri omnes. Alibi *adgredientibus*: quod acque valet. Oud.

²⁰ *Laevinus*.] Sic rursus scripsi, ut l. II. 4. 9. vulgo *Levinus*. Consilium autem, quod hic narrat, placuit Imperatoribus multis Graecis, Romanis, barbaris; ut cuiusvis historiae perscrutato notum. Oud.

²¹ *Intra*] Voss. in. Mox *hostem* Hillensb. pro *visendos* Leid. *sec. intentos*.

²² *Terrendique hostis causa*] In Mediceo primo additur *adjecit*. Quod certe non spernendam. *jussit* suos speculatorem circumduci. sed *adjecit* ad ipsam se convertens sequentia. Non dissimile est illud Livii de Scipione l. xxx. c. 29. *Jussos* (speculatores) *omisso metu visere omnia, per cast-a, qua vellet, circumduci jussit; percunctatusque, satim per commodum omnia explorassent, retro ad Hannibalem dimisit.* Oud. Rectior hic videretur fore accusativus *hostes*, obsequens *eorum*. Foret enim mirus elegans *synthelis*, quam exemplo priore. Immo *hostis* fors a librariis pro accusativo scriptum est IDEM *Cur. post.*

fa, exercitus suos visendos speculatoribus eorum, quoties voluissent, patere.

VIII. ²³ Caelius Primpilaris, qui in ²⁴ Germania post ²⁵ Varianam cladem obsessis nostris pro duce fuit, veritus, ne barbari ligna, quae congesta erant, vallo admoverent, & ²⁶ castra ejus incenderent, simulata lignorum inopia, missis undique, qui ea furarentur, effecit, ut Germani universos truncos amolirentur.

IX. Cn. Scipio, bello navali, amphoras pice & ²⁷ taeda plenas in hostium classem jaculatus est, quarum jactus & pondere foret noxius, ²⁸ & diffundendo, quae continuerant, ²⁹ alimentum praestaret incendio.

X.

²³ *Caelius Primpilaris &c.*] De hisce post Varianam cladem obsessis agit auctor etiam l. III. c. 15. 4. at non nominato duce. Pro *Caelius* hoc loco MSS. multi *Cedius* vel *Caedius*, *Cecilius* Ed. Rom. *Cecilius* Bonon. Fuit tunc temporis *Coelius* Caldus, qui captus in proelio, se ipse mox interfecit. At vero hic intelligi omnino nequit: Quare necum emenda *Caeditius*, & audi *Vellej.* Patere. l. II. c. 20. *Lucii eriam Caeditii, praefecti castrorum, eorumque, qui una circumdati* (post Varianam cladem) *Alifone inmensis Germanorum copiis obsidebantur, laudanda virtus est; qui omnibus difficultatibus superatis, quas inopia rerum intolerabiles, vis hostium faciebat inextuperabiles, nec temerario consilio, nec segni providentia usi, speculatique opportunitatem, ferro sibi ad suos peperere redditum. Caeditii nomen alibi apud nostrum quoque in *Cedium* est corruptum V. l. I. c. 5. l. IV. c. 5. OUD.*

²⁴ *Germania*] Medicei, ut a tibi, Germaniam. *Valrianam*

etiam mei sex, & Edd. Rom. ac Par.

²⁵ *Varianam*] Omnes MSS. *Valerianam.* TENN.

²⁶ *Castra ejus.*] *Castra sua.* Gujetus. TENN. *Inciderent* Palat.

²⁷ *Taeda*] Leid. sec. male *cera.* Cael. l. III. 101. *Completae onerarias naves taeda & pice &c. quae sunt ad incendia.* & saepe. pro *quarum jactus* idem & *quantum istus.* OUD.

²⁸ *Ut diffundendo quae continuerant alimentum praestarent incendio.*] *Germana* Frontino scriptura, atque distinctio reddenda, & *pondere foret noxius.* & *diffundendo quae continuerant, ali. p. incendio.* STEW. Ita *Stewechius.* Vulgo ut: mox ego *praestaret:* vulgo est *praestarent.* SCRIV.

²⁹ *Alimentum praestare:]* Lectio haec non est sollicitanda. *Pedo Alb.*

Tandem ubi complexu est sylvas; alimenta quoque sumit, Aethera subiectis lambit & astra comis.

X. Hannibal Regi Antiocho monstravit, ut in hostium classem ³⁰ vascula ³¹ jacularetur viperis plena, ³² quarum metu perterriti milites a dimicatione & nauticis ministeriis inpedirentur.

XI. Idem fecit, jam cedente classe sua, Prusias.

XII. ³³ M. Porcius inpetu ³⁴ in ^a classem hostium

^a Vulgo deest in.

1. Aeneid. 180.

*Arida circum
Nutrimenta dedit, rapulique in
fomite flammam.*

Ovid. Metam. I. VII. f. 1.

Ut solet a ventis alimenta resumere.

de savilla. Ovid. III. rem. am.

*Lenis alit flammam, grandior
aura necat.*

Tacit. Germ. XLV. *In modum te-
dae accenditur, alique flammam
pinguam & olentem.* TENN. Ita
agit Tennulius, quasi hic sollici-
taretur vox *alimentum*, quod de
fomento ignis a nostro supra sae-
pius, & aliis passim adhibetur,
ut cuius notum; *Ut* quod cor-
rexit Stewechius, debuit esse in
Modii editione; nam in ceteris
omnibus, ut in MSS. recte *et*.
Præstaret scilicet *jaſtus* habent
etiam MSS. praeter Vaticanum,
& Ed. Bononiensem. Quare hoc
jam retineo. licet *praestarent* de-
fendi possit ex iis, quae notavi-
mus ad l. IV. I. 39. Scilicet *am-
phorae incendiariae.* OUD.

³⁰ *Vascula*] *Fistiles lagenas*
vocat Justin. l. XXXII. c. 4. TENN.
Adi Comm. ad Nepot. Hannib.
c. 10. *Serpentes vivas colligi,*

etque in vasa fistilia conjici.
OUD.

³¹ *Jacularetur*] *Jacularentur*
MSS. SCRIV. Sic Palat. Petrens.
Medicei, & Leid. sec. ut milites
haec voce usus est Apulejus de
Mundo. *Horum pleraque jaculati
credas. Ejaculare* Gellius l. XVI.
in f. OUD.

³² *Quarum metu*] *Qua re
perterriti* MSS. SCRIV. *Præterriti*
Leid. sec. Pro *nauticis* Lipsius
margini adlevit *nautici*, ut milites
a dimicatione, & socios navales
a ministeriis inpeditos dixerit
Frontinus. Certe non male.
Passim enim nautas a militibus
distinguerunt veteres. Vide Scheffer.
de Mil. Nav. l. II. c. 3. 4. Livius
l. XXXVII. 23. *egressi milites
nautaeque sunt.* supra l. III. 2.
2. *milites remigesque.* Mallem
tamen repetere praepositionem,
nautici a ministeriis. OUD. Ulti-
mam hanc lectionem unice veram
existimo. Vid. ad Liv. L. xxx.
26. *e nauticis unus.* item Veget.
L. v. c. 7. & 15. IDEM *Cur
post.*

³³ *M. Porcius inpetu*] 3. Reg.
Voss. 3. Hill. *M. Porcius Dento.*
TENN. *Dento* loco *in* *inpetu*
exhibent Cantabrigienses, Lei-
denfes, & Gudianus, sed Medicei,
& Edd. Italicae *de inpetu*,
Palatin. *detento.* Timide haec
pronuntio, sed vide, num scri-
bendum *detentus*, scilicet a Por-
corum navi, vel tale quid. Aut

ftium quum transluisset, deturbatis ex ea Poenis; eorumque armis & insignibus inter suos distributis, multas naves hostium, quos sociali habitu fefellerat, merfit.

XIII. Athenienses, quum subinde a Lacedaemoniis infestarentur, diebus festis, quos sacros Minervae extra urbem celebrabant, ³⁵ omnem quidem colentium imitationem expresserunt, armis ³⁶ tamen sub veste ^a celatis. Peracto ³⁷ ritu suo, non statim Athenas ³⁸ reversi, sed protenus inde raptim acto Lacedaemonem versus agmine, eo tempore, quo minime timebantur, agrum hostium,

^a Vulgo TANTUM V.

potius, ut Cl. Weffelingius etiam conjecit, *de lembo*. Per *classem* autem intellige magnam navem, & consule notata ad Lucan. l. VIII. 575. *classemque relinquere jussus*. OUD.

³⁴ *In classem*] Sic lege ex MSS. & Edd. VV. male in Edd. Keuch. & Tennulli exfulat praepositio *in*. Statim etiam reposui *transluisset*, ex MSS. octo, & Edd. ante Keuch. V. ad l. II. 4. II. Medicei *transliviisset*. In fine *quas* Medic. fec. OUD.

³⁵ *Omnem quidem*] *Hominum* MS. unus, alii *omnium*. SCRIV. 4. Reg. Voss. 2. Hill. Scriv. *omnium*. unus Scriv. *hominum*. TENN. Quinque mei *omnium* cum Ed. Par. Cave autem, jungas *infestarentur diebus festis*. non enim tantum in Panathenaeis per singula quinquennia infestabantur, sed saepius, & subinde. Quod cum toties fieret, Athenienses tandem in hoc festo hoc Strategema adhibuisse videntur. OUD.

³⁶ *Tantum veste*] 4. Reg. 2. Hill. Voss. *tantum & veste*. Forte *armis tamen & veste*. TENN. *Tamen & v.* exhibent meorum octo, & Edd. primae. Ceteri cum Parif. & Wech. Edd. *tantum*

&. Sed Petrensis vere, quod reposui, *tamen sub v.* Scilicet in Panathenaeis licitum erat viris arma gerere, quod docet Meurfius libro de Panath. c. 21. ex Thucydid. l. VI. p. 451. Πα-
ραθήναια τὰ μεγάλα, ἐν ἧ μένον ἡ-
μέρα, ἐχ' ὑποπτεον ἰδέσθαι, ἐν ὅποις
τῶν πολιτῶν τὴν πομπὴν προ-
πέμφαντας ἀδρόκε γενέσθαι. Ea
igitur, ut fallerent hostes, sub
veste celaverunt. Si & legas,
videretur hoc contra morem fuisse,
ut arma in hoc festo gererent.
OUD.

³⁷ *Ritu suo*] Mira haec locutio videri possit, & esse corrupta, ex *ritu sacro*, verum cum judicio scripsit ita auctor: cum non fuerit verus sacer ritus, sed fictus & simulatus. *Perauscultatus suos* Leid. pr. Ceterum per *Lacedaemonem versus* non intellige ipsam urbem, sed agrum Laconicae ditionis, qui proxime attingebat fines Atticos. Alter in his nulla foret verisimilitudo. OUD.

³⁸ *Reversi*] Petrensis addit *sunt*. Pro *acto* Gudian. *apto*. *Lacedaemonem versus* non agnoscunt Edd. Italicae. *Agros* Medicei.

stium, quibus subinde praedae fuerant, ultro depopulati sunt.

XIV. Cassius onerarias naves, non ³⁹ magni ad alia usus, accensas obportuno vento in classem hostium misit, & incendio ⁴⁰ eam consumpsit.

XV. ⁴¹ M. Livius, fuso Hasdrubale, hortantibus eum quibusdam, ut hostem ad ⁴² internecionem persequeretur, respondit: ⁴³ Aliqui & supersint, qui de victoria nostra hostibus nuntient,

XVI. Scipio Africanus dicere solitus ⁴⁴ est, hosti non solum dandam esse viam ⁴⁵ fugiendi, sed etiam muniendam,

XVII.

³⁹ Magni ad alia usus] Magis ad vel in alios usus Medicei, & Ed. Romana. Magni ad alios u. Leid. sec. Hillensb. & Edd. Bon. ac Par. ad alias Leid. pr. Tandem ad alias res u. Petrensis. i. e. ad alia, quod cum corrumpi coepit, res additum est. Deia opportuno tempore idem pro vento. Ne audias. Caesar. l. III. B. Civ. c. 101. Cassius magno vento, & secundo completas onerarias naves caeda, & pice. & supra reliquisque rebus, quae sunt ad incensam, in Ponponianam classem immisit, atque omnes naves incendit. Oud.

⁴⁰ Eam] Leid. pr. eas. Petrensis. & eam incendit, interposita. Consumi incendio locutio est frequens. V. ad libertum alicujus ex Julia gente, unde nomen habet, J. Obsequentem c. 92. Aetnae incendio Catina consumpta. ut legendum esse ibi docui. Oud.

⁴¹ M. Livius] Cantabr. tert. M. Lucinius Livius. Petrensis. M. Livius Drusus. perperam. Est enim M. Livius Salinator, qui frequentius tantum M. Livius

audit. Cognomen tamen addit noster l. I. c. 1. 9. & l. II. 3. 8. omisso praenomine. Ideo responsum ejus refert Livius historicus l. XXVII. 49. *Supersint, inquit, aliqui nuntii & hostium cladis, & nostrae virtutis. Oudend.*

⁴² Internecionem.] Internecionem MSS. tres, & Edd. pp. interemptionem duo.

⁴³ Aliqui, & s.] Et aliqui supersint MS. Comm. Forte Eia a. s. SCRIV. Cur. post. & deest a tribus meis, ut in Livio. etiam Medic. sec. Adridet Scriverii conjectura. Oud.

⁴⁴ Est.] Erat Petrensis. Statim inepte Cantabr. tert. claudendam pro dandam. Nisi quis inde legere vellet non solum non cl. sed nihil hoc opus est. dare viam, & munire sic jungit Livius l. XXXIX. 28. *Non iter tantum per regnum nostrum dedit, sed vias etiam munivi. esse in Mediceo pr. deest. Oud.*

⁴⁵ Fugiendi] 4. Reg. 2 Hill. Voss. ad fugiendam. Veget. III. 21. *Ideoque Scipio is la-data sententia est. Viam hostibus, qua*

XVII. ⁴⁶ Paches ^a Atheniensis adfirmavit, incolumes futuros hostes, si deponerent ferrum; ⁴⁷ ejusque obsecutos conditionibus, universos, qui in ⁴⁸ sagulis ferreas fibulas habuissent, interfici iussit.

XVIII. Hasdrubal ⁴⁹ subigendorum Numidarum causa ingressus fines eorum, resistere parantibus adfirmavit, ⁵⁰ ad capiendos se venisse ele-

^a Vulgo PERICLES.

fugiant, muniendam. TENN. *Ad fugiendum* exhibent nostri septem, & Ed. Paris. Absunt autem a Mediceo pr. & Leid. sec. *muniendum* etiam Codd. sex, & eadem Ed. Hoc certe prave. *esse* addunt Medicei. In plerisque MSS. Vegetii etiam male *non esse muniendam.* OUD.

⁴⁶ *Pericles*] *Paches* MS. SCRIV. Voss. 2. Hill. 3. Reg. *Paces*. quartus Reg. *Pacon*. SCRIV. *Paches*. Certe similis circumventio, & verborum captio in pactis narratur apud Polyænum l. III. de Pache. TENN. Adfirmat Keuchenius, verum hujus Atheniensis nomen esse *Pericles*: Quo auctore id dicat, scire pervelim. Non id erat Periclis, cujus facie apud nostrum fit mentio, ingenium, neque Codex ullus ita exhibet, cum tamen in ceteris locis recte Periclis nomen exhibeant. *Pacon* Medic. pr. *Pacon* Medic. sec. & Vaticanus, qui addit *Dux*. *Paces* Cantabrig. tres, Leidens. pr. & Gudianus. *Paches* denique Palatin. & Leid. sec. Nec dubito, quin vere. De Pachete (sic enim declinandum, non *Pache*) consule Polyænum l. III. c. 2. Thucydid. l. III. Plutarch. in Arist. p. 335. & in Nicia p. 526. Diodor. Sicul. l. XII. p. m. 103, 109. OUDEND.

⁴⁷ *Ejusque obsecutos*] 4. Reg. 3. Hill. Voss. *cisque obsecutis*.

TENN. MSS. ad unum omnes, & Ed. Rom. ac Par. *cisque obsecutis* i. e. cum illi obsecutusent. Vulgatam lectionem concinnavit Beroaldus; Mallem ad vitandam duritiem, *conditioni*. Num *obsignatis conditionibus*? Vix puto, pro *hostes* in Ed. Wech. *perperam testes*. OUD.

⁴⁸ *Sagulis*] *Singulis* vel *cingulis* MSS. quinque, & Edd. primæ. *Perperam*. In sagis militaribus erat fibula, qua stringebantur. Consule Salmasium ad Trebell. Poll. Tyrannos n. 9. *Das saga ad me velim mittas, sed fibulatoria*. Livius l. xxx. c. 17. *Sagula purpurea duo cum fibulis aureis singulis*. OUD.

⁴⁹ *Subigendorum Numidarum causa*] *Medicei sub ingens dolum Numidarum viam ing.* Edd. Rom. & Bonon. *subiciens dolum Numidis ing. subigens dolum N. c. ing. est* Cantabr. tert. *subigens dolum* etiam Scriv. unus, Vaticanus, & Ed. Paris. *sub ingens dolum* Palatin. & duo Leidd. Veram hinc Frontini mentem investigent me acutiores. Num exciderunt *sic singens dolum*? Nam *subigendorum N. causa* cum aliis MSS. satis placet. *Singens dolum* esset paraus, struens, molliens. Adi Graev. ad Justin. l. xxv. 3. *Repentinam sagittæ profectioem*. OUD.

⁵⁰ *Ad capiendos*] *Ad capiendos* Medicei, sine *quos e'ephak-*

elephantos, ⁵¹ quibus ferax est Numidia :
⁵² ut

500. qui etiam non leguntur in Vaticano.

51 *Quibus ferax*] Gujetus. *Quorum* f. TENN. Fateor, *ferax* semper fere sibi junctum habere Genitivum, non Ablativum, ut apud Ovid. l. vii. Met. 470.

Nitidaeque ferax Peperethos oliyae.

Senec. Troae. 836.

An ferax varii lapidis Carystos.

Valer. Flacc. l. vi. 102.

Niveumque ferax Euarchus olorum.

Facit. l. iv. Ann. c. 72. *Ingenium belluarum feraces saltus.* Qui locus maxime Gujeti opinionem firmat, & sic apud alios passim. Pro multis consule notas N. Heinsii ad Ovid. Am. ii. 16. 7.

Terra ferax Cereris, multoque feracior uvae.

ubi vulgo erat *Cerere & uvis*, ac Cl. Burmanni ad Quintil. Declam. xiii. c. 2. *Agellus non frumenti ferax*: vulgo illic quoque, & in MSS. plerisque *frumentis*. Immo, nam quid dissimulem, in Petrensi Codice clare exaratur *quorum*; quare, nisi is codex mihi de interpolatione esset suspectus, manum lubens Gujeto darem. Nunc adhuc vulgatum retineo, praesertim cum ex Plinio citent quoque l. v. Epist. 15. *ferax bonis artibus seculum*. Quod tamen ego illic reperire nequivi. Quid Ablativum hanc Grammatici veteres & recentiores quidam cum aliquot MSS. obtrudunt Vir-

gilio L. 11. Georg. 222. *Ille ferax oleo est*: uti certe *secundus frumenti*, & *frumento* &c. dicitur. In pluribus tamen & antiquioribus est *oleae*. V. Comment. Nam quod pro ablativo ex Plinio citent quidam L. iv. (non v.) Ep. 15. *Vellem tam ferax seculum bonis artibus haberemus*. nihil is locus probat. Ibi enim est dativus. Intelligit *ferax hominum, bonorum artium cultorum*: ut ferme exponit Catanaeus, sive per quos bonae artes excolantur & augeantur. Idem enim Plinius aliis locis genitivum *ra* *ferax* jungit. ut L. 11. Ep. 17. §. 15. *quarum arborum illa vel maxime ferax est terra*. L. viii. Ep. 2. §. 2. *miraculorum ferax commendatrixque terra*. Quapropter etiam in Frontino e Cod. Petrensi *quorum* reponendum arbitror. Dativo junxit, ut Plinius, etiam Lucanus L. 11. 430.

Tunc Umbris Marsisque ferax.

hoc est, in usum Umbrorum & Marforum: quomodo Sever. in Aetna, vs. 261.

Fertilis haec segetique feracior, altera viti.

In MSto Hulf. Solini c. 21. *Ager opimus & ferax frugibus*. ubi in aliis glossa est *bonus frugibus*. Virgil. L. iv. Georg. 128. dixit;

*haec fertilis illa juvencis
 Nec pecori opportuna seges.*

Eodemque modo *secundus* dativum ejus personae vel rei, in cuius usum est fertilitas, habet. sed genitivum vel ablativum ejus rei, quam profert. Vide Wolf. & Cort. ad Sallust. B. Jugurt. c.

52 ut hoc permetterent, poscentibus 53 securitatem promisit, 54 & a ea persuasione avocatos adortus sub leges redegit.

XIX. 55 Alcetas Lacedaemonius, ut Thebanorum com meatum facilius ex 56 inopinato adgrederetur, in occulto paratis navibus, tamquam unam omnino haberet triremem, vicibus 57 in ea remigem exercebat: quodam 58 deinde tempore

0.

a Vulgo ET EX EA P.

17. arbori infecundior. Burm. ad Lucan. L. IX. 696.

— fecundaque nulli Arya bono.

Sive in nullam bonam rem. De elephantina Hasdrubalis venatione vide Appian. in Punic. p. 9, 10. Ed. Toll. IDEM *Cur. post.*

52 *Ut hoc permetterent*] Leidenses, Medicei, Hillensb. & Ed. Par. *Ut per hoc perve.* & statim *securitatem* praeter Tennulli Codices sex non agnoscunt quoque ambo Leidenses, Cantabrigienses tres, Palatinus, Gudianus, Vaticanus, Medic. sec. nec Ed. Par. *securitatem poscentibus* Edd. Italicae. Mox *permisit* duo Cantabrig. Petrensis tantum *permitterent eum ingredi, & ea pers.* Vitiosa sine dubio est vulgata lectio, & non persananda, opinor, nisi ope meliorum Codicum. Oup.

53 *Securitatem*] Hanc vocem 3. Reg. Voss. 2. Hill. non agnoscunt. TENN.

54 *Et ex ea*] Praepositio *ex* non occurrit in Voss. & uno Hill. TENN. Non comparet praepositio in Palat. Petrensi, Cantabr. tert. Gudiano, Leidensi primo, aliisque. Et sane abest rectius, ut supra aliquoties, *advocatos* deinde perperam MSS. multi, & Edd. VV. Oup.

55 *Alcetas*] Historia est apud Xeroph. l. v. Ἐλευθ. Ἀλκίτας ὁ

Λακεδαιμόνιος φησὶ τῶν Ὀρέων, ἐν αὐτῷ ἐκείνῳ συλλαβῆναι τὴν στίτον, ἐπισημασάτο τρεῖς πηρήρεις. Ἐπιμασάτο ἕως μὴ ἐξαβηθῆναι. Ἐπει δὲ ἀπήγετο ὁ σίτος, λαμβάνει δὲ Ἀλκίτας τόντοι σίτος καὶ τὰς πηρήρεις. Polyaeus l. 11. est mutilus (c. 7.) TENN.

56 *Inopinato*] Leid. sec. & Ed. Rom. *opinato.* pro *triremem turrem* habent Medicei, & Edd. Italicae.

57 *In ea*] Voss. 4. Reg. 2. Hill. in *eam.* TENN. In *eam* habent etiam mei, exceptis 2 Cantabrigiensibus, & Editiones Rom. Bon. Par. ac Wech. sed in Mediceis, & Italicis Edd. scribitur *com meatibus in eam exercebat* vel *exercebant* deleto τῷ *remigem*, pro quo *remiges* Leid. sec. Polyaeus ait ἐς ταύτην πηρήρη ἀναμίξει ἐμβάλλον τις στρατιάς. Exercuit eos igitur in ipsa triremi. Sed *exercere* eos in *triremem* nihilominus potuit, ut scilicet discerent motum, & agilitatem ejus triremis; qua vi, quave remissione in variis flexibus remigare deberent. Ceterum simile Strategema refert Caesar l. 111. B. Civ. c. 24. Adde Nepot. in Dione c. 9. Oup.

58 *Deinde*] Petr. *demum.* Ed. Rom. *q. d. opere.* Thebanas sc. naves etiam Medicei, & Edd. Ital. *transnavigans* Leid. sec. & Cantabr. text. *transnavigatis* Petrensi.

omnes naves in Thebanos transnavigantes inmisit, & com meatibus eorum potitus est.

XX. Ptolemaeus adversus Perdiccam, exercitu praevalentem, ipse invalidus, omne pecudum genus, religatis⁵⁹ a tergo, quae traherent, ⁶⁰ farmentis^b, agendum per paucos curavit equites: ipse ⁶¹ praegressus cum copiis, quas habebat, effecit, ut ⁶² pulvis, quem pecora excitaverant, speciem magni sequentis exercitus moveret; cujus ⁶³ exspectatione terricum ⁶⁴ vicit hostem.

XXI. ⁶⁵ Myronides Atheniensis adversus Theba-

a Vulgo AD TERGUM.

b Vulgo CARPENTIB.

⁵⁹ Ad tergum.] Voss. 2. Reg. 1. Hill. a tergo. TENN. A tergo etiam Gudian. Leid. sec. Petrenf. & Cantabr. sec. vere, ut l. 111. 9. ⁶⁰ Scutis gladiisque a tergo aptatis. Ubi vide. Non ad tergum, sed candas religata erant farmenta. a tergo. i. e. a posteriore parte. OUD.

⁶⁰ Carpentis.] Mordicus hoc retinent MSS. omnes, nisi quod Medic. pr. carpentas habeat; cum pateat, scribendum esse Sarmenis, ut pulvis excitaretur. Ut bene coniecit Cl. Weßelingius. Polyaeus idem Strategema describens l. IV. c. 18. Ἰπποκράτες ἰνδόν τῶν φρυγῶν πορτίᾳ ἰνδόνων. frondulos ramos per terram trahere in simili re Livius, & noster l. 11. c. 4. §. 1. ubi omnino consule, quae notavi. trahebant Hillensb. OUD.

⁶¹ Praegressus.] Progressus Medicei, & Edd. Italicae; ingressus Vatican. pergressus Palat. dein efficit Cantabr. tert

⁶² Pulvis, quem.] 1. Hill. Pulvis, quam. Decepit saepe hostem pulvis, ut Lacedaemonios Frontin. 11. c. 2. n. 12. Cas-

sum Flor. IV. 7. TENN. Quam etiam Arcerian. Pulvis feminino genere dici probat Keuchen. Adde Propest. 11. 10. 35. Arida pulvis. Aliter tamen solet noster, quare talia non intrusa velim. OUD.

⁶³ Exspectatione.] Inspectatione Leid. sec. & moneret supra Hillensb.

⁶⁴ Vicit h.] Medic. sec. & Ed. Rom. fecit h. Ed. Bonon. fregit h. eleganter, sed vereor, ut vere, & ne ab emendatione Beroaldi ex ⁶⁵ fecit potius sit, quam e MSio Codice. frangere hostes, eorumque animum dici sexcenties, nemo non novit. OUD.

⁶⁵ Myronides.] Ita lego. vulgo Myrodines. Scrib. Myronides. sic l. Nam Graecis Μυρωνίδης. 4. Reg. hic, & l. 11. c. 4. n. 11. dant Μιρονίδης, Wechel. Myrodines. TENN. MSS. & veteres ante Wechel. Edd. recte Myronides vel per i more solito. Monuit ita referendum esse Casaubonus ad Polyaeus. l. 1. 35. 2. Aliud ejus dictum refert Plutarch. Apophth. p. 185. OUD.

banos, ⁶⁶ equitatu praevalentes, ^{66*} pugnaturus in campis, suos edocuit, manentibus esse spem aliquam salutis, cedentibus autem perniciosissimum. Qua ratione confirmatis militibus, victoriam consecutus est.

XXII. ⁶⁷ L. Pinarius in Sicilia praesidio ⁶⁸ Henna^a praepositus, claves portarum, quas ⁶⁹ penes se habebat, repositentibus ⁷⁰ Magistratibus Hennensium, quod suspectos eos, tamquam transi- tionem ad Poenum pararent, habebat, ⁷¹ petii unius noctis ⁷² ad deliberationem spatium; indica- taque militibus fraude Graecorum, quum prae- cepisset, ut parati postera die signum expecta- rent, prima luce adsistentibus ⁷³ redditurum ^b se cla-

^a Vulgo ENNAE & ENNENSES.

^b Vulgo add. MILITIBUS.

⁶⁶ Equitatu] Leid. sec. exercitu.

^{66*} Pugnaturus. in campis suos edocuit] Viciosa est distin- ctio pro pugnaturus in campis, suos ed. Illic enim cedentes facile adsequerentur, & protere- rent equites. OUD. Cur. post.

⁶⁷ L. Pinarius] 4. Reg. 2. Hill. Voss. C. Pinarius. TENN. C. etiam sex mei, & Edd. Italicæ. perperam. L. Pinarium vocat cum quoque Livius l. xxiv. c. 37. ubi pluribus hanc eandem refer- ret historiam. Medicei praeno- men non agnoscunt. OUD.

⁶⁸ Henna] Ennae scribendum sine adflatu, sic Ennenses Livio, Plinio, aliis, & Ptolemaeo Evr. Scriv. Cur. post. Ennae. Male 3. Reg. 2. Hill. Henna, & Hen- nensium. ac Hennensis. Nam Graeci spiritum lenem dant. Ev- ra: Poyaen. l. viii. in Pinario. TENN. Immo vero bene; adspi- rationem addunt quoque Gudianus, Leidentes, Vaticanus, & Ed. Paris. Wech. ac Stew. & MSS. Livii. Vide, quos lauda-

vi ad Lucan. l. vi. 740. Henna in nummis, qui in Orthographia raro fallunt. AEnnae & AEnnen- ses Medicei, & Palat. OUD.

⁶⁹ Penes se] Secum Medicei. Dein Petrens. habuerat. sequitur mox habebat. an habuerant, sci- licet magistratus ante Pinarium? OUDEND.

⁷⁰ Magistratibus] Deest haec vox in Vaticano, Mediceis, Leid. sec. & Edd. Italicis. Hennensium principes dicit Livius. Statim Hennensibus vel prave Athenien- sibus iidem. OUD.

⁷¹ Petii] Sic tacite a Keu- chenio, volente an inscio, non liquet, repositum. Bene tamen: nam ita MSS. omnes. Ante petiit. De hoc praesenti tempore dixi ad l. 1. II. 1. & alibi. OUD.

⁷² Ad deliberationem] Delibe- rationi Cantabr. tert. ad delibe- randum Petrens. Mox praescisset Leid. pr. & praeparati Petrens. & postero die nonnulli.

⁷³ Militibus] Deest haec vox in Mediceo pr. Leid. sec. Vati- cano, & Edd. Ital. & certe

claves dixit, si idem omnes Hennenses ⁷⁴ censuissent. Ob eam causam ⁷⁵ universa multitudine convocata in theatrum, & idem flagitante, manifesta deficiendi voluntate, signo militibus dato, universos Hennenses cecidit.

XXIII. Iphicrates, dux Atheniensium, classem suam hostili habitu instruxit, & ad eos, quos suspectos habebat, invehens, quum effuso studio exciperetur, deprehensa eorum perfidia, oppidum ⁷⁶ diripuit.

XXIV. ⁷⁷ Ti. Gracchus, quum edixisset futurum, ut ex volonum numero fortibus libertatem

delenda est. Non minatus iis est Pinarius, se redditurum claves iis, dum assistebant sibi milites, sed tantum, se redditurum eas illis assistentibus prima luce, si omnes idem censuissent. Livius. Tum Pinarius: at illi, si ad consulem gravarentur mittere, sibi saltem darent populi concilium: ut sciretur, utrum paucorum denunciata, an universae civitatis essent. Consensu in posterum diem concio edicitur. Pinarius tum, convocatis militibus inquit &c. Adde Polyaeum l. VIII. c. 21. Quia autem pro si in Vaticano est simul in Edd. Italicis sic, forsan conjicias simul addendum esse *ad* assistentibus. Quidquid hoc sit, delevi *ad* militibus auctoritate Mstorum, & historia ac ratione jubente. Absurdum enim foret. OUD.

⁷⁴ Censuissent] MS. consulerunt. SCRIV. F. consensissent. IDEM Cur. post. Sensissent Medic. antiquior. In Edd. Italicis, Mediceo altero, & Vaticano scribitur tantum idem omnes Hennenses occidit, ceteris omisiss.

⁷⁵ Universa] Leid. sec. Hennensium. statim in teatro Petrens. in fine occidit Leid. pr. & Edd. Italicae prave.

⁷⁶ Diripuit.] Dirupit Medic. sec. Ed. Paris. & Hitt. ac Wech. margo.

⁷⁷ Tigracus cum edixisset futurum, ut ex Volonum numero.] En quam portentosa nomina invexerint illi, monstrorum potius, quam hominum digni nomina. Voces, quae coaluerunt ex notis; ita distrahimus Ti. Gracchus. Illis vero librariis non fortunam casumque seditiosorum Gracchorum, sed mentem meliorem optemus. Nihil erat hac emendatione facilius: quare miror, reo correctores hoc mendum non animadvertisse. STEV. Tiberius Gracchus. Ita legendum. vulgo monstruose Tigracus. SCRIV. Reposui Ti. Gracchus solemnem scripturam veterum, & auctoritate Palatini, Vossiani, Hillensb. Leid. pr. Cantabr. sec. duo habent T. Gracchus. Medicus pr. Petrens. Cantabr. tert. omnibus litteris Tiberius Gracchus. De restitutione hujus vocis primum per Stewechium factae nemo dubitare potest, qui legerit hanc rem plenius, & pulcherrime enarratam a Livio l. xxiv. c. 14. & seqq. OUDEND.

tem daret, ignavos ⁷⁸ crucibus adfigeret, & quatuor millia ex his, ⁷⁹ qui seignius pugnauerant, metu poenae in quemdam munitum collem ⁸⁰ coisfent, misit, qui eis dicerent, totum sibi exercitum volonum ⁸¹ vicisse videri, quod hostes ⁸² fugissent; & sic eos, ⁸³ & sua fide, & ipsorum metu exsolutos recepit.

XXV. Hannibal post proelium, quo ingentem ⁸⁴ cladem ad Thrasymenum Romani acceperunt,

⁷⁸ *Crucibus adfigeret.*] *Cruciatibus afficeret* MS. SCRIV. 4. Reg. 3. Hill. *Crucibus afficeret.* SCRIV. *Cruciatibus afficeret.* TENN. *Afficeret* etiam Gud. & Leid. pr. quod quum & in Arceriano invenisset Keuchenius, temere adripuit lectionem *cruciatibus affic.* Vulgatum moveri non debet. Livius. *Qui loco cessisset, in eum servili supplicio animadversurum h. e. cruce.* OUD.

⁷⁹ *Qui seignius p.*] Ita ediderunt Keuchenius, & Tennulius, nihil monentes; cum antea scriberetur *quia*, ut est in MSS. nonnullis. *quae* Leid. pr. sed bene Leid. sec. Gudian. & alii *qui*. Eodem modo Livius *quatuor millia volonum militum, qui pugnauerant seignius* &c. *Millia, qui* ut supra restitui *tot millia superati* l. IV. c. 2. §. 7. ubi vide. OUPEND.

⁸⁰ *Coisfent.*] *Confugissent* Medic. pr. *coisisset* sec. Mox sibi deest in Leid. sec.

⁸¹ *Vicisse videri, quod hostes fugissent, & sic eos, & sua fide, & ipsorum metu exsolutos recepit.*] Ad oram libri Parisiensis pro *fugissent*, adscribi *fussent* non sum nescius. at non video, qua sententia id recipi possit. Legerim potius *fecisse videri*. vel hoc modo, *misit, qui eis dicerent, id totum exercitum Volonum fecisse videri, quod hostes fugissent.* Li-

vium consule libro XXIV & videbis non usque quaque cum Frontino illi convenire. STEW. *Vicisse.* Stewechius, & MSS. *fecisse.* Unus Reg. *vel fuisse victorem vel vicisse videri.* TENN. *Fuisse* Medic. pr. *fecisse* etiam Keuchenius malebat, non ego. OUD.

⁸² *Fugissent*] *Alias fuissent.* SCRIV. SCRIV. 4. Reg. Voss. & I. Hill. *Fuissent.* Sed Hill & Voss ad marginem *Fudissent.* TENN. *Fuissent* etiam sex mei, & Hirt ac Wech. margo. pro *quod* Medicei, & Leid. sec. *qui.* Edd. Italicae non habent hoc, & seqq. 4. Exempla. Forte *quod hostes fusi fuissent.* Sic supra *misissent* pro *missi essent* vel *issent*, & similia saepe corrupta. Immo *fugissent*, pro *fusi essent* irrepsit etiam in textum l. II. c. 13. I. OUD.

⁸³ *Et sua fide*] *Ab sua f.* Medic. sec. *solutos* Leid. sec. Lippius volebat *exsoluto.* Livius in hac re, ut passim ille aliique *exsoluta fide publica.* sed vide ad §. 35. pro *ipsorum* Hillensb. *suorum.* OUD.

⁸⁴ *Cladem.*] Obstante sensu, & constructione Petrens. *quam* addit. Dein *ex interp. p.* Leid. sec. & *intero.* Medic. pr. *accepta pact.* Hillensb.

runt, quum sex millia hostium, interposita pacatione, in potestatem suam ⁸⁵ redegisset, socios Latini nominis ^a benigne in civitates suas dimisit, dicitans, se Italiae liberandae causa bellum gerere; eorumque opera aliquot populos in dedicationem accepit.

XXVI. Mago, quum Locri obsiderentur ⁸⁶ a Crispino, classis nostrae praefecto, ⁸⁷ diffudit ad Romana castra ruorem, Hannibalem, caeso Marcello, ad liberandos obsidione Locros venire: Clam deinde equites emissos iussit a montibus, qui in conspectu erant, se ostendere: quo facto effecit, ut Crispinus, Hannibalem adesse ratus, conscenderet naves, ac fugeret.

XXVII. Scipio AEmilianus, ad Numantiam; omnibus non cohortibus tantum, ⁸⁸ sed centuriis sagittarios & funditores interposuit.

XXVIII. Pelopidas Thebanus, ⁸⁹ quum a Thes-

^a Vulgo R. S. L. NOMINIS, B.

⁸⁵ Redegisset, socios Latini nominis, benigne &c.] Sic vulgo ab omnibus haec verba eduntur, quasi sex illa millia hominum fuerint socii Latini nominis, eosque omnes dimiserit Hannibal; unde & in Mediceo praeclaratur pejus *benigneque*. Non sane. Sex millia fuere mixti Romani Latinique, ex illis vero dimisit Latinos; quare distinctionem post *et nominis* sustuli. Livius l. xxxii. c. 6. 7. *Hannibal captivorum qui Latini nominis essent, sine pretio dimissis, Romanis in vincula datis.* &c. OUD.

⁸⁶ A Crispino] Perperam, nam Crispinus erat Consul, & collega Marcelli, ejusdemque proelii confors, ut recte noster ipse mox §. 38. Praefectus vero classis erat L. Cincius Alimentus. Errorem hunc jam animadvertit

Cl. Wesselingius l. ii. Obs. c. 8. Lege omnino Livium l. xxvii. c. 23. *a Crispino* habet hic Petrensis. OUD.

⁸⁷ Diffudit] Leid. sec. *diffundit*. dein *caesum* inepte MSS. 3. & Ed. Par. Unus *Marcellum*. Medicei *Mario*. in *conf.* praepositio deest in Leid. sec. *se* abest a Medic. sec. Mox *conscendere* Petr. *conscendens* Medic. pr. ac in eodem non comparet.

⁸⁸ Sed centuriis] Petrenf. *sed* & &c. *inmiscuit*. Verum rectius abest *et* & nostri more. V. ad l. 1. 3. 10. & alibi. Ex *et* *inmiscuit* non vale coniect scribi posse Clar. Wasse *intermiscuit*. ut plus semel Livius. At mutatione non opus est. OUD.

⁸⁹ Quum a Thessalis] Medic. sec. *ad Thessaliam*. De bello, per ipsam contra Thessalos gesto,

Theſſalis in fugam verſus, flumen, in quo tumultuarium fecerat pontem, 9° liberaſſet, ne ſequen-

ſto, vide in vita ejus a Nepote ſcripta, & illic Comment. ac ſupra l. 1. 5. 2. 111. 8. 2. Dein in quo tumultu varium Ed. Pa-riſ. ſed vide Keuchen. Oud.

9° *Flumen liberaſſet*] L. 1. c. 5. ex 3. Ad haec verba *Unam ſpem ſalutis habent, ſi flumen liberaſſet*, dixi, *Stewechium legere ſi flumen ſuperaſſet*, correptione non admodum neceſſaria. Similiter & abſtinendae ab hoc loco manus Criticae: nec legendum cum *Stewechio, ſuperaſſet*. Volo, inquam, facta teſtaque vulgata maneat lectio. Quid ſit *flumen liberare* duobus his locis fatetur ſe nescire *Stewechius*. Quare emendabat, *flumen ſuperaſſet*. Probem, ſi non membranarum optimas, ſaltem ullos adſtipulatores habet libros ſcriptos, ſed nullos habet: ſane non meos tres, non Palatinos; in quibus omnibus diſertim exaratum eſt, *liberaſſet*. Noc aliter legitur exemplo 13. c. 4. l. 1. ubi *Philippus nullo prohibente anguſtias freti liberavit*. Qui locus ſefellit *Stewechium*; alias debuiffet & ille ſubire ferreum acumen: dixiſſet legendum *anguſtias freti ſuperavit*. Malo exemplo, & adiſtar imperitorum librariorum ſciolorumque, qui, quod in veterum libris ſtatim non perceperunt, flagitiſe corruerunt, quod illi emendare vocabant. Sic *Hyginus* in Mythologicis etiam *liberare flumen* pro tranſire dixit, c. 257. *Qui cum duceretur, vix tandem Moeris, libera- to flumine, conſequitur carniſicem*. Haec alibi capite ſingulari pluribus propugnavi. *SCRIV.* Paſſus eſt ſuos manes *Stewechius*, cum poſuit ab animo ſuo impetrare, ut *liberare flumen* Roma- na civitate eſciceret, ſed ubique

ſubjiceret, *ſuperare*, & id verbi probaret exemplis, quae non quaerebantur. Atqui omnes MSS. retinent alterum l. 1. c. 5. n. 3. *Si flumen liberaſſet, cujus ripam hoſtes tenebant*. l. 1. c. 4. n. 13. *Philippus nullo prohibente anguſtias freti liberavit*. *Hyginus* fab. 257. *Vix tandem Moeris libera- to flumine, conſequitur carniſicem*. Sic quoque cum *Scrivario* ibi legi cenſet *Virorum elegantiffimus Thomas Munckerus*. Neque enim audiendus hic celeberrimus *Schefferus*, qui dedit *librato*. Nam tela & corpora libratur; ſed aqua librari alio ſenſu dicitur ab aquaeducto-ribus, nimirum cum aquae altitudo peraequatur velut ad libellam a loco, quo oritur, ad locum, quo deducenda eſt. *Vitruv.* VIII. c. 16. *Libratur a dioptris*. artifex, qui comparat altitudinem aquae, dicitur *librator*. *Plin.* x. epift. 50. *Superſt, ut tu libratozem vel architectum, ſi tibi videbitur, mittas, qui diligenter exploret, ſine lacus altior mari*. epift. 51. *Poteris a Calpurnio Macro petere librato-rem*. *Frontin.* de aquaeductibus. *Procurator calicem ejus moduli, qui fuerit impetratus, adhibitis libratoribus, ſignari curet*. *Libramentum* dicitur conceptaculum, quo aqua librata excipitur. *Plin.* l. iv. epift. 30. *An nescio, quod libramentum abditum & caccum, quod cum extinanitum eſt, ſuſcitat & elicit fontem: quum repletum, moratur & ſtran- gulat*. *Vitruvius* l. VIII. c. 7. *Ut ſit libramentum quam longiffimum: hoc autem erit venter, quod Graeci appellant κωλας*. *Frontin.* de aquaeductibus. *Ductus enim habet longitudinem, ita exigente libramento, paſſuum*

quentibus hostibus idem transitus maneret, novissimo agmini praecepit, incenderent pontem.

XXIX. Romani, quum Campanis equitibus nullo modo pares essent, ⁹¹ Q. Naevius Centurio in exercitu Fulvii Flacci Procos. excogitavit, ⁹² ut ⁹³ delectos ex toto exercitu, qui velocissimi videbantur, & ⁹⁴ mediocris erant staturae, ⁹⁵ par-

inu-

LXII. *millium*. Altitudo aquae aequalis vocatur *libra*. Frontin. ibidem. *Dehinc Martia, quae capite etiam Claudia libram aequat*. Ibidem. *Ordines, & longitudo rivorum, & ordinem librae persecutus sum*. Aliud agere inceperam, ut liberem fidem. *liberare flumen* Francorum linguae *Franchir une foss* convenit agmen claudat purissimae Latinitatis Arbitr. *Necdum liberaveram cellulas limen, cum animadverto Enotheam cum testa ignis plena venientem*. TENN. Medic. sec. *libasset*. Petrentis *tranasset*, e Glossa. vide supra. In fine perperam ut: post *praecepit* addunt MSS. quatuor. quod saepe notarum praecedentibus libris. *Inciderent p. Medic. pr. OUD.*

⁹¹ Q. Naevius] Nonius, Naevius alii pauci. Q. Naevius vocatur etiam Valerio Maximo l. 11. c. 3. §. 3. Ed. Bononiensis Naevius. Quod sine dubio Berozido debetur, quia Livio l. xxvi. c. 4. appellatur Q. Navius. sed dubito, an vere: nam Navius cognomen potius est, ut in augure Accio Navio. Certe Naevium Valerii & Frontini non temere sollicitem. OUDEND. Potius Livium e nostro & Valerio Max. censo emendandum, quam ex illo reponendum Navius. Notissima in historia populi Romani sunt Q. Naevii, aliorumque Naeviae gentis nomina. Sed zigur ille Sabinus Numae vocabatur Attus Navius: ut bene docuit Drakenb. ad Liv. L. 1. c. 35. e num-

mis. IDEM Cur. post.

⁹² Ut delectos ex toto exercitu.] Mirum, ni procul in suas terras hinc ableganda particula ut: ac paulo post legendum jubere pro juberent. quemadmodum reliqua verba infinite ponuntur subsequencia. *armare, incidere*. STEW. *no ut delet Stew. & l. jubere*. SCRIV. Excogitavit jubere, & incipere Latinum non est, Vulgata lectio se recte habet. Naevius hoc excogitavit, ut Fulvius Procos juberet &c. quod ratio militaris Romanorum disciplinae postulat. OUD.

⁹³ Delectos] MSS. duo delectos, frequentissima variatione. V. l. 1. i. 9. supra in exercitu deest in Leid. pr. OUD.

⁹⁴ Mediocris staturae] MSS. quidam hic *melioris*, alius *naturae* agnoscit. SCRIV. *Melioris* est in Edd. Italicis. *naturae* in Palatino. Nil muta. *expediti corporis* Valerius. *Vigore & levitate corporis veloces* Livius. quales sunt mediocris staturae homines. Mutavi verborum ordinem e MSS. plerisque. Vulgo *staturae* erant. OUD.

⁹⁵ Parmulis non amplis] Pro *parmulis* scribi voluere Parisienses, *spathulis*. sed crassus ille error est. Audi, quae postea his velitibus arma auctor noster tribuit, *galericulis, gladiisque ac septentis singulos hastis quaternorum circiter pedum armare*. *Parmulam*, id est, minorem clypeum, tripedalem scilicet, & breviorum, quam erat equitum, ve-

mulis non amplis, & ⁹⁶ galericulis ⁹⁷ gladiisque, ac septenis singulos hastis quaternorum circiter pedum ⁹⁸ armare, eosque, adjunctos equitibus, juberet usque ad moenia provehi, ⁹⁹ deinde ibi politis nostris equitibus ¹⁰⁰ incipere inter hostium equitatum proeliari: quo facto vehementer & ipsi Campani afflicti sunt, & maxime equi eorum. Quibus turbatis, prona nostris victoria fuit.

XXX.

velites gestasse, ad Vegetium doceo ex Livio, Valerio Maximo, Orofio, Eutropio. STEW. Alias *spatulis* & *galeolis*. SCRIV. *Spatulis* Medicei, & Edd. Italicae. *parvulis*, *parmillis*, *parmidis* alii inepte. Praeter Stewechium ad Veget. l. III. 16. ad Lipsium ad Valerii locum, & Dempst. ad Rosin. l. x. c. 10. Neque, ut diminutivum *parmula* probetur, necesse est ad Glossaria cum Kenchenio decurrere, cum ipse Horatius dixerit *relicta non bene parmula* l. II. O. 7. 10. OUD.

⁹⁶ *Galericulis*] Alias *Galeolis*. Verum 4. Reg. 2. Hill. Voff. *Galeiculis*. *Galeicula* est diminutivum secundi gradus, cujus generis recensentur a literatissimo Reinesio ad fragm. Petron. *Olla, ollula, ollicula*. *Silva, silyula, silycula*. *Servus, servulus, serviculus*. *Glomus, glomulus, glomiculus, glomicellus*. *Stera, sterula, stericula*, h. e. uterculus. Sic *galea, galeola, galeicula*. Sed amplius pronuncio. TENN. *Galefculis* Ed. Hittorp. *Galeulis* superscripto τὰ ο MS. Gronov. *Galeiculis* etiam Leidenses, Medicei, Cantabrig. sec. & Ed. Par. agnoscunt. At monachorum otio abutentium hoc inventum est. *Galericulus* vel *Galericulum* est tegumentum ferinae pellis, quo loco galeae testus erat Velles. Polyb. l. VI. c.

20. de Velite. Προσπικνομήτας δὲ λιτῶ περικεφαλαίῳ ποτι δὲ καὶ λυκίαν ἤτι τὰν ταύτων ἐπιτίθεται, σπέτης ἄμα καὶ σμητὸν χάρην &c. *Galerus* Virgilio l. VII. 688. AEN.

fulvosque lupi de pelle galeros

Tegmen habet capiti.

Adde Lipsium l. III. de Mil. Rom. c. I. OUD.

⁹⁷ *Gladiisque, ac*] *Gladiis atque* Leid. sec. & sep. Medic. sec. Petrensis hic *gladiisque ac singulis hastis q. c. peditum* corruptissime. Livius *eis parmae breviores quam equestres, & septena jacula quaternos longa pedes data*. Valer. *brevibus & incurvis septenis armatos hastis*. *δίπηχυ* dicit Polybius. OUD.

⁹⁸ *Armare*] F. *Armaret*. SCRIV. Cur. post. ut ex ante dictis suppleendum est. Petrenf. *armari*, quod perinde est, ut diximus. sed *armaret*, quod Scriverius conjecit, placet; confirmatum nempe Hillensb. & Medic. sec. Codd. ut *armaret & provehi juberet*; idem est, quod *armari & provehi*. Vide omnino, quae notavi ad l. II. 5. 45. *Adjunctos equitibus cape pro sedentes in equis equitum. Veloci saltu jungere se equitantibus* Valer. *Singulos in equos suos accipientes equites* Livius. OUD.

⁹⁹ *Deinde ibi p.*] *Dein post-*

XXX. ¹⁰¹ P. Scipio in Lydia, quum die ac nocte imbre continuo vexatum exercitum Antiochi videret; nec homines tantum aut equos deficere, verum arcus quoque ¹⁰² madentibus nervis inhabiles factos, exhortatus est ¹⁰³ fratrem, ut postero, quamvis religioso, die ¹⁰⁴ committeretur proelium. Quam sententiam secuta victoria est.

XXXI. Catonem vastantem Hispaniam, legati ¹⁰⁵ Ilergetum, qui sociorum populus erat, adierunt, oraveruntque auxilia. Ille ne ¹⁰⁶ aut abnegato ¹⁰⁷ adiutorio socios alienaret, aut diducto exercitu vires minueret, tertiam partem mili-

is MS. SCRIV. *Ibi deest in Palatino. positis ibi Voss.*

¹⁰⁰ *Incipere inter] F. incipient contra. SCRIV. Cur. post.*

¹⁰¹ *P. Scipio] Deest praenomen in Leid. sec. in Lydiam] Medic. pr. Mox verum etiam a. g. Leid. sec.*

¹⁰² *Madentibus nervis] Vide Freinsheimium ad Flor. II. 6. Imber subito superfusus, mira felicitate, Persicos arcus corrumperat. Idem sub Numeriano, qui Cari caedem utisciebatur, contigisse Parthis narrat Nemesianus Cyneget. v. 75.*

Imbellisque fugam claufasque pharetras

Parthorum, laxosque arcus & spicula nulla. OUD.

¹⁰³ *Fratrem] Suos Medic pr. Edd. Italicæ, & aliarum margino. Frater erat Consul L. Scipio; Verum P. Scipio fratrem ad id exhortari non potuit: Aeger enim Elaeae iacebat; teste Livio l. xxxviii. c. 37. & seqq. & Appiano in Syriac. p. m. 170. &c. qui ambò descripserunt Ro-*

lybiam hic deperditum. OUD.

¹⁰⁴ *Committeretur] MSS. octo committeret. Medic. pr. committerent. Si pro P. scriberetur L. & suos ac committerent e MSS. admitteremus, cum ceteris Historicis consentiret noster. Nunc innane quantum errat. OUD.*

¹⁰⁵ *Ilergetum] Legetum MSS. novem. Petrens. Lelegum. Vatican. Legentium. Ed. Rom. Legatum. Ed. Paris. Illegitum. Mediceus secundus solus proxime verum Ilergetum. Beroaldus in Bonon. bene Ilergetum exhibuit. Sic enim vocantur tum ab aliis, tum a Livio l. xxxiv. II. ubi vide totam rem. OUD.*

¹⁰⁶ *Aut abn.] Conjunctio abest a MSS. octo. Palat. aut neg.*

¹⁰⁷ *Adiutorio] Pro auxilio. Vox non adeo infrequens Latinis, ut vulgò putatur. Frontin. II. 5. n. II. Ipsi tanquam in adiutorium exierunt. Vellejus l. II. c. 102. In adiutorium ejus belli secum trahebat. Valer. Max. III. 7. 10. Saevientem fortunam in adiutorium sui pudore victiam convertere. Frontin. l. I. c. 2. n. 6. Est aliud explorandi genus.*

litum cibaria parare, & naves adscendere jussit, dato praecepto, ut ¹⁰⁸ caussati ventos, retro redirent. ¹⁰⁹ Praecedens. interim ¹¹⁰ adventantis auxilii rumor, ¹¹¹ ut Ilergetum excitavit animos, ita hostium ¹¹² consilia discussit.

XXXII. ¹¹³ C. Caesar, quum in partibus Pompejanis magna equitum Romanorum esset manus, ¹¹⁴ eaque armorum scientia milites ¹¹⁵ conficeret,

ora

quo ipsi duces, nullo extrinsecus adjutorio, per se provident. Asinius Pollio apud Sueton. de Grammi. c. 10. In eam rem adjutorium ei fecit maxime quidam Attejus. Quintil. declam. 6. An vero non mereatur adjutorium, nisi qui praesente filio miser est. Ibid. Optimus filius corpore suo adjutoria matri redemit. l. 111. c. 9. De egressione: Sive est in causa, adjutorium vel ornamentum partium est earum, ex quibus egreditur. l. XII. c. 10. Utetur quoque iis adjutoriis, quae ab eadem sunt nobis concessa natura. Hyginus fab. 96. Rogarent, ut cum adjutorium Danais mitterent. fab. 257. Rogat eum, ut sibi adjutorio esset. Nimius sui non apud imperitos sed doctos, qui verba in Latina Bibliorum versione extantia, Deus adjutorium meum, sciunt esse saepe optima notae, de qua re agit Statilejus, ut puto, Illustris Abbas Gradius summi Pontificis Bibliothecarius, ad Petron. fragm. f. 10. & 11. TENN. Male duo Cantabr. auxilio. Adi supra ad l. 11. 5. 11. perperam etiam MSS. multi deducto. Pro vires Hill. socios. Et hoc male. Sexcenties vires vocantur copiae, quod & ante dictum. OUD.

¹⁰⁸ Causati ventos] MSS. ad unum omnes, & Ed. princeps cum Parif. cauti. ventos deest in Leid. sec. Latet mendum, non

opus enim erat, ut hoc causerentur, qui redirent ad Catonem ipsum. Livius ait c. 13. eos nondum profectos fuisse, sed legatis profectis, Consulem, ubi satis, quod in speciem fuit, ostentatum est, revocari ex navibus milites jussisse. OUD.

¹⁰⁹ Praecedens.] Vatican. & Ed. Rom. recedens.

¹¹⁰ Adventantis auxilii.] Petrenf. ad. in auxilii. Gudian. adventantes in auxiliis. Al. in marg. adventis ausi. Medic. pr. adscientantis in auxilium. Leid. sec. adventis auxilio.

¹¹¹ Ut Ilergetum] Voss. 1. Hill. 4. Reg. Uti Legetum, & sic ante. male. Nam Ilergetes Ptolemaeo *Ἰλεργέτες* dicuntur, siticis Iberum fluvium. Corruptus hic est Stephanus. TENN. Uti Legetum mei etiam tantum non cuncti. Mox discussit aliqui, & Edd. pp. itidem male.

¹¹² Consilia discussit] H. e. vana & irrita fecit. Florus 111. 13. Postquam id nefas prodicione discussum est. Vellej. 11. c. 48. C. Curio coalescentis conditiones pacis, quas & Caesar iustissimo animo postulabat, & Pompejus aequo recipiebat, discussit ac rumpit. Justin. 11. 15. Proditionis consilia discussit. TENN.

¹¹³ C. Caesar] Sine praenomine Medic. pr. Leid. sec. & Edd. Italicae.

¹¹⁴ Eaque a. scientia milites

ora oculosque eorum gladiis peti iussit, & sic
116 117 averfam^a aciem cedere coëgit.

XXXIII.

^a Vulgo ADVERSAM FACIEM CAED.

conficeret] Id est ad verbum: & ea manus equitum conturbaret, & quasi metu quodam exanimaret pedites Caesarianos sua armorum scientia. At hunc sermonem inquinatum, & sententiae expertem esse, ajunt Barthius l. vi. Advers. c. 26. & Rubenius in Elect. l. ii. c. 32. Barthiusque corrigi, ut putat, vere *eaque formarum nitentia milites afficeret*, cui conjecturae favet, quod eam ob causam quidam dicant iussisse Caesarem, eorum ora peti, ut formae suae metuentes juvenes illi delicati, qui in Pompeji castris erant, statim hoc animadverso cederent: ut clare Polyæn. l. viii. c. 23. §. 25., & Plutarch. in Pomp. p. 656. & alii. Verum praeterquam quod vel sic *conficeret* non nitentia pro nitore vox non est Latina. Rectius conjecit Rubenius. *Suique armorum scientia militis consideret*. Sed & haec intricatior est constructio, & a MStorum lectione nimis recedit, quae tamen non placet. Quare legendum ego opinor *eaque armorum magnificentia* i. e. is splendor equitum. Ipse Caesar eam metuit, teste Plutarcho ibid. *Και φοβήθηκε τὴν λαμπρότητα τῶ ἐπιπορευόντων* &c. & in Caesare p. 728. *καὶ δειδοκῆς τὴν λαμπρότητα καὶ τὸ πλῆθος ἰππέων*. Adde Caes. l. iii. B. Civ. c. 84. Splendor autem ille recte appellatur *Magnificentia*. Curt. l. v. c. i. §. 23. *Equites suo magis atque equorum cultu ad luxuriam magis, quam ad magnificentiam exacto, ultimi ibant*. Sic *magnificentia epularum, magnificentissimum spectaculum, magnificentissimus triumphus, & similia. scientia tamen*

non omnino damno. Caesaris enim misites facile credere potuerunt, equites illos Pompejanos numero vii. M. armorum adeo peritos esse, cum scirent, equestrem Juventutem tanto cum ardore se exercere semper in armis. Lipsius ad oram libri sui reposuit *multum conf.* notavitque in Vet. libro esse *confunderet*. Oud.

115 *Conficeret*] Penitus absumeret, sterneret. Sueton. Tito c. 5. *Novissima Hierosolymorum oppugnatione vii. propugnatores eisdem sagittarum confecit ictibus*. Sallust. Jug. 50. *Veritus ex anni tempore, & inopia aquae, ne siti conficeretur exercitus*. Nepos Lyfandro c. i. *Athenienses in Peloponnesios sexto & vigesimo anno bellum gerentes confecisse apparet*. Cicero de inventione. *Licinius hostes consecutus est & confecit*. Hinc parabolici, qui in venatione Circenti, vel Amphitheatrali occidebant feras, *confectores* dicti. TENN.

116 *Aversam faciem caedere coëgit*] Cave, sis, credas, Frontini hanc scriptionem esse: quid enim distent illa, *ora oculosque petere*, ab his, *aversam faciem caedere*? vide, quantas turbas det unius voculae immutatio, vel adjectio litterae. corrigo, & sic *aversa facie cedere coëgit*: volentibus historiographis, & sententia id ipsum flagitante. Tria enim hominum millia a Caesare ad hoc dilecta, atque instituta memoriae pròditum est, ut longioribus telis, nobilium Rom. qui a Pompejo stabant, non crura, aut femina; verum oculos & vultus obnixè peterent ac ferirent. Inde ut juvenes illi coma, & actatis flore decori ferrum an-

XXXIII. ¹¹³ Vaccaei, quum a Sempronio ¹¹⁹ Graccho collatis signis urguerentur, univ-
 fas copias cinxere plaustris, quae inpleverant for-
 tissimis viris, muliebri veste tectis. Sempronium
¹²⁰ quoque, tamquam adversus feminas, ¹²¹ au-
 dentius ad obsidendos hostes confurgentem, hi,
 qui in plaustris erant, adgressi fugaverunt.

XXXIV.

te oculos versari viderunt, statim
 abieclis animis, faciem avert-
 runt, ac fugientes caesi sunt.
 Auctor Plutarchus in Pompejo,
 iterum in Caesare. Appianus ¹¹.
 de bello civili. Item alii. STEW.
 Melius *aversa acie*. SCRIV.

¹¹⁷ *Adversam faciem*] Sic le-
 ge. male 1. Reg. Voss. *Aversam*.
 Stewech. *Aversa facie cedere*.
 Scriv. *Aversa acie cedere*. Lu-
 canus l. VII. vs. 575.

*Adversosque jubet ferro con-
 fundere vultus.*

Florus IV. 2. *Miles faciem feri*.
 Vide Freinshemium. Quia ut
 Tacit. Germ. c. 43. *Primi in o-*
pportibus proeliis oculi vincuntur.
 Qui terror ne quid apud suos
 possiet, Marius Plutar. f. 414. Τὴν
 δὲ στρατιώτης ὄψετο τὸ χάρακον ἰσθῆ
 ἀνὰ μέγῃ, καὶ δεῖσθαι κελύων,
 ἐβίβη τὴν μορφὴν ἀνίχθαι τῶν πο-
 λεμίων καὶ τὴν φωνὴν ὑπομίμν.
 TENN. Male cum Keuchenio
 haec defendit Tennulius, nihil
 enim differunt *ora* & *oculos peti*,
 & *adversam faciem caedi*. Sal-
 tem si id voluisset auctor, scribe-
 re debuisset *peti* & *sic adversam*
faciem caedi iussit. Hl. Rutgerf.
 l. 1. Var. Lect. c. 4. & D Vos-
 sius ad Caes. l. III. B. Civ. c.
 94. maluit *adversam aciem cede-*
re. sed hoc non probat se mihi,
 qui enim cedit, non adversus,
 sed averfus est. Quare omnino
 scribendum *aversam aciem cede-*

re. quod magno cum gaudio nunc
 video etiam incidisse summo Gio-
 novio. coëgit eos se avertere, ne
 ictus in ora reciperent, & sic
 cedere. Crebro jam vidimus *a-*
versum abesse in *adversum*. Vide
 notarum indicem. *Aversam* hic
 tamen duo mei, & Hittorp. marg-
 go. ac *aciem* discrete in Mediceo
 antiquiore. *Cedere* est in MISS.
 omnibus. vel *credere*. OUD.

¹¹⁸ *Vaccaei*] Graecis Οὐάκκαιοι.
Vaccaei Flor. 11. 17. & IV. 12.
 male 1. Mill. Locri. alter Hill.
 Voss. 2. Reg. *Voceni*. Voss. & 2.
 Reg. marg. *Vacei* TENN. Lueri.
 Ed. Par. & Hittorp. *Bracei* Vati-
 tic. *Voceni* Gud. *Coeteci* Cantabr.
 tert. *Votaei* Medic. pr. scribe
Vaccaei, ut ubique e Graecis ve-
 rissime reposuerunt viri docti.
 OUD.

¹¹⁹ *Graccho*] Deest hoc in
 Medic. pr. *muliebre* Palat.

¹²⁰ *Quoque*] 3. Reg. τὸ quoque
 omittunt. TENN. Omittunt τὸ
 quoque tres Cantabrigienses, Me-
 dicei ambo, iterque Leidensis,
 Palatinus, & Edd. primae. &
 potest facile & rectius abesse;
 quamquam malim *Sempronium-*
que; quod adscripsit ad marginem
 Scrivierius. OUD.

¹²¹ *Audentius*] Edd. Italicæ
audacius. Leid. sec. *ardentius ad*
occidendos h. eadem mutatione,
 quam habuimus l. IV. c. 1. 18.
adversus hostem audentiores fie-
rent. ubi vide. *fuertant* in Petren-
 si pro *erant*. OUD.

XXXIV. Eumenes ¹²² Cardianus ex successoribus Alexandri, in castello ¹²³ quodam clausus, ¹²⁴ quo exercere equos non poterat, certis quotidie horis ita suspendebat, ut posterioribus pedibus innixi, prioribus adlevatis, ¹²⁵ dum ^a naturalem adfistendi adpetunt consuetudinem, ad sudorem ¹²⁶ undique crura jactarent.

XXXV. ¹²⁷ M. Cato, pollicentibus barbaris duces itinerum, & insuper praesidium, si magna sum-

^a Vulgo cum.

¹²² *Cardianus.*] Ita legendum. vulgo est *Sardianus*. SCRIV. *Cardianus*. sic lege. male in 3 Reg. Voff. 2 Hill. *Sardianus* Srenhanus. *Καρδία πόλις τῆς ἐν Θράκη χερσονήσου*. Scholiastes in Aristophanis aves. *Καρδία πόλις Θράκης, ἢ ἐὶ πολίταις Καρδιανοί*. TENN. Plerique MSS & Edd. VV. perperam *Sardianus*. *Cardianus* jam emendavit P. Leopardus l. II. Em. c. 12. Adde ei Lambin ad Nepot. *Eumenem Cardianum*. OUD.

¹²³ *Quodam*] Medic. pr. *quodam*.

¹²⁴ *Quo.*] *Quum* MSS. SCRIV. *Quoniam* Cantabr. tert. *quum* Palat. qui Medic. sec & Ed. Rom. *quia* Vatican. & Var. Lect. Voff. cum Ed. Bon. *qua* Leid. pr. Lege scilicet *quod* cum Leid. sec. & Medic. pr. *poterant* Medic. sec. & Ed. Rom. dein *ita eos* f. Petrenf. deest *ita* in Leid. sec. OUD.

¹²⁵ *Cum n. adfistendi adpetunt.*] Scriverius margini adjecit *f. cūfistendi adpeterent*, non bene. Pro cum autem ex Edd. Italicis & MSS. quibusdam scripti *dum*, quomodo locum hunc recte adducit Lambin. ad Nepot. c. 5. *Substringebat caput loro altius, quam ut prioribus pedibus plane terram posset attingere; deinde*

post verberibus cogebat exsultare, & calces remittere. MS. Leid. *posterioribus cogebat*, ut quidam emendat, non necessario; nam in ejus vita Plutarchus ait p. 590. *ἄρα δὲ ἀνητημένους οἱ ἰπποκόμοι παρεστάτες ἄμα ταῖς τοῦ κραυγαῖς καὶ ταῖς μέσῃσιν ἰακχίδισον*. OUD.

¹²⁶ *Undique*] 4. Reg. Voff. 3. Hill. *ad sudorem vimque*. TENN. Valde suspectum est istud *undique*. Cantabr. tert. *numquam*. Leid. sec. *meque. cum* Medic. pr. Palatin. *cumque*. Duo alij Cantabr. Vatican. & Edd. Paris. Hill. ac Wechel. *Vimque*. Lambinus ibidem citat, & ad marginem sui exemplaris conjecit Gronovius, *ad sudorem usque*, & sic vel *vimque* legi vult Bosius. Scriverius ad oram allevit *utique*. Ego putem scribendum omnino *ad sudorem hinnitusque*. Plutarch. ibid. *καὶ πολὺν ἠέσῃσιν ἰεράτα καὶ στεναγμοί*. i. e. gemitum sive *unhelium*, quod super hoc loco consultus malebat Orvillius meus. Scriptum fuerat *innitumque*. Hoc locum corrumpendo ansam dedit. OUD.

¹²⁷ *M. Cato.*] Sine praenomine Leid. sec. In fine pro *perierat* Edd. Italicæ *licebat*, & *solvebatur*.

summa eis promitteretur, non dubitavit polliceri: quia aut victoribus ex spoliis hostilibus poterat dare, aut ¹²⁸ interfectis, exsolvebatur ¹²⁹ promisso ^a.

XXXVI. Q. Maximus transfugere ad hostes volentem ¹³⁰ Statilium, nobilem clarae operae equi-

^a Vulgo PROMISSIO.

¹²⁸ *Interfectis*] Leid. sec. pro Var. Lect. *victis*, & ita Petrenf. qui habet *victi non recpeterent promissum*. ac Ed. Paris. & hoc placet propter oppositionem Keuchenio. *Interfectis* Leidenses, Medicei, Hillensberg, & Vossian. *Interfectis* Scriverii unus. An *confectis* i. e. interfectis. occisis? vel *interceptis*? vid. l. 11. 4. 16. *cum omnibus copiis interceptus est*. OUD.

¹²⁹ *Promissio*.] Scio, rem ipsam saepe *exsolvi* dici, quam quis praestare erat coactus: *exsolvere fidem, debitum, culpam, praemia*, & similia, atque ita ipse repolui in Lucano l. VII. 252. *gladioque exsolvite culpam*. cum vulgo legeretur *gladiosque exsolvite culpa*. Verum hoc loco videtur id non convenire. Promissio enim interfectis hominibus exsolvi nequit. ut sensus deberet esse in oppositione, quam hic adhibet auctor. Quare necum lege e duobus Leidensibus *promisso*. Cato aut poterat dare pecuniam victoribus, i. e. si essent victores, aut exsolvebatur suo promisso, *interfectis* i. e. si essent interfecti. Sic §. 24. *eos sua fide & ipsorum metu exsolutos recepit*. *Exsolvere* religione, poena, puris, & talia saepius invenias, Petrenf. *promissum*: quod ipsam praeferebat Cl. Wasse, quia historici magis amant *promissum* dicere, quam *promissionem*. OUD.

¹³⁰ *Statilium nobilem*] Com-

par exemplum supra l. III. c. 16. §. 1. Si non idem hic, legendumque totidem fere quidem apicibus, sed lectione multum variante, & abeunte a vulgata *volentem Bantium Nolanum cl. op. eq.* Vide hic Livium l. XXIII. f. 233. SCRIV. *Cur. post.* Errat Celsb. Scriverius; cui tamen erroris facilis est venia, partim, quod haec facta sibi tantopere sint similia, Cl. scilicet Marcelli, & Q. Fabii Maximi, partim, quod Valerius Maximus illum in hanc opinionem inducere potuerit. Is enim ait l. VII. c. 3. §. 6. *Fabius Maximus cum praecipuae fortitudinis Nolanum peditem dubia fide suspectum*. &c. quod aperte falsissimum est, & pejus a Pighio additum, Plutarchum cum Valerio consentire. Marcellus Nolanum Bantium ita sibi reconciliavit, non peditem, sed equitem, ut cum Livio, & nostro clare enarrat Plutarchus in ejus vita; ut supra vidimus. Fabius vero non Nolanum, sed Marsum hominem eodem pacto sibi demeruit, ut idem Plutarchus in Fabio p. 185. ubi rem iisdem pene verbis, quibus Frontinus, commemorat. Huic adde Aurel. Victor. in Fabio c. 43. *Manlium Statilium transfugere ad hostes volentem equo, & armis donatum retinuit*. Sic MSS. vulgo *donatis*. Pro *Manlium* iidem *Marsum*. Sine dubio verum est *Marsum*, ut viri docti illic jam notarunt. De Lucano & ejus scorto, quod fe-

qui.

equitem, vocari ad se iussit; eique excusavit, quod, invidia commilitonum, virtutes illius ad id tempus ignorasset: tum donato ei equo, ¹³¹ pecuniam insuper largitus, obtinuit, ut, quem ex conscientia trepidum arcessierat, laetum dimitteret, & ex dubio in reliquum non minus ¹³² fidelem ^a, quam fortem, haberet equitem.

XXXVII. Philippus, quum audisset, ¹³³ Pythiam quemdam ¹³⁴ bonum pugnatores, ¹³⁵ aliena-

^a Vulgo FIDENTEM.

quitur apud Valer. Maximum, consentiunt satis omnes. Quod autem hunc Statilium noster equitem vocet, recte fecisse videtur, licet Plutarchus & Aurelius non dicant, pedes an eques fuerit. Nam ex dono equi satis colligi potest, equitem fuisse. Cui enim bono vel usui pediti bellator equus? *Statilium* autem ferunt hic recte plerique MSS. *Statilium* Leid. pr. *Stancium* sec. *Stantem* *Tabilium* Mediceus pr. & Vaticanus. In Edd. Italicis hoc & seq. Exemplum deest. OUD. Hic Statilius homo Marfus fuit, qui *Marii* praenomen habuit, ut MSS. Aurelii Victoris docent in Vir. Ill. c. 43. quod bene retinet Cl. Arntzen. ex Livio L. XXII. c. 42. ejusque commentatoribus. Adde, quae monui in his Cur. Secundis ad L. III. c. 13. §. I. IDEM *Cur. post.*

¹³¹ *Pecuniam insuper.*] Palatin. *insuper pecuniam ei.* P. trent. *pecuniam quoque.* Medic. pr. *pecuniam & vestem inf.* Plutarch. dicit tantum *ἰπὸν τε ποσειδωνίδην ἰδωρήσατο, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀριστέως ἐκόσμησεν.* quae rectius per *arma*, fortitudinis praemia, quam noster, exposuisse videtur Aurelius. De donis ne γὰρ quidem Valerius. Ceterum locus ille Plutarchi egregie confirmat

conjecturam Vossii in Caesare l. 111. B. Civ. c. 53: *cohortemque duplici stipendio, frumento, veste, & aliis militaribus donis amplissime donavit, vel Faerni vel aliis.* De veste donata adi quaque Victorii Var. Lect. l. I. c. 23. OUD.

¹³² *Fidentem*] 4. Reg. Voss. 3. Hill. *fidelem.* ut n. 37. *fideliorem habuit.* Simile consilium refertur l. 111. c. 16. §. I. TENN. *Fidelem* MSS. omnes, ut debet. Plutarchus ὡς πεισθέντων ἰξῆσαι, καὶ προθυμώτατον εἶναι τὸν ἀνδρα. OUD.

¹³³ *Pythiam*] 2. Reg. Voss. *Piciam.* TENN. *Piciam* MSS. quinque. *Pitiam* Palat. & Ed. Paris. Scaliger conjecit hic & infra *Pythean*, quod verum puto. Celebre est nomen *Pythaeae*. Eo tempore orator fuit nobilissimus *Pythaeas*; de quo adi Meursium in Atticis. Nequaquam tamen eundem puto. *Phintias* aliter saepe in *Pythias* depravatum est. Vide Comm. ad Valer. Max. l. IV. 7. Ext. I. OUD.

¹³⁴ *Bonum pugnatores*] Valer. Jug. LIII. *In victoria vel ignavis gloriari licet: adversae res etiam bonos detestant.* Tacit. I. annal. c. 3. *M. Agrippam, ignobilem loco, bonum militiae & victoriae socium, genui.*

natum sibi, quod tres filias inops vix aleret, nec a rege adjuvaretur, monentibus quibusdam, uti eum caveret; Quid si, inquit, partem corporis aegram haberem, ¹³⁶ absciderem ^a potius, quam curarem? deinde familiariter ¹³⁷ secreto elicited Pythiam, accepta difficultate necessitatum domesticarum, pecunia instruxit: ac meliorem fideliorumque habuit, quam habuerat, antequam offenderet.

XXXVIII. ¹³⁸ T. Quintius Crispinus, post infauftam adversus Poenos dimicationem, qua collegam Marcellum amiserat, quum ¹³⁹ comperisset-

a Vulgo **ABSCINDEREM.**

minatis consulatibus extulit. Germania l. 32. Excipit filius, non ut caetera maximus natu, sed prout feror bello & melior. Justin. ix. c. 2. Neque vindicta Macedonum egere Scythas, quibus meliores forent. Lucilius l. xxx.

Medic. antiquior cum Ed. Paris. Vere. Ovid. l. xii. Metam. 362.

Abscidit jugulo pectusque, humerumque sinistrum.

Lucan. l. iii. 33.

Calvus Palatina vir nobilis ac bonus bello.

Abscidis frustra ferro tua pignora.

Sic Hesiodo s. v. 205. Accipiter dicitur Lucinia *πυλὸν ἀρτίων*, robore praestantior. Horat. l. i. Od. 15.

ubi vide, & supra ad l. i. 4. 7. ac passim. Oud.

Ecce furit te reperire atrox Tydides, melior patre.

¹²⁷ *Secreto*] Petrenf. & secreto. non male. Vocem hanc delectam maluit Lipsius. Pro elicited Petrenf. *accessitum*, Cantabrigiae. *ductum*. Rectum esset *seductum*. Mox ostenderet MSS. tres inepte. Oud.

Thucydides l. vii. *τὸ κρατίστευ εἶναί τι τῆς κρατίστευ ἐνίκησαμην.* TENN. Adde Keuch.

¹³⁵ *Alienatum.*] *Alienatos* Leid. pr. Gudian. & Petrenf. cum Ed. Paris. *qui pro quod Medicei*, & Leid. sec. *uti eum caveret* desunt in Vaticano, & Medic. pr. in quo ad marginem leguntur. *ab eo* Medic. sec.

¹³⁸ *T. Quintius Crispinus.*] *Quintus Crispinus, Q. Sertorius, Q. Sempronius* ineptissime MSS. quidam, & Edd. antiquae cum Wech. marg. *T. Quintius*, vel potius *Quintius Crispinus* hanc cautelam, adhibuit, rem latius docente Livio l. xxvii. c. 27. 28. Oud.

¹³⁶ *Absciderem*] 4. Reg. Voss. & 1. Hill. *Absciderem.* TENN. *Absciderem* Leid. pr. Vossian. &

¹³⁹ *Comperisset*] 2. Reg. Voss. & 1. Hill. *Cognovisset.* TENN.

risset, potitum ¹⁴⁰ annulo interfecti Hannibalem, ^{140*} litteras circa municipia totius Italiae ¹⁴¹ dimisit, ne crederent epistolis, si quae Marcelli annulo obfignatae perferrentur; ¹⁴² monitione ¹⁴³ consecutus ^a, ut ¹⁴⁴ Salapia, & aliae urbes frustra Hannibalis dolis tentarentur.

XXXIX. Post Cannensem cladem ¹⁴⁵ percussis ita Romanorum animis, ut pars magna reliquiarum nobilissimis auctoribus deferendae Italiae iniret consilium, P. Scipio adolescens admodum, inpetu facto, ¹⁴⁶ in eo ipso, in quo talia agitantur, coetu pronuntiavit, manu se sua interfe-

ctu-

a Vulgo cons. est.

¹⁴⁰ Annulo.] MSS. optimi a libi passim *anulo*. Glossae, Notae Tyronis xviii. 1. MSS. Plauti, Terentii, & ibi Codex Duenelensis Veterimus, quem olim cum Edd. contulimus. Haec monere operae pretium visum fuit Clarissimo Wasseo. OUD.

^{140*} Litteras circa municipia — dimisit] Lege *circum*. ut a Sueton. Aug. c. 64. *Consules designatos circum provincias exercitusque dimisit*. Vide ad Hist. B. Afr. c. 3. Sueton. in Ner. c. 28. *Cirium conyentus mercatusque Graeciae*: ubi vulgo idem error, ut saepe. Forfan & L. 1 c. 11. §. 9. *Circa ea duci equos scribendum circum*. Polyaeus habet *περι τῶν ἰσθμῶν*. *Circa ducere est περιεργῶν*. OUD Cur. post.

¹⁴¹ Dimisit] *Misit* MSS. SCRIV. *Misit* Petrens. Edd. quaedam male *dimisit*. Mox *annulis* Leid. sec. *annu i abs.* Leid. pr.

¹⁴² Monitione] Petrens. *quaratione*. bene, sed vereor, ut a Frontini manu sit, ut statim parebit. OUD.

¹⁴³ Consecutus est.] Deest substantivum verbum in Cantabrigiensibus, Leid. sec. Vaticano,

aliisque, & Eidd Rom. Bon. ac Wechel. Recte & nostri more: quare delevi. Si retineri est velles, *qua* vel *haec* ante *monitionem* saltem praecedere deberet. OUD.

¹⁴⁴ Salapia] I. eid. sec. *Salpie*. Quod frequens est in MSS. Ad i ad Lucan. l. v. 377. *Salapina* vel *Salpina palus*. Pro *frustra* perperam Medic. pr. *ut fertur*. OUD.

¹⁴⁵ Percussis.] Medicus, & Edd. Italicae *percussis*, non bene.

¹⁴⁶ In eo ipso] Petrens. *facto in eum ipsum citum*. Non recte. Ad i Livium lib. xxii. c. 53. & Valer. Max. l. v. 6. 7. *In quo Hillensb. caret praepositione. Dein nisi quis Palat. & Medic. sec. jurarent* Petrens. Mox *primus se* e MSS. vulgo *se primus*. In tribus deest *se*. *Religioni mallet* Keuchenius contra MSS. Mibi nihil mutatione opus videtur. *Religione* est sacramento, seu iurejurando. Cicero l. ii. in Verr. c. 72. *Obligemur non solum iurjurandi periculo, sed etiam communi inter se conscientia*. OUD.

cturum, nisi qui jurasset, non esse sibi mentem destituendae Reipublicae. Quumque ipse primus se religione tali obligasset, stricto gladio mortem uni ex proximis minatus, nisi acciperet sacramentum, ¹⁴⁷ illum metu, ceteros etiam exemplo coëgit ad jurandum.

XL. Volscorum castra quum prope ¹⁴⁸ a virgultis silvaque posita essent, Camillus ea omnia, quae ¹⁴⁹ conceptum ignem usque in vallum perferre poterant, incendit, & sic adversarios exiit castris.

XLI. ¹⁵⁰ P. Crassus, bello sociali, eodem modo prope cum copiis omnibus interceptus est.

XLII. ¹⁵¹ Q. Metellus in Hispania castra moturus, quum in agmine milites * continerent se intra castra, ¹⁵² Hermocrates detentos eos ¹⁵³ poste-

¹⁴⁷ *Illum metu*] Palat. *illud minatu*. Medic. pr. & Edd. Italicæ *ille metuens*. Medic. sec. *illius metu*. Vatican. *ille metu juravit*. Petrens. & Leid. pr. *ill. metu ne c.* Nil muta. simile quid l. i. ii. 3. Verum sequentia coëgit ad jurandum minus sana aliquis putet, scribendumque ad jusjurandum: ut ad jusjurandum adigi, Caesar l. vii. B. G. Apud Gellium tamen l. xii. c. 5. est hominem cogat ad gemendum constendumque de malo morbi. Immo & apud Nepot. in Them. c. 4. *Ad depugnandum cogentur*. OUD.

¹⁴⁸ *A virgultis silvaque*] Hoc & seq. exemplum habuimus jam l. ii. c. 4. §. 15. 16. ubi dixi, videri mihi legendum esse *prope virgultas silvas, vel virgultas silvaque*. Et sane eo ducunt nos hic quoque MSSi Codices, nam pro *a virgultis* Vatican. & Edd.

Italicæ *a virgulis*, Leid. pr. *a virguli*. Medic. pr. *virgultis silvarum*. Med. sec. *prope virgas silvaque*. Leid. sec. & Cantab. tert. *prope virgulas silvaque. prope silvam* modo Petrens. vide supra. OUD.

¹⁴⁹ *Conceptum*] Edd. Italicæ *exceptum. ad vallum* Voss. *proferre* idem, & Medic. sec. *proferre* Palat. *perperam*. Vide, quae dixi ibid. ubi vulgo scribatur *proferre*. OUD.

¹⁵⁰ *Crassus*] *Perses* Edd. Italicæ. *Petilius Cr.* Medic. pr. *M. Crassus* Palatin. ut supra vulgo e debatur, ubi ostendimus *P.* esse scribendum. OUD.

¹⁵¹ *Q. Metellus.*] Praenomen deest in Leid. sec. & Edd. Italicis.

¹⁵² *Hermocrates*] Quomodo milites *in agmine* se possunt continere *intra castra*, quidve Hermocrati Syracusano negotii cum

stero die habilioribus jam suis tradidit, bellumque confecit.

XLIII. Miltiades, quum ingentem Persarum multitudinem apud ¹⁵⁴ Marathona ^a fudisset, Athenienses circa ¹⁵⁵ gratulationem morantes compulit, ut festinarent ad opem urbi ferendam, quam classis Persarum petebat. Quumque ¹⁵⁶ praecurrisset ^b, ¹⁵⁷ inpleissetque moenia armatis, Persae rati ingentem esse numerum Atheniensium, & alio milite apud Marathona pugnatum, ¹⁵⁸ alium pro muris suis obponi, ¹⁵⁹ circumactis extemplo navibus Asiam repetierunt.

XLIV.

^a Vulgo MARATHONEM & statim.

^b Vulgo PRAECURRISSET.

Q. Metello in Hispania? de utroque alia habuimus exempla supra. Sine dubio hic exciderunt quaedam, quare locum asterisco notavi. Secure haec transiliunt reliqui Interpretes. Factum hoc Hermocratis refert Cl. Wasse ad historiam, quam narrat Polyæn. l. 1. 43. §. 2. alique, ut *habilioribus* intelligatur de militibus, qui crapulam hesternam edormiverint. Sed hujus historiae meminit & noster l. 11. c. 9. §. 7. *castra moturus est in agn.* Leid. pr. in deest in sec. OUD.

¹⁵³ *Postero*] Voss. 1. Reg. 1. Hill. *postera die.* TENN. *Postera* Gudian. perpetua variatione, ut saepius monendum fuit. OUDEND.

¹⁵⁴ *Marathonem*] MS. *Marathona.* sic & infra proxime. SCRIV. MSS. *Marathona.* Sic statim Autor & Nepos slectit hunc casum: ut *Lacedaemona.* *Babylona.* l. III. c. 7. n. 4. *Eurymedonta.* TENN. *Marathonam* Medicei, & Leid. sec. Ceteri omnes hic, & infra quoque Leid. sec. *Marathona,* verissime. Sic habuimus *Salamina,* *Crotona,*

Enipea, *Persida,* aliaque. Vide ad l. 11. 3. 6. OUD.

¹⁵⁵ *Gratulationem*] Addit Petrensi. *ejus.* Mox *qua classis* Hillensb.

¹⁵⁶ *Praecurrisset*] Voss. *Reg. 2.* Hill. *praecurrisset.* TENN. *Praecurrisset* vel *percurrisset* septem etiam mei, recte. Quod supra habuimus saepius. Vide Indicem in notas. OUD.

¹⁵⁷ *Inpleissetque.*] Med. c. pr. & Edd. *Italicae inpleissentque.* Dein idem numerum *armatorum Athen.*

¹⁵⁸ *Alium*] Vaticanus, Medicei, Leidenfes, Hillensb. Edd. Rom. Paris. *alio.* Hinc Beroaldus in Bonon fecit *alios.* In fine Edd. Keuch. & Tenn. *exemplo,* typhotetarum, opinor, vitio pro *extemplo,* vel *extimpro,* ut multi Codd. ubique exhibent. OUD.

¹⁵⁹ *Circumactis*] Retro actis. Seneca Natur. l. 11. c. 24. *Sicut aquae natura defertur; si tamen aliqua vis accessit, quae illam circumageret, illo intenditur, unde imbre dejecta est.* Florus III.

XLIV. Pisistratus Atheniensis, quum excepisset Megarensium classem, ¹⁶⁰ qua illi ad Eleusin ¹⁶¹ noctu adplicuerant, ut ¹⁶² operatas Cereris fa-

21. *Impatiens injuriae statim Syl-
la legiones circumegit.* TENN.
Supra 1. 4. 11. *Circumactas na-
ves adpulit Siciliae, & crebro.*
OUD.

160 *Qua*] Mediceus sec. Pa-
latin. & Ekl. Italicae quam. Nil
muto. *adplicare* pro *adpellere* sine
accusativo occurrit alibi. L. 111.
16. in f. *mentitus, navas litori*
adplicuisse. Justin. 11. 4. *Hercules*
ad litus Amazonum adplicuit, &
saepe. Quamquam alioquin Ac-
cusativum non damno. Utrumque
eum in usu est. *Adplicaverant*
Leid. sec. *ad Eleum* Edd. Itali-
cae. OUD.

161 *Noctu*] Quia, ut Scaliger
ad Justin. 11. 8. docuit, Eleusi-
nia celebrabantur nocte, quae se-
quebatur *Τὴν αὐτὴν δὴ βανδρομιάων*,
Itatim post occasum solis, pleni-
lunio. TENN. *Noctu* male deest
in Hillensb. nocte Leid. pr. Rem
narrant Herodotus, Justinus, &
AENEAS Tacticus c. 4. alique.
Intra eademque, quae c. minus
bene Edd. Bonon. & Paris. suos
abest a Hillensb. OUD.

162 *Operatas*] *Operari* est sa-
crificare. Glossae antiquae. *ope-
rari, ἱερουργῆναι, ἱεροποιῆναι.* Horat. l.
III. Od. 14.

*Unico gaudens mulier marito
Prodeat, justis operata Di-
vis.*

Virgil. 1. Georg. 339.

*Sacra refer Cereri, laetis ope-
ratus in herbis.*

Tibull. 11. Eleg. 5.

*Tunc operata Deo proles dis-
cumbit in herba.*

Gratius de Sacerdotibus Dianae
Aegyptiis. vl. 42.

*Vix operata suo sacra ad Bu-
basta lino*

*Velatur sinipes aestivi turbae
Canopi.*

Ad quem locum videndus Janus
Vlitius. Sic *facere* est *sacrifica-
re.* Virg. Eclog. III. 77.

*Cum faciam vitula pro frugi-
bus, ipse venito.*

Tibull. IV. 6.

*Ter tibi sit libo, ter Dea san-
cta, mero.*

Livius. *Hoslia* Diis fieri. Unde
corrigendus Censorinus lib. de
die nat. c. 2. *Quid causae sit, ut
merum suniendum genio, non ho-
stia faciendum* (sic Ed. V.) *puta-
verit.* Nam *facere*, cum est sa-
crificare, jungitur ablativo, nun-
quam accusativo; ut male ed' dit
Lindembrogius *Hosliam faciun-
dam.* Alius indoctior ad oram
adscribi iussit. *U sicam feriendam.*
Plutarch. l. VIII. Symp. 8. *Ἐρ-
δον μὴν ἰκάλην καὶ ρίζον, ὡς τι μέ-
γα δρῶντες τὸ θύειν ἐμφύλον.* Imo
a ρίζον, ἱεροῦρα, ἱεργα veniunt ἱε-
ργα Bacchi Sacra. Athenaeus l.
xiv. c. 27. *Ὁμηρὸς τε τὸ ρίζον ἐπὶ
τὸ θύειν τάσσου.* Homerus *facere*
dixit sacrificare. Ibidem. *Καὶ
εἰ παλαιοὶ τὸ θύειν δρῶν ἀνίμα-
ζον.* Sic utitur Hesiodus l. v. f.
135.

*Οὐδ' ἔρδον μακάρων ἡρώεσσι βου-
μαίς.*

*Neque sacrificare beatorum sa-
cris in aris,*

Ejus

facro feminas Atheniensium raperent, magnaque edita caede eorum, ultus esset suos, eadem, quae ceperat, navigia Atheniensi milite complevit, quibusdam ¹⁶³ matronis habitu captivarum in conspectu locatis. Qua facie decepti Megarenses, tamquam suis, & cum successu renavigantibus, ¹⁶⁴ effuse obvii ^a, inermesque, rursus ¹⁶⁵ obpressi sunt.

XLV. ¹⁶⁶ Cimon, dux Atheniensium, victa classe Persarum apud insulam Cyprum, milites suos captivis armis induit, & eisdem barbarorum navibus ad hostem navigavit in Pamphyliam apud flumen

μεν

^a Vulgo EFFUSI OBVII.

Elegans jocus est apud Macrob. 11. Saturn. 22. Catonis. Q. Albidium quendam, qui sua bona comedisset, & novissime domum, quae ei reliqua erat, incendio perdidisset, propter viam fecisse dicebat; quod comesse non potuerit, id combussisse. Sacrificium erat apud Veteres, quod vocabatur propter viam: in eomus erat, ut, si quid ex epulis superfuisset, igne confunderetur. TENN.

¹⁶³ Matronis h. captivarum.] Edd. veteres, Matronarum h. captivorum. inepte. ut speciem captivarum matronarum praebere Justin. Mox cum successore Palat. cum successura nav. Hillensb. & Ed. Paris. quae nihil nisi librarium somnia sunt. OUBEND.

¹⁶⁴ Effusi obvii] 4 Reg. Voff. 2. Hill. effuse obvii. TENN. Obvii deest in Mediceis. Vaticano, & Edd. Italicis. Nihilominus effuse exhibent Medic. antiq. Vaticanus, item Petrensis, Leidenses, Palatini, Gudian. & Ed. Paris. verissime. l. 11. 5. 2. effusaeque subeuntes adgressus. Effu-

sus obviam populus, apud Vellejum, Justium, aliosque. OUBEND.

¹⁶⁵ Oppressi] Compressi MS. SCRIV. Inermes Medic. sec. rursus Palat.

¹⁶⁶ Cimon.] Ita lego. vulgo est Conon. SCRIV. Cimon. Genuinum hoc, & conveniens historiae nomen. Vulgo & in 3. Reg. Voff. 2. Hill. Conon, qui neque Persas devicit, nec apud Eurymedonta rem gessit, sed Cimon. Thucydides l. 1. Ἐγένετο δὲ μετὰ ταῦτα καὶ ἡ ἰσ' Εὐρυμέδοντι ποταμῷ ἐν Παμφυλίᾳ πικρομαχία καὶ ναυμαχία Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων πρὸς Μίδον. Καὶ ἐνέκων τῆ αὐτῆ ἡμέρας ἀμείψασα. Κίμωνος τὴ Μιλτιάδου στρατηγίας. Diod. Sic. 11. 81. Plutarch. in Cimone. TENN. Cimon jam emendarat magnus Casaubonus ad Polyaeum l. 1. c. 34. Conon Leid. pr. & Medic. antiquior. Ex tali aberratione vulgata lectio Cimon nata est. Eumenes Medic. alter. Atheniensis Leid. sec. Dein Cyprum male Petrensis. Captivorum armis Medic. sec. OUB.

men ¹⁶⁷ Eurymedonta. Persae, ¹⁶⁸ quia & navigia & habitum superstantium agnoscerent, nil caverunt. Subito itaque obpressi, eodem die & navali & pedestri proelio victi sunt.

¹⁶⁷ *Eurymedonta*] Male 3. Reg. Voff. Hill. *Eurymedona*. Finiebat Voffianus. JULII FRONTINI STRATEGEMATON LIBER QUARTUS EXPLICIT FELICITER. TENN. *Eurymedona* etiam sex mei. quasi a nominativo *Eurymedo*. sed *Eurymedon* passim apud Geographos Latinos. Alii aliter & corruptissime exhibent. *Eu-*

rymedunta Ed. Bonon. ac Paris. OUD.

¹⁶⁸ *Quia*] MSS. octo, & Ed. Paris. *qui*. bene; nisi forte ortum ex compendio scripturae pro *quod*. Dein *nil* MSS. & Edd. VV. vulgo *nihil*. *Oppressi* deest in Medic. sec. Ut autem Voffianus, sic plerique finiunt MSSi; nonnulli tamen *Sirategematicon*. OUD.

JO. FRIDER. HERELII

PROF. ERF.

ANIMADVERSIONES CRITICAE

IN FRONTINUM.

Praefat. p. 3. *Praeterea continget, ne de eventu trepidet inventionis suae, qui probatis eam experimentis comparabit.] Pro qui, cod. Leid. notante Oudendorpio, quum. Verior hinc fortasse lectio elicienda qui cum. Frequenter ic coalescere in u, norunt, qui libros veteres tractare consueverunt.*

Ibid. p. 4. *Huic labori non injuste veniam paciscar, ne me pro incurioso reprehendat, qui praeteritum aliquod a nobis repererit exemplum. Quis enim ad percensenda omnia monumenta, quae utraque lingua tradita sunt, sufficiat? unde multa transire mihi ipse permisi; quod me non sine causa fecisse scient, qui aliorum libros, eadem promittentium, legerint.] Codices hic partim ut multa, partim & multa, exhibent; quidam ut multa &. Locum minus sincerum esse, patet. Quid, si membranarum ductu conjiciamus? ita multa t. Melius sane verba, sic constituta, cohaerere cum superioribus, quam ex emendatione Oudendorp. ut &, vel & multa ut transirem, videntur. Exempla r̄ ita a Nostro similiter usurpati, praebet Oudend. ad L. i. c. 3. §. 5. Mox, si codices addicerent, mallet fere prodentium, quod hic, nescio quomodo, aptius exquisitiusque videtur. Plinius, cui verbum istud perquam familiare, contrario sensu, in iisdem diversa prodendo. H. N. xviii. 25. ed. Harduin.*

L. i. c. i. §. 4. *Ille intellexit, idem esse eminentibus faciendum.] Offendit me r̄o eminentibus absolute positum, quod hic obscurum & ambiguum, denique vix Latinum puto. Fortasse pro esse, licentiori paullo conjecturā, reponendum viris, vel civibus, i. e. principibus Gabinorum, quos modo nominavit auctor. Frequens apud Frontinum infinitivi hujus omisso, e. g. supra §. i. existimabat, civitates in tempore rebellaturas, & sic passim. Syllaba vi facile ab antecedenti proxime litera m in idem potuit absorberi, litera contra e ob syllabam statim subsequentem in eminentibus*

bus repeti temere a librariis, & adjungi, atque ita rife in esse degenerare.

Ibid. §. 7. *Latius* — *pabulatus, colloquia quoque* — *in posterum constituit.* *Ignes etiam frequentiores per tota castra fieri iussit.*] Codd. tres, editionesque primae, teste Oudend. *ignes autem.* Scribendum igitur haud dubie *ignes item.* Perpetua est vocularum istarum in membranis confusio. Eluamus hac occasione simile prorsus mendum Fl. Mallio Theodoro de metris c. i. p. 8. ed. Heusingeri Batava. *Positione autem longae syllabae fiunt, si &c. Fit autem positione longa syllaba, cum &c.* Cl. Heusingerus emendandum credit *fit etiam,* sed propius ad scripturam receptam accedit conjectura mea *fit item,* quam probavi quoque viro summo, Ruhnkenio. Corrigenda sic & Plinii verba H. N. xxviii. 7. *Mixto praeterea ovorum candido liquore, — fluxiones oculorum suspendit.* (lac.) *Nam si rana saliva sua oculum adsperserit, praecipuum est remedium.* Repone: *Item, si &c.* Millies hoc adverbio utitur Plinius.

Ibid. §. 8. *Profektionem suam censu obtexuit Galliarum. Sub quibus inopinato bello adfusus, confusa inmanium ferocia nationum, provinciis consuluit.*] Locus impeditus, in quo neque explicando, neque corrigendo interpretes operae pretium fecisse videntur. Verba *sub quibus* corrupta esse constat, verum cl. Oudendorp. conjecturae, *sic quietis,* vel *sic Cattis,* nimis quidem longe quaesitae sunt. Quin nos levissima mutatione scribimus *subitusque* (vel etiam *subitus,* saepius enim ita Noster omissa copula) *i. b. a. &c.* Ecce! L. II. c. 3. §. 14. iisdem paene verbis eodemque *πλωσσομα* *subita peditem consurrexit acies, inventasque temere hostes, inopinato interfecta proelio, cecidit.* L. II. c. 4. §. 4. *a tergo subitus adparuisset.* L. I. c. 4. §. 13. *subitus evasit.* ubi cf. Oudend. L. II. c. 4. §. 3. *subitus ex diverso se ostendens.* & passim alibi.

C. 4. §. 13. *Scrispsit Antipatro, Thraciam rebellare, praesidiis, quae ibi reliquerat, interceptis, ut sequeretur, omnibus omissis: quae epistolae ut intercepterentur ab hoste, curavit. Athenienses, arcana Macedonum excepisse visi &c.*] Poenitet me ingratae verbi *intercipere,* & affinis *excipere* eodem paene versu repetitionis, etsi Frontinum non eum scriptorem esse scio, a quo summa elegantia, nitorque orationis expectari debeat. *Praesidia quoque intercepta,* rei, quae hic fingenda erat, atrocitati haud satis respondent.

Quid

Quid tentare nocebit *interfectis*? Tulit haec emendatio suffragium Ill. Ruhnkenii, in literis ad me datis, qui verba illa perpetuo confundi addit.

Cap. 5. §. 10. *Pericles* — *suos, qua non resistebatur, emisit.*] Codd. Gudian. & Leid. sec. *soceros suos*, inepte quidem, sed haud plane de nihilo. Fucrit forsitan *socios suos*.

C. 6. §. 2. *Idem, hostibus tergum ejus in itinere prementibus, dum, flumine interveniente, non ita magno, ut transitum prohiberet, moraretur tamen rapiditate, alteram legionem in occulto citra flumen collocavit.*] Scaligerum, corrigentem ad oram libri sui *morante*, Oudendorpius credit offendisse, quod praecedentia *ut transitum prohiberet*, ad flumen, *moraretur* verò passive ad Fulvium, stante vulgata lectione, referri debeant. Ipse conjicit *ut transitu prohiberetur*, atque ita omnia melius procedere existimat. Sed vel sic *to moraretur* passive praeter morem accipiendum foret. Equidem vitium non nisi in *dum*-inesse crediderim, quod aut expungendum, investum scilicet ex repetito, culpa descriptorum, proximo *idem*, ut etiam censuisse credibile est Scaligerum, aut mutandum est in nomen fluminis hujus proprium, quod quis facile divinando assequatur? *Moraretur* autem active sumi commode poterit, intellectis, quae praecessere, sc. *ita tamen magno, ut moraretur*.

C. 7. §. 7. *Per deserta Africae itinera, gravissima siti cum exercitu adfectus, oblatam sibi a milite in galea aquam, spectantibus universis, effudit.*] Barthio, ceterisque displicet illud *itinera*, idque adeo lubenter ejicerent, nisi omnes MSS. constanter servarent. Oudend. conjicit *in itinere*. Non damno suspicionem, sed nec deterior fuerit nostra *d. A. penetrans*. Supra c. 2. §. 2. *jussit* — *penetrare Ciminiam silvam*. L. III. c. 9. §. 5. *hostes penetratum illac oppidum rati* ubi cf. Oudend.

C. 8. §. 11. *Custodibusque praecepit, ut ea adveniēti hosti dederent, dimissisque Syracusas occulte redirent.*] Hoc cui praeceperit Dionysius, non capere se, nec quid *occulte* hic faciat, vidēre faterur cl. Oudend. Quorsum enim alio, inquit, deditis per pactionem castellis, se recipere milites? Conjicit igitur *ocissime*. Cod. Leid. pr. *ut occulte*. An latet sub hoc, quod verum puto, *cito cuncti*? Id enim Dionysius spectabat, ut copias, per fraudem dispersas, mox, tempore opportuno, cogeret in unum denuo. Hinc statim *hostes paene jam par numero adgressus vicit, quum suos contraxisset, & adversarios sparsisset.*

C. 9. §. 1. *Atque ita conjuratorum consilio turbato, Campaniam periculo liberavit.*] In MSS. ad unum omnibus, & edd. antiquis non conspicitur *turbato*, testatur Oudendorp. Leid. sec. tantum habet *conjuratorum consilio Campaniam liberavit*, unde facit *consilio C. periculoque l. vel a conj. periculo Camp. consilio l.* Fallor, an constans iste codicum consensus vocem genuinam excidisse declarat, nullo negotio reponendam, *eluso*? Fraudi fuit huic verbo antecedens *silio*, per similitudinem nimiam a librariis supinis omisso, quod genus erroris innumeras mendas libris intulisse veterum, Critici norunt. L. II. c. 5. §. 47. *omni arte — eluderent hostem.* C. 3. §. 24. *naves mobilitate — eludi.* C. 2. §. 5. *ut sagittas — eluderet.* L. I. c. 2. §. 8. *eludit insidiatores.* C. 1. §. 6. *ad eludendos sagittarios.*

C. 10. §. 3. *Agefilaus Lacedaemonius, quum adversus Thebanos castra super ripam posuisset.*] Transpositione locum hunc credo juvandum, legendumque *Agefilaus Lac. adv. Thebanos, quum* &c. Caussiam pete ab Oudendorp. ad L. I. c. 5. §. 12. ubi vir doctissimus merum huic Frontini stylum, perpetuumque morem observat, ut *τῷ adversus* utatur sine addito *dux*, vel alio quodam vocabulo, cui respondeat, subintelligens *bellum gerens*, vel simile quid, vimque exemplorum ingentem affert. Cf. eundem ad L. II. c. 1. §. 18. *Eadem forsan medela adhibenda* L. II. c. 1. §. 6. *Idem, quum adversus Lacedaemonios pluribus diebus castra cominus haberet.* & c. 4. §. 11. *Myronides Atheniensis, dubio praelio adversus Thebanos rem gerens.* Sed nihil definitio.

C. 11. §. 9. *Circa ea duci equos noctu clam imperavit.*] Polyacnus, Oudend. citatus, eandem historiam referens L. I. c. 41. *ἵππους δύο πεντάκων.* unde suspicari possis, scribendum *duci duos* vel *duos duci e*, numero a vocula vicina, ut dixi modo, extruso, praesertim si placeat *duo*, quomodo L. I. c. 4. §. 10. in MS. reperit Waffius.

Ibid. §. 16. *Arma, quae ornamentis adfixa in templis erant, nocte subtraxit.*] Quibus tandem ornamentis arma erant adfixa? Atqui ornamenta ipsa armis possunt adfigi, non arma ornamentis. Nihil licet hic monuerint interpretes, locum tamen defectum putem; ita supplendum, *arma, quae cum ornamentis* &c. Arma in templis reposita, & diis consecrata, taeniis, corollis, & id genus aliis, ornata fuisse, credibile est.

L. II. praefat. — *Quae ante commissum proelium agenda sunt, deinceps reddemus pertinentia ad ea, quae in ipso pro-*

proelio agi solent, & deinde ea, quae post proelium.] Codex Mediceus, *quae proelium excitant.* Quisquamne dubitet, manum Frontini esse, *quae proelium excipiunt?* i. e. sequuntur. Verbum exquisitius, quam pro descriptorum captu, glossae, margini primum adjectae, loco cedere coactum est.

C. 1. §. 13. *Fugurtham autem constat &c.]* Omitti a quibusdam codd. particulam *autem*, notat Tennulius, eamque locum hic non habere, recte observat. Oudend. conjicit *regem*. Verum restituendum *item*, quod & supra Nostro redonavimus L. I. c. 1. §. 7. Idem enim plane strategema adhibuit Jugurtha, quod Pompejus §. antecedente adhibuisse dicitur.

C. 2. §. 8. *Ut per aliquantum spatii, quo adversarii dirimebantur, exercitus hostium potius labore itineris profigaretur.]* Sensit difficultatem, quam creat orationi *potius*, optimus Oudend. Intelligi posse sub eo putat *quam suus exercitus*, nisi rescribere placeat *prius*. Malim ego *protinus*. Noster L. I. c. 11. §. 4. *protinus canes* — *adgressi sunt*. L. II. c. 1. §. 2. *oriente protinus die*. §. 14. *ita protinus dissipavit*. C. 5. §. 4. *protinusque se intra munimenta recipere*nt.

Ibid. *Ut adverso sole & vento & pulvere barbarorum occuparetur exercitus.]* Dubito valde, an occuparetur hic notare possit impediretur, quomodo occupari luctu, timore, sollicitudine, dicimur: cui explicationi ipse diffidit Oudendorp. Gronovius, verbum corruptum rectissime judicans, ad marginem libri sui adscripsit *collocaretur*, vel *locaretur*, vestigiis vulgatae lectionis minus servatis, quibus insistit pressius suspicio nostra *occaecaretur*.

§. 14. *Qua ratione effecit, ut exercitus barbarorum primum inquietaretur, dum tota nocte in statione custodia est; deinde ut sui mane, integris viribus, cum dictis barbaris, vigilia marcentibus, configerent.]* Vox *dictis* abest a pluribus membranis, eamque ut supervacuum plane inallet deleri Oudend. Mitior medicina nostra *defessis*; quod per scripturae compendia facillime depravari potuit.

C. 3. §. 5. *Ne ea parte ante cum hoste configeret, quam cornibus configatis medios undique circumvenisset.]* Tennulii explicationem vocis insolitae *configatis* jure repudiavit Oudendorpius. Modius & Gronovius conjiciunt *profigatis*, & sic sane cod. Petrensis, Scaligero placuit *complicatis*. Oudendorpio *conjugatis*, vel *confictati sui*. Miror, nemil-

ni venisse in mentem, quod clamare paene videntur scripturae corruptae apices, optimeque narrationi convenit, *constipatis*.

Ibid. §. 23. *Quo genere consecutus est, nequis non locus ejus victoriam miraretur.*] Modius, Stewechius, Gronovius magno consensu, *nequis locus e. v. moraretur*; optime, quod ad verbum postremum: sed audacius censet cl. Oudendorp. ejicere τὸ *non*, ubi aliud mendii quid latere putat. Uterque Mediceus, *ne quis ut loci*. Inde exculpit *ne quidvis loci*, vel *ne quis id loci*, i. e. eo loco. Non placet. An fuit *ne quis iniquus locus* &c. formula scriptori nostro familiari? An *ne quis velocem ejus v. m.* An potius, quod maxime blanditur, *ne quisquam locus?* &c. Quod si scripturam potius Mediceorum librorum rimari lubeat, possis non inepte, *ne quis ingenio vel natura loci*, vel *arte loci*, vel denique *ne quis fretus locis*. Elizat jam, qui volet: ego, ne quid diffimulem, *ne quisquam l. praetulerim*.

C. 5. §. 4. *In ipsam fossam elephantos egerunt: quo ut primum illaqueati sunt, partim magnitudine telorum confecti &c.*] Recte vitium suboluit Oudend. qui in subjecta animadversione: non tam magnis, inquit, telis opus est, ut elephantum graviter vulneres, sed hastis & verutis velitum. Putem potius ab auctoris manu esse *magna vi*. Haec ille, sensui quidem verborum optime consulens, minime tamen corruptae lectionis vestigiis servatis. Religiosior mea suspicio *multitudine t.* Ex scripturae compendio facillimè syllaba prior potuit depravari. Apud Curt. VIII. 14. *elephantus, qui multa exceperat tela*, occurrit, qui mox telis undique obruitur. Sil. Ital. IV. de iisdem belluis: *Stat multa in tergo & nigranti lancea dorso*. Lucan. VI. 208. *densis elephas oppressus ab armis*.

Ibid. §. 9. *Quaedam procul a castris aedificia succendit, ut Falisci, suos id fecisse credentes, spe praedae diffunderentur.*] Addunt codd. Medicei *eorum castra cepit*, quod notandum dicit Oudend. Scilicet mera sunt Frontini verba; sic leviter supplenda: *Atque ita e. c. c.* ut fere §. 3. 8. 25. & passim, eadem locutione.

Ibid. §. 41. *Adversus solum enim cum altero processisti.*] Medic. pr. & Leid. *adversum enim unum*. Medic. sec. *adversum enim solum unum*. Fortassè verum est *adversus unum enim*, & *solum*, glossa, τὸ *unum*, quod ambigue, certe pro *unicum*, positum insolentius videbatur, adjecta.

C. 6. §. 1. *Gallos, eo proelio, quod Camilli ductu gestum est,*

est, desiderantes navigia — Senatus censuit transvelendos.] Sentis ne, qui haec verba legis attente, quidpiam ad sensum plenum deesse? Reponendum, quod excidit male, hiantem orationis serie, post Gallos, victos, vel fusos: neque enim in ipso proelio navigia desiderabant, sed cum victi essent a Romanis, ut fuga sibi consulere. Mox *Ejusdem generis hominibus &c. malim gentis.*

C. 7. §. 3. *Militum animos hac persuasione confirmavit.]* Cod. Vossian. *vel confirmavit.* unde Vossius resingebat *vel ut c.* Immo fuerit *utiliter c. l. l. praefat. p. 5. omnia, quae a duce provide, utiliter — sunt. c. 7. §. 7. utilior exemplo temperantiae. c. 8. §. 7. utilis erat propter calliditatem. l. II. c. 7. §. 2. militum animos non tantum — sed quadam etiam spe utilitatis — confirmavit.*

C. 8. §. II. *Ex acie refugientibus in castra militibus aciem suorum opposuit.]* Oudend. ad haec: „ Suspectum mihi a-
„ ciem suorum; fugientes milites etiam sui erant. an equi-
„ tum stationem? ut — Livius, statione equitum ibi ob-
„ posita.” Ista haec quidem manifesta vis est, qua quis in corrigendis veterum libris cum laude utatur? Nos blandius longe sanabimus locum, non ita desperatum, legendo *alam f. o. Alam* equitum esse proprie, *tralatitium* est; *milites* contra saepius apud Frontinum, ceterosque scriptores optimos opponi equitibus, & significare *pedites*, docet Oudend. ad l. II. c. 3. §. 14. & quos ibi laudat, atque Tennul. ad l. II. c. 5. §. 37. Vides, cuncta sic esse plana & expedita, *Suorum* autem hic exponendum videtur; fortium, qui cum Imperatore remanebant, nec terga hosti dabant, adeoque vere milites *sui* crant, ceteris jam quasi proditoribus. Statim ipse *cives bonos* vocat. Nisi forte negligentiae Frontini, ut alias passim, hoc quidquid est sermonis inconcinni, & parum accurati, imputare velimus.

C. 9 §. I. *Victis proelio Teutonibus, reliquias eorum, quia nox circumvenerat, circumfedit &c.]* Rursus virum doctissimum audiamus; „ In mendo cubat prior vox (circum-
„ venerat.) Videtur scribendum *intervenerat*, ut conjecit
„ J. F. Gronovius, vel *supervenerat*, vel *certamen direme-*
„ *rat.*” In codd. quibus V. Cl. abunde fuerat instructus, nihil praesidii, & quas proposuit conjecturas, longius mihi a vulgata lectione recedere videntur. Propius forsitan ad veritatem accederet *q. n. iram minuerat.* Nox ingruens impetum victorum cohibuit, repressit ardorem, adeo ut reliquis hostibus parcerent, postera demum die profus debellandis.

Intervenerat, in editione Parisiensi edidisse Valartum, monuit me elegantissimus Ruhnkenius.

• Ibid. §. 5. *Caputque ejus balista excussum, intra munimenta hostium misit.*] Cod. Medic. pr. *in balista*, Medic. sec. *in balistanis*. Latet aliquod ulcus. An fuit *vi balista*, vel *balista vi*?

C. II. §. 4. *Antipater, conspecto priore Neciorum exercitus &c.*] Variis conjecturis verba haec contaminatissima tentarunt viri eruditi. Ipse conjeceram aliquando, quod minime fane a vulgata lectione recedit *Paraetaceniorum*. Nota est haec regio ex Arriano, Curtio, Plinio, aliis. Sed convellere videntur suspicionem meam interpretes, non nisi Graeciae populum aliquem hic narrari, probabiliter docentes. An potius Frontinum, ut saepius, falsa tradidisse dicamus?

• *Επιχα.*

C. 12. §. 2. *Quod cum solerte ex disciplina fecisset &c.*] Feliciter locum corruptum sic restituit cl. Oudend. cum antea, nullo sensu, fuisset *solvere*: quam emendationem mihi quoque, ut alias complures, venisse in mentem, antequam nitidam ipsius editionem consulerem, ex animo laetor. Nunc cum mea esse desierit, addam saltem Apuleji alium, ad stabilendam communem sententiam inprimis facientem, ex L. VIII. p. 202. ed. Elmenh. ubi canes venatici *solertis disciplinae memores* vocantur.

• Ibid. §. 4. *Iphicrates Atheniensis, quum campestribus locis castra haberet, explorassetque, Thracas — nocte ad diripienda castra venturos, clam duxit exercitum &c.*] Immo vero *eduxit*, ut scribendum reor. *Duxit* locum hic habere nequit, ut patebit legenti, quae statim sequuntur. Supra c. 5. §. 31. *totum educente exercitum*. *Educere copias* Noster facpe, ut L. I. c. 5. §. 9. & 22. II. c. 1. §. 1. c. 5. §. 22. & 34. *educere agmen* I. c. 1. §. 7. cf. Index II.

C. 13. §. 7. *Antonius, quum ex Parthis sibi instantibus reciperet exercitum &c.*] Libri scripti mirifice, *ex parte sine, ex parte sine, ex partis illis, ex Parthis Siriae*: unde non dubium est Oudend. quin *sibi* sit vitiosum. Scribendum itaque credit *ex Parthis sine sine inst.* Praeferam interim suspicionem simplicem *ex P. vi inst.* aut, si ratio lectionis corruptae *Siriae* habenda, *ex P. acriter*, vel *impigre*. Quamquam hoc nimis est hariolari. L. III. c. 9. §. 3. *acrius instare castellanis coepit*. II. c. 6. §. 10. *non esse pertinaciter instandum hosti fugienti*.

• Ibid. *Fustum iter reliquo die sine interpellatione confecit.*] Cod.

Cod. Hillensb. *sine successione*. Pronum est inde refingere *f. vexatione*, cujus vocis glossa fuit *interpellatione*, in textum deinde, ut sexcenties alias, recepta. L. I. c. 8. §. 9. *ut citra vexationem suorum hostilia impediret consilia*. Ibid. c. 4. §. 5. *simulata vexatione trajiciendi*. ubi cf. Oudend. Verbum ipsum *vexare* hoc sensu adhibet subinde Noster: vide Indicem.

Ibid. §. 8. *Inducias ad sepeliendos, qui caesi erant, impetravit*.] Vulgo legebatur *ad sepeliendum eos*, quod bene repudiasse videtur Oudend. Sed amplius turbant codd. veteresque editiones, exhibentes *sepeliendos eos, sepeliendos illi, sep. illic*. Quapropter, quod lateat, inquirere vir doctissimus jubet. Parui jussis, atque *sepeliendos milites, qui &c.* inveni, mihi certe invenisse videor.

L. III. c. 4. §. 6. *Fiducia conditi comعات proprio tritico abusus &c.*] MSS. omnes praeter unicum Medic. pr. ut *fiducia*, deinde *abusus* quidam, quidam *abusis*. Oudend. legendum suspicatur, *ab* vel *ex fid.* Totum locum sic resinxerim, *ubi f. c. c. p. t. abusi sunt &c.* L. I. c. 5. §. 16. *quod ubi animadverterunt Numidae*. L. II. c. 5. §. 32. *ubi res poposcit*. C. I. §. 8. *quod ubi successit*. L. I. c. 2. §. 8. *ubi vidit — evolasse*: quod & ipsum in ut illic depravatam erat ante Oudendorp. C. 6. §. 2. *Quod ubi factum est*.

C. 9. §. 8. *Philippus in obsidione cujusdam maritimae urbis, binas naves procul a conspectu contabulavit, superstruxitque eis turres, aliis deinde turribus adortus a terra, domibus propugnatores distringit, turratas naves a mari adplicuit, & qua non resistebatur, subiit muros*.] Claudicare verborum structuram, quivis statim intelligit. Medic. pr. & Edd. Italicae, *a terra vel cominus domibus*. Medic. sec. altera *vel cominus domibus*. Oudendorpio *vel cominus* e glossa videntur irrepsisse in textum. Pro *domibus* autem, trigam conjecturaram proponit, *dum eminus*, i. e. longe a mari, *dum moenibus*, sive per moenia, *illis*, sc. turribus. Gro-novius pro *domibus* conjecit *cominus*, Rubenius *dum ibi*. Ego quidem, si mei arbitrii res sit, Oudend. conjecturam alteram sequerer, verbaque ex membranarum Medicearum auctoritate sic constituerem, *adortus a terra, illa caventes cum moenibus p. &c. illa* sc. parte, ut aliquoties Noster: cf. Oudend. paullo ante ad §. 5. L. II. c. 5. §. 21. & I. c. 4. §. 4. L. I. c. 4. §. 9. *qui a Poro adversa ripa caveretur*. L. IV. c. 7. §. 45. *Perfas, quia — nil caverunt*. L. III.

c. 2. §. 1. nihil ab eo conatu caventibus. Possis quoque non inepte, illuc conversos.

C. 11. §. 2. Quum Phocenses obsideret, & intellexisset, eos — jam gravari belli incommodo.] Leid. sec. prope eos. Scribendum ergo & intellexisset probe, eos &c. Terent. Eunuch. 4. 6. 30. intellexit? probe.

C. 14. §. 1. Munatius interim rex, tanquam Caesarianus Tribuni cornicularius vigiles quosdam excitavit &c.] Locus plane depositus, a quo interpretes cuncti manus ex desperatione abstinerunt. Edd. vulgatae, interrex. Codd. vicerex, interim rex, ejus terrae interrex. Dum meliora aliquando alij, conjecturas quasdam, desceptandas peritioribus, proponam. Munatius turmae vel turmalium (cf. L. II. c. 12. §. 2.) princeps. Vel in primis audax. Vel denique tessera fretus, ex mente Oudend. cui aliquid de tradenda tessera hic latere videtur. Cf. Dio L. XLIII. p. 230. viro docto laudatus, eandem rem memoriae prodens.

C. 16. §. 1. Arcessitum ad se adlocutus est, dicens, fortissimum eum militem esse, quod antea ignorasset.] Leid. sec. modo ante ignorasse. Movet me ista varietas, ut putem, Frontinum dedisse primitus f. e. militem, sese ante ignorasse.

L. IV. c. 1. §. 21. Duas alas & tres cohortes, quae ab castris initio hostibus cesserant, extra vallum jussit tendere.] Quid hoc refert, acute quaerit cl. Oudend. num initio, an deinceps hostibus cesserint, si tamen cesserunt praeturi metu? Palatin. pro initio, habet Micon; Scriverii unus, Inicon. Mediceus uterque, quae (qui pr.) Secuma. e. initio. Itaque ex Tacito Ann. XIII. 36. eadem narrante, rescribere gessit q. a. c. cum Paccio h. c. vel, si corruptum hoc nomen, Mutio, vel Numitio, aut propius magis cum Icio, seu Iccio, conjectura ingeniosissima, nisi quod darius aliquanto dictum videtur pro Iccio duce. Quid multa? scribendum levissima licentia credo q. a. c. in acie h. c. cf. Oudend. ad L. II. c. 5. §. 2. Ibid. c. 6. §. 10. ut postea quoque facilius acie cederet. Fundi acie, pelli, superare, configere, decertare &c. sollemnes Nostro formulae.

Ibid. §. 27. Galeatos & disinctos perstare in principiis jussit.] Aliud latere in galeatos, quam arbitrare, bene Stewechius jam animadvertit. qui proinde discalceatos conjicit. Tennulius ex galeatos, Oudend. glatio stricto d. In MSS. praeter galeatos, quod repraesentant quidam, nihil praes-

dii. Forte fuit *calvatos*, i. e. calvos redditos, quibus crines detonsi essent: qua voce utuntur Cato de R. R. c. 33. & Plin. H. N. L. XVII. c. 22. Si cui minus hoc arriserit, consideret, quod ipse praetulerim, *glabratos*, verbum Columellae L. XII. c. 53. Notum est, infames mollitie habitos vulgo, qui pilos studiose vellent, & dropace corpus laevigarent, nec minus illos, qui veste discincta, laxiusque fluente, uterentur. Utrumque igitur poenae genus optime infligebatur hic militibus ignavis, *quorum stationem hostis perruperat*, tanquam nepotibus delicatis, habituque militari indignis.

C. 2. §. 4. *Quadráginta millibus hominum, jam inde a Philippo patre disciplinae adusuratis &c.*] Medic. sec. & Scriverii unus, vocula auctiores, *tantae disciplinae*: unde Scriverius *sanctae* adscripsit margini. Melius reponi posse crediderim *antiquae*, vel etiam *intentae*.

C. 3. §. 1. *M. Catonem vino eodem, quo remiges, contentum fuisse, traditur.*] Post *remiges*, addere cod. Petrensem praestantissimum notat Oudend. *die transirent*, quasi voluisset, inquit, *diem transirent*, i. e. transigerent. *vitam transire veluti pecora*, Sallust. init. sed haec non a Frontini manu. Certe: sed quae sub istis verborum monstris latent, Frontini omnino manum produunt. Scilicet *refingendum quo remiges in transtris*.

C. 6. §. 3. *Alexander, quum hieme duceret exercitum, residens ad ignem, recognoscere praetereuntes copias coepit. Quumque conspexisset quendam prope exanimatum frigore, considere loco suo iussit, dixitque ei: Si in Persis natus esses, in regia sella resedisse tibi capital foret: in Macedonia nato conceditur.*] Adscripsi locum integrum, quo facilius de suspitione mea, excitata verbis Curtii L. VIII. c. 4. eandem rem narrantis, possit cognosci. Sic igitur apud hunc Alexander: *Ecquid intelligis, miles, quanto meliore sorte, quam Persae, sub rege vivatur? Illis enim in sella regis consedisse capital foret; tibi saluti fuit.* Immo ecquid intelligis, lector, quam verba Frontini in fine prae illis langueant? Quam pulchre opposita sibi sunt illa *capital foret, & salutis fuit?* quam frigide contra *capital foret, & conceditur?* Quid multa? corruptum verbum *conceditur*, jure, nisi fallor egregie, arbitror, licet codices nihil plane variant, sed quid pro eo substitutam, non habeo. Fuit aliquando, cum legerem in *M n sponse datur*: quod melius sane vulgato. Verum nondum mihi ipse satisfacio.

C. 7. §. 31. *Præcedens interim adventantis auxilii rumor*
 — *hostium consilia discussit.*] Cod. Petrenf. *in auxilii*.
 Gudian. *adventantes in auxiliis.* Al. in marg. *adventis ausi*.
 Medic. pr. *adscientantis in auxilium.* Leid. sec. *adventis*
auxilio. Locum mendosum codicum ista varietas fatis o-
 stendit. Sed pronum, inde rescribere *adventantis in auxi-*
lium, nempe Catonis, de quo paullo ante sermo fuit, vel
adventantis auxilio. L. II. c. 5. §. 20. *quos auxilio his ven-*
turos sciebat.

INDEX I.

*Continens eorum nomina , quorum Strate-
gemata a Frontino recensentur.*

In quo sciendum est, sub uno nomine saepe va-
rios intelligi homines, ex ipsis exemplis
noscendos. Major numerus librum,
alter caput designat.

<p style="text-align: center;">A.</p> <p><i>Acilius Glabrio</i> II. 4.</p> <p><i>AEgyptii</i> II. 5.</p> <p><i>AElius</i> IV. 5.</p> <p><i>AEmilius Paullus</i> I. 2. 4.
II. 3. III. 17. IV. 5. 7.</p> <p><i>Afranius</i> II. 13.</p> <p><i>Agathocles</i> I. 12.</p> <p><i>Agefilaus</i> I. 4. 8. 10. 11.
bis. II. 6. III. 11. 12.</p> <p><i>Agrippa Furius</i> II. 8.</p> <p><i>Alcetas</i> IV. 7.</p> <p><i>Alcibiades</i> II. 5. bis. 7.
III. 2. 6. 9. 11.</p> <p><i>Alexander Epirota</i> II. 5.</p> <p><i>Alexander Magnus</i> I. 3. 4.
7. 11. II. 3. 5. 11. bis.
III. 4. 7. IV. 2. 3. 6.</p> <p><i>Antigonus</i> II. 6. III. 4. IV. 1.</p> <p><i>Antiochus</i> III. 2. 9.</p> <p><i>Antipater</i> II. 11.</p> <p><i>Antonius</i> I. 7. II. 3. 5. 13.
IV. 1.</p> <p><i>Appius Claudius</i> I. 4. IV.
1. bis.</p> <p><i>Aquilius</i> IV. 1.</p> <p><i>Arabes</i> II. 5.</p> <p><i>Arcades</i> III. 2.</p> <p><i>Archelaus</i> II. 3.</p> <p><i>Archidamus</i> I. 11.</p> | <p><i>Aristides</i> IV. 3.</p> <p><i>Aristippus</i> III. 2.</p> <p><i>Arminius</i> II. 9.</p> <p><i>Artaxerxes</i> II. 3.</p> <p><i>Arybas</i> II. 5.</p> <p><i>Asculani</i> III. 17.</p> <p><i>Atheas</i> II. 4.</p> <p><i>Athenienses</i> I. 3. III. 15.
IV. 3. 7.</p> <p><i>Atilius</i> II. 8. IV. 1. 3.</p> <p><i>Autophradates</i> I. 4.</p> <p style="text-align: center;">B.</p> <p><i>Barca</i> III. 10.</p> <p><i>Boji</i> I. 6.</p> <p><i>Brasidas</i> I. 5.</p> <p><i>Brutus</i> IV. 2.</p> <p><i>Byzantii</i> I. 3.</p> <p style="text-align: center;">C.</p> <p><i>Caeditius</i> I. 5. IV. 5.</p> <p><i>Caelius</i> IV. 5. 7.</p> <p><i>Caesar</i>. V. Julius.</p> <p><i>Calpurnius Flamina</i> I. 5.
IV. 5.</p> <p><i>Calvinus Domitius</i> III. 2.</p> <p><i>Camillus</i> II. 4. 8. IV. 4. 7.</p> <p><i>Campani</i> III. 13.</p> <p><i>Carthaginenses</i> I. 2. 7. II.
4. 13.</p> <p><i>Casilini</i> IV. 5.</p> <p><i>Cassius</i> II. 5. IV. 7.</p> |
|---|--|

Ca.

I N D E X I.

- Cato* I. 1. 2. II. 7. III. 1. 10. IV. 1. bis. 3. 5. 7. ter.
Chabrias I. 4. 12.
Chares II. 12. III. 10.
Chii II. 5.
Cimon III. 2. IV. 7.
Civitates a Romanis ad Poenos defecturae I. 8.
Claudius I. 1. 4. II. 3. 9. 13. V. Marcellus.
Cleandridas II. 3.
Clearchus III. 5. IV. 1.
Cleomenes II. 2.
Cleonymus III. 6.
Clisthenes III. 7.
Comirius Pontius III. 13.
Commius Atrebas II. 13.
Consaburenses IV. 5.
Corbulo Domitius II. 9. IV. 1. bis. 2. 7.
Coriolanus I. 8.
Cornelius III. 9. V. Scipio.
Cossus Cornelius II. 8.
Cotta IV. 1. ter.
Crassus I. 1. 5. II. 4. bis. 5. IV. 5. bis. 7.
Crispinus IV. 7.
Croesus I. 5. II. 4.
Curius M. I. 8. II. 2. IV. 3.
Curio IV. 1.
Cyrus I. 11. III. 3. 8. IV. 2.
Cyziceni IV. 5.
- D.
- Datames* II. 7.
Darius I. 5.
Decius I. 5. IV. 5. bis.
Didius I. 8. II. 10.
Diodorus III. 16.
Dionysius I. 8. III. 4.
Domitianus I. 1. 3. II. 3. 11. IV. 3.
- Domitius Calvinus* III. 2. V. Corbulo.
Duilius I. 5. II. 3. III. 2. E.
Epaminondas I. 11. bis. 12. saepe. II. 2. 5. III. 2. 11. 12. IV. 2. 3.
Erythraecrum victores II. 5.
Eumenes IV. 7. F.
Fabius I. 2. 3. 8. 11. ter. II. 1. 4. 5. III. 4. 9. IV. 1. bis. 6. 7.
Fabricius IV. 3. 4.
Falisci II. 4.
Fidenates II. 4.
Flavius Fimbria III. 17.
Fontejus Crassus I. 5. IV. 5.
Fulvius I. 6. 11. II. 5. bis. IV. 1.
Furius I. 1. 5. II. 1. saepe. G.
Galli II. 13.
Gastron II. 3.
Gelo I. 11.
Glabrio Acilius II. 4.
Gracchus II. 5. bis. III. 5. IV. 7.
Graeci, auxiliares Cyri IV. 2. H.
Hamilcar III. 16.
Hannibal I. 5. 7. 8. II. 2. bis. 3. saepe. 5. saepe. 6. 7. III. 2. 3. 10. bis. 16. IV. 3. bis. 7. bis.
Hanno I. 5. III. 16.
Hasdrubal I. 2. 3. 5. IV. 7.
Hermocrates II. 9. bis.
Hiberi II. 2.
Himilco I. 1. III. 11.
Hirtius III. 13. bis. 14. bis. Hir-

I N D E X I.

- Hirtulejus* I. 5.
Hispani II. 4.
Horatius Cocles II. 13.
 J.
Japydes II. 5.
Iphicrates I. 4. 5. 6. II. 1.
 bis. 5. 12. III. 12. IV. 7.
Juba II. 5.
Jugurtha II. 1. 4.
Julius Caesar I. 1. 3. 5.
 8. 9. 11. 12. II. 1. bis.
 2. 3. bis. 5. 6. 8. III.
 7. 17. IV. 5. bis. 7. bis.
 L.
Laberius I. 5. IV. 5.
Labienus II. 5. 7.
Lacedaemonii I. 4. II. 1.
 2. IV. 5.
Laelius I. 1.
Laevinus. V. Valerius.
Leonidas IV. 5.
Leptines II. 5.
Leutychidas I. 11.
Liburni II. 5.
Ligures I. 5.
Livius II. 3. IV. 1. 7.
Lucullus II. 1. 2. 7. III. 13.
Lutatius Catulus I. 5.
Lysander II. 1. IV. 1.
Lysimachus I. 5. III. 3.
 M.
Mago III. 6. IV. 7.
Maharbal II. 5.
Manlius I. 9. 11. II. 6. 7.
 IV. 1. bis.
Marcellus II. 4. III. 3. 16.
 IV. 5.
Marcus II. 6. 10.
Marius I. 2. 11. II. 2. 4.
 7. 9. III. 9. IV. 1. 2. 7.
Masiniſſa IV. 3.
Massilienses I. 7.
Maximus. V. Fabius.
Melanthus II. 5.
Memnon Rhodius II. 5. bis.
Metellus I. 1. 7. 8. II. 1. bis.
 3. 5. III. 7. IV. 1. ter. 7.
Miltiades IV. 7.
Minucius I. 5. II. 4.
Mithridates I. 1. II. 5. IV. 7.
Mummius IV. 3.
Munatius III. 14.
Myronides II. 4. IV. 7.
 N.
Naevius IV. 7.
Nero Claudius I. 1. II. 1. 3. 9.
Nicostratus I. 4.
Numantini III. 17. IV. 5.
 O.
Octavius Trib. Mil. IV. 5.
Otacilius Crassus IV. 1.
 P.
Paches IV. 7.
Pammenes II. 3.
Papirius Cursor II. 4. III.
 3. IV. 1.
Paullus IV. 5. 7. V. AE-
 milius.
Pelopidas I. 5. III. 8. IV. 7.
Pericles I. 3. 5. 11. 12.
 III. 9. bis.
Petilini IV. 5.
Phalaris III. 4.
Philippus I. 4. faepe. II. 1. 3.
 8. 13. III. 3. 8. 9. IV. 1. 7.
Phormion III. 11.
Pinarius IV. 7.
Pisistratus IV. 7.
Piso IV. 1.
Pompejus I. 1. 4. 5. 9. II.
 1. 2. 3. bis. 5. bis. 11.
 III. 17. IV. 5.

Pon-

I N D E X I.

- Pontius Cominius* III. 13. *Servius Tullius* II. 8.
Porcius IV. 7. V. Cato. *Spartacus* I. 5. saepe. 7.
Postumius I. 11. II. 1. IV. 5. *Sudines* I. 11.
Praenestini III. 15. *Sulla* I. 5. bis. 9. 11. bis.
Prusias IV. 7. II. 3. 7. bis. 8. 9. IV. 1.
Ptolemaeus IV. 7. *Sulpitius* I. 12. II. 4.
Pyrrhus II. 2. 4. 6. III. T.
 6. IV. 1. bis. *Tarquinienses* II. 4.
 Q. *Tarquinius* II. 8. *Super-*
Quinctius T. II. 7. 8. 12. *bus* I. 1. III. 3.
 III. 1. IV. 7. *Theagenes* IV. 1.
 R. *Thebani* III. 2.
Regulus Atilius IV. 1. 3. *Themistocles* I. 1. 3. II. 2. 6.
Rhodii I. 7. *Thracēs* III. 1. 5.
Romanorum Populus, Sena- *Thraſybulus* III. 9. 15.
tus, Legati, Tribuni Ple- *Timarchus* III. 2.
bis, Milites I. 8. II. 3. 6. *Timotheus* I. 12. II. 5.
 III. 13. 14. 15. bis. 17. *Tisamenus* I. 2.
 18. ter. IV. 1. saepe. 7. *Titurius Sabinus* III. 17.
Romulus II. 5. *Tomyris* II. 5.
Rufinus III. 6. *Torquatus* III. 5.
Rullus Fabius II. 4. IV. *Tryphon* II. 13.
 1. V. Fabius. *Tullus Hostilius* II. 7.
Rutilius IV. 1. V.
 S. *Vaccae* IV. 7.
Salvius Pelignus II. 8. *Valerius Laevinus* II. 4.
Scaurus M. IV. 1. 3. 11. IV. 7.
Scipio I. 2. 3. 8. 12. II. *Varianae cladis reliquiae*
 1. 3. bis. 5. 7. 8. 11. III. 15. IV. 7.
 III. 6. bis. 9. bis. 10. *Varro* IV. 5.
 IV. 1. saepe. 2. 3. bis. 7. *Vejentes* II. 4.
Scordisci III. 11. *Velius* III. 17.
Scorylo I. 10. *Ventidius* I. 1. II. 2. 5. bis.
Segovienses IV. 5. *Vespasianus* II. 1. IV. 6.
Semiramis III. 7. *Virginus* II. 1.
Sempronius I. 12. II. 5. *Viriathus* II. 5. 13. III. 10.
 IV. 5. V. Gracchus. 11.
Sertorius I. 5. 10. 11. 12. II. X.
 3. 5. 7. 12. 13. IV. 7. *Xanthippus* II. 2. 3.
Servilius P. III. 7. *Pri-* *Xenophon* I. 4. IV. 2. 6.
scus II. 8. *Xerxes* IV. 2.

INDEX II.

RERUM ET VERBORUM.

Primus numerus Librum, alter caput,
tertius exemplum denotat.

A.

Acolle transverso decurrere 2, 4, 1. cornibus erumpere 2, 3, 10. cupiditate decernendi arcerere suos 1, 10, 3. cursu praetoriae navis abductus 1, 1, 2, fronte incurfare aliquem 2, 5, 31. ostendere equitem 2, 5, 35. latere invasit equitatum hostium 2, 2, 4. objecit vias 2, 2, 6. aggressus Poenos cecidit 2, 5, 4. coorta acies 2, 5, 37. junctae naves 1, 4, 12. lateribus circumventus 2, 3, 12. adortus hostem obpressit 2, 12, 4. limite obstiterunt 1, 5, 10. tentari 3, 9, 6. mari adplicare naves 3, 9, 8. mendacio consternati 2, 4, 9. Matina profugus 1, 7, 5. patribus obtinere, ne &c. 4, 1, 22. perfugis cognoscere 1, 6, 1. servis excludi 2, 5, 30. signis discedere 2, 12, 2. tergo 1, 4, 7. instare 1, 5, 1, 5. &c. 9, 3, 10, 5. defensi amne 2, 2, 10. barbaros obprimere 2, 2, 13. stare 2, 3, 16. subitus adparuit 2, 4, 4. legionem infestare 2, 5, 31. adgredi Lacedaemonios 2, 5, 42. posuit fidelissimos equitum 2, 8, 14. aptata scuta gladiique 3, 6, 63. religata fumenta 4, 7, 20. terra adortus aliis turribus 3, 9, 8. oppidanos tentare 3, 9, 7. voce & gestu exostulare 4, 1, 33. transfugis se ulcisci 3, 16, 4.

Ab ea parte egredi 1, 5, 7. ancipiti discrimine recedere 1, 3, 3. iupetu prohibere barbaros 1, 10, 4. Italia invitos plerosque extrahere 2, 3, 16. itinere 1, 2,

9. latere ducta brachia 3, 17, 5. utroque 1, 4, 2. Orchomeno prope habere castra 1, 11, 5. obsidione recedere 3, 15, 5. ordinibus, signisque discedere 1, 5, 3. tergo capi 3, 9, 3. peditem occultare in loco 2, 3, 35. submissi equites 2, 5, 38. urbs capta 3, 8, 3.

Abducere classem 1, 4, 13. abducitur vivus P. Crassus 4, 5, 16. abduci equum suum a conspectu suo jussit 2, 8, 13. abductus vi tempestatis a cursu praetoriae navis 1, 1, 2. abducti exercitus spes 3, 11, 1. abductae in servitutem uxores 1, 11, 6.

Abigere pecora 3, 10, 6. & 7.

Abire dispersos milites jussit 2, 13, 3. domos 2, 11, 4. muliones cum mulis jussit 2, 4, 5. ipsi incolumi licet 3, 17, 3. fugae atque formidinis causa 4, 1, 4. abiens exercitus 4, 3, 13. abeunti se obponere 2, 1, 12. abentium agmen 2, 13, 7. abeuntes perseverantius trucidare 2, 8, 14. in abeuntes contrahere aciem 2, 6, 6. abeundi facultas 2, 1, 5. potestas 2, 6, 4.

Abjecta insignia 2, 1, 14.

Abnegato adjutorio socios alienare 4, 7, 31.

Abolere nomen 4, 1, 43.

Abrumpere equo exili universam caudam 1, 10, 1. 4, 7, 6. abruptus pons 2, 13, 5. abrupti montes duo 1, 5, 8. abruptis cinctus 1, 5, 10. abruptiora tranare 1, 4, 7.

Abscidere partem corporis aegram 4, 7, 37. abscisi montes 1, 4, 7.

Ab-

I N D E X II.

- Abscissa peregrina societas** 2, 7, 4.
Abcondere copias in silva 2, 5, 31.
Abstinere agris alicujus 1, 8, 2. convivii & balneo 4, 1, 26.
Abstinentia summa 2, 11, 6. abstinentiae tantae esse, ut &c. 4, 3, 6.
Abesse amplius quingentis passibus 2, 2, 5.
Absumuntur alimenta celerius 3, 4, 5.
Abundare com meatibus 3, 15, 1. copiis 3. 4, 3. abundans com meatibus Leucadia 3, 4, 5. fontibus civitas 3, 7, 2.
Abuti tactico proprio 3, 4, 6.
Abydos 1, 4, 7.
Abydeni 2, 7, 6.
Accedere Cyzicum 3, 9, 6. ad Fidenas 2, 5, 1. ad instruendam rei militaris scientiam proli. 1. ad muros urbis 3, 9, 1. rara acie 3, 10, 4. ad opus 4, 1, 22 in colles 1, 10, 3. accessit incolumnis Consuli 1. 5, 14, 4, 5, 9. accedens cominus pedes 2, 5, 33. accedentes vires novae 2, 12, 3.
Accessus in montem non erat hostibus 3, 15, 5. accessum in castrum intercludere 3, 9, 9. accessus duo erant in castrum 3, 9, 9.
Accensae obportuno vento naves 4, 7, 13.
Accidit hoc maxime notabiliter C. Memmio Tribuno 4, 1, 1.
Accipere cladem ingentem ad Thrasymenum proelio 4, 7, 25.
Gabios in deditionem 3, 3, 3. hospitium laxius 4, 1, 10. milites trecentos ab Consule 4, 5, 10. obsides a principibus 2, 11, 1. panem 4, 3, 9. plurimos in deditionem 3, 17, 1. populos aliquid in deditionem 4, 7, 25. sacramentum 4, 7, 39. accepit, demissum se Hispania excessurum 1, 5, 19. accepta difficultas necessitatum domesticarum 4, 7, 37.
Acer Atheniensibus (miles) 2, 1, 9. vir 1, 2, 3. acius instare castris 3, 9, 3. pugnare 2, 6, 2.
- acerrimum proelium 2, 10, 1. acerrime pugnare 1, 10, 4. 2, 6, 4.
Acervus rerum proli. 1. acervis subicere prope moenia imperatum ignem 3, 10, 5.
Acchaja 2, 4, 4.
Acies interlucet 2, 3, 16. antestignanorum 2, 3, 17. legionis 4, 1, 46. Romana adaptata cum clamore 2, 5, 34. averfa 4, 7, 32. commissa 1, 1, 6. 2, 1, 16. confesternata 2, 4, 17. coorta a latere 2, 5, 37. densa 2, 3, 12. directa 1, 12, 3. 2, 5, 27. in omnem partem spectans 2, 3, 19. instructa 2. 1. 2. 2, 3, 6. lunata 2, 3, 4. media 2, 3, 4. 5 & 21. navalis 2, 5, 47. obliqua 2, 3, 1. ordinata 2, 1, 14. 2, 2, 8. postrema 2, 4, 20. 2, 5, 28. prima 2, 1, 3. 2, 3, 10, 13 & 21. 2, 5, 4. 2, 8, 12. & 13. rara 3, 10, 4. secunda 1, 5, 9. 2, 3, 16 & 17. subita peditum 2, 3, 14. tertia 2, 3, 17. tota 2, 3, 2 & 3. triplex 2, 3, 16, 17, 20 & 22. utraque conspici poterat ex luco 1, 11, 10. aciei frons 2, 2, 12. aciem collocare 2, 9, 9. constituere 2, 1, 12. co. trahere in abeuntes 2, 6, 6. dirigere 2, 2, 7 & 12. 2, 3, 8. 2, 4, 4. 2, 5, 24. ducere adversus Parthos 2, 5, 35. instruere 2, 1, 3. 2, 2, 3. 2, 5, 34. 3, 17, 9. ordinari permittit 4, 1, 8. perturbare 2, 4, 13. recipere 2, 9, 7. solvere 2, 3, 20. turbare 2, 3, 16. 2, 4, 18. in aciem descendere 1, 11, 11. acie cedere 2, 6, 10. confingere 1, 3, 1. 2, 5, 6. 2, 6, 6. decerratur 3, 3, 4. decerrare 1, 5, 2. 2, 7, 5. fusi sunt 2, 13, 1. pulsus 2, 13, 3. superare 2, 5, 2. 2, 9, 6. superiores 2, 13, 9. victi AEqui & Volsci 3, 1, 1. in acie prolapsus 4, 5, 17. acies singulae 2, 3, 22.
Acilius Glabrio Cos. 2, 4, 4.
Ad arbores adligare buculos laqueis 1, 5, 26. arina vocantium clamor 1, 9, 2. brachium religatae litterae 3, 13, 7. Cannas amissas

- fusi exercitus 4, 5, 5. directa acies 2, 5, 27. fusi omnes 4, 5, 7. Chaerontiam trahere proelium 2, 1, 9. coenam vacare 4, 3, 7. concionem vocatus exercitus 3, 1, 1. Dyrrhachium circumfessus 3, 17, 4. equum virga uti 4, 5, 16. evadendum spatium dare 2, 13, 10. exercitum hostium colloquium petitem 1, 5, 17. Fidenas accedere 2, 5, 1. ignem residere 4, 6, 3. ingressum obiecta catena clausus 1, 5, 6. interrogatum quasi exhibet pro. 1. moenia malos subrexit 3, 8, 3. Mundam referre pedem 2, 8, 13. novitatem rei laxati ordines 1, 5, 16. omnia, tamquam divinitus imperata, obediunt 1, 11, 13. portum ferebant aditus 1, 5, 5. trajecit naves 1, 5, 7. proelium pertinent exempla pro. 1. pugnam constantiores 1, 11, 7. Sittium movere copias 1, 8, 3. Speciem retinendae urbis 1, 5, 5. Trebiam in conspectu habere castra 2, 5, 23. Thrasymenum accipere cladem 4, 7, 25.
- Adaperta acies Romana cum clamore procurrit 2, 5, 34.
- Adathante quodam subornato 2, 5, 20.
- Accelerare coeperunt 2, 5, 19.
- Adclinare se faxo 4, 5, 5.
- Additae rationes, causaeque defectiois 1, 12, 3. addita calcaria 1, 5, 16.
- Adducere exercitum 1, 1, 6. adducti in conspectum duo equi 1, 10, 1, 4, 7, 6.
- Adeo prudenter 1, 2, 2. adeo, ut 1, 9, 4.
- Adequitare faucibus 1, 5, 16. vallo alicujus 2, 5, 23.
- Adesse classi 1, 12, 12. Deos Atheniensium 1, 11, 10. Hannibalem ratus 4, 7, 26. hostem, adnuntiare iussit 1, 9, 2. novissime 3, 6, 1. Pollucem & Castorem dicens 1, 11, 8. proeliantibus 1, 11, 16. adest victor collega 2, 4, 1. adfuturos eosdem ipsis proeliantibus persuasit 1, 11, 9.
- Adferre aurum donum Scipioni 2, 11, 5. Romanis alacritatem 1, 11, 2. terrorem & fiduciam 2, 7, 1. transfugis poenitentiam 2, 7, 9. trepidationem 1, 12, 1.
- Adficere aliquem vulnere 2, 5, 37. columbas fame 3, 13, 8. adfici supplicio 4, 1, 38. adfectus gravissima siti cum exercitu 1, 7, 7. adfecti torpore & inedia 2, 5, 29. adfectos similiter duos juvenes admoveere 10, 1, 4, 7, 6. adfectis siti restituere aquam elleboro corruptam 3, 7, 6.
- Adfectibus adjuvari 1, 11, 6.
- Adfectare per ludibrium spectaculo esse 1, 5, 16.
- Adfigere ignavos crucibus 4, 7, 24. adfixa ornamentis arma 1, 11, 16.
- Adfirmant, id sibi animi esse 4, 5, 7.
- Adfirmationi huic fidem facit 2, 5, 18. adfirmatione hac inducitur 1, 1, 6.
- Adfligere urbem 3, 6, 6. adfligi luctu & desperatione praesidium 2, 9, 2. vehementer tacto 4, 7, 29.
- Adfusus bello 1, 1, 8.
- Adgerere terram ante ipsos muros 3, 8, 1. adgesta humis 1, 5, 5. adgestae leves materiae 1, 5, 27.
- Adgredi a tergo Lacedaemonios 2, 5, 42. ex occulto 2, 5, 32. agmen alicujus scorpionibus 1, 4, 1. castra 2, 1, 5. 2, 12, 1. civitatem litiori adpositam 3, 10, 8. comaeatum Thebanorum ex inopinato 4, 7, 19. fugientes 2, 6, 3. hostem 2, 10, 2. moenia 3, 10, 1. muros 3, 8, 3. novissimum aguen 1, 6, 1. oppidum scalis 3, 6, 2, 3, 17, 9. opus pro. 1. Rheginos 3, 4, 3. singulas civitates obsidione 2, 2, 14. urbem inpetu 3, 1, 12, 3, 4. 3. adgredienti universos insuperabiles sunt 1, 10, 1, 4, 7, 6. adgressus a latere Poenon cecidit 2, 5, 4. ex adverso 3, 9, 10. per obreptionem 2, 5, 35. anhelantem averit 2, 1, 7. hostem detinuit 2, 1, 5. superiore loco depulit 2, 5, 17. partem lunata acie sudit 2, 3, 4. mor-

I N D E X II.

- Amatos**, usque eo cecidit 2, 5, 3. inficium copiis duplicatis superat 1, 1, 9. orbem terrarum 4, 2, 4, redactus ad, quam voluerat, paucitatem vicit 1, 8, 11. requietis & ordinatis suis fudit hostes 1, 6, 3. subeuntes temere 2, 5, 2. Troezenios 3, 6, 7. adgressa ex insidiis legio vastavit hostem 1, 6, 2. adgressi sunt canes lupum 1, 10, 4. relictos Samnitas Gallosque vicerunt 1, 8, 3. adgressurus hostem 1, 1, 17. 1, 5, 13. adgressuros hostes id sumtum 1, 6, 3.
- Adhortatus** milites 1, 5, 15. suos ad constitutum 3, 9, 3.
- Adhuc** incognitae viae 1, 2, 2. institutae deberi arbitror operae prol. 1.
- Adipisci** mortem 4, 5, 15. possessionem loci 3, 2, 4. victoriam 2, 2, 7. 3, 1, 2. 4, 5, 3. adeptus est portum cum reliqua classe 1, 4, 14. verticem collis 2, 2, 4. victoriam beneficium 4, 4, 1.
- Adire** portum Samiorum 1, 4, 14. aditur castellum una semita 3, 9, 3. adiri ab ullo armato regionem 2, 5, 31.
- Aditus** hostium interseptus 1, 5, 11. portae 3, 3, 5. aditum intrare cum cetera manu 1, 4, 4. praestare 3, 8, 3. aditus ad portum ferebant 1, 5, 5. angusti 1, 4, 4. duos quaeri iussit 1, 4, 10.
- Adjacet** mari ea pars murorum 3, 9, 5.
- Adjungere** Livio Salinatori se festinat 1, 1, 9. adjuncti equitibus 4, 7, 29. vehiculis boves 2, 4, 17.
- Adjuvare** persuasionem 3, 3, 4. adjuvat casus Lucullum 2, 5, 30. adjuvante proclivo inpetum militum 2, 2, 2. adjuvari ab aliquo prol. 1. a rege 4, 7, 37. adfectibus 1, 11, 6. a Syracusanis 3, 6, 6. adjutus aut montibus, aut paludibus 2, 3, 9. loris & clavis 3, 9, 3. nebula 2, 5, 24. sono decidentium aquarum 3, 9, 2. adjuncta loci natura 2, 5, 5.
- Adjutorium** nullum 1, 2, 6. in adjutorium exire 2, 5, 11. adjutorio abnegato focios alienare 4, 7, 31.
- Adlevati** pedes priores 4, 7, 34.
- Adligare** ad arbores buculos laqueis 1, 5, 26. erecta cadavera veste adornata atque armis 1, 5, 22. fasciculos bobus ad cornua 1, 5, 23.
- Adlocutus** est arcessitum ad se 3, 16, 1.
- Adluere** alterum mare 1, 4, 7.
- Admittere** Epidaurios in portas 2, 11, 1. milites Antiochi 3, 2, 9. non amplius, quam parem numerum 2, 2, 13. admitti ad vigilantem usque 2, 5, 30. admittus cum exercitu 3, 3, 6. per errorem 3, 2, 4. admissi in hostem equi 4, 5, 15.
- Admodum** adolescens P. Scipio 4, 7, 39. exilis (equus) 1, 10, 1. 4, 7, 6.
- Admoniti** ora scutis, crura veste contegere 1, 5, 27.
- Admovere** aliquem monti 3, 8, 3. duos juvenes similiter adfectos 1, 10, 1. exercitum univertum 2, 5, 26. instructam aciem vallo 2, 1, 2. ligna vallo 4, 7, 8. se procurione 2, 2, 5. finistrum latus paludibus 2, 3, 22. ad moveri eorum capita ad valium 2, 9, 4. iussit greges asinorum ad aciem 2, 4, 20. admotus exercitus 3, 6, 7. admota classis 3, 2, 2. admotum subsidium suis 2, 1, 8.
- Adnuntiare** victoriam notabili alacritate 3, 8, 2. adnuntiare prope iussit 1, 9, 2.
- Adolescente** flamma turbatur pecus ipso motu 1, 5, 23.
- Adolescens** admodum P. Scipio 4, 7, 39. quidam, honeste natus 4, 6, 4. Servius Tullius 2, 8, 1. verecundia ignominiae pressus 4, 1, 13. adolescenti renuntiat nuntius 1, 1, 4.
- Adoriri** aversos & descendentes 3, 17, 9. castra proxima intempesta nocte 2, 10, 2. improviso 3, 17, 2. hostem fortiter 2, 7, 9. inordinatos 2, 5, 38. adortus a laeribus hostem obpres-

I N D E X II.

- 2, 12, 4. a terra turribus
 aliis 3, 9, 8. avocatos 4, 7, 13.
 hos temere, & securus 2, 5, 23.
 hostem devicit 1, 12, 3. Inopinan-
 tium terga cecidit 2, 2, 12. Ju-
 daeos saperavit 2, 1, 17. reli-
 quos cecidit 2, 1, 18. urbem 2
 tergo 3, 5, 6. adorti undique
 milites 2, 5, 1.
- Adparare ludos gymnicos** 2, 11, 1.
Adparatus tantum terroris intulit
 2, 4, 6.
- Adparere** ab ea parte murorum
 paucos disposuerunt 3, 2, 10.
 adparent equitum scuta 1, 12,
 4. vestigia frumenti 3, 15, 5.
 adparuit a tergo subitus 2, 4, 4.
- Adpellare milites** 2, 8, 12. voce
 Perilem nomine 1, 11, 10. ad-
 pellatur via haec Gallica 2, 6, 1.
- Adpellatio** *απυματῶν* prol. 1.
Adpellere Ambraciam uno lembo
 2, 7, 14. classem in Siciliam 1, 1,
 2. naves 3, 9, 4. Ephesum 3, 3,
 7. Siciliam 1, 4, 11.
- Adpetere aliquem insidiis** 2, 5, 30.
 amicitiam Romanorum 4, 4, 2.
 consuetudinem naturalem adsi-
 stendi 4, 7, 24.
- Adplicare paucas hostium naves**
 proximo litori 3, 16, 5. classe ad
 Eleusin 4, 7, 44. naves turrikas
 a mari 3, 9, 8. se flumini 2, 2, 16.
 adplicata acies a tergo ad opus 1,
 5, 9. adplicitus cominus 2, 2, 5.
 adplicatae hosti valles 1, 1, 7.
- Adposita litori civitas** 3, 10, 8.
- Adprehendere navem hostilem** 2,
 3, 24.
- Adpropinquantes quadrigae** 2, 3,
 17. adpropinquantibus persua-
 dere 3, 6, 5.
- Acquirere victoriam** 2, 18, 14. ad-
 quista fides 2, 5, 30.
- Adreptus manu significat** 2, 3, 5.
 adreptus signum 4, 5, 3. adre-
 ptae faces 2, 4, 19.
- Adscendere naves** 4, 7, 31.
in Adscensu niti loris & clavis
 3, 9, 3.
- Adscensans injuriarum fides** 3, 3, 4.
Adsecutus est, qui &c. 1, 4, 9.
 exercitus Lacedaemoniorum 3,
 11, 5. transfugas collaudavit 2,
 7, 9. adsecuti sunt, ut recederet
- 1, 3, 4.
- Adseverare, se &c.** 1, 1, 6. adse-
 verabat, se praenoscere ab ea
 (cerva) quae agenda, aut vi-
 tanda essent 1, 11, 13.
- Adseveratione avertere hostem** 3
 4, 20. perterritus 3, 8, 2.
- Adsidere moenibus** 3, 18, 1.
- Adsiduus labor** 4, 1, 21.
- Adsidue** 1, 4, 8, & 9.
- Adstitero** 4, 7, 22. adstitero con-
 suetudo naturalis 4, 7, 34.
- Adspicere virginem** 2, 11, 6.
- Adstringere idem omnium** 2,
 11, 7.
- Adstruere aliquid prol.** 1.
- Adsuafactus disciplinae** 4, 2, 4.
- Adsuafecere periculis** 4, 1, 19.
- Adsumpta in praesidium Lucano-**
rum manus 3, 6, 4. jacentium
 scuta 2, 5, 27.
- Adtendere custodiendis nocenti-**
bus 1, 9, 3.
- Adtentius solito** 2, 9, 5.
- Adtentare per partes** 1, 16, 1, 4,
 7, 6.
- Adtellere lumina** 3, 12, 1. adtel-
 li clamorem jussit 3, 9, 5.
- Adtonitus ob hoc** 1, 12, 1.
- Adtribuere generibus suas species**
 prol. 1.
- Adventus pubium** 1, 12, 30.
- Advenit Parthus** 1, 1, 6. adve-
 niens exercitus 4, 3, 14. adve-
 nienti hosti castella dedere 1, 8,
 11.
- Adventus ducis** 1, 1, 8. Germa-
 norum 2, 5, 26. hostium 2, 5,
 16, 3, 12. 2. leazarum 3, 15,
 6. Romanae classis 2, 7, 14.
 certiores Cyzicenos facere 3, 13,
 6. signum 1, 1, 9. in adventu
 legionum trahere bellum
 1, 3, 5.
- Adventare cum duabus legionib-**
us 3, 17, 6. Panfem Cos. com-
 perit 2, 5, 39. adventat ingens
 hostium manus 1, 5, 8. advent-
 tant auxilia Romanis 2, 4, 5.
 & 20. adventans Neryx 1, 3, 6.
 auxilium 4, 7, 31. praesidium
 2, 9, 2. adventanti occurrere
 3, 9, 4. adventantes adversant
 2, 5, 15.
- Adversus sol** 2, 2, 8. adversa Lp-
 O 6 2

I N D E X I I.

- 12**, 1, 12. pars 2, 5, 47. ripa 1, 4, 9. omnia 1, 12. 1. habere bina hostium castra 2, 5, 29. ex adverso adgressus 3, 9, 10.
- Adversus Afranium** 1, 5, 9. **Anaxibium Lacedaemonium** 1, 4, 7. aquam procurrare 1, 4, 9. **Arcadas bellum gerere** 1, 11, 9. **Archelaum** 1, 5, 18. **Athenienses** 2, 1, 13. dictum alicujus pugnare 4, 1, 39. **Epirotas** 1, 4, 4. **Germanos & regem Ariovistum pugnaturus** 1, 11, 3, 4, 5, 11. **Haniballem** 1, 3, 3. **Hetruscos** 1, 11, 1. hostem pugnare 1, 8, 12. consentientes universi 1, 9, 2. ignis opem ferre 3, 2, 5. **Illyrios gerere bellum** 2, 3, 2. **Jugurtham bellum gerens** 1, 8, 3. **Lacedaemonios dimicaturus** 1, 11, 6. **Pacorum regem** 1, 1, 6. patrem parere seditionem 4, 1, 41. paucitatem audet 1, 1, 9. **Pharnacem dimicare** 2, 2, 3. **Philippum** 1, 3, 4. **populum Romanum coire** 1, 8, 3. **Romanos consilium alicujus instruere** 1, 8, 7. **Sabinos manum mittere** 1, 8, 4. **Samnitium numerosum exercitum** 1, 11, 2. **solum cum altero processisti** 2, 5, 41. **tertius usus est eodem consilio** 1, 8, 3. **Thebanos** 1, 10, 3.
- Adversum Lacedaemonios** 1, 3, 7. **Adversantia mire hosti incommoda** 2, 2, 7.
- Adversarium evadere** 1, 5, 18. **adversarii adventantes** 2, 5, 16. **dirimebantur spatio** 2, 2, 8. **adversariorum castra** 1, 8, 9. **incursum** 2, 1, 4. **adversarios persuadere** 2, 5, 31. **adversarios exiere castris** 2, 4, 15. 4, 7, 40. **incendere** 2, 1, 11. **spargere** 1, 8, 11.
- Advocata concio** 1, 8, 5. 1, 12, 10. **advocati Sicyonii ad dirimendum id iurgium** 3, 2, 10.
- Aedificare naves in hibernis** 4, 1, 15.
- Aedificiorum altissima petere** 3, 13, 3. **aedificia succendere procul a castris** 2, 5, 9.
- Aegospotami** 2, 1, 13.
- Aegypti pars corporis** 4, 7, 37. **ac-**
- gros apud se refici patiuntur** 4, 11, 2. **fenes in muris ostendere** 3, 17, 8.
- Aegyptii** 2, 3, 13. 2, 5, 6. **Aegyptiorum fides** 1, 1, 5. **manus** 2, 3, 13.
- Aelius (L.) Praetor Urbanus** 4, 5, 14.
- Aelii quatuordecim** 4, 5, 15.
- Aemilia via** 2, 5, 39.
- Aemilianus Scipio** 4, 3, 9. 4, 7, 27.
- Aemilius Paullus Cos.** 1, 2, 7, 7, 4, 1, 3, 17, 2. **Rufus, Praefectus equitum** 4, 1, 28.
- Aeneatores** 2, 12, 1. **perfectissimi** 3, 9, 3. **concinere jubet** 2, 4, 3.
- Aequaliter dividere praedam militibus** 4, 1, 45.
- Aequata partium fortuna** 2, 7, 13. **aequati numero barbarorum** 2, 2, 13.
- in Aequum procedere** 2, 3, 14. **aequo Marte certare** 2, 5, 5. **concurrere** 2, 4, 1. **pugnare** 2, 3, 11.
- Aequi & Hernici hostes** 2, 8, 4. **Volsci victi acie** 3, 1, 1.
- Aera praeterita** 4, 1, 22. **rescinduntur** 4, 1, 46.
- Aesernia** 1, 5, 17.
- Aestatis initium primum** 3, 4, 6. **in Aestiva exire** 4, 1, 6.
- Aestuus maritimus** 3, 9, 1. **recedens** 2, 13, 11. **aestu fatigatus** 2, 1, 2.
- Aetas exacta** 4, 7, 5. **aetatis annus nonagesimus** 4, 3, 11. **tempus reliquum** 4, 5, 6.
- Aeolus Timarchus** 3, 2, 11.
- Aetoli** 2, 5, 19. 2, 6, 5. 2, 7, 14. **dejecti jugis Callidromi** 2, 4, 4.
- Aetolia** 2, 5, 19. **Aetolorum legati** 1, 4, 6. **dux, Nicostratus** 1, 4, 4.
- Afranius** 1, 5, 9. 2, 13, 6. **Petrusque castra noctu moturi** 1, 8, 9. **Afranii castra** 2, 5, 38. **& Petreji exercitus** 2, 1, 11.
- Afrani perturbatione visu** 2, 5, 38.
- Afri** 2, 2, 11. 2, 3, 1. **rebellantes** 2, 5, 12. **trajecturi essent in Siciliam** 1, 8, 11. **Afris necesse fuit** 1, 3, 11.
- Africa** 1, 2, 3. 1, 3, 8. 2, 2, 10.
- Africae itinera deserta** 1, 7, 7. **Afri-**

I N D E X I I.

- Africam obprimere** 1, 12, 1.
Africanus (Scipio) 4, 1, 5, 4, 7, 4.
Agasines infidentes mulis 2, 4, 1.
lixaeque armati 2, 4, 6.
Agathocles Syracusanus 1, 12, 9.
Ager is ante bellum venierat pretio 3, 18, 2. Pomptinus 2, 6, 1.
venalis 3, 18, 2. **agri modus** 4, 3, 12. **agrum hostium ultro depopulari** 4, 7, 13. **in agro habere castra** 3, 18, 2. **agri Campanorum vastati** 3, 4, 1. **plebejorum deusti** 1, 8, 1. **proximi** 1, 5, 3. **agrorum patriciorum populationem inhibuit** 1, 8, 1. **agros Chalcidensium depopulari** 3, 11, 1. **eorum desolatios incendit** 1, 8, 4. **inruere proximos** 1, 5, 16. **suos vastari imperavit** 2, 5, 11. **agris alicujus abstinere** 1, 8, 2.
Agellus colitur per unum villicum 4, 3, 3. **agello tolerari conjugem liberosque** 4, 3, 3.
Agere cum Claudio Nerone 1, 5, 19. **de pace** 1, 4, 6. **illic** 1, 8, 12. **studiose cum proditore** 1, 1, 6. **annum nonagesimum aetatis** 4, 3, 11. **classe in Italiam versus** 1, 4, 11. **custodias** 3, 13, 2. **elephantos in fossam** 2, 5, 4. **gratias alicui** 2, 11, 4, 3, 16, 3. **jumenta** 3, 2, 8. **limitem** 1, 5, 10. **navigia** 3, 10, 3. **negotium alienum** 2, 3, 1. **quidquam seriae rei** 2, 1, 17. **vertices arenarum** 2, 2, 7. **agentem aliquid patrem videre** 1, 1, 4. **agi in proelio** 2. **prol. cuniculum simulat** 3, 8, 1. **mulos justit** 1, 8, 9. **primas naves** 1, 4, 12, 2, 5, 45. **vere** 1, 5, 3. **agitur res** 1, 5, 13. **aguntur eadem stationes vigiliaeque** 1, 1, 9. **apud ipsos omnia** 1, 1, 6. **vigiliae** 2, 9, 6. **agebatur res** 1, 1, 11. **agendum magistrum virgis ad parentes tradere** 4, 4, 1. **opne pecudum genus** 4, 7, 20. **quae agenda, aut vitanda essent** 1, 11, 13. **actum agmen Lacedaemonem versus** 4, 7, 13. **erat in montes** 1, 5, 28. **actae rei ignarus** 1, 11, 7. **acti ab hostibus elephantii** 2, 3, 16. **equis citatis equites** 2, 3, 20. **in hosteni, bo-**
ves 2, 4, 17. **limites** 1, 5, 10. **retro in suos elephantii** 2, 5, 4. **actae sunt ei gratiae ab Senatu** 4, 5, 6.
Ad actus alios regredi paululum 3, 11, 2.
Agasilauus Lacedaemonius 1, 4, 2, 1, 8, 12. 1, 10, 3, 1, 11, 5 & 17, 2, 6, 6. **dux Lacedaemoniorum** 3, 11, 2.
Agger incensus 4, 1, 31 & 37. **aggerem & fossam instituere** 3, 7, 4.
Agitare de conditionibus pacis 1, 5, 17. **agitantur hostia** 1, 2, 6. **talia in coetu** 4, 7, 39.
Agiliter minus 2, 5, 47.
Agmen abeuntium 2, 13, 7. **exercitus** 4, 1, 7. **actum Lacedaemonem versus** 4, 7, 13. **conversum** 1, 1, 11, 1, 5, 13, 2, 5, 5. **longum** 1, 6, 3. **novissimum** 1, 6, 1, 4, 7, 28. **totum transiens** 1, 6, 3. **ultimum** 2, 5, 27. **agmini excipiente** 1, 2, 7. **agmen educere** 1, 1, 7. **excipere** 2, 5, 39. **laxare** 2, 12, 2. **alicujus lacessere** 1, 4, 2. **scorpionibus adgredi** 1, 4, 1. **ab agmine recedere** 4, 1, 9.
Agnoscere videntur 1, 1, 3. **navigia & habitum superstancium** 4, 7, 45.
Agrigentum 3, 10, 5.
Agrigentinus Phaleris 3, 4, 6.
Agrigentini 3, 10, 5.
Agrigentinarum civitas 3, 2, 6.
Ahenum & veru unicum 4, 3, 6.
Ajebat. se deceptum hoc 4, 2, 9.
Ala inst ucta armis 4, 1, 28. **alae duae** 4, 1, 21.
Alares pauci 2, 4, 1.
Alacres succubibus victoriarum 2, 5, 36.
Alacriter praecedere aliquem 2, 7, 9.
Alacritas notabilis 3, 8, 2. **furama** 2, 8, 2. **vana** 2, 5, 40. **alacritate & fiduciam adferre Romanis** 1, 11, 2. **alacritate suis metus injectus** 2, 4, 11.
Albani 2, 7, 1.
Albania 2, 3, 14.
Alceras Lacedaemonius 4, 7, 19.
Alcibiades, dux Achaemenis

I N D E X I I.

- Antesignanorum acies 2, 3, 17.
 Antigonus 2, 6, 5, 3, 4, 2, 4, 1, 1.
 Antiochus rex 1, 8, 7, 3, 2, 9, 3, 9, 10.
 2, 4, 7, 10. Antiochi copiae 2, 4, 4.
 equites 2, 13, 2. exercitus vexatus
 imbre continuo 4, 7, 30. milites
 3, 2, 9. regis acies 2, 2, 4.
 Antipater 1, 4, 13, 2, 11, 4.
 Antiquitas 4, 1, 14.
 Antium oppidum 3, 1, 1.
 M. Antonius 1, 7, 5, 2, 3, 15, 2, 5,
 13, 2, 13, 7, 3, 13, 7, 3, 14, 3, 4,
 1, 37.
 Apenninus 1, 8, 3.
 Aperire exercitui Romano urbem
 3, 3, 2. oppidum suis 2, 7. portas
 suis 3, 2, 8. scrobes 2, 12, 2.
 aperiuntur litterae 1, 2, 6. aperta
 Thebanis ad evadendum via
 2, 6, 6.
 Apollonius praefectus Samiorum
 3, 3, 5.
 Appius Claudius 1, 4, 11, 4, 1,
 18 & 44.
 Apros obferre Livio 3, 3, 6. submi-
 nistrare alicui egresso 3, 3, 6.
 Aptus maxime eruptioni locus 1,
 5, 27. aptissimi Hispani ad furta
 bellorum 2, 5, 31.
 Aptè collocantur discretæ ad rerum
 varietatem prol. 1. aptius quasi
 locis montuosis 1, 8, 12. aptissi-
 me divisi in cornua equites 2, 3,
 21.
 Aptari iussit milites ad pugnam 1,
 18, 5. aptatos proelio trucidare 3,
 17, 6. aptata a tergo scuta gladii-
 que 3, 9, 3 aptata in fasciculos
 vasa & cibaria 4, 1, 7.
 Apud Aeserniam deprehensus 1, 5,
 17. Aegospotamos 2, 1, 18. Ar-
 pos mittere milites 3, 9, 2. Ca-
 tinentes exercitum continere 3,
 6, 6. Censores questus 4, 1, 22.
 ipsos agebantur omnia 1, 1, 6.
 Lauronem oppidum habere ca-
 stra 2, 5, 31. Marathonæ fun-
 dere multitudinem Persarum 4,
 7, 43. oppidum 1, 2, 7. Pirea 1,
 11, 20. Tigranocertam dimica-
 re 2, 2, 4.
 Aqua est sub potestate barbaro-
 rum 2, 7, 12. elleboro corrupta
 3, 7, 6. ferens 3, 14, 2. secun-
 da 8, 14, 2 & 4. aquae inopia
 3, 7, 2. aquam oblatam sibi in
 galea effudit 1, 7, 7. aquae de-
 cidentes 3, 9, 2. Sextiae 2, 4, 6.
 aquarum ductus 3, 7, 6.
 Aquantur hostes ex flumine 3, 7, 1.
 aquatum progressus 3, 9, 3.
 Aquator exceptus 1, 8, 9.
 Aquilae Romanae quinque rece-
 ptæ 2, 5, 34.
 Aquillius 4, 1, 36.
 Arabes 2, 5, 16.
 Arabrcentes Hispani 4, 5, 19.
 Aratus locus 3, 15, 3.
 Arbela 2, 2, 19.
 Arbitrari 1, 7, 7. disciplinae certio-
 ris 4, 2, 2. tentandum 1, 10, 4. ar-
 bitratus est 1, 2, 8. alienum di-
 micationi tempus 2, 1, 11. fugam
 sibi tutam 2, 13, 3. futurum, ut
 &c. 4, 5, 21. persecuturos 1, 4,
 14. principes Gabinorum inter-
 ficiendos 1, 1, 4.
 Arbitrium liberum instandi 2, 3, 9.
 Arbor pomifera 4, 3, 13. arbores
 prostratae 2, 2, 9. arborum fo-
 lia 4, 5, 18. numerus 2, 5, 46.
 Arcades 3, 2, 4.
 Arcadia 3, 2, 7.
 Arcana Macedonum 1, 4, 13. suo-
 rum omnia confessus est 1, 2, 5.
 Arcere domesticam vastitatem 1,
 8, 4. suos a cupiditate decernen-
 di 1, 10, 3. usum fluminis per
 sagittarios 3, 7, 2.
 Arcessere aliquem trepidum ex
 conscientia 4, 7, 36.
 Arcessiri videntur non segregati 1,
 9, 3. ultro a Syphace 2, 7, 4.
 Arcessitum ad se adlocutus est
 3, 16, 1.
 Archelaus, praefectus Mithridatis
 1, 5, 18, 11, 11, 20, 2, 3, 17. Ar-
 chelai ductus 2, 8, 12.
 Archidamus Lacedaemonius 1,
 11, 9.
 Archipirata Mandro 3, 3, 7.
 Arcus madentibus nervis inhabiles
 4, 7, 30.
 Ardent totidem ignes 1, 1, 9. ar-
 dens urbs 3, 8, 2.
 Ardenter pugnare 2, 8, 1. ardentius
 dimicare 1, 11, 5.
 Ardori cedendum 2, 1, 3.
 Arduus mons 3, 15, 5.
 Ardys Illyrius 2, 5, 19.

Arc-

I N D E X I I.

- Arenarum & pulveris vertices** 2, 2, 7.
Argenti aurique quantum quisque habet 1, 11, 2. **argentum & aurum tradere custodibus** 2, 13, 1.
Argui ab his me credam proli 1.
Argumentati secundum eam dinumerationem se esse victos 2, 10, 1.
Ariovistus rex 1, 11, 3, 2, 1, 16, 4, 5, 11.
Aristidis filiae 4, 3, 5.
Aristippus Laedacemonius 3, 2, 3.
Aristonicus 4, 5, 16.
Arma ferre 2, 5, 19. **in castris statuere** 1, 11, 9. **funere** 2, 11, 3. **objecta** 2, 3, 20. **celata sub veste** 4, 7, 13. **commutata** 2, 3, 13. **detecta velur in acie** 4, 1, 43. **facta ad similitudinem hostilium** 3, 2, 4. **ornamentis adfixa** 1, 11, 16. **& insignia Poenorum** 4, 7, 12. **rapta ex arce** 3, 3, 7. **armorum scientia** 4, 7, 32. **civiliu tumultus** 4, 5, 2. **ad arma vocantium clamor** 1, 9, 2. **in armis esse** 1, 1, 8. **armis instructa ala** 4, 1, 28. **non oneratus, sed vulneribus** 2, 13, 5. **civilibus dissociari** 1, 10, 4.
Armare singulos parmulis 4, 7, 29. **armari in morem Romanorum** 2, 5, 31. **armatus ullus** 2, 5, 31. **armati exercitus conspectus** 4, 1, 43. **armatam procul partem classis suae iussit ostendi** 3, 10, 9. **armati auxiliares** 2, 3, 17. **lixae agalonesque** 2, 4, 6. **milites** 1, 5, 9. **armatorum habitus** 3, 8, 3. **millia** 2, 1, 14, 4, 2, 5, 4, 3, 14. **armatas quatuor legiones educere** 4, 1, 43. **armatis complere navem ingentem** 3, 2, 10. **implere moenia** 4, 7, 43.
Armatura levis 2, 3, 4, 6 & 10, 2, 3, 17 & 20, 2, 5, 26, 31 & 33. 4, 1, 18.
Armenia 2, 5, 33. 4, 1, 21 & 28. **major** 2, 1, 14. 2, 2, 4.
Armenii 1, 4, 10, 2, 9, 9.
Armentorum greges 2, 5, 13.
Arminius, dux Germanorum 2, 9, 4.
Arpos capere 3, 9, 2.
Arx nautica 5, 13, 6. **arte omni**
- eludere hostem** 2, 5, 47. **artium materia** 3. **praef. neque artibus bellandi, neque virtute par** 1, 8, 2.
Artaxerxes 2, 3, 6, 4, 2, 7.
Artus locus 2, 2, 14. **arta via** 2, 5, 24.
Aruspex campi 4, 1, 14.
Aruspex Sudines 1, 11, 15.
Arcei Tarentinorum tenere 3, 17, 3. **in arce profugere** 3, 3, 6. **ex arce ostendere lumen nocte** 3, 12, 1. **rapta arma** 3, 3, 7.
Arybas, rex Molossorum 2, 5, 19.
Arculum 2, 3, 21.
Arculaui 3, 17, 8.
Asia 3, 17, 5, 4, 5, 16. **Asiam petere** 2, 11, 3. **repetere** 4, 7, 45.
Asinorum ac boum greges 2, 4, 20. **asinos atque canes in castris reliquit** 1, 5, 25. **rudentes, canesque latrantes audire** 1, 5, 25.
Aspera & insidiosa expeditio 4, 1, 43. **asperum proelium** 1, 5, 15, 4, 5, 10. **asperissimus mons** 1, 5, 21. **asperissimi hostes** 2, 4, 6.
Asperitas saxorum 2, 5, 38.
Asia elixave carne uti 4, 1, 2.
Ategua urbs 2, 14, 1.
Atheas, rex Scytharum 2, 4, 20.
Athenae sunt munitae, 1, 1, 10.
Athenarum munitio 1, 1, 10.
Athenas reverti 4, 7, 13.
Atheniensis miles 4, 7, 44. **Athenienses** 1, 3, 6 & 9, 1, 4, 13, 2, 1, 18, 3, 4, 2, 3, 15, 2, 4, 3, 5, 4, 7, 13, 4, 7, 43. **languentes** 2, 1, 9. **ceperunt urbem incustoditam** 3, 2, 6. **Atheniensem classis** 1, 4, 13. **feminae** 4, 7, 44. **numerus ingens** 4, 7, 43. **portus** 1, 5, 7. **Atheniensibus adesse Deos dicit** 1, 11, 10. **infestissimi sunt Catinenses** 3, 6, 6.
Athmos 2, 5, 26.
Attilius Calatinus Cos. 1, 5, 15, 4, 5, 10. **Regulus** 2, 3, 10, 2, 8, 11, 4, 1, 29, 4, 3, 3.
Atque ita 1, 4, 7.
Attalus 2, 13, 1.
Avis dimissa, necata 4, 5, 14. **ayem occidere** 4, 5, 14. **aves turbarae & plures** 1, 2, 7.

I N D E X II.

- vium** multitudo 1, 2, 7. **vis** 1, 2, 3.
Avertere barbaros 2, 2, 3. exercitum 2, 3, 22. sine proelio 1, 8, 4. fontes cuniculis 3, 7, 2. hostem adseveratione 2, 4, 20. multos 2, 4, 10. avertere Romanum instantem 2, 13, 10. Suesethanos facile 3, 10, 1. suspicionem 1, 17. totam hostium aciem 2, 3, 3. avertit anhelantem adgressus 2, 1, 7. averfus equitatus 2, 2, 4. exercitus 2, 5, 44. 2, 8, 6 & 7. 4, 1, 29. Eupirates 3, 7, 5. averfa acies 2, 2, 12. 4, 7, 32. pars 2, 12, 3, 3, 13, 4. averfum flumen 3, 7, 1 & 4. averfum uno ictu confecit 2, 5, 41. averfus adoriri 3, 17, 9. caedere sine jactura suorum 2, 6, 6. infecutus cecidit 2, 6, 5.
Aviae regiones 2, 5, 17.
Avidae columbae lucis cibique 3, 13, 8.
Avide inrumpere ad castellum 3, 17, 4. insequi 3, 10, 1. insequens hostis 2, 3, 7. insequentes Celtiberi 2, 5, 8. medicatum merum haurire 2, 5, 12. avidus ingressi, obpressique sunt 2, 5, 16. insequi ceteros 1, 10 3.
Avocari ad defendenda sua 1, 5, 16. longius ad persequendum 3, 9, 4. advocatus hostis ad ceteros exitus custodiendos 1, 5, 27. in Cariam Tissaphernes 1, 2, 12. in diversum 1, 5, 14. 4, 5, 9. advocata per haec intentio 1, 5, 13. avocati per hoc consilium 1, 4, 14. advocatos ea persuasione adortus sub leges redegit 4, 7, 18.
Auctor fuit eis 1, 3, 6. Livius 2, 5, 31. doloris 1, 7, 2. idem faciendi fuit Pompejo 2, 1, 3. auctoribus nobilissimis deserendae Italiae inre consilium 4, 7, 39.
Audacia est nemini ad erumpendum 4, 5, 7. inopinata 4, 5, 4.
Audacius hostes sequuntur 1, 6, 2.
Audere adversus paucitatem relictorum 1, 1, 9. multa temere 2, 5, 23. audendi idem reli-
- quis fecit exemplum 1, 7, 2.
Audeatiores fiunt adventus hostem 4, 1, 19. audentius ad obsidendos hostes confurgere 4, 7, 33.
Audire quemdam ex renigibus sternurantem 1, 12, 11. auditus fragor pontis abrupti 2, 13, 5. audita mors 2, 11, 4, 4, 2, 3.
Augere animum 1, 11, 13. sui contemptum 1, 5, 16. suspicionem 3, 17, 7.
Aurae ingentes 2, 2, 7.
Aurelius Corra Cos. 4, 1, 22. sub Aure vulnerari 1, 7, 2.
Auri argenticque quantum quisque habet 1, 11, 2. pondus grande 4, 3, 2. aurum adferre donum Scipioni 2, 11, 5. dare sponso pro nuptiali munere 2, 11, 5. omne & argentum tradere custodibus 2, 13, 1.
Auspicia Imperatoris Caesaris Domitiani Augusti Germanici 4, 3, 14. reperere 4, 1, 31.
Autophradates Perses 1, 4, 5, 2, 7, 9.
Auxilium adventans 4, 7, 31. auxilio Sutrinis missus 2, 5, 2. venire alicui 2, 5, 20. auxilium ferre Alexandro 2, 11, 4. auxilio destituta Mantinia 3, 11, 5. in auxilio habere 3, 3, 7, 3, 9, 10. auxilia adventant Romanis 2, 4, 5 & 20. Cyri 4, 2, 7. dimittere 3, 6, 4. excipere cum commeatibus 1, 8, 10. expectare 2, 12, 3. inmiscere legionibus 2, 3, 21. submittere alicui 4, 1, 24. paucissima 4, 3, 3. simulata 2, 12, 9. auxilium vacuum Delminium capere 3, 6, 2.
Auxiliares 2, 3, 16. L. Sullae 2, 7, 3. armati 2, 3, 17. Galli 2, 3, 16. 3, 16. 2. Numidae 1, 5, 16. auxiliariis praecipit, ut &c. 2, 3, 10. ex auxiliariis quidam 3, 10, 1.
Auxiliiarii 2, 7, 3.
- B.
- B**abylon 3, 7, 4.
Babylonii 3, 7, 5. Babyloniorum urbs 3, 3, 4.
Baculo eum, ut servum, castigavit 1, 1, 3.

I N D E X - I I .

- Baleares** 2, 3, 16.
Balista excussum caput 2, 9, 3.
Balneo & convivii abstinere 4, 1, 26.
Balteo occultata epistola 3, 13, 2.
Bantius Nolanus 3, 16, 1.
Barbam & capillum submittere 4, 5, 6.
Barbari perfidia 1, 1, 6. barbarum pugione trajicere 2, 7, 5. barbaro & rationis indocili milite uti 1, 11, 13. barbari ad omnia obediunt 1, 11, 13. oblata victoriae spe concitati 3, 17, 7. hac affirmatione inducti 1, 1, 6. lacessiti 2, 5, 8. obfistente nullo, profecti sunt 1, 5, 23. subeuntes 2, 2, 3. in spectaculum usque resoluti sunt 1, 5, 16. barbarorum centum millia 4, 2, 7. exercitus 2, 2, 14. naves 4, 7, 45. numerus 2, 2, 13. potestas 2, 7, 12. sagittae 2, 13, 7. barbaros debellare 2, 2, 5. prohibere ab impetu 1, 10, 4. transire passus est 1, 5, 24. inconsulte pugnam exposcentes docere 1, 10, 1, 4, 7, 6. intentos tener expectatione 1, 4, 9.
Barca, dux Poenorum 3, 10, 9.
Bellua marina 3, 13, 6. in belluas jacere tela 2, 5, 4.
Bellum confectum est incendio 1, 2, 1. commissum 1, 11, 2. inceptum 1, 4, 11. inopinatum 1, 1, 8. mandatum fuerat ei 1, 1, 9. Celtibericum 2, 5, 3. Cimbricum & Teutonicum 1, 2, 6. civile 1, 3, 2. 1, 5, 9. 2, 1, 11. 2, 5, 40. 3, 14, 1. 4, 2, 1. Dardanicum 4, 1, 43. fugitivorum 2, 4, 7. 2, 5, 34. Hetruscum 1, 2, 2. 1, 2, 7. hostile 1, 3, 8. Jugurthinum 3, 9, 3. 4, 1, 2. navale 4, 7, 9. Particum 1, 1, 6. Persicum 2, 8, 4. Punicum 1, 8, 6. 2, 2, 11. 4, 1, 25. primum 1, 4, 11. secundum 1, 3, 5. 2, 3, 8. adversus Poenos susceptum 1, 11, 13. Samniticum 1, 5, 14. 2, 8, 11. 4, 5, 9. sociale 1, 5, 17. 2, 4, 16. 4, 7, 41. Thesalicum 1, 5, 2. belli causa 1, 4, 13. incommodo gravari 3, 11, 2. status 1, 3, 5. 1, 3, 6 & 10. summa 4, 2, 1. usus longus 3, 2, 3. bellum conficere 4, 7, 42. bellum gere- re adversus Arcadas 1, 11, 9. ad- versus Antonicum 4, 5, 16. Has- drubalem 2, 3, 4. 2, 5, 4. Illyrios 2, 3, 2. Jugurtham 1, 8, 3. Ita- liae liberandae causa 4, 7, 25. inferre Tullaphernae 1, 8, 12. ini- re 1, 1, 8. minatus 1, 1, 1. mo- vere in Gallia 4, 3, 14. trahere in adventum legionum 1, 3, 5. transferre 1, 5, 5. bello petitus ab Ardic Illyrio 2, 5, 19. victi hos- tes 2, 11, 7. ulcisci ignominiam damnationis suae 1, 3, 1. neque bellandi artibus, neque virtute par erat Hannibal Fabio 1, 8, 2. peritia & calliditas 1, 8, 7.
Bellator 4, 7, 4.
Beneficio adeptus victoriam 4, 4, 1. illius curatus faucibus 3, 16, 1. beneficiis obstricti 2, 11, 3.
Beneventum urbs 4, 1, 14.
Benigne dimittere socios Latini no- minis in civitates 4, 7, 25. re- spondere legatis 3, 11, 1.
Benignitate hac non illius tantum fidem, sed etiam popularium sibi obligavit 3, 16, 1.
Biduo emensus iter quadridui 3, 1, 2.
Binae naves 3, 9, 8. Bina castra 2, 5, 29, 33. & 34. hostium spolia referre 4, 1, 18.
Bis simili usus eventu 2, 10, 2.
Boeotia 2, 3, 12.
Boeotius Nanthus rex hostium 2, 5, 41.
Boji 1, 6, 4. Bojorum decem millia 1, 2, 7.
Bonus pugnator Pythias 4, 7, 37. boni cives 2, 3, 11.
Boves in hostem acti 2, 4, 17. ve- hiculo adjuacti 2, 4, 17. boum ac asinorum greges 2, 4, 20. bo- bus ad cornua fasciculos adliga- re 1, 5, 28. boves noctu digressi Hannibal 1, 5, 28.
ad Brachium religatae litterae 3, 13, 7. brachia ab latere ducta 3, 17, 5.
Brasidas, dux Lacedaemoniorum 1, 5, 23.

I N D E X I I.

Brevissimum iter 1, 1, 6. **spacium** 2, 5, 33. **tempus** 2, 10, 2.
Britannia 2, 13, 11.
Brundisium 1, 5, 5.
Brutii 2, 2, 31.
Brutus (Decimus) 3, 13, 8. **Bruti & Cassii exercitus** 4, 2, 1.
Brutiani 4, 2 1.
Byzantii 1, 3, 4. 1, 4, 13. 3, 11, 3.
Buccinator relictus 1, 5, 17.
Buculi deducti frequentiori mugitu 1, 5, 26. **buculos laqueis ad arbore adligare** 1, 5, 26.

C.

Cadavera erecta 1, 5, 22.
Cadere in proelio 2, 6, 7.
Cadurcorum civitas 3, 7, 2.
L. Caecilius Metellus 1, 7, 1.
Caedere Romanos 3, 16, 2. & 3. **terga hostium** 2, 5, 23. **Romanorum** 2, 5, 28. **praedationi intentos** 1, 6, 1. **aciem Romanorum** 2, 5, 27. **Athenienses** 2, 1, 9. **aversum** 2, 5, 44. **aversos** 2, 6, 5. **compressum hostium** 2, 3, 6. **effusos & incautos** 2, 5, 1. **exercitum sparsum** 1, 8, 4. **Parthorum** 2, 5, 35. **Hasarubalem** 3, 17, 1. **Henneses universos** 4, 7, 22. **hostes** 2, 3, 14. 2, 5, 33. 3, 17, 3. **inermes** 2, 1, 6. **magnam barbarorum partem** 2, 2, 13. **Romanos ignaros locorum** 2, 2, 7. **sex millia** 3, 17, 5. **trepidantes** 2, 5, 29. **cecidit inopinantium terga adortus** 2, 2, 12. **parte exercitus terga eorum** 1, 5, 24. **Poenos a latere adgressus** 2, 5, 4. **reliquos adortus** 2, 1, 18. **usque eo, inordinatos adgressus** 2, 5, 3. **caedi a Viriatho** 4, 5, 22. **cum exercitu ad intermeconem** 2, 5, 24. **fugientes pro desertoribus iussit** 4, 1, 29. **caedendum exercitum tradere** 2, 3, 22. **caelus utrimque magnus numerus** 2, 10, 1. **Marcellus** 4, 7, 26. **virgis** 3, 3, 3. 4, 1, 20, 31, 39 & 40. **caesi sunt** 3, 10, 6. **fugatique sunt** 2, 5, 10. **multi Gallorum** 3, 17, 7. **Samnites** 2, 4, 2. **vi-**

giles 3, 3, 2. **caesa captivorum pecorumque corpora** 1, 5, 20. **caesos plures reperire** 2, 10, 1.
Caedes magna edita 4, 7, 44.
Q. Caeditius 1, 5, 15. 4, 5, 10.
C. Caesar 1, 1, 5. 1, 3, 2, 1; 5, 9, 1, 12, 2. 2, 1, 1 & 16. 2, 2, 3, 2, 3, 18 & 22. 2, 5, 33. 2, 6, 3. 2, 13, 11. 3, 17, 6. 4, 7, 1. 4, 7, 32. **a tergo instans** 1, 5, 5. **adversus Germanos pugnaturus** 1, 11, 3. 4, 5, 11. **avide inrumpens ad castellum** 3, 17, 4. **processit ad milites** 1, 9; 4. **vasa conclamare iussit** 1, 8; 9. **Caesaris copiae** 3, 14, 1. **vulnus grave** 2, 7, 13. **Caesarem fugere** 2, 13, 6. **Caesarianus Tribuni cornicularius** 3, 14, 1.
Calamarcus 2, 4, 7.
Calcaria addita 1, 5, 16.
Calcrafti oleo ac mero 1, 4, 7.
Calidum jecur 1, 11, 14.
Callidissimi duces 1, 1, 9.
Calliditas recedentium suspecta 2, 3, 20. & **peritia bellandi** 1, 8, 7.
Callidromi juga 2, 4, 4.
Calones occisi 3, 2, 9. **singuli** 4, 1, 6. **calonum vestitu milites submittere** 3, 2, 9.
Calpurnius Flamma 1, 5, 15. 4, 5, 10.
Camelorum grex 2, 4, 12. **novitas & horrore** 2, 4, 12.
Camerae tectorum rescissae 3, 4, 6.
Camertes Umbros ad societatem compulsi 1, 2, 2.
Camillus 2, 4, 15. 4, 7, 40. 3, 13, 1. 3, 5, 1. 4, 4, 1. **Camilli ductus** 2, 6, 1.
Campaniae hiberna 1, 9, 1. **Campaniam periculo liberare** 1, 9, 1.
Campani equites 4, 7, 29. **obscissi a Romanis** 3, 13, 2. **Campanorum agri vastati** 3, 4, 1.
Campus medius inter hostes erat 2, 5, 22. **campi Arusini** 4, 1, 14. **patentes** 1, 1, 6. 2, 5, 24 & 40. **campis junctae paludes** 2, 5, 6.
Campestria tenentur a Romanis 2, 2, 11. **loca** 2, 12, 4.
Candidam cervam insignia formae

mae ducere 1, 11, 13. candidi equi 1, 11, 10.
 Canere cornicines iussit diversa parte moenium 3, 9, 6. signa 1, 9, 2, 2, 7, 8. cani classicum iussit 3, 9, 5.
 Canes adgressi sunt lupum 1, 10, 4. in conspectu popularium commisit 1, 10, 4. atque asinos reliquit in castris 1, 5, 25.
 Cannae 2, 2, 7, 2, 3, 7, 2, 5, 27, 4, 5, 5 & 7.
 Cannensis clades 4, 7, 39. pugna 4, 1, 44. Cannenses 3, 16, 1.
 Canusium, perveniunt incolumnes 4, 5, 7.
 Capere aliquem 2, 5, 12, 3, 5, 2.
 Arpos 3, 9, 2. castellum 3, 9, 3. castella 3, 4, 5. castra 2, 4, 4, 2, 5, 3 & 8. cibum 2, 1, & 5, 4, 5, 6. cibos 4, 3, 11. civitatem 2, 6, 9, 3, 9, 10. collem 2, 4, 2. Delminium vacuam anxillis 3, 6, 2. elephantos 4, 7, 18. inermes 2, 1, 6. Ligures 3, 17, 2. locum castris 2, 7, 12. idoneum paucorum iactura 4, 6, 1. naves 1, 4, 13. multos 1, 11, 18, 2, 1, 18. navigia 4, 7, 44. oppidum 3, 2, 7. cohortibus 3, 10, 1. oppida complura Sardiniae 3, 9, 4. portum 3, 9, 7. Prinaeum castellum vi nulla 3, 3, 1. quosdam Perfarum 1, 11, 17. somnos super nudam humum 4, 3, 3. Syracusanos 3, 6, 6. trirēmem implicatam vado 2, 5, 43. urbem incustoditam 3, 2, 6. defensoribus vacuam 3, 2, 5, 3, 6, 3, 3, 10, 3. urbes multas 3, 2, 3. nudatas propugnatoribus 3, 6, 1. capi ab tergo 3, 9, 3. castrade industria passus est 3, 10, 3. captus dux Perperna 2, 5, 32. gratia locorum 1, 1, 5. Pifo 3, 6, 5. capta Capua 3, 18, 3. Corinthus 4, 3, 15. occasio 1, 2, 1. urbs ab tergo 3, 3, 3. capti & victi hostes 4, 1, 24. captae urbes multae 3, 4, 3. capta castralla praesidio tenere 1, 8, 11. castra 2, 5, 8, 4, 1, 31.
 Captiva virgo eximia pulchritudinis 2, 11, 6. captivum mit-

tere Crotona 3, 6, 4. captivam redimere 2, 11, 5. captivi 3, 3, 7. captivorum habitus 3, 8, 2. manus ingens 2, 9, 6. ordo 1, 4, 2. pecorumque corpora caesa 1, 5, 20. captivis latera aurtium praetexuit 1, 4, 1. captivos circumducere 3, 15, 4. cohortari ad patiendum mortem 4, 5, 21. custodire negligentius 1, 8, 5. urbis Cyzici producere 4, 5, 21. captivae 2, 11, 5. captivarum habitus 4, 7, 44. captivas naves habere 1, 4, 12. captivis armis induere milites 4, 7, 45.
 Captivitate execratus in Consule Romano 4, 5, 16. de captivitate Jugurthae res parum precessit 1, 8, 8. ex captivitate remissus ad suos 3, 16, 1.
 Captura 3, 3, 6.
 Capeffitur ubique fuga, nusquam pugna 2, 4, 7.
 Capillum & barbam submittere 4, 5, 6.
 Capitolium 3, 13, 1. obsidetur a Gallis 3, 15, 1.
 Captare loca confragosa 2, 3, 20.
 Capua 3, 18, 5.
 Caput balista excusum 2, 9, 5.
 Hasdrubalis 2, 9, 2. gentis erat civitas 3, 6, 3. hostium regni 1, 8, 12. capite pedibusque nudus 3, 9, 3. in capite infidet ei picus 4, 5, 14. capita ducum in proelio occisorum 2, 9, 3. hastis praefixa 2, 9, 3. papaverum eminentia 1, 1, 4. eminentia 2, 5, 43. capitibus fossarum castella communitur 2, 3, 17.
 Capital tibi foret 4, 6, 3.
 Cappadocia 1, 1, 6, 1, 5, 13, 2, 2, 2, 2, 7, 9, 3, 2, 9.
 Cardianus Eumenes 4, 7, 34.
 Caria 3, 2, 5. Cariam petere 1, 8, 12. in Cariam avocatus 1, 8, 12.
 Caro alia 4, 1, 2. assa vel elixa 4, 1, 2. semicruda 2, 5, 13.
 Carpere & lacere cohortes 1, 10, 1, 4, 7, 6.
 Carpetani 2, 7, 7.
 Carthago 3, 9, 1. Carthaginensium mittere legatos 1, 11, 4.

Carthaginienſes 1. 2. 3 & 4. 1. 3, 8. 2, 5. 11 & 29. deſperantes 2, 2, 11. ſecuri 3, 2. 2. ſuperati acie 2, 9, 6. victi 1, 8, 7. Carthaginienſium dictatores 2, 1, 4. duces 1. 7, 3.

Caſeo paſcere pecora 3, 13 5.

Caſilinum 4, 5, 20. Caſilini obſideri ab Hannibale 3, 15 3. Caſilinum obſidere 3, 14, 2.

C. Caſſius 2, 5, 35. 4, 7, 14. Caſſi & Bruti exercitus 4, 2, 1.

Caſſiani 4, 2, 1.

Caſtigare aliquem baculo, ut ſervum 1, 1, 3 quemdam egreſſum via 4, 1, 9. caſtigatis oratione gravi laureatos falces objicere 4, 5, 1.

Caſtor & Pollux peregritant 1, 11, 9. Caſtorem & Pollucem adeſſe dicens 1, 11, 8.

Caſtra diſtant a Punicis 2, 1, 4. per corpora cohortium velut inapalia conſtituere 4, 1, 14. adverſariorum 1, 8, 9. Afranii 2, 5, 38. Hannibalis 2, 9, 2. & Romanorum 2, 5, 13. hoſtium 1, 1, 7. 2, 5, 18, 25 & 29. 34. 3, 7, 3. Pompeji 2, 5, 31. Scimpronii Longi Cos. 2, 5, 23. Volſcorum 2, 4, 15. 4, 7, 40. adgredi 2, 1, 5. 2, 12, 1. Romana 2, 6, 7. 4, 7, 26. ABmilii Faulli adorari inproviſo 3, 17, 2. ampliari vetuit 1, 1, 9. capere 2, 4, 4. 2, 5 3. & 8. capi de induſtria paſſus 3, 10, 3. communire contra aliquem 1, 8, 3. in ſaltu editiore 2, 5, 17. conferre cum hoſte 2, 5, 8. diripere 2, 12, 4. expugnare 2, 1, 6. facere 1, 5, 24. comitius habere 2, 1, 6. in agro 3, 18, 2. locis campeſtribus 2, 12, 4. prope ab Orchomeno 1, 11, 5. incendere 4, 7, 8. infeſtare 1, 5, 3. invadere 2, 5, 25. 2, 10, 2. metari 2, 3, 9. movere 1, 1, 13. 1, 8, 9. 4, 7, 42. munire 4, 1, 24. munita negligenter 2, 5, 21. ſolita nudari, animadverſit 2, 5, 8. obpugnare 2, 12, 3. occupare 2, 5, 21. ponere 1, 5 3 & 24. 1, 10, 3. 2, 5, 9, 23 & 24. 2, 13, 6. repe-

tere 2, 1, 1. caſtrorum converſatio priſtina 2, 4, 10. facies 1, 4, 9. latus 2, 5, 37. poſitio 1, 2, 14. praeda 3, 17, 6. caſtris capere locum 2, 7, 12. delegerunt locum 1, 5, 3. deſtinat editum collem 1, 5, 11. locum editum eligere 2, 2, 2. ampliorem locum ſupra ripam complexus 1, 5, 2. exuere adverſarios 2, 4, 15. 2, 5, 2. 4, 7, 20. alicujus potiri 4, 1, 14. ſuos continere 1, 5 28 in caſtris reliquit canes atque aſinos 1, 5, 25. ſtatueret arma 1, 11, 9. caſtra ampliora ſolito facere 3, 17, 6. bina 2, 5, 33 & 34. 2, 10, 2. capta 2, 5, 38. 4, 1, 31. duplicata 1, 2, 9. inſtrictiſſima omnibus eſculentis 2, 5, 14. juncta cum Pompejo 2, 1, 3. majora 2, 5, 31. minora 4, 5, 7. occupata 2, 5, 12. in colle poſita 3, 17, 7. in diverſa ripa 2, 5, 20. proxima 2, 10, 2. regia 2, 4, 4. tota conſodere 1, 5, 11. vicina Pompeji caſtris 2, 5, 31. per tota ignes facti 1, 5, 22.

Caſtrenſibus dare quietem 2, 5, 30.

Caſtellum Meſſeniorum 3, 2, 4. Peloponneſiorum 3, 9, 9. Prinaſum cepere vi nulla 3, 8, 1. Sueda 3, 2, 9 in monte ſaxeo ſitum obpugnare 3, 9, 3. inſtrictum duplici munitione 3, 17, 4. caſtelli poſteriora 3, 9, 3. caſtellum capere 3, 9, 3. communire 1, 3, 9. intrare 3, 2, 9. obſidere 3, 2, 9. ſubire 3, 2, 9. ad caſtellum initio hoſtibus cedere 4, 1, 21. in caſtellum erepi 3, 9, 3. caſtello exercere equos 4, 7, 34. in caſtello quodam clauſus 3, 7, 34. caſtella erant in conſinio 3, 4, 5. capere 3, 4, 5. foſſarum capitibus communire 2, 3, 17. pluribus locis 1, 8, 11. ponere in ſinibus Ubiorum 2, 11, 7. tentare 2, 5, 18. capta praefidio tenere 1, 8, 11. quaedam incendi 2, 5, 11. parva 2, 5, 18.

Caſtellani 3, 8, 1. revocati ab inbelli multitudine ſuorum 3, 9, 3. ſecuriores ab altera parte facti 3, 9, 9. Caſtellanis inſtare acnus 2, 9, 3.

I N D E X I I.

- Castus & Gamicus duces Gallo-**
 rum 2, 4, 7. Casti factio 2, 5, 34.
Casus adjuvic Lucullum 2, 5, 30.
 casum tinere 2, 13, 10. casu se-
 quitur hostis 2, 13, 5.
Cava Luna 1, 5, 1. cavae viae 2,
 2, 6.
Cavere aliquem 4, 7, 37. nihil ab
 eo conatu 3, 2, 1. uli 4, 7, 45.
 cavetur 2 Poro adverſa ripa 1, 4,
 9 cavendus est hostis prol. 1.
 cantus est Senatusconsulto, ne
 &c. 4, 1, 58.
Ca. .ius esse docuit 2, 6; 8.
Cavillatus conditionibus 1, 5, 19.
Catenâ ad ingressum objecta clau-
 sus 1, 5, 6 per medium anhem
 objecta 3, 14, 2. catenas conse-
 rere ex vimine 1, 5, 21, catenis
 demissus evasit 1, 5, 21.
Cathena 2, 5, 34.
Catina 3, 6, 6.
Catinienſes 3, 6, 6. suspectos ha-
 bere 2, 11, 2.
M. Cato 1, 2, 5, 2, 7, 14, 3, 1, 2,
 3, 10, 1, 4, 1, 16 & 33, 4, 3, 1, 4,
 7, 31 & 35. Centoni filius 4, 5,
 17.
Catti 2, 3, 23.
Catulus 1, 5, 3.
Cauda equi infirmi 1, 10, 1, 4, 7, 6.
 univerſa 1, 10, 1, 4, 7, 6.
Caudina clades 1, 5, 16.
Causa belli 1, 4, 13. commenda-
 tionis prol. 1. conditionis occul-
 tandae 1, 1, 3. consilii obscurandi
 1, 1, 7. culpae 1, 9, 3. facilis e-
 ventus 3, 1, 2. eorum excipien-
 dorum progredi 3, 16, 2. exclu-
 dendu hostis 1, 5, 10. fugae at-
 que formidinis abire 4, 1, 4. ob-
 pugnandi Cyzici 3, 9, 6. spe-
 etandi exire 2, 11, 1. suspitionis
 avertendae 1, 1, 7. augendae 3, 17,
 7. venandi 3, 3, 6.
Causari ventos 4, 7, 31.
Cedere acie 2, 16, 10. aciem a-
 verſam coegit 4, 7, 32. ad pri-
 mam eruptionem 3, 10, 4. ar-
 dori in tempore 2, 1, 3. ex in-
 duktria 2, 5, 12. fugitivis loco
 4, 1, 26. hosti 2, 3, 10. hosti-
 cus initio ad caſtellum 4,
 1, 21 & 23. loco 4, 1, 13, 34
 & 35. instituit 2, 3, 20. Ro-
 manis equitibus 2, 5, 7. cessit ut-
 rumque ex sententia 2, 5, 29.
 cesserunt aliquot cohortes gla-
 diatoribus 1, 5, 21. Galli jam pe-
 ne victores 2, 4, 5. cedens clas-
 sis 4, 7, 11. equitatus 2, 5, 35.
 pars ob id 2, 7, 11. cornu 2, 8, 2.
 stagnum 3, 9, 1. cedente instru-
 ctura stare 2, 3, 17. cedentes Ro-
 mani 2, 3, 9, 2, 7, 10. legiones
 exercitui 2, 8, 12. cedentibus est
 perniciosissimum 4, 7, 21. ceden-
 do longius protrahere perfe-
 quentes oppidanos 3, 10, 5.
Celare alterum consilio 1, 1, 9.
 partem peditum 2, 5, 22. celatus
 exitus pugnae 2, 7, 13. celati
 hostes & milites 2, 7, 6. celata
 arma sub veste 4, 7, 13.
Celebrare dies sacros Minervae 4,
 7, 13. Minervae sacrum 3, 2, 8.
Celeriter barbaros debellavit 2, 5,
 celerius absumuntur alimenta 3,
 4, 5.
Celtiberi 2, 5, 3. avide inſequentes
 2, 5, 8. Celtiberorum du x Viria-
 thus ex latrone 2, 5, 7.
Celtibericum bellum 2, 5, 8.
Censere idem 4, 7, 22.
Censores Fulvius Flaccus 4, 1, 32.
 censores 4, 1, 22.
Censorii filius M. Cato 4, 5, 17.
Census constitutus 4, 6, 4. censu
 protectionem obtexuit 1, 1, 8.
Centum denarii 4, 5, 20. millia
 barbarorum 4, 2, 7. triginta ele-
 phanti 2, 5, 4. viginti millia
 passuum 1, 3, 10.
Centuriis interponere sagittarios
 & funditores 4, 7, 27. ex cen-
 turiiis ternos securi percutere 4,
 1, 36.
Centurio Q. Naevius 4, 7, 29.
 centuriones & tribuni 1, 1, 3, 1,
 2, 1, 1, 11, 2. galeati & discincti
 4, 1, 27. pauci 3, 9, 3. singuli 4,
 1, 37.
Centunculis instrata jumenta 2,
 4, 6.
Cereris sacro operatas feminas
 Atheniensium rapere 4, 7, 44.
Cernere milites adonitos 1, 12, 1.
Certare aequo Marte 2, 5, 5.
Certamen equestre 2, 2, 12. certam-
 inu se obſerre 2, 5, 46.

I N D E X I I.

- Certum supplicium manet eos 4,**
 1, 17. tempus 1, 2, 6. 2, 1, 18.
 certi custodes 2, 13, 1. certis
 horis suspendere 4, 7, 34. cer-
 ta Fabio renuntiare, 1, 5, 28.
 certior factus 2, 5, 14. 3, 17, 6.
 de omnibus rebus 3, 13, 8. cer-
 tioris disciplinae arbitratur 4, 2,
 2. certiores ab exploratoribus
 facti 2, 1, 10. Cyzicenos facere
 adventus 3, 13, 6.
Cervam candidam insignis formae
 ducere 1, 11, 13.
Cervulis constructum vallum in-
 cendit 1, 5, 2.
Cessantia lumina 2, 5, 16.
Cetera manus 1, 4, 4. pars 3, 9,
 3. ceteri (coguntur) pudore 1,
 11, 3. perterriti exemplo 2, 8,
 8. ceteros (agros) populatus 1,
 8, 2. exitus custodire 1, 5, 27.
 insequi avidius 1, 10, 3. pu-
 duit non sequi 2, 8, 5. ceterae
 copiae 1, 5, 5. gentes 4, 1, 14.
 ceteras urbes petere 3, 6, 3. ce-
 tera praecepta imperatoria 2,
 6, 10.
Chabrias Atheniensis 1, 4, 14. 1,
 12, 12.
Chaeronia 2, 1, 9.
Chalcidensium agros depopulari
 3, 11, 1.
Chares, dux Atheniensium 2, 12;
 3, 3, 10, 8.
Charmades Ptolemaei, regis prae-
 fectus occisus 3, 2, 11.
Cherronesus 2, 5, 42. erat juris
 Atheniensium 1, 4, 13.
Chlamyde interemti & galero or-
 natus est 3, 2, 11.
Cibus dispositus locis quibusdam
 3, 13, 8. cibi lucisque avidae
 columbae 3, 13, 8. cibum cape-
 re 2, 1, 1 & 5. 4, 15, 6. cibo
 firmatus miles 2, 2, 8. fovere
 militem 2, 5, 23. cibi insalubres
 2, 5, 13. cibos capere 4, 3, 11.
Cibaria complurium dierum por-
 tare 4, 1, 1. & vasa militum in
 fasciculos aptata furcis inpone-
 re 4, 1, 7. habere in decem an-
 nos 3, 5, 2. parare 4, 7, 31.
Q. Cicero 3, 17, 6.
Cimbri 1, 5, 3. 2, 2, 8. 2, 7, 12, 1
 Cimbri pulsus 1, 5, 3.
Cimbricum bellum 1, 2, 6.
Ciminia siva 1, 2, 2.
Cimon, dux Atheniensium 3, 2,
 5. 4, 7, 45.
Cineas legatus Epirotarum 4, 3,
 2.
Cingere copias hostium 2, 3, 6.
 universas plaustris 4, 7, 33. De-
 cium 1, 5, 14. 4, 5, 9. phalan-
 gem levi armatura 2, 3, 20. cin-
 ctus abruptis 1, 5, 10. cincta a-
 mne civitas 3, 7, 2.
Cinctus togae praecisus 4, 1, 26.
Circa Amphipolim deprehensus 1,
 5, 23. aquas 2, 4, 6. arma duci
 equos imperavit 1, 11, 9. expu-
 gnationem has species stratege-
 maton fecimus 3. praef. gratu-
 lationem morari 4, 7, 43. ho-
 stium castra se ostentare 2, 5,
 25. impedita portae claustra tre-
 pidare 3, 3, 5. latera viae dis-
 positus 1, 5, 24. municipia Ita-
 liae litteras dimittere 4, 7, 38.
 obpugnationes urbium defensio-
 nesque strategemata edere 3.
 praef. praedam occupati 1, 6, 3.
 tentoria ductae fossae 1, 5, 11.
Circiter quaterni pedes, 4, 7, 29.
 quatuor millia Gallorum mer-
 cenariorum 3, 16, 3.
Circuire aejem. hostium 2, 3, 3.
 hostem 2, 3, 10 & 17. Julianum
 exercitum 2, 3, 22. partem mu-
 nimentorum 1, 2, 1. vallum 2,
 12, 1. vigiliis sub adventum
 hostium 3, 12, 2. circui 2, 2,
 10. ab hoste 2, 3, 17. muros om-
 nibus copiis instituit 3, 2, 1.
Circuitus exiguus 2, 5, 38. major
 1, 1, 11. 1, 5, 13.
Circumactus exercitus 2, 5, 20.
 circumacta ad litus universum
 classis 4, 1, 13. circumactae na-
 ves 1, 4, 11. 4, 7, 43.
Circumdatae fossae 1, 5, 20. cir-
 cumdatae statione omnes por-
 tae 2, 6, 7.
Circumducere captivos 3, 15, 4.
 circumduci eum iussit 4, 7, 7.
 circumductus exercitus 1, 2, 8.
 hostis per proditorem 2, 2, 13.
 pedes ab ea parte 2, 2, 12. cir-
 cumducta manus per avias re-
 giones 2, 5, 17.

I N D E X I I.

- Circumfundere** aliquid alio latere 1, 2, 7. circumfusus ipse exterior corona obligavit Caesarem 3, 17, 4. tergo 2, 5, 24.
- Circummittere** cohortes post montem 2, 4, 7. cum Scipione 2, 4, 2. circummissus ab eo 2, 4, 4.
- Circumfedere** 2, 9, 1. circumfidentibus suis persuaserunt, ne &c. 3, 15, 4. circumfederi in minoribus castris 4, 5, 7. circumfessus ad Dyrthachium 3, 17, 4.
- Circumseptus** in quadam turre 3, 6, 5.
- Circumspicere** regionem 4, 5, 4. circumspecta genera prol. 1.
- Circumvallans** Pompejus 1, 1, 7. circumvallatum siti angere exercitum 2, 1, 11.
- Circumvenire** aliquem vacua fronte 2, 3, 8. extra 3, 17, 4. hostem 2, 7, 1. medios cornibus confli-gatis 2, 3, 5. circumvenit nox 2, 9, 1. circumveniri ab equita-tu 2, 5, 18. circumventus equita-tu Numidarum 2, 5, 40. loco iniquo 1, 5, 12, 4, 5, 8. circumveni-ti ab eo Poeni 2, 6, 2. undique 2, 3, 19. circumventus eos a la-teribus fudit 2, 3, 12.
- Citantur** quasi ex proximo AEtoli 2, 7, 14. citati equi 2, 3, 20. cita-tior volatus 1, 2, 7.
- Citra** flumen in occulto collocare legionem 1, 6, 2. vexationem suorum impedire consilia 1, 8, 9.
- Citerior** Hispania 3, 7, 3.
- Civem** servare 4, 1, 4. cives bo-ni 2, 8, 11. Romani 1, 9, 2. civibus persuadere 2, 2, 14. sus-pecta fides 1, 8, 2. in cives coalescere potest concordia 1, 10, 4.
- Civile** bellum 1, 3, 2, 1, 5, 9, 2, 1, 11, 2, 5, 40, 3, 14, 1, 4, 2, 1. civiliu armorum tumultus 4, 5, 2. civilibus armis dissociatus populus 1, 10, 4.
- Civilis** (Julius) 4, 3, 14.
- Civitas** Agrigentorum 3, 2, 6. Cadurcorum 3, 7, 2, erat caput gentis 3, 6, 3. facit imperata 4, 4, 1, Himera 3, 10, 2. incensa 3, 10, 5. obsessa a Locedaemoniis 3, 12, 1. opulentissima Lin-gonum 4, 3, 14. socia 1, 11, 5. ci-vitatis cujusdam obpugnatio 3, 10, 2. defendendae gratia 3, 10, 5. civitati cuidam in Caria in-fidiari 3, 2, 5. civitatem capere 2, 6, 9, 3, 9, 10. litori adposi-tam adgredi 3, 10, 8. occupare 2, 11, 2, 3, 10, 8. quamdam ob-pugnare 3, 9, 5. civitate potiri 3, 6, 7. civitates diripere 3, 6, 1. Hispaniae devictae 1, 1, 1. sin-gulae 2, 2, 14. civitatibus epi-stolas reddi 1, 1, 1.
- Clades Cannensis** 4, 7, 39. Caudi-na 1, 5, 16. contracta 4, 5, 5. in-gens 4, 7, 25. manifestissima 2, 7, 3. Variana 3, 15, 4, 4, 7, 3. cladis nuntii 2, 10, 2.
- Clam** ducere exercitum 2, 12, 4. emissi equites 4, 7, 26. equites praemittere 4, 1, 8. illo profi-cisci 3, 11, 5. in litus egredi 1, 5, 7. noctu duci equos im-peravit 1, 11, 9. scripsit suis 1, 1, 10.
- Clamitans**, collegam vivere 2, 7, 11.
- Clamor** telaque 2, 3, 17. univer-sorum sublatu 2, 3, 17, 2, 4, 7. clamorem adtolli iussit 3, 9, 5. vocantium ad arma tolli 1, 9, 2. clamores sublatis 2, 9, 1.
- Clara** urbs nobilibus victoriis 3, 3, 2. clarae operae eques nobilis 4, 7, 36. clarissimus dux 2, 2, 6. clarissima victoria 2, 2, 4.
- Clare** praedicare Latine 2, 4, 10. prohiantare 2, 7, 1.
- Classis** obpugnatur 2, 7, 6. ad-mota 3, 2, 2. Atheniensium 1, 4, 13. cedens 4, 7, 11. ducen-tarum navium 2, 5, 46. habitata occulte 3, 10, 8. hostium 4, 7, 9, 10, 12 & 14. instructa 2, 5, 47. Persarum 4, 7, 43 & 45. proficiscens 1, 12, 11. Punica 2, 3, 24. reliqua 3, 10, 8. Ro-mana 2, 7, 14. tota 1, 5, 7. praefectus 4, 7, 26. suae pars ar-mata 3, 10, 9. usus non est ne-cessarius 4, 1, 13. classi adesse 1, 12, 12. classem abducere 1, 4, 13. conscendere 1, 5, 5. con-sumere incendio 4, 7, 14. cri-

I N D E X II.

- p̄ere 2, 7, 6. extendere 2, 1, 18.
 in Italiam versus agere 1, 4, 11.
 instruere 1, 7, 3. hostili habitu
 4, 7, 23. Megarenſium excipere
 4, 7, 44. mittere 1, 3, 9. per id
 tempus praeparare 1, 4, 13. re-
 vocare 2, 1, 18. ſolvere 4, 1, 33.
 claſſe adplicare ad Eleuſin 4, 7,
 44. dimicare 1, 12, 12. ei inſi-
 diati 1, 4, 1. lacelli 3, 9, 7. Pe-
 loponneſum infeſtare 1, 3, 9.
 ſuperati Poeni 2, 13, 10. vince-
 re 1, 11, 7. cum reliqua portum
 adeptus eſt 1, 4, 14.
Clauſicum cani juſſit 3, 9, 5.
Clauſes portarum 4, 7, 22. reddere
 4, 7, 22.
Clauſis & loris adiutus 3, 9, 3.
Claudere & caedere praedationi
 intentos hoſtes 1, 6, 1. portas 2,
 11, 1. claudendum ſe praefatare 1,
 5, 23. clauſus ab hoſtibus Han-
 no 1, 5, 27. in caſtello quodam
 4, 7, 34. obiecta ad ingreſſum
 catena 1, 5, 6. clauſi hoſtes con-
 ditione locorum 2, 6, 6. clauſae
 portae 2, 6, 9, 3, 16, 5.
Clauſtra portae inpedita 3, 3, 5.
Claudius (Appius) 4, 1, 18 & 34.
 P. Claudius 2, 13, 9. Marcellus
 2, 3, 9. Nero 1, 1, 9, 1, 5, 19, 2,
 3, 8, 2, 9, 2.
Cleandridas Lacedaemonius 2, 3,
 12.
Clearchus Lacedaemonius 3, 5, 1.
 4, 1, 17.
Cleomenes Lacedaemonius 2, 2, 9.
Cleonymus Athenienſis 3, 6, 7.
Cliſthenes Sicyonius 3, 7, 6.
Coaleſcere in ciues concordia po-
 teſt 1, 10, 4.
Cochleas legere per faxa montis 3,
 9, 3.
Cocles (Horatius) 2, 13, 5.
Coelius Primiſularis 4, 7, 8.
 ad Coenam vacare 4, 3, 7.
Coepit concurrere 2, 5, 27. inſtare ca-
 ſtellanis acrius 3, 9, 3. coepe-
 runt adcelerare 2, 5, 19. conci-
 nere & tumultuari 3, 9, 3. diri-
 pere ſarcinas 1, 6, 1.
Coepo deſiſtere 3, 6, 4.
 in Coetu pronuntiare 4, 7, 39.
Cogere ad jurandum 4, 7, 39.
 coegit poenitentia exauctora-
 tos ſatisfacere 1, 9, 4. cogens
 neceſſitas 4, 1, 22. cogi fortitu-
 dinis teſtimonio 1, 11, 3. coacti
 probris hoſtium milites 1, 11, 1.
Cogitare de fuga 2, 2, 14, 3, 17, 7.
 de reditu 2, 5, 31.
Cogitata equorum fremitu produp-
 tur 2, 5, 31.
Cogitationes nocturnae 2, 5, 30.
Cognoscere a perſugis 1, 6, 1. ex
 aliquo 3, 3, 2. cognitum confi-
 lium Bantii Nolani 3, 16, 1.
Cognomen ei fuit Africano 2, 3,
 4. Germanici merere 2, 11, 7.
 Imperioſo fuit Manlio 4, 1,
 40.
Cohors obpoſita 4, 1, 29. cohortis
 Praefectus, C. Titius 4, 1,
 26. cohortem in ſtatione deti-
 nere 2, 12, 1. perſtare in prin-
 cipiis 4, 1, 27. cohortes aliquot
 gladiatoribus quatuor & ſep-
 tuaginta ceſſerunt 1, 5, 21.
 continuae 2, 3, 16. duodecim
 2, 4, 7. quinque 4, 1, 23. om-
 nes 4, 7, 27. Romanae 1, 10,
 1. tres 4, 1, 21. vocantur va-
 lidiffimae 2, 3, 5. cohortium
 corpora 4, 1, 14. militem dec-
 cimare 4, 1, 37. cohortes du-
 cere 1, 5, 8. in utraque latera
 ſecedere 1, 6, 3. in dextram viae
 partem dirigere 1, 6, 1. lacera-
 re & carpere 1, 10, 1. occultare
 3, 10, 1. ponere in valle 2, 5,
 37. ſex in ſubſidio retinere 2, 3,
 22. cohortibus oppidum capere
 3, 10, 1.
Cohortati aliquem 1, 11, 10. capti-
 vos ad patiendum mortem 4, 5,
 21. ſuos 4, 5, 3. cohortatus mil-
 lites 2, 10, 2.
Coire in collem metu poenae 4, 7,
 24. coeunt aduerſus populum
 Romanum 1, 8, 3.
Colentium imitationem exprime-
 re diebus feſtis 4, 7, 13. colitur
 agellus per unum villicum 4, 3,
 3.
Collaudare transfugas 2, 7, 9.
Collega 1, 1, 9. Decius & Fabius
 1, 8, 3, 2, 7, 11. L. Paulus,
 Varro 4, 5, 6. victor 2, 4, 1.
 collegae ſe jungere 1, 1, 9. col-
 legata vivere clauſitans 2, 7, 12.
 Col-

I N D E X I I,

- Collii lapides** 1, 12, 10.
Colligere pabulum 2, 5, 31. praedam 2, 13, 1.
Collis confragosus 2, 3, 8. editus 1, 5, 11. erat in propinquo 1, 5, 12. inferior 1, 5, 11. imminet 2, 5, 24. castris regis 2, 4, 4. proximus 1, 5, 24. 2, 2, 3. quidam munitus 4, 7, 24. superior 1, 5, 11. transversus 2, 4, 1. colleni capere 2, 4, 2. occupare 1, 5, 14, 4, 5, 9. in colle posita castra 3, 17, 7. collium obportunitas 1, 1, 6. colles proximi 2, 5, 33. fectari 2, 2, 11. in colles accedere 1, 10, 3. ex collibus pugnare responso Deum 1, 10, 3.
Collocare aciem 2, 3, 9. distributura (exercitum) in utroque viae latere 2, 12, 4. equitem in novissimo 2, 3, 17. in utroque cornu 2, 3, 22. firmissimos in cornibus 2, 3, 4. legiones in cornibus 2, 3, 22. legionem in occulto citra flumen 1, 6, 2. levem arnaturam in cornibus 2, 3, 6. in prima acie 2, 3, 10. militem ante castra 2, 2, 8. militem manum in insidiis 2, 5, 42. collocantur apte ad rerum varietatem discreta prol. 1. collocatus post terga peditum equitatus 2, 5, 37. collocata in insidiis manus 2, 5, 10. collocati in dextro cornu fortissimi suorum 2, 3, 2. in postrema acie 2, 5, 23. Macedones in secunda acie 2, 3, 16. collocatae copiae in dextro cornu 2, 3, 3.
Colloquium petitum ad exercitum hostium 1, 5, 17. colloquia cum pluribus constituere 1, 1, 7. colloquiis cum Hannibale crebris efficere, ut &c. 1, 8, 7.
ad Collum religare columbis epistolas seta 3, 13, 8. collo portare farinam 4, 1, 6.
Collustrare montes discursatione magna 1, 5, 28.
Coloratiora hominum corpora 1, 2, 9.
Columbae lucis cibique avidae 3, 13, 8. columbas illuc deolare instituerat 3, 13, 8. inclusas tenebris & fame adficere 3, 13, 8.
Coma venerabilem constituere 1, 11, 10.
Comburare tunicam 1, 1, 12.
Comes Cyri Zopyrus 3, 3, 4. comitibus inmiscere Poenos 3, 3, 6.
Comitari aliquem 2, 5, 41. sustinent 4, 5, 7. comitans non exigua equitum manus 2, 7, 2.
Cominus accedens pedes 2, 5, 33. adplicitus 2, 2, 5. cum hostium castris vallare castra 2, 5, 31. habere castra 2, 1, 6. pugnare 2, 2, 13. stare 2, 5, 41. frucidare aliquem 2, 3, 24.
Commeatus conditus 3, 4, 6. inopia 3, 5, 1. commeatu socio- rum necessitatem sustentare 3, 14, 2. commeatus exercitus sub- ministrare 3, 4, 3. commeatibus abundare 3, 4, 5, 3, 15, 1. instru- ctus 3, 5, 2. Thebanorum potiri 4, 7, 19. profequi 2, 6, 1. cum commeatibus excipere auxilia 1, 8, 10.
Commendationis meae causa hoc opus adgressus sum prol. 1.
Commentariis expeditis amplecti prol. 1.
Commercio laborat inops hostis 2, 5, 14.
Commigrare iusso edixit 4, 1, 10.
Commilitones invidentes 4, 6, 2. commilitonum invidia 4, 7, 36. commilitonibus suadere 4, 5, 7.
Committere canes 1, 10, 4. proe- lium 1, 11, 15, 2, 1, 13, 2, 4, 6. & 7, 2, 5, 6, 4, 7, 30. utres dua- bus regulis inter se distantibus 3, 13, 6. committitur his Resp. 4, 1, 44. committi proelium ratus 2, 7, 3. commissa acies 1, 1, 6, 2, 1, 16. quarta vigilia 1, 5, 17. commissum bellum 1, 11, 2. hoc volebat nemini 1, 1, 4. proelium 1 prol. 2. prol. 2, 1, 1. 2, 4, 45 & 46. commissam sibi Baby- loniorum urbem tradidit Cyro 3, 3, 4.
Commius Atrebas 2, 13, 11.
Commori statuat 2, 6, 5.
ad Commune pertinere 3, 2, 6.
Communicare potuisset 1, 7, 7.

I N D E X I I.

- Communire** castellum 1, 3, 9, 1, 8, 11. capitibus fossarum 2, 3, 17. castra contra aliquem 1, 8, 3. in saltu editore 2, 5, 17.
- Commutare** instructionis ordinem 2, 3, 4. commutatae copiae 2, 5, 34. commutata arma 2, 3, 13.
- Communitio loci** 2, 2, 11.
- Comparare** probatis inventionem experimentis prol. 1.
- Comparuerunt** noxii minore cum metu 1, 9, 3.
- Compellere** Athenienses, ut &c. 4, 7, 43. elephantos in fluminis transitum 1, 7, 2. frumentum in forum 3, 15, 6. Hispanos in deditionem 2, 3, 1. Mithridatem ad proelium 2, 1, 12. oppidum ad deditionem 3, 7, 1, 4, 5, 21. Pyrrhum ad adpetendam amicitiam Romanorum 4, 4, 2. Umbros ad societatem 1, 2, 2. victores in epulas 2, 9, 6. compelli a barbaris ad utilitates 2, 2, 14. in obsidionem 2, 6, 5. fame ad deditionem 3, 15, 6. compulsus in eum locum 1, 5, 10.
- Compendia itinerum** 2, 5, 31.
- Comperire**, conjurasse milites in hibernis Campaniae 1, 9, 1. per exceptum quemdam aquatorem 1, 8, 9. comperit, hostem eis (legionibus) occurrere 1, 3, 5. ingentem manum hostium adventare 1, 5, 8. Pansam Cos. adventare 2, 5, 39. plerosque pretiosissima rerum, deponere 1, 11, 5.
- de Compescenda** militum seditione 1, 9, 1.
- Competunt** exempla proefio nondum commisso prol. 1.
- Complecti** indagine operis partem prol. 1. complexus caltris amplio rem locum supra ripam 1, 5, 2. complexa arborem in pede castrorum metatio 4, 1, 13.
- Complere** fossas lignis 3, 17, 7. navem armatis 3, 2, 10. navigia milite Atheniensis 4, 7, 44.
- Complures** suorum in habitum sacerdotum subornati 2, 4, 18. complura corpora 2, 10, 1.
- Sardiniae** capere oppida 3, 9, 4. complurium dierum cibaria portare 4, 1, 1.
- Comportare** omnia victui necessaria in montes 3, 5, 1. ex composito 3, 8, 2.
- Comprehendere** loca vallo 2, 11, 7. comprehensus in furto 4, 1, 16. comprehensum supplicio adfici iussit 4, 1, 33. comprehensi sunt transfugae 3, 16, 4. comprehensa sunt a Graecis una *σπαρτηνικατικόν* adpellatione prol. 1.
- Compressus** hostis 2, 3, 7.
- Conari** aliquid strenue 2, 5, 30. frustra 2, 4, 2.
- Concedere** animadversionem contentioni aut precibus 4, 1, 9. retro, vel in latera 2, 3, 16. victoriani hostibus 3, 8, 3. urbes ac res suas Aetolis 2, 5, 19. conceditur nato in Macedonia 4, 6, 3. concessum fugae spatium 2, 6, 2.
- Concilium** medium 2, 9, 5. petuum ab Agrigentinis 3, 2, 6. publicum 3, 6, 6.
- Conciliare** animos 1, 4, 13, 2, 11, 6. conciliata apud obsessos seditio intestina 3, 6, 7. conciliatos sibi captivos remisit 3, 6, 7.
- Concinere** 2, 12, 1. aeneatores jubet 2, 4, 3. & tumultuari cooperunt 3, 9, 3.
- Concio** advocata 1, 8, 5, 1, 12, 10. ad concionem vocatus exercitus 3, 1, 1. in concione pronuntiare 1, 11, 6. pro concione dixit 1, 11, 3, 4, 5, 11.
- Concipere** metum ex omnibus 1, 12, 1. conceptus ignis 2, 4, 15, 4, 7, 40.
- Concitus** per dolorem 4, 5, 16.
- Concitare** aliquem ad cupiditatem proelii 1, 11, 19. animos 1, 11, 19. inpetum 3, 1, 1. Nolanos supplicio 3, 16, 1. resipina navigia magna remigantium vi 1, 5, 6. concitatus ad pugnandum exercitus 1, 11, 4. denuntiatione 1, 11, 6. concitati barbari oblata victoriae spe 3, 17, 7. equi 2, 8, 9. fiducia 2, 4, 1. iudificatione re-

I N D E X I I.

- ctiores elephantorum 2, 5, 4.
 Concitatus intulit signa 2, 1, 9.
 Conclamare lixas calonesque jus-
 sit 2, 4, 8. vasa milites iussit 1,
 8, 9.
 Concordia potest in cives coalesce-
 re 1, 10, 4.
 Concupiscere victoriam fraude 4,
 4, 1.
 Concurrere ad speculandum 1, 5,
 38. aequo Marte adversus Sa-
 mnitas 2, 4, 1. rixa simulata 3,
 2, 10. concurrere coepit 2, 5, 27.
 Concurfus omnium 3, 6, 2.
 Conditus commeatus 3, 4, 6. cu-
 pis sal 3, 14, 3.
 Conditio locorum 1, 6, 3, 2, 6, 6.
 conditionem occultare 1, 1, 3.
 conditiones Imperatoris 2, 10, 1.
 precis 1, 5, 17, 1, 12, 4. conditio-
 nibus oblequi 4, 7, 17. cavilla-
 tus 1, 5, 19. in conditionibus ali-
 quid retexere 1, 4, 13.
 Conferre cum hoste castra 2, 5,
 3. patriam victoriae 4, 5, 15.
 plus ad victoriam Caesari 2, 3,
 22. quantum quisque numeratae
 pecuniae habeat 1, 11, 2.
 frumentum in sationes 3, 4, 1.
 conferrum in tectorum cameris 3,
 4, 6. conlatum viritum exiguum
 triticum 3, 15, 5. conlatis signis
 Sempronio Graccho urgueri 4, 7,
 33.
 Conferta sibi ipsa est impedimento
 phalaex 2, 2, 1. confertum proci-
 lium 2, 3, 7.
 Confestim 2, 3, 10, 3, 3, 5, 3,
 11, 1.
 Conficere aliquem 4, 2, 9. aver-
 sum uno ictu 2, 5, 41. Lellum 4,
 7, 42. iter justum 2, 13, 7. tri-
 dai 3, 11, 4. milites scientia ar-
 morum 4, 7, 32. confecta pacatio
 proli 1. confectum est bellum
 incendio 1, 2, 1. confecti magni-
 tudine telorum 2, 5, 4. statione
 ac pluvia 2, 5, 25.
 in Continuo erant castella 3, 4, 5.
 Confirmare animos 2, 7, 2. hac
 persuasione 2, 7, 3. persuasionem
 hostium 1, 5, 3. suos exhortatio-
 ne 1, 12, 3. confirmati milites 4,
 7, 21.
 Confiteri Lacedaemonis 1, 1, 10.
 confessus est omnia suorum arca-
 na 1, 2, 5.
 Configurat cornua 2, 3, 5.
 Configere 2, 5, 20. acie 1, 3, 1, 2,
 2, 1, 2, 5, 6, 2, 6, 6. adversus ex-
 ercitus Triballorum 2, 4, 20.
 cum hoste 2, 3, 5, in angustiis 2,
 2, 1. integris viribus 2, 2, 14.
 proelio 1, 11, 8, 2, 8, 1, 2, 10, 1.
 pugna pedestri 2, 3, 23. confi-
 gendi facultas 2, 1, 5.
 Confluere ad infestandum impe-
 rium 2, 11, 4. ad larus 3, 9, 6.
 Confodere castra 1, 5, 11. equos 2,
 5, 33. confoditur ab hostibus ob-
 pressus 4, 5, 5.
 Confragolus collis 2, 3, 8. locus 2,
 5, 35. confragolae rupes 2, 5, 22.
 confragola loca 2, 3, 3 & 20, 2,
 5, 19. per confragola & deserta
 emensus iter 3, 1, 2.
 Confugere Leucadiam 3, 4, 5.
 Confundere animos 2, 7, 4. legen-
 tem ipso velut acervo rerum
 proli 1. nihil tale expectantes
 2, 5, 31. partes 1, 12, 3. con-
 fessi milites 1, 12, 7. suorum ani-
 mi 1, 11, 3, 4, 5, 11.
 Congesta erant ligna 4, 7, 8.
 Congredi 1, 10, 2. cum victore 4,
 7, 5.
 Congressus primus 2, 1, 3. facultas
 2, 2, 13.
 Conjectae numerum navium 2, 5,
 46.
 Conjugem liberosque tolerare a-
 gello 4, 3, 3.
 Conjuges & liberi 1, 3, 6. caedua-
 tura Viriatho 4, 5, 21.
 Conjectas telis 1, 11, 10.
 Coniungere copias 1, 4, 9.
 Conjurare in hibernis Campaniae
 1, 9, 1. inter se 4, 1, 4.
 Conjuratorum consilium turbatum
 1, 9, 1.
 Cononeus quidam Tarentinus 3,
 5, 6.
 Conquistita Strategemata lectione
 multa 4 proli.
 Conscendere classem 1, 5, 5. e-
 quum 4, 6, 2. munimenta 3,
 3, 2. navem 1, 12, 2. naves 4,
 7, 26.
 Conscientia erat illis integra 1,
 9, 3.

- Confiscere mortem sibi** 4, 1, 13.
Conscriptus exercitus ingens 1, 3, 4.
Contentientes aduersus hostem uniuersi 1, 9, 2.
Consensus magnus defendentium 3, 9, 5. Romanorum 1, 8, 1. subitus 2, 7, 8. consensu omnium stabilita disciplina est 4, 1, 22.
Consequi victoriam 4, 7, 21. consecutus est, ut &c. 1, 3, 9, 1, 11, 3, 4, 5, 11. est plurimum 1, 8, 3. inuisione, ut &c. 4, 7, 38. consecuti sunt sagittarii eum navigantem 1, 5, 5.
Conferere catenas ex vimine 1, 5, 21. confertum proelium 2, 4, 5.
Considerare loco suo 4, 6, 3. post castra hostium 2, 5, 8.
Consideratus situs urbis 3, 9, 2.
Consilium aduersus hostem est Caesari idem, quod &c. 4, 7, 1. Bantii Nolani cognitum 3, 16, 3. conjuratorum turbatum 1, 9, 1. relatum ad primos ordines 1, 5, 12, 4, 5, 8. simile 3, 16, 4. consilii & providentiae exemplis succincti duces erunt proel. 1. obscurandi causa 1, 1, 7. ostentatio 1, 8, 12. species 3, 2, 6. consilio Hannonis satisfacere 3, 16, 3. consilium convertere ad Mantinenses 3, 11, 5. inire defendendae Italiae 4, 7, 29. instruere 1, 8, 7. mutare 2, 7, 9. sequi 2, 7, 2. consilio deduci in loca iniqua 2, 7, 3. eodem celare alterum 1, 1, 9. inclinaram rem restituit 2, 7, 1. restituit sanitatem eleratis 1, 9, 2. consilia exemplorum obportuna proel. 1. hostium 1, 2, 5. discutere 4, 7, 31. hostilia 1, 8, 9. moderatiora 4, 7, 3. alicujus excipere 1, 2, 4, 3, 16, 4. hostium explorare 1, 2, 1 nota civibus facere 1, 2, 3. Consiliis spoliatus 1, 3, 8.
Consistere loco 4, 1, 8. ordinibus 4, 1, 43. & recedere cohortes in utraque latera 1, 6, 3.
Conspicere quemdam prope ex-
 animatum frigore 4, 6, 3. conspici ex loco utraque acies poterat 1, 11, 10. conspectus exercitus 2, 5, 4, 2, 11, 4. conspecta Persarum acies 2, 3, 3.
Conspectus concili 2, 9, 5. exercitus 1, 11, 11, 4, 1, 40 & 43. in conspectum venire 4, 1, 13. in conspectu esse 4, 7, 26. hostium 2, 5, 13. Lacetanorum 3, 10, 1. popularium 1, 10, 4.
Conspicuos & illustres hostis 2, 1, 12. conspicui sunt fulgore galearum 2, 3, 14. hostibus 2, 12, 3.
Conspicari numerum arborum 2, 5, 46.
Conspirare ad defectionem 2, 7, 3. ad transfugiendum ad Romanos 3, 16, 3.
Conspiratio potuit facere contumaces 1, 1, 1.
Constare ex diversis partibus 2, 3, 16. constat Jugurthani in eum morem virtutis Romanorum 2, 1, 13.
Constantioris animi milles 2, 3, 1. constantiores ad pugnam milites 1, 11, 7.
Constanter haec sunt a duce proel. 1. minus 1, 11, 21. constantius adhortatus suos 3, 9, 3.
Constantia & magnitudo animi 1, 12, 1. fallaciae 3, 14, 1. major 4, 5, 6.
Consternari a mendacio 2, 4, 9. consternatus hostis 1, 12, 3. consternata acies 2, 4, 17. consternati equi horrore camelorum 2, 4, 12. milites 1, 12, 9. velut ostento 2, 9, 5.
Consternere tabulamentis dolia 1, 7, 1. consternunt redeuntes in ordinem 2, 5, 31.
Constituere aciem 2, 1, 12. boves vehiculis adjunctos in prima fronte 2, 4, 17. castra per corpora cohortium 4, 1, 14. colloquia cum pluribus 1, 1, 7. copias in radicibus montis 2, 5, 34. exercitum 4, 1, 6. ingentis staturae hominem in curru sublimem 1, 11, 10. Italicos novissimos 2, 3, 16. maiores quosdam in promontorio

I N D E X II.

- 2, 5, 45. statum belli 1, 3, 1. constituit occultare sollicitudinem 1, 1, 11. 1, 5, 13. tueri Italianam 1, 3, 3. constituitur mercis ipsi 4, 4, 2. constitui in dextro cornu 2, 3, 1. constitutus census 4, 6, 4. constituta dies 2, 2, 8.
- ad Constitutum adhortatus suos 3, 9, 3.
- Constituere cohortes continuas 2, 3, 15. constructum cervulis vallum incendit 1, 5, 2.
- Consuetudo custodita 2, 5, 8. innoxia 3, 2, 2. naturae assistendi 4, 7, 34. nota 2, 5, 16. consuetudinem contemnere 2, 1, 4. consuetudine inducti oppidani 3, 2, 1. ex consuetudine excipiuntur 3, 16, 2.
- Consul occisus 2, 7, 11. Romanus 4, 5, 15. consulis in iussu dimittere legionem 4, 1, 32. consuli accessit incolomis 4, 5, 9. consulem emittere 4, 5, 9. consulum vires 1, 1, 9.
- Consularis Porcius Cato 2, 4, 4. Postumius 4, 5, 3. M. Salmator 4, 1, 45. potestas 2, 8, 5.
- Consulatus quartus 2, 4, 2.
- Consulere Senatum 4, 1, 44. provinciis 1, 1, 8. sibi fuga 2, 3, 3. valetudini domini 2, 5, 30. consuli debet occupatis velocitate prol. 1.
- Consultationi praebetur locus 3, 2, 6.
- Consumere classem incendio 4, 7, 14.
- Consummare reliqua victoriae 2, 6, 5. victoriam 1, 11, 2, 2, 3, 17. consummati milites 4, 3, 12.
- Confurgere audentius ad offendendos hostes 4, 7, 33. ex silva 1, 2, 7. confurrexit subita pedum acies 2, 3, 14. confurreserunt insidiatores 2, 5, 22. confurgendi a tergo spatium dare 2, 5, 33. confurrectione (legiones) in perniciem ducis 1, 9, 4.
- Contabulare naves binas procul a conspectu 3, 9, 8.
- Contegere ora scutis, crura veste 1, 5, 27. paludes algae 2, 5, 6.
- Contemnere alba corpora 1, 11, 17. consuetudinem 2, 1, 4. contempta paucitas 1, 6, 2, 3, 17, 1. statura 4, 7, 5.
- Contemptus paucitatis 2, 12, 13. contemptum sui augere 1, 5, 16. contemptu sui hostem invitare 2, 5, 44.
- Contemplari sumum obortum 3, 10, 5. contemplari procul 1, 2, 7.
- Contendere ad jugum cursu pedestri 4, 6, 2. Tuebas 1, 4, 3. saltum ad eos tumorem 1, 1, 10.
- Contentus portione gregalium 4, 3, 12. vino 4, 3, 1.
- Contentioni aut precibus militum concedere animadversionem 4, 1, 39.
- Contextuntur rates materiis 1, 7, 2.
- Continere civitatem 2, 11, 2. exercitum 2, 5, 3, 3, 6, 6. lib. v. vallo 4, 1, 14. militem simulato timore 3, 17, 2. intra munimenta 3, 17, 7. se adeo, ut &c. 3, 17, 9. intra castra 4, 7, 42. moenibus 3, 11, 3. in vallibus 2, 5, 18. spectatorem 2, 5, 31. suos castis de insidiarum metu 1, 5, 28. in horam septimam 2, 1, 1, 2, 13, 7. intra castra 2, 1, 2, 11 & 15. per simulationem metus 2, 5, 36.
- Continenti jungere insulam 3, 13, 6.
- Continentia universi exercitus notabilis fuit 4, 3, 13.
- Continuus imber 4, 7, 30. continua pluvia 2, 5, 25. continui dies 2, 3, 4. continuas cohortes 2, 3, 16.
- Continuare sonum 1, 8, 9.
- Contingit ex sententia 2, 5, 33. contingit Curio infestare hostium fines 1, 8, 4.
- Contra Abydon 1, 4, 7. aliquem castra communire 1, 8, 3. edictum patris pugnare 4, 1, 40. fortissimos hostium ponere infirmos 2, 3, 3. Marcellum pugnare 2, 2, 6. pacium facere 2, 5, 41.
- Contrariae planities 2, 5, 38. contraria pignora 1, 8, 6.
- Contrahere aciem in abeuntes 2, 6, 6.

I N D E X I I.

- Æ.** 6. copias 1, 1, 6. 2, 1, 18.
 suos 1, 8, 11. contracta clades
 4, 5, 5. contractum proelium
 2, 4, 3.
- Contristari milites** 1, 12, 5.
in Contubernio suo filium habere
 4, 1, 12. in contubernia distri-
 buere 3, 5, 1.
- Contubernalem filium perpetuum**
 habere 4, 1, 11.
- Contumaces conspiratio potuit fa-
 cere** 1, 1, 1.
- Contumelia exasperati** 1, 11, 4.
- Contusa ferocia** 1, 1, 8.
- Conturbationem sedare** 1, 12, 10.
- Convenire in locum** 2, 13, 3.
- Convertere aliquid in hortatio-
 nem** 1, 12, 1. consilium ad
 Mantinenses 3, 11, 5. copias
 hostium in se 2, 5, 2. fortunam
 belli 2, 2, 11. nihil ex uanubiis
 in suum 4, 3, 15. oculos omnium
 in se 2, 11, 5. perfidiam barbari
 ad utilitates suas 1, 1, 6. conver-
 sa in illos locorum iniquitas 1,
 5, 24. conversum agmen 1, 1, 11.
 1, 5, 13, 2, 5, 5. conversi ad
 proelium iustum 2, 7, 8. hostes
 3, 17, 6. conversae in suos qua-
 drigae 2, 3, 17.
- Conversatio pristina castrorum** 2,
 4, 10.
- Convivia instituta sub id tempus**
 3, 15, 6. licentiora 1, 1, 5. con-
 vivis & balneo abstinere 4, 1,
 26.
- Convocata in theatrum multitudo**
 4, 7, 22.
- Convulnerare** 2, 5, 31.
- Coorta acies a latere** 2, 5, 37.
- Copia ingens alimentorum** 3, 15,
 4. lignorum simulata 4, 7, 8.
 navium aut pontis faciendi 1,
 5, 4. aut materiarum 1, 7, 2. co-
 piam vini epularumque praebere
 3, 3, 2.
- Copiae Antiochi** 2, 4, 4. ipsiis su-
 persunt 3, 15, 6. Caesaris me-
 diae 3, 14, 1. ceterae 1, 5, 5.
 commutatae 2, 5, 34. deletae
 ab Amborige 3, 17, 6. dupli-
 catae 1, 1, 9. equestres 2, 5, 33.
 fusae fugataeque 2, 4, 4. ho-
 stium 2, 5, 2. 4, 2, 4. praedi-
 ctas 2, 5, 31. robustissimae 2,
 3, 3. triduo receptae 1, 1, 6.
 universae 3, 17, 7. copiarum si-
 ductia magna 4, 7, 7. pars 2, 2,
 4. 2, 5, 1 & 17. 3, 10, 5. par-
 tes firmissimae 3, 9, 4. copias
 ad Sitium movere 1, 8, 3. con-
 jungere 1, 4, 9. contrahere 1, 1,
 6. 2, 1, 13. educere 1, 5, 9 &
 22. 2, 5, 22 & 34. evadere 2,
 13, 4. habere 4, 7, 20. Hasdru-
 balis excidi cupit 1, 1, 6. ho-
 stium cingere 2, 3, 6. osten-
 dere 1, 5, 3. praetereuntes re-
 cognoscere 4, 6, 3. reducere in
 castra 3, 2, 1. tenere 2, 5, 4. u-
 niversas cingere plaustris 4, 7, 33.
 in copias hostium incidere 4, 5,
 16. copiis abundare 3, 4, 3. omni-
 bus circumi 3, 2, 1. parvis neces-
 se habet decertare 1, 11, 2. su-
 stinere obsidionem 3, 15, 6.
- Cordi sunt illis haec volumina**
 prol. 1.
- Corbulo (Domitius)** 4, 1, 21 &
 23. 4, 2, 3. 4, 7, 2.
- Coreyrei** 1, 12, 11.
- Coria madefacta, & igne siccata**
 4, 5, 13. coriis teguntur scuta
 1, 7, 6.
- Corinthum tenere praesidio** 3, 12, 2.
- Coriolanus populationem patri-
 ciorum agrorum inhibuit** 1,
 8, 1.
- Cornelius Cossus Consul** 1, 5, 14, 4,
 5, 9. P. Nastica, D. Junius Coss.
 4, 1, 20. Rufinus Cos. 3, 6, 4. P.
 Scipio Africanus 2, 3, 4.
- Cornu alterum** 2, 7, 10. cedens
 2, 8, 2. dextrum 2, 3, 1, 2, 21 &
 22. 2, 4, 11. 2, 7, 11. sinistrum
 2, 3, 1, 20 & 21 & 22. 2, 7, 11.
 utrumque 2, 3, 20. cornua ad
 praecipuum procedentia 2, 3, 7.
 configata 2, 3, 5. cornibus praec-
 valere 2, 3, 4.
- Cornicines canere iussit** 3, 9, 6.
- Cornicularius Tribuni Caesarianus**
 3, 14, 1.
- Coronae ambitus longus** 1, 5, 23.
 corona circumfusus exterior 3,
 17, 4.
- Coronati equites** 3, 8, 2.
- Corpus historiarum inmensum**
 prol. 1. corporis cura 2, 1, 5.
 pars

I N D E X I I.

- pars aegra 4, 7, 37. ex corpore
 uni demandata reditus cura 4,
 a. 8. corpora alba & umbrati-
 ca 1, 11, 17. captivorum peco-
 rumque caesa 1, 5, 20. cohör-
 tium 4, 1, 14. hominum colora-
 tjora 1, 2, 9. corporum vitia 4,
 7, 1.
 Corrigere exercitum fœcordia du-
 cum corruptum 4, 1, 1. correctâ
 disciplina 4, 2, 3.
 Corruptere legatos 1, 8, 8. popu-
 lare ad defectionem 3, 16, 1.
 corrumpi desidia 4, 1, 15. cor-
 rumpitur disciplina 4, 14, 1. cor-
 ruptus ad prodicionem 3, 3, 5
 & 7. præmiis 3, 3, 1. ducum
 fœcordia exercitus 4, 1, 1. cor-
 rupta aqua elleboro 3, 7, 6. le-
 gio ad prodicionem 1, 11, 2.
 Cortices pro scutis militibus da-
 re 1, 7, 5.
 Cossus Cornelius Magister equi-
 tum 2, 8, 10.
 Cothurni altissimi 1, 11, 10.
 Cotta (Aurelius) Cos. 4, 1, 22 &
 30 & Titurius Sabinus legati
 3, 17, 6.
 Craffus 2, 5, 34. M. 1, 5, 20. (P.)
 2, 4, 16. 4, 5, 16. 4, 7, 41. 1
 Crateri præsidio tenentur 3, 6, 7.
 Crebri erant (imbres) 2, 1, 15.
 crebros ignes fieri iussit 3, 11,
 5. crebris cum Hannibale col-
 loquiis efficere, ut &c. 1, 8, 7.
 Credere epistolis 4, 7, 38. princi-
 pibus de munitione 1, 1, 10.
 transfugae 3, 16, 3. credo, me
 ab his adjuvari, prol. 1. credit
 Athenienses obsidioni sufficere
 1, 3, 6. Darium remanere 1, 5,
 25. suos rupturos imperium 1,
 10, 2. credidit unaquaeque ur-
 bium sibi soli imperatum 1, 1,
 1. credi transfugae non oportet
 2, 5, 30. credatur a Diis
 monstrata 1, 11, 13. creditus i-
 nimicillimus Cyro 3, 3, 4.
 Credulitatem Sempronii elicere 3,
 5, 23.
 Crepusculo ad coenam vacare 4,
 3, 7.
 Crescit Romanis animus 2, 4, 2.
 Crinibus ronsarum mulierum ad
 funes efficiendos usi 1, 7, 3.
 Crisaeorum oppidum 3, 7, 6.
 Crispinus, classis praefectus 4, 7,
 26. (T. Quinctius) 4, 7, 38.
 Croesus 1, 5, 4. 2, 4, 12. inclusus
 Sardibus 3, 3, 3.
 Crotona mittere captivum 2, 6, 4,
 oppidum obsidere 3, 6, 5.
 Crotonenses 3, 6, 5.
 Cruor hostilis 1, 12, 4.
 Cruentus gladius 2, 4, 9. cruenta
 pectora 1, 12, 4.
 Crura jactare ad sudorem 4, 7,
 34. veste, ori scutis contege c
 1, 5, 27. cruribus, velut gubernaculis
 dimissis cursum dirigere
 3, 13, 6.
 Crucibus adfigere ignavos 4, 7,
 14.
 Culpae causa 1, 9, 3.
 Cum Claudio Nerone agere 1, 5,
 19. commeatibus auxilia exci-
 pere 1, 8, 10. fasciculis ad tu-
 multum recurrere 2, 1, 6. jactura
 repelli 2, 4, 4. infirmi equi
 cauda luctatur 1, 10, 1. 4, 7, 6.
 Laelio ire 1, 2, 1. magno streptu
 invadere portum 3, 9, 10.
 praesidio urbem obtinere 3, 3,
 1. successu renavigare 4, 7, 44.
 tumultu decurrere ad partem
 3, 9, 10.
 Cunctans exercitus 2, 8, 5. signi-
 fer 2, 8, 8. cunctantes equites
 2, 8, 9. 4, 5, 7.
 Cunctatoris filius, Fabius Maxi-
 mus 3, 9, 2. nomen 1, 3, 5.
 Cunctationem simulare 1, 11, 1.
 Cuneis instruere aciem triplicem
 2, 3, 20.
 Cuniculum agi simulat 3, 8, 1. cu-
 niculis fontes avertere 3, 7,
 2.
 Cupis conditus sal 3, 14, 3.
 Cupit ea maxime fieri 1, 1, 6.
 Cupidus mortis 4, 7, 5.
 Cupiditas proetii 1, 11, 19. pu-
 gnandi 2, 5, 22. vias 4, 5, 6. 3
 cupiditate decernendi areere 1,
 10, 3.
 Cura corporis 2, 1, 5. detractae
 libertatis 2, 11, 3. nostra veluit
 prol. 1. paucorum 2, 12, 4. redi-
 ditus 4, 2, 8. tanta 4, 1, 5. cu-
 rae esset tribunis 1, 2, 1.
 Curare corpora intra noctem fe-

I N D E X II.

- pelianda 2, 10, 1. partem corporis aegram 4, 7, 37. ut &c. 1, 4, 13. per equites agendum pecudum genus 4, 7, 20. curatum, ne quis effugeret 2, 5, 31.
- C.** Curio Cos. 4, 1, 43. Curionis animus 2, 5, 40.
- M.** Curius 2, 2, 1. 4, 3, 12. adversus Sabinos manum misit 1, 8, 4.
- Cursor (Papirius) 3, 3, 1.
- Cursus effusus 2, 5, 38, ingens 3, 17, 7. magnus 2, 7, 6. pedestris 4, 6, 2. praetoriae navis 1, 1, 2. prosper 2, 13, 11. cursum dirigere 3, 13, 6.
- Curvati pabulo 2, 5, 31.
- Cuspide transfigere vigilem 3, 12, 2.
- Custodes angustiaram 1, 4, 7. certi 2, 13, 1. decepti 3, 2, 9. remissiores 2, 13, 8. securi 1, 4, 6. custodibus praecepit, ut &c. 1, 8, 11. a custodibus recipi 3, 3, 6.
- Custodia est nocte in statione 2, 2, 14. summa 2, 11, 5. tacita 2, 5, 30. custodiae tradita quatuor millia necantur 4, 1, 38. ex custodia effugere 3, 6, 4. custodiae remissiores 3, 3, 2. custodias agere 3, 13, 2.
- Custodire exitus 1, 5, 27. frenum 1, 4, 11. oportunitatem loci 1, 4, 13. custodiri negligentius captivos 1, 8, 5. parum diligenter 2, 9, 6. custodiae consuetudo 2, 5, 8. custodiendis nocentibus adtendere 1, 9, 3.
- Cyanaeae maris angustiae 1, 4, 13.
- Cypros insula 4, 7, 45.
- Cyrestes natione 1, 1, 6.
- Cyrus dux & rex Persarum 1, 11, 19. 2, 5, 5. 3, 3, 4. 3, 8, 3. Cyri auxilia 4, 2, 5 & 7. comes Zopyrus 3, 3, 4. Cyro inimicissimus 3, 3, 4.
- Cyzicum accedere 3, 9, 6. obpugnare 3, 9, 6. 4, 5, 21.
- Cyziceni obsessi a Mithridate 3, 13, 6.
- D.
- D**aci 2, 4, 3. Dacorum dux, Scorylo 1, 19, 4.
- Damnari a populo 4, 1, 45.
- Damnationis ignominia 1, 3, 1.
- Damnum duplex 2, 5, 31.
- Dardanicum bellum 4, 1, 43.
- Dare aurum sponso pro nuptiall munere 2, 11, 5. cortices militibus pro scutis 1, 7, 5. exitum Hetruscis 2, 6, 7. facultatem configendi neque abeundi 2, 1, 5. libertatem fortibus 4, 7, 24. locum alicui ad fugam 2, 6, 9. missionem ultro minaci vultu 2, 9, 4. occasuom Catulo 1, 5, 3. Consuli ad extrahendum exercitum 1, 5, 15. 4, 5, 10. recedendi 3, 11, 2. operam, ut &c. 2, 2, 1. poenam 4, 5, 14. pondus grande auri dono alicui 4, 3, 2. praeceptum alicui 2, 3, 16. quietem castrensis 2, 5, 30. se retro 4, 1, 8. signum adventus Poenis 1, 1, 9. itineri 2, 13, 6. receptui 1, 12, 11. 2, 5, 25. spatium ad evadendum 2, 13, 10. confurgendi a tergo 2, 5, 33. manipulis 2, 3, 16. tabellas gubernatoribus signatas 1, 1, 2. terga 2, 4, 3. 2, 5, 33. venenum Pyrrho 4, 4, 2. vestem alicujus militi 2, 5, 15. viam fugae 2, 6, 5. 4, 7, 16. usum linguae Latinae 2, 4, 10. voce gestuque 2, 7, 14. daturum se ampla praemia his pollicitus est 1, 11, 2. dedit navibus decurium super catenam pondus in proras versusum 1, 5, 6. datur reliquis ex legione hordeum 4, 1, 37. victoria Alexandro 1, 11, 14. est hominibus via 2, 6, 1. opera 3, 4, 6. datum est hordeum ex SCro velut relegatis 4, 1, 25. praeceptum, ut &c. 4, 7, 31. signum 1, 11, 10. 2, 1, 15. 2, 4, 17. 2, 5, 15. 3, 3, 5. 3, 9, 2. militibus 4, 7, 22. professionis 4, 1, 33. tempus militi ad requiem brevissimum 2, 10, 2. data pollicita 3, 16, 3.
- Darius reliquit canes atque asinos in castris 1, 5, 25.
- Datames, dux Persarum 2, 7, 9.
- De captivitate Jugurthae res parum processit 1, 8, 8. coelo lapsa sax 1, 12, 6. conditionibus pa-

I N D E X I I.

- pacis agitare 1, 5, 17. mittere legatos Carthaginem 1, 11, 4. eventus trepidat inventionis prol. 1. exercitu toto electi viri 2, 3, 2. saga cogitare 2, 2, 14. 3, 17, 7. industria 1, 2, 1. 1, 4, 13. 1, 5, 16. 1, 8, 5. 3, 10, 3. metu infidiarum 1, 5, 23. nocte furgere 4, 3, 7. pace agere 1, 4, 6. rebus omnibus certior fieri 3, 13, 8. reditu cogitare 2, 5, 31. summa rerum decertare 3, 6, 1.
- Debellare** barbaros 2, 2, 5. inquietum facilius 2, 9, 2. Parthos & Labienum 2, 5, 36.
- Deberi** adhuc institutae arbitror operae prol. 1.
- Decedere** in summa paupertate 4, 3, 4.
- Decelia** 1, 3, 9.
- Decernere** 2, 3, 4. in angustiis Salaminiis 2, 2, 14. ne &c. 3, 18, 3. decernendi necessitas 2, 1, 12. a decernendi cupiditate arcere suos 1, 19, 3.
- Decertare** acie 1, 3, 2. 2, 7, 5. navali 2, 5, 47. adversus Corcyreos 1, 12, 11. copiis parvis 1, 11, 2. proelio navali 2, 5, 45. decertandi morae 2, 1, 8. necessitas 2, 3, 3. decertatur acie 3, 3, 4.
- Decidere** in castra 1, 12, 10. in concilium medium 2, 9, 5. in fossas 2, 9, 7. decidens equus 4, 5, 17. decedentes aquae 3, 9, 2.
- Decipere** procul visentes marinae specie beluae 3, 13, 6. deceptus vanitate spei 2, 5, 40. deceptum se hoc ajebar 4, 2, 9. decepti custodes 3, 2, 9. Himeraci eventus 3, 10, 3. Megarenfes facie 4, 7, 44. Poeni specie 1, 4, 12. sunt a remanentibus 1, 4, 10.
- Decius** collega & Fabius 1, 8, 3. P. Tribunus 1, 5, 14. 4, 5, 9 & 15. Decium cinxit, obseditque 1, 5, 14.
- Decem** anni 3, 5, 2. millia Bojorum 1, 2, 7. hominum 2, 5, 31, militum 1, 1, 9.
- Decimum** quemque militem forte ductum susti percurre 4, 1, 34.
- decima** legio 1, 11, 3. 4, 5, 11.
- Decimani** praecipuae fortitudinis testimonio coguntur 1, 11, 3. 4, 5, 11.
- Decimare** cohortium militem 4, 1, 37.
- Deni** ordines 2, 3, 22. pedites 4, 1, 6.
- Denarii** centum 4, 5, 20.
- Decimus** Brutus 3, 13, 7.
- Decrescens** Luna 2, 1, 16.
- Decurrere** a colle transverso magno tumultu 2, 4, 1. a tergo clamore sublato 2, 4, 7. ad partem cum tumultu 3, 9, 10. in castra 2, 12, 4. in hostes subjectos 2, 2, 4. in vallem mediam 1, 5, 15. 4, 5, 10. pro fronte aciei 2, 2, 12. decurrit Euphrates omissio alveo 1, 1, 6. decurrunt omnes 1, 4, 10. decurrit ex colle in hostium terga potest 2, 4, 2.
- Decursum** super catenam dedit navibus 1, 5, 6. decursu Michridatem superare 2, 2, 2.
- Decurare** virga eminentia papaverum capita 1, 1, 4.
- Dedecus** servitutis effugere 4, 5, 16.
- Dedere** castella adveniendi hosti 1, 8, 11. se 3, 2, 1. 4, 5, 23. alicui sponte 4, 4, 1.
- Deditus** licentioribus conviviis 1, 1, 5.
- Deditionis** sub specie 2, 5, 28. ad deditionem compellere oppidanos miseratione suorum 4, 5, 21. siti Isauram oppidum 3, 7, 1. compelli fame 3, 15, 6. in deditionem accipere Gabios 3, 3, 3. populos 4, 7, 25. plurimos 3, 17, 7. venire 3, 5, 1.
- Deducere** agmen in Thraciam 1, 6, 3. copias ad naves 1, 5, 5. hostem in campos 2, 5, 18. in loca 2, 5, 32. Lucullum in insidias 3, 10, 7. Poenos in planie 2, 2, 11. deduci in insidias 3, 10, 6. consilio in loca iniqua 2, 7, 3. deductus in inferiorem collem 1, 5, 11. deducta fossa 1, 5, 4. deducti in loca iniqua 2, 5, 10 & 36. deducta praesidia 3, 6, 1.
- Decesse** partibus 2, 5, 23.
- Defendere** sua 1, 6, 16. defendentium

I N D E X I I.

- tium consensus 3, 9 5. defendendae civitatis gratia 3, 10, 5. ad defendenda sua descendere 1, 8, 3. defensi amne a tergo 2, 2, 10.
- Defensore** nudatae munitiones 3, 9, 10. defensores rari 3, 17, 1. defensorum paucitas contempta 3, 17, 1. defensoribus vacua urbs 3, 2, 5. 3, 6, 3. castella 3, 9, 3.
- Defensiones urbium** 3. praef.
- Deferre imperium** alicui 2, 6, 2. deferuntur honores ei a populo 4, 5, 6.
- Deficere** 3, 8, 2. a Romanis 1, 8, 6. 4, 5, 22. ad mores Alexandrinos, vitamque 1. 1. 5. non solum animo, sed & lassitudine 2, 1, 15. deficiendi voluntas 4, 7, 22. defici frumento 3, 15, 4. lignis 2, 5, 13. spatio 1, 7, 3. usu navium 1, 7, 1.
- Defectionis causae** 1, 12, 8. ad defectionem corrumpere populos 3, 16, 1.
- Defectus lunae** 1, 12, 8.
- Defigere palos in terram** 2, 3, 17. defixi pali 2, 3, 18. delixa pila 2, 1, 7.
- Defluere ad oppidum** 3, 14, 2.
- Defunctus dominus** 3, 18, 8. defuncti in paupertate 4, 3, 5. defunctorum in modum strati jacent 2, 5, 12.
- Dejicere muros** 1, 1, 10. se in alveum 2, 13, 5. dejecti jugis Calidromi 2, 4, 4.
- Delapsa de coelo fax** 1, 12, 6.
- Delere exercitum** 2, 5, 22. deleri Poeni 2, 10, 2. delictae copiae 3, 17, 6.
- Deligere decem millia militum** 1, 1, 9. firmissimos quosque 1, 4, 7. locum castris 1, 5, 3. deiciti ex toto exercitu 4, 7, 29.
- Delector** 4, 1, 3.
- Delicator usus** 4, 1, 1.
- extra Delictum esse** 1, 9, 3.
- Delitescere** 2, 1, 13. 3, 9, 4. ad extremas arbores 1, 6, 4.
- Delunium vacuata auxiliis** 3, 6, 2.
- Delphis fustulit signum** 1, 11, 11.
- Delusus hostis imagine vana** 1, 5, 22.
- Demandata reditus cura uni ex corpore** 4, 2, 8.
- Deminutio sideris** 1, 12, 9.
- Demittere exercitum** 1, 2, 7. sarnam dolis secunda aqua 3, 14, 2. pecora secunda aqua 3, 14, 4. demissus catenis evasit 1, 5, 21. exercitus in angustias 1, 5, 16. in vallem 1, 5, 15. 4, 5, 10. per saxa Tarpeja 3, 13, 1.
- Densus ordo** 1, 5, 5. densa acies 2, 3, 12. densi pali 2, 3, 17. densiores nebulae 2, 5, 21. densissimae opacitatis lucus 1, 11, 10.
- Denuntiare alicui** 3, 12, 1. denuntians Philippus 4, 5, 12. denuntiar omnibus idem notum fuit 1, 1, 1.
- Denuntiatione concitatus** 1, 11, 6.
- Depellere praesidium facile** 1, 10, 3. depulit hostem superiore adgressus loco 2, 5, 17. ventus ornamentum 1, 12, 5.
- Dependens insulae more ornamentum** 1, 12, 5.
- Deponere ferrum** 4, 7, 17. fragmenta apud aliquem 3, 4, 6. intra munimenta rerum pretiosissima 1, 11, 5. onera 1, 5, 3. deposita opera 3. praef.
- Depopulari agrum hostium ultro** 4, 7, 13. agros Chalcidensium 3, 11, 1.
- Depolcere pugnam** 1, 11, 1. 2, 1, 3. inconsulte 4, 7, 6. & accipere trecentos milites 1, 5, 15. 4, 5, 10.
- Deprecari ignominiam** 4, 5, 2.
- Deprehendere exploratorem intra castra sua** 4, 7, 7. deprehensus ab multitudine 1, 5, 21. apud Aeserniam inter angustias 1, 5, 17. in loco edito 2, 5, 15. locis iniquis ab hostibus 1, 5, 14. 4, 5, 9. deprehensa perfidia 4, 7, 23.
- Depressus locus** 1, 5, 24.
- Depugnare adversus Teutonos** 2, 4, 6.
- Descendere ad condiciones Imperatoris** 2, 10, 1. ad pugnam 2, 1, 11. 2, 5, 41. ad sua defendenda 1, 8, 3. in aciem 1, 11, 11. in plana 2, 5, 18. in proelium 2, 1, 10. in terga hostium 2, 4, 6. sponte 4, 6, 2. undique 4, 5, 10. descendit hostis ad obpri-

I N D E X I I.

- primendos eos 1, 5, 15. descendentes adoriri 3, 17, 9.
- Descensus erat unus ex colle 1, 5, 24. per colles 2, 12, 4.
- Desciscere 1, 8, 6. ad Julium Civilem 4, 3, 14.
- Descriptio priorum (librorum) 4, prol.
- Deserere aliquem 2, 7, 8. castra instructissima omnibus esculentis 2, 5, 14. exercitum 4, 1, 20. Italiam 4, 7, 39. Remp. 4, 1, 44. desertus exercitus Romanorum 2, 7, 1. deserta regio 2, 5, 13. desertum vallum proruere 2, 5, 8. per deserta Africae itinera 1, 7, 7. & confragosa emensus quadridui iter 3, 1, 2.
- pro Desertoribus fugientes caedi 4, 1, 29.
- Desiderare navigia 2, 6, 1. desiderata sunt quinque millia 2, 3, 21.
- Desidia corrumpi 4, 1, 15.
- Desistere coepto 3, 6, 4. itinere 3, 11, 5.
- Desilire 4, 6, 2. equis 2, 3, 23.
- Desolata urbs 3, 6, 6. desolatos agros per diversa incendere 1, 8, 4.
- Desperare Remp. 4, 5, 6. desperantes Carthaginienses 2, 2, 17.
- Desperatio & ira 2, 11, 11. praesidii adventantis 2, 9, 2. in desperatione esse 3, 17, 7.
- Despiciendi propter equorum deformitatem 1, 5, 16.
- Desponsata virgo principi gentis 2, 11, 6.
- Destinare castris editum colle 1, 5, 11. destinat eo 1, 4, 3. destinant desicere 1, 8, 6. navigare Syracusas 1, 4, 12. destinatum jugum 4, 6, 2. destinato ei satisfacisse visus sum prol. 1.
- Destinationi fidem facere 2, 5, 38.
- Destituere Imperatorem 2, 8, 13. Remp. 4, 7, 39. destitui ducis morte 2, 4, 9. destitutus Labienus 2, 5, 36. propugnatoribus 3, 6, 4. destituta Mantinia auxilio 3, 11, 5. urbs alimentis 3, 4, 3. destituti Phocenses 3, 11, 2. destitutae res obitu servi 4, 2, 3. portae praesidio 3, 9, 5.
- destituta propugnatoribus munimenta 2, 5, 26.
- Detegerè medicum regi 4, 4, 2. paritatem 2, 4, 8. detecta arma velut in acie 4, 1, 43.
- Detestabiles epulae 3, 5, 1.
- Detinere cohortem in statione 2, 12, 1. hostem insomnem 2, 9, 1. hostes per totam noctem 2, 12, 7. insequentes 2, 13, 5. detinuit hostem adgressus 2, 1, 5. detentos eos tradit habilioribus 4, 7, 42.
- Detractare Craterum 3, 6, 7. imperium 4, 1, 22. militiam 4, 1, 25 & 43. proelium 1, 11, 1. pugnam 1, 1, 9. 2, 1, 3.
- Detrahere regi fiduciam proelio 2, 5, 33. vallum 3, 17, 6. detracta libertas 2, 11, 3. irena 2, 8, 9.
- Deturbati ex classe Poeni 4, 7, 12.
- Detrimentum sentire 3, 17, 4.
- Devenire in patentes campos 2, 5, 40.
- Devertere in domum alicujus 4, 1, 10.
- Devincere Cyrum 2, 5, 5. Hirtulejum proelio 2, 3, 5. devicit hostem adortus 1, 12, 3. devicta Thracia 2, 11, 3. devictae civitates 1, 1, 1.
- Devolare illuc 3, 13, 8.
- Devovere se pro Rep. in Magistratu 4, 5, 15.
- Deusti vastatique (agri) 1, 8, 1.
- Deus spondens victoriam 1, 11, 14. Deum ducem secutus 3, 9, 1. Deum responso pugnare 1, 10, 3. deorum maximus Jupiter 1, 12, 12. deos Atheniensibus adesse 1, 11, 10.
- Dextrum cornu 2, 3, 1. 2, 21 & 22. 2, 4, 11. 2, 7, 11. latius 2, 3, 22. 2, 5, 31. dextra vise pars 1, 6, 1. dextrae sunt praecisae comprehensis in furto 4, 1, 16. dexteram transfugarum praecidere 4, 1, 42.
- Dianae templum incolis religiosum 3, 2, 5.
- Dicere, Deos Atheniensibus adesse 1, 11, 10. jus 4, 5, 14. obmurmurando 4, 6, 2. pro concione 1, 11, 3. 4, 5, 11. dictum est supra de legione 1, 6, 1.

I N D E X I I.

- adversus Dictum alicujus pugna-
re 4, 1, 39. dictorum & facto-
rum exempla prol. 1.
- Dictat illi ratio 3, 6, 1.
- Dictator L. Papirius Cursor 4, 1,
39. Servilius Priscus 2, 8, 8. di-
ctatores Carthaginensium 2, 1,
4.
- Dicticare 4, 7, 25.
- T. Didius 2, 10. 1. aptari jussit
milites ad pugnam 1, 8, 5.
- Diducere aliquid in tres libros
prol. 1. ordines 2, 3, 12. 2, 6,
4. proelium equestre 2, 3, 23.
vires suspectione proelii 1, 8, 5.
diducto exercitu vires minuere
4, 7, 31. diducti buculi 1, 5, 26.
diductae in latera vires 2, 3, 8.
- Dies festus 3, 2, 7 & 8. 3, 3, 2.
frigidior solito 1, 4, 7. inclina-
tus 2, 1, 5 & 18. oriens 2, 1, 2
& 15. posterus 1, 4, 5. 2, 5, 20.
3, 9. 1. 2, 10. 1. 4, 1, 43. 4, 3,
15. 4, 7, 30 & 42. pugnae 1,
12, 9. reliquus 2, 13, 7. Saturni
2, 1, 17. unus 3, 11, 4. constitu-
ta 2, 2, 8. postera 1, 1, 12. 2, 4,
6. 4, 7, 22. praestitura 1, 2, 6.
proxima 1, 1, 7. tota 1, 11, 19.
diei hora sexta 2, 1, 2. die ac
nocte imbre continuo vexatus
4, 7, 30. eodem epistolae reddi
jussit civitatibus 1, 1. 1. pugna-
re 1, 11, 7. dies aliquot 1, 5, 19.
2, 5, 8. 4, 1, 33. continui 2, 3,
4. festi 4, 7, 13. dierum com-
plurium cibaria portare 4, 1, 1.
dies sacros Minervae celebrare
4, 7, 13.
- Differre pugnam 2, 1, 10. differri
3, 1, 1.
- Difficile id est propter saxorum
asperitatem 2, 5, 38. difficilior
res 2, 2, 14. difficillima loca 1,
5, 1.
- Difficultas expugnandi Delminium
3, 6, 2. necessitatum domesti-
carum 4, 7, 37. difficultates in-
mensae 4, 2, 5. superandi annis
2, 5, 20.
- Diffidens paucitate suorum 1, 8,
5.
- Diffidentia simulata 2, 5, 4. diffi-
dentiam simulare 2, 5, 20.
- Dissundere famam 2, 4, 20. 2, 7,
4. rumorem ad castra 4, 7, 26.
diffundi spe praedae 2, 5, 9.
- Digesta Strategemata non exiguo
scutulo 4. prol.
- Digito hostem ostendere 2, 7, 12.
- Digressi Parthi 2, 13, 7. Poeni 1, 4,
11. Thebani ad tutanda moe-
nia 1, 4, 3.
- Dilabi ad tutelam aliarum (ur-
bium) 3, 6, 3. dilabitur aliqua
pars ejus 2, 5, 18. dilapsus in
fugam 3, 8, 3. dilapsa ex more
maxima pars 2, 1, 18.
- Diligenter custodias agere 3, 13,
2. parum custodiri 2, 9, 6.
- Diluere existimationem 1, 1, 10.
- Dimicare adversus Lacedaemo-
nios 1, 11, 6. Pharnacem 2, 2, 34
apud Tigranocerta 2, 2, 4. ar-
dentius 1, 11, 5. contra Gallos
2, 4, 5. classe 1, 12, 12. cum bo-
nis civibus 2, 3, 11. fortiter 2,
6, 9. fortius ob desperationem
2, 6, 6. in planicie 2, 2, 9. se-
gnius 2, 8, 1.
- Dimicatio infausta 4, 7, 33. dimi-
cationis eventus 2, 9, 6. dimi-
cationi alienum tempus 2, 1,
11. nocturnum eligere tempus
2, 1, 12. dimicatione amittere
collegam Marcellum 4, 7, 38. a
dimicatione & nauticis mini-
steriis impediri 4, 7, 10. dimica-
tionum eventus praediscere 1,
11, 12.
- Dimidia pars exercitus 2, 3, 21.
- Dimittere aliquem lactum 4, 7,
36. auxilia 3, 6. 4. boves noctu
1, 5, 28. Consulium 1, 5, 14. ex-
ercitum ad quiescendum 1, 5,
19. 2, 12, 1. legatum cum i-
gnominia 4, 1, 37. legatos 2, 7,
4. 3, 11, 1. legionem injussu
Consulis 4, 1, 32. litteras circa
municipia totius Italiae 4, 7,
38. pecora in hostium praesi-
dia 3, 15, 5. servos lrasque ad
munera 2, 1, 6. socios Latini
nominis benigne 4, 7, 25. suos
pabulatum 2, 13, 6. M. Ther-
mum 1, 8, 10. Zopyrum ad hos-
tes 3, 3, 4. dimissus de indu-
stria equus 1, 2, 1. ingens lixa-
rum numerus 4, 1, 1. dimissum
se Hispania excessurum accepit

I N D E X II.

- 1, 5, 19. dimissa avis necata 4, 5, 14. dimissi Syracusae occulte redierunt 1, 8, 11. dimissis cruribus, velut gubernaculis, cursum dirigere 3, 13, 6.
- Diodorus** 3, 16, 5.
- Dionysius**, Syracusanorum tyrannus 1, 8, 11. 3, 4, 3.
- Dirigere aciem** 2, 1, 4. 2, 2, 7 & 12. 2, 3, 8. 2, 4, 4. 2, 5, 24. cohortes in dextram ire partem 1, 6, 1. cursum 3, 13, 6. morem obambulandi in impetum 3, 2, 2. phalangi duplicem 2, 3, 20. scrobes ante aciem 2, 12, 2. tela in aliquem 3, 3, 4. directae acies 1, 12, 3. 2, 3, 1. 2, 5, 27.
- Dirimere iurgium** 3, 2, 10. proelium 2, 10, 1. seditionem 1, 8, 6. dirimebantur adversarii spatio 2, 2, 8.
- Diripere castra** 2, 12, 4. civitates 3, 6, 1. oppidum 4, 7, 23. pecuniam 4, 5, 1. sarcinas 1, 6, 1. urbem 3, 16, 5. diripi naves posse, mentitus est 3, 16, 5.
- Diruere munimenta** 1, 1, 1. Rhegium oppidum 4, 1, 38. Thebas 1, 11, 6.
- Discedere** 3, 11, 4. ab ordinibus, signisque 1, 5, 3. a signis 2, 12, 2. in latera 2, 3, 14.
- Discessus aestus maritimi** 3, 9, 1. discessum suum ab Hannibale sentiri 1, 1, 9. discessu fallere Scythas 1, 5, 25.
- Discernere perquam similem naturam proli** 1. discreta ad rerum varietatem apte collocantur proli 1.
- Discrimen anceps** 1, 3, 3. proeliandi 1, 3, 4.
- Discere experimento** 1, 19. 1, 4, 7, 6.
- Dissecta legio in conspectu armati exercitus** 4, 1, 43. distincti & galeati centuriones 4, 1, 27. milites 4, 1, 43.
- Disciplina correcta** 4, 2, 3. corrumpitur propter illum 4, 1, 41. militum lapsa 4, 1, 2. follers 2, 12, 2. stabilita est omnium consensu 4, 1, 22. disciplinae certioris arbitratu 4, 2, 2. tenaces viri 4, 2, 9. vigor 4, 2, 1. adhaerens factus 4, 2, 4.
- Discordiam movere** 1, 8, 1. discordia consensus Romanorum distringitur 1, 8, 1.
- Discumbebatur non amplius quam duobus lectis apud Hannibalem** 4, 3, 7.
- Discurrere in latera** 2, 3, 10.
- Discursatione magna montes colustrare** 1, 5, 28.
- Discutere consilia hostium** 4, 7, 31. periculum 2, 11, 4. discussa seditio est 1, 9, 2.
- Dispensator fidelissimus** 3, 16, 3.
- Dispergi ad contrahendas copias** 2, 1, 18. dispersi in proximos agros 1, 5, 3. isseut ad munera 2, 1, 6. milites 2, 13, 3.
- Disponere insidias adversus Byzantios** 3, 11, 3. In insidiis suorum manum 3, 16, 3. tria millia levis armaturae 2, 5, 33. disposuerunt paucos adparere 3, 2, 10. dispositus cibus locis 3, 13, 8. exercitus circa latera viae 1, 5, 24. miles per occulta 3, 10, 6. disposita classis 1, 4, 12. ob hoc erat legio 1, 6, 2. pars copiarum per latebras 2, 5, 1. dispositi in hoc ipsum insidiatores 3, 7, 3. ob hoc 2, 5, 33. ab Hannibale insidiatores consurrexerunt 2, 5, 22. nocte milites 2, 5, 24. dispositae insidiae 2, 5, 29 & 39. 2, 9, 7. 2, 12, 2. legiones in fronte 2, 3, 22. disposita primo libro exempla 2. proli.
- Differere de rebus in theatro** 3, 2, 6.
- Dissidere** 2, 5, 18.
- Dissimulare aliquid** 1, 2, 9. dissimulatus metus 1, 9, 4.
- Dissipare aciem** 2, 1, 14. dissipati per elephantos ordines Romanorum 2, 2, 11. dissipates ex insidiis fudit 2, 5, 19. trucidare 2, 6, 2.
- Dissociatus armis civilibus populus** 1, 19, 4.
- Dissolvere metum** 1, 12, 1.
- Distare paucis millibus passuum** 2, 19, 2. distant castra a Punicis 2, 1, 4. distantes inter se manipuli 2, 3, 16. regulae duae 3, 13, 6. distantia oppida longo spatio 3, 8, 2.

I N D E X I I.

- Distribuere in contubernia** 3, 3, 1.
Insidias in montibus 2, 5, 19.
milites in supplementum legionum 4, 1, 43. **distributum (exercitum) collocare in utroque viae latere** 2, 12, 4. **distributa inter suos Poenorum arma** 4, 7, 12.
- Distringere hostes** 1, 8, 1. **propugnatores domibus** 3, 9, 8. **distringi obpugnatione oppidorum** 1, 3, 5. **distingitur Romanorum consensus dilectiōis** 1, 8, 1.
- Diti patri facer lucus** 1, 11, 10.
- Ditioni suae subicere hostes** 1, 3, 10.
- Diversa pars** 2, 5, 21, 3, 6, 1, 3, 9, 6. **porta** 3, 18, 1. **ripa** 2, 5, 20. **sententia** 4. **prol. diversae partes** 2, 3, 16. **diversa loca** 1, 4, 9, 1, 5, 26. **in diversum avocatus** 1, 5, 14. 4, 5, 9. **ex diverso subitus se ostendit** 2, 4, 3. **per diversa incendit desolatos agros** 1, 8, 4.
- Dividere equitatum in cornua** 2, 3, 16. **exercitum per urbes** 1, 3, 5. **pecuniam** 4, 5, 1. **praedam militibus** 4, 1, 45. **vigilias ad fidem remanentium** 1, 5, 17. **dividitur Babylon media Euphrate** 3, 7, 4. **divisus equitatus** 2, 5, 34. **est exercitus** 2, 5, 22. **divisi in cornua equites** 2, 3, 21.
- Divinitus tamquam imperata ad omnia obediunt barbari** 1, 11, 13.
- Divus Augustus Vespasianus** 2, 1, 17. 4, 6, 4. **Julius** 2, 8, 13, 2, 13, 11.
- Diu edoctus exercitus** 2, 3, 7. **diutius solito** 2, 1, 4.
- Diuturna obsidio** 3, 15, 6.
- Docere barbaros; inconsulte pugnam exposcentes** 1, 10, 1, 4, 7, 6.
- Dolabra, id est, operibus hostis vincendus est** 4, 7, 2.
- Doha jungere** 1, 7, 1. **doliis secunda aqua demittere farinam** 3, 14, 2.
- Dolis Hannibalis tentari** 4, 7, 38.
- Doloris auctor** 1, 7, 2. **per dolorem concitus** 4, 5, 16.
- Domitius Calvinus** 3, 1, 2. **Corbulo** 2, 9, 5, 4, 1, 21 & 28. 4, 2, 3, 4, 7, 2.
- Domum possidere** 4, 1, 10. **in domum alicujus devertere** 4, 1, 10. **domuum fores praefixae** 4, 5, 23. **domos abire** 2, 11, 4. **remittere paucos** 2, 7, 7. **domibus propugnatores distringere** 3, 9, 8.
- Domestica vastitas** 1, 8, 4. **Domestici fines** 1, 3, 8. **Domesticae necessitates** 4, 7, 37.
- Dominus defunctus** 3, 18, 2. **Dominini valetudo** 2, 5, 30. **plures** 4, 1, 16.
- Donare equo, super verborum honorem** 3, 16, 1. **donatus alicui equus** 4, 7, 36.
- Dono dare grande pondus auri** 4, 3, 2. **donum Scipioni adserere aurum** 2, 11, 5.
- Donec confisteretur Lacedaemoniis** 1, 1, 10. **impellerentur** 1, 6, 4. **instrueretur expectatis** 2, 12, 3. **persuasi adversariis** 2, 5, 31. **pugnam deposcerent** 1, 11, 1. **spatium darent** 2, 5, 33.
- Dormientem videre vigilans** 3, 12, 2.
- Dos filiarum** 4, 3, 4.
- Dotare filiam inopem ex publico** 4, 3, 15. **filias publice** 4, 3, 4.
- Dubia mors** 4, 1, 17. **dubium proelium** 2, 4, 11.
- Dubie** 2, 3, 16.
- Ducere aciem adversus Parthos** 2, 5, 35. **cervam candidam insignis formae** 1, 11, 13. **cohortes** 1, 5, 8. **cornu sinistrum** 2, 7, 11. **exercitum** 1, 4, 1 & 5. 1, 6, 1, 2, 5, 42. 2, 7, 6. 2, 12, 4. 4, 1, 8 & 24. 4, 6, 3. **exploratores secum** 1, 1, 3. **fossam ante se** 2, 5, 4. **ingentis latitudinis** 1, 5, 10. **fossas** 2, 3, 17. **in campos patentes** 2, 5, 24. **vallum** 1, 5, 1. 2, 5, 26. **duci circa ea (arma) equos imperavit** 1, 11, 9. **in proelium** 4, 1, 44. **ductum forte decimum quemque susti percutere** 4, 1, 34. **ductos forte vicenos securi percutere** 4, 1, 35. **ductae fossae circa tentoria** 1, 5, 11. **ducta ab latere brachia** 3, 17, 5.
- Ductus aquarum** 3, 7, 6. **Aiche-**

I N D E X I I.

- Iai 2, 8, 12. Camilli 2, 6, 1.
 Dux ad bellum electus 3, 3, 3. clarissimus 2, 2, 6. Ligur 3, 9, 3. tantus 1, 1, 8. ducis iussu diuere oppidum 4, 1, 32. mors 2, 4, 9. perniciis 1, 9, 4. signum 3, 12, 1. summi nomen 1, 3, 3. meritas A. 1, 43. duci necessaria munera 4, 6, 9. ducem ut Deum secutus 3, 9, 1. hostium instruunt in his prol. 1. iis se obtulit 1, 5, 14. trucidare 4, 5, 4. se obferre 4, 5, 9. pro duce fuit obsessis nostris 4, 7, 8. duces amissi proelio 4, 2, 8. callidissimi 1, 1, 9. consilii & providentiae exemplis succincti prol. 1. itinerum 4, 7, 35. occisi seditionis 4, 5, 2. in proelio 2, 9, 3. superiores 4, 1, 1. ducum solertia facta prol. 1.
 C. Duilius Cos. 1, 5, 6. 2, 3, 24. 3, 2, 2.
 Dum ignibus submoventur hostes 1, 5, 2.
 Duo montes abrupti 1, 5, 8. Scipiones occisi 2, 6, 2. oppida Magnetum 3, 8, 2. duae regulae inter se distantes 3, 13, 6. duarum partium praesidium 3, 10, 7. duobus impar 2, 1, 3.
 Duodecim cohortes 2, 4, 7.
 Ducenti & quinquaginta equites 2, 5, 31. ducentae naves 2, 5, 46.
 Duplex munitio 3, 17, 4. phalanx 2, 3, 20. daninum 2, 5, 31.
 Duplicatae copiae 1, 1, 9. duplicata castra 1, 2, 9.
 Dupliciter Hannonis consilio satisfacere 3, 16, 3.
 Duratus longo usu miles 2, 1, 9.
 Dyrhachium 3, 17, 4, 4; 1, 43. refugere 2, 7, 13.
 E.
E saltu erumpere 2, 5, 31. ...
 Edere obsequentiores in reliquum operas 1, 9, 4. Strategemata 2. Praef. editum collis 1, 5, 11. labus 2, 5, 15. editum locum castris eligere 2, 2, 2. ex edito in subeuntes emissis pila 2, 2, 3.
 edita caedes 4, 7, 44. editum saltus 2, 5, 17.
 Edicere futurum, ut &c. 4, 7, 24. profecutionem in posterum 2, 5, 20. edixit iussu commigrare 4, 1, 10.
 Educere suos in campis 4, 7, 21. edoctus diu exercitus 2, 3, 7.
 Educere agmen 1, 1, 7. copias 1, 5, 9 & 22. 2; 1, 1, 2, 5, 22 & 34. exercitum 2, 5, 31. in aciem 2, 1, 5. legiones armatas 4, 1, 48. manum militum e navibus 2, 5, 42. militem adversus Parthos 2, 5, apud Calamarcum 2, 4, 7. milites per ipsam flammam 1, 5, 27. requietos 2, 5, 25. educi extra murum ambulandi causa 4, 4, 1. educus ad longiore ordinem angustiarum rei familiaris causa 4, 6, 4. exercitus 1, 5, 24.
 Effere hostes in rabiem 2, 6, 7. effertis restituit sanitatem consilio 1, 9, 2.
 Efficere crebris colloquiis, ut &c. 1, 3, 7. 4, 7, 26. fines 1, 7, 8. interpretatione, ut &c. 1, 12, 2. magnitudine animi; ne &c. 1, 8, 2. pontem 4, 2, 1. solertia, ut &c. 2, 2, 14. effecta est haec meratio 4, 1, 14.
 Effecius verborum illustris prol. 1 sine effectu 1, 10, 1. 4, 7, 6.
 Effugere cum reliquis expeditis 1, 5, 19. deductus servitutis 4, 5, 16. equites Antiochi 2, 13, 2. ex custodia 3, 6, 4. hostem 2, 13, 1. iniquitatem locorum, & inopiam 1, 5, 28. effugiendi occasio inventa 3, 13, 2.
 Effundere aquam oblatam in galea 1, 7, 7. se 1, 4, 9. effundi in palantes gentili velocitate 2, 5, 31. effusus cursus 2, 5, 38. in tergum Romanorum 2, 5, 21. Pompeji equitatus 2, 3, 22. effuso studio excipi 4, 7, 23. effusi hostes 2, 1, 7. in gaudium 2, 5, 12. oppidani 3, 2, 5. effusos & incautos caedere 2, 5, 1. persecuti ceciderunt 2, 6, 7. effusae habenae 2, 5, 31.
 Effuse extra moenia vagari 3, 2, 7. obvis alicui 4, 7, 44.
 Q. 9

I N D E X II.

- 2, 5, 37. subeuntes adgressus 2, 5, 2.
- Egere facinore 4, 4, 2.
- Egeri terram existimant 3, 7, 4.
- Egredi e nave 3, 2, 10. in litus 1, 5, 7. in terram 2, 5, 44. navem 1, 12, 1. urbe 3, 2, 8. via 4, 1, 9. egresso alicui apros subministrare 3, 3, 6. egressa frumentatum jumenta 3, 2, 9.
- Egregie munita civitas 3, 2, 6. scire 1, 11, 4.
- Ejicere caput Hasdrubalis in castra Hannibalis 2, 9, 2. parentes & liberos propter inopiam 4, 5, 18. signum in hostes 2, 8, 5.
- Elaea 4, 5, 16.
- Elaesus fuga 2, 9, 7.
- Elegantius scutum cujusdam ornatum videre 4, 1, 5.
- Elephantus exasperatus 1, 7, 2. ferocissimus 1, 7, 2. elephantum ab hostibus acti 2, 3, 16. centum triginta 2, 5, 4. octoginta 2, 3, 16. elephantorum in petus 2, 3, 16. rectores 2, 5, 4. elephantos agere in fossam 2, 5, 4. capere 4, 7, 13. habere in prima acie 2, 5, 4. transportare navibus 1, 7, 1. per elephantos dissipati ordines 2, 2, 11. elephantis & equitatu pectare 2, 2, 11. ferax est Numidia 4, 7, 13. uti 2, 4, 13.
- Eleusis 4, 7, 44.
- Elicere aliquem ad pugnam 2, 5, 34. credulitatem 2, 5, 23. Cyrum ad angustias 2, 5, 5. hostes 3, 10, 5. naves hostium ad proelium 2, 5, 46. Saguntinos 3, 10, 4. elicitus secreto 4, 7, 37.
- Elidere manum magnam 1, 6, 4. elisa est legio 2, 5, 31.
- Eligere castris locum editum 2, 2, 2. exercitum 4, 2, 2. grandes 4, 1, 3. statum belli 1, 3, 1. tempus 2, 5, 30. dimicationi nocturnum 2, 1, 12. electus dux ad bellum 3, 3, 3. electi de toto exercitu viri 2, 3, 2. electos in insidiis ponere 2, 5, 23. electissimi centuriones 1, 2, 1.
- Elixa assave carne uti 4, 1, 2.
- Elleboro corrupta aqua 3, 7, 6.
- Eloqui si id posset 1, 1, 12.
- Eluctari angustias 1, 5, 14. 4, 5, 9.
- Eludere hostem omni arte, 2, 5, 47. insidiatores 1, 2, 8. sagittas 2, 2, 5. sagittarios 1, 1, 6. eludi mobilitate classis graves naves videt 2, 3, 24.
- Emensus est iter repetitum 1, 4, 5. quadridui iter biduo 3, 1, 2.
- Ementitus est 2, 7, 10.
- Eminere viribus 2, 5, 30. eminentia capita 1, 1, 4. 2, 5, 43. eminentibus idem est faciendum 1, 1, 4.
- Emittere columbas a propinquo moenibus loco 3, 13, 8. Consullem 4, 5, 9. equites in stationem hostium 2, 5, 33. legionem in praesidium 2, 5, 31. liberos in Troezena 1, 3, 6. Romanos inclusos 1, 5, 16. suos 1, 5, 10. Thracas stimulos spe 3, 16, 5. velites 2, 3, 20. emitti Germanos inclusos 2, 6, 3. emissus undique miles 3, 17, 6. emissa armatura levis 2, 5, 3. emissi equites 2, 3, 17. 4, 7, 25. Hispani 2, 5, 31. emissa pila ex edito in subeuntes barbaros 2, 2, 3.
- Emtor (inuris) 4, 5, 20.
- Enipeus flumen 2, 3, 22.
- Enixam operam exhibere 2, 5, 30.
- Epaminondas, dux Thebanorum 1, 11, 6 & 16. 1, 12, 5. 2, 2, 12. 2, 5, 26. 3, 2, 7. 3, 11, 5. 3, 12, 3. 4, 2, 6. 4, 3, 6.
- Ephesus 3, 3, 7.
- Ephesii 3, 9, 10. Ephesios obpugnare 3, 3, 7.
- Ephialtes Trachinius proditor 2, 2, 13.
- Epiclydes 3, 3, 2.
- Epidaurus 2, 11, 1.
- Epidaurii 2, 11, 1.
- Epirus 2, 13, 8.
- Epirotae 1, 4, 4. 2, 3, 21. Epirotarum legatus Cineas 4, 3, 2. rex Pyrrhus 2, 4, 13. 2, 6, 9. 3, 6, 3. 4, 1, 14 & 18. 4, 4, 2. urbs 3, 3, 1. ex Epirotis Alexander 2, 5, 10.
- Epirotica regio 2, 5, 10.
- Epistola occultata balteo 3, 13, 2. epistolae intercipiuntur ab hoste 1, 4, 13. 1, 8, 8. epistolis credere 4, 7, 38. epistolas feta ad

I N D E X I I.

- ad collam religare columbis 3, 13, 8.
- Eques** fidelis & fortis 4, 7, 36. nobilis claræ operæ 4, 7, 36. recedens in cornua 2, 5, 34. Romanus 2, 6, 2, 2, 10, 2. equiti inviam facere planiciam 2, 2, 9. equitem in novissimo collocare 2, 3, 17. equites acti equis citatis 2, 3, 20. Antiochi 2, 13, 2. Campani 4, 7, 29. cunctantes 2, 8, 9. 4, 4, 7. divisi in cornua 2, 3, 21. ducenti & quinquaginta 2, 5, 31. emissi 4, 7, 26. formati 2, 5, 33. jussi decurrere pro fronte aciei 2, 2, 12. positi 4, 7, 29. quadringenti 4, 2, 6. quatuor coronati 3, 8, 2. Romani 2, 3, 16 & 17. 2, 5, 7. 4, 7, 32. Scordisci 3, 10, 7. sexcenti 2, 3, 12. 2, 5, 25 & 27. 4, 2, 6. equitum fidelissimi 2, 8, 14. grex 2, 5, 30. Magister Cossus Cornelius 2, 8, 10. Fabius Rullus 4, 1, 39. Minucius 2, 5, 22. numerus & genus 2, 5, 33. pedumque manus parva 2, 4, 76. Praefectus, AEmilius Rufus 4, 1, 28. scuta 1, 12, 4. turmae 2, 7, 11. equitibus adjuncti 4, 7, 29. singulos calones habere permisit 4, 1, 6. equites ad peditem redigere 4, 1, 18. inmittere in flumen 1, 4, 9. praemittere clam 4, 1, 8.
- Equestris** pugna 2, 3, 22. equestre certamen 2, 2, 12. proelium 2, 3, 23. equestres copiae 2, 5, 33.
- Equitatus** cedens 2, 5, 35. divisius 2, 5, 34. hostium 2, 2, 4. 2, 3, 22. 2, 4, 12. 2, 12, 2. 4, 7, 20. hostilis 2, 9, 6. 3, 17, 5. innumerus 2, 3, 14. Numidarum 2, 5, 40. omnis 2, 3, 3. Pompeji effusus 2, 3, 22. post terga pedum collocatus 2, 5, 37. reliquus 2, 3, 22. superans 2, 3, 17. universus 2, 5, 33. equitatus facies 2, 4, 6. equitatum in cornua dividere 2, 3, 16. equitatu praefari 2, 2, 11. praevalere 1, 8, 12. 2, 2, 9. 2, 5, 18. 4, 7, 21.
- Epulae** detestabiles 3, 5, 1. liberrimae 1, 11, 19. epularum
- vinique copiam praebere 3, 3, 2. epulas praestare 3, 15, 6.
- Equus** decidens 4, 5, 17. de industria dimissus 1, 2, 1. donatus alicui 4, 7, 36. equi infirmi cauda 1, 10, 1. 4, 7, 6. equum concendere 4, 6, 2. in orbem flectere 4, 5, 4. obferre 4, 5, 5. ad equum virga uti 4, 5, 16. e quo donavit. seper verborum honorem 3, 15, 1. imponere gregalem 4, 6, 2. vehi 4, 6, 2. equi admissi in hostem 4, 5, 15. candidi 1, 11, 10. citati 2, 3, 20. concitati 2, 8, 9. confernati horrore camelorum 2, 4, 12. duo in conspectum adducti 1, 10, 1. 4, 7, 6. parati 2, 5, 30. frigosiores 1, 2, 9. equorum deformitas 1, 5, 15. pectora 1, 12, 4. vestigia mane ostendens 1, 11, 9. equos confoderit 2, 5, 33. duci circa ea (arma) imperavit 1, 11, 9. exercere castello 4, 7, 24. equis desilire 2, 3, 23. insidere 2, 4, 5. 2, 12, 1. labi 1, 5, 16. in equis juvenum species oblata 1, 11, 8.
- Erepi** in castellum 3, 9, 3.
- Erigere** animos proelio 1, 11, 8. malos navium 2, 5, 46. erigi in conspectu tabernacula 1, 5, 3. erectae hastae 2, 4, 20. fudes 1, 5, 5. erecta cadavera adligavit 1, 5, 22.
- Eripere** classem 2, 7, 6. quadriduum iter biduo 3, 1, 2. eripi sibi cursu prospero, ratus 2, 13, 11. ereptum signifero signum militare 2, 8, 2.
- Error** eundem obiecturum 1, 5, 26.
- Erubescunt** milites destituere imperatorem 2, 8, 13.
- Erudere** oculum Thraci virga 4, 5, 16.
- Erumper** a cornibus 2, 3, 10. cum toto exercitu 2, 5, 4. e saltu 2, 5, 31. necesse habet per praesidia 2, 13, 9. per hostium praesidia 4, 5, 7. per intermissas, stationes 1, 5, 16. 4, 5, 3. erupturus per litem 1, 5, 10.
- Eruptio** facta 1, 5, 14. 2, 6, 5. 2, 12, 1. 3, 10, 1. 3, 17, 1. 2, 3, 2, 5, 3 & 9. 4, 5, 9. prima 3, 10, 4.

4. eruptioni maxime aptus locus 1, 5, 27.
- Erythraei** 2, 5, 15.
- Esculentis** omnibus instructissima castra 2, 5, 14.
- Evadere** ad patentia per angustias 2, 5, 24. adversarium 1, 5, 18. copias, locorumque iniquitatem 2, 13, 4. ex locis difficillimis 1, 5, 1. inpetu in superiora 1, 5, 11. per solidos ac notos transitus 2, 5, 7. saltum 1, 5, 19. evadit Periclis exercitus per fossam 1, 5, 10. evasit demissus catenis 1, 5, 21. hoste intercluso 1, 5, 8. subitus in angustias freti 1, 4, 13. ad evadendum spatium dare 2, 13, 10.
- Evecti** milites scalis in murum 3, 9, 2.
- Eventus** dimicationis 2, 9, 6. facilis 3, 1, 2. inventionis proli 1. similis 2, 10, 2. eventu decepti Himeraei 3, 10, 3. eventus dimicationum praediscere 1, 11, 12.
- Evitare** necessitatem decertandi 2, 3, 8. proeliandi discrimen 1, 3, 4. evitatum est periculum noctis 3, 12, 1.
- Evocare** Erythraeos in insidias 2, 5, 15. hostem 2, 5, 3 & 22. in insidias 2, 5, 6. Parthos 2, 5, 36. solos nocentes 1, 9, 3. evocati finguli 3, 6, 2.
- Evolare** ad spectum classis 3, 10, 9. evolant aves 1, 2, 7.
- Eumenes** Cardianus 4, 7, 31. commissurus proelium cum Gallis 1, 11, 15.
- Europa** 2, 6, 8.
- Euphrates** 1, 1, 6. averfus 3, 7, 5. flumen 3, 7, 4.
- Eurymedon** flumen 4, 7, 45.
- Ex** adverso adgressus 2, 9, 10. alio latere 1, 5, 21. arce ostendere lumen 3, 12, 1. rapta arma 3, 3, 7. auxiliariis quidam 3, 10, 1. causa culpae 1, 9, 3. centuriis terni 4, 1, 36. civibus deturbati 4, 7, 12. classe unus 1, 2, 3. collibus pugnare 1, 10, 3. composito 3, 8, 2. consuetudine extendit classem 2, 1, 18. ut foelii, excipiuntur 3, 16, 2. desperatione pugnare 2, 6, 3. diverso subitus se ostendit 2, 4, 3. dubio 4, 7, 36. duobus alter 1, 9. Epirotis Alexander 2, 5, 10. his unus 1, 2, 5, 1, 5, 11. hostibus quidam 1, 1, 3. industria 2, 1, 9, 2, 3, 6, 2, 5, 12, 3, 17, 1. inopinato adgredi com meatum 4, 7, 19. insidiis adgressa legio hostem 1, 6, 2. fudit dissipatos 2, 5, 19. latrone dux 2, 5, 7. legione reliquis hrodeum dari iussit 4, 1, 37. longinquo 2, 1, 7, 2, 2, 5, 2, 13, 11. luco acies conspici poterat 1, 11, 10. munitibus aliqui transierunt 3, 16, 4. plerique 2, 5, 13. quidam 3, 2, 7. more pristino 2, 1, 4. dilapsa pars 2, 1, 18. Graecorum 3, 2, 6. numero unus prol. 1. occasione nocentes punire 1, 9, 1. occulto adgredi 2, 5, 32. ordine recedere 4, 1, 4. pacto resere promissa 3, 3, 1. Poenis exercitum habere 2, 3, 16. principibus aliqui 1, 1, 10. publico docere filiam 4, 3, 15. quibus pauci 1, 8, 5. sententia cellit 2, 5, 29. silva confurgere 1, 2, 7. Syria sagam habuit 1, 11, 12. via 1, 2, 9. vimine scuta 1, 7, 6. silvestri catenas conseruit 1, 5, 21.
- Exaequare** altitudinem jugi 3, 8, 3.
- Exanimari** vulnere 2, 5, 39. exanimatus frigore 4, 6, 3.
- Exardere** in rabiem 2, 1, 10.
- Exarmati** genere telorum 2, 3, 20.
- Exasperari** contumelia 1, 11, 4.
- Exasperatus** elephantus 1, 7, 1. ob hoc 2, 1, 11.
- Exanctorare** aliquem missione honesta 4, 6, 4. legionem totam 4, 5, 2. exanctoratos coegit satisfacere 1, 9, 4.
- Exaudire** tubam 1, 1, 13.
- Excedere** Hispania 1, 5, 19. Italia 1, 5, 5. provincia 2, 5, 36. excessit terribilis Poenis 2, 13, 9.
- Excerpte** notabilia prol. 1.
- Excidit** gladius vagina 4, 5, 17.
- Excidere** silvam 1, 11, 19. excidit Hasdrubalem cupit 1, 1, 9.
- Excipere** agmen 2, 5, 39. arcata

I N D E X II.

- 7, 4, 13. auxilia cum comen-
 tibus 1, 3, 10. classis Megaren-
 sium 4, 7, 44. consilia alicujus
 1, 2, 4. hostium 3, 16 4. Macedo-
 nas telis 2, 7, 8. Poenos 2, 5,
 29. 2, 9, 2. pro ostento 1, 12,
 8. Romanos fessos 2, 3, 16.
 quadrigas palis defixis 2, 13, 13.
 excipiens nullus 1, 3, 5. exci-
 piendo agmini imminere 1, 2,
 7. excipiendorum causa 3, 16,
 2. excipi 3, 3, 6. a Bruto 3, 13,
 3. ab infidiatoribus 2, 5, 11. ab
 obsessis 3, 14, 2. quatuor millia
 Gallorum 3, 16 3. studio effu-
 so 4, 7, 23. excipiuntur ex con-
 suetudine, ut focii 3, 16, 2. ex-
 ceptus hostis a robustioribus 2,
 3, 10. infidijs veris 2, 12, 2,
 per exceptum aquatorem com-
 perit 1, 8, 9. excepti Iberi in-
 genti multitudine 2, 2, 10. ex-
 cepta pecora 3, 14, 4. vulnera
 4, 5, 17.
Excitare animos Hergetum 4, 7,
 31. ignes 2, 5, 17. pulverem 4,
 7, 29. vigiles 3, 14, 1.
Excludi pertinaciter a servis 2, 5,
 30. excludendi hostis causa 1,
 5, 10. exclusus oppido Samio-
 rum 3, 3, 5. exclusi hostes 1, 5,
 1.
Excogitare manus ferreas 2, 3,
 24. excogitandi gerendique sa-
 cultas proel. 1. excogitantur ea
 1, 11, 13.
Excursiones frequentes 2, 5, 30.
 prosperae 4, 1, 21.
Excursus inopinatus 2, 3, 22.
Excusare alicui, quod &c. 4, 7,
 36.
Excutere fidem alicujus 1, 2, 6.
 ignem lapidibus 1, 12, 10. ex-
 cutitur fulmen adtritu nubium
 1, 12, 10. excussum caput ba-
 lista 2, 9, 5. fulmen ante na-
 vem 1, 12, 12. excussa tela 2, 3,
 10.
Exemplum audendi fecit reliquis
 1, 7, 2. cladis Caudinae 1, 5,
 16. per exemplum hoc ostendit
 1, 10. 1. exemplo cogere
 ad jurandum 4, 7, 39. perterriti
 ceteri 2, 8, 8. temperantiae u-
 filiorum 1, 7, 7. exempla factorum
 & dictorum proel. 1. primo li-
 bro disposita 2. proel. strategi-
 con 4. proel. exemplorum con-
 silia praeparare proel. 1. quid-
 quid infigne proel. 1. exemplis
 consilii & providentiae succin-
 cti proel. 1.
Exercere equos castello 4, 7, 34.
 milites remigesque 3, 2, 2. re-
 migem in tremi vicibus 4, 7,
 19. exerceri jaculis & sagittis
 3, 5, 3.
Exercitus abiens 4, 3, 13. admo-
 tus 3, 6, 7. adveniens 4, 3, 14.
 Afranii & Petreji 2, 1, 11. ali-
 quanto major 2, 5, 19. amissus
 ad Cannas 4, 5, 5. amplus 2, 5,
 44. 3, 17. 7. Antiochi vexatus
 imbre 4, 7, 30. averfus 2, 5, 44.
 2, 8, 6 & 7. obviis hostibus 4, 1,
 29. barbarorum 2, 2, 14. Bruti
 & Cassii 4, 2, 1. circumductus 2,
 5, 20. circumductus 1, 2, 8.
 cunctans 2, 8, 5. demissus in an-
 gustias 1, 5, 16. in vallem 4, 5,
 10. detractans proelium 1, 11,
 1. divisus 2, 5, 22. ductus 2, 5,
 6. eductus & dispositus 1, 5,
 24. Fallicorum 2, 5, 9. Fulvii
 Flacci Procos. 4, 7, 29. Hasdru-
 balis 2, 5, 4. hostium 1, 4, 2, 2,
 2, 3 & 10, 2, 5, 33. jejunos 2, 1,
 1, 2, 5, 23. incitandus est ad
 proelium 1, 11, 1. incolumis 1,
 1, 11. indemnus 2, 3, 9. ingens
 1, 8, 4. 2, 5, 4. interpositus 3,
 10, 4. Julianus 2, 3, 22. Lacedaemoniorum 1, 5, 9, 3, 11, 5,
 4, 2, 6. Livii & Neronis 1, 2,
 9. longe minor 2, 3, 12. magnus
 2, 4, 2. sequens 2, 7, 20. Me-
 muonis 2, 5, 18. Mithridaticus
 2, 8, 12. noster vincens 4, 5, 14.
 ordinatus 2, 3, 4. parans seditionem
 4, 1, 41. Parthorum 2, 5,
 35. perditus 2, 5, 40. perductus
 in locum iniquum 1, 5, 13. Pe-
 riclis evadit per fossam 1, 5, 10.
 prior Neciorum 2, 11, 4. Porcena-
 nae arguens 2, 13, 5. productus
 1, 7, 11. pugnat 1, 11, 21. Pyr-
 rhi 2, 3, 21. recollectus 2, 13, 4.
 reductus 2, 5, 13 & 14. reman-
 ens 1, 4, 4. revocatur inde 3,
 18, 3. Romanus 3, 3, 2, 3, 17, 7.

I N D E X . I I .

- Romanorum** 1, 11, 4. 2, 7, 1. **Saunitium** numerofus 1, 11, 2. **farpus** 2, 13, 4. **subitus** 1, 4, 9. **totus** 1, 4, 5. 2, 3, 2. 2, 5, 4. 4, 7, 24. **transmissus** in Africam 1, 3, 8. **transportatus** 1, 12, 1. **Triballorum** amplior 2, 4, 20. **vehemens** 1, 3, 1. **veteranus** 1, 3, 2. 2, 3, 7. **victor** 2, 2, 11. **vicius** 1, 3, 5. **univerfus** 2, 5, 26. 4, 3, 13. **vocatus ad concionem** 3, 1, 1. **uterque** 2, 4, 9. **exercitûs abducti spes** 3, 11, 1. **agmen** 4, 1, 7. **conſpectus** 1, 11, 11. **latus** 1, 4, 2. 4, 1, 40 & 43. **pars reliqua** 3, 10, 5. **reliquum** 2, 12, 1. **robur** 2, 3, 3 & 10. **tergum** 1, 5, 4. **totius ſpeciem præbere** 2, 5, 17. **exercitui impar** 1, 10, 1. 4, 7, 6. **præceſſe** 1, 5, 17. **ſubminiſtrare commea- tûs** 3, 4, 3. **exercitum adduce- re** 1, 1, 6. **avertere ſine proelio** 1, 3, 4. **conſtituere** 4, 1, 6. **continere** 2, 5, 3. 3, 6, 6. **ſub vallo** 4, 1, 14. **corrigere ducum fo- cordia corruptum** 4, 1, 1. **dele- re** 2, 5, 22. **demittere** 1, 2, 7. **deſiſſum videt in cam vallem** 1, 5, 15. **deſerere** 4, 1, 20. **di- mittere per partes** 1, 5, 19. **du- cere** 1, 4, 1 & 5. 1, 6, 1. 2, 5, 42. 2, 12, 4. 4, 1, 8 & 24. 4, 6, 3. **eligere** 4, 2, 2. **extrahere** 1, 5, 15. 4, 5, 10. **habere ex Poe- nis** 2, 3, 16. **quietum** 2, 5, 26. **transducendum** 1, 4, 7. **iuovere** 2, 5, 21. **obruere** 2, 3, 15. **pro- hibet trajici** 1, 4, 9. **reducere** 2, 1, 3. 2, 13, 7. **recipere incolumem** 1, 5, 13. **ſervare virtute** 4, 5, 10. **trajicere per Zeugma** 1, 1, 6. **transducere** 1, 4, 1. **exercitu diducto vires minuere** 4, 7, 31. **prævalens** 4, 7, 20. **ab exercitu ſenatus trucidatus** 1, 9, 3. **exercitus Gallorum coë- unt** 1, 3, 3. **habere in Hiſpania** 3, 18, 1. **exercitibus ſupplemen- tum mittere** 3, 18, 1.
- Exercitati pedites ad morem pu- gnae equeſtris** 2, 3, 22.
- Exercitatio quotidiana** 4, 1, 1. **ex- ercitationis gratia** 3, 2, 1. **mo- re eo adſectus eſt** 1, 4, 9.
- Exhaustus eſt hoſtis** 2, 3, 15. **ex- haustum oppidanorum frumen- tum** 3, 4, 3.
- Exhibere operam promptam & enixam** 2, 5, 30. **exhibet ipſum quaſi ad interrogatum proſ.** 1.
- Exhortari fratrem, ut &c.** 4, 7, 30. **ſuos ad ſuſcitandos muros** 1, 1, 10.
- Exhortatio concitat inpetum** 3, 1, 1.
- Exigere hiemem ſub tentoriis** 4, 1, 23. **exacta actas** 4, 7, 5.
- Exiguus circuitus** 2, 5, 38. **nume- rus militum** 2, 5, 37. **ſcrupulus** 4, proſ. **exigua manus** 2, 1, 4. 2, 7, 2. **exiguum præſidium** 1, 4, 9. 1, 10, 3. **triticum** 3, 15, 5.
- Exilis equus** 1, 10, 1. 4, 7, 6.
- Eximia forma** 2, 11, 5. **pulchritu- do** 2, 11, 6.
- Exire in adiutorium** 2, 5, 11. **in activa** 4, 1, 6. **in lignationem** 1, 5, 3. **juſſu** 3, 16, 4. **ſpectandi cauſa** 2, 11, 1.
- Exitus pugnae** 2, 7, 13. **pugnam manet** 1, 10, 2. **exitum Hetrufciſ dare** 2, 6, 7. **exitus cereros cu- ſtodire** 1, 5, 27. **duos habere** 1, 5, 10.
- Exiſtimationem diluere** 1, 1, 10.
- Exornare provinciam tabulis ſta- tuiſque** 4, 3, 15.
- Exortus lucis** 2, 12, 1.
- Expaveſcere multitudinem Graecorum** 2, 3, 13. **obſidionem** 3, 5, 2.
- Expedit Pompejo** 2, 5, 31.
- Expedita victoria** 2, 2, 3. **expediti** 2, 5, 3. **reliqui** 1, 5, 19. **velites** 2, 3, 16. **expeditis amplecti commentariis proſ.** 1.
- Expeditio aſpera & inſidioſa** 4, 1, 43. **expeditioni neceſſaria vaſa** 4, 1, 1.
- Expelli ex Europa** 2, 6, 8.
- Experimento diſcere** 1, 10, 1. 4, 7, 6. **experimenta probata proſ.** 1.
- Expleta inventio** 3. **praef.**
- Explicare ordinem captivorum ab utroque latere** 1, 4, 2. **explica- tus per latera miles** 1, 6, 1. **ex- plicita regis Pyrrhi phalanx** 2, 2, 1. **explicitum eſt** 2, 3, 14.

I N D E X I I.

- Explorare** ab hoste proximum teneri collem 1, 5, 24. consilia hostium 1, 2, 1. explorant successura alia praefidia his 3, 2, 4. explorandi genus 1, 2, 6. sagaciores viae 1, 2, 2. explorata fides 3, 3, 4. natura locorum 2, 5, 31. solertia 3, 6, 6. exploratum habere 3, 5, 1.
Explorator hostium 3, 16, 4. 4, 7, 7. exploratores 2, 1, 10. ducere secum 1, 1, 3. praemissi 1, 2, 7.
Expungere aliquem ad hoc ipsum 2, 5, 44. partes firmissimas copiarum 3, 9, 4. exposuit, quam id necessarium esset 3, 1, 1. exposita ratio 1, 12, 9. super merce 3, 2, 10. expositi in terram milites 2, 5, 44.
Exposcere pugnam inconsulte 1, 10, 1.
Expostulare a terra voce & gestu 4, 1, 33.
Exprihere imitationem colentium 4, 7, 13.
Exprobare timiditatem & ignaviam 4, 1, 1.
Expugnare Antium oppidum 3, 1, 1. castra 2, 1, 6. Delminium 3, 6, 2. Lacedaemonios 1, 11, 6.
Expugnatio matura 3, 15, 4.
Exsecratus captivitatem in Consule 4, 5, 16.
Exsequi genus ordinationis 2, 3, 7.
Exserere humeros 2, 1, 3.
Exsiliu simulatum 1, 2, 3.
Exsolvi promissu 4, 7, 35. exsolutus metu 4, 7, 24.
Exspectare auxilia 2, 12, 3. equitatum hostium 2, 3, 22. legatorum reditus 1, 4, 6. legiones 1, 3, 5. nihil tale 2, 5, 19 & 31. signum 4, 7, 22. expectari 3, 2, 4. expectatur sollicite signum ducis 3, 12, 1. expectatis (auxiliis) instrui 2, 12, 3.
Exspectatio equestris certaminis 2, 2, 12. expectatione barbaros intentos teneri 1, 4, 9.
Exstitit hac in re verborum effectus proli 1.
Exstruere cornu militibus validis-
- simis 2, 3, 1. exstructum materia vallum 1, 5, 8.
Extemplo 4, 7, 43.
Extendere classem 2, 1, 18.
Extenuare hostilem frequentiam 1, 5, 23.
Exterere hostem specie magni exercitus 2, 4, 8. exterriti per prodigium milites 1, 12, 12. Thebani 1, 4, 3.
Extis subponere manum 1, 11, 14.
Exterritae clamore telisque quadrigae 2, 3, 17.
Extra circumvenire 3, 17, 4. delictum esse 1, 9, 3. moenia vagari 3, 2, 7. murum educi 4, 4, 1. muros erat lucus 3, 2, 5. vallum tendere 4, 1, 15, 19 & 20.
Exterior ipse circumfusus corona obligavit Caesarem 3, 17, 4.
Externu bellum 1, 10, 4.
Extrema fames 3, 15, 1 & 3.
Extrinsicus 1, 2, 6. 1, 12, 4.
Extrahere aliquantum temporis 1, 1, 10. dies aliquot 1, 5, 19. exercitum 1, 5, 15. 4, 5, 10. plerosque ab Italia invitos 2, 3, 16.
Exuere adversarios castris 2, 4, 15. 2, 5, 2. hostes praeda 1, 6, 3.
- F,
- Fabius** alter Cos. occurrens 2, 6, 7. collega vulneratus 2, 7, 11. Caeso 1, 2, 2. & collega Decius 1, 8, 3. Dictator 2, 5, 22. Maximus 1, 3, 3. 1, 5, 28. 1, 11, 21. 2, 1, 8. 3, 4, 1. quinto Cos. 1, 8, 3. M. Fabius & Cn. Manlius Coss. 1, 11, 1. Q. Fabius Maximus 1, 2, 2. 1, 11, 4. 4, 1, 42. 4, 6, 1. Cos. 2, 5, 2. Cunctatoris filius 3, 9, 2. Rullus Cos. 4, 1, 35. Magister equitum 4, 1, 39. Maximus 2, 4, 2. Fabio par non erat Hannibal 1, 8, 2. renuntiare certa 1, 5, 28.
Fabricius 4, 3, 2. dux Romanorum 4, 4, 2.
Facere aliquid exercitationis gratia 3, 2, 1. iussu alicujus 2, 7, 1 & 2. perire 3, 13, 6. postera die 1, 1, 12. prudenter 1, 2, 2. sol-

- forte ex disciplina** 2, 12, 2. **castra** 1, 5, 24. **ampliora solito** 3, 17, 6. **consilia alicujus nota civibus** 1, 2, 3. **contra pactum** 2, 5, 41. **contumaces** 1, 1, 1. **Cyzicenos certiores adventus** 3, 13, 6. **eruptionem** 3, 17, 4. **exemplum reliquis idem audendi** 1, 7, 2. **fidem** 2, 5, 27. **adfirmationi** 2, 5, 18. **destinationi** 2, 5, 28. **eo stativorum** 2, 13, 7. **hosti alti maris** 2, 5, 43. **fiduciam reliquis partium** 2, 7, 13. **soliam** 1, 5, 9 & 10. 4, 1, 43. **idem adversus Fidenates** 2, 3, 10. **Pompejum** 2, 3, 11. **Romanos** 2, 4, 14. **sub Atilio** 1, 5, 15. **imperata** 2, 5, 31. **obsidibus repetendis** 4, 4, 1. **ignes multos** 1, 5, 24. **inpetum in stationem hostium** 1, 2, 5. **iter per Macedoniam** 4, 2, 1. **in urbes** 3, 9, 4. **mentionem pacis** 1, 5, 18. **militem in legione** 4, 1, 12. **nubes sagittarum multitudinem** 4, 5, 13. **oppidum inexpugnabile** 3, 6, 4. **planiciem equiti inviam** 2, 2, 9. **pontem tumultuarium** 4, 7, 28. **species strategematon** 3. **praef. testamentum** 4, 1, 23. **testitudinem** 2, 3, 15. **victoriam expeditam** 2, 2, 3. **fecit gracilis, quod imperatum erat** 1, 10, 1. **fecisse me illud scient pro l.** **fieri certior de rebus** 3, 13, 8. **hoc vident** 2, 5, 10. **ignes jussit** 1, 1, 7. 1, 5, 3. 3, 11, 5. **maxime ea cupiebat** 1, 1, 6. **militum virtutem** 2, 3, 24. **sine intermissione** 2, 5, 16. **sit fiducia Popillio** 3, 17, 9. **feditio** 4, 5, 1. **sunt audientiores** 4, 1, 19. **ei auditus in fines** 1, 4, 4. **conspicui** 2, 3, 14. **haec a duce provide pro l.** **fieri regi suspicius** 1, 3, 7. **faciendum est eminentibus** 1, 1, 4. **faciendi pontis copia** 1, 5, 41. **factus certior** 2, 5, 14. 3, 17, 6. **erat tribunus militum** 2, 4, 4. **inpetus** 1, 4, 8. 4, 7, 39. **pons** 1, 5, 11. **facta eruptio** 1, 5, 14. 2, 6, 5. 2, 12, 1. 3, 20, 1. 3, 17, 1. 2, 3, 5, 8 & 9. 4, 5, 9. **feditio** 4, 1, 43. 4, 5, 2. **factum est ita, ut &c.** 1, 3, 5. **id est saepius** 3, 3, 6. **pro occasione amplexi** 1, 6, 1. **facti ab exploratoribus certiores** 2, 1, 10. **militis primo iurejurando** 4, 1, 4. **per tota castra ignes** 1, 5, 22. 3, 11, 5. **securiores** 3, 9, 9. **factae in iuncre infidiae** 1, 6, 1. **facta arma ad similitudinem hostilium** 3, 2, 4. **Facinus perpetrare** 2, 5, 30. **facinore egere** 4, 4, 2. **Factum increpare** 3, 12, 2. **nobile referre** 1, 7, 7. **facti ruborem perpeti** 4, 6, 2. **facto adligi vehementer** 4, 7, 29. **facta solertia pro l.** **factorum, & dictorum exempla pro l.** **Factio Casti & Gannici** 2, 5, 34. **Facies castrorum** 1, 1, 9. **equitatus** 2, 4, 6. **truncata** 3, 3, 4. **facile deceptus pro l.** **Facilis eventus** 3, 1, 2. **requies** 4, 1, 7. **facile erit sub specie suggerere pro l.** **& necessarium id est** 3, 1, 1. **facilior prospectus, & nisi per saxa foret** 3, 9, 3. **Facile avertere** 3, 10, 1. **depellere praesidium** 1, 10, 3. **effugere** 1, 5, 19. **praesliterunt hoc, re &c.** 1, 1, 10. **facilium acie cedere** 2, 6, 10. **debellare inrequietum** 2, 9, 1. **Facultas cogitandi, & abundi** 2, 1, 5. **cogitatus** 2, 2, 13. **excogitandi similia pro l.** **facultatem habere** 1, 5, 9. 4, 2, 2. **Falcatae quadrigae** 2, 3, 17 & 18. **Falisci** 2, 4, 18. **hostes** 2, 3, 3 & 8. **Faliscorum exercitus** 2, 5, 9. **iberi** 4, 4, 1. **Faliscos obsidere** 4, 4, 1. **Fallere hostes habitu** 4, 7, 12. **negotiatorum specie** 3, 2, 15. **Scythias discessu** 1, 5, 25. **stationes Gallorum** 3, 13, 1. **Fallaciae constantia** 3, 14, 1. **fallacia instruere aliquem** 3, 3, 6. **Falsus rumor** 1, 1, 10. **falsis veramiscere** 2, 7, 13. **Fama iustitiae** 2, 11, 7. **rei gestae** 2, 10, 2. **famam diffundere** 2, 4, 20. 2, 7, 4. **spargere** 2, 5, 19. **Fames extrema** 3, 15, 1 & 3. **Romanorum** 3, 15, 4. **ad famem**

I N D E X I I.

- redigi 3, 4, 1. fame adficere columbas 3, 13, 2. compelli ad deditionem 3, 15, 6. mori 4, 5, 23. perire 4, 5, 20. superare 4, 7, 1. urgueri 2, 6, 5.
- cum Familia perire 4, 5, 14.
- Familias (matris) hospitio uti 4, 1, 10.
- Familiaris rei angustiae 4, 6, 4.
- Farinam collo portare 4, 1, 6. dolis secunda aqua demittere 3, 14, 2.
- Fas est aliquem sepelire 4, 1, 38.
- Fasces laureati 4, 5, 1. quinque cum securibus 2, 5, 34.
- Fasciuli farmentorum 1, 5, 22. in fasciculos aptata militum cibaria 4, 1, 7.
- Fatigare animos 1, 11, 19. hostem 2, 3, 16. mora 2, 1, 8. fatigando eos compulsi 1, 11, 20.
- Fatigatus 3, 17, 2. aestu 2, 1, 2. cogitationibus 2, 5, 30. inedia, siti, mora 2, 1, 1. fatigati hostes 1, 6, 3.
- Fatigationi incōmmodum objicere 2, 2, 8.
- Fauces angustissimae 1, 5, 7. saltus obfessae 1, 5, 19. tenentur 1, 5, 16. faucibus adequitare 1, 5, 16.
- Fax delapsa de coelo 1, 12, 6. faeces adreptae 2, 4, 19. & angues 2, 4, 18.
- Feliciores Magistratus 4, 5, 6.
- Feminae Atheniensium operatae Cereris sacro 4, 7, 24. hostium effuse vagantes 3, 2, 7.
- Ferax elephantis Numidia 4, 7, 18.
- Ferire hostem 4, 1, 4.
- Feroces in aciem procedunt 2, 1, 15. ferocissimus elephāntus 1, 7, 2.
- Ferocia contusa 1, 1, 8.
- Ferre arma 2, 5, 19. auxilium 2, 11, 4. molas & funes 4, 1, 6. opem adversus ignes 3, 2, 5. suis 2, 7, 6. urbi 4, 7, 43. praemium 4, 1, 44. venationem 3, 3, 6. fert mea opinio 2. prole ferebat decursus in aciem 2, 2, 12. ferebant aditus ad portum 1, 5, 5. ferens aqua 3, 14, 2. ferentem in oppidum ductum aquatum rumpere 3, 7, 6. ferri signa legionum in hostes 2, 8, 8. fertur
- dixisse 4, 1, 3, 4, 5, 13, 4, 7, 47. pecunia in triumpho 4, 5, 1.
- Ferrum deponere 4, 7, 17.
- Ferreae fibulae 4, 7, 17. manus 2, 3, 24.
- Fervidissimum tempus anni 2, 1, 2.
- Fessus stando & pluvia 2, 1, 15. fessi hostes vigilia 2, 12, 1. Romani 2, 3, 16.
- Festinare ad cibum capiendum 2, 1, 5. ad deditionem 2, 9, 5. ad opem urbi ferendam 4, 7, 4, ad praedam 2, 5, 19. festinat, se adjungere Livio 1, 1, 9.
- Festinanter 1, 1, 10.
- Festus dies 3, 2, 7 & 8, 3, 3, 2. Festi dies 4, 7, 13.
- Fibulae ferreae 4, 7, 17.
- Fidenae 2, 5, 1.
- Fidenates 2, 4, 19, 2, 8, 10.
- Fidere pervicaciae fugitivorum 2, 3, 17. virtuti suorum 2, 3, 19. fidens parum viribus 1, 1, 9.
- Fides acquisita 2, 5, 20. Aegyptiorum suspecta 1, 1, 3. explorata 3, 3, 4. injuriarum 3, 3, 4. parta 2, 5, 30. popularium 3, 16, 1. remanentium 1, 5, 17. suspecta civibus 1, 8, 2. fidem adstringere 2, 11, 7. alicujus excutere 1, 2, 6. facere 2, 5, 18, 27 & 33 & 43, 2, 13, 7. habere profectioni 1, 4, 11. Italico- rum timere 2, 3, 16. fervare 4, 5, 20 & 21. fide ea merere, ut &c. 4, 4; 2. sua, & ipsorum metu exsoluti 4, 7, 24.
- Fidelis & fortis eques 4, 7, 36. fidiorem melioremque habere 4, 7, 37. fidelissimus dispensator 3, 16, 3. fidelissimi equitum 2, 8, 14. fidelissimos sibi subornare 3, 16, 2.
- Fiducia fit Popillio Laenati 3, 17, 9. magna copiarum 4, 7, 7. murorum 1, 1, 1. navium 1, 11, 21. nimia 2, 12, 2. societatis 2, 7, 4. victoriae 2, 10, 2. urbis 3, 6, 3. fiduciae species 2, 2, 5. fiduciam adferre 1, 11, 2, 2, 7, 1. ex multitudine increfcere 2, 5, 37. detrahare regi 2, 5, 33. facere reliquis 2, 7, 13. ostentare 3, 18, 1. fiducia concitati sunt 2, 4, 1.

I N D E X II.

- Fixi pali ante portam** 1, 5, 22.
Filius hortans 4, 6, 1. **Manlius** 4, 1, 41. **filium contubernalem habere** 4, 1, 11.
Filia inops 4, 3, 15. **filiae Aristidis** 4, 3, 5. **tres insignes specie** 4, 1, 10. **filiarum dos** 4, 3, 4. **filias ob inopiam publice dotare** 4, 3, 4. **tres inops vix alit** 4, 7, 37.
Fingere aequatam fortunam 2, 7, 13. **finxit litteras supervenisse** 3, 11, 1.
Finire proelium 2, 7, 6. **vitam laqueo** 4, 7, 5.
Fines domesticae 1, 3, 8. **nostri** 2, 5, 9. **Ubiorum** 2, 11, 7. **finium tutela** 1, 3, 4 & 6. **fines hostium vacuos infestare** 1, 3, 4. **Numidarum ingredi** 4, 7, 18. **finibus suis relictis** 1, 8, 4.
Finitima gens 2, 11, 6. **inter finitimos orta seditio** 1, 3, 6.
Firma praesidia 3, 6, 1. **firmior est Graecus miles** 2, 3, 13. **firmissima manus militum** 2, 5, 42. **firmissimae legiones** 2, 3, 22. **partes copiarum** 3, 9, 4. **firmissimos quosque delegit** 1, 4, 7. **id est, legionarios in cornibus collocare** 2, 3, 4.
Firme palos defigere 2, 3, 17.
Firmatus cibo miles 2, 2, 8.
Firmum 4, 1, 24.
Flaccus L. Cos. 4, 1, 4.
Flagitare aquam 2, 7, 12. **idem** 4, 7, 22. **signum pugnae** 1, 10, 2. **flagitatum pugnam exitus manet** 1, 10, 2.
Flagrare cupiditate pugnandi 2, 5, 22.
Flaminius 2, 5, 24.
Flammia adolescit motu 1, 5, 28. **per flammiam educere milites** 1, 5, 27.
Flatu plena vela 2, 13, 11.
Flavius Fimbria 3, 17, 5.
Flectere ad montes exiguo circuitu 2, 5, 38. **equum in orbem** 4, 5, 4. **iter** 1, 4, 3.
Flexus varius 2, 5, 47.
Flumen aversum 3, 7, 1 & 4. **Enipeus** 2, 3, 22. **Euphrates** 3, 7, 4. **Eurymedon** 4, 7, 45. **Hydaspes** 1, 4, 9. **Indus** 1, 4, 9. **Intervenens** 1, 6, 2. **transnatum** 1, 7, 2. **Volturnus** 3, 14, 2. **fluminis alveus** 1, 5, 4. **ripa** 1, 5, 1 & 3. **transitus** 3, 7, 2, 2, 5, 23. **usus** 3, 7, 2. **flumini se adplicare** 2, 2, 10. **flumen liberare** 1, 3, 3, 4, 7, 28. **libere transgressus est** 1, 5, 1. **trajicere habet** 1, 5, 1. **trajiciendi occasio** 1, 5, 3. **transire** 1, 4, 3, 1, 10, 3. **transmittere** 2, 5, 20. **ex flumine aquantur** 3, 7, 1. **in flumine facere pontem** 4, 7, 28. **fluminum natura** 2, 2, 7. **vada pedibus trajicere** 4, 1, 1.
Fluvium innijtere in castra 3, 7, 3. **superare** 1, 5, 2.
Foedatus habitus 4, 1, 28.
Foedus simulatum 3, 4, 6.
Folia arborum 4, 5, 18.
T. Fonteius Crassus 1, 5, 12. 4, 5, 2.
Fontes cuniculis avertere 3, 7, 2. **fontibus abundans civitas** 3, 7, 2.
Fore custodias remissiores cognovit 3, 3, 2. **victoriam hostium respondit** 4, 5, 14. **foret capitali tibi** 4, 6, 3. **prospectus facillior** 3, 9, 3. **quid rei** 1, 2, 8. **remissus** 1, 1, 10. **forent superati** 2, 2, 13.
Fores domuum praefixae 4, 5, 23.
Forma eximia 2, 11, 5. **formae insignis cerva candida** 1, 11, 13.
Formati equites 2, 5, 33.
Formidinis atque fugae causa 4, 1, 4.
Forte in horto ambulare 1, 1, 4.
Fortis eques 4, 7, 36. **fortibus libertatem dare** 4, 7, 24. **fortes eos reddant** 4, 1, 3. **fortissimus miles** 3, 16, 1. **quisque peditum** 2, 3, 3. **fortissimi hostium** 2, 3, 3. **Macedonum** 3, 3, 7. **milites** 1, 1, 9, 2, 5, 21. **luorum** 2, 3, 2. **virri, muliebri veste tecti** 4, 7, 33. **fortissimis fundatur acies** 2, 3, 4.
Fortiter adoriri hostem 2, 7, 9. **dimicare** 2, 6, 9. **pati mortem** 4, 5, 21. **fortius dimicare** 2, 6, 6. **pugnare** 2, 6, 3. **resistere** 2, 6, 10.
Fortitudinis praecipuae testimonium 1, 11, 3. 4, 5, 11.
Fortuna partium aequata 2, 7, 13. **Punici belli** 2, 2, 11.

I N D E X I I.

Fossa Gallorum 2, 5, 39.
Fossa deducta 1, 5, 4. in fronte percussa 3, 17, 5. ingentis magnitudinis 2, 5, 4. transversa 1, 5, 8. fossae injecti pontes 1, 5, 10. fossam ducere 1, 5, 10 facere 4, 1, 43. quindecim pedum fecit 1, 5, 9 & 10. & aggerem instituire 3, 7, 4. super fossam injecti pontes 3, 9, 9. fossa circumdatus 1, 5, 20. intercludere accessum 3, 9, 9. fossae latitudinis amplae 2, 3, 17. similes 1, 5, 11. triplices 1, 5, 11. fossas complere lignis 3, 17, 7. implere 3, 17, 6. fossis intercidere vias 1, 5, 5. superjicere frondes 1, 5, 11.
Fovere militem ignibus, oleoque & cibo 2, 5, 23.
Frangere delicatioris usus vasa 4, 1, 1. pervicaciam obstinatorum 2, 9, 3. fracta porta 3, 3, 6.
Fragor pontis abrupti auditus 4, 13, 5.
Frater occisus erat 2, 9, 2.
Fraus Graecorum 4, 7, 22. fraude concupiscere victoriam 2, 4, 1.
Frenitus equorum 2, 5, 21. cum fremitu mulos agere 1, 8, 9.
Frena detracta 2, 8, 9.
Frequens oppidi pars 3, 9, 2. iter 4, 1, 1. frequentes procurrunt 3, 10, 6. excursiones 2, 5, 30. frequentior mugitus 1, 5, 26. frequentia proelia 2, 3, 9. frequentiores ignes 1, 1, 7.
Frequenter idem facere 2, 4, 14. superatus virtute 2, 5, 20. transire ad Romanos 3, 16, 2. frequentius vexari 1, 3, 9.
Frequentia hostilis 1, 5, 23.
Fretum Siculum 1, 7, 1. freti angustiae 1, 4, 13. fretum custodire 1, 4, 11.
Frigus maximum 2, 5, 23. frigore exanimatus 4, 6, 3. frigora & imbres pati 4, 1, 1.
Frigidior solito dies 1, 4, 7.
Frondes fossis superjicere 1, 5, 11.
Frons aciei 2, 2, 12. prima 2, 3, 16, 2, 4, 17. stipata 2, 3, 2. vacua 2, 3, 8. in fronte percussa fossa 3, 17, 5. proflire 4, 1, 8.
Frustus intacti 4, 3, 13. pro fru-

ctibus locorum pretiata solvi 2, 11, 7.
Frumentum oppidanorum exhaustum 3, 4, 3. frumenti vestigia 3, 15, 5. frumentum compellere in forum 3, 15, 6. in sationes conferre 3, 4, 1. reliquum habere 3, 4, 1. reportare 3, 2, 9. frumento defici 3, 15, 4. frumenta deponere apud aliquem 3, 4, 6. residua habere 3, 4, 6.
Frumentatum egressa jumenta interciperi 3, 2, 9.
Frumentarii sacci 3, 2, 8.
Frustra conari 2, 4, 2. obsidera oppidum 3, 6, 4.
Frustrari aliquem 2, 5, 34. Lacedaemonios ignibus factis 3, 11, 5. frustratum robur exercitus 2, 3, 5.
Fuga capessitur ubique, nusquam pugna 2, 4, 7. simulata 2, 5, 1, 3, 24 & 37. 3, 10, 4 & 5. fugae similitudo 3, 9, 4. atque formidinis causa 4, 1, 4. spatium concessum 2, 6, 2. viam dare 2, 6, 5. fugam marurare 2, 6, 3. mentiri 3, 10, 7. moliri 1, 1, 7. 2, 4, 2. simulare 2, 5, 6 & 12. 3, 10, 6. sibi tutam arbitratu 2, 13, 3. in fugam dilapsus 3, 8, 3. verti 2, 4, 6. 4, 7, 28. fuga elapsus 2, 9, 7. illorum inquirari 1, 9, 5. sibi consulere 2, 3, 3. de fuga cogitare 2, 2, 14, 3, 17, 7.
Fugare ex insidiis dissipatos 2, 5, 19. hostem 2, 1, 4. Romanos 3, 17, 8. fugantur sui 2, 1, 13. fugati caesique 2, 5, 10. suffoque 2, 3, 1. hostes in altero cornu 2, 7, 10. turpiter milites 4, 1, 24. fugatae fusaeque copiae 2, 4, 1.
Fugere Caesarem 2, 3, 16. ex acie 2, 3, 14. ex Gallia in Britanniam 2, 13, 11. insequentem 2, 5, 44. per Pomptinum agrum 2, 6, 1. iugiant ipsi quoque reges 2, 1, 14. fugiens 1, 2, 1. Mithridates 2, 1, 12. pecunia ar sparsit 2, 13, 2. fugientis speciem praestare 3, 10, 2. fugientem insequi 2, 5, 24. fugientibus usque ad perniciem instant

I N D E X II.

- stant 2, 6. 10. fugientes adgre-
di 2, 6, 3. avidè insequi 3, 10,
1. pro defertoribus caedere 4,
1, 29.
- Fugitivi Italicæ gentis mixti 2, 3,
17. fugitivorum bellum 2, 4, 7,
2, 5. 34. fugitivis loco cedere
4, 1, 26.
- Fulgor galearum 2, 3, 14.
- Fulmen decidit in castra 1, 12, 19.
excussum ante navem 1, 12, 12.
- Fulvius Cn. 2, 5, 9. Q. 4, 1, 44.
- Flaccus Censor 4, 1, 32. Pro-
cos. 4, 7, 29. Imperator 2, 5, 8.
- Nobilior 1, 6, 1, 11, 2. Ro-
manus dux 2, 5, 21. Fulvio &
Postumio scribere 1, 3, 3. Ful-
vium movere senatu 4, 1, 32.
- Fumus obortus 3, 10, 5. fumo in-
terdiu significare 2, 5, 16.
- Fundatur fortissimis acies 2, 3, 4.
- Fundere agmen 2, 5, 39. dissipat-
os ex insidiis 2, 5, 19. exerci-
tum victorem 2, 2, 11. hostem
2, 1, 3. 2, 4, 7. Lacedaemo-
nios 2, 5, 42, & exuere præda
hostes 1, 6, 3. multitudinem in-
gentem 4, 7, 43. fudit circum-
ventos a lateribus 2, 3, 12. par-
tes lunata acie adgressus 2, 3, 4.
fusus Hasdrubal 4, 7, 15. fusi
acie 2, 13, 1. ad Cannas 4, 5,
7. Carthaginenses 2, 5, 11. fu-
gatique Afri 2, 3, 1. fusæ fu-
gataeque copiae 2, 4, 4.
- Furfures ripae 1, 1, 6.
- Funditores interponere centuriis
4, 7, 27.
- Funes & molas ferre 4, 1, 6. ef-
ficere 1, 7, 3.
- Fungi muneribus 4, 1, 31.
- Funeribus ornari 1, 12, 5.
- Furari ligna 4, 7, 8.
- in Furto comprehensus 4, 1, 16.
furta bellorum 2, 5, 31.
- Furtim 1, 5, 9.
- Furcis inponere vasa militum 4,
1, 7.
- Furere perniciofa seditione 1, 9,
2, 2, 5, 18.
- Furialis habitus 2, 4, 18.
- Furius L. 1, 1, 11. 1, 5, 13. Agrip-
pa Cos. 2, 8, 2. M. Furius Ca-
millus, Tribunus militum 3,
3, 5.
- Fusti percutere decimum quem-
que 4, 1, 24.

G.

- G**abii 3, 3, 3.
- Gabini 3, 3, 3.
- Gabinorum principes 1, 1, 4.
- in Galea oblata aqua 1, 1, 7. ga-
learum fulgor 2, 3, 14. galcas
protegere 2, 3, 14.
- Galeati & discincti centuriones 4,
1, 27.
- Galericulis gladiisque armare sin-
gulos 4, 7, 29.
- Galero & chlamyde ornatus 3, 2, 11.
- Galli 2, 4, 5. 2, 5, 10 & 34. 2, 6,
1, 2, 13, 1, 3, 15, 1, 3, 17, 6.
& Samnites 2, 1, 3. auxiliares
2, 3, 16. 3, 16, 2. Gallorum du-
ces Castus & Gannicus 2, 4,
7. exercitus 1, 8, 3, 3, 17, 7.
fides 1, 2, 6. Forum 2, 5, 39.
mercenarii 3, 16, 3. multi cae-
si 3, 17, 7. quadrigae 2, 3, 13. sta-
tiones fallere 3, 13, 1. in Gal-
lorum manus incidere 4, 5, 4.
- Gallia 2, 1, 16. 2, 13, 11. 3, 7, 2 &
6, 4, 3, 14. Galliae 1, 1, 3.
- Gallica via 2, 6, 1.
- Gannicus & Castus duces Gallo-
rum 2, 4, 7. Gannici factio 2,
5, 34.
- Gastor Lacedaemonius 2, 3, 13.
- Gaudere aliqua re 1, 11, 19.
- in Gaudium effusi 2, 5, 12. gaudio
impulsus 3, 10, 3.
- Gelo, Syracusanorum tyrannus 1,
11, 18.
- Gens avida vini 2, 5, 12. finitima
2, 11, 6. Italica 2, 3, 17. Valeria
4, 1, 30. universa 2, 11, 5 & 6.
gentis caput civitas 3, 6, 3. gen-
tes ceterae 4, 1, 14.
- Gentilis velocitas 2, 5, 31.
- ad Genua alicujus provolvi 4, 1, 39.
- Genus explorandi aliud 1, 2, 6.
materiae aliud 1, 5, 2. omne a-
nimalium 4, 5, 18. pecudum 4,
7, 20. ordinationis 2, 3, 7. telu-
rum 2, 3, 20. generis omnis fe-
quelae 2, 4, 8. genere equitum
praevalere 2, 5, 33. Strategema-
ton uti 1, 11, 13. genera cir-
cumspecta prol. 1.

Ge

I N D E X I I.

Gejers bellum 1, 4, 11. adversus
 Arcadas 1, 11, 9. Aristonicum 4,
 5, 16. Erythraeos 2, 5, 15. Has-
 drubalem 2, 3, 4, 2, 5, 4. Illyrios
 2, 3, 2. Italiae liberandae caus-
 sa 4, 7, 25. Jugurtham 1, 8, 8.
 rem adversus Thebanos 2, 4, 11.
 gerendi similia facultas prol. 1.
 gerenda sunt ante proelium prol.
 1. gestum est proelium 2, 6, 1.
 gestae rei fama 2, 10, 2. res pro-
 spera 2, 9, 7. 4, 3, 4. gestarum
 rerum scriptores prol. 1.
 Gestu & voce exoptulare a terra 4,
 1, 33. signum dare 2, 7, 14.
 Germani 1, 1, 8. 1, 3, 10. 2, 5, 34.
 Germanorum adventus 2, 5, 20.
 dux Arminius 2, 9, 4. rex Ario-
 vittus 1, 11, 3. 2, 1, 16. 4, 5, 11.
 Germanos inclusos emitti iussit
 2, 6, 3.
 Germania 4, 7, 8.
 Germanici cognomen merere 2,
 11, 7.
 Gisgonis filius, Hasdrubal 1, 3,
 5.
 Gladius cruentus 2, 4, 1. excidit
 vagina 4, 5, 17. recuperatus 4, 5,
 17. strictus 2, 5, 27. 2, 8, 12. 4,
 7, 39. gladii scutaque a tergo
 aptata 3, 9, 3. gladios stringere
 4, 5, 7. tradere 2, 5, 27. gladiis
 armare singulos 2, 7, 29. petere
 ora oculosque 4, 7, 32.
 Gladiator staturae contemptae 4, 7,
 5. gladiatores quatuor & septua-
 ginta 1, 5, 21.
 Glaucias 4, 5, 1.
 Gloria proelii praesentis 2, 4, 1.
 virtutis 1, 11, 3. 4, 5, 11.
 Graecus (Ti.) 4, 7, 24.
 Gracilis & robustus (equus) 1, 10,
 1, 4, 7, 6.
 Graecia 1, 4, 6.
 Graecus miles 2, 3, 13. Graeca
 urbs 3, 5, 3. Graeci 2, 3, 6.
 Graecorum fraus 4, 7, 22. mos
 3, 2, 6. quatuordecim millia 4,
 2, 7.
 Grande pondus auri 4, 3, 2. gran-
 des eligere 4, 1, 3.
 Gratia civitatis defendendae 3, 10,
 5. exercitationis 3, 2, 1. lo-
 corum 1, 1, 5. ostendendae fi-
 duciae 3, 13, 1. recidendi in-

pedimenta 4, 1, 7. signi reci-
 piendi pugnare 2, 8, 1. gratias
 agere alicui 2, 11, 4. 3, 16, 3, 4,
 5, 6. 4, 7, 6.
 Gratissimus regi 1, 8, 7.
 Gratificari Hannibal 3, 16, 1.
 circa Gratulationem morari 4, 7,
 43.
 Gravis oratio 4, 5, 1. repletusque
 repertis 2, 5, 14. grave vulnus
 2, 7, 13. graves carne 2, 5, 13.
 naves 2, 3, 24. gravissima adfe-
 ctus 1, 7, 7.
 Gravari belli incommodo 3, 11, 2.
 Grex camelorum 2, 4, 12. equitum
 2, 5, 39. greges asinorum ac
 boum 2, 4, 20. plurimi armen-
 torum 2, 5, 13.
 Gregalis fecit hoc perire 3, 13, 6.
 miles 3, 9, 3. quidam occisus 2,
 4, 9. gregalem equo inponere 4,
 6, 2. gregalicy pedites 4, 1, 31.
 gregalium portio 4, 3, 12.
 Gubernaculis cursum dirigere 3,
 13, 6.
 Gubernatoribus tabellas dedit si-
 gnatas 1, 1, 2.
 Gymnici ludi, 2, 11, 1.

H.

Habena effusae 2, 5, 31.
 Habere adversa castra 2, 5, 29.
 alam instructam armis 4, 1, 28.
 aliquos suspectos 2, 11, 2. 3, 16,
 5. 4, 7, 22 & 23. amplum nume-
 rum equitatus 2, 3, 17. castra
 cominus 2, 1, 6. in agro 3, 18.
 1. in conspectu 2, 5, 23. locis
 campestribus 2, 12, 4. prope
 ab Orchomeno 1, 11, 5. cibaria
 in decem annos 3, 5, 2. clas-
 sem ducentarum navium 2, 5,
 46. claves portarum penes se 4,
 7, 22. concilium 2, 9, 5. copiam
 navium 1, 7, 2. pontis facien-
 di 1, 5, 4. copias 4, 7, 20. de-
 nos ordines in latitudinem 2,
 3, 22. duos exitus 1, 5, 10. e-
 lephantos in prima acie 2, 5, 4.
 equitem fidellem 4, 7, 36. equi-
 tes in auxilio 2, 7, 8. equos
 paratos 2, 5, 30. exercitum 1,
 3, 1 & 2. 2, 3, 16. quietum 2, 3,
 26. transduendum 1, 4, 7. exer-
 citu,

I N D E X II.

- citus 3, 18, 1. exiguum numerum militum 2, 5, 3. exploratum 3, 5, 1. facultatum eligendi exercitus 4, 2, 2. recipiendi se 1, 5, 9. fibulas ferreas in sagulis 4, 7, 17. fidem profectioi 1, 4, 11. fiduciam copiarum suarum 4, 7, 7. in equestribus copiis 2, 5, 33. filium contubernalem 4, 1, 11. in contubernio 4, 1, 12. frumentum reliquum 3, 4, 1. frumenta residua 3, 4, 6. in animo depugnare 2, 4, 6. in auxilio Mandronem 3, 3, 7. instanti arbitrio 2, 3, 9. legiones in Cappadocia 1, 1, 6. litteras infutas 3, 13, 6. majorem exercitum 2, 5, 19. militem paratorem ad pugnandum 1, 11, 11. milites ad pugnam constantiores 1, 11, 7. interritos 2, 12, 2. occultos 2, 5, 1. optimos 4, 5, 2. naves captivas 1, 4, 12. necesse decertare 1, 11, 2. noctem opportunam 2, 1, 13. non amplius &c. 2, 1, 14, 4, 1, 6. nihil praesidii 2, 7, 14. partem corporis aegram 4, 7, 37. parum praesidii 2, 11, 1. plures naves 2, 5, 44. plus praesidii in scuto 4, 1, 5. Pythiam meliorem 4, 7, 37. redeundum 3, 11, 1. Rhodios in auxilio 3, 9, 10. sagam ex Syria 1, 11, 12. secum Hannibalem 1, 8, 7. spatium transeundi 1, 4, 2. suspectam fidem 1, 1, 5. trajicere flumen 1, 5, 1. transeundem 1, 4, 3. triremem 4, 7, 19. tutum regressum in profunda 1, 3, 10. vicina castra castris 2, 5, 31. unam spem salutis 1, 5, 3. habet acies copias robustissimas 2, 3, 3. necesse erumpere 2, 13, 9. quisque quantum pecuniac 1, 11, 2. habentibus imperare 4, 3, 2. haberi non sine tacita custodia 2, 5, 30. habentur omnia *σπάρτην* prol. 1. habita classis occulte 2, 10, 3. vulgo custodia summa 2, 11, 5.
- Habile onus** 4, 1, 7. habilioribus suis eos detentos tradit 4, 7, 42.
- Habitus armatorum** 3, 8, 3. capti-
- vorum 3, 8, 2, 4, 7, 41. foedatus 4, 1, 28. furialis 2, 4, 18. hostilis 4, 7, 23. Illyriorum 2, 5, 10. languentium 2, 11, 2. Macedonicus 3, 2, 11. militum 2, 1, 6. Perficus 3, 8, 3. Romanorum 3, 2, 3. sacerdotum 2, 4, 18. servorum 1, 2, 1. socialis 4, 7, 12. Tuscus 1, 2, 2. venatorum 3, 3, 6. habitum superstantium agnoscere 4, 7, 45.
- Habitare anguste** 4, 1, 10.
- Hacrere in litoribus siccis** 2, 13, 11.
- Halys** 1, 5, 4.
- Hamilcar** 2, 4, 17. dux Poenorum 3, 16, 2. Rhodinus 1, 2, 3.
- Hannibal** 1, 1, 9, 1, 3, 3 & 3, 1, 2, 7, 2, 2, 6, 2, 3, 7, 9 & 16, 2, 5, 13, 21, 22 & 27, 2, 6, 4, 2, 7, 7, 3, 2, 3, 3, 3, 6, 3, 6, 1, 3, 10, 3, 3, 14, 2, 3, 15, 3, 4, 1, 19, 4, 3, 7, 4, 7, 10, 25, 26 & 33. adsidet inoenibus 1, 18, 1. dimisit boves noctu 1, 5, 28. habet castra in agro 3, 18, 2. iussit elephantum sub aure vulnerari 1, 7, 2. non par Fabio 1, 3, 2. obsidens 4, 5, 20. se a transfugis ultus 3, 16, 4. Hannibalis castra 2, 9, 2. dolis frustra tentari 4, 7, 38. praesidium 3, 9, 2. frater Hasdrubal 1, 2, 9, 1, 5, 19. Hannibali gratificari 3, 16, 1.
- Hanno** 2, 3, 1. Carthaginienfium Imperator 3, 16, 3. clausus ab hostibus 1, 5, 27.
- Haruspices respondent** 4, 5, 14.
- Hasdrubal Poenorum dux** 1, 1, 9, 1, 5, 12, 2, 1, 1, 2, 3, 8, 2, 3, 4, 2, 5, 4, 2, 9, 2, 3, 17, 1 & 3, 4, 3, 8, 4, 5, 8, 4, 7, 4 & 18. frater Hannibalis 1, 2, 9, 1, 5, 19. fufus 4, 7, 15. Gisgonis filius 1, 3, 5. Hasdrubalis caput 2, 9, 2.
- Haftae erectae** 2, 4, 20. septenae quaternorum pedum 4, 7, 29. haftis praefixa capita 2, 9, 3.
- Haftari** 2, 3, 16, 2, 5, 4. haftatos subducere ordinibus 2, 4, 2.
- Haurire merum** 2, 5, 12.
- Hellespontus** 1, 4, 7, 2, 5, 44.
- Hennae praesidium** 4, 7, 22.

I N D E X I I.

- Hennerfes** 4, 7, 22. **Hennerfium**
Magiftratus *ibid.*
Heraclea 3, 10, 7.
Herbas alimentis praeripere 3, 15, 3.
Hermocrates Syracufanus 2, 9, 6,
 4, 7, 42.
Hernici & AEqui hoftes 2, 8, 2.
Hetrufci 1, 11, 1. 2, 5. 2. 2, 6, 7,
 2, 7, 11. **Hetrufca lingua** 1, 2, 2.
Hetrufcum bellum 1, 2, 2 & 7.
Hetrufcorum exercitus 1, 3, 3.
Hiberi 2, 2, 10.
Hiems faeviffima 2, 5, 23. **hiemem**
sub tentoris exigere 4, 1, 24.
hieme ducere exercitum 4, 6, 3.
Hiberna Campaniae 1, 9, 1. **in hi-**
berna fuos reducere 1, 3, 5. **in**
hibernis naves aedificare 4, 1, 15.
Hibernare eodem loco 1, 9, 1.
Hilaritati & focordiae infidari 3,
 3. 2. **hilaritatem fequitur focor-**
dia 3, 3, 2.
Himera civitas 3, 10, 3. **Hime-**
raei 3, 4, 4. **decepti eventu** 3,
 10, 3.
Himilco, dux Poenorum 1, 1, 2, 3,
 5,
Hippias Athenienfis 2, 2, 9.
Hirtius Cos. 3, 13, 7. 3, 14, 3.
Hirtulejus 2, 1, 2. 2, 3, 5. **legatus**
Sertorii 1, 5, 8. **perijt** 2, 7, 5.
Hirtulejo tradere oppidum 4, 5,
 19.
Hispania 1, 2, 5. 1, 5, 1, 8 & 19.
 2, 1, 1, 2 & 3. 2, 3, 5. 2, 5, 14
 & 31. 2, 9, 2. 2, 11, 5. 3, 1, 2.
 3, 14, 1. 3, 18, 1. 4, 1, 23. 4,
 3, 4. 4, 5. 8. 4, 7, 42. **cite-**
rior. 3, 7, 3. **Hispaniae civita-**
tes 1, 1, 1. **Hispaniam vafcare**
 4, 7, 31. **Hispaniae amiffae** 2,
 10, 2.
Hispani 2, 4, 17. **Arabricenfes** 4,
 5, 19. **conftituuntur in dextro**
cornu 2, 3, 1. **emiffi** 2, 5, 31. **le-**
ves, apriffimi ad furta bellorum
 2, 5, 31.
Historiarum corpus prol. 1.
Iomericus verfus 2, 3, 21.
Momo ingentis ftaturae 1, 11, 10.
hominum corpora coloratiora
 1, 2, 9.
Honefta miffione exauctorare 4, 6,
 4.
Honefte natus *ibid.*
- Honore verborum** 3, 16, 1. **hono-**
res deferuntur ei 4, 5, 6. **hono-**
ribus renuntiare 4, 5, 6.
Hora diei sexta 2, 1, 2. **tertia** 2, 5,
 31. **quinta** 2, 13, 7. **feptima** 2,
 1, 1. **horis certis fufpendere** 4,
 7, 34.
Horatius Cocles 2, 13, 5.
Hordeum ex SCTe datum eft ve-
lut relegatis in Siciliam 4, 1, 25.
juftit dari reliquis 4, 1, 37.
Horrea circumduxerunt captivos
 3, 15, 4.
Horror camelorum 2, 4, 12.
Hortari aliquem, ut &c. 2, 7, 9.
 4, 7, 15. **milites** 4, 5, 10. **hor-**
rans filius 4, 6, 1.
Hospites jugulati 1, 9, 1.
Hospitium laxius accipere 4, 1, 10.
hospitio matris familias uti 4, 1,
 10.
Hostis avocatus 1, 5, 27. **caven-**
dus & obprimendus eft prol. 1.
circumductus 2, 2, 13. **confter-**
natus 1, 12, 3. **delufus imagine**
 1, 5, 22. **exceptus** 2, 3, 10. **ex-**
haustus 2, 3, 15. **farigatus** 3, 17,
 2. **illuftris & confpicuus** 2, 1,
 12. **incompoftus** 2, 1, 5. **inopis**
commercio laborat 2, 5, 14. **in-**
paratus 1, 4, 13. **intequietus** 2,
 9, 1. **infequens** 2, 3, 7. **infomnis**
 2, 9, 1. **inftans** 2, 5, 32. **a tergo**
 1, 5, 1. **perductus ad fecurita-**
tem 3, 17, 3. **in perfuafionem** 1,
 4, 8. **praevalens equitatu** 1, 8,
 12. **vincendus eft dolabra** 4, 7,
 2. **hoftis excludendi cauffa** 1, 5,
 10. **hofti advenienti caftella de-**
dere 1, 8, 11. **alti maris facere**
fidem 2, 5, 43. **dare viam fu-**
giendi 4, 7, 16. **infefta loca** 1,
 4, 1. **in subsidium venire** 3, 11,
 5. **mire adverfantia incommo-**
da 2, 2, 7. **hoftem adgredi** 1, 1,
 11. **evocare** 2, 5, 3 & 22. **fun-**
dere 2, 1, 8. **infefcare, & fati-**
gare 2, 3, 16. **laccffere** 2, 5, 3.
medium caedere 2, 5, 33. **moza**
fatigare 2, 1, 8. **perfequi ad in-**
terneccionem 4, 7, 15. **hoftes in-**
terclufo evafit 1, 5, 8. **hoftes**
afperrimi 2, 4, 6. **capti & vi-**
cti 4, 1, 24. **converfi** 3, 17, 6.
effufi 2, 1, 7. **exclufi** 1, 5, 14.

Passi 2, 8, 3 & 8. Hernici &
 AEqui 2, 8, 2. incolumes 4, 7,
 17. inhibuere tela 1, 4, 1. inten-
 ti 1, 5, 16. inveciti temere 2, 3,
 14. obvii 4, 1, 29. ordinati pro-
 cedunt 2, 3, 4. secturi 2, 3, 12.
 subiecti 2, 2, 4. submoventur
 ignibus 1, 5, 2. tenebant flumi-
 nis ripam 1, 5, 3. tergum ejus in
 itinere prementes 1, 6, 2. terga
 verterunt 1, 11, 10. victi bello
 2, 11, 7. universi 1, 4, 9. Volsci
 & Latini 2, 8, 5. hostium acies
 averfa 2, 2, 12. ordinata 2, 1, 14.
 tota 2, 3, 3. aciem turbare 2, 3,
 16. aditus intersectus 1, 5, 11.
 adventus 2, 5, 16, 3, 12, 2. ag-
 gmen 1, 2, 8. castra 1, 1, 7, 2, 5,
 13, 25 & 29, 3, 7, 3. classis 4, 7,
 9, 10 & 12. consilia excipere 3,
 16, 4. discutere 4, 7, 31. copiae
 2, 5, 2. copias cingere 2, 3, 6.
 ducem trucidare 4, 5, 4. equita-
 tus 2, 4, 12, 4, 7, 29. exercitus
 1, 4, 8, 2, 2, 8, & 10. explora-
 tor 4, 7, 7. exploratores 3, 16,
 4. feminae 3, 2, 7. lines vacui
 1, 8, 4. fortissimi 2, 13, 3. incur-
 sus 1, 5, 11, 4, 1, 8. impetus 2,
 3, 3. manus ingens 1, 5, 2. mul-
 to major 1, 10, 3. multitudo 1,
 5, 18, 2, 2, 10. naves multae 4,
 7, 12. navibus obrutus 1, 5,
 7. occurfus prohibitus 1, 4, 10.
 oculi 2, 2, 12. partes infirmissi-
 mae 2, 3, 4. persuasio 1, 5, 3.
 praesidia 3, 13, 6, 3, 15, 5, 4, 5,
 7. probris coacti 1, 11, 1. qua-
 drigae 2, 3, 17. refugia nudare
 1, 3, 10. regni caput 1, 8, 12.
 statio 1, 2, 5, 2, 5, 33. stationes
 1, 4, 7, 1, 5, 12 & 16, 4, 5, 8.
 terga 2, 4, 2 & 6, 2, 5, 23. victo-
 riam fore respondent 4, 5, 14.
 in hostium copias incidere 4, 5,
 16. hostibus cedere loco 4, 1,
 13. concedere victoriam 3, 3, 3.
 impicere necessitatem 2, 1, 12.
 metus injectus 2, 4, 11. nunti-
 are de victoria 4, 7, 15. hostes
 fundere 2, 4, 7. insequi 1, 4, 2.
 invadere 4, 5, 3. lacessere 1, 10,
 2. obsidere 4, 7, 33. subjicere
 ditioni 1, 3, 10. impeditos re-
 ligione vincere 2, 1, 16. insecu-

tos eo perducere 2, 5, 1. intentos
 praedationi clausi 1, 6, 1. in
 hostes medios intrumpere 4, 5,
 4. de hostibus distringendis 1,
 8, 1.

Hostilis cruor 1, 12, 4. equitatus 2,
 9, 6, 3, 17, 5. habitus 4, 7, 23.
 frequentia 1, 5, 23. navis 2, 3, 24.
 hostile bellum 1, 3, 8. litus 4,
 1, 33. hostilia agitantur 1, 2, 6.
 consilia 1, 8, 9. praesidia 3, 10, 8.
 spolia 4, 7, 35.

Huc usque lectorem perducere 3.
 Praef.

Humanitatis oblatae spes 3, 11, 1.
 Humeros exserere 2, 1, 3.

Humus adgesta 1, 5, 5. nuda 4, 3,
 8. humo & frondibus factus
 pons 1, 5, 11.

Humida ligna 3, 10, 5.

Humilis locus 3, 7, 3.

Hydaspes flumen 1, 4, 9.

I.

Jacent strati in modum defuncto-
 rum 2, 5, 12. jacentium scuta
 2, 5, 27.

Jacere semina in praeparatum lo-
 cum 3, 15, 3. tela intra muros
 3, 6, 7.

Jactare crura ad sudorem 4, 7, 34.
 panem in hostem 3, 15, 1.

Jactus amphorarum 4, 7, 9.

Jactura paucorum locum capere
 4, 6, 1.

Jaculis exerceri 3, 5, 3.

Jaculari amphoras pice & taeda
 plenas 4, 7, 9. vascula vipéris
 plena 4, 7, 10.

Jam pridem 3. Praef.

Japydes 2, 5, 28.

Ibi praesidio tenere castella 1, 8,
 11.

Ictus unus 2, 5, 41.

Idem transitus manet 4, 7, 28.

eminentibus faciendum 1, 1, 4.

audendi fecit exemplum 1, 7, 2.

eadem persuasio 1, 4, 8. idem

censere 4, 7, 22. denuntiare

omnibus 1, 1, 1. facere adver-

sus Pompejum 2, 3, 11. flagitare

4, 7, 22. illud (iter) remen-

sus 3, 11, 4. eodem consilio ce-

lare 1, 1, 9. die pugnare, 4, 9.

I N D E X I I.

- &c. 1, 11, 7. loco hibernare 1,
 9, 1. eadem stationes 1, 1, 9.
 easdem (cohortes) lacerare 1,
 10, 1. eodem perducijussit quos-
 dam 3, 8, 2.
 Ideo incusfoditus mons 1, 5, 21.
 Idoneus locus 4, 6, 1. idoneum
 tempus 3, 16, 3.
 Jecur calidum 1, 11, 14.
 Jejunus exercitus 2, 1, 1, 2, 5, 23.
 Ignarus 1, 1, 6, 2, 1, 8. ignarus
 rei 1, 1, 11, 1, 5, 13. 1, 11, 7.
 ignari locorum 2, 5, 7.
 Ignavos ad gere crucibus 4, 7, 24.
 Ignaviam exprobrare 4, 1, 1.
 Ignis conceptus 2, 4, 15, 4, 7, 40.
 subjectus 1, 5, 28. ignem ex-
 cutere lapidibus 1, 12, 10. in-
 jicere 2, 5, 29. subjicere acer-
 vis 3, 10, 5. ad ignem residere
 4, 6, 3. igne nocte significare 2,
 5, 16. siccata coria 4, 5, 18.
 ignes facti per tota castra 1, 5,
 22. 3, 11, 5. frequentiores 1, 1,
 7. multi 2, 12, 4. totidem ar-
 dent 1, 1, 9. excitare 2, 5, 17.
 fieri jussit 1, 5, 3, 3, 11, 5. mul-
 tos facere 1, 5, 24. ignibus fo-
 vere militem 2, 5, 23. submo-
 ventur hostes 1, 5, 2.
 Inobiles relicti 2, 11, 3.
 Ignominiae verecundia pressus 4,
 1, 13. ignominiam damnatio-
 nis ulcisci 1, 8, 1. deprecari 4,
 5, 2. redimere 4, 1, 21. vereri
 4, 5, 17. per ignominiam occi-
 dere aliquem 4, 1, 33. cum igno-
 minia dimittere legatum 4, 1,
 37.
 Ignorare virtutes alicujus 4, 7, 36.
 ignorari adventum existimant 2,
 5, 16.
 Ignota loca 2, 5, 6, 4, 2, 8.
 Herda 2, 5, 33. 2, 13, 6.
 Hergetum animos excitare 4, 7,
 31. legati *ibid.*
 Ilac penetratum oppidum 3, 9, 5.
 venire 1, 1, 6.
 Illic agere 1, 8, 12. latet agmen
 hostium 1, 2, 8. aliquid insidiam
 rum 1, 2, 7.
 Illinc perenda est (aqua) 2, 7, 12.
 Illo proficisci 3, 11, 5.
 Illuc devolare 3, 13, 8.
 Illis & conspicuus hostis 2, 1,
 12, verborum effectus prol. 1:
 Illyrius Ardys 2, 5, 19. Illyrii 2,
 3, 2, 2, 5, 10 & 19. 3, 6, 3.
 Imago vana 1, 5, 22.
 Imber continuus 4, 7, 30. imbres
 & frigora pati 4, 1, 1. imbribus
 verberari 2, 1, 15.
 Imitatio colentium 4, 7, 13.
 Imperare habentibus 4, 3, 2. post-
 signanis 2, 3, 17. robustiori (Ce-
 quo) 1, 10, 1, 4, 7, 6. sexcentis,
 ut &c. 2, 5, 25. tribunis con-
 ferrent 1, 11, 2. imperavit agros
 vastari 2, 5, 11. equos duci cir-
 ca arma 1, 11, 9. multos ignes
 facerent 1, 5, 24. signiferum
 cunctantem occidi 2, 3, 8. im-
 peratorem credidit sibi 1, 1, 1.
 ignem acervis subjicere 3, 10,
 5.
 Imperata facere 2, 5, 31. 4, 4, 1.
 obedient ad omnia 1, 11, 13.
 Imperator Caesar Domitianus Au-
 gustus Germanicus 1, 1, 8. 1, 3,
 19. 2, 3, 23. 2, 11, 7. 4, 3, 14.
 Carthaginiensium Hanno 3, 16,
 3. Fulvius 2, 5, 8. Hasdrubal 4,
 3, 8. Imperatoris condiciones 2,
 10, 1. Imperatori satisfacere 1,
 9, 4. Imperatorem me mater pe-
 perit 4, 7, 4. destituere 2, 8, 13.
 relinquere 2, 8, 12. senem mori-
 bus esse oportet 4, 7, 3.
 Imperatoria praecepta 2, 6, 10.
 Imperium deferre alicui 2, 6, 2.
 detrahere 4, 1, 22. infestare 2,
 11, 4. rumpere 1, 10, 2.
 Imperioso cognomen fuit Manlio
 4, 1, 40.
 In adiutorium exire 2, 5, 11. ad-
 ventum legionum trahere bel-
 lum 1, 8, 5. angustias freti ev-
 asit 1, 4, 13. decem annos ci-
 baria habere 3, 5, 2. auxilium
 supervenire 2, 5, 45. cives coa-
 lescit concordia 1, 10, 4. diem
 proximam moliri fugam 1, 1,
 7. diversum avocatus 1, 5, 1.
 4, 5, 9. fines aditus sunt 1, 4,
 4. gaudium effusi 2, 5, 12. Hi-
 spaniam 1, 3, 5. horam tertiam
 diei servatum silentium 2, 5, 31.
 illam diem terra inarique vi-
 ctor 2, 2, 11. Italiam versus 1,
 4, 11. latitudinem habere ordi-
 nans

I N D E X II.

- dies 2, 3, 22. lignationem exire 1, 5, 3. modum defunctorum strati 2, 5, 12. Lunae 1, 5, 1. inorem majorem vexare 2, 5, 13. Romanorum armari 2, 5, 31. ordinem dentum strui 1, 5, 5. posterum 1, 1, 7. proverbium tractum 4, 1, 7. quantum poterat 3, 13, 8. quintam horam confinit suos 2, 13, 7. rabiem efferrare hostes 2, 6, 7. exardere 2, 1, 16. reliquum 1, 9, 4. sationes conferre frumentum 3, 4, 1. spectaculum resolvi 1, 5, 16. terram defigere palo 2, 3, 17. Troezenae emittere liberos 1, 3, 6. armis esse 1, 1, 8. concione pronuntiare 1, 11, 6. conspectu habere castra 2, 5, 23. desperatione esse 3, 17, 7. e quis juvenum species oblata 1, 11, 8. flumine equites inmittere 1, 4, 9. praesentia 2, 11, 4. propinquo 2, 5, 31. 2, 10, 2. proximo occultare 3, 10, 2. specie proli. i. tempore 1, 1, 1, 2, 1, 3.
- I**ubellis multitudo 3, 9, 3. turba 2, 4, 25. inballes Suetetani 3, 10, 1. suorum amolitus 2, 5, 19.
- I**ncallescere inter moras decertandi 2, 1, 8.
- I**ncautus muris succedit 3, 17, 1. incautos caedere 2, 5, 1. obprimere 3, 11, 3.
- I**ncendere adversarios 2, 1, 11. agros 1, 3, 4. castra 4, 7, 8. ligna humida 3, 10, 5. locum eruptioni aptum 1, 5, 27. omnia 2, 4, 15. 4, 7, 40. pontem 4, 7, 28. templum Dianae 3, 2, 5. vallum 1, 5, 2. materia exstructum 1, 5, 3. materiis operatum 1, 5, 1. vehicula taedae plena 2, 4, 17. incendi naves iussit 1, 11, 21. villas castellaque imperavit 2, 5, 11. incenditur silva 3, 2, 2. incensus agger 4, 1, 31 & 37. incensa civitas 3, 10, 5.
- I**ncendio confectum bellum 1, 2, 1. consumere classem 4, 7, 14. incendiis alimenta erant 2, 5, 29.
- I**ncidere in copias hostium 4, 5, 16. in manus Gallorum 4, 5, 4. in vada 2, 13, 10. Romanis in ora 2, 2, 7. incidit frigidior dies 1, 4, 7.
- I**ncipit resisti his 2, 5, 31. incipiens nox 1, 5, 12. 4, 5, 8. incipit bellum 1, 4, 11.
- I**ncitandus est ad proelium exercitus 1, 1, 11.
- I**nclinatus dies 1, 1, 5 & 13. inclinatum rem consilio restituit 2, 7, 1.
- I**nclusus Sardibus Croesus 3, 8, 3. inclusi ad Thrasymentum 2, 6, 4. inclusos emittere 1, 5, 16. 2, 6, 3. inclusas columbas lame adficere 3, 13, 8.
- I**ncognitae ducibus viae 1, 2, 2.
- I**ncolis religiosum templum Dianae 3, 2, 5.
- I**ncolumis Consuli accessit 1, 5, 14. 4, 5, 9. exercitus 1, 1, 11. incolumi ipsi abire licet 3, 17, 3. incolumem exercitum reducere 1, 5, 13. perferre in castra 1, 2, 5. incolumes Canusium perveniunt 4, 5, 7. sunt hostes 4, 7, 17. suos in tuta perducere 1, 5, 17. incolumia reversa sunt 4, 2, 8.
- I**ncommodum fatigationi objicere 2, 2, 8. incommodo belli gravari 3, 11, 2. hoc ejus usus 2, 1, 14. incommoda praedicta 2, 1, 4. hosti adversantia 2, 2, 7.
- I**ncompositus hostis 2, 1, 5. 2, 10, 2.
- I**nconsulte flagitare pugnae signum 1, 10, 2. pugnam expectare 1, 10, 1. 4, 7, 6.
- I**ncrepare factum 3, 12, 2.
- I**ncrescere illis fiduciam videt 2, 5, 37.
- I**ncumbere ad recipiendum signum 2, 8, 2.
- I**ncursus adversariorum 2, 1, 4. hostium 1, 5, 11. 4, 1, 8. prius 2, 5, 23.
- I**ncursare aliquem a fronte 2, 5, 31. in proximos 2, 2, 10.
- I**nculata patris saevitia 3, 3, 3.
- I**ncustoditus mons 1, 5, 21. incustodita urbs 3, 2, 6. 3, 3, 1.
- I**ndagine operis partem completi proli. 1.

I N D E X I I.

- Inde eis usus est 1, 10. 2. in ripam transmissit 1, 4, 9. revocatur exercitus 3, 18, 3.
 Indefensus portus 3, 10, 8.
 Indemnitas exercitus 2, 3, 9.
 Indicata militibus fraus 4, 7, 22.
 Indidem confertum proelium 2, 4, 5.
 Indigere sale 3, 14, 3.
 Indocilis rationis miles 1, 11, 13.
 Induciarum tempus 1, 5, 18. inducias impetrare 2, 13, 8.
 Inductus similitudine 4, procl. Inducti admiratione 1, 1, 6. consuetudine 3, 2, 1.
 Induere milites armis 4, 7, 45.
 Indas flamen 1, 4, 9.
 Indorum rex 1, Porus 1, 4, 9.
 Industria facere castra ampliora 3, 17, 6. de industria 1, 4, 16. 1, 8, 5, 3, 10, 3. ex industria 2, 1, 9, 2, 3, 6. 3, 17, 1.
 Industrie fecit hoc 1, 2, 2.
 Inedia adfici 2, 5, 23. laborare 2, 1, 4.
 Inermis procedit legio 4, 1, 43. inermes caedere 2, 1, 6. quidam 3, 2, 10.
 Inertissimus quisque 4, 1, 8.
 Inesse illis videtur cura 2, 11, 3.
 Inexercitatus miles 2, 1, 9.
 Inexpugnabile oppidum 3, 6, 4.
 Inexpectata terra 3, 9, 7. vis 3, 11, 1.
 Infatigabiles spiritus 2, 1, 9.
 Infausta dimicatio 4, 7, 39.
 Infectum vinum 2, 5, 12.
 Inferior pars 3, 13, 6. inferius iter 1, 1, 6. vaduum 1, 4, 10.
 Inferre bellum 1, 3, 12. injuriam sociis 4, 1, 15. obfidionem procl. 1. signa 2, 1, 9. tantum terroris 2, 4, 6. inlatum damnum follertia 2, 5, 31.
 Infesta hosti loca 1, 4, 1. omnia 4, 5, 4.
 Infestare castra 1, 5, 3. hostem 2, 3, 16. imperium 2, 11, 4. legionem a tergo 2, 5, 31. oppida 3, 6, 1. Peloponnesum classe 1, 3, 9. vacuos hostium fines 1, 8, 4. infestari a Lacedaemoniis 4, 7, 13. barbarorum sagittis 2, 13, 7. naves instituit 2, 1, 18. regionem iussit 2, 5, 31.
 Infestissimi 6, 6, 6.
 Infinita multitudo sagittarum 2, 2, 15.
 Infirmi equi cauda 1, 10. 1. 4, 7, 6 infirmior viribus miles 2, 3, 1. infirmiora latera 2, 3, 2. infirmissimus quisque 1, 11, 18. infirmissimae partes 2, 3, 4. infirmissimos contra fortissimos ponere 2, 3, 3.
 Infirmantur ob hoc animi 2, 7, 5.
 Inflatibus utribus insidere 3, 13, 6.
 Inflectere iter 1, 5, 13. se 1, 1, 11.
 Influit mare 1, 5, 7.
 Infractus in petus 2, 6, 5.
 Infringens tota legio refertur 4, 1, 45.
 Insulae more 1, 12, 5.
 Insulcare jumentum in averfam partem 3, 13, 4.
 Ingens curius 3, 17, 7. exercitus 1, 8, 4, 2, 5, 4. numerus 4, 1, 1, 4, 7, 43. pulvis 2, 2, 12. clades 4, 7, 25. copias alimentorum 3, 15, 4. latitudo 1, 5, 10. magnitudo 2, 5, 4. manus captivorum 2, 9, 6. hostium 1, 5, 8. moles 1, 5, 5. multitudo 1, 8, 11; 2, 2, 10. 2, 3, 2, 4, 7, 43. navis 3, 2, 10. ingentis staturae homo 1, 11, 10. ingentes aurae 2, 2, 7.
 Ingerere tela 2, 3, 17.
 Ingredi angustias 2, 5, 24. fines 4, 7, 18. ingressus iter 1, 2, 8, 1, 5, 8. silvam hostis 1, 6, 4. ingressi avidius 2, 5, 16.
 Ingressum praebere 3, 7, 4.
 Inhabilis militiae 4, 6, 4. multitudo 2, 1, 14. inhabiles arcus 4, 7, 30.
 Inhaerere limo 2, 5, 6.
 Inhibere quadrigas 2, 3, 18. inhibere hostes tela 1, 4, 1. inhiberi 2, 5, 39. inhibetur postulationi pugnae 1, 10, 1.
 Injicere decernendi necessitatem 2, 1, 12. ignem 2, 5, 29. infectus metus hostibus 2, 4, 11. injecti pontes fossae 1, 5, 10. super fossam 3, 9, 9.
 Inimicissimus Cyro 3, 3, 4.
 Iniquus locus 1, 1, 11. 1, 5, 17; 12, 13 & 14. 4, 5, 8. Xanthus 2, 5, 4. iniqua loca 2, 5, 10 & 36. 2, 7, 3, 4, 2, 3, 4, 5, 9.
In-

I N D E X I I.

- Iniquitas locorum** 1, 5, 18, 24 & 28. 1, 10, 3. 2. 13, 4. iniquitatis plenae conditiones 1, 11, 4. iniquitates loci 2, 4 4.
Inire bellum 1, 1, 8. consilium deferendae Italiae 4, 7, 39. proelium 1, 11, 10 & 21. 2, 5, 33. ineunda pugna est 1, 12, 12.
Initium aetatis 3, 4, 6, noctis 1, 3, 9.
Injungere iter militibus 4, 1, 1.
Injuria prolationis 3, 16, 3. injuriam inferre fociis 4, 1, 15. injuriarum fides 3, 3, 4.
Injuste labori veniam paciscar prol. 1.
Injussu Consulis 4, 1, 32. populi 1, 4, 11.
Inlaqueati eo sunt 2, 5, 4.
Inmanes nationes 1, 1, 8.
Inmensae difficultates 4, 2, 5.
Iumeri limo 2, 5, 7.
Inminere Africae 1, 2, 3. agmini excipiendo 1, 2, 7. occasioneibus 2, 5, 22. pugnam nuntiaverunt 1, 8, 5. imminet collis 2, 5, 24. periculum 2, 11, 4. imminens castris collis 2, 4, 4. lunae defectus 1, 12, 8.
Inmiscere auxilia legionibus 2, 3, 21. centurionibus aeneatores 3, 9, 3. plerosque ex militibus 3, 2, 7. Pocnos conitibus 3, 3, 6.
Inmittere copias in barbaros 3, 17, 7. equites in flumine 1, 4, 9. fluvium in castra 3, 7, 3. naves in Thebanos 4, 7, 19. turmas 2, 7, 8.
Inmorari pecuniae sectandae 2, 13, 2.
Inmuniti adfuescunt periculis 4, 1, 19.
Innixus pedibus posterioribus 4, 7, 34.
Innoxia consuetudo 3, 2, 2.
Innumerus equitatus 2, 3, 14. innumerac hostium copiae 4, 2, 4.
Innumerabilis multitudo 2, 1, 14. 2, 2, 13.
Inobservati specie negotiatorum 3, 2, 8.
Inops alit filias 4, 7, 37. filia 4, 3, 15. hostis commercio laborat 2, 5, 14.
Inopia aquae 3, 7, 2. commeatus 3, 5, 1. facit fidem destinationi 2, 5, 38. necessariorum 14, 4. inopiam effugere 1, 5, 28. perpeti 4, 5, 20. ob inopiam publice dotare filias 4, 3, 4.
Inopinantium terga 2, 2, 12.
Inopinatus 1, 4, 6 & 7. adpellit classem 1, 1, 2. invadit 3, 1, 2. excursus 2, 3, 22. inopinata audacia 4, 5, 4. inopinatum bellum 1, 1, 8. proelium 2, 3, 14. inopinati & invalidi 3, 6, 4. ex inopinato adgredi 4, 7, 19.
Inordinatos adgressus 2, 5, 3. adortus 2, 5, 38.
Inpar duobus 2, 1, 3. equitatu hostium 2, 12. 2. numero 1, 5, 23. 2, 4, 3. Romanorum exercitui 1, 10, 1. 4, 7, 6.
Inparatus hostis 1, 4, 13.
Inpatiens morae 1, 3, 4.
Inpedire consilia 1, 8, 9. planiciem arboribus prostratis 2, 2, 9. regionem alveo 2, 3, 22. inpediri a dimicatione &c. 4, 7, 10. nulla lege 4, 1, 11. inpeditus hostis 2, 13, 1. inpediti religione hostes 2, 1, 16. inpedita portae claustra 3, 3, 5. ad inpedita ventum est 2, 3, 23.
Inpedimento est sibi ipsa phalanx 2, 2, 1, recidere inpedimenta 4, 1, 7. tormentaque 1, 5, 17. interfecta 2, 1, 11. ultima 1, 6, 1, inpedimentis onerari 4, 1, 7.
Inpellere animum in alacritatem 2, 5, 40. in proximas arbores ultiores 1, 6, 4. iapulsus gaudio 3, 10, 3.
Inpendere operam proli i. quadraginta amplius dies 1, 1, 6.
Inpetrare aliquid 3, 4, 3. inducias 2, 13 8. inpetrari nullis precibus 4, 1, 43.
Inpetus elephatorum 2, 3, 16. factus 1, 4, 8. 4, 7, 39. infractus 2, 6, 5. militum 2, 2, 2. primus 1, 11, 6. 2, 3, 3 & 14. subitus 3, 2, 1. violentus 2, 1, 9. inpetum concitare 3, 1, 1. facere 1, 2, 5. 3, 9, 4. in focios retorque 4, 1, 3. Scytharum sistinere 2, 3, 14. inpetu adgredi urbem 3, 1, 1. instinctus 2, 1, 3. in superiora evasit 1, 5, 11. pri-

I N D E X I I.

- primo praevalere 2, 1, 8. transire in classeni 4, 7, 12. ab impetu prohibere barbaros 1, 10, 4.
 Implere fossas 3, 17, 6. intervalla velutibus 2, 3, 16. moenia armatis 4, 7, 43. multitudinis speciem 2, 4, 6. plaustra viris 4, 7, 33. promissum 4. prol.
 Implicatam vado triremem capere 2, 5, 43. implicitae palis quadrigae hostium 2, 3, 17.
 Implorare ab exilio 3, 13, 1.
 Inponere gregalem equo 4, 6, 2. necessitatem alicui 1, 3, 8, vasa in fasciculos 4, 1, 7.
 Improvisus accessit 3, 9, 6. incendit lucum 3, 2, 5.
 Improviso adoriri castra 3, 17, 2.
 Imprudens incidit in manus 4, 5, 4. leunbo adpulsit Ambraciam 2, 7, 14.
 Imprudentia suorum deductus 1, 5, 11.
 Inpugnare nostros 1, 3, 10.
 Inquietare hostem 2, 5, 26. inquietatur exercitus 2, 2, 14. inquietati confectique statione ac pluvia 2, 5, 25.
 Inquinari fuga 1, 9, 3.
 Inquietus 2, 9, 1.
 Inidentes commilitones 4, 6, 2.
 Inritus refugit equis ad Mithridatem 2, 5, 30.
 Inruere proximos agros 1, 5, 16.
 Inrumpere 3, 9, 1. Lydiam 1, 3, 12. avide ad castellum 3, 17, 4. in medios hostes 4, 5, 4. per munimenta 2, 5, 26. per portas 3, 9, 5. utrimque 2, 4, 4. inrupturus per alterum locum 1, 4, 4.
 Insalubres cibi 2, 5, 13.
 Inscius 1, 1, 9.
 Inscribere interiora vaginarum 3, 13, 5. medicamento manum 1, 11, 14.
 Insequi aliquem 2, 5, 34. castellanos 3, 9, 3. ceteros avidius 1, 10, 3. iugientes avide 3, 10, 1. hostes 1, 4, 2. insequens fugientem 2, 5, 24. hostis 2, 3, 7. insequentem fugere 2, 5, 44. insequentes avide Celtiberi 2, 5, 8. detinere 2, 13, 5. insecutus averfos cecidit 2, 6, 5. plaustrum 3, 3, 5. insecuti temere op-
- pidani 3, 10, 2. insecutus eo perducere 2, 5, 1.
 Insidere equis 2, 4, 5, 2, 12, 1. mulis 2, 4, 1. utribus 3, 13, 6. omnia superiora 4, 5, 10. insidet ei picus in capite 4, 5, 14. insedit hostis superiora 1, 5, 15. insidentes praecipitare 2, 4, 12.
 Insecta loca 2, 5, 32.
 Insidiae dispositae 2, 5, 29 & 30, 2, 9, 7, 2, 12, 2. praeparatae 2, 5, 35 & 44. verae 2, 12, 2. insidiarum aliquid 1, 2, 7. locus 2, 5, 37. metus 1, 5, 28. 2, 9, 7. insidias disponere 3, 11, 3. distribuere 2, 5, 19. providere 2, 5, 24. suspicari 3, 17, 9. tendere 2, 5, 31. in insidias deducere 3, 10, 6 & 7. insidiis adpetere aliquem 2, 5, 30. de insidiis in itinere factis 1, 6, 1. in insidiis disporre manum 3, 16, 3. ponere electos 2, 5, 23.
 Insidiari alicui 1, 8, 5. civitati 3, 2, 5. hilaritati 3, 3, 2. insidiari ei classe 1, 4, 1. juxta muros erant 3, 10, 5.
 Insidiatores dispositi 2, 5, 22, 3, 7, 3. eludere 1, 2, 8. ignem a cervis subjecerunt 3, 10, 5. ab insidiatoribus excipi 2, 5, 11.
 Insidiosa expeditio 4, 1, 43.
 Insignis formae cerva candida 1, 11, 13. inigne quidquid exemplorum prol. 1. insignes specie filiae 4, 1, 10.
 Insignia abjecta 2, 1, 14. & arma Poenorum 4, 7, 12.
 Insolens succellibus proeliorum 1, 3, 3.
 Insolentiae plenae conditiones 1, 11, 4.
 Insomnis hostis 2, 9, 1.
 Inspectio urbis 1, 1, 5.
 Instare 4, 7, 5. a tergo 1, 5, 1 & 5. 2, 5, 32. 3, 10, 5. alicui 2, 13, 7. castellanis 3, 9, 3. pertinaciter fugienti 2, 6, 10. instat P. Scipio 1, 3, 5. instant victores fugientibus 2, 6, 10. instans Fabius 1, 5, 28. pugna 1, 12, 7. instantem avertere 2, 13, 10. instandi arbitrium 2, 3, 9.
 Instinctus impetu 2, 1, 3.
 Instinctu adsecutus est, 2, 7, 12.

I N D E X - I I.

- Instituere fossam** 3, 7, 4. **instituit**
 columbas illuc devolare 3, 13.
 2. **infestari naves** 2, 1, 13. **in-**
mittete equites in flumine 1, 4,
 9. **producere** 1, 4, 8. **reducere**
 1, 4, 5. **instituta opera proli** 1.
instituti in castris ignes 2, 12,
 4. **instituta convivia** 3, 15, 6.
Institutum est Ariovisto 2, 1, 16.
Instrata jumenta centunculis 2, 4,
 6.
Instruere aciem 2, 1, 3, 3, 3, 12,
 2, 5, 34. **in colle** 2, 2, 3. **pro-**
vallo 3, 17, 4. **triplicem** 2, 3,
 20. **aliquem fallacia** 3, 3, 6.
classem 1, 7, 3. **hostili habitu**
 4, 7, 23. **consilium alicujus** 1,
 8, 7. **ducem proli** 1. **obpugna-**
tionem 3, 10, 2. **obsessos** 3.
proli Pythiam pecunia 4, 7, 37.
quosdam habitu Illyriorum 2,
 5, 10. **scientiam rei militaris**
proli 1. **instrui auxiliis** 2, 12,
 3. **instructus comenatibus** 3,
 5, 2. **ornatu** 3, 2, 4. **instru-**
cta acies 2, 1, 2, 2, 3, 6. **armis**
 4, 1, 28. **classis** 2, 5, 47. **in-**
structum castellum munitione 3,
 17, 4. **instructos suos ostendit**
 2, 5, 3. **instructissima castra e-**
sculentis 2, 5, 14.
Instructionis ordo 2, 3, 4.
Instructura Macedonum 2, 3, 17.
Instrumenta moliantur 1, 1, 6.
Insuere litteras venationi 3, 13,
 3. **insutas litteras habere** 3, 13,
 6.
Insula Cypros 4, 7, 45. **paullo re-**
motior 1, 4, 9. **insulam conti-**
nenti jungere 3, 13, 6.
Insuper 1, 11, 2, 2, 7, 7, 4, 1, 2,
 4, 7, 26.
Insuperabiles sunt universos adgre-
dientibus 1, 10, 1, 4, 7, 6.
Intacti fructus 4, 3, 13.
Integra conscientia 1, 9, 3. **inte-**
gri excipiunt fossos 2, 3, 16.
integrae vires 2, 1, 2 & 7, 2, 2,
 14.
Intelligere difficultatem 3, 6, 2.
majorem manum esse 1, 10, 3.
vires Consulium junctas 1, 1, 9.
Intemperantes 2, 5, 17.
Intempesta nox 2, 5, 12 & 25, 2,
 10, 2.
- Intempesta postulatio** 1, 10, 1.
Intenti expectatione 1, 4, 9. **he-**
stes 1, 5, 16. **praedationi** 1, 6,
 1. **intentior ob exercitum** 2, 5, 4.
Intentio per haec advocata 1, 5, 2,
 18.
Intentata militi silva 1, 2, 2.
Inter angustias deprehensus 1, 5,
 17. **бина castra esse** 2, 5, 33.
duos montes 1, 5, 8. **difficul-**
tates superandi annis 2, 5, 20.
disimulationem 1, 1, 5. **iplos**
pugnare 1, 10, 4. **moras decer-**
tandi 2, 1, 8. **se conjurare** 4, 1,
 4. **omissa ira** 1, 10, 4.
Intercidere eum jussit 2, 13, 5. **vias**
fossis 1, 5, 5.
Intercipere jumenta 3, 2, 9. **in-**
tercipi cum copiis 2, 4, 16, 4,
 7, 41. **intercipiuntur epistolae**
 1, 4, 13. **interceptae epistolae**
 1, 8, 8. **intercepta praesidia** 1,
 4, 13.
Intercludere accessum fossa 3, 9,
 9. **interclusus hostis** 1, 5, 8. **in-**
terclusi hostes ab oppido 3, 10,
 4.
Interdicere usum omnibus 4, 1,
 6.
Interdiu 2, 5, 16, 3, 3, 6.
Interest utriusque partis plurimum
 2, 5, 38.
Interficere aliquem 3, 16, 1. **ma-**
nu sua 4, 7, 39. **omnes virilis**
sexus 1, 11, 6. **Pharnastanen** 2, 5,
 37. **Romanos** 2, 3, 6. **interfici ab**
hostibus 2, 8, 14. **in proelio** 4,
 1, 46. **universos jussit** 4, 7, 17.
interfecti annulo potiri 4, 7, 38.
interfecta impedimenta 2, 1, 11.
interficiendi Gabinorum princ-
ipes 1, 1, 4.
Interfluens annis medius 2, 5,
 23.
Interemptus Pyrrhus 2, 4, 9. **in-**
terempti chlamyde ornatus 3, 2,
 11.
Interfusa acies proelio 2, 5, 14.
Interim rex Munatius 3, 14, 1.
Interior paulo scrutati 2, 5, 31.
Interiores litterae 1, 2, 6. **interiora**
vaginarum 3, 13, 5.
Interioris significatur 1, 12, 5. **u-**
nius 1, 1, 10.
Interlucet acies 2, 3, 16.

I N D E X I I.

- Intermitti adversariis adventantibus 2, 5, 16. intermissæ staciones 1, 5, 15.
 sine Intermissione fieri 2, 5, 16.
 ad Interneccionem caedi 2, 5, 24. persequi 4, 7, 15.
 Interpellant legati 1, 1, 10.
 Interponere sagittarios centuriis 4, 7, 27. interpositus exercitus 3, 10, 4. interposita pæctio 4, 7, 25. interpositum tempus induciarum 1, 5, 18. interposita spatia 2, 3, 22.
 Interpretatus est victoriam portendi 1, 12, 4. hoc pro metu 1, 10, 3.
 Interpretatione efficere, ut &c. 1, 12, 2.
 Interitii milites 2, 12, 2.
 Interrogari 2 militibus 4, 5, 3. interrogatus, quid &c. 1, 1, 12.
 Intersepere vias periculis 1, 5, 5. interseptus hostiam aditus 1, 5, 11.
 Intervalla modica 1, 5, 22. relicta 2, 3, 17. velutibus implere 2, 3, 16.
 Interveniens flumen 1, 6, 2.
 Interserere rationes 3, 16, 3.
 Intestina sedicio 3, 6, 7.
 Intibilis oppidum 2, 3, 1.
 Intra brevissimum spatium 2, 5, 38. castra 1, 5, 24. 2, 1, 2. 2, 5, 12. 4, 7, 7 & 42. fossam 1, 5, 9. munimenta 1, 11, 5. 2, 5, 4. 3, 17, 7. munitiones 1, 3, 4. muros jactere tela 3, 6, 7. noctem 2, 10, 1. palos recipere aciem 2, 3, 17. Panormum copias tenere 2, 5, 4. paucos dies 2, 5, 39. portas recipi 3, 2, 7. suorum ordines 2, 3, 10. vallum 1, 5, 11. 2, 1, 4.
 Intrare aditum 1, 4, 4. angustias munimentorum 3, 17, 5. castellum 3, 2, 9. portum temere 1, 5, 6. Perfidem 2, 3, 6. urbem per alveum 3, 7, 4.
 Introdúcere fortissimos Ephesum 3, 3, 7. introductus in concilium 3, 6, 6.
 Introitus urbis 3, 13, 6.
 Intromittere salem cupis conditum 2, 14, 3.
 Inventibus procul species esset 1, 5, 28.
 Invadere aciem 2, 1, 14. castra 2, 5, 25. 2, 10, 2. equitatum hostium 2, 2, 4. hostem 1, 12, 3. 2, 7, 2. 2, 8, 8. 4, 5, 3. oppidum 3, 10, 2. portum cum strepitu 3, 9, 10. res 1, 9, 1. invadit inopinatus 5, 1, 2.
 Invalidus ipse 4, 7, 20. invalidi & inopinati 3, 6, 4.
 Invectus ad aliquos 4, 7, 23. in indefensum portum 3, 10, 8. invecti tenere hostes 2, 3, 14.
 Invenire fatigatum cogitationibus 2, 5, 30. nihil præter unicum verum 4, 3, 6. quemque stantem 4, 1, 8. inveni qualem, talem reliqui 3, 12, 2. inventa effugiendi occasio 3, 13, 2.
 Inventio expleta 3, prol. inventio- nis eventus prol. 1.
 Invia equiti planities 2, 2, 9.
 Invicem paulatim sinuare 2, 3, 7.
 Invidia committionem 4, 7, 36. redigit eos ad modestiam 4, 5, 1.
 Inritus cum jectura repulsus 2, 4, 4.
 Invitos ab Italia extrahere 2, 3, 16.
 Invitare hostem contemptu sui 2, 5, 44. invitati quiete 2, 5, 31.
 Inulti moriuntur 2, 6, 2.
 Inundatio subita 3, 7, 3.
 Iphicrates, dux Atheniensium 1, 4, 7. 1, 5, 24. 1, 6, 3. 2, 1, 5. 2, 5, 42. 2, 12, 4. 3, 12, 2. 4, 7, 23.
 Ipse cum reliquis effugit 1, 5, 19.
 Ira & desperatio 2, 11, 1. inter se omnia 1, 10, 4.
 Ire jussit tribunos fervorum habitu 1, 2, 1. agalones 2, 4, 6. e navibus velocissimam 3, 10, 8. ad lacessendos hostes 1, 10, 2. ad regem 1, 2, 3. it prima fortissima legio 1, 6, 1. euntium latera caprivis prætexuit 1, 4, 1. euntes stravit 2, 6, 4.
 Iter angustum 1, 4, 1. 1, 5, 8. brevissimum 1, 1, 6. frequens 4, 1, 1. longum 1, 5, 8. pedestre 2, 5, 42. quadridui 3, 1, 2. repetitum 1, 4, 3. totum 2, 13, 2. itineris labor 2, 2, 8. itineri signum dare 2, 13, 6. iter facere 4, 2, 1. hectere 1, 4, 3. infecte-
 R 4

I N D E X II.

- re 1, 5, 13. ingredi 1, 2, 8. maturare 1, 6, 3. sequi 1, 11, 16. justum conficere 2, 12, 7. tridui conficere 3, 11. 4. itinere desistere 3, 11, 5. Spartam petere 3, 11, 5. in itinere insidias facere 1, 6, 1. itinera magna 1, 4, 6. nota 1, 5, 5. occultata 1, 1, 9. itinerum compendia 2, 5, 31. duces 4, 7, 35. per itinera Africae deserta 1, 7, 7.
- I**sauro oppidum 3, 7, 1.
- I**d ipsi animi est 4, 5, 7. eo perducere hostes 2, 5, 1. ejusmodi fallacia 3, 3, 6.
- I**ta factum est, ut &c. 1, 3, 5.
- I**taque sollicitus, ut &c. 1, 1, 6.
- I**talia 1, 3, 3 & 8. 1, 4, 11. 1, 5, 5. 2, 9, 2. 4, 1, 44. 4, 3, 15. Italiae municipia 4, 7, 38. Italiam deserere 4, 7, 39. liberare 4, 7, 25.
- I**talica gens 2, 3, 17. Italici novissimi 2, 3, 16. Italicae partes 2, 3, 16. Italicorum fides 2, 3, 16.
- J**uba rex 2, 5, 40.
- J**ubet. aeneatores concinere 2, 4, 3. jussit epistolas reddi civitatibus 1, 1, 1. milites in litus egredi 1, 5, 7. inpetum facere 1, 2, 5. ignes fieri 1, 5, 3. miliones abire cum mulis 2, 4, 5. naves incendi 1, 11, 21. prope adnuntiarum 1, 9, 2. quosdam struere vallum 1, 5, 3. suos maturius vesci 2, 1, 5. procurrare adversus aquam 1, 4, 9. subsidere 2, 3, 15. tribunos ire servorum habitu 1, 2, 1. jusserunt virum ire ad regem. 1. 2. 3. jussa militum pars subsistere 1, 4, 10. jussu commigrare edixit 4, 1, 10. jussu sic responso Deum dixit 1, 10, 3. jussi equites decurrere 2, 2, 12. Poeni recedere 3, 10, 3.
- J**ussa peragere 3, 9, 2.
- J**ussu alicujus exire 3, 16, 4. facere aliquid 2, 7, 1 & 2. ducis diruere Rhegium 4, 1, 38. Lacedaemoniorum 1, 1, 10.
- J**udaeos adortus superavit 2, 1, 17.
- J**ugum destinatum 4, 6, 2. natura munitum 1, 2, 8. occupare 4, 6, 2. suspectum 1, 2, 8. subjugum mitti 4, 1, 19. juga Cilidromi 2, 4, 4. montium 2, 4, 3. tenere praesidio 2, 4, 4.
- J**ugulati hospites 1, 9, 1.
- J**ugurtha 2, 1, 13. 2, 4, 10. de Jugurthae captivitate res parum processit 1, 8, 8.
- J**ugurthinum bellum 3, 9, 3. 4, 1, 2.
- J**ulianus exercitus 2, 3, 22.
- J**ulius Civilis 4, 3, 14.
- J**umentum in averfam partem infulcire 3, 13, 4. jumenta agere 3, 2, 8. frumentatum egressa 3, 2, 9. instrata centunculis 2, 4, 6. fassis frumentariis mittere 3, 2, 8.
- J**ungere dolia 1, 7, 1. fortissimos Macedonum alicui 3, 3, 7. insulam continentis 3, 13, 6. pontes & fusiores ripas 1, 1, 6. se collegae 1, 1, 9. jungi Hannibali 1, 1, 9. pontem oportet 4, 2, 1. junctus Livii & Neronis exercitus 1, 2, 9. sanguine alicui 4, 1, 31. junctae a latere naves 1, 4, 12. paludes campis 2, 5, 6. vires 1, 1, 9. juncta cum Pompejo castra 2, 1, 3.
- J**unius Dictator 2, 5, 25. D. Cos. 4, 1, 10.
- J**upiter Deorum maximus 1, 12, 12.
- J**urare se victores redituros 1, 11, 1.
- J**urgium dirimere 3, 2, 10.
- J**us dicere 4, 5, 14. juris Atheniensium Cherroneus 1, 4, 13.
- J**urejurando primo facti milites 4, 1, 4.
- J**ustum iter 2, 13, 7. nihil expectare 1, 11, 4. proelium 2, 7, 8.
- J**ustitiae fama 2, 11, 7.
- J**uvenes similiter adfectos admoovere 1, 10, 1. 4, 7, 6.
- J**uventus jaculis & sagittis exercetur 3, 5, 3.
- J**uxta collem 2, 3, 14. litus 1, 4, 1. muros 3, 10, 5. oppidum ponere 3, 10, 5.

L.

Laberius 1, 5, 15. 4, 5, 10.

Labi equis 1, 5, 16. lapsa disciplina 4, 1, 2.

T. La-

I N D E X I I.

- T. Labienus, C. Caesaris legatus** 2, 5, 20 & 36. 2, 7, 13. **o**
- Labor assiduus** 4, 1, 21. **itineris** 2, 2, 8. **labori veniam pacifici prol.** 1. **laborem in necessaria munera reservare** 4, 6, 2.
- Laborare inedia** 2, 1, 4. **laborat commercio inops** 2, 5, 14. **laboranti submisit turmas** 1, 10, 2.
- Lacedaemon** 1, 1, 10. 3, 11, 5. **Lacedaemonem pervenire** 1, 1, 10. **versus actum agmen** 4, 7, 13.
- Lacedaemonius quidam nobilis** 4, 5, 12. **Lacedaemonii** 1, 1, 10. 1, 3, 7 & 9. 1, 4, 2, 2, 12 & 13. 2, 5, 26. 2, 11, 4. 3, 11, 5. 3, 12, 1. 3, 15. 2, 4, 7, 13. **pugnam distulerunt** 2, 1, 10. **securi** 2, 5, 42. **Lacedaemoniorum duces** 1, 4, 12. **exercitus** 3, 11, 5. 4, 2, 6. **trecenti** 4, 2, 9. **Lacedaemoniis significatur interitus** 1, 12, 5. **Lacedaemonios expugnant Thebani** 1, 11, 6. **adversus Lacedaemonios dimicare** 1, 11, 6.
- Lacerare & carpere cohortes** 1, 10, 1. 4, 7, 6.
- Lacessere agmen** 1, 4, 2. **hostes** 1, 5, 6. 1, 10, 2. 2, 5, 3. **laceffi classe** 3, 9, 7. **laceffi barbari** 2, 5, 8.
- Lacerani** 3, 10, 1.
- Lanceas vibrare** 2, 1, 3.
- Laugentes Athenienses** 2, 1, 9. **laugentium habitus** 2, 11, 2.
- Lapis quadratus** 3, 3, 5. **lapidibus ignem excutere** 1, 12, 10.
- Laqueo vitam finire** 4, 7, 5. **laqueis buculos ad arbores adligare** 1, 5, 26.
- Largiri pecuniam** 4, 7, 96.
- Lassitudine deficere** 2, 1, 15.
- Latet agmen hostium** 1, 2, 8. **aliquid insidiarum** 1, 2, 7.
- Latebrae obscurae** 1, 3, 10.
- Latina lingua** 2, 4, 10. **Latini nominis focii** 4, 7, 25. & **Volfci hostes** 2, 8, 5. **cum Latinis confligere** 1, 11, 8.
- Latine clare praedicare** 2, 4, 10. **loqui** 3, 2, 3.
- Latius pabulatus** 1, 1, 7.
- Latitudo ampla** 2, 3, 17. **ingens** 1, 5, 10.
- Latrantes canes** 1, 5, 25.
- ex Latrone dux** 2, 5, 7.
- Latus alterum** 1, 4, 7. **castrorum** 2, 5, 37. **dextrum** 2, 3, 22. **sinistrum** 2, 3, 1, 2 & 22. **utrumque** 1, 4, 2. 2, 3, 17. **viae** 2, 12, 4. **ad latus confluere** 3, 9, 6. **latere alio circumfudit ea** 1, 2, 7. **a solo tentari** 3, 9, 6. **ducta brachia** 3, 17, 5. **ex alio Clodium terruit** 1, 5, 21. **latera angustiarum** 2, 5, 24. **euntium praetexit captivis** 1, 4, 1. **infirmiora** 2, 3, 2. **superiora** 1, 5, 15. **vallis** 4, 5, 10. **viae praedictae** 1, 5, 24. **utraque** 2, 5, 32. **per utraque explicatus** 1, 6, 1.
- Laureati fasces** 4, 5, 1.
- Lauron oppidum** 2, 5, 31.
- Laxius accipere hospitium** 4, 1, 10.
- Laxare agmen** 2, 12, 2. **laxati manipuli** 2, 6, 2. **ordines** 1, 5, 16. 2, 6, 6.
- Laelius** 1, 2, 1. 2, 3, 16. **C. legatus** 1, 1, 3. **D.** 2, 5, 31. **Laelios, non Aelios periisse credunt** 4, 5, 14.
- Laetum aliquem dimittere** 4, 7, 36.
- Laevinus (Valerius)** 2, 4, 9. 4, 7, 7.
- Legatus, C. Laelius** 1, 1, 3. **C. Caesaris, T. Labienus** 2, 5, 20. **Epirotarum Cineas** 4, 3, 2. **Sertorii, Hirtulejus** 1, 5, 8. **legatum ad Consulem mittere** 3, 3, 1. **cum ignominia dimittere** 4, 1, 37. **legati Aetolorum** 1, 4, 6. **Pergetum** 4, 7, 31. **Lacedaemone missi** 1, 1, 10. **Romanorum** 1, 8, 6 & 7. **Syphacis** 2, 7, 4. **Titurius Sabinus & Cotta** 3, 17, 6. **legatorum adventus** 3, 15, 6. **reditus** 1, 4, 6. **species** 1, 2, 4. **legatis praecepit** 1, 1, 9. **respondere benigne** 3, 11, 1. **legatos dimittere** 2, 7, 4. 3, 11, 1. **mittere** 1, 11, 4. 3, 7, 3. **missos corrumpere** 1, 8, 3. **relinquere** 1, 1, 9.
- Legatio perpetrata** 3, 13, 1. **legationem minuere** 1, 2, 1.
- Legere cochleas** 3, 9, 3. **libros prol.** 1. **oram maris** 1, 4, 7. **legen-**

I N D E X I I.

- gentem confundere acervo referunt. prol. 1
- Lecti duo 4, 3, 7. lectissima inanus 3, 16, 3. lectissimos retinere 1, 6, 3.
- Lectio multa 4. prol.
- Lectorem huc usque perducere 3, pfol.
- Legio cum legato suo elisa est 2, 5, 31. decima 1, 11, 3. 4, 5, 11. fortissima prima it 1, 6, 1. hosteni adgressa ex insidiis 1, 6, 2. seditiosa inermis 4, 1, 43. tota infrequens refertur 4, 1, 46. legionis acies *ibid.* preces 4, 1, 43. robur 2, 3, 16. signa submittere 4, 1, 43. legionem dimittere 4, 1, 32. emittere in praesidium 2, 5, 31. infestare a tergo *ibid.* in occulto collocare 1, 6, 2. totam exauctorare 4, 5, 2. corruptam ad prodicionem simulat 1, 11, 2. in legione esse 4, 1, 32. militem facere 4, 1, 12. legiones cedentes exercitui 2, 3, 12. civium Romanorum 1, 9, 2. duae 3, 17, 6. firmissimae 2, 3, 22. missae 1, 2, 7. seditionem movent 1, 9, 4. superveniunt 1, 1, 6. tutissime pervenerunt 1, 8, 5. legionum signa 2, 8, 9. supplementum 4, 1, 43. in adventum trahere bellum 1, 8, 5. legiones expectare *ibid.* habere in Cappadocia 1, 1, 6. in acie prima locare 2, 3, 21. in fronte disponere 2, 3, 22. quatuor educere armatas 4, 1, 43.
- Legionarios in cornibus collocare 2, 5, 4
- Lembus unus 2, 7, 14.
- Lentius procedit media acies 2, 3, 6.
- Lentulus 4, 5, 5.
- Leonidas Lacedaemonius 4, 5, 13.
- Leptines Syracusanus 2, 5, 11.
- Levatae proelii 1, 5, 6.
- Levis armatura 2, 3, 4, 6, 10, 17 & 28. 2, 5, 3, 27, 31 & 33. 4, 1, 18. leve periculum & detrimentum 3, 17, 4. proelium 2, 5, 12. leves Hispani 2, 5, 31. mareriae 1, 5, 27. levia proelia 2, 1, 4. levissima opera 2, 7, 7. levius animadvertere 4, 1, 15.
- Leucadia com meatibus abundans 4, 5.
- Leutychidas, dux Lacedaemoniorum 1, 11, 7.
- Lex non pugnandi 2, 1, 16. lege nulla impediri 4, 1, 11. sub leges redigere 4, 7, 18.
- Liberi & conjuges 1, 3, 6, 4, 5, 22. Faliscorum 4, 4, 1. in servitutem abducti 1, 11, 6. liberos conjugemque tolerare agello 4, 3, 3.
- Libera recedendi occasio 3, 11, 2. liberum arbitrium 2, 3, 9. vadium 1, 4, 9.
- Libere transgredi flumen 1, 5, 1. liberius scrutari 1, 2, 1.
- Liberalissimae epulae 1, 11, 19.
- Liberalitate pensare injuriam 3, 16, 3. liberare Campaniam periculo 1, 9, 1. flumen 1, 5, 3, 4, 7, 23. Italiam 4, 7, 25. Locros obsidione 4, 7, 25. rempublicam 3, 6, 7. suos obsidione 3, 17, 4.
- Libertas detracta 2, 11, 3. libertatis ejus esse 1, 11, 4. libertatem dare fortibus 4, 7, 24.
- Libri priores 3. prol. librorum trium promissum 4. prol.
- Liburni 2, 5, 43.
- Licendo ad id pretium agrum perducere 3, 13, 2.
- Licet id per hostem 3, 3, 6. ipsi abire incolumi 3, 17, 3.
- Licentiora convivia 1, 1, 5.
- Licentia otii 4, 1, 15. licentiae militum succumbere 4, 5, 1.
- Licinius M. Crassus 1, 11, 3, 2, 4, 7. P. Procos 2, 5, 28.
- per Licetorem scindere vestimenta 4, 1, 28.
- Lignorum copia 4, 7, 8. ligna ad movere vallo 4, 7, 8. furari 4, 7, 8. humida incendere 3, 1, 5. lignis delicti 2, 5, 13. sarmentisque se onerare 3, 17, 7.
- Lignatum procedere 2, 1, 6.
- Lignationis angustiae 2, 5, 13. in lignationem exire 1, 5, 3.
- Ligur dux 3, 9, 3. Ligures 1, 5, 16, 2, 3, 16. 4, 1, 46. nostris obiectari errorem 1, 5, 26. universi 3, 17, 2. Ligurum sides 1, 2, 6. oppidum, Luna 3, 2, 1.

I N D E X II.

- Iguaria** 1, 5, 16.
Lilybaeum 3, 10, 9.
Limitem agere 1, 5, 10. **limites acti** 1, 3, 10.
Limo inhaerere 2, 5, 6. **inmersi** 2, 5, 7.
Lingonum civitas opulentissima 4, 3, 14.
Lingua Hetrusca 1, 2, 2. **Latina** 2, 4, 10. **utrâque tradita monumenta prole** 1.
Lipararum obsidio 4, 1, 31.
Litana silva 1, 6, 4.
Litterae interiores, praesignatae 1, 2, 6. **plumbo scriptae** 3, 13, 7. **relegatae ad brachium** *ibid.* **relegatae** 1, 2, 6. **significant** 1, 11, 14. **litterarum pars** 1, 2, 6. **litteras dimittere circa municipia** 4, 7, 38. **infutas habere** 3, 13, 6. **membranis mandare** 3, 13, 3. **mittere** 1, 2, 6. **sibi supervenisse finxit** 3, 11, 1.
Litus hostile 4, 1, 33. **proximum** 3, 16, 5. **litori adposita civitas** 3, 10, 8. **litora sicca** 2, 13, 11.
Livius auctor 2, 5, 31. **tradit** 2, 5, 34. **dux** 3, 3, 6. **Salinator** 1, 1, 9, 2, 3, 8. **M.** 4, 7, 15. **Livii & Neronis exercitus** 1, 2, 9. **Livio obferre aprcs** 3, 3, 6.
Lixae agafonesque armati 2, 4, 6. **lixarum numerus** 4, 1, 1. **lixas ferosque dimittere ad munera** 2, 1, 6.
Loeri obsidentur a Crispino 4, 7, 26. **Locros liberare obsidione** *ibid.*
Loeus alter 1, 4, 4. **amplior** 1, 5, 2. **aratus** 3, 15, 3. **artus** 2, 2, 11. **confragosus** 2, 5, 35. **confultationi praebet** 3, 2, 6. **depressus** 1, 5, 24. **editus** 2, 5, 15. **eruptioni aptus** 1, 5, 27. **hic non alienus est** 1, 7, 7. **humilis** 3, 7, 3. **iniquus** 1, 1, 11. 1, 5, 12, 13 & 14. 4, 5, 8. **insidiarum** 2, 5, 37. **obportunus** 3, 17, 4. **patrefactus** 2, 3, 14. **praeparatus** 3, 15, 3. **propinquus** 3, 13, 8. **superior** 2, 5, 17. **voraginosus & praealtus** 2, 5, 7. **loci commutatio** 2, 2, 11. **iniquitates** 2, 4, 4. **natura** 2, 2, 6. 2, 5, 5. **obportunitas** 1, 4, 13. **possessio** 3, 2, 4. **locum castris capere** 2, 7, 12. **dare alicui ad fugam** 2, 6, 9. **deligere** 1, 5, 3, 2, 2, 2. **eundem occupare** 1, 4, 5. **idoneum capere** 4, 6, 1. **recuperare** 4, 1, 23. **loco cedere** 4, 1, 34 & 35. **fugitivis** 4, 1, 26. **hostibus** 4, 1, 13. **considerare** 4, 6, 3. **consistere** 4, 1, 8. **eodem hibernare** 1, 9, 1. **loca campestria** 2, 12, 4. **confragosa** 2, 3, 3 & 20. 2, 5, 19. **difficillima** 1, 5, 1. **diversa** 1, 4, 9. 1, 5, 26. **ignota** 2, 5, 6. **hosti infesta** 1, 4, 1. **iniqua** 2, 5, 10 & 26. 2, 7, 3. 4, 2, 2. 4, 5, 9. **infesta** 2, 5, 32. **munitione tuta** 3, 4, 6. **silvestria** 2, 3, 3. **superiora** 2, 5, 2. **vadosa** 2, 5, 43. **vallo comprehendere** 2, 1, 7. **locorum conditio** 1, 6, 3. 2, 6, 6. **fructus** 2, 11, 7. **gratia** 1, 1, 5. **ignari** 2, 5, 7. **iniquitas** 1, 5, 18, 24 & 28. 2, 13, 4. **iniquitate vinci** 1, 10, 3. **natura** 2, 5, 31. **obportunitas** 1, 4, 2. **locis montuosis aptius** 1, 8, 12. **pluribus communire castella** 1, 3, 11. **quibusdam dispositus cibus** 3, 13, 8.
Locare equitatum in cornu 2, 3, 22. **legiones in prima acie** 2, 3, 21. **quadrigas in fronte** 2, 3, 17. **locatae in conspectu captivarum habitu matronae** 4, 7, 44. **in media acie cohortes** 2, 3, 5.
Longus coronae ambitus 1, 5, 23. **ufus** 2, 1, 9. **belli** 3, 2, 3. **longum agmen** 1, 6, 3. **est singula persequi prole** 1. **iter** 1, 5, 3. **proclium** 1, 5, 15. 4, 5, 10. **tempus** 1, 2, 4. **longa obsidione angis** 3, 15, 6. **longo spatio distare** 3, 3, 2. **longe major exercitus** 2, 5, 9. **minor** 2, 3, 12. **longior ordo** 4, 6, 4. **longius avocari adpersequendum** 3, 9, 4. **cedendo protrahere** 3, 10, 5. **sita regio** 2, 5, 31. **longissime remota pars** 3, 2, 10.
ex Longinquo 2, 1, 7. 2, 13, 11. **uti sagittis** 2, 2, 5.
Loqui Latine 3, 2, 3.
Loris & clavibus adjutus 3, 9, 3.
Lucani 1, 4, 1. 2, 3, 12 & 21. in Lu-

I N D E X I I.

- Lucanos exercitum duceret 1, 6, 1.
 Luceria 4, 1, 29.
 Luctari cum equi cauda 1, 10, 1.
 4, 7, 6.
 Lucullus L. 2, 1, 14. 2, 2, 4. 2, 5,
 30. 2, 7, 8. 3, 10, 7. 3, 13, 6.
 Lucus erat extra muros 3, 2, 5.
 facere Diti patri 1, 11, 10. lucum
 noctu incendere 3, 2, 5.
 Ludi magister 4, 4, 1. Ludi gy-
 mnici 2, 11, 1.
 Ludite milites 1, 12, 1.
 per Ludibrium 1, 5, 16.
 Ludificatione concitari 2, 5, 4.
 Lugere aliquem fas est 4, 1, 38.
 Luctu adfligi 2, 9, 2.
 Lumen hoc Numina ostendunt 1,
 12, 6. observare 3, 12, 1. ostendere
 ex arce 3, 12, 1. lumina
 ad tollere *ibid.* cessantia 2, 5, 16.
 Luna, oppidum Ligurum 3, 2, 1.
 adversa 2, 1, 12. cava 1, 5, 1.
 decrevenscens 2, 1, 16. lunae defe-
 ctus 1, 12, 8.
 Lunata acies 2, 3, 4.
 Lupum ostendere pugnantibus 1,
 10, 4.
 Lusitani 3, 5, 2. Lusitanorum dux,
 Viriathus 2, 13, 4.
 per Lusitaniam ducere cervam 1,
 11, 13.
 Lutatius Q. Catulus 1, 5, 3.
 Lux prima 2, 5, 21 & 24. 2, 13,
 7. 3, 6, 33. 3, 8, 3. 3, 10, 5. 4,
 7, 22. lucis cibique avidae col-
 umbae 3, 13, 8. exortus 2, 12, 1.
 Lydia 4, 7, 30. Lydiam inrumpe-
 re 1, 8, 12.
 Lyfander Lacedaemonius 1, 5, 7.
 2, 1, 18. 4, 1, 9.
 Lyfimachus 1, 5, 11. rex Macedo-
 num 3, 3, 7.
- M.
- M**acedo Alexander 4, 9, 10.
 Macedones collocati in se-
 cunda acie 2, 3, 16. equites 2,
 7, 8. exarmati genere telorum
 2, 3, 20. transfugientes 2, 7, 8.
 Macedonum arcana 1, 4, 13.
 fortissimi 3, 3, 7. instructura 3,
 3, 17.
 Macedonia 4, 2, 1. 4, 6, 3.
 Macedonicus habitus 3, 2, 11. Q.
- Metellus 4, 1, 23. Macedonica
 phalanx 2, 3, 17.
 Machinamenta & opera deposita
 3, prol.
 Madentes nervi 4, 7, 30.
 Madefacta coria 4, 5, 18.
 Magnetum oppida duo 3, 8, 2.
 Magnus consensus 3, 9, 5. cursus
 2, 7, 8. exercitus 2, 4, 8. modus
 vini 2, 5, 12. strepitus 3, 9, 10.
 tumultus 2, 4, 1. magna copia-
 rum fiducia 4, 7, 7. manus e-
 quitum 4, 7, 32. pars barbarorum
 2, 2, 13. reliquiarum 4, 7,
 39. summa 4, 7, 35. vis avium
 1, 2, 8. tritici 3, 15, 5. magno
 praemio sollicitatus 3, 6, 4. ma-
 gna itinera 1, 4, 6. major circuitus
 1, 1, 11. 1, 5, 13. exercitus
 2, 5, 19. longe nostrus 2, 5, 9.
 Armenia 2, 1, 14. 2, 2, 4. con-
 stantia 4, 5, 6. molitio 1, 1, 8.
 multo hostium manus 1, 10, 3.
 majus praesidium 1, 4, 9. majorem
 in modum vexare 2, 5, 13.
 majora castra 2, 5, 34. maximus
 Deorum Jupiter 1, 12, 12. ma-
 xima pars 1, 2, 1. paupertas 4,
 3, 5. maximum frigus 2, 3, 23.
 maxime aptus eruptioni locus
 1, 5, 27. inbelles Suesfietani 3,
 10, 1. inpar equitatri 2, 12, 2.
 fieri ea cupiebat 1, 1, 6. notabi-
 liter 4, 1, 1.
 Magnifice haec fiunt prol. 1.
 Magnificentia multiplex 2, 11,
 5.
 Magnitudo animi 1, 8, 2. 1, 12, 1.
 ingens 2, 5, 4. telorum 2, 5, 4.
 Magister equitum Cossus Corn.
 2, 8, 10. Fabius Rullus 4, 1, 39.
 Minucius 2, 5, 22. ludi 4, 4, 1.
 magistrum virgis agendum tra-
 dere pueris 4, 4, 1.
 Magistratus Hennenfium 4, 7, 22.
 in magistratu se pro Rep. de-
 vovere 4, 5, 15. magistratus sc-
 liciores 4, 5, 6.
 Mago, dux Carthaginiensium 2,
 5, 23. 3, 6, 5. 4, 7, 26.
 Maharbal 2, 5, 12.
 Malos exaequant altitudinem
 jugi subrexit 3, 8, 3. navium e-
 rigere 2, 5, 46.
 Mandatum ei fuerat bellum 1, 1,
 9.

I N D E X - I I.

9. mandatae membranis litterae 3, 13, 3.
- M**andragorae venenum 2, 5, 12.
- mandragorâ permiscere magnum vini modum 2, 5, 12.
- M**andro Archipirata 3, 3, 7.
- M**ane ostendere vestigia 1, 11, 9.
- procedere in aciem 2, 1, 1. proficere auras 2, 2, 7.
- M**anere in Italia 1, 3, 8. in litore hostili 4, 1, 33. manet eos supplicium 4, 1, 17. exitus pugnam 1, 10, 2. manens ibi multitudo 2, 12, 4. praetorium in castris 2, 5, 34. manentibus est spes salutis 4, 7, 21. mansuris necessaria sunt 1, 5, 3.
- M**anifesta deficiendi voluntas 4, 7, 22. manifestissima clades 2, 7, 3.
- M**anipuli inter se distantes 2, 5, 16. laxati 2, 6, 2.
- M**anlius A. Cos. 1, 9, 1. Cn. 1, 11, 1. 2, 6, 7. 2, 7, 11. filius 4, 1, 41. Imperiosus 4, 1, 40.
- M**antinia 3, 11, 5.
- M**antinienses *ibid.*
- M**anubii nihil convertere in suum 4, 3, 15.
- M**anus Aegyptiorum 2, 3, 13. agros vicosque per diversa incendit 1, 8, 4. cetera 1, 4, 4. circumducta per avias regiones 2, 5, 17. collocata in insidiis 2, 5, 10. exigua 2, 1, 4. 2, 7, 2. firmissima militum 2, 5, 42. hostium 1, 5, 8. multo major 1, 10, 3. ingens captivorum 2, 9, 6. lectissima 3, 16, 3. magna equitum Romanorum 4, 7, 32. media 1, 5, 14. 4, 5, 9. parva equitum peditumque 2, 4, 6. validissima 1, 4, 5. manum extis subponere 1, 11, 14. magnam elidere 1, 6, 4. mittere adversus Sabinos 1, 8, 4. obprimere 1, 4, 9. submittere 3, 6, 1. manu adrepus signifer 2, 8, 5. sua interficere aliquem 4, 7, 39. manus amputatae 3, 16, 4. ferreae 2, 3, 24. praecisae 3, 15, 4. testificatae 3, 3, 7. post terga 4, 4, 1. in manus Gallorum incidere 4, 5, 4.
- M**apalia velut constituere castra per corpora cohortium 4, 1, 14.
- M**arathon 4, 7, 43.
- M**arcellus 2, 2, 6. 2, 4, 6. M. 2, 4, 8. 3, 2, 2. Cos. 4, 1, 44. collega 4, 7, 38. Cl. 3, 16, 1. 4, 5, 4. caesus 4, 7, 26. Marcelli annulus 4, 7, 38.
- M**arcentes vigilia 2, 2, 14.
- M**arcus L. eques Romanus 2, 6, 2. 2, 10, 2. Q. Rufus legatus 2, 4, 7.
- M**are alterum 1, 4, 7. altum 2, 5, 43. influit 1, 5, 7. maris angustiae 1, 4, 13. ora 1, 4, 7. mari adjacet pars murorum 3, 9, 5. mari terraque obsidere Lilybaeum 3, 10, 9. victor exercitus 2, 2, 11. 2 mari adplicare. naves 3, 9, 8.
- M**arina belua 3, 13, 6.
- M**arimus aestus 3, 9, 1. maritima urbs quaedam 3, 9, 3.
- M**arius C. Cos. 1, 2, 6. 2, 2, 8. 2, 4, 6 & 10. 2, 7, 12. 2, 9, 1. 3, 9, 3. 4, 1, 7. 4, 2, 2. 4, 7, 5. sagam habuit 1, 11, 12.
- M**ariani Muli 4, 1, 7.
- M**arte aequo certare 2, 5, 5. concurrere 2, 4, 1. pugnare 2, 3, 13.
- M**assilia 2, 3, 16. 3, 6, 1. 4, 3, 11.
- M**assilienses & Rhodii 1, 7, 4.
- M**ater peperit me Imperatorem 4, 7, 4.
- M**ateria artium 3. prol. materiae genus 1, 5, 2. materia extractum vallum 1, 5, 8. leves adgestae 1, 5, 27. materiarum copia 1, 7, 2. materis oneratum vallum 1, 5, 1. rates contextuntur 1, 7, 2.
- M**atrisfamilias hospitio uti 4, 1, 10.
- M**atronae quaedam habitu captivarum 4, 7, 44.
- M**atura expugnatio 3, 15, 4. maturius vesci 2, 1, 5.
- M**aturare fugam 2, 6, 3. iter 1, 6, 3. promissam victoriam 1, 11, 11. transitum 4, 2, 1.
- M**auri 2, 3, 16.
- M**aximus Q. 4, 7, 36.
- M**edicus Pyrrhi 4, 2. medicum detegere regi *ibid.* medici plerique 4, 7, 1.
- M**edicatum merum 2, 5, 12.
- M**ediocris staturae esse 4, 7, 29.
- M**ediolanum 1, 9, 3.

I N D E X I I.

- elius agnis 2, 5, 23. 3, 14. 2.
 inter eos 3, 17, 4. inter hostes
 campus 2, 5, 22. media acies 2,
 3, 4. 5 & 21. Babylon flumine
 Euphrate dividitur 3, 7, 4. pars
 2, 3, 20. vis 2, 5, 12. medium
 concilium 2, 9, 5. hostem trepi-
 dantem caedere 2, 5, 33. in me-
 diam vallem decurrere 4, 5, 10.
 in medio erat silva 3, 8, 2. me-
 diae Caesaris copiae 3, 14, 1.
 medius circumvenire 2, 3, 8. in
 hostes inrumpere 4, 5, 4.
 Medos vincere 1, 11, 19.
 Megara 4, 1, 3.
 Megarenſes decepti facie 4, 7, 44.
 Megarenſium claſſem excipere
 4, 7, 44.
 Megiſtaues 2, 9, 5.
 Melanthus, dux Athenienſium 2,
 5, 41.
 Meliorem fidelioremque Pythiam
 habere 4, 7, 87. melius in um-
 bra propugnare 4, 5, 13.
 Membranis mandatae litterae 3,
 13, 3.
 Membratim 3, 5, 1.
 Memmius C. Tribunus 4, 1, 1.
 Memnon Rhodius rex 2, 5, 18 &
 46.
 Memor, ſibi eſſe militem 2, 1, 9.
 virtutis Romanorum 2, 1, 13.
 Memoriae proditum eſt 4, 2, 1.
 4, 5, 20. tradere 2, 6, 10. 4, 1,
 16. 4, 3, 13.
 Memorabilis victoria 2, 2, 7.
 Mens deſtituendae Reip. 4, 7, 39.
 Menſes undecim 4, 5, 18. men-
 ſium aliquot mercedes recipere
 3, 16, 3.
 Mentionem pacis facere 1, 5, 18.
 Mentiri fugam 3, 10, 7. mentitus
 eſt naſes litori adplicuiſſe 3, 16,
 5.
 ſuper Merce expoſita 3, 2, 10.
 Merces conſtituitur ipſi 4, 4, 2.
 repraeſentari proditoribus po-
 teſt 1, 11, 2. mercede ſollicita-
 tus 2, 2, 11. mercedes recipere
 3, 16, 3.
 Mercenarij Galli 3, 16, 3.
 Merere in ordine 4, 1, 11. ſub
 Rutilio 4, 2, 2. Scauro 4, 3, 13.
 cognomen Germanici 2, 11, 7.
 ſide ea, ut &c. 4, 4, 2. Cun-
 ctatoris nomen 1, 8, 3. remis-
 ſionem ſupplicij 4, 1, 39.
 Meridie ante tabernaculum ſtare
 4, 3, 11.
 Merum medicatum 2, 5, 12. meſo
 ac oleo caleſcieri 1, 4, 7. fomno-
 que premi 2, 9, 7.
 Meſſana 1, 4, 11. 4, 1, 31.
 Meſſenij 2, 1, 10. Meſſeniorum
 caſtellum 3, 2, 4.
 Metari caſtra 2, 3, 9.
 Metatores Marii 2, 7, 12.
 Metatio haec nunc effecta eſt 4,
 1, 14.
 Metellus 2, 3, 5. 2, 5, 4. 4, 2, 2.
 Q. 1, 8, 8. 3, 7, 3. 4, 1, 2 & 11.
 4, 7, 42. Macedonicus 4, 1, 23.
 Pius 1, 1, 12. 2, 1, 2. 2, 13, 3.
 Meruere nihil tale 3, 1, 2. metuen-
 tis ſuſpicio 3, 17, 7.
 Metus diſſimulatus 1, 9, 4. 2, 5,
 32. injectus hoſtibus 2, 4, 11.
 inſidiatum 1, 5, 28. 2, 9, 7. mi-
 nor 1, 9, 3. ſimulatus 2, 5, 3 &
 5, 3, 6. 1. metas ſimulatio 2, 5,
 36. metum ſimulare 3, 17, 6.
 metu cogere aliquem ad juran-
 dum 4, 7, 39. exſolutus 4, 7, 24.
 poenae coſſe in collem 4, 7, 24.
 ſeditioſis animadvertere in ali-
 quem 3, 16, 3. viperarum per-
 territus 4, 7, 10.
 Miles ardentius dimicat 1, 11, 5.
 Athenienſis 4, 7, 44. cibo ſir-
 matus 2, 2, 8. diſpoſitus per
 occulta 3, 10, 6. explicatus per
 utraque latera 1, 6, 1. fortiſſi-
 mus 3, 16, 1. Graecus 2, 3, 13.
 gregalis 3, 9, 3. longo uſu dura-
 tus 2, 1, 9. nandi & nauticae
 artis peritus 3, 13, 6. peritus,
 & ad omne momentum respon-
 dens 2, 3, 7. reductus 3, 11, 2.
 robustus 2, 3, 1. viribus infir-
 mior 2, 3, 1. undique emiſſus 3,
 17, 6. militi intentata ſua 1,
 2, 2. militem continere inſua
 munimenta 3, 17, 7. cohortium
 decimare 4, 1, 37. educere 2, 2,
 5. facere in legione 4, 1, 12.
 paratiorem ad pugnandum ha-
 bere 1, 11, 11. quemque deci-
 mum ſuſſi percutere 4, 1, 24.
 quietum in vallo tenere 3, 17,
 5. milite barbaro & rationis in-
 do.

I N D E X II.

- docili uti 1, 11, 13. milites An-
 tiochi 3, 2 9. armati 1, 5, 9.
 confusi 1, 12, 7. consummati 4,
 3 12. contristati 1, 12, 5. dis-
 cincti 4, 1, 43. dispersi 2, 13, 3.
 dispositi nocte 2, 5, 24. fortissi-
 mi 1, 1, 9 2, 5, 21. fugati tur-
 piter 4, 1, 24. interriti 2, 12, 2.
 occulti 2, 5, 1. optimi 4, 5, 2.
 perterriti metu viperarum 4, 7,
 10 pigriores 1, 11, 20. probris
 hostium coacti 1, 11, 1. redacti
 ad munus 4, 1, 1. relegati in Si-
 ciliam 4, 1, 44. Sertoriani 2, 1,
 3 sexcenti 3, 9, 2. solertissimi
 3, 16, 4. sparsi per Numidas 2,
 2, 11. trecenti 1, 2, 5. 1, 5, 15.
 validissimi 2, 3, 1. velocissimi 3,
 9, 3. universi 1, 5, 6. militum
 disciplina lapsa 4, 1, 2. habitus
 2, 1, 6. imperus 2, 2, 2. licen-
 tia succumbere 4, 5, 1. noxa 2,
 3, 15. pars iusta subsistere 1, 4,
 10. seditionem compescere 1,
 9, 1. tribunus 2, 4, 4. P. De-
 cius 4, 5, 9. nobilis, Valerius
 4, 1, 30. Tribuni Sempronius
 Tuditanus, & C. Octavius 4,
 5, 7. virtus inrita 2, 3, 24. mi-
 litibus cortices pro scutis dare
 1, 7, 5. dividere praedam 4, 1,
 45. milites conclamare vasa jus-
 titi 1, 8, 9. constantiores ad pu-
 gnam habere 1, 11, 7. educere
 per ipsam flammam 1, 5, 27. in
 castris tenere 3, 17, 6. remiges-
 que exercere 3, 2, 2. retinere 2,
 1, 6. suos induere armis capti-
 vis 4, 7, 45. ad pugnam aprari
 iussit 1, 8, 5. ad milites proce-
 dere 1, 9, 4.
 Militare signum 2, 8, 2. militaris
 rei scientia prol. 1.
 Militare sub Hasdrubale Impera-
 tore 4, 3 8.
 Militiae ordines 4, 1, 8. inhabilis
 4, 6, 4. militiam detractare 4, 1,
 25 & 43.
 Milesiorum dux, Thrasybulus 3,
 9, 7. 3, 15, 6.
 Milo 3, 3, 1.
 Mille sexcenti equites 4, 2 6. mil-
 lia, qui &c. 4, 7, 24. circiter
 quatuor 3, 16, 3. octo militum
 2, 5, 21. decem Boiorum. 1, 2,
 7. militum 1, 1, 9. passuum 1, 3,
 10 3, 11, 5. quatuor 4, 2 6.
 tradita custodiae 4, 1, 38. qua-
 tuordecim armatorum 4, 2, 5.
 quadraginta hominum 4, 2, 4.
 utrimque fuisse constat 2, 3 21.
 quinque desiderata sunt 2, 3, 21.
 millium passuum spatium 2, 1,
 41. trajectus 3, 13, 6. millibus
 paucis passuum distare 2, 10,
 2.
 Multiades 4 7, 43.
 Minari mortem alicui 4, 7, 39.
 transiri 1, 4, 9. minatus bel-
 lum 1, 1, 1.
 Minax vultus 1, 9, 4.
 Mindarus Lacedaemoniorum dux
 2, 5, 41.
 Minervae sacrum celebrare 3, 2,
 8. sacros dies celebrare 4, 7,
 13.
 Minor longe exercitus 2, 3, 12.
 metus 1, 9 3. quinquaginta an-
 nos natus 4, 1, 10. minores gla-
 dii stricti 2, 5, 27. minora ca-
 stra 4, 5, 7. minus agiliter 2, 5,
 47. constanter 1, 11, 21. fre-
 quens oppidi pars 3, 9, 2. mi-
 nime timeri 4, 7, 13.
 Ministerium ac servitus 1, 1, 3.
 ministeria nautica 4, 7, 10.
 Minucius Q. Cos 1, 5, 16. magi-
 ster equirum 2, 5, 22. Rufus
 Imperator 2, 4, 3.
 Minuere vires exercitu diducto 4,
 7, 31.
 Mirari victoriam 2, 3, 23.
 Mirre adversantia hosti incommo-
 da 2, 2, 7.
 Miscere velocissimos peditum 2,
 3, 22. vera fallis 2, 7, 13. mixtu
 fugitivi 2, 3, 17. mixtos eis,
 qui extra delictum erant, ve-
 nire iussit 1, 9, 3.
 Miseratione suorum compellere
 ad deditionem 4, 5, 21.
 Mithridates 1, 1, 7. 2, 1, 14. 2, 2,
 4. 2, 5, 30. & 33. 4, 5, 21. fra-
 giens 2, 1 12. Mithridatis prae-
 sectus, Archelaus 1, 5, 18. 1,
 11, 20. Mithridatem decursu su-
 perare 2, 2, 2. a Mithridate ob-
 stitu Cyziceni 3, 13, 6.
 Mithridaticus exercitus 2, 3, 12.
 Miturere aliquos ex principibus 1,
 2,

I N D E X II.

- 1, 10.** captivum Crotona 3, 6.
4. caput intra munimenta 2, 9.
5. centuriones paucos 3, 9, 3.
classis 1, 3, 9. dispensatorem fidelissimum 3, 16, 3. jumenta onusta faccis 3, 2, 8. legatum ad Consulem 3, 3, 1. legatos ad Hasdrubalem 3, 17, 3. Carthaginem de conditionibus pacis 1, 11, 4. legationem ad Syphacem 1, 2, 1. manum modicam 1, 5, 14 4, 5, 9. adversus Sabinos 1, 8, 4. milites apud Arpos 3, 9, 2. in hostem 2, 5, 37. per fugam 3, 6, 5. 3, 17, 7. quemdam pro transfuga subornatum 2, 13, 2. quosdam ex militibus in hostium castra 2, 5, 18. Sexium Tarquinium ad hostes 3, 3, 3. signum militare in hostes 2, 8, 2. raptum in hostem 2, 8, 7. supplementum exercitibus 3, 18, 1. transfugam in castra 2, 9, 7. misit ad Xerxen, qui indicaret 2, 2, 14. cis litteras 1, 2, 6. miserunt, qui morarentur Romae 1, 2, 4. mitti praedatum 3, 16, 3. sub jugum 4, 1, 19. missus auxilio Sutrini 2, 5, 2. erat ad eum a filio nuntius 1, 1, 4. sanguis in principiis 4, 1, 16. milii Lacedaemone legati 1, 1, 10. nocte per averfam partem 2, 12, 3. sunt ad Antiochum regem 1, 8, 7. missae legiones 1, 2, 7. praeter portum naves 1, 4, 14. missa principia 2, 5, 30. missos eos, velut contraria pignora, retinuerunt 1, 8, 6. ad se legatos corrumpere 1, 8, 3.
Missionem postulare 1, 9, 4. missione honesta aliquem exauctore 4, 6, 4.
Modus agri 4, 3, 12. vini 2, 5, 12. in modum defunctorum strati jacent *ibid.*
Moderatum aut justum nihil expectare 1, 11, 4. moderatiora consilia 4, 7, 3.
Modicus pons 3, 13, 6. modica manus 1, 5, 14. 4, 5, 9. modicae amplitudinis signum 1, 11, 11. modica intervalla 1, 5, 22.
Moenia adgredi 3, 10, 1. implere armatis 4, 7, 43. occupata 3, 2, 1. tutari 1, 4, 3. moenium pars diversa 3, 9, 6. moenibus addidere 3, 13, 1. ad moenia malos subrexit 3, 8, 3. moenibus propinquo loco emittere columbas 3, 13, 8. se continere 3, 11, 3.
Molas & funes ferre 4, 1, 6.
Moles ingens 1, 5, 5.
Moliri fugam 1, 1, 7. 2, 4, 2. instrumenta 1, 1, 6.
Molitio major 1, 1, 8.
Molossorum haec erant 2, 5, 19. rex, Arybas *ibid.*
Monitione confectus 4, 7, 38.
Monumenta omnia perceresere prol. 1.
Mons arduus 3, 15 5. asperrimus 1, 5, 21. praeruptus 3, 8, 3. proximus 1, 5, 3. saxeus 3, 9, 3. montis radix 2, 5, 24 & 34. saxa 3, 9, 3. monti admoveat aliquem 3, 8, 3. montes abrupti 1, 5, 8. abscissi 1, 4, 7. in conspectu erant 4, 7, 26. proximi 2, 4, 5. montium juga 2, 4, 3. montes collustrare discurfatione 1, 5, 28. occupare 2, 5, 38. petere effuso cursu *ibid.* in montes comportare omnia victui necessaria 3, 5, 1. montibus adjutus 2, 3, 9.
Montuosus locis aptius 1, 8, 12.
Monstrata a Diis creduntur 1, 11, 13.
Monychia 1, 5, 7.
Mora obsidionalis 1, 3, 4. mora fatigare hostem 2, 1, 8. morae decertandi *ibid.*
Morari circa gratulationem 4, 7, 43. rapiditate 1, 6, 2. Romae 1, 2, 4. ulla prae locutione 3 prol. moratus aliquamdiu 1, 4, 7.
Morbus simulatus 1, 1, 10.
Mori fame 4, 5, 23. pro patria 4, 5, 12. moriuntur inulti 2, 6, 2. moriturum se affirmavit 4, 5, 1.
Mors Alexandri audita 2, 11, 4. alterius audita 4, 3, 3. dubia 4, 1, 17. ducis 2, 4, 9. multorum 1, 1, 10. mortis cupidus 4, 7, 5. mortem adipisci 4, 5, 15. consciscere sibi 4, 1, 13. minari alicui 4, 7, 39. pati fortiter 4, 5, 21.

I N D E X I I.

- Mos* equestris pugnae 2, 3, 22.
Graecorum 3, 2, 6. obambulan-
 di 3, 2, 1. *pristinus* 2, 1, 4. mo-
 re exercitationis adsecutus 1, 4,
 9. infulae dependens 1, 12, 5.
spectantium stare 2, 3, 1. *suoi*,
 3, 10. mores *Alexandrini* 1, 1, 5.
moribus senem Imperatorem
 esse oportet 4, 7, 3.
Movere bellum in Gallia 4, 3, 14.
castra 1, 1, 13. 1, 8, 9. 4, 7, 42.
copias ad Sitium 1, 8, 3. *dis-*
cordiam 1, 8, 1. *exercitum* 2,
 5, 21. 2, 13, 7. *Fulvium senatu*
 4, 1, 32. *tumultum* 1, 9, 3. *mo-*
vet pulvis speciem exercitus 4,
 7, 20. *movent legiones seditio-*
nem 1, 9, 4. *inoveri partem ad-*
versam minus agiliter sensit 2,
 5, 47.
Motus terrae 1, 12, 3. *motu ipso*
adolefcit flamma 1, 5, 23.
Mobilitas Punicae classis 2, 3, 24.
Mugitus frequentior 1, 5, 26.
Mulierum tonsuram crines 1, 7, 3.
Muliebris ornatus 3, 2, 7. *mulie-*
ri veste tegi 4, 7, 33.
Multa lectio 4. *prol. multum ter-*
roris 1, 11, 17. *multi Gallorum*
caesi 3, 17, 7. *ignes* 2, 12, 4.
multae naves hostium 4, 7, 12.
urbes 3, 2, 3. § 4, 3. *multa*
alimenta 2, 5, 29. *spolia* 2, 5, 34.
multorum mors 1, 1, 10. *multos*
capere 1, 11, 18. *nostrorum a-*
vertit 2, 4, 10. *multa audere te-*
mere 2, 5, 21. *prohibere* 4, 5,
 12. *multo major hostium manus*
 1, 10, 3. *magis* 1, 11, 13. *post* 3,
 11, 2.
Multiplex magnificentia 2, 11, 5.
Multitudo avium 1, 2, 7. *Epiro-*
tarum 1, 4, 4. *hostium* 1, 5, 13.
 2, 3, 19. *ibi manens* 2, 12, 4.
inbellis 3, 9, 3. *infinita sagitta-*
rum 2, 3, 15. *ingens* 1, 8, 11. 2,
 4, 3. *hostium* 2, 2, 10. *Persarum*
 4, 7, 43. *innumerabilis* 2. t. 14.
 2, 2, 13. *omnis cum tumultu*
decurrens 3, 9, 10. *sagittarum*
 4, 5, 13. *superveniens* 2, 3, 13.
universa 4, 7, 22. *Xerxis na-*
vium 2, 2, 14. *multitudinis spe-*
cies 2, 4, 6. *multitudinem te-*
nere specie consilii 3, 2, 6. *mul-*
titudine superare 2, 3, 6. *uti* 2,
 2, 14.
Muli Mariani 4, 1, 7. *mulos agi-*
cum fremitu jussit 1, 8, 9. *mul-*
lis insidere 2, 4, 1.
Muliones clam cum mulis abire
jussit 2, 4, 5.
Mummium L. 4, 3, 15.
Munatius interim rex 3, 14, 1.
Munda 2, 8, 13.
Municipia totius Italiae 4, 7, 33.
Munire accessum in castellum 3,
 9, 9. *castra* 4, 1, 24. *muniri par-*
va castella jussit 2, 5, 18. *viam*
fugiendi 4, 7, 16. *munitus col-*
lis 4, 7, 24. *munita egregie ci-*
vitas 3, 2, 6. *oppidi pars* 3, 9,
 2. *urbs* 3, 6, 3. *munitionum natu-*
ra jugum 1, 2, 8. *munitae sunt*
Athenae 1, 1, 10. *munita castra*
Fulvii 2, 5, 21.
Munimenta destituta propugna-
toribus 2, 5, 26. *hostium* 2, 9, 5.
munimentorum angustiae 3, 17,
 5. *pars* 1, 2, 1. *munimenta con-*
scendere 3, 3, 2. *diruere* 1, 1, 1.
Intra munimenta continere mi-
litem 3, 17, 7. *deponere rerum*
pretiosissima 1, 11, 5.
Munitio Athenarum 1, 1, 10. *du-*
plex 3, 17, 4. *munitioe tuta lo-*
ca 3, 4, 6. *munitioes oppidi*
 1, 3, 4. *reliquae nudatae defen-*
fore 3, 9, 10.
Munus nuptiale 2, 11, 5. *ad mu-*
nus redigi 4, 1, 1. *munere va-*
care 4, 1, 44. *in munera neces-*
saria duci reservare laborem 4,
 6, 2. *muneribus fungi* 4, 1, 31.
Murum occupare 3, 2, 2. *muri ur-*
bis 3, 9, 1. *murorum fiducia* 1,
 1, 1. *pars* 3, 2, 10. 3, 9, 5. *pro-*
pugnatio 3, 9, 6. *muris succe-*
dere 3, 17, 1. *muros adgredi* 3,
 8, 3. *circuii copiis instituit* 3,
 2, 1. *dejicere* 1, 1, 10. *subire* 3,
 9, 8. *suscitare* 1, 1, 10. *transcen-*
dere 3, 9, 6.
Mus venit centum denariis 4, 5,
 20. *muris venditor* *ibid.*
Mutare consilium 2, 7, 9. *statum*
belli 1, 3, 10.
Mutilus 1, 5, 17.
Mutinae obsideri ab Antonio 3,
 13, 7. a *Mutina profugus* 1, 7, 5.
S s
Muti-

I N D E X I I.

Mutinenfes obsessi ab Antonio 3, 14 3.
 Myrina 4, 5, 16.
 Myronides Atheniensis 3, 4, 11.
 4, 7, 21.

N.

Naevis Q Centurio 4, 7, 29.
 Nandi & nauticae artis peritus 3, 13, 6.
 Nasci in Persis 4, 6, 3, natus honeste 4, 6, 4 in Macedonia 4, 6 3 minor quinquaginta annos 4 1, 10.
 Narione Cyrestes 1, 1, 6. nationes inmanes 1, 1, 8.
 Natura fluminum 2, 2, 7. loci 2, 2, 6. 2, 5, 5. locorum 2, 5, 31. perquam similis prol. 1. rerum 1, 12, 9. Romanarum cohortium 1, 10, 1. virium 4, 7, 6. naturam unitum jugum 1, 2, 8.
 Naturalis adstantendi consuetudo 4, 7, 34.
 Natica P. 4, 1, 15.
 Navis hostilis 2 3, 24. ingens 3, 2, 10. praetoria 1, 1, 2. navem egredi 1, 12, 1. e nave egredi 3, 2, 10. naves a latere iunctae aut puppe religatae 1, 4, 12. barbarorum 4, 7, 45. binae 3, 9, 3. Chiorum transitum tenentes 1, 4, 13. circumactae 1, 4, 11. 4, 7, 43. ducentae 2, 5, 46. graves 2, 3, 24 haerent in ficis littoribus 2, 13, 11. multae hostium 4, 7, 12. onerariae 4, 7, 14. oneratae praeda 3, 3, 7. onustae milite 2, 5, 42. pacis fœderales 1, 4, 13. paratae in occulto 4, 7, 19. paucae hostium 3, 16, 5. plures 2, 5, 44. praeter portum missae 1, 4, 14. Punicae decem 1, 4, 12. sociae 2, 7, 14. subsequentes *ibid.* Thebanae 3, 2, 10. turratae 3, 9, 3. velati victrices 1, 4, 12. 2, 13, 9. universae 2, 1, 18. navium aut pontis faciendi copia 1, 5, 4. aut materialium copia 1, 7, 2. fiducia 1, 11, 21. numerus 2, 5, 46. usu deficiebatur 1, 7, 1. Nervis multitudo 2, 2, 14. navibus superstruere turres 3, 9, 8. naves appellere 3, 9, 4. ad portum trajicere 1, 5, 7. ascendere 4, 7, 31. aedificare in hibernis 4, 1, 15. capere 1, 4, 13. captivas habere 1, 4, 12. confcendere 4, 7, 26. hostium elicere ad proelium 2, 5, 45. infestari instituit 2, 1, 13. in occulto tenere 3, 10, 9. omnes in Thebanos immittere 4, 7, 19. primas agi jubet 2, 5, 45. reddere 1, 4, 13. navibus hostium obrutus 1, 5, 7. reliquis Lilybaei portum occupare 3, 10, 9. e navibus velocissimae 3, 10 3.
 Navalis acies 2, 5, 47. navale bellum 4, 7, 9. proelium 1, 3, 6 1, 12, 11. 4, 5, 45. 2, 13 9. praefidium hostium 1, 4, 14. navali & pedestri proelio vinci 4, 7, 45.
 Navigare in Pamphylia 4, 7, 5. Syracusas 1, 4, 12. navigantem eum consecuti sunt navigius 1, 5, 5.
 Navigia omnia 3, 10, 8. parva 1, 5, 5. resupina 1, 5, 6. capere 4, 7, 44. desiderare 2, 6, 1. complere milite 4, 7, 44. & habitum superstantium agnoscere 4, 7, 45.
 Nautica ars 3, 13, 6. ministeria 4, 7, 10.
 Nebula adjutus 2, 5, 24. & imbribus verberari 2, 1, 15. nebulae densiores 2, 5, 21.
 Ne nuntios quidem cladis relinquere 2, 10, 2.
 Necantur tradita custodiae 4, 1, 38. necata avis 4, 5, 14.
 Neceffe fuit Afris 1, 8, 11. Liguribus avocari 1, 5, 16. habet decertare 1, 11, 2. erumpere per hostium praesidia 2, 13, 9.
 Necessitas cogens 4, 1, 22. decernendi 2, 1, 12. decertandi 2, 3, 3. revocandi Hannibalem 1, 3, 8. sociorum 3, 14, 2. ultima 2, 6 9. necessitates domesticae 4, 7, 37.
 Necessarius non est classis usus 4, 1, 15. necessaria non est sibi opera eorum 2, 11, 4. quam necessarium & facile id est 3, 1, 1. necessaria sunt mansuris 1, 5, 3. duci munera 4, 6 2. yala

I N D E X I I.

- vasa expeditioni 4, 1, 1. neces-
 sariorum inopia 3, 14, 4. neces-
 saria victui omnia comportare
 3, 5, 1.
 Neciorum exercitus 2, 11, 4.
 Nefas eis est 2, 1, 17.
 Neglecti ordines 2, 5, 19. trami-
 tes 1, 5, 19.
 Negligenter munita castra Fulvii
 2, 5, 21. negligentius custodire
 captivos 1, 8, 5.
 Negligentia vigilum 3, 12, 1. re-
 solutus 1, 5, 17.
 Negotium alienum agere 2, 3, 1.
 Negotiatorum species 3, 2, 8 & 10.
 Nemini ad erumpendum audacia
 est 4, 5, 7. hoc volebat com-
 missum 1, 1, 4. suspectus ob hoc
 1, 4, 7.
 Nequam eris semper tibi 4, 1, 1.
 Neque omnino 1, 2, 8. confli-
 gendi, neque abeundi facultas 2,
 1, 5. virtute, neque artibus bel-
 landi par 1, 8, 2.
 Neronis & Livii exercitus 1, 2, 9.
 Nervi madentes 4, 7, 30.
 Nicofratus, dux Aetolorum 1, 4,
 4.
 Nigerrimi erant 1, 11, 18.
 Nihil ex rebus suis amittere 4, 3,
 14. ex tantis manubiis in suum
 convertere 4, 3, 15. novare 2,
 11, 3. nuntio respondit 1, 1, 4.
 praesidii secum habet 2, 7, 14.
 tale expectare 2, 5, 19 & 31.
 metuere 3, 1, 2.
 Nililominus 2, 1, 5, 2, 13, 11.
 Nil cavere 4, 7, 45.
 Ninia fiducia 2, 12, 2. securitas
 2, 9, 7.
 Nisus per saxa facilior 3, 9, 3.
 Niti loris & clavis in adscensu 3,
 9, 3.
 Nobilis eques operae clarae 4, 7,
 36. quidam Lacedaemonius 4,
 5, 12. Tribunus militum. Val-
 erius 4, 1, 30. nobile Alexan-
 dri factum 1, 7, 7. nobiles vi-
 ctoriae 3, 3, 2. nobilissimi au-
 ctiores 4, 7, 39.
 Nocentibus custodiendis adtende-
 re 1, 9, 3. nocentes punire ex
 occasione 1, 9, 1. solos evoca-
 re 1, 9, 3.
 Nolan reliqui 3, 16, 1.

- Nolite milites trepidare 1, 12, 5.
 Nomen Cunctatoris 1, 3, 3. ejus
 varie traditur 1, 5, 15. Roma-
 num 1, 2, 2. nominis Latini
 focii 4, 7, 25. nomen abolere
 4, 1, 43. nomine hoc gratias
 agere 3, 16, 3. Periclen voce
 adpellans 1, 11, 10. regis nun-
 tiare alicui, ne &c. 2, 7, 4.
 nomina ejus varie traduntur 4,
 5, 10.
 Non dubie 2, 3, 16. tantum, sed
 1, 3, 10. 1, 4, 13. 1, 11, 13. 4,
 7, 27.
 Nonagesimus aetatis annus 4, 3,
 11.
 Nostris Ligures objecturi errorem
 1, 5, 26.
 Nota consuetudo 2, 5, 16. noni
 transitus 2, 5, 7. notae militi an-
 gustiae 2, 5, 5. nota itinera 1,
 5, 5. vada 2, 5, 23. facere civi-
 bus consilia 1, 2, 3.
 Notabilis alacritas 3, 8, 2. conti-
 nentia 4, 3, 13. notabilia ex-
 cerpere proli. 1.
 Notabiliter maxime 4, 1, 1.
 Notare equos strigosiores 1, 2, 9.
 notari 4, 1, 22. notata ordina-
 tio 4, 1, 14.
 Novae vires 2, 12, 3. novissimum
 agmen 1, 6, 11. 4, 7, 28. no-
 vissimi Italici 2, 3, 16. in no-
 vissimo collocare equitem 2, 3,
 17.
 Novissime 2, 3, 9. 2, 4, 2. 3, 6, 1.
 Novitas camelorum 2, 4, 12. rei
 1, 5, 16. rerum 2, 11, 4.
 Novare nihil 2, 11, 3.
 Nox circumvenit 2, 9, 1. inci-
 piens 1, 5, 12. 4, 5, 8. inrem-
 pta 2, 5, 12 & 25. 2, 10. 2.
 obportuna 2, 1, 13. obscura 3,
 9, 2. proxima 2, 9, 6. 3, 16, 3
 & 4. quaedam 3, 3, 6. suspec-
 ta 3, 12, 1. tota 2, 2, 14. 2, 5,
 25 & 26. noctis initium 1, 8, 9.
 silentium 1, 5, 22. unius spa-
 rium 4, 7, 22. nocte ac die im-
 bre continuo vexari 4, 7, 30.
 commutatae copiae 2, 5, 34. dis-
 positi milites 2, 5, 24. tacta e-
 ruptio 4, 5, 9. igne, interdiu fu-
 mo significare 2, 5, 16. improvise
 accessit 3, 9, 6. intra castra re-
 liqui

I N D E X II.

- ficti 1, 5, 24. profectus 1, 5, 17.
 reductus exercitus 2, 5, 13.
Noctu 1, 4, 5. boves dimisit 1, 5, 23. castra movere 1, 8, 9. clam ducere equos 1, 11, 9. eruptio facta 1, 5, 14. exponere partes copiarum 3, 9, 4. inprovifus incendit lucum 3, 2, 5. procedere 3, 3, 6. replere fossam 1, 5, 20.
Nocturnum dimicationi tempus 2, 1, 12. nocturnae cogitationes 2, 5, 30.
Noxa militum 2, 3, 15. sine noxa 1, 10, 2.
Noxii minore cum metu compa-ruerunt 1, 9, 3.
Nubes facere sagittarum multi-tudine 4, 5, 13. nubium adtri-tus 1, 12, 30.
Nubilis virgo 2, 11, 5.
Nudus capite pedibusque 3, 9, 3. nuda humus 4, 3, 8. nudi pe-des 4, 1, 26.
Nudare castra 2, 5, 8. refugia ho-stium 1, 3, 10. nudatae munitio-nes defensore 3, 9, 10. urbes propugnatoribus 3, 6, 1. nuda-tos militibus ostendit 1, 11, 17.
Nullus excipiens 1, 8, 5. obfiftens 1, 4, 3. obftans 1, 4, 14. refiftens 1, 4, 10. nulla vis 3, 2, 10. nul-lum adjutorium 1, 2, 6.
Num & pro patria mori nos pro-bibebit? 4, 5, 12.
Numantia 2, 8, 7, 4, 1, 4, 7, 27.
Numantini 4, 5, 23. obfessi 3, 17, 9.
Numerus amplus 2, 3, 17. arborum & navium 2, 5, 46. barba-rorum 2, 2, 13. exiguus mili-tum 2, 5, 37. ingens Athenien-fium 4, 7, 43. lixarum 4, 15, 1. magnus utrimque caefus 2, 10, 1. par 2, 2, 13. peditum 2, 3, 17. volonum 4, 7, 24. in nume-rum gregalium referri 4, 1, 31. num-ero equitum praevallere 2, 5, 33. inpar 1, 5, 23. 2, 4, 3. par 1, 8, 11.
Numerata pecunia 1, 11, 2.
Numerofus exercitus 1, 11, 2. nu-merofii pali 2, 3, 17.
Numidae 2, 2, 11. 2, 3, 16. 2, 5, 23, 27 & 29. 3, 6, 1. auxilia-res 1, 5, 16. Numidarum equi-
- tatus 2, 5, 40. fines ingredi 4, 7, 18. Numidas subigere *ibid.*
Numidia 2, 4, 10. ferax elephan-tis 4, 7, 18.
Numina ostendunt hoc lumen 1, 12, 6.
Numistro 2, 2, 6.
Numquam recubans cibum cepit 4, 5, 6.
Nusquam pugna, ubique fuga ca-cessit 2, 4, 7.
Nuntius ad eum a filio erat mis-fus 1, 1, 4. renuntiat Tarquinio *ibid.* sine refponfo reverfus *ibid.* nuntio nihil refpondit *ibid.* ve-locius redire 1, 1, 9. nuntii cla-dis 2, 10, 2.
Nuntiare aliquid fubitum 2, 5, 30. hoftibus de victoria 4, 7, 15. nomine regis alicui, ne &c. 2, 7, 4. Partius omnia 1, 1, 6. fuis pugnam inninere 1, 8, 5. nuntiatum ei eft 1, 6, 3. nuntia-tam fibi victoriam partium vul-gavit 1, 11, 7.
Nuptiale munus 2, 11, 5.
Nutritur illis facultas proI. 1.
Nuces fpargere 3, 14, 2.

O.

- O**b desperationem fortius dimi-care 2, 6, 6. hoc adtonitus 1, 12, 1. difponi 1, 6, 2. 2, 5, 33. exafperari 2, 1, 11. in fugam dilapfus 3, 8, 3. nemini fufpe-ctus 1, 4, 7. id neglecti trami-tes 1, 5, 19. fecuri Romani 3, 17, 3.
Obambulandi mos 3, 2, 1.
Obediunt barbari ad omnia 1, 11, 13.
Obferre apros Livio 3, 3, 6. equum 4, 5, 5. pagos alicui 2, 5, 23. fe-certantini 2, 5, 46. ducem ali-cui 1, 5, 14. 4, 5, 9. oblata fpec-ies duorum in equis juvenum 1, 11, 8. fpecs victoriae 3, 17, 7. oblatae humanitatis fpecs 3, 11, 1. oblatam fibi a milite in galea aquam effudit 1, 7, 7.
Obfufa eft hoftibus fpecies mul-titudinis 2, 4, 3.
Obitus fervi 4, 3, 3.
Objicere alicui gladiatorem con-

tenda

I N D E X I I.

- remtae staturae 4, 7, 5. castiga-
 ris laureatos fasces 4, 5, 1. erro-
 rem alicui 1, 5, 26. incommo-
 dum fatigationi 2, 2, 3. ingentem
 pulverem oculis hostium 2,
 2, 12. partem Spartaco 2, 5, 34.
 triplices fossas intra vallum 1,
 5, 11. stationem 1, 5, 16. vias
 a latere 2, 2, 6. objicitur facies
 equitatus 2, 4, 6. objecta cata-
 na ad ingressum 1, 5, 6. per me-
 dium amnem 3, 14, 2. arma 2,
 3, 20.
- Obligare** Caesarem 3, 17, 4. fidem
 popularium sibi 3, 16, 1. se reli-
 gione 4, 7, 39.
- Obliqua acies** 2, 3, 1.
- Obmurmurando dicere** 4, 6, 2.
- Obortus fumus** 3, 10, 5.
- Obponere aciem suorum militi-
 bus** 2, 8, 11. equitem 2, 3, 17.
 gregem camelorum equitatus 2,
 4, 12. militem adfectis inedia
 2, 5, 23. robur legionis 2, 3,
 16. se abeunti 2, 1, 12. obpo-
 situs erat ei 1, 1, 9. hostium ex-
 ercitus 1, 4, 8. obposita cohors
 4, 1, 29.
- Obportunus ventus** 4, 7, 14. ob-
 portuna nox ad delitescendum
 2, 1, 13. oportuno & loco &
 tempore facere eruptionem 3,
 17, 4. obportuna exemplorum
 consilia prol. 1.
- Obportunitas collium** 1, 1, 6. loci
 1, 4, 13. locorum 1, 4, 2. 2, 3, 9.
- Obprimere Africam** 1, 12, 1. Al-
 cibiadem 3, 6, 6. aliquem 1, 5,
 15. alterum 1, 1, 9. barbaros a
 tergo 2, 2, 13. Byzantios incau-
 tos 3, 11, 3. custodes angustiarum
 a tergo 1, 4, 7. Germanos
 1, 1, 8. hostes 1, 5, 24. 3, 1, 2.
 Lacedaemonios 2, 5, 42. milites
 4, 5, 10. manum 1, 4, 9. oppida-
 nos 3, 3, 5. Segobrigenses secu-
 ros 3, 11, 4. obpressit hostem
 adortus a lateribus 2, 12, 4. ob-
 primi adventu classis Romanae
 2, 7, 14. obprimendus hostis est
 prol. 1. obpressus ab hostibus
 confoditur 4, 5, 5. obpressum vi-
 ribus sudit hostem 2, 1, 8. ob-
 pressi ingressique sunt avidius 2,
 5, 16. qui illic agebant 1, 3, 12.
- Obpugnare castellum** 3, 9, 5 &
 9. castra 2, 12, 3. civitatem 3,
 9, 5. Dionysium 1, 8, 11. Cy-
 zicum 3, 9, 6. 4, 5, 21. Ephe-
 sios 2, 3, 7. in Sicilia loca mun-
 itione tuta 3, 4, 6. Leucadiam
 3, 4, 5. oppidum 3, 17, 8. op-
 pida Magnetum 3, 8, 2. urbem
 Graecam 3, 5, 3. urbes 3. Prol.
 obpugnari ab Aetolis 2, 7,
 14. classem, Δεσφισcitatuz 2, 7,
 6. obpugnatur Q. Cicero 3, 17, 6.
- Obpugnatio civitatis cujusdam** 3,
 10, 2. oppidorum 1, 3, 5. ob-
 pugnationem relinquere 2, 7,
 14. obpugnaciones urbium 3.
 Prol.
- per Obreptionem adgressus** 2, 5,
 36.
- Obruere exercitum Antonii** 2, 3,
 15. obrutus hostium navibus 1,
 5, 7.
- Obscura nox** 3, 9, 2. vallis 2, 5, 37.
 obscurae laterae 1, 3, 10.
- Obscurare consiliu** 1, 1, 7. stre-
 pitum operis 3, 9, 2.
- Obscuritatem praestare** 2, 5, 21.
- Obsequi conditionibus** 4, 7, 17.
- Obsequentiores in reliquum ope-
 ras edere** 1, 9, 4. obsequentis-
 finis eis usus est 1, 10, 2.
- ad Obsequium redigi** 3, 3, 14.
- Observare lumen** 3, 12, 1.
- Obsides a principibus accipere** 2,
 11, 1. dedissent, quos recipere
 studebant 1, 3, 6. repetere
 4, 4, 1.
- Obsidere Capitolium** 3, 15, 1. Cap-
 tuam 3, 18, 3. Castilium 3, 14, 2.
 castellum 3, 2, 4 & 9. civitatem
 Agrigentinarum 3, 2, 6. Hine-
 ram 3, 10, 3. Crotona oppidum
 3, 6, 4. Decium 1, 5, 14. 4, 5, 9.
 Faliscos 4, 4, 1. hostes 4, 7, 33.
 Lacetanos 3, 10, 1. Lilybaeum
 terra marique 3, 10, 9. Lunam
 3, 2, 1. Phocenses 3, 11, 2. Ti-
 granocertam 2, 9, 5. vadosa loca
 2, 5, 43. obsidens Hannibal 4,
 5, 20. obsideri 3, 8, 2. a Crispi-
 no 4, 7, 26. ab Hannibale 3, 12,
 3. Castilini 3, 15, 3. cum tota
 classe 1, 5, 7. Mutinae ab Anto-
 nio 3, 13, 7. Praeneste 2, 9, 3. ob-
 sideretur Ategua urbs 3, 14, 1. ob-
 fessus

I N D E X I I.

- fessus in Vesvio 1, 5, 21. obsessa civitas a Lacedaemoniis 3, 12, 1. obsessi Campani a Romanis 3, 13, 2. Cyziceni a Mithridate 3, 13, 6, in Capitolio 3, 13, 1. Mutuenses ab Antonio 3, 14, 3. Numanini 3, 17, 9. Petilini a Poenis 4, 5, 18. Thraces in arduo monte 3, 15, 5. obsessae fauces fuit pro duce 4, 7, 8. ostendere 4, 5, 21. obsessos instruere 3, prol. ab obsessis excipi 3, 14, 2. Obsidio ejusdam maritimae urbis 3, 9, 8. diuturna 3, 15, 6. Lipararum 4, 1, 31. obsidionis inferendae solvendaeque *σπαστήματα* prol. 1. quid eis ad fiduciam superest 3, 4, 1. obsidioni sufficere 1, 3, 6. obsidionem expavescere 3, 5, 2. tolerare 2, 9, 5 3, 15, 1. 4, 5, 18. ad obsidionem venire 3, 17, 1. obsidione adgredi civitates 2, 2, 14 liberare Locros 4, 7, 26. suos 3, 17, 4. longa angli 3, 15, 6. ab obsidione recedere 3, 15, 5.
- Obsidionalis mora 1, 3, 4. Obsignatae epistolae annulo 4, 7, 38.
- Obsistere obsessis 3, 14, 2. obsistens nullus 1, 4, 3. 1, 5, 23. obsisterunt a limite 1, 5, 10. obsistitur qua 3, 9, 6.
- Obstans nullus 1, 4, 14. praesidium hostium 1, 4, 14.
- Obstinati Samnites 2, 4, 1. obstinatorum perveracia 2, 9, 3.
- Obstringi beneficiis 2, 14, 3.
- Obstruere vias 1, 5, 5.
- Obtexere protectionem censu 1, 1, 8.
- Obtinere a patribus 4, 1, 22. oppida firmis praesidiis 3, 6, 1. urbem cum praesidio 3, 3, 1. obtinuit, ut ipsum puniri paterentur 4, 1, 41.
- Obversatur omnibus cladis exemplum 1, 5, 16.
- Obvius effuse alicui 4, 7, 44. obvii hostes 4, 1, 29.
- Occasio effugiendi inventa 3, 13, 2. libera recedendi 3, 11, 2. mittendae legationis capta 1, 2, 1. trajiciendi flumen 1, 3, 3. occasionem Consuli ad extrahendum exercitum dare 1, 5, 15, 4, 5, 10. opperens 2, 5, 4. ex occasione nocentes punire 1, 9, 1. pro occasione factum amplecti 1, 6, 1. occasionibus imminere 2, 5, 22.
- Occasus solis 1, 5, 9.
- Occidere aliquem per ignominiam 4, 1, 33. avem 4, 5, 15. speculatorem Erythraeorum 2, 5, 15. milites octingentos 3, 10, 7. in acie legionis 4, 1, 46. in proelio 4, 5, 14. iussit aliquem ex captivis 3, 5, 1. signiferum 2, 8, 8. occisus Charmades 3, 2, 11. Consul 2, 7, 11. C. Marius 2, 4, 10. erat frater 2, 9, 2. quidam gregalis 2, 4, 9. occisi calones 3, 2, 9. in proelio duces 2, 9, 3. Scipiones duo 2, 6, 2.
- Occultus confedit post castra hostium 2, 5, 8. ex occulto adgredi 2, 5, 32. in occulto 1, 6, 2, 3, 10, 9, 4, 7, 19. occultos habere milites 2, 5, 1. occulta itinera 1, 3, 4. per occulta dispositus miles 3, 10, 6.
- Occulte habita classis 3, 10, 8. redeunt Syracusas dimissi 1, 8, 11.
- Occultare cohortes 3, 10, 1. conditionem 1, 1, 3. gladios 2, 5, 27. oppidanum in proximo 3, 10, 2. peditem ab tergo 2, 5, 35. protectionem specie remanendi 3, 11, 5. sollicitudinem 1, 1, 11, 1, 5, 13. occultata epistola baltheo 3, 13, 2. itinera 1, 1, 9. pars navium 2, 5, 44.
- Occupare Aegyptum 1, 1, 5. angustias 1, 4, 5. castra 2, 5, 12 & 21. Cherronefium 1, 4, 13. civitatem 2, 11, 2, 3, 10, 8. collem 1, 5, 14, 4, 5, 9. colles proximos 2, 5, 38. finibus relictis nostros 1, 8, 4. gloriam proelii 2, 4, 1. insulam praesidio 1, 4, 9. jugum quoddam 4, 6, 2. locum 1, 4, 5. Mantiniam auxilio destitutam 3, 11, 5. montes 2, 5, 38. murum 3, 2, 2. portum navibus 3, 10, 9. Sicyoniorum 3, 9, 7. vacantem 3, 2, 10. proximum tumultum 2, 5, 22. Thermopylas

I N D E X I I.

- 1. 4. 6. 2. 2. 13** occupavit in Sa-
 miorum portum receptus 3, 2,
 11. occupari a pluribus 2, 5, 46.
 ab Aetolis 2, 5. 19. adverso so-
 le & vento & pulvere 2, 2, 8.
 posse Lacedaemonem ratus 3,
 11 5 occupatus sacrificio 3, 11,
 4. occupati Arpi praesidio 3, 9. 2.
 hostes circa praedam 1, 6, 3 oc-
 cupata moenia 3, 2, 1. occupatis
 velocitate consuli debet profl. 1.
Occurrere ad prohibendum 1, 4.
 4 adventanti 3, 9. 4. alicui 2,
 5, 31. cum turmis equitum 2,
 7, 11. omiserunt eis, quibus in-
 fidiabantur 1, 2 5 legionibus
ibid occurrens alter Consul 2,
 6, 7.
Occurru hostium prohibitus 1, 4,
 10.
 ad Oceanum venire 2, 13, 11.
Octavius C. Tribunus militum 4,
 5 7 Graecinus 2, 5, 31.
Octo millia militum 2, 5, 21.
Octoginta elephantum 2, 3, 16.
Octingenti milites 3, 10, 7.
Oculum erueri Thraci virga 4, 5,
 16. oculi hostium 2, 2, 12. ocu-
 los praestringere 2, 1, 12. o-
 innium in se convertere 2, 11,
 5. oraque eorum gladiis petijus-
 sit 4, 7, 32 in oculos & ora in-
 cidere Romanis 2, 2, 7.
Odio suo adversus regem uti 3, 3, 3.
Offendere Pythiam 4, 7, 37.
Officium simile 2, 10, 1.
Oleo ac mero calefieri 1, 4, 7. fo-
 vere militem 2, 5, 23.
Omina adversa 1, 12, 1.
Omisit dimittere exercitum 1, 5,
 19. omiserunt occurrere eis 1, 8,
 5, omisia finium tutela 1, 3, 4.
 inter se ira 1, 10, 4. omisso alveo
 Euphrates decurrit 1, 1, 6.
Omnis equitatus 2, 3, 3. multitu-
 do 3, 9, 10. omne animalium ge-
 nus 4, 5, 12. omnes virilis sexus
 1, 11, 6. omnium concursus 3,
 6, 2. omnia esse infesta videri 3,
 5, 4. victui necessaria comporta-
 re 3, 5, 1.
Omnino residere 1, 2, 8.
Onus habile 4, 1, 7. onera depo-
 nere 1, 5, 3.
Onerare se cibis insalubribus 2, 5,
 13. lignis sarmentisque 3, 17, 7.
 onerari impedimentis 4, 1, 7. o-
 neratus non armis, sed vulne-
 ribus 2, 13, 5. oneratum mate-
 riis vallum 1, 5, 1. plautrum la-
 pide quadrato 3, 3, 5. oneratae
 naves praeda 3, 3, 7.
Onerariae naves 4, 7, 14.
Onustus praeda 1, 4, 2. venatione
 3, 3 6. onusta palea 3, 2, 8. o-
 nustae naves milite 2, 5, 42.
Opacitatis densissimae lucus 1, 11,
 10.
Opem ferre adversus ignes 3, 2, 5.
 suis 2, 7, 6. urbi 4, 7, 43. ope
 sustentari 3, 5 1. opes Alexan-
 dri 1, 2, 3. 1, 5, 11.
Opera data 3, 4, 6. eorum non est
 necessaria 2, 11, 4. instituta profl.
 1. operae clarae eques nobilis,
 4, 7, 36. levissimae pauci 2, 7, 7.
 pretium est in mercede 4, 4, 2.
 operam dare, ut &c. 2, 2, 1.
 impendere profl. 1. promptam &
 etiam exhibere 2, 5, 30. ope-
 ra nullius uti 1, 11, 3. 4, 5 11.
 operas obsequentiores edere 1,
 9, 4.
Operire crateribus 1, 5, 5.
Opima spolia referre 4, 5, 4.
Opinari aliquid 1, 2, 8. opinatus
 hostis &c. 3, 15, 5. opinati
 sunt prodigium 1, 5, 29.
Opinio mea fert 2 profl.
Oportet Imperatorem fenera mo-
 ribus esse 4, 7, 3. non credi
 transfugae 2, 5 30. pontem jun-
 gi in fluvio 4, 2, 1.
Opperiri occasionem 2, 5, 4. tem-
 pus 3, 9, 4.
Oppidum Crisaeorum 3, 7, 6. in-
 expugnabile 3, 6, 4. Intribilis 2,
 3, 1. penetratum 3, 9, 5. reli-
 ctum 1, 3, 6. oppidi munitiones
 1, 3, 4. pars 3, 9, 2. oppidum
 adgredi scalis 3, 17, 9. capere
 cohortibus 3, 10, 1 & aperire
 suis 3, 2, 7. diripere 4, 7, 23. in-
 vadere 3, 10, 2. obpugnare 3,
 17, 8. obsidere 3, 6, 4. tradere
 Hirtulejo 4, 5, 19. oppido poti-
 ri 3, 1, 2. 3, 3, 1. Saniorum ex-
 clusus 3, 3 5. oppida Magnetum
 3, 8, 2. plura 3, 6, 1. oppidorum
 obpugnatio 1, 3, 5. alia adgre-

I N D E X II.

- di 3, 6, 2. complura Sardiniae capere 3, 9. 4. infestare 3, 6, 1.
Oppidani 3, 8. 3. dedunt se ipsos 3, 2, 1. effusi 3, 2, 5. inducti consuetudine 3, 2, 1. infecuti temere 3, 10, 2. procedunt 3, 10, 5. oppidanorum frumentum exhaustum 3, 4, 3. perfidia 2, 11, 1. oppidanis praecepta, ne &c. 1, 11, 5. oppidanos a terra tentare 3, 9, 7. compellere ad deditionem 4, 5, 21. obrimere 3, 3, 5. in securitatem resolvere 3, 3, 1, longius cedendo protrahere 3, 10, 5.
Optare, ut ea eveniant 1, 1, 6.
Optima virium pars 2, 3, 3. optimi milites 4, 5, 2.
Opulentissima civitas Lingonum 4, 3, 14.
Opus est Reip. felicioribus Magistratibus 4, 5, 6. adgredi proli. 1. operis indagine partem complecti proli. 1. operis strepitus 6, 9, 2. ad opus accedere 4, 1, 22. fatigando eos compulit 1, 11, 20. in opere esse 4, 1, 37. opera refecta 1, 1, 10. & machinamenta deposita 3. proli. operum atque urbis inspectio 1, 1, 5. operibus & situ tutum oppidum 3, 2, 1. vincendus est hostis 4, 7, 2.
Operariae Cereris sacro feminae 4, 7, 44.
Operosiores pontes 1, 1, 6.
Ora maris 1, 4, 7.
Oratio gravis 4, 5, 1.
in Orbem flectere equum 4, 5, 4. orbem terrarum adgressus 4, 2, 4.
Orchomenos sociã civitas 1, 11, 5.
Ordo captivorum 1, 4, 2. densus 1, 5, 5. instructionis 2, 3, 4. longior 4, 6, 4. ordinem per species servare 4. proli. ex ordine recedere 4, 1, 4. in ordine metere 4, 1, 11. ordines ducti 2, 6, 4. laxati 1, 5, 16. militiae 4, 1, 8. neglecti 2, 5, 19. peditum 2, 4, 12. primi 1, 5, 12. 1, 11, 2. 4, 5, 8. reduci ad Cannas 2, 3, 7. Romanorum 2, 2, 11. servati 2, 5, 33. suorum laxati 2, 6, 6. ordinum perturbatio 2, 3, 16. ordines diducere 2, 3, 12. petere 4, 1, 8. ordinibus subducere hastatos 2, 4, 2. consistere 4, 1, 43. ab ordinibus, signisque discedere 1, 5, 3.
Ordinare aciem 2, 3, 17 & 19. 4, 1, 8. agmen 2, 5, 38. paccia 1, 4, 13. suos ratione simili 2, 3, 3. ordinatus exercitus 2, 3, 4. ordinata hostium acies 2, 1, 14. 2, 2, 8. phalanx 2, 3, 20. ordinatum in fronte acie triplici robur 2, 3, 16. ordinati hostes procedunt 2, 3, 4. ordinatis & requietis adgressus hostes 1, 6, 3.
Ordinatio notata 4, 1, 14. prudens 2, 3, 16. ordinationis genus 2, 3, 7.
Orestis filius, Tisamenus 1, 2, 8.
Oriens dies 2, 1, 2 & 15. ortus solis 3, 8, 3. orta iater finitimos seditio 1, 8, 6.
Ornari chlamyde & galero 3, 2, 11. funeribus 1, 12, 5. naves iussit 2, 13, 9. ornatum scutum elegantius 4, 1, 5.
Ornatus muliebris 3, 2, 7. ornatu instructus 3, 2, 4.
Ornamentum insulae more dependens 1, 12, 5. ornamentis arma adfixa 1, 11, 16.
Ora phalangis 2, 3, 20. ora oculosque eorum gladiis peti iussit 4, 7, 32. scutis contegere 1, 5, 27. in ora & oculos incidere Romanis 2, 2, 7.
Ostendere copias in monte 1, 5, 3. equitem a fronte 2, 5, 35. hostem digito 2, 7, 12. lumen nocte ex arce 3, 12, 1. naturam Romanarum cohortium vel virium 1, 10, 1. 4, 7, 6. nudatos militibus 1, 11, 17. obsessis 4, 5, 21. paucos equites vigilibus 2, 5, 21. senes aegros in muris 3, 17, 8. suos instructos e collibus 2, 5, 31. vestigia equorum 1, 11, 9. ostendit lupum eis 1, 10, 4. se subitus ex diverso 2, 4, 3. ostendunt hoc lumen numina 1, 12, 6. ostendi iussit partem classis 3, 10, 9.

Osten-

I N D E X I I.

Ostento consternari 2, 9. 5. pro o-
 stento excipere 1, 12, 8.
 Ostentare fiduciam 3, 18. 1. spe-
 ciam fiduciae 2, 2, 5. se circa
 castra 2, 5, 25.
 Ostentatio consilii 1, 8, 12.
 Otacilius Crassus Cos. 3, 16, 3, 4,
 1, 19.
 Otii licentia 4, 1, 15.

P.

Pabulum colligere 2, 5, 31. pe-
 tere *ibid.* pabulo curvati *ibid.*
 Pabulatus latus & usque ad val-
 les 1, 1, 7. pabulatum procede-
 re 2, 1, 6. suos dimisit 2, 13, 6.
 Pabulatoribus tendere infidias 2,
 5, 31.
 Pachus Atheniensis 4, 7, 17.
 Pacorus rex 1, 1, 6.
 Pagos obferre alicui 2, 5, 28.
 Palaepharfalus 2, 3, 22.
 Palam pronuntiare 3, 16, 4. trans-
 navigare 2, 5, 42.
 in Palantes effundi 2, 5, 31.
 Palea onusta 3, 2, 8.
 Pali defixi 2, 3, 18. densi nume-
 rosique 2, 3, 17. fixi ante por-
 tam 1, 5, 22. palis implicatae
 quadrigae 2, 3, 17.
 Paludes campis junctae 2, 5, 6.
 contegere alga 2, 5, 6. paludi-
 bus edjurus 2, 3, 9. admovere
 sinistrum latus 2, 3, 22.
 Pammenes Thebanus 2, 3, 3.
 Pamphylia 4, 7, 45.
 Pandere vela 2, 5, 45. 2, 13, 11.
 Panem accipere 4, 3, 9. in hostem
 jactare 3, 15, 1.
 Pannonii 2, 1, 15.
 Panormus 2, 5, 4.
 Panormitani 3, 17, 1.
 Pansa Cos. 2, 5, 39.
 Papaverum capita 1, 1, 4.
 Papius Curfor filius, Consul 2,
 4, 1, 3, 3, 1. L. Dictator 4, 1,
 39.
 Par erat neque virtute, neque
 artibus bellandi 1, 8, 2. nume-
 rus 2, 2, 13. numerus 1, 8, 11.
 severitas 4, 1, 2. pares sunt Ro-
 mani Campanis 4, 7, 29.
 Parare amicos 1, 8, 8. cibaria 4,
 7, 31. seditionem adversus pa-

trem 4, 1, 41. transitionem ad
 Poenum 4, 7, 22. parantibus re-
 sistere adfirmat 4, 7, 18. parati
 equi 2, 5, 30 expectant signum
 4, 7, 22. paratae naves in oc-
 culto 4, 7, 19. paratiorem mili-
 tem ad pugnandum habere 1,
 11, 11.
 Parcere virgini captivae 2, 11, 6.
 parcitur illis ab hoste 1, 4, 2.
 Parietibus intersepsit vias 1, 5, 5.
 Peperit mater me Imperatore 4,
 7, 4. parata fides 2, 5, 30.
 Parmulae amplae 4, 7, 29.
 Pars adversa 2, 5, 47. averfa 2, 12,
 3, 3, 13. 4. cedens ob id 2, 7,
 11. cetera 3, 5, 3. copiarum 2,
 2, 4, 2, 5, 1 & 17. 3, 10, 5. cor-
 poris aegra 4, 7, 37. dimidia
 exercitus 2, 3, 21. diversa 2, 5,
 21. 3, 6, 1. moenium 3, 9, 6. e-
 quitum 2, 7, 9. inferior 3, 13, 6.
 litterarum 1, 2, 6. magna bar-
 barorum 2, 2, 13. reliquiarum 4,
 7, 39. media 2, 3, 20. militum
 iussa subsistere 1, 4, 10. muni-
 mentorum 1, 2, 1. murorum 3,
 2, 10. 3, 9, 5. oppidi 3, 9, 2. pe-
 ditum 2, 5, 22. reliqua exerci-
 tus 3, 10, 5. superata 1, 5, 6. su-
 perior 1, 4, 9. 1, 5, 4. 3, 7, 3.
 vize dextra 1, 6, 1. virium op-
 tima 2, 3, 3. utraque 2, 3, 7 &
 8. 2, 5, 38. partem classis ar-
 matam iussit ostendi 3, 10, 9.
 operis indagine complecti prol.
 1. Spartaco objicere 2, 5, 34.
 parte castra facere 1, 5, 24. par-
 tes diversae, & Italicae 2, 3,
 16. firmissimae copiarum 3, 9,
 4. hostium infirmissimae 2, 3, 4.
 Pompejanae 2, 7, 13. 3, 14, 1.
 4, 7, 32. victae 2, 7, 13. partium
 fortuna aequata 2, 7, 13. victo-
 riz nuntiata 1, 11, 7. duarum
 praesidium 3, 10, 7. partibus
 deesse 2, 5, 23. per partes adten-
 tare 1, 10, 1. 4, 7, 6.
 Parthus 1, 1, 6. Parthi 1, 1, 6. 2,
 2, 5. 2, 3, 15. 2, 5, 35. 36 & 37.
 2, 13, 7. 4, 2, 3.
 Parthicum bellum 1, 1, 6.
 Parva manus equitum 2, 4, 6. ca-
 stella 2, 5, 18. navigia 1, 5, 5.
 parvis copiis decertare 1, 11, 2.

I N D E X I I.

- P**orum diligenter custodiri 2, 9, 6.
 fidens viribus 1. 1. 9. instructa
 armis ala 4. 1. 20. necessaria
 expeditioni vasa 4, 1, 1. praesi-
 dii habere 2 11, 1 processit res
 1, 8, 8 pugna 4, 7, 4.
Pascere pecora caelo 3, 15, 5.
Passim circa praedam occupatus
 1, 6, 3.
Passus quingenti 2, 2, 5. passuum
 millia 1. 3. 10. 3, 11, 5. milli-
 bus paucis distare 2, 10, 2. se-
 ptem millium spatium 2, 1, 4.
 trium millium trajectus 3, 13,
 6.
Patentes campi 1, 1, 6. 2, 5, 24
 & 40 ad patentia evadere 2,
 5, 24.
Patefactus locus 2, 2, 14.
Pati frigora & imbres 4. 1, 1.
 mortem fortiter 4, 5, 21. omnia
 eadem 4, 5, 19. poenam 3, 12. 1.
 patiuntur aegros apud se refici
 2, 11, 2 ipsum puniri 4, 1, 41.
 passus est, castra sua capi 3, 10,
 3. hostem imbris verberari 2,
 1, 15. omnes ex his Leucadium
 confugere 3, 4, 5. transire bar-
 baros 1, 5, 24.
Pater Tarquinius Superbus 1, 1,
 4 patris edictum 4. 1. 40. fae-
 vitia inculcata 3, 3, 3. patri Diri
 facer lucus 1, 11, 10. Gabios
 tradere 3, 3, 3. patrem aliquid
 agentem videre 1, 1, 4. a patri-
 bus obtinere, ne &c. 4, 1,
 22.
Patriae victoriam conferre 4, 5,
 15 pro patria mori 4, 5, 12.
Patriciorum agrorum populatio-
 nem inhibere 1, 8, 1.
Pavidi se receperunt in castra 2,
 4, 9.
Pauci alares 2, 4, 1. centuriones
 3, 9, 3 ex captivis 1, 8, 5. in-
 tra castra nocte relicti 1, 5, 24.
 paucae cohortes 1, 5, 8 hostium
 naves 3, 16, 5 pauca taberna-
 cula 1, 5, 3. paucorum cura 2,
 12, 4. paucos senes ostendere
 3, 17, 8. suos reliquit 1, 4, 4.
 paucas e suis navibus transire
 iussit 1, 4, 14. a paucioribus
 vinci 1, 10, 3. paucissima auxi-
 lia 4, 2, 3.
Paucitas contempta 1, 6, 2. 3, 17,
 1. praesens 2, 12, 3. relicto-
 rum 1, 1, 9. paucitate detege-
 re 2, 4, 8. paucitate suorum dif-
 fidens 1, 8, 5.
Paullatim inflectit 1, 5, 13. invi-
 cem sinuantia cornua 2, 3, 7. se
 inflectens 1, 1, 11. succedere 1,
 5, 16.
Paullus 2, 3, 20. L. 4, 5, 5. 4, 7,
 3. L. Paulli collega, Varro 4,
 5, 6.
Paullum regredi 3, 11, 1. paullo
 interius scutati 2, 5, 31. remo-
 tior insula 1, 4, 9.
Paullulum regredi 3, 11, 2.
Pauper fuit Atilius Regulus 4, 3,
 3.
Paupertas maxima 4, 3, 5. summa
 4, 3, 4.
Pacis condiciones 1, 5, 17. 1, 11,
 4. mentionem facere 1, 5, 18.
 ordinandae sequestres naves 1,
 4, 13. pacem simulare 3, 4, 3.
Pacatio confecta prol. 1.
Pacifici labori veniam *ibid.*
Pactio interposita 4, 7, 25.
Pacto referre promissa 3, 3,
 1.
Pectora equorum cruenta 1, 12,
 4.
Pecus turbatur flamma 1, 5, 28.
 pecora excitant pulverem 4, 7,
 20. pecorum captivorumque
 corpora caesa 1, 5, 20. pecora
 abigere 3, 16, 6 & 17. demitte-
 re secunda aqua 3, 14, 4. pa-
 scere caeso 3, 15, 5. vindicare
 3, 10, 6. pecoribus & venatio-
 ni insuere litteras 3, 13, 3.
Pecudum genus omne 4, 7, 20.
Pecunia fertur in triumpho 4, 5,
 1. numerata 1, 11, 2. relicta 4,
 3, 4. pecuniam diripere 4, 5, 1.
 dividere *ibid.* largiri 4, 7, 36. se-
 ctari 2, 13, 2. spargere *ibid.* pe-
 cunia instruere Pythiam 4, 7, 37.
 regia potius est 1, 8, 12.
Pelopidas Thebanus 1, 5, 2. 3, 8,
 2 4, 7, 28.
Peloponnesus 1, 3, 9. Peloponne-
 son tueri 2 5, 26.
Peloponnesiorum castellum 3, 9, 9.
Pendent populares ex illo 3, 16,
 1.

I N D E X I I.

Bene par numero 1, 8, 11.
 Penes alios gloria virtutis est 1, 11, 3, 4, 5, 11. se habere claves 4, 7, 22.
 Penetrare silvam 1, 2, 2. penetra- tum oppidum 3, 9, 5.
 Penitus 1, 4, 12.
 Pensare injuriam unius morte multorum 1, 1, 10. interitum prolationis liberalitate 3, 16, 3.
 Per agrum Pomptinum fugere 2, 6, 1. aliquantum spatii 2, 2, 8. aliquot dies facere 2, 5, 8, 4, 1, 33. angustias ad patientia e- vadere 2, 5, 24. transeundum habere 1, 4, 3. averfam partem mitti 2, 12, 3. avias regiones circumduci 2, 5, 17. castra face- re ignes 1, 1, 7. causam venan- di 3, 3, 6. centum viginti mil- lia passuum 1, 3, 10. confragosa emensus iter 3, 1, 2. conti- nuos dies 2, 3, 4. deserta Afri- cae itinera 1, 7, 7. diversam par- tem castra occupare 2, 5, 21. diversa incendit agros 1, 8, 4. loca 1, 5, 26. dolorem concitus 4, 5, 16. errorem admissus 3, 2, 4. exceptum quemdam aqua- torem comperit 1, 8, 9. flumen trajici 1, 4, 9. hoc 1, 3, 3. con- silium avocari 1, 4, 14. exem- plum ostendere 1, 10, 1. haec avocata intentio 1, 5, 18. hos- tem id non licet 3, 3, 6. ho- stium praesidia erumpere 2, 13, 9, 4, 5, 7. id tempus praeparare classem 1, 4, 13. ignominiam occidere aliquem 4, 1, 33. i- gnota loca veni 2, 5, 6. immen- sum corpus historiarum prol. 1. imprudentiam castris locum ca- pere 2, 7, 12. intermissas ho- stium stationes erumpere 1, 5, 16. ipsam flammam educere milites 1, 5, 27. itinera nota di- gredi 1, 5, 5. latebras copiarum pars disposita 2, 5, 1. licetorem scindere vestimenta 4, 1, 13. li- mitem erumpere 1, 5, 10. long- um coronae ambitum 1, 5, 23. ludibrium 1, 5, 16. Masinissam capere urbes 3, 6, 1. modica in- tervalla pali fixi 1, 5, 22. mu- nimenta irumpere 2, 5, 26.

nota refugere yada 2, 5, 23. no- ta se recipere 2, 5, 35. obre- ptionem adgredi 2, 5, 36. oc- culta dispositus miles 3, 10, 6. otii licentiam fuciis injuriam inferre 4, 1, 15. partes adtenta- re 1, 10, 1. 4, 7, 6. pontem re- dire in urbem 2, 13, 5. portas irumpere 3, 9, 5. proditorem circumduci 2, 2, 13. quadragin- ta millia passuum revertit 3, 11, 5. quietem 2, 1, 4. sagitta- rios arcere usum fluminis 3, 7, 2. saxa montis cochleas legere 3, 9, 3. Tarpeja demissus 3, 13, 1. se provident 1, 2, 6. septem annos 4, 1, 25. singulos pilos vellere caudam 4, 7, 6. singula vellere 1, 10, 1. solidos ac notos sibi transitus evadit 2, 5, 7. spe- ciem 1, 2, 4. securitatis 1, 1, 5. servitutis 1, 1, 3. species serva- re ordinem 4. prol. stationes hostium erumpere 4, 5, 8. pro- rumpere 1, 5, 12. terram trahere ramos 2, 4, 1. totam urbem epulas praestare 3, 15, 6. totum iter pecuniam spargere 2, 13, 2. tumultum relicta obpugnatio 3, 10, 2. viam transire 2, 12, 4. vi- ces 2, 5, 25. urbes dividere exercitum 1, 3, 5. utraque latera explicatus miles 1, 6, 1.
 Peragere iussa 3, 9, 2. peractus ri- rus 4, 7, 13.
 Percensere omnia monumenta prol. 1.
 Percontans, quo tempore castra moturus 1, 1, 13.
 Percussus audacia inopinata 4, 5, 4. percussi animi Romanorum 4, 7, 39. prae pulvere Samnites 2, 4, 1.
 Percutere Fabium Rullum securi 4, 1, 39. fusti decimum quem- que 4, 1, 34. securi filium, quamvis victorem 4, 1, 40. ter- nos ex centuriis 4, 1, 36. vice- nos forte ductos 4, 1, 35. per- cussa fossa in fronte 3, 17, 5. percussi securi seditionis duces 4, 5, 2.
 Perdiccas 4, 7, 20.
 Perditus exercitus 2, 5, 40.
 Perdomita Thracia 2, 11, 3.

Per-

I N D E X II.

- Perducere agrum venalem ad id pretium licendo** 3, 18, 2. aliquem usque ad locum 2, 5, 7. exercitum in insidias 2, 5, 35. hostes eo, ubi &c. 2, 5, 1. in confragosa loca 2, 3, 20. ultra locum insidiarum 2, 5, 37. incolumes suos in tuta 1, 5, 17. lectorem huc usque cum adtentione 3. Praef. perduci eodem 3, 8, 2. in consuetudinem 2, 1, 18. perductus exercitus in locum iniquum 1, 5, 13. hostis ad securitatem 3, 17, 3. in eandem persuasionem 1, 4, 3.
- Peregrina societas** 2, 7, 4.
- Peregritant Castor & Pollux** 1, 11, 9.
- Perfectissimi aeneatores** 3, 9, 3.
- Perferre conceptum ignem usque in vallum** 2, 4, 15. 4, 7, 40. de eadem re ad populum 4, 1, 22. epistolam balteo occultatam 3, 13, 2. raptum incolumem in castra 1, 2, 5.
- Perfidia barbari** 1, 1, 6. deprehensa 4, 7, 23. oppidanorum 2, 11, 1. sollempnis 1, 1, 6. perfidiam spernere 4, 4, 1.
- Perfrixit unus** 2, 12, 11.
- Perfugae species** 2, 5, 18. perfugam mittere 3, 6, 5. 3, 17, 7. a perfugis cognoscere 1, 6, 1.
- Pericles Atheniensis** 1, 3, 7. 1, 5, 10. 1, 11, 10. 1, 12, 10. 3, 9, 5 & 9. Periclem nomine adpellans voce 1, 11, 10.
- Periculum inminet** 2, 11, 4. noctis suspectae evitatum 3, 12, 1. discutere 2, 11, 4. leve & detrimentum sentire 3, 17, 4. periculo liberare Campaniam 1, 9, 1. periculum adsuescere 4, 1, 19.
- Periclitantibus subvenire** 2, 5, 22.
- Perire cum familia** 4, 5, 14. fame 4, 5, 20. periit Hirtulejus 2, 7, 5.
- Peritus linguae** 1, 2, 2. nandi & nauticae artis 3, 13, 6. perite facere aliquid *ibid.*
- Peritia & calliditas bellandi** 1, 8, 7.
- Permiscere modum vini mandragora** 2, 5, 12.
- Permittere sibi multa transire pro-**
- l.** permittit ita ordinari aciem 4, 1, 8. turmae equitum ad lacessendos hostes ire 1, 10, 2.
- Pernicies ducis** 1, 9, 4.
- Perniciosa seditio** 2, 5, 18. seditione furere 1, 9, 2. perniciosissimum est cedentibus 4, 7, 21.
- Perpellere Xenophontem, ut &c.** 4, 6, 2.
- Perperna dux** 2, 5, 32.
- Perpeti inopiam** 4, 5, 20: ruborem facti 4, 6, 2.
- Perpetrare facinus** 2, 5, 30. perpetrata legatio 3, 13, 1.
- Perpetuum filium contubernalem habere** 4, 1, 11.
- Perquam similibus natura pro-**
- l.**
- Perrumpere aciem hostium** 2, 4, 2 & 17. 2, 8, 9. perrupta statio ab hoste 4, 1, 36.
- Perseae** 2, 3, 13. 4, 2, 5. 4, 6, 3. dicuntur sagittarum multitudine nubes esse facturi 4, 5, 13. Persearum acies 2, 3, 3. classis 4, 7, 43 & 45. multitudo ingens 4, 7, 43. innumerabilis 2, 2, 13. quosdam capere 1, 11, 17.
- Perseus habitus** 3, 8, 3. Perseum bellum 2, 8, 4.
- Perfidem intrare** 2, 3, 6.
- Perfedere in saxo** 4, 5, 5.
- Persequi aliquem** 2, 13, 11. 4, 1, 39. doloris auctorem 1, 7, 2. hostem ad internectionem 4, 7, 15. praedatores 3, 10, 6. Saburam 2, 5, 40. sparsa per immensum corpus historiarum pro l. 1. persequentes longius cedendo protrahere 3, 10, 5. persecutus milites spartos 2, 2, 11. persecuti effusos ceciderunt 2, 6, 7. persecutores arbitratus 1, 4, 14.
- Persectari equum** 1, 2, 1.
- Perfes, Macedonum rex** 2, 3, 20.
- Perseverant fidem servare Romanis** 4, 5, 20 & 21.
- Perseverantius abeuntes trucidare** 2, 8, 14.
- Perseverantiae causa facere** 3, 5, 1.
- Perpicere regias vires** 1, 2, 1.
- Perstare in principiis** 4, 1, 27 & 28.

I N D E X I I.

- Perfuadere adpropinquantibus** 3, 6, 5. adversariis 2, 5, 31. alicui, ut &c. 3, 3, 5. civibus 2, 2, 14. circumfidentibus, ne &c. 3, 15, 4. exercitui utrique 2, 4, 9. Tarentinis, ut &c. 3, 3, 1. Gabinis, uterentur odio 3, 3, 3. persuasit hosti, superesse ipsis copias 3, 15, 6. ipsis proeliantibus eosdem adfuturos 1, 11, 9. militibus 1, 11, 16.
- Persuasio alacritatem adtulit** 1, 11, 2. eadem 1, 4, 8. hostium 1, 5, 3. persuasionem adjuvare 3, 3, 4. persuasione sollicitari 2, 5, 18.
- Pertendere ad angustias** 1, 4, 6.
- Perterritus adseveratione** 3, 8, 2. metu viperarum 4, 7, 10. voce 3, 5, 2. perterriti exemplo 2, 8, 8. Samnites 2, 4, 2.
- Pertinaciter a servis excludi** 2, 5, 30. instare hosti fugienti 2, 6, 10. tolerare obsidionem 2, 9, 5.
- Pertinere ad commune** 3, 2, 6. ad rerum naturam 1, 12, 9. pertinent exempla ad proelium proli. 1. pertinens quid ad exercitum 1, 11, 5.
- Perturbare aciem** 2, 4, 13. hostem 2, 3, 17. perturbari visu 2, 5, 38. perturbatae Antiochi copiae 2, 4, 4.
- Perturbatio ordinum** 2, 3, 16.
- Pervenire ad extremam famem** 3, 15, 3. fluvium 4, 2, 1. hanc usque metationem 4, 1, 14. hostium consilia 1, 2, 5. posteriora castelli 3, 9, 3. summum *ibid.* in amicitiam alicujus 1, 2, 3. Lacedaemonem 1, 1, 10. Vejos 3, 13, 1. perveniunt incolumes Canusium 4, 5, 7. pervenerunt ad Didium legiones 1, 8, 5. pervenitur ad castra Pompeji 2, 5, 31.
- Pervicacia fugitivorum** 2, 3, 17. obstinatorum 2, 9, 3.
- Pervigilatum est ab omnibus** 3, 12, 1.
- Pes castrorum** 4, 3, 13. pedem referre 2, 5, 3. 2, 8, 13. pedes circiter quaterni 4, 7, 29. nudi 4, 1, 26. priores adlevari 4, 7, 34. posteriores *ibid.* pedum quindecim fossa 1, 5, 9. pedibus & capite nudus 3, 9, 3. trajicere vada 4, 1, 1.
- Pedes circumductus ab ea parte** 2, 2, 12. cominus accedens 2, 5, 33. prosiluit in primam aciem 2, 8, 13. ad peditem redigere equites 4, 1, 18. in pedite erat Romanorum robur 2, 2, 11. pedites deni 4, 1, 6. gregales 4, 1, 31. L. cunctantes 4, 5, 7. peditem acies subita 2, 3, 14. triplex 2, 3, 17. equitumque manus parva 2, 4, 6. fortissimus quisque 2, 3, 3. numerus 2, 3, 17. ordines 2, 4, 12. pars 2, 5, 22. terga 2, 5, 37. velocissimi 2, 3, 22. viginti quatuor millia 4, 2, 6. pedites jugum quoddam occupare jussit 4, 6, 2. prorubare 2, 2, 4. redigere ad levem armaturam 4, 1, 18.
- Pedestris cursus** 4, 6, 2. pugna 2, 3, 23. pedestre iter 2, 5, 42. proelium 1, 3, 6. pedestri & navalium proelio vinci 4, 7, 45.
- Peditatum praemittere** 2, 5, 38.
- Petere altissima aedificiorum** 3, 13, 3. Asiam 2, 11, 3. Cariam 1, 8, 12. castra cursu 3, 17, 7. Catinam viribus 3, 6, 6. Graeciam 1, 4, 6. montes cursu effuso 2, 5, 38. pabulum 2, 5, 31. regionem *ibid.* Spartam 3, 11, 5. spatium noctis ad deliberationem 4, 7, 22. telum 4, 1, 4. tumulos proximos 2, 7, 1. urbes ceteras 3, 6, 3. petentibus ordines respondit 4, 1, 3. peti gladiis ora jussit 4, 7, 32. partem vult 1, 1, 2. petenda est illinc (aqua) 2, 7, 12. petitus bello ab Ardie Illyrio 2, 5, 19. petirum colloquium ad exercitum 1, 5, 17. concilium ab Agrigentinis 3, 2, 6.
- Petilini a Poenis obsessi** 4, 5, 18.
- Petillius Q. Cos.** 4, 1, 46.
- Petrejus Afraniusque castra noctu moturi** 1, 8, 9. Petreji & Afranii exercitus 2, 1, 11.
- Phalanx duplex** 2, 3, 20. Macedonica 2, 3, 17. ordinata 2, 3, 20. regis Pyrrhi explicita 2, 2, 1. phalangis ora 2, 3, 20.
- Ithalaris Agrigentinus** 3, 4, 6.
- Phar-

I N D E X I I.

- Pharnabazus regius praefectus 2, 7, 6.
- Pharnaces, Mithridatis filius 2, 2, 3.
- Pharnaeus quidam 1, 1, 6.
- Pharnaestanes 2, 5, 37.
- Pharfalica pugna 2, 7, 13.
- Philippus, Macedonum Rex 1, 4, 6 & 13. 2, 1, 9. 2, 3, 2. 2, 8, 14. 2, 13, 8. 3, 3, 1. 3, 9, 3. 4, 1, 6. 4, 7, 37. Alexandri Macedonis pater 4, 2, 4. denuntians 4, 5, 12. exclusus oppido Saniorum 3, 3, 5.
- Phocenses destituti 3, 11, 2. obfideri *ibid.*
- Phormion, dux Atheniensium 3, 11, 1.
- Phrygia 1, 4, 2.
- Picentes 1, 12, 3.
- Picus in capite insidet jus dicenti 4, 5, 14.
- Pignora contraria 1, 8, 6. pignorum suorum supplicia spectare 4, 5, 22.
- Pigriores milites 1, 11, 20.
- Pila defixa 2, 1, 7. emissa ex edito in subeuntes 2, 2, 3.
- Pili singuli 4, 7, 6.
- Pinarius L. 4, 7, 22.
- Pirea 1, 11, 20.
- Pisidae 1, 4, 5.
- Pisidia *ibid.*
- Pisistratus Atheniensis 4, 7, 44.
- Piso captus 3, 6, 5. Cn. victus 3, 6, 5. L. 4, 1, 26.
- Pice & taeda plenae amphorae 4, 7, 9.
- Planus vertex 2, 2, 4. in plana deducere Poenos 2, 2, 11. descendere 2, 5, 18.
- Planicies in via equiti 2, 2, 9. planicies contrariae 2, 5, 38.
- Plaustrum oneratum lapide quadrato 3, 3, 5. plaustra implere viris 4, 7, 33. plaustris cingere copias *ibid.* in plaustris esse *ibid.*
- Plebs spoliata principibus 2, 11, 3.
- Plebejorum agrī deusti vastatique 1, 8, 1. plebejos praeficere ignobilibus 2, 11, 3.
- Plenae amphorae pice & taeda 4, 7, 9. plena flatu vela 2, 13, 11. promissa 3, 3, 1. taedae, scbi, & sulphuris vehicula 2, 4, 17.
- vascula viperis 4, 7, 10. plenae iniquitatis condiciones referte 1, 11, 4.
- Plerique ex militibus 1, 11, 5, 3, 2, 7. medici 4, 7, 1. plerosque invitos ab Italia extrahere 2, 3, 16.
- Plumbo scriptae litterae 3, 13, 7.
- Plus ad victoriam Caesari conferre 2, 3, 22. praesidii in scuto habere 4, 1, 5. pluris vendere juventutem 3, 5, 3. plures domini 4, 1, 10. aves 1, 2, 7. turmae 2, 5, 25. plura oppida 3, 6, 1. plurium oppidorum obpugnatio 1, 3, 5. pluribus locis communitate castella 1, 8, 11. plurimum interest partis utriusque 2, 5, 38. ramen confectus est 1, 3, 8. plurimi armentorum greges 2, 5, 13. plurimos in deditio-nem accipere 3, 17, 7.
- Pluvia continua 2, 5, 25. pluviam recipere 3, 4, 6. pluvia ac statione inquietari 2, 5, 25. & stando fessus 2, 1, 15.
- Poenae metu coire in collem 4, 7, 24. poenam dare 4, 5, 14. pati 3, 12, 1.
- Poenitentia coëgit exauctoratos satisfacere Imperatori 1, 9, 4. poenitentiam adferre transtugis 2, 7, 9.
- Poenus 1, 1, 9. contemnens consuetudinem 2, 1, 4. ad Poenum transitionem parare 4, 7, 22.
- Poeni 1, 1, 9. 1, 4, 11 & 12. 1, 12, 9. 2, 3, 16. 2, 4, 14. 2, 5, 4. 2, 13, 9 & 10. 3, 3, 6. 3, 13, 2. 4, 1, 44. 4, 7, 38. circumventi ab eo 2, 6, 2. deleti 2, 10, 2. deturbati ex classe 4, 7, 12. iussi recedere 3, 10, 3. victi 2, 9, 2. Poenorum arma & insignia 4, 7, 12. castra bina 2, 10, 2. Poenos in plana deducere 2, 2, 11. ad Poenos deficere 1, 8, 6. a Poenis nihil justum expectare 1, 11, 4. obsessi Petilini 4, 5, 18.
- Polliceri salutem popularibus 3, 3, 1. pollicitus est, se daturum praemia 1, 11, 2.
- Pollicita data 3, 16, 3.
- Pollux & Castor 1, 11, 3 & 9.
- Pomifera arbor 4, 3, 13.

I N D E X I I.

- Pompejus** *C.* 1, 1, 7. 1, 4, 8. 1, 5, 5. 1, 9, 3. 2. 1, 12. 2, 2, 2. 2, 3, 11, 14 & 22. 2, 11, 2. 3, 17, 4 & 8. 4, 5. 1. Pompeji castra 2, 5, 31. equitatus effusus 2, 3, 22. praesidium transducere 3, 14, 1. Pompejo auctor fuit 2, 1, 3
Pompejani 2, 5, 31. Pompejanae partes 2, 7, 13. 3, 14, 1. 4, 7, 32.
Pomptinus C. legatus 2, 4, 7.
Pomptinus ager 2, 6, 1.
Pondus grande auri 4, 3, 2.
Ponere adversus Thebanos castra super ripam 1, 10, 3. aliquos in insidiis 3, 10, 3. castra 1, 5, 3. 2, 5, 9, 22 & 24. 2, 13, 6. cohortes in valle 2, 5, 37. electos in insidiis 2, 5, 23. defensores in muris 3, 17, 1. equitem in dextro cornu 2, 3, 22. equitatum in utroque latere 2, 3, 17. factorum, & dictorum exempla proli 1. fidelissimos equitum a tergo 2, 8, 14. Graecos in prima acie 2, 3, 13. Hispanos leves in prima parte 2, 5, 31. in finibus Ubiorum castris 2, 11, 7. infirmissimos contra fortissimos 2, 3, 3. partem copiarum in insidiis 3, 10, 5. plaustrum in aditu portae 3, 3, 5. positum ad ripam praesidium 1, 10, 3. positi equites 4, 7, 29. in prima fronte 2, 3, 16. posita castra in colle 3, 17, 7. in diversa ripa 2, 5, 20. loco humili 3, 7, 3. Volcorum prope virgulta & silvas 2, 4, 15. prope a virgultis silvae 4, 7, 40.
Positio castrorum 1, 2, 1.
Pons abruptus 2, 13, 5. factus 1, 5, 11. modicus 3, 13, 6. superjectus 2, 3, 24. tumultuarius 4, 7, 28. pontis faciendi copia 1, 5, 4. pontem efficere 4, 2, 1. incendere 4, 7, 28. jungere in fluvio 4, 2, 1. rumpere 2, 6, 8. pontes fossae injecti 1, 5, 10. operosiores 1, 1, 6. praeparati injectique super fossam 3, 9, 9. praeparare 1, 5, 10.
Ponicorum oculi 2, 1, 12.
Pontius Cominius 3, 13, 1.
Popillio Laenati fiducia fit 3, 17, 9.
Poplonia 1, 2, 7.
Populus Romanus 2, 10, 2. armis civilibus ditiosus 1, 10, 4. superior 4, 5, 14. sociorum 4, 7, 31. populi injussu 1, 4, 11. populos aliquot in deditionem accipere 4, 7, 25.
Populares cogitant de fuga 2, 2, 14. pendent ex illo 3, 16, 1. popularium animos concitare 1, 11, 19. conspectus 1, 10, 4. fides 3, 16, 1. populares corrumpere ad defectionem *ibid.* popularibus salutem polliceri 3, 3, 1.
Populari agros 1, 8, 2.
Populatio agrorum patriciorum 1, 8, 1. populationem timere 4, 3, 14.
Porcius Cato consularis 2, 4, 4. M. 3, 7, 12.
Porfenae exercitus 2, 13, 5.
Porta diversa 3, 18, 1. fracta 3, 3, 6. portae aditus 3, 3, 5. claustra impedita *ibid.* portae claustrae 2, 6, 9. 3, 16, 5. destitutae praesidio 3, 9, 5. statione circumdatae 2, 6, 7. portarum claves 4, 7, 22. portas aperire suis 3, 2, 8. claudere 2, 11, 1. revelare 3, 9, 2. portis quatuor eruptio facta 3, 17, 2.
Portare cibaria complurium dierum 4, 1, 1. farinam collo 4, 1, 6.
Portendi victoriam interpretatus est 1, 12, 4.
Portione gregalium contentus 4, 3, 12.
Portus Atheniensium 1, 5, 7. indefensus 3, 10, 8. proximus 1, 5, 7. Samiorum 1, 4, 14. 3, 2, 11. Sicyoniorum 3, 2, 10. 3, 9, 7. Syracusanus 1, 5, 6. vacans 3, 2, 10. portum capere 3, 9, 7. cum reliqua adeptus est classe 1, 4, 14. intrare 1, 5, 6. invadere cum strepitu 3, 9, 10. Lilybaei navibus occupare 3, 10, 9.
Porus, Indorum rex 1, 4, 9.
Poscere Fabium Rullum virgis caelum 4, 1, 9. pugnae signum 1, 11, 20. poscit res proli 1. popo-

I N D E X I I

- poposcit res 2, 5, 32. poscentibus securitatem promittere 4, 7, 18.
- Possidere domum** 4, 1, 10.
- Possessio loci** 3, 2, 4. possessiones publicatae 1, 8, 2.
- Post castra** 1, 5, 4. terga peditum collocatus 2, 5, 37. restrictae manus 4, 4, 1. vineas aciem dirigere 2, 3, 8.
- Posterus dies** 1, 4, 5. 2, 5. 20. 2, 9, 1. 2, 10, 1. 4, 1, 4, 3. 13. 4, 7, 30 & 42. postera dies 1, 1, 12. 2, 4, 6. 4, 7, 22. posteriores pedes 4, 7, 34. posteriora castelli 3, 9, 3. postrema acies 2, 4, 20. 2, 5, 28. postremo in conspectu exercitus 1, 11, 11.
- Postridie** 1, 11, 19.
- Postquam ex sententia contigit** 2, 5, 33. intellexit 1, 1, 10.
- Postsignari** 2, 3, 17.
- Postulare a Cos. ut &c.** 4, 1, 44. 4, 7, 5. postulantibus missionem dedit 1, 9, 4.
- Postulatio intempestiva pugnae** 1, 10, 1. per magnum tempus tracta 1, 4, 13.
- Postumus Cos.** 2, 1, 4. Consularis 4, 5, 3. A. proelio animos suorum erexit 1, 11, 3. Postumio & Fulvio scribere 1, 8, 3.
- Potestas abeundi** 2, 6, 4. barbarorum 2, 7, 12. consularis 2, 8, 5. in potestatem redigere portum 3, 2, 10.
- Potiri annulo intersecti** 4, 7, 38. castris alicujus 4, 1, 14. civitate 3, 6, 7. com meatibus 4, 7, 19. oppido 3, 1, 2. per aliquem 3, 3, 1. Poenis & elephantis 2, 5, 4. praeda 2, 5, 13. victoria 1, 11, 6. 2, 8, 6. potitus amicitia 1, 2, 3. pecunia regia 1, 8, 12. redactis ad famem 3, 4, 1.
- Potius, quam** 4. proli. fame, quam ferro superare 4, 7, 1. potissimum 1, 12, 12. 2, 1, 16. pulvere percussi Sannites 2, 4, 1.
- Praealtus locus** 2, 5, 7. praealti fluminis transitus 1, 7, 2.
- Praebere hosti vincendos** 2, 4, 12. hostem illi astrem & conspicuum suis 2, 1, 12. ingressum 3, 7, 4. speciem alicui 4, 1, 9. exercitus longe minoris 2, 3, 12. remanentis 1, 4, 4. totius 2, 5, 17. hostium remanentium 1, 5, 26. virium novarum 2, 12, 3. urbis ardentis 3, 8, 2. vini epularumque copiam 3, 3, 2. praebetur locus consultationi 3, 2, 6
- Praecedere aliquem alacriter** 2, 7, 9. praecedens rumor 4, 7, 31.
- Praecidere dexteras transfugarum** 4, 1, 42. praecisus togae cinctus 4, 1, 26. praecisae dextrae comprehensis in furto 4, 1, 16. manus 3, 15, 4.
- Praecipere agmini novissimo** 4, 7, 28. praecipit hastatis, tela jacerent 2, 5, 4. ipsam oram maris legerent 1, 4, 7. ut &c. 2, 3, 3, 10 & 14. 4, 7, 22. auxiliariis, ut &c. 2, 3, 10. custodibus, ut &c. 1, 8, 11. legatis 1, 1, 9. oppidanis, ne &c. 1, 1, 2. 1, 2, 6. 1, 11, 5. suis, ne &c. 1, 5, 3.
- Praeceptum dare alicui** 2, 3, 16. 4, 7, 31. praecpta imperatoria 2, 6, 10.
- Praecipitare insidentes** 2, 4, 12. praecipitari in fugam 2, 5, 37.
- Praecipuae fortitudinis testimonium** 1, 11, 3. 4, 5, 11.
- Praeclara victoria** 1, 11, 2.
- Praeclusus a P. Varinio Procos.** 1, 5, 22.
- Praeda castrorum** 3, 17, 6. praedae spes 2, 5, 9. esse alicui 4, 7, 13. praedam colligere 2, 13, 1. dividere militibus 4, 1, 45. praeda exuere hostes 1, 6, 3. oneratae naves 3, 3, 7. onustus 1, 4, 2. potiri 2, 5, 13.
- Praedari coeperunt** 2, 5, 10. praedatum mitti 3, 16, 3. proficilci 1, 5, 12. 4, 5, 8.
- Praedatores persequi** 3, 10, 6.
- Praedationi intentos hostes claudere** 1, 6, 1.
- Praedicare Latine clare** 2, 4, 10.
- Praedicere futura** 1, 11, 11. praedicti montis radices 2, 5, 34. praedictae viae latera 1, 5, 24.

I N D E X I I.

- copiae 2, 5, 31. praedicta incommoda 2, 1, 4.
 Praediscere dimicationum eventus 1, 11, 12.
 Praedivinare futurum 2, 5, 38.
 Praesse exercitui hostium 1, 5, 17. rebus summis 4, 3, 3. reliquiis exercitus 2, 10, 2.
 Praesens successus 3, 16, 2. paucitas 2, 12, 3. proelium 2, 4, 1. in Praesentia 2, 11, 4.
 Praeferre faces & angues furiali habitu 2, 4, 18. hastas erectas 2, 4, 20. multum terroris 1, 11, 17.
 Praeficere Aurelium obsidioni Lipararum 4, 1, 31. plebejos ignobilibus 2, 11, 3. praefectus classis, Crispinus 4, 7, 26. cohortis, C. Titius 4, 1, 26. equitum, AEmilius Rufus 4, 1, 28. Mithridatis, Archelaus 1, 5, 18, 1, 11, 20. regis Ptolemaei, Charmades 3, 2, 11. regius Pharnabazus 2, 7, 6. Sabura 2, 5, 40. Romanorum, Velius 3, 17, 3. Saniorum, Apollonius 3, 3, 5. Sullae 2, 7, 2.
 Praefixae fores domuum 4, 5, 23. praefixa hastis capita ducum 2, 9, 3.
 Praefringere hostium spicula 2, 3, 20.
 Praegredi cum copiis 4, 7, 20. famam rei gestae 2, 10, 2.
 Praelassatos superare 2, 5, 47.
 Praelocutio ulla 3. prol.
 Praemittere equites 2, 5, 31. 4, 1, 8. exploratores 1, 2, 7. fratrem &c. 2, 4, 3. peditatum 2, 5, 38. quosdam suorum 3, 2, 3. sciscitatos 1, 2, 8. validissimam manum ad locum occupandum 1, 4, 5. viginti ex velocissimis navibus 2, 5, 47.
 Praemium ferre 4, 1, 44. praemio magno sollicitari 3, 6, 4. praemia ampla 1, 11, 2. praemiis corruptus 3, 3, 1.
 Praeneste 2, 9, 3.
 Praenoscerere cerva se adseverat 1, 11, 13.
 Praeoptare Rutilianum 4, 2, 2. praeoptant spectare supplicia pignorum 4, 5, 22.
 Praeparare Athenienses ad aliquid 3, 2, 6. classem 1, 4, 13. consilia exemporum prol. 1. pontest 1, 5 & 10. praeparari ad hostium incursum 4, 1, 8. praeparatus locus 3, 15, 3. praeparatae insidiae 2, 5, 35. 2, 5, 44. praeparata subsidia 1, 1, 5.
 Praeponere Laelium equitibus 2, 3, 16. praepositus praesidio 3, 10, 7. 4, 7, 22.
 Praeripere herbas alimentis 3, 15, 3.
 Praeruptus mons 3, 8, 3. praeruptae viae 2, 2, 6.
 Praesentire adventum ducis 1, 1, 8.
 Praesidium adventans 2, 9, 2. duarum partium 3, 10, 7. exiguum 1, 4, 9. 1, 10, 3. Hannibalis 3, 9, 2. hostium 1, 4, 14. Romanum 3, 3, 6. praesidii nihil secum habere 2, 7, 14. parum habere 2, 11, 1. plus in scuto, quam in gladio habere 4, 1, 5. praesidio esse alicui 3, 11, 2. praepositus 3, 10, 7. 4, 7, 22. praesidium depellere 1, 10, 3. recipere 2, 11, 2. transducere 3, 14, 1. in praesidium Lucanorum adsumi 3, 6, 4. praesidio Amphipolin tueri 3, 16, 5. tenere capta castella 1, 8, 11. Corinthum 3, 12, 2. juga 2, 4, 4. teneri 3, 6, 7. cum praesidio urbem obtinere 3, 3, 1. in praesidio Panormitanorum esse 3, 17, 1. urbi esse 1, 8, 3. praesidia alia successura his 3, 2, 4. deducta 3, 6, 1. firma *ibid.* hostium 2, 13, 9. 3, 13, 6. 3, 15, 5. 4, 5, 7. hostilia 3, 10, 8. intercepta 1, 4, 13. relinquere *ibid.*
 Praesignatae litterae 1, 2, 6.
 Praestare aditum 3, 8, 3. alimentum 4, 7, 9. aliquid facile, ne &c. 1, 1, 10. Brutianos in summa belli 4, 2, 1. epulas 1, 11, 19. equitatu & elephantis 2, 2, 11. idem filiis Aristidis 4, 3, 5. multitudine 2, 2, 14. praetorium secretius 2, 5, 30. fe claudendum 1, 5, 23. speciem fugientis 3, 10, 2. suspicionem alicui 3, 17, 7. virtute 2, 2, 10 & 13.

I N D E X I I.

- Præstantia propugnatorum** 3, 2, 1.
Præstituta dies 1, 2, 6.
Præstringere oculos 2, 7, 12.
Præsumta victoria 3, 17, 6.
Prævalidus equus 1, 10, 1, 4, 7, 6.
Prætendere expectationem certaminis 2, 2, 12. militibus 2, 3, 14.
Præter adversariorum castra agi 1, 8, 9. athenium & unicum verum nihil 4, 3, 6. hostilia præfidia ire 3, 10, 8. hostium castra 1, 1, 7. portum missæ naves 1, 4, 14, oraphalangis transcurrere 2, 3, 20.
Prætereuntes copias recognoscere 4, 6, 3. præterita æra 4, 1, 22.
Prætexere captivis latera euntium 1, 4, 1.
Prætor Urbanus L. Aelius 4, 5, 14.
Prætoria navis 1, 1, 2.
Prætorium manens in castris 2, 5, 34. secretis præstare 2, 5, 30.
Prævalere cornibus 2, 3, 4. equitatu 1, 8, 12. 2, 2, 9. 2, 3, 14. 2, 5, 13. 4, 7, 21. exercitu 4, 7, 20. numero & genere equitum 2, 5, 33. primo inpern 2, 1, 8. prævalet hostis 3, 10, 3.
Prævalidus equitatus 2, 4, 12.
Precari Deos 4, 5, 4.
Preces legionis 4, 1, 43. precibus militum concedere animadversionem 4, 1, 39.
Premere alterum latus 1, 4, 7. fossam 1, 5, 8. Philippum fugientem 2, 13, 8. proras 1, 5, 6. tergum alicujus 1, 6, 2. premi ab aliquo 2, 7, 8. a Scordiscis Dacisque 2, 4, 3. iniquitate locorum 1, 5, 13. somno & mero 2, 9, 7. verecundia ignominie 4, 1, 13.
Pretium operæ est in mercede 4, 4, 2. solvi jussit pro fructibus 2, 11, 7. pretio venire 3, 18, 2.
Pretiosissima rerum 1, 11, 5.
Primus congressus 2, 1, 8. hostes invasit 4, 5, 3. incurtus 2, 5, 23. inperatus 1, 11, 6. 2, 1, 8. hostium 2, 3, 3 & 14. prima acies 1, 5, 9. 2, 1, 8. 2, 3, 10, 13 & 21. 2, 4, 10. 2, 5, 4. 2, 8, 12 & 13. eruptio 3, 10, 4. frons 2, 3, 16. 2, 4, 17. luce 2, 5, 21, 24, 26 & 33. 2, 13, 7. 3, 8, 3, 3, 10, 5, 4, 7, 22. primum bellum Punicum 1, 4, 11. initium aestatis 3, 4, 6. primi ordines 1, 5, 12. 1, 11, 2. 4, 5, 8. primas naves agi jusserunt 1, 4, 12.
Primipilaris Caclius 4, 7, 8.
Prinatum castellum 3, 8, 1.
Princeps finitimæ gentis 2, 11, 6. principes 2, 3, 16. beneficiis obstructi 2, 11, 3. Gabinorum 1, 1, 4. principibus spoliata plebs 2, 11, 3. ex principibus aliqui 1, 1, 10.
Principia missa 2, 5, 30. in principis perstare 4, 1, 27 & 28. sanguis missus 4, 1, 16. stare pedibus nudis 4, 1, 26.
Prior exercitus Neciorum 2, 11, 4. pars litterarum 1, 2, 6. priores libri 3. prol. pedes adlevati 4, 7, 34. priorum librorum descriptio 4. prol. prius tradere 3. prol.
Pristinus mos 2, 1, 4. pristina castrorum conversatio 2, 4, 10.
Priusquam descenderet in aciem 1, 11, 11. iniret proelium 1, 11, 21.
Pro captivis introducere 3, 3, 7. Charmade receptus 3, 2, 11. concione dicere 1, 11, 3. 4, 3, 11. duce fuit oblesis nostris 4, 7, 8. fronte aciei decurrere 2, 2, 12. incurioso me reprehendit prol. 1. moenibus sagittarios relinquere 1, 5, 5. nuptiali munere dare aurum 2, 11, 5. occasione factum amplecti 1, 6, 1. omnibus suis pugnare 1, 11, 5. ostento excipere 1, 12, 8. patria mori 4, 5, 42. Rep. devovere se 4, 5, 15. scutis cortices dare 1, 7, 5. significatio tristi 1, 12, 7. transfuga subornatus 3, 13, 2.
Probata experimenta prol. 1.
Probris hostium cogi 1, 11, 1.
Procedere ad milites 1, 9, 4. adversus solum cum altero 2, 5, 41, in aciem 2, 1, 1. in æquum

I N D E X I I.

- quum 2, 3, 14. noctu per causam venandi 3, 3, 6. pabulatum 2, 1, 6. procedit felitiosa legio 4, 1, 43. procedunt eis agra praeterita 4, 1, 22. hostes ordinati 2, 3, 4. in aciem feroces 2, 1, 15. oppidani 3, 10, 5. processit res parum 1, 3, 8. processerunt super catenam levarae prorae 1, 5, 6. procedens lentius media acies 2, 3, 6. procedentia ad praeceptum cornua 2, 3, 7.
- Proclamat**, victorem adesse collegam 2, 4, 1.
- Proclivo** adjuvante inpetum 2, 2, 2.
- Procos.** Fulvius Flaccus 4, 7, 29.
- Procul** a castris succedere aedificia 2, 5, 9. a conspectu contabulare naves 3, 9, 8. ab urbe 2, 11, 1. armatam partem classis ostendere 3, 10, 9. conspicari numerum arborum 2, 5, 46. contemplatus 1, 2, 7. intuentibus stationis species est 1, 5, 22. vi-sentes decipere 3, 13, 6.
- Procurrere** ad succurrendum sociis 2, 5, 29. ad vallum Punicum 3, 10, 3. adversus aquam 1, 4, 9. hostes vidit 2, 1, 7. in primam aciem 2, 8, 12. propius 3, 3, 4. procurrit cum clamore acies 2, 5, 34. procurrunr ad pecora vindicanda 3, 10, 6.
- Procurfio** subita 2, 2, 5.
- Prodere** sibi regem 1, 8, 3. produntur cogitata equorum fremitu 2, 5, 31. proditus a transfuga 3, 11, 5. proditum est memoriae 4, 2, 1. 4, 5, 20.
- Proditor** Ephialtes Trachinius 2, 2, 13. cum proditore agere 1, 1, 6. proditoribus repraesentatur merces 1, 11, 2.
- Proditio** simulata 2, 2, 14. ad prodicionem corruptus 3, 3, 5 & 7. sollicitare Cononeum 3, 3, 2 & 6.
- Prodigium** subitum 1, 12, 4. opinati sunt 1, 5, 28.
- Prodire** 4, 7, 5.
- Producere** captivos urbis Cyziceni 4, 5, 21. exercitum ordinatum 2, 3, 4. & reducere in castra 1, 4, 8. nudatum in conspectu 1, 11, 13. productus in locum iniquum exercitus 1, 1, 11. producta media acies 2, 3, 7.
- Proelium** acerrimum 2, 10, 1. asperum 1, 5, 15. commissum 1. prolium 1, 11, 15. 2. proli. 2, 4, 6 & 7: 2, 5, 6, 45 & 46, 4, 7, 30. confertum 2, 3, 7. confertum 2, 4, 5. contractum 2, 4, 3. dubium 2, 4, 11. equestre 2, 3, 23. gestum est Cannili ductu 2, 6, 1. inopinatum 2, 3, 14. iustum 2, 7, 8. leve 2, 5, 12. longum 1, 5, 15. 4, 5, 10. payale 1, 3, 6, 13, 12, 11. 2, 5, 45. 2, 13, 9. 4, 7, 45. pedestre 1, 3, 6. 4, 7, 45. praefens 2, 4, 1. restitutum est 2, 8, 2. proelii cupiditas 1, 11, 19. suspectio 1, 3, 5. proelio aptatos trucidare 3, 17, 6. de-tractare 1, 11, 1. finire 2, 7, 6. finire 1, 11, 10 & 21. 2, 5, 38. redintegrare 2, 8, 13. restituere 1, 11, 8. trahere 2, 1, 9. ad proelium compellere 2, 1, 12. in proelium compellere 2, 1, 10. duci 4, 1, 44. proelio animos suorum erigere 1, 11, 8. amilli duces 4, 2, 8. proelio confligere 2, 8, 1. cum Latinis 1, 11, 8. Hirtulejum devincere 2, 3, 5. superari 4, 2, 7. vinci 2, 9, 1. ur-gueri 2, 7, 6. 4, 7, 45. in proelio dubiam mortem timere 4, 1, 17. occidi 4, 5, 14. sine proelio avertere exercitum 1, 8, 4. proelia frequentia 2, 3, 9. levia 2, 13, 4. proeliorum successus 1, 3, 3. proelia committere 2, 1, 13.
- Proeliari** 4, 7, 29. proeliandi discrimen 1, 3, 4. proeliantibus adesse 1, 11, 9 & 16.
- Proficit** horum vis in arte posita proli. 1.
- Proficisci** a terris 1, 12, 2. ad Syphacem 1, 4, 3. illo 3, 11, 5. praedatum 1, 5, 12. 4, 3, 8. proficiscens classis 1, 12, 11. profectus nocte 1, 5, 17. profecti sunt barbari 1, 5, 28.
- Profectionis** signum 4, 1, 33. profectioni habere fidem 1, 4, 17. profectionem edicere in posterum diem 2, 5, 20. occultare specie remanendi 3, 11, 5.

I N D E X I I.

- suam censu obtexere 1, 1, 8.
 Proflare auras ingentes 2, 2, 7.
 Profigare hostem 2, 1, 4. victo-
 riam 2, 3, 2. profigari labore
 itineris 2, 2, 8. nihil videt 2, 3,
 20.
 Profluit flumen altis ripis 2, 2, 10.
 Profluvium ventris 3, 7, 6.
 Profugere 1, 8, 5. in arcem 3, 3,
 6. profugientem persequi 4, 1,
 39.
 Profugus a Mutina 1, 7, 5.
 Profuit haec sollertia Hamilcari
 3, 16; 2. profuturus Romanis
 inpetus 1, 10, 4.
 Profunda silvarum 1, 3, 10.
 Progredi ad eliciendos hostes 3,
 10, 5. ad simile officium 2, 10,
 1. aequum 3, 9, 3. excipiendorum
 eorum causa 3, 16, 2.
 Progressus Romanorum 1, 4, 8.
 Prohibere barbaros ab inpetu 1,
 10, 4. inexpectatam vini 3, 11,
 1. multa 4, 3, 12. trajici exer-
 citum 1, 4, 9. transitum 1, 6, 2.
 prohibuit suos 2, 6, 8. num prohi-
 bebunt nos pro patria mori? 4,
 5, 12. prohibetur occupare
 Cherronesum 1, 4, 13. trajectu
 fluminis 1, 4, 9. prohibitus hos-
 tium occursum 1, 4, 10.
 Projicere se in patentes campos
 1, 1, 6.
 Prolabi 1, 12, 1. in acie 4, 5, 17.
 Prolationis injuria 3, 16, 3.
 Promittere eadem prol. 1. poscen-
 tibus securitatem 4, 7, 18. pro-
 mittitur eis summa magna 4, 7,
 35. promissam victoriam matu-
 rare 1, 11, 11.
 Promissum trium librorum implere
 4. prol. promisso exsolvi 4, 7,
 35. promissa plena 3, 3, 1.
 Promontoria quaedam 2, 5, 44. 3,
 10, 8.
 Promptam operam exhibere 2, 5,
 30.
 Pronuntiare clare 2, 7, 1. in coe-
 tu 4, 7, 39. in concione 1, 11,
 6. palam 3, 16, 4.
 Prona nostris victoria fuit 4, 7,
 29.
 Propagata supra Romanos ruina
 1, 6, 4.
 Prope exacta aetas 4; 7, 5, 2 vir-
 gultis silvaeque posita castra 4, 7,
 40. ab Orchonienis castra habere
 1, 11, 5. exanimatus frigore 4,
 6, 3. moenia ignem acervis sub-
 jicere 3, 10, 5. virgulta & silvas
 posita castra 2, 4, 15. propius
 procurrere 3, 3, 4.
 Proximus collis 1, 5, 24. 2, 2, 4.
 mons 1, 5, 3. portus 1, 5, 7. tu-
 multus 2, 5, 22. proxima dies 1,
 1, 7. nox 2, 9, 6; 3, 16, 3 & 4.
 proximum litus 3, 16, 5. in proxi-
 mo occultare oppidanos 3, 10, 2.
 proximi agri 1, 5, 3. colles 2, 5,
 38. montes 2, 4, 5. tumuli 2, 7;
 1. proxima castra 2, 10, 2. proxi-
 mos intruere agros 1, 5, 16. in
 proximos incurfare 2, 2, 10. ex
 proximis unus 4, 7, 39.
 Propinquus locus 3, 13, 8. in pro-
 pinquo 1, 5, 14. 2, 5, 31. 2, 10,
 2. 4, 5, 9.
 Propediem 3, 5, 3.
 Propere adnuntiare jussit 1, 9, 2.
 dimittere legatos 2, 7, 4.
 Proposuit transferre bellum 1, 5,
 5.
 Proprium triticum 3, 4, 6.
 Proprie horum vis in arte posita
 prol. 1.
 Propter Atheniensium classem 1,
 4; 13; calliditatem & peritiam
 bellandi 1, 8, 7. conditionem
 locorum 1, 6, 3. equorum de-
 formitatem despici 1, 5, 16. il-
 lum disciplina corruptum 4,
 1, 41. inducias 1, 5, 17. litteras
 redeundum habere 3, 11, 1. ob-
 positum hostium exercitum 1, 4,
 8. seditiones detractare proe-
 lium 1, 11, 1.
 Propugnare in umbra melius 4; 5,
 13.
 Propugnator insequentes detinuit
 2, 13; 5. propugnatores fuerunt
 suorum 1, 4; 10. distingere do-
 mibus 3, 9, 8. propugnatorum
 praesentia 3, 2, 1. propugnato-
 ribus destitutus 3, 6, 4. desti-
 tuta munimenta 2, 5, 26. nuda-
 tae urbes 3, 6, 1.
 Propugnatio murorum 3, 9, 6.
 Propulsare hostes 2, 12, 1.
 Prorae levatae 1, 5, 6. proras pre-
 mtere *ibid.*

Prorue-

I N D E X I I.

- Proruere vallum** 2, 5, 8.
Prorumpere per stationes 1, 5, 12.
Prosequi comitatibus 2, 6, 1.
Proflire in aciem 2, 8, 13. in cornu dextrum 2, 4, 11. in fronte 4, 1, 8.
Prosper cursus 2, 13, 11. prosperae excursionses 4, 1, 21. prospere gestae res 2, 9, 7. 4, 3, 4.
Prospectus, nisque per saxa facilius 3, 9, 3.
Prostratae arbores 2, 2, 9.
Protergere galeas in angustiis 2, 3, 14.
Protensus 1, 10, 4, 2, 1, 2 & 14, 2, 5, 4.
Proterere renata 3, 4, 1. ordines peditem 2, 4, 12.
Proturbare pedites 2, 2, 4.
Protrudere nostros primo inpetu 2, 3, 7.
Provehere quemque ad ordines militiae 4, 1, 8. provehi 1, 11, 10. usque ad moenia 4, 7, 29.
Proventus fatorum 3, 15, 3.
in Proverbium tractum est 4, 1, 7.
Providere insidias 2, 5, 24. per se 1, 2, 6.
Provide haec fiunt a duce proli 1.
Providentiae & consilii exempla *ibid.*
Provinciam exornare tabulis staurisque 4, 3, 15. provinciâ excedere 2, 5, 36. provinciis consulere 1, 1, 8.
Provocare aliquem 4, 7, 5. eruptionem 3, 10, 7. provocatus a rege hostium 2, 5, 41.
Provolvi ad genua alicujus 4, 1, 39.
Prudens ordinatio 2, 3, 16.
Prudenter atque industrie 1, 2, 2.
Prusias 4, 7, 11.
Ptolemaeus 4, 7, 20. Ptolemaei regis praefectus Charmades 3, 2, 11.
Publicum concilium 3, 6, 6. ex publico dotare filiam inopem 4, 3, 15. Publicatae possessiones 1, 8, 2.
Publice dotare filias ob inopiam 4, 3, 4. venire 4, 1, 29.
Pudor rei 2, 8, 12. transfugis adtulit poenitentiam 2, 7, 9. pudore cogi 1, 11, 3.
Puduit ceteros non sequi 2, 8, 5.
Pugione trajicere barbarum 2, 7, 5.
Pugna Cannensis 4, 1, 44. capessitur nusquam, ubique fuga 2, 4, 7. equestris 2, 3, 22. ineunda est 1, 12, 12. infans 1, 12, 7. pedestris 2, 3, 23. Pharsalica 2, 7, 13. simulata 2, 5, 34. pugnae dies 1, 12, 9. exitus 2, 7, 13. postulatio inrempesta 1, 10, 1. signum 1, 10, 2, 1, 11, 20. datum 1, 11, 10, 2, 4, 17. pugnam deposcere 1, 11, 1, 2, 1, 3. 4, 7, 6. detractare 1, 1, 9, 2, 1, 3. differre 2, 1, 10. exposcere inconsulte 1, 10, 1. imminere nuntiaverunt 1, 8, 5. maner exitus 1, 10, 2.
Pugnare acrius 2, 6, 2. acerrime 1, 10, 4. 2, 6, 4. adversus Cimbro ac Teutonos 2, 2, 8. dictum alicujus 4, 1, 39. Germanos 1, 11, 3. 4, 5, 11. hostem 1, 8, 12. Thebanos 4, 7, 21. a quo Marte 2, 3, 13. apud Numistronem contra Marcellum 2, 2, 6. ardentem 2, 8, 1. cominus 2, 2, 13. cum Attalo 2, 13, 1. hoste contra edictum 4, 1, 40. eodem die 1, 11, 7. fortius ex desperatione 2, 6, 3. in Boeotia 2, 8, 12. responso Deum ex collibus 1, 10, 3. segnius 4, 7, 24. pugnat exercitus 1, 11, 21. pugnandi cupiditas 2, 5, 22. lex 2, 1, 16. pugnandum pro omnibus 1, 11, 5. ad pugnandum concitari 1, 11, 4. paratiorem militem habere 1, 11, 11.
Pugnator bonus Pythias 4, 7, 37.
Pugnax parum 4, 7, 4.
Pulchritudo eximia 2, 11, 6.
Pulsus a Cimbris 1, 5, 3. acie 2, 13, 3.
Pulvis ingens 2, 2, 12. movet speciem exercitus 4, 7, 20. pulveris vertices 2, 2, 7. pulverem excitare 4, 7, 20. praec pulvere percelli 2, 4, 1.
Punica acies 2, 3, 1. classis 2, 3, 21. Punicum bellum 1, 8, 6, 2, 2, 11. 4, 1, 25. primum 1, 4, 11. secundum 1, 3, 5. 2, 3, 8. ad Punicum vallum procurare 3, 10, 3. Punici 2, 1, 4.

I N D E X I I.

Punicæ naves decem 1, 4, 12.
 Punire nocentes ex occasione 1, 9.
 1. puniri ipsum patiuntur 4, 1, 41.
 in Puppim referre milites 1, 5, 6.
 puppe religatæ naves 1, 4, 12.
 Pura vestis 1, 11, 10.
 Pyrrhus rex Epirotarum 2, 2, 1, 2, 3, 21. 2, 4, 13. 2, 6, 9. 3, 6, 3. 4, 1, 3, 14 & 18: 4, 4, 2. interemptus 2, 4, 9. Pyrrhi exercitus 2, 3, 21.
 Pythias quidam bonus pugnator 4, 7, 37.

Q.

Qua brevissimum iter est 1, 1, 6. non obstitabatur 3, 9, 6. restitabatur 3, 9, 8.
 Quadratus lapis 3, 3, 5.
 Quadrigæ adpropinquantes 2, 3, 17. falcatæ 2, 3, 17 & 18. hostium 2, 3, 17.
 Quaerere transitum 1, 5, 2. quaeri duos aditus iussit 1, 4, 10.
 Qualem inveni, talem reliqui 3, 12, 2.
 Quam necessarium & facile id est 3, 1, 1.
 Quamquam hoc dissimulantur 1, 2, 9.
 Quamvis ignarus actæ rei 1, 11, 7: naves in litoribus haerent 2, 13, 11.
 Quantum cura nostra valuit proli. I. quisque numeratæ pecuniæ habet 1, 11, 2. in quantum poterat 3, 13, 8.
 Quartus consulatus 2, 4, 2. quarta vigilia commissæ 1, 5, 17.
 Quaterni circiter pedes 4, 7, 29.
 Quatuordecim AElia 4, 5, 14.
 Quadringenti equites 4, 2, 6.
 Quatridui iter 3, 1, 2.
 Quasi ad interrogatum exhibet proli. aptius locis montuosis 1, 8, 12. contenderet Theas 1, 4, 3. lex est militibus 2, 1, 16.
 Queri de re aliqua 3, 11, 1. questus apud Censores 4, 1, 22.
 Qui a Poro adversâ ripâ cavetur 1, 4, 9.
 Quidam adolescens, honeste natus 4, 6, 4. collis munitus 4, 7, 24. ex auxiliariis 3, 10, 1.

hostibus 1, 1, 3. Megistanis 2, 9, 5. tribunis 1, 1, 3. gregalis occisus 2, 4, 9. nobilis Lacedæmonius 4, 5, 12. Pharnæus 1, 1, 6. Syracusanus Sofistratus 3, 3, 2. Tarentinus Cononeus 3, 3, 6. quaedam nox 3, 3, 6. quemdam egressum via castigare 4, 1, 9. ex renigibus sternutantem audit 1, 12, 11. pro transfuga subornatum mittere 3, 13, 2. prope exanimatum frigore conspiciere 4, 6, 3. quandam civitatem obpugnare 3, 9, 5. sagam ex Syria habere 1, 11, 12. quodam oppido potiri 3, 1, 2. quidam inermes 3, 2, 10. quaedam promontoria 3, 10, 8. quosdam ex militibus suis mittere 2, 5, 18. suis habitu Illyriorum instruere 2, 5, 10. struere vallum iussit 1, 5, 3. Perfarum capere 1, 11, 17.
 Quietem dare castrensis 2, 5, 30. quiete invitati 2, 5, 31.
 Quietum exercitum habere 2, 5, 26. in vallo militem tenere 3, 17, 5.
 Quiescere omnes jubet 2, 5, 31. suos iussit 2, 1, 7. quiescentem invenire 2, 5, 30.
 Quinctius L. 2, 5, 34. Cos. 2, 12, 1. T. Cos. 3, 1, 1. Capitolinus Cos. 2, 7, 10. 2, 8, 3. Crispinus 4, 7, 38.
 Quinto Cos. Fabius Maximus 1, 8, 3.
 Quis sufficiat? proli. I. quid rei foret 1, 2, 8.
 Quisquam 4, 1, 4. quidquam sericæ rei agere 2, 1, 17.
 Quisque fortissimus peditum 2, 3, 3. inertissimus 4, 1, 8. quemque militem decimum susti percutere 4, 1, 34. quosque firmis finos delegit 1, 4, 7.
 Quidquid exemplorum insigne fuit proli. I.
 Quo consecutus est, ut &c. 1, 11, 3, 4, 5, 11. destinaverat 1, 4, 3. ardentius dimicaret miles 1, 11, 5. constantiores ad pugnam milites haberet 1, 11, 7. liberius 1, 2, 1. magis 1, 5, 3. paratorem militem haberet 1, 11, 11.

Quo:

I N D E X I I.

Quotidiana exercitatio 4, 1, 1.
 Quum maxime 3, 11, 4.

R.

in **R**abiem exardere 2, 1, 10.
 Radix montis 2, 5, 24. radices
 montis 2, 5, 34.
 Ramos per terram trahere 2, 4, 1.
 Rapere feminas 4, 7, 44. transitum
 1, 4, 8. rapturi speciem praebe-
 re 4, 1, 9. raptus unus ex his 1,
 2, 5. raptum signum in hostem
 mittere 2, 3, 1. rapta ex arce
 arma 3, 3, 7.
 Rapidus vehi per ignota loca 2,
 5, 6.
 Rapiditate morari 1, 6, 2.
 Rapina rei nullius 4, 1, 9.
 Raptim 2, 10, 2. actum agmen 4,
 7, 13. adeptus verticem collis
 2, 2, 4.
 Rara acies 3, 10, 4. rari defenfo-
 res 3, 17, 1. sagittarii 1, 5, 5.
 Rates contextuntur materiis 1, 7, 2.
 Ratio dictat 3, 6, 1, exposita 1, 12,
 9, similis 2, 3, 3. rationis indo-
 cilis miles 1, 11, 13. rationes,
 causaeque defectionis 1, 12, 8.
 interverfae 3, 16, 3.
 Ratus Hannibalem adesse 4, 7, 26.
 Lacedaemonem occupari 3, 11,
 5. proclium committi 2, 7, 8.
 prospero sibi eripi cursu, 2, 13,
 11. rem spernendam 3, 16, 3.
 rati id fieri ab suis 2, 5, 11.
 Rebellat Thracia 1, 4, 13. rebel-
 lantes Afri 2, 5, 12. rebellatu-
 rae civitates 1, 1, 1.
 Recedere ab agmine ad rapinam
 4, 1, 9. obsidione 3, 15, 5. an-
 cipiti discrimine 1, 3, 3. ad ar-
 cendam vastitatem 1, 3, 4. e-
 quites suos iussit 2, 5, 8. ex or-
 dine 4, 1, 4. in cornua 2, 5,
 34. in superiora loca 2, 5, 2.
 inopia comineatus 3, 5, 1. iussi
 Poeni 3, 10, 3. fementis tempo-
 re 3, 4, 1. recedit morae inpa-
 tiens 1, 3, 4. recedens aestus
 2, 13, 11. recedentium callidi-
 tas 2, 3, 20. recedendi occasio
 3, 11, 2.
 in **R**ecessu spectantium more sta-
 re 2, 3, 1.

Recentes vires 2, 1, 2.
 Recidere in impedimenta 4, 1, 7.
 Recipere aciem 2, 3, 17. 2, 9, 7,
 aliquem 1, 3, 6. 4, 7, 24. ex-
 ercitum 2, 1, 3. ex partibus 2,
 13, 7. intra munimenta 2, 3,
 9. hostem in median aciem 2,
 3, 7. mercedes aliquot men-
 sium 3, 16, 3. omnes turmas 1,
 10, 2. pluviam 3, 4, 6. praesi-
 dium 2, 11, 2. quemquam in
 castra 2, 8, 6. se 2, 1, 4. 2, 5,
 26. in castra 2, 4, 9. in castella
 2, 5, 13. in silvestria loca
 2, 3, 3. intra fossam 1, 5, 9.
 munitiones oppidi 1, 3, 4. mu-
 nimenta 2, 5, 4. suorum ordi-
 nes 2, 3, 10. per nota 2, 5,
 35. sine periculo 1, 5, 9. signum
 2, 8, 1 & 2. Thracas portis
 clausis 3, 16, 5. recipi a custo-
 dibus 3, 3, 6. ab adversariis 2,
 7, 8. in medium 2, 3, 21. in
 gregem equitum 2, 5, 30. reci-
 pitur quid ad exercitum pertinens
 1, 11, 5. receptus in Sa-
 miorum portum 3, 2, 11. recepti
 in ultimum agmen 2, 5, 27.
 receptae aquilae 2, 5, 34. copia
 1, 1, 6. receptui dare si-
 gnum 1, 12, 11. 2, 5, 25.
 Recognoscere copias 4, 6, 3.
 Recolligere se 4, 5, 17. recol-
 lectus exercitus 2, 13, 4.
 Recubans numquam cibum cepit
 4, 5, 6.
 Recuperare locum 4, 1, 23. suos
 1, 3, 6. recuperatus gladius 4,
 5, 17.
 Recurrere ad tumultum 2, 1, 6.
 trepide 3, 10, 5.
 Reddere aliquos fortes 4, 1, 5. al-
 veum fluminis 1, 5, 4. civitati-
 bus epistolas 1, 1, 1. claves 4,
 7, 22. virginem sponso habitam
 summa custodia 2, 11, 5. reddendo
 naves conciliare animos 1,
 4, 13.
 Redigere aliquem ad modestiam
 4, 5, 1. civitatem ad inopiam
 aquae 3, 7, 2. in potestatem
 suam 2, 9, 6. 3, 2, 10. 3, 6, 1
 & 3. 4, 7, 25. equites ad pe-
 ditum 4, 1, 13. sub leges 4, 7,
 13. redigi ad famem 3, 4, 1.
 T t 4 nu.

I N D E X I I.

- munus 4, 1, 1. obsequium 4, 3, 11. paucitatem 1, 8, 11.
- Redimere captivam 2, 11, 5. ignominiam 4, 1, 21.
- Redintegrare proelium 2, 8, 13. redintegrati animi 2, 7, 11.
- Redire ad suos 3, 13. 1. ad vadi tutelam 1, 4, 10. in castra 2, 8, 7, 2, 12, 3. hostem 4, 5, 17. urbem per pontem 2, 13, 5. retro 4, 7, 31. redit onustus praeda 1, 4, 2. redeunt occulte dimissi 1, 8, 11. rediit ad eum nuntio velocius 1, 1, 9. redeuntes in ordinem conferunt vertuntque 2, 5, 11. redituros se ex pugna victores jurant 1, 11, 1. redibatur in castra 2, 5, 31. redeundum habere propter litteras 3, 11, 1.
- Reditus legatorum 1, 4, 6. reditus cura 4, 2, 8. de reditu cogitare 2, 5, 31.
- Reducere instituit 1, 4, 5 & 8. aciem mediam 2, 3, 5. copias in castra 3, 2, 1. exercitum incolumen 1, 1, 11. 1, 5, 13. suos 2, 1, 3. in hiberna 1, 3, 5. universos in aciem 2, 8, 11. reduci in aciem 2, 8, 6. reductus exercitus 2, 5, 13, 2, 5, 14. miles 3, 11, 2. reductum sinistram latus 2, 3, 1. reducti ordines ad Cannas 2, 3, 7.
- Referre ab aliquo promissa 3, 3, 1. condiciones iniquitatis plenas 1, 11, 4. factum Alexandri 1, 7, 7. habitum armorum 3, 8, 3. milites in puppim 1, 5, 6. pedem 2, 5, 3, 2, 8, 13. signum 2, 8, 1. spolia 4, 1, 8. optima 4, 5, 4. victoriam 2, 2, 4, 2, 7, 10, 2, 8, 1. referri in numerum gregalium 4, 1, 31. refertur legio tota infrequens 4, 1, 46. relatum consilium ad primos ordines 1, 5, 12, 4, 5, 8.
- Referti sacci frumentarii palaenae 3, 2, 8.
- Refici apud se aegros patiuntur 2, 11, 2. refecta opera 1, 1, 10.
- Refugere 3, 6, 1. ad incursum per vada 2, 5, 23. ad primum impetum hostium 2, 3, 14. Dyrachium 2, 7, 13. ex acie in castra 2, 8, 11. in silvas 2, 3, 23. refugit equis ad Mithridatem inritus 2, 5, 30.
- Refugium ad naves erat 1, 11, 27. refugia hostium nudare 1, 3, 10.
- Resurgent simulacra 3, 8, 3.
- Regio deserta 2, 5, 13. Epirotica 2, 5, 10. remota 2, 5, 31. tutior 2, 5, 31. vicina Aetoliae 2, 5, 19. ulterior 2, 5, 31. regionem circumspicere 4, 5, 4. impedire alveo & aluvie 2, 3, 22. petere 2, 5, 31. regiones aviae 2, 5, 17. duae 2, 5, 31.
- Rectores elephantorum 2, 5, 4.
- Rex hostium Xanthus 2, 5, 41. interim Munarius 3, 14, 1. Rhodius Memnon 2, 5, 18. regi aliquid scribere 2, 11, 4. fiduciam detrudere 2, 5, 33. medicum detegere 4, 4, 2. regem sibi prodeire 1, 8, 8.
- Regius praefectus Pharnabazus 2, 7, 6. Sabura 2, 5, 40. regia pecunia 1, 8, 12. sella 4, 6, 3. regii amici 1, 8, 8. regiae vires 1, 2, 1. regia castra 2, 4, 4.
- Regina Scytharum, Tomyris 2, 5, 5.
- Regni hostium caput 1, 8, 12.
- Regredi paulum 3, 11, 1 & 2.
- Regressus simulatus 2, 5, 40, 3, 11, 3. turus 1, 3, 10.
- Regulae duae inter se distantes 3, 13, 6.
- Regulus Atilius 4, 1, 29. 4, 3, 3.
- Relegari in Siciliam 4, 1, 25 & 44.
- Religare epistolas columbis seta ad collum 3, 13, 8. religatae litterae ad brachium 3, 13, 7. puppe naves 1, 4, 12. religata a tergo farmenta 4, 7, 20.
- Religione impeditos vincere 2, 1, 16. obligare se 4, 7, 39.
- Religiosus dies 4, 7, 30. religiosum incolis templum Dianae 3, 2, 5.
- Relinquere armentorum greges intra vallum 2, 5, 13. canes atque asinos in castris 1, 5, 25. fines suos 1, 8, 4. Hannibalem 2, 7, 7. Imperatorem 2, 8, 12. legatos 1, 1, 9. nuntios cladis 2, 10, 2. obpugnatio, nem 2, 7, 14. portas 3, 9, 5. prae-

I N D E X I I.

- praesidia 1, 4, 13. raros pro
moenibus sagittarios 1, 5, 5.
suos paucos 1, 4, 4. reliqui ta-
lem, qualem inveni 3, 12, 2. re-
lictus buccinator 1, 5, 17. reli-
cta fructibus intactis arbor 4, 3,
13. per tumultum obpugnatio
3, 10, 2. pecunia 4, 3, 4. urbs
3, 6, 6. 3, 10, 3. relictum oppi-
dum 1, 3, 6. relictus ignobiles 2,
11, 3. pauci intra castra 1, 5,
24. relictæ intra castra sarcinae
2, 5, 12. urbes 3, 9, 4. reli-
cta intervalla 2, 3, 17. relictor-
um paucitas 1, 1, 9. relictos
adgressi, vicerunt 1, 8, 3.
- Reliquus dies** 2, 13, 7. equitatus
2, 3, 22. exercitus 2, 12, 1. re-
liqua classis 3, 10, 8. pars exer-
citus 3, 10, 5. reliquum ætatis
tempus 4, 5, 6. frumentum ha-
bere 3, 4, 1. in reliquum 1, 9,
4. reliqua classe adeptus est
portum 1, 4, 14. reliqui expedi-
tissimi 1, 5, 19. Nolani 3, 16, 1.
sugorum submoti 3, 10, 1. tre-
pidant 1, 1, 11. 1, 5, 13. reli-
quæ munitiones 3, 9, 10. na-
ves 3, 10, 9. reliquis ex legione
hordeum dare 4, 1, 37. idem au-
dendi fecit exemplum 1, 7, 2.
reliquos adortus cecidit 2, 1,
18. reliqua victoriae consumma-
re 3, 6, 5.
- Reliquiæ exercitus** 2, 10, 2. Teu-
tonorum 2, 9, 1. reliquiarum
pars magna 4, 7, 39.
- Remanere** Darium credit 1, 5,
25. remanens exercitus 1, 4, 4.
remanentium fides 1, 5, 17. ho-
stium speciem præbere 1, 5,
26. a remanentibus decipi 1, 4,
10. remanendi species 3, 11, 5.
- Remensis iter** 3, 11, 4.
- Remigem exercere** in triremi 4,
7, 10. remiges militesque exer-
cere 3, 2, 2.
- Remigantium vis** 1, 5, 6.
- Remittere captivos** 3, 6, 7. co-
hortes ad locum recuperandum
4, 1, 23. paucos levissimæ ope-
rae domos 2, 7, 7. remissus fo-
ret 1, 1, 10. ad suos ex capti-
vitate 3, 16, 1. remissa virgo
ad sponsum 2, 11, 6. remissus
- transfugæ 3, 16, 4. remissio-
res custodes 2, 13, 8. custodiae
3, 3, 2.
- Remissio supplicii** 4, 1, 39.
- Remota pars murorum** 3, 2, 10.
regio 2, 5, 31. statio ab una par-
te 2, 6, 7. remotior paullo insu-
la 1, 4, 9. in remotissimo ponere
equites 2, 5, 31.
- Renata proterere** 3, 4, 1.
- Renavigare cum successu** 4, 7, 44.
- Renuntiare certa Fabio** 1, 5, 28.
honoribus 4, 5, 6. omnia tuta 3,
11, 1. renuntiat nuntius Tar-
quinio 1, 1, 4.
- Repelli iniquitatibus loci** 2, 4, 4.
repulsus a ceteriore 1, 4, 10.
- Repente conversum agmen** 2, 5,
5. inpetus factus 1, 4, 8. move-
re exercitum 2, 5, 21. proflire
in dextrum cornu 2, 4, 11. un-
dique miles emissus 3, 17, 6.
- Reperire plures caesos** 2, 10, 1.
praeteritum exemplum profl. 1.
reperitatas litteras 1, 2, 6. re-
peritis intemperanter repletus 2,
5, 14.
- Reperere** Asiam 4, 7, 43. auspiciam
4, 1, 31. castra 2, 1, 1. Ilerdam
2, 5, 38. litteras 1, 2, 6. obsides
4, 4, 1. signum 2, 8, 3. terras 1,
12, 2. vadum inferius 1, 4, 10.
reperitum iter 1, 4, 3.
- Replere fossam captivorum corp-
oribus** 1, 5, 20. repletus reperitis
intemperanter 2, 5, 14.
- Reponere spem in fame** 3, 15, 4.
- Reportare frumentum** 3, 2, 9. re-
portari in Italiam 4, 1, 44.
- Reposcere claves portarum** 4, 7,
22.
- Repraesentare mercedem prodi-
toribus** 1, 11, 2.
- Reprehendere aliquem pro incur-
sioso profl.** 1.
- Requies facilis** 4, 1, 7.
- Requiescere ante noctem** 4, 3, 7.
- Requietos educere** 2, 5, 25. re-
quietis & ordinatis suis adgras-
sus hostes 1, 6, 3.
- Requirere causam facilis eventus**
3, 1, 2.
- Res agitur** 1, 5, 13. exigit 2, 3,
17. parum processit 1, 8, 8. pos-
scit profl. 1, 2, 5, 32. spernan-

I N D E X I I.

- da** 3, 16, 3. rei ignarus 1, 1, 11.
 1, 5, 13. 1, 11, 7. novitas 1, 5, 16. quid foret 1, 2, 8. familiaris angustiae 4, 6, 4. gestae fama 2, 10, 2. militaris scientia prol. 1. nullius rapina 4, 1, 9. sensus 2, 5, 31. seriae quidquam agere 2, 1, 17. rem gerere adversus Thebanos 2, 4, 11. inclinatum consilio restituere 2, 7, 1. res ad commune pertinentes 3, 2, 6. prospere gestae 2, 9, 7. 4, 3, 4. rerum natura 1, 12, 9. novitates 2, 11, 4. summa 3, 6, 1. amplissimarum administratio 4, 3, 5. gestarum scriptores prol. 1. rebus summis praecesse 4, 3, 3. res invadere 1, 9, 1. suas Aetolis concedere 2, 5, 19.
- Reip.** amor 4, 5, 6. opus est felicioribus Magistratibus 4, 5, 6. remp. deserere 4, 1, 44. desperare 4, 5, 6. destituere 4, 7, 39. liberare 3, 6, 7. pro rep. devovere se 4, 5, 15.
- Rescinduntur aera** 4, 1, 46. rescissae tectorum camerae 3, 4, 6.
- Residere ad ignem** 4, 6, 3. in scidili 1, 12, 7. in sella regia 4, 6, 3. omnino 1, 2, 8.
- Residua frumenta habere** 3, 4, 6.
- Resignatae literae** 1, 2, 6.
- Resistere fortius ex necessitate** 2, 6, 10. Graecis 2, 3, 13. parantes 4, 7, 18. phalangi 2, 2, 1. procliis 2, 1, 4. resistens nullus 1, 4, 10. resisti his incipit 2, 5, 31. resistebatur qua 3, 9, 8.
- Resolvere oppidanos in securitatem** 3, 3, 1. resolveri in nimiam securitatem 2, 9, 7. in spectaculum usque 1, 5, 16. negligentia 1, 5, 17.
- Respergi cruore** 1, 12, 4.
- Respondere alicui** 4, 7, 5. legatis benigne 3, 11, 1. Lacedaemone missis 1, 1, 10. nihil nuntio 1, 1, 4. percontanti 1, 1, 13. petentibus ordines 4, 1, 8. titulis suis 3. prol. respondent haruspices 4, 5, 14. respondens ad omne momentum 2, 3, 7.
- Responso Deum ex collibus pugnare** 1, 10, 3. sine responso reversus nuntius 1, 1, 4.
- Restituere aquam adfectis siti** 3, 7, 6. consilio sanitatem essentis 1, 9, 2. deprecantes ignominiam 4, 5, 2. Hispanias 2, 10, 2. lapsam disciplinam severitate 4, 1, 2. rem inclinatum consilio 2, 7, 1. proelium 1, 11, 8, 2, 8, 2.
- Restrictae manus** 3, 3, 7. post terga 4, 4, 1.
- Resupina navigia** 1, 5, 6.
- Retexere aliquid in conditionibus** 1, 4, 13.
- Retinere aliquem** 1, 1, 10. cohortes in subsidio 2, 3, 22. lectissimos 1, 6, 3. milites 2, 1, 6. missos eos, velut pignora 1, 8, 6. suos in armis 2, 1, 5. retentus longo & aspero proelio 1, 5, 15. 4, 5, 10. retenti adversarii 1, 8, 9.
- Retorquere inpetum in focios** 4, 1, 3.
- Retrahere animos a confusione** 2, 7, 2. retracta in media acie levius armatura 2, 3, 4.
- Retro concedere** 2, 3, 16. In suos acti elephantum 2, 5, 4. redire 4, 7, 31. se dare 4, 1, 8.
- Revellere portas** 3, 9, 2.
- Revertere festinum** 3, 11, 1. Mantiniam 3, 11, 5. reverti ad suos 4, 5, 17. Athenas 4, 7, 13. ex acie 2, 6, 7. in Africam 3, 6, 1. reversus sine responso nuntius 1, 1, 4. reversa sunt incolumia 4, 2, 8.
- Revocare classem** 2, 1, 18. Hannibalem 1, 3, 8. suos 3, 17, 9. revocatur exercitus 1, 3, 9, 3, 18, 3. revocati castellani ab inbelli multitudine 3, 9, 3. rursus omnes 3, 6, 3.
- Rhegium** 1, 4, 11. 4, 1, 38.
- Rheginos adgredi** 3, 4, 3.
- Rhodus rex Memnon** 2, 5, 18 & 46. Rhodii 1, 4, 13. 1, 7, 4, 3, 9, 10.
- Rhyndacus** 3, 17, 5.
- Rigefacere exercitum** 2, 5, 23.
- Ripa adversa** 1, 4, 2. diversa 2, 5, 20. fluminis 1, 5, 1 & 3. ulterior 1, 4, 9 & 10. ad ripam possi-

I N D E X II.

- positum praesidium 1, 10, 3. super ripam ponere castra *ibid.*
 ripae altae 2, 2, 10. fusiores 1, 1, 6.
 Ritus peractus 4, 7, 13.
 Rixa simulata 2, 2, 10.
 Robur exercitus 2, 3, 3 & 10. legionis 2, 3, 16. Romanorum 2, 2, 11.
 Robustus equus 1, 10, 1. 4, 7, 6. robustiori imperare *ibid.* robustissimae copiae 2, 3, 3.
 Rogare, ut &c. 1, 1, 10. rogari sacramento a tribunis 4, 1, 4.
 Romae 4, 1, 39. Romae morari 1, 2, 4.
 Romanus dux Fulvius 2, 5, 21. eques 2, 6, 2. 2, 10, 2. exercitus 3, 3, 2. 3, 17, 7. populus 1, 10, 4. 2, 10, 2. superior 4, 5, 14. Romanum nomen 1, 2, 2. praesidium 3, 5, 6. instantem avertere 2, 13, 10. Romani 3, 15, 1. 3, 17, 9. 4, 7, 25 & 29. cedentes 2, 3, 9. 2, 7, 10. cives 1, 9, 2. duces 1, 2, 2. equites 2, 3, 16 & 17. 2, 5, 7. 4, 7, 31. fessii 2, 3, 16. ignari locorum 2, 5, 7. ob id securi 3, 17, 8. obsessi in Capitolio 3, 13, 1. prodigium opinati sunt 1, 5, 28. vincentes 2, 3, 9. Romanae aquilae quinque 2, 5, 34. cohortes 1, 10, 1. vires 4, 7, 6. Romana castra 4, 7, 26. Romanorum acies 2, 5, 27. agmen 1, 2, 7. amicitiam adpetere 4, 4, 2. animi percussii 4, 7, 39. castra 2, 5, 13. consensus 1, 8, 1. exercitus 1, 11, 4. exercitui impar 1, 10, 1. 4, 7, 6. fames 3, 15, 4. habitus 3, 2, 3. legati 1, 8, 6 & 7. ordines 2, 2, 11. progressus 1, 4, 3. robur 2, 2, 11. virtus 2, 1, 13. Romanis adferre alacritatem 1, 11, 2. crevit animus 2, 4, 2. Romanis in ora & oculos incidere 2, 2, 7. profuturus inpetus 1, 10, 4. servare fidem 4, 5, 20 & 21. Romanos caedere 3, 16, 2 & 3. e jus esse libertatis sciebat 1, 11, 4. inclusos emittere 1, 5, 16. lacerare 4, 7, 6. ad Romanos transire 3, 16, 2. a Romanis obsessi Campani 3, 13, 2.
 Romulus 2, 5, 1.
 Rotae subjectae 1, 5, 7.
 Ruborem facti perpeti 4, 6, 2.
 Rudentes affini 1, 5, 25.
 Ruina supra Romanos propagata 1, 6, 4.
 Rullus Fabius Cos. 4, 1, 35. Magister equitum 4, 1, 39.
 Rumor falsus 1, 1, 10. praecedens adventantis auxilii 4, 7, 31. rumorem diffundere ad castra 4, 7, 26. spargere 1, 4, 11. 1, 9, 1.
 Rumpere ductum aquarum 3, 7, 6. imperium 1, 10, 2. pontem 2, 6, 8.
 Rupes confragosae 2, 5, 22.
 Rurfus revocari omnes 3, 6, 3.
 Rutilius 4, 2, 2. P. Cos. 4, 1, 12.
 Rutilianum, minorem quidem, praecipitare 4, 2, 2.
 S.
 Sabini 2, 8, 1. ad arcedam vastitatem recesserunt 1, 8, 4. victi a M. Curione 4, 3, 12. adversus Sabinos manum mittere 1, 3, 4.
 Sabura regius praefectus 2, 5, 40.
 Sacci frumentarii 3, 2, 8.
 Sacer Diti patri lucus 1, 11, 10. sacrum Minervae celebrare 3, 2, 8. sacro Cereris operatae feminae 4, 7, 44. sacros Minervae dies celebrare 4, 7, 13.
 Sacerdotum habitus 2, 4, 13.
 Sacramentum accipere 4, 7, 39. sacramento rogari a tribunis 4, 1, 4.
 Sacrificio occupari 3, 11, 4.
 Sacrificaturus Alexander Macedo 1, 11, 14.
 Saepius id factum est 3, 3, 6.
 Saevum factum 3, 12, 2. saevissima hiems 2, 5, 23. saevitia patris incusata 3, 3, 3.
 Saga ex Syria 1, 11, 12.
 Sagaciores explorandi viae 1, 2, 2.
 Sagittae barbarorum urgentes 2, 13, 7. transmissae supra testudinem 2, 3, 15. sagittarum multitudo 2, 3, 15. 4, 5, 13. sagittas

I N D E X I I.

- tas eludere 2, 2, 5. sagittis u-
ti *ibid.* & jaculis exerceri 3, 5, 3.
Sagittarii per itinera nota digres-
si 1, 5, 5. rari *ibid.* sagittarios
eludere 1, 1, 6. & funditores
interponere centuriis 4, 7, 27.
per sagittarios arcere usum flu-
minis 3, 7, 2.
Sagulo tectus 4, 3, 8. in sagulis
habere fibulas ferreas 4, 7, 17.
Saguntini 3, 10, 4.
Sal cupis conditus 3, 14, 3. sale
indigere 3, 14, 3.
Salaminae angustiae 2, 2, 14.
Salapia 4, 7, 38.
Salinator M. Consularis 4, 1, 45.
Sallentini 2, 3, 21.
Saltus editor 2, 5, 17. fauces ob-
fessae 1, 5, 19. saltum evadere
ibid. in saltu Tridentino loco
hostibus cedere 4, 1, 13. saltus
& obscurae latebrae 1, 3, 10.
Salvius Pelignus 2, 8, 4.
Salutis spes 1, 5, 3. 4, 5, 4. 4, 7,
21. salutem popularibus polli-
ceri 3, 3, 1.
Samii 1, 4, 14. Samiorum portus
3, 2, 11.
Samnium 2, 4, 2. 4, 1, 29. ex Sa-
mhio in Lucanos exercitum du-
cere 1, 6, 1.
Samnites 2, 1, 8. 2, 3, 21. caesi 2,
4, 2. obstinati 2, 4, 1. prae pul-
vere percussi 2, 4, 1. Samni-
tium exercitus 1, 8, 3. 1, 11, 2.
Samniticum bellum 1, 5, 14. 2, 8,
11. 4, 5, 9.
Sanguis missus 4, 1, 16. sanguine
junctus alicui 4, 1, 31.
Saniorum oppidum 3, 3, 5. prae-
fectus Apollonius 3, 3, 5.
Sanitatem restituere efferatis con-
silio 1, 9, 2.
Sarcinae relictac intra castra 2,
5, 12. farcinas solvere 1, 5, 3.
Sardibus inclusus Croesus 3, 8, 3.
Sardinia 3, 10, 2. Sardiniae oppi-
da 3, 9, 4.
Sarmenta religata a tergo 4, 7,
20. sarmentorum fasciculi 1, 5,
28. sarmentis lignisque se o-
nerare 3, 17, 7.
Satis munita urbs 3, 6, 3.
Satisfacere consilio Hannonis 3,
16, 3. Imperatori 1, 9, 4. fatisse-
- cisse ei destinato visus sum proli.
Satorum proventus 3, 15, 3.
in Sationes conferre frumentum
3, 4, 1.
Saturni dies 2, 1, 17.
Saucius illius beneficio curatus
3, 16, 1.
Saxo adclinare se 4, 5, 5. in saxo
perfedere *ibid.* saxa montis 3,
9, 3. Tarpeja 3, 13, 1. saxorum
asperitas 2, 5, 38.
Saxeus mons 3, 9, 3.
Scalis adgredi oppidum 3, 17, 9.
evehi in murum 3, 9, 2.
Scaurus M. 4, 1, 13. 4, 3, 13.
Scindere vestimenta per lictorem
4, 1, 28.
Scipio 1, 3, 8. 1, 12, 1. 2, 3, 16.
2, 4, 2. 2, 7, 4. 2, 8, 7. 3, 6, 1.
3, 9, 1. 4, 1, 1. Cn. 2, 3, 1. 4,
3, 4. 4, 7, 9. L. 3, 10, 2. P. 1,
3, 5. 2, 1, 1. 3, 6, 2. 4, 1, 1. 4,
7, 30. adolescens admodum 4,
7, 39. Aemilianus 4, 3, 9. 4, 7,
27. Africanus 1, 2, 1. 1, 8, 10.
2, 5, 29. 2, 11, 5. 4, 1, 45. 4, 7,
4 & 16. Scipioni aurum adfer-
re donum 2, 11, 5. Scipiones
duo occisi 2, 6, 2. Scipionum
duorum exercitus 2, 10, 2.
Scire egregie 1, 11, 4. diffocia-
tum armis civilibus populum
1, 10, 4. sibi pro omnibus suis
pugnandum 1, 11, 5.
Scientia armorum 4, 7, 32. rei
militaris proli.
Sciscitatus secreto 2, 7, 6. sciscita-
turos praemissi 1, 2, 8.
Scordisci 2, 4, 3. equites 3, 10, 7.
Scorpionibus agnen adgredi 1, 4,
1.
Scorylo, dux Dacorum 1, 10, 4.
Scribere aliquid regi 2, 11, 4. Pul-
vio & Postumio 1, 8, 3. Sena-
tui de successore 4, 3, 3. singu-
lis, ut &c. 1, 1, 1. suis, ut
&c. 1, 1, 10. scripserunt alii
Laberium vocitatum 1, 5, 15.
scriptum erat in tabellis 1, 1,
2. in telis 3, 6, 7. scriptae ad
regios amicos epistolae 1, 8, 8.
plumbo litterae 3, 13, 7.
Scriptores rerum gestarum proli.
Scrobes aperire 2, 12, 2. dirigere
ante aciem *ibid.*

I N D E X I I.

- Scrupulus exiguus 4. prol.
 Scrutari castrorum positionem 1, 2, 1.
 Scutenna amnis 3, 13, 7. 3, 14, 3.
 Scutum cujusdam elegantius. ornatum 4, 1, 5. scuta aptata a tergo 3, 9, 3. coriis teguntur 1, 7, 6. ex vimine *ibid.* jacentium adsumta 2, 5, 27. tradere *ibid.* scutis ora, veste crura contegere 1, 5, 27. pro scutis cortices militibus dare 1, 7, 5.
 Scutati erumpunt e saltu 2, 5, 31. positi paullo interius *ibid.*
 Scythae ulteriores 2, 4, 20. 2, 8, 14. Scytharum rex, Atheas 2, 4, 20. regina, Tomyris 2, 5, 5. Scythas fallere discessu 1, 5, 25.
 Sebi, taedae, & sulphuris plena vehicula 2, 4, 17.
 Secare stramenta 4, 1, 43.
 Secedere cohortes in latera jussit 1, 6, 3.
 Secreto elicitus 4, 7, 37. sciscitatus 2, 7, 6. secretius praetorium praestare 2, 5, 30.
 Secundus ventus 2, 13, 11. secunda acies 1, 5, 9. 2, 3, 16 & 17. aqua 3, 14, 2 & 4. vigilia 1, 1, 7. secundum Punicum bellum 1, 3, 5. 2, 3, 8.
 Secundum leges 4, 1, 12.
 Securi percutere 4, 1, 35, 36, 39 & 40. 4, 5, 2. cum securibus faeces quinque 3, 5, 34.
 Securi Carthaginienfes 3, 2, 2. curvatique pabulo 2, 5, 31. custodes 1, 4, 6. hostes 2, 3, 12. Lacedaemonii 2, 5, 42. ob id Romani 3, 17, 8. Segobrigenses 3, 11, 4. securos vexare majorem in modum 2, 5, 13. securiores facti castellani 3, 9, 9.
 Securitas nimia 2, 9, 7. securitatis species 1, 1, 5. securitatem poscentibus promittere 4, 7, 18. in securitatem oppidanos resolvere 3, 3, 1.
 Sedare conturbationem 1, 12, 10.
 Sedere vetamur 1, 12, 7.
 Sedile succumbit *ibid.*
 Seditio discussa est 1, 9, 2. facta 4, 1, 43. 4, 5, 1 & 2. intestina 3, 6, 7. perniciofa 1, 9, 2. 2, 5, 18. feditionis duces 4, 5, 2. metu animadvertere in aliquem 3, 16, 3. feditionem conpescere 1, 9, 1. dirimere 1, 3, 6. movere 1, 9, 4. parare adversum patrem 4, 1, 41. simulare 1, 3, 6.
 Seditiosa legio 4, 1, 43.
 Seducta pars copiarum 2, 5, 17.
 Sedulitas impendit operam prol 1.
 Segnius dimicare 2, 8, 1. pugnare 4, 7, 24.
 Segnitiem Italicorum vereri 2, 3, 16.
 Segobrigenses securi 3, 11, 4. Segobrigensium pecora abigere 3, 10, 6.
 Segovienses 4, 5, 22.
 Segregari in turmas 2, 5, 25.
 Sella regia 4, 6, 3.
 Semicruda caro 2, 5, 13.
 Semina in praeparatum locum jacere 3, 15, 3.
 Sementis tempus 3, 4, 1.
 Semiramis 3, 7, 5.
 Semita una & angustia aditur castellum 3, 9, 3.
 Sempronius Gracchus 2, 5, 3. 4, 7, 33. T. Cos. 1, 12, 3. Longus Cos. 2, 5, 13. Tuditanus Tribunus militum 4, 5, 7.
 Senem moribus esse oportet Imperatorem 4, 7, 3. senes paucos aegros in muris ostendere 3, 17, 8.
 Senatus ab exercitu trucidatus 1, 9, 3. dotavit filias publice 4, 3, 4. Senatui scribere de successore 4, 3, 3. Senatum consulere 4, 1, 44. Senatu movere Fulvium: 4, 1, 32.
 Senatusconsulto cautum est, ne &c. 4, 1, 38. ex Senatusconsulto ampliatur ei modus agri 4, 3, 12.
 Sentire discessum 1, 1, 9. periculum leve 3, 17, 4. proelium commissum 2, 5, 45.
 Sensus rei 2, 5, 31.
 Sententia Appii Claudii 4, 1, 18. diversa 4. prol. sententiam hanc secuta victoria est 4, 7, 30. ex sententia cessit utrumque 2, 5, 29.
 in Sentinate 1, 8, 3.
 Sepelire aliquem ex eis fas est 4, 1, 38.

I N D E X I I.

- 1, 38. ad sepeliendos inducias
 impetrare 2, 13, 8. sepelienda in-
 tra noctem corpora 2, 10, 1.
Sepulcra funcribus ornantur 1, 12,
 5.
Septenae hastae 4, 7, 29.
Septima hora 2, 1, 1.
Septuaginta millia armatorum 4,
 3, 14.
Sequi effuse 2, 5, 37. iter 1, 11, 16.
 ultima impedimenta 1, 6, 1. fe-
 quitur ordinata phalanx 2, 3,
 20. fociordia hilaritatem 3, 3, 2.
 sequuntur hostes audacius 1, 6,
 2. secutus Deum ducem 3, 9,
 1. secuta est victoria hanc sen-
 tentiam 4, 7, 30. sequens exer-
 citus 4, 7, 20. sequentem in in-
 fidias deducere 3, 10, 7. sequen-
 tes hostes 4, 7, 23. sequenda
 consilia moderatiore 4, 7, 3.
Sectari colles 2, 2, 11. pecuniam
 2, 13, 2.
Sequelae generis omnis 2, 4, 8.
Sequestres pacis naves 1, 4, 13.
Seriae rei quidquam agere 2, 1, 17.
Sertorius Q. 1, 5, 1. 1, 10, 1. 1, 11,
 13. 1, 12, 4. 2, 1, 3. 2, 3, 11.
 2, 5, 31. 2, 7, 5. 2, 12, 2. 2, 13,
 3. 4, 7, 6. Sertorii legatus,
 Hirtulejus 1, 5, 8.
Sertoriani milites 2, 1, 3.
Servare civem 4, 1, 4. exercitum
 virtute 1, 5, 15. 4, 5, 10. fidem
 Romanis 4, 5, 20 & 21. ordi-
 nem per species 4. prol. spe-
 cium multitudinis 2, 12, 4. ser-
 vatur eadem facies castrorum
 1, 1, 9. servatum silentium 2, 5,
 31. servati ordines 2, 5, 33.
Servilius 4, 5, 1. P. 3, 7, 1. Pri-
 scus Dictator 2, 8, 8.
Servius Tullius adolescens 2, 8,
 1.
Servi obitus 4, 3, 3. fervorum ha-
 bitus 1, 2, 1. fervos lixasque di-
 mittere ad munera 2, 1, 6.
Servitus ac ministerium 1, 1, 3.
 servitutis dedecus effugere 4,
 5, 16.
Seta epistolas ad collum religare
 3, 13, 8.
Severitas par 4, 1, 2.
Sexta diei hora 2, 1, 2.
Sexcenti equites 2, 3, 22. 2, 5, 25
 & 27. milites 3, 9, 2. mille ca-
 quites 4, 2, 6.
Sextiae aquae 2, 4, 6.
Sexus virilis 1, 11, 6.
Sicca litora 2, 13, 11.
Siccatus alveus 3, 7, 4. siccata i-
 gne coria 4, 5, 18.
Sicilia 1, 1, 2. 1, 4, 11. 2, 1, 4. 2, 5,
 4. 3, 4, 6. 3, 6, 6. 3, 10, 9. 3,
 16, 3. 4, 1, 25, 30 & 41. 4, 7,
 22. in Siciliam trajicere 1, 8, 11.
Siculum fretum 1, 7, 1.
Sicyonius Clifthenes 3, 7, 6. Si-
 cyonii ad dirimendum iurgium
 advocati 3, 2, 10. Sicyoniorum
 portus 3, 2, 10. 3, 9, 7.
Sideris deminutio 12, 9.
Signum adreptum 4, 5, 3. adven-
 tus 1, 1, 9. datum 2, 1, 15. 2, 5,
 15. 2, 13, 6. 3, 3, 5. 3, 9, 2. 4,
 7, 22. ducis 3, 12, 1. militare 2,
 8, 2. modicae amplitudinis 1,
 11, 11. profectiois 4, 1, 33. pug-
 nae 1, 10, 2. 1, 11, 10 & 20. 2,
 4, 17. dare receptui 1, 12, 11. 2,
 5, 25. voce gestuque 2, 7, 14.
 expectare 4, 7, 22. in hostes
 Faliscos ejicere 2, 8, 3. raptum
 in hostem mittere 2, 8, 1. reci-
 pere 2, 8, 1 & 2. scipetere 2, 8,
 3. victoriamque referre 2, 8, 1.
 signa sex & viginti 2, 5, 34. ca-
 nere 1, 9, 2. 2, 7, 3. inferre 2,
 1, 9. legionis submittere 4, 1, 43.
 legionum ferre in hostes 2, 8,
 8. signis collatis urgeri 4, 7,
 33. ab signis, ordinibusque dis-
 cedere 1, 5, 3.
Signifer cunctans 2, 8, 8. manu
 adreptus 2, 8, 5. signifero e-
 reptum signum 2, 8, 2. signi-
 ferus segnius dimicantes 2, 8,
 1.
Signatas gubernatoribus dedit ta-
 bellas 1, 1, 2.
Significare nocte igne 2, 5, 16. si-
 gnificant litterae 1, 11, 14. signi-
 ficatur Lacedaemoniis interitus
 1, 12, 5.
Significatio tristis 1, 12, 7.
Silentium servatum 2, 5, 31. silen-
 tium noctis educere copias 1, 5,
 22.
Silva Ciminia 1, 2, 2. incenditur
 3, 8, 2. Litana 1, 6, 4. praebet spe-

I N D E X I I.

- speciem urbis ardentis 3, 8, 2.
vicina 2, 5, 31. silvam excidere
1, 11, 19. transgredi 1, 2, 2. sil-
vae & virgulta 2, 4, 15.
- Silvestre vimen 1, 5, 21. silvestria
loca 2, 3, 3. viae Aemiliae 2, 5,
39.
- Similis eventus 2, 10, 2. deminutio
fidicris 1, 12, 9. natura prol.
1. ratio 2, 3, 3. simile consilium
3, 16, 4. officium 2, 10, 1. simili-
les fossae 1, 5, 11.
- Similiter 1, 2, 8, 1, 5, 2. adfici 1,
10, 1. 4, 7, 6.
- Similitudine inductus 4. prol. ad
similitudinem hostilium facta
arua 3, 2, 4.
- Simulacra referentia habitum ar-
matorum 3, 8, 3.
- Simul deditus convivii 1, 1, 5.
ventum esset ad pedites 2, 3,
14. inpetum facere 1, 2, 5. e-
volat vis avium 1, 2, 8. plures
aves 1, 2, 7.
- Simulatque ad inpedita venum
esset 2, 3, 23.
- Simulare diffidentiam 2, 5, 20. fu-
gam 2, 5, 6 & 12. 3, 10, 6. me-
tum 3, 17, 6. pacem 3, 4, 3.
transitionem 3, 16, 2. ulro cun-
ctationem 1, 11, 1. simulat cu-
niculum agi 3, 8, 1. se a saga
praediscere 1, 11, 12. agere clas-
sem in Italiam versus 1, 4, 11.
vereri 1, 1, 6. legionem hostium
a se corruptam 1, 11, 2. simu-
lant seditionem inter finitimos
ortam 1, 8, 6. simulavit futura
praedici sibi a Diis 1, 11, 11.
se petere Cariam 1, 8, 12. simu-
lans se cedere Romanis equi-
tibus 2, 5, 7. simulantes abigere
pecora 3, 10, 7. simulatus metus
2, 5, 3, 5 & 32. 3, 6, 1. morbus
1, 1, 10. regressus 2, 5, 40. 3,
31, 3. timor 2, 5, 2. 3, 17, 2. si-
mulata diffidentia 2, 5, 4. fuga
2, 5, 1, 8, 24 & 37. lignorum
copia 4, 7, 3. proditio 2, 2, 14.
pugna 2, 5, 34. rixa 3, 2, 10.
vexatio trajiciendi 1, 4, 5. simu-
latum exsilium 1, 2, 3. foedus
3, 4, 6. simulata auxilia 2, 12, 3.
simulatio fugae 3, 9, 4. 3, 10, 4
& 5. metus 2, 5, 36. ultionis 2,
- 7, 3. simulatione ad securita-
tem perduci 3, 17, 3. recipi in-
tra portas 3, 2, 7.
- Sine effectu 1, 5, 17. internissio-
ne fieri 2, 5, 16. noxa militum
2, 3, 15. periculo 1, 5, 9.
- Singuli calones 4, 1, 6. centurio-
nes 4, 1, 37. evocati 3, 6, 2. pi-
li 4, 7, 6. singulae acies 2, 3, 22.
civitates 2, 2, 14. singulis scri-
bere 1, 1, 1. singula persequi
prol. 1. per singula vellere 1,
10, 1.
- Sinistra viae pars 1, 6, 1. fini-
strum cornu 2, 3, 1, 20, 21 & 22.
2, 7, 11. 4, 2, 11. 2, 3, 1 & 22.
Sinuantia invicem cornua 2, 3, 7.
- Siris 4, 1, 24.
- Siti adfici 1, 7, 7. 3, 7, 6. angere
exercitum 2, 1, 11. compellere
oppidum ad deditionem 3, 7, 1.
ad Sitium movere copias 1, 8, 3.
- Sita regio in propinquo 2, 5, 31.
situm in monte saxeo castel-
lum 3, 9, 3.
- Situs urbis 3, 9, 2. situ & operi-
bus tutum oppidum 3, 2, 1.
- Socii excipiuntur 3, 16, 2. nomi-
nis Latini 4, 7, 25. vicerant
classe 1, 11, 7. videntur 1, 1, 6.
fociorum necessitas 3, 14, 2.
populus 4, 7, 31. focii injuriam
inferre 4, 1, 15. succurrere 2, 5,
29. focios alienare 4, 7, 31. in
focios inpetum retorquere 4, 1,
8. focia civitas 1, 11, 5. fociae
naves 2, 7, 14.
- Socialis habitus 4, 7, 12. sociale
bellum 1, 5, 17. 2, 4, 16. 4, 7, 41.
- Societas peregrina 2, 7, 4. focie-
tatis fiducia *ibid.*
- Socordia sequitur hilaritatem 3, 3,
2. superiorum ducum 4, 1, 1.
socordiae insidiari 3, 3, 2.
- Sol adversus 2, 2, 8. ortus 3, 8, 3.
solis occasus 1, 5, 9.
- Solidi transicus 2, 5, 7.
- Solitus capere cibos 4, 3, 11. com-
mittere proelia 2, 1, 13. surgere
de nocte 4, 3, 7. vesci 4, 3, 9.
solito adtentius 2, 9, 6. amplio-
ra castra 3, 17, 6. diutius 2, 1,
4. frigidior dies 1, 4, 7. solita
castra 2, 5, 3.
- Sollemnis perfidia 1, 1, 6.

Sol.

I N D E X I I.

- Sollers** disciplina 2, 12, 2. **folle-**
rtia facta prol. 1. **folle-**
rtissimi milites 3, 16, 4.
Sollertia explorata 3, 6, 6. haec
 profuit Hamilcar 3, 16, 2. **sol-**
lertia efficere, ut &c. 2, 2, 14.
 inlatum damnum 2, 5, 31.
Sollicitus, ne &c. 1, 1, 6.
Sollicite exspectatur signum 3,
 12, 1.
Sollicitare ad prodicionem 3, 3,
 2 & 6. **sollicitatus** mercede 2,
 2, 11. **per**suasione 2, 5, 18. **prae-**
mio 3, 6, 4.
Sollicitudo, ne &c. 1, 1, 11. **sol-**
licitudinem occultare 1, 1, 11.
 1, 5, 13.
Sola loci commutatio 2, 2, 11. **sol-**
li sibi imperare 1, 1, 1. a solo
 eo latere tentari 3, 9, 6. **solos**
 evocare nocentes 1, 9, 3.
Solvere aciem 2, 3, 20. **classem** 4,
 1, 33. **obsidionem** prol. 1. **pre-**
tium pro fructibus 2, 11, 7. **far-**
cinas 1, 5, 3. **soluta** tunica 4, 1,
 26.
Somno & mero premi 2, 9, 7.
sonnos capere 4, 3, 8.
Sonus aquarum decidentium 3, 9,
 2. **sonum** continuare 1, 8, 9.
Sonantia montium juga 2, 4, 3.
Sopor ac venenum mandragorae
 2, 5, 12.
Sorte ductus 4, 1, 34 & 35.
Solistratus quidam Syracusanus 3,
 3, 2.
Spargere adversarios 1, 8, 11. **fam-**
am 2, 5, 19. **nuces** 3, 14, 2.
pecuniam per iter 2, 13, 2. **ru-**
morem 1, 4, 11. 1, 9, 1. **spargia**
custodibus 2, 13, 1. **sparsus** ex-
ercitus 1, 8, 4, 2, 13, 4. **sparsi**
milites 2, 2, 11. **sparsa** per cor-
pus historiarum persequi prol. 1.
Spartacus 2, 5, 34. a M. Crasso
 circumdatus fossa 1, 5, 20. **Spar-**
taco, copiisque ejus scuta ex
 vimine fuerunt 1, 7, 6.
Spartam petere 3, 11, 5.
Sparto defici 1, 7, 3.
Spatium brevissimum 2, 5, 38. **fu-**
gae concessum 2, 6, 2. **trium**
millium passuum 2, 1, 4. **spatii**
aliquantum 2, 2, 8. **spatium** da-
re ad evadendum 2, 13, 10. **con-**
furgendi a tergo 2, 5, 33. **ma-**
nipulis 2, 3, 16. **habere** trans-
eundi 1, 4, 2. **noctis** ad delibe-
rationem petere 4, 7, 22. **spatio**
ad contrahendas uti copias 1,
 1, 6. **adversarii** dirimebantur 2,
 2, 8. **longo** distare 3, 8, 2. **spa-**
tia interposita 2, 3, 22.
Species consilii 3, 2, 6. **duorum**
in equis juvenum oblata 1, 11,
 8. **exercitus** 1, 4, 4, 2, 3, 12, 2,
 4, 8, 2, 5, 17, 4, 7, 20. **legato-**
rum 1, 2, 4. **multitudinis** 2, 4, 3
 & 6, 2, 12, 4. **negotiatorum** 3,
 2, 8 & 10. **retinendae** urbis 1,
 5, 5. **securitatis** 1, 1, 5. **servitu-**
tis ac ministerii 1, 1, 3. **statio-**
nis 1, 5, 22. **Strategematon** 3.
prol. virium novarum 2, 12, 3.
speciem fugientis praestare 3,
 10, 2. **rapturi** praebere 4, 1, 9.
remanentium hostium 1, 5, 26.
urbis ardentis 3, 8, 2. **specie**
beluae marinae decipere 3, 13,
 6. **decipi** 1, 4, 12. **insignes** filiae
 tres 4, 1, 10. **remanendi** occul-
tare profectionem 3, 11, 5. **sub**
specie deditiois 2, 5, 28. **una-**
quaque suggerere prol. 1. **spe-**
cies quaedam fiduciae 2, 2, 5.
suas generibus adtribuere prol.
 1.
Spectare supplicia pignorum 4, 5,
 22. **spectans** in omnem partem
 acies 2, 1, 9. **spectantes** uni-
versi 1, 7, 7. **spectantium** more
stare in recessu 2, 3, 1. **spectan-**
di causa exire 2, 11, 1.
Spectatorem continere 2, 5, 31.
Spectaculo esse 1, 5, 16.
ad Speculandum concurrere 1, 5,
 28.
Speculator Elythraeorum 2, 5, 15.
Spernere perfidiam 4, 4, 1. **rem** 3,
 16, 3.
Spes expugnationis matura 3,
 15, 4. **humanitatis** oblatae, &
abducti exercitus 3, 11, 1. **salu-**
tis 1, 5, 3, 4, 5, 4, 4, 7, 21. **quae-**
dam utilitatis 2, 7, 2. **victoriae**
oblata 3, 17, 7. **spei** vanitas 2,
 5, 40. **spe** praedae diffundi 2, 5,
 9. **stimulari** 3, 16, 5.
Spicula hostium 2, 3, 20.
Spiritus infatigabiles 2, 1, 8.

I N D E X II.

Spolia hostilia 4, 7, 35. multa 2, 5, 34. bina hostium referre 4, 1, 18. optima referre 4, 5, 4.
 Spoliatus consiliis 1, 8, 8. spoliata plebs principibus 2, 11, 3.
 Spondere victoriam 1, 11, 14.
 Sponso dare aurum pro nuptiali munere 2, 11, 5. reddita virgo *ibid.*
 Sponte alicui se dedere 4, 4, 1. descendere 4, 6, 2.
 Spurius Nautius 2, 4, 1.
 Stabilitas disciplina est omnium consensu 4, 1, 22.
 Stagnum cedens 3, 9, 1.
 Stare a tergo 2, 3, 16. ante tabernaculum 4, 3, 11. coninus 2, 5, 41. in recessu 2, 3, 1. in principio 4, 1, 26. instructura cedente 2, 3, 17. statit arbores ex parte sustentatae 1, 6, 4. statem quemque invenire 4, 1, 8. stando & pluvia festus 2, 1, 15.
 Statio hostium 1, 2, 5, 2, 5, 33. perrupta ab hoste 4, 1, 36. remota ab una parte 2, 6, 7. stationis species 1, 5, 22. stationem objicere 1, 5, 16. statione circumdatae portae 2, 6, 7. inquietari 2, 5, 25. in statione esse 1, 4, 14. 2, 2, 14. 2, 5, 31. 3, 13, 6. stationes Gallorum fallere 3, 13, 1. hostium 1, 4, 7, 1, 5, 12 & 16. 4, 5, 8. transeunt 3, 3, 14. vigiliaeque 1, 1, 9. in stationibus esse 3, 12, 1.
 Stativorum fidem facere 2, 13, 7.
 Statilius, nobilis clarae operae eques 4, 7, 35.
 Statorius L. 1, 1, 3.
 Statuis tabulisque exornare provincias 4, 3, 15.
 Statura contenta 4, 7, 5. staturae ingentis homo 1, 11, 10. mediocris esse 4, 7, 29.
 Status belli 1, 2, 1, 6 & 10.
 Statuere arma in castris 1, 11, 9. levem armaturam in ultimo 2, 3, 17. statuit decernere 2, 3, 4. expugnare Antium 3, 1, 1.
 Sternere euntes sine suorum sanguine 2, 6, 4. Ligures 3, 17, 2. omnem hostium exercitum 2, 2, 10. strati jacent in modum defunctorum 2, 5, 12.

Strages hostium 3, 2, 4.
 Stramenta secare 4, 1, 43.
 Sternutantem audire 1, 12, 11.
 Stimulari spe 3, 16, 5.
 Stipata frons 2, 3, 2.
 Stipendium annuum 4, 1, 46.
 Strategemata conquesta & digesta 4. prol. & στρατηματικά prol. 1. Strategematon genere uti 11, 11, 13. species 3. prol. Strategemata edere 3. prol. στρατηματικά & στρατηματα prol. 1. στρατηματικῶν appellatio proli 1. exempla 4. prol.
 Strategicon exempla potius, quam Strategematon 4. prol.
 Sireni in fronte profiliunt 4, 1, 8.
 Strenue imperata facere 2, 5, 31. quidem, sed sine eventu 2, 5, 30.
 Strepitus magnus 3, 9, 10. operis 3, 9, 2.
 Stringere gladios 2, 5, 27. 2, 8, 12. 4, 5, 7. 4, 7, 39.
 Strigiosiores equi 1, 2, 9.
 Struere vallum 1, 5, 3. structas trabes in ordinem 1, 5, 5.
 Studet decertare acie 1, 3, 2. student obtides recipere 1, 8, 6.
 Studium omne 1, 2, 3. studio effuso excipi 4, 7, 23.
 Studiosus rei militaris prol. 1.
 Studiose cum profitore agere 1, 1, 6. exerceri jaculis 3, 5, 5.
 Suadere commilitonibus 4, 5, 7. Consuli, ut &c. 1, 5, 14. Parthis sollempni perfidia 1, 1, 6.
 Sub adventum 3, 12, 2. 3, 15, 6. diem pugoae 1, 12, 9. discessum aestus 3, 9, 1. jugum mitti 4, 1, 19. leges redigere 4, 7, 18. noctem recipi intra portas 3, 2, 7. occasum solis 1, 5, 9. tempus id instituta convivia 3, 15, 6.
 Atilio Calarino Cos. 1, 5, 15. aure vulnerari 1, 7, 2. Hasdrubale militare 4, 3, 8. ipso vires erant 1, 1, 9. potestare barbarorum est aqua 2, 7, 12. Rutilio merere 4, 2, 2. Scauro 4, 3, 13. specie deditiois 2, 5, 28. perfugae 2, 5, 18. tentorijis exigere hiemem 4, 1, 24. vallo continere exercitum 4, 1, 14.

I N D E X I I

- unaquaque specie suggerere
 prol. 1.
Subducere hastatos ordinibus 2, 4.
 2. subduci in dextrum latus 2,
 5, 31.
Subfugere & maturare iter 1, 6, 3.
Subigere Numidas 4, 7, 18.
Subjicere acervis ignem 2, 10, 5.
 ditioni hostes 1, 3, 10. subjectus
 ignis 1, 5, 28. subjecti hostes 2,
 2, 4. subjectae rotae 1, 5, 7.
Subinde 1, 3, 10. 1. 4. 13. 2, 9, 1.
 3, 9, 7.
Subire castellum 3, 9. 9. muros 3,
 9, 8. subeuntes barbari 2, 2, 3.
 effuse adgredi 2, 5, 2.
Subitus a tergo adparuit 2, 4, 4.
 evasit 1, 4, 13. se ostendit 2, 4,
 3. consensus 2, 7, 8. exercitus
 1, 4, 9. inpetus 3, 2, 1. motus
 terrae 1, 12, 3. subita inunda-
 tio 3, 7, 3. necessitas 2, 1, 12.
 peditum acies 2, 3, 14. procur-
 sio 2, 2, 5. subitum prodigium
 1, 12, 4.
Sublimem in currû equorum con-
 stituit 1, 11, 10.
Subministrare apros alicui 3, 3, 6.
 comneatus exercitui 3, 4, 3.
Submittere Aegyptiorum manum
 2, 3, 13. auxilia alicui 4, 1, 24.
 barbam & capillum 4, 5, 6. ma-
 num ad infestanda oppida 3, 6,
 1. milites vestitu calorum 3, 2,
 9. quemdam exploratae foller-
 tiae ad Syracusanos 3, 6, 6. si-
 gna legionis 4, 1, 43. turmas
 laboranti 1, 10, 2. submissi ab
 tergo equites 2, 5, 38.
Submoventur hostes ignibus 1, 5,
 2. submoti reliqui suorum 3,
 10, 1.
Subornare fidelissimos sibi 3, 16,
 2. subornatus quidam 2, 5,
 30. subornatum quemdam pro
 transfuga mittere 3, 13, 2. sub-
 ornati in habitum sacerdotum
 2, 4, 18.
Subponere manum extis 1, 11, 14.
Subrigere malos ad moenia 3, 8,
 3.
Subrutos se existimant 3, 8, 1.
Subsequentes naves 2, 7, 14.
Subsidere suos jussit 2, 3, 15.
Subsidium admovere 2, 1, 8. in
 subsidium hosti venire 3, 11, 5.
 subsidia praeparata 1, 1, 5. in
 subsidiis esse 2, 3, 21.
Subsistere jussa militum pars 1, 4,
 10.
Subtrahere arma 1, 11, 16.
Subvenire periclitantibus 2, 5, 22.
 subvenit Camillus 3, 15, 1.
Succedere 1, 5, 16. ad munitiones
 2, 5, 8. muris 3, 17, 1. usque ad
 munitiones 2, 12, 2. successit
 gracili equo 4, 7, 6. successura
 praefidia his 3, 2, 4.
de Successore scribere Senatui 4,
 3, 3. successores Alexandri 4, 7,
 34.
Successus proeliorum 1, 3, 3. prae-
 fens 3, 16, 2. cum successu re-
 navigare 4, 7, 44. successibus tu-
 midus exercitus 1, 11, 2. victo-
 riarum alacres 2, 5, 36.
Succendere aedificia 2, 5, 9.
Succidere arbores 1, 6, 4. succin-
 cti consilii & providentiae ex-
 emplis prol. 1.
Succumbere licentiae militum 4,
 5, 1. succumbit fedile 1, 12, 7.
Succurrere focis 2, 5, 29.
Sudes erectae 1, 5, 5.
Sudines aruspex 1, 11, 14.
ad Sudorem jactare cura 4, 7, 34.
Suenda castellum 3, 2, 9.
Suessitani quidam ex auxiliaribus
 3, 10, 1.
Sufficere ad percensenda monu-
 menta prol. 1. obsidioni 1, 3, 6.
 propugnationi murorum 3, 9,
 6. sufficit pecunia in dotem 4,
 3, 4.
Suggerere sub unaquaque specie
 prol. 1.
Sui contemptum augere 1, 5, 16.
 contentu hostem invitare 2, 5,
 41. sibi id animi esse adfirmant
 4, 5, 7. secum Hannibalem ha-
 bere 1, 8, 7. sua persuasio ala-
 critatem adtulit 1, 11, 2. in
 suum convertere nihil 4, 3, 15.
 suorum animi confusi 1, 11, 3,
 4, 5, 11. animos proelio erige-
 re 1, 11, 8. paucitate diffidens
 1, 8, 5. reliqui submori 3, 10,
 1. suis admovere subsidium 2,
 1, 3. scribere 1, 1, 10. suos ca-
 stris continere 1, 5, 28. 2. 1.
 15.

I N D E X I I,

15. contrahere 1, 8, 11. emittre 1, 5, 10. recuperare 1, 8. 6. revocare 3, 17, 9. sua defendere 1, 5, 16.
- Sulla L. 1, 5, 17. 1, 11, 20. 2, 3, 17. 2, 7, 2. 8. 12. 2, 9, 3. 4. 1, 27. consilio restituit salutem efferatis 1, 9. 2. praedici sibi futura simulavit 1, 11, 11.
- Sulphuris plena vehicula 2, 4, 17.
- Sulpicius C. Gallus 1, 12, 8. Peticus Cos. 2, 4, 5.
- Sum. Est custodia in statione 2, 2, 14. sunt ea usui urbibus obpugnandis 3. prol. erant haec Mossorum 2, 5, 19. fuit necesse Afris 1, 8. 11. obsessis pro dace 4, 7, 8. esse abstinentiae tantae, ut &c. 4, 3, 6. alicui praedae 4, 7, 13. praesidio 3, 11. 2. ejus libertatis 1, 11, 4. extra delictum 1, 9, 3. id sibi animi adfirmant 4, 5, 7. in armis 1, 1, 8. desperatione 3, 17, 7. opere 4, 1, 37. periculo 2, 6, 8. spectaculo 1, 5, 16. staturae mediocri 4, 7, 29. futurum arbitratu, ut &c. 4, 5, 21. edicere, ut &c. 4, 7, 24. praedivinare 2, 5, 38. praedicere 1, 11, 11.
- Sumere arma 2, 11, 3.
- Summus dux 1, 3, 3. summa abstinentia 2, 11, 6. avaritas 2, 3, 2. custodia 2, 11, 5. paupertas 4, 3, 4. summum adgredi 1, 6, 3. ad summum pervenire 3, 9, 3. summae angustiae lignationis 2, 5, 13. summis rebus praeesse 4, 3, 3.
- Summa belli 4, 2, 1. magna 4, 7, 35. de summa rerum decertare 3, 6, 1.
- Super catenam decursus 1, 5, 6. fossam injicere pontes 3, 9, 9. nudam humum fompos capere 4, 3, 8. ripam ponete castra 1, 10, 3. merce exposita 3, 2, 10. verborum honorem, 3, 16, 1.
- Superior collis 1, 5, 11. locus 2, 5, 17. populus Romanus 4, 5, 14. pars 1, 4, 9. 1, 5, 4. 3, 7, 3. superiores acie 2, 13, 9. duces 4, 1, 1. superiora latera 1, 5, 37. loca 2, 5, 2. omnia insidere 4, 5, 10.
- Superare acie 2, 3, 2. aliquem 4, 7, 5. amnem 2, 5, 20. difficultates 4, 2, 5. fame potius, quam ferro 4, 7, 1. fluvium 1, 5, 2. inscium 1, 1, 9. Mithridatem decursu 2, 2, 2. multitudine 2, 3, 6. Phocenses 3, 11, 2. praefatos 2, 5, 47. vadum 1, 4, 10. urbem 3, 4, 3. 1, 1, 9. superavit Judaeos adortus 2, 1, 17. superans equitatu 2, 3, 17. superari 2, 2, 13. a pluribus 2, 5, 46. acie 2, 9, 6. classe 2, 13, 10. proelio 2, 13, 9. 4, 2, 7. proelii frequentibus 2, 3, 9. virtute 2, 5, 30. superata pars 1, 5, 6. superati 2, 2, 13. superatos se in parte existimant 3, 8, 2.
- Superesse cladi 4, 5, 5. superest eis ad fiduciam quid 3, 4, 1. magna vis tritici 3, 15, 5. Romani ingens alimentorum copia 3, 15, 4. spes salutis 4, 5, 4. superfuit ipsis copiae 3, 15, 6.
- Supergredi fossam 1, 5, 20.
- Superjicere frondes fossis 1, 5, 11. superjectus pons 2, 3, 24.
- Superstantium habitum agnoscere 4, 7, 45.
- Superstitione consternatus 1, 12, 3.
- Superstruere turres navibus 3, 9, 8.
- Supervenire alicui in auxilium 2, 5, 45. supervenisse sibi litteras fluxit 3, 11, 1. superveniunt legiones 1, 1, 6. superveniens multitudo 2, 3, 13.
- Supellex Epaminondae 4, 3, 6.
- Supplere tironibus spatia 2, 3, 22.
- Supplementum legionum 4, 1, 43. mittere exercitibus 3, 18, 1.
- Supplicium certum manet eos 4, 1, 17. supplicii remissio 4, 1, 39. supplicio adfici 4, 1, 33. alicujus reliquos concitare 3, 16, 1. supplicia pignorum spectare 4, 5, 22.
- Supra dictum est de legione 1, 6, 1. ripam 1, 5, 2. Romanos propagata rursus 1, 6, 4. testudinem transmissae sagittae 2, 3, 15.
- Surgere de nocte 4, 3, 7.

I N D E X I I.

- Suscipere adversus Poenos bellum** 1, 11, 18.
Suscitare muros 1, 1, 10.
Suspendere horis certis 4, 7, 34.
Suspiciari insidias 3, 17, 9. **suspica-**
rus quid 1, 1, 9.
Suspectus est 2, 5, 30. **nemini ob**
hoc 1, 4, 7. **regi** 1, 8, 7. **suspe-**
cta calliditas 2, 3, 20. **fides** 1,
 1, 5. 1, 8, 2. **nox** 3, 12, 1. **tergi-**
versatio 1, 1, 10. **suspectum ju-**
gum 1, 2, 8. **suspecti transfugae**
 3, 16, 2. **suspectos habere ali-**
quos 2, 11, 2. 4, 7, 22 & 23.
suspecta habere duo millia Thra-
cum 3, 16, 5.
Suspectio proelii 1, 8, 5.
Suspicio metuentis 3, 17, 7. **suspi-**
cionem avertete 1, 1, 7. **augere**
 3, 17, 7.
Sustinere inpetum Scytharum 2,
 8, 14. **obsidionem** 3, 15, 6. **Par-**
thos legionibus 4, 2, 3. **primo**
congressu, ut &c. 2, 1, 8. **susti-**
net experiri epulas detestabiles
 3, 5, 1. **sustinent comitari** 4, 5, 7.
Sustentare incursum 2, 1, 4. **ne-**
cessarium inopiam 3, 14, 4.
necessitatem sociorum comnea-
tu 3, 14, 2. **victum** 3, 15, 3. **su-**
stentari ope 3, 5, 1. **sustentatae**
ex parte arbores 1, 6, 4.
Sutrinis missis auxilio 2, 5, 2.
Syphax 1, 1, 3. 1, 2, 1. 2, 5, 29. **Sy-**
phacis legati 2, 7, 4.
Syracusae 1, 4, 12. **Syracusas redi-**
re 1, 8, 11.
Syracusanus Agathocles 1, 12, 9.
Hermocrates 2, 9, 6. **Leptines**
 2, 5, 11. **Sofistratus** 3, 3, 2. **por-**
tus 1, 5, 6. **Syracusanus** 2, 9, 7.
 3, 6, 6. **Syracusanorum tyran-**
us, Dionysius 1, 3, 11. **Gelo**
 1, 11, 18.
Syria 2, 5, 35. **Syriae rex**, Try-
phon 2, 13, 2. **ex Syria fuga** 1,
 11, 12.
- T.
- Tabellas signatas gubernatori-**
bus dare 1, 1, 2.
Tabellarius tristis 2, 7, 6.
Tabulis stautisque exornare pro-
vincias 4, 3, 15.
- Tabulamentis confternere dolia** 1,
 7, 1.
ante Tabernaculum stare 4, 3, 11.
tabernacula pauca 1, 5, 3.
Tacita custodia 2, 5, 30.
Talem reliqui, qualem inveni 3,
 12, 2. **tale nihil expectare** 2, 5,
 19 & 31. **metuere** 3, 1, 2. **talia**
agitantur in coetu 4, 7, 39. **erunt**
 1, 11, 13.
Tamen plurimum consecutus est
 1, 8, 8. **virga decussit papave-**
rum capita 1, 1, 4.
Tamquam ab tergo capti 3, 9, 3.
Castor & Pollux 1, 11, 9. **circu-**
cuitu hostem adgressurus 1, 1,
 11. **divinitus imperata** 1, 11, 13.
fugiens 1, 2, 1.
Tantus dux 1, 1, 8. **tautae abstinen-**
riae esse 4, 3, 6. **tanti esse** 4, 1, 41.
tantam inopiam perpeti 4, 5, 2c.
tantum terroris inferre 2, 4, 6.
Tantum duos exitus habere 1, 5,
 10. **non tantum, sed &c.** 1, 11,
 13. 3, 16, 1 & 2, 4, 7, 27. **verum**
etiam 3, 17, 4.
Tantummodo 1, 3, 3. 2, 5, 31. 2,
 12, 1, 4, 1, 4.
Tarentum 3, 3, 1 & 6.
Tarentinus quidam Cononeus 3,
 3, 6. **Tarentini** 1, 4, 1. 2, 3, 21. 2,
 4, 13. 3, 3, 1. **Tarentinorum ar-**
cem tenere 3, 17, 3.
Tarpeja saxa 3, 13, 1.
Tarquinius 2, 8, 9. **adolescens** 1,
 1, 4. **rex** 2, 8, 1. **Sextus filius**
Tarquinius superbi 3, 3, 3. **super-**
bus *ibid.* **pater** 1, 1, 4.
Tarquinienses 2, 4, 18.
Tarquitius Priscus 2, 5, 31.
Taurus 1, 1, 6.
Taedae plena vehicula 2, 4, 17. **tae-**
da & pice plenae amphorae 4, 7, 9.
Tegea 3, 2, 3.
Tegeatarum dies festus 3, 2, 8.
Tegi veste 1, 11, 17. **teguntur scuta**
coriis 1, 7, 6. **tectus sagulo** 4, 3, 8.
tecti viri veste muliebri 4, 7, 33.
Tectorum camerae 3, 4, 6.
Teli conjectus 1, 11, 10. **telum**
petere 4, 1, 4. **tela claviorque**
 2, 3, 17. **excussa** 2, 3, 10. **telo-**
rum genus 2, 3, 20. **magnitudo**
 2, 5, 4. **tela dirigere in aliquem**
 3, 3, 4. **jacere in belluas** 2, 5, 4.

I N D E X I I.

- Intra muros 3, 6, 7. ingerere 2, 3, 17. inhibere hostes 1, 4, 1. telis excipere Macedonas 2, 7, 8. in telis scriptum erat 3, 6, 7.
- Temere** adoriri 2, 5, 23. audere multa 2, 5, 21. insequi 2, 5, 1, 3, 10, 2. intrare portum 1, 5, 6. inveni 2, 3, 14.
- Temeritas** ducis 4, 1, 43.
- Temerantiae** exemplo utilior 1, 7, 7.
- Tempestatis** vis 1, 1, 2.
- Templum** Dianae religiosum ipcolis 3, 2, 5.
- Tempus** anni fervidissimum 1, 1, 2. brevissimum 2, 10, 2. certum 1, 2, 6, 2, 1, 13. dimicationi alienum 2, 1, 11. idoneum 3, 16, 3. induciarum interpositum 1, 5, 18. longum 1, 2, 4. nocturnum 2, 1, 12. opportunum 3, 17, 4. fementis 3, 4. 1. temporis aliquantum extrahere 1, 1, 10. tempus eligere 2, 1, 12, 2, 5, 30. tempore aliquanto oppidum obsidere 3, 6, 4. reliquum aeratis 4, 5, 6.
- Tendere** ad praedam castrorum 3, 17, 6. extra vallum 4, 1, 13, 19 & 20. insidias pabulatoribus 2, 5, 31.
- Tenebris** inclusae columbae 3, 13, 3.
- Tenere** angustias 1, 4, 3. arcem Tarentinorum 3, 17, 3. barbaros expectatione intentos 1, 4, 9. castella praesidio 1, 8, 11, copias 2, 5, 4. collem 1, 5, 24. Corinthum praesidio 3, 12, 2. fluminis ripam 1, 5, 3. gladium cruentum 2, 4, 9. jugum 1, 2, 3. juga praesidio 2, 4, 4. militem in vallo quietum 3, 17, 5. milites in castris 3, 17, 6. multitudinem specie consilii 3, 2, 6. naves in occulo 3, 10, 9. planities contrarias 2, 5, 38. ripam ulteriorem 1, 4, 10. suos defixa pila iussit 2, 1, 7. transitum 1, 4, 13. viam ad progressum Romanorum 1, 4, 8. teneo te, terra mater 1, 12, 2. teneri a praesidio Romano 3, 3, 6. tenetur introitus praesidis 3, 13, 6. tenentur caespitria a Romanis 2, 2, 13. fauces 1, 5, 16. loca stationibus 1, 4, 7. praesidio 3, 6, 7.
- Tenaces** viri disciplinae 4, 2, 9.
- Tentare** castella 2, 5, 18. oppidanos a terra 3, 5, 7. tentari a latere eo solo 3, 9, 6. dolis 4, 7, 38. tentandum arbitratur 1, 10, sub Tentoriis agitare hiemem 4, 1, 24.
- Ter** datum professionis signum 4, 1, 33.
- Ternos** ex centuriis securi percussere 4, 1, 36.
- Tertia** acies 2, 3, 17. diei hora 2, 5, 31.
- Tergum** premere 1, 6, 2. tergo circumfusus 2, 5, 24. a tergo barbaros obprimere 2, 2, 13. exercitus 1, 5, 4. defendi amne 2, 2, 10. gladii scutaque aptata 3, 9, 3. iustare 3, 10, 5. stare 2, 3, 16. urbs capta 3, 8, 3. terga hostium 2, 4, 2 & 6. 2, 5, 23. inopinantium 2, 2, 12. peditum 2, 5, 37. Romanorum 2, 5, 28. dare 2, 3, 3, 2, 5, 33. cadere 1, 5, 24. vertere 1, 11, 10. 2, 3, 20, 2, 4, 1.
- Tergiversario** est suspecta 1, 1, 10.
- Terra** mater 1, 12, 2. terrae motus 1, 12, 3. terram adgerere 3, 8, 1. egerere 3, 7, 4. terra marique obsidere 3, 10, 9. victor exercitus 2, 2, 11. a terra adoritus 3, 9, 8. tentare oppidanos 3, 9, 7. voce & gestu exposulare 4, 1, 33. terrarum orbem adgredi 4, 2, 4. terras repetere 1, 12, 2.
- Terrere** Clodium ex alio latere 1, 5, 21. hostem 2, 7, 14. 4, 7, 7. milites 1, 12, 10. terret eos sax 1, 12, 6. territus hostis 4, 7, 20.
- Terribilis** Poenis excessit 2, 13, 9.
- Territare** reliquias Teutonorum 2, 9, 1.
- Terroris** multum 1, 11, 17. tantum inferre 2, 4, 6. terrorem Vejentibus adferre 2, 7, 1.
- Testamentum** facere 4, 1, 23.
- Testimonium** praecipuae fortitudinis 1, 11, 3. 4, 5, 11.
- Testudinem** facere 2, 3, 15.
- Teutonius** 4, 7, 5. Teutoni 2, 2, 8, 2, 4, 6, 2, 7, 12. victi praelio 2, 9, 1.

I N D E X . II.

- Teutonicum bellum** 1, 2, 6.
Theagenes Atheniensis 4, 1, 8.
 in **Theatrum convocari** 4, 7, 22.
 in **theatro de rebus differere** 3, 2, 6.
Thebae 1, 4, 3. **Thebas diruere** 1, 11, 6.
Thebani 1, 4, 3. 2, 4, 11. 2, 6, 6, 3, 2, 10. **equitatu praevalentes** 4, 7, 21. **Lacedaemonios expugnant** 1, 11, 6. **pro metu hoc interpretati** 1, 10, 3. **Thebanae naves** 3, 2, 10. **Thebanorum comaeus** 4, 7, 19. **adversus Thebanos** 1, 10, 3. **in transnavigantes inmittere naves** 4, 7, 19.
Themistocles 1, 1, 10. 1, 3, 6, 2, 2, 14, 2, 6, 8.
Thermopylae 1, 4, 6, 4, 2, 9. **Thermopylarum angustiae** 2, 2, 13, 2, 4, 4. **Thermopylas occupare** 2, 2, 13.
Therimum M. dimittere 1, 8, 10.
Thessalicum bellum 1, 5, 2.
Thraci oculum eruere virga 4, 5, 16. **Thracas** 2, 12, 4, 3, 5, 1. **obfessi in monte** 3, 15, 5. **Thracum duo milia habere suspecta** 3, 16, 5. **Thracas stimulos spe emittere** 3, 16, 5.
Thracia 1, 4, 13. 1, 5, 24. 1, 6, 3, devicta 2, 11, 3.
Thraſybulus, dux Milesiorum 3, 9, 7, 3, 15, 6.
Thraſyminus 2, 5, 24. 2, 6, 4. **ad Thraſymenum accipere cladem** 4, 7, 25.
Tiberis transnatus 3, 13. 1. **Tiberim transire navigiis** 2, 6, 1.
Tiberius Gracchus 2, 5, 14. 3, 5, 2. **Nero** 2, 1, 15.
Tigranes 2, 1, 14. 2, 2, 4. 2, 9, 5.
Tigranocerta 2, 1, 14.
Timarchus Aetolus 3, 2, 11.
Timere aliquid 1, 1, 6. **caſum** 2, 13, 10. **classe** 1, 4, 12.
Timere fidem Italicorum 2, 3, 16. **mortem dubiam in proelio** 4, 1, 17. **perfidian oppidanorum** 2, 11, 1. **populationem** 4, 3, 14. **timentes, ne &c.** 2, 2, 10. 2, 5, 19. **timere a Perſis** 2, 3, 13. **minime** 4, 7, 13.
Timor simulatus 2, 5, 2. 3, 17, 2.
Timidiſſimi 2, 8, 14.
Timiditatem exprobrare 4, 1, 1.
Timotheus, dux Athenienſium 1, 12, 11. 2, 5, 47.
Tiro exercitus 1, 3, 2, 2, 2, 11. **tironibus spatia ſupplere** 2, 3, 22.
Tifamenus, Orefis filius 1, 2, 8.
Tiffaphernac inferre bellum 1, 8, 12.
Titius C. Praefectus cohortis 4, 1, 26.
Titulis ſuis reſpondere 3. **prol.**
Titurius Sabinus 3, 17, 7. & **Cotta legati** 3, 17, 6.
Togae cinctus praeficus 4, 1, 26.
Tolerare conjugem liberosque agello 4, 3, 3. **obſidionem** 2, 9, 5, 3, 15, 1. 4, 5, 13.
Tollere clamorem 1, 9, 2, 2, 3, 17, 2, 9, 1. 2, 4, 7. **tolluntur barbari** 2, 7, 12.
Tomiris, Scytharum regina 2, 5, 5.
Touſarum mulierum crines 1, 7, 3.
Tormenta impedimentaſque 1, 5, 17.
Torpore adfici 2, 5, 23.
Torquatus 3, 5, 3.
Tortus ille 1, 2, 5.
Totus exercitus 1, 4, 5, 2, 3, 2, 2, 5, 4 & 17. 4, 7, 24. **tota acies** 2, 3, 2 & 3. 2, 5, 4. **claffis** 1, 5, 7, dies 1, 11, 19. **nox** 2, 2, 14. 2, 5, 23 & 26. **urbs** 3, 15, 6. **totum iter** 2, 13, 2. **totius Italiae municipia** 4, 7, 38. **tota caſtra confodere** 1, 5, 11.
Totidem ignes ardent 1, 1, 9.
Trabes tranſiſſae 1, 5, 5.
Trachinius Ephialtes proditor 2, 2, 13.
Tradere 3. **prol.** **alicui milia armatorum ad obſequium redacta** 4, 3, 14. **aurum cuſtodibus** 2, 13, 1. **detentos habilioribus** 4, 7, 42. **exercitum caedendum** 2, 3, 22. **gladios & ſcuta** 2, 5, 27. **liberos Falſcorum Camillo** 4, 4, 1. **magiſtrum pueris** *ibid.* **memoriae** 2, 6, 10. 4, 1, 16. 4, 3, 13. **ſe** 3, 5, 2. **oppidum Hirtulejo** 4, 5, 19. **patri Gabios** 3, 3, 3. **urbem** 3, 3, 1, 4 & 7. **tradit Livius** 2, 5, 34. **tradi ſibi vivum volebat** 1, 8, 8. **traditur ejus nomine** 1, 5, 15. **M. Catonem vivum** 10.

I N D E X I I.

- no contentum fuisse 4, 3, 1. Scipio dixisse C. Memmio 4, 1, 1. traduntur nomina ejus varie 4, 5, 10. traditum ab auctoribus prol. 1. est, Alexandrum &c. 2, 11, 6. tradita custodiae quatuor millia necantur 4, 1, 38 sunt monumenta lingua utraque prol. 1.
- T**rabere aliquem secum 2, 11, 3. bellum in adventum legionum 1, 8, 5. proelium 2, 1, 9. ramos per terram 2, 4, 1. signiferum in hostes 2, 8, 5. viram coriis 4, 5, 18. trabi in proverbium 4, 1, 7. tracta postulatio per tempus 1, 4, 13.
- T**rajicere barbarum pugione 2, 7, 5. exercitum 1, 1, 6. 1, 4, 5 & 9. flumen habet 1, 5, 1. militem 1, 4, 11. naves ad portum 1, 5, 7. vada fluminum pedibus 4, 1, 1. trajicit inopinatus Thermopylas 1, 4, 6. trajiciendi venatio simulata 1, 4, 5. flumen occasio 1, 5, 3. trajicientes in Italiam ex Hispania 2, 9, 2. trajecturi in Siciliam 1, 8, 11.
- T**rajectus Iodi fluminis 1, 4, 9. septem millium passuum 3, 13, 6.
- T**ramites angusti 1, 5, 19.
- T**rans Apenninum 1, 8, 3. Taurum 1, 1, 6.
- T**ranscendere muros 3, 9, 6.
- T**ranscurrere praeter ora phalangis 2, 8, 20.
- T**ransducere exercitum per loca 1, 4, 1. praesidium per Caesaris copias 3, 4, 1. transducendum exercitum habere 1, 4, 7.
- T**ransferre bellum 1, 3, 8. 1, 5, 5. statum belli ad proelium 1, 3, 6.
- T**ransfigere vigilem cuspide 3, 12, 2.
- T**ransfugae credere 3, 16, 3. credi non oportet 2, 5, 30. transfugam mittere in castra 2, 9, 7. a transfuga proditus 3, 11, 5. pro transfuga subornatus 3, 13, 2. transfugae ab Romanis comprehensi 3, 16, 4. non debent vocari solertissimi milites 3, 16, 4. remissi amputatis manibus *ibid.* veri 3, 16, 2. transfugarum dexteris praecidere 4, 1, 42. transfugis adferre poenitentiam 2, 7, 9. transfugas adfectus collaudavit 2, 7, 9. a transfugis se ulcisci 3, 16, 4.
- T**ransfugere 2, 5, 30. equites jussit 2, 5, 27. ad hostes 2, 7, 2 & 8. 4, 7, 35. Romanos 3, 16, 3. rationibus interverfis *ibid.* transfugientes Macedones 2, 7, 8.
- T**ransgredi ex Samnio in Luceriam 4, 1, 29. transgressus flumen libere 1, 5, 1. silvam 1, 2, 2. vado 1, 4, 9.
- T**ransilire in classem hostium 4, 7, 12.
- T**ransire 1, 4, 12. ad Romanos 3, 16, 2. ad superiorem 1, 4, 10. barbaras passus est 1, 5, 24. Euphraten 1, 1, 6. ex Sicilia in Africam 2, 7, 4. flumen 1, 4, 8. 1, 10, 3. Halyn vado 1, 5, 4. Mesfanam ad auspiciis repetenda 4, 1, 31. multa prol. 1. paucas e suis navibus jussit 1, 4, 14. per viam 2, 12, 4. Tiberim navigiis 2, 6, 1. transeunt aliqui ex militibus 3, 16, 4. stationes 3, 13, 4. transferunt in hos opes Alexandri 1, 5, 11. tranfieri torum agmen 1, 6, 3. transeuntium suorum fuere propugnatores 1, 4, 10. transiturus erat silva 1, 6, 4. transeundi spatium habere 1, 4, 2. transeundum habere per angustias 1, 4, 3.
- T**ransitus fluminis 1, 7, 2. 2, 5, 23. idem manet hostibus 4, 7, 28. lectus 1, 4, 7. transitum maturare 4, 2, 1. minari 1, 4, 9. prohibere 1, 6, 2. quaerere 1, 5, 2. rapere 1, 4, 8. tenere 1, 4, 13. transitus solidi ac noti 2, 5, 7.
- T**ransitionem ad Poenum parare 4, 7, 22. simulare 3, 16, 2.
- T**ransmittere exercitum subitum 1, 4, 9. flumen 2, 5, 20. in ripam 1, 4, 9. positos per Siculum fretum 1, 7, 1. transmitti possunt elephantis 2, 3, 16. transmissus in Africam exercitus 1, 3, 8. transmissae sagittae supra testudinem 2, 3, 15. trabes 1, 5, 5.
- T**ransnare abruptiora 1, 4, 7. amnem 1, 7, 2. pontem 2, 13, 5. Scultentiam amnem 3, 13, 7.

I N D E X I I.

- transnatus Tiberis 3, 13, 1. trans-
natum flumen 1, 7, 2.
- Transnavigare 1, 4, 13. 2, 5, 42.
4, 7, 19.
- Transportare elephantos navibus
1, 7, 1. transportatus exercitus
1, 12, 1.
- Transvehendos Gallos censuit fe-
natus 2, 6, 1.
- Transverberatus ab eo 4, 5, 16.
- Transversus collis 2, 4, 1. trans-
versa fossa 1, 5, 8.
- Trebia 2, 5, 23.
- Trecenti Lacedaemonii 2, 2, 13. 4,
2, 9. milites 1, 2, 5. 1, 5, 15.
- Trepidare ex conscientia 4, 7, 36.
- Trepide recurrere 3, 10, 5.
- Trepidare circa inpedita portae
claustra 3, 3, 5. de eventu in-
ventionis prol. 1. milites noli-
te 1, 12, 5. trepidat propter da-
unum exercitus 2, 7, 3. trepi-
dant reliqui 1, 1, 11. 1, 5, 13.
trepidantem hostem caedere 2,
5, 33. trepidantes caedere 2, 5,
29.
- Trepidatio vera 3, 6, 1. trepida-
tionem adferre 1, 12, 1.
- Triarii 2, 3, 16.
- Triballorum exercitus amplior 2,
4, 20.
- Tribunus C. Memmius 4, 1, 1. mi-
litum 2, 4, 4. M. Furius Cam-
illus 2, 8, 5. P. Decius 4, 5, 9.
in legione 4, 1, 32. Valerius 4,
1, 30. tribuni cornicularius Cae-
sarianus 3, 14, 1. militum Sem-
pronius Tuditanus, & C. Octa-
vius 4, 3, 7. plebis 4, 1, 22. &
centuriones 1, 1, 3. 1, 2, 1. 1,
11, 2. a tribuibus rogari sacra-
mento 4, 1, 4.
- Tridui iter conficere 3, 11, 4. tri-
duo receptae copiae 1, 1, 6.
- Triplicis acies 2, 3, 16, 17, 20 & 22.
triplices fossae 1, 5, 11.
- Tircinem implicatam vado cape-
re 2, 5, 43. unata habere 4, 7,
19.
- Triticum exiguum 3, 15, 5. pro-
prium 3, 4, 6. tritici vis magna
3, 15, 5.
- Troctis tabellarius 2, 7, 6. signifi-
catio 1, 12, 7.
- in Triumpho fertur pecunia 4, 5, 1.
- Triumphare *ibid.*
- Troezen 1, 3, 6.
- Troezenii 3, 6, 7.
- Trucidare abeuntes perseverantius
2, 8, 14. aliquem 2, 5, 12. comi-
nus 2, 3, 24. aptatos proelio 3,
17, 6. dissipatos 2, 6, 2. ducem
hostium 4, 5, 4. hostes in me-
dio 3, 10, 4. octo millia militum
2, 5, 21. trucidari in medio 3,
10, 5. trucidatus ab exercitu Me-
diolani fenatus 1, 9, 3.
- Truncos universos amoliri 4, 7, 3.
- Truncata facies 3, 3, 4.
- Tryphon, Syriae rex 2, 13, 2.
- Tubam exaudire 1, 1, 13.
- Tuditanus Sempronius Tribunus
militum 4, 5, 7.
- Tullius Hostilius, rex Romano-
rum 2, 7, 1.
- Tueri Amphipolin praesidio 3, 16,
5. Italiam 1, 3, 3. Peloponneson
2, 5, 26. tutus se est auxilium simu-
latis 2, 12, 3.
- Tutus regressus 1, 3, 10. tuta ci-
vitas consensu defendentium 3,
9, 5. tutum oppidum situ &
operibus 3, 2, 1. tutam sibi fu-
gam arbitratus 2, 13, 3. tuta lo-
ca munitione 3, 4, 6. omnia re-
nuntiare 3, 11, 1. in tuta perducere
suos 1, 5, 17. tutior regio 2,
5, 31.
- Tutissime legiones pervenerunt 1,
8, 5.
- Tutari moenia 1, 4, 3. tutatus
quosdam aditus ingenti mole 1,
5, 5.
- Tutela finium 1, 3, 4 & 6. vadi
1, 4, 10. urbium 3, 6, 3.
- Tum demum 2, 3, 17.
- Tumentes animi 4, 5, 2. tumentia
vela 2, 13, 11.
- Tumidus successibus exercitus 1,
11, 2.
- Tumulum proximum occupare 2,
5, 22. tumuli proximi 2, 7, 1.
- Tumultus armorum civilium 4, 5,
2. magnus 2, 4, 1. tumultum
movere 1, 9, 3. per tumultum
relieta obpugnatio 3, 10, 2. cum
tumultu decurrere ad partem 3,
9, 10.
- Tumultuari & concinere coepe-
runt 3, 9, 3.

I N D E X I I.

- Tumultuarius** pons 4, 7, 28.
Tunica soluta 4, 1, 26. *tunicam* comburere 1, 1, 12.
Turba inbellis 2, 4, 25.
Turbare aciem 2, 3, 2 & 16. 2, 4, 18. 2, 5, 4. *animos* 2, 7, 1. *instructuram* 2, 3, 17. *turbatur pecus flamma* 1, 5, 28. *turbatus inundatione* 3, 7, 3. *turbatum conjuratorum consilium* 1, 9, 1. *turbatae aves* 1, 2, 7.
Turma equitum 1, 10, 2. *turmae equitum* 2, 7, 11. *plures* 2, 5, 25. *turmas inmittere* 2, 7, 8.
Turmales redire volunt 2, 12, 2.
Turpiter fugari 4, 1, 24.
in Turre quadam circumseptus 3, 6, 5. *turres superstruere navi- bus* 3, 9, 8. *turribus aliis ador- us* 2 terra *ibid.*
Turritae naves *ibid.*
Tuscus habitus 1, 2, 2.
Tyrannus Syracusanorum, Gelo 1, 11, 18. Dionysius 1, 8, 11.
- V.
- Vacare** ad coenam crepusculo 4, 3, 7. *munere* 4, 1, 44. *vacans portus* 3, 2, 10.
Vacua frons 2, 3, 8. *urbs defensoribus* 3, 2, 5, 3, 6, 3. *vacuam urbem capere* 3, 10, 3. *vacua castelli ob id defensoribus* 3, 9, 3. *vacuos infestare hostium fines* 1, 8, 4.
Vacata auxilii Deiminium 3, 6, 2.
Vaccaci 4, 7, 33.
Vadam inferius, superius 1, 4, 10. *iberum* 1, 4, 9. *superare* 1, 4, 10. *vado Halyn transire* 1, 5, 4. *implicata tiremis* 2, 5, 43. *vada fluminum pedibus trajicere* 4, 1, 1. *nota* 2, 5, 23. *in vada incidere* 2, 13, 10. *vadosa loca* 2, 5, 43.
Vagari extra moenia effuse 3, 2, 7.
Vagina excidit gladius 4, 5, 17. *vaginarum interiora inscribere* 3, 13, 5.
Valeria gens 4, 1, 30.
Valerius 2, 11, 1. *Laevinus* 2, 4, 9. *Cos.* 4, 7, 7. *nobilis Tribunus militum* 4, 1, 30.
Valet cura quantum prol. 1.
- Valentioris** candam per singulos pilos vellere 4, 7, 6. *valentio- rem per singula vellere* 1, 10, 1.
Valerudo domini 2, 5, 30.
Validissimus cum equi cauda lu- ctatur 1, 10, 1. 4, 7, 6. *validis- sima manus* 1, 4, 5. *validissimi milites* 2, 3, 1. *validissimae co- hortis* 2, 3, 5.
Vallis media 1, 5, 15. *obscura* 2, 5, 37. *latera* 4, 5, 10. *in vallem demissus exercitus* *ibid.* *medi- am decurrere* *ibid.* *valles hos- ti adplicitae* 1, 1, 7.
Vallo alicujus aequitare 2, 5, 23. *admove* aciem 2, 1, 2. *ligna* 4, 7, 8. *vallum circuire* 2, 12, 1. *detrahere* 3, 17, 6. *ducere* 1, 5, 1. 2, 5, 26. *materia exstructum incendere* 1, 5, 8. *materis one- ratum* 1, 5, 1. *cervulis*, & *alio materiae genere constructum* 1, 5, 2. *proruere* 2, 5, 8. *struere* 1, 5, 3. *ad vallum Punicum procurre* 3, 10, 3. *extra vallum tendere* 4, 1, 18, 19 & 20. *vallo comprehendere loca* 2, 11, 7. *in vallo militem tenere* 3, 17, 5. *pro vallo instruere aciem* 3, 17, 9. *sub vallo continere exerci- tum* 4, 1, 14.
Vallare castra 2, 5, 34.
Vana alacritas 2, 5, 40. *imago* 1, 5, 22.
Vanitas spei 2, 5, 40.
Variana clades 3, 15, 4 4, 7, 8.
Varinius P. Procos. 1, 5, 22.
Varius flexus 2, 5, 47.
Varie traditur nomen 1, 5, 15. *traduntur nomina* 4, 5, 10.
Varietas rerum prol. 1.
Varro C. & L. Flaccus Coss. 4, 1, 4. *collega* L. Paulli 4, 5, 6.
Vasa expeditioni necessaria 4, 1, 1. *conclamare* 1, 8, 9. & *ciba- ria munitum in fasciculos apta-* 12 4, 1, 7.
Vascula viperis plena 4, 7, 10.
Vastus lucus 1, 11, 10.
Vastitas domestica 1, 8, 4.
Vastare agros 1, 8, 1. 2, 5, 11. 3, 4. 1. *Hispaniam* 4, 7, 31. *hostem* 1, 6, 2. *regionem* 2, 5, 10.
Vel major constantia 4, 5, 6.
Vela rumentia, & *statu plena* 2, 13,

I N D E X I I.

- 13, 11. pandere** 2, 5, 45. 2, 13, 11.
Velare cladem ultionis simulatio-
 ne 2, 7, 3.
Velites expediti 2, 3, 16. & levis
 armatura 2, 3, 17. emittere 2,
 3, 20.
Velius, Praefectus Romanorum
 3, 17, 3.
Vellere valentioris caudam per
 singulos pilos 4, 7, 6. valentio-
 rem per singula 1, 10, 1.
Velocius nuntio redire 1, 1, 9.
 velocissima e navibus 3, 10, 8.
 velocissimi videntur 4, 7, 29.
 milites 3, 9, 3. peditum 2, 3, 22.
 velocissimae naves 2, 5, 47.
Velocitas gentilis 2, 5, 31. veloci-
 tate occupatis consuli prol. 1.
Velut contraria pignora retinere
 1, 8, 6. veluti victrices naves 1,
 4, 12.
Vehemens exercitus 1, 3, 1.
Vehementer adfligi factio 4, 7, 29.
Vehi equo 4, 6, 2. rapidius per
 ignota loca 2, 5, 6.
Vehicula taedae, febi, & sul-
 phuris plena 2, 4, 17. vehiculo-
 rum usus 4, 1, 6. vehiculis ad-
 juncti boves 2, 4, 17.
Vejos pervenire 3, 13, 1.
Vejentes 2, 4, 19. 2, 7, 1.
Venandi causa 3, 3, 6.
Venatorum habitus 3, 3, 6.
Venationi infuere litteras 3, 13, 3.
 venationem ferre 3, 3, 6. vena-
 tione onustus *ibid.*
Vendere juventutem pluris 3, 5, 3.
Venditor muris 4, 5, 20.
Venire murem centum denariis
 4, 5, 20. pretio 3, 13, 2. publi-
 ce 4, 1, 20.
Venalis ager 3, 18, 2.
Venenum ac fopor mandragorae
 2, 5, 12. dare Pyrrho 4, 4, 2.
Venerabilem coma constituere 1,
 11, 10.
Veniam pacisci labori prol. 1.
Venire ad capiendos elephantos
 4, 7, 18. ad diluendam existi-
 mationem 1, 1, 10. diripienda
 castra 2, 12, 4. liberandam rem-
 publicam 3, 6, 7. obsidionem 3,
 17, 1. Oceanum 2, 13, 11. in
 conspectum 4, 1, 13. deditio-
 nem 3, 5, 1. Italiam 2, 7, 7.
 mixtos eis iussit 1, 9, 3. alicui
 auxilio 2, 5, 20. in auxilium
 Aegyptiis 2, 3, 13. in subsidium
 hosti 3, 11, 3. veniunt ab aliis
 castris coronati equites 3, 8, 2.
 ad eum legati 1, 4, 6. ventum
 est ad inpedita 2, 3, 23. pedites
 2, 3, 14.
Ventidius 1, 1, 6. 2, 2, 5. 2, 5, 36.
Ventris profluvium 3, 7, 6.
Ventus depulit ornamentum 1,
 12, 5. obportunus 4, 7, 14. fe-
 cundus 2, 13, 11. ventos caus-
 fari 4, 7, 31.
Verberari nebula & imbris 2,
 1, 15.
Verborum effectus prol. 1. honor
 3, 16, 1.
Verecundia ignominiae pressus 4,
 1, 13.
Vereri, ne &c. 1, 1, 6 & 13. 1,
 11, 21. 2, 5, 30. 4, 7, 8. igno-
 miniam 4, 5, 17. incursum ho-
 stium 1, 5, 11. multitudinem 2,
 3, 19. negligentiam vigillum 3,
 12, 1. omnia 1, 1, 6. segnitiam
 Italicorum 2, 3, 16.
Vertere terga 1, 11, 10. 2, 3, 20.
 2, 4, 1. vertunt redeunt in
 ordinem 2, 5, 31. verti 2, 5, 45.
 in fugam 2, 4, 6. 4, 7, 28. ver-
 sum in proras pondus 1, 5, 6.
Verfus Lacedaemonem actum a-
 gmen 4, 7, 13.
Veisus Homericus 2, 3, 21.
Vertex planus collis 2, 2, 4. ver-
 tices arenarum & pulveris 2, 2, 7.
Veru unicum 4, 3, 6.
Vera trepidatio 3, 6, 1. verum
 non est 1, 2, 8. veri transfugae
 3, 16, 2. verae insidiae 1, 12, 2.
 vera falsis miscere 2, 7, 13.
Vere agi 1, 5, 3.
Vesci maturius 2, 1, 5. solitus 4,
 3, 9.
Vespasianus Divus Augustus 4, 6, 4.
Vestigia equorum 1, 11, 9. fru-
 menti 3, 15, 5.
Vestis purpurea 1, 11, 10. vestem
 militi dare 2, 5, 15. veste crura
 contegere 1, 5, 27. tegi 1, 11,
 17. 4, 17, 33. sub veste celata
 arma 4, 7, 13.
Vestitu calonum milites submit-
 tere 3, 2, 9.

I N D E X II.

- Vestimenta per lictorem scindere 4, 1, 28.
- in Vesvio obsessus 1, 5, 21.
- Vetare castra ampliari 1, 1, 9. vetuit filium venire in conspectum 4, 1, 13. regionem ab armato adiri 2, 5, 31. vetamur federe 1, 12, 7.
- Veteranus exercitus 1, 3, 2. 2, 3, 7.
- Verus alveus 3, 7, 4.
- Vexare securos & graves carne 2, 5, 13. vexarifrequentius 1, 3, 9. vexatus exercitus imbre 4, 7, 30. Xerxes ab trecentis 4, 2, 9.
- Vexatio trajiciendi simulata 1, 4, 5. citra vexationem 1, 8, 9.
- Via Aemilia 2, 5, 39. alia 1, 2, 5. aperta ad evadendum 2, 6, 6. arta 2, 5, 24. data est hominibus 2, 6, 1. Gallica *ibid.* ulla 1, 4, 8. viae latus utriusque 2, 12, 4. pars dextra 1, 6, 1. praedictae latera 1, 5, 24. viam fugae dare 2, 6, 5. fugiendi 4, 7, 16. viae egressus 4, 1, 9. viae cavae & praeruptae 2, 2, 6. explorandi sagaciores 1, 2, 2. vias intercidere fossis 1, 5, 5. intersepere parietibus *ibid.* obstruere *ibid.*
- Vibrare lanceas 2, 1, 3.
- per Vices 2, 5, 25. vicibus remigem exercere 4, 7, 19.
- Vicos desolatos per diversa incendere 1, 8, 4.
- Vicina regio Aetoliae 2, 5, 19. vicina castra Pompeji castris 2, 5, 31.
- Videre exercitum in vallem demissum 1, 5, 15. 4, 5, 10. vexatum imbre continuo 4, 7, 30. hostes procurrere 2, 1, 7. nullam ultra artium materiam 3. prol. ornatum scutum elegantius 4, 1, 5. patrem aliquid agentem 1, 1, 4. proelium contractum 2, 4, 3. suos pugnae signum flagitantes 1, 10, 2. vela tumentia ex longinquo 2, 13, 11. vigilem dormientem 3, 12, 2. vident hoc fieri 2, 5, 10. videntur agnoscere 1, 1, 3. accessum 1, 9, 3. dedisse terga 2, 5, 33. legiones consurrecturae in perniciem ducis 1, 9, 4. socii 1, 1, 6. velocissimi 4, 7, 29. visus sum praestinato fati fecisse prol. 1. visum excepisse arcana 1, 4, 13.
- Visum perturbari 2, 5, 38.
- Videntes procul decipere 3, 16, 6.
- Vigilem dormientem videre 3, 12, 2. transfigere cuspidem *ibid.* vigiles caesi 3, 3, 2. veniunt 4, 1, 26. vigilum negligentia 3, 12, 1. vigilibus munitionum equites ostendere 2, 5, 21. vigiles quosdam excitare 3, 14, 1.
- Vigilia quarta commissa 1, 5, 17. secunda 1, 1, 7. festi ad lucis exortum 2, 12, 1. marcentes 2, 1, 14. vigiliae aguntur 2, 9, 6. stationesque 1, 1, 9. vigilas ad fidem remanentium dividere 1, 5, 17. circuire 3, 12, 2.
- ad Vigilantem usque admitti 2, 5, 30.
- Viginti ex velocissimis navibus praemittere 2, 5, 47. quatuor millia peditum 4, 2, 6.
- Viceni forte ducti 4, 1, 35.
- Vigor disciplinae 4, 2, 1.
- Villas incendere 2, 5, 11.
- Villicus unus 4, 3, 3.
- Vinum silvestre 1, 5, 21.
- Vincere classe 1, 11, 7. cornu dextro 2, 7, 11. sinistro 2, 4, 11. copias hostium 4, 2, 4. ducem 2, 2, 6. fatigatos aestu 2, 1, 2. exercitum 4, 2, 6. hostem 4, 7, 20. impeditos religione 2, 1, 16.
- Medos 1, 11, 19. redactos ad paucitatem 1, 8, 11. relictos 1, 8, 3. vincens exercitus 4, 5, 14. vincentes Romani 2, 3, 9. vinci acie 3, 1, 1. proelio navali & pedestri 4, 7, 45. vincendus est hostis dolabra 4, 7, 2. vincendos hosti praebere 2, 4, 12. victus a Divo Julio 2, 13, 11. Cn. Piso 3, 6, 5. exercitus 1, 3, 5. in campis Arusiis 4, 1, 14. Epiro 2, 13, 8. Tryphon, rex Syriae 2, 13, 2. Xerxes 2, 6, 8. victa classis Persarum 4, 7, 45. victi Carthaginienses 1, 8, 7. hostes bello 2, 11, 7. 4, 1, 24. Poeni 2, 9, 2. Sabini a M. Curio 4, 3, 12. Teutoni proelio 2, 9, 1. victae partes 2, 7, 13.
- Victor collega 2, 4, 1. exercitus 2, 2, 11. cum victore congredi 4, 7, 5. victores instant fugientibus 2, 6, 10. requirentes causam

I N D E X I I.

- fam eventus 3, 1, 2. compelle-
 re in enulas 2, 9, 6. se ex pu-
 gna redituros, jurant 1, 11, 1.
 victrices naves 1, 4, 12, 2, 13, 9.
Victoria clarissima 2, 2, 4. expe-
 dita 2, 2, 3. memorabilis 2, 2, 7.
 praeclara 1, 11, 2. praesumpta 3,
 17, 6. Alexandro datur 1, 11,
 14. eget facinore 4, 4, 2. est se-
 cuta sententiam 4, 7, 30. prona
 nostris 4, 7, 29. victoriae fiducia
 2, 10, 2. reliqua consummare 3,
 6, 5. spes oblata 3, 17, 7. victo-
 riam adipisci 3, 1, 2, 4, 4, 1, 4,
 5, 3. adnuntiare 3, 8, 2. acqui-
 rere 2, 8, 14. concedere hosti-
 bus 3, 8, 3. conferre patriae 4,
 5, 15. consequi 4, 7, 21. con-
 summare 1, 11, 2, 2, 3, 17. con-
 cupiscere fraude 4, 4, 1. hostium
 fore respondent 4, 5, 14. mira-
 ri 2, 3, 23. partium sibi nuntia-
 tam vulgavit 1, 11, 7. portendi
 interpretatus 1, 12, 4. profliga-
 re 2, 3, 2. promissam maturare
 1, 11, 11. referre 2, 7, 10, 2, 8,
 1. spondere 1, 11, 14. victoria
 potiri 1, 11, 6, 2, 8, 6. de vi-
 ctoria nuntiare hostibus 4, 7,
 15. victoriae nobiles 3, 3, 2. vi-
 ctoriarum successus 2, 5, 36.
Vindicare pecora 3, 10, 6.
Vinum infectum 2, 5, 12. vini a-
 vida gens *ibid.* epularumque
 copia 3, 3, 2. modus 2, 5, 12.
 vino contentus 4, 3, 1.
Violentus impetus 2, 1, 9.
Viperarum metu perterritus 4, 7,
 10. viperis plena vascula *ibid.*
Vir acer 1, 2, 3. viri fortissimi
 muliebri veste tecti 4, 7, 33. te-
 naces disciplinae 4, 2, 9.
Virilis sexus 1, 11, 6.
Viridum conlatum triticum 3, 15, 5.
Virga decutere papaverum capita
 1, 1, 4. Thraci oculum erueri
 4, 5, 16. uti ad equum *ibid.* vir-
 gis agi 4, 4, 1. animadvertere
 in Valerium 4, 1, 30. caesus 3,
 3, 3, 4, 1, 20, 31, 39 & 40.
Virginus Cos. 2, 1, 7.
Virgo captiva eximia pulchritu-
 dinis 2, 11, 6. nubilis 2, 11, 5.
Virgulta & silvae 2, 4, 15.
Virathus 3, 10, 6, 3, 11, 4, 4, 5,
 22. dux ex larrone 2, 5, 7. Lu-
 sitanorum 2, 13, 4.
Virtus cujusque 2, 3, 22. militum
 inrita 2, 3, 24. Romanorum 2,
 1, 13. virtuti suorum fidere 2,
 3, 19. virtute praestare 2, 2, 10
 & 13. sua exercitum fervare 1,
 5, 15, 4, 5, 10. superatus 2, 5,
 30. neque virtute, neque arti-
 bus bellandi par 1, 8, 2. virtu-
 tes alicujus ignorare 4, 7, 36.
Vis avium 1, 2, 8. in arte soller-
 tiaque posita proficit proli 1.
 inexpectata 3, 11, 1. magna
 tritici 3, 15, 5. media 2, 5, 12.
 nulla 3, 2, 10. tempestatis 1, 1,
 2. vi capere Prinafum 3, 8, 1.
 remigantium navigia concitare
 1, 5, 6. vires sub ipso erant 1,
 1, 9. consulum junctae *ibid.* di-
 ductae in latera 2, 3, 8. inte-
 grae 2, 1, 7, 2, 2, 14. & recen-
 tes 2, 1, 2. novae 2, 12, 3. re-
 giae 1, 2, 1. Romanae 4, 7, 6. u-
 niversae 2, 1, 8, 3, 6, 6. virum
 pars optima 2, 3, 3. vires didu-
 cere suspectione proeli 1, 8, 5.
 minuere exercitu diducto 4, 7,
 31. viribus adjuvari 1, 11, 6. c-
 minere 2, 5, 30. infirmior miles
 2, 3, 1. parum fideus 1, 1, 9.
 in **Visceribus** adparent frumenti
 vestigia 3, 15, 5.
Vitanda, aut agenda praenoscere
 1, 11, 13.
Vitia corporum 4, 7, 1.
Vivere collegam clamitans 2, 7,
 11. constantia majore 4, 5, 6.
Vivus abducitur 4, 5, 16. vivum
 tradere 1, 8, 8.
Victui necessaria 3, 5, 1. victum
 sustentare 3, 15, 3.
Vita, moresque Alexandrini 1, 1,
 5. vitae cupiditas 4, 5, 6. vitam
 finire laqueo 4, 7, 5. trahere co-
 rris 4, 5, 18.
Vocare sublequentes naves 2, 7,
 14. vocantium ad arma clamor
 1, 9, 2. vocari Statilium ad se
 iussit 4, 7, 36. transfugas non
 debent 3, 16, 4. vocatus exerci-
 tus ad concionem 3, 1, 1.
Vocatus Calpurnius Flamma 4,
 5, 10. Laberius 1, 5, 15.
Volatus citatior 1, 2, 7.

I N D E X I I.

- Volebat hoc nemini commissum** 1, 1. 4. vivum tradi sibi 1, 8, 8.
Voluntas manifesta deficiendi 4, 7, 22.
Volonum exercitus 4, 7, 24. numerus *ibid.*
Volscei 2, 1, 7 & **Aequi** victi acie 3, 1. 1. & **Latini** hostes 2, 8, 5. **Volscorum castra** 2, 4, 15, 4, 7, 40.
Volturnus amnis 2, 2, 7. 3, 14, 2.
Volumina haec illis cordi sunt prol. 1.
Voraginosus locus 2, 5, 7.
Vocē & gestu expostulare 4, 1, 33. signum dare 2, 7, 14. Periclen nomine adpellare 1, 11, 10. perterritus 3, 5, 2.
Vulgare nuntiatam sibi victoriam partium 1, 11, 7.
Vulnus grave 2, 7, 13. vulnere adficere aliquem 2, 5, 39. exanimari *ibid.* vulnera aliquot excepta 4, 5, 17. vulneribus onerari 2, 13, 5.
Vulnerari sub aure 1, 7, 2. vulneratus adclinat se saxo 4, 5, 5. collega **Fabius** 2, 7, 11.
Vultus minax 1, 9, 4.
Ubi caput hostium regni erat 1, 8, 12. factum est 1, 6, 2. animadvertentur hoc 1, 5, 16. res poposcit 2, 5, 32. successit 2, 1, 3. vidit 1, 2, 8.
Ubique fnga capessitur 2, 4, 7.
Ubiorem fines 2, 11, 7.
Ulcisci ignominiam damnationis 1, 8, 1. se a transfugis consilio 3, 16, 4. suos 4, 7, 44.
Utionis simulatio 2, 7, 3.
Ullus armatus 2, 5, 31. ulla praeclocutio 3. prol. via 1, 4, 8.
Uterior regio 2, 5, 31. ripa 1, 4, 9 & 10. posteriores **Scythae** 2, 4, 20. ultima necessitas 2, 6, 9. ultimum agmen 2, 5, 7. In ultimo statuere 2, 3, 17. ultima impedimenta 1, 6, 1.
Ultra artium materiam nullam videre 3. prol. locum insidiarum perducere 2, 5, 37. naturam fluminum 2, 2, 7.
Ultrō 1, 9, 4. 1, 11, 20. arcessiri a **Syphace** 2, 7, 4. depopulari agrum 4, 7, 13. simulare cunctationem 1, 11, 7.
in Umbra propugnare 4, 5, 13.
Umbratica corpora 1, 11, 17.
Umbri 1, 2, 2. **Umbrorum exercitus** 1, 8, 3.
Umbria 1, 1, 9.
Unde victoria patrata est 1, 11, 2. multa transire mihi ipse permisi prol. 1.
Undique abruptis cinctus 1, 5, 10. adoriri milites 2, 5, 1. circumveniri 2, 3, 19. deducta praesidia 3, 6, 1. descendere 4, 5, 10. jaectare crura ad sudorem 4, 7, 34.
Undecim menses 4, 5, 18.
Undecimus annus 3, 5, 2.
Unus ex civibus 1, 2, 3. his 1, 2, 5, 1, 5, 11. numero prol. 1. tot millibus 1, 12, 11. descensus 1, 5, 24. 2, 12, 4. dies 3, 11, 4. ictus 2, 5, 41. introitus 3, 13, 6. lembus 2, 7, 14. villicus 4, 3, 3. una regio 2, 5, 31. femita 3, 9, 3. spes salutis 1, 5, 3. unius interitus 1, 1, 10. noctis spatium 4, 7, 22. uni ex corpore demandata cura 4, 2, 8. proximimatus mortem 4, 7, 39. unam legionem corruptam simulat 1, 11, 2. unam triremem habere 4, 7, 19. unā ope sustentari 3, 5, 1.
Una cum aeneatoribus 2, 4, 3.
Unicum veru 4, 3, 6.
Unaquaeque species prol. 1. urbium 1, 1, 1.
Univerfus equitatus 2, 5, 33. exercitus 1, 10, 1. 2, 5, 26. 4, 3, 13. 4, 7, 6. universa cauda 1, 10, 1. 4, 7, 6. gens 2, 11, 5 & 6. multitudo 4, 7, 22. universi a limite obstiterunt 1, 5, 10. adversus hostem consentientes 1, 9, 2. gubernatores 1, 1, 2. **Hennenses** 4, 7, 22. hostes 1, 4, 9. **Ligures** 3, 17, 2. milites 1, 5, 6. spectantes 1, 7, 7. universae civitates 1, 1, 1. copiae 3, 17, 7. naves 2, 1, 18. vires 2, 1, 8. 3, 6, 6. universonum clamor sublatus 2, 3, 17. universonos adgredi 4, 7, 6. interfici iussit 4, 7, 17. truncos amoliri 4, 7, 8. universas cohortes adgredi 1, 10, 1. copias cingere plaustris 4, 7, 33.
Urbs ardens 3, 8, 2. **Aetna** 3, 14, 1. **Babyloniorum** 3, 3, 4. **Bene-**
Ven-

I N D E X I I.

- ventum 4, 1, 14. capta ab tergo 3, 8, 3. Cyzicum 4, 5, 21. desolata 3, 6, 6. destituta alimentis 3, 4, 3. Epirotarum 3, 3, 1. Graeca 3, 5, 3. incustodita 3, 2, 6, 3, 3, 1. maritima 3, 9, 8. munita 3, 6, 3. nobilibus victoriis clara 3, 3, 2. relicta 3, 6, 6, 3, 16, 3. tota 3, 15, 6. vacua defensoribus 3, 2, 5. urbis fiducia 3, 6, 3. inspectio 1, 1, 5. introitus 3, 13, 6. muri 3, 9, 1. situs 3, 9, 2. urbi in praesidio erant 1, 8, 3. urbem adgredi inpetu 3, 1, 1. diripere 3, 16, 5. intrare 3, 7, 4. tradere Lysimacho 3, 3, 7. vacuum capere 3, 10, 3. defensoribus 3, 6, 3. vacantem occupare 3, 2, 10. urbe egredi 3, 2, 8. urbes tentantur dolis 4, 7, 38. nudatae propugnatoribus 3, 7, 1. relictae 3, 9, 4. ac res suas Aetolis concedere 2, 5, 19. obpugnare 3. prol. petere 3, 6, 3. multas capere 3, 2, 3, 4, 3.
- Urbanus Praetor L. Aelius** 4, 5, 14.
- Urguens** Porfenae exercitus 2, 13, 5. urgentes barbarorum sagittae 2, 13, 7. urgueri a Sempronio 4, 7, 33. fame 2, 6, 5. proelio 2, 7, 6.
- Usque ad adplicitas** hosti valles 1, 1, 7. locum voraginosum & praecaltum 2, 5, 7. moenia provehi 4, 7, 29. munitiones succedere 2, 12, 2. perniciem instant 2, 6, 10. factorum proventum 3, 15, 3. vigilantem admitti 2, 5, 30. in tempus 3, 2, 2. spectaculum resolveri 1, 5, 16. vallum perferre ignem 2, 4, 15, 4, 7, 40. eo cecidit 2, 5, 3.
- Ut arbitror** 1, 7, 7. fert opinio 2. prol. opinor 1. prol. praecceptum erat 3, 9, 3. servum castigavit 1, 1, 3.
- Uti assa elixave carne** 4, 1, 2. elephantis 2, 4, 13. barbaro milite 3, 11, 13. militibus ad proelium 1, 11, 20. multitudine 2, 2, 14. natura loci pro munimentis 2, 2, 6. obportunitate collium 1, 1, 6. odio suo adversus regem 3, 3, 3. opera nullius 1, 11, 3, 4, 5, 11. sagittis 2, 2, 5. spatio ad
- contrahendas copias 1, 1, 6. virga ad equum 4, 5, 16. utendum est hoc genere Strategematon 1, 11, 13. usus bis simili eventu 2, 10, 2. exercitu veterano 2, 3, 7. ejus incommodum 2, 1, 14. eodem consilio 1, 8, 8. obsequentissimis 1, 10, 2. usi sunt crinibus mulierum ad funes 1, 7, 3.
- Usus classis non est necessarius** 4, 1, 15. delicatior 4, 1, 1. fluminis 3, 7, 2. linguae Latinae 2, 4, 10. longus 2, 1, 9. belli 3, 2, 3. magnus 4, 7, 14. veliculorum 4, 1, 6. usui sunt urbibus obpugnandis 3. prol. usu navium defici 1, 7, 1.
- Utilis propter calliditatem** 1, 8, 7. utilior exemplo temperantiae 1, 7, 7.
- Utiliter a duce haec fiunt** prol. 1.
- Utilitatis spes** 2, 7, 2. ad utilitates convertere 1, 1, 6.
- Utribus duobus inflatis insidere** 3, 13, 6.
- Uterque exercitus** 2, 4, 9. utraque acies 1, 1, 10. pars 2, 3, 7 & 3, 2, 5, 38. utrumque cessit ex sententia 2, 5, 29. cornu 2, 3, 20. latus 1, 4, 2. 2, 3, 17. viae 2, 12, 4. utraque latera 1, 6, 1. 2, 5, 32. utrisque & sine noxa ostendere 1, 10, 2. utrasque partes confundere 1, 12, 3.
- Utrimque** 2, 3, 21. caelus magnus numerus 2, 10, 1. inrumperet 2, 4, 4.
- Utrobique deleti** Poeni 2, 10, 2.
- Uxores & liberi in servitutem abducti** 1, 11, 6.

X.

- Xanthippus** Lacedaemonius 2, 2, 11. 2, 3, 10.
- Xanthus** Boeotius rex hostium 2, 5, 4. iniquus 2, 5, 41.
- Xenophon** 1, 4, 10. 4, 2, 8. 4, 6, 2.
- Xerxes** 1, 3, 6. 2, 2, 14. 4, 2, 9. 2, 6, 8. Xerxis navium multitudo 2, 2, 14.

Z.

- Zeuigma** 1, 1, 6.
- Zopyrus** Cyri comes 3, 3, 4.

I N D E X

I N D E X I I I.

NOTARUM IN

S. J. FRONTINUM.

Numeri paginas designant.

A.

A conspectu abduci pag. 321.
 diverso 402. limite 76. mendacio consternatus 246. tergo 286, 395, 537. terra exoptulare 475.
 Abducere captivum 514.
 Abduci in servitutem 138.
 Abdus 325.
 Abire domum *pro* domos 86.
 Ablativus absolutus *pro* Nominativo 507.
 Abscidere 552.
 Abscissi montes 54.
 Abuci tritico 373.
 Abydenae angustiae 63.
 Accessus & adscensus 427.
 Accusativus Graecus 343, 555.
 Acerba ligna 406.
 Acervus lignorum 406.
 Acies *pro* proelio 171. averfa 547.
 Innata 202. Scipionis quae 213. &c.
 Acie superare 254.
 Acilius 239.
 Acta 397.
 Acti equis 225.
 Ad commune pertinere 360. connectionem vocare 354. sensum rei 285.
 Addicere securi 477, 478.
 Adducere exercitum 19.
 Aedius 324, 325.
 Aesse 158.
 Adficere vulnere 294.
 Adibatur castellum 892.
 Adipisci mortem 512, 513.
 Aditum intrare 51.

Adjacet mare & mari 398.
 Adjutorium esse 262, 545.
 Adjavit eum casus 280.
 Adluit mare regionem 54.
 Adolefcit flamma 98.
 Adorius 192, 193, 261.
 Adortus hostes vicit 152, 261.
 Adpellere naves terrae & terram 397.
 Adpetens Graeciae 53.
 Adplicare ad Eleusin 556.
 Adplicata vallo prata, loca 21.
 Adposita urbs litori 408.
 Adscendere ad muros 405.
 Adscensus in montem 427.
 Adsecutus 323.
 Adsentante fide 366.
 Adserere fidem *ibid.*
 Adseveratio 314, 333.
 Adstruere scientiam rei 2.
 Adtollere clamorem 398.
 Adventare *quid* 74.
 Adversum & adversus *conf.* 44.
 Advertere 86. & animadvertere *conf.* 304.
 Adversus Hasdrubalem 80.
 Aeginenses 518.
 Aegospotami Gr. *Αἴγιον ἄκρον* 179, 180.
 Aelius (L.) 511.
 Aemilius Paullus *vel* Pappus 353.
 Aeneatores velocissimi 394.
 Aeneus & aeneus 494.
 Aenus *ibid.*
 Aera procedunt 464. rescindere 484, 485.
 Aerenum & minutum veru 493, 494.
 Aerumnulae 452.
 Aeser-

I N D E X III.

- Aefernia** 87.
Aeffium 115.
Africano ei cognomen 200.
Agere sine casu 408, 409. *limites* 46, 76.
Agens 76.
Agger fiebat maximam partem ex ligno 472, 473.
Aggerare terram 385.
Aggerere terram 388.
Alares 235.
Alga paludum 258.
Ἀμάρτυς 273.
Alienus nominis & nomini 32.
Alimenta incendio 530, 531.
Aliter non redire, quam remissus foret 27, 28.
Allucius 334.
Alluvies 230.
Alta vox 475.
Altiore vallo castra 438.
Amandare 43.
Amblorix vel Ambriorix 438.
Amici regis 119, 120.
Amoliri inbelles 269. *ib. passive. ib.*
Amputare 451.
Anastrophe nominis gentilis ac praenominis 176, 177.
Anaxibius 54.
Angustiae Abydenae 63.
Anhelans 170.
Ante ea 450.
Antesignani qui 221, 222.
Anulus 553.
Aperire scrobes 339.
Apollonides 367.
Appianus saepe consentit cum Frontino 368.
Aquae veneno infectae 386, 387.
Aquillius (M.) 477.
Arbitrari passive 486.
Arcere ufum & usu 383.
Arcessire 127, 309.
Ardys Illyrius 268, 269.
Aristippi multi 361.
Arma templis adfixa 145.
Ars & artes bellandi 113.
Arusini campi 457.
Arybas 268.
Arculum, non Aesculum 227.
Asisium 115.
Asia & elixa carne uti tantum debebant milites 448.
Ἀσπίδων in participiis jungendis 302.
Ateas 252.
Ategua 422.
Athenienses in Panathenaeis gerabant arma 532.
Atilius 82, 320, 470.
Atque ita 337, 338.
Avertere hostem 200.
Averfius 297, 298. *exercirus* 471. *averfa acies* 192, 547, 548. *para* 271, 418. *porta* 342.
Avius, invius, & devius conf. 267.
Avocare hostem 65.
Avocatus 362.
Auditare 35.
Audens & audax conf. 462.
Audentius 548.
Audere 149, 150.
Augustus Domitianus Germanicus 232.
Auxilia 147.
Auxiliarii 308, 403.

B.

- Babylonia & Babylon urbs** 384.
Balcares sive Baliares 211, 212.
Bantius Nolanus 429, 430.
Barba promissa in luctu 504, 505.
Barca 409.
Barzapharmanes 292.
Barzapharnes 292.
Bellum pro proelio 116, 148, 174.
Beneventum 457.
Besbium 91.
Boji, ubi siti 104, 105.
Bonus pugnator 551, 552.
Brachia castrorum 437.
Bubus 251.
Bucinator 88.
Buculi 95, 96.

C.

- Cadurci** 383.
Caedere hostes 169. *terga* 94.
Caeditius 83. *primipilaris* 530.
Calamatius mons 243, 244, 283, 289.
Callidromum 241.
Calones 235.
Calpurnius Flamma 83.
Camara 372. *bis*.
Cameli in proelio 248.
Camillus an Vejis habitaverit 417.

I N D E X III.

- Campestris copiae 238.
 Canna 187.
 Capere mortem, pugnas 517, 518.
 Capilli in luctu nutriti 504.
 Capital & capitale 522, 523.
 Cardianus 549.
 Carnem asiam elixamve tantum
 edere licebat militi 448.
 Carpetani 310.
 Carthago *quae* 390, 391.
 Carthaginenses 33, 110.
 Cassilinum 516.
 Castellum, castris inclusum 436.
 Castra altiore vallo 438.
 Castus 244.
 Causa adjuvit eum 280.
 Catena pontis ad Zeugma 19, 20.
 Catina, Catinienis, Catinensis
 379.
 Cato, jam Consularis, tribunus
 militum 240.
 Catti 22, 23, 232.
 Cauceses 331.
 Causa venandi 368.
 Cautius est 303.
 Cedit acies adversa 547.
 Cedere loco 456.
 Celerare *active* 104.
 Celtibericum bellum 260.
 Censu 23.
 Centunculi 243.
 Cepit & fecit *conf.* 95.
 Cercyraei 157.
 Cervuli 67.
 Chaeronia 171.
 Channacus 117.
 Cherronefus 64.
 Chii 265.
 Cinctus 468.
 Cineas 491.
 Circa claustra trepidare 367.
 Circuire 199, 200.
 Circum 553.
 Circumagere naves 555.
 Circum obfidere 506.
 Circumfedere 426.
 Cirrha & Crisa 385, 386.
 Classis 532.
 Claudius Marcellus 429. (P) Pul-
 cher 350.
 Cleomenes 190.
 Clodius Pulcher 92.
 Cludere 149, 150.
 Clusium 114, 115.
 Coalescit concordia in *aut* inter
 cives 132.
 Coepi clamare 247. dare 314.
 Cogere ad furandum 554.
 Cogitare de fuga 440.
 Cogitatus 280.
 Cognomen ei Africano 200.
 Cohortis praefectus 463.
 Cohortes validissimae 202.
 Colligere se 515.
 Comes Cyri 365, 366.
 Cominius 416.
 Commeatus & commercium *conf.*
 265.
 Commeatu sustinere aliquem 426.
 Commercium *quid* 265. & com-
 meatum *conf. ibid.*
 Comminare 289.
 Commissus alveus 18, 19. & o-
 missus *comm.* 19.
 Commius Atrebas 358.
 Committitur resp. militibus 433.
 Commune 360.
 Communicare copias 289, 290.
 Communiit capitibus fossae ca-
 stella 220.
 Compellere in transitum 108.
 Complexus *passive* 496.
 Comportare frumentum 428.
 Conciliare seditionem 381.
 Concilium 325, 360.
 Concineri 338.
 Concire 136.
 Concitus per dolorem 514. 1
 Conclamari 121.
 Conditio locorum 103.
 Conditus commeatus 373.
 Confectus telis 256, 257.
 Conferta *vel* conferta phalanx
 183.
 Conficere 547. milites 256. vul-
 nere 294.
 Conflictatio 203.
 Confligata cornua 202, 203.
 Confragosa 224.
 Confusus 154, 155.
 Conjecturatur 300.
 Conjugata cornua 203.
 Conjuratorum periculum 126.
 Conon non adfuit ad Aegospotam
 mos 181.
 Cononeus 368.
 Conquisitor 448.
 Consubrenses 516.
 Considerare loco & in loco 541.
 Consilium 186.

- Consilia exemplorum 6. regis 120.
 Construere aciem 193.
 Consularis male consul dictus 256.
 Consul proconsul & consularis
 per errorem sic vocati 256, 514.
 Consumi incendio 533.
 Consummare *quid* 161, 162.
 Consummati milites 495.
 Consurgere 211.
 Contemplata paucitate 101, 102.
 Contexere naves 109.
 Continere civitatem 331. Parthos
 488. se 255.
 Continuo 12.
 Contra Abydon 54.
 Contrahere copias 181.
 Conturbatio 157.
 Copiae 181.
 Cornicularius Tribuni 442, 443.
 Coronae aureae donum 335.
 Corpus *quid* 490.
 Cossus equitum magister 319,
 320.
 Crassus (M.) Proconsul, non
 consul, contra Parthos bellum
 gessit 514.
 Crassus (P.) 250.
 Crebresco, crebruit 177.
 Crisa & Cirrha 385, 386.
 Crisaei *ibid.*
 Crotona *accus.* 378.
 Crotonienses *ibid.*
 Cum praesidio obtinere urbem
 364.
 Cupae 424.
 Curare corpus, pabulum 283,
 284.
 Curio (C.) Procos 482.
 Curius (M) 495.
 Cursu transgredi 72. pedestri
 contendere 521.
 Curvati pabulo 284.
 Custodiae 195.
 Cyanae maris angustiae *quid* 62.
 Cynossema *ibid.*
 Cyrrhestes 17.
 Cyzicus *antiquus* 408.
- D.
- D**amippus 364.
 Damnatum 463.
 Dandarii 278, 279.
 Dare poenam pice occiso 514.
 Dareus 95.
- Dativus *pro* Genitivo 514. abla-
 tivo 248.
 Datum pollicitis tempus 431,
 432.
 De fuga cogitare 440. industria
 64. insidiis 103. metu 98. no-
 ste 494.
 Decelia 45.
 Decernere 377. & decertare *com-*
mut. 131.
 Decertare navali proelio 157.
 Decessus aestus 391.
 Decreturus 377.
 Decurrit 84, 184, 245.
 Decumani 136.
 Decutere papaverum capita 15.
 Dedere se 375.
 Deditio & ditio *conf.* 375.
 Deducere agmen 99, 103. mugit-
 tum 96. proelium in silvas 233.
 Ductae in latera vires 205.
 Deficere ad mores alicujus, a
 virtute 16. & defici aliqua re
 10, 106, 107. rem alicui 107.
 Desigere in terram & terra 221.
 Delector 448.
 Deligere & eligere *comm.* 23, 24.
 Delminium 377.
 Deludere hostes 420.
 Deminutio 156.
 Demissus per saxa 416.
 Demissis pedibus 429.
 Demittere exercitum 73, 83, 85.
 pecora secunda aqua 424.
 Derelictus 96.
 Descendere 115, 116. ad pugnam
 &c. 173, 174.
 Desciscere a virtute 16.
 Deferere *sine casu* 462.
 Desertor 471.
 Desidere profluvio ventris 387.
 Desiluit 521.
 Desperare rempublicam 504.
 Destinatum 3.
 Destitutus Labienus 292.
 Destringere & distringere *quid*
 112.
 Detractare aliquem 381. pugnam
 24.
 Devertere 115, 116, 454.
 Dextrae militibus furantibus &
 perfugis praecisae 458.
 Dicere jus 511.
 Dictatores Carthaginensium 165.
sequ.

I N D E X I I I.

Nictum dictatoris 480.
 Diducere in tres libros 6.
 Diducti 96.
 Diductae in latera vires 204,
 205.
 Dies praestituta 35.
 Diffidere aliqua re 116, 117.
 Dilata pollicita 432.
 Dimittere legionem 474. pedes
 420.
 Dirigere aciem 239.
 Dirimere certamen 322.
 Diripere & diruere *conf.* 478.
 Dirutus aere 484.
 Discalceatus 469.
 Discessus aestus 391.
 Discursum 210.
 Discutere consilia 546.
 Distinere 42.
 Distringere *ibid.*
 Ditio & deditio *conf.* 375.
 Diversa pars 271, 376. ripa 270.
 in Diversum 81, 82.
 Divertere 115, 116.
 Dolabra vincere 525.
 Domos 311.
 Domum abire, remittere *pro* do-
 mos 86, 333.
 Donum adferre aurum 335, 336.
 Dubie 249.
 Ducator 165.
 Ducere & educere exercitum 99.
 proelium 235. vallum 67.
 Ductor 165.
 Duilius 71. an intraverit temere
 portum Syracusanum *ibid.*
 Dum *cum Indicativo pro* quando,
 eo ipso tempore 68, 389, 443.
 Δυνάμεις *pro* copiis 529.
 Duo *pro* duos 60.
 non Duplicata castra 39.
 Duratus usu 171.
 Dux *pro* exercitu 139, 307.

E.

Edere operas 128.
 Edictum dictatoris 480.
 Educere requietos 275.
 Educi *quid* 523.
 Effuse obvius 557. vagari 360,
 361.
 Egerere terram 385.
 Egredi navem 149. urbem 361.
 Ejicere in castra 323.

Ἐκλόνηται 23.
 Elaeca & Elea 513, 514.
 Elaeites Ἐλαίτης 514.
 Elaites Ἐλαίτης *ibid.*
 Electissimi 31.
 Elephas *cur in Metellorum numi-
 nis* 103.
 Ellipsis Nominativi 480. τῆ ἀδεδ
 vel sic ante ut 16. verbi jubeo
 281. τῆ etiam in non tantum,
 sed 47, 178, 541. τῆ solum vel
 simile in non, sed 347, 348;
 τῆ sed 487. agri 114. τῶν loca
 21, 95. τῆ urbs 377, 399. τῆ ut
 55, 414, 506.
 Eludere sagittas 188.
 Eluvies 230.
 Emenfus iter 51. 355.
 Eminere 43.
 Emittere equites 285. per portam
 342.
 Ἐν *cum dativo pro* eis 95.
 Enipea *accus.* 230.
 Eniti 136.
 Eordaea 407.
 Epaminondae suppellex 493.
 Ephialtes Trachinius 193, 194.
 Epicycles 265.
 Eques *pro* equo 283. *pro* equita-
 tu 220.
 Equites, homines equitesque, viri
 equitesque 283.
 Ἐρδην *quid* 556.
 Eripi in castellum 393.
 Eripere iter 356.
 Erumpere per stationes 80.
 Eruptio & Irruptio *conf.* 97. fā-
 cta omnibus portis 435.
 Evadere adversarium 83, 89.
 Evitare discrimen 41.
 Evocare hostem 65. in insidias
 258.
 Eu ex Graeco 198.
 Europa exornata tabulis statuis-
 que per Mummium 498.
 Eurymedo 558.
 Ex Epirotis Alexander 261. Me-
 gistanis Adduus 324.
 Exarmati 225.
 Excalceatus 469.
 Excedere Italiam 70.
 Excidere copias 23. vaginae 513.
 Excipere aliquem 120. consilia 332
pro significatione tristi 154. 447-
 nus 515.

I N D E X III.

- Excitare ignem** 267. & **Excire** vigiles 422, 423.
Excludere hostes 67.
Excudere ignem 157.
Excudere ignem 157. papaverum capita 15. tela 206.
Exempla auctoris transposita 316, 319, 320.
Exercere in triremem remiges 536.
Exercitus & exercitatus 171, 172.
Exercitator disciplina 487.
Exercitus victor 192.
Existimatio 26.
Expediti velites 218.
Explicare ordinem captivorum ab utroque latere 50.
Explicita phalanx 182.
Explicitum 210.
Exprimere alicui 358.
Exserere & exsertare humeros 164, 165.
Exsolvi promisso 550.
Exspectabatur 390.
Exstruere cornu militibus 198.
Extrahere dies 89. tempus 26.
- F.**
- Fabius Rullianus vel Rullus** 479.
Facere castra 94, 95. hostia 556. propter viam 557. ignes 266. militem 450.
Facta seditio 502.
Facto inpetu 79. quo 316.
Facie qua 339.
Falcatae Gallorum quadrigae 200.
Falisci & Volsci conf. 316.
Fatigatio eorum 189.
Fecundus alicujus rei, aut aliqua re, alicui personae vel rei 535.
Ferax elephantis vel elephantorum 535.
Fert opinio 159.
Festinari 103.
Fibulae ferreae in sagis 534.
Fldenae 253.
Fidere perveracia 219.
Fides hostis parta 279. injuriarum 366.
Fidelis 551.
Filiis pro filiabus 493.
Fingere dolum 534.
Fimiliini milites 200, 201.
- Firmum** 465.
Fluvii auras emittunt 187, 188.
Fontejus (T.) Capito 79.
Formare aliquem 288.
Frangere hostem 537. perveraciam 323.
Frequens urbis pars 391.
Frontinus bis eadem exempla enarrat 79, 129, 135.
Frontini aetas 497, 498. lapsus 25. bis 125, 138, 150, 187, 196, 223, 242, 248, 256, 259, 312, 326, 350, 360, 365, 371, 384, 405, 416, 431, 456, 481, 485, 487, 488, 492, 502, 505, 512, 514, 541, 545. in eo ordo exemplorum perturbatur 44.
Fricare 112.
Frustrari Samnitas 82.
Frustratus passive. ibid.
Fugam simulare 290.
Fulgur armorum 209.
Fulvius (Cn.) consors Censoris senatu motus 474. Paetinus *an* Nobilior 99.
Fundare aciem 200.
Funera domestica 44.
Funeribus vel muneribus ornare sepulcra 153.
Funus & munus conf. 152.
Furta bellorum 282.
Fusti percutere 476.
Fusus acie 344.
- G.**
- Gabini** 14.
Galericula 544.
Galericulus ibid.
Gallorum falcatae quadrigae 229.
Gannicus 244.
Gelo 146.
Generale nomen in eodem casu, quo partes ejus ponuntur 100.
Generis mutatio 427.
Genitivus pluralis nominis gentilis pro nominativo, ut Pericles Atheniensium 397, 398.
Gentilia nomina ante praenomena aliquando posita 176, 177.
Italorum praenomena Romanis Gentilia facta 416.
Gerere rem 247.
Germani pro Cattis 23. & *Romani comm.* 303.
- Ger-

Germanicus Domitians 497.
 Gerundium in *um* an cum femi.
 Gen. jungatur 331. 517. 518.
Gladii 110.
 Gladio stricto stare in principiis,
 ignominiosum erat 469.
 Glandi inscriptae litterae 421.
 Glossae suppositivae in Frontino
 526.
 Graecinus 281, 282.
 Gratia magnificentiae 336.
 Gravari incommoda 411.
 Gravis cibo 265.
 Gregalis & gregarius 473.

H.

Habenas retorquere 453.
 Habere necesse trajicere *vulgo sine*
re necesse 66. transeundum,
non transire 50.
 Habere *quid* 492.
 Habita occulto classis 403.
 Habitare anguste 454. 455.
 Hannibal Gisconis filius Roma-
 nos sub jugum misit 461.
 Hannones multi 196.
 Himeros multi 196.
 Himeros 404.
 Hionitus 549.
 Hirtius 420.
 Hirtulejus 73.
 Hispani bellatores 197.
 Homines equitesque 283.
 Honor verborum 430.
 Hordeum militi datum *quando*
 467.
 Hostile bellum 45.
 Humiles fossae 77, 78.

I.

Ibi 131, 132.
 Iccius (P.) *vel* Itius 463.
 Id animi 506. loci 234.
 Idem 317.
 Igni 266.
 Ilergetes 545.
 Illa 51, 271, 398.
 Illyrii 261.
 Imbres pati 446.
 Impero tibi facere 451.
 Immorari alicui rei 345.
 In Achaiam 239. conspectum esse
 156, 157. conspectum & con-
 spectu adducere 128. adjuto-

rium exire 262. cives coalescit
 concordia 132. habitum subor-
 nari 251. Hispaniam pro *intra*
 42. 190. Italiam versus 61. pro-
 verbium trahere 452. transitum
 compellere 108. triremem exer-
 cere remiges 536. Troezena e-
 mittere 43. auxilio 207. gladio
 320. habitu 353. inpetu violentus
 172. itinere 37, 296. Lu-
 canis 49. magistratu esse 512.
 Mantinia 412. proximo 404.
 radice montis via 274. remo-
 tissimo 283. tempore 12. virtu-
 te servare exercitum 33, 34.
 Incautus succedere 435.
 Incedit ex sententia 278.
 Incendius esse alimenta 277, 278.
 Incensus agger 472, 473.
 Inclinata res 307.
 Incommoda 189.
 Incursum equitum 454.
 Indidem 242.
 Inductus similitudine 445.
 Industria 64, 438.
 Inexercitatus 171, 172.
 Infectum vinum 263, 264.
 Infigere averfam partem jume-
 to 418.
 Infra in campos 19.
 Infractus inpetus 303.
 Infrequens legio 484.
 Insula ex hasta dependens 153.
 Insulcire litteras in averfam par-
 tem 418.
 Ingauni Ligures 435.
 Inibi 69.
 Initio 120.
 Initum proelium 160.
 Imminens castris collis 241, 242.
 Inmittere 123, barbam 504, 505.
 Innumerus equitatus 208.
 Inopinans 355.
 Inopinatus *active & passive* *ibid.*
 Inopinata vis 379.
 Inoriens dies 163.
 Inpedita 233.
 Inpedimenta interfecta 172, 173.
 Inpetu evadere 79.
 Implorare ad auxilium 416.
 Inponere castra 69.
 Inquietatus 275.
 Insequi consilium 308.
 Insequi hostes 272.
 Infesta hostibus loca 10, 43, 287.
 X x 3

I N D E X I I I.

- Insidiosa expeditio 482.
 Insperata classis 400.
 Instare *quid* 527. cedenti 223.
 Instaturus 306
 Instituit facere & fieri 180. pau-
 cos adparere 362. convivia 428.
 429.
 Instruere scientiam 2.
 Instructura 222, 223.
 Insuere litteras 417.
 Intentus proelio 429.
 Interceptus 550.
 Inter cives coalescit concordia
 132. Inter se, inter ipsos *ibid.*
 Interfluere fines 418.
 Interlucere 218.
 Interseptus aditus 78.
 Intervertere rationes 432.
 Intibili *vel* Intibilis 196, 197.
 Intra noctem 328.
 Invectus portum 409.
 Invitare hostem 297.
 Iones 38.
 Isaura 382.
 Ita factum est 42.
 Italia & provinciae 498.
 Itinera magna 53.
 Itius (P.) 463.
 Itius (Portus) *ibid.*
 Jactus 417.
 Jaculari *passive* 583.
 Japydes & Japyges *conf.* 276,
 277.
 Jubellius Decius 478.
 Jubeo cum Inf. activo 428.
 Jubeat admoveri & praeferre 253.
 erigere & agi & similia 299,
 300, 313. consistere ordinibus,
non omnibus 482.
 Junctae campis paludes 258.
 Jungere pontem 19, 20.
 Jus dicere 511.
 Jusjurandum *quid* 449.
 Justum proelium 160.
- K.
- K** *κλα* 225.
κλίπτων τῶν νίκων. 282.
- L.
- L**aberius 83.
 Labi equo 86.
 Laborum usus 210.
- Lacetanus 34.
 Lacones fortissimi 208.
 Laelius (Decimus) 285.
 Laevinus 246.
 Larvatus 280, 281.
 Latitudo in acie & agmine diver-
 sae significationis 229.
 Latores 451.
 Laxius *vel* latius hospitium 455.
 Legationem mittere 30.
 Legere oram maris 55.
 Leges Romanae 500.
 Legio constitit x cohortibus 100.
 Legionarii *qui* 200, 201.
 Leptines 260.
 Levius animadvertere 458.
 Leutychidas 138.
 Liberare flumen 68, 69, 542, 543.
 Librare aquam, librator, libra-
 mentum 542, 543.
 Licentiora convivia 16.
 Liceri & licitari *conf.* 442.
 Ligna acerba 406.
 Limites agere 46, 76.
 Liparae 471.
 Litana silva 101.
 Livius, arcis Tarentinae praefe-
 ctus 367, 368, 435.
 Locare in cornu 230. in subsidiis
 227.
 Loco cedere 456.
 Longior ordo 523, 524.
 Luca & Luna *conf.* 357.
 Luceria 470.
 Ludificatio 256.
 Luna 357.
 Lunata acies 202.
- M.
- M**aga 142.
 Magna vis telorum 256. itinera
 53.
 Magnificencia armorum 547. mul-
 tiplex 336.
 Magnitudo telorum 256.
 Majuentum 457.
 Mandragorae vis 263.
 Mandro 369.
 Manicae, manus ferreae 233.
 Manius, seu M. Curius 116.
 Manlius Imperiosus 481.
 Mantinia 412.
 Marcellus (M.) Claudius 429,
 502.
- Mar-

I N D E X I I I.

Marcus (L.) 303, 329. Rex 422.
 Martha Saga ex Syria 143.
 Massyli Libyes nocte pugnant 175.
 Mater terra 151.
 Materia & materiae 67.
 Maturare iter 103.
 Media urbs dividitur flumine 384.
 Meditari castra *quid* 205.
 Megistanes 324, 325.
 Melanthus 295.
 Melior 265.
 Melius 510.
 Memmius (C.) 447.
 Memno Rhodius 267.
 Mensuram agere 46.
 Mentiri fugam 407, 408.
 Merere in ordine 455.
 Metari castra 205.
 Metellus (Q.) Macedonicus 383.
 Miles & limes *conf.* 46, 47. *pro*
 militibus, cum adjecto nomine
 pluralis numeri 197. Miles tessera-
 rarius 423. milites *qui* 394, 395,
 in castris faciebant testamenta
 465. arma & cibum gerebant
 452. de peditibus 209, 293.
 militibus non licebat edere nisi
 assam elixamve carnem 448.
 Millia superati sunt 439.
 Minatius *vel* Minatius Flaccus
 miles tesserarius 422, 423.
 Mindarus 297.
 Minor 50 annos *vel* annis natus
vel natu 455.
 M. Minucius Thermus 122, 123.
 (Q.) Therinus 84, 85.
 Minutum veru 493.
 Missiones tres 473.
 Missus ire 118.
 Mittere principia 280.
 Modorum variatio 352.
 Modus agri 495. vini 261.
 Moliri fugam 20. inbelles 269.
 Mons *de quovis acervo magno* 188.
 189.
 Montuosus 124.
 Monychia 73.
 Morari victoriam 234. *passive*
 101. bis.
 Moratus *passive. ibid.*
 More pecorum caelis captivis 90.
 Mortis frater & imago. *Somnus*
 414, 415. mortem adipisci 512,
 513.
 Morsus flammae 98.

Movere castra 29. senatu 474.
 Mulucha 392.
 Mummii abstinentia 498, 499.
 Muneribus ornare sepulcra 153.
 Munire & dare viam 513.
 Munus & funus *conf.* 153.
ei Mepies 489
 Muta animalia 121. muti adse-
 ctus, questus, mutae voce
 &c. 102.
 Mutulus 88.
 Myrina 513.
 Myronides 537.

N.

Nactus tempus 397.
 Naevidus *vel* Navius (Q.) 543.
 Natale solum 151.
 Natales terrae *ibid.*
 Natalia rura *ibid.*
 Navis turritigeras 400, 401.
 Nautici & milites 531.
 Nautius Spurius 235.
 Nequam tibi semper eris 447.
 Nestii 332.
 Nico 368.
 Nisi *pro* non nisi 442.
 Nifus 395.
 Niti 136.
 Nomen Romanum 32.
 Nominativus in *a* factus ex *ccu-*
fativo Graecae terminationis 203.
 Notabiliter 447.
 Nubes avium 188. *de sagittarum*
multitudine 510.
 Nubilis virgo 333, 334.
 Numidae regunt equos virga sine
 freno 86.
 Numeri singul. in plural. & con-
 tra permutatio 57, 94, 170.
 Nunc quum maxime 325.
 Nuntius ad aliquem 226, 227.

O.

O Latinum ex Graeco *ov* 410.
 Ob hoc 102, 190.
 Obarare locum 425.
 Obligare religione 553.
 Obrutae naves 72.
 Obscurare strepitum 392.
 Obsequi conditionibus 534.
 J. Obsequens, libertus gentis Ju-
 liae 533.

I N D E X I I I.

- Occupari adverso sole & vento
 189. occupatum collem 81.
 Occillime 123.
 Octavius (Cn.) Tribunus mili-
 tum ad Cannas 505.
 Odor camelorum 249.
 Offundere speciem 239.
 Oleabas *vel* Olthacus 278, 279.
 Oleo fovere membra 273.
 Omissus alveus 18. & commissus
comm. 19.
 Omissis omnibus 63.
 Onion 275.
 Onustus praeda 49.
 Ope sustentari 374.
 Opera urbis 357.
 Operas edere 123.
 Operari sacro 556.
 Opima spolia 503.
 Opinari 26.
 Opinio *ibid.*
 Ordo longus 523, 524.
 Ordines primi 134, 507.
 Ορμηθαι *quid* 29.
 Ornamenta templi 145.
 Otacilius Cos. *quis* 432, 461.
- P.
- P**aches 534.
 Pactius, *an* P. Iccius 463.
 Pagani 277.
 Palaepharfalus 228, 229.
 Palmerius (Janus Mollerus) Ar-
 gentinae pestilentia exstinctus
 165.
 Pammenes 198, 199.
 Panormita 431.
 Papius Consul 234, 235.
 Papius Aemilius 35, 37, 40.
 Parmula 543.
 Pars & porta *conf.* 304, 305, 392.
 jumentum averfa 418. partium
 victoria 139.
 Parta fides hostis 279. & peracta
conf. 135.
 Participia a Frontino. *αυριστοι*
juncta 302.
 Patentes campi 19.
 Patet via ad consilia 34.
 Pati imbres 416.
 Patrata victoria 135.
 Pedes *pro* peditatus 191.
 Pedestri cursu contendere 521.
 Pellere & tolli *comm.* 313.
 Peloponnesius 75, 75, 401.
 Penetratum oppidum 398, 399.
 Per *in compositione auget signifi-*
cationem 414.
 Per & praeter *comm.* 21. & pro-
 pter *comm.* 220. causam ven-
 nandi 368. per census Gallia-
 rum obtegere protectionem 22.
 haec 88. singula vellere 129.
 Perculsi prae pulvere 236.
 Percutere fossam 74, 437.
 Perducere & producere *comm.* 28.
 in insidias 297.
 Perferre 250.
 Perfugere & profugere *conf.* 99,
 369.
 Periculum conjuratorum 126.
 Permittere sibi 7.
 Perperna 287.
 Perumpere & prorumpere *conf.*
 80. aciem 319.
 Perpes 195.
 Perfen 224.
 Persecutus *passive* 327, 328.
 Persequi singula 5.
 Persicum bellum 317.
 Persida *nomin.* & *accusat.* 203.
 Perspicere vires 31.
 Pervicacia 219.
 Pervigilatum 414.
 Pes castrorum 496.
 Petere amicitiam 501.
 Peticus Sulpicius 242.
 Petilini 467.
 Phalanx & phalanga 182.
 Pharnaeus 17.
 Pharnapates 292.
 Phormio 410.
 Piraeus 147, 148.
 Pium beneficium 515.
 Plataea 139.
 Pludere 149, 150.
 Plumbo scriptae litterae 420.
 Poenae a militibus exigebantur
 in principiis castrorum 459.
 Pollux & Castor 139, 140. *pro* u-
 troque Dioscuro 140. Polluces
ibid.
 Pompejus Magni pater 441.
 Pomptinus (C.) 244, 245.
 Pomptinus ager 301, 302.
 Pontius Cominius 416.
 Popillius Laenas 441.
 Populonia & Poplonia 36.
 Porfena 347.

I N D E X . I I I .

Porta & pars *conf.* 304, 305, 392.
 portis omnibus eruptio facta 435.
 Por us Itius 463.
 Possum facere *pro* facio III.
 Postera dies 329.
 Postsignani 220.
 Potiri civitatem 382. victoriam
 318.
 Prae pulvere 236, 237.
 Praebere speciem 207.
 Praecucurrisset 555.
 Praedicta via 94. incommoda
 168.
 Praedivinare 294.
 Praeducere fossam 74.
 Praefectus cohortis 468.
 Praefixis foribus 519.
 Praefluere 190.
 Praefringere spicula 225.
 Praelatus locus 259.
 Praelatum flumen 108.
 Praelocutio 352.
 Praemalle 520.
 Praenomina Italorum. Romanis
 gentilia facta 416.
 Praeoptare 487.
 Praepeditus 439.
 Praepositio omittitur a Frontino
 151, 409. verbo loco nominis
 juncta 426.
 Praesens tempus *pro* praeterito
 133, 371.
 Praesidio esse, tenere 241.
 Praestare aliquem 486. se clau-
 dendum 93.
 Praestituta dies 35.
 Praestringere 175.
 Praetendere 209, 327.
 Praeter castra 21.
 Praetexere latus captivis 49.
 Premere fossam 74.
 Primi ordines 134.
 Primo sine *re* dein 85.
 Prinafus 387, 388.
 Principia 459. missa 280.
 Pro angustiis dirigere aciem 239.
 Procedunt aera 461.
 Proclivum & procliva 183.
 Proconsul 93. male consul dictus
 256.
 Procucurrat 246, 290, 320, 407.
 Prodere exercitum 295.
 Producere & perducere *comm.*
 253. in locum iniquum 28.
 Proflare auras 188.

Profligare hostem 168.
 Profligata cornua 202, 203.
 Profunda silvarum 46.
 Progressus & processus *conf.* 56.
 Prohibere multa & multis 509.
 prohiberi transitu 101. *bis.*
 Promittere barbam 504, 505.
 Promissum 550.
 Properare *active* 163.
 Propere dimittere 308, 309.
 Propter & per *comm.* 220. flu-
 men 229, 230.
 Propugnare 510.
 Prosequi & persequi *conf.* 5. com-
 meatu 301.
 Profuit 247, 321.
 Proterere pedites 184, 185. rena-
 ta 370.
 Proterrere ordines 249.
 Protritus 185.
 Proturbare pedites 184, 185.
 Provehi 141.
 Providentia 4.
 Provinciae & Italia 498.
 Publice dotare 493.
 Pulvis *haec* 537.
 Pulveres 189.
 Pyrrhus, summus Imperator 226.
 docuit melius castra metari
 456, 457.
 Pyrrhi expeditio adversus Sparta-
 nos 488.
 Pytheas 551.

Q.

Quamplures 342. quamplura
 396.
 Qui *pro* ut 58.
 Quinctius (T.) Cincinnatus 216
 Quid, id animi 306.
 Quo 31. destinaverat 51. facto
 311.
 Quum maxime 325, 412, 502.

R.

Rapax fluvius 101.
 Rapere transitum 57, 58. rapi e-
 quis 225.
 Rapiditas fluvii 101.
 Rates 108.
 Recidere 451.
 Recolligere se 515.
 Rediebant 284.

I N D E X I I I.

- Religare** navem navis puppe 62.
Reliqua victoriæ 379.
Reliquiæ 426. partium 314. exercitus 322, 329.
Remittere domum *pro* domos 86.
Rèpræsentare 134.
Requirere de causâ 410.
Res inclinata 307. rem gerere 247.
Rescindere acra 484, 485.
Resonare 239.
Respondere ad interrogatum 6.
Responsum 15.
Retorquere armaturam levem 202. habenas 454.
Retro dimittere 309.
Revellere portas 391.
Revertit 413.
Rex *cognomen* *Marcii* 422.
Rhegium 61.
Rhodanus *vel* Rhodinus Hamilcar 33.
Rhyndacus amnis 436, 437.
Rigefacere 272.
Robur legionum 201.
Rogari sacramento 450.
Romani & Germani *comm.* 303. non pugnabant festis quibusdam diebus 178, 179.
Rufus *cognomen* non in gente Marcia 245.
Rullianus *vel* Rullus Fabius 237, 477, 479.
Rumor ad eos falsus 26.
Rumpere imperium 150. pontem 305.
Rutilius (P.) 455, 456.
- S.
- Sabini** 315, 319.
Sabura 295.
Sacramentum *quid* & sacramento rogari 449, 450.
Sagulum 534. sagulo tegi 424.
Salaminia angustia 194.
Salapia & Salpia 553.
Salmasius male reprehendit Frontinum & Livium 213. &c.
Samii 363.
Samnitas 235.
Sane 363. *unde* Samii 367.
Sarcinatus 284.
Sarmenta a tergo religare 537.
Sationes 370.
- Satisfacere** alicui 127.
Saturni die non pugnabant Juddæi 178.
Scaurus (M.) 456. M. Scauri libri 496.
Scindere vallum 439.
Sciulus 419.
Scipio L. Cornelius 396.
Scipionis acies quæ 213. &c. continentia 334.
Scipione castigare 14.
Scordiscæ 238.
Scorpio 49.
Scrobs *fem. gen.* 339.
Scultenna amnis 420, 421, 424.
Scuta viminea 110.
Sebum & sebum 251.
Secordia 365, 446.
Sectari pecuniam 345.
Secus virile 138.
Sedulitas nostra 6.
Segestanus portus 71.
Segestani 405.
Segobrigenses 406, 407.
Segovientes 518, 519.
Sempronius (P.) Sophus 151, 152.
Sencinas 114.
Sepulcra ornantur funeribus *vel* muneribus 153.
Sequestres pacis naves 64.
Sertorii follers disciplina & ejus equitatus 340, 341.
Servilius Priscus 318.
Servilii, *Varia* & *Glaucias* 501.
Seta epistolas ad collum columbae religare 421.
Setinus 465.
Sic saepe *in* sicque *comm.* 44.
Sidus 155.
Signum profectonis classicae datum ter. 474, 475. signa & arma in hostem jecerunt saepe veteres 315.
Silva Litana 104.
Simul esset 210.
Simulare fugam 290.
Sine fine 348.
Siris 465.
Sollers disciplina 340.
Soninus *mortis imago* & *frater* 414, 415.
Sonantia juga 239.
Sopor 263.
Sossistratus 364.

I N D E X I I I.

Spartiatae 498.
 Spargere aurum 345.
 Specie perfugae 268.
 Speciem praebere 207.
 Spe sustentari 374.
 Speculum 98.
 Sperare 51, 52, 400.
 Spolia opima 503.
 Statilius (Marius) Marfus 550,
 551.
 Statorum fides 349.
 Statorius (L.) 14.
 Stimulari spe 434.
 Storea 493.
 Strategemata & Strategematica
 3, 4, 8. Strategematicon exem-
 pla 444. Strategematón genus
 143, 144.
 Strigosus equus 39.
 Structura 222, 223.
 Studiosus 2.
 Sub discessum & su 391. occa-
 sum & occasu 75.
 Sub quibus 22, 23. specie per-
 fugae 268.
 Subitus evasit 65. exercitus 59.
 Subfugere 103.
 Sublices 77, 78.
 Subliciae turres *in sublimes mut.*
 78.
 Sublimes fossae 77, 78.
 Submittere ad aliquem 380. bar-
 bam 504, 505.
 Subornari in habitum 251.
 Subrigere malos 38.
 Subsequi eá 347.
 Succedere 86.
 Sudines 145.
 Suenda 361.
 Suesetani 403.
 Sulpicius (C.) Gallus 153.
 Summa belli 485, 486.
 Summum 393.
 Superare flumen 68.
 Supervenire & subvenire *comm.*
 18. alicui 293, 425.
 Suspectantes 296.
 Suspectio 117.
 Sustentare 167.
 Sustinere *sine casu* 170, 171. vi-
 tam & victum & victu 426.
 Sutrinum 115. & Sutrin. 254.
Συγχύσις 155.
 Synthesis 230, 427, 477, 489, 529.
 Syracusius 123, 146.

T.

Tabulamentum 108.
 Taeda 251.
 Tamen 15, 16, 88.
 Tarentini molles 227.
 Tarquitiu 282.
 Tectorium 372.
 Tendere extra vallum 460, 461.
 Teneo te 151.
 Tenere se 255. viam 57.
 Teneri praesidio 381.
 Ter datum signum 474, 475.
 Terminationes Graecae amar
 Frontinus 182. & *saepe*.
 Terra mater 151.
 Terreus 473.
 Testamenta faciebant milites in
 castris 465.
 Tetrachoritae 332.
 Texere cymbam, classem 109.
 Texta carina *ibid.*
 Theagenes *varii* 453.
 Theognides *varii* *ibid.*
 Tigranocerta 176.
 Timarchus 363.
 Tiro exercitus 40.
 Tisamenus 38.
 Tissaphernae 174.
 Titus (C.) 467, 468.
 Tolerare liberos 492.
 Tollere clamorem 398. Tolli &
 pelli *comm.* 313. *quid* 475.
 Tomyris 257.
 Trachinius Ephialtes 193.
 Trahere in proverbium 452.
 Transiit in classem 512.
 Transire 453, 471. diem 491. sil-
 vam 104, 105.
 Transitu prohiberi 101.
 Transmittere 471.
 Trepidare circa claustra 367.
 Trinastum castellum 387, 388.
 Troezen 43.
 Tryphon 345.
 Tubi aquarum 386.
 Tum demum 90. quum maxime
 325.
 Turrigera navis 400, 401.
 Turatus est se 343.
 Turus est se *ibid.* & sine noxa
 130.

I N D E X I I I.

V.

- V**acare ad coenam 494.
Vaccaei 548.
Vacua defensoribus urbs 378.
Vado quaerere aditus 60.
Vagari effuse 360, 361.
Vaginae interiora inscribere 419.
Validissimae cohortes 202.
Vallum hostile 44, 45.
Vallo altiore castra 438.
Varro quatenus post Cannensem
 cladem honoribus abstinerit
 505.
Varinius (P.) Glaber 92, 93.
Vasa conclamari 121.
Vastare hostem 102.
Vecti equis 225.
Vel *pro* saltem 212, 503.
Velites & levis armatura *qui*
 222.
Velius 435.
Vellere caudam 129.
Venatio 417.
Venire in deditioem 375.
Ventidius 185.
Verberari imbribus 177.
Verba neutra vett. activa 103.
Verborum honor 430.
Vertex pulveris 188, 189.
Verti *quid* 298.
Veru aereum & minutum 493,
 494.
Vestigia frumenti 428.
Vestis, *militaris fortitudinis prae-*
mium 551.
Vesvius 91.
Veteranus exercitus 40.
Vexatio trajiciendi 53.
Via patet ad consilia 34.
Vibrare lanceas 165.
Victor exercitus 192.
Victu sustentare 426.
Vimen silvestre 91.
Vir *quid* 490.
Viri equitesque 283.
Virile fecus 138.
Vis magna telorum 256. vi val-
 lum detrahere. 439. vires Ro-
 manae 528, 529.
Virginus & Verginius 169.
Virgo nubilis 333, 334.
Virgultae silvae 249, 250.
Viriathus ex latrone dux Lusita-
 norum 253, 259, 518, 519.
Vitiatio aquarum 353.
Vocare ad coenam 494. concio-
 nem 354.
Volsci & Falisci *conf.* 316.
Volturnus 187, 188, 423. ampis
 & ventus 187, 188.
U dativus quartae declinationis
 antiquus 248.
Ubi 38, 177.
Ubii 337.
Ulcisci se ab aliquo 433.
Ultima impedimenta 99.
Unellus populus 440.
Uspii 337.
Usus laborum 210.
Usu admitti 280.
Ut *admirandi particula* 518. era;
 470. ex via 39.
Utrobique 330.

X.

Xanthippus 191.

Z.

Zōfias zōpūras 20.
Zopyrus 366.

INDEX IV.

AUCTORUM,

Qui in Notis emendantur, vel illustrantur.

A.

Ammianus Marcellinus pag.
226, 436.
Anipelius 180.
Apollodorus 398.
Appianus 17, 87, 292, 293, 349,
368.
Appulejus 16, 27, 44, 78, 92, 96,
183, 269, 343, 423, 468, 478,
503.
Araobius 271.
Arrianus 398.
Auctor de Corr. El. 51.
Auctor de Mundo 240.
Aurelius Victor 12, 23, 24, 29,
331, 390, 391, 435, 499, 550,
551.
Avienus 109.

C.

Caesar 23, 65, 117, 122, 123,
124, 127, 128, 172, 173, 185,
198, 203, 221, 299, 300, 343,
361, 375, 391, 398, 426, 439,
463, 473, 478, 551.
Cenforinus 556.
Cicero 146, 172, 240, 318, 463.
Columella 107, 112. *bis.*
Curtius 31, 44, 54, 61, 116, 127,
173, 193, 223, 239, 261, 392,
418. *bis.* 422, 423, *bis.* 434,
522, 523.

D.

Dio Cassius 17, 208, 244, 245,
420.
Diogenes Laërtius 180.
Dionysius Halycarn. 133, 216.

E.

Ennius 261.

Eutropius 176, 207. *bis.* 228,
229, 348, 349, 461, 514.

F.

Festus 261.
Florus 15, 23, 24, 33, 92, 140,
172, 175, 196, 226, 252, 271,
350, 382, 383, 392, 396, 409,
442.
Frontinus de Aquaed. 101.
Fulgentius 191.

G.

Gellius 82, 193, 383, 479, 480,
500, 523.
Glossae 202, 280, 281.
Gratius 135.

H.

Hirtius 63, 81, 82, 127, 159,
183, 198, 228, 309, 342,
351, 454.
Horatius 167, 209, 463, 477.
Hyginus 542.

I.

Joannes Euangelista 30.
Joannes Saresberienfis 334, 338,
441. & *seqq.* 491, 492, 495,
496, 498.
Justinus 33, 42, 64, 101. *bis.* 103,
113, 127, 147, 207, 257, 262,
288, 299, 306, 318, 378, 515.

L.

Lactantius 4, 78, 107, 117, 219,
239, 295, 318, 360, 379.
Livius 27, 78, 86, 155, 167, 187,
196, 225, 235, 250, 299, 329,
336, 375, 379, 449, 479. *bis.*
480, 500, 543.

Luca-

I N D E X I V.

Lucanus 52, 54, 94, 102. *bis.* 141,
195, 202, 229, 279, 299, 339,
383, 394, 499, 523, 524.
Lucretius 427.

M.

Macrobius 171, 172.
Mallius (Fl. Th.) 560.
Manilius 55.
Martialis 93, 232.
Martianus Capella 27.
Mela 22, 107.
Minucius Felix 455.

N.

N 27, 28, 43, 101, 309,
3, 352, 377, 398, 409,
455, 498, 549.
Nummi antiqui 108, 169.

O.

Obsequens 102, 412.
Onofander 202.
Orosius 196, 244, 256, 439.
Ovidius 101, 258, 300.

P.

Petronius 157, 283, 418, 516,
528, 529.
Phaedrus 68, 299.
Plinius 36, 157, 343, 560.
Plinius minor 535.
Plutarchus 252, 278, 279, 281,
290, 291, 349, 416, 651.
Polyaenus 12, 95, 97, 145, 362, 453.
Propertius 148.

Q.

Quintilianus 66, 254, 514,
535.

R.

Rufus Festus 176.

S.

Sallustius 167, 210, 394, 398.
Scholiastes Theocriti 63.
Scylax 180.
Seneca 54, 55. *bis.* 157, 300, 475.
Septimius 107, 150.
Sidonius Apollinaris 44.
Silius Italicus 89, 107.
Solinus 535.
Statius 5, 55, 102, 103, 232, 267,
355, 517, 518, 524.
Strabo 513, 514, 517.
Suetonius 117, 182.

T.

Tacitus 163, 173, 463.
Terentius 212, 553.
Theodoretus 180.
Thucydides 400.
Tibullus 68, 225.

V.

Valerius Flaccus 66.
Valerius Maximus 90, 146, 262,
319, 334, 335, 472, 473, 478,
491, 510, 512, 513, 523, 550.
Varro 473.
Vegetius 56, 66, 74, 95, 108, 113,
117, 120, 159, 177, 178, 210,
218, 221, 248, 265, 283, 339,
462.
Vibius Sequester 5, 91, 473.
Virgilius 88, 107, 141, 356, 357,
533.
Vitruvius 101.

F I N I S.

DEC 8 1983

**PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET**

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

